

FRANTIŠKÁNSKÉ PRAMENY

I.

OLOMOUC 2001

NIHIL OBSTAT

Jan M. Vianney Dohnal OFM
provinciál Řádu menších bratří
č.j. 48/01, Praha 12. 2. 2001

© Doc. Ctirad Václav Pospíšil Th.D. OFM, 1999
© Matice cyrilometodějská s. r. o., Olomouc 1999

ISBN 80-7266-073-X

FRANTIŠKÁNSKÉ PRAMENY I.

Původní český překlad upravil, doplnil
a dílo edičně připravil

C. V. Pospíšil OFM

ÚVODNÍ SLOVO KE DRUHÉMU VYDÁNÍ FRANTIŠKÁNSKÝCH PRAMENŮ I.

Když v roce 1982 v Římě vyšel první díl Františkánských pramenů, byla to opravdu velká událost pro všechny ctitele svatého Františka, a nejen pro ně. Vždyť spisy assiského Poverella a hlavní legendy, které líčí jeho podivuhodný životní osud, představují jednu z velmi důležitých kapitol světového písemnictví, a tak nemalý zájem o ně projevují i historici a odborníci z oboru medievalistiky. Na úroveň prvního českého překladu je dnes třeba pohlížet s porozuměním, vždyť vznikál za nelehkých podmínek života církve v době útlaku a pronásledování. Přes svoje nedokonalosti však pomáhal při formaci celé jedné generace bratří a sester svatého Františka a řadě českých zájemců umožnil, aby se seznámili s danou tematikou. Všem, kdo na tomto díle pracovali, patří náš veliký dík i uznání. Dokončení nového překladu Františkánských pramenů se zřejmě dočkáme až za několik let, a tak v situaci, kdy zejména první díl Františkánských pramenů chybí, nezbyvá než sáhnout po tom, co je k dispozici.

V tomto druhém vydání jsme doplnili průběžně marginální číslování odstavců podle současné italské verze Pramenů. První díl se tak dostává do souladu s úpravou dílu druhého, který spatřil světlo světa v roce 1994. Čtenář se v tomto upraveném a zrevidovaném vydání setká s první verzí Františkova *Listu všem věrným křesťanům* a s některými prozatím opomenutými odstavci či dodatky jednotlivých spisů a legend. Podstatného vylepšení doznává rovněž ortografická stránka textů. Vedle tištěné podoby je k dispozici také kompaktní disk, který obsahuje oba díly Pramenů i další františkánskou literaturu dostupnou v českém jazyce.

Jistě zbývá ještě mnohé, co by bylo třeba vylepšit. Snažili jsme se však co nejrychleji, podobně jako naši předchůdci, odpovědět na naléhavou potřebu, a tak jsme texty nemohli podrobit důkladnějšímu přepracování. Toho se dočkáme v nové verzi Pramenů, které náš počín rozhodně nechce konkurovat.

Na závěr je třeba poděkovat především sestrám představeným ženských řádů a kongregací františkánské rodiny v Čechách a na Moravě, které celou práci ekonomicky podpořily. Dík patří také sestře PhDr. Olze Šotolové a Mgr. Danielu Dehnerovi, kteří celý text Pramenů přehlédli, a bratru Janu Filipovi Rathouskému OFM, jenž obětoval nemálo času technické stránce redakčních prací. Naše vděčnost patří i těm, kdo text převedli do digitální podoby. Je třeba si uvědomit, že velkorysost všech těchto bratrů a sester se velmi pozitivně promítá do prodejní ceny výtisku i kompaktního disku.

Doc. Ctirad Václav Pospíšil Th.D. OFM a kolektiv

**SLOVA
NAŠEHO SVATÉHO OTCE
FRANTIŠKA**

ŘEHOLE A POVZBUZENÍ

NEPOTVRZENÁ ŘEHOLE (1221)

První řehole, kterou František 1209/1210 předložil k ústnímu schválení papeži Inocenci III. a o které se zmiňuje ve svém Odkaze, se písemně nezachovala; zachovala se však jako úvod a I. kapitola této druhé řehole. První řehole byla totiž postupně doplňována a rozšiřována, jak si to život rostoucího počtu bratří vyžadoval, až roku 1221 byla vypracována a generální kapitulou schválena v pořadí druhá řehole, která je označována jako »nepotvrzená« na rozdíl od třetí řehole, schválené papežskou bulou.

Výjadřuje nejvěrněji myšlenky a vůli svatého Františka: vane v ní duch serafického Otce ještě v původní plnosti, nezlomený pozdějšími hořkými zkušenostmi, se svobodným rozmachem smělého idealismu a v bezmezné důvěře v dobrotu člověka.

Protože schvalovací bula třetí řehole potvrzuje řeholi řádu »schválenou papežem Inocencem«, tvoří všechny tři řehole jediné pravidlo života řádu a alespoň duchovně platí tato řehole i dnes.

1 Toto je první řehole, kterou blažený František sepsal a kterou mu pan papež Inocenc III. potvrdil bez toho, že by ji opatřil bulou.

2 Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.
Amen.

Toto je život podle evangelia Ježíše Krista, za jehož povolení a potvrzení prosil bratr František pana papeže Inocence a pan papež jej povolil a potvrdil jemu a jeho bratřím, současným i budoucím.

3 Bratr František slibuje a každý, kdo v budoucnu bude hlavou tohoto řádu, ať slíbí poslušnost a úctu panu papeži Inocencovi a jeho nástupcům. Všichni ostatní bratři jsou povinni poslušností bratru Františkovi a jeho nástupcům.

1. Že bratři mají žít v poslušnosti, bez vlastnictví a v čistotě

4 Řehole a život těchto bratří jest: Žít v poslušnosti, v čistotě a bez vlastnictví a následovat učení a život našeho Pána Ježíše Krista, který praví: »Chceš-li být dokonalý, jdi, prodej co ti patří a dej chudým a budeš mít

poklad v nebi; pak přijď a následuj mne» (Mt 19,21). »Kdo chce přijít za mnou, zapři sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mne« (Mt 16,24). »Přichází-li kdo ke mně a nemá v nenávisti svého otce a matku, svou ženu a děti, své bratry a sestry, ano i sám sebe, nemůže být mým učedníkem« (Lk 14,26). »A každý, kdo opustil domy nebo bratry nebo sestry nebo otce nebo matku nebo děti nebo pole pro mé jméno, stokrát víc dostane a bude mít podíl na věčném životě« (Mt 19,29).

2. O přijímání bratří a oděvu

- 5 Bude-li někdo chtít přijmout z Božího vnuknutí tento život a přijde k našim bratrům, ať ho uvítají laskavě. A je-li pevně rozhodnut přijmout náš způsob života, ať se bratři velmi chrání, aby se vměšovali do jeho časných záležitostí, ale ať ho co nejrychleji uvedou k svému ministroví. Ministr ať ho přivítá laskavě, povzbudí a důkladně mu vyloží náš způsob života.

Potom, chce-li přijmout tento život, ať prodá vše co má – pokud to může udělat podle ducha bez překážek – a snaží se to rozdat chudým.

- 6 Bratři a jejich ministři ať se však chrání, aby se nějak vměšovali do těchto věcí. Nesmějí také ani přímo, ani nepřímo od něj přijmout peníze; trpí-li však bratři nedostatkem věcí nutných k životu, pak mohou, s ohledem na tuto nouzi, něco přijmout jako jiní chudí, ne však peníze.
- 7 Když se pak vrátí, ať mu dá ministr na jeden rok zkušební oděv, totiž dva hábity bez kapuce, pásek, kalhoty a kaparon až po pás.¹

Až skončí zkušební rok, může být přijat k poslušnosti. Potom nebude smět vstoupit do jiného řádu, ani »potulovat se mimo poslušnost«, jak nařídil pan papež², neboť podle svatého evangelia »nikdo, kdo položí ruku na pluh a ohlíží se zpět, není způsobilý pro království Boží« (Lk 9,62).

Přijde-li však někdo, jenž nemůže bez překážek rozdat chudým, co má, ale má dobrou vůli, ať svůj majetek opustí a to pro něj stačí. A nikdo nesmí být přijat proti způsobu a ustanovení svaté církve.

- 8 Ti bratři, kteří slíbili poslušnost, ať mají jen jeden hábit s kapucí a, pokud by bylo třeba, druhý bez kapuce, potom pásek a kalhoty. Všichni bratři mají nosit levný oděv, který si mohou zesilovat hrubými záplatami a jinými kusy látky. Pán totiž praví v evangeliu: »Ti, kdo nosí drahé šaty z měkkých látek a hýří, jsou v domech královských« (Mt 11,8). I kdyby jim říkali, že

¹ Kaparon byl původně pláštík s kapucí, který nosili venkované proti dešti.

² Honorius III. bulou »Cum secundum consilium« z 22. 9. 1220, kterou zavedl noviciát a zakázal lehkovážné vystupování z řádu.

jsou pokrytci, ať nepřestanou jednat správně a netouží po drahých šatech na tomto světě, aby za to mohli dostat v nebeském království roucho nesmrtelnosti a slávy.

3. O bohoslužbě a postu

- 9 Pán praví v evangeliu: »Takový duch nemůže vyjít jinak než modlitbou« (Mk 9,29). »Když se pak postíte, netvařte se utrápeně jako pokrytci« (Mt 6,16). »Bděte a modlete se, abyste neupadli do pokušení« (Mt 26,41). »Když se modlíte, říkejte: Otče, buď posvěceno tvé jméno« (Lk 11,2).
- 10 Proto všichni bratři, klerici i laici, ať konají bohoslužbu, chvály a modlitby, jak je jejich povinnosti. Klerici ať konají bohoslužbu a ať se modlí za živé i za zemřelé, jak je obvyklé u kleriků římské církve. Za chyby a nedbalost bratří ať se každý den modlí »Smiluj se nade mnou, Bože« (Žl 51/50) a Otče náš; za zemřelé bratry ať se modlí »Z hlubin...« (Žl 130/129) a Otče náš. Smějí mít jen ty knihy, které potřebují pro konání bohoslužby. I laici, kteří dovedou číst žaltář, smějí ho mít. Ostatním, kteří nedovedou číst, ať není dovoleno mít nějakou knihu.
- 11 Laici ať se modlí Věřím v Boha a 24krát Otče náš se Sláva Otcí za jitřní, 5krát za chvály, za první Věřím v Boha a 7krát Otče náš se Sláva Otcí, po sedmi za třetí, šestou a devátou, 12krát za nešpory, za doplněk Věřím v Boha a 7krát Otče náš se Sláva Otcí; za zemřelé 7krát Otče náš a Odpočinutí věčné, za chyby a nedbalost bratří 3krát Otče náš každý den.
- 12 Ať se všichni bratři také postí od svátku Všech svatých do Narození Páně a od Zjevení Páně, kdy se náš Pán Ježíš Kristus začal postit, až do Velikonoc. V ostatní doby však jsou podle tohoto života povinni se postit jen v pátek. A podle evangelia smějí jíst všechna jídla, která jim budou předložena (srov. Lk 10,7-8).

4. O vzájemném vztahu ministrů a ostatních bratří

- 13 Ve jménu Páně!
Všichni bratři, kteří jsou ustanoveni za ministry a služebníky bratří, ať rozdělí bratry po provinciích a místech, kde budou. Ať je často navštěvují, duchovně napomínají a posilují. A všichni ostatní moji požehnání bratři ať je svědomitě poslouchají v tom, co je ke spáse duše a není proti našemu životu. Mezi sebou se mají chovat tak, jak říká Pán: »Jak byste chtěli, aby lidé jednali s vámi, tak vy ve všem jednejte s nimi« (Mt 7,12). »Co nemáš rád, nedělej nikomu« (Tob 4,15).

- 14 A ministři a služebníci ať mají na paměti slovo Páně: »Nepřišel jsem, abych si dal sloužit, ale abych sloužil« (Mt 20,28), i to, že je jim svěřena starost o duše bratří. A kdyby někdo z nich byl zavržen jejich vinou a jejich špatným příkladem, budou z toho muset složit účty v soudný den před Pánem Ježíšem Kristem.

5. Jak mají být napomínáni bratři, kteří se provinili

- 15 Proto chraňte své duše a duše svých bratří, neboť »je hrozná věc upadnout do rukou živého Boha« (Žd 10,31). Prikáže-li však některý ministr někomu z bratří něco proti našemu životu nebo proti jeho svědomí, nemusí ho poslechnout, neboť není poslušnost tam, kde se dělá chyba nebo hřích.
- 16 Naopak ať všichni bratři, kteří jsou poddáni ministrům a služebníkům, s rozumnou starostlivostí dávají pozor na to, co ministři a služebníci dělají, a zjistí-li, že někdo z nich žije tělesně a ne duchovně, jak to odpovídá našemu životu, potom ať je třikrát napomenut. Když se neopraví, ať jej na svatodušní kapitule ohlásí ministři a služebníci celého bratrského společenství a nenechají se od toho odradit odporem.
- 17 A kdyby někde mezi bratry byl některý bratr, který nechce žít duchovně, ale tělesně, ať ho bratři, kteří s ním žijí, pokorně a starostlivě napomínají, upozorňují a opravují. Nechce-li se však po trojím napomenutí napravit, ať ho co nejdříve pošlou nebo oznámí svému ministrovi a služebníkov; ten ať s ním naloží, jak uzná před Bohem za nejlepší.
- 18 Ať se všichni bratři, jak ministři a služebníci, tak i ostatní, chrání rozčilovat se nebo hněvat pro hřích nebo špatný příklad druhého; neboť ďábel chce hříchem jednotlivce zkazit mnohé. Spíše ať, jak jen mohou, pomáhají duchovně tomu, kdo zhřešil, protože »lékaře nepotřebují zdraví, ale nemocní« (Mt 9,12).
- 19 Rovněž ať nemá žádný bratr mocenské postavení nebo vedoucí úřad, především ne mezi bratry samými. Neboť, jak říká Pán v evangeliu, »vládcové panují nad národy a velicí je utlačují, to ať není mezi bratry, ale kdo se mezi nimi chce stát velkým, ať je jejich služebníkem« (Mt 20,25-27) a »kdo je mezi nimi větší, ať je jako menší« (Lk 22,2).
- 20 A žádný bratr ať nedělá ani neříká druhému něco špatného, spíše ať si ochotně slouží v duchovní lásce a poslouchají se navzájem. A to je pravá a svatá poslušnost našeho Pána Ježíše Krista.
- 21 A všichni bratři, kteří »sejdou z cesty přikázání Páně« (Žl 119/118, 21), jak říká prorok, a potloukají se po světě bez poslušnosti, ať vědí, že

bez poslušnosti jsou zlořečeni, dokud se tohoto hříchu nezbaví. Vytrvají-li však v příkázáních Páně, která slíbili zachovávat podle evangelia a našeho života, ať vědí, že žijí v pravé poslušnosti a Pán jim žehná.

*6. Že se bratři mohou obracet k svému ministrovi
a že žádný bratr se nemá nazývat »převor«*

- 22 Nemohou-li bratři v některých místech zachovávat náš život, ať se co nejdříve obrátí k svému ministrovi a vyloží mu to. Ministr pak ať se snaží postarat se o ně tak, jak by si přál pro sebe v podobném případě (srov. Mt 7,12).
- 23 A v tomto způsobu života ať se nikdo nenazývá »převor«, ale všichni ať se nazývají prostě »menší bratři« (srov. Lk 22,26). A jeden druhému ať umývá nohy (srov. Jan 13,14).

7. Jak mají sloužit a jak pracovat

- 24 Žádný bratr, kdekoli je u jiných lidí ve službě nebo v práci, ať není správcem majetku, ani nemá jiné vedoucí postavení v domě, ani ať nepřijme úřad, který by mohl působit pohoršení, nebo pro který by mohl »ztratit svůj život« (Mk 8,36). Spíše ať jsou menší a poddáni všem v domě.
- Bratři, kteří mohou pracovat, ať pracují, a sice ať vykonávají řemeslo, kterému se naučili, pokud neškodí spásě jejich duše a mohou je zastávat počestně. Neboť prorok říká: »Co rukama vytěžíš, budeš i jíst. Blaze tobě, bude s tebou dobře« (Žl 128/127,2); a apoštol praví: »Kdo nechce pracovat, ať nejí« (2 Sol 3,10) a »každý ať zůstane v tom stavu, v kterém ho zastihlo Boží povolání« (1 Kor 7,24). A jako mzdu za práci mohou přijímat všechno potřebné kromě peněz. A kdyby bylo třeba, mohou prosit o almužnu jako jiní chudí.
- 25 Mohou mít potřebné nástroje pro své řemeslo.
- Všichni bratři ať se vážně snaží zabývat se dobrým dílem, neboť je psáno: »Dělej stále něco dobrého, aby tě ďábel nalezl zaneprázdněného³.« »Zahálka je nepřítelkyní duše⁴.«
- Proto mají být Boží služebníci stále zaměstnání modlitbou nebo nějakou dobrou činností.
- 26 Ať se bratři, kdekoli jsou, a to i v poustevnách nebo jinde, chrání, aby si nepřivlastňovali nějaké místo, nebo o ně vedli s někým spor. Ať přijmou laskavě každého, kdo k nim přijde, přítele či nepřitele, zloděje nebo

³ List sv. Jeronýma 125, § 11.

⁴ Řehole sv. Benedikta, kap. 48.

lupiče. A kdekoli bratři jsou, nebo když se někde setkají, ať se navzájem v duchu ctí a váží a »jsou jeden k druhému pohostinní bez reptání« (1 Petr 4,9).

- 27 Ať se také bratři chrání, aby se navenek neukazovali zasmušilí a jako zachmuření pokrytci, spíše ať se jeví veselí, milí, jak se sluší na lidi, kteří se radují v Pánu (srov. Flp 4,4).

8. Že bratři nesmějí přijímat peníze

- 28 Pán prikazuje v evangeliu: »Mějte se na pozoru před každou chamtivostí« (Lk 12,15) a »chraňte se neklidu světa, abyste nebyli zatíženi starostmi o živobytí« (Lk 21,34). Proto ať žádný bratr, ať je kdekoliv a ať jde kamkoliv, nepřijímá peníze, ani je nedovolí přijmout, ba ani jen vzít do ruky, ani pro osázení, ani na knihy, ani jako mzdu za práci, zkrátka v žádném případě, s jedinou výjimkou naléhavé potřeby pro nemocné; neboť z peněz nemáme mít a očekávat větší užitek než z kamení. Kdo po nich touží nebo je cení víc než kamení, toho chce ďábel oslepit. Když jsme tedy opustili všechno, chraňme se, abychom pro takovou maličkost neztratili nebeské království (srov. Mt 19,27). A nalezneme-li někde peníze, nestarejme se o ně víc než o prach, po kterém nohama šlapeme, neboť je to »marnost, jen marnost je všechno« (Kaz 1,2). A kdyby se však přece stalo – Bůh chraň! – že by některý bratr shromažďoval nebo měl peníze vyjma zmíněné naléhavé potřeby pro nemocné – pak ho my všichni bratři mějme za nepravého bratra a odpadlíka, zloděje a lupiče, ano za toho, který má na starosti měšec, dokud nebude upřímně konat pokání (srov. Jan 12,6).

Za žádných okolností ať bratři nepřijímají nebo nedovolí přijímat peníze nebo peněžitě almužny, nekonají sbírky ani nedovolí je konat pro nějaké domy nebo ústavy. Ať také neprovázejí někoho, kdo koná sbírky pro takové ústavy. Jiné služby, které neodporují našemu životu, však mohou bratři s Božím požehnáním zastávat. Jsou-li malomocní ve zřejmé nouzi, pak mohou pro ně bratři sbírat almužny. Ať však se velmi chrání peněz. Stejně ať se bratři mají na pozoru, aby nechodili světem kvůli nějakému nečestnému zisku.

9. Jak mají prosit o almužnu

- 29 Všichni bratři ať se snaží následovat našeho Pána Ježíše Krista v jeho pokoře a chudobě. Ať mají na mysli, že z celého světa nepotřebujeme, jak říká apoštol, nic jiného, než »co jíst a do čeho se obléci; s tím budme spokojeni« (1 Tim 6,8).

30 Ať se radují, když se stýkají s obyčejnými lidmi, kterými ostatní pohrdají, s chudými a slabými, s nemocnými, malomocnými a s žebráky na cestách.

31 Bude-li třeba, ať jdou po almužně. A ať se nestydí, ale spíše ať si vzpomenou, že náš Pán Ježíš Kristus, Syn živého Boha všemohoucího, nastavil svou tvář tvrdou jako kámen a neostýchal se stát se pro nás chudým, přijmout nezajištěný život a žil z almužny sám i blahoslavená Panna a jeho učedníci (srov. Iz 50,7).

A kdyby je lidé uráželi a nechťeli jim dát almužnu, ať za to děkují Bohu, neboť za ty urážky se jim dostane velké pocty před soudem našeho Pána Ježíše Krista. Vězte, že urážky nebudou připočteny těm, kteří je snesou, ale těm, kdo se jich dopustí.

Almužna je dědictvím a spravedlivým podílem, který patří chudým a který nám získal náš Pán Ježíš Kristus. A bratři, kteří si berou na starost sbírání almužny, dostanou za to velkou odměnu; také dárcům dávají příležitost, aby si získali zásluhy, neboť všechno, co lidé na tomto světě zanechají, zanikne (srov. Mt 16,19), avšak za lásku a za almužnu, které udělili, dostanou odměnu od Pána (srov. Lk 16,1-9).

32 Jeden druhému ať s důvěrou projevuje své potřeby, aby ten mu obstaral, co je třeba, a tak mu posloužil. A každý ať miluje a živí svého bratra, jako matka miluje a živí své dítě; a Pán ať mu k tomu dá svou milost (srov. 1 Sol 2,7).

»Kdo jí, ať se nedívá spatra na toho, kdo nejí; kdo nejí, ať nevynáší soud o tom, kdo jí« (Řím 14,3).

33 Když někdy bratry překvapí nouze, je jim všude dovoleno jíst každé jídlo, které může jíst člověk, jak to řekl Pán o Davidovi, který »jedl posvátné chleby, jež nesměl jíst nikdo kromě kněží« (Mk 2,26).

Ať si vzpomenou, co říká Pán: »Mějte se na pozoru, aby vaše srdce nebyla zatížena nestřídmostí, opilstvím a starostmi o živobytí a aby vás nepřekvapil onen den náhle. Neboť přijde jako past na všechny, kteří přebývají na tváři země« (Lk 21,34-35).

Podobně se také mohou všichni bratři v dobách naléhavé nouze postarat o to, co potřebují k životu, tak, jak jim Pán dá milost; neboť v nouzi zákon neplatí.

10. O nemocných bratřích

34 Onemocní-li některý bratr, ať ho ostatní bratři neopustí, i kdyby byl kdekoliv, ale ať určí jednoho, nebo podle potřeby více bratří, kteří by mu

posloužili, jak by si přáli, aby byli sami ošetřováni. V krajním případě jej mohou svěřit důvěryhodné osobě, která by o něj v jeho nemoci pečovala.

- 35 A já prosím nemocného bratra, aby děkoval za všechno svému Stvořiteli a aby si sám přál být takový, jakého jej chce Bůh mít, zdravého nebo nemocného, protože všechny, které Bůh předurčil k věčnému životu (Sk 14,48), vychovává Bůh ranami i nemocemi a duchem zkroušenosti, jak Pán praví: »Já kárám a trestám všechny ty, které miluji« (srov. Zj 3,19).

Kdyby však byl nemocný bratr netrpělivý nebo zlostný vůči Bohu nebo vůči bratrům, nebo kdyby příliš znepokojeně vyžadoval léky, aby zachránil své tělo, které stejně musí brzo umřít a je nepřitelem duše, pak toto mu přichází od zlého, on je člověkem tělesným a zdá se, že nepatří k bratrům, protože miluje tělo víc než duši.

*11. Že bratři nemají pomlouvat a utrhat na cti,
ale mají se mít mezi sebou rádi*

- 36 Všichni bratři ať se chrání někoho pomlouvat nebo »hádat se o slovíčka« (2 Tim 2,14); spíše ať se snaží zachovávat mlčení tak dlouho, jak jim Bůh k tomu dá milost. Ať se nehádají mezi sebou ani s druhými, nýbrž ať usilují odpovídat pokorně a říkat: »Jsme jenom služebníci« (Lk 17,10).
- 37 Ať se nehněvají, neboť »každý, kdo se hněvá na svého bratra, bude vydán soudu; kdo snižuje svého bratra, bude vydán radě; a kdo svého bratra zatracuje, propadne ohnivému pecku« (Mt 5,22). Ať se mezi sebou mají rádi, jak praví Pán: »To je mé přikázání, abyste se milovali navzájem, jako jsem já miloval vás« (Jan 15,12). A lásku, kterou jsou povinni jeden druhému, ať »dokazují ze svých skutků« (Jak 2,18), jak říká apoštol: »Nemilujme jen slovem, ale opravdovým činem« (Jan 3,18).

»Ať nikoho neurážejí« (Tit 3,2), ať neubírají druhým na cti, neboť je psáno: »Donašeče a pomlouvače Bůh nenávidí« (Řím 1,29). Ať se chovají přívětivě a vůči všem lidem ať projevují všemožnou mírnost (srov. Tit 3,2). Ať druhé neposuzují a nezavrhují (srov. Mt 7,3) a jak praví Pán, nepozorují jejich nepatrné hříšky, ale raději »v hořkosti duše své vzpomínají« (Iz 38,15) na vlastní. Ať »usilují vejít úzkou branou« (Lk 13,24), protože praví Pán: »Těsná je brána a úzká cesta, která vede k životu a málokdo ji nalézá« (Mt 7,14).

12. Že se mají chránit nečistých pohledů a styku se ženami

- 38 Všichni bratři, ať dlí kdekoli, nebo ať jdou kamkoli, ať se chrání před nečistými pohledy a před stykem se ženami; a nikdo ať se s nimi neradí,

ani s nimi sám necestuje, ani s nimi nejí u stolu společně z jedné mísy. Kněží ať s nimi mluví zdrženlivě, když jim ukládají pokání nebo dávají duchovní radu. V žádném případě nesmí některý bratr přijmout nějakou ženu do poslušnosti, může ji jen dát duchovní radu a ona pak může konat pokání, kde bude sama chtít. A my všichni se chraňme a uchovejme všechny své údy čisté, neboť praví Pán: »Každý, kdo hledí na ženu s chtivostí, již s ní zcizoložil ve svém srdci« (Mt 5,28).

13. O trestu za hřích smilstva

- 39 Kdyby některý bratr byl sveden zlým nepřítelem a dopustil se hříchu smilstva, ať úplně odloží řeholní oděv, který pro svůj ohavný zločin už stejně pozbyl, a ať je z našeho řádu zcela vyloučen. Potom ať koná pokání za své hříchy (srov. 1 Kor 5,5).

14. Jak mají bratři jít světem

- 40 Když jdou bratři světem, »ať si nic neberou na cestu, ani hůl, ani mošnu, ani chléb, ani peníze« (Lk 9,3). »Když vejdou do některého domu, ať nejprve řeknou: ‚Pokoj tomuto domu!‘ V tom domě pak mohou zůstat a jíst a pít, co ti lidé mají« (Lk 10,5.7). »Ať neodplácejí zlému, ale uhodí-li je někdo do tváře, ať mu nastaví i druhou; a bude-li jim brát plášť, ať mu nechají i oděv« (Mt 5,39). »Kdo je o něco poprosí, ať mu to dají; a co jim kdo vezme, ať to od něj nepožadují zpět« (Lk 6,29-30).

15. Že bratři nemají držet zvířata a jezdit na koni

- 41 Všem svým bratřím, klerikům i laikům, ať jdou světem, nebo dlí na stálém místě, ukládám za povinnost, aby za žádných okolností nedrželi u sebe nebo u někoho jiného, či jiným způsobem nějaké zvíře. Není jim také dovoleno jezdit na koni, nejsou-li k tomu donuceni nemoci nebo velkou potřebou.

16. O těch, kteří půjdou mezi nevěřící

- 42 Pán praví: »Hle, já vás posílám jako ovce mezi vlky; buďte tedy obezřetní jako hadi a bezelstní jako holubice« (Mt 10,16). Budou-li proto někteří bratři chtít jít mezi nevěřící, ať jdou s dovolením svého ministra a služebníka. Pozná-li ministr, že jsou k tomuto poslání schopní, ať jim dá dovolení a neodpírá je, neboť bude muset složit účty Pánu, nebude-li v této nebo v jiných věcech postupovat se správným rozlišováním (srov. Lk 16,2).

- 43 Bratři, kteří půjdou mezi nevěřící, mohou mezi nimi duchovně působit dvojím způsobem. Jeden způsob spočívá v tom, že nebudou začínat hádky nebo spory, ale »kvůli Pánovi se podřídí každému lidskému zřízení« (1 Petr 2,13) a vyznají, že jsou křesťané.

Druhý způsob je, že – pokud to poznají jako Boží vůle – budou hlásat Boží slovo: že mají uvěřit ve všemohoucího Boha, Otce, Syna a Ducha svatého, Stvořitele všech věcí, Syna Vykupitele a Spasitele, že se mají dát pokřtít a stát křesťany, poněvadž »nenarodí-li se kdo z vody a z Ducha svatého, nemůže vejít do království Božího« (Jan 3,5).

- 44 To a co ještě se bude líbit Pánu, mohou jim a ostatním zvěstovat, neboť Pán praví v evangeliu: »Každý, kdokoli se ke mně přizná před lidmi, k tomu se i já přiznám před svým nebeským Otcem« (Mt 10,32). »Kdo se však stydí za mne a za má slova, za toho se bude stydět Syn člověka, až přijde ve slávě své i Otcově a svatých andělů« (Lk 9,26).

- 45 A všichni bratři ať mají všude na paměti, že sami sebe vydali Pánu Ježíši Kristu a jemu přenechali své tělo; proto musí z lásky k němu toto tělo vystavit viditelným i neviditelným nepřítelům, neboť Pán praví: »Kdo přijde o život pro mne, zachrání jej pro život věčný« (Lk 9,24). »Blahoslavení pronásledováni pro spravedlnost, neboť jejich je království nebeské« (Mt 5,10). »Jestliže pronásledovali mne, i vás budou pronásledovat« (Jan 15,20). »Když vás budou pronásledovat v jednom městě, přchněte do jiného« (Mt 10,23). »Blahoslavení jste, když vás lidé budou nenávidět, tupit a pronásledovat, když vás vyloučí, pohaní, vymaží vaše jméno jako proklaté (Lk 6,22-23) a budou lživě mluvit proti vám všechno zlé kvůli mně; radujte se v ten den a jásejte, protože máte hojnou odměnu v nebi« (Mt 5,11-12). »Vám, svým přátelům, však říkám: Nenechte se od nich zastrašit! Nebojte se těch, kdo zabíjejí tělo, ale nad to vám už víc udělat nemohou« (Lk 12,4; Mt 24,6). »Hleďte, abyste se nelekali« (Mt 24,6). Neboť »když vytrváte, získáte své životy« (Lk 21,19). »Kdo vytrvá až do konce, bude spasen« (Mt 10,22).

17. O kazatelích

- 46 Žádný bratr ať nekáže proti způsobu a ustanovení církve, nebo bez dovolení svého ministra. Ministr pak ať se chrání, aby nedal někomu dovolení neuváženě. Všichni bratři však mají kázat svými skutky.

Žádný ministr nebo kazatel ať si nedělá nárok na úřad ministra bratří nebo na kazatelský úřad jako na své vlastnictví, nýbrž, bude-li mu to přikázáno, ať ihned složí bez odporu svůj úřad.

47 Proto prosím v lásce, kterou je Bůh sám (srov. 1 Jan 4,8), všechny své bratry, kteří kážou, modlí se nebo pracují, kleriky i laiky, aby se snažili být ve všem pokorní, aby se nevychloukali, ani nebyli samolibí, ani v duchu pyšní na dobrá slova nebo skutky a vůbec na nic, co Bůh dobrého tu a tam v nich a skrze ně udělá, promluví, způsobí, podle slov Páně: »Neradujte se z toho, že se vám podrobují duchové« (Lk 10,20).

48 Buďme pevně přesvědčení, že nám patří jen chyby a hříchy. Více se máme »radovat z toho, když se octneme ve všelijakých zkouškách« (Jak 1,2) a když musíme snášet na tomto světě různé úzkosti a obtíže duše i těla pro věčný život. Chraňme se proto všichni, bratři, veškeré pýchy a marné slávy. Střezme se před moudrostí tohoto světa a tělesnou opatrností. Neboť duch těla chce a velmi touží, aby mohl mluvit, ale málo po skutcích, a nehlédá zbožnost a vnitřní svatost ducha, nýbrž chce a hledí dosíci takovou nábožnost a svatost, aby ji viděli lidé (srov. Řím 8,6-7). A to jsou ti, o kterých Pán říká: »Amen, pravím vám, už mají svou odměnu« (Mt 6,2).

Duch Páně však žádá, abychom své tělo umrtvili, mnoho si ho necenili, zacházeli s ním jako s nižším a podřízeným a pociťovali vůči němu stud; naopak se snaží dosáhnout pokory a trpělivosti, čisté prostoty a pravého pokoje ducha a nadevše stále touží po bázni Boží, Boží moudrosti a božské lásce Otce, Syna a svatého Ducha.

49 A všechno dobré připisujeme Bohu, nejvyššímu a nejvznešenějšímu Pánu, a uznáváme, že to náleží jen jemu; za všechno děkujeme jemu, od něhož všechno dobré pochází. A on, nejvyšší a nejvznešenější, jediný pravý Bůh, ať tím vládne; jemu buď vzdávána čest a on, kterému všechno dobré patří jako jeho vlastnictví, který »jediný je dobrý« (Lk 18,19), ať přijímá všechnu chválu a dobrořečení, všechen dík a slávu. A kdykoli vidíme nebo slyšíme, že lidé mluví nebo dělají zlé, nebo urážejí Boha, pak dobrořečme, dobře číňme a chvalme Boha, který je veleben na věky (Řím 1,25).

Amen.

18. Jak se mají scházet ministři

50 Každý ministr se může scházet každý rok se svými bratry na kterémkoli místě o svátku svatého archanděla Michaela, aby s nimi jednal o věcech, které se týkají Boha. Všichni ministři ze zaalpských a zámořských zemí ať přijdou vždy za tři roky, ostatní ministři každý rok o svatodušních svátcích na kapitolu ke kostelu svaté Marie v Porciunkule, pokud ministr a služebník celého bratrského společenství nenařídí jinak.

19. Že bratři mají žít podle katolické víry

- 51 Všichni bratři ať jsou katolíci, ať žijí a mluví podle katolické víry. Kdyby však někdo slovem nebo skutkem zbloudil od katolické víry a života a nechtěl se polepšit, ať je z našeho společenství úplně vyloučen.
- 52 A všechny duchovní a řeholníky považujeme za své pány ve všem, co slouží spáse duše a co se neodchyluje od našeho života. A prokazujeme v Pánu úctu jejich svěcení, jejich úřadu a službě.

20. O zpovědi bratří a o přijímání těla a krve našeho Pána Ježíše Krista

- 53 Moji požehnaní bratři, klerici i laici, ať vyznávají své hříchy kněžím našeho řádu. Když to není možné, ať se zpovídají jiným svědomitým a katolickým kněžím. A ať vědí a mají na paměti zcela jasně: Když přijmou pokání a dostanou rozhřešení od kteréhokoliv katolického kněze, budou zcela určitě zproštěni hříchů, jen když se snaží pokorně a svědomitě vykonat uložené pokání. Když však nemohou právě vyhledat kněze, pak mohou vyznat hříchy některému bratrovi, jak říká apoštol Jakub: »Vyznávejte se jedni druhým ze hříchů« (Jak 5,16).

Proto však nesmějí přestat obracet se na kněze, protože moc zadržovat a odpouštět hříchy mají pouze kněží.

- 54 A po této lítosti a zpovědi ať přijmou tělo a krev našeho Pána Ježíše Krista s hlubokou pokorou a úctou a mají přítom na paměti, co sám Pán říká: »Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný« (Jan 6,54) a »to číňte na mou památku« (Lk 22,19).

21. O řečech chvály a napomenutí, které mohou mít k lidem všichni bratři

- 55 A takové nebo podobné řeči napomenutí a chvály mohou mít všichni moji bratři s Božím požehnáním ke všem lidem, kdykoli chtějí: »Bojte se a ctěte, chvalte a dobrořečte, děkujte a klaňte se Bohu (1 Sol 5,18), všemohoucímu Pánu v jeho Trojici a jednotě, Otci Synu i svatému Duchu, Stvořiteli všeho světa. – Číňte pokání! (Mt 3,2.8). Neste ovoce, které je hodno pokání! Neboť vězte, že brzo zemřete. – Dávejte a bude vám dáno (Lk 6,38.37). Odpouštějte a bude vám odpuštěno (Mk 11,26). Jestliže však vy neodpustíte, pak ani vám Pán neodpustí vaše hříchy. – Vyznávejte se ze všech svých hříchů (Jak 5,16). – Blaze těm, kteří umírají v kajícnosti, neboť přijdou do nebeského království

(srov. Zj 14,13); běda však těm, kteří neumírají kajicně, neboť budou dětmi ďábla (srov. 1 Jan 3,10), protože dělají, co on žádá a přijdou do věčného ohně. – Vystříhejte se a chraňte všeho zlého a vytrvejte v dobrém až do konce.«

22. Napomenutí bratří

56 My všichni bratři mějme na paměti, že Pán praví: »Milujte své nepřátele a dobře číňte těm, kdo vás nenávidí« (Mt 5,44). Vždyť sám náš Pán Ježíš Kristus, v jehož slépějích máme jít (1 Petr 2,21), nazval i svého zrádce přítelem a vydal se dobrovolně těm, kteří ho chtěli ukřižovat (srov. Mt 26,50). Našimi přáteli jsou proto všichni ti, kdo nám nespravedlivě působí soužení a úzkosti, zahanbení a bezpráví, bolest a utrpení, mučení a smrt. Máme je upřímně milovat, poněvadž za to, co nám dělají, dosáhne věčný život.

57 Mějme v nenávisti své tělo s jeho neřestmi a hříchy, protože chce žít tělesně a připravit nás tím o lásku našeho Pána Ježíše Krista i o věčný život, a tak se samo i se vším chce řítit do pekla. Neboť vlastní vinou jsme odporní, bídní, odpíráme dobrému, zlu však jsme nakloněni, jak to Pán říká v evangeliu: »Z lidského srdce vycházejí zlé myšlenky, smilstvo, loupeže, vraždy, cizoložství, chamtivost, zlovolnost, lest, bezuzdnost, závistivý pohled, urážky, nadutost, opovážlivost. Všechno toto zlé vychází z nitra a znesvěcuje člověka« (Mk 7,21-23).

Nyní však, když jsme opustili svět, nemáme jinou povinnost, než horlivě plnit vůli Páně a líbit se jemu.

58 Mějme se bedlivě na pozoru, abychom nebyli půdou podle cesty, nebo skalnatou, či trním zarostlou zemí, jak praví Pán v evangeliu: »Semenem je Boží slovo. Které padlo podél cesty a bylo pošlapáno, to jsou ti, kteří slovo o království sice slyší, ale nechápou, a hned přichází ďábel a vyrvé, co bylo zaseto do jejich srdcí, a odnímá slovo z jejich srdce, aby neuvěřili a nebyli zachráněni. Které padlo na skalnatou půdu, to jsou ti, kteří s radostí přijímají slovo, když je uslyší; když přijde tíseň nebo pronásledování pro to slovo, pak jsou hned mrzutí, nemají v sobě kořen a jsou nestálí, věří jen na nějaký čas a v čas pokušení odpadají. Které padlo do trní, to jsou ti, kteří sice slovo slyší, ale potom je pohánějí časné starosti tohoto věku, vábivost majetku a jiné rozkoše a slovo udusí, takže nepřinese úrodu. Které však bylo zaseto do dobré země, jsou ti, kteří uslyší slovo, chápou je a zachovávají v dobrém a upřímném srdci a s vytrvalostí přinášejí úrodu« (Mt 13,4-23; Lk 8,5-15).

- 59 A proto, moji bratři, podle slov Páně »nechme mrtvé, ať pochovávají své mrtvé« (Mt 8,22). Velmi se chraňme před zlobou a prohnáním satana, který chce odvrátit mysl a srdce člověka od Pána Boha, obchází a hledí srdce člověka pod záminkou nějaké výhody nebo pomoci přetáhnout k sobě a vytlačit slova přikázání Páně z jeho paměti, srdce člověka chce zaslepit světskými záležitostmi a starostmi a sám se v něm usadit, jak Pán říká: »Když nečistý duch vyjde z člověka, bloudí po suchých místech a hledá odpočinutí, ale nenalézá. Tu řekne: ‚Vrátím se do svého domu, odkud jsem vyšel.‘ Přijde a nalezne jej prázdný, vyčištěný a uklizený. Tu jde a přivede s sebou sedm jiných duchů, horších než je sám, vejdou a bydlí tam a konce toho člověka jsou horší než začátky« (Mt 12,43-45).
- 60 Mějme se tedy, bratři, bedlivě na pozoru, abychom pro zdánlivou výhodu nebo dílo či pomoc neztratili svého ducha a své srdce, nebo je neodvrátili od Pána. Prosím naopak jménem lásky, kterou je Bůh, všechny bratry, ministry i ostatní, aby odstranili všechny překážky a nedbali na starosti a obtíže, aby tak podle svých nejlepších sil očištěným srdcem a ryzí myslí sloužili Pánu Bohu, jeho milovali, klaněli se mu a ctili ho, neboť to on žádá nade vše.
- 61 Ano, hledme v sobě připravovat stálý příbytek a stánek jemu, který je Bůh, Pán, Všemohoucí, Otec, Syn a Duch svatý a který pravi: »Buďte bdělí a prostě v každý čas, abyste byli uznáni za hodné uniknout všemu tomu, co se bude dít, a mohli stanout před Synem člověka« (Lk 21,36). »A kdykoli povstáváte k modlitbě (Mk 11,25), říkejte: ‚Otče náš, jenž jsi na nebesích‘« (Mt 6,9). Klaňme se mu čistým srdcem, neboť »je třeba stále se modlit a neochabovat« (Lk 18,1), protože »Otec hledá ty, kdo ho takto cti. Bůh je duch a ti, kdo ho uctívají, mají tak činit v Duchu a v pravdě« (Jan 4,23-24). K němu se obracejme jako k pastýři a strážci svých duší (srov. 1 Petr 2,25), poněvadž on říká: »Já jsem dobrý pastýř a svůj život dávám za ovce« (Jan 10,11). Vy všichni jste však bratři: »A nikomu na zemi nedávejte jméno Otec: jediný je váš Otec, ten nebeský. Ani si nedávejte říkat učitel: váš Učitel je jeden, Kristus« (Mt 23,9-10). »Zůstanete-li ve mně a zůstanou-li má slova ve vás, prostě, oč chcete, a stane se vám« (Jan 15,7). »Neboť kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tam jsem já uprostřed nich« (Mt 18,20). »A hle, já jsem s vámi po všechny dny až do skonání tohoto věku« (Mt 28,20). »Slova, která jsem k vám mluvil, jsou duch a jsou život« (Jan 6,63). »Já jsem cesta, pravda i život« (Jan 14,6).

- 62 Zachovávejme tedy slova, život, učení a svaté evangelium toho, který se snížil, aby za nás prosil svého Otce a zjevil nám jeho jméno, když říká: »Otče, zjevil jsem tvé jméno lidem, které jsi mi dal; neboť slova, která jsi mi dal, dal jsem jim a oni je přijali. V pravdě poznali, že jsem od tebe vyšel a uvěřili, že ty jsi mě poslal. Za ně prosím. Ne za svět prosím, ale za ty, které jsi mi dal, neboť jsou tvoji a všechno mé je tvé. Otče svatý, zachovej je ve svém jménu, které jsi mi dal, aby byli jedno, jako my. Toto mluvím ještě na světě, aby v sobě měli plnost mé radosti. Dal jsem jim tvé slovo, ale svět k nim pojal nenávisť, poněvadž nejsou ze světa, jako ani já nejsem ze světa. Neprosím, abys je vzal ze světa, ale abys je zachoval od zlého. Posvěť je pravdou; tvoje slovo je pravda. Jako ty jsi mne poslal do světa, tak i já jsem je poslal do světa. Sám sebe za ně posvěcuji, aby i oni byli vpravdě posvěcení. Neprosím však jen za ně, ale i za ty, kteří skrze jejich slovo ve mne uvěří, aby byli uvedeni v dokonalost jednoty a svět aby poznal, že ty jsi mne poslal a že sis je zamiloval tak jako mne. Dám jim poznat tvé jméno, aby v nich byla láska, kterou máš ke mně a já abych byl v nich. Otče chci, aby ti, které jsi mi dal, byli se mnou tam, kde jsem já, ať hledí na tvou slávu ve tvém království« (Jan 17,6-26).

23. Modlitba, chvalozpěv a díkyvdání

- 63 Všemohoucí, nejvyšší, přesvatý a nejvznešenější Bože, Otče svatý a spravedlivý, Pane a Králi nebe i země, pro tebe samého ti vzdáváme díky, že jsi svou svatou vůlí a skrze svého jednorozenného Syna v Duchu svatém stvořil všechno, duchovní i tělesné, a nás že jsi stvořil k svému obrazu a podobnosti a postavil do ráje, kde jsme klesli vlastní vinou.
- 64 A my ti děkujeme, že jako jsi nás stvořil skrze svého Syna, tak jsi také chtěl opravdovou a svatou láskou, kterou jsi nás miloval, aby on se narodil jako pravý Bůh a pravý člověk z přeslavné, nejblahoslavenější vždy Panny svaté Marie a že jsi nás, zajatce, chtěl vykoupit jeho křížem, jeho krví a jeho smrtí.
- 65 A děkujeme ti, že tento tvůj Syn přijde zase ve slávě a velebnosti, aby svrhl do věčného ohně zavržené, kteří nečinili pokání a tebe neuznali; a všem, kteří tě uznali, klaněli se ti a v pokání ti sloužili, aby řekl: »Pojďte, požehnání mého Otce, ujměte se království, které je vám připraveno od založení světa« (Mt 25,34).
- 66 A protože my, ubozí hříšníci, všichni do jednoho nejsme hodni vyzývat tvé jméno, prosíme pokorně, aby náš Pán Ježíš Kristus, »tvůj milovaný Syn, v kterém jsi našel zalíbení« (Mt 17,25), spolu se svatým Duchem

Utěšitelem sám ti vzdal dík za všechno tak, jak ty a oni uznají za správné, neboť on jediný tobě za všechno učiní zadost a skrze něho jsi nám tak velké věci učinil. Aleluja.

67 A pro tvou lásku pokorně prosíme přeslavnou, nejblahoslavenější, vždy panenskou Matku Marii, svaté Michaela, Gabriela a Rafaela a všechny sbory blažených duchů, serafů, cherubů a trůnů, panstev, knížectví a mocností, sil, andělů a archandělů, svatého Jana Křtitele, Jana Evangelistu, Petra, Pavla, svaté patriarchy, proroky, nevinné děti, apoštoly, evangelisty, učedníky, mučedníky, vyznavače, panny, svaté Eliáše a Henocha a všechny svaté, kteří tu byli, kteří budou a kteří tu nyní jsou, aby podle tvé vůle za všechno vzdávali díky tobě, nejvyššímu a pravému Bohu, věčnému a živému, s tvým milovaným Synem, naším Pánem Ježíšem Kristem a svatým Duchem Utěšitelem, na věky věků. Amen, Aleluja.

68 A my všichni Menší bratři, neužiteční služebníci, pokorně a naléhavě prosíme všechny, kdo chtějí ve svaté katolické a apoštolské církvi sloužit Bohu, našemu Pánu, a duchovní všech stupňů, kněze, jáhny, podjáhny, akolyty, exorcisty, lektory, ostiáře a všechny duchovní, všechny řeholníky a řeholnice, všechny děti, chlapce a dívky, chudé a nuzné, krále a knížata, řemeslníky, rolníky, služebníky a pány, všechny panny, svobodné i manžele, laiky, muže i ženy, všechny nedospělé, dospívající, mládež i starce, zdravé i nemocné, všechny maličké i velké a všechny rody, národy, kmeny a jazyky, všechna pokolení a všechny lidi na celém světě, kteří tu jsou a ještě budou: Vytrvejme všichni společně v pravé víře a v pokání, neboť jinak nemůže nikdo být spasen.

69 Milujme všichni z celého srdce, celou duši, celou myslí (Dt 6,4; Mt 22,37), vší silou a mocí, všemi silami ducha a těla, vší náklonností a žádostí, z hlubin srdce, všemi svými touhami a celou svou vůlí Pána Boha, který nám všem dal celé své tělo, celou duši a život a stále nám je dává. On nás stvořil a vykoupil a jen on nás svým milosrdenstvím spasí; on nám ubohým a bídným, ošklivým, nestálým, nevďečným a zlým lidem prokázal všechno dobré a ještě prokáže.

70 Nic jiného tedy nežádejme, nic jiného si nepřejme, v ničem jiném nenacházíme zalíbení a potěšení než ve svém Stvořiteli, Vykupiteli a Spasiteli, jediném pravém Bohu, který je plností dobra, všechno dobro, celé dobro, pravé a nejvyšší dobro, který jediný je dobrý (Lk 18,19), milostivý a dobrotivý, laskavý a milý, který jediný je svatý, spravedlivý, pravdivý a věrný, který jediný je dobrotivý, bez hříchu a čistý, od něhož, skrze

něhož a v němž je celé odpuštění, všechna milost, celá sláva pro všechny kající, všechny spravedlivé a všechny blažené, kteří se radují v nebi.

- 71 Ať tedy nám v tom nic nepřekáží, nic nás od toho neodděluje, nic nám nebrání: všude, na každém místě, v každou hodinu a v každou dobu, denně a ustavičně věrme v něho upřímně a pokorně, uchovávejme ho v srdci a milujme ho, ctíme jej a klaňme se mu, služme mu, chvalme ho a dobrořečme mu, slavme a vyvyšujeme ho, velebme a děkujme jemu, nejvyššímu a nejvznešenějšímu, věčnému Bohu, Trojímu a Jedinému, Otci, Synu a Duchu svatému, Stvořiteli všech věcí, Vykupiteli všech, kteří v něho věří, doufají a milují ho, který je bez počátku a konce, neproměnný, neviditelný, nevypověditelný, nevýslovný, nepojatelný, nepostižitelný, požehnaný, chvalitebný, slavný a vyvýšený, vznešený, veliký, milý, laskavý, příjemný a nade vše vytoužený na věky věků.

24. Závěr

- 72 Ve jménu Páně prosím všechny bratry, aby se naučili nazpaměť obsah a smysl toho, co je k spáse naší duše napsáno v tomto řádu života, a aby si to často připomínali. A stále prosím Boha, aby on, všemohoucí a Trojjediný, žehnal všem, kteří to učí druhé, sami se tomu učí, přijímají to za své, připomínají si to a podle toho jednají, kdykoliv si opakují a uskutečňují, co tu je napsáno k naší spáse. A zapřísahám všechny a libám jejich nohy, aby tento řád života ze srdce milovali, zachovávali a dodržovali.
- 73 A na místě Boha všemohoucího, ze zmocnění pana papeže a pod poslušností přísně nařizují a přikazují já, bratr František, aby nikdo neubíral něco z toho, co je napsáno v tomto způsobu života, ani k němu nic nepřidával a aby bratři neměli jinou řeholi.

Sláva Otci i Synu i Duchu svatému, jako byla na počátku, i nyní, i vždycky a na věky věků.

Amen.

POTVRZENÁ ŘEHOLE (1223)

Ze sporů o přísnější či mírnější výklad řehole, z potřeb rostoucího řádu, z nutnosti sevřít pevněji dosavadní rozsáhlý text řehole, vyrostla třetí, definitivní řehole. Je dílem tří autorů, kteří určovali život řádu: řádu samého, reprezentovaného svatodušní kapitulou 11. 6. 1223, církve především v osobě kardinála – ochránce Hugolina a Otce Františka, jehož duch ji proniká a z ní vyzařuje, který se k ní hlásí a zanechává nám ji jako závěr svého velkého Odkazu: »Jako mi dal Pán prostě a jasně vyjádřit a napsat řeholi i tato slova, tak prostě a jasně je chápejte a svatým životem zachovejte až do konce.«

- 74 1. Ve jménu Páně! Začíná život Menších bratří.
75 *Řehole a život Menších bratří jest:*
zachovávat svaté evangelium našeho Pána Ježíše Krista
životem v poslušnosti, bez vlastnictví a v čistotě.
76 Bratr František slibuje poslušnost a úctu panu papeži Honoriovi a jeho
řádným nástupcům a římské církvi. Ostatní bratři jsou povinni posluš-
ností bratru Františkovi a jeho nástupcům.

2. O těch, kdo chtějí přijmout tento život a jak mají být přijímáni

- 77 Bude-li někdo chtít přijmout tento život a přijde proto k našim brat-
řím, ať ho pošlou ke svému provinčnímu ministrovi, protože jen ten
a nikdo jiný má mít právo přijímat bratry.

Ministr ať ho důkladně vyzkouší z katolické víry a církevních svátostí. Když to všechno věří, chce to věrně vyznávat a až do smrti přísně zachovávat a není ženatý, ať mu řekne slova svatého evangelia, aby šel, prodal všechno, co má a snažil se to rozdat chudým. Kdyby mu to nebylo možné, stačí mu dobrá vůle.

Totéž platí, je-li ženatý, ale manželka vstoupila do kláštera, anebo složil a slib zdrženlivosti a se souhlasem diecézního biskupa mu dala svolení, a přitom je manželka takového věku, že o ní nelze pochybovat.⁵

⁵ Doslovný citát z dekretu Inocence III. (1198).

- 78 Ministři a ostatní bratři ať se nestarají o jeho majetek, aby s ním mohl svobodně naložit, jak mu to Pán vnukne. Kdyby však žádal o radu, může ho ministr poslat k nějakému zbožnému člověku, aby podle jeho rady rozdal svůj majetek chudým.
- 79 Potom ať dostane zkušební oděv: dva hábity bez kapuce, provaz, kalhoty a kaparon až po pás, ledaže by ministr někdy podle Boží vůle uznal za dobré něco jiného.
- 80 Když skončí zkušební rok, ať je přijat k poslušnosti a slíbí, že bude tento život a řeholi trvale zachovávat. A podle příkazu pana papeže nebude smět žádným způsobem z tohoto řádu vystoupit, protože podle svatého evangelia »nikdo, kdo položí ruku na pluh a ohlíží se zpět, není způsobilý pro království Boží« (Lk 9,62).
- 81 Kdo slíbili poslušnost, ať mají jeden hábit s kapucí a druhý bez kapuce, pokud by ho chtěli. Kdo to potřebují, mohou nosit obuv. A všichni bratři mají nosit levný oděv a Bůh jim za to bude žehnat. Oděv si mohou zesilovat hrubými záplatami a jinými kusy látky.
- Avšak napomínám a vybízím je, aby nepohrdali a neodsuzovali ty lidi, které vidí nosit jemné a pestré šaty nebo jíst a pít lahůdky; spíše ať každý soudí a pohrdá sám sebou (srov. Mt 11,8).

3. O bohoslužbě a postu a jak mají bratři jít světem

- 82 Klerici ať konají bohoslužbu, kromě žaltáře, jak je obvyklé u kleriků římské církve; proto mohou mít breviáře.
- 83 Laici ať se modlí 24krát Otče náš za jitřní, 5krát za chvály, po sedmi za první, třetí, šestou a devátou, 12krát za večerní chvály a 7krát za doplněk. Ať se také modlí za zemřelé.
- 84 Ať se postí od svátku Všech svatých do Narození Páně. Kdo dobrovolně zachovávají 40denní půst, začínající od Zjevení Páně, který Pán posvětil svým svatým postem (srov. Mt 4,2), buďte požehnáni od Pána; kdo však nechťejí, nejsou jim vázáni. Ať však zachovávají 40denní půst před Vzkříšením Páně. V ostatní dobu jsou povinni postit se jen v pátek. Je-li to zřejmě potřebné, nejsou bratři vázáni tělesným postem.
- 85 Radím, napomínám a vybízím své bratry v Pánu Ježíši Kristu, když jdou světem, aby se nepřeli a nehádali o slovíčka (2 Tim 2,14), ani neposuzovali ostatní, ale byli tiší, mírumilovní, skromní, vlídní, pokorní (Tit 3,2) a mluvili s každým uctivě a slušně.
- Ať nejedí na koni, pokud k tomu nejsou nuceni zřejmou potřebou nebo nemocí.

- 86 Když vejdou do některého domu, ať řeknou nejprve: »Pokož tomuto domu« (Lk 10,5.7-8). A podle svatého evangelia mohou jíst ze všeho, co jim předloží.

4. Že bratři nemají přijímat peníze

- 87 Přísně zakazují všem bratřím, aby jakýmkoli způsobem přijímali peníze, ať přímo či nepřímo (srov. Mt 10,9).

O potřeby nemocných a ošacení všech bratří ať se svědomitě starají jen ministři a kustodové za pomoci duchovních přátel podle podmínek místních, časových a chladného podnebí, jak uznají za potřebné. Vždy však ať dodržují to, co bylo řečeno, totiž aby nepřijímali peníze.

5. Jak mají pracovat

- 88 Ti bratři, kterým Bůh dal milost, že mohou pracovat, ať pracují svědomitě a s dobrým úmyslem, aby totiž nedali vzniknout zahálce, která je nepřítelem duše, ani přitom nepotlačovali ducha svatě modlitby a zbožnosti, kterému mají sloužit všechny časné věci.

Jako mzdu za práci ať přijímají pro sebe a své bratry životní potřeby, kromě peněz; a to pokorně, jak se sluší na Boží služebníky, kteří zachovávají svatou chudobu.

6. Že bratři nemají nic přijímat do vlastnictví, o almužně a o nemocných bratřích

- 89 Bratři ať nepřijímají nic do vlastnictví, ani dům, ani obydlí, ani žádou věc.

- 90 Jako poutníci a cizinci na tomto světě (srov. 1 Petr 2,11), kteří slouží Bohu v chudobě a pokoře, ať s důvěrou chodí po almužně. Nesluší se, aby se za to styděli, neboť i Pán se pro nás stal chudým na tomto světě (srov. 2 Kor 8,9).

V tom je vrchovenost svrchované chudoby, že vás, moje nejmilejší bratry, učinila dědici a vládcí nebeského království (srov. Jak 2,5); o věci vás ochudila, zato ctnostmi obohatila. To ať je váš úděl, který uvádí do země živých (srov. Žl 142/141,6). K ní, nejmilejší bratři, přilněte celou duši a pro jméno našeho Pána Ježíše Krista na věky nechtějte mít nic jiného na tomto světě.

- 91 A kdekoli bratři jsou nebo se setkají, ať se k sobě chovají jako v rodině. Ať jeden druhému bez obav projeví své potřeby, neboť živí-li matka a mi-

luje svého syna podle těla (srov. 1 Sol 2,7), tím víc má každý milovat a pečovat o svého bratra podle ducha.

- 92 A onemocní-li některý bratr, ať ho ostatní tak ošetřují, jak by chtěli, aby byli sami ošetřováni (srov. Mt 7,12).

7. Jaké pokání má být ukládáno hřešícím bratřím

- 93 Kdyby některý bratr z ponoukání zlého ducha smrtelně zhřešil a šlo by o takový hřích, který bude vyhrazen provinčnímu ministroví, je tento bratr povinen dostavit se k němu co nejdříve a bez odkladu.
- 94 Je-li ministr knězem, ať mu uloží milosrdné pokání; není-li knězem, ať je dá uložit od některého řádového kněze, jak uzná za nejlepší podle Boží vůle.
- 95 A ať se ministr nehněvá ani nerozčiluje pro něčí hřích, protože hněv a rozčilování jsou překážkou lásky v nich i v druhých.

8. O volbě generálního ministra řádu a o svatodušní kapitule

- 96 Všichni bratři mají mít vždy jednoho ze svého středu za generálního ministra a služebníka celého bratrského společenství a mají ho přesně poslouchat.
- Provinční ministři se mají společně scházet na svatodušní kapitolu tam, kde určí generální ministr, a to jednou za tři roky, nebo v delší či kratší lhůtě, jak to generální ministr stanoví. Na této kapitule mají provinční ministři a kustodové také zvolit zástupce generálního ministra, když zemřel.
- 97 Kdyby někdy sbor provinčních ministrů a kustodů shledal, že generální ministr nestačí ke službě a obecnému dobru bratří, jsou ve jménu Páně povinni zvolit si jiného za představeného.
- Po svatodušní kapitule mohou jednotliví ministři a kustodové, budou-li chtít a uznají-li za vhodné, svolat ještě v tom roce své bratry ke kapitule.

9. O kazatelích

- 98 Ať bratři nekážou v diecézi, kde jim to biskup zakázal. Ať se žádný bratr vůbec neodváží kázat lidu, nevyzkoušel-li ho generální ministr řádu, uznal ho za schopného a svěřil mu kazatelský úřad.
- 99 Napomínám také a vybízím tyto bratry, aby ve svých kázáních mluvili slovy promyšlenými a ryzími (Žl 12/11,7; Žl 18/17,31), aby sledovali úspěch a vzdělání lidu, aby mu připomínali hřích a ctnost, trest a slávu, a to stručnými slovy, protože krátce mluvil Pán na zemi (srov. Řím 9,28).

10. Jak mají být bratři napomínáni a napravováni

- 100 Bratři ministři a služebníci ostatních ať své bratry navštěvují a napomínají. Ať jim domlouvají pokorně a laskavě a nepřikazují jim nic, co by bylo proti jejich svědomí a naší řeholi.
- 101 Bratři, kteří jsou podřízeni, ať si jsou vědomi, že se pro Boha zřekli své vůle. Proto jim přísně nařizují, aby poslouchali své ministry ve všem, co slíbili Pánu zachovávat a co není proti jejich svědomí a naší řeholi.
- 102 Kdyby někde bratři poznali, že nemohou zachovávat ducha řehole, mají a mohou jít ke svému ministrovi. Ten je má přijmout laskavě a dobrotivě a jednat s nimi tak přívětivě, aby ti bratři s ním mohli mluvit a jednat jako pán se svým služebníkem! Tak to má totiž být: ministři ať jsou služebníky všech bratří.
- 103 Napomínám bratry a vybízím v Pánu Ježíši Kristu, aby se chránili vši pýchy, marné slávy, závisti, chamtivosti (Lk 12,15), péče a starosti o tento svět, pomlouvání a nespokojenosti.
- 104 Kdo nemají vzdělání, ať se nesnaží je získat; spíše ať se snaží o to, po čem mají toužit nade všechno, totiž aby měli ducha Páně a ten aby v nich svatě působil, aby se k němu modlili neustále čistým srdcem, aby byli pokorní, trpělivi v pronásledování a v nemoci a milovali ty, kteří nás pronásledují, ponižují a tupí, protože Pán praví: »Milujte své nepřátele a modlete se za ty, kdo vás hanobí a pronásledují« (Mt 5,44). »Blahoslavení pronásledování pro spravedlnost, neboť jejich je království nebeské« (Mt 5,10). »Kdo vytrvá až do konce, bude spasen« (Mt 10,22).

11. Že bratři nemají chodit do ženských klášterů

- 105 Přísně zakazují všem bratřím, aby neměli se ženami podezřelé styky a schůzky, ani nechodili do ženských klášterů, kromě těch, kteří dostali od Apoštolského stolce zvláštní dovolení.
- 106 Ať nejsou kmotry mužům ani ženám, aby kvůli tomu nevznikalo pohoršení mezi bratry nebo o nich.

12. O těch, kteří půjdou mezi nevěřící

- 107 Ti bratři, kteří by chtěli jít z Božího vnuknutí mezi nevěřící, ať si k tomu vyžádají dovolení od svého provinčního ministra. Ten ať je dá jen těm, které uzná za schopné k takovému poslání.

- 108 Konečně ukládám pod poslušností ministrům, aby si vyžádali od pana papeže jednoho kardinála svatě římské církve, který by řídil, chránil a napravoval toto bratrské společenství:
- 109 abychom, poddáni a podřízeni církvi svaté, vytrvali v katolické víře (srov. Kol 1,23) a zachovávali chudobu, pokoru a svaté evangelium našeho Pána Ježíše Krista, jak jsme to pevně slíbili.

ODKAZ (1226)

*Vznikl v posledních dnech života svatého Otce (v září 1226) a podle jeho vlastních slov (11) chtěl jím naposled povzbudit bratry k věrnému zachová-
vání řehole.*

- 110 1. Pán dal mně, bratru Františkovi, abych takto začal dělat pokání:
když jsem ještě vězel v hřiších, zdálo se mi nesnesitelně hrozné, měl-li
jsem se setkat s malomocnými. Proto sám Pán mě dovedl mezi ně
a prokazoval jsem jim skutky milosrdenství. A když jsem od nich odchá-
zel, pak to, co se mi zdálo hrozné, proměnilo se mi v radost pro duši
i tělo. Potom jsem už dlouho neváhal a opustil jsem svět.
- 111 2. A Pán mi dal takovou víru, že jsem se v kostelích modlil takto pro-
stě: »Klaníme se ti, Pane Ježíši Kriste, tady i ve všech tvých kostelích na
celém světě, a chválíme tě, protože svým svatým křížem jsi vykoupil svět.«
- 112 3. Potom mi Pán dal takovou věrnost ke kněžím, kteří žijí, jak to uklá-
dá svatá římská církev, a to pro jejich svěcení, že i kdyby mě pronásledo-
vali, budu se na ně obracet. A i kdybych měl moudrost jako Šalomoun
a setkal se s prostičkými světskými kněžími na jejich farnostech, nebudu
kázat proti jejich vůli.
- 113 A budu mít k nim a ke všem ostatním úctu, budu je mít rád a proka-
zovat jim čest jako svým pánům. A nebudu se starat o jejich hříchy,
protože oni jsou mými pány a jejich prostřednictvím poznávám Boží-
ho Syna; na tomto světě totiž vidím svýma očima z nejvyššího Božího
Syna jen jeho nejsvětější tělo a krev, které oni zpřítomňují a jen oni
podávají druhým.
- 114 A přeji si, aby se těmto nejsvětějším tajemstvím prokazovala čest, kla-
nění a byla ukládána na důstojných místech. Najdu-li nejsvětější jména
a výroky Páně na nevhodných místech, seberu je a prosím, aby byly se-
brány a uloženy na důstojném místě.
- 115 A máme si vážit a prokazovat čest teologům a těm, kdo nám slouží
nejsvětějšími slovy Božími, protože nám dávají ducha a život.

- 116 4. A když mi pak dal Pán na starost bratry, nikdo mi neukazoval, co
mám dělat, ale sám Nejvyšší mi zjevil, že mám žít podle svatého evange-
lia. I dal jsem to napsat stručně a prostě a pan papež mi to potvrdil.
- 117 A ti, kdo přicházeli přijmout tento život, rozdávali všechno, co měli,
chudým; a spokojili se s jediným hábitem – když chtěli, tak si ho uvnitř
i vně zesílili záplatami – s páskem a kalhotami; a to nám stačilo.
- 118 My klerici jsme se modlili hodinky jako jiní klerici, laici se modlili.
A velmi rádi jsme přebývali při chudičkových a opuštěných kostelích;
a zůstali jsme bez vzdělání a byli jsme podřízeni všem.
- 119 5. A já jsem pracoval vlastníma rukama a budu pracovat; a rozhodně
chci, aby všichni ostatní bratři se zaměstnávali počestnou prací. Kdo
neumí pracovat, ať se naučí, a to ne z touhy po mzdě za práci, ale pro
příklad a pro potlačení zahálky.
- 120 A když za práci nedostaneme mzdu, obrátíme se k stolu Páně a bude-
me prosit o almužnu dům od domu.
- 121 6. Pán mi zjevil, že máme zdravít takto: »Ať ti dá Pán svůj pokoj«
(srov. Mt 10,12).
- 122 7. Ať se bratři varují, aby v žádném případě nepřijímali kostely, chu-
dičké příbytky a vše ostatní, co se pro ně staví, neodpovídají-li svaté chu-
době, kterou jsme v řeholi slíbili; vždyť tam stále dlíme jen jako cizinci
a poutníci.
- 123 8. Nařizuji přísně pod poslušností všem bratřím, aby se nikde neodva-
žovali žádat ani přímo, ani nepřímo u římské kurie nějakou listinu ve
prospěch kostela nebo nějakého místa, ani pod záminkou kazatelského
úřadu, ani budou-li osobně pronásledováni; ale nepřijmou-li je někde, ať
odejdou do jiné země, aby tam s Božím požehnáním konali pokání.
- 124 9. A budu přísně poslouchat generálního ministra našeho bratrského
společenství i kvardiána, kterého mi určí; a chci být tak pevně v jeho
rukou, že proti poslušnosti a bez jeho vůle nebudu moci nikam jít ani nic
dělat, protože on je mým pánem.
- 125 A přestože jsem prostý a nemocný, chci mít stále u sebe klerika, který
by mi vykonával bohoslužby, jak to stojí v řeholi.
- 126 10. A také všichni ostatní bratři jsou povinni takhle poslouchat své
kvardiány a modlit se hodinky podle řehole. A kdyby se zjistilo, že se
někteří nemodlí hodinky podle řehole a chtějí je jinak změnit, nebo kdy-
by nezachovávali katolickou víru, jsou všichni bratři všude pod posluš-
ností povinni takového přivést k nejbližšímu kustodovi. Kustod je přísně
povinen pod poslušností bedlivě ho střežit ve dne v noci jako vězně, aby

mu nemohl utéci, dokud ho osobně nepřivede k svému ministrovi. A ministr je přísně povinen pod poslušností poslat ho s doprovodem bratří, kteří ho budou ve dne v noci střežit jako vězně, až ho přivedou k biskupu ostijskému, který řídí, chrání a napravuje celé bratrské společenství.

127 11. A ať neříkají bratři: »Tohle je jiná řehole«, protože tohle je jen připomenutí, napomenutí a povzbuzení, a také můj odkaz, který já, maličký bratr František, vám proto zanechávám, svým požehnaným bratřím, abychom lépe v katolické víře zachovávali řeholi, ke které jsme se Pánu slibem zavázali.

128 12. A generální ministr a všichni ostatní ministři a kustodové jsou pod poslušností povinni, aby k těmto slovům nic nepřidávali ani z nich nic neubírali.

129 A ať mají tento list stále u sebe spolu s řeholí. A na všech kapitulách, když čtou řeholi, ať čtou i tato slova.

130 A všem svým bratřím, klerikům i laikům, přísně pod poslušností nařizuji, aby nepřipojovali poznámky ani k řeholi, ani k těmto slovům a neříkali: »Tak se mají chápat.« Ale jako mi dal Pán prostě a jasně vyjádřit a napsat řeholi i tato slova, tak prostě a jasně je chápejte a svatým životem zachovávejte až do konce.

131 13. A kdokoli to zachová, ať je naplněn v nebi požehnáním nejvyššího Otce a na zemi požehnáním jeho milovaného Syna s nejsvětějším Duchem Utěшитelem, všemi nebeskými zástupy a všemi svatými.

A já, František, váš maličký bratr a služebník, ujišťuji vás, jak jen mohu, svým srdcem i svými slovy, o tomto nejsvětějším požehnání.

Amen.

MALÝ ODKAZ (1226)

V dubnu či květnu 1226, když jednou v noci v Sieně dostal chrlení krve a měl za to, že nastává jeho poslední hodinka, nadiktoval spěšně bratru Benediktovi z Prato svou poslední vůli (Zrcadlo dokonalosti 87).

Tento »malý«, nebo také sienský odkaz je ve své výrazné stručnosti pro františkánský životní ideál neméně příznačný než pozdější známý velký odkaz.

132 Napiš, že všem svým bratřím žehnám, těm, kteří jsou nyní v řádu,
i těm, kteří v něm budou až do konce světa.

A poněvadž pro svou slabost a bolesti nemohu mnoho mluvit, chci všem nynějším i budoucím bratřím objasnit, co mám na mysli a co chci, krátce ve třech větách, totiž:

133 aby se na znamení mé památky, mého požehnání a naší jednoty stále měli rádi, jako já jsem je miloval a mám je rád;

134 aby vždy zachovali věrnost naší Paní chudobě a milovali ji;

135 a aby byli vždy poddáni představeným a všem duchovním svaté matky církve a byli ochotni jim sloužit.

PRAVIDLA PRO ŽIVOT BRATŘÍ V POUSTEVNÁCH Z LET 1217, 1221

Tato pravidla jsou cenným svědectvím o nejstarších dobách života Františka s jeho bratřími a o kontemplativním životě v poustevnách, jako nedílné složce františkánského života.

136 Ti bratři, kteří chtějí vést řeholní život v poustevnách, ať jsou tři nebo nejvýš čtyři. Dva z nich ať jsou matkami a mají dva nebo nejméně jednoho jako syna. První dva, kteří jsou matkami, ať žijí životem Marty, druhí dva synové život Marie Magdalény,

137 a ať mají jednu poustevnu a v ní každý svou celu, ve které by se modlil a spal. Vždy ať se modlí doplněk hned po západu slunce a snaží se zachovávat mlčení; ať se modlí své hodinky a vstávají k jitřní a »hledají především Boží království a jeho spravedlnost« (Mt 6,33). První hodinku ať se modlí v příslušnou dobu, po třetí mohou přerušit mlčení a jít ke svým matkám, mluvit s nimi a pokud chtějí, vyprosit si od nich almužnu pro lásku Pána Boha jako nepatrní chudáci; potom ať se modlí šestou a devátou a v patřičnou dobu večerní chvály.

Ať nikomu nedovolují vstoupit do poustevny, ve které žijí, a nikdo ať tam nejí. Ti bratři, kteří jsou matkami, ať se snaží zůstat odloučení ode všech lidí a pod poslušností vůči svému ministrovi ať chrání své syny před každým, aby s nimi nikdo nemohl mluvit. A synové sami ať nemluví s nikým jiným než jen se svými matkami a se svým ministrem a kustodem, když se mu zalíbí navštívit je s Božím požehnáním.

138 Synové pak ať po čase převezmou úlohu matek, aby se po vzájemné dohodě vystříдали. Ať se snaží bedlivě a horlivě zachovávat všechno, co tu bylo řečeno.

SPISY ADRESOVANÉ KLÁŘE Z ASSISI

Z různých spisů Františkových, adresovaných Kláře z Assisi, dosvědčujících jeho životopisci, se zachovaly jen dva úryvky, které sama Klára později zařadila do VI. kapitoly své řehole, schválené 1253.

V prvním nejde vlastně o »způsob života«, ale o příslib zvláštní péče.

Druhý, ze stejné doby jako velký odkaz, je naléhavou výzvou k následování života a chudoby Ježíše Krista.

ZPŮSOB ŽIVOTA

- 139 Protože jste se z Božího vnuknutí staly dcerami a služebnicemi nejvyššího Krále, nebeského Otce, a zasnoubily se Duchu svatému tím, že jste si zvolily život podle dokonalosti svatého evangelia, chci vám věnovat vždy láskyplnou péči a zvláštní pozornost právě tak jako svým bratřím a slibuji to za sebe i za ně.

ODKAZ

- 140 Já, docela malý bratr František, chci následovat život a chudobu našeho nejvyššího Pána Ježíše Krista a jeho nejsvětější Matky a setrvat v ní až do konce. A prosím vás, mé Paní, a dávám vám radu, abyste vždy byly živы podle tohoto nejsvětějšího života a v chudobě. A bedlivě si dávejte pozor, abyste se něčí radou nebo učením od nich nikdy a žádným způsobem neodchýlili.

NAPOMENUTÍ

Nevíme, kdo sebral tato »Slova svatého napomenutí našeho ctihodného Otce svatého Františka všem bratřím« uchovaná v městské knihovně v Assisi, jejichž počátek je snad z roku 1216. Jsou to patrně výtahy či témata povzbuzení, která proslovil František během dlouhého časového období, témata často zaznamenaná hned po proslovení, strukturálně dobře formulovaná, v nichž František mnoha detailními tahy kreslí svůj ideální obraz křesťana, i když

jejich sled a ještě více jejich rozdělení se tu a tam zdá zmatené. Až po č. 12 mají náměty různorodé, další se přiřazují k evangelním a františkánským blahoslavenstvím. Vracejí se v nich Františkovy myšlenky staré i nové, některé pravděpodobně připomínají nebo komentují odstavce neschválené řehole. Napomenutí č. 6 vyjadřuje patrně reakci na zprávu o umučení pěti bratří v Maroku 1220. Č. 26 je příbuzné Odkazu (3). Č. 27 je obdivuhodná báseň, v níž zjišťujeme vlivy liturgické a patristické. Č. 5 je jakýmsi prvním náčrtem písně o dokonalé radosti. Význam těchto Napomenutí je v tom, že právě v nich výrazně vystupují charakteristické rysy Františkova kázání.

1. O těle Páně

- 141 Pán Ježíš řekl svým učedníkům: »Já jsem ta cesta, pravda i život. Nikdo nepřichází k Otci než skrze mne. Kdybyste znali mne, znali byste i mého Otce. Nyní ho již znáte, neboť jste ho viděli.« Filip mu řekl: »Pane, ukaž nám Otce a víc nepotřebujeme!« Ježíš mu odpověděl: »Tak dlouho jsem s vámi, Filipe, a neznáš mne? Kdo vidí mne, vidí Otce« (Jan 14,6-9).

Otec »přebývá v nepřístupném světle« (1 Tim 6,16), »Bůh je duch« (Jan 4,24) a »Boha nikdy nikdo neviděl« (Jan 1,18). Protože Bůh je duch, je viditelný jen v duchu; neboť »co dává život, je duch, tělo samo nic neznamena« (Jan 6,63).

Avšak ani Syn, pokud je rovný Otci, není nikomu viditelný jinak než Otec, ani ne jinak než Duch svatý.

- 142 Proto jsou zavrženi všichni, kteří sice viděli Pána Ježíše Krista v jeho lidství, avšak neviděli ho a neuvěřili v něj podle ducha a božství, že je pravý Syn Boží.

Právě tak jsou zavrženi i všichni ti, kteří sice vidí svatost Kristova těla, které je posvátně zpřítomňováno v rukou kněze na oltáři skrze slova Páně ve způsobě chleba a vína, kdo však nevidí a nevěří podle ducha a božství, že je to opravdu nejsvětější tělo a krev našeho Pána Ježíše Krista, jak to dosvědčuje sám Nejvyšší, když říká: »Toto jest mé tělo, toto jest má krev nové smlouvy« (Mt 26,26.28) a »Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný« (Jan 6,54).

- 143 Proto jen ten, kdo má ducha Páně, jenž přebývá v jeho věrných, přijímá nejsvětější tělo a krev Páně (srov. Jan 6,62); všichni ostatní, kteří nemají z tohoto ducha a odvažují se přijímat, »jedí a pijí si odsouzení« (1 Kor 11,29).

Nuže, »lidé, jak dlouho chcete mít nechápavé srdce« (Žl 4,3), proč nechcete poznat pravdu a »věřit v Syna Božího« (Jan 9,35)?

- 144 Hle, denně se poníží, jako kdysi sestoupil z »královského trůnu« (Mdr 18,15) do života Panny; denně k nám přichází v pokoře, denně sestupuje z Otcova lůna v rukou kněze na oltář. A jako se ukázal svatým apoštolům ve skutečném těle, tak se nám dnes ukazuje ve svatém chlebě; a jako oni, když se na něj dívali, viděli jen jeho tělo, ale věřili, že je Pán a Bůh (Jan 20,28), protože na něj hleděli duchovním zrakem, tak i my, když vidíme tělesným zrakem chléb a víno, hledme a věřme, že je to jeho pravé a živé nejsvětější tělo a krev.
- 145 A takovým způsobem je Pán neustále se svými věrnými, jak sám praví: »Hle, já jsem s vámi až do skonání tohoto věku« (Mt 28,20).

2. O zlu vlastní vůle

- 146 Pán řekl Adamovi: »Ze všech stromů zahrady smíš jíst, ale ze stromu poznání dobra a zla nesmíš jíst« (Gn 2,16-17). Z každého rajskeho stromu tedy mohl Adam jíst a nezhřešil, dokud se neprovinil proti poslušnosti.
- 147 Neboť ten ji ze stromu poznání dobrého a zlého, kdo si přivlastňuje svou vůli a vychloubá se vším tím dobrem, které Pán v něm mluví a působí, a tak se mu našeptáváním ďábla a přestoupením zákazu dostává ovoce poznání zla; za to neujde trestu.

3. O dokonalé poslušnosti

- 148 Pán praví v evangeliu: »Kdo se nerozloučí se vším, co má, nemůže být mým učedníkem« (Lk 14,33). »Kdo by chtěl zachránit svůj život, ztratí jej« (Mt 16,25).
- Všechno, co má, opouští a svůj život ztrácí ten člověk, který sebe sama zcela vydá k poslušnosti do rukou představeného. A to je pravá poslušnost, ví-li, že cokoli dělá nebo mluví, že to není proti vůli představeného, jen když to, co dělá, je také dobré.
- 149 A vidí-li někdy podřízený něco, co by pro jeho duši bylo lepší a užitečnější než to, co mu přikazuje představený, ať to, co poznal, přinese dobrovolně Pánu jako oběť a ať se snaží pečlivě vykonat to, co si přeje představený; neboť to je pravá poslušnost plná lásky, která se Bohu líbí a bližnímu je ke spáse.
- 150 Kdyby však představený přikázal podřízenému něco, co je proti jeho svědomí, ať od něho neodejde, i když ho nemůže poslechnout. A i kdyby si na něj proto zasedl, ať ho pro Boha tím víc miluje. Neboť kdo spíše snese pronásledování, než by odešel od svých bratří, ten zůstává v pravé a dokonalé poslušnosti, protože »dává život za své přátele« (Jan 15,13).

- 151 Je totiž mnoho řeholníků, kteří pod záminkou, že mají lepší názor než je to, co jim představení prikazují, »ohlížejí se zpět« (Lk 9,62) a vracejí se k tomu, co vlastní vůli odvrhli (srov. Př 26,11). Ti jsou jako vrazi, protože svým špatným příkladem zahubí mnoho duší.

4. Že si nikdo nemá přisvojovat úřad představeného

- 152 »Nepřišel jsem, abych si dal sloužit, ale abych sloužil« (Mt 20,28), praví Pán. Kdo jsou postaveni nad jiné, ať se chlubí tímto úřadem jen tak, jako kdyby byli určeni k službě mýt bratřím nohy (srov. Jan 13,14). A zarmoutí-li je, když jsou zbaveni úřadu představeného, víc, než kdyby byli zbaveni služby mýt nohy, pak si tím víc naplňují měšec ke škodě pro duši (srov. Jan 12,6).

5. Že nikdo nemá klást svou chloubu do něčeho jiného než do kříže Páně (Gal 6,14)

- 153 Uvažuj, člověče, k jaké důstojnosti tě povznesl Pán Bůh, když tě podle těla stvořil k obrazu svého milovaného Syna a podle ducha vytvořil k své vlastní podobě (srov. Gn 1,26).
- 154 A všichni tvorové pod nebem slouží svému Stvořiteli, poznávají ho a poslouchají podle své přirozenosti lépe než ty. A ani zlí duchové ho neukřižovali; ale tys jej ve spolčení s nimi ukřižoval a dosud křižuješ, když máš své potěšení v neřestech a hříších.

Čím se tedy můžeš chlubit? Kdybys byl tak chytrý a moudrý, že bys měl všechno vědění a uměl překládat všechny jazyky i pronikat věci nebeské, přece se tím vším nemůžeš chlubit. Vždyť jediný zlý duch věděl víc o nebeských věcech a ještě dnes ví o věcech pozemských, než všichni lidé dohromady, vyjma kdyby někdo dostal mimořádné poznání nejvyšší moudrosti od Pána. Stejně tak, kdybys byl krásnější a bohatší než všichni ostatní a kdybys třeba i zázraky dělal a ďábly vyháněl, to vše je proti tvé přirozenosti a nijak ti nepatří a nic se tím nemůžeš chlubit.

Avšak v jedné věci můžeme »se chlubit: svými slabostmi« (2 Kor 12,5), a když denně neseme svatý kříž našeho Pána Ježíše Krista.

6. O následování Krista

- 155 Bratři, pozorujme všichni dobrého Pastýře, který podstoupil utrpení kříže, aby zachránil své ovce. Ovce Páně ho následovaly v utrpení a pronásledování, v hladu a žízni, v nemoci a pokušení a ve všem ostatním a dostaly za to všechno od Pána věčný život. Proto je velkou hanbou pro

nás, Boží služebníky, že svatí vykonali velké činy a my chceme získat čest a slávu jen tím, že o nich vypravujeme a kážeme.

7. Že poznání mají provázet dobré skutky

- 156 Apoštol praví: »Litera zabíjí, ale duch dává život« (2 Kor 3,6). Literou jsou zabiti, kdo usilují jen a jen znát pouhá slova, aby platili za moudřejší než ostatní a mohli získat veliké bohatství, které pak darují svým příbuzným a přátelům. A literou jsou zabiti řeholníci, kteří nechtějí následovat ducha Písma svatého, ale touží jen po tom, aby znali slova a vykládali je druhým. A ti naopak jsou oživeni duchem Písma svatého, kdo každé písmeno, které znají, snaží se poznat hlouběji a své vědění nepřipisují sami sobě, ale slovem a příkladem je vracejí Bohu, nejvyššímu Pánu, kterému patří všechno dobré.

8. O hříchu závisti, kterého se vystříhejme

- 157 Apoštol praví: »Jen pod vlivem Ducha svatého může někdo říci: „Ježíš je Pán“ (1 Kor 12,3); a »nikdo nekoná, co je správné, ani jediný« (Řím 3,12). Kdo tedy závidí svému bratru pro dobro, které v něm Pán mluví a koná, dopouští se hříchu rouhání, poněvadž závidí Nejvyššímu samému, který všechno dobro mluví a koná.

9. O lásce k nepřítelům

- 158 Pán praví: »Milujte své nepřátele« (Mt 5,44). Svého nepřítele miluje doopravdy ten, kdo se nermoutí nad bezprávím, které mu nepřítel dělá, ale kdo pro lásku Boží se trápí nad hříchem v jeho duši a prokazuje mu svou lásku skutky.

10. O ovládnutí těla

- 159 Je mnoho takových, kteří často, když sami hřeší nebo zakoušejí bezpráví, obviňují za to nepřítele nebo bližního. Ale neprávem, neboť každý má toho nepřítele v moci, totiž své tělo, kterým hřeší. Proto »blahoslavený ten služebník« (Mt 24,46), jenž takového nepřítele, který byl dán do jeho moci, drží neustále spoutaného a moudře se má před ním na pozoru, protože dokud to bude dělat, nebude mu moci uškodit žádný jiný nepřítel, ani viditelný, ani neviditelný.

11. Že se nikdo nemá nechat zkazit zlým skutkem druhého

- 160 Božimu služebníku nesmí být nic protivného kromě hříchu. A kdyby některý člověk nějak zhřešil a Boží služebník byl proto zaražený a rozčilený z jiného důvodu než z lásky, pak si »hromadí trest« (Řím 2,5). Ten Boží služebník, který se na nikoho nerozzlobí ani nerozhořčí, žije opravdu bez vlastnictví. A blahoslavený, kdo si nenechá nic pro sebe a odevzdává císaři, co je císařovo, a co je Boží, Bohu (Mt 22,21).

12. Jak poznat ducha Páně

- 161 Zda má Boží služebník ducha Páně, to lze poznat takto: Učiní-li Pán skrze něho něco dobrého, pak si na tom nic nezakládá, protože jeho vlastní já je vždy nepřítelem všeho dobrého, ale tím více má před očima, jak je ve skutečnosti malý a pokládá se za menšího než všichni ostatní lidé.

13. O trpělivosti

- 162 Dokud se Božimu služebníku všechno děje po vůli, nemůže poznat, jak velkou má trpělivost a pokoru. Když však přijde čas, že ti, kdo měli jednat podle jeho vůle, dělají mu pravý opak, pak jakou tehdy projeví trpělivost a pokoru, takovou má a nic víc.

14. O chudobě v duchu

- 163 »Blahoslavení chudí v duchu, neboť jejich je království nebeské« (Mt 5,3). Je mnoho těch, kdo jsou horliví při modlitbě a bohoslužbě a ukládají svému tělu mnoho postů a umrtvování, pohoršují se však pro jediné slovíčko, které se zdá působit bezpráví jejich já, nebo pro nějakou věc, kterou jim někdo vezme, a hned se tím rozčilují. Ti nejsou chudí v duchu; neboť kdo je opravdu chudý v duchu, nenávidí sám sebe a miluje i ty, kdo ho uhodí do tváře (srov. Mt 5,39).

15. O pokoji

- 164 »Blahoslavení, kdo působí pokoj, neboť oni budou nazváni syny Božími« (Mt 5,9). Opravdu pokojní jsou ti, kdo při všem, co vytrpí na tomto světě, zachovávají uvnitř i navenek pokoj pro lásku našeho Pána Ježíše Krista.

16. O čistotě srdce

- 165 »Blahoslavení čistého srdce, neboť oni uzří Boha« (Mt 5,8). Čisté srdce mají ti, kdo nedbají o věci pozemské, vyhledávají nebeské a tak, čistí v srdci i na duchu, snaží se bez ustání sloužit Pánu, pravému a živému Bohu, a hledět na něho.

17. O pokorném přijímání Boží milosti

- 166 »Blahoslavený ten služebník« (Mt 24,46), jenž se pro dobro, které Bůh skrze něho mluví a koná, nevyvyšuje víc než pro dobro, které mluví a koná skrze někoho jiného. Hřeší ten člověk, jenž požaduje od svého bližního víc, než sám chce dát Pánu Bohu (Mt 18,23-35).

18. O snášení bližního

- 167 Blahoslavený člověk, který snáší svého bližního v jeho křehkosti (srov. Gal 6,2) právě tak, jako by si sám přál, aby on ho snášel v podobném případě (Mt 7,12). Blahoslavený služebník, který všechno, co má dobrého, vrací Pánu Bohu, protože když si něco ponechá pro sebe, »ukrývá peníze svého Pána« (srov. Mt 25,18) a »bude mu odňato i to, co si myslí, že má« (Lk 8,18).

19. O pokorném Božím služebníkovi

- 168 Blahoslavený služebník, jenž se nepovažuje za lepšího, když ho lidé hlasitě chválí a velebí, než když ho považují za bezvýznamného, hloupého a hodného opovržení; neboť čím je člověk před Bohem, takovým je a nic víc. Běda tomu řeholníku, kterého druzí postavili na přední místo a on z něj nechce dobrovolně sestoupit. A blahoslavený ten služebník, jenž není povyšován svou vlastní vůlí a který vždy touží být pod nohama druhých.

20. O pravém a povrchním řeholníku

- 169 Blahoslavený ten řeholník, který nalézá radost a potěšení jen v přesvátých slovech a dílech Božích a přivádí jimi s veselou radostí lidi k Boží lásce. Běda tomu řeholníku, který si libuje v marných a prázdných slovech, která jsou lidem jen k smíchu.

21. O ješitném řeholníku žvanilovi

- 170 Blahoslavený ten služebník, který nemluví proto, aby dostal odměnu, nechodí na trh se vším, co ví, a nemluví ukvapeně, ale nejdřív moudře uváží, co má mluvit a odpovídat (srov. Př 29,20).

Běda tomu řeholníkovi, jenž neuchovává ve svém srdci to dobré, co mu Pán prokázal (Lk 2,51) a neukazuje je ostatním skutky, ale aby dostal odměnu, hledí se jimi pochlubit před lidmi. Tím už svou odměnu dostává, ale ti, kdo ho slyší, mají z toho málo užítku.

22. O pokárání

- 171 Blahoslavený služebník, který snese pokárání, obvinění a výtku od druhého právě tak trpělivě, jako kdyby káral sám sebe. Blahoslavený služebník, který při výtce zůstane mírný a klidný, skromně poslouchá, pokorně přizná svou chybu a ochotně vykoná pokání. Blahoslavený služebník, který se hned neomlouvá a pokorně snese zahanbení a výtku za provinění, na kterém nemá žádnou vinu.

23. O pokoře

- 172 Blahoslavený služebník, který je mezi svými podřízenými právě tak pokorný, jako kdyby byl mezi svými pány. Blahoslavený služebník, který vždy vydrží pod metlou pokárání. »Věrný a rozumný služebník« (Mt 24,45) je ten, který při všech svých poklescích neváhá za ně konat pokání: ve svém nitru lítostí a navenek vyznáním a zadostiučiněním skutkem.

24. O pravé lásce

- 173 Blahoslavený služebník, který svého nemocného bratra, jenž mu nemůže odplatit, miluje právě tak jako zdravého, který mu může všechno vynahradit.

25. Ještě jednou o pravé lásce

- 174 Blahoslavený služebník, který miluje svého nemocného bratra, jenž mu to nemůže vrátit, stejně jako miluje zdravého bratra, jenž mu to může vrátit.⁶
- 175 Blahoslavený služebník, který miluje a ctí svého bratra, když je vzdálen, právě tak, jako když je s ním, a nemluví o něm za jeho zády nic, co by se neodvážil říci v lásce i v jeho přítomnosti.

⁶ It. vydání přidává ještě tento odstavec, kritické vydání (Esser, str.138) jej však nemá.

26. Že Boží služebníci mají prokazovat úctu duchovním

- 176 Blahoslavený Boží služebník, jenž chová důvěru k duchovním, kteří žijí, jak to ukládá svatá římská církev. A běda těm, kdo jimi pohrdají! Neboť i kdyby byli hříšníci, nemá je nikdo odsuzovat, protože Pán sám si vyhradil soud nad nimi. Neboť jak vznešená nade všechno je moc, kterou mají nad nejsvětějším tělem a krví našeho Pána Ježíše Krista, které oni zpřítomňují a jen oni podávají druhým, tím větší hřích mají ti, kdo se proti nim provinují, větší, než kdyby hřešili proti všem ostatním lidem tohoto světa.

27. O ctnostech, které zahánějí neřesti

- 177 Kde je láska a moudrost, tam není strach ani bezradnost. Kde je trpělivost a pokora, tam není hněv ani zármutek. Kde je radostná chudoba, tam není chamtivost ani lakota. Kde je pokoj a rozjímání, tam není neklid a rozčilování. Kde střeží dům bázeň Páně, tam nepřítel nenajde přístup (srov. Lk 11,21). Kde je milosrdenství a zdrženlivost, tam není nestřídmost ani tvrdost.

28. Že je třeba dobro ukrývat, aby se neztratilo

- 178 Blahoslavený služebník, jenž dobro, které mu Pán prokázal, »ukládá jako poklad v nebi« (Mt 6,20) a netouží pochlubit se jím lidem v naději na odměnu, protože sám Nejvyšší zjeví jeho skutky, komu bude chtít. Blahoslavený služebník, který ukrývá tajemství Pána Boha ve svém srdci.

SLOVA NAŠEHO SVATÉHO
OTCE FRANTIŠKA

LISTY

LIST VŠEM VĚRNÝM KŘEŠŤANŮM

1.verze

Ve jménu Páně

1. O těch, kteří konají pokání

178/1 Všichni ti, kdo milují Pána celým srdcem, celou duší, celou myslí, vši silou a milují své bližní jako sebe, mají v nenávisti svá těla s jeho neřestmi a hříchy, přijímají tělo a krev našeho Pána Ježíše Krista a nesou plody hodně pokání.

178/2 Ó jak jsou blažení a požehnání ti a ty, kdo toto vše konají a vytrvají v tom, protože na nich spočine Duch Páně a učiní si z nich svůj příbytek. A jsou syny nebeského Otce, jehož díla konají, jsou také nevěstami, bratry a matkami našeho Pána Ježíše Krista.

Jsme nevěstami, když se věrná duše mocí Ducha svatého sjednocuje s naším Pánem Ježíšem Kristem. Jsme jeho bratřími, když konáme vůli Otce, který je v nebesích. Jsme matkami, když jej nosíme v srdci a ve svém těle skrze božskou lásku a čisté svědomí, rodíme jej skrze svaté skutky, které mají druhým zářit jako příklad.

178/3 Ó jak je slavné, svaté a nesmírné mít v nebi Otce!

Ó jak je svaté, jakou útěchu působí, jak je krásné a podivuhodné mít takového Ženicha!

Ó jak je svaté a drahocenné, příjemné, pokorné, pokojné, sladké, láskyhodné, jak převyšuje jakoukoli věc mít takového bratra a takového syna, našeho Pána Ježíše Krista, který daroval svůj život za své ovce a vyzval Otce těmito slovy: Otče svatý, zachovej ve svém jménu ty, které jsi mi dal ze světa. Neboť slova, která jsi mi světil, dal jsem jim a oni je přijali a opravdu uvěřili, že jsem od tebe vyšel, a poznali, že jsi mě poslal. Za ně prosím, ne za svět prosím. Požehnej je a posvěť je! Sám sebe za ně posvěcuj. Neprosím však jen za ně, ale i za ty, kteří skrze jejich slovo ve mne

uvěří, aby byli uvedeni v dokonalost jednoty. Necht' jsou jedno jako my. A chci, aby byli se mnou tam, kde jsem já, ať hledí na mou slávu ve tvém království. Amen.

2. O těch, kdo nekonají pokání

178/4 Všichni ti a ty, kdo však nežijí v pokání a nepřijímají tělo a krev našeho Pána Ježíše Krista, kdo se oddávají neřestem a hříchům, kdo se dávají věst nezřízenou žádostivostí a nezřízenými touhami svého těla, kdo nezachovávají to, co slíbili našemu Pánu, kdo slouží vlastnímu tělu a světu zalíbením vlastního těla, ženou se za světskými věcmi a pečují o svůj život, ti jsou zajatci ďábla, jehož jsou syny a jehož díla konají. Jsou opravdu slepí, protože nevidí pravé světlo, našeho Pána Ježíše Krista. Nemají duchovní moudrost, poněvadž nemají Božího Syna, který je pravou Otcovou moudrostí. O nich platí, že jsou v koncích s celou svojí moudrostí, a že jsou zlořečení, kdo se vzdalují od tvých nařízení. Oni vidí a poznávají, a vědí a činí, co je zlé, a tak vědomě ztrácejí svoji duši.

178/5 Vizte, slepí, podvedení svými nepřáteli, tedy tělem, světem a ďáblem, že pro tělo je slasti dopouštět se hříchu a hořkostí je pro něj podřizovat se Boží službě, poněvadž všechny neřesti a hříchy vycházejí ze srdce člověka, jak praví náš Pán v evangeliu. A tak nemáte nic ani v tomto světě, ani na onom světě. Věříte, že budete mít dlouho marnosti tohoto věku, mýlíte se však, protože přijde den a hodina, na něž nemyslete a o nichž nemáte tušení. Tělo se roznemůže, smrt se přiblíží, a tak hořce zemřete.

178/6 Kdekoli, kdykoli a jakýmkoli způsobem umírá člověk ve smrtelném hříchu bez toho, že by konal pokání a zadostiučinil, když to mohl vykonat a neučinil tak, ďábel uchvátí jeho duši z těla a způsobí ji takové utrpení a soužení, jež může znát jen ten, kdo takové věci zakusí.

A veškeré nadání a schopnosti, vědění a moudrost, o nichž se domnívali, že jsou jejich, to vše jim bude vzato. Zanechají všechno svým příbuzným a přátelům. A hle, tito si již rozdělili a vzali vše, co po takovém člověku zůstalo, a pak říkají: „Zlořečena budiž jeho duše, protože nám mohl zanechat víc, mohl si obstarat větší bohatství a zanechat nám je tu!“ Červi pak požírají jeho mrtvolu. A tak tito lidé v krátkém životě ztratili tělo i duši a jdou do ztracení, kde budou věčně zakoušet muka.

178/7 Všechny ty, k nimž dojde tento list, pro lásku Boží prosíme, aby s božskou láskou přijali tato vonná slova našeho Pána Ježíše Krista, jež jsme napsali. A ti, kdo neumějí číst, ať si je nechávají často předčítat, ať

se jim naučí nazpaměť, ať je také svatě zachovávají až do konce, protože tato slova jsou duch a život.

A ti, kdo tak nebudou činit, budou z toho muset vydat počet o dni soudu před tribunálem našeho Pána Ježíše Krista.

LIST VŠEM VĚRNÝM KŘEŠŤANŮM

2.verze

Tento spisek napomenutí a povzbuzení vznikl kolem r. 1221 a můžeme v něm vidět duchovní pravidla budoucího třetího řádu.

- 179 Ve jménu Páně:
Otce i Syna i svatého Ducha.
Amen.

Všem zbožně žijícím křesťanům, duchovním i laikům, mužům i ženám, všem, kteří bydlí po celém světě, vzkazuje bratr František, váš služebník a poddaný, uctivou poslušnost, pravý pokoj z nebe a upřímnou lásku v Pánu.

- 180 Protože jsem služebníkem všech, mám povinnost sloužit všem slovy svého Pána plnými vůně. Proto, když jsem uvážil v duchu, že pro nemoc a tělesnou slabost nemohu přijít ke každému osobně, rozhodl jsem se připomenout vám tímto listem, jako svým poslem, slova našeho Pána Ježíše Krista, který je Slovo Otce, a slova Ducha svatého, která jsou »duch a život« (Jan 6,63).

1. O Slově Otce

- 181 O tomto Slově Otce, tak vznešeném, tak svatém a slavném, zvěstoval nejvyšší Otec svým svatým andělem Gabrielem, že sestoupí z nebe k svatě a slavné Panně Marii, a z jejího života přijme opravdové tělo našeho lidství a naší křehkosti (srov. Lk 1,31).
- 182 On byl bohatý nade vše, a přece chtěl pro sebe a svou Matku, nejsvětější Pannu, vyvolit chudobu (srov. 2 Kor 8,9).
- 183 Před svým umučením slavil se svými učedníky velikonoční večeří, vzal chléb, vzdal díky, požehnal, lámal a řekl: »Vezměte a jezte, toto je mé tělo« (Mt 26,26). Pak vzal kalich a řekl: »Toto je má krev nové smlouvy, která se prolévá za vás a za mnohé na odpuštění hříchů« (Lk 22,19). Potom se modlil k Otci a řekl: »Otče, je-li možné, ať mne mine tento

kalich» (Mt 26,39). A »jeho pot kanul na zem jako krůpěje krve« (Lk 22,44). Přesto však podřídil svou vůli vůli Otce, když řekl: »Otče, staň se tvá vůle; ne jak já chci, ale jak ty« (Mt 26,42).

- 184 Touto vůli Otce bylo, aby jeho požehnaný a slavný Syn, kterého nám dal a který se pro nás narodil, přinesl sám sebe svou vlastní krví jako obět a dar na oltáři kříže, ne za sebe, »skrže něhož povstalo všechno« (Jan 1,3), ale za naše hříchy, a »zanechal nám tak příklad, abychom šli v jeho šlépějích« (1 Petr 2,21). A on chce, abychom byli všichni skrže něho spaseni a přijímali ho čistým srdcem a svatým tělem.

- 185 Avšak jen málo je těch, kteří ho přijímají a chtějí být skrže něho spaseni, přestože jeho »jho netlačí a břemeno netíží« (Mt 11,30).

2. O těch, kteří chtějí zachovávat Boží přikázání

- 186 Ti, kteří nechtějí »okusit, jak je Pán dobrý« (Žl 34/33,9) a »zamilovali si více tmu než světlo« (Jan 3,19), protože nechtějí plnit Boží přikázání, jsou zlořečení. O nich říká prorok: »Jsou zlořečení, kdo sejdou z cesty tvých přikázání« (Žl 119/118,21). Jak blahoslavení a požehnaní jsou však ti, kdo milují Boha a dělají, co sám Pán říká v evangeliu: »Miluj Pána Boha svého celým svým srdcem a celou svou duší a svého bližního jako sám sebe« (Mt 22,37.39).

3. O lásce k Bohu a o jeho uctívání

- 187 Proto milujme Boha a klaňme se mu čistým srdcem a čistou myslí, neboť on sám si to přál nade všechno, když řekl: »Opravdoví ctitelé budou uctívat Otce v duchu a v pravdě; a ti, kdo ho uctívají, mají tak činit v duchu a v pravdě« (Jan 4,23-24).

- 188 A přednášejme mu chvály a prosby ve dne v noci, modlíce se »Otče náš, jenž jsi na nebesích«, neboť »je třeba stále se modlit a neochabovat«.

4. Že máme vyznávat hříchy kněžím

- 189 Máme vyznávat všechny své hříchy knězi a přijímat z jeho rukou tělo a krev našeho Pána Ježíše Krista (Jan 6,53). Neboť kdo nejí jeho tělo a nepije jeho krev, nemůže vejít do Božího království. Ale máme je jíst a pít hodně, neboť kdo přijímá nehodně, »jí a pije si odsouzení, protože nerozlišuje tělo Páně« (1 Kor 11,27.29).

- 190 Nadto máme »nést ovoce, které je hodno pokání« (Lk 3,8). A milujme své bližní jako sami sebe (Mt 22,39). A kdo to nechce nebo nedokáže

milovat je právě tak jako sebe, ať jim aspoň nedělá nic zlého, ale ať jim prokazuje dobro.

5. Jak mají ti, kdo dostali moc, vládnout druhým

- 191 Ti, kdo dostali moc vládnout druhým, mají svůj úřad vykonávat milosrdně, jako si sami přejí, aby k nim Pán byl milosrdný. »Vždyť bez milosrdenství bude souzen ten, kdo sám jednal nemilosrdně« (Jak 2,13).
- 192 Mějme lásku a pokoru a podporujme druhé, neboť to obmývá duše z poskvrn hříchu (srov. Tob 4,11). Vždyť lidé přijdou o všechno, co zanechají na tomto světě; s sebou však ponесou odměnu za lásku a za to, co rozdali; za to dostanou od Pána odměnu a štědrnou odplatu.

6. O zdrženlivosti od hříchů a o postu v jídle

- 193 Je také třeba, abychom se postili a zdržovali od neřestí a hříchů (srov. Sir 3,26) i nadbytku v jídle a pití a abychom byli katolíci. Máme rovněž často navštěvovat kostely a ctít a vážit si duchovních nejen pro jejich osobu, ale i když jsou hříšníci, a to pro jejich úřad, neboť oni mají moc nad nejsvětějším tělem a krví našeho Pána Ježíše Krista, které obětují na oltáři, přijímají a podávají ostatním.
- 194 A budme všichni pevně přesvědčeni, že nikdo nemůže být spasen jinak než skrze svatá slova Páně, která duchovní vyslovují a hlásají, a skrze krev našeho Pána Ježíše Krista, nad kterou oni mají moc. A jen oni sami smějí tuto službu vykonávat a nikdo jiný. Zvláště pak řeholníci, kteří se zřekli světa, mají povinnost víc a větší skutky »činit a tamto neopomíjet« (Lk 11,42).
- 195 Máme nenávidět svá těla s jejich neřestmi a hříchy, protože Pán Ježíš říká v evangeliu: »Všechny neřestí a hříchy vycházejí ze srdce« (Mt 15,19).

7. Jak máme milovat své nepřátele a dobře jim činit

- 196 Máme »milovat své nepřátele a dobře činit těm, kteří nás nenávidí« (Lk 6,27). Máme zachovávat přikázání a rady našeho Pána Ježíše Krista. Máme také odpírat sami sobě a podrobovat svá těla jhu služby a svatě poslušnosti tak, jak to každý slíbil Pánu.

8. Že ten, komu byla svěřena moc poslušnosti, má být jako menší

- 197 Žádný se nemá cítit vázán poslušností někoho poslouchat tam, kde by se dopustil provinění nebo hříchu. Komu pak byla svěřena moc poslušnosti a kdo je považován za většího, ať je jako menší a služebník ostatních

bratří (srov. Lk 22,26). Každému ze svých bratří ať projevuje a prokazuje milosrdenství, jak by si sám přál, aby mu bylo prokazováno, kdyby byl podřízeným.

- 198 Nemá se také hněvat na bratra, který udělal nějakou chybu, ale ať ho se vši trpělivostí a pokorou dobrotivě napomíná a pomáhá mu.

9. Že nemáme být moudří podle těla

- 199 Nemáme být moudří a chytří podle těla (1 Kor 1,26), ale spíše máme být prostí, pokorní a čistí. A svými těly máme opovrhovat a pohrdat, poněvadž všichni jsme vlastní vinou bídní a plní hniloby, oškliví a červi, jak praví Pán ústy proroka: »Já jsem však už jen červ, ne ani člověk, pro posměch lidem, davu k pohrdání« (Žl 22/21,7). Nikdy nemáme toužit stát nad druhými, ale spíše máme být pro Boha služebníky a »podřízeni každému lidskému zřízení« (1 Petr 2,13).

- 200 A nade všemi muži a ženami, kteří tak budou jednat a vytrvají v tom až do konce, »spočine Duch Páně« (Iz 11,2) a učiní si u nich přibýtek (Jan 14,23), budou dětmi nebeského Otce (Mt 5,45), jehož díla konají, a jsou nevěstami, bratry i matkami našeho Pána Ježíše Krista (Mt 12,50). Nevěstami jsme, je-li věrná duše skrze Ducha svatého zasnoubena s Ježíšem Kristem. Jeho bratry jsme, činíme-li vůli jeho Otce v nebesích. Jeho matkami jsme, nosíme-li ho s láskou a s čistým a ryzím svědomím ve svém srdci a těle, a rodíme ho svatými skutky, které mají svítit ostatním jako vzor (Mt 5,16).

- 201 Ó jak je ke cti, jak je svaté a vznešené mít v nebi Otce! Ó jak je svaté, potěšitelné, krásné a milé mít v nebi Ženicha! Ó jak je svaté, jak je milé, příjemné, pokorné, pokojné, sladké, laskavé a nadevše žádoucí mít takového bratra, který dal svůj život za ovce (Jan 10,15) a modlil se za nás k Otci: »Otče svatý, zachovej je v mém jménu, které jsi mi dal. Otče, všichni, které jsi mi dal ve světě, byli tvoji, a mně jsi je dal. A slova, která jsi mi dal, dal jsem jim a oni je přijali a vpravdě poznali, že jsem od tebe vyšel, a uvěřili, že ty jsi mě poslal. Za ně prosím, ne za svět. Požehnej je a posvěť. Sám sebe za ně posvěcuji, aby i oni byli posvěceni v jednotu, jako my jsme, Otče, chci, aby oni byli se mnou tam, kde jsem já, ať hledí na mou slávu v tvém království« (Jan 17,6-24).

10. Že je třeba vzdávat Bohu chválu

- 202 Tomu pak, který pro nás tolik zlého vytrpěl a tolik dobrého nám prokázal a ještě v budoucnu prokáže, tomu ať každé stvoření, které je na

nebi i na zemi, v moři i v podsvětí, vzdává chválu, čest, slávu (Zj 5,13) i dobrořečení, poněvadž on je naše síla a statečnost, jedině on je dobrý (Lk 18,19), on sám je nejvyšší, on sám je všemohoucí, podivuhodný, přeslavný a sám svatý, hodný chvály a požehnaný po nekonečné věky věků. Amen.

11. O pokání a o těle Kristově

203 Všichni ti však, kteří nejsou ochotni konat pokání a kteří nepřijímají tělo a krev našeho Pána Ježíše Krista a dopouštějí se neřestí a hříchů, a kteří žijí podle své zlé žádostivosti a svých špatných choutek, a kteří nedodržují to, co slibili, a kteří slouží svým těm světu, protože je tělesnými žádostmi, problémy a neklidem tohoto světa a starostmi tohoto života oklamal ďábel, jehož dětmi jsou a jehož skutky konají (srov. Jan 8,44); ti všichni jsou slepí, poněvadž nevidí pravé světlo našeho Pána Ježíše Krista (Jan 1,9). Nemají duchovní moudrosti, protože nemají v sobě Božího Syna, který je pravou moudrostí Otce. O nich platí: »Se vši svou chytrostí byli v koncích« (Žl 107/106,27). Oni vidí, poznávají, chápou a dělají zlé věci a vědomě ničí své duše.

204 Vězte, vy slepí, oklamani našimi nepřáteli, totiž tělem, světem a ďáblem, že tělu je příjemné konat hřích, ale trpké sloužit Bohu, neboť ze srdce vycházejí a v něm pramení všechny zlé neřesti a hříchy, jak stojí v evangeliu (srov. Mt 15,19). A nemáte nic dobrého ani na tomto světě, ani v budoucím. Domníváte se, že budete mít dlouho marnosti tohoto světa, ale jste podvedeni, poněvadž přijde den a hodina, na kterou nemyslíte, o níž nevíte a kterou neznáte.

12. O umírajícím, který nekoná pokání

205 Tělo je nemocné, smrt se blíží, přicházejí příbuzní a přátelé a říkají: »Dej si věci do pořádku.« Hleďte, jeho žena a děti, příbuzní a přátelé dělají, jako kdyby plakali. On zdvihne oči, vidí je plakat, ozve se v něm nedobré hnutí, a on rozvažuje ve svém nitru a řekne: »Hleďte, duši i tělo a vše, co mi patří, dávám do vašich rukou.« Opravdu, tenhle člověk je zlořečený, že svěřuje a odevzdává svou duši i tělo do takových rukou. Proto říká Pán ústy proroka: »Zlořečený člověk, který se spoléhá na člověka« (Jer 17,5).

A hned zavolají kněze. Kněz mu řekne: »Chceš dělat pokání za všechny své hříchy?« Odpoví: »Chci.« »Chceš podle možnosti ze svého majetku napravit, čím ses provinil, oč jsi lidi ošidil a podvedl?« On odpoví:

»Nechci.« A kněz řekne: »Pročpak ne?« Odvěti: »Protože jsem všechno dal do rukou příbuzných a přátel.« Nato pomalu přestává mluvit, a tak umírá jako ubožák.

Vězte však všichni: Zemře-li kdekoli a jakkoli nějaký člověk v těžkém hříchu bez usmíření, ačkoliv mohl vykonat zadostiučinění a neudělal to, pak mu ďábel vyvrve duši z těla za takových bolestí a úzkostí, jaké nemůže pochopit nikdo než ten, kdo je sám prožívá. A všechny schopnosti a moc, vědomosti a moudrost, o kterých si »myslel, že je má, budou mu odňaty« (Lk 8,18). A on zanechá své jmění příbuzným a přátelům, a ti ho odnesou a rozdělí mezi sebou a po čase řeknou: »Zlořečena bud' jeho duše, poněvadž mohl nashromáždit víc a dát nám, ale neudělal to.« Tělo sežerou červi. A tak ztratí v tomto krátkém pobytu na zemi tělo i duši, a přijde do pekla, kde bude trápen bez konce.

* * *

- 206 Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen. Všechny, ke kterým se tento list dostane, prosím a zapřísahám já, bratr František, váš menší služebník, při lásce, kterou je Bůh (1 Jan 4,16), a s touhou zlíbat vaše nohy, abyste tato i ostatní slova našeho Pána Ježíše Krista přijali s pokorou a láskou, ochotně podle nich jednali a dokonale je zachovávali. A kdo neumějí číst, ať si je dávají často předčítat a svatým životem je uchovávali v paměti až do konce, neboť »jsou duch a život« (Jan 6,63). A kteří to neudělají, budou se v soudný den odpovídat před soudcovskou stolicí Kristovou. A všem těm mužům a ženám, kteří je ochotně přijmou, pochopí a pošlou v opise jiným, jestliže v nich vytrvají až do konce (Mt 10,22), ať jim požehná Otec i Syn i Duch svatý. Amen.

LIST VŠEM DUCHOVNÍM O ÚCTĚ K TĚLU PÁNĚ

Jak byl ceněn tento list i mimo řád, svědčí to, že jeho opis je zachovaný v misále benediktinského opatství Subiaco, psaném před r. 1238. – V tomto jediném spise se František vyslovuje jako jáhen.

207 Uvědomme si my všichni duchovní, jak velikého hříchu a nevědomosti se mnozí dopouštějí proti nejsvětějšímu tělu a krvi našeho Pána Ježíše Krista a jeho přesvatým jménům a napsaným slovům, která toto tělo svátostně zpřítomňují. Víme, že toto tělo nemůže být, dokud není svátostně zpřítomněno slovem. Vždyť na tomto světě máme a vidíme tělesně z Nejvyššího jen jeho tělo a krev, jména a slova, jimiž jsme byli stvořeni a vykoupeni ze smrti k životu.

208 Všichni ti pak, kdo spravují tato přesvatá tajemství, a zvláště ti, kdo je spravují bez patřičné úcty, ať ve svém nitru uváží, jak ubohé bývají kalichy, korporály a plátna, na kterých se obětuje tělo a krev našeho Pána. A mnozí je uchovávají na nedůstojných místech, přenášejí neuctivě, nehodně přijímají a podávají druhým bez rozlišování.

209 Také jeho napsaná jména a slova bývají někdy pošlapána, protože »člověk smýšlející tělesně nepřijímá ty věci, které pocházejí od Božího Duha« (1 Kor 2,14).

Což nás nepohne k milující oddanosti to, že on, dobrotivý Pán, sám se našima rukama podává, a my se ho dotýkáme a denně jej svými ústy přijímáme? Nebo nevíme, že se dostaneme do jeho rukou?

Proto se ve všech těchto i v ostatních věcech rychle a důkladně polepšeme. A kdekoli je nejsvětější tělo našeho Pána Ježíše Krista uchováváno nedůstojným způsobem nebo prostě ponecháno ležet, ať je odtud odneseno, uloženo na drahocenně upraveném místě a pečlivě uzavřeno. Stejně tak naleznou-li se napsaná jména a slova Páně na nečistých místech, ať je seberou a uloží na čestném místě.

A my víme, že toto vše máme přede všemi jinými věcmi zachovávat podle příkázání Páně a ustanovení svaté matky církve; a kdo to nedělají, ať

vědí, že za to budou muset složit účty v soudný den před naším Pánem Ježíšem Kristem.

A kdo tento list nechají opsat, aby byl lépe zachováván, vězte, že za to dostanou požehnání od Boha, našeho Pána.

LIST VLÁDCŮM LIDU

I tento list pochází z posledního roku Františkova života a podává překvapující obraz odvahy jinak pokorného Chudičského, když jde o spásu duší a o čest Boží.

- 210 Všem starostům a radním, soudcům a vládcům na celém světě, i všem ostatním, k nimž se tento list dostane, vám všem přeje bratr František, váš nepatrný služebník hodný opovržení, spásu a pokoj.
- 211 Uvažujte a nahlédněte, že »den smrti se blíží« (srov. Gn 47,29). Proto vás prosím se vši možnou uctivostí, abyste pro starosti a péči o tento svět, kterou máte, nezapomněli na Pána a nesešli z cesty jeho přikázání. Všichni totiž, kteří ho nechají upadnout v zapomnění a »kdo sejdou z cesty jeho přikázání, jsou zlořečení« (Žl 119/118,21), a on je »nechá upadnout v zapomenutí« (Ez 33,13). A až přijde den smrti, »bude jim odňato všechno, co si mysleli, že mají« (Lk 8,18). A čím byli moudřejší a mocnější na tomto světě, tím větší »muka trpět budou« v pekle (srov. Mdr 6,7).
- 212 Proto naléhavě radím vám, svým pánům, abyste odložili všechny starosti a neklidnou činnost a s láskou přijímali nejsvětější tělo a nejsvětější krev našeho Pána Ježíše Krista, když se slaví jeho svatá památka.
- 213 A vzdávejte Pánu mezi lidem sobě svěřeným tu velkou čest, že bude každý večer heroldem nebo nějakým znamením ohlašováno, že všechnen lid má vzdávat chválu a dík Bohu, všemohoucímu Pánu. A neuděláte-li to, vězte, že musíte složit účty svému Pánu a Bohu, Ježíši Kristu v den soudu.

Kdo tento list budou u sebe uchovávat a řídit se podle něj, vězte, že za to dostanou požehnání Boha, našeho Pána.

LIST GENERÁLNÍ KAPITULE

O tomto listu, který podle nejstarších rukopisů František »poslal bratřím na kapitolu, když byl nemocen«, se badatelé rozcházejí v názoru, zda byl napsán 1222-1223, či zda jej nadiktoval na konci svého života 1226 pro nějakou kapitolu, kterou konal generální vikář Eliáš. V dílku myšlenkově příbuzném Odkazu zachoval jeho zapisovatel – na rozdíl od jiných spisů – slavnostní básnický sloh Františkův; list také obsahuje některé nové pohledy na Františkovu zbožnost, na jeho vztah k bratřím a rozvíjející se organizaci řádu. Končí modlitbou, která právem může být nazývána »modlitbou Menšího bratra«.

- 214 Ve jménu nejvyšší Trojice a svaté Jednoty, Otce i Syna i Ducha svatého. Amen.
- 215 Všem ctihodným a milovaným bratřím, bratru H. (patrně H = Helias, Eliáš – pozn. překl.), generálnímu ministrovi řádu Menších (bratří), svému pánu, i ostatním generálním ministrům, kteří po něm přijdou, všem v Kristu pokorným ministrům, kustodům a kněžím tohoto bratrského společenství, a všem prostým a poslušným bratřím, prvním i posledním, vzkazuje bratr František, bezvýznamný a slaboučký člověk, váš nepatrný služebník, pozdrav v tom, který nás vykoupil a obmyl svou nejdražší krví, v Pánu Ježíši Kristu (Zj 1,5), jehož jméno je »Syn Nejvyššího« (Lk 1,32); když jeho jméno slyšíte, klaňte se mu s bázní a úctou sklonění až k zemi; a on je požehnaný na věky. Amen.
- 216 Slyšte, páni synové a moji bratři, pozorně vyslechněte má slova (Sk 2,14). Nakloňte ucho (Iz 55,3) svého srdce a poslouchajte hlas Syna Božího. Zachovávejte jeho přikázání celým svým srdcem a naplňujte jeho rady celou duší. »Velebte Pána, neboť je dobrý« (Žl 136/135,3), »vyvyšujte ho svými skutky« (srov. Tob 13,7). Vždyť proto vás poslal do celého světa, abyste slovem i skutkem vydávali svědectví jeho hlasu a naučili všechny, že není všemohoucí nikdo kromě něho (srov. Tob 13,4). Vytrvejte v kázni a svaté poslušnosti a co jste mu s dobrým a pevným předsevzetím slíbili, to plňte. Bůh, váš Pán, se vám dává jako svým dětem (srov. Žid 12,7).

1. O úctě k tělu Páně

- 217 Proto vás všechny, své bratry, prosím a libám vaše nohy s tou láskou, jaké jen jsem schopen, abyste prokazovali všechnu úctu a všechnu čest, jak budete s to, nejsvětějšímu tělu a nejsvětější krvi našeho Pána Ježíše Krista, skrze něhož se všemu tvorstvu, jak na nebi tak na zemi, dostalo pokoje a bylo usmířeno se všemohoucím Bohem (srov. Kol 1,20).

2. O mši svaté

- 218 Prosím také v Pánu všechny své bratry kněze, kteří jsou, stanou se a touží se stát kněžími Nejvyššího, aby, když chtějí slavit mši, byli čistí a s ryzím smýšlením, s uctivostí a se svatým a čistým úmyslem přinesli pravou oběť nejsvětějšího těla a krve našeho Pána Ježíše Krista; ne z nějakého světského důvodu, ani ne z bázně či lásky k některému člověku, »že by se chtěli dělat pěknými v lidských očích« (Kol 3,22). Ale celá vůle, pokud pomůže milost Nejvyššího, ať směřuje k Bohu a touží po tom, aby se tím zalíbila jen jemu, nejvyššímu Pánu, poněvadž jen on při tom působí tak, jak se mu líbí. Neboť kdyby někdo jednal jinak než podle jeho slova: »To číňte na mou památku« (Lk 22,19), stane se zrádцем Jidášem a »províní se proti tělu a krvi Páně« (1 Kor 11,27).

- 219 Vzpomeňte si, moji bratři kněží, na to, že v Mojžíšově zákoně je psáno, kdo jej přestoupil i jen ve vnějších věcech, umíral bez slitování soudem Pána. »Oč hroznější trest stihne toho, kdo by šlapal po Božím Synu, kdo by pokládal za něco všedního krev úmluvy, skrze kterou se mu dostalo posvěcení, kdo by se posmíval Duchu milosti« (Žid 10,29).

Neboť člověk pohrdá Beránkem Božím, zneuctívá ho a pošlapává, když, jak praví apoštol, svatý chléb Kristův nerozlišuje od jiných pokrmů nebo úkonů (srov. 1 Kor 11,29), nebo jej nehodně přijímá, nebo, i když je ho-
den, přijímá jej bez pravého ducha a nedůstojně. Neboť Pán praví slovy proroka: »Zlořečený, kdo koná dílo Páně nedbale« (Jer 48,10). A kněze, kteří si to nevezmou k srdci, opravdu zavrhuje, když říká: »Budu zlořečit vašim požehnáním« (Mal 2,2).

- 220 Poslyšte, moji bratři: je-li blahoslavená Panna Maria tak velice uctívána, jak se sluší, poněvadž ho nosila ve svém přesvatém lůně, jestliže bla-
žený Křtitel se zachvěl a neodvážil se dotknout svaté hlavy Boží, je-li uctíván hrob, ve kterém kratičký čas ležel – jak svatý, spravedlivý a hodný musí pak být (ten), kdo se dotýká rukama, srdcem a ústy přijímá a jiným k přijímání podává Pána, který už nepřichází jako kdysi, aby zemřel, ale

bude žít na věky a je oslaven a »na kterého touží patřit andělé« (1 Petr 1,12)? Vizte svou důstojnost, bratři kněží, a »bud'te svatí, neboť on je svatý« (Lv 11,44). A jako vám dal Bůh, váš Pán, pro toto tajemství poctu nade všechny, tak i vy jej milujte, ctěte a oslavujte víc než všichni ostatní. Je velká bída a politováníhodná slabost, když vy, kteří ho máte tak blízko, staráte se ještě o něco jiného na světě.

- 221 Celé lidstvo ať se chvěje, celá země ať se třese a nebe ať jásá, když na oltáři je v rukou kněze Kristus, Syn živého Boha. Jak podivuhodná velikost a udivující snížení! Jak vznešená pokora! Jak pokorná vznešenost, že Pán vesmíru, Bůh a Boží Syn tak se poníží, že se pro naši spásu ukryvá pod nepatrnou způsobou chleba! Bratři, vizte Boží pokoru a před ním si vylévejte srdce (Žl 62/61,9)! Pokorně se proto skloňte, a on vás povýší (1 Petr 5,6). Nic ze sebe si proto neponěchávejte pro sebe, aby vás celé přijal, když se vám celý podává.

3. Že má být sloužena jen jedna mše

- 222 Dále napomínám a povzbuzuji v Pánu, aby tam, kde se bratři zdržují, byla sloužena jen jedna mše denně, a to jak ji slaví svatá církev.
- 223 Kdyby tam bylo víc kněží, ať se ostatní kněží pro lásku spokojí s tím, že budou přítomni na mši jiného kněze. Vždyť Pán Ježíš Kristus naplňuje ty, kdo slouží mši, i ostatní, kteří jsou toho hodni.

I když ho vidíme na více místech, přece zůstává nerozdělen a netrpí zmenšováním, a jediný působí na všech místech, jak se mu líbí, s Otcem, naším Pánem, a Duchem svatým Utěшитelem na věky věků. Amen.

4. O účtě k svatým písmům

- 224 Protože ten, »kdo je z Boha, slova Boží slyší« (Jan 8,47), máme i my, kteří jsme zvláštním způsobem ustanoveni ke službě Boží, nejenom poslouchat a dělat, co Bůh říká, ale i opatrovat nádoby a ostatní předměty používané při bohoslužbě, které obsahují jeho slovo. Tím do nás hluboce vniká vznešenost našeho Stvořitele a naše závislost na něm.
- 225 Proto napomínám všechny své bratry a posílají je v Kristu, aby, najdou-li kdekoli napsaná slova Boží, zacházeli s nimi co nejuctivěji, a pokud to záleží na nich, sbírali je a ukládali, najdou-li je na nedůstojných místech nebo někde pohozená, a tak v nich ctili Pána, který je mluvil. Mnoho věcí se totiž posvěcuje Božím slovem (srov. 1 Tim 4,5) a mocí slov Kristových se uskutečňuje svátost oltářní.

5. František vyznává svou vinu

- 226 Dále vyznávám se Bohu Otci i Synu i Duchu svatému, blahoslavené Marii vždy Panně, všem svatým v nebi i na zemi, bratru Eliášovi, ministroví našeho řádu, a všem svým ostatním požehnaným bratřím ze všech svých hříchů. V mnoha věcech jsem zhřešil svou těžkou vinou, zvláště že jsem nezachovával řeholi, kterou jsem Pánu slíbil, a nemodlil jsem se hodinky, jak je řehole předpisuje, buď z nedbalosti, nebo pro nemoc, nebo proto, že jsem nevědomý a nevzdělaný.

6. O řeholi a o tom, jak se má konat bohoslužba hodin, jakož i o tom, jak mají Menší bratři zpívat

- 227 Proto naléhavě prosím, jak jen mohu, generálního ministra bratra Eliáše, svého pána, aby se přičinil o neporušené zachovávání řehole ode všech, a aby klerici konali bohoslužbu hodin se zbožností před Bohem, a nemají při tom hledět na krásu hlasu, ale na soulad ducha, aby hlas byl jedno s duchem a duch aby zněl v souzvuku s Bohem. Tak se budou libit Bohu čistotou srdce, a ne lichotit změkčilým hlasem uším lidu.
- 228 Já za svou osobu slibuji, že to budu pevně zachovávat, jak mi Pán dá milost, a chci, aby to bratři, kteří jsou se mnou, zachovávali při bohoslužbě hodin a při ostatních řeholních ustanoveních.
- 229 Ty bratry, kteří by to nechtěli zachovávat, neuznávám však za katolíky a za své bratry; nechci je ani vidět, ani s nimi mluvit, dokud nezmění názor.
- 230 To říkám i o všech ostatních, kteří se nevázaně potulují a nedbají řeholní kázně, protože náš Pán Ježíš Kristus vydal svůj život, aby neporušil poslušnost vůči svému nejsvětějšímu Otci.

* * *

- 231 Já, bratr František, neužitečný člověk a nehodné stvoření Boha, našeho Pána, žádám v Pánu Ježíši Kristu bratra Eliáše, ministra celého našeho řádu, a všechny generální ministry, kteří po něm přijdou, i ostatní kustody a kvardiány bratří, kteří nyní jsou a kteří budou, aby měli tento list u sebe, aby se jím řídili a pečlivě jej uchovávali. A prosím je naléhavě, aby bedlivě dodržovali, co je v něm napsáno, a ještě horlivěji se starali, aby to bylo zachovááno podle vůle všemohoucího Boha, nyní i vždycky až do skonání světa.

- 232 Bud'te od Pána požehnáni, kdo to vyplníte, a Pán buď na věky s vámi.
Amen.

Modlitba

- 233 Všemohoucí, věčný, spravedlivý a milosrdný Bože, dopřej nám ubo-
hým, abychom jen pro tebe konali to, o čem víme, že to chceš, a vždy
chtěli to, co se ti líbí, abychom tak, vnitřně očištění, uvnitř osvíceni
a ohněm Ducha svatého rozníceni, mohli následovat stopy tvého Syna,
našeho Pána Ježíše Krista, a jen tvou milostí dojít k tobě, Nejvyšší, který
v dokonalé Trojici a jednoduché Jednotě žiješ a vládneš a jsi oslavován
jako všemohoucí Bůh na věky věků.

LIST MINISTROVI MENŠÍCH BRATRŮ

Teprve pozdější rukopisy mají v nadpise »generálnímu ministrovi« a z obsahu nijak nevyplývá, že by šlo o bratra Eliáše. První část listu dává nahlédnout do typicky nového způsobu prožívání řeholního ideálu ve světě, druhá je důležitým dokladem o pravomoci generálních kapitul.

234 Bratru N., ministrovi.

Pán ti žehnej!

Pokud mohu, říkám ti k prosbě tvé duše toto: Všechno, co ti brání milovat Boha, tvého Pána, a všechny, kteří ti dělají těžkosti, ať jsou to bratři nebo jiní lidé, to všechno máš pokládat za milost. Taková ať je tvá vůle a ne jiná. To ti buď směrnicí pro pravou poslušnost vůči Bohu, tvému Pánu, a vůči mně; neboť jsem pevně přesvědčen, že v tom spočívá pravá poslušnost. A miluj ty, kdo ti dělají těžkosti, a nesmiš od nich nic jiného chtít, než jak Pán ti dá. A právě v tom je miluj a nepřej si, aby byli lepšími křesťany jen kvůli tobě.

235 A to ti buď milejší než život v poustevně. A podle toho chci poznat, že miluješ Pána a mne, jeho služebníka i tvého, když budeš takhle jednat: totiž aby nebyl ani jeden bratr na světě, i kdyby třeba nejtěžšího hříchu se dopustil, který by ti přišel na oči a musel pak odejít bez tvého slitování, pokud slitování hledá; a kdyby milosrdenství nehledal, zeptej se ho sám, zda nechce milosrdenství. A i kdyby ti pak ještě tisíckrát přišel na oči, měj ho rád víc než mne, abys ho přivedl k Pánu. A s takovými měj vždy slitování.

236 A co nejdříve oznam kvardiánům, že ses rozhodl takto postupovat.

237 Všechny kapitoly řehole, které pojednávají o smrtelných hříších, nahradíme s Boží pomocí na svatodušní kapitule touto kapitolou.

Kdyby některý bratr byl sveden zlým nepřítelem a smrtelně zhřešil, je pod poslušností povinen obrátit se ke svému kvardiánu. A všichni bratři, kteří by o jeho hříchu věděli, ať ho nezahanbují nebo mu to nevyčítají, naopak ať jsou k němu milosrdní a hřích svého bratra ať si nechávají pro sebe, neboť »lékaře nepotřebují zdraví, ale nemocní« (Mt 9,12). Jsou také pod poslušností povinni poslat ho s doprovodem ke svému kustodovi.

Kustod ať se o něj sám milosrdně postará, jak by si sám přál, aby bylo o něj postaráno, kdyby byl v podobné situaci.

238 Kdyby upadl do lehkého hříchu, ať se vyzpovídá svému bratru, který je knězem; a není-li tam kněz, ať se vyzná svému bratru, dokud nenalezne kněze, který by mu dal svátostné rozhřešení, jak bylo řečeno; a ti nemají mít právo uložit mu jiné pokání než: »Jdi a už nehřeš« (Jan 8,11).

239 Aby se tento list neztratil, ponech jej u sebe až do Letnic, kdy budeš s bratry na kapitule. A s Boží pomocí se postarej, aby se doplnilo v řeholi toto i všechno ostatní, co v ní ještě nedostačuje.

LIST VŠEM KUSTODŮM MENŠÍCH BRATRŮ

Obsahem je příbuzný s listem všem duchovním a s odkazem, takže i oba tyto listy vznikly patrně v posledním roce Františkova života.

- 240 Všem kustodům Menších bratrů, k nimž se tento list dostane, přeje bratr František, váš služebník v Bohu, našem Pánu, a docela nepatrný člověk, spásu v nových znameních nebe a země, která jsou velká a vznešená u Pána, a přece mnoho lidí, ba i řeholníků, je nepovažuje za tak významná.
- 241 Prosim vás naléhavěji, než kdybych prosil sám za sebe, abyste, pokud to bude vhodné a budete vidět, že to může přinést užitek, pokorně prosili duchovní, aby nejsvětější tělo a krev našeho Pána Ježíše Krista i napsaná jeho svatá jména a slova, která toto tělo svátostně zpřítomňují, měli nade vše v úctě. Kalichy, korporály, oltářní ozdoby a vše, co náleží k oběti, ať je drahocenné. A je-li někde nejsvětější tělo Páně uchováváno docela chudě, ať je podle předpisů církve uloží na důstojném místě a pečlivě uzavrou a s velkou úctou přenášejí a druhým podávají s pravou zbožností.
- 242 Také napsaná jména a slova Páně, jsou-li na nečistých místech, ať jsou sebrána a uložena na čestném místě.
- 243 A při každém svém kázání napomínejte lid ke kajícímu životu, a že nikdo nemůže být spasen, nepřijímá-li nejsvětější tělo a krev Páně. A když je kněz na oltáři obětuje nebo někam přenáší, pak ať všichni lidé poklekou a vzdají chválu a čest Pánu, živému a pravému Bohu.
- A jeho chválu zvěstujte a kažte všem lidem tak, aby každou hodinu, a když vyzvánějí zvony, vždy veškerý lid na celé zemi vzdával chválu a dik všemohoucímu Bohu.
- 244 A vy všichni moji bratři kustodové, k nimž se tento list dostane, kteří jej pak opíší, budou u sebe uchovávat a nechají opsat pro ty bratry, kteří zastávají kazatelský úřad a mají na starosti bratry, a kteří to, co je v tomto listě napsáno, budou až do své smrti kázat, vězte, že máte požehnání Boha, svého Pána, i moje. A ať je jim to uloženo pod pravou a svatou poslušností. Amen.

LIST VŠEM KVARDIÁNŮM MENŠÍCH BRATRŮ

Jde patrně spíše o doprovodný lístek k »Listu všem kustodům« a k »Listu vládcům lidu«.

- 245 Všem kustodům Menších bratrů, kteří tento list dostanou, spásu a svatý pokoj v Pánu od bratra Františka, nejmenšího ze služebníků Božích.
- 246 Pamatujte, že před Bohem jsou mnohé věci důležité a vznešené, které lidé pokládají za bezcenné a opovrženíhodné; a jiné jsou milé a vážené u lidí, kdežto u Boha platí za bezcenné a opovrženíhodné.
- 247 Proto vás prosím před Pánem Bohem, jak jen mohu, abyste ten list, který pojednává o nejsvětějším těle a krvi našeho Pána, dali biskupům a jiným duchovním a chovali v paměti, co jsem vám v této věci doporučil.
- 248 Druhý list, který vám posílám, odevzdejte vladařům, konšelům a knížatům národů. Obsahuje výzvu, aby byla šířena Boží chvála v zemích a mezi národy. Postarejte se, aby se hned pořídil dostatek opisů a aby byly svědomitě doručeny všem, kterým mají být doručeny.
- Pán ať je s vámi.

SOUKROMÉ LISTY

List bratru Lvovi

Zachoval se v originále psaném Františkem.

- 249 Bratře Lve, tvůj bratr František ti přeje spásu a pokoj.
250 Tak ti to říkám, můj synu, jako matka, a všechno, co jsme mluvili po cestě, shrnuji krátce v tomto listu jako radu, abys už nepotřeboval chodit ke mně poradit se – tedy říkám ti toto: Jakým způsobem se ti kdy bude zdát lepší líbit se Pánu Bohu a následovat jeho šlépěje a jeho chudobu, učiň to s Božím požehnáním a z poslušnosti vůči mně. A myslíš-li, že je třeba, abys za mnou přišel pro pokoj své duše nebo pro povzbuzení, přijď, Lve, kdykoli chceš.

List bratru Antonínovi

- 251 Bratru Antonínovi, mému biskupovi, přeji spásu já, bratr František.
252 Souhlasím, abys přednášel bratřím posvátnou teologii, jen když při této činnosti nepotlačíš ducha svaté modlitby a zbožnosti, jak to stojí v řeholi. Buď zdrav.

List paní Jakubě

- 253 Paní Jakubě, služebnici Nejvyššího, posílá bratr František, chudičký Kristův, pozdrav v Pánu v jednotě Ducha svatého.
254 Věz, nejmilejší, že Bůh mi svou milostí zjevil, že konec mého života je už blízko.
255 Proto, chceš-li mne zastat naživu, jakmile dostaneš tento list, rychle přijď k Panně Marii Andělské. Nepřijdeš-li do soboty, nenalezneš mne už naživu. Přines s sebou režné plátno na zabalení mého těla a svíce k pohřbu. Prosím, přines mi také zákusky, které jsi mi dávala, když jsem ležel nemocen v Římě.

SLOVA
NAŠEHO SVATÉHO OTCE
FRANTIŠKA

CHVÁLY
A
MODLITBY

CHVÁLA CTNOSTÍ

František myslí a vyjadřuje se vždy konkrétně, ne abstraktně. S pravou básnickou živostí trubadúra představuje ctnosti jako »Paní«, tak jako je gotika zvětšovala v kameni ve svých katedrálách.

- 256 Bud' pozdravena, královno Moudrosti, Pán tě ochraňuj
tvou svatou sestrou, čistou Prostotou.
Paní svatá Chudobo, Pán tě ochraňuj
tvou svatou sestrou Pokorou.
Paní svatá Lásko, Pán tě ochraňuj
tvou svatou sestrou Poslušností.
Vy všechny přesvaté ctnosti, ochraňuj vás Pán,
od kterého vycházíte a přicházíte.
- 257 Není na celém světě člověka, který by mohl mít jedinou z vás, dokud
by neodumřel sám sobě. Kdo má jednu z vás a druhé neuráží, má
všecky; a kdo jedinou urazí, nemá žádnou a urazí všecky. A každá
z nich zahání neřesti a hříchy.
- 258 Svatá Moudrost zahání satana se vši jeho zlobou.
Čistá svatá Prostota odhání všechnu moudrost tohoto světa
a zchytralost těla.
Svatá Chudoba zahlazuje všecku žádostivost,
lakotu a starosti tohoto světa.
Svatá Pokora zapuzuje pýchu, všechny syny světa a vše,
co je z tohoto světa.
Svatá Lásko utiňuje všechna ďábelská a tělesná pokušení
a všečen tělesný strach.
Svatá Poslušnost odráží všecky tělesné a hmotné touhy a udržuje tělo
umrtvené, aby poslouchalo ducha i svého bratra, a vede člověka,
aby byl poddán všem lidem na tomto světě, a nejen lidem, ale i všem
nerozumným a divokým zvířatům, aby s ním mohli dělat, co chtě-
jí, pokud jim to bude dáno shůry, od Pána (srov. Jan 19,11).

POZDRAVENÍ BLAHOSLAVENÉ PANNY MARIE

Tato modlitba tvoří v některých rukopisech druhou část Chvály ctností. Vyjadřuje básnickou formou Františkovo hluboké rozjímání Božího mateřství Marie, srozumitelné i pro nejprostšího člověka.

- 259 Zdrávas, svatá Paní, přesvatá Královno, Boží Rodičko Maria, Panno
učiněná církví a vyvolená od nejsvětějšího Otce z nebes, tebe po-
světil svým nejsvětějším milovaným Synem a Duchem Utěшитelem,
v tobě byla a
jest celá plnost milosti a všechno dobro.
Zdrávas, jeho dome,
zdrávas, jeho stánku,
zdrávas, jeho příbytku,
zdrávas, jeho roucho,
zdrávas, jeho služebnice,
zdrávas, jeho Matko,
260 a buďte pozdraveny, vy všechny svaté ctnosti, které milostí a osví-
cením Ducha svatého jste vlévány do srdcí věřících, abyste je
z nevěřících udělaly věřícími Bohu.

CHVÁLY BOHA NEJVYŠŠÍHO

Tyto Chvály jsou zachovány v rukopise, který napsal sám František pro bratra Lva, a ten k nim připsal: »...Po vtisknutí Kristových ran na svém těle složil tyto chvály... napsal je vlastní rukou, a tak děkoval Pánu za dobrodiní, která mu prokázal.«

- 261 Ty jsi svatý Pán, jen ty jsi Bůh, jenž dělá zázraky (srov. Žl 77/76,15).
Ty jsi silný.
Ty jsi veliký.
Tys nejvyšší.
Tys všemocný král, Otče svatý, Králi nebe i země.
Tys trojí a jediný, Pán a Bůh, všechno dobro.
Ty jsi dobro, všechno dobro, nejvyšší dobro, Pán a Bůh, živý a pravý.
Tys láska a milování.
Ty jsi moudrost.
Tys pokora.
Tys trpělivost a krása.
Tys jistota.
Ty jsi pokoj.
Tys radost a veselí.
Ty jsi spravedlnost a mírnost.
Tys všechno bohatství, které potřebujeme.
Tys laskavost.
Tys ochránce.
Ty jsi strážce a obhájce.
Ty jsi síla.
Tys osvězení.
Tys naše naděje.
Tys naše víra.
Tys naše láska.
Tys naše velká sladkost.
Tys náš věčný život, veliký a podivuhodný Pán, všemohoucí Bůh,
milosrdný Spasitel.

POŽEHNÁNÍ BRATRU LVOVI

262 Pán ať ti žehná
a ať je tvou stráží.
Ať nad tebou rozjasní svou tvář
a smiluje se nad tebou.
Ať k tobě obrátí svou tvář
a dá ti svůj mír.
Bratře Lve T Pán ti žehnej (Num 6,24-26).

CHVALOZPĚV STVOŘENÍ

Vě starém rukopise z Assisi stojí úvodem: »To jsou chvály tvorů, které blažený František složil ke chvále a cti Boží, když ležel nemocen u svatého Damiána.«

263 Nejvyšší, všemocný, dobrý Pane,
tobě bud' chvála, sláva, čest a všechno dobrořečení.
Patří tobě jedinému, Nejvyšší,
a žádný člověk není hoden vyslovit tvé jméno.
Ať tě chválí, můj Pane, všechno, co jsi stvořil,
zvláště pak bratr slunce,
neboť on je den a dává nám světlo,
je krásný a září velkým leskem,
vždyť je, Nejvyšší, tvým obrazem.
Ať tě chválí, můj Pane, sestra luna a hvězdy,
stvořils je na nebi jasné, vzácné a pěkné.
Ať tě chválí, můj Pane, bratr vítr
a vzduch i oblaka, jasná obloha i každé počasí,
kterým živiš své tvory.
Ať tě chválí, můj Pane, sestra voda,
která je velmi užitečná, pokorná, vzácná a čistá.
Ať tě chválí, můj Pane, bratr oheň, kterým osvětluješ noc,
a on je pěkný, příjemný, mocný a silný.
Ať tě chválí, můj Pane, naše sestra matka země,
která nás živí a slouží nám
a rodí rozličné plody s pestrými květy a travu.
Ať tě chválí, můj Pane, ti, kdo odpouštějí pro tvou lásku
a snášejí nemoci a soužení.
Blažení ti, kdo je snesou v pokoji, neboť ty,
Nejvyšší, dáš jim korunu.
Ať tě chválí, můj Pane, naše sestra smrt těla,
žádný živý člověk jí nemůže uniknout.
Běda těm, kdo zemřou v smrtelných hříších.

Blaze těm, které nalezne spojeny s tvou nejsvětější vůlí,
neboť druhá smrt jim neublíží.
Chvalte mého Pána, dobrořečte a děkujte mu
a služte mu s velikou pokorou.

CHVÁLY PŘED HODINKAMI

Starý rukopis z Assisi uvádí: »Tyto chvály sestavil náš přesvatý Otec František a modlil se je přede všemi hodinkami denními i nočními a před hodinami bl. Panny Marie. Začínal ,Nejsvětější Otče náš, jenž jsi na nebesích‘ se ,Sláva‘; pak se mají říkat tyto chvály:«

- 264 Svatý, svatý, svatý je Pán Bůh vševládny (Zj 4,8),
který je, který byl a který přijde.
R. Věčně ho chvalme a oslavujme (Dan 3,57).
Hoden jsi, Pane, náš Bože, aby ti byla vzdávána chvála,
sláva a čest i dobrořečení (Zj 4,11).
R. Věčně ho chvalme a oslavujme.
Hoden je Beránek, který byl zabit,
aby mu byla vzdávána moc a božská důstojnost i moudrost a síla,
čest, sláva i chvála (Zj 5,12).
R. Věčně ho chvalme a oslavujme.
Velebme Otce i Syna se svatým Duchem.
R. Věčně ho chvalme a oslavujme.
Velebte Pána, vy díla Páně.
R. Věčně ho chvalme a oslavujme.
Chvalte našeho Boha všichni, kdo mu sloužíte a kdo se ho bojíte,
malí i velcí (Zj 19,5).
R. Věčně ho chvalme a oslavujme.
Ať ho chválí v jeho slávě nebe i země a všechno tvorstvo na nebi,
na zemi a pod zemí, i moře a co je v něm.
R. Věčně ho chvalme a oslavujme.
Sláva Otci i Synu i Duchu svatému.
R. Věčně ho chvalme a oslavujme.
Jako byla na počátku, i nyní i vždycky a na věky věků. Amen.
R. Věčně ho chvalme a oslavujme.
265 Všemohoucí, nejsvětější, nejvyšší a nejvznešenější Bože, všechno dobro,
nejvyšší dobro, celé dobro, který jediný jsi dobrý (Mk 10,18), Tobě

chceme vzdát všechnu chválu, všechnu slávu, veškerý dík, všechnu čest,
veškeré dobrořečení a vše dobré. Staň se, staň se! Amen.

Výzva ke chvále Boha

- 265a
1. Bojte se Boha a vzdávejte mu čest.
 2. Hoden je Pán, aby přijal chválu a čest.
 3. Všichni, kdo se bojíte Hospodina, chvalte ho!
 4. Buď zdráva, Maria, milostí zahrnutá, Pán s tebou.
 5. Chvalte ho nebe i země.
 6. Chvalte Hospodina, všechny prameny vod.
 7. Chvalte Hospodina, vy děti Boží.
 8. Toto je den, který učinil Hospodin,
jásejme a radujme se z něho.
Aleluja, Aleluja, Aleluja! Králi izraelský.
 9. Všechno, co má dech, ať chválí Hospodina.
 10. Velebte Hospodina, neboť je dobrý,
všichni, kdo toto čtete, velebte Hospodina.
 11. Všichni tvorové, dobrořečte Hospodinu.
 12. Všichni ptáci nebeští, chvalte Pána.
 13. Všechny děti, velebte Hospodina.
 14. Jinoši i panny, chvalte Pána.
 15. Hoden jest Beránek, ten obětovaný,
přijmout chválu, slávu a čest.
 16. Velebena buď svatá Trojice a nerozdílná Jednota.
 17. Svatý Michaeli archanděli, braň nás v boji.

VÝKLAD MODLITBY »OTČE NÁŠ«

Mezi odborníky se dlouho diskutovalo, zda lze »Výklad« připsat sv. Františkovi. Toto téma bylo předmětem zájmu křesťanské literatury v každé době, avšak ve XII. stol. se obzvlášť dostalo do obliby především zásluhou katarů a valdenských. Zdá se, že nejnovější studie, i když nepokročily v otázce datování, potvrdily autentičnost tohoto spisku, současně však také jeho nezávislost na »Modlitbě před hodinkami«.

- 266 Nejsvětější OTČE NÁŠ: náš Stvořiteli, Vykupiteli, Utěšiteli a Spasiteli!
- 267 JENŽ JSI NA NEBESÍCH: v andělech a svatých, osvécuješ je, aby poznali, že ty, Pane, jsi světlo; roznécuješ je k milování, protože ty, Pane, jsi láska; přebýváš v nich a naplňuješ je štěstím, protože ty, Pane, jsi nejvyšší a věčné dobro, z něhož pochází všechno dobro a bez něhož není žádné dobro.
- 268 POSVĚŤ SE JMÉNO TVÉ: ať tě jasněji poznáváme, abychom mohli uvidět šíři tvých dobrodiní, délku tvých příslibů, výšku tvé důstojnosti, hloubku tvých soudů.
- 269 PŘIJĎ KRÁLOVSTVÍ TVÉ: abys v nás vládl svou milostí a přivedl nás do svého království, kde na tebe budeme patřit bez závoje, dokonale tě milovat, spojení s tebou ve štěstí, a radovat se s tebou bez konce.
- 270 BUĎ VŮLE TVÁ JAKO V NEBI TAK I NA ZEMI: abychom tě milovali celým srdcem – když na tebe budeme stále myslet; celou duší – když po tobě budeme stále toužit; celou myslí – když k tobě budeme řídit všechny své úmysly a ve všem budeme hledat tvou čest; a celou svou silou – když dáme všechnu svou energii a schopnosti duše i těla do služby tvé lásce a nikam jinam; a abychom milovali svého bližního jako sami sebe – když strhneme všechny, jak jen jsme schopni, ke tvé lásce, a když se budeme radovat z dobra druhých jako z vlastního, budeme mít účast na jejich utrpení a neublížíme nikomu.
- 271 CHLĚB NÁŠ VEZDEJŠÍ: totiž svého milovaného Syna, našeho Pána Ježíše Krista, DEJ NÁM DNES: abychom si připomínali, uctíva-

li, a chápali lásku, kterou k nám choval, a všechno to, co pro nás mluvil, vykonal a vytrpěl.

272 **A ODPUSTĚNÍ NÁM NAŠE VINY:** pro své nevýslovné milosrdenství, pro nesmírné utrpení svého Syna a na přimluvu a pro zásluhy nejsvětější Panny Marie a všech tvých svatých.

273 **JAKO I MY ODPOUŠTÍME NAŠIM VINÍKŮM:** a protože nedokážeme odpustit úplně, nauč nás, Pane, odpouštět zcela, abychom pro tvou lásku dokázali opravdu milovat své nepřátele a zbožně se za ně modlit, abychom nikomu neodpláceli zlým za zlé a snažili se pro tebe pomáhat všem.

274 **A NEUVEĎ NÁS V POKUŠENÍ:** ani skryté, ani viditelné, ani náhlé, ani neustávající.

275 **ALE ZBAV NÁS OD ZLÉHO:** minulého, přítomného i budoucího.
AMEN.

SLÁVA OTCI...

MODLITBA PŘED KŘÍŽEM A »ABSORBEAT«

V San Damiano v hodině obrácení začátkem roku 1206, je nejstarším spisem svatého Františka.

- 276 Nejvyšší, slavný Bože,
osvěť temnotu mého srdce
a dej mi pravou víru,
pevnou naději,
dokonalou lásku,
hlubokou pokoru,
rozum a poznání,
abych plnil tvé pravé a svaté nařízení. Amen.
- 277 Ať uchvátí, prosím, Pane,
ohnivá a sladká moc tvé lásky mou duši
skrze všechno, co je zde pod nebem,
abych zemřel láskou k tvé lásce,
jako tys zemřel z lásky k mé lásce.

O PRAVÉ A DOKONALÉ RADOSTI

278 Jednoho dne blažený František, když dlel u Panny Marie Andělské, zavolal bratra Lva a řekl mu: »Bratře Lve, piš!« Ten odpověděl: »Ano, jsem připraven.« »Napiš,« řekl, »co je pravá radost.«

»Přijde posel a řekne, že všichni pařížští Mistři vstoupili do řádu; napiš, že to není pravá radost. A také, že vstoupili do řádu všichni zaalpští preláti, arcibiskupové a biskupové, a nejen to, dokonce i francouzský král a anglický král; napiš, že to není pravá radost. A když tě ještě dostihne zpráva, že moji bratři šli mezi nevěřící a všechny je obrátili na víru, anebo že já jsem dostal od Boha takovou milost, že uzdravuji nemocné a dělám mnoho zázraků; nuže, já ti říkám, ani v tom není pravá radost.«

»Ale co je tedy pravá radost?«

»Hleď, vracím se z Perugie o půlnoci, dorazím sem, je deštivá zima a tak drsná, že se na lemu hábitu dělají ledové rampouchy, které mi neustále vrážejí do nohou, takže mi krvácejí jako z ran. A já v tom blátě, zimě a ledu dojdou k fortně, dlouho klepu a volám, až přijde bratr a ptá se: „Kdo jsi?“ Já odpovím: „Bratr František.“ A on řekne: „Jdi pryč, v tuhle hodinu se nepřichází, nepustím tě.“ A když prosím dál, on odpoví: „Jdi pryč, ty jsi nějaký prostáček a nevzdělanec, jaký sem nikdy nesmí přijít; my jsme tu přece nějací a tebe nepotřebujeme.“ A já pořád stojím před fortnou a říkám: „Pro lásku Boží, pusťte mne dovnitř jen na tuto noc.“ A on odpoví: „To neudělám. Jdi ke křižovníkům a pros tam.“

Nuže: budu-li trpělivý a nerozčilím se – říkám ti, že v tom je pravá radost a v tom je pravá ctnost a spása duše.«

HODINKY O UTRPENÍ PÁNĚ

Tyto hodinky sv. František - neznámo kdy - »složil ke cti a na památku a k chvále« trpícího Krista. Podle Františkova zvyku se připojovaly k liturgickým hodinkám společným pro všechny kleriky a obsahovaly pro každou hodinku recitaci antifony »Svatá Panno Maria« a jednoho žalmu. Z 15 žalmů, z nichž jsou složeny, jen dva si vypůjčil celé ze žaltáře. Zbývajících 13 světec vypracoval z veršů nejrůznějších žalmů, prokládaných úryvky z ostatních knih Písma a z liturgie vůbec. Výběr, pořízený pravděpodobně za spolupráce bratra Lva nebo některého jiného klerika, prozrazuje Františkův živý vztah k utrpení Páně a současně dobrou znalost římského breviáře.

- 279 *»Začínají žalmy, které náš svatý Otec František složil ke cti a na památku a k chvále utrpení Páně. A začínají doplňkem na Zelený čtvrtek, to jest v tu smutnou noc, kdy byl náš Pán Ježíš Kristus zrazen a zajat. A připomínám, že blažený František recitoval tyto hodinky takto: Nejříve říkal modlitbu, kterou nás naučil náš Pán a Učitel: Nejsvětější Otče náš atd. spolu s chválami: Svatý, svatý, svatý. Když skončil chvály a modlitbu, začal antifonu: Svatá Panno Maria. Nejříve říkal žalmy z mariánských hodinek, potom říkal další žalmy, které si vybral, a po všech těchto žalmech recitoval žalmy o utrpení. Když skončil žalm, říkal antifonu: Svatá Panno Maria. Touto antifonou hodinky končily.«*

I.

KOMPLETÁŘ

- 280 *Antifona: Svatá Panno Maria.*
 *Žalm: Bože, sečetl jsi všechny mé strasti *
 slzy mé všechny sis do měchu slil (56/55,9).*
 *Odpůrci na mě číhají (71/70,10) **
 zlým za dobré mi odplatili, nenávisť za mou lásku (109/108,5).
 *Za mou lásku na mne žalovali * já jsem se však modlil (109/108,4).*
 *Otče svatý, Pane nebe a země, nevzdaluj se mi **
 když se blíží muka a nikde nikdo,

- aby pomohl (Jan 17,11; Mt 11,25; Žl 22/21,12).
 Stáhnou se zpátky mí nepřátelé, kdykoli zavolám na pomoc tebe *
 vždyť přece vím, že se mnou je Bůh (56/55,10).
 Všichni moji přátelé a druzi mému neštěstí se vyhýbají (38/37,12) *
 učinils, že všichni si mě hnusí,
 uvězněn jsem, ven se nedostanu (88/87,9).
 Ty, Pane, však mi nebuď vzdálen *
 ty mi přijď na pomoc, má silo (22/21,20)!
 Na pomoc mi pspěš, Pane, spáso má (38/37,23)!
 Sláva.
- 281 *Antifona:* Svatá Panno Maria, nenarodila se na světě tobě rovná mezi
 ženami, dcero a služebnice nejvyššího Krále, nebeského Otce,
 Matko našeho nejsvětějšího Pána Ježíše Krista, nevěsto Ducha
 svatého * pros za nás se svatým archandělem Michaellem a všemi
 nebeskými zástupy i všemi svatými u svého nejsvětějšího milova-
 něho Syna, našeho Pána a Mistra.
 Sláva Otcí i Synu i Duchu svatému jako byla na počátku, i nyní
 i vždycky, a na věky věků. Amen.
- 282 *Připomínám, že tato antifona se recituje každou hodinku; a recituje se jako
 antifona, krátké čtení, verš a modlitba, i o ranních chválách a o každé hodin-
 ce. A na konci hodinek blažený František vždy recitoval toto požehnání:*
 Dobrořečme Bohu, svému Pánu, živému a pravému, vzdávejme mu neu-
 stálé chválu, slávu, čest a všechno dobré. Amen. Staň se! Staň se!

RANNÍ CHVÁLY

- 283 *Antifona:* Svatá Panno Maria.
Žalm: Pane, Bože spásy, volám za dne *
 za noci můj křik se k tobě dere (88/87,2).
 Dej, ať modlitba má dojde k tobě *
 nachyl ucho k mému naříkání (88/87,3).
 Pojď ke mně blíž a vysvobod' mě *
 zachraň mě navzdor mým nepřátelům (69/68,19).
 Na tebe odkázán jsem od zrození *
 jen tys můj Bůh, nevzdaluj se mi (22/21,11-12)!
 Ty přece znáš mé ponížení *
 před tebou stojí mí protivníci (69/68,20).

Doufal jsem v soucit, ale marně *
 v ty, kdo mě utěší, nenašel jsem je (69/68,21).
 Bože, pyšní proti mně se spikli, tlupa zhoubců míří na můj život *
 na tebe se při tom neohlíží (86/85,14).
 Už mě počítají mezi mrtvé * jsem jak ten,
 v kom všechny síly zhasly (88/87,5).
 Otče svatý, králi můj a Bože (5,3) *
 na pomoc mi pospěš, Pane, spáso má (38/37,23).

PRVNÍ

284 *Antifona:* Svatá Panno Maria.
Žalm (57/56): Smiluj se, Bože, nade mnou se smiluj *
 neboť se k tobě utíkám!
 Ve stínu tvých křídel hledám útočiště *
 až pohroma se přežene.
 O pomoc volám k Bohu nejvyššímu *
 k Bohu, jenž pro mne činí vše; ať z nebe zasáhne a pomůže mi,
 mé úkladníky zahanbí!
 Svou milostí a věrností *
 on zachraňuje můj život.
 Vyrval mě z rukou mých nepřátel *
 z přesily mocných nenávistníků (18/17,18).
 Oni mým nohám nastražili léčky *
 oni mou duši sklíčili.
 Předě mnou přímo kopali mi jámu *
 až do ní sami upadli.
 Je odhodláno moje srdce, Pane,
 je odhodláno srdce mé *
 zpívat ti chci a v struny hrát.
 Vzhůru, má duše! Vzhůru moje harfo *
 já jitřenku teď probudím.
 Slavít tě budu před národy, Pane *
 chválit tě mezi pohany.
 Neboť tvá dobrota až k nebi sahá *
 a věrnost tvá až do oblak.
 Svou vznešenost zjev, Pane, na nebesích *
 po celé zemi svou slávu!

DOPOLEDNÍ

- 285 *Antifona: Svatá Panno Maria.*
*Žalm: Smiluj se, Bože, člověk mě deptá **
tísni mě bojovník den co den,
den co den po mně odpůrci šlapou *
mnoho je těch, kdo proti mně brojí (56/55,2-3).
Všichni mi odpůrci v skrytu mě haní *
smýšlejí o mně co nejhůře (41/40,8).
Kdo na mě číhají, spolu se umlouvají (71/70,10) *
pak vyjdou ven a pomlouvají (71/70,7).
Všichni, kdo na mě hledí, se mi smějí *
rty sešklebují, potřásají hlavou (22/21,8).
Já však jsem už jen červ, ani ne člověk *
pro posměch lidem, davu k pohrdání (22/21,7),
pro smích jsem všem svým nepřítelům *
pro blázny sousedům, přátelům pro strach (31/30,12).
Ty, Pane, však mi nebuď vzdálen *
ty mi přijď na pomoc, má sílo (22/21,20).
Na pomoc mi prospěš, Pane, spáso má (38/37,23)!

POLEDNÍ

- 286 *Antifona: Svatá Panno Maria.*
*Žalm: Velikým hlasem k Pánu volám **
o milost nahlas Pána prosím.
Vylévám před ním svoje nářky *
svěřuji se mu se svou bídou.
I když můj duch už ve mně chřadne *
ty přesto znáš mou každou stezku.
Na cestě, po které já kráčím *
tajně mi nastražili léčku.
Pohlédnu vedle sebe vpravo *
není tu, kdo by chtěl mě chránit.
Nikde už nemám útočiště *
nikdo už nedbá na můj život (142/141,2-5).
Vždyť já jsem pro tebe potupu snášel *
pohana ulpěla na mé tváři.
Odcizil jsem se svým bratřím *

synům mé matky jsem jako cizí.
 Stráven jsem tím, jak pro tvůj dům horlím *
 hanoben těmi, kdo hanobí tebe (69/68,8-10).
 Nad pádem svým však se s radostí shlukli *
 shlukli se proti mně do jednoho,
 tlačí se na mne i ti, které neznám *
 potupným křikem mě bez dechu štvou (35/34,15).
 Víc, než mám na hlavě vlasů *
 je těch, kdo mají mě v záští,
 silnější nežli mé kosti jsou, kdo mě stíhají křivě:
 vrátit mám to, co jsem nevezal (69/68,5).
 Silní však jsou moji nepřátelé *
 mnozí, kdo mě nenávidí pro nic,
 za dobrotu zlem mi odplácejí *
 pasou po mně za to, že chci dobro (38/37,20-21).
 Ty jsi to, ty, můj král a můj Bůh (44/43,5) *
 na pomoc mi pospěš, Pane, spáso má (38/37,23).

ODPOLEDNÍ

287 *Antifona:* Svatá Panno Maria.
Žalm: Ó vy všichni, kteří jdete cestou,
 pozorujte a vizte *
 je-li bolest jako bolest má (Pláč 1,12)!
 Smečka zlých psů mě obkličuje *
 a oni na mne krutě civí.
 Rozdělují si moje šaty *
 metají kostky o můj oděv.
 Ruce mi prořali i nohy *
 všechny své kosti mohu spočíst.
 Své chřtány na mě otvírají *
 jako lvi krvelačně řvoucí.
 Celý se roztékám jako voda *
 kosti se ve mně rozpojují,
 a moje srdce jako z vosku *
 rozpouští se mi uvnitř těla.
 Hrdlo už jako střep mám vyschlé *
 a jazyk na patro se lepí (22/21,17-19).

Žluč mi kapali do mého jídla *
 v žízni mě octem napájeli (69/68,22).
 Do prachu smrti jsi mě vrhl (22/21,16) *
 rozmnožili bolest toho, koho jsi zranil (69/68,27).
 Klidně uléhám a klidně spávám *
 klidně vstávám, neboť Pán mě chrání (3,6).
 Ty sám jsi mě chopil za pravici,
 ty vždycky mě svou radou povedeš *
 a nakonec pak do slávy mě přijmeš.
 Koho mám kromě tebe na nebi? *
 A na zemi nic nežádám než tebe (73/72,23-25).
 Ustaňte přece a ve mně uznejte Boha *
 jenž stojí nad všemi národy, nad celou zemí (45/46,11).
 Duše svých věrných Pán vždy vysvobodí *
 nepozná trest, kdo v něho důvěřuje (34/33,23).
 Pán přichází soudit zemi *
 a zemi soudí spravedlivě (96,95,13).

VEČERNÍ CHVÁLY

288

Antifona: Svatá Panno Maria.
Žalm: Tleskejte do dlaní, všechny národy *
 vzývejte Boha jásavým hlasem.
 neboť je hrozný Pán svrchovaný *
 je velekrálem nad celou zemí (47/46,2-3).
 Vždyť ty jsi od věků, Pane, mým králem *
 jenž skutky spásy na zemi koná (74/73,12).
 Raduj se, nebe, a jásej, země *
 huč moře se vším, co v tobě se hemží,
 výskejte, nivy, se vším, co roste *
 zašumte vesele stromy v lesích.
 Zpívejte Pánu novou píseň *
 zpívejte Pánu, všechny země!
 Vždyť Pán je mocný a hoden chvály *
 vzbuzuje bázeň nad všechny bohy.
 Chvalte Pána, vy kameny a rody,
 chvalte Pána pro moc a slávu *
 chvalte Pána pro jeho jméno!

Snášejte břímě svých těl a neste jeho kříž *
žijte důsledně dle jeho přikázání (srov. Lk 14,27).

Chvějte se před ním, všechny země *
hlásejte pohanům: Pán je králem (96/95,1-12)!

289 *Až potud se říká denně od Zeleného čtvrtku do slavnosti Nanebevstoupení. O slavnosti Nanebevstoupení se připojují tyto verše:*

A vstoupil na nebesa * sedí na pravici Boha Otce
všemohoucího (Ef 4,10; Vyznání víry).

Svou vznešenost zjev, Pane, na nebesích *
po celé zemi slávu svou (57/56,7)!

Vězme, že Pán přichází soudit *
přichází soudit spravedlivě (96/95,13).

290 *Od Nanebevstoupení do adventu se tento žalm říká denně stejným způsobem, to jest: Tleskejte do dlaní i s uvedenými verši, a na konci žalmu se říká Sláva.*

Tyto žalmy se recitují od Zeleného čtvrtku do neděle Zmrtvýchvstání. Rovněž se recitují od oktávy Letnic až do adventu Páně a od oktávy Zjevení Páně až do Zeleného čtvrtku, kromě nedělí a hlavních svátků, kdy se neříkají; v ostatní dny se však říkají vždy.

II. KOMPLETÁŘ BÍLÉ SOBOTY

- 291 *Antifona:* Svatá Panno Maria.
Žalm 70/69: Kéž se ti, Bože, zlíbí mě vysvobodit *
pospěš mi, Pane, na pomoc!
Ať hanba s potupou padnou konečně na ty *
kdo se mě snaží zahubit.
Ať se stydí a zalezou všichni *
kdo se z mých pohrom radují!
Jen ať se stáhnou se zahanbením ti všichni *
kdo o mně říkali: »Dobře mu tak.«
Zato ať jásají, ať se radují v tobě *
všichni, kdo tebe hledají!
Ať mohou říkat: »Velký je Bůh« *
kdo k tobě volají o pomoc.
Já jsem jen ubohý nuzák * přijď ke mně, Pane!
Ty jsi má pomoc, můj zachránce *
Pane, déle už neotálej!

Tento žalm se recituje denně k doplňku až po oktávu Letnic.

RANNÍ CHVÁLY NEDĚLE ZMRTVÝCHVSTÁNÍ

- 292 *Antifona:* Svatá Panno Maria.
Žalm: Zpívejte Pánu novou píseň *
neboť učinil veliké divy (98/97,1).
Posvětila jeho Syna jeho pravice *
posvětilo ho jeho svaté rameno (Jan 10,36; 97,1).
Pán dal poznat dílo své spásy *
před všemi zjevil svou spravedlnost (98/97,2).
Za Pánem ve dne vzhlížím, v noci milost čekám *
s písní se modlím k Bohu svého žití (42/41,9).
Toto je den, který učinil Pán *
jásavě se z něho radujme!
Požehnan, kdo vchází jménem Páně *
Pán je Bůh! To on nám dává světlo (118/117,24-27).
Raduj se, nebe, a jásej, země *

huč, moře se vším, co v tobě se hemží,
vyskejte, nivy, se vším, co roste *
zašumte vesele, stromy v lesích.

Chvalte Pána, vy kmeny a rody,
chvalte Pána pro moc a slávu *
chvalte Pána pro jeho jméno (96/95,7-12)!

- 293 *Až potud se říká denně od neděle Zmrtvýchvstání až do slavnosti Nanebevstoupení každou hodinku kromě večerních chval, doplňku a první. V noci Nanebevstoupení se připojují tyto verše:*

Zpívejte Bohu, všechny říše světa *
jen hrejte na počest a k chvále Pána,
jenž nebem projíždí, tím dávným nebem *
Slyšte, jak hřmí svým hlasem, strašným hlasem:
»Ctěte moc Páně! Září v Izraeli *
a jeho velká moc až nad oblaky.«
Hrozný je Bůh, jenž sídlí ve svatyni,
Bůh Izraele, dává moc a sílu *
národu svému. Veleben buď Pán! (68/67,33-36).

- 294 *Tento žalm se říká denně od Nanebevstoupení Páně až do oktávy Letnic i s uvedenými verši k ranním chválám, k dopolední, polední a odpolední, a Sláva se říká tam, kde se říká Dobrořečme Bohu, jinde ne. Rovněž se recituje pouze k ranním chválám o nedělích a hlavních svátcích od oktávy Letnic až do Zeleného čtvrtku, protože tento den Pán jedl velikonočního beránka se svými učedníky.*

K ranním anebo večerním chválám se může říkat jiný žalm, podle libosti, totiž Chválím tě, Pane (30/29), jak je v žaltáři. A to od neděle Zmrtvýchvstání až do slavnosti Nanebevstoupení, jindy ne.

PRVNÍ

Antifona: Svatá Panno Maria.

Žalm: Smiluj se, Bože, nade mnou se smiluj (viz I. První).

DOPolední, POlední, ODPOlední

Žalm: Zpívejte (viz Ranní chvály).

VEČERNÍ CHVÁLY

Žalm: Tleskejte do dlaní (viz I. Večerní chvály).

III.

- 295 *Začínají jiné žalmy, které rovněž složil náš svatý Otec František, aby se říkaly (místo uvedených žalmů o utrpení Páně) o nedělích a hlavních svátcích od oktávy Letnic až do adventu, a od oktávy Zjevení Páně až do Zeleného čtvrtku.*

KOMPLETÁŘ

Antifona: Svatá Panno Maria.

Žalm 70/69: Kež se ti, Bože, zlíbí mě vysvobodit (viz II. Kompletář).

RANNÍ CHVÁLY

Antifona: Svatá Panno Maria.

Žalm: Zpívejte (viz II. Ranní chvály).

PRVNÍ

Antifona: Svatá Panno Maria.

Žalm: Smiluj se, Bože, nade mnou se smiluj (viz I. První).

DOPOLEDNÍ

- 296 *Antifona: Svatá Panno Maria.*

*Žalm: Jásejte Bohu všechny země **

zpívejte k slávě jeho jména!

Řekněte Bohu: Jak jsi mocný, skutky tvé moci tak

*podivuhodné * že se i nepřítel poklonit musí!*

*Celý svět ať se ti koří a zpívá **

ať zpívá k poctě tvého jména!

*Pojďte a poslyšte, bohabojní **

povím, co Bůh mi dobrého činí (66/65,1-4.16).

*K Pánu jsem volal v úzkostech **

k Bohu jsem křičel o záchranu.

Ze svého chrámu slyšel můj hlas *
 k jeho uším došel můj nárek (18/17,7).
 Národy, chvalte našeho Boha *
 a všude šířte jeho chválu (66/65,8).
 V něm všechny kmeny dojdou požehnání *
 a všechny národy ho budou slavit.
 Buď požehnaný Pán, Bůh Izraele *
 jenž jediný ty všechny divy koná;
 buď požehnáno jeho slavné jméno *
 zem plna jeho slávy! Amen. Amen (72/71,17-19).

POLEDNÍ

297 *Antifona:* Svatá Panno Maria.
Žalm: Kéž Pán tě vyslyší ve dnech sklíčenosti *
 ochraň tě jméno Boha Jákobova!
 Kéž ti svou pomoc pošle ze svatyně *
 kéž ti svou podporu dá ze Siónu!
 Kéž na tvé oběti se rozpomene *
 kéž ve tvé žertvě najde zalíbení!
 Kéž dá ti, po čem tvoje srdce touží *
 kéž vyplní tvůj každý dobrý záměr!
 A budeme jásat nad pomocí Páně a oslavovat jméno svého Boha *
 jenom ať Pán tvé všechny prosby splní!
 Teď vím, že Pán nám poslal svého
 Syna Ježíše Krista (20/19,1-7; srov. Jan 4,25) *
 svět bude soudit spravedlivě.
 Pán bude útočištěm slabých *
 útlukem jejich v době bíd.
 A budou v tebe důvěřovat *
 ti, kdo se znají k tvému jménu (9,9-11).
 Já však budu zpívat na tvou moc jen chvály *
 neboť tys můj hrad, jsi útočiště v nouzi.
 Ty jsi moje síla, jenom tobě zpívám *
 Pane, tys můj hrad, můj milosrdný Bůh (59/58,17-18).

ODPOLEDNÍ

- 298 *Antifona:* Svatá Panno Maria.
Žalm: K tobě se, Pane, utíkám * nenech mě navždy v zahanbení!
Podle své spravedlnosti vyproš' mě z bidy,
vysvoboď mě * popřej mi sluch a zachraň mne!
Buď' moji skálou ochrannou, mně na pomoc buď' pevným
hradem * vždyť ty jsi má skála, jsi můj hrad!
Ty, Pane, jsi má naděje *
od mládí doufám v tebe, Pane!
Chráníš mě od matčina klína *
tebe jsem vzýval v každý čas!
Ústa mám stále plná chval *
po celý den k tvé slávě zpívám (71/70,1-8).
Vyslyš mě, Pane, ve své slitovné lásce *
shlédni ke mně ve svém milosrdenství!
Neukrývej se před služebníkem *
Vyslyš mě, pospěš, nenech mě v bidě (69/68,17-18)!
Blahorečen budiž Pán, má skála (144/143,1) *
neboť tys můj hrad, jsi útočiště v nouzi.
Ty jsi moje síla, jenom tobě zpívám *
Pane, tys můj hrad, můj milosrdný Bůh (59/58,17-18).

VEČERNÍ CHVÁLY

Antifona: Svatá Panno Maria.
Žalm: Tleskejte do dlaní (viz I. Večerní chvály).

IV.

- 299 *Začínají jiné žalmy, i ty složil náš svatý Otec František, aby se recitovaly místo předchozích žalmů o Utrpení Páně od adventu Páně až do svatvečera Narození Páně.*

KOMPLETÁŘ

- 300 *Antifona:* Svatá Panno Maria.
Žalm 13/12: Jak dlouho, Pane, chceš na mne navždy zapomínat? *
Jak dlouho ještě chceš mi ukrývat svou tvář?

Jak dlouho ještě mám se v hloubi duše trápit,
 jak dlouho den co den se hořem v srdci hrýzt *
 jak dlouho nepřítel se nade mnou má pyšnit?
 Shlédni sem, slyš mě, vyslyš, Pane Bože můj *
 oči mé rozjasni, ať neusnu až k smrti!
 Ať nesmi trýznitel se chlubit: »Už ho mám!« *
 Ať nezajásají odpůrci nad mým pádem!
 Vždyť já se spoléhám jen na tvé slitování!
 A nad tvou pomocí mé srdce zaplesá *
 za všechno dobro pak já Pánu chvály vzdám.

RANNÍ CHVÁLY

- 301 *Antifona:* Svatá Panno Maria.
Žalm: Velebím tě, nejsvětější Otče, Pane nebe a země *
 tys mě potěšil (Mt 11,25).
 Tys můj Bůh a Spasitel * doufat mohu bez obavy (Iz 12,1-2).
 Pán je má síla, je má statečnost *
 a on se také stal mou záchranou (118/117,14).
 Tvá pravice, Hospodine, ukazuje svou moc a sílu *
 tvá pravice, Hospodine, drtí nepřátele (Ex 15,6-7).
 Těšte se, pokorní, z toho *
 kdo hledá Boha, ten sílí!
 Chval ho nebe i země * moře a vše, co v něm žije!
 Neboť Bůh zachová Sión, zbuduje judská města *
 budou v nich žít a sídlit
 potomci těch, kdo mu slouží; kdo jeho jméno ctí s láskou *
 najdou v ní navždy svůj domov (69/68,33-37).

PRVNÍ

- Antifona:* Svatá Panno Maria.
Žalm: Smiluj se, Bože, nade mnou se smiluj (viz I. První).

DOPolední

- Antifona:* Svatá Panno Maria.
Žalm: Jásejte Bohu (viz III. Dopolodní).

POLEDNÍ

Antifona: Svatá Panno Maria.

Žalm: Kéž Pán tě vyslyší (viz III. Polední).

ODPOLEDNÍ

Antifona: Svatá Panno Maria.

Žalm: K tobě se, Pane, utíkám (viz III. Odpolední).

VEČERNÍ CHVÁLY

Antifona: Svatá Panno Maria.

Žalm: Tleskejte do dlaní (viz I. Večerní chvály).

- 302 *Pozor, žalm se nerecituje celý, ale jen k verši: »Chvějte se před ním.« Verš »Snášejte břímě« se ještě říká celý, po tomto verši se říká Gloria. A tak se recitují večerní chvály denně od adventu až do svatvečera Vánoc.*

V.

VEČERNÍ CHVÁLY VÁNOC

- 303 *Antifona:* Svatá Panno Maria.

Žalm: Zpívejte Pánu, síle naší *

vzývejte Boha jásavým hlasem (81/80,2; 47/46,2),

neboť je hrozný Pán svrchovaný *

je velekrálem nad celou zemí (47/46,3).

Vždyť Pán, náš Král od věků,

poslal z výsosti svého milovaného Syna *

narodil se z panny Marie (74/73,12; srov. Jan 4,25; Vyznání víry).

On pak ať mě vzývá, říká: »Tys můj otec *

jenom tys můj Bůh a skála spásy mé.

Za to mu dám práva prvorozenectví *

učiním ho prvním mezi vladaři« (89/88,27-28).

Za Pánem ve dne vzhlížím, v noci milost čekám *

s písní se modlím k Bohu svého žití (42/41,9).

Toto je den, který učinil Pán *

jásavě se z něho radujme (118/117,24).

Hle, dítě se nám narodilo, syn je nám dán *

při cestě byl položen do jeslí,
protože se pro ně nenašlo místo pod střechou (Iz 9,6; Lk 2,7).
Sláva na výsostech Bohu *
a na zemi pokoj lidem,
v kterých má zalíbení (Lk 2,14).
Raduj se, nebe, a jásej, země *
huč, moře se vším, co v tobě se hemží,
výskejte, nivy se vším, co roste *
zašumte vesele, stromy v lesích.
Zpívejte Pánu novou píseň * zpívejte Pánu, všechny země.
Vždyť Pán je mocný a hoden chvály *
vzbuzuje bázeň nad všechny bohy.
Chvalte Pána, vy kmeny a rody *
chvalte Pána pro moc a slávu (96/95,11-12.1.4.7).
Přinášejte sami sebe v oběť živou a nestě jeho
svatý kříž (Řím 12,1; Lk 14,27) *
a žijte až do konce podle jeho svatých přikázání.

Tento žalm se recituje v každé hodině od Vánoc až do oktávy Zjevení Páně.

OKRUŽNÍ LIST BRATRA ELIÁŠE (1226)

Protkán biblickými citáty a narážkami a složen podle pravidel a schématu listů své doby, je tento list bratra Eliáše nejen prvním dokladem o Františkových stigmatěch, ale předznamenává i nesčetné následující oslavy »františkánské noviny« obecně a Chudičkého zvláště, který jako »druhý Kristus« se zjevil »ukřižovaný«.

List byl napsán a odeslán v prvních dnech po Františkově smrti 3. října 1226.

Originál listu zaslaný Řehořovi z Neapole, provinčnímu ministrovi Francie ve Valenciennes v severní Francii, se nezachoval, jeho text však byl převzat do »Zrcadla života bl. Františka a jeho druhů« vydaného tiskem 1620. Vzhledem ke své povaze mohl být list dobře rozšířen po všech provinciích řádu; z mnoha opisů, které zřejmě byly pořízeny, se však do doby vydání »Zrcadla« zachoval jen onen jediný.

304

Okružní list bratra Eliáše všem provinciím řádu o smrti sv. Františka (1226)

305 1. Bratru Jiřímu, v Kristu nejdražšímu bratru, ministrovi francouzské provincie a všem ostatním bratřím posílá pozdrav bratr Eliáš, hříšník.

306 2. Dříve než jsem začal psát, lítost mi naplnila srdce i mysl. Má bolest je jako záplava vod, protože se mně i vám stalo to, čeho jsem se bál, a na mne i na vás dolehlo to, čeho jsem se děsil.

Ten, který byl naší útěchou, odešel daleko. Ten, který nás nosil v náručí jako beránky, odebral se do dalekého kraje. Ten, který nás učil cestě života a poslušnosti jako Jákob. Ten, který Božímu lidu odevzdal úmluvu pokoje, protože byl milován Bohem i lidmi, byl uveden do nejjasnějšího nebe.

Kvůli němu bychom se měli těšit a radovat. Pro nás však zůstává jen žal, protože jsme zůstali bez něho, obklopeni temnotou a přikryti stínem smrti.

Je-li tato ztráta nenahraditelná pro všechny, je zvláště těžká pro mne: zanechal mne uprostřed tmy, zavaleného těžkými úkoly a drceného bédami. Proto vás zapřísahám: plačte se mnou, bratři, protože mne zármutek

duší a pláči za vás za všechny. Zůstali jsme sirotky, jsme bez Otce, opustilo nás světlo našich očí.

307 3. František byl opravdu světlem, bratrem a otcem – nejen nám, kteří jsme žili tímž způsobem života, ale i těm, kteří byli daleko. Byl světlem, rozžatým Světlem pravým, které osvěcuje všechny, kdo jsou v temnotách a ve stínu smrti, a řídí jejich kroky na cestu pokoje. Byl jasným poledním světlem. V jeho srdci zářilo nebeské světlo a z jeho vůle vykřesalo plameny lásky. Tak zhavý hlásal Boží království, obracel srdce otců k dětem, pošetilé k rozvážnosti spravedlivých a po celém světě připravoval Pánu nový lid. Jeho jméno je slavné na celém okrsku zemském a vesmír je pln údivu nad jeho podivuhodnými skutky.

308 4. Proto, moji synové a bratři, neoddávejte se přílišnému zármutku! Bůh, Otec sirotek, nechť vás potěší svou svatou útěchou... A jestli plačete, bratři moji, plačte kvůli sobě, a ne kvůli němu. Vždyť zatímco my jsme ve smrti, on už přešel ze smrti do života. I proto se radujte, že nám, svým dětem, jako druhý Jákob – dříve než odešel – požehnal a odpustil vše, čím jsme se proti němu provinili myšlenkou či skutkem.

309 5. Také vám oznamuji velikou radost: neobyčejný zázrak. O podobném svět neslyšel, leč u Božího Syna, Krista Pána.

Nějaký čas před smrtí ukázal se našemu bratru a Otcí Ukřižovaný a vtiskl mu do těla pět znamení, která jsou skutečnými Kristovými stigmaty. Jeho ruce i nohy byly na obou stranách jakoby od hřebů probodnuty a na ranách měl jakoby černé hlavičky hřebů. Bok měl probodený kopím a často z něho tekla krev.

310 6. Dokud žil, vypadal docela obyčejně a jeho tvář nebyla nikterak krásná. Snad jediný úd neměl docela zdravý. Údy, při smrti strnulé, po smrti povolily, staly se ohebnými a pružnými. Tvář se stala též krásnou, zářila podivuhodným jasnem a potěšovala ty, kteří ho viděli.

311 7. Bratři, velebte proto Boha na nebesích, že k nám ve svém milosrdenství sestoupil. Strážte vzpomínku na našeho Otce a bratra Františka ke chvále a slávě toho, který ho učinil velikým mezi pozemšťany a oslavil ho mezi anděly. Přimlouvejte se za něho – jak nás před svou smrtí žádal. A prostě ho, aby i nám Bůh popřál účast s ním na jeho svaté milosti. Amen.

312 8. Náš Otec a bratr František se vrátil k Pánu v první noční hodinu 4. října, v neděli. Jako nad Mojžíšem a Áronem plačte, bratři, bez zábran, protože jsme bez útěchy tak velikého Otce.

313 9. Při pláči však sdílejme Františkovu radost. Jako dobří synové prožijme jeho oslavu – on nezemřel, vzdálil se za velkým nebeským obchodem, odebral se s měšcem hřiven a vrátí se do domu za úplňku.

Jeho ztrátu však oplakávejme. Žil mezi námi jako Áron, obohacoval nás věcmi novými i starými a těšil nás v každém našem soužení. Byl nám vzat – a zůstali jsme sirotky bez Otce. Je však psáno: »Padl-li jsi do běd jako sirotek, podepřu tě.«

Proste proto, nejmilejší bratři, bez ustání, je-li zborcena malá nádoba hlíny v údolí Adamových synů, aby Pán, veliký Hrnčír, vytvořil z ní jinou, která by stála v čele naší rodiny a předcházela nás v bojích jako pravý Makkabejský.

314 10. Protože není marné prosit za mrtvé, proste za něj Pána: každý kněz ať slouží tři mše svaté, každý klerik ať se pomodlí žaltář a každý bratr, který není knězem, ať se pomodlí pětkrát Otčenáš. Klerici ať společně konají slavnostní bdění. Amen.

TOMÁŠ Z CELANA

PRVNÍ ŽIVOT
A PODIVUHODNÉ
ČINY
SVATÉHO FRANTIŠKA
Z ASSISI

Přes nepochybné svědectví díla samého, že se odhodlal psát Františkův životopis »na příkaz slavného pana papeže Řehoře«, nevíme, při jaké příležitosti a z čího podnětu se ujal tohoto čestného úkolu. Ze schválení díla Řehořem IX. datovaného v Perugii 25. února 1229 lze usuzovat, že bylo objednáno již před Františkovou kanonizací. Protože žil nějaký čas v blízkosti světcové a při kanonizaci měl příležitost setkat se s bratry, kteří se s mistrem velmi úzce znali, mohl Tomáš jistě své dílo dokumentovat přímo. Že mu nechybělo vzdělání a literární zručnost, ukazují jeho spisy, které ho řadí mezi nejelegantnější latinské autory své doby. Avšak bez přesných informací a bez znalosti jeho prací předcházejících »Prvý životopis« nelze rozhodnout, zda jeho určení za Františkova životopisce bylo dáno rozhodnutím Řehoře IX., nebo vedoucím skupiny řádu, snad na popud bratra Eliáše.

Svěřené dílo dokončil již počátkem roku 1229, neklade si však nároky na úplnost. Přes vyslovený úmysl držet se normy »pravdy, která vždy předchází a je učitelkou«, se však uchýloval od svého oslavného závazku – stejně jako od obvyklých pravidel středověké hagiografie – držet se přísné historie; i když jeho úsilí, ve srovnání s následujícími životopisy, se vyznačuje větší péčí (třeba ne naprostou přesností) v chronologii, Svě dílo rozděluje na tři části, přičemž se zřetelnou chronologickou asymetrií klade důraz na události posledních dvou let Františkova života. Ostatně zdá se, že předpokládá možnost doplnit vyprávění o Františkově životě a jakoby k tomu přímo vybízí.

Život bratra Tomáše z Celana

Zpráv o jeho životě je málo. Narodil se v Celanu v Abruzzách r. 1190.

Po návratu Františka ze Španělska vstoupil asi r. 1215 do řádu. Sám se počítá k »učeným bratřím«, a jeho životopisy to prokazují; byl nadaný, měl vzdělání, někteří se domnívají, že byl ze šlechtického rodu.

V květnu 1221 se vydal jako jeden z 27 bratří pod vedením Cesara ze Špýru do Německa. 1223 byl Cesarem jmenován kustodem ve Wormsu a po dobu jeho nepřítomnosti byl Cesarovým vikářem.

Kdy se do Itálie vrátil, nevíme. Není vyloučeno, že byl na pohřbu sv. Františka 4. 10. 1226 v Assisi a že tu viděl jeho stigmata. Téměř jistě je, že zde byl při jeho svatořečení 16. 7. 1228.

Přibližně v této době (1228-1229) od papeže Řehoře IX. dostal úkol napsat životopis zakladatele řádu. Práce si žádala, aby se v Assisi a okolí zdržoval.

Na generální kapitule dostal od Krescencia z Jesi (1244) nový úkol: měl napsat druhý, širší životopis svatého Františka.

Když papež Alexander IV. 15. srpna 1255 prohlásil Kláru za svatou, uložil Celanovi, aby napsal také její životopis (Legenda o svaté Kláře).

Pak se stal duchovním klarisek blízko rodiště v San Giovanni di Val, kde kolem r. 1260 zemřel.

R. 1516 přenesli konventuálové jeho ostatky do svého kostela v Tagliacozzo, kde jsou dodnes. Nad rakví je nápis: B. THOMAS DE CELANO, SANTI FRANCISCI DISCIPULUS, SCRIPTOR CHRONICARUM ET SEQUENTIAE MORTUORUM.

PRVNÍ ŽIVOTOPIS (1229)

Začíná se předmluva k životu sv. Františka

PŘEDMLUVA VE JMÉNU PÁNĚ. AMEN.

315 1. Chci vyprávět po pořádku, ve zbožné úctě a veden jen pravdou, skutky a život našeho blaženého Otce Františka.

Protože si však všechno to, co František činil a učil, nikdo úplně dokonale nepamatuje, snažil jsem se na příkaz slavně panujícího pana papeže Řehoře, jak nejlépe mohu, sepsat všechno, co jsem z jeho úst sám slyšel, nebo co jsem získal od věrohodných a spolehlivých svědků – i když jen prostými slovy. Kéž bych se v tom prokázal jako dobrý učedník toho, který nikdy nemluvil v hádankách a neznal řečnických ozdob.

316 2. Všechno, co jsem o tomto blaženém muži mohl sebrat, rozdělil jsem do tří knih. Každou z těchto knih jsem opět rozdělil na kapitoly, aby různost příběhů nerušila pořádek a neprobouzela pochyby o pravdě.

První kniha líčí dějinný sled událostí a přitom zdůrazňuje hlavně čistotu Františkova blaženého putování a života, jeho svaté úsilí o ctnosti a spásná slova. Jsou v ní i některé z jeho četných zázraků, které skrze něho Pán, náš Bůh, již za jeho pozemského života milostivě působil.

Druhá kniha vypravuje o tom, co František vykonal v posledních dvou letech svého života, až do své blažené smrti.

Třetí kniha mluví o mnoha zázracích – i když o mnohých pomlčuje – které slavný světec, s Kristem v nebi kralující, na zemi koná. Také se zde

ličí hold a okázala úcta, kterou Františka zahrnul blažený papež Řehoř s kardinály římské církve při jeho prohlášení za svatého.

Dík buď všemohoucímu Bohu, který se skrze svaté vždy tak láskyplně a podivuhodně projevuje.

Konec předmluvy.

I. KNIHA

KE CHVÁLE A SLÁVĚ VŠEMOHOUCÍHO BOHA, OTCE I SYNA I DUCHA SVATÉHO. AMEN.

Začíná se život našeho blaženého Otce Františka

I. kapitola

Františkov život ve světě

317 V Assisi, ve městě, které leží ve spoletském údolí, žil muž jménem František. Od raného dětství byl svými rodiči vychováván marnivě a podle lehkomyšlných zásad světa. Jejich ubohý život a pošetilé chování dlouho napodoboval, a tak se stal ještě pošetilejším a lehkomyšlnějším.

318 Vždyť toto jsou důsledky zlých návyků, do nichž všude upadají i lidé, kteří se nazývají křesťany. Tyto nedobré názory platí u nás už dlouho málem jako zákony – takže se mnozí rodiče snaží takřka od kolébky ponechávat děti bez kázně a lehkomyšlné.

Už od té doby, co začnou žvatlat, začínají se učit věci nečestné, zavrženíhodné, ve znameních i slovech. A když povyrostou, ještě než dojdou jinošského věku, nutí je, aby politováníhodné a drzé věci nejen říkali, nýbrž i dělali. Ze strachu před staršími se nikdo neodvažuje slušně se chovat, protože by byl tvrdě trestán. Proto říká pohanský básník právem:

Jak nás staří vychovali,
tak my mladí rostli;
jaký div, že nás následoval
roj všech nepravostí.

A toto svědectví je pravdivé, protože se přání rodičů na dětech jeví tím tragičtěji, čím lépe se plní.

319 Když pak jsou děti starší, samy už přecházejí ke stále horším skutkům. Vždyť ze zkažených kořenů roste jen špatný strom, a co se jednou úplně zkazilo, takřka už nelze vrátit na pravou cestu. Až se pak takoví lidé stanou dospělými – co z nich bude? Vzdají se sebeovládání, a protože »si mohou dělat, co chtějí«, ponoří se do všech možných neřestí. Tak se svobodně oddávají do otroctví hříchů, své údy dávají do služeb nespravedlnosti, a protože v sobě nemají nic z křesťanského ducha – ani ve stylu života, ani v charakteru – žijí křesťansky jen podle jména. A bédní, dělají ze sebe horší, než doopravdy jsou.

320 2. To jsou nešťastné začátky toho, kterého dnes ctíme jako světce, a který světcem právem je. Až téměř do svého 25. roku promarňoval a ztrácel svůj čas. Ba, své společníky dokonce v lehkomyšlnostech překonával, druhé ponoukal ke špatným kouskům a sám byl ještě divočejší ve ztřeštěnostech. Všemi obdivován zaměřoval svou tížádnost na to, aby v rozpustilém přepychu, veselých žertech a fraškách, lehkomyšlných písních a změkčilém odivání překonal své druhy, protože byl velmi bohatý. Nebyl však skoupý, spíš marnotratný, peníze nehromadil, spíš plným rukama rozhazoval. Jinak vynikal jemnými způsoby a dovedl být příjemným a milým společníkem, i ke své škodě. Proto se za ním jiní táhli, proto mnozí tleskali jeho kouskům a sváděli ho ke zlým činům. Tak chodíval František ulicemi jakoby Babylónu, obklopen houfem špatných společníků, pyšný a domýšlivý, dokud na něj neshlédl Pán z nebe, aby od něho pro své jméno odvrátil svůj hněv a aby mu do úst vložil uzdu Boží chvály dřív, než by se zničil.

321 Tak nad ním vztáhl Pán svou ruku, proto ho síla Nejvyššího změnila, aby skrze něho mohli najít hříšníci důvěru, aby znovu zatoužili po milosti, aby byl všem lidem příkladem obrácení se k Bohu.

II. kapitola

Jak se Bůh dotkl jeho srdce nemocí a nočním zjevením

322 3. Zatímco se jinoch s mladistvým zápalem vrhal do víru hříchů a zatímco ho nebezpečný věk pokoušel, aby se vyžíval v mladistvých vášních, které, jitřen jedem starého hada, nedokázal spoutat, náhle přišla Boží pomsta, či spíše Boží milost. Nejprve se zmocnila jeho smyslu, aby ho odvrátila od bludných cest; do jeho duše vlila strach a do těla bolest, podle slov proroka: »Tvou cestu ohradím plotem z trnů a postavím na ni hradbu.«

323 Dlouhou dobu byl sužován nemocí, jak si obyčejně zasluhuje lidská tvrdošijnost, která se těžko přemůže jinak než tresty. Tak začal František smýšlet jinak než dosud. Když se začal uzdravovat, pokoušel se s holí o první kroky po domě. Jednoho dne si konečně vyšel do přírody a očima vpil do krajiny kolem. Ale ani krása polí, ani přívětivost vinohradů, ani nic jiného krásného neprobouzelo v něm radost. Jen se divil, jak se mohl tak náhle změnit, a milovníci starých, svěťáckých radostí mu připadali jako blázni.

324 4. Od toho dne začal pociťovat svou nepatrnost a věci, které dřív vzbuzovaly jeho nadšení a lásku, se mu nyní jevily nicotné. Nebylo to však ještě úplně a opravdové obrácení. Neoprostil se ještě od marnivosti a jeho nesmyslného otroctví ze šije ještě nesetřásl.

Jak těžké se vzdát se oblíbených zvyků a vytrhnout to, co se v duši pevně usdlilo! I po dlouhé pomlce vrací se duše do starých kolejí a dlouho trpěné zlo a neřesti stávají se často druhou přirozeností. Proto se František stále pokouší uniknout Boží ruce a brzy opět zapomíná na Boží otcovská napomenutí. Znovu se na něj usmívá štěstí a on znovu myslí na svět. Nedbá Božího úřadku a od marné slávy si slibuje velké věci.

325 Jeden šlechtic z Assisi, dobře vyzbrojen a plný ctižádosti, chce jet do Apulie, aby tu získal majetek i slávu. Jakmile se to František dovídá, nabízí mu, že potáhne s ním. A už je jako dřív lehkomyšlný a odvážný. Šlechtici sice není roven původem, ale předčí ho velkorysostí. Ač není příliš bohatý, přece dovede štědře rozdávat.

326 5. Jednou v noci, když měl plnou hlavu toho, jak svůj plán uskuteční, když netrpělivě dychtil na válečné tažení už vyrazit, vyhledal ho ten, který ho už jednou udeřil holí spravedlností, a v nočním vidění ho naplnil sladkostí své milosti. Protože František prahl po cti, protože ho přitahovala a vábila sláva, zdálo se mu, že je celý dům plný zbraní, sedel, štitů a kopí a všeho možného brnění. Pln radosti a obdivu přemýšlel, co by to mělo znamenat. Vždyť pohled na tolik zbraní v domě, kde byly vždy jen balíky sukna na prodej, byl něčím neobvyklým. A jak tak žasl nad neobvyklostí zjevení, zdálo se mu, že slyší hlas: To jsou zbraně pro tebe a tvoje rytíře. Když se ráno probudil a vstal, považoval vidění za předzvěst velkého úspěchu a nepochyboval o tom, že jeho tažení do Apulie bude úspěšné. Nevěděl totiž, co by mělo vidění znamenat, a úkol, který mu nebe dávalo, dosud nepoznával. Přece však mohl objevit, že se jeho výklad vidění nezdá správný, ač vidění přihrávalo válečným činům, nedokázal se z něho radovat jako obvykle. K uskutečnění svého předsevzetí se totiž musel nutit.

327 Viditelným způsobem se totiž hned na počátku vhodně předávají zbraně budoucímu rytíři, který má bojovat proti silně obrněnému nepříteli, aby jako druhý David ve jménu Pána Zástupů zachránil Izraele z potupy nepřátel.

III. kapitola

*Jak duchovně - ne ještě zevně předělán - mluvil v podobenstvích
o nalezeném pokladu a nevěstě*

328 6. Již obrácen, ale jen vnitřně, a ne navenek, nechce už táhnout do Apulie a snaží se sjednocovat svou vůli s vůlí Boží. Proto se nakrátko stáhl ze světského ruchu a snažil se stát se vnitřním člověkem a nosit v srdci Ježíše. Jako moudrý kupec schovával zatím nalezenou perlu před očima posměváčků a aniž by na sebe upozorňoval, zamýšlel všechno prodat, aby ji získal.

329 V Assisi bydlil muž, jehož si František zvlášť vážil, protože byli stejně staří, dobří přátelé, a měli se velmi rádi. Toto všechno Františka povzbuzovalo, že si dodal odvahy, aby si s ním o svém tajemství pohovořil. Chodili spolu na tichá, odlehlá místa, vhodná k poradám.

František ho ujišťoval, že našel veliký, drahocenný poklad. Přítel se raduje, to, co slyší, ho velmi zajímá, kdykoli ho František zavolá, chodí s ním rád.

Blízko města byla jeskyně, kam často chodívali a kde rozprávěli o nalezeném pokladu. Muž Boží, který pro své pevné přesvědčení už nyní byl svatý, začal se v jeskyni vroucně modlit, zatímco druhý čekal venku. Ve skrytu se modlil k Otci a nechával se stále více proniknout novým, neobvyklým duchem. Velmi si přál, aby o tom, co zde dělá, nikdo nevěděl. Pod záminkou dobrého skrýval obezřetně lepší a jen s Bohem se radil o svých svatých předsevzetích. Pln vroucnosti úpěnlivě prosil, aby ho věčný, pravý Bůh vedl a zjevil mu svou vůli. Velmi trpěl a neměl klidu, dokud neuskutečnil to, k čemu se v srdci rozhodl. V hlavě se mu rodily různé rozporné myšlenky a jejich překotnost ho mátl. V jeho nitru však hořel božský plamen a vnitřní žár ducha nebyl s to navenek ukrýt. Litoval toho, že tak velmi hřešil, že oči Božího majestátu urážel. Jak se mu protivilo minulé i přítomné zlo! A přece si dosud nebyl jist, že se bude moci zla v budoucnosti vyvarovat. Kdykoli vyšel z jeskyně ke svému průvodci, byl vnitřní námahou tak vyčerpán, že se zdálo, jakoby jiný vcházel dovnitř, než vyšel.

- 330 7. Jednoho dne, když se opět s největší vroucností dovolával Božího milosrdenství, ukázal mu Pán, co má dělat. Od té chvíle byl pln takové radosti, že ji nedokázal zvládnout, a tak, ač nechtěl, stal se lidem nápadný.
- 331 Ač pro velké vzplanutí lásky už nedokázal mlčet, přece mluvil opatrně a spíš v náznacích. Podobně jako svému příteli mluvil o skrytém pokladu i jiným spíš v hádankách. Říkal, že nechce táhnout do Apulie, ale že by chtěl v rodném městě vykonat něco krásného a velikého. Lidé se domnívali, že se chce oženit, a ptali se ho: »Chceš si přivést nevěstu, Františku?« A on na to odpovídal: »Ano, a to ušlechtlejší a spanilejší, než jste kdy viděli. Takovou, která by krásou předčila ostatní a jejíž moudrost by byla nepřekonatelná.« A podle pravdy měla být tou přecisťtou Boží nevěstou, kterou si zvolil, pravá zbožnost a skrytým pokladem, po němž nade vše toužil, bylo nebeské království. Mělo se na něm projevit evangelní povolání, měl se v duchu a v pravdě stát služebníkem evangelia.

IV. kapitola

Jak František všechno prodal a pohrdal majetkem

- 332 8. Tak pro blaženého služebníka Nejvyššího, kterého Duch svatý sílil, nadešel čas, kdy poslušen hnutí svého srdce začal pozemské šlapat a usilovat o nejvyšší dobra. A také déle nemohl váhat, protože smrtelná nemoc zachvacovala lidi kolem něho a tak je oslabovala, že kdyby lékař déle váhal, zkrátil by se lidem dech a nemoc by je udolala.
- 333 František se rozhodl, posílil se znamením svatého kříže, osedlal koně, vzal s sebou šarlatovou látku na prodej a cválal do města jménem Foligno. Zde prodal jako obvykle vše, co s sebou přivezl, tentokrát dokonce i koně, a jako šťastný obchodník se vracel zpět.
- 334 Vracel se domů a zbožně přemýšlel, jak se získanými penězi naložit. Podivuhodně vnitřně změněn působením Božím, pociťuje jako bříme držet i jen hodinu u sebe peníze. Celý svůj výdělek považuje za prach a snaží se ho co nejrychleji zbavit. Když se přiblížil k Assisi, vidí u cesty staříčský kostelík, postavený ke cti sv. Damiána, takřka na spadnutí.
- 335 9. Pohnut k soucitu ubohostí kostelíka, s velkou uctivostí vstupuje nový Kristův rytíř dovnitř. Nalézá tu chudého kněze, s hlubokou vírou mu líbá posvěcené ruce, nabízí mu peníze a vypráví, k jakému rozhodnutí do-

spěl. Kněz žasne nad neuvěřitelně rychlým obrácením a ani sluchu věřit nechce. Považuje vše za žert a nabízené peníze se zdráhá přijmout. Což toho mladého muže neviděl ještě včera žít mezi příbuznými a přáteli na vysoké noze? A nebyl ještě lehkomyšlnější než ostatní? František však trvá na své prosbě a snaží se dodat svým slovům hodnověrnosti. Naléhavě kněze prosí, aby ho pro lásku Boží nechal u sebe bydlet. Kněz mu to nakonec dovoluje, ale peníze ze strachu před rodiči nepřijímá. František, který majetkem pohrdá, hází peníze do okenního výklenku a nestará se o ně víc než o prach. Chce dosáhnout moudrosti, která je cennější než zlato, a osvojit si chytrost, která má větší cenu než stříbro.

V. kapitola

Jak Františka otec hledal a spoutal

336 10. Zatímco tu služebník Boha nejvyššího prodléval, dal se jeho otec do úporného hledání, aby zjistil, co se se synem stalo. Když zjistil, kde se syn nachází, hluboce se ho tento obrat věci dotkl. Svolal své přátele a sousedy a spěchal na místo, kde Boží sluha dlel. Když František – ještě nováček, bojovník Boží – slyšel hrozby pronásledovatelů a pozoroval, jak se blíží, hleděl se hněvu vyhnout. Skryl se tedy v nedaleké jeskyni, kterou si pro tento případ připravil. Nalézala se u domku a vchod do ní objevil František jen náhodou. Zde se pak celý měsíc skrýval a takřka se neodvažoval vyjít ven, aby ukojil své lidské potřeby. Když dostal jídlo, jedl v nejskrytějším koutku jeskyně a jen tajně mu mohly být prokazovány skutky lásky. Vytrvale, v slzách a s velkou vroucností prosil Pána, aby ho vysvobodil z rukou nepřátel a aby milostivě vyslyšel jeho zbožné prosby. V postu a slzách si vyprošoval ochranu Vykupitele, sobě nedůvěřoval a všechnu svou starost uvrhl na Pána. A ačkoliv dlel v temné sluji, zaplavovala ho nevýslovná radost. Do hloubi duše touto radostí proniknut, opustil konečně jeskyni a vystavil se tvrdostem pronásledovatelů.

337 11. Spěšně a cílevědomě se vydal na cestu k městu, aby začal bojovat boje Páně; kryl se štítem víry a byl ozbrojen zbraněmi důvěry. Roznícen božským žárem, začal si vyčítat, že se dosud choval tak zbaběle a líně.

338 Když Františka spatřili ti, kdo ho znali, a srovnali ono kdysi a nyní, hrubě mu vyčítali. Nadávali mu do bláznů a šilenců a házeli po něm bláto a kamení. Viděli, jak se změnil, jak umrtvováním zhubl, a jeho chování připisovali vyčerpanosti a pomatenosti.

Protože však trpělivý je silnější než pyšný, choval se ke všemu Boží služebník jako hluchý. Žádné bezpráví mu nemohlo vzít odvalu a také nemohlo jeho rozhodnutí změnit. Za všechno to, co ho potkávalo, děkoval Bohu. Marne pronásleduje špatný člověk toho, kdo usiluje o dokonalost; čím víc ho totiž zkouší a pokouší, tím mužněji nad ním vítězí. Vždyť se říká: šlechetného činí pohana statečnějším.

339 12. Všelijaké řeči a výsměchy se za ním už dlouho ozývaly v ulicích města, než se dostaly k uším jeho otce. Jakmile uslyšel, jak se k jeho synu občané chovají, vyběhl ne aby ho chránil, ale spíše zcela zničil. Bez jakéhokoli umírňování se, jako vlk na ovečku, přiskočil k němu, podmrčeně a divoce ho uchopil a za výsměchu a s ostudou vlekl ho do domu. Zde ho bez milosrdenství zavleč do temné místnosti. A protože se domníval, že syna zlomí a podrobí své vůli, zpracovával ho nejprve slovy, pak také ranami a pouty. František se v těchto dnech jen rozhodněji upevňoval ve svém svatém předsevzetí. Ani při spílání, ani v poutech neopustila Františka trpělivost.

340 Vždyť toho, kdo se v utrpení dokáže radovat, nelze ani důtkami, ani žalářem vnitřně zlomit, ani z Kristovy cesty odvést. Ani v přivalech vod se neroztřeše ten, jehož útočištěm ve zkouškách je Boží Syn. I kdyby se nám naše útrapy zdály jakkoli drsné, Pán nám ukazuje, že útrapy, které on snášel, byly větší.

VI. kapitola

Jak ho matka osvobodila a jak se před biskupem v Assisi svlékl

341 13. Když se otec na nějaký čas v neodkladných záležitostech vzdálil z domu, rozmlouvala matka něžně se spoutaným a v domě uvězněným Božím mužem. S otcovým jednáním nesouhlasila. Když však zjistila, že se syn svého předsevzetí nevzdá, slitovalo se nad ním její mateřské srdce, rozvázala mu pouta a propustila ho z vězení. František poděkoval všemohoucímu Bohu a rychle odešel na to místo, kde se předtím zdržoval. V pokušeních vyzkoušený a osvědčený, získal větší neohroženost a po prodělaných bojích stal se opět radostnější. Z nespravedlivých pronásledování vyšel s pevným srdcem, mohl se svobodně pohybovat a rozhodovat.

342 Mezitím se otec vrátil domů, a když syna nenalezl, začal ženě spílat a tím vršil hřích na hřích. Pak se s hněvem a křikem rozběhl na zmíněné místo, aby syna vyhnal z kraje, nepodaří-li se mu přivést ho k rozumu.

Protože je Boží bázeň pevnou záštitou, vyšel mu syn milosti, když slyšel, že se jeho tělesně smýšlející otec blíží, v ústřety s pevným odhodláním a radostným srdcem a úsměvně prohlašoval, že se žaláře ani bití nebojí. Dodal také, že je pro Kristovo jméno ochoten jakkoli trpět.

343 14. Když tedy otec viděl, že ho z nastoupené cesty neodvrátí, snažil se dostat od něho zpět aspoň své peníze. Boží muž si nejprve přál použít peněz pro chudé a na vydržování zmíněného kostelíka. Protože mu na penězích nezáleželo, nenechal se mýlit ani zdánlivě dobrým účelem. Protože nebyl peněz žádostivý, nebyl jejich ztrátou ani v nejmenším zneklidněný. Když se tedy našly peníze, které hodil František, pohrdaje pozemskými a hledaje nadevše nebeské poklady, do prachu okenního výklenku, uklidnil se poněkud vztek rozhněvaného otce a radost z nálezů ukojila žízeň lakoty. Pak ho otec vlekl před biskupa, aby se před ním zřekl všeho majetku a aby vrátil vše, co má. František s tím nejen radostně souhlasil, dokonce s radostí spěchal, aby otcův požadavek ochotně splnil.

344 15. Když ho dovedl před biskupa, nic neodkládal. Nečekal na vybidnutí, ani slovo neřekl, vysvlékl se z šatů a dal je otci. Ani kalhoty si nenechal – před tváří všech se vysvlékl. Když biskup viděl jeho rozhodnost, udiven jeho horlivostí a vytrvalostí, objal ho a zahalil vlastním pláštěm. Jasně nahlížel, že Františkovo rozhodnutí přichází od Boha a poznal, že skutek Božího muže, který na vlastní oči viděl, skrývá v sobě tajemství. Proto se stal od nynějška Františkovým ochráncem a příznivcem. Povzbuzoval ho a s vřelou láskou podporoval.

345 Tak daleko František došel, že nahý bojoval se Zlým; všeho z tohoto světa se zřiká a myslí výlučně na Boží spravedlnost. Od této chvíle se snaží nemít sama sebe za nic, jako chudý chodit pokojně po tomto světě a jen stěnou těla žít oddělen od patření na Boha.

VII. kapitola

*Jak upadl do rukou loupežníků, jak byl hosen do sněhu
a jak sloužil malomocným*

346 16. Oděn chudičkým šatem – když se dřív odíval v šarlat – odešel z města a cestou lesem zpíval francouzsky chvály Pána. Náhle ho přepadli lupiči. Když se ho hrozivě ptali, čím je, odpověděl muž Boží jasným hlasem: Jsem hlasatelem velikého krále. Co je vám po tom? Oni ho

zbili, hodili ho do hluboké jámy se sněhem a křičeli: Lež si tu dobře, sedlácký hlasateli Boží. On se však ze sněhu vyprostil, oklepal se, a když lupiči odešli, vyskočil z jámy ven. Potom, pln radosti, začal v lese zpívat chválu Tvůrci, takže se jeho zpěv rozléhal po celém lese.

347 Konečně došel k nějakému klášteru. Jako kuchyňský pomocník sloužil tu několik dní v prostické košili a přál si jen polévkou utišit svůj hlad. Když tu nebyli milosrdní, odešel odtud pokojně do města Gubio. Zde mu dal bývalý přítel oděv. Když pak přешel nějaký čas, a pověst o Božím muži se všude rozšířila, když se i jeho jméno stalo mezi lidem známým, přišel za ním představený onoho kláštera, když si uvědomil, jak tam s ním kdysi zacházeli a pro Boha ho pokorně prosil, aby jemu i jeho bratřím odpustil.

348 17. Pak se odebral svatý milovník pokořování k malomocným, žil s nimi a pro Boha jim co nejlépe sloužil; vymýval jim hnisavé rány a čistil jejich vředy, jak o tom píše i ve své závěti: »Když jsem byl ještě v hříších, zdálo se mi odporným malomocné i jen vidět. Sám Pán však mne mezi ně zavedl a já jsem se jich milosrdně ujal.«

349 Když žil ještě světsky, hnusil se mu, podle vlastního doznání, i jen pohled na malomocné tak, že si už dvě míle od jejich domků zakrýval rukama nos. Když však nyní začal s milostí a v síle Nejvyššího myslet na svaté a potřebné věci, potkal jednou, ještě světsky oděný, malomocného. Vzchopil se, přemohl se, přistoupil k němu a políbil ho. Od té chvíle začal sám sebou stále víc pohrdat, až došel, Božím milosrdenstvím, k vítězství nad sebou samým. Také jiným chudým, i když ještě byl ve světě a světsky žil, pomáhal. K potřebným byl vždycky milosrdný a se zarmoucenými měl vždycky upřímný soucit. Když totiž jednoho dne, proti svému zvyku – vždycky byl totiž velmi zdvořilý – odbyl jakéhosi žebráka, který ho prosil o almužnu, hned toho začal litovat a v srdci si říkal, jak je potupné a hanebné odmítnout prosbu někoho, kdo prosí ve jménu tak velikého krále. A tak si pevně umínil, pokud jen trochu bude moci, že neodmítne nic nikomu, kdo ho bude o něco prosit pro Boží lásku. A toto předsevzetí pečlivě dodržoval, až se všem a ve všem, co mohl, úplně rozdal. Tak začal následující evangelní radu plnit dřív, než se jí naučil: »Kdo tě prosí, tomu dej, a kdo si od tebe chce půjčit, od toho se neodvracej!«

VIII. kapitola

Jak František znovuvystavěl kostelík svatého Damiána; a o životě řeholnic, které tam dlely

- 350 18. První dílo, jehož se blažený František ujal, když se vymanil z rukou svého tělesného otce, byla stavba Božího domu. Nebudoval nový, nýbrž opravil polorozpadlý, starý, úctyhodně starý kostelík vylepšil. Nezrušil staré základy – budoval na nich – a tím, i když nevědomky, zachovával Boží slovo, protože »nikdo nemůže položit jiný základ než ten, který už je položen, totiž Ježíš Kristus«. Když přišel na místo, kde byl před dávnými časy postaven kostelík sv. Damiána, s milostí Nejvyššího ten kostel v krátké době s velikou horlivostí opravil.
- 351 To je svaté, blažené místo, na němž za šest let po jeho obrácení začal žít skvělý řád chudých panen, přičiněním našeho muže Božího. Zde se stala paní Klára z Assisi drahocenným a mocným základním kamenem, na němž ostatní spočívají. Neboť když se tato mladá dáma po založení řádu Bratří napomenutím svatého muže obrátila k Bohu, stala se mnohým povzbuzením ke ctnosti a nesčetným lidem příkladem. Vznešená rodem, stala se vznešenější milostí. Panenská tělem, přechistá duší, mladičká, ale duchem zralá, pevná ve svatých předsevzetích, planula Božským žářem lásky. Plná moudrosti, úžasně pokorná; Klára, tj. Jasná jménem, jasnější však životem, nejjasnější pak svými ctnostmi.
- 352 19. Na tomto přeskvostném drahokamu se pozvedla nádherná stavba, jejíž chvála nespočívá na lidech, nýbrž na Bohu, protože konečný rozum nestačí všechno domyslit, ani to vše nelze v krátkém jednání vyložit. Mezi těmito chudými paními kvete především ctnost vzájemné a trvalé lásky, která jejich mysli tak dokonale spojuje v jedno, že i když jich někde bydlí čtyřicet i padesát pohromadě, úplně stejně chtějí či nechťejí, jako by měly jedinou duši. Za druhé na každé září drahokam pokory, kterým obdržené dary a z nebe vylité milosti uchovávají v srdci tak, že jsou hodny ostatních ctností. Za třetí v nich roste lilie panenství a čistoty, která vydává tak podivuhodnou vůni, že zapomínají pozemsky myslet a mají jen nebeská přání. Skrze tuto vůni roste v jejich srdcích taková láska k věčnému Ženichovi, že v nich čistota svaté lásky vylučuje jakýkoli zvyk, který by přežíval z jejich minulého života. Za čtvrté jsou všechny ozdobeny slávou nejvyšší chudoby, že si nedopřávají takřka nic mimo nezbytně nutného v jídle a ošacení.

20. Za páté dosáhly tak jedinečné milosti zdrženlivosti a mlčenlivosti, že nemusejí vyvíjet takřka žádné úsilí, aby ovládly tělesná hnutí nebo zkrotily jazyk. Ba, některé se natolik odnaučily mluvit, že když mluví, musejí těžko hledat slova. Za šesté jsou tak úžasně ozdobeny ctností trpělivosti, že je nedokáže zlomit žádný zármutek ani zkouška, a nic nemůže zlomit jejich duchovní sílu. Za sedmé konečně si zasloužily tak vysoký stupeň kontemplance, že je učí všemu, co mají dělat nebo zachovat, umějí šťastně pozvedat svou mysl k Bohu a ve dne v noci setrvávat ve chválách Božích a na modlitbách. Kéž by je Bůh svou milostí učinil hodnými korunovat tak svatý začátek ještě světlejším koncem!

- 353 Toto málo, co jsem předběžně řekl o Bohu zasvěcených pannách a Kristových zbožných služebnicích, nechť zatím stačí. Jejich podivuhodný život a jejich slavný řád, za nějž vděčí panu papeži Řehořovi, bývalému ostijskému biskupu, by si zasloužil samostatné dílo, které by si vyžadovalo dost námahy.

IX. kapitola

*Jak František po změně oděvu opravil kostel Panny Marie
v Porciunkule, jak slyšel evangelium, všechno opustil
a jak zvolil hábit, který bratři nosí*

- 354 21. Když Boží světec opravil jmenovaný kostel, změnil svůj oděv. Byl to kostel sv. Damiána. Pak se odebral na jiné místo v blízkosti města Assisi, kde začal opravovat kostel, který byl ubohý a blízky zřícení. Začal jej opravovat a neustal, dokud opravu nedokončil.
- 355 Odtud odešel na třetí místo, které se nazývá Porciunkula. Tam byl kostelík, od nepaměti zasvěcený Panně a Bohorodičce. Nyní však byl opuštěný a nikdo se o něj nestaral. Když viděl, jak je tato Boží svatyně chatrná, pocítil soucit. A protože Matku nejdobrotivější vroucně ctil, začal tu pobývat. Když tento kostelík opravil, uplynuly už tři roky od jeho obrácení. V této době nosil jakýsi poustevnický hábit. Chodil přepásán koženým pásem, s holí v ruce a s opánky na nohou.
- 356 22. Jednoho dne se v tomto kostelíku četlo evangelium o rozeslání apoštolů a svatý Boží byl přítomen. Ihned po mši svaté prosil naléhavě kněze, aby mu toto evangelium vyložil. Když svatý František slyšel, že Kristovi učedníci neměli mít ani zlato, ani stříbro, ani jiné peníze, že si na cestu neměli brát ani opasek, ani brašnu, ani chléb, že si neměli s sebou brát ani

hůl, ani obuv, ani dva pláště, ale že jejich úkolem bylo hlásat Boží království a pokání, zaradoval se v Duchu Božím a řekl: »To je to, co chci, co hledám a co chci z celého srdce dělat.« Hned, pln radosti chce svatý Otec naplnit toto spásné povzbuzení. Ani chvíli neotál, aby začal žít tak, jak právě slyšel. Vyzul obuv, odložil hůl a kožený pás zaměnil za provaz. Hábit si předělal do tvaru kříže, aby se ubránil šalbě Zlého. Hábit byl z hrubé látky, aby v něm křížoval své tělo s jeho neřestmi a hříchy. Byl to oděv chudíčký a bez ozdob, aby neprobouzel světské žádosti.

- 357 I to ostatní, co slyšel, začal konat s co největší péčí a úctou. Nebyl hluchým posluchačem evangelia, ale co slyšel, pečlivě zachovával v paměti a usiloval doslova vše plnit.

X. kapitola
*Zvěstování evangelia, hlásání míru
a obrácení prvních šesti bratří*

- 358 23. Ihned začal s horlivostí a radostně kázat všem pokání. Mluvil prostě, ale ze srdce Bohu vroucně oddaného, a tím uchvacoval posluchače. Jeho slovo bylo jako plápolající oheň, který pronikal do hlubin srdce a ducha naplňoval obdivem. Byl úplně jiný než dříve. Zaměřen na nebeské věci, zdálo se, že se o zemi vůbec nezajímá. Podivuhodným řízením začal kázat tam, kde se jako chlapec naučil číst a kde byl pak s velikou slávou pohřben, takže šťastný začátek byl korunován ještě šťastnějším koncem.

- 359 Při každém kázání, dříve než shromážděným předložil Boží slovo, vyprošoval všem pokoj slovy: »Pán vám uděl svůj pokoj!« Tento pokoj hlásal stále s velikou láskou a horlivostí mužům i ženám, všem lidem, které na svých cestách potkával. A tak mnozí, kteří dříve nenáviděli pokoj i spásu, objali z milosti Boží celým srdcem pokoj, stali se sami lidmi pokoje a byli horlivější o svou věčnou spásu.

- 360 24. Z posluchačů začal Božího muže jako prvý následovat jeden zbožný a prostý člověk z Assisi. Pak to byl bratr Bernard, který pochopil poselství pokoje a odvážně světce následoval, aby získal nebeské království. Často zval blaženého Otce do svého domu, hostil ho a pozorně sledoval jeho život i chování. Občerstven vůní jeho svatosti, počal spásnou bázeň a porodil žhavou touhu po spáse. Pozoroval Františka, jak se celou noc modlí, jak málo spí a jak chválí Boha a jeho slavnou panenskou Matku.

Pln obdivu si řekl: »Tento muž je vpravdě Boží!« Rychle tedy prodal svůj majetek, výtěžek rozdělil chudým, ne svým příbuzným. Tim, že zvolil slávu cesty dokonalosti, následoval radu svatého evangelia: Chceš-li být dokonalý, jdi, prodej vše, co máš, a rozdej chudým a potom přijď a následuj mne. Pak se způsobem života i oděvem přidružil k svatému Františkovi, byl stále s ním, dokud se nerozmnožil počet bratří, a pak, poslušen svatého Otce, odešel do jiných krajin.

361 Jeho obrácení se k Bohu bylo příkladem pro jiné, kteří se k Bohu chtěli obrátit, také všechen majetek prodali a rozdali chudým. Svatý František měl z příchodu a obrácení tak významného muže velkou radost, protože se z toho ukazovalo, že se o něho Pán stará, když mu dal druhá duchem tak spřízněného a věrného přítele.

362 25. Brzy po něm přišel jiný občan z Assisi, který žil vynikajícím způsobem. Co svatě začal, po krátké době ještě světěji dokončil. – Nedlouho po něm přišel bratr Egidius, prostý, spravedlivý a bohabojný. Už léta žije mezi námi svatý, spravedlivý a zbožný život a dává nám příklad dokonalé poslušnosti, tělesné práce poustevnického života i svatého rozjímání. K těmto pak přibyl další. Sedmým byl bratr Filip; jeho rty očistil Pán žhavým uhlím, takže o něm mile mluvil a z jeho rtů splyvala medově sladká slova. I Písmu svatému rozuměl a uměl je vykládat, i když se to neučil. Tak byl následovníkem těch, které vůdci Židů obviňovali, že jsou neučení a nevzdělání.

XI. kapitola

O prorockém duchu a napomenutích svatého Františka

363 26. Blaženého Františka naplňovala denně vždy víc a více útěcha a milost Ducha svatého. S velikou bdělostí a pečlivostí uváděl své nové syny novým učením na cestu svaté chudoby a blažené prostoty a učil je, jak po ní cílevědomě jít. Jednoho dne však, když obdivoval Boží milosrdenství v dobrodiních, která dostal, a hledal, jak by měl život svůj i bratří utvářet dále, vyhledal si – jak často činíval – místo k modlitbě. Dlouho tam stál s bázní a třesením před Vládcem všehomíra a s hořkostí v duši probíral špatně prožitá léta, stále opakoval: »Bože, buď milostiv mně hříšnému!« A tu mu poznenáhlu začala hlubinu srdce zaplavovat nevýslovná radost a převeliká blaženost. Celý se změnil, neklid duše zmizel, tmy, které ze strachu nad hříchy zahalovaly srdce, zmizely. Nabyl jistoty, že

hříchy jsou mu odpuštěny, a probudila se v něm důvěra, že je opět v milosti. Pak upadl do vytržení a byl celý ponořen v proudech světla. Síla ducha se zvětšovala a tu v jasném světle viděl, co přinese budoucnost. Když konečně libezné světlo zmizelo, viděl se duchovně obnoven a již přeměněn v nového člověka.

364 27. Radostně se vrátil a řekl bratřím: »Mějte odvahu a radujte se v Pánu. Nermuťte se, že je nás zdánlivě málo. Také moje nebo vaše prostota ať vás neleká, neboť toto vpravdě mi zjevil Pán: Bůh nám dá vyrůst ve veliký zástup a rozmnoží nás a rozšíří až do končin země. K vašemu povzbuzení cítím se nucen říci, co jsem viděl, ač bych to raději zamlčel, kdyby mne láska nenutila vyložit vám to. Viděl jsem veliké množství lidí, kteří chtěli nosit náš hábit a žít podle pravidel našeho svatého řádu; dosud ještě slyším znít jejich kroky, jak přicházejí a odcházejí, kam jim svatá poslušnost přikazuje. Viděl jsem také cesty, jak se po nich sem scházejí zástupy; přicházeli Francouzi a Španělé, k nim se přidružovali Němci a Angličané a velké množství jinak mluvících.« Když to bratři vyslechli, naplnila je spasitelná radost jednak z toho, jakou milost Pán svému svatému propůjčil, jednak proto, že toužili získávat bližní, kteří by rozmnožili jejich počet a došli spásy.

365 28. A světec pokračoval: »Bratři, abychom věrně a oddaně Pánu, našemu Bohu, děkovali, i abyste věděli, jak se máte k přítomným a budoucím bratřím chovat, slyšte pravdu i o příštích osudech. Nyní, na počátku našeho obrácení, nalezneme nadmíru sladké a chutné ovoce; velmi brzy nám však tento pocit blaha a sladkosti bude odňat. Ovoce pak nebudeme moci jíst, protože bude pro svou hořkost nestravitelné, i když se bude zdát navenek plné vůně a krásy. Vpravdě, jak jsem vám řekl, Bůh nám dá vyrůst ve veliký lid, bude to, jako když muž hodí do moře nebo do jezera síť a uloví velké množství ryb. Když je má všechny ve své loďce a celé množství nemůže uvést, volí lepší a ty, které se mu líbí – a ostatní zase vyhazuje.«

Jak úžasné to, co Boží světec předpověděl, zrcadlí pravdu a je jasné v dnešní skutečnosti! Pro každého, kdo o tom přemýšlí, je to jasné. Hle, jak spočíval duch proroctví na svatém Františkovi!

XII. kapitola

*Jak své bratry rozesílal do světa po dvou
a jak se v krátké době zase sešli*

- 366 29. V té době stoupl počet bratří vstupem jednoho spravedlivého muže na osm. Tu si je všechny blažený František povolal k sobě a mluvil jim ještě více o Božím království, o pohrdání světem, o zapírání vlastní vůle a o podrobování si těla. Pak je rozdělil do čtyř skupin po dvou a řekl jim: »Jděte, milovaní, po dvou do různých zemí světa a zvěstujte lidem poselství míru a pokání na odpuštění hříchů! Buďte trpěliví v pronásledování a důvěřujte, že Pán svá příslibení a úradky splní! Těm, kteří se vás budou tázat, pokorně odpovídejte, těm, kteří vás budou pronásledovat, žehnejte, poděkujte těm, kdo vám budou činit bezpráví a budou vás pomlouvat, protože máme připravené věčné království.«
- 367 S radostí a jásáním přijali bratří příkaz svatě poslušnosti. Pokorně poklekli před svatým Františkem, on je však objímal a pln lásky a trpělivosti každému říkal: »Mysli na Boha a on tě obživí!« A toto říkával vždycky, když pod poslušností rozesílal bratry.
- 368 30. Bratr Bernard s bratrem Egidiem se vydali na cestu směrem ke sv. Jakubu, František se svým druhem zvolili jiný směr. Zbývající čtyři putovali opět jinam. Po krátké době chtěl však svatý František své bratry znovu vidět. Prosil Pána, který shromažďuje rozptýleného Izraele, aby je milosrdně opět svedl dohromady. A tak se také stalo.
- 369 Za krátký čas se podle Františkova přání sešli, aniž byli kýmkoli zváni, a děkovali Pánu. Při setkání zavládla mezi nimi veliká radost, když opět spatřili svého dobrého pastýře a divili se, že je mohlo svěst dohromady pouhé přání. Pak si vyprávěli o dobrodiních, která jim Bůh prokázal, a když byli leniví nebo nevděční, prosili pokorně svatého Otce o napomenutí a potrestání a pokání ochotně přijímali.
- 370 Kdykoli k němu přicházeli, vždycky to tak dělávali, neskrývali před ním ani myšlenku, ani instinktivní hnutí duše. A když splnili všechny úkoly, pokládali se za neužitečné služebníky. První učedníky blaženého Františka oživoval duch čistoty tak dokonalé, že i když o svém užitečném, svatém a spravedlivém působení věděli, necitili ani nejmenší ješitnost. Blažený Otec své syny objímal překypující láskou a začínal jim odhalovat své úmysly a zvěstovat, co mu Pán zjevil.
- 371 31. Brzy se k nim připojili další čtyři řádní a vhodní muži a následovali světce Božího. V této době se o bratřích začalo mluvit mezi lidmi a věhlas

Božího muže se šířil. Svatý František i jeho bratři se nyní jistě velmi radovali, když někdo veden Duchem Božím přišel a přijal hábit svatého řádu. A bylo lhostejné, kdo to byl, zda bohatý či chudý, ze vznešeného nebo nízkého rodu, vzdělaný nebo nevzdělaný či laik z křesťanského lidu. I světští lidé se divili nad tím, čeho byli svědky, a viděli v tom příklad pokory, který je volal k lepšímu životu a k obrácení se z hříchů. Ani nízký původ, ani tíživá chudoba nepřekážely, aby byli dílem Božím povýšeni ti, kterými svět pohrdl jako prostými, protože je radostí Pána ponížené a prosté povyšovat.

XIII. kapitola

*Jak psal František první řeholi, když měl jedenáct bratří,
a jak ji pan papež Inocenc potvrdil; vidění o stromě*

372 32. Když blažený František viděl, že Pán Bůh takřka denně rozmnožuje počet bratří, napsal pro sebe a pro své současné i budoucí bratry životní pravidla, řeholi, a použil k tomu hlavně slova svatého evangelia, protože jedině o jeho dokonalé zachovávání s touhou usiloval. Připojil jen pár jiných předpisů, které byly nezbytné pro zbožný způsob života.

373 Potom se jmenovanými bratry putoval do Říma s vřelou touhou, aby mu pan papež Inocenc potvrdil to, co napsal. Tehdy dlel v Římě ctihodný assiský biskup Guido, který si svatého Františka a jeho bratří velmi vážil a měl je ve zvláštní lásce. Když tam svatého Františka a jeho bratry uviděl, byl nad jejich příchodem do Říma rozmrzen, protože netušil, proč přišli. Obával se, že chtějí opustit své rodné město, kde skrze ně Pán konal tolik velkého. Když však poznal důvod jejich cesty, velmi se v Pánu radoval a slíbil, že jim bude radou i skutkem nápomocen.

374 Svatý František se odebral také k důstojnému biskupu sabinskému, který se nazýval Jan od sv. Pavla a mezi ostatními knížaty a osobnostmi římské kurie obzvlášť pozemskými věcmi pohrdal a nebeské miloval. Ten ho dobrotivě a laskavě přijal a byl jeho přání a záměrům velmi nakloněn.

33. Protože však byl opatrný a moudrý muž, nejprve se Františka vyptával na různé věci a pak mu radil, aby se rozhodl pro mnišský nebo poustevnický život. Ale svatý František tyto názory, nakolik jen mohl, pokorně odmítal. Ne že by radou pohrdal, ale že toužil zbožně po něčem jiném, usiluje o vyšší dokonalost. Pan biskup se jeho ohnivé horlivosti podívoval, obával se však, že by od svého tak velkého předsevzetí mohl

couvnout, a proto mu ukazoval méně obtížné cesty. Konečně se však, přemožen vytrvalými prosbami, uklidnil a snažil se u pana papeže jeho věc podporovat.

375 Hlavou Boží církve tehdy byl pan papež Inocenc III., slavný muž, vynikající učenec a skvělý řečník, který hořel horlivostí pro spravedlnost, kdykoli šlo o křesťanskou víru. Když poznal přání Božích mužů, prozkoumal je a pak jejich prosbu splnil s okamžitou platností. Svěřil jim úkoly a v mnoha věcech jim poradil. Pak svatému Františkovi a jeho bratřím požehnal a pravil jim: »Jděte s Pánem, bratři, a jak vám Pán milostivě vnukne, kažte všem pokání! A dá-li vám všemohoucí Pán růst počtem i milostí, radostně mi to oznamte a já vám povolím a s důvěrou svěřím ještě více.«

376 Vpravdě byl Pán s Františkem všude, ať šel kamkoli, potěšoval ho svými zjeveními a povzbuzoval svými dobrodiními. Když se František jedné noci uložil ke spánku, zdálo se mu, že jde po cestě, u níž stál vysoký strom, krásný a silný, zdravého růstu a neobyčejně vysoký. Když se k němu světec přiblížil a začal obdivovat jeho krásu i velikost, stalo se, že pojednou sám vyrostl do takové výše, že mohl uchopit jeho vrcholek do ruky a ohnout jej až k zemi. To vidění se shoduje se skutečností; pan papež Inocenc, velký a vznešený strom světa, se dobrotitivě sklonil k jeho prosbě a žádosti.

XIV. kapitola

Františkovův návrat z města Říma do spoletského údolí a jeho prodlévání na cestě

377 34. Svatý František a jeho bratři v překypující radosti jásali nad darem a milostí takového Otce a pána a ze srdce děkovali všemohoucímu Bohu, který ponížené povyšuje a zarmouceným dává útěchu. František zašel ještě k hrobu sv. Petra, pomodlil se zde, a pak s bratry opustil město a putoval do spoletského údolí. Na cestě si vypravovali, jak velkými a nádhernými dary je dobrotitivý Bůh zahrnul, jak láskyplně byli Kristovým zástupcem přijati, jak laskavý k nim byl pán a otec celého křesťanstva. Hovořili o tom, jak by se nejlépe dala splnit jeho napomenutí a příkazy, jak by mohli nejlépe řeholi zachovávat, jak svatý by měli vést život, jak by měli růstem ve ctnostech dávat bližním dobrý příklad.

378 Když si o všech těchto věcech noví Kristovi učedníci ve škole pokory dostatek pohovořili, bylo už dost pozdě. Došli na osamělé místo. Po útra-

pách cesty byli velmi unavení a hladoví, ale nemohli se ničím osvěžit, protože ono místo bylo daleko od lidských příbytků. Ihned však – Bůh o ně pečoval – potkali muže, který jim dal chléb a hned zase odešel. Oni nevěděli, kdo to je, jenom se divili, a plni oddanosti napomínali se k ještě větší důvěře v Boží milosrdenství. Když pojedli a posílili se, přišli do blízkého města Orte, kde zůstali asi čtrnáct dní. Někteří z bratří odešli do města, aby získali nutné jídlo. To málo, co vyžebrali, donesli ostatním a společně jedli s díkyčiněním a radostným srdcem. Když z toho, co zbylo, nemohli nikomu dát, uschovali zbytky v hrobce, kde kdysi byli mrtví, aby to snědli příště. Bylo to na místě osamělém a pustém, kam nikdy, nebo jen zřídka přišli lidé.

379 35. Bratři se velmi radovali, když neviděli ani neměli nic, co by jim mohlo připravit marnivou nebo tělesnou radost. Proto se zde začali důvěrně seznamovat se svatou chudobou. A protože se přes nedostatek věcí cítili plni útěchy, rozhodli se, že se jí budou vždy a všude držet.

380 Zbavení všech starostí o pozemské věci, plni radosti z Boží útěchy, učinili si pevné předsevzetí, že se nedají zastrašit žádnou nouzí ani pokušením a že je z objetí chudoby nesmí nic vytrhnout. I když půvab krajiny, který by mohl přispět k ochabnutí ducha, jejich horlivost nezmenšoval, přece toto místo opustili, aby delším pobytem zde nevbudili zdání, že tu něco chtějí vlastnit, a přišli pak s blaženým Otcem do spoletského údolí.

381 Jako praví milovníci spravedlnosti nyní uvažovali, zda se mají zdržovat mezi lidmi, nebo zda by neměli žít v samotě. Svatý František však, který se nespolehal na vlastní činnost, nýbrž každé dílo začínal svatou modlitbou, rozhodl se, že nebude žít pro sebe, nýbrž pro toho, který za všechny zemřel. Cítil se poslán, aby Bohu získával duše, které chtěl Zlý uchvátit.

XV. kapitola

*Pověst svatého Františka a obrácení mnohých k Bohu;
jak dostal řád jméno »Menší bratři« a jak vzdělával blažený
František ty, kdo vstupovali do řádu*

382 36. Nato putoval František, Kristův udatný rytíř, do měst a vesnic v okolí a zvěstoval Boží království ne přemlouvavými slovy lidské moudrosti, nýbrž učením a silou Ducha: kázal pokoj, učil o spáse a pokání na odpuštění hříchů. Ve všem jednal s důvěrou v sílu, která mu byla dána apoštolskou

pravomocí, varoval se krasořečnění i lichocení. Přestupky určitých lidí nezkrášloval, ale pranýřoval, život hříšníků neomlouval, nýbrž káral. Protože konal nejprve sám to, co druhým radil, a protože se nemusel bát, že bude sám pokárán, říkal pravdu tak statečně, že jeho kázání obdivovali i nejučenější a nejlepší mužové a v jeho přítomnosti cítili spasitelnou bázeň.

383 Sbíhali se muži i ženy, klérus i řeholníci, aby Božího světce viděli a slyšeli, zdál se jim přicházet z jiného světa. Lidé každého věku a pohlaví spěchali, aby viděli podivuhodné věci, které Pán neuvěřitelným způsobem působil skrze svého služebníka. Zdálo se, jako by v této době, ať skrze přítomnost sv. Františka, nebo skrze jeho pověst, bylo na zem posláno nové světlo z nebe, aby rozptýlilo temnotu, která zastírala téměř celou zemi a o níž téměř nikdo nevěděl, jak z ní vybřednout. Tak velice se totiž rozšířilo úplně zapomenutí na Boha a lenivá nedbalost vůči jeho prikázáním, že se ze svých starých, zakořeněných neřestí sotva někdo dal vyburcovat.

384 37. A tu zazářil František jako jasná hvězda v tmavé noci a jako jitro, které vítězí nad temnotami. Tak se pomalu měnila tvářnost celé země; odkládala ošklivost a ukazovala radostnější tvář. Dřívější suchopár zmizel a na zpustlém poli rychle vzešla nová setba; také nepěstěné vinice začaly pučet před Pánem jako nové, vonné výhonky a po líbezných květech vydal krásné a bohaté ovoce. Všude zněly zpěvy díky a chvály, takže mnozí zanechávali světských starostí a v životě a učení blaženého Františka získávali sebezpoznání a toužili milovat a ctít Spasitele. Mnozí, šlechtici i prostí, duchovní i laici, začali se z Božího vnuknutí přidávat ke svatému Františkovi, aby se pod jeho vedením navždy zasvětili Bohu. Boží svatý jako přetékající řekou zaplavil všechny proudy nebeské milosti a nadpřirozených darů, takže půdu jejich srdci ozdobil květy ctností. Byl přece vynikajícím umělcem, podle jehož příkladu, pravidel i nauky se Kristova církev obnovila v obojím pohlaví a triumfuje v trojím bojo-
vém šiku vyvolených.

385 A všem dal směrnicе pro jejich život a každému stavu ukázal pravou cestu ke spáse.

386 38. Především však zde chceme mluvit o řádu, jehož je František Otcem a udržovatelem v lásce i odvaze vyznavače. Vždyť to byl on, kdo položil základy k řádu Menších bratří a kdo řádu toto jméno dal. Když totiž v řeholi napsal: »A mají být menší«, když větu vysvětloval, řekl: »Chci, aby se toto bratrstvo nazývalo řád Menších bratří.« A jako opravdoví

Menší bratři, kteří jsou všem podřízeni, hledali pro sebe vždy nízkou práci a málo hodnocenou službu, kde se jim dalo lehce křivdit. Tak chtěli stavět základy na pevné půdě právě pokory, aby v nich s požehnáním nebes vyrostla duchovní stavba ctností.

387 A vskutku, na tomto pevném základě vyrostla nádherná stavba lásky ze živých kamenů, shromážděných ze všech konců světa, které se spojily v chrám Ducha svatého. Jakou láskou ke společenství byli noví Kristovi učedníci zaníceni! Jakou láskou planuli! Když se totiž někde sešli nebo se na cestě náhodou potkali, vzlétl z obou stran šíp duchovní lásky, který rozséval sémě právě lásky daleko vyšší, než je přirozená náklonnost. Co tím míním? Čistá objetí, něžnou oddanost, svatá políbení, radostný pohled, nezkažené oko, pokornou pozornost, laskavou řeč, přívětivou odpověď, týž cíl, přesnou poslušnost, neúnavnou úslužnost.

39. Bratři opovrhovali vším pozemským, nikdy nemilovali sobecky. Vroucnost své lásky vylévali na společenství, a proto toužili dát v nouzi sami sebe každému bratru bez rozdílu, kdyby potřeboval pomoc. Toužili často se setkávat, když byli spolu, měli velkou radost; a naopak – velmi těžké jim bylo odloučení a hořké a tvrdé loučení. Převelice poslušní rytíři nedávali ničemu přednost před příkazy svaté poslušnosti. Dokonce byli vždy ochotni vykonat rozkaz ještě dřív, než byl vysloven. A protože neuměli nad rozkazem mudrovat, vykonávali všechno bez protirečení, jakoby unáhleně.

388 Jako »učedníci nejsvětější chudoby« k ničemu nelnuli a protože nic neměli, nestrachovali se, že něco ztratí. Byli spokojeni s jedním hábitem, který byl často uvnitř i zevně záplatován. Tak hábit prozrazoval i pohrdání světskými věcmi, lásku k chudobě, aby v něm vypadali jako úplně ukřižovaní světu. Opásávali se provazem a nosili levné kalhoty. Jejich zbožným cílem bylo: být spokojeni jen s tímto a víc nic nevlastnit. Proto byli vždy plni důvěry, nežili ve strachu, ani se nenechávali rozptylovat starostmi nad tím, co jim přinese zítřek, ani se pozdě v noci nebáli, kde najdou nocleh, i když se na svých poutích často setkávali s těžkostmi. Když v největší zimě postrádali přístřeší, ohřívali se u peci na pečení chleba, nebo nacházeli útulek v rozsedlinách skal či ve slujích.

389 Přes den ti, kdo to uměli, pracovali rukama, ošetřovali malomocné, nebo sloužili v pokorné odevzdanosti na jiných počestných místech. Nechtěli vykonávat žádný úřad, z něhož by mohlo vzniknout pohoršení – naopak, zaměstnávali se vždy svatým, řádným, poctivým a užitečným dílem, aby byli příkladem pokory a trpělivosti všem, s nimiž se setkávali.

- 390 40. Silou trpělivosti byli tak vyzbrojeni, že chtěli raději trpět tělesná pronásledování než chválu a přízeň světa tam, kde poznali jejich svatost. Často museli strpět spílání a tupení, svlékali je, tloukli, spoutávali, i do vězení je uvrhovali, ale snášeli to všechno trpělivě, u nikoho nevyhledávali pomoc a byli příkladem mužnosti; přese vše jen chválili Boha a konali díkůčinění.
- 391 Zřídka, spíše však nikdy neopomenuli Boží chválu a modlitbu. Vytrvale zkoumali všechny své činy; za vše dobré, co vykonali, děkovali Bohu, svých opomenutí a nedbalostí litovali v slzách a vzdychání. Kdykoli v duši necitili obvyklou milost, domnívali se, že je Bůh opustil. Když se chtěli oddávat modlitbě, o nic se neopírali, aby je nepřemohl spánek. Někteří se drželi ve stoje za provazy zavěšené na stropě, aby je nepřemohlo spaní a nenarušovalo jim modlitbu. Jiní nosili železné kající nástroje nebo dřevěné kající pásy. Kdykoli bohatším jídlem nebo pitím porušili svou střídmost, nebo pro únavu na cestách překročili hranice nezbytného, trápili se po mnoho dní tvrdým postem. Pokušení těla se snažili potlačit i takovým umrtvováním, že se dovedli svléci i v krutém mrazu, nebo si celé tělo rozpíchali trny.
- 392 41. Tak rozhodně pohrdali vším pozemským, že nechtěli přijímat ani to nejnnutnější k životu, že dlouhým cvičením odvykli tělesným osvěžováním, takže se nezalekli žádné tvrdosti.
- 393 Při tom všem usilovali o pokoj a snášedlivost se všemi, vždy jednali upřímně a umírněně a usilovně se varovali pohoršení. Mluvili málo a jen když to bylo třeba, z jejich úst nevyšlo šprýmařské a plané slovo, takže v jejich životě nebylo lze nalézt nic nevhodného či nečestného. Všechny jejich činy byly ušlechtilé, chůze vždy skromná, smysly umrtvené, takže mimo to, co vyžadovalo jejich zvláštní pozornost, nic ani neviděli, ani neslyšeli; oči měli sklopené k zemi, myslí dleli v nebi. Žádná závist, málomyslnost, hněv, odpor, žádná trpkost u nich nenalezly místa – naopak, mezi nimi vládla veliká jednota, trvalý pokoj, díkůčinění a chvalozpěv. Takto vychovával zbožný Otec své syny nejen slovem, nýbrž především činy a pravdou.

XVI. kapitola

Jeho pobyt u Rivotorto a zachovávaní chudoby

- 394 42. Blažený František žil s ostatními bratry blízko Assisi na místě zvaném Rivotorto. Stála tam opuštěná kůlna, pod jejíž střechou se před prudkými dešti skrývali ti, kdo pohrdli velkými a krásnými domy. Vždyť, jak řekl jeden světec, snadněji se přijde do nebe z chudé chýše než z paláce. Na tomto místě žili tedy se svým blaženým Otcem bratři a synové všichni pohromadě v tvrdé práci a odříkání. Často neměli ani chleba, aby jím zahnali svůj hlad, a tak se spokojovali s řepou, kterou si v assiské rovině tu a tam ve své nouzi vyžebřali. Ta chatrč byla však tak malá, že v ní mohli sotva sedět nebo ležet. Přesto přes jejich rty nikdy nepřešel nářek nebo reptání – naopak, v klidu a trpělivosti si zachovávali radost.
- 395 Svatý František však stále bděl svědomitě nad sebou i svými bratry, nenechal na nich ulpět nic, co by je mohlo přivést do nebezpečí, a zaháněl z jejich srdci veškerou nedbalost. Byl neúprosný v kázni a stále na stráž. Když ho totiž, jak se někdy stává, přepadlo tělesné pokušení, vrhl se, i když byla zima, do ledové jámy a zůstal tam tak dlouho, až tělesné hnutí zmizelo. Také ostatní horlivě následovali příklady takového umrtvování.
- 396 43. Učil je nejen umrtvovat zlé náklonnosti a potlačovat tělesné žádosti, nýbrž držel v kázni i vnější smysly, jimiž do duše často vchází smrt. Tehdy tou krajinou s velkým hřmotem a pompou táhl císař Oto, aby získal korunu pozemského království. Avšak ani svatý Otec, ani ostatní bratři nevyšli z chatrče, aby se na průvod podívali, ač byla chatrč docela blízko cesty, po níž Ota táhl. Jen jednoho bratra František vyslal, aby císaři důtklivě připomněl, že jeho sláva bude velmi krátká. Přeslavný světec byl ponořen do sebe, pronikal do hloubek svého srdce a připravoval v něm Bohu důstojný příbytek. Proto ani nevnímal hřmot, který přicházel zvenčí, a žádné slovo jím nemohlo otrást nebo ho vyrušit z plnění velikého úkolu, na němž pracoval! Žil pro apoštolské poslání, a proto se rozhodně zdráhal lichotit králům a knížatům.
- 397 44. Všeemožně usiloval o svatou prostotu a šíři svého srdce nenechával omezovat těsností prostoru. Proto napsal na trámy chatrče jména bratří, aby každý při modlitbě nebo odpočinku znal své místo a aby těsný prostor nerušil pokoj ducha.
- 398 Když tam tak přebývali, přišel jednoho dne k chýši nějaký muž s oslem. Aby nebyl odmítnut, zahnal dovnitř svého osla se slovy: »Jdi dovnitř!

Prokážeme tomuto místu dobrodiní.« Když to svatý František slyšel, velmi se zarmoutil, neboť poznal, co si ten muž myslel: domníval se, že tu bratři chtějí zůstat a místo zastavit domy. František z chatrče bez váhání vyšel, na sedláckovo slovo ji ihned opustil a odebral se na nedaleké místo, zvané Porciunkula, kde před tím, jak jsme už výše popsali, opravil kostelík Panny Marie. Nechtěl nic na zemi vlastnit, aby mohl dokonaleji vlastnit v Bohu.

XVII. kapitola

*Jak učil blažený František své bratry modlitbě;
poslušnost a čistota bratří*

399 45. V tu dobu ho prosili bratři, aby je naučil modlit se. Jak tak v prostotě ducha putovali, neznali totiž ještě církevní hodinky. A tu jim František řekl: »Když se modlíte, říkejte Otče náš a Klaníme se tobě, Pane Ježíši Kriste, zde a ve všech tvých kostelích, které jsou na celém světě, a dobrořečíme tobě, neboť skrze svůj svatý kříž svět jsi vykoupil.« To se teď bratři, učedníci zbožného mistra, snažili zachovávat s největší svědomitostí; neboť usilovali nejen o to, co jim blažený Otec František otcovsky v bratrských radách doporučil, nýbrž i to, co z nějakého znamení poznali, že myslel nebo uvážil.

400 Blažený Otec jim totiž říkával, že pravá poslušnost nespočívá jen v plnění výslovného rozkazu, nýbrž také v přání: »Podřízený bratr má bez otálení poslouchat nejen tehdy, když slyší rozkaz představeného, nýbrž už tenkrát, když z nějakého náznaku pozná jeho vůli.«

401 Kdekoli spatřili kostel, byť i jen z dálky, sklonili se hluboce až k zemi, aby tělem i duší projevíli úctu a modlili se k Všemohoucímu slovy: »Klaníme se tobě, Pane... a ve všech tvých kostelích,« jak je tomu svatý Otec naučil. A co je stejně obdivuhodné, kdekoli spatřili znamení kříže, ať bylo na zemi nebo na stěně, činili totéž.

402 46. Neboť byli tak plni svaté prostoty, čistota života se stala tak úžasně jejich učitelkou, čistota ovládla tak jejich srdce, že neznali dvojakosti ve smýšlení. Jako jedna víra žil v nich jen jeden duch, jedna vůle, jedna láska, ustavičná shoda srdcí, shoda mravů, péče a ctnost, jednota myšlení a lásky v jednání.

403 Často se zpovídali diecéznímu knězi, který měl špatnou pověst a byl pro své neřesti všemi opovrhován. I když je na špatnost kněze mnozí

upozorňovali, nechtěli to věřit, ani se u něho nepřestali zpovídat a prokazovat mu povinnou úctu. Ba dokonce, když tento nebo jiný kněz jednomu bratrovi kdysi řekl: »Dej pozor, bratře, abys nebyl pokrytcem,« hned slovu kněze uvěřil, že pokrytcem je, ve dne i v noci nad tím ve velké bolesti naříkal. A když se ho bratři tázali, proč je tak skleslý a smutný, odpověděl: »Kněz mi řekl slovo, které mě naplňuje takovou bolestí, že sotva mohu myslet na něco jiného.« Bratři ho těšili a domlouvali mu, aby tomu nevěřil. On jim však řekl: »Co to říkáte, bratři? Kněz to byl, kdo mi to řekl.« A v této prosté víře setrval dlouho. Uklidnil se teprve slovy blaženého Otce, který mu výrok kněze vysvětlil a jeho úmysl moudře a jemně omluvil. Žádný bratr nemohl být tak zmatený, aby světcovou ohnivou řečí každý mrak nezmizel a aby se obloha jeho srdce nevyjasnila.

XVIII. kapitola

Ohnivý vůz a znalost, kterou měl blažený František o nepřítomných bratřích

404 47. Protože bratři žili ve velké prostotě před Bohem i před lidmi, zasloužili si potěšení božským zjevením. Zaníceni ohněm Ducha svatého, netísnění pozemskými starostmi a úzkostmi, zpívali zbožně Otčenáš nejen ve stanovených dobách, nýbrž v kteroukoli hodinu a s vroucím srdcem.

405 Jedné noci se od nich František vzdálil. A hle, asi o půlnoci – někteří bratři spali, ale jiní se zbožně tiše modlili – projel dveřmi chýše ohnivý vůz. Byl velmi jasně osvětlen a dvakrát či třikrát se otočil v místnosti. Na voze zářila obrovská koule jako slunce a ozařovala noc. Bdící bratři na jev hleděli s údivem a spící se probudili. Všichni cítili vnitřní osvětlení srdce stejně jako vnější osvětlení těla. Když byli pohromadě, tázali se, co by to mělo znamenat. A tu se milostí toho světla zjevilo svědomí jednoho druhému. Nakonec poznali, že to byla duše jejich svatého Otce, která tak nádherně zářila a která si pro velkou čistotu a otcovskou péči o své syny zasloužila takový dar milosti od Boha.

406 48. Z jasných znamení často zřetelně poznali, že jejich svatému Otci nezůstávají skryta tajemství jejich srdcí. Jak často poznal – a nikdo z lidí ho nepoučil, jen Duch svatý mu zjevil činy nepřítomných bratří – tajemství jejich srdcí a stav jejich svědomí. Jak mnohé ve spánku hříšnosti napomínal a poučoval, co mají dělat a jak se mají chránit před tím, co

konat nemají. Jak mnohým, kterým zářilo ve tváři přítomné štěstí, předpověděl budoucí neštěstí! Tak o mnohých už předem věděl, že upustí od svých hříchů a zvěstoval jim do jejich srdcí přicházející milost záchrany. A konečně, když někdy pro čistotu a prostotu ducha osvětlení zasluhoval, dostal jedinečnou útěchu zjevení takovým způsobem, že to jiní nepozorovali.

- 407 Chci říci jen jeden příklad, který jsem slyšel od věrohodných svědků. Bratr Jan z Florencie byl svatým Františkem ustanoven ministrem bratří v Provinci. Když pak v té provincii slavil kapitolu, otevřel mu Pán ve své lásce dveře slova a učinil bratry pozornými a dobrými posluchači. Mezi nimi byl kněz výtečné pověsti, slavný svatým životem, který se jmenoval Monald. Jeho ctnost byla založena v pokoře, posilována hojnými modlitbami a chráněna štítem trpělivosti. Těto kapituly se účastnil také bratr Antonín, jehož mysl Pán otevřel, aby svatá Pisma chápal, takže dovedl o Ježíši úchvatně kázat slovy nad med sladšími. Zatímco tedy ohnivě a pln horlivosti kázal o slovech »Ježíš Nazaretský, Král židovský«, pohlédl Monald ke vchodu domu, kde byli bratři shromážděni a na své vlastní oči viděl vznášet se Františka ve vzduchu, s rukama rozpjatýma do tvaru kříže, jak bratřím žehná. A na všech bylo vidět, že jsou plni útěchy Ducha svatého. Blažená radost, kterou při tom pociťoval, učinila jim dostatečně věrohodné zjevení i přítomnost přeslavného Otce, o níž slyšeli.

- 408 49. Že František znal tajemství srdcí druhých, jak se o tom mnozí přesvědčili, o tom chci uvést z mnoha svědectví jedno, o němž nemůže být pochybnost. Jeden bratr, jménem Ricerius, šlechtického původu, ale ještě šlechetnějšího chování, Boží přítel, veliký v sebezáporu, měl zbožné přání a vřelou touhu dosáhnout a stále mít plnou přízeň svatého Otce Františka. Obával se však, že by se z nějakého důvodu mohl svatému Františkovi znelíbit a tak jeho lásku ztratit. Bratr totiž ve své bohabojnosti věřil, že každý, koho má svatý František rád, je také hoden Boží milosti. A naopak, myslil, Boží hněv by padl na toho, kdo by přízeň a dobrotu svatého Otce ztratil. O tom bratr často hloubal, sám se sebou o tom hovořil, ale nikomu se s tím nesvěřil.

50. Když se jednou blažený Otec ve své cele modlil a ten bratr, tísněn obvyklými myšlenkami, tam vešel, věděl Boží světec o jeho příchodu a poznal, co trápí jeho ducha. Hned ho dal k sobě zavolat a takto ho oslovil: »Můj synu, žádným pokušením se nenech zneklidňovat a nepřipouštěj si trpké myšlenky! Jsi mi velmi milý a věz, že mezi mými přáteli

jsi zvlášť hoden mé důvěry a lásky. Vždy, kdykoli chceš, ke mně přijď a mluv se mnou zcela důvěrně.« Bratr byl z toho velmi udiven a překvapen, jeho důvěra v Boží milosrdenství rostla tím víc, čím víc stoupal v přízni svatého Otce.

- 409 Svatý Otče, jak velice musí tvoji nepřítomnost snášet ti, kdo už nemají naději, že najdou někdy otce podobného tobě! Pomáhej nám, prosíme, svou přímlovou, když vidíš, že se zaplétáme do vin a hříchů! Ač jsi byl naplněn duchem spravedlivých, ač jsi budoucí předvídal a přítomné znal, vždy jsi byl svatě prostý a nikdy ses nevyvyšoval.

Ale vraťme se k předcházejícímu, abychom zachovali dějinný sled.

XIX. kapitola

*Péče, s níž bděl nad svými bratry,
jeho pohrdání sebou a opravdová láska*

- 410 51. I tělesně se blažený František vracel ke svým bratrům, od nichž se, jak už bylo řečeno, duchem nikdy neodlučoval. Opatrnými a svědomitými zkouškami pozoroval jejich počínání, puzen šťastnou touhou znát své poddané. Když zpozoroval, že někdo učinil něco, co nebylo správné, neponechal to bez trestu. A nejprve odsuzoval chyby duchovní, pak tělesné a nakonec se snažil vymýtit příležitosti, které by mohly dát k hříchu podnět.

- 411 Se zvláštní horlivostí a pečlivostí střežil svatou Paní Chudobu. Nestrpěl v domě něco zbytečného, i kdyby to byl jen hrníček, kdyby se bez něho bylo lze obejít. Je nemožné, tvrdil, ukojit všechny potřeby, aniž by se uniklo touze po požitku. Vařených pokrmů si takřka nikdy nedopřál. Když je někdy jedl, míchal je buď s popelem, nebo jim odnímal chuť tím, že je poléval studenou vodou. Jak často býval na svých cestách, když kázal radostnou zvěst, zván ke stolu vznešenými knížaty, kteří se mu obdivovali a ctili ho! Zde, věren evangeliu, okusil kousek masa, ostatní skryl ve svém hábitu, ale zdvíhal ruku k ústům, aby se zdálo, že jí. Co mám říci o požívání vína? Když si František v žízni nepopřál ani dost vody, aby ji ukojil.

- 412 52. Byl-li někde hostem, nedopustil, aby mu lůžko vystlali pokrývkami nebo kusy oděvu; holá zem přijala jeho holé údy a jen jeho spodní šat mu byl podložkou. Když někdy svému tělu dopřál dobrodiní spánku, často spal vsedě, aniž by se položil. Pod hlavu si dával kus dřeva nebo kámen.

Měl-li chuť na nějaký pokrm, což je přirozené, sotva se dal pohnout, aby jedl, když mu byl přinesen.

413 Jednou, když byl nemocen, požil kousek kuřete. Když se pozdravil, šel do města Assisi a v městské bráně poručil bratrovi, který s ním šel, aby mu dal provaz kolem krku a vedl ho jako loupežníka celým městem. Přitom měl volat: »Pohleďte na toho labužníka, který se krmí kuřecím masem, aniž byste to věděli.« Lidé se k tomuto nevidanému divadlu sbíhali a se slzami a vzdechy volali: »Běda nám! Celý život se živíme masem a v přejídání a pitkách ničíme srdce i tělo!« Tento příklad je v srdci burcoval k pokání a předsevzetí, že povedou lepší život.

414 53. Takové věci dělal František často, aby sám sebou dokonale opovrhoval a bližní zval k nepomíjející cti. Sama sebe považoval za bezcennou nádobu. Neobtěžen žádným strachem ani starostí o své tělo, vydával je nebojálně napospas jakékoli nepohodě a snažil se kvůli tělu nežadat si nic časného. Jako ten, kdo pravým způsobem pohrdá sám sebou, vybízel důtklivě všechny slovem i příkladem, jak jim mají pohrdat. Jak? Všemi byl velmi vážený a oslavovaný a chválený, sám se však měl za nejnepatrnějšího a vášnivě sebou pohrdal.

415 Často totiž, když mu druzí prokazovali úctu, velmi ho to bolelo, a aby lidskou přízeň odrážel, dával si od někoho spílat. Zavolal si nějakého bratra a řekl mu: »Mocí poslušnosti ti prikazuji, abys mi tvrdě spílal, a tak vyvracel pravdou lzivé řeči těchto lidí.« A když ho pak ten bratr proti své vůli nazýval hrubcem, ničemou a povalečem, usmíval se František, souhlasil a říkal: »Žehnej ti Pán, neboť říkáš úplnou pravdu! Syn Petra Bernardone si zaslouží slyšet takové věci!« Těmito slovy narážel na svůj původ a nízký rod.

416 54. Aby se pohrdání vystavoval a druhým dával příklad, přiznával se otevřeně k pravdě, když v něčem pochybil, nestyděl se přiznat i v kázání, přede všemi lidmi, k těmto chybám. Dokonce i tehdy, když si o někom něco nesprávného jen myslil, nebo mu náhodou uklouzlo prudší slovo. Hned svůj hřích vyznal tomu, jehož mylně soudil nebo něco o něm řekl, a prosil ho za odpuštění. Ačkoli jeho svědomí bylo dokonale čisté, nebyl klidný, dokud s pečlivostí a bdělostí nevyčítal každou ranku svého srdce. V každém dobrém díle chtěl jít příkladem, ale nechtěl, aby to bylo zjevné. Proto vším možným způsobem prchal před obdivem, aby se neušpinil ješitností. Běda nám, ctihodný Otče, kteří jsme tě ztratili, náš vzore ve všech skutecích i pokoře! Ano, spravedlivým úradkem jsme ztratili toho, jehož jsme se nesnažili poznávat, dokud jsme ho měli.

XX. kapitola

*Touha po mučednictví, která ho hnala nejprve do Španělska
a pak do Sýrie. Jak skrze něho Bůh zachránil z nebezpečí lodníky
rozmnožením potravin*

417 55. Žhavý božskou láskou, usiloval blažený Otec František konat vždy
velké činy, ochotně putovat cestou Božích přikázání a usilovat o dosaže-
ní vrcholu dokonalosti.

418 V šestém roce svého obrácení chtěl totiž, roznicen touhou po svatém
mučednictví, plout do Sýrie a zde kázat Saracénům a jiným nevěřícím
křesťanskou víru a pokání. Avšak loď, na kterou vstoupil, byla nepřízni-
vým větrem zahnána na pobřeží Dalmácie. Zklamán ve svém žhavém
přání, prosil po nějaké době lodníky, kteří chtěli plout do Ankony, aby
ho vzali s sebou, protože bylo nepravděpodobné, že by ten rok nějaká
jiná loď mohla do Sýrie doplout. Lodníci se však tvrdě zdráhali vzít ho
s sebou, protože nemohl zaplatit. A tu Boží muž, spoléhaje na Boží dob-
rotu, nastoupil na palubu tajně. Boží prozřetelnost pak zavedla k lodi
muže, který měl u sebe dost potravin. Ten si zavolał zbožného námořní-
ka a řekl mu: »Toto všechno si vezmi, spravedlivě to spravuj, a v čase
nouze to dej chudým, kteří se na lodi ukrývají.« Když museli lodníci pro
velkou bouři několik dní namáhavě veslovat, spotřebovali všechny potra-
viny, takže zbývaly jen ty, které byly určeny pro Františka.

Tyto potraviny se pak milostí a mocí Boží tak rozmnožovaly, že bylo
dost jídla pro všechny až do Ankony, ačkoli plavba trvala ještě několik
dní. Když lodníci viděli, že z nebezpečí vyvázli pro zásluhy Božího sluhy
Františka, děkovali všemohoucímu Bohu, který se ve svých služebnících
projevuje tak podivuhodně a laskavě.

419 56. Služebník nejvyššího Boha František vystoupil tedy na pevninu a pro-
cházel krajem, zúrodňoval jej Božím slovem, zaséval sémě života a toto
sémě přinášelo bohaté plody. Mnoho schopných a pracovitých lidí, kně-
ží i laiků, se rozloučilo se světem a podle milosti a vůle Nejvyššího násle-
dovali světce v jeho způsobu života.

420 Ačkoliv František jako evangelní vinný kmen vydal nejvybranější plo-
dy, přece v něm neochabovala jeho vznešená předsevzetí a vřelá touha
po mučednictví. Po krátkém čase se vydal do Maroka, aby sultánu Mira-
molinovi (latinizované slovo: Emir-el-mumeninovi – pozn. překl.) a jeho
lidem hlásal evangelium. Jeho horlivost byla tak veliká, že svého průvod-
ce nechal mnohdy pozadu a pln nadšení spěchal, aby své předsevzetí co

nejrychleji naplnil. Ale veliký Bůh, jemuž se z velké dobrotnosti zalíbilo myslet na mne a mnohé jiné, seslal na Františka nemoc, když už došel až do Španělska, a tak ho zavolal zpět, aby od započaté cesty upustil.

- 421 57. Když se vrátil ke kostelíku Panny Marie v Porciunkule, přidalo se k němu po krátkém čase několik učených mužů a několik šlechticů opravdu z celého srdce.

Jednal s nimi podle svých ušlechtilých a vybraných způsobů a důstojně. Každému projevoval úctu, jaká mu náležela. (Pozn. překl.: K Porciunkule se vrátil koncem roku 1214 nebo začátkem roku 1215. Mezi »učenými muži« byl, zdá se, i Celano.) Protože měl skutečně mimořádný dar rozlišování, moudře oceňoval postavení každého.

- 422 S neochabujícím nadšením toužil provést to, k čemu ho srdce vybízelo a nenechávalo v klidu, proto putoval v třináctém roce svého obrácení do Sýrie, kde vypukly urputné boje mezi křesťany a pohany. Vzal si s sebou průvodu a nestrachoval se předstoupit před sultána Saracénů. Kdo by mohl vyličít, jak odvážně a s jakou silou ducha k němu mluvil! Jak výmluvně a s důvěrou čelil a odpovídal těm, kdo měli pro křesťanství jen úšklebky a výsměch! Neboť než byl předveden před sultána, jeho vojáci ho zajali a zasyпали ranami a nadávkami. On se však zastrašit nedal. Hrozili mu mučením, ale ani tehdy se nezalekl. I když mu pak hrozili smrtí, nebál se. Ačkoli se k němu snad všichni chovali nepřátelsky, odmítavě a pohrdavě, přijal ho sultán s nejvyšší úctou.

Ctil ho, jak jen mohl, a četnými dary se snažil obrátit jeho srdce ke statkům světa. Když však viděl, jak rozhodně vším pohrdá jako blátem, velmi se divil a začal se na něho dívat jako na výjimečného muže, který nemá na zemi rovného. Jeho slova na něho učinila veliký dojem a rád mu naslouchal.

- 423 Pán tedy nesplnil žhavé Františkovo přání, dal mu však přednost v jiné jedinečné milosti (poukaz na stigmatizaci – pozn. překl.).

XXI. kapitola

Kázání ptáčkům a poslušnost tvorů

- 424 58. Zatím, jak jsme se už zmínili, počet bratří se stále rozmnožoval. Blažený František putoval jednou spoletským údolím a přišel do blízkosti městečka Bevagna.

Bylo tam veliké množství rozličných ptáků, holubů i malých vran, kterým lidé říkají kavky. Když je blažený služebník Boží spatřil, zanechal své druhy na cestě a spěchal k ptákům. Byl přece mužem dobrotivého srdce a vroucně i něžně miloval také nízké a nerozumné tvory. Když došel do jejich blízkosti a viděl, že na něho čekají, pozdravil je svým obvyklým způsobem. A nemálo se divil, že ptáci, jako obvykle, neodlétají. Velmi se proto zaradoval a pokorně je prosil, aby vyslechli Boží slovo. A k tomu, co jim říkal, připojil: »Moji bratři ptáčci! Musíte svého Stvořitele pilně chválit a vždycky ho milovat! Vždyť vám dal za oděv peří, k létání křídla a všechno, co potřebujete. Dokonce vs mezi svými tvory učinil vznešenými a dal vám přibýtek na čistém vzduchu. Nesejete ani nežnete, a přece vás bez vašeho přičinění chrání a opatruje.«

Jak František sám a přítomní bratři vypravovali, velmi se po svém ptáčci zaradovali. Natahovali krčky, rozpínali křídla, otevírali zobáčky a dávali se po světcích. Ten mezi nimi chodil a jeho hábit hladil jejich hlavičky a tělíčka. Pak jim znamením svatého kříže požehnal a dovolil jim, aby si letěli jinam. Blažený František pak s druhy putoval dál a radostně děkoval Bohu, kterého ctí všichni tvorové, pokornou chválou.

425 V prostotě, která u něho byla darem milosti a ne přirozenosti, dělal si výčitky, že ptáčkům, kteří s úctou Božímu slovu naslouchají, nekázal už dávno. A od toho dne horlivě napomínal všechny živé tvory, ptáky i plazy, ba i neživá stvoření, aby svého Stvořitele chválili a milovali. A neminul den, aby se z vlastní zkušenosti nepřesvědčoval o poddajnosti tvorů, když se dovolával jména Vykupitele.

426 59. Jednoho dne se František odebral do městečka Alviano, aby tu kázal Boží slovo. Vystoupil na vyvýšené místo, aby ho všichni viděli, a prosil o klid. Všichni zmlkli a uctivě stáli, jen vlaštovky, které tu hnízdily, cvrlikaly si dál a působily velký hluk. Protože lidé pro jejich štěbetání Františkovi nerozuměli, obrátil se světec k ptáčkům a řekl: »Moje sestry vlaštovky, už jste si toho napovídaly dost. Teď je čas, abyste pustily ke slovu mne. Poslouchejte Boží slovo a buďte zticha, dokud nebude kázání skončeno.« A ku podivu – vlaštovky zmlkly a nehnuly se z místa, dokud kázání neskončilo. Když to lidé viděli, velmi se divili a říkali: »Tento muž je vpravdě svatý a přítelem Nejvyššího.« Plni hluboké úcty spěchali, aby se dotkli aspoň jeho hábitu, a chválili a velebili Boha.

Vskutku bylo podivuhodné, že i nerozumní tvorové poznali vřelou přichylnost, kterou k nim světec choval, a vytušili jeho něžnou lásku.

427 60. Když jednou dlel František ve vesnici Greccio, přinesl jeden bratr zajíčka, který se lapil do oka a byl ještě živý. Když ho blažený Otec uviděl, pln soucitu řekl: »Bratře zajíčku, pojď ke mně! Proč ses dal přelstít? « Bratr zajíčka pustil, ten se ke světcí rozběhl a uvelebil se mu na klíně jako na nejbezpečnějším místě. Svátý Otec ho chvíli s mateřskou něžností hladil, pak ho postavil na zem, aby se vrátil do lesa, ale zajíčkovi se do lesa nechtělo. Pak světec poručil bratrům, aby ho do blízkého lesa odnesli.

Když se zdržoval na ostrově jezera u Perugia, přihodilo se něco podobného s divokým králíčkem, který je jinak velmi plachým zvířátkem.

428 61. Stejnou lásku a něžnost měl světec k rybám. Když je viděl chycené v síti, ihned je pouštěl zpět do vody s napomenutím, aby byly opatrné a nedaly se podruhé chytit.

Když jednou seděl v loďce blízko přístavu na jezeře v Rieti, chytil právě rybář velikého lína a uctivě ho nabídl světcí. S radostí si ho vzal a začal mu říkat bratře. Dal ho vedle loďky do vody a začal zbožně chválit jméno Pána. Ryba, pokud totiž světec zpíval chvály Boží, kroužila kolem loďky a neodplouvala, dokud jí Boží světec nedal dovolení odplout.

429 Tak dostal slavný Otec František, protože sám chodil věrně cestou poslušnosti a vždy se radostně skláněl pod jeho Boží vůle, vznešené významání, že ho tvorstvo poslouchalo.

Když v poustevně San Urbano ležel těžce nemocen, proměnila se mu voda ve víno. Když se toho vína napil, uzdravil se tak rychle, že to všichni považovali za zázrak. A také to zázrak byl.

Vskutku musí být světcem ten, koho tvorové poslouchají a na jehož pokyn i živly se proměňují, aby jich bylo lze užít k dobru.

XXII. kapitola

*Jeho kázání u Ascoli a jak předměty, jichž se dotkl,
uzdravovaly nemocné i v jeho nepřítomnosti*

430 62. V té době, kdy ctihodný bratr František, jak jsem se už zmínil, kázal ptáčkům, přišel na svých cestách po městech a vesnicích, kde roz-
sával požehnání přinášející sémě, do města Ascoli. Když tam s obvyklou
horlivostí kázal slovo Boží, událo se mocí Nejvyššího, že byl všechen lid
naplněn tak velikou milostí a mocnou zbožností, že chtělo tolik lidí svět-
ce vidět a slyšet, že by se málem utlačili. Třicet mužů, kněží i laici, přijalo
tehdy z jeho ruky kající hábit.

Víra mužů a žen byla tak veliká, že se považoval za šťastného každý, kdo se mohl aspoň dotknout jeho hábitu.

- 431 Když do některého města přišel, kněží se radovali, zvony zvonily, mužové i ženy jásalí, děti radostně tleskaly rukama světcí vstříc. Nežřídka mu vycházeli naproti s ratolestmi a zpěvem.

Zloba kacířů byla zahanbena, víra církve triumfovala, bludaři se skrývali, neboť na Františkovi bylo tak jasné znamení svatosti, že se mu nikdo neodvážil odporovat – už pro množství, které ho milovalo.

- 432 Především se snažil, aby se udržovala víra svatě římské církve, aby byla v úctě a aby se podle ní žilo. Neboť jen v ní je spása a záchrana pro všechny. Měl v úctě kněze a každému církevnímu stavu prokazoval lásku.

- 433 63. Lidé mu nosili chléb, aby ho požehnal. Dlouho jej pak opatrovali, a když z něho jedli, byli uzdraveni z rozličných nemocí. Ve své silné víře a důvěře stříhali si lidé kousíčky z jeho hábitu, takže jednou na něm takřka nic nezbylo. A čemu je třeba ještě více se podívat, když se světec něčeho svými rukama dotkl, byli těmito předměty pak mnozí uzdraveni.

- 434 Jedna žena, která bydlila v malém domku v Arezzu, ležela v těžkých porodních bolestech a už několik dní se zmítala mezi životem a smrtí. A tu se příbuzní a sousedé dozvěděli, že tudy má jít František do poustevny. Když tedy na něj čekali, stalo se, že jel pro slabost a nemoc na koni jinou cestou. Když do poustevny dojel, poslal koně prostřednictvím bratra Petra zpět muži, který mu ho půjčil. Bratr Petr se dal řízením Božím však cestou, která vedla kolem domku nemocné ženy. Jakmile ho lidé zdaleka spatřili, běželi k němu v domnění, že to je blažený František. Brzy však poznali svůj omyl a velmi se zarmoutili. Začali se mezi sebou ptát, zda by tu nebyl předmět, kterého se František dotýkal. Po dlouhém uvažování přišli na to, že když světec na koni jel, musel v ruce držet uzdu. Sňali tedy koni uzdu, položili ji na nemocnou, a ihned bylo nebezpečí zažehnáno. Žena radostně porodila dítě a dařilo se jí dobře.

- 435 64. Walfried byl zbožný muž. Bydlil v Città della Pieve, žil s celou svou rodinou v Boží bázni a měl provaz, kterým byl kdysi blažený František opásán. I stalo se, že v oné krajině onemocnělo mnoho mužů i žen rozličnými nemocemi a horečkou. A tu začal Walfried chodit po domech nemocných, dával jim napít vody, do níž předtím ponořil provaz, nebo do ní namíchal několik vláken – a všichni se ve jméno Kristově uzdravili.

A tato uzdravení se stala v nepřítomnosti svatého Františka. Avšak ani nejdelší vypravování by nestačilo, kdybych chtěl jen část těchto znamení

uvést. Několik zázraků však, které náš Pán a Bůh v jeho přítomnosti dobrotivě způsobil, chci v této knize krátce uvést.

XXIII. kapitola

Jak uzdravil v Toscanelle ochrnulého a v Narni stíženého dnou

436 65. Když jednou Boží světec František putoval rozmanitými odlehlými krajinami a kázal Boží království, přišel do města Toscanelly. Když tam jako obvykle rozséval sémě života, přijal ho s velkou pohostinností jakýsi rytíř, jehož syn byl na celém těle ochrnutý. Ačkoliv byl podle věku už chlapcem, stále ležel v kolébce. Když nyní hochův otec poznal svatost muže Božího, vrhl se mu pokorně k nohám a prosil ho o uzdravení svého syna. František se však měl za nehodného takového daru milosti a dlouho se zdráhal. Nakonec se však prosbami toho muže dal obměkčit. Když se napřed vroucně pomodlil, vložil na chlapce ruce, požehnal ho a pozdvihl. Ve jménu našeho Pána Ježíše Krista chlapec vstal úplně zdrav a začal běhat po domě před očima všech.

437 66. Jednou přišel Boží muž František do Narni, kde se zdržel několik dní. Jeden obyvatel tohoto města, jménem Petr, ležel v posteli ochrnutý dnou. Už pět měsíců měl všechny údy ochrnuté, takže nemohl vstát ani se pohybovat. Ruce, nohy i hlava byly nehybné, jen oči a ústa mohl otevřít. Když uslyšel o Františkově příchodu, poslal k biskupovi posla, aby se nad ním pro lásku Boží smiloval a služebníka Nejvyššího k němu poslal, věřil totiž, že se jeho přítomností a pohledem uzdraví. Blažený František k němu přišel, od hlavy až k nohám ho poznamenal svatým křížem, a nemoc ihned zmizela. Byl zdrav jako dřív.

XXIV. kapitola

Jak vrátil slepé ženě světlo očí a jak v Gubbiu uzdravil ochrnuvou ženu

438 67. Jedné ženě z výše jmenovaného města, která byla raněna slepotou, udělal blažený František na očích znamení svatého kříže a ihned se jí vrátilo vytoužené světlo očí.

439 V Gubbiu byla jiná žena, která měla ochrnuté obě ruce, takže nemohla pracovat. Když slyšela, že do města přišel svatý František, hned k němu

spěchala. S pláčem a nářkem mu ukazovala své ochrnuté ruce a úpěnlivě ho prosila, aby se smíloval a dotkl se jich. Pln soucitu dotkl se jejich rukou a uzdravil ji. Žena se radostně vrátila domů, vlastníma rukama připravila sýrový koláč a nabídla ho světcí. Přívětivě si kousek ulomil. Pak ženě přikázal, aby ostatní snědla se svou rodinou.

XXV. kapitola

Jak osvobodil bratra od padoucnice nebo od zlého ducha a jak v San Gemini uzdravil posedlou

440 68. Jeden bratr měl těžkou, na pohled velmi ošklivou nemoc. Jak bych ji měl pojmenovat, nevím, protože se mnozí domnívali, že v tom je zlý duch. Často padal na zem a žalostně, s pěnou u úst, se díval kolem. Jeho údy se hned křečovitě stahovaly, hned napínaly a nato zase se zkroutily a zkrivily a byly ztuhlé a neohebné. Chvillemi, jak roztažený a ztrnulý ležel, vymrštil hlavou i nohama do velké výše a pak náhle bouchl o zem. Svátý Otec František měl s jeho těžkou nemocí soucit, modlil se nad ním a požehnal mu znamením svatého kříže. Bratr se ihned uzdravil a v budoucnosti už nikdy neměl ani nejmenší potíže, které by upomínaly na jeho dřívější nemoc.

441 69. Když procházel diecézí Narni, přišel jednou blažený Otec František do městečka jménem San Gemini, kde hlásal radostnou zvěst o Božím království. Bohabojný a zbožný muž, který tam měl velmi dobrou pověst, ho pohostinně pozval do svého domu. Jeho manželku trápil zlý duch. A v tom kraji o tom všichni věděli. V pevné důvěře, že by jí světcovy zásluhy mohly pomoci, prosil za ni manžel svatého Františka. Protože však František toužil ve své prostotě spíš po pohrdání než po slávě pro lesk své svatosti, rozhodně se zdráhal to učinit. Zde však šlo o věc Boží, a tak na něho mnozí naléhali, až se nakonec dal jejich prosbami obměkčit. Zavolal své tři druhy, kteří s ním zde byli, každého postavil do jednoho rohu domu a řekl jim: »Modlete se za tu ženu, bratři, k Pánu, aby od ní Bůh ke své cti a chvále odňal jho zlého ducha. Každý z nás bude stát v jednom rohu domu, aby nás ten zloduch neoklamal tím, že by se někam schoval.« Když bratři dokončili modlitbu, odebral se blažený František v síle ducha k ženě, která se svíjela a hrozně křičela, a řekl: »Ve jménu našeho Pána Ježíše Krista poručím ti, zlý duchu, abys ženu opustil a dál ji neobtěžoval.« Sotva ta slova vyslovil, opustil zlý duch posedlou

s tak vzteklým řevem, že si svatý Otec myslil: ta náhlá poslušnost ďábla i uzdravení ženy vypadají jako žert. A styděl se odejít z té místnosti. Boží prozíratelnost si jistě přála, aby neupadl do ještětné samolibosti.

Později však, když do té vesnice přišel s bratrem Eliášem a uzdravená se o tom dozvěděla, přiběhla za ním a volala: »Pocti mne aspoň slovem!« On s ní však nechtěl mluvit, protože poznal, že to je ta žena, z níž působením Boží síly vyhnal kdysi zlého ducha. Žena však líbala stopy po jeho nohou a děkovala Bohu a svatému Františkovi, že ji osvobodil z moci smrti. Eliáš ho konečně velkými prosbami přiměl – když její nemoc i uzdravení mnozí potvrdili – aby s ní přece jen promluvil.

XXVI. kapitola.

Jak světec také v Città di Castello vyhnal ďábla

442 70. Také v Città di Castello byla žena posedlá zlým duchem. Když se tam blažený František zdržoval, přivedli ženu k domu, kde dlel. Žena však venku začala skřípat zuby, křivila obličej a strašně, po způsobu zlých duchů, křičela. Mnoho lidí obou pohlaví se z celého města sešlo a Františka za tu ubohou ženu prosili. Zlý duch ji už dlouho trápil a mučil a svým křikem obyvatele města rušila. František k ní nejprve poslal svého druhá, aby zjistil, zda opravdu jde o zlého ducha, nebo zda žena vše předstírá. Jakmile však žena bratra uviděla, vysmála se mu, neboť poznala, že to není František. Světec se mezitím v domě modlil. Když modlitbu skončil, vyšel ven. Jeho moci nemohla žena odporovat; začala se chvět a válela se po zemi. Tu ji František zavolal k sobě a řekl jí: »Moci poslušnosti poroučím ti, nečistý duchu, vyjdi z ní!« Aniž jí zlý duch ublížil, ihned z ní nerad vyšel.

443 Díky všemohoucímu Bohu! Působí vše ve všem. Naším předsevzetím však nebylo, abychom vyprávěli a popisovali zázraky, které svatost nečiní, jen potvrzují. Spíše chceme ukázat jeho příkladný život a přečisté putování mezi námi. Proto chceme přejít množství jeho jiných zázraků a vrátit se k jeho spolupůsobení na díle spásy.

XXVII. kapitola

*Čistota a vytrvalost jeho ducha a jeho kázání před panem papežem
Honoriem. Jak se světec a jeho bratři svěřili panu Hugovi,
biskupu z Ostie*

444 71. Boží muž František se naučil nehledat své, nýbrž myslet především na to, co žádá spása bližních. Nade všechno si však žádal odpoutat se a být s Kristem. Proto usiloval především o to, aby se odříkal všeho pozemského, aby pozemský prach nerušil klid jeho ducha. Vůči světské hřmotnosti se stal necitlivým, celou vnitřní silou ovládal své smysly a svá hnutí, aby zůstal svobodným jen pro Boha. Hnizdil v trhlinách skal a zdržoval se v kamenných slujích.

445 V pravdivé, blažené zbožnosti, oproštěn ode všeho, přebýval v nebeských sídlech a dlouho dlel v ranách Vykupitele. Se zvláštní zálibou vyhledával osamělá místa, aby svou mysl bez vyrušování obracel k Bohu, ale nemrzal se, když bylo třeba něčím jiným se zabývat, a s radostí pracoval na spase bližních.

Jeho nejjistějším útočištěm byla modlitba. A nemodlival se krátce. Jeho modlitba nebyla ješitná ani smělá, nýbrž dlouhá, plná oddanosti a pro pokoru Bohu milá. Když se večer začal modlit, těžko skončil do rána. Když seděl i když chodil, když jedl i pil, byl ponořen do modlitby. S oblibou vyhledával osamělé a opuštěné kostely, aby tu mohl strávit celou noc a zcela sám na modlitbách. Zde přemáhal pod ochranou Boží milosti mnohou bázeň a duševní úzkost.

446 72. Zde často bojoval i s ďáblem. Ten ho totiž na těchto místech nenapadal jen vnitřními pokušeními, nýbrž i zevně ho děsil tím, že tu něco zničil nebo převrhl. Ale udatný Boží bojovník věděl, že jeho Pán všude může všechno, a proto se nedával zastrašit, nýbrž v srdci si často říkal: »Ty, zlý duchu, proti mně nemůžeš používat silnější zbraně své zloby, než kdybychom byli uprostřed lidí.«

447 Vpravdě byl mimořádně vytrvalý a vždy pamětliv toho, co bylo Páně. Často hlásal Boží slovo mnoha tisícům lidí a při tom vystupoval tak jistě, jako kdyby mluvil s důvěrným společníkem. I největší zástup lidu viděl jako jednoho muže a tomu jedinému kázal tak svědomitě jako celému množství.

Tuto jistotu v kázání mu dávala čistota jeho smýšlení; aniž by o tom předem přemýšlel, dovedl říkat všem věci podivuhodné a neslýchané.

448 Když si však jednou připravil kázání, nemohl si chvílemi před shromážděnými vzpomenout, co má mluvit, a také nevěděl, co jiného by měl říci. Bez uzardění se tedy posluchačům přiznal, že si předem vše připravil, ale že si na nic nemůže vzpomenout. A pak byl náhle naplněn takovou výmluvností, že se všech zmocnil údiv. Když jednou nevěděl, co říci, dal zástupu požehnání a rozpustil jej. I to však bylo pronikavým kázáním.

449 73. Jednou přišel v záležitostech řádu do Říma a zde se ho zmocnila horoucí touha před papežem Honoriem a kardinály kázat. Přeslavný biskup z Ostie, který Božího světce zvlášť miloval a ctil, byl nad tím naplněn radostí i úlekem zároveň, protože i obdivoval světcovu plamennou horlivost, i znal jeho prostotu a čistotu. Ale důvěřoval v milosrdenství Všemohoucího, které těm, kdo ho dětinně ctí, v čas nouze nikdy nechybí. I uvedl Františka před papeže a důstojné kardinály. Když se František postavil před vznešená knížíta a dostal požehnání, začal bez chvění a meškání kázat. Mluvil s tak ohnivým nadšením, že se radostí už nemohl zdržet, a zatímco jeho ústa mluvila, pohybovaly se jeho nohy jako v tanci – ne však z bujnosti, nýbrž v zápalu božské lásky. Proto jeho pohyby nedráždily k smichu, nýbrž hluboce dojímaly. V úžasu nad milostí Boží i upřímností Božího muže byli mnozí z nich dojati. Ctíhodný pan biskup z Ostie trnul strachem a vroucně se k Pánu modlil, aby nebyla zahanbena prostota blaženého muže. Vždyť i na něho padala světcova sláva či hana, protože byl ustanoven Otcem jeho rodiny.

450 74. František na něm totiž visel jako syn na svém otci a jako jediné dítě matky, které bezstarostně spočívá na jejích prsou. Zjistěte zastával úřad pastýře a plnil svěřený úkol – ale jméno pastýře ponechával blaženému muži. A blažený Otec předvídal vše, co bylo nutné, a tento úctyhodný pán předvídané uskutečňoval. Kolik lidí kladlo – zvlášť zpočátku – novému řádu osidla, aby jej zničili! Jak mnozí se snažili tuto vyvolenou vinici, kterou ruka Páně tak dobrotivě ve světě založila, v zárodku udusit! Jak mnozí chtěli ukrást a zničit první přechisté plody! Všichni však padli mečem slova důstojného Otce a pána a jejich úsilí bylo zmařeno. Byl totiž zdrojem výmluvnosti, oporou církve, bojovníkem za pravdu a přítelem pokorných.

Požehnan bud' a ve věčné památce zůstaň den, kdy se Boží světec tomuto důstojnému pánu svěřil!

451 Stalo se to v době, kdy se biskup jako legát pana papeže zdržoval v Toskáně. Blažený František, který tehdy ještě neměl mnoho bratří, byl na cestě do Francie a setkal se s ním ve Florencii. Oba tehdy ještě nespojo-

valo zvláštní přátelství. Jen pověst svatého života je k sobě přitahovala vzájemnou, srdečnou láskou.

452 75. Kdykoli přišel František do některého města nebo země, měl ve zvyku jít k biskupovi nebo kněžím. Jakmile se dozvěděl o přítomnosti nějakého církevního hodnostáře, ihned se k němu s velikou úctou odebral. Když ho pan biskup spatřil, obvykle ho přijímal láskyplně. Uctivě se choval ke všem, kdo příslušeli k svatému řeholnímu stavu, především však k těm, kdo bojovali pod praporem blahoslavené chudoby a prostoty.

Protože se biskup snažil pomáhat chudým v jejich nouzi a o jejich záležitosti se zajímal, horlivě pátral po důvodu jeho příchodu a o světcovy plány projevoval velký zájem. Když poznal, že František pohrdá vším pozemským víc než druzí a že je zanícen ohněm, který Ježíš seslal na svět, sblížily se jejich duše a pan biskup světce prosil o modlitbu i mu ochotně přislíbil pomoc ve všech věcech. Také mu poradil, aby nepokračoval na cestě do Francie, ale aby se věnoval péči a ochraně bratří, které mu svěřil Bůh. Když svatý František poznal zbožnou mysl, laskavou náklonnost a moudrou řeč tak vznešeného pána, zalila ho veliká radost; nakonec se mu vrhl k nohám a oddaně mu sebe i své bratry odevzdal do ochrany.

XXVIII. kapitola

*Duch lásky a jeho vřelý soucit s chudými a co učinil
s ovečkou a jehňátkem*

453 76. Otec chudých, chudý František, cítil s každým chudásem jako se sobě rovným. Nemohl vidět chudšího, než byl sám. Ne z touhy po marnivé slávě, nýbrž ze skutečného soucit. Ačkoli měl jen jeden chudý a hrubý hábit, často si přál s chudými se o něj rozdělit.

Aby jako chudý, přesto však přebohatý svou velkou láskou k chudým, mohl jim přece nějak vypomáhat, vyprošoval si občas v zimě od bohatých tohoto světa plášť nebo kožich. Když mu ochotně vyhověli, přebílený Otec jim říkával: »Rád bych to od vás přijal, ale s tím, že nečekáte, že vám věc vrátím.« Jakmile potkal prvního chudása, oblékl ho do toho, co dostal.

454 Nejvíce ho bolelo, když slyšel, že se chudákovi spílá, nebo že mu někdo činí bezpráví. Stalo se, že si jeden bratr vyjel na chudáka, který prosil o almužnu: »Možná, že jsi bohatý, a jen tak se děláš chudý!« Když to

slyšel František, Otec chudých, velmi se zarmoutil, bratra ostře pokáral, poručil mu svléci před chudásem hábit, políbit mu nohy a prosit ho za odpuštění.

Ríkával totiž: »Kdo pohrdá chudým, uráží Krista, protože chudý nosí jeho vznešené znamení – vždyť se Spasitel pro nás stal na tomto světě chudým.« Často, když na cestě potkal chudása s otepí dříví nebo jiným

455 77. František byl pln ducha lásky. Nepocítoval upřímný soucit jen s trpícími lidmi, ale i s nerozumnými zvířaty, se vším, »co lezlo nebo létalo«, se vším živým i neživým stvořením. Mezi zvířaty zvlášť něžně však miloval jehňátka, protože svaté Písmo přirovnává našeho Pána Ježíše Krista k beránkovi s upozorněním na jeho mírnost. Tak miloval zvlášť ty tvory, u nichž mohl nalézt nějakou podobnost, nějaký vztah k Božímu Synu.

456 Jednou putoval do Marky Ankonské. V tom městě zvěstoval Boží slovo a s bratrem Pavlem, kterého ustanovil ministrem tamějších bratří, zamířil k Osimu. Šli kolem pole, na němž pásł pastýř stádo kozlů a koz, mezi nimiž bylo jehňátko, které se zvlášť tiše a skromně páslo.

Když je blažený František viděl, zůstal stát a s hlubokým dojetím bratrovi pravil: »Vidíš toho beránka, jak mírně se chová uprostřed kozlů a koz? Říkám ti, právě tak mírně a pokorně se choval náš Pán Ježíš Kristus mezi farizeji a velekněžími. Prosím tě, synu můj, pro lásku Boží, mějme soucit s beránkem; kupme jej a vyvedme ze středu těch koz a kozlů!«

78. Bratr Pavel se podívoval jeho bolesti a začal také pocítovat hluboký soucit s beránkem. Neměli však nic než bezcenný hábit, a tak začali mít starost, zda by stačil na vyplacení beránka. Právě však šel tou cestou kupec a sám jim nabídl potřebné peníze. Oba děkovali Bohu, vzali beránka a šli do Osima. Nejprve navštívili biskupa města a ten je přijal s velkou úctou. Nemálo se však divil beránkovi, kterého Boží muž přivedl a kterého tolik hýčkal. Když mu však Boží služebník vyložil podobenství o beránkovi, byl biskup nad prostotou Božího muže dojat a děkoval Bohu. Protože František měl druhého dne opustit město, přemýšlel, co by měl s beránkem udělat. Na radu svého druha a bratra svěřil ho služebnicím Božím v San Severino. Ctihodné Boží služebnice přijaly dar s takovou radostí, jako by to byl dar Boží. Dlouho ho s velikou péčí opatrovaly. Z jeho vlny zhotovily Františkovi hábit, který mu poslaly, když dlel na kapitule v Porciunkule. František přijal hábit s největší radostí, políbil jej a vedl všechny přítomné k tomu, aby se s ním radovali.

457 79. Když šel podruhé do této Marky a zase ho provázal týž bratr a šli radostně, potkali muže, který nesl na ramenou provazem svázaná dvě jehňátka na trh. Jakmile zaslechl František jejich bolestivý bekot, bylo mu jich líto a jako matka je něžně hladil. Muži pak řekl: »Proč svazuješ mé bratříčky beránky, větší si je na ramena a tak je trápíš?« On mu odpověděl: »Nesu je na trh, protože nutně potřebuji peníze.« Světec se ho tázal: »A co se s nimi pak stane?« Nato ten muž: »Kupci je zabijí a snědí.« »To se nesmí stát! Vezmi si místo peněz můj plášť a přenech mi ty beránky.« Muž s radostí souhlasil a vzal si plášť, protože byl daleko cennější. Světec ho totiž dostal nový téhož dne od jakéhosi zbožného muže, aby se chránil před zimou. Když měl nyní František beránky v rukou, přemýšlel, co si s nimi počít. Tázal se také bratra. Pak je dal tomu muži zpět s příkazem, aby je už nikdy neprodával, ale pečlivě se o ně staral.

XXIX. kapitola

*Láska, kterou všechny tvory kvůli Stvořiteli miloval
a popis jeho vnitřního i vnějšího člověka*

458 80. Bylo by příliš rozsáhlé, ba nemožné, všechno, co přeslavný Otec František za svého pozemského života učil a vykonal, sebrat a vylíčit. Kdo by dokázal vypsát velikost jeho lásky, kterou měl ke všemu, co pochází od Boha? Kdo by byl s to vylíčit sladkost, kterou pociťoval, když v tvorstvu odkrýval Boží moudrost, moc a dobrotu? Opravdu, když pozoroval a obdivoval tvory, překypoval podivuhodnou a nevypověditelnou radostí, ať už obdivoval slunce, pozoroval měsíc nebo ho nadchla krása hvězd. Jak prostá zbožnost, jak zbožná prostota!

I červy měl ze srdce rád, protože přece o Spasiteli četl: »Červ jsem, a ne člověk.« Proto je zdvihal ze země a odnášel stranou, aby je lidé nepošlapali.

A co mám říci o jiných malých tvorech? Když bylo chladno, dával přece ke včelínu postavit nádobku s medem a dobré víno, aby nemusely zemřít zimou a hladem. Jejich pilnou práci a výtečný instinkt vychvaloval ke slávě Boží často celý den.

459 Jako zvali kdysi tři mládenci v ohnivě peci ke chvále Tvůrce všechny živly, tak neustával tento muž plný Ducha Božího dobrořečit Tvůrci za všechny živly a tvory.

460 81. Jak jeho ducha utěšovala nádhera květin, když obdivoval jejich půvabné tvary a vtahoval jejich líbeznou vůni! A hned se jeho rozjímavému oku vynořila krása oně květiny, která na jaře vyrazila z kořene Jesse a která svou vůní tisíce tisíců probudila z duchovní smrti k novému životu. A když někde našel pohromadě mnoho květin, kázal jim a povzbuzoval je ke chvále Pána, jako by to byly rozumem obdařené bytosti. Tak připomínal osetým polím i vinicím, kamenům i lesům, bublajícím potůčkům i zelení zahrad, zemi i ohni, vzduchu i větru Boží lásku a napomínal je k radostné poslušnosti.

461 Všechny tvory také nazýval svými bratry a sestrami, a tak vnikal pro jiné nezvyklým, ale jedinečným a hlubokým způsobem srdcem do tajemství tvorů. Dospěl totiž už ke svobodě a slávě Božích dítek. Nyní tě, dobrý Ježíši, Podivuhodný, chválí v nebi s anděly, když tě na zemi všem tvorům zvěstoval jako přelaskavého Tvůrce.

462 82. Láska nad všechno lidské chápání ho uchvacovala, kdykoli vyslovil tvé svaté jméno, Pane. Jásal, byl pln nejčistší radosti a zdál se být opravdu novým člověkem z jiného světa.

Když někde, ať už na ulici, v domě nebo na zemi, našel něco napsaného, zdvihl to s úctou a položil na nějaké svaté nebo důstojné místo z obavy totiž, aby tam nebylo napsáno jméno Páně nebo něco, co se vztahuje na Boha.

463 Když se ho jeden bratr tázal, proč sbírá také spisy pohanů a takové, v nichž jméno Páně jistě není, řekl: »Můj synu, vždyť v nich jsou písmena, z nichž se může přeslavné jméno Pána, našeho Boha, složit. A to dobré, co je v jejich spisech, nepatří ani pohanům, ani jiným lidem, nýbrž jen Bohu, kterému náleží každé dobro.«

A co je neméně podivné, dal-li psát několik řádek jako pozdrav nebo napomenutí, nikdy nedovolil, aby bylo některé písmeno vyškrtnuto, i když bylo zbytečné nebo nesprávné.

464 83. Jak krásný, jasný a vznešený byl v nevinnosti svého života, v prostotě svých slov, v čistotě srdce, v lásce Boží i bratrské, ve stravující poslušnosti, v prosté poddajnosti, ve svém andělském zjevu. V jednání laskavý, od přirozenosti mírný, v řeči přívětivý, v napomínání taktní, ve svěřeném mlčenlivý, když radil, moudrý, kde bylo třeba pomoci, spolehlivý, vždy laskavý.

Byl radostný, měl příjemné způsoby a byl vytrvalý v modlitbě, ve všem horlivý, v předsevzetí stálý, pevný v ctnostech, zakotvený v milosti, vždy stejný.

Byl rychlý k odpuštění, pomalý v hněvu, svobodný v duchu, měl vynikající paměť, v rozhovorech přesně myslel. Když měl volit, byl opatrný, ve všem prostý, vůči druhým dobrotivý, při všem jemný.

465 Byl neobyčejně výmluvným mužem radostné tváře s dobrotivým výrazem obličeje, prost zbabělosti, bez jakékoli pychy. Postavou nebyl veliký, spíš malý, hlavu měl velkou, kulatou, obličej protáhlý, rovné, nízké čelo, rovné obočí, přiměřený, rovný a jemný nos, malé uši, ploché spánky, získávající a ohnivou i bystrou mluvu, silný, příjemný a libozvučný hlas, husté, stejnoměrné a bílé zuby. Jemné a úzké rty, černé a ne husté vousy, štíhlý krk, rovná záda, krátké paže, jemné ruce, dlouhé prsty s poněkud protáhlými nehty, štíhlé nohy, velmi malá chodidla, jemnou kůži. Byl velmi hubený, nosil drsné roucho, popřál si jen krátký spánek a byl velmi štedrý.

A protože byl mezi pokornými nejpokornější, byl vůči všem lidem vlídný a vhodným způsobem se přizpůsoboval všem povahám. Mezi svatými byl ještě světější, mezi hříšníky jako jeden z nich.

Přimlouvěj se za hříšníky, příteli hříšníků, přesevátý Otče, a svou mocnou přimluvou pomáhej milosrdně těm, které vidíš ležet v nečistotě hříchů.

XXX. kapitola

Slavnost jeslíček, kterou František na Narození Páně konal

466 84. Jeho nejvyšším úsilím, nejvznešenějším přáním a hlavním životním pravidlem bylo: ve všem a za všech okolností zachovávat svaté evangelium. Se vši bdělostí a horlivostí, s celou touhou svého ducha a s celým zápallem svého srdce snažil se dokonale následovat učení našeho Pána Ježíše Krista a chodit v jeho šlépějích.

467 Stálým rozjímáním si připomínal jeho slova a bystrými úvahami promýšlel jeho činy. Zvlášť pokora jeho Vtělení a láska, kterou prokázal ve svém utrpení, zaměstnávaly světceva ducha tak, že jen nerad myslel na něco jiného.

468 Proto musím vzpomenout a uctivě vyličit onu slavnost, kterou konal tři roky před svou slavnou smrtí u vesničky jménem Greccio v den Narození našeho Pána Ježíše Krista. V té krajině žil muž dobré pověsti a ještě lepšího života jménem Jan. František ho zvlášť měl rád, protože přes znamenitou pověst a vážnost, kterou tam požíval, pohrdal šlechtictvím těla a snažil se dosáhnout šlechtictví duše. Toho si – jak často činíval –

povolal blažený František k sobě. Bylo to asi čtrnáct dní před Narozením Páně. A řekl mu: »Chceš-li, abychom blížící se slavnost vánoc slavili u Greccia, pospěš si a pečlivě obstarvej, co ti říkám. Chtěl bych totiž oslavit památku toho Dítěte, které se narodilo v Betlémě, a chtěl bych, pokud možno, svýma očima vidět hořkou nouzi, kterou už jako dítě muselo snášet, jak leželo v jeslich, u nichž stál vůl a osel, i jak leželo na seně.« Když to dobrý a oddaný muž uslyšel, spěšně na jmenovaném místě připravil všecko, jak mu světec uložil.

469 85. Den radosti se blížil, čas jásotu nadešel. Z různých chýší přišli bratři, muži i ženy z okolí, jak jen mohli, připravili svíce a pochodně, aby osvětili onu noc, která ozářila jasnou hvězdou všechny dni a roky.

Konečně přišel světec, všecko našel připraveno, viděl to a radoval se. Postavili jesle, přinesli seno a přivedli i vola a oslíčka. Je uctěna prostota, povýšena chudoba, zvelebena pokora a z Greccia se stává nový Betlém. Noc je jasná jako den a lidé i zvířata se cítí blaženě. Lidé se sem scházejí a naplňuje je z obnovené tajemné události nová radost. Les zní písněmi a od skal se odráží jásot. Bratři zpívají, přinášejí tak Bohu náležitou chválu, a celá noc jása čistou radostí. Boží světec stojí u jeslíček, vzlyká bolesti a zároveň je proniknut svatou zbožností a podivuhodnou radostí. U jeslí se slaví slavná mše svatá – kněz pocítí netušenou útěchu.

470 86. Světec si obléká jáhenská roucha – byl totiž diakonem – a libozvučným hlasem zpívá evangelium. Jeho hlas, jeho silný hlas, jeho něžný hlas, jeho jasný hlas, jeho libozvučný hlas zve všechny k nejvyšší chvále. Pak shromážděnému lidu káže o narození chudého Krále a blahořečí městečku Betlému. Často, když chce vyslovit jméno »Ježíš«, říká pln převelické lásky »Děfátko betlémské«. A když vyslovuje slovo »Betlém«, zní to jako mečení jehňátka. Víc než slovy přetékájí jeho ústa láskou. Když vyslovoval jméno »Děfátko betlémské« nebo »Ježíš«, olizoval rty jazykem, jako by chtěl ještě názorněji ukázat sladkost tohoto jména. Ukázala se tam štědrost a velkomyslnost Všemohoucího. Jeden zbožný muž měl podivuhodné vidění. Spatřil v jeslíčkách neživého chlapečka, viděl, jak k němu přistupuje Boží světec a dítě budí jako z hlubokého spánku. A nebylo nevěstičné toto zjevení; vždyť Ježíš byl v mnoha srdcích zapomenut. Milostí Boží ho v jejich srdcích svatý služebník František probudil a znovu uvedl do jejich vědomí.

Když slavnost skončila, odcházeli všichni domů v blahé radosti.

471 87. Seno, které v jeslíčkách leželo, lidé schovávali, aby skrze ně Pán, který tak rozličnými způsoby prokazuje své milosrdenství, uzdravil jejich

koně a jiná zvířata. A vskutku se stalo, že v té krajině se uzdravila zvířata, sužovaná rozličnými nemocemi, když dostala kousek onoho sena. Ba i ženy, které trpěly těžkými a dlouho trvajícími porodními bolestmi, šťastně porodily, když na ně bylo položeno trochu z onoho sena. Také četní poutníci obou pohlaví, kteří sem přišli, dosáhli tu touženého uzdravení z různých nemocí.

Později bylo místo, kde stály jesličky, posvěceno jako chrám – ke cti svatého Františka – aby tam, kde kdysi požírala z jesliček zvířata seno, mohli v budoucnosti ke spáse těla i duše požívat lidé Tělo Pána Ježíše Krista, Beránka bez poskvrny, který v převeliké a nevýslovné lásce sama sebe obětoval, a který s Otcem i Duchem svatým žije a kraluje jako věčně přесlavný Bůh po všechny věky věků.

Amen. Aleluja, aleluja.

Končí první kniha o životě a skutcích blaženého Františka.

II. KNIHA

*Začíná druhá kniha o posledních dvou
letech života a o blažené smrti našeho
blaženého Otce Františka*

I. kapitola

*Doba před blaženou smrtí svatého Františka
a jeho stále větší dokonalost*

472 88. V předcházejícím pojednání, které jsme milostí Boží vhodným vyprávěním uzavřeli, popsali jsme, jak jsme mohli nejlépe, život a činy našeho přeblaženého Otce Františka až do 18. roku po jeho obrácení. Jeho působení od jeho předposledního roku života chceme – pokud je ze zkušenosti známe – v krátkosti připojit k této knize.

Chceme v ní vyprávět jen to, co se zdá důležitější, aby ti, kdo chtějí podat obšírnější zprávu, mohli najít leccos, co by připojili.

473 V roce 1226 po vtělení Pána, ve 14. indikaci (indikace je stále se opakující časový kruh patnácti let a začíná rokem 3. před Kr. Počítá se však jen číslo roku uvnitř časového kruhu, tedy 1226 je 14. rok 82. indikace – pozn. překl.), v neděli 4. října (tehdy se počítal den od západu slunce a ne od půlnoci; proto podle dnešního počítání zemřel František 3. října večer, v sobotu, a byl v neděli 4. října pochován; přesnou hodinu smrti sdělil bratřím v oběžníku bratr Eliáš po Otcově smrti – pozn. překl.), opustil náš přeblažený Otec František vězení svého těla. Bylo to v jeho rodném městě Assisi u Sancta Maria v Porciunkule, kde vyrašil řád Menších bratří, kde dvacet let co nejdokonaleji sloužil Kristu a kde vstoupil do stop apoštolů. To, co započal, dokonale dokončil, a blaženým letem spěchal do nebeských příbytků. Za zpěvu hymnů a chval bylo jeho tělo oním městem nesené a uctivě pohřbeno. Hrob se ke chvále Všemohoucího nyní skvěje mnoha zázraky, přemnoha zázraky.

474 89. Od raného dětství, takřka nepoučován o cestách a příkázáních Božích, žil v přirozené prostotě, a nejen krátký čas i v žáru vášni. Až se,

zasazen pravici Nejvyššího, obrátil, byl ospravedlněn a z milosti a síly Boží byl víc než jeho současníci pln Boží moudrosti. Neboť učení evangelia – i když ne ve všech oblastech – obecně přece jen pro lidskou slabost ztratilo svou průbojnost a účinnost. Proto byl od Boha poslán tento muž, aby po příkladu apoštolů v celém světě vydával svědectví pravdě. Svým učením jasně ukázal, že všechna moudrost světa je jen pošetilostí, a v krátké době, pod Kristovým vedením, »pošetilostí« svého kázání změnil lidská srdce na citlivá pro pravou Boží moudrost.

475 Jako nový evangelista vyléval v této poslední době jakoby rajske proudy, zbožnou vláhu evangelia na celý svět a skutky zvěstoval cestu Božího Syna a učení pravdy. Tak se v něm a skrze něho na světě ukázaly naděje radostné zvěsti i svatá obnova. Nový výhonek staré víry náhle obnovil zkostratělé a zestárlé lidstvo. Když Kristův služebník a světec zazářil jako světlo nebes nevidaným způsobem a novými znameními, byl do srdcí vyvolených vylit nový duch a v jejich středu i nové pomazání spásy.

476 I staré divy byly skrze něho obnoveny, když v poušti tohoto světa byla novým řádem, ale starým způsobem, založena plodná vinice, která všude rozšířila ratolesti nového řádu, rozkvetla líbeznými květy, které šířily vůni svatých ctností.

477 90. I když byl světec podroben utrpení jako my, nespokojil se jen zachováváním příkázání. Hnán žhavou láskou, spěšně vykořčil k nejvyšší dokonalosti a usiloval dosáhnout vrcholu svatosti. Proto v něm nacházely všechny stavy, obě pohlaví i každý věk jasné důkazy učení spásy a skvělé příklady svatých skutků. Ti, kdo chtějí statečně usilovat o vrcholy a touží po vyšších darech milosti na cestě dokonalosti, nechť se dívají do zrcadla jeho života a pochopí, co to je dokonalost. Kdo hledají méně srázné, rovnější cesty, protože se bojí šplhat po příkrých stezkách, ale přece by rádi došli k vrcholům, také u něho najdou vhodná pravidla. Konečně ti, kdo hledají znamení a zázraky, nechť se otáží jeho svatosti, a dostane se jim odpovědi.

478 Ano, jeho slavný život staví také dokonalost minulých světců do jasnějšího světla. Ukazuje smysl utrpení Ježíše Krista a zjevuje Kristův kříž. Opravdu, ctihodný Otec byl na pěti místech svého těla označen znameními utrpení a kříže, jako kdyby se Synem Božím visel na kříži. Toto tajemství je veliké a zjevuje vznešenost a přednost lásky. Je v tom tajemný úradek, jakási bázeň probouzející tajemství, které – jak věříme – je známo jen Bohu a které světec jen částečně odhalil jednomu člověku. Proto není třeba vynakládat úsilí na oslavu Otce – vždyť jeho sláva

pochází od toho, který je slávou všech a pramenem cti a který dává odměnu světla.

Velebme tedy svatého, pravého a převelebného Boha, a vraťme se opět k vypravování.

II. kapitola

Nejvyšší touha blaženého Františka.

Jak poznal vůli Pána o sobě, když otevřel svatá Písma

479 91. Jednou se blažený a ctihodný Otec František vzdálil od zástupu lidí, kteří se denně zbožně scházeli, aby ho viděli a slyšeli, a odebral se na odlehlé osamělé místo, aby tu byl jenom pro Boha a aby setřásl prach, který na něm snad ulpěl při styku s lidmi. Míval totiž ve zvyku rozdělovat si čas, který mu byl propůjčen, aby se otevíral Boží milosti, jednak ke službě bližním, jednak k rozjímání v blažené odloučenosti. Brával s sebou jen pár průvodců, kteří znali důvěrněji jeho svatý život, aby ho bránili před návaem a obtěžováním lidí a střežili jeho klid. Když strávil nějaký čas v ustavičné modlitbě, důvěrném rozjímání a nevyličitelném spojení s Bohem, toužil i zvědět, co se v jeho životě a působení věčnému Králi líbí a co by se mu líbilo ještě víc.

480 Přitom se snažil zjistit a zbožně toužil odhalit, jakým způsobem, kde a s jakou horlivostí by měl Pánu ještě dokonaleji podle jeho vůle o sobě sloužit. To byla stále jeho nejvyšší moudrost, tato veliká touha ho stravovala, pokud tu žil: učit se od prostých i moudrých, od dokonalých i nedokonalých, jak kráčet po cestě pravdy a dosahovat vždy vyšších cílů.

481 92. Neboť, ač byl velmi dokonalým člověkem, nikdy se za dokonalého nepokládal – byl přesvědčen, že je velmi nedokonalý. Okusil totiž a viděl, jak milý a dobrý je Bůh Izraele k těm, kdo jsou přímého srdce a kdo ho hledají s ryzí prostotou a opravdovou čistotou.

Sladká vlitá blaženost, která mu byla, jak tušil, dána shůry, nutila ho, aby odumřel sám sobě. Toužil mocně, aby stále hlouběji pronikal tam, kam právě začal vstupovat, když odumíral sám sobě. Tento člověk, který měl Božího Ducha, byl ochoten snášet všechny úzkosti srdce i všechny tělesné strasti, jen aby se na něm milostivě naplnila vůle nebeského Otce.

482 Proto přišel jednoho dne k oltáři, který byl zřízen v poustevně, kde dlel, vzal knihu evangelií a uctivě ji položil na oltář. Pak padl před Bohem na kolena, pokorný srdcem i tělem, a vroucně dobrotivého Boha

v modlitbě prosil, aby mu On, Otec milosrdenství a Bůh veškeré útechy, milostivě zjevil svou vůli. Aby dovedl k dokonalému konci to, co kdysi v prostotě a pokoře započal, vroucně prosil, aby se mu při prvním otevření knihy zjevilo, co má dělat. Byl totiž veden Duchem, který řídil svatě a dokonalé muže, o nichž čteme, že ve své touze po svatosti jednali s podobnou dětinnou důvěrou.

483 93. Domodlil se, vstal a v duchu pokory a se zkroušeným srdcem se poznamenal svatým křížem. Pak vzal z oltáře knihu a s uctivou bázní ji otevřel. I stalo se, že jeho pohled padl na líčení o utrpení Páně – na to místo, kde Pán Ježíš oznamuje své hořké utrpení. Aby vyloučil jakoukoli náhodu, otevřel knihu podruhé i potřetí a našel vždy stejné nebo podobné místo.

Jak už byl pln Ducha Božího, poznal, že do nebeského Božího království půjde mnohými zármutky, utrpeními a boji.

Statečný rytíř však nemá strach před nadcházejícími zápasy, neklesá na mysl, protože ví, že na bojištích tohoto světa bude bojovat boje Boží. A nebál se, že nepříteli podlehne, protože nespolehal na sebe a dlouho už pracoval nad lidské síly. Uchvátila ho horoucí a plamenná horlivost. I když v minulosti žili světci, kteří usilovali o týž cíl, přece se nenašel žádný, který by ho předstihl vroucností touhy. Došel k poznání, že je snadnější dokonale jednat, než o tom mluvit. Vždy ukazoval – ne slovy, která o dobru mluví, ale dobro netvoří – spíše svatými skutky svou velikou horlivost a pílí. Tak zůstával neotřesen a veselý myslí a svému Pánu zpíval radostné písně. Proto byl hoden ještě větších zjevení, když z malých věcí dovedl mít velkou radost, a byl nad mnohým ustanoven, když dovedl být věrný v malém.

III. kapitola

Vidění člověka, který měl podobu ukřižovaného Serafa

484 94. Dva roky před tím, než František vrátil svou duši nebi (sv. Bonaventura píše přesněji: Jednoho rána kolem svátku Povýšení kříže, 14. 9. – pozn. překl.), dlel v poustevně na místě zvaném Alverna. Tu měl od Boha vidění: viděl nad sebou muže v podobě Serafa se šesti křídly, který visel na kříži s rozpjatýma rukama a nohama u sebe. Dvě křídla měl zdvižena nad hlavu, dvě byla rozpjata k letu, dvě zahalovala tělo. Když blažený služebník Nejvyššího spatřil zjevení, byl pln údivu, ale nemohl si vysvětlit, co by mělo

toto zjevení znamenat. Pronikla ho veliká blaženost a zmocnila se ho ještě větší radost, když zpozoroval milostiplný pohled Serafa, který byl nepopsatelně krásný. Ale jeho ukřížování a hořkost jeho utrpení naplňovaly Františka hrůzou. Byl zároveň smutný a radostný, blaho a bolest se v něm střídaly. Pln neklidu přemýšlel, co by mělo toto zjevení znamenat, a v touze pochopit jeho nejvnitřnější smysl, byl pln úzkosti.

485 Zatímco rozumově nemohl stále do smyslu zjevení proniknout a jeho úžasnost a neobvyklost zaměstnávaly jeho srdce, začala se na jeho rukou i nohou ukazovat znamení hřebů tímž způsobem, jak je krátce předtím viděl na ukřížovaném muži.

95. Jeho ruce i nohy jako by byly vprostředku probodeny hřeby, přičemž se hlavičky hřebů objevily na rukou na vnitřní a na nohou na horní straně, na protější straně pak byly stopy hrotů. Znamení totiž byla na vnější straně rukou kulatá, na vnitřní podlouhlá. A byl vidět kousek masa, který přečnival, jako by to byly zkrivené, ohnuté konce hřebů. Stejně byly vtištěny hřeby na nohách. Také pravý bok byl jakoby kopím proboden a byla v něm jakoby zajizvená rána, z níž často teklo tolik krve, že jeho hábit i kalhoty byly nasáklé jeho svatou krví.

486 Jak málo bylo těch, kdo mohli ránu v boku vidět, dokud ukřížovaný služebník ukřížovaného Pána žil! Šťastný Eliáš, který tuto ránu ještě za života světce prohlédl co nejpřesněji. Neméně šťastný byl Rufin, který se ji mohl vlastníma rukama dotýkat. Jednou totiž, když třel prsa svatého Otce, sklouzla mu ruka, jak se může lehce stát, k jeho pravému boku. A tak se náhodou dotkl drahocenné jizvy. Tento dotek způsobil světcí nemalou bolest. Odstrčil Rufinovu ruku a hlasitě zvolal, aby mu to Bůh odpustil.

S největší úzkostlivostí skrýval totiž František svaté rány před cizími. I před nejbližšími je skrýval s velkou opatrností, takže i bratři, kteří s ním stále byli a byli nejoddanějšími učedníky, dlouhou dobu o tom nevěděli.

Ačkoli se služebník a přítel Nejvyššího viděl ozdoben jakoby drahocennými drahokamy a korunován slávou a ctí, nepřipouštěl si žádné ješitné myšlenky. Nesnažil se z ješitné touhy po slávě nikomu líbit, naopak, snažil se toto vyznamenání co možná utajovat, aby mu lidský obdiv nebral propůjčenou milost.

487 96. František totiž byl zvyklý nikdy, nebo jen zřídka zvláštní tajemství odhalovat. Obával se totiž, že by mohl umenšit propůjčenou milost, kdyby z náklonnosti, jak to mezi dobrými přáteli bývá, své tajemství svěřil. Proto v srdci stále nosil slovo proroka a často je i říkal: »Tvůj výrok uchovávám ve svém srdci, abych se proti tobě neprohřešil.«

Pro případ, že by k němu přicházeli svěští lidé, s nimiž nechtěl hovořit, domluvil se svými bratry a syny toto znamení: Když se začal modlit tento verš, měli návštěvníky ihned zdvořile odeslat pryč. Udělal totiž zkušenost, že sdělovat všechno všem je velké zlo a že nemůže být duchovním člověkem, kdo by neměl žádná nebo větší tajemství, než by bylo lze vyčíst z jeho tváře. Lidé totiž posuzují sdělené rozličným způsobem. Zpozoroval, že s ním mnozí navenek souhlasí, ale uvnitř odporují; že ho navenek chválí, ale za jeho zády že se mu vysmívají. I dobří jsou někdy podezřelí svým překotným úsudkem. Neboť zloba často hledá, jak by očernila čistotu, a lži mnozí věří víc než pravdě.

IV. kapitola

Plamenná horlivost blaženého Františka a jeho oční neduh

488 97. Během této doby začal blažený František trpět různými chorobami – a to daleko hůř než dříve. Často trpěl záchvaty slabosti; své tělo totiž přísně ukáznova a v předchozích letech tvrdě pracoval. Už plných osmnáct let nikdy, nebo jen zřídkakdy dopřál tělu odpočinek. Stále putoval i vzdálenými kraji, aby ochotný, oddaný a plamenný duch, který dlel v jeho nitru, mohl všude zasévat semě Božího slova. Celý svět zúrodnil Kristovou radostnou zvěstí a často v jediném dni prošel pěti místy nebo městy a všude hlásal radostné poselství o Božím království. Posluchače vzdělával svým příkladem jako svými slovy.

489 Tak veliký byl u něho soulad mezi tělem a duchem, tak veliká byla jeho poslušnost, že tělo nikdy neodporovalo, když se duch snažil dosíci plné svatosti, nýbrž dokonce předbíhalo, podle žalmisty: »Má duše po tobě žízni, mé tělo po tobě prahne.« Stálé ukáznování učinilo tělo ochotné a každodenním sebezapíráním dosáhl vysokého stupně ctnosti, protože zvyk se často stává druhou přirozeností.

490 98. Ale protože to podle přirozeného zákona tak má být, vnější člověk denně slábne, i když se vnitřní obnovuje, i u Františka se opotřebovávala ona vzácná nádoba, v níž byl skryt nebeský poklad, a síly mu očividně ubývalo. A přece člověk, teprve když je dokonalý, vpravdě začíná, a když to s ním jde ke konci, je činný. Tak byl duch v nemocném těle stále čilejší. Tak velice mu spása duši ležela na srdci, tolik žíznil získávat bližní, že když už nemohl chodit pěšky, začal jezdit krajem na oslu. Často ho bratři naléhavě napomínali, aby své nemocné a zesláblé tělo svěřil péči lékařů, aby ho

lčili. František však, jehož duch byl upřen k nebi a jehož jediným přáním bylo odloučit se a být s Kristem, nechtěl o tom slyšet.

- 491 Protože ještě nenaplnil všecko, co z Kristových utrpení měl na svém těle nést – i když rány Páně nosil – byl navštíven těžkou oční chorobou, skrze kterou na něm Bůh rozmnožil svoje milosrdenství. A protože se tato nemoc den ode dne zhoršovala a utrpení se pro jeho bezstarostnost značně zvětšovalo, přemluvil ho bratr Eliáš, kterého si zvolil, aby mu byl matkou, a zároveň ho ustanovil ostatním bratřím za otce, aby už neodmítal léky, nýbrž je ve jménu Božího Syna, který je stvořil, užíval, jak je psáno: Pán dává ze země růst lékům a moudrý muž jimi nepohrdá.

To se svatý František podrobil a pokorně poslechl toho, který ho napomínal.

V. kapitola

*Jak Františka ve městě Rieti přijal pan Hugo,
biskup z Ostie, a jak mu světec prorokoval,
že se stane biskupem celého světa*

- 492 99. Mnoho lidí mu bylo ochotno svými léky pomáhat, ale účinný lék se nenašel. Jel tedy do Rieti, kde podle názoru lidí bydlil muž, který byl na tyto nemoci odborník. Když tam dojel, byl přijat přátelsky a uctivě celou římskou kurií, která tam tehdy dlela. Se zvláštní blahosklonností ho uvítal ostijský biskup, pan Hugo, který žil zvlášť uctyhodným a svatým životem.

- 493 Jeho si blažený František se souhlasem a z vůle pana papeže Honoria zvolil za otce a pána celého bratrstva a řádu, protože ctil svatou chudobu a měl zalíbení v prostotě.

Tento vznešený pán se snažil přizpůsobit svůj život bratřím. Ve své touze po svatosti byl s prostými prostý, s pokornými pokorný, s chudými chudý. Mezi bratry byl bratrem, mezi menšími nejmenší. Pokud mohl, napodoboval způsob života bratří. Velmi horlivě se snažil všude zakořenovat svatý řád a svým čistým životem i ve vzdálených krajích řád doporučoval. Pán mu dal výmluvnost, kterou přemáhal protivníky pravdy, přemáhal nepřátele kříže Kristova, bloudící přiváděl na pravou cestu, nepřátele usmířoval a ty, kdo žili ve svornosti, spojoval ještě pevnějšími pouty lásky. V Boží církvi byl lampou hořící a svítící a přeostrým mečem, připraveným v pravý čas.

Často odkládal svůj drahocenný šat, oblékal se prostě, chodil bos jako jeden z bratří a usiloval o to, co slouží pokoji. Jeho ustavičnou a horlivou snahou bylo zprostředkovávat mír mezi lidmi, zvláště však mezi člověkem a Bohem. Proto ho Bůh brzy nato vyvolil za pastýře celé své svaté církve a povýšil mezi všemi národy.

494 100. Aby se poznalo, že se tak stalo Božím vnuknutím a podle vůle Ježíše Krista, už dávno předtím to slovy i znamením blažený Otec František předpověděl. Neboť když se řád působením Boží milosti začal rychle rozšiřovat, když jako cedr v Boží rajske zahradě začal zvedat k nebi svatý vrchol svých zásluh a když jako vybraná vinice vyháněl ratolesti nad celým okřskem zemským, obrátil se svatý František na pana papeže Honoria, který byl tehdy hlavou římské církve, s pokornou prosbou, aby pana Huga, biskupa z Ostie, ustanovil otcem a pánem jeho i jeho bratří. Pan papež souhlasil, světcově prosbě vyhověl a na pana Huga přenesl moc nad řádem bratří. Pan Hugo pak převzal úřad s úctou a pokorou. Jako věrný a moudrý služebník, který je ustanoven nad Pánovou rodinou, usiloval v každém ohledu dávat svým svěřeným v pravý čas pokrm věčného života.

495 Proto se mu svatý Otec ve všem podřídil a ctil ho podivuhodnou a uctivou láskou.

František byl veden Duchem svatým a byl jím zcela také naplněn. Proto viděl to, co mělo přijít, daleko dřív, než se to ukázalo očím ostatních. Kdykoli mu totiž v záležitosti řádu psal, nebo kdykoli psal puzen Kristovou láskou, kterou k němu pociťoval, neoslovoval ho jen: biskup z Ostie, nebo z Velletri, jak obvykle činili ostatní, nýbrž rozšiřoval pozdravnou formuli takto: »Nejdůstojnějšímu Otcí«, nebo »Panu Hugovi, biskupu celého světa«.

Často ho také pozdravoval s neslychaným požehnáním. Ačkoliv mu byl věrně oddaným synem, přece ho někdy z vnuknutí svatého Ducha utěšoval otcovskou domluvou, aby se nad ním upevnilo požehnání Otců, dokud se na něm nenaplní touha pahorků věčných.

496 101. Také jmenovaný biskup měl k světci převelikou lásku, a proto souhlasil se vším, cokoli blažený muž řekl nebo učinil. Často byl láskou uchvácen, už když Františka spatřil. Sám dosvědčuje, že kdykoli byl rozladěn nebo rozrušen, kdykoli světce spatřil nebo s ním mohl promluvit, že zmizely všechny temné mraky, že se rozradostnil, že zmizela skleslost a kolem něho se rozlila nebeská radost.

Tento biskup sloužil blaženému Františkovi jako služebník svému pánu. Kdykoli ho viděl, prokazoval mu úctu jako Kristovu apoštolu a pokorně mu líbával ruku.

- 497 Proto se nyní pečlivě staral, aby došel blažený František opět dřívějšího zdraví očí. Vždyť ho znal jako svatého, spravedlivého, pro církev Boží nepostradatelného a nesmírně zasloužilého muže. Měl soucit s celým bratrstvem a kvůli nemoci Otce obviňoval i syny. Svatého Otce napomínal, aby o sebe pečoval, léčení neodmítal, že by mu bezstarostnost v této věci mohla být připočítána spíš za hřích než za zásluhu. Svatý František poslouchal tedy pokorně, co mu tak důstojný pán a milovaný Otec prikazoval. Byl opatrnější a klidněji přijímal to, co bylo zapotřebí k jeho ošetření. Jeho choroba však už tak zastarala a pokročila, že bylo zapotřebí nejschopnějších odborníků a nejúčinnějších léků, aby se jeho utrpení aspoň poněkud zmírnilo. Ačkoli ho na několika místech na hlavě pálili, žilou pouštěli a dávali náplasti a masti, jeho stav se nezlepšil, spíše zhoršil.

VI. kapitola

*Ctnosti bratří, kteří svatému Františkovi sloužili,
a jak on sám o nich soudil*

- 498 102. Tato utrpení snášel František v trpělivosti a pokoře asi dva roky a při tom všem vzdával Bohu díky. Aby však mohl ještě nerušeněji zaměřovat svou pozornost na Boha a v častých vytrženích lépe přebývat v nebeských příbytcích a od nekonečně dobrotivého a milostivého Pána všehomíra získávat plnost milostí, přenechal péči o svou osobu několika bratřím, kteří mu byli pro své zásluhy zvláště blízcí.
- 499 Byli to muži ctnostní, Bohu oddaní, svatým milí, u lidí oblíbení. O ty se blažený Otec opřel jako o dům na čtyřech pilířích. Abych jejich skromnost nezranil, je totiž důvěrnou přítelkyní těchto duchovních mužů, zamlčím zatím jejich jména.

Skromnost je ozdobou každého věku. Je svědectvím nevinnosti, znakem čisté mysli, oporou kázně, zvláštní slávou dobrého svědomí, ochránkou dobré pověsti a ozdobou počestnosti. Tato ctnost tyto bratry zdobila a činila je lidem milé a příjemné. Tento milostiplný dar byl společný všem. Každého z nich však zdobila ještě jiná zvláštní ctnost: jeden vynikal jemnocitem, druhý bezpříkladnou trpělivostí, třetí chvályhodnou

prostotou, čtvrtý velkou tělesnou silou, spojenou však s něžnou myslí. Tito bratři chránili vnitřní klid blaženého Otce a pečovali o nemocné tělo. Žádné těžkosti ani námaze se nevyhýbali a zcela se věnovali jeho službě.

500 103. Ačkoli přeslavný Otec před Bohem došel milostí už dokonalosti a před lidmi tohoto světa se skvěl svatými skutky, přece se vytrvale snažil dojít ještě vyšší dokonalosti a jako zkušený rytíř na Božím bojišti vyzýval protivníka a vítězil nad ním ve stále nových bojích. Předsevzal si – pod Kristovým vedením – vykonat veliké věci. Ač byly údy už oslabeny a tělo odumřelé, přece chtěl v novém boji získat nad nepřítelem nový triumf. Vždyť pravá ctnost nezná časových hranic, protože čeká věčnou odměnu. Proto planul touhou vrátit se k prvním dílům pokory. V přemíře své lásky a v radostné naději chtěl své tělo přivést zpět k naprosté poslušnosti, ačkoli už bylo krajně vyčerpáno. Všechny starosti, které by mu mohly překážet, nechával stranou a všechnen neklid potlačoval. Když byl pro svou nemoc nucen zmírnit dřívější přísnost, říkával: Bratři, začneme konečně sloužit Bohu, našemu Pánu; vždyť jsme dosud neudělali žádný, nebo takřka žádný pokrok. Nedomníval se, že by už došel k cíli. Byl neúnavný v úsilí o novou svatost a vytrvale žil v naději, že bude moci začínat stále znovu. Chtěl se vrátit ke službě malomocným a nechat sebou pohrdat. Také si předsevzal, že bude utíkat před stykem s lidmi, že bude vyhledávat nejskrytější místa, aby, prost starostí o druhé, nic – mimo tělesnou schránku – ho nedělilo od Boha.

501 104. Viděl totiž, jak mnozí usilují o úřady ve vedení řádu. Oškřivil si opovržlivost těchto bratří a přál si je svým příkladem odvrátit od této chorobné ctížádosti.

Říkával, že starat se o druhé je dobré a v Božích očích bohumilé, že však by tuto péči měli přebírat jen ti, kdo nehledají sebe, nýbrž mají vždy a ve všem před očima Boží vůli. Mínil tím ty, kdo ničemu nedávají přednost před spásou, kdo nehledají pochvalu, nýbrž dokonalost svých poddaných, kdo nehledají slávu před lidmi, nýbrž čest před Bohem, kdo se za úřadem představeného nehoní, nýbrž se ho obávají, kdo se jmenováním nepovyšují, nýbrž jsou pokornější, kdo se necítí sesazením ponížení, nýbrž povýšení.

Právě v této době, kdy je na světě zloba tak hojná a kdy špatnost stále vzrůstá, je vládnout nebezpečné, říkával světec.

Naproti tomu je daleko užitečnější dávat se ovládat. Bolelo ho, že mnozí své první skutky opustili, že zapomněli na svou dřívější prostotu a šli za

novým. Truchlil nad těmi, kteří kdysi z celé duše usilovali o vyšší věci, nyní však klesali k nízkým a nicotným, kteří se odvrátili od pravé radosti, rozptylovali se v marnivých a neužitečných věcech a nalézali zalíbení v nevázané svobodě. Proto Boží dobrotu vroucně prosil, aby jeho syny od tohoto pobloudění osvobodila, a stále úpěnlivě prosil, aby je uchovávala v jednu propůjčené milosti.

VII. kapitola

*Jak se vrátil ze Sieny do Assisi;
kostelík Panny Marie v Porciunkule;
požehnání bratřím*

502 105. Šest měsíců před svou smrtí byl František v Sieně, kde mu léčili oční chorobu. A zde se roznemohl těžkou nemocí v celém těle; žaludek byl dlouhotrvající nemocí i nemocí jater velmi zeslaben, často zvracel krev, takže se zdálo, že se blíží smrt. Když se o tom bratr Eliáš dozvěděl, z daleka k němu spěchal. Jeho příchodem se svatý Otec natolik zotavil, že tu krajinu mohl opustit a odejít do Celly u Cortony. Po nějaké době mu tam oteklo celé tělo, i ruce a nohy. Žaludek slábl víc a více, takže nemohl takřka nic jíst. Proto prosil bratra Eliáše, aby ho dal přenést do Assisi. A dobrý syn vyhověl přání dobrého Otce. Když vše připravil, na žádané místo ho převezl. Město se nad příchodem blaženého Otce radovalo a všichni velebili Boha. Lidé totiž doufali, že svatý Boží brzy zemře – a to byl důvod jejich velké radosti.

503 106. Božím řízením se stalo, že se svatá duše oddělila a do nebeského království odešla tam, kde – dokud žila v těle – získala první poznání nebeských věcí a kde ji bylo vlito spásonosné pomazání. Věděl sice, že do nebeského království lze vejít z každého místa na zemi, že se vyvoleným všude udílí Boží milost. Věděl však také, že kostelík Panny Marie je zvlášť milostiplným místem, které je vyznamenávané častější návštěvou nebeských duchů. Častěji proto říkával bratřím: »Synové moji, hleďte, abyste toto místo nikdy neopustili! Kdyby vás jednou stranou vyhnali, druhou se vraťte zpět, protože toto místo je vskutku svaté a Božím stánkem. Zde nás Nejvyšší rozmnožil, když nás bylo jen pár, zde osvětlil srdce svých chudých světlem své moudrosti, zde zapálil naši vůli ohněm své lásky. Zde dostane každý, kdo v pokoře srdce prosí, oč žádá. Kdo na tomto místě chybuje, bude přísněji potrestán. Proto, moji synové, mějte

velkou úctu k tomuto místu Božího přebývání a chvalte zde Boha z celého srdce, s radostí a zpěvy!«

- 504 107. Jeho nemoc se však stále zhoršovala a síly ubývalo, takže se nemohl ani pohybovat. Když se ho jeden bratr tázal, co by raději snášel: zda tuto vleklou a obtížnou chorobu, nebo nejtěžší mučednictví z katovy ruky, odpověděl: »Synu, to je mi vždy milejší, sladší a příjemnější, co se víc líbí Pánu, mému Bohu. Jen jeho vůli si přeji vždy a všude poslouchat. Měl-li bych však tuto nemoc jen na tři dni zaměnit za jakékoli mučednictví, bylo by mi to těžké. A neříkám to kvůli odměně, kterou za to očekávám, nýbrž kvůli mukám utrpení, která snáším.«

Mučedník, ano mučedník, který s úsměvem, radostně a ochotně snášel to, co pro všechny už jen na pohled bylo trpké a bolestné! Doslova: neměl na těle místa, které by bylo ušetřeno bolesti. Přirozená teplota těla se pomalu ztrácela, denně se blížil jeho konec. Lékaři žasli, bratři se divili, jak mohl v tak bědném těle žít ještě duch; masa už takřka nebylo, byl už jen kost a kůže.

- 505 108. Když František viděl, že se jeho poslední den blíží – už před dvěma roky mu to totiž zjevil Bůh – dal k sobě zavolat bratry, které u sebe chtěl mít. Každému dal požehnání, podle vnuknutí shůry, jako kdysi prarotec Jakub svým synům, jako druhý Mojžíš, který syny Izraele zahrnul požehnáním, když vystupoval na horu, kterou mu označil Bůh.

- 506 Eliáš zaujal místo po jeho levici, bratři usedli kolem, a světec zkřížil ruce a položil pravici na Eliášovu hlavu. Protože mu bylo vzato světlo očí, otázel se: »Nad kým držím svou pravici?« Odpověděli: »Nad bratrem Eliášem!« »To také chci,« pravil a pokračoval: »Tebe, můj synu, žehnám ve všem a za všechno. Protože Nejvyšší v tvých rukou rozmnožil bratry a syny, žehnám tobě a v tobě všechny. Požehnej ti Bůh, Král všehomíra, na nebi i na zemi. Pokud mohu, a víc než mohu, ti žehnám! A co nemožu, nechť doplní ten, který může všechno! Nechť Bůh chová v paměti tvé námahy a práce a nechť tě odmění, až bude odplácet spravedlivým! Kež Bůh požehná všemu, co si žádáš, a kež ti splní všechno dobré, co si přeješ!« – »Žijte blaze, moji synové, a zůstávejte v bázni Boží! Přijdou na vás těžká pokušení a velké zkoušky. Blažení, kdo vytrvají v tom, co započali! Ve vašem středu vzniknou pohoršení a mnozí z řádu odejdou. Já nyní spěchám k Pánu a mám naději, že jsem na cestě k Bohu, jemuž jsem oddaně, z celého srdce sloužil.«

- 507 Tehdy se ještě nalézal v domě biskupa z Assisi. Proto prosil bratry, aby ho co nejrychleji odnesli k Panně Marii u Porciunkuly. Chtěl totiž svou

duši odevzdat Bohu tam, jak už bylo řečeno, kde došel plného poznání pravdy.

VIII. kapitola

Co činil a říkal při své blažené smrti

508 109. Jak mu bylo vůlí Boží oznámeno, měla se doba jeho obrácení dokonat ve dvaceti letech. Když byl kdysi blažený Otec s bratrem Eliášem ve Foligno a večer se uložili ke spánku, objevil se před bratrem Eliášem bíle oblečený kněz vysokého stáří a ctihodného zevnějšku a pravil: »Vstaň, bratře, a oznam bratru Františkovi, že od té doby, co opustil svět a začal Kristu sloužit, uplynulo už osmnáct let. Ode dneška zůstane na světě jen dva roky a pak si ho k sobě zavolá Bůh. Půjde cestou smrtelných lidí.«

509 I stalo se, že se slovo Páně, tehdy předpověděné, ve stanovené době naplnilo.

Když světec několik dní odpočíval na vroucně vytouženém místě, poznal, že se hodina jeho smrti blíží. Zavolal k sobě dva milé bratry, aby za jeho blízkou smrt i za budoucí život zapěli Bohu chvály. Nakolik jen mohl, sám zpíval Davidův žalm: »Hlasitě k Pánu volám, hlasitě k Pánu lkám.«

510 Avšak jeden z bratrů, kterého světec zvlášť miloval, který o bratry mimořádně pečoval, když viděl, v jakém je stavu a že se smrt blíží, řekl: »Běda nám, dobrotivý Otče! Nyní zůstanou děti bez otce a přijdou o pravé světlo svých očí! Pamatuj na své syny sirotky, které opouštíš. Odpusť jim všechny chyby a potěš přítomné i nepřítomné svým svatým požehnáním!« Světec mu odpověděl: »Můj synu, Bůh mne k sobě volá. Svým bratřím, blízkým i vzdáleným, odpouštím všechny přestupky i viny a nakolik mohu, je rozhřešuji. Oznam jim to a místo mne jim požehnej!«

511 110. Pak dal přinést knihu evangelií a prosil, aby mu z ní předčítali evangelium podle Jana od místa »Šest dní před Velikonocemi, když Ježíš věděl, že přišla jeho hodina, aby z tohoto světa odešel k Otci...« Také představený si předsevzal číst toto evangelium dřív, než to František žádal. Proto při prvním otevření knihy to místo hned našel, ač to byla kniha celého Písma svatého.

512 Nato se dal světec obléci v kající roucho a posypat popelem, protože se měl brzy rozpadnout v prach a popel.

A bylo tu mnoho bratří, jimž byl Otcem a vůdcem. Stáli s úctou kolem něho a čekali na jeho blaženou smrt a šťastný konec. Tu se jeho přesvatá duše odpoutala od těla a vešla do moře světla bez hranic; tělo pak zesnu-
lo v Pánu.

513 Jeden pak z bratří a učedníků světce, jehož věhlas je velmi známý, ale domnívám se, že jeho jméno je třeba zamlčet, protože pro takové vyznamenání nechce být za života slaven, viděl duši přesvatého Otce stoupat přímo k nebi. Byla to hvězda velikostí podobná měsíci, leskem slunci, a vznášela se na světlém oblaku.

514 111. Vskutku můžeme říci: »Jak slavný je tento světec, jehož duši viděl učedník stoupat do nebe! Krásná jako měsíc, jasná jako slunce vznášela se na světlém oblaku a nádherně zářila.

Ty právě světlo světa, které v církvi záříš jasněji než slunce, odňals nám paprsky svého světla, když jsi vešel do světlem zalité vlasti a zaměnil jsi společenství s námi, ubohými, za společenství andělů a svatých! Dobrotivý, přeslavný Otče, i když ses osvobodil od smrtelného těla, nepřestávej o své syny pečovat! Ty nejlépe víš, v jakém nebezpečí jsi je zanechal. Nesčetné útrapy a námahy jim dříve zmírňovala milosrdně tvá obšťastňující přítomnost. A tys byl skutečně milosrdný, přesvatý Otče, protože ses ve své dobrotě vždy ochotně smilovával nad svými hříšnými syny a šetřils je.

Velebíme tě, ctihodný Otče, protože tě požehnal Nejvyšší, který je vždy nade všechno požehnaný Bůh. Amen.«

IX. kapitola

Nářek bratří a jejich radost, když spatřili znamení kříže.

Křídla Serafa

515 112. Do Porciunkuly proudilo množství lidí, kteří takto velebili Boha: »Chválen a veleben buď, Pane, náš Bože, že jsi nám nehodným svěřil tak drahocenný statek! Budiž ti čest a chvála, nevýslovná Trojice!«

V zástupech přicházeli lidé z Assisi i z okolí, aby uviděli veliká Boží díla, která Pán slávy přeslavně zjevil na svém svatém služebníkovi. Zpívali písně radosti, jak jim tryskaly ze srdce, a všichni slavili všemohoucnost Vykupitele, když jejich touhu splnil. Synové však, kteří ztratili tak velkého Otce, truchlili a jejich slzy a vzdechy ukazovaly, jak dětinnou lásku k němu nosili ve svém srdci.

516 Jejich bolest však zmírnila neslýchaná radost a velikost divu vzbudila nesmírný úžas. Jejich zármutek se změnil ve chvalořečení a nářek v jásot, neboť nikdy neslyšeli a ani v knihách nečetli o tom, co spatřili a co by bývali nevěřili, kdyby to nebylo ověřeno jasným důkazem. Na světcově těle zářilo znamení kříže a utrpení neposkrvněného Beránka, který sňal hříchy světa; zdálo se, jako by tělo právě bylo sňato z kříže, jako by ruce a nohy byly proraženy hřeby a pravý bok probodnut kopím.

Viděli totiž, že tělo, které dříve bylo tmavé, nyní zářilo jasným leskem a svou krásou svědčilo o odměně blaženého zmrtvýchvstání. Jeho obličej se podobal spíše tváři anděla, a zdál se spíš živý než mrtvý. Údy byly jemné a ohebné jako nevinného dítěte. Šlachy se křečovitě nestáhly, jak to u mrtvých obvykle bývá; jeho kůže neztvrdla, údy neztuhly, takže se jimi dalo volně pohybovat.

517 113. A protože tělo vyzařovalo podivuhodnou krásu a bylo oslnivě bílé, podivuhodněji zářily na rukou i nohou nejen jizvy, ale i hřeby, z masa utvořené v černi jakoby železa, a v jeho pravém boku červené rány. Znamení umučení diváky nelekala, protože Františka zdobila půvabem, jako by na bílém podkladu ležely černé kamínky.

518 Bratři a synové se slzami líbali ruce a nohy milovaného Otce, který je opustil; uctívali i ránu na pravé straně prsou, která upomínala na toho, jemuž z této rány vytryskla krev a voda, a usmířila svět s Otcem.

Všichni lidé věřili, že dostali převelikou milost, když mohli políbit, nebo aspoň spatřit svaté rány Ježíše Krista na Františkově těle.

Neboť kdo by se při pohledu na něj spíš neradoval než plakal, a kdyby plakal, nebylo by to spíš z radosti než z bolesti? Mohl by být někdo tak tvrdý, že by ho toto nedojalo? Či srdce, ať jakkoli kamenné, by se nedalo pohnout až ke zkroušenosti, nedalo se roznítit božskou láskou, posílit k dobré vůli? Kdo by mohl být tak otrlý a bezcitný, že by se mu jasně nezjevila pravda: tento světec byl na zemi vyznamenán jedinečnou milostí a v nebi nevýslovnou slávou.

519 114. Ó jedinečná milosti a znamení mimořádné lásky! Rytíř je vyzbrojen touž zbrání slávy jako nejvyšší královský Majestát! Ó věčně pamětihodný div, tajemství, na něž nelze vzpomenout bez hluboké úcty, protože zraku víry zpřítomňuje ono mysterium, v němž krev neposkrvněného Beránka, tryskající z pěti ran, obmyla hříchy světa. Ó vznešená slávo kříže, která uděluješ mrtvým život! Jak příjemně tíží a jak sladké rány vtiskuje jeho břímě, že v něm mrtvé tělo ožívuje a slabý duch nabývá síly!

František tě velmi miloval a ty jsi ho přeslavně ozdobil. Čest a chvála jedinému moudrému Bohu, který obnovuje znamení ran a koná stále nové divy, aby nemocné těšil novými zjeveními a jejich srdce zázrakem ve světě viditelném uchvátí k milování věci neviditelných! Jak podivná a líbezná jsou Boží ustanovení!

Aby byla vyloučena jakákoli pochybnost – takový zázrak je neslýchaný – ukázal jej Bůh milosrdně nejprve na svém Synu, který byl z nebe a žil na zemi, aby jej brzy ukázal na tom, který byl ze země a pozemským člověkem. Vpravdě chtěl Otec milosrdenství ukázat, jaké mzdy je hoden ten, kdo se ho snaží milovat opravdu z celého srdce; dostane totiž místo ve vyšším a Bohu bližším řádu nebeských duchů (mezi Serafy – pozn. překl.).

520 Toho bychom mohli i my dosáhnout, kdybychom po způsobu Serafů rozevřeli nad hlavou dvě křídla, kdybychom po příkladu svatého Františka při každém dobrém díle měli čistý úmysl a správný způsob, když dílo zaměříme k Bohu a neúnavně usilujeme líbit se jedině a pouze jemu. Obě křídla musí být nad hlavou nutně spojena, protože čestný čin bez čistého úmyslu Otec světla nepřijme, právě tak jako obráceně, jak sám říká: »Je-li tvé oko zdravé, celé tvé tělo bude jasné. Je-li však tvé oko nemocné, celé tvé tělo bude zatemněné.« Oko přece není zdravé, chybí-li mu poznání pravdy, nebo protože nemá čistý úmysl a vidí to, co nemá. V prvním případě bude zdravý rozum mít oko za nezdravé, slepé, v druhém případě za špatné.

Peří těchto křídel je láska k milosrdně zachraňujícímu Otci a bázeň před přísně soudícím Pánem. Obojí musí srdce vyvolených udržovat svobodná od pozemského tím, že potlačují zlá hnutí a pečují o čistá bažení. Dvě křídla musíme pozvedat k letu, abychom bližním prokazovali dvojí službu lásky: osvěžení duše Božím slovem a pozemskou pomoc k udržování jeho těla. Tato křídla se zřídka spojují, protože málokdo umí splnit oba požadavky zároveň. Peří těchto křídel jsou rozličné dobré skutky nezbytné k tomu, abychom bližnímu opravdu pomáhali radou a skutkem. Dalšími dvěma křídly je pak zakryto tělo, které je bez zásluh. To se děje právem, když je někdo pro hřích zbaven milosti, ale pak pro kající vyznání je opět oblečen v nevinnost. Peřím těchto křídel jsou všelijaká hnutí mysli, vznikající z ošklivosti před hříchem a z touhy po ospravedlnění.

521 115. Toto všechno plnil přeblažený František tím nejdokonalejším způsobem. Byl obrazem a znamením Serafa a svou vytrvalostí v nesení kříže si zasloužil povznést se až mezi nejvznešenější duchy. Stále totiž visel na

kříži, neuhýbal žádné námaze a žádné bolesti, jen aby na sobě vždy dokonale plnil Boží vůli.

- 522 Bratři, kteří s ním žili, vědí, že měl denně, ba ustavičně na rtech slova o Ježíšovi, že rozhovor s ním byl milý, dobrotivý a líbezný. Jeho ústa mluvila z plnosti srdce a pramen lásky, která druhé osvětlovala a již byl plný, vyvěral z nitra navenek. Ježíšem se stále zaměstnával, Ježíše ustavičně nosil v srdci, Ježíše měl v ústech, Ježíše v uších, Ježíše v očích, Ježíše v rukách i v ostatních údech.

Jak často, když seděl u stolu a slyšel jméno Ježíš, pronesl, nebo jen na ně myslel, zapomněl na pokrm a – jak čteme o svatých – »měl oči a neviděl, měl uši a neslyšel«. A ještě víc! Když šel a přemýšlel nebo zpíval o Ježíšovi, úplně na cestu zapomněl a všechny tvory vyzýval k Ježíšově chvále. A protože Ježíše, a to Ukřižovaného, stále v podivuhodné lásce nosil v srdci, byl přede všemi jinými nádherně vyznamenán jeho jizvami. Směl také na Ježíše u vytržení patřit, jak sedí v nevýslovné a nepochopitelné velebnosti po pravici Otce, s nímž jako rovnocenný Syn Nejvyššího v jednotě Ducha svatého žije a kraluje, vítězí a vládne jako věčně nejvyšší velebný Bůh po všechny věky věků. Amen.

X. kapitola

*Nářek panen u sv. Damiána
a jak byl se slávou a ctí pochován*

- 523 116. Bratři a synové s velkým množstvím lidu z celého okolí Assisi se shromáždili a radovali se, že se mohou účastnit tak velké slavnosti. Celou noc po Františkově smrti strávili ve chválách Božích, takže pro velký jásot a množství světel to vypadalo, jako by tu byli na stráži andělé. Za časného rána proudily sem další zástupy lidí s klérem.

Bratři vzali mrtvého Františka z místa, kde zemřel, a za zpěvu hymnů a chval, za hlaholu pozounů nesli ho uctivě do města. Lidé trhali olivové a jiné ratolesti a slavnostně doprovázeli pohřební průvod. Stále přibývalo světel a stále mohutněl chvalo zpěv. Synové nesli Otce, stádce následovalo pastýře, který spěchal k Pastýři všech.

- 524 Když došli k místu, kde kdysi František založil společenství a řád Bohu zasvěcených panen a Chudých paní, postavili nosítka s tělem Otce v kostele sv. Damiána, u něhož přebývaly jmenované dcery, které získal pro Pána.

Tu se otevřelo malé okénko, kterým se Kristovým služebnicím v určité hodině podávalo tělo Páně v nejsvětější Svátosti, otevřeli také rakev, v níž ležel ukryt poklad nebeských ctností. Doneslo ho sem několik bratří, ač on byl zvyklý nosit břímě tak mnohých. A hle, objevila se paní Klára, zářná svou svatostí i svými zásluhami, první Matka ostatních panen, protože byla první ratolestí svatého řádu. Přišla se s ostatními dcerami podívat na Otce, který k nim nyní nemluvil, který k nim už nikdy nepřijde, protože odešel jinam.

117. Ve velkém zármutku srdce vzdychaly a plakaly, skrze slzy se na něho dívaly a bolestně volaly: »Otče, Otče, co si počneme? Proč nás v naší bídě opouštíš? Komu nás v naší bezútěšnosti svěříš? Proč jsi nás napřed neposlal tam, kam odcházíš? Rády bychom tě byly předešly. Teď nás tu v zármutku zanecháváš.

Co nám ukládáš dělat, když jsme zavřeny v tomto vězení a když nás už nenavštívíš, jako jsi dříve navštěvoval? Tebou nám mizí celá naděje, nemáme za tebe náhradu a jsme světu pohřbeny. Kdo bude utěšovat nás, na zásluhu i majetek tak chudé? Ty, Otče chudých a milovníku chudoby! Kdo nám v pokušeních přispěchá na pomoc? Ty jsi nesčetná pokušení přestál a prozíravě jsi je rozlišoval. Kdo nás posílí v našem zármutku, když tys byl pomocníkem ve všech bédách, které nás tísnily? Ó trpké loučení, neblahý odchod! Jak hrozná jsi, smrti, když jsi tisíce synů a dcer oloupila o takového Otce a když jsi všechny tak zarmoutila! Neodvolatelně nám odnímáš toho, pod jehož vedením naše horlivost, byla-li jaká, nejvíc vzkvétala!«

Panenská plachost zastavila konečně veliký pláč. A také se neslušelo bezútěšně naříkat nad tím, při jehož odchodu byl zástup andělů a radovali se obyvatelé nebes a Boží svatí. A tak kolísaly mezi zármutkem a radostí, když líbaly ruce Otce, ozdobené nejdrahocennějšími kameny a zářivými perlami. Pak nesli tělo dál a jim se zavřela brána, která se pro tak velkou bolest už nikdy neotevře.

Jak velký byl zármutek při dojmavém a soucit vzbuzujícím nářku dcer! Bolest jednoho byla společnou bolestí všech, takže nikdo nemohl zadržet slzy, když andělé míru hořce plakali.

525 118. Konečně dospěl průvod do města a za radosti a jásotu bylo svaté tělo pochováno na posvěceném místě, které mělo být v budoucnosti místem světějším. Odtud František osvěcuje svět ke cti Nejvyššího, všemohoucího Boha nesčetnými zázraky, jako ho dosud podivuhodně osvěcoval slovy svých svatých kázání. Bohu díky! Amen!

526 Přesvatý, blažený Otče, tebe i tvé skutky jsem oslavil náležitou, důstojnou, i když nedostatečnou chválou, když jsem je popsal, jak jsem nejlépe mohl. Propůjč tedy mně ubohému, abych tě v upřímném životě následoval, a tak mohl být v životě budoucím v tvém průvodu. Dobrotivý Otče, pamatuj na své ubohé syny, kterým po tobě, jejich veliké útěše, sotva zbývá jiná. Neboť jak jsi v skutku nejvznešenějším a prvním podílem všech bratří, který nyní patříš ke sborům andělů a do řady apoštolů u trůnu Boží velebnosti, tvoji synové zatím jsou v bahnitém kalu, uzavření v temném vězení a v slzách k tobě volají: »Otče, ukaž Ježíši Kristu, Synu nejvyššího Otce, své svaté rány, odhal znamení kříže na svém boku, na svých nohou i rukou, aby ve svém velikém milosrdenství ukázal Otci své vlastní rány. A pak nám jistě bude milostiv.«

Amen. Amen. Amen.

Konec druhé knihy.

III. KNIHA

Začíná třetí kniha o svatořečení našeho blaženého Otce Františka a o jeho zázracích

527 119. Přeslavný Otec František, který svůj blažený začátek korunoval ještě blaženějším koncem, poručil svého ducha nebi ve dvacátém roce po svém obrácení. Tam, korunován slávou a ctí, dosáhl místa mezi ohnivými kameny (srov. Ez 28,14) u Božího trůnu a stal se účinným pomocníkem těch, které zanechal na zemi. Vskutku, co by bylo lze odřeknout světcí, který ozdoben svatými ranami připodobnil se tomu, který je soupodstatný s Otcem, sedí na pravici Nejvyššího, je odleskem slávy a obrazem božské podstaty a působí očištění hříchů? Neměl by být povýšen ten, kdo měl účast na Ježíšově smrti a utrpení a nese na rukou, nohou i v boku svaté rány?

Vpravdě už naplňuje celý svět blahem a radostí a nabízí všem štěstí pravé spásy! Jasným světlem svých divů osvětluje svět a leskem pravé hvězdy osvěcuje celou zemi. Kdysi se svět rmoutil, že byl František světu vzat a zdálo se, jako by se proto ponořil do temné propasti. Ale nyní cítí, že je osvěcován jakoby ještě jasnějšími paprsky nového světla, pod nimiž všechna temnota mizí. Chvála Bohu, nárek ustal a nyní jása nad svědectvími Františkových ctností. Od východu, západu, jihu i severu přicházejí ti, kdo zakusili jeho podivuhodnou ochranu a věrohodně o tom svědčí.

528 Jako zvláštní milovník nebeských dober – dokud žil v těle – nic si na světě nepřivlastňoval, aby jednou vlastnil dokonaleji a radostněji dobro v plnosti. Proto byl ustanoven nad celým, když nechtěl být pánem nad polovičním, a zaměnil věčnost za časnost. Všude a všem přichází nyní na pomoc a všem je blízko, a protože jednotu vpravdě miluje dál, je dobročinný a neubývá mu.

120. Pokud žil mezi námi hříšnými, proputoval celý okruh světa a všude hlásal evangelium. A nyní, když vládne na výsostech s anděly, lehčeji než myšlenka – jako posel nejvyššího Krále – prokazuje všem národům skvělá dobrodiní. Proto ho ctí a uctívají, chválí a velebí všechny národy. Neboť všichni mají účast na společném štěstí.

529 Kdo by mohl vyjmenovat počet a druh zázraků, které skrze něho Pán působí?

Kolik divů učinil František jen ve Francii, kde se sešli král, královna i velmožové země jen k políbení polštáře, na němž František ve své nemoci ležel! Moudří a velmi učené muži, kterých vždy bylo v Paříži dost, pokorně, uctivě obdivují a vysoce cení Františka, muže nevzdělaného, přítele pravé prostoty a nejvyšší čistoty!

A právem nese jméno František, protože měl víc než ostatní šlechtěné »francouzské« srdce. Kdo znali jeho ušlechtilost, vědí, jak byl ve všem upřímný a dobrosrdečný, jak jistě a bez bázně vždy vystupoval, s jakou rozhodností a žarem srdce šlapal nohama všecko světské.

Co mám nakonec vyprávět o jiných částech světa? Útržkem jeho oděvu tam ustupují nemoci, mizí starosti a hoře a pouhým vyslovením jeho jména dosahují mnozí obou pohlaví pomoci ve svých trápeních.

530 121. Také na jeho hrobě se dějí neustále nové zázraky a na prosby se zde dochází úžasných milostí pro duši i tělo. Slepí vidí, hluchí slyší, chromí opět chodí, nemí mluví, dnou stížení poskakují, malomocní se očisťují, vodnatelní uzdravují, nejrůznějšími chorobami stížení dosahují plného zdraví.

Mrtvé tělo tak uzdravuje těla živá, jako za svého života probouzel k životu mrtvé duše.

531 O těchto věcech se dozvěděl římský biskup, nejvyšší z biskupů, hlava křesťanů, pán zemského okrsku, pastýř církve, pomazaný Páně, Kristův zástupce. I on plesá a překypuje radostí, neboť vidí, že se za jeho dnů obnovuje církev Boží novými tajemstvími, ale i starými zázraky. A to vše se děje na přímlovu jeho syna, kterého nosil v srdci, hýčkal na svém klíně, živil mlékem slova a vychovával pokrmem spásy. Ty zprávy slyší i ostatní strážci církve, pastýři stáda, obránci víry, přátelé Ženicha, kteří jsou mu oporou, kteří jsou sloupy světa, ctihodní kardinálové.

Blahopřejí církvi, radují se s papežem, velebí Vykupitele, který ve své nevýslovné moudrosti, z nejvyšš nepochopitelné milosti a převeliké dobroty zvolil na tomto světě pošetilé a nepatrné, aby k sobě přitáhl silné. Slyší o tom i celý okruh země, s radostí přisvědčují a všichni, odání katolické víře, překypují svatou a radostnou útěchou.

532 122. Náhle se však věci mění a vynořuje se nová zkouška. Je porušen klid a mír, rozhořuje se pochodeň závisti, církev se dostává do vnitřních bojů. Římané, odbojný a divoký lid, zuří opět podle svého zvyku proti svým sousedům a zpupně vztahují své ruce po svatyni. (Pozn. překl.:

Císařská strana podporovaná Fridrichem II. rozpoutala 27. 3. 1228 proti papeži povstání, takže musel z Říma utéci.)

Výtečný papež Řehoř se snaží v zárodku udusit rozpoutanou zlobu, zastavit kruté řádění, utišit bouři a jako opevněná věž chrání Kristovu církev. Hrozí mnohá nebezpečí, hrůz přibývá. Také v jiných částech území (pozn.: papežského) se pozvedají hříšní proti Bohu. Co činit? Vidí, co vše by mohlo v příštích týdnech nastat, bere do úvahy přítomnou situaci, a proto se rozhoduje přenechat město vzbouřencům, aby ostatní kraje uchránil od bouří. (Pozn. překl.: Řím opustil 20. 4. 1228.)

- 533 Objevuje se ve městě Rieti, kde ho přijímají s náležitou úctou. Odtud jde dále do Spoleta. I zde mu měšťané prokazují hlubokou úctu a váží si ho. Zdržuje se zde několik dní, zkoumá stav církve, a pak ve své dobroti-vosti, provázen ctihodnými kardinály, navštěvuje Kristovy služebnice, které odumřely světu a žijí jakoby pohřbeny. Jejich svatý život, nejvyšší chudoba a skvělý řád života dojmají všechny až k slzám a učí je chápat pohrdá-ní světem a panenský život.

Ó pokoro, z níž líbezně vycházejí všechny ctnosti! Pán okruhu země, nástupce knížat apoštolů, navštěvuje Chudé paní pohrdané a pokorně uzavřené! Ač se tato pokora podle zdůvodněného mínění slušela, přece byla svým příkladem neobyčejná a marně by se dříve hledala. (Pozn. překl.: Ve Spoletu se zdržoval Řehoř IX. od 10. 5. 1228 a navštívil klášter klarisek S. Paolo u Spoleta.)

- 534 123. A už spěchá, skutečně spěchá do Assisi, kde je pro něho uložen skvostný poklad, který má zažehnat všechno utrpení a všechny nesnáze. Z jeho příjezdu se raduje celý kraj, město jásá, občané pořádají velké slavnosti a jasný den je pro nová světla ještě jasnější. Všichni mu jdou vstříc a uctivě ho zdraví. Jde mu vstříc zbožné společenství chudých bratrů a všichni vítají pomazaného Páně líbeznými písněmi. Kristův zástupce jde ke hrobu Otce Františka a uctivě a radostně poprvé pozdravuje místo, kde uložili jeho tělo. Hluboce vzdechl, bije se v prsa a tryskají mu slzy. Ve vroucí zbožnosti sklání u hrobu svou ctihodnou hlavu.

- 535 Pak začínají slavnostní porady o kanonizaci světce. Častěji se schází osvětlené kolegium kardinálů. Ze všech stran sem spěchají zástupy těch, kdo byli na přímluvu světce zbaveni svých neduhů, odevšad přicházejí zprávy o skvělých zázracích; zprávy se zkoušejí, ověřují, jsou čteny a potvrzovány.

Mezitím ale úřední záležitosti a nové hrozivé události nutí Svatého otce, aby cestoval do Perugia. Ve své jedinečné a veliké blahověli vrací se

však co nejdříve zpět do Assisi, aby nejvyšší důležitou věc dokončil. Poslední porada je v Perugii. V bytě pana papeže se schází svaté kolegium ctihodných kardinálů. Všichni stejně myslí a stejně o věci soudí. Předcítají se zápisy oázracích, chvalitebně se o nich vyjadřují, a život i skutky Otce Františka zahrnují převelikou chválou.

- 536 124. »Jako důkaz svatého života tohoto blaženého muže,« praví, »nemáme zapotřebí žádných zázraků. Vlastními očima jsme viděli jeho život a takřka rukama jsme se ho mohli dotýkat, a zkoušeli jsme ho ve světle pravdy.«

Všichni jásají, radují se a prolévají slzy radosti. A v těchto slzách je veliké požehnání. A hned je také stanoven den, v němž měl být svět naplněn milostiplnou radostí.

- 537 Také tento slavný den přišel (16. 7. 1228 – pozn. překl.) a stal se pamětihodným pro všechny časy. Nejen země světa, i nebeská obydlí má naplnit radostným jásotem. Jsou pozváni biskupové, přicházejí opati a z nejvzdálenějších zemí se scházejí církevní hodnostáři. Dokonce i jeden král vzdává světcům úctu svou přítomností, rovněž zástup hrabat a vznešených tohoto světa. Tito všichni provázejí pána okruhu země a v nádherném průvodu vcházejí do města Assisi. Přicházejí k místu, které je připraveno pro slavnostní akt. Kolem Svatého otce je vznešený zástup kardinálů, biskupů a opatů. Je tu i veliký zástup kněží a kleriků, šťastná obec řeholníků, skromných řeholnic v závojích, i veliký zástup ze všech zemí a nesčíslné množství lidu obojího pohlaví. Ze všech stran sem přicházejí mladí i staří a bouřlivě si žádají, aby se mohli účastnit tak velkolepé slavnosti.

- 538 125. Velebně stojí papež, snoubenec Kristovy církve, obklopen tak pestrá nádhrou synů. Na hlavě má papežskou mitru, oděn ve svatá roucha protkávaná zlatem a posetá broušenými drahokamy. Tak tu stojí, pomazaný Páně, ve zlatém lesku majestátní nádhery a přitahuje oči všech. Kolem něho stojí kardinálové a biskupové, ozdobeni lesklými řetězy a oblečení v bílá roucha; obraz krásy, v němž se jako v zrcadle odráží radost blažených v nebi.

- 539 Všechen lid očekává s napětím slova radosti, slova plesání, slova nikdy neslyšená, slova sladkosti, slova chvály, slova věčného blahoslavení. Nejprve všemu lidu káže papež Řehoř: vřele, vroucně a zvučným hlasem hlásá Boží chválu a slávu. Také blaženého Otce Františka velebí vzletnými slovy a při zmínce o čistotě jeho života je dojat až k slzám. Řekl: »Jako denice uprostřed mlh, jako měsíc v úplňku, jako září jasné slunce,

tak zazářil on v Božím domě.« Když papež skončil pravdivou a důstojnou řeč, čte jeden z jeho podjáhů, jménem Oktavián, daleko slyšitelným hlasem světcovy zázraky. Pan kardinál jáhen Reiner, muž obdařený bystrozrakem a zbožností a muž přísných mravů, se slzami v očích vysvětluje zázraky vznešenými slovy. Je vidět, jak se pastýř církve raduje, jak je v srdci hluboce pohnut a vzlyká štěstím. Ani ostatní církevní hodnostáři se nemohou ubránit slzám, které kanou na jejich roucha. Také lid, unavený napjatým čekáním, slzí.

540 126. Nato pozdvihuje Svatý otec ruce k nebi a mocným hlasem volá: »Ke cti a slávě všemohoucího Boha, Otce i Syna i Ducha svatého, přelav-
né Panny Marie, svatých apoštolů Petra a Pavla, i ke cti svatě římské
církve, po poradě s našimi bratry a jinými hodnostáři rozhodujeme, aby
byl přeblažený Otec František, jehož Pán oslavil v nebi a kterého ctíme
na zemi, zapsán do seznamu svatých a jeho svátek aby se slavil v den
jeho smrti.«

541 Po těchto slovech zanotovali ctihodní kardinálové spolu s papežem
hlasitě Te Deum. Vtom zazněl nadšený potlesk všeho lidu, který velebil
Boha. Země se hlukem otřásá, vzduch se chvěje jásotem, půda vlhne
slzami. Znějí nové zpěvy, duchovními melodiemi jásají Boží služebníci.
Hudební nástroje znějí, zástupy zpívají, rozkošná vůně stoupá k nebi
a dojmavé písně se rozléhají údolím. Je jasný den, zkrášlený ještě jasněj-
šími paprsky. V zástupech se zelenají olivové ratolesti i čerstvé listy ji-
ných stromů, kolem papeže slavnostní roucha a skvělost nádhery. Srdce
všech uchvacují a rozradostňují pokoj a požehnání.

542 Tu vstává konečně přešťastný papež Řehoř ze svého vznešeného trů-
nu, ubírá se po stupních dolů, vstupuje do svatyně, aby se modlil a oběto-
val. Šťasten, chvějícími se rty líbá rakev, která chová svaté, Bohu zasvěcené
tělo, a stále přednáší nové prosby. Pak slaví svatá tajemství.

Je obklopen kruhem bratří, kteří se klanějí, chválí a velebí všemohou-
cího Boha, toho, který učinil veliké věci na zemi.

Lid se k chvále Boží přidává a ke cti vznešené Trojice a svatého Fran-
tiška přináší dary díků. Amen.

To se stalo v městě Assisi dne 16. července, v druhém roce pontifikátu
pana papeže Řehoře IX. (Pozn. překl.: Tento druhý rok byl od 21. 3.
1228 do 20. 3. 1229. Z bezprostředního a detailně přesného líčení svato-
řečení se právem uzavírá, že se této slavnosti Celano osobně účastnil.)

ZÁZRAKY SVATÉHO FRANTIŠKA

*Ve jménu Krista začínají zázraky našeho svatého
Otce Františka*

- 543 127. V pokorné prosbě o milost našeho Pána Ježíše Krista chceme, abychom u současníků probudili líbeznou zbožnost a u budoucích posílili víru, pod vedením Krista uvést krátce, ale věrně zázraky, které byly – jak jsem napsal výše – čteny v přítomnosti pana papeže Řehoře.

I. Uzdravení chromých

- 544 V den pohřbu, kdy bylo zemi svěřováno tělo našeho přeblaženého Otce Františka jako drahocenný poklad, balzamované spíše nebeskou vůní než pozemským balzámem, donesli sem dívku. Měla už přes rok nepěkně zkrivený krk a hlavu, která přirůstala k zádům. Nahoru se mohla podívat jen ze strany. Když na nějakou dobu položila hlavu na rakev se vzácným tělem světce, srovnal se krk pro zásluhy svatého muže a hlava zaujala normální polohu, takže dívka, překvapená náhlým uzdravením, s pláčem odtud utekla. Na rameni však bylo vidět prohlubeninu, do níž byla hlava zabořena.
- 545 128. V hrabství Narni byl chlapec, jehož holenní kost byla ohnutá a chromá, takže mohl jít jen o dvou berlich. Byl odkázán na žebrotu a už více let takto trpěl. Otce ani matku neznal. Pro zásluhy našeho přeblaženého Otce Františka byl z této nemoci tak dokonale uzdraven, že chodil normálně a bez berlí. Chválil za to Boha a jeho svaté.
- 546 129. Jakýsi Mikuláš z Foligna měl chromou levou nohu. Protože ho silně bolela, i proto, aby se uzdravil, stáli ho lékaři tolik, že se velmi zadlužil. Když mu léčení nepomáhalo a bolesti se množily, takže kvůli jeho sténání a křiku sousedé ani spát nemohli, doporučil se Bohu a svatému Františkovi a dal se donést na jeho hrob. Celou noc se u hrobu světce modlil, pak ho náhle přešla bolest, nohu natáhl a s radostí a bez hole se vrátil domů.
- 547 130. Opět chlapec – měl tak ochromenou nohu, že měl koleno na prsou a patu na sedací ploše, a nemohl jí pohnout. Dobelhal se na hrob

blaženého Františka. Otec za jeho uzdravení konal žínící pokání a matka se velmi trápila. I tento chlapec byl úplně a náhle uzdraven, takže mohl
zdráv a radostný běžet ulicemi a děkovat Bohu a svatému Františkovi.

548 131. Ve městě Fano žil mrzák. Nohy měl plně vředů a přirostlé k sedacím
plochám. Z vředů šel takový zápach, že ho špitální otcové nechťeli při-
jmout. Vroucně se utíkal o přimluvu k blaženému Otci Františkovi a pro
jeho zásluhy byl úplně uzdraven.

549 132. Malé děvčátko z Gubbia mělo chromé ruce a už celý rok nemělo
vládu ani nad nohama. Aby došla milosti uzdravení, dopravila ji její mat-
ka s voskovým obrazem ke hrobu blaženého Otce Františka. Byla tam
osm dní, když se jí náhle uzdravily všechny končetiny.

550 133. Jiný chlapec z Montenero ležel několik dní před dveřmi kostela,
kde bylo tělo svatého Františka. Nemohl chodit ani sedět, protože měl
tělo od pasu dolů úplně ochrnuté. Jednoho dne ho vnesli do kostela,
dotkl se hrobu blaženého Otce Františka a odcházel odtud zdráv. Hoch
sám vyprávěl, že zatímco ležel před hrobem slavného světce, objevil se
před ním u hrobu jakýsi mládenec v hábitu Menších bratří. Měl v ruce
hrušky, zavolał ho, a když mu jednu podával, povzbuzoval ho, aby vstal.
Vzal hrušku z jeho ruky a řekl: »Vidíš, že jsem chromý a nemohu vstát.«
Nabídnutou hrušku snědl a natáhl ruku po druhé, kterou mu onen mlá-
denec nabízel. Když ho mladík znovu povzbuzoval, aby vstal, vzal jeho
ruku, pozvedl ho a zmizel. Když viděl, že je zdráv, začal hlasitě volat
a hlásat, co se s ním stalo.

551 134. Ženu z vesničky Coccorano přinesli k hrobu slavného Otce na
nosítkách, protože mimo jazyk nebyla s to používat žádného údu. Za
malou chvíli po tom, co dlela u hrobu svatého muže, zvedla se zdravá.

Jiný občan z Gubbia přinesl k hrobu svatého Otce svého syna, také
ochrnutého, v koši – a dostal ho zpět úplně zdravého. Byl tak zmrzačený,
že měl nohy jakoby přirostlé k sedací části těla a byl úplně vyhublý.

552 135. Bartoloměj z města Narni, chudý a potřebný muž, spal jednou ve
stínu ořešníku. Když se probudil, byl tak ochrnutý, že se nemohl po-
hnout. Nemoc se stále horšila, holenní kost a chodidlo mu slábly a úplně
seschly. Ani říznutí nožem necítil a také vůči pálení byla noha necitlivá.
Ale milovník chudých, svatý František, se mu jednou v noci zjevil
a přikázal mu, jat soucitem z takového utrpení, aby se šel vykoupat, že ho
tam od nemoci osvobodí. Probudil se a nevěděl, co má dělat. Proto celé
zjevení vyprávěl biskupovi města. Biskup ho povzbudil, aby jmenovanou
koupel vyhledal, a požehnal mu. Muž se o berlich belhal na jmenované

místo. Velkou námahou cestou vysílen, slyšel hlas: »Jdi v pokoji Páně. Já jsem ten, kterému ses svěřil.« Když se místu blížil, zabloudil, protože byla noc, a opět slyšel hlas, že není na pravé cestě a kudy má jít. Když na místo došel a sestoupil do koupele, cítil, jako by se ho čísi ruka dotkla na chodidle a holenní kosti a jako by obojí narovnávala. Hned vyšel z koupele zdrav, chválil a velebil všemohoucího Stvořitele i jeho služebníka, blaženého Františka, který mu vyprosil takovou milost a sílu. Vždyť byl šest let mrzákem a žebrákem a už nebyl mladý.

II. Slepí prohlédají

- 553 136. Žena jménem Sibilía, řadu let slepá, nechala se ve smutku dovést ke hrobu Božího muže. Radostně se vracela domů, protože tam znovu uviděla. Také jeden slepec ze Spello byl ze své slepoty u hrobu světce uzdraven.

Jiná žena z Camerina neviděla na pravé oko. Její rodiče položili na slepé oko šátek, jehož se blažený František dotkl, a složili slib. Tu se jí vrátilo světlo očí a děkovala Pánu Bohu a svatému Františkovi.

Něco podobného se stalo jedné ženě z Gubbía; složila slib a vrátilo se jí světlo očí a opět viděla.

Jeden assiský občan byl pět let slepý. Protože za života blaženého Františka byl jeho přítelem, upomínal blaženého, kdykoliv se modlival, na minulé přátelství. Když se pak dotkl jeho hrobu, byl uzdraven.

Jakýsi Albertin z Narni, který byl už téměř rok slepý, se zasněl blaženému Františkovi, vrátil se mu zrak a hned se vydal na jeho přeslavný hrob.

III. Posedlí

- 554 137. Ve Folignu žil muž jménem Petr. Jednou, když ze slibu nebo pokání putoval ke svatyni svatého archanděla Michaela, zastavil se u pramene. Protože byl žíznlivý, z pramene se napil. A tu se mu zdálo, jako by do sebe vpil demony. A skutečně byl jimi po tři roky posedlý a vyváděl věci hrozné na pohled i k vyprávění. Když přišel k hrobu svatého Otce, démoni zuřili a hrozně jím cloumali. Jasným a zjevným zázrakem byl od nich podivuhodně osvobozen, když se hrobu dotkl.

- 555 138. Jedna žena z městečka Narni byla posedlá hroznou vzteklostí, přišla o zdravý rozum, dělala hrůzné věci a zmateně mluvila. Jednou se jí zjevil blažený František a řekl: »Udělej znamení kříže!« Žena odpověděla: »Nemohu!« Tu ji světec pokřížoval sám a byla osvobozena od bláznovství a ďábelské vzteklosti.

Ještě mnoho mužů a žen, kteří byli souzeni ďábelskými trápeními a šalbami, bylo z ďábelské moci pro zásluhy svatého a slavného Otce osvobozeno. Protože se však tento druh lidí lehce nechává oklamat, nechceme se u těchto věcí zdržovat a přejdeme k větším zázrakům.

IV. Smrtelně nemocní dosahují zdraví:

uzdravení vodnatelných, nemocných dnou a jinými nemocemi

556 139. Malý chlapec jménem Matouš, z městečka Todí, ležel osm dní ve své posteli jako mrtvý. Ústa měl sevřená a neviděl. Hlava, ruce i nohy byly úplně černé. Všichni se už vzdali naděje, že by se zachoval při životě, ale na slib své matky se podivuhodně rychle uzdravil. Z úst mu začala téci krev a vypadalo to, že vykrvácí. Matka klekla na kolena a jakmile v bolesti vyslovila jméno svatého Františka, začalo dítě otevírat oči, zrak se mu vrátil a z prsou matky začalo opět pít. Brzy se ztratila také černá barva kůže, dítě sílilo a brzy začalo být normální. Když se dítě uzdravovalo, tázala se ho matka: »Kdo tě uzdravil, dítě?« A dítě trhaně říkalo: »Ciccu, Ciccu!« (Pozn. překl.: ještě dnes dialektem Františkovi v Itálii říkají »Cecco«.)

A pak se ho matka znovu ptala: »Či jsi služebník?« A dítě opět odpovědělo: »Ciccu, Ciccu.« Neumělo totiž ještě normálně mluvit, protože bylo velmi malé. Proto koktalo jen polovinu jména blaženého Františka.

557 140. Mladý muž spadl z velké výšky, ztratil řeč a nikdo se pro bolest nemohl jeho končetin ani dotknout. Tři dny nic nejedl, nepil a ani nejevil známky života. Měli ho za mrtvého. Jeho matka nehledala žádnou lékařskou pomoc, nýbrž vroucně vyprošovala jeho uzdravení skrze blaženého Františka. A když složila slib, obdržela ho zpět živého a zdravého. Děkovala za to všemohoucnosti Spasitele.

558 Jiný, jménem Mencinus, byl smrtelně nemocen. Nikdo už nevěřil, že by se mohl uzdravit. On však, jak jen mohl, volal jméno blaženého Františka a byl náhle uzdraven.

Chlapec z Arezza jménem Walter trpěl neustále horečkou a měl dva vředy. Všichni lékaři se už vzdali naděje. Když rodiče udělali ke cti svatého Františka slib, byl syn uzdraven.

Druhému, blízko už smrti, zhotovovali voskovou masku. Dříve však, než ji dohotovili, byl náhle ze všech nemocí uzdraven.

141. Jedna žena byla už léta upoutána na lůžko a nemohla se ani hnout. Zaslíbila se Bohu a blaženému Františkovi, byla z nemoci uzdravena a mohla opět vést svou domácnost.

V městě Narni žila žena, která měla už osm let uschlou ruku, takže s ní nemohla nic dělat. Konečně se jí zjevil blažený Otec František, narovnal jí ruku a ona byla zdráva jako jiní.

Mladý muž z téhož města ležel už deset let těžce nemocen. Měl celé tělo oteklé a žádné léky nezabíraly. Pro zásluhy blaženého Otce Františka, když jeho matka složila slib, byl šťastně uzdraven.

Ve městě Fano byl nemocný vodnatelností. Končetiny měl hrozně oteklé. Zasloužil si na přímluvu blaženého Františka vysvobození z této nemoci. Občan z Todi trpěl tak hrozným revmatismem kloubů, že už nemohl ani sedět, ani jinak odpočívat. Jeho těžká nemoc působila takové mrazení, jako by se měl úplně rozpadnout. Volal lékaře, bral mnoho koupelí a různých léků, ale žádná úleva nepřicházela. Jednoho dne udělal však v přítomnosti kněze slib, jestli mu svatý František dopomůže k dřívějšímu zdraví. Ještě se modlitby ke světcům nedomodlil, když zjistil, že se mu dřívější zdraví vrací.

- 559 142. Žena v Gubbiu, stížená dnou a upoutaná na lůžko, byla uzdravena po trojím vyzvání blaženého Františka.

Muž jménem Bontadoso měl v rukou i nohou tak těžké bolesti, že se nemohl ani pohybovat, ani na straně ležet. Ztratil chuť k jídlu a spát také nemohl. Jednoho dne ho žena povzbuzovala, aby se pokorně obrátil s prosbami na blaženého Františka, zda by na jeho přímluvu nebyl brzy uzdraven. Muž ve velkých bolestech řekl: »Já však nemohu věřit, že je svatý!« Když mu však žena dále domlouvala, aby složil slib, slíbil konečně muž tímto způsobem: »Odporučím se svatému Františkovi a uvěřím, že je svatý, když budu do tří dnů vysvobozen z této nemoci.« A byl brzy uzdraven pro zásluhy Božího světce. Mohl opět chodit, jíst i spát a velmi všemohoucího Boha chválil.

- 560 143. Jeden muž byl železným šípem těžce zraněn na hlavě. Protože šíp pronikl oční dutinou a zůstal v hlavě trčet, žádný lékař nemohl pomoci. Odporučil se tedy v pokorných prosbách Božímu světcu Františkovi s pevnou důvěrou, že by na jeho přímluvu mohl dojít uzdravení. Když trochu usnul, zjevil se mu ve snu svatý František a řekl mu, aby si nechal šíp vyjmout zadní částí lebky. Jak to ve snu viděl, nechal si druhého dne provést operaci a byl bez jakýchkoli těžkostí zdrav.

- 561 144. Jeden muž z městečka Spello, jménem Imperator, měl po dva roky potíže s velkou kýlou, že vnitřnosti vyhřezávaly ven spodním trupe. Nemohl je udržet uvnitř, takže musel nosit kýlní pásy. Hledal pomoc u lékařů, kteří z něho tahali peníze. Když pak neměl peníze ani na

živobytí, byl zoufalý. Utekl se tedy k Bohu a pokorně prosil, aby mu pomohl na přímluvu blaženého Františka. Tak se modlil na ulici, doma, všude. A tak se stalo, že během krátké doby byl milosti Boží na přímluvu svatého Františka vysvobozen z útrap.

- 562 145. Jeden bratr v Marce Ankonské, který v poslušnosti sloužil v řádu, měl v bederní krajině velikou píštěl, tak zlou, že se vzdal naděje na vyléčení lékaři, protože nemoc byla již pokročilá. Prosil provinciála, pod jehož poslušností žil, aby mu dovilil navštívit místo, kde byl pohřben blažený Otec. Měl totiž naději, že na přímluvu světce dostane milost zdraví. Představený mu to nechťel dovolit, protože leželo mnoho sněhu a byla zima a on se obával, aby se velikou námahou nemoc ještě nezhoršila. Bratr se začal proto zneklidňovat. Jedné noci u něho stanul svatý Otec František a pravil: »Synu, nestrachuj se! Odlož kožešinu, kterou na sobě máš, odhoď náplast i obvazy, zachovávej řeholi a budeš zdrav!« Jakmile ráno vstal, učinil, jak mu bylo přikázáno, byl uzdraven a dobrořečil Bohu.

V. Uzdravení malomocných

- 563 146. V San Severino v Marce Ankonské byl jinoch jménem Atto, který byl po celém těle poznačen malomocenstvím. Lékaři ho měli za malomocného. Všechny končetiny měl nateklé, zřitelnice rozšířené a na vše se díval netečným pohledem. Nemohl chodit, byl trvale upoután na lůžko. Rodiče tím velmi trpěli. Otec už nevěděl, co si s ním počít. Konečně přišel na to, že by ho mohl celého zaslíbit svatému Františkovi, a řekl synovi: »Dítě, nechťel by ses zasvětit svatému Františkovi, který je všude proslaven divy, zda by ti v této nemoci nepomohl?« On odpověděl: »Ano, otče, chci.« Otec dal přinést papír a odměřil délku syna. Pak řekl: »Zasvěť se blaženému Františkovi; jestli na jeho přímluvu dojdeš zdraví, donešeš mu každý rok svíčku tak dlouhou, jak jsi sám.« Syn sepal ruce a začal blaženého Františka prosit o slitování. Když se domodlil, byl od vyrážky očištěn. Vstal z lože, vzdal Bohu a blaženému Františkovi čest a začal chodit.

- 564 Ve městě Fano žil mladík jménem Bonomo. Lékaři ho prohlásili za chromého a malomocného. Když ho jeho rodiče zbožně zasvětili svatému Františkovi, byl od malomocenství očištěn, ochromení zmizelo a byl dokonale zdrav.

565 147. V Città della Pieve byl ubohý mladý žebrák, který byl od narození hluchoněmý. Jazyk měl tak krátký a nevyvinutý, že se těm, kdo ho vyšetřovali, zdál užiznutý.

Jednou večer přišel k domu Marka v Città a znameními, jak němí dělávají, ho prosil, aby ho pohostinsky přijal. Naklonil hlavu na stranu, dal si k tváři ruce, aby naznačil, že chce u něho přenocovat. Ten muž ho přijal a ponechal si ho u sebe, protože ten mladík uměl služební práce. Ač byl od narození hluchoněmý, byl nadaný a podle znamení rozuměl rozkazům. Když jednou ten muž se ženou seděli večer u stolu a chlapec před nimi stál, řekl muž své ženě: »Byl by to veliký zázrak, kdyby blažený František vrátil tomuto chlapci řeč i sluch.«

148. A připojil: »Před Bohem slibuji, jestli blažený František na něm udělá ten zázrak, bude mi chlapec velmi milý a chci o něho pečovat po celý jeho život.« Ó dive! Jakmile slib vyslovil, řekl chlapec: »Ať žije blažený František!« Pozvedl oči a pokračoval: »Vidím zde nahoře stát svatého Františka. Přišel mi vrátit řeč.« A ještě připojil: »Co ale teď řeknu lidem?« Ten muž odvětil: »Budeš chválit Boha a budeš mnoha lidem ke spáse!«

Chlapec skákal a radoval se a všem hlásal, co se stalo. Ti, kdo ho dobře znali, sbíhali se a plni údivu chválili na kolenou Boha a blaženého Františka. Jazyk chlapci narostl a mohl normálně mluvit a vyslovoval tak pěkně, jako by mluvil odjakživa.

566 149. Jiný chlapec, jménem Villa, nemohl mluvit ani neslyšel. Jeho matka slíbila, že dá udělat voskovou figuru chlapce a donese ji ke hrobu blaženého Otce Františka. Když se z pouti vrátila domů, našla svého syna, jak chodí i mluví.

567 Jeden muž z diecéze Perugia úplně ztratil řeč. Stále měl otevřená ústa a lapal po dechu, protože měl hrdlo podebrané. Když přišel k hrobu svatého Františka a kladl nohu na schody do krypty, vyšla mu z úst krev a hned byl dokonale zdrav. Mohl mluvit a ústa zavírat a otevírat, jak chtěl.

568 150. Jedna žena trpěla tak velkými bolestmi v hrdle, že měla jazyk úplně vyschlý a přilepený na patře. Nemohla ani mluvit, ani jíst, ani pít. Přikládali jí náplasti, dávali léky, ale úleva se nedostavovala. Nakonec učinila v srdci – protože nemohla mluvit – svatému Františkovi příslib. A hned se jí ulevilo, z hrdla vyšel kulatý kamínek, který pak všem ukazovala, a byla zdráva.

569 V Grecciu byl mladý muž, který ztratil sluch, paměť i řeč. Byl slabomyslný. Jeho rodiče, kteří měli velikou důvěru k svatému Františkovi, v pokorné oddanosti mu mladíka zasvětili. Když to učinili, dostal na přímluvu slavného Otce Františka všechny smysly, které mu chyběly.

Našemu Pánu Ježíši Kristu buď chvála, sláva i čest, neboť jeho království a vláda trvá pevně a neochvějně na věky. Amen.

Konec.

Doslov

570 151. Uvedli jsme několik zázraků našeho přeblahoslaveného Otce Františka.

Daleko více jsme vynechali. Těm, kteří chtějí jít v jeho šlépějích, rozmnoží horlivost, aby si vyprošovali milost nového požehnání; aby ten, jenž slovem i příkladem, životem i učením překrásně celý svět obnovil, udělil rosu nebeského požehnání těm duším, které milují jméno Páně.

571 Pro lásku Ukřižovaného, skrze jeho svaté rány, které blažený Otec František na svém těle nosil, zapřísahám všechny, kdo toto budou číst, aby před Bohem na mne, ubohého hříšníka, nezapomínali. Amen.

Jedinému moudrému Bohu buď sláva, čest a chvála, který působí všechno ve všem s nejvyšší moudrostí.

Amen. Amen. Amen.

LIST Z GRECCIA

(datovaný 11. 8. 1246)

Tento list bývá uváděn jako úvod ve vydáních Legendy tří druhů. Nemá však s ní (viz poznámky k ní) mnoho společného.

Spiše je splněním příkazu generální kapituly řádu (Janov 4. 10. 1244) a nového generálního ministra Crescencia z Jesi, aby bratři – svědkové života sv. Františka – »sepsali skutky i slova« (Františkova) a neomezovali se jen na »znamení a zázraky«.

Bratři v listu jmenovaní na příkaz odpověděli tímto listem (z r. 1246), k němuž připojili výbor vzpomínek (který není totožný s Legendou tří druhů, odvislou spíš od 2. životopisu Celanova). Tento výbor vzpomínek použil s jinými písemnými zprávami Tomáš z Celana ve svém 2. životopise sv. Františka (sám jej označuje za kolektivní dílo).

Těchto několik záznamů napsali tři druzi svatého Františka o jeho životě ve světě a o jeho podivuhodném a dokonalém obrácení. Také psali o dokonalosti původu a základu řádu, jak se jevila na něm a na prvních bratřích.

572 Důstojnému v Kristu Otci a bratru Crescenciovi – z milosti Boží generálnímu ministru – bratr Lev, bratr Rufino a bratr Angelo, kdysi druhové blaženého Františka, ač nehodní, vzkazují povinnou a oddanou úctu v Pánu.

573 Protože jsou bratři povinni, z příkazu vašeho i generální kapituly, posílat vám zprávy o znameních a zázracích blaženého Otce Františka, které jsou známy.

574 Rozhodli jsme se, protože jsme s ním, ač nehodní, po delší čas žili, oznámit vám pravdivě některé z mnoha událostí jeho života, které jsme viděli buď sami, nebo o nichž jsme se dozvěděli od jiných svatých bratří, zvlášť od bratra Filipa, vizitátora Chudých paní, od bratra Ilumináta z Hradce, od bratra Matouše z Marignana, od bratra Jana, jenž byl druhem svatého Otce, od bratra Jiljího, od něhož jsme se dozvěděli o mnoha událostech. Také od bratra Bernarda svaté paměti, prvního druha sv. Františka.

- 575 Také jsme se nespokojili s tím, že bychom zázraky jen vypsali, protože ony svatost jen potvrzují, ale nepůsobí. Spíš jsme se snažili ukázat význačné rysy svatosti života Otce Františka a jeho pevnou vůli ke svatosti. To vše ke chvále a slávě nejvyššího Boha, přesvatého Otce, i k povzbuzení všech, kdo se ho snaží následovat.
- 576 Nepsali jsme na způsob legendy, protože ty jsou o jeho životě i zázracích už napsány. Spíš jsme jakoby na krásném luhu natrhali několik kvítek, které se nám zdály nejkrásnější. Také jsme nesledovali dějinný pořad i jsme opomíjeli mnohé, co je už ve zmíněných legendách pravdivě a květnatě řečeno. Uznáte-li za správné, můžete těchto několik vyprávění k těmto legendám přidat. Máme totiž za to, že kdyby tyto události jejich pisatelé znali, jistě by je byli vypsali i vyšperkovali svým ozdobným slohem.
- 577 Kéž jste ve jménu Ježíše Krista úplně zdraví! Jako vaši oddaní synové se vám pokorně a oddaně poroučíme.
- Dáno v klášteře v Grecciu 11. srpna 1246.

TOMÁŠ Z CELANA

DRUHÝ ŽIVOTOPIS
SVATÉHO FRANTIŠKA

Sepsán Tomášem z Celana 1246/1247. Druhý životopis chce splnit příkaz generální kapituly v Janově 4. října 1244 a nového generálního ministra Crescencia z Jesí »sepsat skutky i slova« Františkova a neomezovat se již jen na »znamení a zázraky«, o nichž se vypravovalo, že je světec vykonal. Tato generální kapitula vyzvala všechny bratry, aby předložili své osobní vzpomínky, a tak bylo možno sepsat novou biografii, která by doplnila (ne nahradila) Prvý životopis. Výzva se pochopitelně týkala zvláště žijících blízkých druhů Františkových. Mezi ně patřili především Lev, Rufin a Angelus, kteří na výzvu odpověděli pověstným listem z poustevny v Grecciu datovaným 11. srpna 1246 s připojeným výborem vzpomínek vlastních i dalších Františkových druhů (který však není totožný s Legendou tří druhů, jež se naopak zdá záviset na Druhém životopise).

Menším literárním zpracováním prosvítá zářivá prostota a síla obrazů, které dávají jeho spisu značný význam. Svým spádným, hutným vyprávěním, soustředěným na podstatné, naučil Tomáš františkány, jaký má být jejich způsob psaní na poli prózy, jak je třeba být františkány v literatuře. Dokázal však také zhodnotit přednosti – i praktické – za účelem získávání nových přívrženců Františkovy biografie, která není suchá, ale dovede uchvátit čtenáře a přenést ho do sféry duchovních emocí vzácných a milých, jakož i opět přivolat zvuk slova a poučení Chudičkého.

PŘEDMLUVA

VE JMÉNU NAŠEHO PANA JEŽÍŠE KRISTA. AMEN.

Generálnímu ministru řádu Menších bratří

Začíná předmluva

578 1. Posvátnému shromáždění generální kapituly i Vám, nejdůstojnější Otče, se kdysi zalíbilo – ne bez Božího úradku – pověřit mou malíčkovitostí sepsáním skutků i slov našeho slávy hodného Otce Františka současným pro útěchu a budoucím na památku. My jsme ho přece stálým stykem, vzájemnou důvěrností i osobní zkušeností poznali lépe než jiní. Proto chci v pokorné poslušnosti příkazu bez odkladu vyhovět. Vždyť nevyhovět by bylo velikou křivdou.

579 Hluboce si však uvědomuji svou slabost a právem se obávám, že vzbudím nelibost jiných, kdybych tento veliký námět nezpracoval s náležitou péčí. Obávám se totiž, že to, co by mělo být velkým požítkem, bude vinou mé nedostatečnosti čímsi nechutným. Proto pokládám toto dílo spíše za věc opovržlivou než poslušností. Kdyby se, důstojný Otče, po přehlédnutí této práce ukázalo, že ji sice přijímáte příznivě, ale že by nebylo vhodné dávat ji na veřejnost, budu vděčen za poučení, jak by se dala zlepšit, a Váš souhlas mne bude těšit. Kdo by také při tak velké rozmanitosti slov a činů svatého Františka dovedl vše přesně přezkoumat a zvážit a tak jasně podat, aby všichni, kdo čtou, ihned také vše dopodrobna pochopili.

580 Protože se však v prostotě srdce snažíme, aby z toho měl každý čtenář užitek, prosím čtenáře o milosrdné posouzení. Ať laskavě přihlédnou k prostotě vyprávěčů, nebo ať si jejich slova tak upraví, aby úcta toho, o němž píšeme, byla vždy zachována. Naše paměť, jak bývá u neučených lidí, během mnoha let zeslábla. Nestačí už upamatovat se na přesný sled jeho moudrých slov i podrobně popsat jeho úžasné skutky.

581 2. Toto dílo podává nejprve zprávu o několika podivuhodných událostech, týkajících se obrácení svatého Františka, které v jeho předcházejícím životopise nebyly uvedeny, protože o nich autor tehdy nevěděl.

582 Pak se snažím dobře vyličit, jak byl náš blažený Otec vždy pln dobré vůle jednat podle nebeské nauky a podle úsilí o nejvyšší dokonalost, což před Bohem projevoval láskyplným smýšlením a před lidmi dobrým příkladem. Na vhodných místech bude zmínka o některých zázracích. Vyprávění bude jednoduché a prosté, aby bylo pochopitelné těm, kdo jsou méně hbitého ducha, ale aby se líbilo i učeným.

Prosím tedy, laskavý Otče, abyste touto skromnou prací nepohrdl – vždyť jsem ji psal s nemalou pílí – a požehnal ji tím, že chybné opravíte, zbytečné odstraníte, aby to, co je v ní vyličené, bylo Vaším zasvěceným posudkem schváleno a silou Vašeho jména, vpravdě Crescenda, všude rostlo a v Kristu přinášelo užitek. Amen.

Konec předmluvy.

I. KNIHA

*Začíná se »toužebně očekávaný spis« o skutcích a slovech
našeho svatého Otce Františka*

JEHO OBRÁCENÍ

I. kapitola

*Jak byl nejprve pojmenován Jan a potom František.
Co o něm jeho matka prorokovala a co o své budoucnosti
sám předpověděl. O jeho trpělivosti v žaláři*

583 3. František, služebník a přítel Nejvyššího, dostal své jméno skrze Boží prozřetelnost, aby tím neobvyklým a vzácným jménem svět rychleji poznal jeho poslání a uvěřil v ně. Jeho matka mu totiž dala jméno Jan, když se stal znovuzrozením z vody a Ducha svatého z »dítěte hněvu« dítětem milosti.

Tato žena, milovnice počestnosti, podobala se svým životem Alžbětě a zrcadlila i její ctnosti, jako ona směla dát svému synu jméno a měla ducha prorockví. Když se totiž sousedé obdivovali Františkově šlechetnosti a mravní pevnosti, odpověděla, jakoby poučena Božím vnuknutím: »Co myslíte, že z mého syna bude? Uvidíte, že díky svým zásluhám bude mužem Božím.« A tohoto mínění byli i mnozí z těch, kteří si Františka pro jeho dobré vlastnosti oblíbili. To, co u jiných nazýval špatným, nikdy sám nedělal. Protože se vybraně choval a byl dobrých mravů, měli lidé za to, že není synem těch, kdo se pokládali za jeho rodiče.

Jméno Jan se tedy vztahuje na poslání, které na sebe vzal, jméno František se stalo předzvěstí jeho slávy, která se po jeho úplném obrácení k Bohu všude rozšířila. Daleko vroucněji než svátky ostatních svatých slavival proto František svátek Jana Křtitele, protože velikost tohoto jména vtiskla jeho duši stopy tajemné síly. Mezi narozenými z ženy nevyšloupl nikdo dokonalejší nad Františka. A tato pravda zasluhuje rozšíření.

584 4. Jan prorokoval, už když byl v mateřském lůně; František svou přítomnost předpověděl, když byl ještě v žaláři světa a Boží úradek ještě neznal. Kdysi totiž, když mezi obyvateli Perugie a Assisi došlo ke krveprolití, byl František s mnoha jinými zajat a s nimi držen ve špinavém žaláři. Spoluzajatci se trápili a nad sebou naříkali, jen František se v Pánu radoval a pro své okovy měl jen pohrdavý úsměv. Ostatní se zlobili, že je přes své okovy tak veselý; ba pokládali ho za blázna. František však v prorockém vnuknutí odpověděl: »Z čeho myslíte, že se raduji? Já myslím na něco úplně jiného: celý svět mě jednou bude ctít jako svatého.« A vskutku tomu tak je. Vše, co předpověděl, se vyplnilo.

Mezi spoluvězni byl tehdy jistý rytíř, zpučný a nesnesitelný člověk. Všichni se snažili nic s ním nemít, jen František byl vyvolenou nádobou ctností vnímavý pro každou milost, kterou rozléval na všechny strany.

II. kapitola

Jak oděl chudého rytíře; František má vidění o svém povolání ve světě

585 5. Když se vysvobodil ze zajetí, byl vůči potřebným stále dobročinnější a dobrotivější. Pevně si umínil, že svou tvář nikdy neodvrátí od chudého, který by ho pro »lásku Boží« prosil o almužnu.

Kdysi cestou potkal zchudlého, polonahého rytíře. Jat soucitem, daroval mu pro Kristovu lásku velkodušně vlastní, jemné šaty. Neučinil nic menšího, než kdysi svatý Martin. Proč? Oba měli sice stejné předsevzetí a totéž učinili; ale v tom, jak to učinili, byl rozdíl: František daroval nejprve své šaty a potom to ostatní, Martin se nejprve zřekl všeho ostatního, a nakonec se vzdal i svých šatů. Oba pak na světě žili chudě a nenáročně, oba také vešli do nebe bohatí. Martin, rytíř sice, ale chudý, přikryl žebráka uříznutým kusem svého pláště, František, ač rytířem nebyl, byl bohatý a oděl chudého celým svým rouchem. Oba byli omilostněni viděním Krista, protože vykonali jeho příkaz; jeden pro svou dokonalost, druhý milostí zván k tomu, co mu ještě chybělo.

586 6. Brzy potom měl František vidění: spatřil nádherný palác s různou výzbrojí a překrásnou nevěstu. Ve snu ho někdo zavolal jménem: »Františku!« – a slíbil mu, že všechny tyto věci dostane. Proto chtěl vytáhnout do Apulie, aby došel rytířské slávy. Nákladně se připravoval a toužil být brzy pasován na rytíře. Tento tělesný výklad vidění mu vnukalo jeho ješ-

tě tělesné smýšlení. Pravý smysl vidění, skrytý v hloubce Boží moudrosti, byl daleko nádhernější.

587 Jednou, když spal, měl opět vidění: někdo se ho tázal, kam hodlá jít. Když mu sdělil svůj úmysl a prohlásil, že hodlá jít do Apulie a tam získat rytířskou slávu, slyšel starostlivé: »Kdo ti může dát lepší? Sluha nebo pán?« A František odpověděl: »Pán.« Nato zaslechl jako výčitku: »Proč tedy hledáš sluhu, a ne pána?« A on odpověděl: »Co chceš, Pane, abych učinil?« »Vrať se domů,« řekl mu Pán, »vidění se vyplní duchovním způsobem.« František se ihned vrátil jako vzor poslušnosti. Odřeknutím se vlastní vůle stal se ze Šavla Pavel. Byl sražen k zemi a po tvrdých ranách slyšel sladká slova; František zaměnil tělesné zbraně za duchovní a místo válečné slávy přijal hodnost rytíře Božího.

Mnoho lidí se podívalo jeho neobyčejné veselosti – a on jim odpovídal, že bude velkým rytířem.

III. kapitola

*Zástup mladých mužů ho zvolil svým vůdcem,
aby je hostil; Františkova přeměna*

588 7. František dosahoval mužné zralosti a začal se úplně měnit. Když se vrátil do otcovského domu, začali za ním »synové Babylonu« opět běhat a v jejich vleku se proti vlastní vůli dostával jinam, než kam chtěl jít.

Zástup assiských mladých, kterým byl už dříve vůdcem v marnivostech, zval ho i nadále ke kamarádkým pitkám, rozpustilostem a žertování. Znali jeho dřívější štědrost a pevně počítali s tím, že bude platit za všechny. Proto ho zvolili svým vůdcem, proto předstírali poslušnost, aby si mohli hovět. Aby se nezdálo, že je lakomý, František nabízenou poctu neodmítl. Smýšlel však už jinak a dbal o slušné chování. Dal připravit nákladnou hostinu a podávat mnoho chutných jídel. Přátelé se takřka přejedli, pak vytáhli do assiských ulic a zpívali pijácké písně. František za nimi sice jde, v ruce vůdcovskou hůl, vnitřně však pro jejich blázniviny už hluchý. Pone náhlu se od nich odděluje, touží po ústraní a v srdci zpívá Pánu chvály.

Jak později sám vyprávěl, pronikla jím tehdy tak mocná nebeská sladkost, že neměl slov, ani se nemohl pohnout z místa. Zmocnilo se ho jakési ještě neurčitě, ale velké nadšení a přitahovalo ho k neviditelnému. V síle tohoto nadšení nepokládal pozemské jen za bezvýznamné, ale za zcela bezcenné.

Opravdu podivuhodná je Kristova vlídnost, která těm, kdo konají nejnížší, dává nejvyšší a »přívalem nových vod mnohých« své nejen chrání, ale i posiluje. Vždyť Kristus dal zástupům chleby i rybičky, hříšníky neodmítal od své hostiny, ale když ho chtěli učinit králem, odešel, vystoupil na horu a modlil se. Tak vnikal František do Božích tajemství; ba, i když nevědomky, jde k dokonalému poznání.

IV. kapitola

*Jak, oblečen do žebráckého šatu, jedl před kostelem svatého Petra
s chudými; o obětním daru, který tam dal*

589 8. František začal vystupovat jako zvláštní milovník chudých. Už tyto počátky dávaly tušit, jaký dokonalým způsobem v budoucnosti bude. Často vysvlékal své nádherné šaty a vyměňoval si je s chudými; snažil se úplně jim podobat. I když se mu to ještě nedařilo skutkem, srdcem už byl hotov.

Jednou přišel na pouť do Říma. Z lásky k chudobě svlékl své jemné šaty, oblékl se do hadrů nějakého žebráka a usadil se mezi chudými v předsíni svatého Petra, kde se žebráci jen hemžilo. Pokládal se za jednoho z nich a s radostí a s chutí s nimi jedl. Kdyby mu v tom nebránila ostýchavost před známými, byl by tak činil častěji. Když došel k oltáři knížete apoštolů a viděl, jak skromné dary dávají poutníci, hodil tam celou hrst zlatých. Tím chtěl naznačit, že by měli všichni ctít zvláštním způsobem toho, kterého Bůh nade všechny ostatní poctil.

590 Vícekrát také opatřil chudým kněžím oltářní nádoby a všem kněžím prokazoval náležitou úctu. Neboť se sám chystal přijmout apoštolské poslání, byl cele proniknut katolickou vírou a vždy pln úcty k Božím služebníkům a k Boží službě.

V. kapitola

*Jak mu při modlitbě ďábel ukazoval ženu; co mu Bůh
odpověděl a jak jednal s malomocnými*

591 9. Ač dosud nosil světský šat, choval pod ním František už nábožnou mysl. Rád vyhledával osamělá místa, vzdálená ruchu světa, a zde byl často poučován navštíveními svatého Ducha. Na tato místa ho pudila

ona vše překonávající sladkost, kterou zakoušel a která ho již po celý život neopustila.

Když však horlivě vyhledával místa k modlitbě jakoby stvořená, snažil se ďábel zlomyslnými úklady i násilím ho od takového počínání odvrátit. Vnukl mu představu ošklivé a hrbaté ženy, která v Assisi bydlila a všem byla odporná. Hrozil mu, že ho udělá této ženě podobným, jestli od svých předsevzetí neupustí. Ale Pán ho posílil, takže se mu dostalo spásné odpovědi: »Františku,« slyšel hlas Pána, »vyměňuj to, co jsi tělesně a marnivě miloval, za duchovní. Ber hořké za sladké. Chceš-li mne poznat, pohrdej sám sebou. Budeš mít zalíbení v tom, co ti řeknu, i když řád hodnot bude proti dřívějšímu opačný.« A hned se snažil výzvy Boží poslouchat a podle nich žít.

592 Mezi nešťastnými lidmi na světě si František podle přirozenosti oškličil nejvíce malomocné. Jednoho dne, když si vyjel za Assisi na koni na procházku, potkal malomocného. Ač k němu cítil veliký hnus a odpor, seskočil s koně – aby jako krivopřísežník neporušil daný slib věrnosti – pospíchal k malomocnému, objal ho a políbil. Když malomocný natáhl ruku, aby přijal almužnu, vložil do ní peníze a políbil ho znovu. Pak vsedl na koně a ať se jakkoli rozhlízel, stopy po malomocném nebylo, ač bylo na všechny strany daleko vidět.

Pln údivu i radosti koná po několika dnech podobný skutek. Jde k obydlím malomocných, každému dává peníze a líbá jim ruce i ústa. Tak bere doslova hořké za sladké a mužně se připravuje zachovávat také ostatní.

VI. kapitola

K Františkovi promlouvá obraz Ukřižovaného.

O úctě, kterou František prokazuje kříži

593 10. Když bylo Františkovo srdce už úplně přeměněno, šel jednoho dne kolem kostela svatého Damiána, který byl skoro rozpadlý a zcela opuštěn. Veden Duchem vstoupil, aby se pomodlil. Pokorně a pln oddanosti poklekl před Ukřižovaným. A tu se mu dostalo nezvyklých osvětlení a cítil se docela jinak, než když do kostela vstoupil. Za tohoto stavu k němu promluvil – je to od věků neslýcháno – obraz Ukřižovaného, jehož rty se pohybovaly. Oslovil ho jménem a pravil: »Františku, jdi a obnov můj dům, který, jak vidíš, se rozpadá.« František se při těch slovech chvěl úžasem

a byl jakoby u vytržení. Přípravoval se uposlechnout a cele se zaměřoval na tento úkol. Celou svou bytostí prožíval změnu, která se s ním stala. Protože sám pro tuto změnu nenalézal slov, sluší také nám, abychom mlčeli.

- 594 Od tohoto dne byla jeho svatá duše jakoby zraněná a spolutrpkla s Ukřižovaným. Snad smíme mít zbožně za to, že se od té doby vtiskují jeho duši, i když ještě ne jeho tělu, znamení svatého utrpení.

11. Jak úžasná a pro naši dobu neslýchaná událost! Kdo nad tím nežasne? Viděl někdo něco podobného? Kdo by pochyboval o tom, že František už po cestě domů vypadal jako ukřižovaný: vždyť k němu Kristus neslýchaným zázrakem promluvil ze dřeva kříže, ač František neměl svět ještě plně v opovržení. Od chvíle však, kdy k němu Milovaný promluvil, byla jeho duše jako roztavený vosk. Láska jeho srdce se pak znameními ran zjevila na jeho těle.

Od této chvíle se nemohl ubránit pláči a hlasitě želel Kristova utrpení, jako by je měl stále před očima. Všude, kde chodil, se ozýval jeho pláč, a když rozjímal o Kristových mukách, nenechával se utěšit. Když důvěrnému příteli při setkání zjevil příčinu svého žalu, byl přítel tak dojat, že také hořce plakal.

- 595 František nezapomínal pečovat o ten svatý obraz. Brzy předává knězi peníze na koupi lampy a oleje, aby svatý obraz nebyl bez pocty světla. A pak horlivě pracoval, aby tento kostel opravil. Neboť i když se Boží slovo vztahovalo na ten dům Boží, který Kristus vydobyl vlastní krví, František nechtěl být ihned povýšen, nýbrž chtěl ponenáhlu přecházet od těla k duchu.

VII. kapitola

Jeho tělesně smýšlející otec a bratr ho pronásledují

- 596 12. Jakmile se však František začal vážně věnovat skutkům zbožnosti, začal ho jeho tělesný otec pronásledovat. V bludném domnění, že sloužit Kristu je největší pošetilostí, kde se s ním střetl, hanlivě ho plísnil. Proto si zavolal Boží služebník k sobě prostého muže z lidu a přijal ho za otce. Prosil ho, aby mu pokaždé tím víc žehnal, čím víc ho vlastní otec proklínal. Opravdu naplnil slovo proroka a činem to, co žalmista vyjadřuje slovy: Ať si proklínají, ty žehnej!

597 Muž Boží vrátil otci peníze, které chtěl vynaložit na opravu zmíněného kostela, a to na radu assiského biskupa, který soudil, že by nebylo správné věnovat na svaté účely to, co nebylo spravedlivě nabyto. Lidem, kteří se sběhli, František řekl: »Od nynějška budu říkat: Otče náš, jenž jsi na nebesích – a už nebudu říkat: otče Petře Bernardone. Vracím mu – vizte – nejen jeho peníze, ale také všechny své šaty a půjdu za Pánem nahý.«

Ó svobodná duše muže, kterému stačí jen Kristus! Tehdy se ukázalo, že Boží muž už nosil pod šaty kající pás; měl větší radost z toho, že tu byly právě ctnosti, než kdyby se jen navenek zdály.

598 Tak, jak ho pronásledoval otec, pronásledoval ho i jeho tělesně smýšlející bratr; hanlivě, potupně mu nadával. Jednou ráno, v zimě, viděl Františka na modlitbách oděného jen do tenkých hadrů, jak se celý třese zimou. Tento falešný bratr požádal pak jednoho spoluobčana: »Řekni Františkovi, ať ti prodá aspoň kapku ze svého potu!« Když to muž Boží slyšel, velmi se rozveselil a s úsměvem odpověděl: »Ten pot prodávám Pánu velmi drazce.« Vpravdě nic není pravdivějšího: nejen stonásobně, nýbrž tisícinásobně víc přijal na tomto světě, a do budoucna získal nejen sobě, nýbrž i mnohým věčný život.

VIII. kapitola

Jak František přemohl ostych; proroctví o chudých pannách

599 13. Ve snaze, aby svůj dřívější, pohodlný život obrátil v opak a své zhyčkané tělo do stavu kázně, chodil Boží muž jednoho dne po Assisi a žebral o olej do lamp v kostele sv. Damiána, který tehdy opravoval. Když před jedním domem, kde chtěl prosit o almužnu, viděl skupinu veselých lidí, studem se začervenal a odešel. Jakmile však svého šlechetného ducha pozvedl k Bohu, žaloval na sebe svou zbabělost a vykonal nad sebou soud: vrátil se k onomu domu, všem tam vyznal příčinu svého ostychu a jako duchem opojen, francouzsky prosil o olej, který také dostal. Plamennými slovy pak nadchl všechny pro obnovu toho kostela a jasně všem posluchačům prorokoval, že tam bude klášter svatých panen. Pokaždé totiž, když byl naplněn ohněm Ducha, mluvil překotně a ohnivě francouzsky, jako by předvídal, že především tímto národem bude ctěn a zvláštní úctou oslavován.

slova: »Kdo chce jít za mnou, zřekni se sám sebe.« Bernard toto vše bez váhání provedl a ani o čárku se od těchto rad neodchýlil.

Za krátkou dobu se ještě mnoho jiných odvrátilo od trýzně světských žádostí a pod Františkovým vedením zamiřili k dobru nekonečnému, k vlasti slávy. Vedlo by však příliš daleko, kdybychom chtěli podrobně sledovat, jak dosáhli vítězného věnce povolání, daného jim shůry.

XI. kapitola

O podobenství, které vyložil před panem papežem

602 16. Když se František se svými prvními bratřími představil papeži Inocencovi a prosil o schválení řehole pro svůj způsob života, řekl papež, který poznal, že Františkova pravidla jsou nad lidské síly: »Modli se, můj synu, ke Kristu, aby nám skrze tebe oznámil svou vůli. Až ji poznáme, budeme s tvým přáním bez starosti souhlasit.« Světec uposlechl ochotně příkazu nejvyššího pastýře a pln důvěry spěchal ke Kristu; vroucně se modlil a také bratry vyzval, aby se vroucně k Pánu modlili. Krátce řečeno: při modlitbě dostal odpověď. Kristus mu ji v důvěrné rozmluvě zjevil: »Františku,« řekl Pán, »takto promluvíš k papeži: Na poušti žila chudá, ale krásná žena. Pro její půvab si ji zamiloval sám král. S radostí si ji vzal za ženu a zplodil s ní překrásné syny. Když, dobře vychováni, vyrostli, řekla jim matka: Milé děti, nestyd'te se za to, že jste chudí, všichni jste syny onoho velikého krále. Bez obav jděte na jeho dvůr a žádejte, co potřebujete. Když to sdělila svým synům, radovali se. Spoléhali na to, že jsou královského původu, věděli, že jsou budoucími dědici, a každé strádání pokládali za bohatství. Statečně se představili králi a nebáli se jeho pohledu – vždyť se mu velmi podobali. Když král viděl, jak velmi se mu podobají, tázal se jich, či jsou synové. Když ho ujistili, že té chudobné ženy na poušti, objal je král a řekl: Jste moji synové a dědici. Nebojte se. Když u svého stolu sytím cizí, čím spravedlivější je sytit ty, jimž po právu patří celé dědictví. Král tedy ženě přikázal, aby všechny děti poslala na jeho dvůr, aby je tam živil.«

Toto zjevení Františka naplnilo radostí a hned o něm Svatého otce zpravil.

603 17. Touto ženou byl František, protože zplodil mnoho znamenitých synů. Pouští je svět v jeho době neobděláný a neúrodný v umění ctností. Statečným a nádherným pokolením synů je ctnostmi zdobené množství

bratří. Králem je Syn Boží, kterému se svatou chudobou podobají. U stolu tohoto Krále se žíví, aniž by se pro svou prostotu rděli; cele oddáni následování Krista žíví se almužnami a jsou přesvědčeni, že výsměch světa jim zjednává slávu.

Pan papež byl tímto podobenstvím udiven a poznal, že skrze Františka bez pochyby promluvil Kristus. Vzpomněl si na vidění, které měl několik dní před tím, a Duch svatý mu vnukl jistotu, že se vidění skrze tohoto muže vyplní. Ve snu totiž viděl, jak se hroutí Lateránská bazilika. Ale jakýsi nevzhledný a nepatrný mnich ji zády podepřel a udržel, aby se nezřítla. »Opravdu,« zvolal, »to je muž, který skutkem i učením bude oporou církve.« Proto byl světcově prosbě tak příznivě nakloněn, proto měl Božího služebníka vždy ve zvláštní účtě. Vyhověl jeho přáním a přislíbil i další práva. Nato začal František podle plné moci, kterou od papeže dostal, rozsévat sémě ctnosti, chodit po městech i vesnicích a se zápallem kázat.

PORCIUNKULA ZASVĚCENÁ PANNĚ MARII

XII. kapitola

*O světcově lásce k tomuto místu; o životě bratří zde;
o lásce Panny Marie k Františkovi*

604 18. Boží služebník František, postavou nevzhledný, duchem pokorný, který chtěl vždy být »menším«, vyvolil si za pozemského života pro sebe a svoje »dílek, kousíček« země. Něco ze země a na zemi musel mít – jinak by býval nemohl Kristu sloužit. Božím úradkem dostali tuto »Porciunkulu, úděliček« ti, kdo na zemi nechtěli mít nic. Na tomto kousku země byl postaven kostelík ke cti Panny a Matky, která si pro svou jedinečnou pokoru zasloužila být po svém Synu královnou všech svatých. Zde se narodil řád Menších bratří, zde se rozrostl jako nádherná stavba na skálopevném základu. Toto místo bylo světcí nad jiná místa milé. Bratřím přikázal, aby je vždy měli ve zvláštní úctě. Chtěl, aby toto místo bylo jakoby zrcadlem řádu, vždy spravováno v pokoře a největší chudobě. Vlastnické právo ponechával jiným, pro sebe i své měl jen právo užívání.

605 19. Zde se ve všem zachovávala nejpřísnější kázeň mlčení, práce i jiných předpisů řehole. Nikdo sem neměl přístup mimo těch bratří, kteří sem byli zvlášť určeni. A určeni byli ti, kdo byli Bohu vpravdě oddáni a kdo byli dokonali. I světským lidem sem byl vstup zakázán. Světec nechtěl, aby bratři, jejichž počet zde byl přesně stanoven, zvědavě naslouchali vyprávění světských lidí. Chtěl, aby tu nebyli v rozjímání rušení ani novínami zatahování do věcí a sporů světa. Nikomu tu nebylo dovoleno zbytečně mluvit ani dávat dál, co jiní vypravovali. Když v tom někdo pochybil, poučil provinilce trest o tom, že se toho má vyvarovat. Bez ustání, ve dne v noci věnovali se zde bratři Boží chvále. A andělský život u Porciunkuly šířil podivuhodnou vůni. A právem, protože, jak vypravovali staří lidé, jmenovalo se to místo dříve jinak, totiž Panna Maria od Andělů. Jak blažený Otec vyprávěl, Bůh mu zjevil, že blahoslavená Panna Maria ze všech kostelů k její počtě na světě postavených tento kostelík zvlášť miluje. Proto ho také světec nad všechny kostely miloval.

XIII. kapitola *Vidění*

606 20. Jeden zbožný bratr měl před svým obrácením vidění, které stojí za to, abychom se o něm zmínili. Spatřil totiž v tom vidění nespočet lidí raněných politováníhodnou slepotou. Klečeli okolo tohoto kostelíka s tvářemi obrácenými k nebi. Všichni vztahovali ruce vzhůru, v slzách volali k Bohu a prosili o slitování a světlo. A hle, z nebe sestoupila ohromná zář, rozlila se na všechny, všechny osvitila a přinesla vytouženou spásu.

ŽIVOT SVATÉHO FRANTIŠKA A BRATŘÍ

XIV. kapitola *Jak přísná byla kázeň*

607 21. Statečný Kristův rytíř své tělo nikdy nešetřil, ale skutkem i slovem je vystavoval takřka jako nepřítel všem zkouškám. Tisně svatých napsané v knize apoštola by nestačily, kdybychom chtěli vypočítat, co vše vytrpěl. Podobně jako on snášeli i první bratři všechny těžké zkoušky a strasti. A ve všech těchto zkouškách hledali útěchu jen u Ducha svatého – hledat ji jinde považovali by za nesprávné.

Opásávali se kajicnými řetězy, nosili kajicné košile, často v noci bděli a zachovávali půst. Tím však se velmi vysilovali a často by bývali podlehli, kdyby na domluvu svatého Otce nemírnili toto přísné umrtvování.

XV. kapitola *Moudrý úsudek sv. Františka*

608 22. Kdysi v noci, když ostatní už dávno odpočívali, zvolala jedna z Františkových oveček: »Bratři, umírám, umírám hladem!« Dobrý pastýř ihned vstal a spěchal, aby zesláblé ovečce lékem pomohl. Dal prostřít stůl a podávat venkovské pochoutky: chybějící víno, jako často, nahradila voda. František začal jíst první a k této službě lásky přizval i ostatní bratry, aby se vyhladovělý bratr nestyděl. Když v bázni Boží pojedli – aby byl skutek lásky dokonalý – mluvil Otec k synům dlouho o ctnosti moudrosti. Vy-

zval je, aby svou oběť přinášeli vždy okořeněnou solí, a důrazně je napomínal, aby každý moudře zhodnotil své síly ve službě Boží. Říkal, že je skoro stejným hříchem potřebné tělu odpírat jako mu zbytečné dopřávat. A dodal: »Když jsem nyní pojedl, nejmilejší bratři, udělal jsem to po pečlivém uvážení, ne z nezřízené žádosti; prikazovala mi to bratrská láska. Příkladem má být láska, ne pokrm, protože pokrm slouží žaludku, láska duchu.«

XVI. kapitola

Předvídá budoucnost; svůj úřad svěřuje římské církvi; vidění

609 23. Náš svatý Otec stále rostl v zásluhách i ctnostech. Když se jeho synové počtem i milostí rozmnožili a jako plod nesoucí větve rozprostírali se až na konec země, začal František starostlivě uvažovat, jak jejich setbu uchovávat a jak by jako jedna rodina všem mohli prospívat.

Viděl, jak proti malému stádcí začali mnozí řádit jako vztekli vlci, viděl, jak se lidé zešedivěli ve špatnosti chápou příležitosti, aby bratřím pro nevšední novost jejich způsobu života uškodili. Předvídál také, že i mezi jeho syny by se mohlo objevit leccos, co by neprosplávalo svatému pokoji a svornosti. Obával se, že by mohli povstat i buřiči – jak často bývá mezi vyvolenými – kteří svým tělesným smýšlením, svou nadutostí, svárlivostí a hašteřivostí budou pohoršovat.

610 24. Když o tom muž Boží takto často uvažoval, měl jednou v noci sen: viděl černou slepičku, která se podobala holubovi s docela opeřenými nožičkami. Slepička měla nesčíslná kuřátka, která kolem ní čile pobíhala, ale všechna se nemohla vejít pod její křídla. Muž Boží se probudil, uvažoval o snu a takto si jej vykládal: »Slepička,« řekl, »jsem já, malé postavy a tmavé pleti. Holubičí prostota mi musí dopomoci k čistotě života, která je sice ve světě vzácná, ale bez překážek pozvedá k nebi. Kuřátka jsou moji bratři, kteří vzrostli počtem i milostí. Hájit je před piklemi lidí a pomluvami nestačím.

611 Proto půjdu a doporučím je svaté římské církvi. Ona svou silou zlosynů zdrtí, Boží děti budou svobodny a porostou k věčné spáse. Takto poznají synové něžná dobrodiní své Matky, oddaně ji budou poslouchat. Pod její ochranou se do řádu nevplíží žádná zlořáda a žádný Belialův syn se nebude potloukat po této vinici Pána beztrestně. Svatá církev sama bude bedlivě bdít nad slávou naší chudoby a nedopustí, aby se zatemnila

sláva pokory mrakem pýchy. Bude mezi námi upevňovat pouta lásky a pokoje a bude přísnými tresty postihovat neposlušné. Pod jejím dohledem bude vždy vzkvétat zachovávaní čistého evangelia a nebude trpět, aby vůně evangelního života vyprchávala.«

Toto bylo úmyslem světce, když svůj řád svěřil církvi. To, že nutnost tohoto opatření předvídal, je neklamným důkazem toho, že měl dar prorockví.

XVII. kapitola

*Jak si pana kardinála z Ostie
vyprosil za papežova zástupce pro řád*

612 25. Když tedy Boží muž došel do Říma, přijali ho papež Honorius a všichni kardinálové s velikou úctou. Co se o něm šířilo svatou pověstí, to vyzářoval svým životem i slovy. Pln odvahy a se strhujícím nadšením před papežem i kardinály kázal z plnosti toho, co mu Duch svatý vnukl. Kardinálové byli jeho slovem pohnuti, hlasitě vzdychali a slzami omývali vnitřního člověka.

Když si František po kázání vyměnil s papežem několik slov, obrátil se na něho nakonec těmito slovy: »Jak víte, pane papeži, chudého člověka přímo k vám jen tak nepustí. A my to chápeme; vždyť držíte v rukou okrsek země a protože jste zaneprázdněn tak velikými věcmi, není možné, abyste nám maličkým věnoval přímo svoji pozornost. Proto Vaši Svátost prosím: dejte nám tohoto pana kardinála z Ostie jako svého zástupce, aby se na něho mohli v těžkých dobách bratři obracet o dobrodiní ochrany i vedení.«

Papežovi se tato prostá prosba zalíbila a brzy pana Hugolina, který byl tehdy biskupem v Ostii, ustanovil nad řádem, tak jak si to Boží muž vyprosil.

Panu kardinálovi přirostlo svěření stádce velmi k srdci, takže se mu stal horlivým otcem a živitelem. Zůstal jeho pastýřem a členem až do smrti. Děkujeme této jeho zvláštní oddanosti za lásku i péči, kterou svatá římská církev ustavičně prokazuje řádu Menších bratří.

Končí první díl.

II. KNIHA

Předmluva ke druhé knize

613 26. Zachovávat velké činy předků synům na památku značí oněm vzdávat čest a těmto prokazovat lásku. I když se nemohli těšit z osobního styku s nimi, přece je jejich činy vyzývají k dobrému a povzbuzují k lepšímu. Máme z toho pak nemalý užitek zvlášť tím, že poznáváme svou vlastní malost a chatrnost, když poznáváme, jak bohatí zásluhami byli oni a jak chudí zásluhami jsme my. Mám upřímně za to, že blažený František byl nejvýš svatým zrcadlem svatosti našeho Pána Ježíše a obrazem jeho dokonalosti. Vše na něm – pravím – jeho slova i skutky mají jakýsi nádech božské libovůně. Jestliže se do nich někdo pečlivě zahledí, aby se jimi poučil, rychle ho naplní spasitelným věděním a otevírají mu cestu k nejvyšší moudrosti. To, co jsem o něm skromně a jakoby mimochodem předeslal, nepokládám za zbytečné. Naopak: chci z množství látek o něm předávat dál. Kéž by nám to světce přiblížilo a naši ospalou lásku vyburcovalo.

I. kapitola

O duchu proroctví blaženého Františka

614 27. Naš blažený Otec, který stál určitým způsobem nad věcmi tohoto světa, dovedl světské podivuhodně přemáhat. Protože svou mysl vytrvale obracel k nejjasnějšímu světlu, věděl Božím zjevením nejen co bylo třeba v přítomné době dělat, nýbrž prorockým duchem také mnoho předvídal, poznával vzdálený stav věcí, viděl do srdcí lidí a předpovídal budoucí. Příklady to jasněji ukáží.

II. kapitola

Jak ve zdánlivě svatém bratrovi poznal licoměrníka

615 28. Jeden bratr vedl na pohled velmi svatý život, ale jeho chování bylo velmi podivné. Stále se oddával modlitbě a mlčení zachovával tak přísně, že se zpovídal jen posuňky. Slova Pisma svatého ho vždy velmi nadchla. Když je poslouchal, zakoušel nebeskou sladkost. Zkrátka všichni ho pokládali za velmi svatého. Jednou tam přišel blažený Otec, bratra viděl a slyšel, že ho všichni nazývají svatým. Když ho vychvalovali, řekl: »Přestaňte, bratři, nechvalte ďábelský klam. Vězte, že je to zkouška od Zlého a lstivé klamání. Potvrzení toho vidím především v tom, že se nechce zpovídat.« Tento soud vzbudil u bratří, zvlášť u světcova vikáře, velikou nelibost. »Jak by bylo možné,« říkali, »aby se pod tolika známkami dokonalosti skrývala podvodná přetvářka?« Otec jim řekl: »Napomeňte ho, ať se jednou nebo dvakrát týdně vyzpovídá; když tak neučiní, poznáte, že je pravda, co jsem řekl.« Tu ho vzal vikář stranou, nejprve s ním žertovně promluvil, ale pak mu uložil, aby se vyzpovídal. Bratr se zdráhal, položil prst na ústa, pak zavrtěl hlavou, čímž naznačil, že se zpovídat nebude. Tu bratři oněměli. Licoměrník po několika dnech opustil řád dobrovolně a odešel do světa. Nakonec začal páchat zločiny a lehkomyšlností se připravil o ovoce pokání a život.

Varujme se jakéhokoli podivínství; i když je na pohled krásné, je balancováním nad propastí. Zkušenost s několika podiviny nám ukázala, že vystupují jakoby k nebeským výšinám, a pak se náhle řítí do propastí. Vizme i sílu zbožné zpovědi: svatého nejen dělá, ale dává ho i poznat.

III. kapitola

Podobný případ s jiným bratrem

616 29. Něco podobného bylo s jiným bratrem, Tomášem ze Spoleta. Všichni byli přesvědčeni, že je svatý. Později však odpadl, a tím se potvrdil úsudek svatého Otce, že je nedobry. Nevydržel dlouho, protože ctnost, která se jen předstírá, má krátké trvání. Vystoupil z řádu. Když mimo řád umíral, s hořkostí poznal, co učinil.

IV. kapitola

Jak u Damietty předpověděl brzkou porážku křesťanů

617 30. Když křížácké vojsko obléhalo Damiettu, byl tam také Boží světec s několika druhy. Přelavili se přes moře, protože pláli touhou po mučednictví. Když světec slyšel, že se křížáci připravují k boji, velmi ho to zarmoutilo a spolubratrovi pravil: »Dojde-li dnes ke střetnutí – jak mi Pán ukázal – pro křesťany to dobře neskončí. Řeknu-li jim to, budou mne pokládat za blázna, budu-li mlčet, neujdou výčtkám svědomí. Co ty myslíš?«

Bratr mu odpověděl: »Za menší zlo pokládám soud od lidí; nebude to poprvé, co tě budou pokládat za pošetilce. Řiď se podle svědomí a boj se Boha víc než lidí.« Světec se ke křížákům ihned obrátil se spasitelným napomenutím. Aby zabránil boji, předpovídal hroznou porážku. Ale pravda jim byla na posměch. Zatvrdili svá srdce a neposlechli. Vojsko šlo do bitvy, boj byl zuřivý, nepřítel naše rozdrtil. Během boje světec druhovi nařídil, aby se šel z návrší podívat, sám pak stále trpěl úzkostí srdce. Po prvé ani po druhé neviděl bratr nic. I přikázal mu František, aby se šel podívat po třetí. A hle, celé křížácké vojsko bezhlavě prchalo a boj skončil hanbou místo vítězstvím. Touto velkou porážkou se zmenšil značně počet našich: bylo na šest tisíc padlých a zajatých. Světec s křížáky soucítí; i oni svého činu litovali. Především truchlil pro Španěly, jichž pro jejich statečnost málo boj přežilo.

Kéž by knížata pochopila, že není moudré proti vůli Páně bojovat. Povýšená zpupnost mívá hrozný konec. Poněvadž důvěřuje ve vlastní sílu, nezasluhuje pomoc z nebe. Má-li být dosaženo vítězství pomocí shůry, je třeba řídit se Duchem Božím.

V. kapitola

Jak poznal tajemství jednoho bratra

618 31. Po návratu ze Svaté země doprovázel světce na cestách bratr Leonard z Assisi. Stalo se, že František, unaven cestou, sedl si chvíli na osla. Bratr Leonard, sám velmi unaven, šel za ním. A tu začal uvažovat takto: »Jeho a moji rodiče spolu do školy nechodili – a tady to máš: on si jede na oslu a já musím chodit pěšky a ještě mu osla vést.« Když takto bratr chvíli uvažoval, sestoupil světec z osla a řekl: »Nesluší se, bratře, abys ty

chodil pěšky a já se vezl. Vždyť tys byl ve světě šlechticem a zámožnější než já.«

Bratr byl zaražen a červenal se studem, že ho světec přistihl při těchto myšlenkách. Padl před ním na kolena, s pláčem se přiznal a prosil za odpuštění.

VI. kapitola

František nad bratrem vidí ďábla.

O těch, kdo se od společenství oddělují

619 32. Byl i jiný bratr, slavný mezi lidmi, ale slavnější ctnostmi před Bohem. Otec vši závisti mu však jeho ctnosti nepřál a přemýšlel, jak by nebetyčný strom skácel a urval mu korunu. Stále se kolem něho plížil, všecko mu rozvíklával, ničil a zamotával, aby bratru nějak nastražil osidla. Vnukl mu myšlenku, že bude daleko dokonalejší, když se uchýlí do samoty, odloučí se od společenství, aby se na samotáře snadněji vrhal, a když nebude mít, kdo ho pozvedne, aby ho snadněji povalil na zem. Zkrátka: bratr se rozloučil s řádem a jako cizinec putoval světem. Zkrátil své řeholní roucho a nenosil už kapuci přišitou na hábit. Tak chodil světem sám sebou opovrhuje. Stalo se, když takto putoval, že brzy ztratil nebeskou útěchu a začal být zmítán vlnami prudkých pokušení. Záplava mu vystoupila až k hrdlu, zbaven vnitřní i vnější útěchy byl jako pták, který se chytil do léčky. Už už mu hrozilo, že spadne do propasti, když se nad ním zbědovaným slitovalo oko otcovské Prozřetelnosti: trápen výčitkami poznal svůj omyl, šel do sebe a řekl si: »Nešťastníku, vrať se do řádu – jen tam je tvá spása.« A neváhal: hned se vydal na cestu a spěchal k duchovní matce.

33. Když však přišel k bratřím do Sieny, byl tam právě svatý František. Jakmile světec bratra spatřil, utekl do cely a zavřel se tam. Bratři z toho byli jako bez sebe a ptali se ho, proč to dělá. Světec jim řekl: »Divíte se, že jsem utekl? Což nerozumíte? Utekl jsem se k modlitbě, abych chybujiho zachránil. Viděl jsem na tom synu cosi, co se mi právem nelíbilo, ale Kristovou milostí všechnen klam zmizel.« Bratr padl na kolena a zahanben přiznal svou vinu. Světec mu řekl: »Pán ti odpust', bratře, ale příště se chraň, aby ses pod rouškou svatosti od svého řádu a od bratří už neodlučoval!« Jmenovaný bratr si pak společenství zamiloval a zvlášť miloval ty komunity, kde se řehole přísně zachovávala.

Pánovy skutky jsou nesmírné ve shromáždění spravedlivých, píše žal-mista. Vždyť ve společenství naleznou oporu pokoušení, kdo upadá, toho pozvedne, kdo je vlažný, povzbuzuje se. V něm se článek s článkem pojí a bratr bratrem podpírán stojí pevně jako opevněné město. I kdybys pro zástup bratří Ježíše na pouti neviděl, zástup andělů v nebi ti v tom bránit nebude. Ze společenství neutíkej! Budeš-li věren až do smrti, dostaneš korunu života.

620 34. Brzy na to se stalo něco podobného s jiným bratrem. Jeden bratr se totiž nechtěl podřídít světcovu vikáři, ale poslouchal jiného bratra jako svého představeného. Světec, který se o tom dozvěděl, dal ho napomenout. Bratr padl ihned vikáři k nohám, zřekl se dosavadního »představeného« a poslouchal toho, kterého mu světec za představeného určil. Blažený Otec si však zhluboka povzdechl a bratrovi, kterého poslal jako posla, řekl: »Bratře, viděl jsem ďábla sedět na zádech toho neposlušného bratra, jak svými drápy svírá jeho krk. A on pod takovým jezdcem pohrdal zdou svatě poslušnosti a dal se řídit jezdcovými otěžemi. Když jsem se za bratra pomodlil,« pokračoval světec, »ďábel se hned klidil.«

Jak jasozřivý byl tento muž, jehož oči byly tak slabé, když se díval na pozemské, ale tak bystré, když šlo o duchovní.

Jaký div, že byl onen bratr svírán takovou můrou, když nechtěl nést Pána slávy? Věz, že není jiné cesty: buď poneseš břímě lehké, které vlastně tebe samého nese, nebo se ti jako mlýnský kámen pověsí na krk nepravost a bude na tobě ležet jako olověné závaží.

VII. kapitola

*Jak František osvobodil obyvatele Greccia
od dravých vlků i od krupobití*

621 35. Světec u bratří v Grecciu prodléval s velkou oblibou jednak proto, že viděl klášter bohatý chudobou, jednak proto, že se tam v odlehle jeskyňce pod převislou skálou mohl volně spojovat se svým Pánem a Bohem.

Zde kdysi slavil narození betlémského Dítka a s Dítětem se sám stal dítětem. Nyní byli obyvatelé Greccia postiženi hroznými útrapami: houf dravých vlků požíral nejen zvířata, nýbrž i lidi. Kromě toho každoročně se opakující krupobití ničilo pole i vinice. Když jim jednoho dne blažený František kázal, řekl: »Ke cti a chvále všemohoucího Boha poslyšte plnou pravdu: Jestli se každý z vás vyzná ze svých hříchů a ponese pravé ovoce

pokání, ručím vám za to, že vaše útrapy přestanou; že na vás Pán shlédne a časnými statky vám požehná. Avšak,« pokračoval »poslyšte i toto: budete-li za dobrodiní nevďeční a vrátíte-li se k tomu, co jste vyznáním opustili, útrapy se vrátí a budete trestáni dvojnásob.«

36. I stalo se, že pro zásluhy a modlitby našeho svatého Otce rány pak přestaly, nebezpečí pominula, vlci ani krupobití jim neškodili. Ba, a to je podivuhodnější, když někdy přišlo krupobití na lány jejich sousedů a blížilo se k jejich polím, ustalo nebo se obrátilo jinam. Lidem se vrátil pokoj a oplývali časnými statky. Ale i zde působil blahobyt tak, jak obyčejně působivá: »Ukryli svůj obličej ve vlastním tuku a na svých slabínách skládali sádlo,« jak praví Job; lépe řečeno: »Oslepli vlastním lejnem,« jak čteme v knize Tobiaš. Nakonec upadli do ještě větších nepravostí a zapomněli na Boha, který je zachránil. Trest pak je neminul, neboť Boží spravedlnost trestá opětný pád do hříchu přísněji než prvý. Boží hněv se na ně rozlil, dřívější útrapy se znovu objevily, k tomu přišel od lidí meč a z nebe umírání, které sklátilo mnoho lidí. Nakonec lehla celá obec popelem. Jistě je spravedlivé, že lidé, kteří se k dobrodinci obrazení zády, propadají zkáze.

VIII. kapitola

*Jak během kázání předpověděl rozvrat v Perugii;
chvála svornosti*

622 37. O několik dní později, když blažený Otec sestupoval z jeskyňky, o níž byla zmínka, řekl přítomným bratřím s bolestí v hlase: »Mnoho zla napáchali obyvatelé Perugie svým sousedům a jejich srdce podlehlo pyšce, a to k jejich zmatení. Hle, přibližuje se Boží trest a Bůh již položil ruku na meč.«

Uplynulo málo dní a František se v zápalu Ducha vydal do Perugie. Bratři z toho s jistotou vyvodili, že měl nějaké vidění ve své jeskyňce.

Když Otec dorazil do Perugie, jak byl, shromáždil lid a začal kázat. Protože však rytíři na koních, jak mají ve zvyku, jezdili okolo a harašili zbraněmi, takže bránili tomu, aby bylo slyšet Boží slovo, světec se k nim obrátil a zvolal: »Jak žalostné je bláznovství vás ubohých, kteří nemyslíte na Boží soud, ani se jej nebojíte! Slyšte však, co vám Pán zvěstuje skrze mne ubožáka. On vás učinil mocnějšími nad všechny okolní; a proto byste měli být k nim milosrdnější a více děkovat Bohu, zatímco vy, nevďeční

za Boží přízeň, sousedy napadáte zbraněmi, zabíjíte je a pustošíte jejich území. Nyní vám však říkám, že vaše vina nezůstane bez trestu, naopak pro větší pokoření dopustí mezi vámi Bůh vnitřní válku, takže jeden postaví proti druhému. Tak nebeský hněv poučí ty, kdo se nenechali potupit jeho přízní.«

Za několik málo dní poté vypukl svár, prostí pozvedli zbraně proti rytířům a vznešení tasili meče proti lidu. Boj nabyl takové urputnosti a došlo k takovému krveprolití, že i sousedé, které tak často Perugijští potupili, měli s nimi soucít.

Jak spravedlivý soud! Protože se oddálili od jediného a nejvyššího Boha, nutně mezi nimi nemohla zůstat svornost. Ve veřejném životě nemůže být silnější pouto než zbožná láska k Bohu a upřímná víra bez přetvářky.

IX kapitola

František předpovídá ženě, že se jí muž polepší

623 38. Kdysi šel Boží muž do Celle u Cortony. Když se o tom dozvěděla jedna urozená paní z Volusiána, spěchala mu vstříc a když k němu došla, byla velmi unavena, protože byla křehká a slabá. Když svatý Otec viděl, jak je unavena a jak těžce dýchá, pln soucitu řekl: »Co si přeješ, vzácná paní?« A ona řekla: »Abys mi požehnal, Otče.« Načež se jí světec tázal: »Jsi vdaná, či ne?« Odvětila: »Mám muže velmi krutého, Otče, a nepřítele ve službě Kristu Pánu. A to mne nejvíce trápí, že dobro, které mi Pán vnuká, nemohu konat skutky, protože mi v tom muž brání. Modlí se za něho, svatý muži, aby jeho srdce Boží milosrdenství pokořilo.« Světec se podívil statečnosti i zralosti mladé ženy a s láskou řekl: »Jdi, požehnaná dcero, a věz, že se ti brzy dostane útěchy od tvého muže.« A dodal: »Řekni mu na místě Božím a místo mne, že nyní je čas spásy, potom však že bude jen čas spravedlnosti.« Když paní přijala požehnání, vrátila se domů. Setkala se s mužem a řekla mu Františkův vzkaz. Tu dostal světlo Ducha, ze starého člověka se stal nový a pln vlídnosti odpověděl: »Má paní, v našem domě od nynějška budeme sloužit Pánu a pracovat na spáse svých duší.« Mladá žena na to odpověděla: »Myslím, že by bylo dobré položit do našich duší za základ zdrženlivost a na ní postavit ostatní ctnosti.« Manžel řekl: »Jsem stejného názoru.« Od toho dne žili mnoho let ve zdrženlivosti a nakonec zesnuli v týž den blaženou smrtí; jeden takřka jako ranní, druhý jako večerní oběť.

Šťastná žena, která svého manžela mohla vrátit pravému životu! Vyplnilo se na ní apoštoloovo slovo: »Nevěřící muž je posvěcen skrze svou věřící ženu.« Ale takové ženy lze dnes – abych to řekl běžným úslovím – spočítat na prstech.

X. kapitola

*Otec poznal bratra, který dal druhému bratru pohoršení;
předpověděl o něm, že rád opustí*

624 39. Stalo se, že přišli dva bratři z Terra di Lavoro. Starší mladšímu dával v mnoha věcech pohoršení; nebyl mu druhem, ale tyranem. Mladší z lásky k Bohu vše snášel, že to bylo až podivuhodné.

Když došli do Assisi, vyhledal mladší bratr svatého Františka, protože se s ním velmi dobře znal. Mezi jiným mu světec pravil: »Jak se k tobě bratr po cestě choval?« On odpověděl: »Docela dobře, milovaný Otče.« Světec na to řekl: »Pozor, bratře, abys pod rouškou pokory nelhal! Víím, jak se k tobě choval. Jen počkej a uvidíš.«

Bratr byl pln údivu nad tím, jak světec viděl vzdálené věci. Za pár dní ten, který pohoršoval, opovrhl řádem a ponořil se do víru světa. Bezpochyby je znamením zvrácenosti a zřejmým důkazem neomalenosti, když někdo jde s dobrým společníkem a není s ním jedné mysli.

XI. kapitola

*Prohlédl jinocha, který chtěl vstoupit do řádu,
ale nebyl veden Duchem svatým*

625 40. V té době přišel do Assisi urozený jinoch z Lukky a chtěl vstoupit do řádu. Když ho Otcí představili, padl na kolena a se slzami v očích prosil o přijetí. Jakmile se na něho Boží muž podíval, ihned v duchu poznal, že není puzen Duchem Božím. Řekl mu: »Ty nešťastný, tělesně smýšlející člověče, proč se domníváš, že můžeš obelhat Ducha svatého i mne? Jsi naoko pohnutý až k slzám, ale tvé srdce není Boží. Jdi,« pokračoval, »nemáš smysl pro duchovní věci.«

Sotva světec domluvil, hlásili bratři, že rodina stojí u dveří a chtěli by syna odvést domů. Jinoch k nim vyšel a rád se s nimi vrátil. Bratři nad tím žasli a chválili Boha, který dal světci tolik darů.

XII. kapitola
*Uzdravil klerika; pro jeho hříchy mu předpověděl,
že bude trpět víc*

626 41. V době, kdy světec ležel nemocen v paláci biskupa v Rieti, byl tam také kanovník Gedeon, hýřil a světák, stížen bolestnou nemocí a upoután na lůžko. Dal se odnést k svatému Františkovi a s pláčem ho prosil, aby mu udělal znamení kříže. Světec mu řekl: »Když jsi žil podle žádosti těla a Božího soudu ses nebál, jak nad tebou mám nyní udělat kříž?« Pak pokračoval: »Znamenám tě křížem ve jménu Pána. Ale věz: horší ti bude vytrpět, vrátíš-li se po uzdravení k hříchu.« A dodal: »Pro hřích nevděčnosti se vždy ukládají tresty, které jsou horší než předešlé.« Sotva nad ním udělal znamení kříže, vstal zdrav ten, který tu před chvílí ležel jako mrzák. Jásal a volal: »Jsem zdrav!«

Ale po krátké době na Boha opět zapomněl a oddal se nečistotě. Jednoho dne večeřel v domě jiného kanovníka a tam také spal. Najednou se nade všemi zřítíla střecha domu. Zatímco ostatní smrti ušli, on jediný, zasypán, přišel o život.

Nelze se divit, že, jak řekl světec, dočkal se trestů horších, než byly předešlé; být za prokázanou shovívavost nevděčný, opakovat ohavné skutky je dvojnásob zavrženíhodné.

XIII. kapitola
O pokušení jednoho bratra

627 42. Ještě za světcova pobytu v Rieti byl kterýsi bratr, duchovní člověk z Marsie, trápen těžkými pokušeními. I řekl si v srdci: »Kdybych měl něco od svatého Františka, třeba jen kousek jeho nehtu u sebe, myslím, že by bouře pokušení zmizela a milostí Boží by se pokoj vrátil.« Dostal tedy dovolení, odebral se tam a jednomu z druhů svatého Otce přednesl své přání. Bratr mu však odpověděl: »Myslím, že mi nebude možné dát ti něco z jeho nehtů. Ačkoliv mu je někdy stříháme, nařídil nám, abychom vše zahazovali a nic neuschovávali.« V té chvíli byl tento bratr světcem zavolán. »Přines nůžky, můj synu,« žádal Otec, »a hned mi ostříhej nehty.« Bratr blaženému Otci ostříhal nehty a dal je bratrovi, který o ně žádal. Bratr je přijal s úctou, pečlivě je uschoval a hned byl prost pokušení.

XIV. kapitola

*Muž přináší sukno na hábit; tím je splněno přání,
které světec předtím projevil*

628 43. Otec chudých měl jen ošumělý hábit. Jednou na zmíněném místě řekl tomu, jehož určil za svého kvardiána: »Bratře, prosil bych tě, je-li to možné, abys mi opatřil sukno na hábit.« Bratr přemýšlel, jak by to nutné a tak pokorně vyprošené sukno opatřil.

Druhý den časně zrána, když chtěl vyjít, aby na nějakém dvorci sukno opatřil, seděl u vchodu muž, který si s ním přál mluvit. Řekl mu: »Pro lásku Boží, přijmi ode mne toto sukno na šest hábitů. Jeden si ponech pro sebe a ostatní za spásu mé duše rozděl, jak za vhodné uznáš.«

S radostí se bratr vrátil k Otci Františkovi a vyprávěl mu o tomto daru nebes. Otec nato řekl: »Přijmi látku; muž byl poslán k tomu, aby odpomohl mému nedostatku. Děkujme tomu, který o nás pečuje tak, jako bychom byli jeho jediná.«

XV. kapitola

*Jak František pozval svého lékaře na oběd, ač bratři nic
k jídlu neměli; jak Pán ihned pomohl; Bůh o své pečuje*

629 44. Když dlel blažený Otec v poustevně u Rieti, navštěvoval ho denně lékař, který léčil jeho oči. Jednou řekl světec bratřím: »Pozvěte lékaře a dejte mu nejlepší jídlo.« Kvardián mu odpověděl: »Otče, se zahanbením se musím přiznat, že se ho stydíme pozvat; právě jsme velmi chudí.« Světec pravil: »Chcete, abych to opakoval?« Lékař, který u toho byl, řekl: »Milí bratři, já budu vaši chudobu považovat za požitek.« Tu si bratři pospíšili a dali na stůl vše, co u bratra kuchaře bylo: trochu vína a chleba. A aby lépe stolovali, přišlo z kuchyně i trochu zeleniny. Mezitím se však stůl Páně smíloval nad stolem služebníků. Někdo klepe na dveře; bratři otevírají a hle: nějaká žena přinesla košík plný čerstvého chleba, ryb, paštiky, s medem a hrozny. Když to bratři spatřili, propukli v jásot. Všední věci z toho nechali na druhý den, vše lepší dali na stůl. Lékař si povzdechl a řekl: »Ani vy, bratři, ani my, světští lidé, nepoznáváme tak, jak bychom měli, svatost Františkovu.«

To, že se nasýtí, bylo spíše tím zázrakem než tím jídlem. Ono Otcovské oko nepřehlíží svoje; naopak: čím jsou chudší, s tím větší péčí je živí.

Stůl chudých může být bohatěji prostřen než stůl knížat – a to tou měrou, již je Bůh v darování štědrější než člověk.

Jak osvobodil František bratra Riceria od jeho pokušení

630 44a. Bratr Ricerius, původem šlechtic, měl o zásluhách blaženého Františka vysoké mínění. Věřil, že by si jistě získal Boží milost, kdyby získal světcovu přízeň, nebo že by byl hoden Božího hněvu, kdyby ji neměl.

Měl vroucí touhu se světcem se důvěrně stýkat, ale zároveň se obával, že by o jeho přízeň přišel, kdyby na něm objevil nějakou tajnou chybu. Touto obavou byl velmi tísněn, ale nikomu se se svými těžkostmi nesvěřoval. I stalo se jednou, že takto tísněn přišel k cele, v níž se blažený František modlil. Muž Boží, který v duchu zvěděl, že Ricerius přišel i v jakém je stavu, vliďně ho zavolal k sobě a řekl: »Můj synu, nenech se zneklidňovat žádnou obavou a žádnými pokušeními; jsi mi velmi milý a mezi těmi, které mám zvlášť rád, jsem zejména tobě láskou nakloněn. Kdykoli chceš, přijď ke mně; a odcházej, kdykoli budeš chtít.«

Bratr tím byl velmi udiven a ze slov svatého Otce měl velikou radost. A od té doby, jist si jeho láskou, rostl také v lásce Spasitelově, jak uvěřil.

XVI. kapitola

*Jak František skrze Ducha svatého poznal touhu dvou bratrů
a jak jim požehnal ze své cely*

631 45. Svatý František obyčejně celý den prodléval v odlehlé cele a k bratrům se vracel, jen když ho donutil hlad. V určité hodiny k jídlu z cely nevycházel, protože touha cele se oddat rozjímání u něho byla silnější než hlad.

Jednou přišli do Greccia zdaleka dva bratři, kteří vedli velmi bohumilý život. A přišli jen proto, aby viděli světce a přijali od něho požehnání.

Došli tedy, ale už ho nezastihli, protože od bratrů odešel do své cely. Byli z toho velmi smutní, protože světec svou celu opouštěl jen nepravdělně, takže by bývali mohli i dlouho čekat. Svůj neúspěch přičítali svým proviněním a odcházeli bez požehnání a útěchy.

Druhové svatého Františka je vyprovodili a snažili se je potěšit. Když se však od chýši vzdalovali, světec na ně zavolal, aby se k němu vrátili. On nad nimi udělal znamení kříže a pln lásky jim požehnal. Bratři se

velmi radovali z toho, že tak podivuhodným způsobem dosáhli toho, po čem toužili. Vraceli se domů a Boha ze srdce chválili a velebili.

XVII. kapitola

*Na Františkovu modlitbu vytryskla ze skály voda,
kterou sedlák zahnal žízeň*

- 632 46. Jednou chtěl jít blažený František do poustevny, aby se tam mohl nerušeně oddávat rozjímání. Protože byl velmi sláb, půjčil mu sedlák osla, aby se tam svezl. Bylo to v parném létě. Sedlák Božího muže doprovázel. Když začali stoupat na horu a hrbolatá a dlouhá cesta unavovala, dostal sedlák tak hroznou žízeň, že byl úplně vyčerpán a vysílen. Hořekoval a prosil světce, aby se nad ním smiloval, že umře, když se nebude moci napít vody. Muž Boží, který měl s trpícími vždy soucit, neprodleně seskočil z osla, poklekl, ruce pozvedl k nebi a nepřestal se modlit, dokud nezvěděl, že je vyslyšen. Pak řekl sedlákovi: »Běž tam naproti a najdeš pramínek vody, kterou ti dal Kristus vytrysknout ze skály k napití.«

Jak úžasná to Boží vlídnost, která se k svým služebníkům tak ochotně sklání! Na světcovu výzvu mohl sedlák pít vodu ze skály, z nejtvrďšího kamene. Předtím tam žádná voda netekla a netekla ani potom, přes bedlivé pátrání.

Jaký div: František, plný Ducha svatého, činí zázračné skutky ostatních svatých! Ano, kdo je zvláštním darem milosti spojen s Kristem, koná podobné věci jako ostatní svatí.

XVIII. kapitola

Jak krmil ptáčky a jak jeden pošel vinou své nepřejčnosti

- 633 47. Jednou seděl blažený František za stolem s bratry, když tu přilétli dva ptáčky, sameček a samička, kteří sháněli krmi pro svá mláďátka. Každý den pak odnášeli ze stolu drobty, světec s nimi laškoval a bohatě je krmil. Jednoho dne přilétli staří se svými mladými, které bratři stejně vyživovali, nechali je bratřím a už se tam neukázali. Mladí ptáčky si na bratry brzy zvykli; sedali jim na ruce a byli mezi nimi jako doma. Světským lidem se vyhýbali a hlásili se jen k bratřím. Světec to pozoroval, žasl a vybízel bratry, aby se radovali. Řekl: »Vizte, bratři, jak červenky jednají, jako by

byly nadány rozumem. Jako by říkaly: Vezměte si naše mláďata, odchovaná vašimi drobtý, nakládejte s nimi, jak vám libo; my si hledáme nové hnízdo.«

Mladí ptáčci si na bratry brzy úplně zvykli a svorně u nich zobali drobtý i krmi. Avšak lakota a nepřejcnost brzy zničila jejich svornost, protože větší z mláďat v nadutosti pronásledovalo menší; odstrkávalo je od krmě.

»Pohleďte,« řekl Otec, »co ten lakomec dělá! Sám přecpán a ještě závidí hladovým bratříčkům. Jednou to s ním špatně dopadne.« Sotva to světec vyřkl, přišel trest: největší z ptáčků vyskočil na nádobu s vodou, aby se napil, ale utopil se. A nenašla se kočka ani jiné zvířátko, které by se opovážilo dotknout ptáčka od světce proklatého.

Jak hrozně budou trestáni lakotní mezi lidmi, když už na ptáčcích je lakota tak trestána. Bojme se ortelu svatých, když po něm tak rychle následuje trest.

XIX. kapitola

Jak se vyplnilo všechno, co František o bratru Bernardovi předpověděl

634 48. O bratru Bernardovi, který do řádu vstoupil jako druhý, předpověděl Otec František toto: »Nejchytřejší démoni a nejhorší ze zloduchů jsou určení, aby bratra Bernarda vyzkoušeli. Ať se však sebetvrději budou snažit, aby hvězdu z nebe strhli, nezdaří se jim to. Bratr bude hrozně sužován i raněn, ale nakonec vyjde ze všeho vítězně.« A ještě dodal: »Až se jeho smrt přiblíží, bude po všech bouřích, pokušeních a zkouškách, jeho srdce bude v líbezném pokoji a klidu a po skončeném putování se blaženě vrátí ke Kristu do nebeské vlasti.«

A skutečně se tak stalo: Bernardova smrt byla slavná, i zázraky a vše se vyplnilo tak, jak světec předpověděl. Bratři po jeho smrti říkali: »Opravdu, dokonalost tohoto bratra, dokud žil, jsme nedocenili.« Ale přenechme jiným, aby zvěštovali Bernardovu chválu.

XX. kapitola

Jeden bratr chtěl v pokušení něco, co světec vlastnoručně napsal

- 635 49. Když světec na Alverně v samotě přebýval, přál si toužebně jeden z jeho druhů dostat od svatého Františka vlastnoručně napsané povzbuzující slovo Páně, aby se tím zbavil mučivého pokušení – ne těla, ale ducha – nebo aby je snadněji snášel. Ač ho tato touha soužila, bál se své přání Františkovi sdělit. Ale co Otci neřekl člověk, to mu odhalil Duch; jednoho dne si bratra zavola a řekl mu: »Přines mi pergamen a inkoust, abych napsal Boží chvály, které jsem v srdci uvážil.« Bratr mu ihned žádané přinesl a František vlastní rukou napsal »Boží chvály« a nakonec požehnání pro bratra. Potom řekl: »Vezmi ten list a pečlivě jej schovej až do mé smrti.« Pokušení přestalo, list byl uschován, a potom se skrze něj dály podivuhodné věci.

XXI. kapitola

Jak dal bratrovi hábit, jak si bratr přál

- 636 50. Jmenovanému bratrovi se dostala milost dalšího zázraku našeho svatého Otce. V době totiž, kdy Otec ležel nemocen v paláci v Assisi, myslil si jmenovaný bratr: »Otec je blízko smrti. Jakou útěchou by mi bylo, kdybych dostal jeho hábit.« A jako by byl jazykem poprosil o to, po čem srdce toužilo, zakrátko si ho zavola blažený František a řekl mu: »Tobě dávám tento hábit, vezmi si jej, od nynějška patří tobě. Budu jej sice, dokud budu živ, ještě nosit, ale po mé smrti připadne tobě.«

Bratr užasl nad Otcovou znalostí lidských tajemství. Ke svému potěšení hábit nakonec dostal. Později jej zbožní ctitelé převezli do Francie.

XXII. kapitola

O petrželi, kterou na rozkaz Otce v noci našli mezi polními bylinami

- 637 51. V době své nemoci chtěl jednou František – byla již tmavá noc – pojíst petržel. Pokorně tedy o ni poprosil. Zavolali kuchaře, aby ji přinesl. Ten však odpověděl, že ze zahrady asi nic nepřinese pro tmu a řekl: »Petržele jsem denně tolik vytrhal, že bych i ve dne těžko nějakou našel, tím méně za tmy ji rozeznám od jiných bylin.«

Světce mu pravil: »Jen jdi, bratře, a přines ty byliny, kterých se tvá ruka dotkne!« Bratr odešel do zahrady, natrhal byliny, jak mu do ruky přišly, protože vůbec nebylo vidět, a přinesl je. A hle, bratři mezi bylinami našli jemnou petržel. Světec z ní pojedl a posílil se. Pak řekl bratřím: »Nejmilejší bratři, rozkaz vždy ihned plňte a nečekejte, až bude opakován. Také se neomlouvajte, že to je nemožné, neboť i kdybych poručil, co se zdá nad síly, poslušnost síly dodá.« Tolik prorockého ducha mu Bůh propůjčoval.

XXIII. kapitola

František předpovídá, že po jeho smrti nastane hlad

638 52. Svati mužové jsou někdy vnuknutím Ducha puzeni, aby o sobě řekli podivuhodné věci. Bývá to tehdy, když si to žádá čest Boží, nebo když to žádá řád lásky pro povzbuzení bližního. Takto je třeba rozumět slovu, které kdysi o sobě řekl blažený Otec milému sobě bratrovi. Řekl: »V současné době žije na zemi Boží služebník, kvůli němuž – dokud bude živ – Pán nedopustí, aby mezi lidmi řádil hlad.« Neřekl to z marnivosti, ale dostalo se mu nebeského zjevení, které mu k našemu povzbuzení svatými slovy dala vyjevit láska, která nehledá svoje. Také neměla být zatajována ta úžasná Kristova láska k Františkovi.

My všichni, kdo jsme toho byli svědky, víme, jak klidně a pokojně plynul čas, dokud Boží služebník žil, jak úrodné byly doby. Netrpělo se hladem po slově Božím, protože slova kazatelů bývala tehdy plná síly i srdce posluchačů snad byla Bohu otevřená. Na těch, kdo nosili řeholní roucho, zazářily příklady svatosti. Také pokřeství »nabílených« ještě nenakazilo tolik věřících, ani nauka těch, kdo se vydávají za učitele pravdy, nepodnítila takovou zvědavost. Byla po zásluze hojnost časných statků, protože všichni milovali statky věčné.

639 53. Po Františkově smrti byl řád převrácen a vše se změnilo; na mnoha místech vypukly války, byla povstání, náhle se v různé podobě začala mnoha krajinami procházet smrt a plenila je. Také se široko daleko rozmáhal hrozný hlad a jeho krutost, která je horší než krutost ostatního, skosila velký počet lidí. Z nouze se jedlo i to, co ani zvířata nežerou. Z ořechových skořápek a kůry se dělal chléb, a otcovská láska – abych se mírně vyjádřil – utišena hladem, netruchlila nad smrtí dítěte, jak vysvítá z přiznání jednoho muže. Aby se však jasně vědělo, kdo byl onen věrný služebník, pro jehož lásku Boží spravedlnost zadržovala trestající ruku,

odhalil blažený Otec František několik dní po své smrti jednomu bratrovi, že tímto služebníkem byl on sám. Neboť jednou v noci, když ten bratr spal, jasně ho zavolal a řekl: »Bratře, už nastává hlad, kterému Pán, dokud jsem žil, nedal vkročit na zem.« Tímto zavoláním ze spánku probuzen, všechno pak druhým vypravoval. Třetí noc poté se mu světec opět zjevil a opakoval mu to podobnými slovy.

XXIV. kapitola

Světcovo vědění a naše nevědomost

640 54. Nikomu nechť není divné, že prorok naší doby zazářil takovými výsadami. Byl prost zaslepenosti pozemskými věcmi, neotročil tělesným choutkám, a proto se jeho duch mohl úplně svobodně povznést k Nejvyššímu a křišťálový vejít do světla. Tonul v záři věčného Světla a od Slova dostával to, co v jeho slovech nalezlo ohlas. Ach, jak nepodobní jsme mu my, kteří toneme ve tmách a ani nejpotřebnější neznáme. Tážeš se proč? Je to proto, že jako milovníci prachu jsme v prachu zahrabáni a lpíme na pozemských věcech, Kdybychom pozvedli srdce, mysl i ruce k nebi a zaměřili k věčnému cíli, poznali bychom, co teď neznáme: Boha i sebe. Vždyť kdo je ve špině, nemůže vidět leč špinu. Kdo je celou bytostí obrácen k nebi, nemůže nebeské nevidět.

CHUDOBA

XXV. kapitola

Chvála chudoby

641 55. Dokud blažený Otec František přebýval mezi námi v slzavém údolí, opovrhoval všemi pozemskými poklady jako tretkami, neboť jeho úsilí směřovalo k jinému, vznešenějšímu cíli. Proto dychtil celým srdcem po chudobě. Protože poznal, jak důvěrně byla známa Božímu Synu, zaměřil svou mysl i snahu na to, aby se s paní Chudobou zasnoubil věčnou láskou. Vždyť je čím dál tím víc celým světem zapuzována. Protože se zamiloval do její krásy, neopustil jen otce a matku, ale zřekl se

všeho, aby své choti co nejvěrněji náležel, aby byli dva v jednom duchu. Proto ji vytrvale cudně objímal a nikdy se nechoval jinak než jako její snoubenec. Svým synům ji představoval jako cestu k dokonalosti, záruku i pečeť věčných pokladů. Nikdo nemůže tak dychtit po zlatě, jako dychtil František po chudobě, nikdo nemůže pečlivěji hlídat svůj poklad, než hlídal Otec tuto perlu evangelia. To se mu především nelíbilo, když v domě nebo na bratřích zpozoroval něco, co bylo proti chudobě. A vskutku, od počátku řádu až do jeho smrti byly jediný hábit, provaz a jedny kalhoty jeho celým jměním, nic jiného neměl. Jeho chudý šat prozrazoval, kde hromadí své poklady. Proto byl radostný a bezstarostný, proto mu v jeho běhu k cíli nic nepřekáželo; vždyť pomíjivé poklady vyměnil za stonásobné a věčné.

CHUDOBA V DOMECH

XXVI. kapitola

- 642 56. Svě bratry učil, aby si stavěli prosté přístřešky. Měly to být chatrče, vystavěné ze dřeva, ne z kamene, a to skrovné. Často, když hovořil o chudobě, připomínal bratřím toto z evangelia: »Lišky mají doupata a ptáci hnízda, ale Syn člověka nemá, kam složit hlavu.«

XXVII. kapitola

Jak začal bourat dům u Porciunkuly

- 643 57. Kdysi se měla u Porciunkuly konat kapitula. Času bylo pramálo, a proto assisští postavili pro kapitolu chalupu. Boží muž o tom nevěděl a u Porciunkuly nebyl. Když se tam vrátil a dům uviděl, velmi ho to bolelo. Beze slova jej začal bourat. Vystoupil na střechu a házel dolů tašky i latě. Také bratřím poroučel, aby tento chudobě nepřátelský barák zbořili. Řekl, že zpráva o té opovážlivosti by se rychle roznesla po celém řádu a všichni by si z toho vzali příklad. Asi by ten dům zbořil do základů, kdyby tomu drábi neučinili přítrž, prohlásili totiž, že dům nepatří bratřím, ale městu.

XXVIII. kapitola

Dům v Bologni a jak z něho vyháněl i nemocné

- 644 58. Jednou chtěl jít František z Verony přes Bolognu; dozvěděl se však, že tam bratři postavili nový dům. Protože se mu slovo »dům bratři« nelíbilo, změnil směr cesty a do Bologne nešel. Nakonec bratřím poručil, aby dům neprodleně opustili; oni dům vyklidili tak, že tam ani nemocné nemohli nechat, protože Otec nařídil, aby i oni dům opustili s ostatními. Teprve když pan Hugo, ostijský biskup a legát v Lombardii veřejně prohlásil, že dům je jeho majetkem, dal František dovození k návratu. Toto dosvědčuje a píše ten, jehož tehdy nemocného z domu vynesli.

XXIX. kapitola

František nechce vstoupit do cely, o níž říkali, že je »jeho«

- 645 59. František nechtěl, aby bratři obývali i jen malý řeholní dům, když se s jistotou nevědělo, komu patří. Žádal totiž, aby jeho synové žili podle zákonů platných pro poutníky; aby pobývali pod cizím přístřeším, pokojně chodili světem a měli vroucí touhu po pravé vlasti.

V poustevně v Sarteano se zeptal jeden bratr druhého, odkud jde. On odpověděl: »Z cely bratra Františka.« Jakmile to světec uslyšel, řekl: »Protože jsi tu celu nazval Františkovou a mně ji přivlastnil, hledej si pro ni už jiného obyvatele; já ji už obývat nebudu.« A pokračoval: »Když byl Pán na poušti a čtyřicet dní se tam modlil a postil, nedal si tam také postavit žádnou celu ani dům, ale pobýval pod skálou. Podle řehole ho můžeme následovat tím, že nic nevlastníme, i když nemůžeme žít bez užívání obydlí.«

O CHUDOBĚ ZAŘÍZENÍ DOMŮ

XXX. kapitola

- 646 60. Muž Boží nejen že nechtěl zakládat si pyšně a domýšlivě na domech, ale protivilo se mu i početné a vybrané domácí náčiní. Nechtěl na stole nic, co by připomínalo svět. Vše mělo připomínat putování, vyhnanství.

XXXI. kapitola
*Poučný oběd v Grecciu; František se po Kristově příkladu
chová jako poutník*

647 61. Jednou, na Boží Hod velikonoční, prostřeli bratři stůl pečlivěji než jindy, bílým plátnem a porcelánovým nádobím. Otec vyšel z cely a vidí: stůl je bohatě upraven a marnivě ozdoben.

A pro usměvavý stůl nemá úsměv. Nepozorovaně, potichu odchází, dá si na hlavu klobouk chudáka, který tam právě byl, vezme do ruky hůl a jde ven. Venku přede dveřmi čeká, až začnou bratři jíst – byli totiž zvyklí nečekat na něho, když na dané znamení nepřišel.

Když začali jíst, volá pravý chudý u dveří: »Pro lásku Boží dejte chudému a slabému poutníkovi almužnu.«

»Vstup, muži,« odpověděli bratři, »pro lásku toho, jehož jsi vzýval.« I vstoupil a předstoupil před stolující. Jak ale strnuli »občané světa« údivem, když poutníka poznali! Prosil o miskou podali mu ji; posadil se na zem a miskou postavil do popela. A řekl: »Ted' sedím za stolem jako Menší bratr.« Obrácen k bratrům pokračoval: »Nás musí příklad chudoby Syna Božího zavazovat víc než jiné řeholníky. Viděl jsem upravený a vyzdobený stůl a nepoznal jsem v něm stůl chudých, kteří chodí od dveří ke dveřím.«

Událost dosvědčuje, že se podobal tomu poutníkovi, který byl toho dne jediným cizincem v Jeruzalémě. Přesto však hořelo srdce spolupoutníků, když mluvil.

XXXII. kapitola
Proti nezřízené touze po knihách

648 62. František říkával, že by se v knihách mělo pátrat po skutcích Páně, nemělo by se hledět na jejich cenu, mělo by se hledat povznesení, moudrost, a ne krása. Chtěl, aby bratři měli jen málo knih a aby sloužily těm, kdo je potřebují.

Jednou ho požádal ministr, zda by si s jeho dovolením mohl podržet několik skvostně vázaných svazků. Světec mu odpověděl: »Pro tvoje knihy se nezřekneme evangelia, které jsme slíbili zachovávat. Učiň, co chceš, ale moje dovolení nesmí být osidlem.«

O NUZNOSTI LŮŽEK

XXXIII. kapitola

Příklad pána z Ostie a jeho chvála

649 63. Lůžka bratři byla tak nuzná, že ten, kdo měl na slámě jakž takž celé prostěradlo, připadal si jako ženich na svatebním lůžku. V době, kdy se u Porciunkuly konala kapitula, přijel na návštěvu k bratřím pán z Ostie s průvodem rytířů a kleriků. Když viděl, jak bratři spí na zemi a že se jejich lůžka podobají spíš pelechům zvířat, propukl v pláč a přede všemi řekl: »Vizte, jak spí bratři.« A dodal: »Jak to dopadne s námi, bídnými, kteří žijeme v přepychu!« Všichni přítomní byli dojatí k slzám a odcházeli plni zbožného údivu. To byl onen biskup z Ostie, který se pak stal papežem, nepřítelům víry pevně odolával, až svou blaženou duši vrátil nebi jako svatou obětinu. Ó zbožné srdce, hlubino lásky! Jak velice povýšen, ale bolí ho, že se nemůže vykázat velikými zásluhami, ač jeho ctnosti jsou ve skutečnosti vyšší než jeho trůn.

XXXIV. kapitola

Jak František v noci odhodil podušku

650 64. Protože jsme se zmínili o lůžkách, napadá mi, co snad bude užitečné, když to sdělím. Od té doby, kdy se světec obrátil ke Kristu a věci světa se zřekl, nechtěl spát na polštářích, nechtěl mít pod hlavou podušku. Ani když byl nemocen, ani když byl u světských lidí, nezřekl se této přisnlosti. Když mu však v poustevně u Greccia oční nemoc činila veliké potíže, musel proti své vůli použít malou podušku. Časně ráno po první noci zavolal světec svého druha a řekl mu: »Bratře, v noci jsem nemohl spát, ani modlit jsem se nemohl, když jsem k modlitbě vstal. Hlava mě brněla, celé tělo se mi trásl, jako bych pojedl chleba z lilku. Zdá se mi, že v té podušce, kterou mám pod hlavou, sedí ďábel. Dej ji pryč.« Bratr Otce politoval a vzal podušku, aby ji odnesl. Když s ní odcházel, ztratil řeč a tak se lekl, že se nemohl hnout z místa, ani rukou pohnout. Světec to zpozoroval a zavolal na něho. Nato se bratr opět mohl pohybovat, vrátil se a vyprávěl Otcí, co se mu stalo. Světec řekl: »Když jsem se v noci modlil kompletář, zjistil jsem, že do cely

vchází ďábel. Je velmi lstivý a zchytralý. Když nemůže škodit duši, dává aspoň tělu příčinu k reptání.«

Tohle ať uváží ti, kdo si pod hlavu kladou polštáře, aby se jim měkce leželo. Ďábel jde za změkčilostí rád a rád stojí u měkkých a pohodlných postelí zvlášť tam, kde k tomu žádný důvod není, nebo to řehole dokonce zakazuje. Neméně ten starý had utíká před člověkem, který se dobrovolně všeho zřekl. Buď že nechce bydlet s chudým, nebo že se jeho chudoby hrozí. Budou-li bratři myslet na to, že se pod poduškou schovává ďábel, budou pod hlavou spokojeni s tvrdým.

PROTI PENĚŽŮM: PŘÍKLADY

XXXV. kapitola

Přísná důtka bratrovi, který se dotýkal peněz

651 65. Boží přítel sice opovrhoval vším světským, ale nejvíc mu byly proklety peníze. Od počátku svého obrácení zvlášť penězi pohrdal a těm, kdo ho následovali, znovu a znovu důrazně příkazoval, aby se jim vyhýbali jako ďáblu. Dával svým dobrou radu: aby peníze a bláto hodnotili stejně.

Jednou vešel nějaký člověk do kostelíka Panny Marie v Porciunkule, aby se tam pomodlil. U kříže položil peněžitý milodar. Když odešel, sebral některý bratr peníze a hodil je do okenního výklenku. Světec se o tom dozvěděl. Když bratr viděl, že se to o něm ví, spěchal prosit za odpuštění. Světec ho pokáral a přísně mu vytýkal, že se peněz dotkl. Nařídil mu, aby peníze ústy z výklenku zvedl a ústy je za ohradu položil na oslí trus. Bratr rozkaz ochotně splnil a na všechny, kdo to slyšeli, padla bázeň. Ještě více pak všichni pohrdali penězi, když byly postaveny naroven hnoji a den ze dne byli novými příklady povzbuzováni, aby penězi hluboce pohrdali.

XXXVI. kapitola
O potrestání bratra, který zvedl peníze

652 66. Dva bratři jdou k městečku malomocných. Na cestě nacházejí peníze. Zastaví se a radí, co dělat s tím »blátem«. Jeden se směje výčitkám druhého a chce peníze zvednout, aby je dal malomocným. Druhý praví, že ho klame nezřízená láska, a nerozváznému připomíná řeholi, podle níž máme po penězích šlapat nohama. Bratr se však zatvrdí a nedbá napomenutí, protože vždy býval svéhlavý. Nedbal řehole a peníz zvedl. Božimu trestu však neušel.

Na místě ztratil řeč, jen skřípal zuby. Pošetilého trest vystavil hanbě a naučil poslouchat Otcovy příkazy. Bratr nakonec odhodil »bláto«, poskvrněné rty očistil vodami pokání a ony se rozvázaly k chválám. Staré příslaví praví: »Pokářej pošetilce a bude tvým přítelem.«

XXXVII. kapitola
*Důtka bratrovi, který chtěl uchovávat peníze pod záminkou,
že budou potřeba v čas nouze*

653 67. Jednou, když světcův vikář Petr Catani viděl, jak na návštěvu Porciunkuly přicházejí zástupy bratří, ač z almužen není ani tolik, aby se jim dostalo nejnutnějšího, řekl Františkovi: »Bratře, nevím, co mám dělat. Bratři sem odevšad přicházejí a já nemám, čím je občerstvit. Dovol, prosím, abychom si mohli ponechat něco z majetku noviců, co by se uschovalo, aby se to použilo v čas potřeby na krytí nezbytných výdajů.« Světec mu odpověděl: »Nejmilejší bratře, kéž bychom neměli lásku, která by nás nutila hřešit proti řeholi!« Bratr na to odpověděl: »Co tedy mám dělat?« Světec mu řekl: »Směle si vezmi ze šperků na oltáři Panny Marie, když nemůžeš jinak potřebným pomoci. Věř mi: Bude jí milejší, když obereme její oltář, abychom zachovali evangelium našeho Pána Ježíše Krista, než kdyby její oltář zůstal ozdobený, ale evangeliem jejího Syna by se pohrdlo. Však Pán někoho pošle, a ten Matce nahradí, co nám zapůjčila!«

XXXVIII. kapitola
O tom, jak se peníze proměnily v hada

654 68. Jednou chodil Boží muž se svými druhy po Apulii. Na cestě poblíž Bari našel brašnu na peníze plnou zlaťáků, které kupci říkají »peněžní kočka«. Druh žádal světce, aby peníze vzal a rozdal chudým. Dovolával se jeho lásky k chudým a poukazoval na to, jakou dobročinnost by mohl projevít při rozdávání peněz. Světec návrh rozhodně odmítl a ujišťoval bratra, že je to jen ďáblová lest. Řekl: »Můj synu, není dovoleno brát cizí majetek.«

Opustili to místo a spěchali dál, aby se dostali k cíli své cesty. Ale bratr, oklamán falešnou láskou, nedával pokoj. Stále Františka sváděl, aby peníze nenechával ležet. Světec souhlasil s návratem na to místo. Ne, aby bratrovo přání vyplnil, ale aby mu zjevil Boží tajemství. Zavolal mladíka, který seděl u cesty při prameni, aby bylo tajemství nejsvětější Trojice zjištěno výpovědí aspoň dvou svědků. Když pak ti tři došli zpět k peněžní kočce, ležela tam ještě plná peněz. Světec nedovolil žádnému z obou, aby k ní přistoupili, protože moc modlitby měla zjevit satanův klam. Vzdálil se z toho místa, co by kamenem dohodil a ponořil se do vroucí modlitby. Potom se vrátil a nařídil bratrovi, aby peněženku zvedl.

Díky Františkově modlitbě byl v brašně místo peněz had. Bratr se třásl a bledl. Nevím, zda něco předem tušil. Bylo mu divně. Pak, aby nebyl neposlušný, vzal brašnu do rukou. A hle, vylezl z ní hned had a dokázal bratrovi ďábelský klam. Světec jen poznamenal: »Bratře, peníze nejsou Božím služebníkům ničím jiným než ďáblem a jedovatým hadem.«

O CHUDOBĚ V OBLÉKÁNÍ

XXXIX. kapitola
*Jak světec slovem i příkladem pokáral ty,
kdo nosili měkké a vybrané šaty*

655 69. Tohoto muže, vyzbrojeného mocí shůry, hřál víc božský oheň v jeho nitru než vnější šat. Ti z řádu, kdo nosili trojí, nebo bez vážného důvodu měkké šaty, se Františkovi protivili a káral je. Říkával: »Potřeba, která není rozumně odůvodněná, ale slouží jen pohodlí, je znamením, že duch

vyhasl. Když duch zvlažní,« říkával, »a milost v něm vychladne, žádají si tělo a krev nutně svoje. Když duše nenalézá radost, kloní se tělo ke svým radostem. Živočišný pud pak předstírá nutné potřeby a tělesné smýšlení utváří svědomí.« A dodal: »Dejme tomu, že se některý z mých bratří opravdu ocitne v tísní: pak musí strádání snášet; když se snaží co nejrychleji z něho dostat, jakou odměnu dostane? Naskytla se mu příležitost k zásluze, ale dal najevo, že o ni nestojí.« Tak a podobně poučoval a vychovával ty, kdo nechtěli o strádání vědět.

Trpělivě je nesnášet by neznamenal nic jiného, než toužit zpět do egyptského otroctví.

Chtěl také, aby bratři neměli víc než dva hábity, směli je opravovat a oteplovat našitými kusy látky. Žádal na bratřích, aby vybranými látkami pohrdali, a ty, kteří proti tomu jednali, přísně před ostatními káral. Aby takové bratry svým příkladem zahanbil, našival na svůj hábit hrubou látku. Když umíral, prosil, aby také jeho pohřební hábit posílili bédnou látkou.

Bratřím však, které k tomu nutily neduhy či jiné vážné důvody, dovolil, aby na těle měli měkký spodní hábit, ale tak, aby zůstala zachována vnější drsnost a chudoba. Také říkával: »Až ochabne přísnost a rozmůže se vlažnost, ani synové chudého Otce se nebudou stydět dokonce purpur nosit, jen v jiné barvě.«

My, tví odcizení synové, dnes tě nemůžeme obelhat, naopak: naše chatrnost obelhává sama sebe. Je nad slunce jasnější a každým dnem přibývá.

XL. kapitola

*František učí, že ty, kdo se odvrátí od chudoby,
nouze k chudobě obrátí*

656 70. Mnohokrát světec říkával: »Tou měrou, jakou se bratři odvrátí od chudoby, odvrátí se od nich také svět; budou hledat a nenaleznou. Budou-li objímat chudobu, moji paní, bude je svět živit, protože jsou světu dáni ke spáse.« A opět: »Mezi světem a bratřími je úmluva: oni jsou povinni dávat světu dobrý příklad a svět je povinen poskytnout jim, co potřebují. Jestli se bratři svému slibu zpronevěří a dobrý příklad nebudou dávat, jako spravedlivý trest stáhne svou ruku zpět i svět.«

657 Proniknut snahou o zachování chudoby, bál se Boží muž velkého počtu bratří, neboť budí zdání bohatství, i když ho ve skutečnosti není.

Proto říkával: »Kdyby to mohlo být, aby svět jen málokdy viděl bratry a aby je pro jejich malý počet v dokonalosti obdivoval.«

Spojen s paní Chudobou nerozlučným poutem, nečekal od ní věno v tomto, nýbrž v budoucím životě.

658 S nadšením a radostně zpíval František žalmy, které chudobu opěvují, jako: Na věky nebude zklamána důvěra ubohých, nebo: Pohleďte na to, chudí, a radujte se!

VYPROŠOVÁNÍ ALMUŽEN

XLII. kapitola

Doporučuje, aby bratři prosili o almužnu

659 71. Svatý Otec měl raději almužny vyprošované od dveří ke dveřím než ty, které lidé přinášeli sami. Ostych žebrat nazýval nepřítelem spásy, ale ostych při žebrání, který nohy netáhne zpět, říkal, je svatý. Chválil ty, kteří se studem zardivali, ne však ty, které stud zmátl. Někdy bratry povzbuzoval k prosbě o almužnu takto: »Jděte, neboť v této poslední době jsou Menší bratři dáni světu proto, aby na nich vyvolení získali to, čím od Soudce dostanou milost, jak je psáno: Co jste učinili jednomu z mých bratří, mně jste učinili.« S ohledem na tento text říkal, že Kristus Pán náš řád před ostatními vyznamenal tím, že ho jasně vyslovil.

Proto také chtěl, aby bratři nepřebývali jen ve městech, nýbrž i v odlehlých krajinách, aby byla všem lidem dávana příležitost k získání zásluh a nedobrym vzata záminka k omluvě.

XLII. kapitola

Světce dává příklad jak vyprošovat almužnu

660 72. Aby svou milovanou, svatou nevěstu ani jednou neurazil, měl služebník Boha nejvyššího zvyk činit toto: když byl pozván k bohatým lidem a měl být poctěn bohatším stolem, vyžebrel si předtím v sousedních domech zbytky chleba. A pak, bohatý z chudoby, zasedl za stůl. Když se ho někdy tázali, proč to dělá, říkával: »Za léno na hodinu propůjčené

nechci se zříkat svého trvalého dědictví. Chudoba,« říkal, »nás ustanovuje dědici a králi nebeského království.«

XLIII. kapitola

Jaký příklad dal na dvoře pána z Ostie a jak odpověděl biskupovi

- 661 73. Jednou přišel František na návštěvu k tomu, který byl později jako Řehoř papežem. Když se přiblížila doba hostiny, vyšel ven, aby si vyprosil almužnu. Po svém návratu položil kousky černého chleba na biskupův stůl. Když to biskup viděl, bylo mu to trapné, zvlášť kvůli pozvaným hostům. Náš Otec však s veselou tváří rozdělil přijaté almužny mezi spolutulující rytíře a kněze. Všichni dary přijímali s podivuhodnou úctou; jedni z nich pojedli, jiní si je na památku uschovali. Po hostině biskup povstal, objal ho a řekl: »Můj bratře, proč jsi mne zahanboval tím, že jsi šel po almužně, když jsi byl v domě, který patří tobě i tvým bratřím?« A světec mu odpověděl: »Naopak, prokázal jsem vám poctu tím, že jsem uctil většího Pána, protože Bůh má zalíbení v chudobě, nejvíc však v dobrovolné chudobě žebráka. Já mám královskou hodnost a neobyčejné šlechtictví, když následuji toho Pána, který – ačkoli byl bohatý – stal se pro nás na tomto světě chudým.« A dodal: »Větší požitek mám z chudého stolu, na němž jsou prostřeny almužny, než z bohatého, na němž je bezpočet jídel.« Tato zbožná slova biskupa hluboce dojala, takže světec řekl: »Můj synu, čiň, co je v tvých očích dobré, neboť Pán je s tebou.«

XLIV. kapitola

Ke sbírání almužen vybízí František příkladem i slovem

- 662 74. Zpočátku chodil světec sám prosit o almužnu, aby bratry ušetřil zahanbení. Když však upozoroval, že si někteří svého povolání dost nevážili, řekl: »Nejmilejší bratři, Syn Boží se pro nás na tomto světě stal chudým, ač byl bohatý. Pro lásku k němu jsme zvolili cestu chudoby; proto se nesmíte stydět prosit o almužny. Dědicům království nesluší, aby se styděli za pečeť nebeského dědictví. Řeknu vám: mnoho šlechticů a učených vstoupí do našeho společenství a budou si pokládat za čest, že smějí prosit o almužnu. Vy tedy, kteří jste v řádu prvorození, radujte se a jásejte a neuhýbejte před tím, co tito svatí budou jednou dělat po vás.«

XLV. kapitola

Důtka bratrovi, který nechtěl prosit o almužnu

663 75. Blažený František často říkal, že pravý Menší bratr má rád chodit pro almužny. Pravíval: »Čím vyšší je šlechtictví mého syna, tím ochotněji má pro almužny chodit, neboť tak rozmnoží své zásluhy.« Kdysi žil bratr, který prosit o almužnu téměř nechodil, ale zato při jídle jedl za tři. Když světec zpozoroval, že je milovníkem břicha, že plody rád, ale práce se neúčastní, napomenul ho jednou takto: »Milý bratře komáre, jdi, kam chceš, neboť se chceš živit jen potem svých bratrů, ale v Božím díle lenošit. Podobáš se bratru trubci, který sice včelí práci na sebe vzít nechce, ale med chce jíst první.« Když tento tělesně smýšlející člověk viděl, že je jeho žravost odhalena, vrátil se do světa, který ještě stejně neopustil. Vystoupil z řádu. Ten, který jidal za několik bratrů, stal se pak děblem.

XLVI. kapitola

František spěchá vstříc bratrovi, který se vrací z cesty za almužnou, a políbí ho na rameno

664 76. Jednou se u Porciunkuly stalo toto: jistý bratr se vracel z Assisi s almužnami a když byl blízko obydlí bratrů, začal zpívat a nahlas chválit Pána. Když ho světec uslyšel, spěchal z cely ven, políbil bratra na rameno, pytel si naložil na vlastní rameno a řekl: »Požehnán buď můj bratr, který ochotně jde, pokorně hledá a radostně se vrací.«

XLVII. kapitola

Jak přiměl František zástup rytířů k tomu, aby prosili o almužnu

665 77. Když byl František nemocen a assisští se domnívali, že asi brzy zemře, poslali k bratrům v Noceře slavnostní poselstvo, aby Františka dostali do Assisi; nechtěli slávu, že mají tělo Božího muže, přenechat jiným.

Když rytíři Františka uctivě na koních doprovázeli domů, přijeli do chudé vesničky jménem Satriano. Jeli sem proto, že se jejich hladový žaludek hlásil o jídlo. Nenašli tu však nic, co by mohli koupit. Rytíři se proto vrátili k blaženému Františkovi a řekli: »Musíš nám dát něco ze

svých almužen, protože zde nelze nic koupit.« Světec jim odpověděl: »Nemáte nic proto, že se spoléháte víc na své mouchy než na Boha.« Mouchami totiž nazýval peníze. »Jděte však do domů, kde jste byli, a pokorně poproste o almužnu. Místo mincí nabízejte lásku Boží. A nestyd'te se, protože následkem dědičného hříchu je všechno almužnou. Onen Velkoalmužník dává hodným i nehodným z dobroty a lásky.« Tu přemohli rytíři ostýchavost, statečně prosili o almužny a »nakoupili« více pro lásku Boží než za peníze. Lidé jim dávali jako o závod a vesele – a bylo po hladu tam, kde vládla paní Chudoba.

XLVIII. kapitola

Jak se v Alessandrii proměnilo kapouní stehýnko v rybu

666 78. Při almužnách František hledal více prospěch duší než podporu těl; také se jevil všem ostatním jako příklad jak v rozdávání, tak v přijímání.

Když totiž přišel do Alessandrie v Lombardii, aby hlásal slovo Boží, přijal ho jako hosta jeden bohatý muž, který se těšil dobré pověsti. A prosil ho, aby podle příkazu evangelia jedl ze všeho, co se bude dávat. Světec, přemožen vlídností hostitele, úsměvně přislíbil. Hostitel začal pro Božího muže hned připravovat sedmiletého kapouna. Když pak patriarcha chudých seděl s rodinou radostně u stolu, objevil se najednou u dveří syn Belialův a prost vši milosti, předstíral chudobu a bědoval, jako by mu scházelo to nejnutnější. Chytře začal prosit o almužnu pro lásku Boží. Jakmile slyšel světec jméno nade vše milované, které mu bylo sladší než med, vzal stehýnko z ptáka a na kousku chleba je podal prosebníkovi. Co však on učinil: dar uschoval, aby světce potupil.

79. Příštího dne kázal světec slovo Boží lidu, jak byl zvyklý. Náhle začal ten padouch povykovat a snažil se všem ukázat kapouní stehýnko. Vřeštěl: »Vizte, jaký je ten František, který tu káže a kterého máte za svatého. Zde vidíte maso, které mi včera při večeři dal.« Ale všichni lidé ho plísnili a nadávali mu, že je posedlý, neboť to, o čem tvrdil, že je kapouní stehýnko, jevílo se všem jako ryba. Také bidník sám byl zázrakem přiveden z rovnováhy. Byl nucen přiznat, že je pravda, co ostatní tvrdí. Nešťastník se zastyděl a svůj zlý čin odčinil pokáním: přede všemi prosil světce za odpuštění a ke svému bezbožnému úmyslu se přiznal. Když hříšník přišel k rozumu, nabylo maso opět své pravé podoby.

O TĚCH, KTERÍ SE ZŘÍKAJÍ SVĚTA

XLIX. kapitola

Světce odmítl toho, který svůj majetek dal příbuzným, ale ne chudým

667 80. Ty, kteří přicházeli do řádu, světec učil, aby, když se loučí se světem, přinesli Bohu v oběť nejprve svůj majetek, a pak v řádu sami sebe. Vstup do řádu povoloval jen těm, kteří se svého majetku úplně zřekli a kteří si pro sebe neponechali vůbec nic. Jednak kvůli radám evangelia, jednak aby jim ponechané peníze nezavdávaly příležitost obrátit se k Bohu jen polovičatě.

668 81. Na území Marky ankonské přišel po kázání k světci člověk a pokorně prosil o přijetí do řádu. Světec mu řekl: »Chceš-li být přijat mezi chudé Boží, rozdej nejprve vše, co máš, chudým!« Muž tedy šel, ale puzen tělesnou láskou, rozdal svůj majetek svým příbuzným a chudým nedal nic. Když se vrátil, podal světci zprávu o své náramné štědrosti. Ale Otec mu posměšně řekl: »Jdi svou cestou, bratře moucho: neopustil jsi svůj dům ani své příbuzné. Jim jsi dal svůj majetek a chudé jsi podvedl. Nejsi způsobil pro život svaté chudoby. Začals v těle, a tím jsi položil chatrné základy duchovní stavbě.«

Tělesně smýšlející člověk se tedy vrátil ke svým a žádal nazpět svůj majetek, který chudým nechtěl dát. Rychle se vzdal předsevzetí usilovat o ctnost. Dnes je mnoho těch, kdo podobným rozdělováním klamou sami sebe; kdo chtějí světským počínáním získat věčnou blaženost. Bohu se nikdo nezasvěti tím, že obohacuje své, nýbrž tím, že pravou dobročinností odpyká své hříchy a za dobré skutky získá život. Podobně poučoval Otec bratry, aby v nouzi hledali pomoc raději u jiných lidí než u těch, kdo do řádu vstupují, především pro dobrý příklad a aby se nezdálo, že z nich chtějí mít bratři potupný prospěch.

L. kapitola

Vidění o chudobě

669 82. Chtěl bych podat zprávu o důležitém světcově vidění. Jednou v noci, když skončil dlouhou modlitbu, přišla na světce dřímota a usnul. Tu byla jeho svatá duše vytržena do Božího stánku a mezi jiným ušel ženu, která

vypadala takto: hlava se zdála být ze zlata, prsa a paže ze stříbra, tělo z křišťálu a dolní údy ze železa. Postavou byla veliká, štíhlá a souměrná. Tato žena výjimečně krásná byla zahalena do bídného pláště. Ráno vyprávěl blažený Otec o tomto vidění bratru Pacifikovi, muži svatého života, ale neříkal nic o tom, co znamená. Ačkoliv už mnozí vidění podle svého vykládali, pokládám za vhodné uvést výklad řečeného bratra Pacifika, který mu vnukl Duch svatý, když o vidění slyšel. Říkal: »Tato žena tak vynikající krásy je krásná duše svatého Františka. Hlava ze zlata znamená nazírání nebeských věcí a znalost o nich; prsa a paže ze stříbra jsou slova Boží, která v srdci uvažoval a uskutečňoval; tvrdost křišťálu je znamením jeho střízlivosti, jeho průzračnost známkou Františkovy čistoty; železo znamená jeho železnou vytrvalost; v bídném plášti pak viz nevzhledné tělíčko, které je schránkou jeho vzácné duše.«

Avšak mnozí, kteří mají také Ducha Božího, spatřují v této ženě chudobu – Otcovu nevěstu. Říkají: Tato žena byla zlatá vzhledem k odměně nebeské slávy; stříbrná pro svou dobrou pověst široko daleko; jasná jako křišťál, protože se František vně i uvnitř hlásil k životu bez vlastnění; železná byla pro svou vytrvalost až do konce. Opovržení ze strany smyslých lidí utkalo této ženě bídný plášť.

Opět jiní ve vidění spatřují proroctví o příštích údobích řádu po Dani-elově vzoru. Že se však vztahuje na Otce, vysvítá především z toho, že on sám byl proti každému oslavování sebe a zásadně žádný výklad podat nechtěl. Kdyby se vidění vztahovalo na řád, jistě by je Otec nepřešel mlčením.

SOUCIT SVATÉHO FRANTIŠKA S CHUDÝMI

LI. kapitola

*Jaký měl soucit s chudými a jak byl nešťasten,
když našel chudšího muže*

- 670 83. Těžko lze slovy vyličít, jak velký byl soucit našeho Otce s chudými. Dobrota mu sice byla vrozena, ale shůry vlitá láska ji zdvojnásobila. Proto se tváří v tvář chudobě Františkovo srdce rozplývalo a koho nemohl obdarovat almužnou, s tím projevoval vroucí účast. Jakýkoli nedostatek,

jakoukoli nouzi viděl u člověka, hned to hbitě vztahoval na Krista. V každém chudém viděl syna chudé Paní a nahým mu byl v duši ten, kterého obnaženého měla na klíně. Ačkoliv veškerou závist ze srdce vypudil, jednoho se nedovedl zřici, aby nezáviděl chudým. Když viděl chudšího, než byl sám, záviděl mu a začal závodit s touto chudobou, která mu upírala prvenství, a obával se, aby ho ten druhý nepřekonal.

671 84. Po kázání se jednou muž Boží šel projít a cestou potkal úplně chudého. Když viděl jeho bídu, obrátil se rozechvěně ke svým druhům a řekl: »Bída tohoto muže nás velmi zahanbuje a je těžkou výčitkou naší chudobě.« Bratr se ho zeptal: »Čím, Otče?« A světec odpovéděl s bédováním: »Jako jediné bohatství jsem zvolil svou paní Chudobu – a hle, na tomto muži září větším leskem. Což nevíš, že se všude mluví o tom, že pryč jsme pro lásku Kristovu z chudých nejchudší? Ale tento chudák dokazuje, že tomu tak není.«

Jak záviděnihodná závist! Žárlivost, o kterou by měli synové usilovat! To není ona nepravost, která se trápí, když druzí mají statky, která je nepřítelkyní lásky a kterou sužuje závist. Nebo se domníváš, že evangelní chudoba není záviděnihodná? Chudobě patří Kristus a skrze něho všec-ko se všim. Proč bys dychtil po příjmech, kleriku? Ať chceš, nebo ne- chceš, zítra poznáš, že František byl bohatý, až jako příjem dostaneš do rukou peklo.

LII. kapitola

Jak pokáral bratra, který mluvil pohrdlivě o chudém

672 85. Jednou přišel chudý, nemocný muž tam, kde František na apoštol-ských cestách kázal. Otcí bylo jeho dvojnásobného trápení – totiž chudo- by a nemoci – líto, a tak se s druhy rozhovořil o chudobě.

Zatímco on měl s těžce trpícím hluboký soucit, jeho druh řekl: »Bratře, on je opravdu chudý, ale snad není v celém okolí nikdo, kdo by si víc přál bohatství než on.« Světec ho ihned pokáral. A když bratr přiznal svou vinu, František mu nařídil: »Odlož hábit, jdi za ním, padni před chudým na kolena a přiznej svou vinu! A poprosíš nejen za odpuštění, ale také o jeho modlitbu!« Bratr uposlechl, dostiučinil a vrátil se. Světec mu pak pravil: »Když vidíš chudého, bratře, vidíš v něm jako v zrcadle našeho Pána a jeho chudou Matku. A při pohledu na nemocné uvažuj, jaké bolesti za nás Pán vzal na sebe!«

Skutečně, při pohledu na takové lidi měl František vždy v paměti myrhu, Kristovu tvář, Muže bolesti.

LIII. kapitola

Jak daroval v Celanu staré ženě plášť

- 673 86. Stalo se to v Celanu v zimě. František měl jako plášť pro zahřátí přehoz ze sukna, který mu zapůjčil přítel bratří z Tivoli. Když dlel v paláci marsikánského biskupa, potkala ho stará žena a prosila o almužnu. Sejmul přehoz, protože u sebe nic jiného neměl, a ač nebyl jeho, daroval jej stařeince. Řekl: »Jdi a udělej si z něho šat, doopravdy to potřebuješ.« Stařenka se na něho usmívala a celá zaražená – nevím, zda leknutím nebo radostí – přijala sukno. Hned odběhla, přestříhla je nůžkami, aby je snad nemusela vrátit. Ukázalo se však, že rozstříhané sukno na šat nepostačí. Protože už znala světcovu dobrotu, vrátila se a dala Otcí na srozuměnou, že sukno na šaty nestačí. Světec pohlédl na svého spolubratra, který měl podobný plášť, a řekl mu: »Bratře, slyšíš, co ta chudinka říká? Pro lásku Boží budeme snášet zimu; dej stařeince svůj plášť, aby ji to stačilo na šaty.« Tak se oba zbavili plášťů, jen aby se stařenka mohla oblékat.

LIV. kapitola

František dává jinému chudému svůj plášť

- 674 87. Jindy, když se vracel ze Sieny, potkal opět chudého. Spolubratrovi řekl: »Bratře, sluší se, abychom svůj plášť vrátili tomuto chudému, jemuž patří. My jsme jej dostali půjčený, dokud nenajdeme chudšího.«
- Bratr uvažoval, jak nutně plášť nemocný Otec potřebuje a tvrdošijně se tomu bránil. Namítal, že Otec bez ohledu na sebe pečuje o druhého. Světec mu odpověděl: »Bratře, nechci být zlodějem; pokládal bych si to za krádež, kdybychom jej nedali potřebnějšímu.« Nato bratr ustoupil a světec dal chudému svůj plášť.

LV. kapitola

Podobně se zachoval k jinému chudému

675 88. Podobný případ se stal v Celle u Cortony. František měl nový plášť, který zvlášť pro něho bratři starostlivě opatřili. Vtom přichází chudý a běduje, že mu zemřela manželka a rodina je v bidě. Světec mu praví: »Pro lásku Boží ti dám tento plášť, ale s tou podmínkou, že ho nikomu nedáš, leč by ti ho dobře zaplatil.« Ale už tu byli bratři, aby plášť sebrali a Františkovi zabránili plášť darovat. Chudák však ze světcovy tváře vyčetl povzbuzení, a rukama i nohama hájil plášť jako dar. Nakonec museli bratři plášť odkoupit a chudý odcházel s dobrým výtěžkem prodeje.

LVI. kapitola

František chudému daruje svůj plášť, aby přestal nenávidět svého pána

676 89. Kdysi potkal Otec v Collestradě u Perugie chudého, jehož znal už ze světa. Zeptal se ho: »Bratře, jak se máš?« Ale bezbožně smýšlející člověk začal na svého pána nadávat, spílat mu a proklínat ho, že ho o všechno připravil. Řekl: »Jen můj pán – ať je Všemohoucím proklet – je vinen, že jsem na tom takhle špatně.« Františkovi se zželelo víc jeho duše než těla, protože trval ve smrtelné nenávisti. Řekl mu: »Měl bys svému pánu pro lásku Boží odpustit, abys svou duši spasil. Možná, že ti pak navrátí, co ti vzal. Jinak jsi ztratil nejen svůj majetek, ale ztratiš i duši.« Chudý odpověděl: »Nemohu mu úplně odpustit, nevráti-li mi napřed, co mi vzal.« Blažený František měl na sobě plášť a řekl mu: »Hle, dám ti tento plášť, ale prosím tě, abys svému pánu pro lásku Boží odpustil.«

Muž se dal obměkčit, přijal dar a bezprávi odpustil.

LVII. kapitola

Chudému daroval kus svého hábitu

677 90. Jednou ho prosil chudák o almužnu. On však u sebe nic neměl. Odpáral proto kus od svého hábitu a dal to chudému. Někdy se dokonce, aby mohl dát almužnu potřebnému, svlékl ze svých kalhot. Takovou

láskou k chudým oplývalo jeho srdce, s takovým nadšením chodil ve šlépějích svého Mistra, chudého Krista.

LVIII. kapitola

Chudé matce dvou bratří daroval první Nový zákon, který řád měl

678 91. Jednou k světci přišla matka dvou bratří a s důvěrou ho prosila o almužnu. Svatý Otec s ní měl soucit a řekl svému vikáři, Petru Catani: »Můžeme naši matce dát almužnu?« Matku bratra nazýval totiž vždy matkou svojí a všech bratří. Bratr Petr odpověděl: »V domě není nic, co bychom jí mohli dát. Máme však Nový zákon, z něhož k matutinu čteme, protože nemáme breviř.« Blažený František ho vyzval: »Dej matce ten Nový zákon! Ať ho prodá kvůli své nouzi, neboť právě tato kniha nás napomíná, abychom chudým spěchali na pomoc. Mám za to, že se Bohu bude víc líbit, když ji knihu darujeme, než když z ní budeme číst.«

Dali tedy ženě knihu. A tak byl první Nový zákon, který řád měl, ze svaté lásky darován.

LIX. kapitola

Chudé, oční nemocí trpící ženě, daroval plášť

679 92. Stalo se v době, kdy Františkovi léčili oční nemoc a on pobýval v domě biskupa v Rieti. K lékaři přišla chudá žena z Machilonu, protože trpěla podobnou nemocí jako světec. Otec se obrátil na svého kvardiána a pravil mu asi toto: »Bratře kvardiáne, sluší se, abychom vrátili cizí majetek.« Kvardián mu odpověděl: »Otče, máme-li takový majetek u nás, bude vrácen.« František nato: »Musíme tamhle té ženě vrátit tento plášť, který jsme si od ní vypůjčili, neboť nemá, čím by u lékaře hradila své výlohy.« Kvardián namítal: »Bratře, tento plášť patří mně a nikdo mi ho nepůjčil. Klidně ho uživej, dokud budeš chtít, a pak mi ho vrať.« Kvardián ho totiž krátce předtím koupil, protože František plášť nutně potřeboval.

Světec mu odpověděl: »Bratře kvardiáne, byl jsi ke mně vždycky dobrý, buď i v tomto případě tak laskav.« Kvardián odvětil: »Otče, dělej, cokoli ti Duch vnukne.«

Nato František zavolal zbožného člověka a prosil ho: »Vezmi tento plášť a dvanáct chlebičků a řekni tam tě chudé ženě: „Chudý, jemuž jsi zapůjčila tento plášť, ti za to děkuje, ale nyní přijmi, co je tvoje.“«

Muž šel a učinil, jak mu bylo řečeno. Žena však měla za to, že si z ní tropí posměch. Začervenala se a řekla mu: »Dej mi s tím pláštěm pokoj! Nevím, co mluvíš.« On však trval na svém a všechno jí vložil do rukou. Když poznala, že tu nejde o podvod, zmocnil se ji strach, že by mohla být o takový snadný zisk zase připravena. Hned odešla, aniž by se starala o vyléčení svých očí; vrátila se s pláštěm domů.

LX. kapitola

*Světcí se na cestě zjevily tři ženy
a po neobyčejném pozdravení zase zmizely*

680 93. Ještě o této podivuhodné události bych se chtěl krátce zmínit. Její výklad sice je nejistý, ale skutečnost je to jistá. Když šel František, Kristův chudobný, z Rieti do Sieny, aby si tam nechal léčit zrak, musil jít rovinou pod hradem Campiglia. Lékař, velký přítel řádu, šel tehdy s ním. A hle, tu se na cestě, kudy se František ubíral, objevily tři chudé ženy. Postavou, vzhledem i věkem si byly tak podobny, že to až zaráželo. Když k nim svatý František přicházel, uctivě se uklonily a neobvykle zdravily. Říkaly: »Buďte vítána, paní Chudobo!« Světec se nevýslovně radoval, protože žádné pozdravení nemiloval tak jako to, které si ony zvolily. Když viděl, že ženy jsou opravdu chudé, obrátil se na lékaře, který ho doprovázel, a prosil ho: »Dej mi pro lásku Boží něco, abych to mohl dát těm chuděrám!« Lékař rychle vytáhl peněženku, seskočil z koně a dal každé z nich peníz. Pak jeli dál. Když se po chvíli ohlédli, na celé rovině nebylo po ženách ani vidu, ani slechu. Velmi udiveni přičítali tuto příhodu velikým skutkům Božím, protože jim bylo jasné, že to nebyly obyčejné ženy, když odlétly rychleji než pták.

HORLIVOST SVATÉHO FRANTIŠKA V MODLITBĚ

LXI. kapitola

Místo, čas a vroucnost Františkových modliteb

681 94. I když Boží muž putoval ještě v těle, duchem usiloval přebývat v Bohu. Tak se stal spoluobčanem andělů, od nichž ho oddělovala jen stěna těla. S jakou vroucností duše žíznil po svém Kristu! Neposvětil mu jenom celou svou duši, ale také celé své tělo. Aby ti, kdo přijdou po nás, měli vzor k napodobování, chtěl bych vypsát aspoň něco o jeho úžasných modlitbách, pokud jsme to na vlastní oči viděli a pokud to lze lidskému sluchu sdělit.

Celý svůj volný čas proměňoval ve svatý odpočinek, v němž do svého srdce vpišoval moudrost, aby dělal stále pokroky. Když se modlil a přišly návštěvy, nebo se stalo něco jiného, raději v modlitbě ustal, a pak se hned vracel do hlubin svého nitra. Jemu, který okoušel nebeské sladkosti, nejevil se svět příliš chutný a slastmi, které nalézal v Bohu, natolik zjemněl, že nenacházel radosti v hrubých zálibách lidí.

Vyhledával vždy skrytá místa, aby nejen jeho duch, ale i všechny jeho údy mohly se soustředit směrem k Bohu. Byl-li někdy mezi lidmi návštěvením Páně u vytržení, udělal si ze svého pláště jakoby celičku. Někdy, když s sebou plášť neměl, aspoň si ukryl tvář do rukávu, aby se nevzdával skryté many. Vždy dokázal mezi sebe a okolostojící něco postavit, aby nepozorovali jeho styk se Ženichem. Tak se dokázal modlit i v těsném prostoru lodi uprostřed mnoha lidí nepozorován. Když ani toto nemohl udělat, ze svého srdce učinil chrám. Jeho vytržení předcházelo vzlykání a vzdychání; těžké oddychování a střídání výrazu tváře ukazovaly, že je úplně ponořen do Boha.

682 95. Když se modlival v lesích a na osamělých místech, naplňoval les vzdycháním, zemi smáčel slzami, bil se rukou v prsa. Jako by tam objevil ještě skrytější, tajnou komoru, rozmlouval často slyšitelně se svým Pánem. Tam odpovídal svému Soudci, tam snažně prosil nebeského Otce, tam se radil s Přítelem, tam rozmlouval se Ženichem. Aby své srdce různým způsobem učinil celopalem, představoval si toho, který je jen Jeden a pouhý Duch, různým způsobem. Často se modlival jen srdcem, aniž pohnul rty. Svého ducha uměl dokonale odvracet od vnějších věcí do-

vnitř a vzhůru. Všechny své duchovní mohutnosti soustředil pak na to jediné, co od Pána žádal. Nemodlil se jen jako celý člověk, spíše se celý stával modlitbou.

Co myslíš, jaké slasti ho naplňovaly? To ví jen on sám. Nám nelze než žasnout. Jen kdo sám podobnou modlitbu okusí, tomu bude dáno toto všechno chápat. Kdo to nezakusí, ani pochopit to nemůže.

Tak prodléval jeho láskou rozžhavený, bystrý duch, duše úplně v Bohu roztavená, v nejvyšších kúrech nebeského království. Blažený Otec nenechal žádné navštívení Ducha bez povšimnutí. Když Boží dotek přišel, oddával se mu a okoušel nebeskou sladkost, dokud Pán dovolil. Byl-li nějakou záležitostí zaneprázdněn nebo na cestách, okoušel jemný dotek Boží milosti s přestávkami jako nejsladší manu. Dokonce se na cestě zastavoval, druhy nechal jít napřed, aby dotek Boží prožíval. Tak se snažil nepřijímat Boží milost marně.

LXII. kapitola

Jak zbožně se modlival církevní hodinky

683 96. Církevní hodinky se modlil s velikou úctou a soustředěním. Ačkoli trpěl nemocí očí, žaludku, míchy a jater, nechtěl se při modlitbě žalmů opírat o stěnu. Hodinky se modlil vždy ve stoje a bez kapuce, očím nepovoloval toulat se prostorem a modlitbu nepřerušoval.

Na cestách se k modlitbě hodinek vždy v příslušnou dobu zastavoval, jel-li na oslu nebo na koni, sestoupil. Jednou se vracel z Říma a bez přestání pršelo. Sestoupil s koně, aby se pomodlil hodinky. Dlouho stál, celý promoklý. Často říkával: »Když tělo v klidu pojídá svůj pokrm, který bude spolu s ním pokrmem červů, s jak nerušeným klidem musí požívat duše svůj pokrm, jímž je její Bůh.«

LXIII. kapitola

Jak při modlitbě přemáhal roztržitost

684 97. Pokládal za velikou nedokonalost, když ho někdy při modlitbě obtěžovaly marnivé představy. Když se mu něco takového přihodilo, nemeškal vyzpovídat se, aby to co nejdříve napravil. Tímto tvrdým úsilím se tak očistil, že ho podobné »mouchy« jen velmi zřídka přepadaly.

Jednou v postní době si zhotovil ve volných chvílích nádobku. Když se modlil dopolední hodinku, zatoulaly se mu oči k nádobce a utkvěly na ní. A pocítil, že to vnitřnímu člověku brání ve vroucí a soustředěné modlitbě. Byl zarmoucen, že byl hlas srdce, který proniká až k sluchu Božímu, přerušen. Po ukončení modlitby řekl tak, aby to bratři slyšeli: »Tento neúčinný výtvar k sobě při modlitbě obracel mého ducha. Budu ho obětovat Pánu, jehož oběti překážel.« Po těchto slovech uchopil nádobku a hodil ji do ohně. Řekl: »Musíme se stydět, že se při modlitbě necháváme odvracet neúčinnou roztržitostí, když oslovujeme velikého Krále.«

LXIV. kapitola

Vytržení

685 98. Často ho při rozjímaní nebeská milost a slast tak povznesly, že u vytržení poznal věci, které lidskou chápavost přesahují – a proto je také nikomu nezjevil. Jeden případ však, který vešel ve známost, nám jasně ukazuje, jak často se ho nadzemská slast úplně zmocnila a veskrz ho pronikla. Když byl jednou František na apoštolských cestách u Borgo San Sepolcro, jel na oslu. Když si chtěl odpočinout v domě pro malomocné, dozvěděl se o jeho příchodu mnoho lidí. Ze všech stran přispěchalo mnoho mužů i žen a v úctě toužili dotknout se ho. Dotýkali se ho tedy, sahali po něm, od hábitu odstříhovali kousky, aby si je schovali. Boží muž jako by nic necítil, jako by byl bezduchý, z toho všeho nevnímal nic. Dávno měli Borgo za sebou, když se při modlitbě do nebe vytržený světec – jako by přicházel z jiného světa – zeptal, kdy přijedou k Borgu.

LXV. kapitola

Jeho chování po modlitbě

686 99. Když se vracel ze samoty od svých modliteb, které ho proměňovaly skoro v jiného člověka, všemožně se snažil, aby se jiným přizpůsoboval, aby nedával znát navenek vnitřní oheň a aby pozlátkem lidského obdivu nepozbyl, čeho nabyt. Často také svým důvěrným říkával: »Navštíví-li Pán při modlitbě svého služebníka nebeskou útěchou, má – než

se po modlitbě vrátí – své oči pozdvihnout k nebi a se sepjatýma rukama Pánu říci: Tuto útěchu a slast seslal jsi, Pane, mně nehodnému hříšníkovi; posílám ti ji tedy zpět, abys mi ji uschoval, neboť jsem lupičem tvých pokladů.« A jindy: »Pane, vezmi si na tomto světě, co je tvoje, a uchovej mi to pro budoucí.«

»Tak to má být,« řekl, »když někdo přijde od modlitby, má se ostatním jevit jako ubožák, kterému se nedostalo nové milosti, neboť pro maličkost lze ztratit neocenitelnou věc a dárce přimět k tomu, že po druhé tak snadno neobdaruje.«

Také si zvykl tak tiše vstávat k modlitbě, že nikdo z bratří nezpozoroval, že vstával nebo se modlil. Když šel v noci spát, neuléhal tak tiše, jako vstával, aby všichni poznali, že už spí.

LXVI. kapitola

Jak jeden biskup zastihl Františka při modlitbě a ztratil řeč

687 100. Jednou se František u Porciunkuly modlil. Náhodou k němu přišel – podle zvyku – assiský biskup na přátelskou návštěvu. Potichu vyhledal světcevu celu, zaklepal a chtěl vstoupit. Jak otevřel dveře a uviděl světce při modlitbě, začal se třást. Údy mu ztuhly a ztratil řeč. Hnán vůlí Páně, opustil porciunkulový háj. Mám za to, že biskup nebyl hoden patřit na Františkovo tajemství, nebo že František si zasloužil déle prožívat onu milost. Zaražen a němý se vrátil k bratřím a prvním slovem, jímž přiznal svou vinu, nabytí řeči.

LXVII. kapitola

Jak pocítil opat moc Františkovy modlitby

688 101. Jednou se stalo, že svatého Františka potkal opat kláštera San Giustino u Perugia. Seskočil z koně a vyměnil si se světcem pár slov o spáse své duše. Než se rozešli, prosil ho pokorně o modlitbu. František mu odpověděl: »Rád se budu za vás modlit.« Opat ještě nezmizel z dohledu, když František řekl druhovi: »Počkej chvíli, bratře, chci splnit svůj slib.« Byl totiž zvyklý, když ho někdo požádal o modlitbu, neprodleně slib splnit.

Jakmile se František začal modlit, pocítil opat v duchu nezvyklou vroucnost a slast, takže se ocítl jako beze smyslů, u vytržení. Když opět přišel

k sobě, poznal účinnost modlitby svatého Františka. Zahořel k řádu velikou láskou a lidem o té příhodě vypravoval jako o zázraku.

Sluší se, aby si Boží služebníci dávali navzájem takové dary, protože takové dávání a přijímání mezi nimi má být. Svatá láska, které se říkává láska duchovní, cení dary modlitby – pozemským darům ceny nepřikládá. Pomáhat si v duchovním boji a přimlouvat se za sebe před Kristovou soudnou stolicí, myslím, jsou vlastnosti svaté lásky. Jak vysokého stupně modlitby musel však dosáhnout ten, který svými modlitbami mohl jiného tak vysoko povznést!

HLUBOKÉ POROZUMĚNÍ SVĚTCE PRO PÍSMO SVATÉ A JEHO MOCNÁ VÝMLUVNOST

LXVIII. kapitola

O znalostech a paměti svatého Františka

- 689 102. Ač žádnou vědu nestudoval, naučil se blažený František od Boha moudrosti, která je shůry, a osvěcen světlem věčného Světla, měl hluboké poznání svatých Písem. Jeho čistý duch vnikal do skrytých tajemství a jeho milující srdce nacházelo cesty i k tomu, co je školní učenosti nedostupné. Občas čítal ve svatých Písmech, a co jednou pochopil, nesmazatelně vepsal do svého srdce. Knihy mu nahrazovala jeho paměť; co jednou slyšel, pamatoval si a s oddanou láskou o tom uvažoval. Jen tento způsob učení nazýval plodným – za nemoudré měl hrabat se v tisícerych pojednáních. Za pravého filozofa pokládal toho, kdo především směřoval k věčnému životu. Ujišťoval také, že od sebepoznání k poznání Boha snadno dojde ten, kdo v Písmu pokorně, ne opovážlivě bádá. Obtížné otázky řešil někdy bez potíží; ač v Písmu nebyl studovaný, dovedl jeho význam i smysl jasně vysvětlovat.

LXIX. kapitola

Jak na prosbu bratra z řádu kazatelů vykládal prorokova slova

690 103. František tehdy dlel v Sieně. Náhodou se tam s ním setkal bratr z řádu kazatelů, muž ducha a doktor posvátné teologie. Tehdy oba, učenec i světec, slastiplně a dlouho rozmlouvali o slovech Páně. Tehdy se ho magister tázal i na prorokovo slovo: Kdybys nenapomenul bezbožného a nesnažil se odvrátit ho od jeho bezbožné cesty, budu jeho krev žádat z tvé ruky, jak čteme u Ezechiela. A dodal: »Milý Otče, sám znám mnoho lidí, o nichž vím, že žijí v těžkých hříších, a přece jim vždy nepřipomínám jejich bezbožnost. Myslíš, že by Bůh jejich duše skutečně žádal z mé ruky?«

Blažený František řekl: »Víš, že jsem neučený a že bych se měl spíš dát poučit od tebe, než abych ti vykládal význam toho slova.« Pokorný magister však na to odvětil: »Bratře, slyšel jsem už od některých učených výklad těch slov, ale rád bych věděl, co o nich soudíš ty.« Blažený František mu pak řekl: »Kdybychom toto slovo chtěli vzít obecně, pak bych je chápal takto: Boží služebník má být svým svatým životem plamenem, aby světlem dobrého příkladu a jasnou mluvou svého života zraňoval všechny bezbožné ve svědomí. Tak, myslím, mohly by lesk jeho života a libá vůně jeho svaté pověsti odhalit všem jejich hříšnost.« Učenec byl tím výkladem velmi potěšen. Když se loučil, řekl bratřím blaženého Františka toto: »Moji bratři, bohověda tohoto muže se opírá o čistotu a nazírání. Podobá se létajícímu orlu, zatímco se naše věda plazí po zemi.«

LXX. kapitola

Jak František odpovídal na kardinálovy otázky

691 104. Jindy, když dlel v Římě v domě kardinála, vyptávali se ho na těžká místa Písma a on je vykládal tak, že se o něm začalo říkat, že je v Písmu doma. Pan kardinál mu říkal: »Nekladu ti otázky jako učenci, ale jako muži, který má Božího Ducha. Proto přijímám rád tvé názory, protože vím, že jsou od Boha.«

LXXI. kapitola

*Jak své vědomosti přiznal bratrovi,
který ho povzbuzoval k čtení Písem*

- 692 105. Když byl nemocen a tělo měl zmučené bolestmi, řekl mu kdysi jeden bratr: »Otče, vždy ses utíkal o pomoc k Písmu, vždy ti bylo lékem na tvé bolesti. Prosim, dej si i nyní předčítat něco z proroků a snad i nyní tvůj duch zajásá v Pánu.« Světec mu odpověděl: »Bratře, je dobré číst Písma, je dobré hledat v nich Pána, našeho Boha: už jsem si však zapamatoval tolik z Písma, že mi to k rozjímání a uvažování úplně stačí. Víc nepotřebuji: znám dobře Krista chudého a ukřižovaného.«

LXXII. kapitola

Bratr Pacifik uviděl, jak se na světlově těle zabýskly dva meče

- 693 106. Na území Marky ankonské žil lehkomyšlný a bezbožný světák, který se oddal marnivému životu. Říkali mu »král básníků«, protože byl hlavou lehkomyšlných pěvců světských písní. I sám takové písně skládal. Krátce řečeno: byl tak slavný, že mu dal císař jako básníkovi vavřín. Ale když tak chodil ve tmě a šel z pošetilosti do pošetilosti, slitovala se nad ním Boží láska a volala ho, aby, ač hoden zavržení, zavržení nedošel. Božím řízením se setkal se svatým Františkem v klášteře Chudých panen. Blažený Otec tam přišel s bratry ke svým dcerám, on s mnoha společníky, aby navštívil příbuzné. A tu se ho dotkla ruka Páně. Viděl Františka v podobě kříže, který tvořily dva blýskající se meče. Jeden šel od hlavy k nohám, druhý přes prsa od ruky k ruce. Dosud blaženého Františka neznal, ale podle tohoto mimořádného znamení ho hned poznal. Tímto viděním zasažen, umínil si začít nový život.

Blažený Otec zpočátku kázal pro všechny, nakonec však obrátil meč slova Božího proti tomuto muži. Napomínal ho, láskyplně mu poukazoval na pomijivost všeho pozemského, a pak probodl jeho srdce výhrůžkou Božího trestu.

Ten člověk mu pak hned řekl: »Proč ještě mluvit? Třeba konat. Vezmi mne a vrať mě velikému Pánu!« Nazítří ho světec oblékl a dal mu jméno Pacifik, protože se z vřavy světa navrátil k pokoji Páně. Čím větší byl počet jeho domýslivých přátel, tím více zbožných lidí pocítilo radost.

Bratr Pacifik se rád stýkal s blaženým Otcem a brzy se mu dostalo i mystických milostí Ducha – říkáme jim »pomazání Ducha« – jakých dosud nepoznal. Několikrát viděl, co jiným zůstalo zahaleno: na čele blaženého Františka viděl veliké písmeno Tau, krásné jako duha, uprostřed barevných kruhů.

LXXIII. kapitola

Svědectví, které o účinnosti jeho kázání vydal lékař

694 107. Nevzdělaným kázal evangelista František názorně a prostě, protože věděl, že jim je třeba spíš síly než slov. Avšak před duchovními a vzdělanými kázal životně a hluboce. Málo slovy dovedl vysvětlit i těžko vypověditelné. Živými gesty i výrazem tváře uchvacoval pro nebeské věci. Nepoužíval filozofických rozlišování, kázání si neupravoval po svém, protože si je nevymýšlel. Kristus, moudrost i pravá síla, dával jeho slovům účinnost.

Jednou o něm vzdělaný a výmluvný lékař řekl: »Kázání druhých si téměř slovo od slova pamatuji, ale to, co káže Otec František, mi vypadá z paměti. Když mi něco v mysli zůstává, spíš se mi zdá, že to už není to, co vyšlo z jeho úst.«

LXXIV. kapitola

*Jak dal František silou svého slova bratru
Silvestru z Arezza vymítat zlé duchy*

695 108. Františkova slova nebyla účinná jen tehdy, když je pronesl sám, i když je pronesl prostřednictvím druhého, nevrátila se bez účinku.

Jednou přišel František k městu Arezzu, které se téměř hroutilo z občanské války. Muž Boží si proto našel přístřeší ve vesnici u města. Tu viděl, jak si nad městem ďáblové radostně tančí a jak proti sobě štvou občany k vzájemné záhubě.

I zavolal bratra Silvestra, hodného a prostého Božího muže, a nařídil mu: »Jdi před městskou bránu a silou slova všemohoucího Boha přikaz ďáblům, aby město ihned opustili.« Se zbožnou prostotou si bratr pospíšil vyplnit příkaz. Vstupuje s chvalo zpěvy před Boží tvář, mocně před branou zvolal: »Ve jménu Božím, na příkaz našeho Otce Františka, všichni

dáblové, odejděte!« Brzy nato nastal v městě pokoj a občané začali opět zachovávat svá práva.

Když později blažený František ve městě kázal, řekl úvodem: »Mluvim k vám jako k lidem, kteří byli vysvobozeni modlitbou prostého a chudého.«

LXXV. kapitola

O obrácení jmenovaného bratra Silvestra a o vidění, které měl

696 109. Nepokládám za nevhodné zmínit se v této souvislosti o obrácení řečeného Silvestra; jak ho totiž Duch přiměl vstoupit do řádu.

Silvestr byl kdysi knězem v Assisi. Boží muž od něho tehdy koupil kameny k opravě kostela. Když viděl, že se bratr Bernard, první plod řádu Menších bratří, zřekl všeho majetku a rozdal jej chudým, probudila se v něm lakota a postěžoval si u Božího muže, že kdysi za kameny nedostal plnou cenu. František se pousmál, když viděl, že i kněz je užtknút jedem hada. Aby v něm tento zavrženíhodný žár ochladil, nasypal mu do rukou, aniž počítal, plno mincí. Kněz Silvestr se radoval z daru, ale ještě víc se divil dárcově štědrosti. Odešel domů, ale často ho to nutilo uvažovat o světcově jednání. »Já už stárnu a ještě miluji svět,« uvažoval, »a tento mladý muž pro Boha vším opovrhl.« A protože svých skutků lítoval, otevřel mu Kristus velikost svého milosrdenství: ve vidění mu ukázal, jak před ním Františkovy skutky září a jak úžasně polepšují svět. Viděl totiž ve snu, jak z Františkových úst vychází zlatý kříž, jehož vrchol se dotýkal nebes a jehož rozprážená ramena objímala obě části světa. Viděním otřesen, přemohl kněz svou nerozhodnost, opustil svět a stal se dokonalým následovníkem Božího muže, jako on byl Kristovým. Rozhodně začal žít v řádu a Kristovou milostí dospěl k veliké dokonalosti. Ale jaký div, že viděl Františka jakoby ukřižovaného; byl přece s křížem vždy úzce spjat. Protože byl Kristův kříž v jeho nitru hluboce zakořeněn, jaký div, že vydal květy i znamenité plody? Nic jiného se nemohlo zrodit z té půdy, již podivuhodný Kříž již od počátků tak vyvolil pro sebe.

Vraťme se však k našemu pojednání.

LXXVI. kapitola

Jak byl bratr zbaven ďábelského pokušení

697 110. Kterýsi bratr byl delší dobu trápen duchovními pokušeními, která jsou horší a potměšilejší než pokušení tělesná. Nakonec přišel k Otci Františkovi, padl mu pokorně k nohám, hořce plakal a nemohl ani mluvit. Otec, jak srdečným soucitěm, poznal, že ho trápí ďábel, a řekl: »Boží mocí vám, ďáblové, poručím, abyste na mého bratra už neútočili.« V duši bratra se hned temnota rozptýlila a zbaven pokušení povstal. Bylo mu, jako by nikdy žádné pokušení neměl.

LXXVII. kapitola

O zlém praseti, které roztrhalo beránka

698 111. Už jinde jsem ukázal, jak Františkova slova podivuhodně působila i na zvířata. Ale přesto se chci zmínit o případu, na který jsem si právě vzpomněl.

Služebník Nejvyššího, František, přespával kdysi v klášteře San Vercondo u Gubbia. Právě té noci vrhla ovce jehňátko. Velmi zlé prase, které tam bylo, nevinného beránka neušetřilo, ale usmrtilo. Když lidé ráno vstávali, našli beránka mrtvého a poznali, že jej zabil vepř. Když se o tom svatý Otec dozvěděl, velmi ho to dojalo. Mrtvý beránek mu připomněl jiného Beránka. Přítomným řekl: »Bratr beránek je nevinné zvířátko, lidem jen ku prospěchu. Buď proklet vepř, který tě usmrtil!« A kupodivu, vepř hned onemocněl, tři dni trpěl muka a pak za svůj čin zašel. Hodili jej do příkopu a dlouho tam ležel, až vyschl jako prkno a nikdo ho už nemohl mít ani za potravu.

PROTI DŮVĚRNOSTEM SE ŽENAMI

LXXVIII. kapitola

*Že se bratři mají vystríhat důvěrností se ženami,
a jak s nimi František mluvil*

699 112. Otec bratřím nařídil, aby se jako med sladkého jedu – totiž důvěrností se ženami – vystríhali, protože svádí i svaté muže na scestí. Obával se, že se takovým stykem slabý brzy podlomí a silný duchovně zeslábne. Říkával: »Stýkat se s nimi a nepodlehnout jejich vlivu je stejně snadné, jako kráčet ohněm a nespálit si nohy.« Aby však mluvil skrze skutky, choval se vzorně. Když mu při rozhovoru byla nepříjemná jejich nemístná povídavost, ustal v hovoru, sklopil oči a mlčel. Někdy však pozvedal oči k nebi, jako by odtamtud očekával odpověď na jejich nadbytečné povídání. Ty z žen, které svatou oddaností připravily ve své duši přibýtek Moudrosti, poučoval líbeznými, ale krátkými slovy. Když mluvil se ženou, říkal to, co bylo třeba, nahlas, aby to mohli všichni slyšet.

Jednomu spolubratrovi řekl: »Nejmilejší bratře, přiznám se ti po pravdě, nepoznal bych tvář žádné ženy, s níž jsem mluvil, kromě dvou.«

Dávám ti za pravdu, Otče; nikdo se nestane svatým díváním se na ženy – nepřináší to užitek, spíš ztrátu, nejméně času. A bývá to obtížnou překážkou těm, kdo chtějí stoupat strmou cestou, aby došli patření na milostiplnou Tvář.

LXXIX. kapitola

Podobenství o tom, že si nemáme prohlížet ženy

700 113. Necudné oči káral tímto podobenstvím: »Velmi mocný král poslal za sebou dva posly ke královně. Vrátil se první a oznamuje jen královnin vzkaz. Měl oči moudrého, které se netoulaly. Vrátil se druhý, podal zprávu a rozpovídal se o kráse paní: Šťasten, kdo se s ní smí radovat! Král mu řekl: Ničemný služebníku! Upíral jsi oči na mou nevěstu. Je jasné, že věc, kterou sis tak důkladně prohlédl, rád bys i získal. Dal zavolat prvního a řekl: Jaký je tvůj názor na královnu? Nejlepší pane: mlčenlivě poslouchala a moudře odpověděla. Není také tělesně půvabná? To posoudit je

tvá věc, pane, já měl jen vyřídit vzkaz! A pak vynesl král rozsudek: Ty máš cudné oči a tím i tělo, zůstaneš tu jako komorník. Druhý ať můj dům opustí, aby neposkvrnil mou ložnici.«

Blažený Otec také říkával: »Cítíme se příliš jistí, a proto si nedáváme pozor na nepřitele. Objeví-li ďábel v člověku ze svého třeba jen vlasek, začne ho za něj přitahovat. I když pokoušeného nemůže léta přivést k pádu, nevzteká se kvůli průtahům: ten člověk mu nakonec přece jen povolí.«

LXXX. kapitola *Světec příkladem moudré zdrženlivosti*

701 114. Jednou se svatý František ubíral do Bevagni. I stalo se, protože byl vysílen postem, že do městečka nemohl dojít. Druh vypravil k nábožné ženě posla, aby pro světce vyprosil chléb a víno.

Ona pak se svou dcerou, Bohu zasvěcenou pannou, přispěchala a potřebné přinesla s sebou. Když světec pojeďl a trochu se posilnil, obě zastavil obě Božím slovem, ale do tváře se jim nedíval. Když ženy odešly, řekl druh Otcí: »Bratře, proč ses nedíval na zbožnou pannu? Přišla k tobě ráda a s oddaností.« Otec mu odpověděl: »Kdo by se mohl dívat na Kristovu nevěstu? Káže-li se očima i tváří, má se ona dívat na mne a ne já na ni.«

O těchto věcech hovořil často a tvrdil, že není třeba bavit se se ženami mimo zpověď. Také říkával: »Co jiného by měl Menší bratr se ženou vyjednávat mimo svátosti pokání nebo krátkého povzbuzení, jak by měla bohumileji žít.«

O POKUŠENÍCH, JEŽ VYTRPĚL

LXXXI. kapitola *O světcových pokušeních a jak jisté pokušení překonal*

702 115. Čím více zásluh svatý František nastrádal, tím rozhořčeněji žil v nepřátelství se starým hadem. Čím větší byly dary milosti, které mu Pán dával, tím potměšilejší pokušení mu ďábel působil. Ačkoliv statečného

bojovníka často podroboval bezvýsledně zkoušce, přece znovu a znovu na vítěze útočil.

Tak jednou přišlo na svatého Otce zvlášť těžké pokušení ducha – ale ke zvýšení jeho nebeské slávy. Velmi ho sužovaly bolesti, ale on trestal své tělo, modlil se a proléval hořké slzy.

Když se jednou v kostele Panny Marie v Porciunkule modlil, slyšel v duchu hlas: »Františku, máš-li víru jako hořčičné semínko velikou, můžeš říci hoře: Přesuň se odtud tamhle, a stane se.« Světec se zeptal: »Pane, která je to hora? Chtěl bych ji přesunout.« A opět slyšel hlas: »Tou horou je tvé pokušení.« Tu řekl František vzlykajícím hlasem: »Pane, staň se mi, jak říkáš!« A pokušení zmizelo, cítil se osvobozen a do jeho nitra se vrátil úplný mír.

LXXXII. kapitola

*Jak ho ďábel volal jménem, pokoušel k nečistotě
a jak světec pokušení přemohl*

703 116. V poustevně v Sarteau pokoušel se zloduch, který Božím dětem vždycky závidí jejich pokroky, o tento útok na světce: Když viděl, že se světec stále posvěcuje a že pro včerejší zisk dnešní nezanedbává, volal na něj, když se v noci oddával modlitbě, třikrát jeho jménem: »Františku, Františku, Františku!« Když ten řekl: »Co chceš?« odpověděl onen: »Na světě není hříšníka, kterému by Pán neodpustil, když se obrátí – ale žádný, kdo se přísným pokáním sám zničí, milosrdenství nedojde.« Zjevením světec ihned poznal lest protivníka i že se snaží svést ho k vlažnosti.

Zlý duch hned zkoušel jinou lest: viděl, že je prozrazen, a proto kladl jiné osidlo, totiž tělesné pokušení. Ale marně. Ten, kdo prohlédl lest ducha, nemohl být oklamán tělem. Ďábel ho tedy velmi těžce pokoušel k nečistotě. Světec však odložil roucho, začal se bičovat provazem a řekl: »Bratře osle, sluší se, aby ses takto krčil před ranami. Hábit patří svatému řádu, krást není dovoleno. Chceš-li jít svou cestou, jdi, ale nahý.«

117. Když však poznal, že takto pokušení nepřemůže, vyšel z cely a vrhl se nahý do hlubokého sněhu. Pak z něho uplácel sedm kouli a k svému tělu mluvil takto: »Podívej se, toto je tvá žena, tyto dvě koule jsou tvoji synové a tyto dvě tvé dcery; ostatní jsou pacholek a děvečka, které potřebuješ k obsluze. A teď si pospěš, abys všechny ošatil, nebo zmrznou. Je-li ti za

těžko o ně pečovat, služ horlivě jednomu Pánu!« Pokušení zmizelo a světec s Boží chválou na rtech odešel zpět do své cely.

Jeden bratr, který se tehdy oddával modlitbě, celou věc pozoroval, protože měsíc jasně svítil. Když světec zjistil, že ho ten bratr viděl, velmi ho to bolelo a nařídil mu, aby o tom nikomu do jeho smrti nemluvil.

LXXXIII. kapitola

Jak bratra pokušení zbavil a o tom, že i pokušení mohou být užitečná

- 704 118. Jeden bratr, který trpěl pokušením, světcí řekl: »Milý Otče, modli se za mne, neboť věřím, že když se za mne pomodlíš, budu pokušení zbaven. Jsem pokoušen nad síly a vím, že ti to není skryto!« Otec mu odpověděl: »Můj synu, věř, že tě nyní ještě víc pokládám za Božího služebníka. A také věž: čím víc budeš pokoušen, tím milejší mi budeš.« A dodal: »Žádný se nemá pokládat za Božího služebníka, dokud neprošel vítězně pokušeními a strastmi. Překonané pokušení je takřka prstem, kterým se Pán s duší svého služebníka zasnuhuje. Mnozí si zakládají na dlouholetých zásluhách a radují se z toho, že nemuseli přestat žádná pokušení. Nechť však vědí: Pán bere v úvahu jejich slabost, neboť už před pokušením by strachem padli. Kde nebylo třeba těžce bojovat, není dokonalých ctností.«

JAK HO ĎÁBLOVÉ BILI

LXXXIV. kapitola

Jak ho ďáblové bili a že je třeba vyhýbat se knížecím palácům

- 705 119. Ďáblové na Františka doráželi nejen pokušeními – dokonce se s nimi musel rvát. Kdysi ho pan Lev, kardinál u Svatého kříže, prosil, aby u něho nějaký čas v Římě pobyl. Světec si za obydli vybral věž, která měla devět klenutých celiček. Když se chystal prvé noci po modlitbě ulehnout, přišli ďáblové a bili ho tak dlouho, až zůstal polomrtvý ležet. Když odešli a světec nabral dech, přivolal bratra z vedlejší cely a řekl mu: »Bratře, přeji si, abys zůstal u mne, protože se bojím být sám. Právě mne

totiž zbili ďáblové.« Ještě se chvěl na celém těle, jako by měl prudkou horečku.

120. Celou noc nespali. František pak druhovi řekl: »Ďáblové jsou biřici našeho Pána, bratře, trestají výtržnosti. Je známkou velké milosti, když na svém služebníkovi nenechá za života na zemi nic nepotrestáno. Já se však nepamatuji na žádný poklesek, který bych z milosrdenství Božího nesmyl pokáním. Je však možné, že Pán dovolil, aby se jeho biřici vrhli na mne proto, že svým pobytem na dvoře velkých pánů nedávám druhým dobrý příklad. Když se moji bratři, kteří žijí v chatrčích, dozvědí, že pobývám u kardinálů, budou se domnívat, že žiji v přepychu a slastech. Proto, bratře, pokládám za lepší, aby se ten, kdo má druhým dávat vždy dobrý příklad, vyhýbal knížecím palácům a aby ty, kdo snášejí chudobu a nedostatek, posiloval tím, že na sebe bere podobně.« Časně ráno se proto vypravili ke kardinálovi, vše mu řekli a rozloučili se s ním.

Kéž by si toto zapamatovali bratři, kteří žijí na dvorech pánů, a kéž by věděli, že jsou nedochůdčaty, která jen tak vyšla z lůna své matky. Neoduzují poslušnost, ale kárám ctižádostivost, lenost a radovánky s pohodlím. A konečně: dávám Františka za dokonalý vzor všude tam, kde je třeba poslouchat.

Žel, někteří dělají to, co se nelíbí Bohu proto, že se to líbí lidem.

LXXXV. kapitola *Příklad k předchozímu*

- 706 121. Právě mi přišlo na mysl to, co bych, myslím, neměl zamlčet: Jistý bratr věděl, že někteří bratři dlí na dvoře vznešeného knížete. Sveden slavomamem toužil po tom, aby se stal dvorním bratrem jako oni. Když celé dni o dvorském životě přemýšlel, jedné noci ve snu viděl, že dotyční bratři jsou mimo místa, kde bratři pobývají, a že jsou z jejich společenství vyloučeni. Kromě toho viděl, jak jedí hrách, smíšený s lidskými výkaly, jakoby ze špinavého prasečího koryta. Ten pohled bratra velmi poděsil. Když pak za ranního šera vstával, nechtěl už o dvorském životě ani slyšet.

LXXXVI. kapitola

*O pokušeních, která Františka tráčila na osamělém místě,
a o vidění, které jeden bratr měl*

707 122. Kdysi přišel světec se svým druhem k osamělému kostelu. Chtěl se zde o samotě s Bohem pomodlit. Proto svému bratru řekl: »Můj bratře, chtěl bych tu být přes noc sám. Zajdi do špitálu a časně ráno se ke mně vrať!«

Když se do noci oddaně modlil k Pánu, rozhlédl se, kam by složil hlavu. Náhle se v duchu rozechvěl, začal se třást a padla na něho úzkost. Cítil, že se blíží ďábelské útoky, slyšel už zlé duchy, jak kolem pobíhají. Požehnal se svatým křížem a řekl: »Ve jménu všemohoucího Boha vám, ďáblové, poručím, dělejte s mým tělem vše, co je vám dovoleno, neboť nemám většího nepřítele než své tělo – proto to rád vydržím a pomstíte se za mne mému protivníkovi.« Ďáblové, kteří přišli, aby ho poděsili, sami se poděsili, když viděli tak velikého ducha ve slabém těle, a zahanbeni a zmateni vzali do zaječích.

123. Když se bratr ráno vrátil, zastihl světce hluboce před oltářem skloněného. Čekal stranou a modlil se před křížem. A hle, dostal se do vytržení a viděl v nebi trůnu a mezi nimi jeden skvostnější, než byly ostatní. Divil se vznešenosti tohoto trůnu a přemýšlel, komu asi náleží. Vtom slyšel hlas: »Tento trůn patřil jednomu z padlých andělů a nyní je připraven pro pokorného Františka.« Když pak bratr přišel k sobě, viděl, jak František po modlitbě vychází z kostela. I padl před ním do podoby kříže na zem a oslovil ho, jako by už nežil na zemi, ale panoval v nebi: »Otče, pros za mne Božího Syna, aby mi nepřičítal moje hříchy.« Muž Boží ho pozvedl, neboť poznal, že mu bylo při modlitbě něco zjeveno.

Cestou se bratr blaženého Františka tázal: »Otče, co myslíš sám o sobě?« A on mu odpověděl: »Mám za to, bratře, že jsem mezi hříšníky největší; neboť kdyby Bůh prokázal zločinci tolik dobrodiní a milosrdenství jako mně, byl by daleko duchovnějším člověkem než já.« A hned promluvil Duch Boží v bratrově srdci: »Vidíš, že je tvoje vidění pravdivé: pokora tohoto nejpokornějšího z lidí jistě ho pozvedne na ten trůn, který byl pýchou ztracen.«

LXXXVII. kapitola
O bratrovi, který byl zbaven pokušení

708 124. Jeden dobrý bratr, který v řádu dlouho a krásně žil, byl postižen velikým soužením těla a zdálo se, jako by ho už pohlcovala propast zoufalství. Jeho bolest každým dnem rostla, protože jeho svědomí, spíš přejemnější než moudré, ho nutilo, aby se stále zpovídal. Dokud pokušení nepovolí, neměl by se z pokušení člověk zpovídat.

Bratr byl k tomu ještě tak stydlivý, že se bál zjevovat vše jen jednomu knězi – ač jeho proviny byly takřka nic – že rozděloval věci i myšlenky a jednomu knězi se svěřoval s tím, druhému s oním.

Když se jednou se svatým Františkem procházel, světec mu řekl: »Můj bratře, říkám ti: v budoucnu se už ze svých soužení nepotřebuješ zpovídat. Buď beze strachu! To, co se ti stává a na čem vinu nemáš, nebude ti k vině, nýbrž ke slávě. Kdykoli bys byl sužován, pomodli se na můj příkaz sedm Otčenášů!« Bratr se divil, odkud světec všecko ví, a zmocnila se ho veliká radost. Zakrátko pak byl prost všech soužení.

O PRAVÉ DUCHOVNÍ RADOSTI

LXXXVIII. kapitola
Chvála duchovní radosti, zlo sklíčenosti

709 125. Světec své bratry často ujišťoval, že duchovní radost je nejjistějším prostředkem proti nástrahám a lstem zlého ducha. Říkával totiž: »Ďábel nejvíc jásá, když může Božímu služebníkovi vyrvat radost ducha. Nosí s sebou prach a podle libosti jej hází do záhybů svědomí, aby pošpinil čistotu svědomí a ryzost života. Je-li však srdce naplněno duchovní radostí, marně stříká had svůj jed. Zlí duchové nezmohou nic proti Kristovu služebníkovi, když ho zastihnou plného svaté radostnosti. Je-li však mysl malátná, bez útěchy a smutná, snadno se stane kořistí smutku nebo marných radovánek.«

Proto se světec snažil žít radostně a zachovával si »pomazání ducha i olej radosti«. Bedlivě se vystříhal sklíčenosti, jako by to bylo největší zlo. Jakmile zpozoroval, že vstupuje do jeho duše, rychle se ponořil do

modlitby. Říkával totiž: »Božího služebníka mohou některé věci zmást, ale pak se má rychle ponořit do modlitby a před Nejvyšším Otcem setr-
vávat tak dlouho, až se mu zase vrátí radost ze spásy. Setrvá-li v záměči-
vosti, trudnomyslnosti, zbytní v něm ono babylónské zlo, které srdce
nahlodá jakoby rzí, nebude-li brzy slzami vyhlazeno.«

LXXXIX. kapitola

František slyší anděla, jak hraje na loutnu

710 126. Když kdysi léčil František své oči v Rieti, zavolal si jednoho ze
svých bratrů, který byl dříve ve světě loutnistou, a řekl mu: »Bratře, děti
tohoto světa nerozumějí Božím tajemstvím. Vždyť i hudební nástroje,
určené původně k Boží chvále, lidská smyslnost rozlaďuje a šimrají v uších.
Byl bych rád, kdyby sis někde vypůjčil loutnu a složil pěknou píseň, abys
mi aspoň trochu zmírnil bolesti, které trápí mého bratra tělo.«

Bratr řekl: »Otče, velmi se bojím, aby takové lehkomyšlné chování ne-
vzbudilo u lidí podezření, že jsem byl pokoušen.« Světec mu na to odvě-
til: »Tak toho tedy nechme bratře. Je dobré leccos si odřici, aby neutrpěla
dobrá pověst úhony.«

V noci pak, když světec rozzímal o Bohu, zazněla najednou překrásná
melodie na loutnu. Nikoho však nebylo vidět. Hra zněla tu a tam, jako by
loutnista přecházel. Když se světec soustředil na Boha, pocítoval při melo-
dii takovou slast, že si připadal jako v jiném světě. Hned ráno si světec
onoho bratra zavolal a vše mu vypravoval. Nakonec dodal: »Pán, který
zarmoucené těší, nikdy mě nenechal bez útěchy. Když jsem nemohl slyšet
lidskou hru na loutnu, uslyšel jsem líbeznější.«

XC. kapitola

Jak zpíval světec francouzské písně, když byl vesel

711 127. Když se ve Františkově nitru někdy ozvala sladká melodie, dával
jí výraz francouzskou písní. Někdy také zvedl ze země kus dřeva – jak
jsem na vlastní oči viděl – podržel jej levou rukou, pravou vzal niti jako
luk napjatý prut a dělal, jako by s ním hrál na loutnu. Při tom se v rytmu
kolébal a francouzsky od srdce zpíval.

Tyto radostné scény však často končily slzami a radostný zpěv přecházel v soucit s Kristovým utrpením. Světec neustále vzdychal, jeho sténání se stupňovalo, nakonec zapomněl na věci, které držel v rukou, a byl myslí vytržen do nebe.

XCI. kapitola

Jak smutného bratra pokáral a napomenul

- 712 128. Jednou světec viděl, že se jeden z bratří mrzutě a smutně mračí. Ne zrovna mírně mu řekl: »Nesluší se, aby se služebník Boží ukazoval lidem smutný a zarmoucený. Má být vždy radostné mysli. Své poklesky lituj ve své cele, plakat a vzdychat máš před Bohem. Když jsi mezi bratřími, netruchli a buď radostný, jako jsou ostatní!« Po chvíli dodal: »Nepřátelé spásy člověka mi velmi závidí a u mých bratří se pokoušejí o to, co u mne neprosadí: ponořují je do smutků.«

Duchovně radostného člověka František tak miloval, že dal na jedné kapitule k obecnému poučení napsat toto napomenutí: »Bratři se mají chránit toho, aby byli zasmušilí a smutní pokrytci. Mají se naopak jevit jako lidé, kteří se radují v Pánu, jsou veselí a laskaví, jak se sluší.«

XCII. kapitola

Jak je třeba zacházet s tělem, aby nereptalo

- 713 129. Kdysi světec řekl: »O bratra tělo je třeba moudře pečovat, aby nezaviňovalo bouře špatných nálad. Třeba mu vzít každou příležitost k reputání, aby dokázalo bez omrzení bdít a setrvávat v dobré modlitbě. Jinak by mohl bratr tělo říci: Umírám hladem, nejsem s to snášet břímě tvých duchovních zátěží. Když však po dostatečné krmi dále bručí, věz, že potřebuje jako líné zvíře ostruhy, nebo jako lenivý osel karabáč.«

Jen v této věci nebyly skutky našeho svatého Otce v souladu s jeho slovy, neboť, ač bylo jeho tělo bez viny, podroboval si je bičováním a postem a bezdůvodně je bil. Neboť oheň ducha jeho tělo tak produchovněl, že když duše prahla po Bohu, i svaté tělo pociťovalo žízeň.

NEVHODNÉ RADOSTI

XCIII. kapitola

Proti marnivému slavomamu a pokrytectví

714 130. Protože František duchovní radosti tak miloval, horlivě se vystříhal radostí nevhodných. Věděl totiž, že je třeba vroucně milovat to, co člověka vede k dokonalosti, a bděle se varoval toho, co v životě působí neblaze. Samolibou slávychtivost se snažil udusit už v zárodku. Nestrpěl, aby to, co mohlo oči Páně urazit, i jen chvilku trvalo. Často, když ho hlasitě chválili, nořil své srdce v hluboké bolesti ihned do smutku. Kdysi v zimě měl světec na svém chatrném těle jen kousky látky vyspravený chatrný hábit. Jeho kvardián opatřil kus liščí kožešiny, přinesl mu ji a řekl: »Otče, trpíš nemocí míchy a žaludku. Pro lásku Boží tě prosím, dej pod svůj hábit přišít tento kus kožešiny. Nechceš-li však kus celý, nech aspoň část přišít na místo, kde je žaludek.«

Blažený František mu odpověděl: »Chceš-li, abych to strpěl pod hábitem, dej stejný kus kožešiny přišít i na vnější stranu, aby tento viditelný kus lidí upozornil na kožešinu pod hábitem.«

Bratr návrh vyslechl, ale nesouhlasil s ním. Snažně světce dál prosil, ale nedosáhl ničeho. Nakonec se kvardián s přáním smířil a kusy kožešiny přišili, jak si František přál, aby se navenek nezdál jiný než uvnitř.

Otče stejný slovem i životem, stejný navenek i uvnitř, stejný jako podřízený i představený! Nezáleží ti na slávě ani u cizích, ani u svých: ty se chlubiš jen v Pánu.

Ty však, kdo nosí kožichy, nechtěl bych urazit, když jsem řekl, že dával kožešinu zespodu i svrchu. Vždyť víme, že lidé, nevinnosti zbavení, potřebovali oděv z kůží.

XCIV. kapitola

Jak se vyznáním chránil před pokrytectvím

715 131. Jednou o Vánocích, když byl v poustevně v Poggii, přišlo mnoho lidí na jeho kázání. Začal tedy takto: »Pokládáte mne za svatého člověka, a proto jste přišli. Musím se vám však přiznat, že jsem po celou postní

dobu jedl pokrmy připravené na špeku.« Takto přičítal často požívač-
nosti, co si dovoloval jen pro svou nemoc.

XCV. kapitola

Pokorné vyznání pomáhá proti marnivému slavomamu

- 716 132. Kdykoli se cítil pokoušen k marnivé slávychtivosti, hned to přede
všemi horlivě vyznával. Když kdysi šel po Assisi, potkal stařenku, která
ho prosila o almužnu. Protože u sebe kromě svého pláště nic neměl, bez
rozmyšlení ji ho dal. Pocítil však hnutí pyšné samolibosti. Ihned se tedy
přede všemi vyznal, že měl pocít marnivé slávychtivosti.

XCVI. kapitola

Jak odpovídal těm, kdo ho chválili

- 717 133. František se snažil, aby dary svého Pána ukryval a v srdci tajil.
Nechtěl je vystavovat slávě a obdivu, protože to mohlo zavdat příležitost
k pádu. Proto, když ho chválili, odpovídal takto: »Mohu ještě mít syny
a dcery! Nechvalte mě, jako bych už byl mimo nebezpečí! Nelze chválit
toho, jehož konec je nejistý. Jestli ten, který mi něco zapůjčil, vezme to
nazpět, zbudou mi jen tělo a duše – a ty má i nevěřící.« Tak to říkával
těm, kdo ho chválili. Sobě však domlouval: »Kdyby takovými milostmi
Nejvyšší zahrnul lupiče, byli by vděčnější než ty, Františku.«

XCVII. kapitola

Co říkával těm, kteří chválili sami sebe

- 718 134. Často svým bratřím říkával: »Kvůli těm věcem, které dokáže
i hříšník, nesmí si nikdo lichotit. Hříšník se dovede postit, modlit se,
plakat, vlastní tělo trestat, ale nedovede toto: zůstat svému Pánu věrný.
Proto máme svou slávu hledat v tomto: abychom Bohu prokazovali nále-
žitou úctu, abychom mu věrně sloužili a jen jemu připisovali vše, co nám
daruje. Největším nepřítelem člověka je jeho tělo: nedovede si vzpome-
nout na nic, čeho by mělo litovat, nedovede nic předvídat, aby věrně žilo
v bázni Boží. Touží po jediném: zneužít přítomnost. A co je ještě horší:

dary, které dostala duše, přivlastňuje sobě a pyšní se jimi. Za ctnosti, bdění a modlitby snaží se sklízet lidskou pochvalu. Duši nic neponechává a dokonce se snaží, aby i ze slz dostalo co největší podíl.«

UKRÝVÁNÍ STIGMAT

XCVIII. kapitola

*Co František odpovídal těm, kdo se ho ptali na stigmata,
a jak bedlivě se je snažil skrývat*

719 135. Nebylo by správné přejít mlčením, jak bedlivě skrýval znamení ran Ukřižovaného, i nejvyšším duchům úctyhodná. V prvních měsících po stigmatizaci, když Kristova láska přetvořila milujícího ve svůj věrný obraz, zatajoval a ukrýval ten poklad tak pečlivě, že dlouho ani nejdůvěrnější bratři o tom nevěděli. Božská prozřetelnost však nechtěla, aby stigmata zůstala navždy utajena a aby je ani jeho nejbližší neviděli. Jednou tedy spatřil jeden z bratří znamení ran na jeho nohou a řekl mu: »Bratře, co to je?« On odpověděl: »Starej se o své věci!«

720 136. Jindy si též bratr vyžádal jeho hábit, aby jej vyčistil. Zjistil na něm stopy krve. Když světec hábit vracel, řekl: »Odkud je ta krev, kterou se zdá být hábit promočen?« Světec položil prst na oko a řekl: »Zeptej se, co to je, když nevíš, že to je oko.« Málokdy si umýval ruce celé, spíš smáčel jen prsty, aby se okolostojícím neprozradilo tajemství. Nohy umýval velmi zřídka a tajně.

Když ho někdo prosil, aby mu podal ruku k políbení, podával mu ji jen napůl, aby bylo možné políbit jen prsty. Někdy místo ruky podával jen rukáv.

Na nohy si bral vlněné ponožky, aby rány nebylo vidět, a dával na ně kousíček kůže, aby zmírnil drsnost vlny. Ačkoli svatý Otec před svými druhy nemohl rány úplně ukrýt, přece ho bolelo, když je někdo viděl. Ti z jeho bratří, kdo byli dost rozumní, sami odvraceli oči, když někdy musel ruce nebo nohy obnažit.

XCIX. kapitola

Jak kterýsi bratr spatřil rány zbožnou lstí

721 137. Když dlal Otec v Sieně, přišel tam náhodou jeden bratr z Brescie, který si toužebně přál rány svatého Otce vidět. Aby toho dosáhl, prosil bratra Pacifika o pomoc. Ten mu řekl: »Než odtud odejdu, poprosím Otce, abych mu mohl políbit ruku. A až mi ruku podá, dám ti očima

znamení a ránu uvidíš.« Když se připravili k odchodu, šli za světcem, poklekli a bratr Pacifik Otcí řekl: »Požehnej nám, nejmilejší Matko« – byl totiž básníkem – »a dej mi ruku k políbení!« Políbil ruku, kterou František jen nerad podal, a dal bratrovi znamení, aby se na ni podíval. Pak poprosil i o druhou a také ji bratrovi ukázal. Po jejich odchodu se Otcí zazdalo, že použili zbožné lsti – a tak tomu i bylo. On však pokládal zbožnou zvědavost za bezbožnou, zavolal zpět bratra Pacifika a řekl mu: »Pán ti odpusť, bratře, že mě někdy velmi zarmucuješ.« Pacifik ihned poklekl a pokorně řekl: »Čím jsem tě zarmoutil, nejmilejší Matko?« Blažený František mu neodpověděl a tím mlčením ta věc skončila.

C. kapitola

Jak kterýsi bratr spatřil ránu v boku

- 722 138. I když několik lidí vidělo znamení ran na rukou i nohou – protože tato místa nebyla zakryta oděvem – ránu v boku za světcova života viděl jen jediný člověk, a to jedenkrát. Pokaždé totiž, když si dával světec čistit hábit, skrýval pravou paží ránu v boku. Někdy na ránu položil i levou ruku. Když ho jednou jeden bratr utíral, sklouzla mu ruka přes ránu, a tím způsobil světcovi velikou bolest. Jiný bratr, který se chtěl ze zvědavosti dopátrat toho, co bylo druhým skryto, řekl jednou Otcí: »Otče, máme ti vyčistit hábit?« Světec mu odvětil: »Ať ti to Pán odplatí, bratře, je toho třeba.« Když pak Otec hábit svlékal, díval se bratr velmi pozorně a viděl jasně ránu v jeho boku. Jen jediný ji za světcova života viděl – jiní ránu viděli teprve po jeho smrti.

CI. kapitola

Že je třeba ctnosti skrývat

- 723 139. Jak se Otec zřekl slávy, která neměla za cíl Krista, tak dal výhost i projevům lidské přízně. Věděl, že lidské řeči podemílají ctnosti. I to věděl, že je škodlivější ctností zneužívat, než je vůbec nemít. Věděl též, že zachovat ctnosti dá víc práce než je získat.

Jak nás mnohem víc přitahuje marnivost než pravá láska, jak na nás přízeň světa působí mocněji než láska Krista! A přitom vášně nepozorujeme a duchy nezkoumáme. Když nás k činu podněcuje slavomam, my si

namlouváme, že nás to podněcuje láska. Trpělivě snášíme, že nejsme dobří, ale nesneseme, jestli nás za dobré nepokládají. Tak žijeme z lidské chvály, protože jsme jen lidé.

POKORA

CII. kapitola

Františkova pokora v chování, smýšlení i žití, proti svévoli

724 140. Pokora je strážcem i ozdobou všech ctností. Není-li základem duchovní budovy, hrozí jí zřícení, ač se zdá, že je vše v pořádku. Náš svatý Otec měl tuto ctnost ve zvlášť hojné míře. Sám se pokládal za hříšníka, ač byl ozdobou a světlem v každém ohledu. Snažil se být pevný v pokoře, aby položil základ, kterému se naučil od Krista. Nemyslí na to, v čem byl dokonalý, jen si připomínal své nedostatky přesvědčen o tom, že mu chybí daleko víc, než má. Měl jedinou ctižádost: být lepší. Nikdy se proto s ctností nespokojil, stále jich měl málo.

V chování byl pokorný, ve smýšlení pokornější a v hodnocení sebe sama nejpokornější. To, že byl představeným, se dalo poznat jen takto: mezi Menšími byl nejmenší. Tato ctnost, tento titul hlásal, že je generálním ministrem.

Jeho ústům byla vzdálena každá pýcha, jeho gestům každá póza, jeho skutkům jakékoli nešlechtné chování. Zjeveními se mu dostalo znalosti o mnoha věcech. Když však mluvil, dával přednost názorům druhých. Měl za to, že mínění bratří je spolehlivější, že cizí názor je lepší než vlastní.

Říkával, že pro Pána všechno ještě neopustil ten, kdo si nechal měšec vlastní vůle. Raději měl, když ho kárali, než když ho chválili, protože – jak říkal – to prvé ho nutí, aby se polepšil, to druhé ho svádí k pádu.

CIII. kapitola

Jeho pokora vůči biskupu z Terni a jednomu sedlákovi

725 141. Po skončeném kázání chválil Františka přede vším lidem biskup v Terni takto: »V této poslední době oslavil Bůh svou církev skrze tohoto

chudého a nepatrného, prostého a nevzdělaného muže. Proto musíme Pána chválit, vždyť víme, že takto nezachází s každým národem.»

Když to světec slyšel, velmi se zaradoval, protože ho biskup veřejně prohlásil nepatrným člověkem. Když vstoupili do kostela, padl biskupovi k nohám a řekl: »Pane biskupe, opravdu jsi mi prokázal velikou čest, neboť ty jediný jsi opravdu moje zachoval neporušené, zatímco ostatní mi to loupí. Jako moudrý muž, který dovede rozlišovat, oddělil jsi bezcenné od cenného. Bohu jsi vzdal chválu a mě jsi po pravdě nazval nepatrným.«

- 726 142. Boží muž se však nejevil pokorným jen vůči výše postaveným, nýbrž i vůči sobě rovným a opovrhovaným. Ochotněji přijímal napomenutí a pokárání, než je sám dával.

Jednou, když nemohl jít pro slabost pěšky a jel na oslu, míjel sedláka, který na svém poli pracoval. Sedlák k němu přiběhl a dotazoval se ho, je-li on ten bratr František. Boží muž mu pokorně odpověděl, že jím je. Nato sedlák řekl: »Bratře, snaž se být tak dobrý, jak se o tobě říká, neboť je mnoho těch, kteří ti důvěrují. Napominám tě proto: Buď vždycky takový, jak se od tebe očekává.« Když to Boží muž uslyšel, sesedl z osla, padl před sedlákem na kolena, políbil mu nohy a děkoval mu za velikou milost, že ho napomenul.

Ačkoli byl tak známý a slavný, že ho mnozí pokládali za světce, přece se před Bohem i světem pokládal za neužitečného člověka. Nezpyšněl pro svou slávu a svatost, ani pro množství bratří a synů, kteří mu byli dáni jako první odměna za zásluhy.

CIV. kapitola

*Jak se František na kapitule zřekl úřadu představeného
a o modlitbě, kterou přitom pronesl*

- 727 143. Aby si zachoval ctnost svaté pokory, zřekl se František na kapitule několik let po svém obrácení přede všemi bratry úřadu představeného se slovy: »Od nynějška jsem pro vás mrtev. Vizte, zde je bratr Petr Catani, jehož my všichni, já i vy, chceme poslouchat.« A hned se před ním uklonil a slíbil mu poslušnost a úctu. Bratři se rozplakali a bolestí začali vzlykat, když se viděli bez Otce, sirotky. Blažený František povstal, sepjál ruce k modlitbě, pozdvihl oči k nebi a řekl: »Tobě, Pane, odevzdávám rodinu, kterou jsi mi svěřil. Pro nemoc, o které víš, Pane, nemohu o ni

dál pečovat, proto ji odporučím ministrům, kteří se v den soudu budou před tebou odpovídat, jestli jejich nedbalostí, špatným příkladem nebo tvrdým káráním některý bratr zahyne.« Od té doby zůstal podřízeným až do své smrti a jevil se pokornější než kdokoli jiný.

CV. kapitola

Jak se František zřekl svých druhů

728 144. Jindy se před svým vikářem zřekl druhů se slovy: »Touto výsadou svobody nechci budít zdání, jako bych měl zvláštní postavení, ať mě bratři provázejí z místa do místa, jak jim sám Pán vnukne.« A dodal: »Viděl jsem kdysi slepého, který měl na svých cestách za průvodce jen psa.«

To tedy bylo jeho slávou, že každé zdání zvláštnosti nebo povýšenosti odmítl, aby na něm spočinula Kristova moc.

CVI. kapitola

Františkovy výroky proti těm, kdo bažili po úřadech v řádu; jak si představuje Menšího bratra

729 145. Když pozoroval, jak někteří dychtí po úřadech v řádu a jsou toho nehodni pro ctižádost, říkal, že už nejsou Menší bratři, že zapomněli na povolání, jehož se jim dostalo, a že pozbyli své slávy. Některé bratry, kteří byli nešťastní, když byli úřadu zbaveni – protože v něm nehledali břímě, ale poctu – přísnými slovy káral.

Jednou svému druhovi řekl: »Neměl bych se za Menšího bratra, kdybych nebyl takovýhle: Představ si, že jdu nyní jako představený na kapitulu, tam kážu a napomínám, a bratři mi řeknou: jsi pro nás moc nevzdělaný a prostý, nechceme, abys byl našim představeným; neumiš mluvit a jsi prostoduchý. A nakonec bych byl s hanbou sesazen a v opovržení všech. Víš, kdybych taková slova nevyslechl se stejným výrazem tváře i radostí ducha a stejnou touhou po svatosti, nejsem Menším bratrem.« A ještě dodal: »Máme-li úřad, hrozí nám pád; když nás někdo chválí, můžeme náhle padnout, ale v pokoře je vždycky pro duši zisk. Proč toužíme víc po nebezpečích než po zisku, když nám byl čas dán k tomu, abychom zisk, zásluhy získali?«

CVII. kapitola

Že se bratři mají duchovním podřizovat a proč

- 730 146. Světec sice chtěl, aby se bratři vůči všem chovali jako nejmenší a se všemi lidmi žili v pokoji, ale zvlášť je svým slovem i příkladem poučoval, aby se především podřizovali kněžím. Říkával totiž: »Pán nás poslal, abychom podporovali kněze a pečovali o spásu duší; abychom doplňovali to, co se kněžím nedostává. Odměny se každému nedostane podle vážnosti, kterou požíval, ale podle opravdovosti jeho práce. Vězte, bratři, že práce pro spásu duší je velmi milá a že jí lze lépe dosáhnout pokojem s kněžím než nesvorností. Jsou-li jejich chyby spásе duší na překážku, uvědomte si, že pomsta patří Bohu a že on odplatí ve svůj čas. Proto se podřizujte církevní vrchnosti, aby – pokud záleží na vás – nevzešla žárlivost. Budete-li lidmi pokoje, získáte Pánu nejen lid, ale i kněze – a to je Pánu milejší, než kdybyste mu získali jen lid, ale kněze pohoršovali. Přikrývejte proto jejich chyby, nahrazujte jejich četné nedostatky – a když tak činíte, buďte co nejpokornější.«

CVIII. kapitola

Jak prokázal úctu biskupovi z Imoly

- 731 147. Jednou přišel František do Imoly v Romagni. Představil se biskupovi a prosil ho o dovození, aby směl kázat. Biskup mu řekl: »Bratře, stačí, když svému lidu káží já.« František pokorně sklonil hlavu a odešel. Po necelé hodině vstoupil opět. Biskup se ho zeptal: »Co si přeješ, bratře? Už máš zas nějaké přání?« Blažený František mu odpověděl: »Pane, když otec syna jedněmi dveřmi vyhání, musí jinými opět vstoupit.« Přemožen touto pokorou, objal světce biskup srdečně a řekl: »Ode dneška máš ty i tvoji synové v mé diecézi obecné dovození kázat, neboť svatá pokora si to zaslouhuje.«

CIX. kapitola

Františkova pokora vůči svatému Dominikovi a opačně; jejich vzájemná láska

732 148. Svatý Dominik a svatý František, světla země, byli právě v Římě u pána z Ostie, pozdějšího papeže. Když spolu krásně a zbožně hovořili, řekl jim biskup: »V prvotní církvi byli pastýři obci chudí, byli to lidé zanicení láskou, a ne ziskuchtivostí. Proč nevzít z vašich bratří biskupy a preláty, kteří by byli ostatním světlem nejen učněním, nýbrž i příkladem?«

Světcí se dlouho dohadovali o tom, kdo má první odpovědět. Pokora přemohla Františka, že se ubránil a neodpověděl, přemohla i Dominika, že v pokorné poslušnosti odpověděl první. Řekl: »Pane, moji bratři jsou – rače tomu správně rozumět – vysoko postavení a pokud to bude v mých silách, nedovolím, aby dosahovali jiný druh hodnot.« Když takto krátce odpověděl, uklonil se biskupovi blažený Otec a řekl: »Pane, moji bratři se jmenují Menšími, aby nechtěli být vyššími. Jejich povolání žádá, aby zachovávali poslední místo a kráčeli ve šlépějích Spasitelovy pokory a byli povýšeni, až se svatým dostane odplaty. Chcete-li, aby v církvi přinášeli užitek, zachovávejte je v tom stavu, k němuž jsou povoláni, a kdyby bylo třeba, veďte je i proti jejich vůli na poslední místo. Proto vás, Otče, prosím: Nedopusťte, aby přijímali vyšší církevní úřady, aby nebyli tím pyšnější, čím jsou chudší, a aby se nevypínali nad ostatní.« To jsou odpovědi obou světců.

733 149. Co tomu říkáte vy, světcovi synové? Žárlivost i závist ukazují, že jste klesli, i vaše ctižádostivé pachtění po čestných místech ukazuje, že jste nepravými potomky. Vy se mezi sebou koušete a trháte; boje však vznikají jen ze žádostí. Měli byste bojovat proti mocnostem temnoty, proti šikům zlých duchů – a vy bojujete sami proti sobě. S tváří obrácenou k trůnu milosti hleděli naši Otcové plni pravého poznání na sebe vlídně; jejich synům však, kteří jsou závistiví, je pohled na sebe navzájem obtížný. Co s tělem, kdyby bylo srdce rozladěné? Hlásání víry by na celém světě jistě přinášelo daleko větší užitek, kdyby Boží služebníky pevněji spojovalo pouto lásky. Vždyť o tom, co mluvíme nebo učíme, vznikají pochybnosti často právě proto, že se u nás ukazují určité známky nelásky, nenávisti. Víím, že vinu na tom nemají dobře smýšlející, ale zlovolní. Podle mého názoru by bylo třeba tyto bratry propustit, aby nenakazili svaté. A co mám říci o těch, kdo dychtí po vysokých místech?

Po cestě pokory, a ne žádostivé pýchy vešli naši Otcové do nebe. Synové, kteří by kráčeli po stezkách ctížádosti, nehledali by cestu do nebeského města.

Bloudili by liduprázdnou krajinou a nenašli by místo, kde by mohli bydlet. Ale to od nás buď vzdáleno, Pane! Učiň, aby ti, kdo jsou duchem spřízněni, byli si také navzájem nakloněni. Pokoj buď s Izraelem!

CX. kapitola

Jak se jeden doporučil druhému

734 150. Když Boží služebníci pánu z Ostie odpověděli, vzdal biskup, jejich slovy povznesen, nesmírné díky Bohu. Když se pak rozcházeli, prosil blažený Dominik svatého Františka, aby mu laskavě dal provaz, kterým se přepásal. František se dlouho zdráhal, odmítaje právě tak pokorně, jako onen vroucně prosil. Nakonec ho však Otec Dominik uprosil, dostal provaz, pln úcty se jím opásal pod hábitem. Pak si podali ruce, a jeden se co nejsrdečněji doporučil do modliteb druhého. Světec pak řekl světcí: »Prál bych si, bratře Františku, aby se tvůj i můj řád spojily v jeden a abychom v církvi žili podle jedné řehole.«

Po rozloučení řekl svatý Dominik některým přítomným: »Opravdu vám říkám: tohoto svatého muže Božího by měli všichni ostatní řeholníci následovat, protože jeho svatost je veliká.«

POSLUŠNOST

CXI. kapitola

Jak měl František kvůli pravé poslušnosti vždy kvardiána

735 151. Jako velmi prozíravý kupec chtěl František mnoha způsoby docílovat zisky a všechn svůj čas využít k získávání zásluh. Proto se dával rád řídit úzdou poslušnosti a sám sebe rád podřizoval vedení druhého. Proto se zřekl nejen úřadu generálního ministra, ale pro přísnější poslušnost si vyprosil i zvláštního kvardiána, kterého jako představeného ctil. Proto řekl i Petru Catani, když mu už dříve slíbil poslušnost: »Pro lásku

Boží tě prosím, předej úřad představeného jednomu z mých druhů a já ho budu v plné oddanosti poslouchat jako tebe. Znáám plody poslušnosti a vím, že není jediný okamžik bez zásluh pro toho, kdo svou šíji sklání pod jeho druhého.« Petr jeho prosbě vyhověl, a tak František zůstal až do smrti podřízeným a uctivě poslouchal svého kvardiána.

Jednou svým druhům řekl: »Mezi dary, které mi Boží dobrota milostivě udělila, propůjčila mi i tu milost, že bych i novice, který by byl jen hodinu v řádu, poslouchal, kdyby mi byl dán za kvardiána, stejně horlivě jako nejstaršího a nejzkušenějšího bratra. Podřízený ve svém představeném nemá vidět člověka, ale toho, pro jehož lásku je poddán. Čím méně je představený hoden úcty, tím bohumilejší je pokorná poslušnost.«

CXII. kapitola

Jak má podle Františka vypadat pravá poslušnost a o třech stupních poslušnosti

736 152. Když kdysi seděl blažený Otec s bratry, povzdechl a řekl: »Na celém světě snad není jediný řeholník, který by svého představeného dokonale poslouchal.« Druhové mu řekli s pohnutím: »Řekni nám, Otče, jaká je dokonalá a nejvyšší poslušnost?« A František ve své odpovědi přirovnal dokonale poslušného řeholníka k mrtvole. Řekl: »Vezmi bezduché tělo a polož je, kam chceš, a uvidíš, že se proti tomu nebude bránit, nebude reptat, že ho položili tam či onam, nebude odmítovat, když ho nechají ležet. Když ho posadí na trůn, nebude se dívat vzhůru, ale dolů. Když ho obléknou do purpuru, bude se zdát dvojnásobně bílý. Tak vypadá opravdu poslušný. Neptá se, proč ho někam posílají, nestará se o to, na které místo ho dávají, nedomáhá se toho, aby ho přeložili. Povýší-li ho k nějakému úřadu, zachová obvyklou pokoru. Čím víc ho budou ctít, tím nehodnějším se bude cítit.«

Jindy, když hovořil o poslušnosti, nazval povolením to, co se obdrží po prosbě, a to, co se někomu nařizuje, aniž o to prosil, je svatá poslušnost. Obojí sice schvaloval, ale to druhé, říkal, je jistější.

Ale za největší čin poslušnosti, na němž tělo a krev nemají podíl, je podle něho jít z Božího vnuknutí mezi Saracény a jiné nevěřící s touhou nevěřící pro víru získat, nebo s touhou po mučednictví. O toto prosit pokládal za velmi bohumilou věc.

CXIII. kapitola

Že se nemá lehkomylně pod poslušností poroučet

737 153. František měl za to, že by se pod poslušností mělo poroučet jen zřídka a že by se ohnivý šíp neměl střílet hned na počátku, ale nakonec. Říkal: »Ruka nemá příliš rychle sahat po meči.« A dále říkal, že kdo příkaz pod poslušností hned neuposlechne, nebojí se Boha ani lidí. A nic není pravdivějšího než toto.

Neboť co jiného je u nerozvážného představeného moc poroučet než meč v ruce šileného? Co však je beznadějnější než řeholník, který poslušností pohrdá?

CXIV. kapitola

O bratrovi, jehož kapuci dal světec hodit do ohně, poněvadž k němu přišel bez dovolení, i když z úcty

738 154. Jednou přikázal světec bratrovi, který k němu přišel z vlastního popudu bez dovolení představeného, hodit jeho kapuci do velkého ohně. A nikdo kapuci nevytáhl, protože se každý bál Otcovy vzrušené tváře. Otec však poručil, aby ji zase z plamenů vytáhli, a nejevila stopy poškození. I když je třeba přičítat to zásluhám světcovým, snad i bratr měl na tom nějakou zásluhu. Přemohla ho totiž úctyplná tužba vidět svatého Otce. Chyběla mu však moudrost, vůdkyně ctností.

O BRATRŘÍCH, KTERŘÍ DÁVAJÍ DOBRÝ NEBO ŠPATNÝ PŘÍKLAD

CXV. kapitola

Příklad dobrého bratra a o chování starých bratrů

739 155. František ujišťoval, že v této poslední době jsou bratři od Pána poslání k tomu, aby dávali lidem, žijícím ve tmě hříchu, příklad světla.

Říkal, že se cítí jakoby naplněn nejlíbeznější vůní a pomazáván drahocenným olejem, když slyší o velkolepých skutcích svých bratrů, roztroušených po celém světě.

Jednou, v přítomnosti šlechtice z ostrova Kypru, spílal urážlivě bratr, jménem Barbarus, spolubratru. Když František viděl, že se bratr těmi tvrdými slovy cítí uražen, vzal oslí trus a za trest, že se rozčilil a hněval, cpal jej Barbarovi do úst, aby jej žvýkal. A při tom řekl: »Ústa, která proti bratru stříkala jed prchlivosti, nechť žvýkají trus.« Když to šlechtic uviděl, strnul a nad míru vzdělán odešel. Od té doby byl bratřím vždy k službám a podporoval je, jak mohl.

Podle dobrého zvyku zachovávali bratři vždy toto: Stalo-li se, že se jeden bratr v rozčilení hrubě obořil na druhého, hned si lehl na zem a políbil nohu tomu, kterému způsobil bolest, i když se zdráhal. Světec se radoval, když slyšel, že si jeho synové jsou navzájem dobrým příkladem, a požehnáním zahrnoval ty, kdo slovem i příkladem přiváděli hříšníky ke Kristově lásce. Prál si, aby jeho synové, jako on sám, horlivě pracovali na spáse duší a byli jeho pravým obrazem.

CXVI. kapitola

Jak dávali někteří špatný příklad, jak se nad tím světec pozastavoval a jak nad nimi vyřkl kletbu

740 156. Kdo svými bezbožnými skutky nebo špatným příkladem porušil svatost řádu, propadl Františkově kletbě. Jednou mu vypravovali o dvou bratrřích, kteří přišli k biskupovi z Fondi. Aby předstírali větší pohrdání sebou, nechali si narůst delší vousy. Biskup prý jim řekl: »Dejte pozor, aby nebyla takovými svévolnými novotami zakalena svatost řádu.«

Světce prudce povstal, vztáhl ruce k nebi a prolévaje slzy pravil: »Pane Ježíši Kriste, ty jsi vyvolil dvanáct apoštolů. I když se ti jeden zpronevěřil, ostatní ti zůstali věrní a v pravém duchu kázali svaté evangelium. V těchto posledních dobách jsi, pln milosrdenství, zasadil řád Menších bratří jako oporu víry v tebe a aby se jimi naplnilo tajemství tvého evangelia. Kdo by za ně před tvou tvář dostiučil, kdyby nejen nedávali příklad světla, když jsou k tomu posláni, ale vykazovali skutky temnoty? Tebou, nejsvětější Pane, celým nebeským dvorem i mnou nejmenším buďte prokleti, kdo svým špatným příkladem ničí a boří, co jsi skrze svaté bratry tohoto řádu vystavěl a stavět nepřestáváš.« Kdo si mohou blahopřát, že na nich spočívá Otcovo požehnání, kdo se mohou radovat, že byli hodni těšit se z jeho důvěrného přátelství? A kdo by nepociťovali lítost nad tím, že ke zkáze jiných konali skutky temnoty, běda, běda jim pro věčně zavržení!

- 741 157. »Nejlepší bratři,« říkával, »musí se hanbou propadnout za skutky špatných bratří, i když sami nehřešili, musí pykat za to, že se špatní odsuzují. Hrozným mečem mě probodávají a každý den znovu mi jej vrážejí do srdce.« Pokud se někdy vyhýbal styku s bratřími, bylo to proto, aby o některém nemusel slyšet něco zlého a tím obnovovat svou bolest.

Také říkal: »Přijde doba, kdy Bohem milovaný řád nabude špatné pověsti, že bude bratřím hanba jít na veřejnost. Ti, kdo v té době budou chtít do řádu vstoupit, budou vedeni jen působením Ducha svatého, tělo a krev je neposkvrní a budou mocně požehnáni od Pána. Nebudou konat veliké záslužné skutky, protože láska, která k nim vede, vychladne; budou těžce zkoušeni a pokoušeni. Ale ti, kdo tehdy se osvědčí, budou lepší než jejich předchůdci. Ale běda těm, kdo budou jen na oko řeholně žít a oddávat se lenošné zahálce, kdo nebudou pokušením statečně odporovat! Jen ti, kdo se osvědčí, dosáhnou korunu života.«

CXVII. kapitola

Co mu zjevil Bůh o trvání řádu: že nikdy nezanikne

- 742 158. V těchto zkouškách ho utěšovala Boží navštívení, v nichž ho Bůh ujišťoval, že základy jeho řádu zůstanou povždy pevné. Dostal zjevení, že na místa těch, kdo zahynou, přijdou noví vyvolení. Když se jednou nad špatnými příklady rozčilil a vzrušen se začal modlit, pokáral ho Pán takto:

»Proč se rozčiluješ, človíčku? Což nevíš, že já jsem hlava i ochránce řádu? Tebe, prostého, jsem povolal k tomu, abys jiným povoláním ukazoval, co jsem učinil na tobě. Já povolávám, já zachovám i budu pást. Abych zkázu po jedněch napravil, nahradím je jinými. Proto se nerozčiluj, pracuj na své spáse. I kdyby se řád ztenčil na tři bratry, bude mou milostí neotřesitelně trvat.« Od té doby Otec říkával, že se i mnoho nedokonalostí nahradí ctnostmi jednoho opravdu svatého bratra, protože i jen jeden paprsek světla zaplašuje tmu.

PROTI ZAHÁLCE A ZAHÁLEČŮM

CXVIII. kapitola

Zjevení o tom, kdy je a kdy není služebníkem Božím

743 159. Od té doby, kdy se tento muž zřekl pomíjejícího a oddal se Pánu, ani minutu nenechal nevyužitou. A opravdu: ačkoli už mnoho pokladů snesl do pokladnice Páně, zdálo se mu stále, že teprve začíná. Nekonat stále dobré pokládal za velkou vinu a nekráčet kupředu pokládal za krok zpět.

Jednou v Sieně zavolal v noci bratry do své cely a řekl jim: »Bratři, prosil jsem Pána, aby mi zjevil, kdy jsem a kdy nejsem jeho služebníkem, protože bych nechtěl být leč služebníkem. A Pán mi ve své převeliké vřelosti a dobrotivosti řekl: Za opravdového služebníka tě uznávám, když svaté věci smýšlíš, mluvíš i činíš. A proto jsem vás, bratři, zavolal, abyste věděli, že se před vámi budu stydět, kdybych někdy některou z těch tří věcí nedělal.«

CXIX. kapitola

Jaké pokání za planá slova nařídil František u Porciunkuly

744 160. Jindy Boží muž u Porciunkuly uvažoval o tom, kolik užitku z modlitby se ztratí neužitečnými slovy po modlitbě. A proti zbytečnému a neužitečnému mluvení dal tento lék: »Kdykoli řekne některý z bratří plané či neužitečné slovo, bude povinen ihned vyznat svou vinu a za

každé takové slovo se pomodlit Otčenáš. A příkazuji i toto: vyzná-li svou vinu sám jako první, pomodlí se Otčenáš za svou duši, bude-li ho musit upozornit druhý, pomodlí se za jeho duši.«

CXX. kapitola

Jak tvrdě sám pracoval a zaháleče nemohl vidět

745 161. Říkal, že takovým, kteří se s žádnou prací nechtějí spřátelit, by patřilo, aby je Bůh vyvrhl ze svých úst. Žádný zahálčivý se před ním nemohl bez pokárání objevit. On sám pak, příklad dokonalosti, pracoval svýma rukama a z daru času nenechal nic uplynout bez užitku.

Jednou řekl: »Chci, aby všichni moji bratři pracovali a aby se pořádně dřeli. Ti, kdo neumějí žádné řemeslo, ať se mu naučí!« Jako důvod uvedl toto: »Abychom nebyli lidem na obtíž a aby zahálkou srdce i jazyk nenapadaly nedovolené věci.« Odměnu za práci neponechával libovůli pracujícího, rozhodoval o ni kvardián nebo komunita.

CXXI. kapitola

Stížnost světců na zaháleče a žrouty

746 162. Dovol, svatý Otče, abych dnes kvůli některým, kteří se nazývají tvými syny, nebi hořce žaloval. Mnozí nemají v lásce ctnosti, chce se jim málo pracovat a mnoho odpočívát, a proto se nejvíce jako synové Františkovi, ale Luciferovi. Máme, žel, více slabochů než bojovníků, ačkoli by měli všichni svůj život pokládat za rytířskou službu, vždyť jsou narozeni k práci. Jít kupředu pracovitým životem nechtějí a rozjímavým to nedokáží. Aby ostatní zmátli, pracují víc hrdlem než rukama. Těmi, kdo je chtějí polepšit, pohrdají, a nikdo se jich nesmí dotknout ani konečkem prstu.

Ještě víc se podle slov blaženého Františka dívám jejich nestydatosti, protože doma by museli dřít v potu tváře a nyní lenoší, živí se potem chudých. Podivná věc! Ač celkem nic nedělají, zdá se jim, že jsou stále zaměstnání. Kdy je čas k jídlu, vědí moc dobře, jak se má pracovat, nevědí.

Dobrý Otče, jsou tito ohavové hodni tebe? Ne. Ani tvého roucha! Ty jsi nás vždycky učil, že si v tomto pomíjivém světě máme tvrdou práci dobývat poklady zásluh, abychom na onom nemuseli žebrot. Oni však

nemají podíl ve věčné vlasti, neboť tam půjdou do vyhnanství. A tato nemoc se u podřízených rozmáhá, protože představení dělají, jako by jednou nemuseli nést tresty těch, jejichž nepravost nyní trpí.

O SLUŽEBNÍCÍCH SLOVA BOŽÍHO

CXXII. kapitola

Jaký má být kazatel

747 163. Služebníky Božího slova chtěl mít ty, kdo by se věnovali studiu duchovních věcí a nebyli by zaneprázdněni jiným zaměstnáním. Říkal, že jsou velkým Králem vyvoleni k tomu, aby příkázání, která přijímají z jeho úst, předávali dále lidu. A také říkal: »Kazatel musí nejprve v modlitbě načerpat, co pak posvátnou řečí vydává ze srdce; nejprve musí rozehrát své srdce, aby nemluvil jen chladná slova.« Říkal též, že tento úřad je ctihodný, a ctihodní že jsou ti, kdo jej dobře vykonávají. »Jsou,« říkal, »životem těla, bojovníky proti zlým duchům, světem světa.«

Učitele teologie pokládal za hodny ještě větší cti. Pro všechny dal totiž jednou napsat: »Všech teologů a těch, kdo nám přednášejí Boží slovo, musíme si velmi vážit a prokazovat jim úctu jako těm, kdo nám dávají ducha a život.«

748 A když kdysi psal blaženému Antoninovi, začínal dopis slovy: »Bratru Antoninovi, svému biskupovi!«

CXXIII. kapitola

Proti těm, kdo baží po marné slávě; jeho výklad prorockví

749 164. Politováníhodnými nazýval však ty kazatele, kteří za kapku marné slávy prodávají to, co káží. A léčil je tímto lékem: »Jak se můžete chlubit, že jste obrátili lidi, když je obrátili moji prostí bratři svými modlitbami?«

A slovo »mnoho dětí bude mít opuštěná žena« vykládal takto: »Opuštěná, neplodná žena je Menší bratr, prostý člověk, jehož úkolem v církvi

není plodit syny. Při soudu však bude mít mnoho dětí, protože ty, které zde skrytou modlitbou obrací, připočte mu potom Soudce ke slávě. Která však měla hodně synů, se zklame, protože kazatel, který se chlubí, jako by mnohé vlastní silou zplodil, pozná, že na nich neměl podíl.« Také ti mu byli protivní, kdo se víc chválili jako řečníci než kazatelé Božího slova, kdo říkají mnoho krásných slov, ale vnitřně nejsou dojatí. Říkával: »Špatně jednájí ti, kdo vynaloží na kázání velké úsilí, ale na zbožnost malé.« Kazatele také chválil, ale jen takové, jejichž ústa mluvila z plnosti srdce.

FRANTIŠEK ROZJÍMÁVAL O STVOŘITELI V JEHO TVORECH

CXXIV. kapitola

O světcově lásce k živým i neživým tvorům

750 165. Ačkoli toužil, aby mohl brzo opustit svět, místo našeho vyhnanství a putování, přece jen se – šťastný poutník – velmi radoval z věcí tohoto světa. Vůči knížatům temnoty používal svět za bojiště a vůči Bohu za zrcadlo jeho dobroty. V každém uměleckém díle chválil umělce, ve stvořeném světě viděl jeho Stvořitele. Všechna díla rukou Páně mu byla důvodem k radosti a skrže krásu věcí nazíral na jejich živého Původce. V krásném poznával Nejkrásnějšího a všechno dobré na něho volalo: »Ten, který nás stvořil, je nejlepší!« Po stopách, které jsou vepsány do všech věcí, chodil všude za Milovaným a vše se v jeho srdci stávalo žebříkem, po němž stoupal před jeho trůn.

S úžasnou oddaností a láskou objímal všechny věci, promlouval k nim o Pánu a vyzýval je, aby ho chválily. Se světly, pochodněmi i svícemi zacházel pozorně, aby svou rukou nekalil jejich zář, která je odleskem věčného světla. Po skalách kráčival s posvátnou úctou s myšlenkami na toho, který je nazýván Skálou. Když se modlil slova žalmu: »Na skálu jsi mě postavil«, aby se vyjádřil s větší úctou, říkával: »Na úpatí skály jsi mne postavil.«

Když bratři káceli stromy, zakazoval jim podríznout je dole u země, protože jim chtěl ponechat naději na to, že nějak znovu vypučí. Zahradníka upozorňoval, aby mez kolem zahrady nepřekopával; pak mohly byliny

a květiny přirozeně zvěstovat velikého, překrásného Otce všech věcí. Červíčky na cestě sbíral, aby je lidé nohama nepošlapali. Ke včelínu dával postavit med a nejlepší víno, aby sestry včeličky v zimě hladem nezhnuly. Každého živočicha nazýval bratrem a přede všemi živočichy miloval krotké. Kdo by to však mohl vše vypovědět? První, věčná Dobrota, která bude jednou všechno ve všem, už na zemi tomuto světci osvětlovala vše.

CXXV. kapitola

Jak mu tvorové spláceli lásku a jak mu oheň neuškodil

- 751 166. Proto se také všichni tvorové snažili splácet světci jeho lásku patričnou vděčností. Usmívali se, když s nimi laškoval, kývali, když je prosil, poslouchali, když jim poslouchat poručil. Podrobněji uvedu aspoň toto:
- 752 Když trpěl oční nemocí, nutili ho bratři, aby se dal léčit, a zavolali mu lékaře. Lékař přišel se železným nástrojem, aby hnisavé váčky u očí vypálil. Vložil železo do ohně a žhavl je. Když se tělo blaženého Otce začalo chvět, dodával mu blažený Otec odvalu a oslovil oheň takto: »Bratře ohni, Nejvyšší tě stvořil nádhernějším než ostatní věci, jsi plný síly a užitečný. Bud' mi nyní milostiv, bud ke mně šetrný! Vždyť tě už dlouho miluji v Pánu a prosím svého vznešeného Pána, který tě stvořil, aby tvůj žár trochu zchladil, abych pálení vydržel.« Po této modlitbě požehnal žhavé železo křížem a čekal klidně na to, co mělo přijít. Lékař uchopil do běla rozžhavené železo, bratři přemožení soucitem se rozutekli, ale světec se s klidem poddal pálení. Se syčením vnikalo železo do jemné pokožky obličejе od ucha až k obočí a vypalovalo vše. Když se pak bratři vrátili, řekl jim Otec s úsměvem: »Vy malomyslní a málo srdnatí, proč jste utekli? Po pravdě vám říkám, že jsem necítil ani žár ohně, ani tělesnou bolest.« A lékaři řekl: »Není-li vše dost vypáleno, pal klidně znovu.« A lékař, který při podobných zákrocích zažil úplně jiné věci, velebil Boha za zázrak a řekl: »Upřímně vám, bratři, řeknu, že jsem dnes viděl podivuhodné věci!« A já mám za to, že se k rajske nevinnosti vrátil ten, který i divoké živly dokázal zkrotit.

CXXVI. kapitola
Jak v jeho rukou zůstal sedět ptáček

753 167. Kdysi se blažený František plavil po jezeře u Rieti, aby se dostal k poustevně v Grecciu. Tu mu rybář nabídl vodního ptáka, aby se s ním v Pánu potěšil. Otec ho přijal, rozevřel ruce a vřelým hlasem ptáka vyzval, aby si volně odlétl. On však pryč nechtěl a choulil se do jeho dlaní jako do hnízda. Tu pozdvihl světec oči k nebi a modlil se. Když se po chvíli soustředění jako z jiného světa vrátil k sobě, něžně ptáčkově přikázal, aby se beze strachu vrátil do dřívější svobody. Když pták dostal takto dovození a požehnání, pohybem těla projevil zřejmou radost a odlétl.

CXXVII. kapitola
Sokol

754 168. Stalo se to v době, kdy žil jako poustevník na hoře Alverně. Hnízdil tam sokol a sjednali si spolu vřelé přátelství. Hlasitým voláním oznamoval v noci vždy hodinu, kdy světec vstával k modlitbě hodině. A světci to bylo velmi milé; svou péčí ho sokol vždy budil, aby nikdy nezaspal. Když se světec roznemohl, šetřil ho sokol a neoznamoval mu doby nočních bdění. Jakoby Bohem poučen, ozýval se teprve za ranního šera jako slabé bití zvonu. Nelze se divit: i tvorové ctili vroucího milovníka Stvořitele.

CXXVIII. kapitola
Včely

755 169. Na jedné hoře byla cela, v níž konal Boží služebník za čtyřicetidenního postu přísné pokání. Když pak odtud odešel, zůstala chatrč opuštěna. Zůstala tam také hliněná nádobka, z níž světec pil. Z úcty ke světcům tam šli jednou lidé a našli nádobku plnou včel. S podivuhodnou dovedností do ní zastavěly plástve medu, důmyslně tím naznačující slast, kterou tam světec v rozjímání okusil.

CXXIX. kapitola
Bažant

756 170. Šlechtic od Sieny poslal blaženému Františkovi, když stonal, bažanta. Otec ho s radostí přijal; ne proto, že by ho rád snědl, ale proto, že se skrze něho radoval z lásky k Stvořiteli. Bažantovi řekl: »Buď pochválen náš Stvořitel!« A bratřím pravil: »Zkusme, zda chce bratr bažant zůstat u nás, či zda se chce vrátit do míst, kde žil.« Na světcův příkaz ho jeden bratr vypustil ve vzdálené vinici, ale bažant se vrátil k Otcově cele.

Pak ho odnesli ještě dál, ale on se opět ihned vrátil a jakoby násilně vklouzl pod hábity bratří, kteří stáli u dveří cely.

Pak tedy světec nařídil, aby ho bratři pečlivě krmili, hrál si s ním a hladil ho. Když to viděl lékař, který byl světci velmi oddán, prosil o toho ptáka, aby ho z účty ke světci mohl opatrovat. Zkrátka, odnesl si ho domů. Ale bažant, když nemohl být u světce, nechtěl žrát. Lékař se podívil, donesl bažanta nazpět ke světci a řekl vše, co se stalo. Jakmile bažanta postavili u Otce na zem, přestal být smutný a vesele se dal do žrádla.

CXXX. kapitola
Cvrček

757 171. U světcovy cely blízko kaple Porciunkuly měl na fíkovníku své hnízdečko cvrček a často líbezně cvrkal. Blažený Otec k němu občas vztáhl svou ruku a vlídně ho volal: »Bratře cvrčku, pojď ke mně!« A cvrček, jakoby nadán rozumem, přišel a sedl si mu na ruku. I řekl mu Otec: »Zazpívej, bratře cvrčku, a svým cvrkáním chval Pána, svého Stvořitele.« A cvrček bez váhání uposlechl a začal cvrkat a nepřestal, dokud s ním Boží muž nezazpíval Boží chvály a dokud mu nepřikázal, aby si šel po svém. Cvrček se zdržoval Otcí na dosah; když světec vyšel z cely, dotkl se ho prstem a přikázal mu, aby cvrkal. A on jeho příkazu vždy horlivě uposlechl. Tak tam zůstával po osm dní, až světec bratřím řekl: »Dejme bratru cvrčkovi dovolenou. Už nás dost dlouho obveseloval. Naše tělo by se tím mohlo začít chlubit.« Když tedy od něho dostal cvrček dovolenou, odlétl a už se tam neukázal. Když to všechno bratři viděli, velmi se divili.

LÁSKA

CXXXI. kapitola

*Františkova láska k bližním a jak pro spásu duší
dával sám sebe za vzor dokonalosti*

758 172. Síla lásky z něho udělala bratra všech tvorů. Proto se nelze divit, že ho Kristova láska učinila ještě víc bratrem těch, do jejichž duše vtiskl Stvořitel svůj obraz. Říkal, že není nic vznešenějšího nad spásu duší a prokazoval to tím, že Boží Syn se za spásu duší dal přibít na kříž. Proto se tak usilovně modlival, tak neúnavně kázal, tak silně se snažil dávat dobrý příklad. Měl za to, že je Kristovým přítelem, jen když miluje duše, které také Kristus miloval. Proto také velmi ctil učitele Božího slova, protože vykonávají s Kristem týž úřad jako jeho spolupracovníci. Své bratry pak v hluboké víře ve společnou účast na věčném dědictví vroucně uzavíral do svého milujícího srdce.

759 173. Kdykoli kárali jeho přísný způsob života, říkal, že je dán řádu za vzor, aby jako orel vábil svá mláďata k letu do výšin. Proto své nevinné tělo, které se dokonale podřizovalo duchu a které pro žádné proviny nepotřebovalo metlu, přece pro dobrý příklad druhým trestal a kvůli druhým kráčel po tvrdých cestách.

A jednal správně: vždycky si všímáme víc skutků než slov představených. Svými skutky, Otče, jsi silněji domlouval, snáze přesvědčoval a bezpečněji dokazoval. Kdyby představení mluvili jazyky lidskými i andělskými, ale nedávali by příklad lásky, málo by prospívali, a sobě vůbec ne. Kde se však karatelé nebojí, kde místo důvodů platí jen jeho vůle, stačí ke spáse úřední pečeť? Ale přece je třeba konat, co představení nařizují, aby voda záhony zavlažovala, i když ubohými stružkami. Vždyť se i růže někdy sbírají z trní.

CXXXII. kapitola

Františkova péče o podřizené

760 174. Snad nikdo nepečoval o své podřizené tak jako František. Neustále k nebi vztahoval ruce za »pravé Izraelity«, často sám na sebe zapomínal a pečoval jen o blaho svých. Klaněl se Boží velebnosti, přinášel za své

syny obět svého ducha a přímo nutil Boha k dobrodiním. Pln lásky a úzkosti se trápil o malé stádce, které skrze něho následovalo Pána, aby, když se zřeklo světa, neztratilo nebe. Měl za to, že nebude mít účast na věčné slávě, nepřivede-li do ní s sebou i své: ty, které jeho duch rodil za větších bolestí, než se rodí děti na svět.

CXXXIII. kapitola *Jeho soucit s nemocnými*

761 175. Veliký byl jeho soucit s nemocnými, velká byla jeho péče o jejich potřeby. Když mu někdy zbožní lidé posílali pochoutky, dával je jiným nemocným, ač je často potřeboval spíš než druzí. Dovedl se vžít do všech nálad nemocných, a když jim nemohl poskytnout pomoc, aspoň je mocnými slovy těšil. I o postních dnech dokonce jedl, aby se nemocní nestýchali jíst, ani se nestyděl veřejně v městech žebrať o maso pro nemocného bratra.

A při tom všem nemocné napomínal, aby své kříže trpělivě nesli a nezlobili se, když nebylo možno jejich přání vyhovět. Proto také dal v jedné řeholi napsat: »A prosím všechny své nemocné bratry, aby se v nemoci nerozčilovali, ani se nezlobili na Boha nebo na bratry. A nemají s přílišným znepokojením žádat léky, ani příliš hledět, aby se uzdravilo jejich tělo, které stejně brzy musí zemřít a je nepřítelem duše. Za vše mají Pánu vzdávat díky a mají se snažit, aby byli takoví, jakými je chce Bůh mít. Neboť ty, které Bůh předurčil k věčnému životu, zdokonaluje ranami a nemocemi, jak sám říká: „Kárám a trestám všechny ty, které miluji.“«

762 176. Nemocného, o němž věděl, že má chuť na hrozny, dovedl kdysi do vinice, posadil se tam pod vinný kmen a sám jedl první, aby nemocnému dodal odvahy jíst.

CXXXIV. kapitola *Jeho soucit s duševně chorými a o těch, kdo v tom chybují*

763 177. Ale ještě s větší trpělivostí se věnoval a pomáhal oněm chorým, o nichž věděl, že kolísají jako malé děti sem a tam, že jsou trápeni pokoušeními a sklíčení na duchu.

Kde neviděl nebezpečí, varoval se tvrdého kárání a šetřil metlu, aby šetřil duši. Říkával, že úkolem představeného, který je otcem a ne tyranem, je předcházet příležitostem k hříchu u bratří a nenechat padnout toho, kdo po pádu jen těžko povstává.

Jak politováníhodně necitlivá je naše doba! Nejen že kolisavé nezvedáme a pevně nedržíme, ani nepodpíráme, ale i udeříme, že lehčeji padnou. Za nic nepokládáme, když se nejvyššímu Pastýři vyrvе ovečka, za niž na kříži s naléhavým voláním a se slzami přinesl vroucí modlitby. Zcela jinak choval ses ty, svatý Otče! Raději jsi chtěl bloudící přivést na správnou cestu, než je vydat zkáze.

Víme ovšem, že u některých je nemoc svévole příliš hluboko zakořeněna, a že pak potřebují vypalovací železo, a ne mast. Mnohým ke spáse prospívá více jsou-li bítí než hlazení. Ale: olej a víno, metla a hůl, přisnost a soucit, pálení a mazání, žalář a laskavé objetí – vše má svůj čas. To vše žádá Bůh, mstitel i Otec slitování. Více si však žádá milosrdenství než oběti.

CXXXV. kapitola *O bratřích ve Španělsku*

- 764 178. Když k němu pronikla duchovní vůně jeho bratří, byl u vytržení v Bohu a v duchu jásal. Zbožný španělský klerik měl jednou to štěstí, že svatého Františka mohl vidět a hovořit s ním. Vypravoval Otcí o bratřích ve Španělsku a potěšil ho touto zprávou: »Tvoji bratři bydlí v naší zemi v bidné poustevně. Způsob života si zařídili tak, že se jich polovina věnuje pracím a druhá rozjímání. Každý týden se střídají. Kdo pracovali, přecházejí k rozjímání, a klid rozjímajících střídá pilná práce. Kdysi, když už bylo nachystáno k obědu a zvonilo se, dostavili se všichni z rozjímajících, až na jednoho. Chvilí čekali a pak šli k jeho cele, aby ho zavolali ke stolu. Mezitím však toho bratra občerstvoval Pán u bohatšího stolu. Našli ho ležícího na tváři v podobě kříže a zdálo se, že nežije. U hlavy a u nohou hořely dvě svíce, které celu divně osvětlovaly. I nechali ho v klidu, aby ho nerušili ve vytržení, a ,nebudili jeho lásku, až se jí zachce‘. Skulinami se však dívali do cely. Náhle světlo zmizelo a bratr přišel k sobě. Povstal, odebral se ke stolu a vyznal se ze své viny, že přišel pozdě.«

»Toto se stalo v naší zemi,« řekl Španěl.

František byl radostí rozechvěn. Propukl v chvalozpěv, a jako by jeho jedinou slávou bylo slyšet o svých bratřích dobré, pravil ze srdce: »Vzdávám ti díky, Pane, který své chudé posvěcuješ a řídíš, který jsi mne potěšil takovou zprávou o mých bratřích! Žehnej oněm bratřím svým nejvyšším požehnáním a zvláštní milostí posvěcuj všechny, kdo své sliby plní a jsou svému řádu ke cti.«

CXXXVI. kapitola

*Proti těm, kdo vedou v poustevnách nedobry život,
a jak chtěl, aby bylo všechno společné*

765 179. Z toho, co jsem vypravoval, jsme poznali světcovu lásku a radost z úspěchů jeho bratří. Ale i často káral ty, kdo v poustevnách vedli nedobry život. Mnozí totiž mění místo rozjímání v místo zahálky a dělají poustevnický život, určený k zdokonalování duši, stokou svých chticů. U dnešních poustevníků je pravidlem, že by chtěl každý žít podle své libovůle. Neplatí to o všech, víme přece, že jsou i svatí, kteří žijí v samotě podle nejlepších ustanovení. Víme také, že Otcové, kteří je předešli, byli »květy« samoty. Kéž by se bratři poustevníci naší doby neodchylovali od oné původní krásy, jejíž svatá sláva trvá věčně.

766 180. Svatý František vytrvale vyzýval všechny bratry k lásce a napomínal je, aby byli vždy vlídní a měli smysl pro duchovní rodinu, bratrstvo. Říkal: »Chci, aby se moji bratři chovali jako synové jedné matky, a prosí-li některý o hábit, provaz nebo cokoli jiného, má mu to druhý dát. Knihy a vše ostatní potřebné mají mít společné. Ba, jeden má druhého nutit, aby je přijal.« A aby i v tomto neřekl nic, co by Kristus skrze něho také nepůsobil, byl první, který to vše dělal.

CXXXVII. kapitola

Jak dal dvěma bratřím z Francie svůj hábit

767 181. Jednou potkali Otce Františka dva bratři z Francie, muži velké svatosti. Ze setkání měli velkou radost, protože už dávno toužili setkat se s ním. Po vřelých projevech lásky a v srdečném rozhovoru prosili s úctou svatého Otce o jeho hábit. On se ze svého hábitu hned svlékl a v hluboké prostotě jim ho dal a zůstal svlečený. Jeden z bratří mu pak dal hábit

svůj, daleko horší než byl Františkův, ale Otec ho hned oblékl. Ale nejen věci, i sám sebe byl ochoten obětovat. A když ho někdo o něco prosil, dával radostně.

O POMLUVĚ

CXXXVIII. kapitola

Jak se podle Otce měli trestat pomlouváči

768 182. Františkovo srdce, plné lásky, odsuzovalo ty, které Bůh odsuzoval. Pomlouváče proklínal víc než ostatní pachatele neřestí. Říkal, že mají na jazyku jed a otravují tím ostatní. Proto se také pomlouváčům vyhýbal jako kousavým blehám a odvracel své uši, aby si je špatnými řečmi nenechal pošpinit.

769 Jednou slyšel, že nějaký bratr zničil dobrou pověst druhého. Obrátil se na vikáře Petra Catani a řekl tato hrozná slova: »Řádu hrozí veliké nebezpečí, nevystoupí-li se proti pomlouváčům. Libá vůně mnoha bratří se rychle promění v zápach, nebude-li pomlouváčům zavřen chřtán. Honem horlivě pátrej; a zjistiš-li, že je onen bratr nevinný, zahanbi žalobce přísnou důtkou přede všemi! Nebudeš-li sám s to potrestat ho, předej ho silnému bratru z Florencie.« Tak totiž nazýval bratra Jana z Florencie, muže vysoké postavy a veliké síly. A dále řekl: »Chci, abyste se ty i všichni ministři s prozíravostí postarali o to, aby se v řádu tento mor nemohl šířit.«

Někdy také soudil, že by bylo třeba sebrat hábit tomu, kdo bratra oloupil o dobrou pověst, a že by takový nemohl pozdvihnout oči k nebi, nevrátil-li před tím to, co uloupil.

To je také vysvětlení toho, že bratři oné doby se této neřesti zcela zřekli a žili v pevném předsevzetí pilně se vystříhat všeho, co by mohlo být jiným na újmu cti, nebo co by bylo pomluvou.

A bylo to tak dobré a správné! Neboť co jiného je pomlouváč, než žluč mezi lidmi, když rozlévá hořkosti a zlomyslnosti a je hanbou řehole? A co je obojetný jiného, než pohoršením pro řád, jedem pro klášter a ničitelem jednoty? Běda, tvář země je plná jedovatých zvířat a poctivý člověk se nemůže ubránit závistníkům! Udavači mají naději na odměnu a lháři se oslavují, když zničili nevinnost. Je hrozné, když se někdo nedokáže

poctivě žít, že si může vydělávat na živobytí tím, že ničí dobrou pověst druhých!

770 183. O takových lidech svatý František vždy říkal: »Pomlouvač uvažuje: dokonalost života nemám, k vědě nejsem nadán, pro svou solidnost oblibu získat nemohu, nenalézám místo u Boha ani u lidí. Ale vím, co udělám: Navěsím na vyvolené ohavnosti. Tím si získám přízeň představených a mocných. Víím, že můj představený je také jen člověk, který někdy jedná jako já. Porazí-li se v lese cedry, bude tam vidět i trní. I ty, bídniíku! Živ se lidským masem a protože jinak nemůžeš žít, kousej vnitřnosti svých bratří.«

Takoví lidé se chtějí dobrými jen zdát, ale ne stát. Obžalovávají jiné pro jejich proviny a nepravosti, své však neodkládají. Chválí jen ty, od nichž se mohou nadít za svou špinu prospěchu a zdržují se chvály, nemohou-li doufat, že bude chválenému donesena. Bledostí svých tváří budí dojem, že se posti, všechny sami soudí, ale nestrpí, aby někdo soudil je. Těší se pověsti svatosti, nemají však svatých skutků, nosí jména i andělů, ale nemají jejich ctnosti.

JAKÝ MÁ BÝT GENERÁLNÍ MINISTR A OSTATNÍ MINISTŘI

CXXXIX. kapitola

Jak se má generální ministr chovat vůči bratřím

771 184. Nedlouho před tím, než Pán povolal Otce k sobě, zeptal se ho bratr, který rád myslil na božské věci a měl velikou lásku k řádu: »Otče, ty odejdeš na věčnost a tvá rodina, která tě následovala, zůstane zde v slzavém údolí. Jmenuj někoho, znáš-li takového v řádu, na němž spočine tvůj duch a jemuž by bylo lze s důvěrou svěřit břímě generálního ministra řádu.« Boží muž mu za vzdychání odpověděl: »Můj synu, vůdce tak různorodého vojska, pastýře tak početného stáde, který by na svůj úkol dokonale stačil, nevidím. Ale vykreslím vám obraz, z něhož bude patrné, jaké vlastnosti by měl mít otec této rodiny.«

185. »Musí být mužem ušlechtilého způsobu života, veliké moudrosti a chvályhodné pověsti. Mužem, který se neváže osobním přátelstvím, aby bratrstvu nedával pohoršení tím, že jedné části projevuje větší lásku.

Musí být mužem, který se rád a horlivě oddává modlitbě, který určité hodiny věnuje své duši a určité hodiny sobě svěřenému stádcí. Časně ráno musí své denní dílo začínat obětí mše svaté a dlouhou zbožnou modlitbou bude doporučet sebe a své stádce Boží ochraně. Po modlitbě má být všem k službám, všechny přijímat, odpovídat na dotazy a vlídně o všechny pečovat. Musí být mužem, který se nepošpiní nerovností v přijímání osob, stejně se stará o nepatrné a prosté jako o učené a významné. Mužem, který je celým svým životem obrazem zbožné prostoty a pěstuje ctnosti, i když je mu dáno vynikat vědou. Mužem, který opovrhne peněží, protože přinášejí záhubu naší dokonalosti i způsobu života, který jsme slíbili. Musí být mužem, který bude jako hlava chudého řádu všem vzorem v následování a který nikdy nebude potřebovat váček na peníze. Bude mu musit stačit jeden hábit a jedna knížka, pro povinnosti k bratřím pak krabička a brky na psaní a razítko. Nemá hromadit knihy a mnoho se zabývat četbou, aby neokrádal úřad o to, co věnuje studiu. Musí být mužem, který zarmouceně těší, protože je posledním útočištěm utištěných a stísněných; neboť kdyby on neměl léky k uzdravení, zlo malomyslnosti by nabývalo převahy. Aby bouřlivé duchy přivedl k mírnosti, má se sám pokorně ponížovat a nemá tvrdě trvat na svých právech, kde jde o to, získat pro Krista duši. Těm, kdo řád opustili a zase se pokorně vracejí, nemá – jako ztraceným ovečkám – odpirat vroucí lásku, vědom si vždy toho, že pokušení jsou silná a někdy ženou i k hlubokému pádu.«

- 772 186. »Chtěl bych, aby ho všichni ctili jako Kristova náměstka a aby o jeho potřeby blahosklonně pečovali. Nesmí pošilhávat po slávě a nesmí se z projevů přízně radovat víc než z urážek. Potřebuje-li někdy pro slabost nebo únavu lepší jídlo, nemá je jíst skrytě, ale veřejně, aby se druzí nebáli pečovat o své tělo, je-li slabé. Jeho úkolem je hlavně být dobrým znalcem duší, ze skrytých hlubin musí umět vynášet pravdu a nesmí poslouchat tlachaly. Konečně musí být mužem, který proto, aby si čestné místo podržel pro sebe, nikdy nebude slabý ve spravedlnosti a nebude ve spravedlnosti kolísat: který svůj úřad pokládá spíš za břímě než za hodnost. Nesmí však být tak mírný, aby došlo k ochabnutí, ani tak shovívavý, aby došlo k rozpadnutí kázně. Má být dobrými tak milován, jako zlými obáván. Chtěl bych však také, aby měl čestné spolupracovníky, kteří by jako on ve všem dávali dobrý příklad, byli tvrdí proti změkčivosti, stateční v těžkostech a vždy tak vlídní, aby všechny, kdo přicházejí, přijímali se svatou laskavostí. Takový by měl být generální ministr řádu.«

CXL. kapitola
Provinční ministr

773 187. Všechny tyto vlastnosti žádal blažený Otec také na provinčních ministrech, i když měly být požadované rysy na generálním ministroví zvlášť výrazné. Chtěl, aby byli vůči všem podřízeným tak vlídní, blahovolní a přívětiví, že by se ani chybující nebáli svěřovat jejich lásce. Chtěl, aby byli v rozkazech mírní, při chybách shovívaví, ochotní křivdu raději snášet než splácet, aby byli nepřáteli hříčů, ale lékaři hříšníků. Měli být takoví, aby mohl být jejich život druhým zrcadlem kázně. Také však chtěl, aby je všichni bratři milovali a ctili, protože nesou těžké břímě starostí a prací. Říkal, že od Boha zasluhují největší odměnu ti, kdo podle těchto zásad řídí jim svěřené stáde.

CXLI. kapitola
Co světec odpověděl na otázku o ministrech

774 188. Jeden bratr se ho kdysi tázal, proč se přestal starat o bratry a předal je cizím rukám, jako by mu do nich už nic nebylo. Světec mu na to odpověděl: »Můj synu, miluji bratry, jak jen mohu. Kdyby však kráčeli v mých šlépějích, miloval bych je ještě víc a neodcizoval bych se jim. Mezi představenými jsou totiž někteří, kteří je vodí na jiné cesty a staví jim před oči příklady starých zakladatelů řádů. Na má napomenutí málo dbají. Nakonec však bude zřejmé, že nesprávně jednali.« A brzy potom, když nemoci velmi trpěl, v prudkém pohnutí mysli se na lůžku vzpřímil a volal: »Kdo jsou ti, kdo můj i mých bratří řád vyrvali mým rukám? Až přijdu na generální kapitulu, ukáži jim, co je mou vůlí!« A jeho druh dodal: »A ustanoviš na jejich místa jiné provinční ministry, když tak dlouho svobody zneužívali?« Ale Otec na to řekl s povzdechem hrozné slovo: »Ať žijí, jak se jim líbí, neboť škoda nebude tak veliká, když bude zavrženo několik, než kdyby jich mnoho zahynulo.«

To, co řekl, platilo zřejmě jen těm, kdo si pro dlouhou dobu, strávenou v úřadě představeného, činili na úřad nárok jako na dědictví. Všem řádným představeným kladl na srdce, aby svůj způsob života neměnili leč k lepšímu, aby nehledali pro sebe přízeň, aby neuplatňovali moc pro moc, ale dobře plnili svou povinnost.

SVATÁ PROSTOTA

CXLII. kapitola

Co je pravá prostota

775 189. O svatou prostotu, dceru milosti, sestru moudrosti a matku spravedlnosti, usiloval světec s velikou horlivostí a velmi ji miloval u druhých. Ale s každým druhem prostoty nesouhlasil; souhlasil s tou, která se spokojila s Bohem a vše ostatní pokládala za málo. Ona je plna bázně Boží, ona nedovede činit ani mluvit zlé. Prostota zkoumá sama sebe a nikoho nezavrhuje. Lepšímu přenechává vládu a pro sebe o vládnutí neusiluje. Nepokládá za nejlepší světská vyznamenání, nechce raději obchodovat než se učit, nehledá v Božím zákoně školinky, kterými by se z něho s krasořečením vyvlékla, nevychloubá se, není mnohomluvná a zchytralost přenechává těm, kdo jsou určeni k záhubě. Nehledá kůru, ale morek, ne skořápku, ale jádro, ne mnohé věci, ale hloubku, hledá trvalé a nejvyšší dobro. Tuto prostotu žádal Otec u svých bratrů, vzdělaných i nevzdělaných. Byl hluboce přesvědčen, že není nepřítelkyní moudrosti, nýbrž její sestrou. Proto ve chvalozpěvu, který na ctnosti složil, říká: »Buď zdráva, moudrosti! Ať tě Pán zachová skrze tvou sestru, svatou a čistou prostotu. Buď zdráva, moudrosti, má královno! Ať tě Pán povždy zachová skrze tvou sestru, ctihodnou prostotu!«

CXLIII. kapitola

Prostý bratr Jan

776 190. Kdysi šel svatý František kolem vesnice u Assisi. Přiběhl k němu jistý Jan, velmi prostý člověk, který právě oral na poli, a řekl: »Chci být Menším bratrem, neboť už dávno si přeji Bohu sloužit.« Když viděl jeho prostotu, Otec se zaradoval. Na jeho žádost odpověděl: »Bratře, chceš-li se stát bratrem, rozdej chudým, co máš, a až se všeho zrekneš, přijmu tě.« Jan vypřáhl voly a jednoho z nich nabídl svatému Františkovi. »Tohoto vola,« řekl, »dáme chudým, protože tento podíl z majetku mého

otce mi snad přísluší.« Otec se usmál, protože se mu nemálo líbila jeho láska i prostota. Když o tom však rodiče a sourozenci uslyšeli, přiběhli se slzami v očích a litovali víc toho, že ztratili vola, než syna a bratra. Světec jim řekl: »Buďte klidní! Vracím vám vola a jen bratra беру s sebou.« Vzal ho tedy s sebou, oblékl ho do řeholního roucha a pro milost prostoty ho učinil svým důvěrným druhem.

Když svatý František někde rozjímal, opakoval Jan ve své prostotě každý jeho posunek i výraz tváře a snažil se ho věrně napodobovat. Odplivl-li František, odplivl i Jan. Když Otec zakašlal, zakašlal i Jan; když vzdychal a plakal, dělal totéž i Jan. Bedlivě Františka pozoroval jako svůj vzor a věrně ho napodoboval. Světec to zpozoroval a jednou se ho zeptal, proč to dělá. A Jan mu odpověděl: »Slíbil jsem, že budu dělat všechno, co děláš ty. Bylo by pro mne nebezpečné cokoli opomíjet.« Světec se z jeho prostoty radoval, ale jemně mu bránil, aby po něm všechno opakoval. Nedlouho nato prosťáček ve velké čistotě zesnul a došel k Pánu. Světec ho pak často dával za vzor k následování a nenazýval ho bratrem Janem, ale s radostí svatým Janem.

Pamatujme si! Je vlastností zbožné prostoty žít podle pokynů dokonalejších a vždy se opírat o příklad a zásady svatých. Kež by bylo lidské moudrosti dáno tak horlivě následovat nyní v nebi oslaveného Otce, jako se mu snažila připodobňovat na zemi zbožná prostota! A dosáhla věčného života dřív než ten, kterého následovala.

CXLIV. kapitola

Jak mezi svými syny pěstoval svornost a jak o ní mluvil v podobenství

777 191. Stále usiloval o to, aby mezi svými syny zachoval pouto svornosti, aby ti, které týž duch povolal a týž Otec zplodil, žili také v lůně téže matky v pokojné jednotě. Starší měli být jedno s mladšími, bratrskou srdečností měli být moudří spojeni s prostými, poutem lásky měli být spojeni přítomní s nepřítomnými.

778 Jednou řekl bratřím toto podobenství: »Dejme tomu, že by všichni řeholníci církve konali společnou kapitolu. Protože jsou tam vzdělání i nevzdělání, moudří i takoví, kteří se Bohu líbí bez vědy, bude jednomu z moudrých a jednomu z prostých uloženo, aby kázali. Moudrý uvažuje: zde není místo ukazovat vědu, vždyť jsou tu velcí učenci a ani se nesluší před důvtipnými mluvit důvtipně, nechce-li se člověk stát nápadným.

Nejprospěšnější snad bude prostá řeč. Stanovený den nastal. Řeholníci se scházejí a chtějí slyšet kázání. Přichází moudrý, oblečen do kajícího pytle, hlavu má posypanou popelem – a káže spíš příkladem než slovem. Říká jen: Veliké věci jsme slíbili, větší však jsou příslibeny nám – zachovávejme ony, mějme touhu po těchto. Rozkoš je krátká, trest věčný; utrpení nepatrné, sláva neskonale; mnoho povoláných, málo vyvolených, a všem bude odplaceno. Posluchači jsou celí zkroušení, propukají v pláč a ctí moudrého jako svatého.

Tak vida, říká prostý ve svém srdci, všechno, co jsem chtěl udělat a říci, udělal moudrý. Ale vím, co učiním: umím několik veršů žalmu, když moudrý hrál roli prostého, budu já, prostý, hrát roli moudrého. I začíná druhé zasedání. Prostý povstane, začíná žalmem a Duchem zanícen, káže tak nadšeně, důvtipně i líbezně, jak mu Boží milost vnuká. A tu všichni plní údivu řeknou: Hle, jak velkou výmluvnost dává Bůh prostému!«

192. A toto podobenství vložil Boží muž takto: »Náš řád,« řekl, »je obrovským shromážděním a takřka všeobecným sněmem, který se schází z celého světa pod jedním způsobem života. Moudří na něm mají prospěch z toho, co náleží prostým, protože vidí, jak nevzdělaní muži zaníceně milují a usilují o nebeské – a ti, kteří nejsou poučeni lidmi, z Ducha svatého rozumějí duchovním věcem. Na sněmu využívají i prostí toho, co je moudrých, protože vidí, jak slavní mužové, kteří by mohli ve světě žít slávyplný život, ponížili se ke stejnému životu jako oni. A z toho svítí krása této šťastné rodiny, jejíž pestrá ozdoba se Hospodáři velmi líbí.«

CXLV. kapitola *Jak chtěl být světec střihán*

779 193. Když se Otec dával střihát, často říkal bratru, který ho střihál: »Nedělej mi příliš velkou tonzuru! Chci, aby rozdíl velikosti tonzury mezi bratry kleriky a laiky nebyl příliš nápadný.« Chtěl, aby jeho řád byl přístupný chudým a nevzdělaným stejně jako bohatým a učeným. Říkával: »Bůh nehledí na to, čím kdo je, a generální ministr řádu, Duch svatý, spočívá stejně na chudých i prostých.« A toto slovo chtěl dát do řehole, ale už to nešlo, poněvadž byla definitivně potvrzena.

CXLVI. kapitola

*Jak chtěl, aby vzdělaní muži,
kteří vstoupili do řádu, zřekli se sebe i vědy*

780 194. Jednou řekl světec: »Vzdělaný muž by se při vstupu do řádu měl jaksi zřici své vědy, učenosti, aby se – prost vlastnictví – mohl vrhnout nahý do náruče Ukřižovaného.«

»Mnohé,« říkal, »činí učenost neučenlivými, protože jim jakási tvrdost a šíjnost nedovoluje, aby se podřizovali pokorným cvičením. Proto bych chtěl, aby mi vzdělaný přednesl nejprve tuto prosbu: Hle, bratře, dlouho jsem žil ve světě, ale svého Boha jsem doopravdy nepoznal. Prosím tě: přidej mi místečko vzdálené hřmotu světa, kde bych mohl s litostí přemítat o svém dosavadním životě, kde bych mohl své rozptýlené srdce soustředit a svého ducha přivést na lepší cesty.

Co myslíte, že by mohlo být z toho, kdo by takto začínal? Jako pout zbavený lev by pln síly přistupoval ke všemu a dobré víno, kterého se na počátku napil, by se v něm stálými úspěchy množilo. Velmi účinně by mohl nakonec sloužit slovem, protože by řeči vyjadřoval to, čím by byl vnitřně zanícen.«

Opravdu zbožné poučení! Co je pro toho, kdo přichází z docela jiného světa, potřebnější, než aby za dlouhou dobu osvojené světské zvyky odložil cvičením pokory? Kdyby do této přísné školy vstoupil, rychle by dospěl k dokonalosti.

CXLVII. kapitola

*Jak by měli bratři pěstovat studium a jak se zjevil druhovi,
který se věnoval kázání*

781 195. Svatého Františka bolelo, když se někdo snažil dosáhnout vědění na úkor ctnosti, zejména když nezůstal ve svém původním povolání. Říkal: »Bratři, kdo se dávají vést všetečnou touhou po vědění, budou mít v den soudu prázdné ruce. Kéž by byli silnější ve ctnostech, aby měli v čas tísně a nesnáze Pána u sebe. Neboť nastane tíseň, v níž nebudou knihy k ničemu a budou hozeny do okenních výklenků a koutů.«

Neříkal to proto, že by se mu studium Písma nelíbilo, ale aby předešel přílišným starostem o studium, a také proto, že chtěl, aby byli bratři lepší láskou než všetečnou vědychtivostí.

Tušil také, že brzy přijdou doby, v nichž bude vědění příčinou pohrom, ale snaha po duchovních věcech oporou ducha.

782 Jednomu bratru laikovi, který chtěl mít žaltář a Františka prosil o dovolení, dal místo žaltáře popel.

783 Jednomu z jeho bývalých druhů, který se přednostně zabýval kázáním a kazatelskou činností, po své smrti se zjevil, zakázal mu to a nařídil mu, aby šel cestou prostoty. A po tomto zjevení okoušel bratr takovou sladkost, že se mu po několik dní zdálo, jako by rosa Otcova napomenutí kanula do jeho uší.

O POBOŽNOSTECH, KTERÉ SI SVĚTEC ZVLÁŠTĚ OBLÍBIL

CXLVIII. kapitola

Jak ho dojímal, když slyšel říci »láska Boží«

784 196. Snad přinese užitek, když aspoň krátce pojednáme o oblíbených pobožnostech svatého Františka. Ačkoliv byl ve všem Bohu oddán – měl přece pomazání Ducha svatého – zvláště si oblíbil některé pobožnosti. Když se hovořilo, nemohl slyšet slovo »láska Boží«, aniž by se takřka nedostal do vytržení. Když to slovo zaslechl, byl rázem celý vzrušený, dojatý a zanícený, jako by se úderem zvenčí rozechvěla vnitřní struna. Říkal, že slova takové ceny nabízet za almužnu je šlechetnou štědrostí a že ti, kdo si Boží lásky cení méně než peněz, jsou největšími pošetilci. Sám až do smrti dodržel pevné předsevzetí, které si učinil, když byl ještě ve světě, že neodmítne žádného chudého, který by ho o něco prosil »pro lásku Boží«. Jednou na něm nějaký chudý žebral něco pro lásku Boží. Protože nic neměl, vzal potají nůžky a hned chtěl rozdělit svůj hábit. A kdyby se bratři rychle o nějakou almužnu nepostarali, byl by to dozajista udělal. Říkal: »Lásku toho, který nás tak miloval, musíme pokud možno splácet stejnou láskou.«

CXLIX. kapitola

Jeho úcta k andělům a co udělal z lásky k sv. Michaelovi

785 197. Anděly, kteří s námi stojí v bojích o spásu a kteří s námi kráčeji uprostřed stínů smrti, uctíval největší láskou. Říkával, že je anděly třeba ctít i jako průvodce i jako ochránce. Učil, že jejich oči nemáme nikdy urazit, že v jejich přítomnosti nemůžeme dělat nic, co bychom nemohli dělat i před lidmi. Protože se v chóru modlí žalmy před tváří andělů, chtěl, aby se všichni bratři, kteří jen trochu mohou, v oratoři scházeli a tam vroucně a zbožně zpívali žalmy.

Svatého Michaela však, říkával často, je třeba zvlášť uctívat, protože jeho úkolem je přivádět duše k Bohu. Ba, ke cti svatého Michaela se oddané postíval po čtyřicet dní před jeho svátkem. Každý, podle jeho přesvědčení, by měl ke cti takového knížete andělů přinést Bohu chvalozpěv nebo zvláštní dar.

CL. kapitola

O jeho úctě k Panně Marii a jak jí rád zvlášť svěřil

786 198. Ježíšovu Matku zahrnoval velikou láskou, protože se skrze ni Pán vši velebnosti stal naším bratrem. Věnoval jí zvláštní chvály, na ni se obracel prosbami, jeho srdce ji pozdravovalo tak často a vroucně, že se ani vypsát nedá.

Ale naší největší radostí je, že ji ustanovil patronkou řádu a že její ochraně svěřil své syny, které tu na světě zanechal, aby je opatrovala a chránila. Nuže, naše Paní a ochránkyně chudých, chraň nás až do doby Otcem předurčené! O Mater bona – fratrum corona – esto Minoribus prona! (= Ó dobrá Matko – koruno bratří – budiž Menším nakloněna! – pozn. překl.)

CLI. kapitola

Jak ctil narození Páně a chtěl, aby v ten den všem se dostalo pomoci

787 199. Mezi ostatními velikými svátky slavíval s nevýslovnou radostí svátek narození Dítěte Ježíše. Nazýval jej svátkem svátků, protože připomíná, že se Bůh stal Dítětem a spočinul na srdci člověka. Láskyplně líbal

obrazy oněch dětských údů, jeho veliký soucit s Dítěm vnukal jeho srdci slova plná sladkosti, takže žvatlal jako dítě. A toto jméno mu bylo v ústech jako med sladké.

Když se na Hod Boží vánoční říkalo, že se nesmí jíst maso, protože je pátek, odpověděl Otec bratru Morikovi: »Bratře, hřešíš, když den, o němž se nám narodilo Dítě Ježíš, nazýváš pátkem. Chci, aby v takový den ani zdi nebyly bez masa, ale protože je nemohou jíst, měly by jím být aspoň zvenčí natřeny.«

788 200. Prál si také, aby v tento den dávali bohatí najíst chudým a hladovým a aby se volu i oslu dávalo více zrna a slámy než jindy.

Řekl: »Kdybych mohl mluvit s cisařem, poprosil bych ho, aby vydal říšský zákon: že by lidé v tak veliký svátek nasypali na cesty nějakou pšenici a žito, aby měli i ptákové nadbytek krmě, zvlášť naši bratři skřiváci.«

Se slzami v očích vzpomínal chudou Pannu, která v ten den trpěla takovou bídou. Jednou seděl světec u stolu a jeden bratr vzpomněl chudobu blahosladené Panny a strádání jejího Syna Ježíše. František ihned vstal od stolu a s pláčem dojedl zbytek chleba na holé zemi. Proto nazýval ctnost chudoby královskou, že na Králi a Královně tak nádherně zářila.

A když se jednou na shromáždění bratří radili o tom, skrze kterou ctnost by se člověk důvěrně obeznámil s Kristem, odpověděl: »Vězte, synové, že chudoba je popřední cestou spásy, její ovoce je mnohonásobné, ale jen málo lidí je zná.«

CLII. kapitola

Jeho oddaná úcta k tělu Páně

789 201. Z celého srdce a se zanícením uctíval svátost těla Páně. Velmi obdivoval ponižující se blahosklonnost a milostivou lásku. Toužil denně být přítomen mši svaté. Často přijímal tělo Páně s takovou oddaností a zbožností, že i druhé strhával k oddanosti. Onen přesvatý děj sledoval s velikou úctou a celý se přinášel jako oběť. A když obětovaného Beránka přijímal, obětoval mu svého ducha s tím ohněm, který na oltáři jeho srdce vždy plápolal.

Proto také miloval Francii, že byla milovnice těla Páně, a z úcty k nejsvětější Svátosti si přál tam zemřít.

Jednou chtěl do světa vyslat bratry s drahocennými nádobami, aby eucharistii uložili důstojně všude, kde by viděli, že cena našeho vykoupení se nedůstojně uchovává.

- 790 Také chtěl, aby se kněžským rukám, kterým je dána taková velká moc, konat totiž tuto svátost, prokazovala veliká úcta. Často říkával: »Kdybych náhodou potkal z nebe přicházejícího světce a současně i chudého, prostého kněze, nejprve bych vzdal čest knězi a políbil mu ruku, a pak bych se světci omluvil: Měj strpení, neboť ruce tohoto kněze se dotýkají Slova života a tím mají moc nad něčím, co všechno lidské přesahuje.«

CLIII. kapitola

Jak uctíval ostatky svatých

- 791 202. Bohem milovaný muž, který se cele zasvětil službě Boží, neponechával bez pocty nic, co je Božího. Když dlel v Monte Casale v provincii Massa, nařídil bratřím, aby posvátné ostatky ze zcela opuštěného kostela s největší úctou přenesli na místo, kde dleli bratři. A byl velmi zarmoucen, že se jim tak dlouho nedostávalo náležité úcty.

Světce se však musel náhle odebrat jinam a bratři v Monte Casale na Otcův příkaz zapomněli. Jednoho dne však, když se chystali slavit mši svatou a snímali s oltáře přehoz, kterým byl mimo mši svatou přikryt, objevili nádherně, libě vonící ostatky. Nemálo se tomu podivili. Brzy nato se světec vrátil a bedlivě pátral, zda bratři splnili jeho příkaz ohledně ostatků. A bratři pokorně vyznali svou vinu. Světec jim uložil pokání a odpustil. Když mu o ostatcích řekli, pravil: »Veleben buď Pán, můj Bůh, který sám vykonal, co jste měli udělat vy!«

Uvažuj bedlivě o Františkově zbožnosti! Všimni si, jaké zalíbení má Bůh i v prachu světce, a vzdej chválu svaté poslušnosti; bratři Františka neuposlechli, ale Bůh ano, protože jednal bohulibě.

CLIV. kapitola

Jeho úcta ke svatému kříži a jeho skryté tajemství

- 792 203. Nikdo by asi nemohl vypovědět, jak vzdálen byl František tomu, aby se chlubil v něčem jiném než v kříži Páně. Jen tomu to bylo dáno vědět, komu jedinému bylo lze kříž na sobě zakoušet. Neboť i kdyby-

chom to do jisté míry pociťovali v sobě jako on, nestačila by slova. A snad se to muselo na jeho těle projevit stigmaty, protože se to nedalo vypovědět. Kde chybějí slova, je nejlépe mlčet, a kde se nedostává vhodného výrazu, lépe nechat mluvit věc samu.

Jen to může být lidem z toho tajemství svěřeno: proč totiž se toto tajemství na světcích zjevilo, pokud nám to on sám řekl. A jistě bude pravdomluvným shledán ten, kterému svědčí přirozenost, zákon i milost.

O CHUDÝCH PANNÁCH

CLV. kapitola

Co si František přál ohledně styků bratří s nimi

793 204. Nesmíme přejít mlčením tu duchovní stavbu, která je daleko nádhernější, než byla ona pozemská. Tuto duchovní stavbu postavil blažený Otec po obnově kostela svatého Damiána z kamene, veden Duchem svatým u tohoto kostela, aby obohatil nebeské Město. Nelze se domnívat, že k němu Kristus promluvil ze dřeva kříže jen kvůli pomíjějícímu a vždy znovu se rozpadajícímu dílu tak nápadným způsobem. Jak kdysi Duch svatý předpověděl, měl tam být založen řád svatých panen, který měl dodat množství hladkých a živých kamenů k obnově nebeského domu. Když pak se tam začaly Kristu zasvěcené panny scházet z různých částí světa, aby slibovaly nejvyšší dokonalost zachováváním nejprísnější chudoby a usilováním o všechny ctnosti, odnímal jim pomalu Otec svou tělesnou přítomnost. Ale svou lásku v Duchu svatém jim projevoval nadále péčí o ně. Když zjistil, že se osvědčují jasnými důkazy nejvyšší dokonalosti, že jsou ochotny pro Krista přinést jakoukoli oběť a vytrpět jakékoli strasti i že se věrně drží posvátné řehole, přislíbil jim i všem ostatním pannám, které tento život v chudobě slíbí, provždy svou i svých bratří ochranu i radu. Dokud žil, zachovával to vždy věrně, a když byl blízek smrti, důrazně nařídil, aby tomu tak bylo navždy. Neboť – jak řekl – jeden a týž Duch z tohoto světa vyvedl jak bratry, tak ony chudé panny.

794 205. Když se někdy bratři divili, že svaté Kristovy služebnice nenavštěvuje a svou přítomností nepotěšuje častěji, řekl: »Nevěřte, milí bratři, že je dokonale nemiluji. Neboť kdyby bylo hříchem v Kristu je opatrovat,

nebylo by bývalo větší provinění s Kristem je zasnužovat? Nepovolávat je, nebylo by bývalo bezprávím; nestarat se však o ně, když už jsou povolány, bylo by bezprávím větším. Ale dávám vám příklad, abyste se chovali jako já. Nechci, aby se někdo k návštěvě u nich sám nabízel; ke službě jim mají být určeni jen ti, kdo jsou neradi, jen duchovní muži, dlouholetým důstojným životem osvědčení.»

CLVI. kapitola

Jak pokáral ty, kdo rádi chodili do ženských klášterů

- 795 206. Jeden bratr, který měl v klášteře dvě dcery, vynikající jinak dokonalým životem, projevil jednou přání, že by dárek, který chtěl světec do jmenovaného kláštera poslat, rád donesl.

Světec se na něho však velmi přísně obořil slovy, která je lepší neopakovat. A tak zaslal dárek po druhém, který se zprvu zdráhal.

Jiný bratr, aniž znal světcův zákaz, navštívil jednou v zimě ze soucitu jistý klášter sester. Když se o tom světec dozvěděl, musel jít ten bratr v hlubokém sněhu a za tuhé zimy několik mil bez hábitu.

CLVII. kapitola

Jak sestrám kázal víc příkladem než slovem

- 796 207. Když dlel Otec u svatého Damiána, dal se po naléhavých a častých prosbách svého vikáře přimět, aby svým dcerám hlásal slovo Boží. Sestry se sešly, aby – jak bylo zvykem – slyšely Boží slovo, ale neméně také proto, aby Otce viděly. Ten však pozdvihl oči k nebi, kde vždy míval své srdce, a začal se ke Kristu modlit. Pak si dal přinést popel, posypal z něho kruh kolem sebe a zbytkem si posypal hlavu. Sestry napjatě pozorovaly blaženého Otce, jak setrvává mlčky v kruhu z popela, a nemálo se v duchu divily. Pak světec povstal a k jejich překvapení se začal modlit kající žalm Miserere místo kázání. Když žalm skončil, rychle odešel.

Tento účinný příklad naplnil Boží služebnice takovou zkroušeností, že se daly do velkého pláče a jen stěží se zdržely úkonů přísné kajivosti. Svým příkladem je učil Otec pokládat se za popel a nedat ve svém srdci místo takové myšlenky na ně, která by neodpovídala tomuto hodnocení. Takto se tedy choval při styku s Božími služebnicemi. Tak

tedy vypadala jeho návštěva u sester, pro ně velmi prospěšná, ale vynucená a řídká. A to bylo to, co chtěl na všech bratřích, aby jim sloužili pro Krista, kterému i ony slouží, a aby při tom vždy byli ve střehu jako ptáci před osidly.

CHVÁLA ŘEHOLE

CLVIII. kapitola

Jak František doporučel řeholi a o bratrovi, který ji s sebou nosil

797 208. Pro společné sliby i řeholi planul velikou horlivostí a ty, kteří pro řeholi horlili, posiloval svým zvláštním požehnáním. »Řehole,« říkával, »je knihou života, nadějí spásy, morkem evangelia, cestou dokonalosti, klíčem ráje, znamením věčné úmluvy. Všichni by ji měli mít, všichni by ji měli důkladně znát, všem by měla být povzbuzením k překonání nechuti a jako připomínka složené přísahy by měla stále promlouvat k vnitřnímu člověku.«

Učil, že je třeba mít ji stále před očima jako napomenutí k správnému způsobu života, a co je víc, každý s ni má umírat.

798 Pamětliv tohoto Otcova nařízení, dobyl jeden bratr laik, jehož lze právem uctívat v zástupu mučedníků, slavnou palmu vítězství. Neboť když ho Saraceni vlekli k mučednictví, držel v rukou řeholi, pokorně poklekl a svému bratrovi řekl: »Nejmilejší bratře, vyznávám se vinným ze všeho, čím jsem se před očima velebnosti Boží i před tebou provinil proti této řeholi.« Po tomto vyznání následovalo zasvěštění mečem, které mu ukončilo život. Potom zazářil znamením i divy. Vstoupil do řádu tak mladý, že mohl sotva dodržovat řeholi předepsaný půst, a přesto nosil kající tuniku. Blažený, mladý bratře! Tak šťastně jsi započal a ještě šťastněji skončil.

CLIX. kapitola
O vidění, kterým se doporučuje řehole

799 209. Jednou měl Otce vidění, které se vztahuje na řeholi. Bylo to v době, kdy se bratři o potvrzení řehole radili. Světec si tehdy dělal velké starosti. A tu se mu ve snu dostalo tohoto zjevení: Zdálo se mu, že musel ze země sesbírat mnoho malých drobtů a musel je rozdávat mnoha hladovým bratrům, kteří stáli okolo něho. On se však bál tak malinké drobtý rozdávat. Tu slyšel shůry hlas: »Františku, udělej ze všech těch drobtů velikou hostii a podávej z ní těm, kdo chtějí jíst!« Učinil tak, a hle: kdo z ní zbožně nepřijal, nebo přijímat pohrdal, byl brzo postižen malomocenstvím. Ráno vidění vyprávěl světec bratrům a rmoutil se, že vidění nerozumí. Po chvíli však, když se vroucně modlil, uslyšel z nebe hlas: »Františku, drobtý ve snu včerejší noci jsou slova evangelia, hostie je řehole a malomocenství je hřích.« Věrnost přísné řeholi, kterou bratři slavně slíbili, nepokládali tehdy za těžkou či tvrdou, naopak, byli ochotni zachovávat daleko víc než to, co obsahuje, protože pro lenost a zahálku a pohodlí není místa tam, kde osten lásky pudí stále k vyššímu.

O NEMOCECH SVATÉHO FRANTIŠKA

CLX. kapitola
Rozmluva s bratrem o tom, jak se má tělu pomáhat

800 210. Velkými útrapami a nemocemi zaměřil hlasatel Boží František své kroky na strmou cestu Kristovu. Necouvl zpátky ani krok, dokud to, co dokonale započal, dokonale také neskončil. Neboť i když byl vysílen a na celém těle nemocemi oslaben, nezastavil se v běhu o dokonalost, nepopustil v přísné kázni. I když bylo tělo někdy už úplně vyčerpáno, nedokázal mu bez výčitek svědomí ulevovat. Když někdy, proti své vůli, musel slabosti těla zmírnit blahodárnými léky, oslovil při té příležitosti jednoho dne bratra, o němž věděl, že mu dá užitečnou radu: »Co myslíš, bratře, mám si vyčítat péči o své tělo? Ve svědomí se obávám, že bych mu mohl příliš povolovat a vybranými prostředky je rozmazlovat. Vždyť dlouhou nemocí zchřadlo a nepotřebuje chutná a vybraná jídla.«

211. Synovi Pán vnukl odpověď, proto Otcí jemně řekl: »Otče, pokládaš-li mne za hodného, řekni mi, jak poslušně tvé tělo poslouchalo tvé rozkazy, dokud ještě mohlo?« František na to odpověděl: »Můj synu, musím mu dosvědčit, že ve všem poslouchalo a v ničem se nešetřilo, naopak, bez meškání plnilo všechny mé příkazy. Nebálo se námah, nevyhýbalo se těžkostem, když šlo o poslušnost duši. Já i moje tělo jsme byli zajedno v tom, že jsme bez rozporů sloužili Kristu Pánu.«

Bratr mu na to odpověděl: »Otče, kdepak je tvá štědrost, láska a veliká moudrost? Takhle se odplácí věrným přátelům? Dobrodiní beze všeho přijímat a v dobách nouze přáteli neodplácet podle zásluhy? Co bys býval mohl pro svého Pána, Ježíše Krista, udělat bez poslušné pomoci svého těla? Nevystavovalo se pro tuto službu, jak sám říkáš, jakýmkoli nebezpečím a obtížím?«

»Uznávám, můj synu,« řekl Otec, »že máš pravdu.« Syn mu na to opáčil: »Myslíš tedy, že je rozumné tak věrného přítele v těžké nouzi opustit, ač se ti kdysi dal se vším, co mohl, k službám? Daleko bud' od tebe tento hřích proti Pánu.« »Požehnan bud' i ty, můj synu,« řekl František, »že jsi na mé pochyby dal takový lék.« A vesele svému tělu říkal: »Těš se, můj bratře tělo, a odpusť mi! Od nynějška budu rád plnit tvá přání a budu spěchat, abych ti pomáhal od tvých obtíží.«

Ale co mohlo skoro odumřelému tělu ještě působit radost? Co je mohlo udržet, když už bylo celé zhroucené? František odumřel světu, ale Kristus v něm stále plněji žil. Radosti světa mu byly křížem, protože ve svém srdci nosil hluboce kříž Kristův. Proto na jeho těle zazářilo znamení ran, že tento hluboko sahající kořen musel vyrůst z hlubin jeho duše.

CLXI. kapitola

Co mu Pán přislíbil oplátkou za jeho nemoci

212. Je nepochopitelné, jak mu, mukami vyčerpanému, mohly stačit síly k tomu, aby je trpělivě snášel. Svá utrpení však nenazýval mukami, ale sestrami. Kříže a útrapy přicházely zřejmě z různých příčin.

801 Největší těžkosti v rytířské službě nesvědčoval Bůh jen začátečníkovi, ale aby byl slavným a osvědčeným rytířem, dával mu k nim příležitost stále. I v tom mají v něm jeho synové příklad, neboť přes zvyšující se věk nedělal nic pomaleji, ani pro svou nemoc nedbaleji. V slzavém údolí byl tak očišťován, aby mohl klidně vydat počet i z posledního haléře, aby na

něm nelpělo už nic, co by mohlo být důvodem k vypalování, aby úplně čistý ihned vešel do nebe. Myslím však, že nejhlubším smyslem jeho utrpení bylo – jak sám o jiných tvrdil – že přinášeji mnohonásobnou odměnu všem, kdo je trpělivě snášeji.

- 802 213. Jednou v noci, když byl krutými bolestmi ve své dlouhé nemoci víc než obvykle znaven, pociťoval nejhlubší soucit sám se sebou. Aby s tělem tělesně necítil, pevně se v modlitbě ke Kristu opřel o štít trpělivosti a mužnosti. Když se takto modlil a bojoval, dostalo se mu od Pána tímto podobenstvím zaslíbení věčného života:

»Představ si nejprve, že by byla celá hmota země i vesmíru z nečistšího zlata. A viz: až budeš zproštěn všech bolestí, dostane se ti za těžké útrapy, které nyní snášíš, za odměnu takový poklad, že to všechno zlato vedle něho nebude stát za řeč. Nejásal bys a nesnášel bys rád všechno, co tu chvíli musíš snášet?«

»Zajisté bych zajásal,« řekl světec, »a nadmíru bych se radoval.«

»Pak jásej,« odvětil mu Pán, »neboť tvá nemoc je zástavou mého království a za trpělivost jistě čkej toto království dědictvím.«

Jak se asi tento muž radoval, když byl obřastěn tak blaživým příslibem! Jak trpělivě asi snášel nemoci svého těla. Nyní už dokonale ví to, co tehdy ani nemohl říci. Něco z toho však svým druhům řekl.

- 803 Tehdy také složil chvalozpěv na Boží tvory, v němž je vyzýval, aby podle svých sil chválili Stvořitele.

O SMRTI SVATÉHO OTCE FRANTIŠKA

CLXII. kapitola

Jak bratry napomínal a jak jim nakonec požehnal

- 804 214. »Při smrti člověka,« praví Sírachovec, »jsou jeho skutky zřejmé.« A to se na našem Otci krásně vyplnilo. Odvážně běžel cestou Božích přikázání a po stupních ctností doběhl k vrcholu. Jako kujný kov pod ranami kladiva byl rozmanitými strastmi přiveden k dokonalosti. Jeho podivuhodné skutky nyní září jasněji, jasný je i rozsudek pravdy: Bohem byl vnuknut způsob jeho života, když nohama šlapal vábení světa

a svoboděn stoupal k nebi. Neboť žít pro svět pokládal za bláto, své miloval až do konce a s písní na rtech přijímal smrt.

Když se přiblížil jeho poslední den, v němž se jeho oči měly zavřít tomuto pomíjivému světu a otevřít věčnému, svými příkladnými ctnostmi ukázal, že už se světem nemá nic společného. Neboť umořen svou těžkou nemocí, která nakonec udělala vši slabosti těla konec, dal se nahý položit na zem, aby v oné poslední hodině, v níž nepřítel mohl ještě naposledy vzplanout hněvem, bojoval nahý s nahým. Po pravdě však řečeno, čekal statečně triumf, se sepjatýma rukama korunu spravedlnosti.

Tak ležel na zemi, svlečen ze svého hrubého roucha, a jak byl zvyklý, obracel svou tvář k nebi. Celou bytostí očekával blížící se slávu, levou rukou ukrýval ránu v pravém boku, aby ji nebylo vidět, a bratřím řekl: »Co jsem mohl udělat, udělal jsem, teď ať vás Kristus učí dál!«

805 215. Když ho synové takto viděli, prolévali slzy, vzdychali a oddávali se bolesti a soucitu. Když se vzlykot trochu utišil, povstal jeho kvardián, který z Božího vnuknutí poznal světcovo přání, vzal hábit, kalhoty a čepičku z hrubé látky a umírajícímu Otcí řekl: »Věď, že ti tento hábit, tyto kalhoty i čepičku půjčuji mocí svatě poslušnosti! A abys poznal, že ti tyto věci vůbec nepatří, odmítám ti moc komukoli je darovat.«

Tu světec v srdci zaplesal, protože viděl, že se mu podařilo zůstat paní Chudobě věrným až do konce. Z horlivosti o chudobu nechtěl totiž ani při smrti mít vlastní hábit – nejvýš od jiného vypůjčený. Tu čepičku z hrubé látky nosil na hlavě, aby ukryl jizvy, které zůstaly po vypalování kolem očí.

806 216. Pak vztáhl ruce k nebi a velebil Krista, protože nyní, prost jakéhokoli břemene, mohl k němu volně spět. Aby se však ve všem prokázal pravým následovníkem Krista, svého Boha, jako od počátku tak až do konce miloval všechny své. Dal tedy zavolat všechny bratry k sobě a utěšoval je slovy velké útěchy, aby nad jeho smrtí neplakali. Celou silou své otcovské lásky je vyzýval, aby milovali Boha. Pak mluvil o zachovávaní trpělivosti a chudoby, přičemž dával svatému evangeliu před ostatními ustanoveními přednost. Všichni byli shromážděni kolem něho. I vztáhl svou ruku a počínaje svým vikářem pokládal ji každému na hlavu a říkal: »Žijte šťastně, moji milí synové, a vždycky zůstávejte v Boží bázni. Přijdou na vás těžká pokušení a velké zkoušky. Blahoslavení, kdo vytrvají až do konce v tom, co započali. Já už spěchám k Bohu a vás všechny doporučuji jeho lásce a milosrdenství.« V přítomných požehnal také všechny

ostatní bratry roztroušené po širém světě a ty, kdo po nich přijdou, až do konce časů.

- 807 Necht' si nikdo toto požehnání nepřisvojuje, kdyby na ně neměl právo! Požehnání zaznamenané na jiném místě je třeba vztahovat na úřad.

CLXIII. kapitola *O jeho smrti a co jí předcházelo*

- 808 217. Když bratři hořce plakali, dal si svatý Otec přinést chleba, požehnal jej, lámal a podával každému kousek. Také dal přinést evangeliář a prosil, aby mu přečetli evangelium podle Jana od toho místa, kde je psáno: »Bylo to před velikonočními svátky...« Vzpomněl tedy tu nejsvětější Večeři, kterou Pán se svými slavil naposledy. A toto všechno učinil, aby její památku uctil i aby prokázal svou vělou lásku k bratrům.

- 809 Těch několik dní, které mu ještě zbyly do návratu domů, využil k tomu, aby Boha chválil a své milované bratry vyzýval, aby chválili Krista s ním. On sám – nakolik mohl – zpíval tento žalm: »Hlasitě k Pánu volám, hlasitě k Pánu lkám.« Také všechny ostatní tvory přizval ke chvále Boží a slovy písně, kterou dříve složil, je vyzýval, aby Boha milovali. Dokonce i smrt, všem hroznou a nenáviděnou, vyzval ke chvále. Šel jí radostně vstříc a zval ji jako hosta.

- 810 Lékaři řekl: »Jen odvahu, bratře lékaři, řekni mi, jak blízká už je smrt, vždyť je jen bránou k životu.«

Bratřím pak řekl: »Až uvidíte, že umírám, položte mne nahého na zem, jako jsem ležel předevčírem, a ponechte mne tak po smrti ležet aspoň tak dlouho, než se ujde míle.«

A přišla jeho hodina, a protože se na něm všechna Kristova tajemství naplnila, vznesl se blaženě k Bohu.

Jak jeden bratr viděl duši svatého Otce při jeho smrti

- 811 217a. Jistý bratr z jeho učedníků, jehož sláva je známá, viděl duši svatého Otce v podobě hvězdy, zářící jako slunce nad mnoha vodami, nesenou světlým obláčkem, stoupat přímo k nebi.

- 812 Pak se sešlo mnoho lidí, kteří jméno Páně chválili a velebili. Celé Assisi se tam přihnulo, i lidé z okolí přispěchali, aby viděli veliké Boží skutky, které Pán na svém služebníkovi ukázal. Synové, kteří ztratili svého veli-

kého Otce, lkali a slzami i vzdechy projevovali svou dětinou lásku. Avšak nově zablesknutí zázraku proměnilo jejich lkání v jásot a jejich smutek ve chvalo zpěv: viděli tělo blaženého Otce, ozdobené znameními ran Kristových, uprostřed jeho rukou i nohou nejen znamení hřebů, ale samotné hřeby vytvořené z tkáně těla, načernalé jako železo, a pravý bok zčervenalý krví. Jeho tělo, od přirozenosti snědé, zářilo jasným světlem a dávalo tušit odměnu blaženého vzkříšení mrtvých. Jeho údy nebyly ztuhlé, jak bývá u mrtvých, nýbrž ohebné a měkké, a podobaly se údům dětí v útlém věku.

CLXIV. kapitola

Vidění, které měl bratr Augustin, když umíral

813 218. V té době byl Augustin ministrem bratří v Terra di Lavoro a právě umíral. Ač už dávno předtím ztratil řeč, najednou zvolal nahlas, takže to slyšeli všichni, kdo byli kolem: »Počkej na mne, Otče, půjdu už s tebou!«

Když se bratři s podivem tázali, s kým mluví, odpověděl bez rozpaků: »Což nevidíte našeho Otce Františka, jak se vznáší k nebi?« A jeho svatá duše ihned opustila tělo a šla za svatým Františkem.

CLXV. kapitola

Jak se svatý Otec po smrti ukázal bratrovi

814 219. Jiný bratr, který vedl velmi vzorný život, byl v té chvíli ponořen v modlitbě. Tu se mu v oné noci a hodině ukázal oslavený Otec, oděn purpurovou dalmatikou. S ním šlo nespočetné množství lidí. Někteří se od nich oddělili a ptali se bratra: »Bratře, není to Kristus?« Jiní pak se tázali: »Není to svatý František?« A bratr odpověděl, že je to on. Tomu bratrovi i celému zástupu se zdálo, jako by Kristus a blažený František byli jedna a táž osoba. Kdo tomu správně rozumí, nebude toto slovo považovat za příliš odvážné, neboť je psáno: »Kdo se oddá Bohu, je s ním jeden duch« a »Bůh je všechno ve všem.«

Nakonec se blažený Otec s tím skvělým zástupem dostal na libezní místo. Zavlažována křišťálovou vodou pučela tam svěží zeleň, bohaté květy. Byly tam stromy všech druhů, obsypány lahodným ovocem. Byl tam také veliký, jedinečně krásný palác, do něhož nový nebešfan radostně vstoupil.

Nalezl v něm mnoho bratří, stůl byl skvostně prostřen vzácnými jídly. I začal se svými radostně stolovat.

CLXVI. kapitola

Vidění, které o smrti svatého Otce měl biskup assiský

- 815 220. Biskup z Assisi se tehdy právě vydal na pouť ke kostelu svatého Michaela. Na zpáteční cestě přenocoval v Beneventu. A zde se mu v noci ukázal blažený František a řekl: »Hle, Otče, opouštím svět a jdu ke Kristu.« Ráno o tom biskup svému průvodu vyprávěl a písaři dal napsat den i hodinu zjevení smrti. Nato se rozechvěl a zaplakal, že ztratil svého tak vzácného Otce. Po návratu domů o všem po pořádku vyprávěl a nemohl Pánu dost poděkovat za všechny jeho dary.

Svatořečení a přenesení ostatků svatého Františka

- 816 220a. Ve jménu Pána Ježíše, amen. Léta od Vtělení 1226, dne 4. října, v den, který předpověděl, dvacet let od doby, kdy se Kristu úplně oddal a následoval život a šlépěje apoštolů, vrátil se šťastně ke Kristu, zproštěn pozemských pout, apoštolský muž František. Jeho tělo bylo pohřbeno v městě Assisi. Brzy zářil leskem tak četných, velikých a rozmanitých divů, že velkou část světa přiměl k úžasu nad novým věkem. Jeho sláva se v různých zemích šířila světlem jeho zázraků a ze všech stran přicházeli lidé, kteří jeho pomoci došli osvobození ze svých strastí.

A tu se jeho svatostí začal zabývat pan papež Řehoř, když dlel s kardinály a církevními preláty v Perugii. Všichni se shodli a vyjádřili svůj souhlas. Předčítali zprávy o zázracích, které Pán skrze svého sluhu učinil a potvrdili je. Životu i působení blaženého Otce se dostalo nejvyšší chvály.

K této neobyčejné slavnosti byla pozvána knížata země i zástup prelátů. Za obrovského jásotu lidu vjel ve stanovený den Svatý otec do Assisi, aby tu k větší světcově cti slavil jeho svatořečení.

Když se všichni sešli na místě určeném pro tu velkou slavnost, promluvil nejprve sám papež Řehoř ke všemu lidu a vřele a vroucně hlásal velkolepé činy Boží. I svatého Otce Františka znamenitě velebil a při líčení čistoty jeho života byl dojat až k slzám. Když svou řeč dokončil, pozdvihl své ruce k nebi a silným hlasem zvolal:

(Ostatní ve starém kodexu z Marseille chybí.)

MODLITBA SVĚTCOVÝCH DRUHŮ

817 221. Náš blažený Otče, v prostotě srdce jsme se snažili, jak nám to šlo nejlépe, velebit tvé skvělé činy a ke tvé slávě aspoň některé z tvých svatých ctností vypočíst. Víme, že naše slova jsou jen na újmu tvých vynikajících ctností, protože nestačí na to, aby vyličila tak dokonalé činy. Prosíme tebe i čtenáře, aby vzali zřetel k naší lásce i snaze a radovali se i z toho, že pero žádného člověka nedovede vystihnout výšku i hloubku tak podivuhodného života. Kdo by byl s to, ty vyznamenaný mezi svatými, dát v sobě vzplanout ohni tvého ducha, nebo jej dokonce přenést na druhé? Kdo by dovedl popsat ten žár lásky, který z tebe k Bohu stále plápolal?

Ale napsali jsme to z radosti nad tvou světlou památkou, abychom – dokud žijeme – mohli, co víme, i když koktavě, předat jiným. Už se živiš vybranou pšenicí, po níž jsi kdysi hladověl, už se napájíš z proudu blaha, po kterém jsi kdysi žíznil. Nedomníváme se, že bys zapomenul na své syny. Vždyť i ten, z něhož se napájíš, Kristus, na nás myslí. Táhní nás tedy, ctihodný Otče, abychom šli za vůní tvých mastí, nás, kteří jsme někdy nečinností vlašni, leností ochabli, nedbalostí polomrtví. Po tvých stezkách jde za tebou jen malé stádce. Náš oslabený zrak nesnese světlost tvé dokonalosti. Ty, zrcadlo i vzore dokonalých, obnov naše dny jako od pradávna! Nedopusť, aby se ti za svého putování nepodobali ti, kteří jsou tobě připodobnění tím, co Bohu slíbili!

818 222. Hle, v pokoře nyní přednášíme před slitovností věčné velebnosti za Kristova služebníka, našeho ministra, který tě následuje ve svaté pokoře, který horlí o pravou chudobu a vroucí lásku, pro lásku tvého Krista pečuje o tvé ovečky, prosíme tě, svatý, stůj při něm a prokazuj mu svou zvláštní ochranu, aby vždy šel v tvých šlépějích a dosáhl navěky stejné chvály i slávy jako ty!

819 223. Prosíme tě také, dobrotivý Otče, z hloubi srdce za tvého syna, který už jednou, pln oddanosti, psal ke tvé slávě. Také toto nepatrné dílko, ne tak dobré, jak by se slušelo, ale zbožně psané, zasvěcuje tobě spolu s námi všemi. Zachovávej ho svou přímlovou od každého zla, rozmnožuj v něm svaté zásluhy a způsob, aby byl na tvé přímlovy navždy přijat do společenství tvých svatých.

820 224. Pamatuji, Otče, na všechny své syny, na které doléhají veliká nebezpečí. Ty, svatý, dobře víš, jak jen zdaleka chodí ve tvých stopách. Dej jim sílu, aby odolali! Očišťuj je, aby se skvěli! Dávej jim radost jako

předchůt blaženosti! Vypros jim ducha milosti a modlitby, aby měli pravou pokoru, jako jsi měl ty, aby zachovávali chudobu jako ty, aby milovali Krista podobně, jako jsi miloval ty Ukřižovaného, který s Ot-
cem a Duchem svatým žije a kraluje na věky věků. Amen.

Končí druhý životopis.

TOMÁŠ Z CELANA

KNIHA O DIVECH

Poslední Celanovou prací (3 Cel) je tato kniha o dívech. Je to systematická sbírka zázraků. Při tom užívá termín »zázrak« i o věcech, které my bychom za zázraky nepovažovali. Proto jsme se při překladu názvu (Liber miraculorum) raději drželi širšího termínu: div.

Důvod sepsání: 2. Celanův životopis svatého Františka popsal minimum zázraků. Bylo třeba zprávy doplnit. Byl-li 2. Celanův životopis doplněním 1. Celanova životopisu, je tomu nyní podobně: 3. Celano doplňuje oba životopisy, protože středověký obraz svěťce – podle názorů doby – bez sbírky zázraků byl nemožný. Proto dostal Tomáš z Celana od generála Jana z Parmy úkol tento nedostatek doplnit.

Doba sepsání této knihy spadá bezpečně do doby generalátu Jana z Parmy, tedy do let 1247-57.

Z více důvodů kladou kritici knihu do let 1250-1253; ba dokonce ještě přesněji po červenci 1250 před konec roku 1252. Po skončení díla odeslal Celano knihu generálnímu ministrovi s listem, který začíná slovy »Religiosa vestra sollicitudo«. Oficiálně byla kniha potvrzena pravděpodobně na nejbližší generální kapitule 31. 5. 1254 v Metách.

ZAČÍNÁJÍ ZÁZRAKY BLAŽENÉHO FRANTIŠKA

1. kapitola

Podivuhodný vznik jeho řádu

821 1. Rozhodli jsme se v první části zprávy o zázracích našeho svatého Otce Františka popsat především ten úžasný zázrak, který svět zneklidnil, povzbudil a napomenul. Tímto zázrakem byl sám vznik řádu, neplodná plodnost vydala plod různého pohlaví.

822 Pozoroval svět špinavý a zatuchlý svými neřestmi, řády, které zaspaly v následování apoštolů, a v době, kdy svaté vědy v noci hříchů mlčely. Pak vystoupil jako nový člověk na jeviště světa, založil Boží vojsko a národy žasly nad znamením apoštolské obnovy. Náhle se rozsvítila už pohřbená dokonalost prvotní církve, o jejíchž velikých skutcích svět sice četl, ale jejíž příklad světu nikdo nedával.

Proč by nemohli být poslední prvními od té chvíle, kdy se srdce otců podivuhodně obracela k synům a srdce synů k otcům?

Což bylo možné přehlédnout překrásné a slavné posláni dvou řádů a nevidět v nich znamení čehosi velikého v budoucnosti? Od apoštolských dob neviděl svět tak podivuhodné a úžasné znamení.

823 Je třeba podívat se té neplodné plodnosti. Neplodnou suchou zemí nazývají tento chudičský řád. Daleko od něho zůstává zavražování pozemskými dobry. Ba, je neplodný, když nežne, neshromažďuje do stodol a na cesty Páně si nebere plné brašny. A přece tento světec doufal proti veškeré naději a věřil, že má být dědicem světa, a nemyslel na své odumřelé tělo a Sářin neplodný klín, z něhož jen Boží moc zplodila izraelský národ. Tento řád neurčují plné sklepy, přeplněné stodoly ani rozsáhlé plochy polí a lesů, nýbrž táž chudoba, která ho činí hodným nebe a podivuhodně ho ve světě živí. Ó slabosti Boží, která jsi silnější než lidé; našemu kříži dáváš slávu, na naši chudobě působíš, že jí slouží bohatství!

824 Viděli jsme, že se tato vinice v nejkratší době rozrostla od moře k moři a jak po celé zemi vyhnala výhonky. Z celého světa se sbíhali lidé, přicházely skupinky, aby se spojily jako náhle oživé kameny ke stavbě tohoto podivuhodného chrámu. Ale my vidíme, že se tento řád v krátké době nejen úžasně rozmnožil, nýbrž i proslavil. Víme, že mnozí z těch, které zplodil, vydobyli si už palmu mučednictví a mnohé ctíme za odměnu jejich dokonalého vyznavačství jako svatě. Nyní však chceme psát o hlavě všech těchto bratří; jím se nyní chceme pozorně obírat.

2. kapitola

Zázrak stigmatizace a zjevení Serafa

825 2. Nový člověk František se proslavil novým, podiv vzbuzujícím zázrakem. Jedinečným privilegiem, které se v minulých staletích u nikoho neobjevilo. Jen na našem Otcí se objevily svaté rány a jeho tělo spodobnilo s tělem Ukřižovaného.

Cokoli velkého bychom o tom řekli, nestačí tuto skutečnost dokonale oslavit. Nelze se tu tázat rozumu, protože stojíme před zázrakem, ani nelze dát na stigmatizaci příklad, protože je jevem jedinečným. Všechny tužby a touhy – ať na veřejnosti nebo v samotě – zaměřoval Boží muž na kříž Pána a od prvních dob, kdy začal Ukřižovanému rytířsky sloužit, zářila na něm různá tajemství kříže.

826 Když se totiž na počátku svého obrácení rozhodl dát sbohem rozkoším tohoto života, oslovil ho v modlitbě Kristus z kříže a z úst obrazu Vykupitele na kříži slyšel slova: »Jdi, Františku, a oprav můj dům; vidíš přece, že se rozpadá.«

A od té doby měl utrpení Páně stále na paměti

Po obrácení se jeho duše začala rozplývat, když Milovaný promluvil. Což neoblékl také v nejužším napojení na kříž kající roucho, které má tvar kříže? Ač se toto roucho shodovalo s předsevzetím světce o nejvyšší chudobě, ještě silněji než chudobu označovalo tajemství kříže; neboť jako duch vnitřně oblékl ukřižovaného Pána, chtěl, aby ho obléklo navenek i tělo. V tomto znamení potřel Bůh zlé moci povětří, v něm mělo i jeho Boží vojsko Pánu rytířsky sloužit.

827 3. Což neviděl bratr Silvestr, jeden z jeho prvních bratří, muž dokonale kázně, vycházet z úst světce zlatý kříž, který svými rozpjatými rameny vtiskoval celému světu podivuhodným způsobem svou pečeť? Je zaznamenáno a hodnověrně potvrzeno, že dokonalým evangelním životem proslulý bratr Monald při kázání svatého Antonína viděl vlastníma očima kříž a na něm jakoby ukřižovaného blaženého Františka.

Což nebylo zbožným zvykem prvních bratří, kdekoli viděli znamení kříže, vzdát mu úctu a čest?

828 Velmi drahé, nad všechna ostatní písmena dražší jim bylo písmeno Tau; tímto písmenem blažený Otec opatroval své listy; jím všude pomalovával zdi cel. Také Pacifik, Boží muž, jemuž bylo dáno vidět nebeské tváře, spatřil vlastníma očima na čele blaženého Otce zářící písmeno Tau. Jak tedy důstojné je přijmout tolika svědky prověřenou skutečnost, že ten, který dostal milost tak veliké lásky ke kříži, byl oslaven zázračnou cti kříže! Nic není pravdivějšího ze všeho, co se o něm traduje, nad zprávu o jeho stigmattech.

829 4. Zjevení se událo takto: Dva roky předtím, než František vrátil svého ducha nebi, věnoval se v poustevně na Alverně v provincii toskánské kontemplaci, do níž byl úplně ponořen. Tu uzřel přilétat Serafa na kříži, který měl šest křídel a rukama i nohama byl přibit na kříž. Dvě křídla zvedal nad hlavu, dvě byla rozpjata k letu a dvě zahalovala tělo. Když to světec viděl, podivil se. Nevěděl, co by toto vidění mělo znamenat. A tu ho zalily sladkost i bolest. Hlubokou radostí ho naplňovalo, že na něho Seraf tak mile hleděl; ale jeho přibití na kříž ho naplňovalo bolestí. Zmocnil se ho neklid, co by mělo toto Boží zjevení znamenat, a v obavách hloubal nad tím, jaký má smysl. Zatímco se hloubáním trápil, ozřejmil se mu smysl zjevení na vlastním těle; na rukou i nohou se mu začaly objevovat takové rány, jaké viděl na ukřižovaném muži, který se nad ním vznášel. Jeho ruce i nohy byly uprostřed jakoby hřeby probodeny a na vnitřní straně rukou a vnější straně nohou se objevily jakoby hlavy hřebů. Hlavy hřebů byly kulaté a jejich černé špičky se z masa zahýbaly mimo rány. Pravý bok měl jakoby kopím probodný a rána byla rudá a často z ní tekla krev a jeho hábit i kalhoty ji pily.

Když jednou Boží muž andělské čistoty, Rufin, Otce utíral, sjel rukou na prsou a citlivě se rány dotkl. Světce to velmi zbolelo; odstrčil Rufinovi ruku a vykřikl, aby mu to Bůh odpustil.

830 5. Když svatý Otec po dvou letech šťastnou smrtí toto slzavé údolí zaměnil za blaženou vlast, dozvěděli se o této podivuhodné věci lidé.

Sešlo se mnoho lidí a chválili a velebili jméno Pána. V proudech se sem valilo celé Assisi a lidé z okolí. Všichni si vroucně přáli vidět to neslýchané divadlo, které Bůh v této době způsobil. Úžasnost zázraku změnila jejich nárek v radost a jejich oči rozšířila k údivu a k vytržení. Viděli blažené tělo, ozdobené Kristovými ranami; na rukou a nohou nebyly jen rány, nýbrž samy hřeby byly z jeho masa silou Boží utvořeny. Když se na jedné straně zmáčkly, vystoupily jako pravé hřeby na druhé straně z rány. Také zakrvácený bok bylo možné vidět.

831 My, kteří to tvrdíme, jsme to viděli; toho, o čem píšeme, jsme se vlastníma rukama dotýkali, s očima plnými slz jsme patřili na to, co ústy vyznáváme, a můžeme veřejně odpřisáhnout to, čeho jsme se uctivě dotýkali. S námi rány svěťce za jeho života vidělo více bratří, při jeho smrti je uctilo víc než padesát bratří a mnoho světských lidí. To vylučuje jakoukoli pochybnost; nikdo tento dar věčně Dobrého neměj za nepravděpodobný! Kéž by se mnoho údů serafickou láskou spojilo se svou Hlavou-Kristem, aby je pro boj vyzbrojil podobnými zbraněmi a v nebi je povzněl stejně vysoko! Kdo by při zdravém rozumu mohl tvrdit, že toto všechno není ke slávě Krista? Trest, který nevěřící už stihl, kéž by nepobožným stačil a zbožné upevnil.

832 6. V Potenze v Apulii žil klerik Roger, důstojný muž, kanovník kostela. Trápila ho dlouhá nemoc. Jednoho dne šel do kostela prosit za své uzdravení. Byl tam obraz blaženého Františka se stigmaty. Poklekl před obrazem a vroucně se modlil. Když se však zahleděl na světcovy rány, vynořily se mu v srdci nepěkné myšlenky; vnitřně se nebránil proti ostnům své nevěry, neboť starý nepřítel mu našeptával: »Je to pravda, že byl tento světec tak vyznamenán zázrakem, nebo je to zbožný klam jeho bratří?« »Je to podvod,« řekl si »snad jeho bratří to vymyslili. Ta věc by byla nad rozumové chápání a proti rozumu.«

Ó hlouposti lidí! Boží tajemství bys měl tím pokorněji ctít, čím méně jim rozumíš. Máš-li rozum, měl bys vědět, jsi-li rozumný, že pro Boha je velmi snadné obnovovat svět stále novými zázraky, ke své slávě je v nás stále působit. Krátce: protože ten muž opovážlivě soudil, ranil ho Bůh těžkou ranou, aby se utrpením naučil nerouhat.

Náhle byla probodena jeho levice – byl totiž levák – slyšel jakoby hvízdot šípu. Ač předtím na ruce zraněn nebyl, viděl nyní uprostřed dlaně ránu jakoby šípem způsobenou. Vycházel z ní takový žár, že se mu zdálo, jako by sám měl žářem shořet. Ó dive! Na rukavici, kterou

z ruky sňal, nebylo po ráně stopy, a na ruce byla rána jako odpověď na ránu skrytou v srdci.

7. Dva dni křičel a sténal, týrán bolestmi, a všem odhaloval tajemství svého nevěřícího srdce. Potvrdil, že ve Františkova stigmata věří, a pod přísahou dosvědčil, že se pochyb zbavil. Pokorně prosil světce, aby mu svými svatými ranami pomohl, a své modlitby provázel slzami. A dive! Když se uzdravil duch z nevěry, uzdravila se i ruka. Bolest pominula, pálení ustalo, po ráně nezbylo ani stopy. Stal se před Bohem pokorný, světci oddaný a řádu velmi přátelský. Tento zázrak je prokázán přísahou a svědectvím místního biskupa. Ve všem chvalme podivuhodnou Boží moc, která ve městě Potenze udělala tak velikou věc!

833 8. Římské šlechtičny, ať vdovy či svobodné, mají zvyk mít v domě koutek určený k modlitbě. V něm mívají obraz světce, jež obzvlášť ctí. Žila tam žena, šlechtná svým životem a šlechtična po rodičích, která si za přimluvy zvolila svatého Františka. Tam, kde se ve skrytu modlila k Otci, visel Františkův obraz. Jednou při modlitbě hledala na obraze stigmata, a protože je neviděla, zmocnila se jí hluboká bolest a podiv. Žádný div však, že na obraze nebyly rány, které tam malíř nenamaloval. Delší dobu nosila v srdci tu bolest a nikomu se nesvěřila; často se však na obraz s bolestí dívala. A hle, jednoho dne se na rukou Františka objevila stigmata stejná, jako se malují. Boží moc doplnila, co lidské umění zanedbalo.

9. Roztřásla se a udivila. Zavolala svou dceru, která matku ve svaté snaze horlivě následovala, řekla jí, co se stalo, a tázala se jí, zda obraz také viděla dodnes bez stigmat. Dívka potvrdila, že dříve na obraze stigmata nebyla, ač nyní jsou. Matky se však zmocnily pochyby. Což jestli na obraze přece jen stigmata nebyla od počátku? Aby nebyl první zázrak znevažován, přidala moc Boží zázrak druhý. Rány z obrazu zmizely, takže následný zázrak potvrdil předchozí. Sám jsem viděl tuto ctnostnou ženu a vyznávám, že to byla Bohu zasvěcená duše ve světském rouchu.

834 10. Lidský rozum je už od narození poučováním svých smyslů a hrubými představami tak zmaten, že se někdy dá určovat letnými domněnkami, že je třeba pochybovat o tom, co se má věřit. Proto nejenže s obtížemi věříme úžasným skutkům, které vykonali svatí, nýbrž dokonce někdy i spásonosné pravdy víry jsou vystaveny pochybám. Jeden Menší bratr, kazatel, osvědčený životem, byl o svatých stigmatěch pevně přesvědčen. Zda pak následoval obecné mínění, nebo narazil na něco zvláštního – zkrátka, začal trpět pochybnostmi o stigmatěch Otce. Bylo možné

vidět boj v jeho srdci: jak rozum zastupoval pravdu, ale fantazie tvrdila opak. Rozum rozhodl, že skutečnost je taková, jak se říká. A protože žádné jiné důkazy po ruce neměl, opíral se o pravdu církvi uznanou. Na druhé straně se zapřísahly stíny citů proti zázraku jako proti něčemu, co odporuje přirozenosti a co je po staletí neslýchané. Jednou večer vešel unaven do své cely; rozum byl námahami unaven a fantazie zůstávala živá. Tu se mu ve snu zjevil svatý František se špinavýma nohama, přísný a trochu rozzlobený. Řekl: »Proč se tak rozpolcuješ v srdci? Takové špinavé pochyby! Viz mé ruce i nohy!« A tu vidí probodené ruce, rány na špinavých nohou však neviděl. Tu mu světec řekl: »Setři bláto z mých nohou a viz rány a hřeby!« Uchopil nohy světece a zdálo se mu, že odstraňuje špinu a dotýká se ran. Jakmile se bratr probudil, vypukl v pláč a očistil se od dřívější jakoby špiny veřejným vyznáním.

835 11. Abychom pevně věřili, že stigmata nepřemožitelného Kristova rytíře měla zvláštní sílu, nehledě na to, že byla znamením vyvolení a odměnou za velikou lásku, které se svět podivuje, lze vidět z jednoho neuvěřitelného zázraku, který se udál ve španělské Kastilii. Dva muži zde už dlouho žili v zuřivém nepřátelství. Jejich hněv byl veliký; bezpráví – jak se domnívali – bylo možno zahladit jen krutou smrtí jednoho rukou druhého. Těžce ozbrojeni číhali s čeledí jeden na druhého, aby mohli potají vraždu spáchat. Tu se jednou večer přihodilo, že cestou, kde jeden na druhého číhali, šel muž spravedlivého života a dobré pověsti.

Podle svého zvyku spěchal ten muž po kompletáři ke kostelu bratří, aby se tu pomodlil, byl svatému Františkovi celým srdcem oddán. Tu přepadli oba synové tmy dítě světla, protože se domnívali, že je to nepřítel, kterého chtěli zabít. Bili do něho mečem, smrtelně ho zranili a jeden z nepřátel mu vbodl dýku do hrdla tak hluboko, že ji nemohl vytáhnout.

12. Odevšad se sbíhali lidé, křičeli, a všichni sousedé oplakávali smrt nevinného. Protože však v muži byla jiskřička života, radili lékaři, aby mu dýku z hrdla nevytahovali. Snad to činili i kvůli zpovědi, aby se mohl vyznat aspoň nějakým znamením. Celou noc se lékaři snažili zastavit krvácení a ovázat rány; protože však ran bylo mnoho a hlubokých, museli svého úsilí zanechat. S lékaři stáli kolem lůžka i Menší bratři, plni bolesti, a očekávali přítelovu smrt. A tu se začalo zvonit k jitřní. Když jeho žena uslyšela zvonek, přiběhla k lůžku a volala: »Vstaň, drahý, a jdi na jitřní, tvůj zvon tě volá!« V hrudi muže, blízkého smrti, se ozvalo zachraptění a snažil se vydat pár hlásek. Pozvedl ruku k dýce v hrdle a zdálo se, že někomu naznačuje, aby ji vytáhl. A tu – ó dive – dýka se

vysunula bleskově z hrdla a odlétla až ke dveřím. Úplně zdrav pozvedl se muž z lůžka, jako by procítal ze spánku, a začal hlásat podivuhodné skutky Boží.

13. Všichni kolem byli rozechvělí a zdálo se jim, že sní. Tu řekl uzdravený: »Nebojte se! Svatý František, jemuž jsem byl vždy oddán, právě odešel a uzdravil všechny mé rány. Své svaté rány položil na moje, jejich sladkostí je zacelil; když jste slyšeli můj chrapot v hrudi, zdálo se mi, že František chce odejít a dýku v hrdle mi zanechat. Rukou jsem mu ukazoval – mluvit jsem nemohl – aby mi dýku vytáhl. Vytrhl ji a odhodil ke dveřím, jak jste viděli. A jako ostatní rány i ránu v hrdle mi svou svatou ranou uzdravil.«

Kdo by se při tom všem nedivil, kdo by Bohu nepřičítal sílu, kterou stigmata působila?

3. kapitola

Jeho moc nad neživým stvořením

836 14. Když Božího muže oční nemoc donutila nechat se léčit, zavolali do chýše lékaře ... (jako v 2 Cel, č. 166).

837 15. Jednou chtěl jít blažený František do poustevny, aby se tam nerušeně mohl oddávat rozjímání ... (jako v 2 Cel, č. 46).

838 16. V Gagliano, slavném městě sulmonske diecéze, žila žena jménem Marie, která se tvrdostmi tohoto světa obrátila k Bohu a dala se zcela do služeb svatého Františka. Když se jednoho dne vydala do hor v době velkého sucha ořezávat mladé stromky, zapomněla si vzít s sebou vodu. Protože bylo veliké vedro, začala hroznou žízni umdlávat. Pak už nemohla pracovat. Lehla si na zem jako bez života a v duchu začala vyzývat svého patrona, svatého Františka. A vyčerpána usnula. Tu se jí svatý František zjevil, zavolal ji jménem a řekl jí: »Vstaň a pij vodu, kterou dává Bůh tobě a mnoha jiným.« Žena na zavolání přikývla, ale spala dále; František ji tedy zavolal znovu; příliš ospalá zůstala ležet dál. Po třetí se však zvedla, poněkud posílena svatým rozkazem. Vzala do ruky býlí, které vedle ní rostlo, a vytrhla je ze země. Když viděla, že má vlhké kořeny, začala kouskem dřeva kopat hlouběji. Náhle se díra naplnila vodou a z malé kapky byl pramen. Žena se napila a uhasila žízeň; pak si vymyla oči, protože už déle špatně viděla. Tu začala vidět jasně a všechny těžkosti zmizely. Běžela domů a všude rozhlašovala zázrak, který se stal

ke cti svatého Františka. Zpráva o zázraku se rozšířila. Z mnoha stran přicházeli mnozí, kdo trpěli různými nemocemi, a docházeli tam po svaté zpovědi zdraví. Slepí prohlédali, chromí mohli opět chodit, otoky vodnatelných zmizely. Dodnes tam lze ten pramen vidět. Ke cti svatého Františka tam vybudovali kapli.

839 17. Když jednou ležel těžce nemocen v poustevně San Urbano a vyschlými ústy prosil o trochu vína, řekli mu, že nemají ani kapku vína. Dal si tedy přinést vodu, požehnal ji, a hned se stala nejlepším vínem. Co nemohla dát chudoba, darovala svatost. Když Boží muž okusil víno, rychle se uzdravil. Náhlé, zázračné uzdravení potvrdilo zázračnost proměny.

840 18. V rietském kraji vypukl hrozný mor, který zahubil všechen dobytek. Tu dostal jeden bohabojný muž v noci skrze zjevení pokyn, aby co nejrychleji běžel do poustevny bratří, vyprosil si vodu, v níž si umyl ruce svatý František, a vodou pokropil padlý dobytek. Brzy ráno se muž vydal na cestu. Myslil jen na svůj užitek. Bez vědomí svatého Františka, s pomocí jiných bratří, tajně vodu odnesl a pokropil ji všechen dobytek, jak mu bylo přikázáno. Od té chvíle ustal mor a v budoucnosti ten kraj už nenavštěvoval.

841 19. Z různých míst přinášeli lidé z vroucí úcty svatému Františkovi chleby a jiné potraviny, aby je požehnal. Pak se Božím řízením daly dlouho uchovávat, aniž se kazily, a když je nemocní jedli, uzdravili se.

I to je známo, že pomáhaly při bouřích a krupobitích. Z vlastní zkušenosti někteří svědci, že po přiložení provazu, jimž se František opásával, nebo kousků jeho hábitu, ustupovaly nemoci, klesaly horečky a vracelo se zdraví.

842 Když v den Narození Páně slavil vzpomínku na Betlémské Dítě a ve hře onu událost obnovoval, učinil Bůh více divů. Seno z jeslí například uchovávali lidé, protože pomáhalo jako prostředek k získání zdraví, zvláště ženám při těžkých porodech. Také zvířata, morem nakažená, se tím senem uzdravovala.

Když jsme předeslali zázraky na neživém stvoření, podáme zprávu o tom, jak poslouchali živí tvorové.

4. kapitola

Jeho moc nad živými tvory

843 20. Sami od sebe se tvorové snažili svatému Františkovi odpłacet lás-
ku a na jeho dobré skutky odpovídat vděčností. Jednou šel spoletským
údolím. Bylo tam velké hejno nejrůznějších ptáčků. Když je Boží světec
spatřil, začal z velké lásky k Bohu, která všechny tvory obklopuje, kázat
jim podobně jako rozumným tvorům. Když ptáčci neodlétali, šel až k nim,
chodil mezi nimi a hladil je svým hábitem po hlavičkách. Naplnily ho
radost a obdiv, takže je vyzval, aby poslouchali Boží slovo. Právil jim:
»Moji bratři ptáčci! Musíte svého Stvořitele velmi chválit a stále ho milo-
vat, protože vás pěkně oděl peřím a dal vám dobrá křídla. Mezi všemi
tvory vám dal velikou svobodu a čistý vzduch. Nesejete ani nežnete, a on
o vás pečuje tak, že se o nic nemusíte starat.« Po těchto slovech začali
ptáčci dávat najevo svou radost, pokyvovali hlavičkami, roztahovali kříd-
la, otvírali zobáčky a pozorně Františka pozorovali. A nehnuli se z místa,
dokud jim nepožehnal a nedal jim dovolení odlétnout. Když se vrátil
k bratřím, začal si vyčítat nedbalost, že už dříve ptáčkům nekázal. Od
toho dne neúnávně povzbuzoval ptáčky i zvířata, ba i nerozumné tvory,
aby svého Stvořitele chválili a milovali.

844 21. Jednou se vydal František do města Alviano, aby tam kázal. Když
se lid sešel a ztichl, neslyšel Františka, protože vlaštovky, které tam hníz-
dily, dělaly veliký hluk. František se k nim tedy obrátil a řekl: »Sestry
vlaštovky! Už jste se dost naštěbetaly! Je čas, abyste mne pustily ke slo-
vu. Poslouchejte slovo Boží a buďte zticha, dokud neskončím kázání.«
Ihned zmlkly, jako by měly rozum, a nehýbaly se, dokud neskončilo ká-
zání. Všichni, kdo to viděli, velmi se divili a chválili Boha.

845 22. Ve městě Parmě jedna vlaštovka tak vytrvale rušila jednoho stu-
denta, že nemohl studovat. Trochu nahněván řekl: »To je jistě jedna
z vlaštovek, která, jak čteme, znemožňovala kdysi svatému Františkovi
kázání, dokud jí nepřikázal, aby mlčela.« Obrátil se k ní a řekl: »Ve jmé-
nu svatého Františka ti přikazuji, aby ses nechala chytit.« A ihned mu
slétla na ruku. Student překvapen jí daroval svobodu a už ho nikdy svým
švitořením nerušila.

846 23. Blažený František seděl v lodi, aby se přeplavil přes rietské jezero
do poustevny v Grecciu... (a téměř doslova 2 Cel, č. 167).

847 24. Jindy jel na lodičce po témž jezeře. Když dojel do přístavu, nabíze-
li mu velkou živou rybu. On ji po svém zvyku nazýval sestrou rybou

a pustil ji do vody vedle loďky. Ryba si před světce hrála ve vodě. Pln radosti z jejího počínání chválil František Krista Pána. A ryba se od loďky nehnula, dokud k tomu nedostala od Františka rozkaz.

848 25. Když jednou blažený František – po svém zvyku – vzdaloval se styku s lidmi, aby pobyl v poustevně, uzavřel s ním sokol, který tam hnízdil, vřelou přátelskou smlouvu... (následující je téměř doslova 2 Cel, č. 168).

849 26. Jeden šlechtic od Sieny poslal Františkovi, když byl nemocen, bažanta... (viz 2 Cel, č. 170).

850 27. Vedle cely Božího světce u Porciunkuly měl na fíkovniku... (téměř doslova z 2 Cel, č. 171).

851 28. Světec byl zvyklý pít z kameninového hrnku, když dlel v určité chýši. V tomto hrnku si po jeho odchodu vybudovaly včely podivuhodné plásty... (zkráceno z 2 Cel, č. 169).

852 29. U Greccia darovali svatému Františkovi živého zajička. Vrátil ho na svobodu, aby si šel, kam chce. Když ho však světec zavola, rychle vždy přiběhl a sedl si do jeho klína. Dobrotivě se ho ujmál a napomínal ho, aby se už nenechával chytit. Pak mu požehnal a nechal ho běžet do lesa.

853 30. Když světec dlel na ostrůvku na perugijském jezeře... (srov. 1 Cel, č. 60).

854 31. Kdysi šel světec Boží ze Sieny do spoletského údolí. Přišel k poli, kde se páslo velké stádo ovcí. Když je mile podle svého zvyku pozdravil, běžely k němu, zvedaly hlavy a mekotem odpovídaly na jeho pozdrav. Jeho vikář si všiml, co ovce dělají, a svým druhům řekl: »Viděli jste, co ty ovce svatému Otci dělaly? Musí být vpravdě veliký, protože ho zvířata ctí jako Otce a nerozumní tvorové v něm poznávají přítele svého Stvořitele!«

855 32. Skřivánci jsou ptáci, kteří mají rádi polední světlo, ale tmu stmívání nesnášejí. Ale tehdy pozdě večer, když František odcházel ke Kristu, slétli se na střechu chýše, když už počínala noc. Se štěbetáním obléтали chýši. Jako by svým zpěvem chtěli dát najevo radost či bolest. Jejich písni byl plačtivý jásot nebo jásavý pláč; buď oplakávali osiřelé syny, nebo se radovali, že Otec došel věčné slávy. Měštští strážci, kteří místo hlídali, obdivně na to upozorňovali.

5. kapitola

Jak byla Boží dobrota přáním svatého Františka k službám

856 33. Nejen tvorstvo tomuto muži sloužilo na pokyn; i Stvořitelova péče se k němu obzvlášť skláněla, když chtěl. Otcova dobrota jeho přání předcházela, ba, protože se oddal dokonale Bohu, dokonale o něho Bůh pečoval. Ruku v ruce šly u něho nouze a pomoc, přání a splnění.

V šestém roce po obrácení chtěl plout v touze po mučednictví do Sýrie. Když vstoupil na loď, aby se tam dostal, byl s ostatními na lodi nepřiznivým větrem zahánán do Dalmácie. Když viděl, že se mu vřelé přání nesplnilo, prosil po krátkém oddechu námořníky, kteří chtěli plout do Ankony, aby ho vzali s sebou. Když ho tvrdě odmítali, odebral se Boží světec, důvěřuje v dobrotu Pána, tajně s druhem na loď. V tom okamžiku se z Boží prozřetelnosti objevil neznámý člověk s nutnými potravinami. Předal je zbožnému námořníkovi s prosbou: »Vezmi to k sobě a čas od času z toho nenápadně dej chudým, kteří se tu na lodi schovali.« Když pro mocnou bouři byli veslováním námořníci po několika dnech unaveni a zásoby spotřebovali, zbývala jen trocha zásob určená Františkovi. Tato zásoba byla však Boží milostí a silou tak rozmnožována, že stačila až do přístavu Ankony pro všechny, ač plavba tam trvala ještě několik dní. Když námořníci viděli, že skrze Božího služebníka Františka unikli nebezpečím moře, a to, co jemu upírali, od něho dostávali, děkovali všemohoucímu Bohu, který se ve svých služebnících ukazuje podivuhodným a milování hodným.

857 34. Při svém návratu ze Španělska upadl sv. František do velmi těžké nemoci; proto nemohl jít do Maroka, jak si přál. Únavou a hladem, i pro hrubost hostinského ztratil na tři dni řeč. Když se mu konečně poněkud vrátily síly, říkal cestou bratru Bernardovi, že by rád snědl trochu drůbežího masa, kdyby bylo. A hle, přes pole jel jezdec s vybraným drůbežím jídlem v koši. Blaženému Františkovi řekl: »Boží služebníku, přijmi, co ti Boží dobrota posílá!« S radostí dar přijal a chválil Krista, protože věděl, že se o něho staral.

858 35. Když jednou ležel v paláci rietského biskupa nemocen, oděn chatrným hábitem, řekl Otec svému druhovi, kterého ustanovil svým kvardiánem: »Bratře, kdybys mohl, prosil bych, abys mi opatřil látku na hábit.« Bratr usilovně přemýšlel, jak by potřebnou, pokorně vyprošovanou látku opatřil. Druhý den časně zrána chtěl jít na tržiště, aby látku opatřil. A hle: u dveří s ním chce mluvit nějaký muž. Pravil mu: »Pro lásku Boží, bratře,

vezmi ode mne látku na šest hábitů! Aspoň jeden si ponech a ostatní rozdej – pro spásu mé duše – jak za dobré uznáš.« Rozradostněn vrátil se bratr k blaženému Františkovi a vyprávěl mu o daru nebes. Otec mu řekl: »Přijmi hábity, muž byl poslán, aby mé nouzi odpomohl. Děkujme tomu, kdo se o nás tak úžasně stará, jako by se staral jen o nás.«

- 859 36. Když se blažený zdržoval v jedné poustevně, denně ho navštěvoval lékař, aby léčil jeho oči. Jednoho dne řekl světec bratřím: »Pozvěte lékaře a dejte mu dobře najíst.« Tu odpověděl kvardián: »Otče, se studem musím přiznat, že právě doma takřka nic nemáme.« Světec odpověděl: »Vy malověrní! Chcete snad, abych to řekl podruhé?« Lékař, který u toho byl, řekl: »Nejmilejší bratři, bude pro mne radostí snášet s vámi vaši chudobu.« Bratři si tedy pospíšili a přinesli všechny zásoby: trochu chleba a vína; a aby mohli bohatěji jíst, poslal kuchař i trochu zeleniny. Mezitím se však stůl Páně slitoval nad stolem chudých. Někdo klepal na dveře; jeden bratr šel otevřít. U dveří stála žena s košem bílého chleba, rybami a humrovou paštikou, s medem a hrozny. Všichni se radovali. Chudé jídlo nechali na zítřek, bohaté pohoštění dali na stůl dnes. Lékař však vzdychal a pravil: »Ani vy, bratři, plně nepoznáváte svatost tohoto muže, ani my lidé ve světě žijící ji neznáme.« Když se nasýtili, zdálo se, že se nasýtili spíše zázrakem než pokrmem.

Otcovo oko nepřezírá své a živí žebráky tím pečlivěji, čím jsou chudší.

6. kapitola

Paní Jakuba ze Settesoli

- 860 37. Jakuba ze Settesoli, slavná jak šlechtictvím, tak svatostí ve městě Římě, zasloužila si zvláštní lásku světce. Nepotřebuji chválit její vznešený rod, důstojnost její rodiny, ani velký majetek, konečně ani její podivuhodnou dokonalost ve ctnostech a její dlouholetou vdovskou zdrženlivost. Když ležel, stížen nemocí, která měla ukončit všechny jeho pozemské zkoušky blaženou smrtí, rozhodl se poslat k sestře do Říma jednoho bratra.

Chce-li ho, milovaného, v tomto vyhnanství spatřit dřív, než odejde do vlasti, aby co nejrychleji přišla. Napsali dopis a hledali rychlého posla. Když se začal vypravovat na cestu, bylo slyšet ržání koní a hluk vojáků. Jeden z druhů, který posla vypravoval, pak zjistil, že ta, kterou z Říma zval, přišla. Když se probral z údivu, běžel ke světci a radostně mu pra-

vil: »Otče, nesu ti radostnou zprávu!« Světec mu však ihned řekl: »Buď pochválen Pán, který k nám poslal naši sestru Jakubu! Ať vejde – přivedte ji – pro Jakubu neplatí zákon, který platí pro všechny ženy.«

38. Mezi hosty byla radost, i slzy se prolévaly. A aby zázrak byl úplný, zjistilo se, že svatá žena s sebou přinesla všechno, co pro Otcův pohřeb bylo podle dopisu potřeba: šedý hábit, který měl pokrývat jeho tělo, mnoho svíci, i šátek a polštářek pod hlavu, i to jídlo, které si světec přál. Vše, co si světec přál, vnukl Bůh paní Jakubě, aby přivezla.

861 Chci vyličit konec této pouti, abych uslechtilou poutnici nenechal bez útěchy. Veliký zástup, zvlášť mnoho zbožných občanů Assisi, čekal v krátké době zprávu o smrti světce a zároveň narození k novému životu. Ale příchod zbožné Římanky byl pro světce posilněním; ba, zdálo se, že bude déle živ. Proto se paní rozhodla, že doprovod pošle domů a zůstane zde se svými syny a několika zbrojnoši. Tu ji světec řekl: »Neposílej nikoho zpět. V sobotu zemřu a v neděli se budeš moci se všemi vrátit domů.« A tak se také stalo. V udanou hodinu odešel do oslavené církve, když v církvi bojující bojoval tak udatně a rytířsky. Přecházím zmínky o množství lidu, o provolávání slávy, hlaholu zvonů, potocích slz. Pomlčuji o pláči synů, vzdychání přátel, bědování druhů. Budu mluvit jen o tom, co může potěšit o Otcovu útěchu obranou poutnici.

862 39. Celou usazenou, odvedli ji tajně stranou a položili ji do náruče tělo jejího přítele. »Toho, jež jsi milovala na pozemské pouti,« pravil vikář, »měj v náruči i ve smrti!« Prolévala nad mrtvým hořké slzy, hlasitě plakala a stále sténala; jemně ho objímala a líbala a odkrývala roušku, aby ho mohla vidět nezahaleného.

Obdivovala drahocennou nádobu, ozdobenou pěti perlami, v níž byl skryt cenný poklad. Dívala se na umělecké dílo, které stvořila ruka Všemohoucího celému světu k obdivu. Mrtvý přítel v ní silil neobvyklou radost z nového života. Radila, aby neslýchaný zázrak stigmat bratři neskrývali, nýbrž moudře lidem ukázali. Jako o závod přibíhali mnozí a mnozí, aby se podívali s obdivem a údivem – na to, co Bůh opravdu každému národu neučinil. Přerušuji své líčení, abych neoktal o tom, co nemohu vysvětlit. Jan Frangipane (nejstarší syn Jakuby), tehdy chlapec, nyní římský prokonzul a hrabě papežského paláce, rád odpřisáhne a tváří v tvář jakýmkoli pochybám vyzná, co tehdy se svou matkou na vlastní oči viděl a čeho se vlastníma rukama dotýkal.

Poutnice se pak vrátila domů, mimořádnými milostmi potěšená; my pak po smrti světce přejdeme k jinému.

7. kapitola
*Mrtví, kteří byli pro zásluhy blaženého Františka
vzkříšení z mrtvých*

863 40. Začnu psát o mrtvých, kteří byli pro zásluhy Kristova vyznavače vzkříšení. Prosim o pozornost posluchačů i čtenářů. Při líčení těchto zázraků upustím od líčení okolnosti a budu se snažit o stručnost. Pomlčím o radosti svědků a vyličím jen podivuhodné události.

V městečku Monte Marano u Beneventa žila žena ze vznešené rodiny, ještě vznešenější v ctnostech. Obzvláště ctila blaženého Františka a velmi mu důvěřovala. Upadla do těžké nemoci, z níž už nepovstala. Zemřela a ubírala se cestou všech lidí. Naposledy vydechla kolem západu slunce; pohřeb však přeložili na příští den, aby se mohli sejít přátelé. V noci přišli duchovní, aby tělesné ostatky vykropili a zazpívali oficium za mrtvé. Byl tam také zástup žebráků a žebraček. A hle! Náhle se paní na lůžku před očima všech vztyčila, zavolala jménem jednoho z kněží, který byl jejím farářem, a pravila: »Chci se vyzpovídat, Otče, vyslechni mé hříchy! Byla jsem mrtva a měla jsem jít do tvrdého vězení, protože jsem se nikdy nevyznávala z hříchu, z něhož se chci vyznat teď. Ale svatý František, jehož jsem vždy měla ve velké úctě, přimluvil se za mne, a tak mi bylo dovoleno vrátit se do těla, abych se z hříchu mohla vyznat a dojít odpuštění. A přede všemi, až se vyzpovídám, vrátím se do příslibeného pokoje.« Rozechvělá se zpovídala třesoucimu se knězi, dostala rozhrěšení, klidně se na lůžku položila a blaženě zesnula v Pánu. Kdo je s to důstojně chválit milosrdenství Pána? Kdo by mohl důstojně vyzvedat sílu zpovědi a zásluhy svatých?

864 41. Abychom ukázali, jak by měli lidé z celého srdce milovat podivuhodný Boží dar zpovědi; abychom spravedlivě hlásali, jak mimořádné Kristově přízni se světec těšil, je třeba vypsát, co se za jeho pozemského života podivuhodně ukazovalo a co na něm po smrti Kristus ještě úžasněji ukázal. Když jednou blažený František přišel do Celana, aby tu kázal, pozval ho uctivě jeden rytíř na večeři. František odmítal, ale nakonec se nechal prosbami obměkčit. Vešel tedy do jídelny. Stůl byl bohatě prostřen. Zbožný hostitel byl velmi šťasten a celá rodina měla radost z příchodu chudých hostů. František stál s očima zahleděnými k nebi. Když ho hostitel pobízel, aby jedl, tiše si ho zavolal k sobě a řekl: »Hleď, bratře hostiteli; na tvé prosby jsem vstoupil do tvého domu, abych se tu najedl. Pravím ti však: ty už nebudeš jíst zde, ale jinde. Hned se kajícím vyzpoví-

dej a nic nezamlč! Ještě dnes ti Pán odplatí za to, že jsi tak mile přijal jeho chudé.« Muž ihned poslechl. Zavolal si jednoho z bratří, který byl knězem, a dobře se vyzpovídal. Odkázal svůj dům a bez pochyb očekával naplnění toho slova, které mu řekl František. Konečně sedli ke stolu, aby začali večeřet. Hostitel se poženal křížem, sáhl po chlebě, vtom mu však klesla hlava a odevzdal svého ducha Bohu. Jak třeba milovat vyznání hříchů! Viz: mrtvá ožívá, aby se mohla vyzpovídat, a živý milostiplným darem zpovědi se osvobozuje z hříchů, aby navěky nezemřel.

865 42. V Římě měl jeden notář malého synka, necelých 7 let starého. Když jeho matka šla na kázání do kostela svatého Marka, chtěl jít s ní. Matka ho však s sebou nevzala a on začal hrozně vyvádět. Skočil – nevím z jakého ďábelského popudu – z okna paláce. Roztřístil se tak, že ho zastihl všem lidem určený los smrti. Matka, která nebyla ještě daleko, zaslechla křik svého dítěte a měla za to, že z okna spadlo. Běžela zpět do domu, našla však synka už mrtvého. V pohnutí mysli chtěla sama sáhnout na svůj život. Sousedé se však sběhli a k mrtvému zavolali lékaře. Což však mohli vzkřísit z mrtvých? Ztráceli čas různými pokusy, ale nakonec se mohli ujistit, že dítě stojí před Božím soudem a že mu lékařsky není pomoci. Chlapec byl studený, bez života, bez citu a síly. Zjistili tedy smrt.

Bratr Rao z řádu Menších bratří, v Římě známý kazatel, šel právě kolem. Přistoupil k chlapci a s velkou důvěrou řekl otci: »Věříš, že Boží svatý František může pro lásku, kterou měl k Synu Božímu, našemu Pánu Ježíši Kristu, tvého syna vzkřísit z mrtvých?« Otec odpověděl: »Věřím to a vyznávám. Budu ho neustále ctít a na jeho hrob konat poutě.« Ten bratr se vkleče pohřížil do modlitby a nakonec k modlitbě vyzval všechny. Vtom začal chlapec sténat a pohnul rukama. Matka syna objala a pozvedla, otec se nesmírně radoval, lid se divil a velebil Boha a jeho svaté. Chlapec se před očima všech postavil na vlastní nohy a byl zdrav.

866 43. Jednou prosili bratří v Noceře nějakého muže, jménem Petra, aby jim na pár dní půjčil vůz. On bezbožně odpověděl: »Raději vám dvěma i se svatým Františkem stáhnou kůži z těla, než bych vám vůz půjčil.« Hned však těchto rouhačských slov litoval. Bil se přes ústa a prosil za odpuštění. Začal se bát, že ho za to může stihnout neštěstí, a ono přišlo. V noci viděl ve snu svůj dům plný mužů a žen, kteří s velkým veselím tancovali. Tu jeho syn Gafaro onemocněl a zakrátko zemřel.

Tance, které ve snu viděl, se proměnily ve smuteční pláč, radostný výskot ve volání běda! Vzpomněl si na rouhání – a trest mu ukázal, jak

velmi se provinil. Padl na zem a bez ustání k svatému Františkovi volal: »Já jsem ten rouhač, mne jsi měl potrestat. Světče, vrať kajícímu syna, jehož jsi rouhači odňal! Dávám se ti zcela do služeb. Také všechny prvotiny ti chci dávat.« Ó díve! Na tato slova se chlapec zvedl, změnil pláč v radost a o okolnostech své smrti řekl: »Když jsem zemřel, přišel svatý František a vedl mne tmavou, dlouhou cestou. Dovedl mě do tak krásné zahrady, že se s ní celý svět nedá srovnat. Pak mě vedl toutéž cestou zpět a řekl mi: Vrať se ke svému otci a matce; nechci tě tu déle zdržovat. Viz, vracím se, jak mi řekl.«

- 867 44. Když si jednou u Capuy jeden chlapec hrál s kamarády na břehu řeky Volturmo, spadl z břehu do hlubiny. Dravá řeka se nad ním zavřela a pohřbila ho, mrtvého, na písečném dně. Na zoufalý křik dětí se seběhlo množství mužů a žen. Když zjistili neštěstí, volali v slzách: »Svatý Františku, vrať chlapce otci a dědečkovi, kteří jsou tvými tituli!« Jeho otec i dědeček opravdu velmi pomáhali při stavbě kostela k jeho cti. Zatímco se lid takto pokorně modlil, objevil se na břehu plavec, který křik i modlitby slyšel. Od zmizení chlapce přešla však už víc než hodina. Zbožně vyslovil jméno Krista, vzpomněl zásluh svatého Františka, odložil šaty a skočil do řeky. Protože přesně nevěděl, kde chlapec do vody spadl, začal dno řeky metr po metru pozorně prohledávat. Konečně, podle Boží vůle, narazil na místo, kde pokrylo bahno mrtvolu chlapce. Vyzvedl ho a přinesl na břeh. S bolesti však zjistil, že chlapec je už mrtev. Celý zástup viděl, že chlapec nežije, ale přece s nářky volal: »Svatý Františku vrať chlapce otci!« Blažený František, jak ukázal účinek, nechal se zbožnou důvěrou a prosbami pohnout a chlapce probudil k životu. Když se chlapec, k radosti jedněch a úžasu druhých, pozvedl, s pláčem prosil, aby ho donesli do kostela svatého Františka, protože se na jeho přimluvu, jak stále ubezpečoval, vrátil do života.

- 868 45. V městě Sessa, ve čtvrti zvané U sloupů, zničil Satan, ničitel duší a vrah těl, jakýsi dům až do základů; zřejmě chtěl zabít mnoho dětí, které si u domu hrály; podařilo se mu to však jen u jednoho, kterého řítící se dům zabil. Ze všech stran se hned sbíhali mužové i ženy, vylekáni hřmotem padajících zdí. Pozvedli trámův a vrátili nešťastné matce mrtvého syna. Žena si drásala obličej, trhala si vlasy, hořce naříkala, prolévala hojné slzy a křičela, jak jen mohla: »Svatý Františku, svatý Františku, vrať mi mého syna!« Asi po hodině se matka uklidnila a složila následující slib: »Svatý Františku! Vrať mi zpět mého milovaného syna a ozdobím tvůj oltář stříbrem, pokryji jej novým plátnem a na všechny

svícny dám nové svíce!« Mrtvolku položili na postel – mezitím se totiž setmělo – a čekali na příští den, aby dítě pohřbili. Kolem půlnoci však začal syn dýchat, údy se zahřály a než začalo svítat na den, byl úplně zdrav a nahlas chválil Boha. Lidé i kněží děkovali svatému Františkovi, když chlapce viděli živého a zdravého.

869 46. V Pomariku v Apulii žila dívka, jedináček. Byla mladá a rodiče ji velmi milovali. Protože už nedoufali, že by mohli mít další dítě, přenášeli na dceru všechnu svou lásku a péči. Když smrtelně onemocněla, přáli si otec s matkou sami smrt. Ve dne v noci o ni pečovali, ale jednoho rána zemřela. Matka byla tak zoufalá, že se zdálo, že sama umře. Příbuzní i sousedé se sešli ke smutnému pohřbu a spěchali, aby mrtvé tělo pohřbili. Nešťastná matka ležela v nevýslovných bolestech a nevnímala, co se kolem ní děje. Mezitím přišel svatý František s jedním bratrem k zoufalé matce a útěšně jí řekl: »Neplač, zapadlě slunce tvého života znovu vyjde.« Matka ihned vstala a všem rozhlašovala, co jí svatý František řekl, a nechtěla, aby mrtvé tělo vynášeli z domu. Obrátila se k mrtvé dceři a vyzývala jméno světce; tu se ona pozvedla a žila. Popsat údiv, který naplnil srdce všech, kdo to viděli, a nevýslovnou radost rodičů, přenechávám jiným.

870 47. Na Sicílii šel s otcem na vinici u Ragusy mladík jménem Gerlandino. Když začal plnit vinnou kád' a sehnul se pod lis, rozlomily se dřevěné podpěry. Mohutné kameny lisu se propadly a rozbily mu hlavu. Otec běžel k synovi, v zoufalství mu však, zasypanému, nemohl pomoci. Musil ho nechat ležet pod kameny lisu a volal ostatní vinaře, kteří mu pak pomohli vytáhnout syna z trosek. Pak položili mrtvého stranou, zabalili ho do plátna a mysli na pohřeb. Otec padl Ježíšovi k nohám a vroucně ho prosil, aby mu pro zásluhy svatého Františka, jehož svátek byl přede dveřmi, syna vrátil živého. Prosil stále úpěnlivěji, sliboval almužny a pouť k hrobu světce, jakmile mu bude možno. Tak nadešel večer; přišla také matka, vrhla se jako smyslů zbavená na svého mrtvého syna a svým hořekováním strhla i ostatní k hořkému pláči. Tu se mladík náhle posadil, zarazil pláč okolostojících a radostně vyprávěl, že dostal život zpět na přimluvu svatého Františka. Tu propukl zástup v jásavou oslavu toho, který sídlí na nebesích a který skrze svého světce osvobodil mladíka z pout smrti.

871 48. Dalšího mrtvého vzkřísil světec v Německu. Pan papež Řehoř při přenesení ostatků blaženého Františka o tom poučil apoštolským listem všechny bratry, kteří se z toho mohli radovat, když se sešli na kapitolu a k přenesení ostatků. Nepopsal jsem, jak se tento zázrak udál, protože

jsem o něm nevěděl, považuji však papežské svědectví za nejlepší důkaz pravosti.

Přejdeme však k dalším, které světec vyrval ze chřtánu smrti.

8. kapitola

Lidé, které vrátil František životu ze chřtánu smrti

872 49. V Římě měl vznešený měšťan Rudolf věž nemalé výšky. Na věži byl – jak bývá zvykem – strážce. Jednou v noci zaspal. Lehl si na hromadu dřeva u přečnivající zdi. Tu se některé trámy uvolnily a strhly s sebou do hlubiny i strážného. Padl nejprve na střechu paláce a odtud na zem.

Velký hluk probudil celou rodinu; rytíř, který se domníval, že jde o přepad nepřáteli, vyběhl ven se zbraní v ruce a zamával mečem nad hlavou člověka na zemi, protože v něm nepoznával hlídače. Manželka rytíře nenechala však muže zabít, protože v domnění, že jde o jejího bratra, který žil s jejím manželem v nepřátelství, vrhla se na ležícího muže a chránila jeho tělo. Ani dvojí pád, ani křik kolem spáče však neprobudil. Teprve poličky silnou rukou se probral a svým pánům vyprávěl: »Co se stalo, že mne budíte ze spánku? Ještě nikdy jsem tak pohodlně neležel; spal jsem pokojně v náručí sv. Františka.« Když mu však začali vyprávět o jeho pádu, divil se, že to všechno přežil, aniž o tom věděl. Ihned přede všemi lidmi řekl, že chce konat pokání a prosil pána o dovození k pouti. Paní pak z úcty a oddanosti svatému Františkovi poslala bratřím, kteří u Říma bydlili, krásné mešní roucho.

Velkou cenu pohostinnosti hlásají svatá Pisma a příklady ji potvrzují. Onen pán v tu noc přijal pohostinně z úcty k svatému Františkovi dva

873 Menší bratry, kteří se s ostatními seběhli k místu neštěstí.

50. V městečku Pofi v Kampánii se chystal kněz Tomáš s několika lidmi opravit mlýn, který patřil k jeho kostelu. Pod mlýnem však byla hluboká prohlubeň, v níž byl kanál s proudem vody. Kněz si neprozřetelně stoupl na okraj prohlubně a spadl do kanálu. Ihned byl dravým proudem stržen a hnán k mlýnskému kolu. Voda ho už pohlcovala, duněla mu v uších a vnikala do úst. Mluvit nemohl, jen srdce mu zůstalo, aby jím úpěnlivě prosil svatého Františka o záchranu. Záchrana se už zdála nemožná.

Mlýnář křičel: »Musíme násilím otočit mlýnem naopak, aby náhon vydal ze sebe mrtvého.« Velkou silou tedy mlýn zastavili a kolem točili

zpátky. Kněze unášela voda mimo kolo. Polomrtvým knězem proud točil. Jakýsi Menší bratr v bílém hábitu s provazem vzal ho jemně za paži a vytáhl ho z proudu se slovy: »Jsem František, kterého jsi volal.« Zachráněný kněz, údivem bez sebe, pobíhal kolem dokola a volal: »Bratře, bratře!« Okolostojící se tázali: »Kde je? Kam odešel?« Ti mužové však padli s třesením na zem a chválili Boha a jeho svaté.

874 51. V okrese Capinatana šlo pár chlapců z vesnice Celana sbírat léčivé byliny. Došli ke staré studni, jejíž okraj byl bylinami obrostlý. Byla hluboká, s vodou, asi 6 metrů. Chlapci běhali kolem, trhali byliny nad studní, až do ní jeden z nepozornosti spadl. Při pádu však prosil o nebeskou pomoc. »Svatý Františku,« volal, »pomoz mi!« Ostatní, když tu chlapec nebyl, dali se do pláče, křičeli a hledali ho. Podle sešlapané trávy u studně zjistili, že chlapec spadl dovnitř. S pláčem běželi do vesnice, přivedli s sebou zástup lidí s domněním, že je chlapec dávno mrtev. Jednoho muže spustili na provaze do studně, a hle: chlapec plaval na povrchu vody, nezraněn. Když chlapce vytáhli, řekl všem, kteří přišli: »Když jsem padal, volal jsem blaženého Františka, aby mi pomohl; objevil se, nastavil mi při pádu ruce a nepustil mne, dokud jste mne nevytáhli.«

875 52. V Ankoně se smrtelně roznemohla jedna dívka. Už se vzdali úsilí o její uzdravení a spíš se připravovali na pohřeb. Tu se jí zjevil blažený František, když už dokonávala, a pravil: »Důvěřuj, dceru, vyprošuji ti dokonalé uzdravení. Až do večera však nikomu neříkej, že ti vracím zdraví.« Když nastal večer, posadila se na lůžko. Všichni kolem ní se lekli a utekli. Domnívali se, že do těla umírající vešel zlý duch, když duše tělo opustila. Konečně se matka odhodlala vrátit. Vykropovala a zapřísahala zlého ducha a pokoušela se dceru položit na lůžko. Tu jí dcera řekla: »Nevěř, mami, že tu je zlý duch! Dnes kolem třetí hodiny mne blažený František uzdravil, ale přikázal mi, abych o tom až do večera nikomu neříkala.«

Všichni počali chválit Františkovo jméno, zbaveni strachu z působení zlého ducha. Hned nutili dívku, aby pojedla slepičí maso. Ona však odmítala, protože byl právě čtyřicetidenní půst. »Nebojte se,« říkala, »což nevidíte bílé oděného svatého Františka? Připomíná mi, abych maso nejedla, že je půst, a přikazuje, abych rubáš donesla jedné paní, která je ve vězení. Hled'te, už odchází!«

876 53. U Nettuna bydlily v jednom domě tři ženy, z nichž jedna měla velmi ráda Menší bratry a oddaně ctěla svatého Františka.

Při vichřici se dům zřítíl, zasypal dvě ženy, usmrtil je a pohřbil v sutinách. Tiše zavolán zjevil se třetí ženě blažený František a nedopus-
til, aby se zranila. Zeď totiž, k níž se tiskla, zachovala se celá jen v tom
místě, kde se k ní žena tiskla. A tento kus zdi podepíral trám, který shora
spadl. Lidé, kteří přiběhli, když slyšeli hluk padajícího domu, litovali
obou zabitých žen a s třetí vzdávali díky svatému Františkovi.

877 54. V Cornetu, které je významným městem viterbské diecéze, odléva-
li kdysi bratři pro klášter zvon. Bylo tu mnoho přátel bratří, aby při tom-
to dile pomáhali. Odlévání skončilo a za veliké radosti započala hostina.
Tu přinesl otcí a švagroví, kteří při odlévání pomáhali, osmiletý syn Bar-
toloměj jídlo. Náhle zadula vichřice a hodila těžká vrata takovou silou
na onoho chlapce, že byl ranou přizabit. Celý ležel pod těžkými vraty
jakoby pohřben. Po odlévání následovalo neštěstí a pláč se mísil s rados-
tí z díla. Všichni vyskočili od stolu a švagr první běžel k vratům, vyzývá
svatého Františka. Otec, kterého leknutí a bolest zbavily pohybu, nemohl
ani plakat, slibem v modlitbě zasvětil syna svatému Františkovi. Těžká
vrata z chlapce odstrčili – a hle, ten, jehož měli za mrtvého, vstal, jako by
se probudil ze sna, usmíval se a neměl stopy poranění. Po skleslé náladě
přišla opět vlna radosti a po pláči veselost. Chlapec mi později sám řekl,
že v něm nezůstal pod břemenem ani pocit života. Ve věku 14 let se stal
Menším bratrem, později učeným mužem a kazatelem v řádu.

878 55. Jeden chlapec z téhož města spolkl stříbrnou sponu, kterou mu otec
dal do rukou. Zpřičila se mu však v krku a začal se dusit. Otec začal hořce
plakat, protože se měl sám za vraha svého dítěte, a házel sebou na zemi
jako beze smyslů. Matka si trhala vlasy, drásala si obličej a hořce naříkala
nad neštěstím. Všichni přátelé se podíleli na bolesti nad umírajícím chlap-
cem. Tu se začal otec odvolávat na zásluhy svatého Františka a složil slib,
aby syna zachránil. A hle, chlapec náhle vyplivl sponu z úst a tiše chválil
svatého Františka.

879 56. Jeden muž jménem Mikuláš z městečka Ceprano upadl jednoho
dne do rukou krutých nepřátel.

V divoké, zvířecí nenávisti ho tloukli hlava nehlava a neustali, dokud
nemyslili, že je mrtev, nebo aspoň blízko smrti. Nechali ho tedy ležet
a zakrvaveni odešli. Zmíněný Mikuláš, když dostal první hrozné rány,
hlasitě volal: »Pomoz mi, svatý Františku!« Toto volání lidé na dálku
slyšeli, ale nemohli už nešťastníkovi pomoci. Když ho úplně zkrvavené-
ho donesli do domu, křičel, že nepropadne smrti a že necítí bolesti; že
mu svatý František přišel na pomoc a na Pánu vyprosil, aby mohl ještě

konat pokání. A opravdu, když ho omyli od krve, byl mimo očekávání brzy úplně uzdraven.

880 57. Lidé z Lentiny opatrovali z hor veliký kámen, který byl určen na oltář v kostele svatého Františka. Kostel měl být brzy posvěcen. Asi 40 lidí kámen namáhavě nakládalo na vůz. Náhle se kámen už z vozu uvolnil a takřka pohřbil pod sebou jednoho muže. Lidé, vystrašení, nevěděli, co počít, a většina ze zoufalství utekla domů. Deset mužů, kteří zbyli, plačtivě volali k svatému Františkovi, aby nedopustil, že by nějaký muž při tak záslušném díle přišel o život. Ten muž, polomrtev pod obrovskou tíhou vzdychal k svatému Františkovi o pomoc. Konečně si muži dodali odvahy a celkem lehce odvalili kámen. Nikdo z nich nepochyboval, že Františkova ruka pomáhala. Ten, který byl už takřka mrtev, úplně zdráv se postavil na vlastní nohy. Dostal zpět i zrak, protože před neštěstím byl téměř slepý. Tak se mohli všichni přesvědčit, jak pomáhá svatý František v zoufalých případech.

881 58. V Marce v San Severinu se přihodila podobně pamětihodná věc. Ke stavbě studnice svatého Františka v Assisi poslali z Konstantinopole veliký kámen. Protože byl oblý, mnoho mužů jej stále kutálelo dopředu. Tu pod něj jeden z nich padl. Ostatní ho měli nejen za mrtvého, ale za úplně rozdrčeného. Zjevil se mu však, jak věřil – a později se ukázalo, že oprávněně – svatý František, tíhu kamene nadzvedl a osvobodil ho bez jakéhokoli zranění. To, co se zdálo hrůzným, bylo přede všemi jasným zázrakem.

882 59. Bartoloměj, občan z Gaety, zvlášť se namáhal při stavbě kostela ke cti svatého Františka. Když se snažil s jinými usadit na zdech těžký trám, náhle spadl a rozbil mu záda. Krví zbrocen, jen slabě dýchaje, prosil jednoho bratra o poslední svaté přijímání. Protože však bratr nemohl eucharistii ihned k místu neštěstí donést, řekl zraněnému – vypadalo to, že každou chvíli zemře – slovo svatého Augustina: »Věř a přijal jsi.« Následující noci se mu zjevil svatý František s jedenácti bratry. Na prsou nesl beránka, přistoupil k lůžku, zavolal ho jménem a řekl: »Neboj se, Bartoloměji, zlý nepřítel, který ti chtěl překazit svatou službu, nad tebou nezvítězí, budeš zdráv. Zde je Beránek, kterého sis vyprošoval a pro vroucí touhu také přijal. Ten bratr ti dal moudrou radu.« Pak se dlani dotkl zhmožděnin a ran a přikázal mu, aby se vrátil k započatému dílu. Bartoloměj vstal ráno úplně zdráv a šel k dělníkům, kteří ho zanechali polomrtvého. Jeho příchod všechny překvapil a velmi se divili. Všichni mysleli, že je to strašidlo, a ne Bartoloměj. Protože jsem se zmínil, že šlo

o stavbu kostela ke cti našeho svatého, mám za správné popsat zde onu podivuhodnou událost.

883 60. Jednou se dva Menší bratři velmi starali o stavbu kostela ke cti svatého Františka v městečku Peschici v diecézi Siponto. Došly jim peníze, takže stavbu nemohli dokončit. Když se v noci vzbudili, aby se pomodlili Boží chvály, zaslechli hluk a rány padajících kamenů. Vzájemně si dodávali odvalu, aby se šli ke stavbě podívat. Vyšli tedy a viděli zástup lidí, kteří jako o závod přinášeli kameny. Všichni chodili potichu, všichni byli také oděni v bílá roucha. Velká hromada kamenů ukazovala, že to, co vidí, není sen: až do dokončení díla se totiž kameny nevyčerpaly, ale objevovaly se stále nové. Ale i každé podezření, že by to mohli dělat lidé, kteří putují, bylo odstraněno, protože po všem šetření se zjistilo, že nikdo na něco podobného ani nepomyslel.

884 61. V městečku San Gimignano byl syn jakéhosi šlechtice na smrt nemocen. Byl blízko smrti a vzdali se už naděje na zachránění. Z jeho očí tekla krev jako z otevřené žíly na ruce. Když se množily známky smrti, domnívali se, že už zemřel. Příbuzní a přátelé se sešli podle zvyku k modlitbám za mrtvé; mluvilo se už jen o pohřbu. Tu si otec, obklopen hloučkem smutečních hostů, vzpomněl na zjevení, o němž kdysi slyšel. Rychle běžel do kostela svatého Františka, pověsil si na krk provaz a v pokoře padl před oltářem na zem. Svými vzlyky a prosbami dosáhl přimluvy svatého Františka u Krista. Když se pak vrátil domů a našel syna zdravého, obrátil se zármutek v radost.

885 62. Ve vsi Piazza na Sicílii se nad mladíkem modlili modlitby za mrtvé. A on byl na přimluvu svatého Františka ze smrti vrácen životu, protože ho jeho strýc vyzval.

63. V témže místě vystupoval mladý muž jménem Alexandr po skálách na laně. Lano se však přetrhlo, zřítíl se ze skály na hlavu a zdálo se, že zemřel. Odnesli ho jako mrtvého. Když ho však jeho otec v slzách a smutku zasvětil Františkovi, svatému Kristovu, získal ho zpět jako živého a zdravého.

886 64. Jedna žena z téže vesnice trpěla souchotinami. Byla blízko smrti a už se nad ní modlili hodinky za zemřelé. Tu volali přítomní k svatému Otci a žena povstala zdravá.

887 65. V Retě u Cosenze se dva uličníci bodali noži tak, že jeden probodl žaludek druhého, takže nestrávené jídlo vycházelo ranou. Žádný pokrm nemohl ten chlapec strávit – všechno z něho vycházelo ven. Žádný lékař nemohl chlapci pomoci. Potom však, na radu jednoho Menšího

bratra, rodiče i on odpustili pachateli zranění a blaženému Františkovi slíbili, jestli smrti propadlého chlapce uzdraví, pošlou ho do jeho kostela, aby do všech svícňů daroval nové svíce. Po složení slibu byl chlapec náhle a dokonale uzdraven. Lékaři ze Salerna pak potvrdili, že toto uzdravení je nemenší zázrak, než kdyby chlapce přivedl ze smrti do života.

888 66. Jednou šli spolu dva muži pracovat na horu u Trapani. Tu se jeden z nich smrtelně roznemohl. Zavolali lékaře. Přišli, ale k jeho uzdravení nemohli nic udělat. Pak jeho spolupracovník složil svatému Františkovi tento slib: »Dojde-li nemocný přímlyvami svatého Otce zdraví, budu každoročně slavit svátek svatého Františka účasti na mši svaté.« Po složení slibu se vrátil domů. Našel zde nemocného, jehož zde zanechal něměho a v bezvědomí, blízkého smrti, úplně zdravého.

889 67. Malý chlapec z města Todi ležel po osm dní ve své posteli jako mrtvý. Ústa měl křečovitě stažená a světlo očí zhaslo. Kůži na obličejí, rukou i nohou měl úplně černou. Všichni už odložili naději, že by se mohl uzdravit, ale po slibu jeho matky se ihned uzdravil. Ač byl malý a pořádně ještě neuměl mluvit, dal posuňky znát, že ho zachránil svatý František.

890 68. Mladý muž spadl z veliké výšky, ztratil řeč... (jako v 1 Cel, č. 140).

891 69. Jeden chlapec z Arezza jménem Walter... (jako v 1 Cel, č. 140).

9. kapitola

Vodnatelní a dnou stížení

892 70. V městě Fano... (jako v 1 Cel, č. 141).

893 71. Jedna žena z Gubbia... (jako v 1 Cel, č. 142).

894 72. Jedna dívka z Arpina v diecézi Sora byla tak chromá, že pro neohebné údy a vyschlé svaly nebyla žádné činnosti schopna a dělala dojem, že je spíš trápena ďáblem, než že je oživována lidským duchem. Nemoc ji tak zničila, že se jakoby vrátila do doby kojence. Nakonec ji matka dopravila na pokyn Boží v jakési kolébce do kostela svatého Františka blízko Vicalvi. Když se tu v slzách mnoho modlila, dívka se náhle uzdravila.

895 73. V témž místě byl jeden mladík tak zchromlý, že nemohl ani ústa otevřít a oči měl nepřirozeně zkroucené. I jeho dopravila matka do zmíněného kostela. Protože se vůbec nemohl hýbat, vroucně se za něho sama modlila. Ještě než se vrátila domů, byl zdravý jako dříve.

- 896 74. V Poggibonsi trpěla dívka jménem Hubertina tak těžce, jako nezhojitelně epilepsii. Její rodiče, kteří se už vzdali naděje na lidskou pomoc, úpěnlivě prosili svatého Františka o přímluvu a pomoc. Oba slíbili, že se budou ročně o vigilii blaženého Otce postit a o jeho svátku hostit několik chudých, bude-li dcera epilepsie zbavena. Jen slib učinili, dcera se uzdravila a nikdy už ani známky epilepsie neměla.
- 897 75. Petr Manganella z Gaety ochroml na jednu paži a nemohl používat ruky. Ústa měl roztažená až k uchu. Ačkoli chodil na radu k lékařům, ztratil schopnost pohybovat svaly v obličeji a sluch. Nakonec se začal vroucně utíkat k blaženému Františkovi, a byl pro zásluhy tohoto blaženého muže od nemoci osvobozen.
- 898 76. Jeden občan z Todi... (jako v 1 Cel, č. 141).
- 899 77. Jakýsi muž, jménem Bontadoso... (jako v 1 Cel, č. 142, trochu šířeji líčeno).
- 900 78. Jedna žena, která byla více let upoutána na lůžko... (jako v 1 Cel, č. 141).
- 901 79. Jeden mladý muž z města Narni... (jako v 1 Cel, č. 141).
- 902 80. V témž městě měla jedna žena osm let uschlou ruku... (jako v 1 Cel, č. 141).

10. kapitola

Ztroskotaní, kteří byli zachráněni

- 903 81. Ve velké nouzi se ocitli námořníci asi 10 mil od přístavu Barletta. Protože bouře běsnila stále víc, vyhodili kotvu, aby zachránili život. Moře se vzdouvalo stále divočeji a vlny byly stále větší. Loď praskala a kotva se utrhla. Bouře hnala loď, už špatně ovladatelnou, na moře. Když se konečně moře na Boží pokyn poněkud uklidnilo, viděli plavat provaz od své kotvy. Ze vši síly se snažili kotvu vyzvednout. Všechny svaté prosili o pomoc, ale kotvu nebylo lze za celý den ulovit. Byl mezi nimi námořník jménem Perfectus, v dobru velmi nedokonalý, znevažoval všechno, co se týkalo Boha. Výsměšně říkal ostatním: »Všechny svaté jste volali na pomoc a jak vidíte, nenašel se žádný, který by pomohl. Prosme Františka, toho nového světce, ať se se svou kapucí potopí do moře a vrátí nám ztracenou kotvu. A dejme unci zlata na stavbu jeho kostela, který budují v Ortoně, jestli zjistíme, že nám pomohl.« Ostatní s ním vážně souhlasili. Odsoudili jeho výsměchy a slib zesílili. V témž okamžiku pla-

vala kotva bez jakékoli lidské pomoci blízko lodi, jako by železo ztratilo svou tíhu a získalo lehkost dřeva.

904 82. Poutník, tělesně nemocný a také pro dřívější chorobu slabý na rozum, přišel se svou ženou k lodi, která plula do zámoří. Když ho – ještě trochu nervově nemocného – začala trápit žízeň a voda už došla, začal hlasitě volat: »Jděte a naplňte mou sklenku, protože František můj soudek naplnil vodou!« Jak podivuhodné! Nalezli sud, který odstavili jako prázdný stranou, plný vody. Pak přišla bouře. Vlny loď polévaly a házely jí sem a tam, takže se námořníci obávali, aby se nezlomila. Tu začal nemocný na lodi křičet: »Vstaňte a pojďme naproti Františkovi, který přichází. Vizte, už je tu, aby nás zachránil.« Se slzami v očích tak volal a padl na tvář. V tom okamžiku dosáhl pohledem světce plného zdraví a moře se za chvíli utišilo.

905 83. Bratr Jakub z Rieti chtěl na loďce přeplout řeku. Když spolecestující vysadil na břeh, chtěl sám vystoupit. Než loďka se na neštěstí obrátila. Kormidelník uměl plavat, ale bratr se potopil do hlubiny. Plačtivě volali vystoupivší bratři k blaženému Františkovi a vroucími prosbami ho zapřísahali, aby pomohl. I potopivší se bratr v srdci – protože ústy nemohl – volal k svatému Otcí. A Otec mu pomohl. Šel po dně jako po suché zemi, zachytil se lodě a došel s ní k břehu. A díve! Jeho hábit byl úplně suchý, bez kapky vody.

906 84. Když se dva muži se ženami a s chlapcem plavili přes rietské jezero, rozkolísala se loď a náhle se naplnila vodou. Zdálo se, že jsou blízko smrti. Všichni křičeli, protože si uvědomovali svůj konec. Jedna z žen však hlasitě a s důvěrou volala: »Svatý Františku, když jsi byl ještě mezi námi, prokázals mi dobrodiní svého přátelství – přines z nebe pomoc, hyneme!« Hned po zavolání tu byl světec přítomen a doprovodil loď, plnou vody, šťastně a bezpečně do přístavu. Meč, který s sebou měli na lodi, podivuhodně plaval na vlnách za člunem.

907 85. Několik námořníků z Ankony, kteří byli bouří s lodí nebezpečně pohazováni, viděli se už blízko zániku. Když pak, už bez naděje na záchranu života, volali k svatému Františkovi, objevilo se veliké utišení. Jako dar nabídli drahý plášť a děkovali ze srdce svému zachránci.

908 86. Když se přes jezero plavil bratr Bonaventura se dvěma muži, objevila se náhle v lodi díra. Voda se drala dovnitř a začali se potápět. Když uprostřed jezera volali k svatému Františkovi, dopluli náhle s člunem, plným vody, do přístavu.

Podobným způsobem silou zásluh svatého Františka byl zachráněn jeden bratr z Ascoli, když se na jedné řece potopil.

- 909 87. Jeden muž z Pisy, z farnosti svatých Kosmy a Damiána, vypověděl, že byl s mnoha jinými na moři v lodi, když plavidlo uchvátila vichřice a hnala je proti velkému skalisku, aby loď roztříštila. Když námořníci toto nebezpečí zpozorovali, rychle udělali ze stožárů a prken jakýsi vor a přešli na něj s cestujícími, které měli na palubě. Jmenovaný muž z Pisy se však nedokázal na voru udržet, velkou vlnou byl stržen do moře. Protože neuměl plavat a od druhých nemohl očekávat pomoc, ponořil se bez naděje do hlubin moře. Když se v srdci – mluvit přece nemohl – odporoučel oddaně svatému Františkovi, byl jakoby silnou rukou z hlubin moře vyzdvížen, k voru doveden a s ostatními zachráněn před smrtí na moři. Loď narazila na úskalí a úplně se rozbila.

11. kapitola

Uvěznění a spoutání

- 910 88. V byzantské říši byl sluha svého pána, Řek, falešně nařčen z krádeže. Pán ho dal zavřít do těsné vězeňské kobky a ještě spoutat těžkými řetězy. Po definitivním rozsudku mu měla být useknuta noha. Jeho manželka se snažila dosáhnout propuštění nevinného, ale tvrdost pánova srdce na prosby nedala. Tu se ta paní utekla k svatému Františkovi a s důvěrou nevinného doporučela jeho dobrotě. A hned byl pomocník nešťastných na místě. V žaláři ležícího vzal za ruku, zbavil ho pout, vyvrátil dveře žaláře a vyvedl ho ven. »Já jsem ten,« pravil, »jemuž tě tvá žena doporučela.« Tu se zmocnil muže veliký strach. Zatímco přecházel na okraji hluboké propasti a marně hledal možnost sestupu, ocitl se, aniž věděl jak, na rovině. Vrátil se k ženě a řekl jí o tom zázraku. Žena – podle slibu – dala zhotovit voskovou figurku a pověsila ji před světcův obraz, aby ji mohli všichni vidět. Muže to však rozčílilo, začal ženu bít a sám byl stížen nemocí. Těžce trpěl a nemoc se nelepšila, dokud se nevyznal ze své viny a Božího světce Františka neuctival.

- 911 89. V Massa San Pietro dlužil chudý muž jednomu rytíři velký obnos. Protože pro svou chudobu nebyl s to zaplatit, dal ho rytíř do vězení pro dlužníky. Velmi ho prosil o slitování, aby mu z lásky k svatému Františkovi lhůtu platby prodloužil, protože se domníval, že rytíř je ctitelem tohoto slavného světce. Pyšný rytíř však lásku k světci vůbec nic necenil

a tvrdě mu odpověděl: »Já tě dám zavřít na takovém místě, aby ti ani František, ani nikdo jiný nemohl pomoci.« A slovo splnil. Zavřel ho do pevného, tmavého vězení a ještě ho spoutal. Brzy se však v kobce zjevil svatý František, otevřel vězení, osvobodil ho z pout a dovedl muže domů. Okovy donesl ten muž do kostela svatého Františka v Assisi, aby vystavil to, na čem se přesvědčil o Otcově veliké dobrotě. Tak Františkova moc zklamala pyšného rytíře a vězně, který se mu podrobil, osvobodila.

912 90. Pět úředníků velkoknížete bylo pro podezření uvrženo do vězení a spoutáno. Tu se dozvěděli o svatém Františkovi, že se všude skví zázraky, a zbožně se odporoučeli do jeho ochrany. Jedné noci se František jednomu z nich zjevil a slibil jim, že je osvobodí. Ten, který měl zjevení, vyprávěl svým spoluvězňům příslibenou milost. Plakali radostí a přesto, že ještě dleli v tmavém vězení, skládali sliby a rozmnožovali své modlitby. Pak začal jeden z nich kopat do pevné zdi věže a zjistil, že se pevná věž rozpadá, jako by byla z popela. Když prokopali zeď, sňali si pouta a jeden po druhém vyšli na svobodu. Aby však opravdu mohli být svobodní, bylo třeba dostat se za hlubokou propast. Ale jejich odvážný vůdce František jim dal i odvalu sestoupit. Bez potíží slezli dolů, odešli odtud a hlasitě chválili veliké skutky svěťce.

913 91. Albert z Arezza, falešně obviněn, seděl ve vězení. Pokorně svou nevinu odporoučel svatému Františkovi. Měl totiž velmi rád rád Menších bratří, a ze všech svatých ctil nejvíce svatého Františka. Jeho věřitel s ním rouhavě mluvil a výsměšně se chlubil, že ho z jeho ruky neosvobodí ani Bůh, ani František. O vigilií svátku svatého Františka se pak stalo toto: Večer nejedl nic; z lásky ke světcům dal své jídlo chudákovi. Když nadcházela noc a on ještě bděl, zjevil se mu svatý František. Jakmile vešel do kobky, spadla mu pouta z rukou i nohou. Samy od sebe se otevřely dveře, prkna brány hradu popraskala a muž se svobodně vrátil domů. Začal pak pevně plnit svůj slib; o vigilií svatého Františka se postil a obětoval ročně svíce a ovečku Božím mužům, bratřím.

914 92. Mladík od Città di Castello, falešně obviněný ze žhářství, ležel spoután v tvrdém žaláři. Pokorně svou věc odporoučel svatému Františkovi. Když jedné noci – spoután a stráž – tiše ležel, zaslechl hlas, který mu říkal: »Rychle vstaň a prchni, kam chceš. Pouta jsou uvolněna!« Bez prodlení provedl příkaz. A přímo z vězení šel do Assisi chválit svého osvoboditele.

915 93. V době pana papeže Řehoře IX. začalo v různých oblastech už nezbytně nutné pronásledování bludařů. Při tom byl jakýsi Petr z Alife

obviněn – spolu s jinými – z kacířství a uvězněn v Římě. Papež ho předal k hlídání biskupu v Tivoli. Pod trestem ztráty biskupského stolce ručil biskup za jeho bezpečné věznění. Proto ho dal na nohou spoutat. Protože prostota muže naznačovala jeho nevinnost, byl dán do lehčího vězení. Někteří šlechtici města, jak se vypráví, z dlouholeté nenávisti k biskupovi toužili, aby byl stížen trestem ztráty stolce. Proto Petrovi radili, aby tajně prchl. On se od nich nechal přemluvit a jednou v noci utekl. Když se o tom biskup dozvěděl, velmi se trápil, očekáváje trest. Stejně se ho dotýkalo to, že se plány nepřátelům zdařily. Velmi se namáhal uprchlíka najít. A zdařilo se mu. Pro jeho nevděčnost ho dal zavřít do nejtvrdšího vězení a pod nejpřísnější stráž. Vnitřek cely nechal pobít silnými prkny, nařídil dát vězni na nohy velmi těžká pouta a jídlo i pití odměřovat.

Tak se mu rozplynula naděje na vysvobození. A tu mu ve své lásce, protože nevinně nenechává zničit, přispěchal na pomoc Bůh. Vězeň začal totiž v slzách a s velkou důvěrou volat k svatému Františkovi, aby se nad ním smíloval. Blížila se vigilie Františkova svátku. Vězeň měl k svatému Františkovi velikou důvěru, protože – jak říkal – slyšel, že proti němu bludáři velmi štekají. Už začala noc jeho svátku. Při svítání se zjevil svatý František v kobce, zavolal ho jménem a přikázal mu, aby se co nejrychleji zvedl. Plný strachu se muž ptal: »Kdo jsi?« A slyšel, že svatý František. Vstal tedy, přivolał strážce a řekl: »Přepadl mne strach; je tu někdo, kdo mi přikazuje vstát a říká, že je svatý František.« Strážce mu odpověděl: »Klidně si lehni, nešťastníku, a spi. Jsi beze smyslů, vždyť jsi téměř nic nejedl.« Když šlo k polednímu, přikázal mu svatý Boží znovu, aby vstal. Tu zjistil, že mu pouta spadla z nohou, prkna sama od sebe se otevírala, padala na zem a otevřela mu cestu ke svobodě. Ačkolí byl svoboden, rozčilením nemohl utéci. Křičel a vystrašil všechny strážce. Když pak stráž biskupovi oznámila, že je muž zproštěn pout, domníval se, protože dosud neslyšel o zázraku, že opět utekl a leknutím vypadl z místa, kde seděl, protože byl nemocen. Když mu však strážci věc podrobněji vysvětlili, šel pokorně do vězení. Poznal jasně Boží vůli a klaněl se Pánu. Pouta vzal k panu papeži a kardinálům. Když slyšeli, co se stalo, velmi se podívovali a chválili Boha.

- 916 94. Guidalotto od S. Gimignano byl falešně obžalován, že otrávil jakéhosi muže a že chtěl týmž jedem otrávit jeho syna a celou tu rodinu. Starosta ho dal zavřít do vězení, do pevné věže, a ještě spoutat. Zatímco přemýšlel o tom, jakým způsobem ho má nechat popravit, nařídil, aby

z něho na mučidlech dostal přiznání, aby byl napjat na otočnou lavici. Přivazovali pak na jeho končetiny víc a více závaží, až byl úplně vyčerpán. Vícekrát mučení přerušovali a vypětí těla uvolňovali, aby mu působili nová utrpení a rychleji ho donutili ke zločinu se přiznat. Z jeho tváře však zářil duch nevinnosti. Během mučení nejevil ani stopy smutku. Nakonec pod ním podpálili oheň, ale ani vlas na něm nechytíl, ač mu hlava klesala až k plamenům. Ještě ho polili horkým olejem. Protože však byl nevinný a od počátku důvěřoval svatému Františkovi, všecko přestál s úsměvem. V noci předtím, než ho napjali na mučidla, navštívil ho svatý František. Obklopen velikým světlem zůstal u něho až do rána a obžalovaný pocítil velikou radost a důvěru. Buď veleben Bůh, který nevinné nedopustí utratit, a burácení mnoha vod k němu nedosáhnou, pomáhá těm, kteří v něho důvěřují.

12. kapitola

*Matky, které vysvobodil z nebezpečí porodů,
a ti, kdo jeho svátek neoslavovali*

917 95. Jedna hraběnka ve Slavonii, stejně ušlechtilá rodem jako úsilím o spravedlivý život, hořela láskou k svatému Františkovi a vůči bratřím byla štedrá. Před porodem začala mít hrozné bolesti a byla velmi zkoušena; zdálo se, že porod bude pro ni jistou smrtí. Ukazovalo se, že nebude moci přivést dítě na svět, aniž by sama nezemřela. Tu si vzpomněla na Františkovu pověst, moc a slávu; ožila v ní naděje, rostla důvěra. Obrátila se na mocného pomocníka, utěšitele zbožných a útočiště ztrápených. »Svatý Františku,« říkala, »celou duší prosím o slitování. V duchu slibuji to, co nemohu vyslovit.« Jak rychlé je působení dobrotivosti! Než domluvila, skončily i bolesti, útrapy zmizely a porod započal. Také strach zmizel a klidně porodila dítě. Pamětlivá svého slibu a věrna předsevzetí, rozkázala ke cti svatého Františka postavit krásný kostel, a pak jej předala bratřím.

918 96. Blízko Říma byla žena, jménem Beatrix, před porodem. Už čtyři dni nosila v těle mrtvý plod. Nešťastná byla bez oddechu trápena mnoha bolestmi a smrtelnými útrapami. Mrtvý plod vydával matku do jisté smrti. Vyhledávala lékařskou pomoc, ale žádný lidský prostředek nepomáhal. První prokletí postihlo tedy nešťastnou ženu až přespříliš; stala se hrobem pro svůj plod a sama mohla brzy hrob očekávat. Nakonec

se poručila Menším bratřím a pokorně, s velkou důvěrou prosila o ostatky svatého Františka. Božím řízením se našlo kus jeho cingula, kterým se světec opásával. Jakmile provaz na nemocnou položili, docela lehce přešla všechna bolest; mrtvý plod, příčina béd, vyšel a předchozí zdraví se také vrátilo.

919 97. Žena předního muže z Calvi, jménem Juliána, nosila několik let smutek po smrti svých synů a stěžovala si na svůj nešťastný úděl. Všechny její syny přijala země. Opět nosila už čtvrtý měsíc plod v těle a byla spíš smutná než radostná, protože se obávala, že by radost z budoucího porodu mohla znovu skončit smutkem jako dříve. A hle! Jednou v noci se jí ve snu zjevila žena s krásným dítětem v náruči a radostně ji dítě nabízela se slovy: »Vezmi si, paní, tohoto chlapce, kterého ti posílá svatý František!« Zdráhala se, jako by chlapce nechtěla přijmout, že by o něho stejně přišla, a řekla: »Proč bych si měla toho chlapceka vzít, když vím, že by hned umřel jako ti ostatní?« Žena však odpověděla: »Jen ho přijmi! Když ti ho posílá svatý František, bude žít!« Když se takto třikrát dohadovaly, vzala paní darovaného chlapceka do náruče. Ihned pak se probudila ze spánku a svému manželovi vyprávěla o vidění. Rozradostnění rozmnožili své modlitby o potomky. Pomalu se přiblížila doba porodu. A paní porodila chlapceka, který se měl čile k životu a vyvážil ztrátu minulých dětí.

920 98. U Viterba začala žena rodit, ale brzy, trápena velkými bolestmi a nešikovností žen, byla blízko smrti. Zavolala lékaře, porodní bábu, ale nikdo nedokázal pomoci. Nešťastná žena volala tedy k blaženému Františkovi a mezi jiným přislíbila, že bude po celý život slavit jeho svátek. Ihned jí přestaly bolesti a klidně a rychle porodila. Když však dosáhla toho, co chtěla, přestala plnit to, co slíbila. Ve svátek svatého Františka šla prát prádlo, ne že by na den svatého Františka zapoměla, ale z neúcty. Překvapila ji neobvyklá bolest. Trestem se dala poučit a vrátila se domů. Jakmile však bolest pominula, protože byla z žen, které se za hodinu desetkrát mění, i proto, že sousedky pracovaly, začala dělat ještě horší věci, než je praní. Náhle jí ztuhla paže a nemohla ruku ohnout. Zkoušela pozvednout ji druhou rukou, ale i tato ztuhla.

Musila se, nešťastná, nechat synem krmit. Ani jiné věci nemohla doma dělat. Její muž pátral po příčinách té věci a došel k názoru, že se tak stalo proto, že svatému Františku nedodržela slib. Obou se zmocnila bázeň a bez meškání obnovili slib. Tu se světec smiloval, protože byl vždy milosrdný, a vrátil kající ženě zdraví rukou. Tak vyjevil trest hřích. Žena se stala va-

rovným příkladem pro všechny, kdo své sliby nedodrží, a pohrůzkou těm, kteří nesvěti svátky svatých.

921 99. V Tivoli porodila žena soudce šest dcer. Byla tím rozhněvána a rozhodla se, že se bude muže stranit; nechtěla nic slyšet o soužití, jehož plody se jí nelíbily. Mrzelo ji, že přivádí na svět samé dívky, a v touze po mužském potomku neukojena začala hrozit i Bohu. Člověk se nemá vztekát proti soudu, který člověka postihuje skrze zákony všemohoucího Boha. Velmi rozhněvána se celý rok vzdalovala muži. Potom však, litostí pohnuta, poslechla rady, aby se se svým manželem smířila. Jeden zpovědník jí totiž poradil, aby si na svatém Františkovi vyprosila syna – a až ho porodí, aby mu dala jméno František. Brzy počala. Světec jí daroval dvojčata, ač prosila jen o jednoho syna. Jeden tedy dostal jméno František a druhý Blažej.

922 100. Ve městě Le Mans měla jedna bohatá paní služku nízkého původu. Nutila ji o svátku svatého Františka konat služební práce. Tato však, ušlechtilá duchem, odmítala v tento den služební práce konat. Strach z člověka však zvítězil nad bázní Boha. Služka, i když neochotně, začala poslouchat. Sáhla po vřetenu a začala příst. Ruce jí však ztuhly bolestí. Prsty ji nevýslovně pálily. Trestem se vyjevila vina, protože služka nemohla bolest vydržet. Sebrala se a běžela k synům svatého Františka, přiznala se k tomu, jak byla slabá, i jaký ji stihl trest, a prosila za odpuštění. Bratři pak šli v procesi do kostela a vroucně prosili za její uzdravení dobrotivost svatého Františka. Než se synové k Otci domodlili, služka se uzdravila. Na rukou jí však zbyly stopy jako po ohni.

923 101. V Kampanii se přihodilo něco podobného. Tam – ač sousedkami napomínána – pracovala tvrdě, nedbajíc velkého svátku svatého Františka, jedna žena po celý den. Po práci jí však zeslábly ruce a už nebyla schopna nic dělat. Zmocnila se jí hrůza a bolest. Brzy se však vzchopila a řekla, že slavný svátek, který zneuctívala, bude slavně slavit a do rukou kněze složila slib, že bude mít svátek vždy v úctě. Když slib složila, šli do kostela svatého Františka, kde se uzdravila.

102. Ve Valladolidu odpověděla jedna žena, když ji sousedka upozorňovala, že by o svátku svatého Františka neměla pracovat: »Kdyby byl pro každé dílo nějaký svátý, bylo by svátků svatých víc než dní v roce!« Jen ta bláznivá slova vyřkla, zastihl ji Boží trest: ztratila rozum. Mnoho dní byla bez rozumu a paměti. Její nemoc pominula teprve tehdy, když se někteří lidé k blaženému Františkovi modlili.

- 924 103. V městečku Piglio v Kampanii jedna paní o svátku svatého Františka klidně pracovala. Když ji proto jedna dobrá žena ostře kárala, že ho všichni velmi a svatě slaví, odpověděla: »Budu brzy hotova; jen ať Pán vidí, zda tím chybuji.« Ihned viděla na dceři, která nedaleko seděla, Boží soud; ústa děvčete se protáhla až k uchu a oči se jí tak vypouličily, jako by chtěly vypadnout. Ze všech stran se sbíhaly ženy a proklínaly bezbožnost matky; nevinnou dceru braly do ochrany. Matka se v bolestech vrhla na zem a slíbila, že svátek bude každoročně slavit a z úcty ke světcí hostit chudé. Ihned přestala nemoc dcery, protože zhřešivší matka litovala své viny.
- 925 104. Matouš z Tolentina měl dceru jménem Františku. Když bratři odešli na jiné místo, velmi se rozčilil, vzal dceři jméno Františka a rozhodl, že se bude jmenovat Matea. Se jménem však ztratil zdraví; protože se ze strany otce jednalo o neúctu a nenávist vůči bratřím, byla dcera tak těžce nemocná, že byla v nebezpečí smrti. Když ho trápila horká bolest nad brzkým odchodem dcery, manželka ho napomínala, aby nežil v nenávisti vůči Božím služebníkům a neměl v nenávisti jméno světce. Vrátil tedy dceři pokorně zpět jméno Františka. Nakonec s litoostí dopravil dceru do kláštera bratří, kde došla dřívějšího zdraví.
- 926 105. Jedna žena z Pisy, která netušila, že je v požehnaném stavu, pracovala celý den těžce na stavbě kostela svatého Františka. V noci se jí zjevil svatý František s dvěma bratry, kteří před ním nesli svíce, a řekl: »Dcero, počala jsi a budeš mít syna. Dožiješ se na něm radosti, dáš-li mu mé jméno.« Když přišel čas, aby porodila, přivedla na svět syna. »Bude se jmenovat Jindřich po našem příbuzném,« řekla manželova matka. »Nikoli,« odpověděla matka, »bude se nazývat František!« Tu se začala babička tomu ušlechtilému jménu vysmívat a říkala, že je to selské jméno. Po několika dnech, když mělo být dítě pokřtěno, roznemohlo se na smrt. Rodina zesmutněla a radost se obrátila v žalost. V noci, když matka ze strachu bděla, přišel jako kdysi svatý František se dvěma bratry a důrazně pravil: »Neřekl jsem ti, že na synovi nedojdeš radosti, nedáš-li mu jméno František?« Matka volala a přísahala, že mu žádné jiné jméno nedá. Chlapec se uzdravil, byl pokřtěn a dostal jméno František. A dostal milost radostného, nevinného mládí.
- 927 106. Jedna žena v Toskáně u Arezza rodila v bolestech sedm dní a úplně zčernala. Všichni ji považovali za ztracenou. Udělala slib svatému Františkovi a v zápase se smrtí ho volala na pomoc. Jakmile udělala slib, usnula. Tu se jí zjevil svatý František, zavolal ji jejím jménem, Adelasia,

a tázal se jí, zda jeho obličej poznává. Ona odpověděla: »Ano, Otče, poznávám tě!« A světec pokračoval: »Znáš modlitbu Zdravas, Královno, Matko milosrdenství?« Odvětila: »Ano.« »Začni se ji modlit,« řekl světec, »a než se domodlíš, šťastně porодиš.« A zmizel. Žena se probudila a báživě se začala modlit: »Zdravas, Královno, Matko milosrdenství« – a když

928 107. Na Sicílii věděla jedna žena, že je svátek svatého Františka, a přece nechtěla zanechat služebných prací. Zadělávala. Jakmile začala těsto hníst, zdálo se jako potřísněné krví. Žena se na to dívala zmatena a začala volat sousedky. Čím více se jich k té podívané sbíhalo, tím více se rozmnožovaly krevní žíly v těstě. Žena litovala, slíbila, že v budoucnu nebude služebné práce o tomto svátku dělat – a stopy krve z těsta zmizely.

929 108. Když světec žil ještě v těle, otěhotněla jedna žena v Arezzu. Když se přiblížil porod, přepadly ji nesnesitelné těžkosti a několik dní trpěla porodními bolestmi. I stalo se, že jel kolem svatý František do jedné poustevny, a to na koni, protože byl nemocen. Zatím co ho všichni v místě čekali, byl František už v poustevně. Jeden bratr však vedl zpět koně, na němž jel svatý František, právě kolem domku, kde žena trpěla. Když obyvatelé zjistili, že to není svatý František, zesmutněli a vzájemně se dotazovali, zda by se nenašlo něco, čeho se Boží služebník dotýkal rukou. A připadli na uzdu, kterou držel v ruce. Odstrojili tedy koně a zanesli uzdu ženě. Jakmile ji na sobě pocítila, zmizelo nebezpečí a klidně porodila.

13. kapitola *Uzdravení výhřezů*

930 109. Bratr Jakub z Isea, v řádu známý a vážený muž, vydal ke slávě našeho Otce svědectví a děkoval Božímu světci za dobrodiní uzdravení. Když byl ještě malým chlapcem v otcovském domě, natrhl si kůži tak nešťastně, že to, co jest od přirozenosti v těle skryto, vyhřezlo v bolestech na povrch a dělalo potíže. Otec a příbuzní, kteří o věci věděli, se nad tím trápili, a ač hledali pomoc u lékařů, zdálo se, že zlepšení stavu je nemožné. Nakonec začal mládenec, veden Duchem svatým, myslet na svou spásu, horlivě hledat Boha. Vždyť On uzdravuje ty, kdo mají kající srdce, a obvazuje rány. Plný oddanosti vstoupil do řádu svatého Františka, ale nikomu neříkal o nemoci, kterou trpěl. Byl už nějakou dobu v řádu, když

se o nemoci dozvěděli bratři. Rozhněvani chtěli ho poslat zpět k rodičům, i když ho litovali. Vyrvalost mladíka byla však tak veliká, že zvítězil nad všemi velkými obtížemi. Pak se ho bratři ujali, až posilován milostí a pro svůj krásný charakter stal se známý jako ctnostný muž, stal se duchovním rádcem a žil v řádu chvályhodný život.

Když bylo přenášeno tělo svatého Františka do krypty, účastnil se jmenovaný bratr s mnoha jinými slavnosti přenášení ostatků. Přiblížil se k rakvi s tělem svatého Otce a dlouho se modlil za uzdravení staré choroby. Náhle se vrátily dotyčné části těla na své místo. Cítil se zdrav, odložil břišní pás a byl dokonale zdrav, bez jakýchkoli bolestí.

931 110. Jednomu muži z Pisy vyhrězlo mnoho střev ze spodní části těla; z hořkých bolestí a silného studu pojal sám se sebou ďábelský plán. Zapadlý do propasti zoufalství myslil na to, že skončí se životem, že se oběsí. Protože ho však znepokojoval osten dosud neumlčeného svědomí, začal se rozpomínat na jméno svatého Františka a byť i slabě a váhavě začal ho vyzývat. Brzy se zbavil myšlenek na sebevraždu a došel i rychlého uzdravení své nemoci.

932 111. Syn jednoho muže z Cisterny v Marittimě velmi těžce trpěl kýlou. Žádným pásem nemohl udržet vnitřnosti v těle, protože každý pás mu způsobil jen další výhrězy. Pro nešťastné rodiče to byl velký kříž, i sousedům a známým byl k pláči. Když rodiče vyzkoušeli všechny možné léčby a léky a žádného zlepšení se nedočkali, zasvětili své dítě svatému Františkovi. Vzali chlapce o svátku svatého Františka do kostela u Velletri, zasvěceného svatému Františkovi, položili ho před obraz svatce a složili slib. S ostatními lidmi prolili nad svým dítětem mnoho slz. Když se v evangeliu zpívalo to místo, kde je psáno: »Skrýl jsi to moudrým a zjevil maličkým«, praskl pás i obinadla, která stejně nic nezlepšovala. Současně se zajizvily rány a vyprošované zdraví se vrátilo. Hlasitě pak všichni chválili Boha a uctívali jeho svatě.

933 112. Když v Ceccano v Kampanii vstoupil ráno kaplan do kostela, upadl tak nešťastně, že mu vyhrězla střeva a visela z břicha. Duchovní i sousedé příběhli, zvedli ho a odnesli do postele. Po osm dní musel ležet bez hnutí, takže ani na stranu nemohl. Volali lékaře, ti dělali, co mohli, ale bolestí přibývalo, nemoc se nelepšila – naopak. Vyhrězlá střeva spíš zvětšovala svůj objem a působila větší a větší bolesti. Důsledek všeho byl, že nešťastný člověk po osm dní nemohl nic jíst. Ve svém zoufalém stavu, před jistou smrtí, obrátil se muž k svatému Františkovi. Měl zbožnou a bohabojnou duchovní dceru. Vyprošovala pro něho přímlyvy sva-

tého Františka. Bohumilá dcera se v slzách modlila k Otci za Otce. Ó, veliká sílo modlitby! Brzy ji zavolal Otec a zvěstoval jí radost náhlého vyléčení. Všechny vnitřnosti byly na správném místě a cítil se lépe než před onemocněním. Pak slíbil, že bude blaženého Františka ctít jako hlavního patrona a slavně slavit jeho svátek.

- 934 113. V městečku Spello měl jeden muž dva roky těžkou kýlu, že se zdálo, jako by všechny vnitřnosti vyhřezávaly ven. Na delší dobu se mu nikdy nepodařilo vpravit vnitřnosti zpět, kam patřily, ač se o to pokoušeli i lékaři. Tito se marné práce nakonec vzdali a on se obrátil k Bohu o pomoc.

Když se s velkou oddaností dovolával zásluh svatého Františka, jasně cítil, že se rána na břicho podivuhodně hojí a vnitřnosti se vrátily do původní polohy.

- 935 114. V diecézi Sora žil mladý muž jménem Jan. Výhřezem vnitřností a kýlou byl tak obtížně navštíven, že mu lékaři nedokázali pomoci. Jednoho dne šla jeho žena do kostela svatého Františka. Když se tu modlila za uzdravení svého manžela, řekl jí jeden z bratří ve své prostotě: »Jdi a řekni muži, ať se zaslíbí svatému Františkovi a místo kýly ať požehná svatým křížem!« Paní se vrátila domů a vyřídila muži, co slyšela. Muž udělal svatému Františkovi slib, místo kýly pokřížoval a vnitřnosti se zázračně vstřebaly dovnitř. Muž se podívil tak dokonalému a náhlému uzdravení a začal nedůvěřivě zkoušet, zda je to uzdravení opravdové.

Tyž muž jednou trpěl velikou horečkou. Tu se mu ve snu zjevil svatý František, zavolal ho jménem a řekl: »Neboj se, Jene, budeš z nemoci uzdraven.« Tomuto zázraku patří velká věrohodnost, protože se tehdy zjevil svatý František bohabojnému muži jménem Robertovi. Když se ho muž tázal, kdo je, odpověděl: »Jsem František a přišel jsem uzdravit jednoho ze svých přátel.«

- 936 115. Na Sicílii uzdravil František podivuhodným způsobem muže jménem Petr, který trpěl tríselnou kýlou, když mu přislíbil, že navštíví jeho svatyni.

14. kapitola *Slepí, hluší a němí*

- 937 116. V konventu bratří v Neapoli byl jeden z bratří, Robert, více let slepý. Pak mu onemocněla víčka zduřeninami, takže jich téměř nemohl

používat. Jednou se tam sešli bratři z jiných klášterů, kteří chtěli jít do celého světa. Tu svatý František, zrcadlo a příklad svatě poslušnosti, aby bratry novým zázrakem povzbudil k misijním cestám, uzdravil jmenovaného bratra následujícím způsobem: Jedné noci ležel bratr Robert na smrt nemocen. Už se začali modlit modlitby za umírající. A hle, u něho stojí blažený František se třemi svatými, v každém ohledu dokonalými bratry. Byli to svatý Antonín, bratr Augustin a bratr Jakub z Assisi. Protože ho v životě dokonale následovali, radostně ho provázejí i po smrti. Svatý František vzal malý nožík, odřízl nádory na víčkách, vrátil mu zrak a vyrval ho ze chřtánu smrti. Přitom mu pravil: »Synu Roberte, milost, kterou jsem ti prokázal, je pro bratry, kteří půjdou k dalekým národům, znamením, že jdu před nimi a budu řídit jejich kroky. Ať se rozcházejí s radostí a ochotným srdcem vyplnit to, co jim poslušnost přikázala. Poslušní synové se mají radovat, zvláště ti, kdo opouštějí rodinou zemi a zapomenou na svou vlast; mají horlivého vůdce a pečlivého předchůdce!«

- 938 117. V Zancati, což je městečko u Anagni, ztratil jeden rytíř úplně zrak. Jmenoval se Gerard. Stalo se, že do svého domu přijal dva pocestné, Menší bratry. Celá rodina je uctivě přijala a velmi dobře s nimi jednala. O slepotě hostitele však nevěděli. Pak se vrátili do kláštera bratří, asi 6 mil vzdáleného, a zůstali tam osm dní. Jednomu z těch bratří se v noci ve snu zjevil blažený František a pravil: »Vstaň a jdi rychle se svým druhem do domu toho hostitele, který mne ctí a vám pro mne prokazoval tolik pohostinnosti. Poděkujte mu za laskavé přijetí a odměňte se tomu, který vás tak uctil. Je totiž slepý; vinu na tom mají hříchy, z nichž se dosud nezpovídal. Čeká ho tma věčné smrti a velké tresty. K tomu ho poutají ještě neodčiněné prohřešky.« Když Otec zmizel, povstal jeho syn celý bez sebe a rychle se svým druhem provedl příkaz. Oba se vrátili ke svému hostiteli a ten, který měl ono zjevení, všecko mu vyprávěl. Muž byl nesmírně překvapen a ubezpečil bratra, že vše, co slyšel, je pravda. Byl k slzám dojat, zdrcen, dobře se vyzpovídal a přislíbil polepšení. Když se tímto způsobem stal vnitřním a obnoveným člověkem, dostal také světlo očí. Tento velký zázrak, který byl široko daleko znám, povzbudil všechny, kdo o něm slyšeli, k pohostinnosti.

- 939 118. V Thébách v Řecku žila slepá žena. O vigilií svatého Františka se postila o chlebě a vodě. O vlastním svátku ji brzy ráno zavedl její manžel do kostela bratří. Při pozdvihování během mše svaté pozvedla oči, jasně viděla a klaněla se. Hlasitě volala: »Bohu díky a díky jeho svatému; vidím

Kristovo Tělo!« Všichni přítomní se přidali k jejím chválám a po mši svaté se žena vrátila domů, a vedlo ji tam už vlastní světlo očí. Kristus byl pro Františka, dokud žil, světlem. A jako ho tehdy ctil ze všech sil, tak i dnes chce, aby jeho Tělu byla prokazována veškerá čest.

940 119. Čtrnáctiletý chlapec z městečka Pofi v Kampanii ztratil, postižen náhlou nemocí, úplně levé oko. Jeho těžká nemoc vytlačila oko tak hrozně z důlku, že viselo osm dní na slabém vlákně a málem seschlo. Protože nezbývalo, než je uříznout, i lékaři se vzdali vši naděje, obrátil se chlapecův otec celým srdcem na blaženého Františka s prosbami o pomoc. A neúnavný pomocník potřebných se neuzavřel prosbám prosícího. Mocně vrátil vysušené oko zpět na jeho místo, dal mu bývalý čerstvý vzhled a osvitil je vytouženým světlem.

941 120. V Castro v téže provincii udeřil shůry se řítící trám tak mocně do hlavy jednoho kněze, že oslepl na levé oko. Sražen k zemi, začal hlasitě vyzvat svatého Františka slovy: »Pospěš mi na pomoc, nejsvětější Otče, abych mohl tvůj svátek oslavit, jak jsem to tvým bratřím přislíbil.« Byla totiž vigilie jeho svátku. A zvedl se dokonale zdrav a propukl v radostné chvály. Také všichni okolostojící, kteří nad jeho neštěstím hořkovali, nechali žalu, divili se a radovali. Šel slavit svátek a všem vykládal o dobrotě a moci světce, a jak obě zakusil. Kéž by se z toho všichni poučili, aby oddaně ctili toho, který – jak víme – svým ctitelům tak ochotně pomáhá.

942 121. Když byl blažený František ještě zde na zemi živ... (srov. 1 Cel, č. 67).

943 122. Jeden muž z Monte Gargano, jménem Petr Romano, když ve svém vinohradu odřezával nožem kus dřeva, rozřízl si oko napůl tak zle, že pupila vyhřezla. Protože v této zoufalé a nebezpečné situaci od lidí nemohl nic očekávat, přislíbil, že nebude o svátku svatého Františka nic jíst, jestli mu blažený Otec pomůže. A ihned mu světec Boží vrátil oko tam, kam patřilo, spojil obě půlky a dal mu světlo očí.

944 123. Syn šlechtice, který byl od narození slepý, získal pro zásluhy blaženého Františka vytoužený zrak. Dostal jméno podle události: Illuminatus. Později, když dorostl, vstoupil do řádu svatého Františka a svůj svatý začátek dovršil svatým koncem.

945 124. Bevagna je slavné městečko ve spoletském údolí. Žila tam dokonale žena s dcerou, snad ještě světější, a s neteří, která byla Kristu dokonale oddána. František si jich vážil a několikrát využil jejich pohostinnosti. Žena měla totiž v řádu syna, a ten byl také dobrým Božím mužem. Jedna z nich, totiž neteř, oslepla; z tohoto světa neviděla nic. Jen

- vnitřní oči, jimiž patřila na Boží skutečnosti, viděly jasně. Prosili svatého Františka, aby se pro dobrotitost té zbožné ženy nad slepou slitoval. Tu potřel oči slepé ve jménu Nejsvětější Trojice a vrátil jí vytoužený zrak.
- 946 125. V Città della Pieve byl mladý žebrák... (podrobněji v 1 Cel, č. 147, 148).
- 947 126. V Apulii ztratila jedna žena už před léty řeč a velmi těžko se jí dýchalo. Jednou ve snu se jí zjevila Panna Maria a řekla: »Chceš-li se uzdravit, jdi na pouť do kostela svatého Františka ve Venose. Tam dojdeš touženého zdraví.« Ta žena vstala a protože nemohla ani mluvit, ani řádně dýchat, znamenitými rodičům naznačila, že chce jít co nejdříve do Venosy. Rodiče souhlasili a šli tam s ní. Když žena vcházela do kostela, prosila svatého Františka ze srdce o přimluvu; a tu se protrhl jakýsi ná-
dor v hrdle a před zraky všech lidí se podivuhodně uzdravila.
- 948 127. V diecézi Arezzo byla jakási žena sedm let němá. Vytrvale se utíka-
la k Bohu s prosbou, aby ji rozvázal jazyk. Hle: jednou, když spala, přistou-
pili k ní dva bratři v červeném rouchu a laskavě jí domlouvali, aby se zaslíbila
svatému Františkovi. Ráda jejich povzbuzení poslechla, a protože nemoh-
la mluvit, učinila slib v duši. Hned nato se probudila a zjistila, že může
mluvit.
- 949 128. Jeden soudce, jménem Alexandr, který o zázracích svatého Fran-
tiška velmi posměšně mluvil, byl k údivu lidí déle než šest let němý. Čím
kdo hřeší, tím také bývá trestán. A tento velký trest mu pomohl k obrácení.
Litoval toho, co proti zázrakům svatého Františka posměšně kdy řekl.
Světce si oblíbil, ten mu vyprosil dar kajícínosti, a když ho pokorně pro-
sil, vrátil mu řeč a přijal ho na milost. Od té doby svůj jazyk posvěcoval
chválami svatého Otce. Utrpení z něho udělalo zbožného člověka.
- 950 129. Protože jsme se zmínili o rouhači, napadá nám ještě něco, co
bychom mohli vyprávět jako užitečné poučení. Jakýsi rytíř, jménem Gi-
neldo z Borga v provincii Massa, velmi nemravně mluvil o skutcích
a divech blaženého Františka. Poutníky, kteří do Františkových kostelů
putovali, zahrnoval výsměchem a proti bratřím na veřejnosti nepěkně mlu-
vil. Když jednoho dne hrál v kostky, řekl nevědecky a nemoudře: »Je-li
František svatý, ať ukáže kostky osmnáct teček!« A skutečně: na všech
kostkách při hodu bylo šest. A to se opakovalo ještě osmkrát. Ale tomu
zaslepenci to nestačilo. Vršil hřích na hřích a rouhání na rouhání: »Je-li
pravdou,« řekl, »že je František svatý, ať dnes mečem padnu; není-li však
svatý, ať zůstanu zdrav.« Boží hněv nemeškal; podle Božího rozsudku
byla jeho modlitba hříchem. Když po hře svého synovce urazil, probodl

ho synovec mečem. Následujícího dne bezbožník zemřel. Byl ziskem peklu a synem tmy. Rouhači by se měli bát a nemyslet, že se jejich slova rozplynou ve vzduchu a že svatí, pomlouvání, nenaleznou zachránce.

951 130. Jedna žena, jménem Sibila... (srov. 1 Cel, č. 136).

952 131. Ve vsi Vicalvi, v diecézi Sora, žila dívka od narození slepá. Matka ji přivedla do kaple zasvěcené svatému Františkovi. Vzáyvala Kristovo jméno a pro zásluhy svatého Františka získala zrak, který nikdy od narození neměla.

953 132. V městě Arezzo žena, která byla sedm let slepá, získala v kostele svatého Františka u města zpět světlo očí.

954 133. V témže městě byl syn jedné chudé ženy svatým Františkem, je- muž ho zaslíbila, uzdraven od slepoty.

955 134. Jeden slepec ze Spella... (srov. 1 Cel, č. 136).

956 135. V Poggibonsi, ve florentské diecézi, žila slepá žena. Zjevením upozorněna, chtěla navštívit kapli svatého Františka. Když ji tam dovedli a ona se s pláčem vrhla před oltář, začala vidět a domů se vracela bez průvodce.

957 136. Jiná žena z Camerina... (z 1 Cel, č. 136).

958 137. Podobné se stalo jedné ženě z Gubbia... (tamtéž).

959 138. Jeden občan z Assisi byl pět let slepý... (tamtéž).

960 139. Albertin z Narni oslepl... (tamtéž).

961 140. Mladý muž, jménem Villa... (z 1 Cel, č. 149).

962 141. Jeden muž z diecéze Perugia oněměl... (tamtéž).

963 142. Jedna žena... (z 1 Cel, č. 150).

964 143. Bartoloměj z vesničky Arpino v diecézi Sora byl sedm let hluchý. Při zvolání jména svatého Františka začal slyšet.

965 144. Na Sicílii, ve vesnici Piazza, oněměla žena. Hlasem srdce se mod- lila k svatému Františkovi a získala zpět hlas.

966 145. Ve městě Nicosia slavil jako obvykle jeden kněz jitřní. Když ho lektor prosil o požehnání, zašeptal jen několik nesrozumitelných hlásek. Upadl do mdlob a odnesli ho domů. Celý měsíc byl němý. Když složil na radu jednoho Božího muže slib svatému Františkovi, uzdravil se jak ze svých mdlob, tak z němoty.

15. kapitola
Malomocní a trpící krvotokem

- 967 146. U San Severina žil mladík, jménem Atto... (podrobněji v 1 Cel,
č. 146).
- 968 147. Jiný muž, jménem Bonomo z města Fano... (tamtéž).
- 969 148. Jedna šlechtična, jménem Rogata z diecéze Sora, trpěla 23 let
krvotokem. Když slyšela, jak jeden chlapec italsky opěvuje zázraky, kte-
ré Bůh činí skrze blaženého Františka v těchto dnech, propukla z bolesti
v neutišitelný pláč. Tak se v ní rozněcovala víra, až si v duši řekla: »Blaže-
ný Otče Františku, skrze něhož se stalo tolik a tak úžasných zázraků,
osvobod' i mne od této nemoci. Tak veliký zázrak jsi doposud neudělal.«
Už vícekrát se totiž zdálo, že jmenovaná žena musí pro velikou ztrátu
krve zemřít; a když krvotok zastavili, otékala na celém těle.
- A opravdu, po několika dnech se cítila úplně zdravá. I jejímu synovi,
jménem Mariovi, uzdravil svatý Boží ruku, s níž nemohl hybat, na pro-
stý slib.
- 970 149. Na Sicílii uzdravil Kristův praporečník František ženu, která tr-
pěla krvotokem sedm let.

16. kapitola
Blázni a posedlí

- 971 150. Petr z Foligna konal jednou pouť... (s malými obměnami z 1 Cel,
č. 137).
- 972 151. Jedné ženě z města Narni... (šířeji v 1 Cel, č. 138).
- 973 152. V Marittimě trpěla jedna žena pět let nervovou chorobou, takže
neviděla a neslyšela. Zuby trhala oděv, nebála se vody ani ohně a upada-
la do záchvatů epilepsie. Jednou v noci, když se nad ní Boží milosrden-
ství smilovalo, upadla do zdravého spánku. Viděla totiž blaženého
Františka, jak sedí na překrásném trůně. Ona pak před ním padla na
kolena a úpěnlivě prosila o navrácení zdraví. Protože světec prosbu ještě
nevyslyšel, učinila slib, že neodmítne almužnu, pokud bude mít co dát
a pokud bude žádána pro jeho lásku. Světec ihned přijal smlouvu podob-
nou té, jakou on sám kdysi učinil s Bohem, a zcela jí navrátil zdraví tím,
že ji poznamenal znamením kříže.

- 974 153. U Norcie stonala jedna dívka dlouhou dobu. Nakonec se zjistilo, že ji trápí zlý duch. Často totiž skřípala zuby, zraňovala se, nevyhýbala se jámám a nebála se žádných nebezpečí. Také ztratila řeč, pak přestala užívat svých končetin a nic rozumného nedokázala udělat. Její rodiče, zničení zahanbením rodiny, přivázali ji na meška a vypravili se do Assisi. Když pak o svátku Zjevení Páně při slavné mši svaté ležela před oltářem svatého Františka, vyplivla cosi hrozného – co, nikdo neví. Ihned se zvedla, políbila oltář svatého Františka a úplně zdravá začala volat: »Chvalte Pána a jeho svatého!«
- 975 154. Podobně trapnou nemocí padoucnice byl stížen syn šlechtice. Všechno poslínal, na všechno se díval potměšilýma očima a plival cosi ďábelského – co, nikdo neví. Rodiče volali k Božímu světcu, prosili o lék a odporučili svého ubohého syna slitovné lásce. Nato se matce toho chlapce – ve spánku – zjevil dobrotivý přítel trpících a řekl jí: »Hned přijdu uzdravit tvého syna.« Žena se probudila, s třesením vstala a nalezla syna úplně zdravého.
- 976 155. Tu podivuhodnou moc, kterou měl svatý Otec už za svého pozemského života, nelze zamlčet. Když kdysi v městečku San Gemini hlásal radostnou zvěst o Božím království, přijal ho pohostinně jeden bohabojný muž. Žena toho muže byla však – jak bylo obecně známo – trápena zlým duchem. Když za ni prosili blaženého Františka, rozhodně se bránil cokoli udělat, protože se obával slávy od lidí. Konečně se nechal mnoha prosbami obměkčit, postavil tři bratry, kteří ho provázeli, do tří rohů, aby se modlili. Sám se postavil do čtvrtého rohu místnosti a začal se modlit. Když modlitbu skončil, přistoupil pln milosrdenství a s důvěrou k ženě. Ve jménu Ježíše Krista pak zlému duchu přikázal, aby z ní vyšel. Ten ji vztekle opustil tak rychle, že se Boží muž domníval: vysmívá se mi. Zrudl a odešel odtamtud. Když po čase procházel tím městem, volala za ním ta žena veřejně na ulici, aby k ní zašel na kus řeči. A přitom líbala jeho stopy. Ač mu uzdravení té ženy mnozí potvrzovali, promluvil si s ní teprve na prosby mnoha lidí.
- 977 156. Když František kdysi dlel v Città di Castello... (s malými změnami z 1 Cel, č. 70).

17. kapitola
Chromí a neduživí

978 157. V hrabství Parma se jedněm rodičům narodil syn, který měl úplně otočené chodidlo. Otec byl chudý, ale Františkovi ze srdce oddán. Jednou si Františkovi stěžoval na synovu nemoc, která mu působí starosti, a velmi přitom poukazoval na svou chudobu. Konečně se rozhodl nohu silně otočit do správné polohy. Porodní bába s tím souhlasila. Po koupe-
li, která nohu zvláčněla, chtěl tu nohu rovnat; a hle, byla pro zásluhy svatého Františka tak dokonale zdravá, jako by od počátku nikdy nebyla přetočená.

979 158. Ve Scoppitu u Amiterna měli rodiče jediného syna, kterého denně oplakávali jako hanbu celé rodiny. Nevypadal ani jako člověk, spíš jako přízrak, protože měl všechny údy obrácené, než podle přirozeného řádu měly být. Ramena byla spojena s krkem, ruce s hrudi a nohy otočeny k rukám. Vypadal spíš jako hrbatá koule než jako člověk. Vzdalovali ho očím rodičů i sousedů, aby se na něho s bolestí nemuseli dívat, ale i ze studu. Muž ve své bolesti své ženě stále činil výčitky, že nerodí jako jiné ženy syny, ale zrůdy, a činil z toho nesprávný závěr: trest Boží je z hříchu manželky. Tato však často plakala a vzdychala, starostmi obtížená a studem zmatená, ke Kristu, a přitom vyzývala svatého Františka, aby se ve své lásce k trpícím k ní sklonil a pomohl jí z hanby.

Jednou v noci ve svém smutku upadla do hlubokého spánku; tu se jí zjevil svatý František a těšil ji dobrotivými slovy: »Vstaň, dones chlapce na nedaleké místo, zasvěcené mému jménu, a vykoupej ho ve vodě tamější studánky. Jakmile chlapce tou vodou poliješ, bude zdráv.« Ale žena nesplnila příkaz světce; ani tehdy ne, když se jí světec zjevil podruhé. Ani potom příkaz nesplnila, když se jí zjevil potřetí.

Světce však měl s její prostotou dobrotivě soustrast a podivuhodně prokázal svou slitovnost. Potřetí se jí zjevil se slavnou Pannou, doprovázenou svatými apoštoly; vzal ji i s chlapcem a v okamžiku byla před bránou zmíněného místa.

Když svítalo na den a živé zjevení zmizelo, zmocnil se jí neuvěřitelný obdiv. Zaklepala na bránu. Když bratři slyšeli tu neslýchanou věc, podivili se; žena čekala s důvěrou uzdravení syna, které jí bylo třikrát příslibeno. Brzy přišly šlechtetné ženy z okolí na pouť. Když se o věci náhodou dozvěděly, načerpaly vodu ze studně a nejšlechtetnější z nich vlastnoruč-

ně jí dítě polila. V tom okamžiku se přemístily údy na pravá místa a chlapec byl zdrav.

980 159. V městečku Gori v ostijské diecézi se udělal jednomu muži na noze takový nádor, že nemohl chodit. Byl z toho úplně zoufalý. Protože v lidskou pomoc nemohl doufat, začal jednou v noci vylévat svou bižu před svatým Františkem, jako by ho viděl přítomného: »Svatý Františku, vzpomeň na mé služby a na mou úctu k tobě. Na oslu jsem tě vozil a tvé svaté ruce i nohy jsem líbal. Stále jsem ti byl oddán, stále jsem tě měl v lásce a nyní umírám útrapami a bolestí.« A František se těmi stížnostmi nechal pohnout. Ihned se zjevil, pamětliv dobrodiní a vděčen za úctu, v průvodu jednoho bratra. Říkal, že přišel na volání toho muže a že s sebou přináší pomoc. Tě nohy se dotkl malou hůlkou, která měla podobu Tau. Nádor praskl, zdraví se vrátilo, ale na onom místě je dodnes vidět znamení Tau. Tímto znamením totiž František ověřoval své dopisy, kdykoli musel někomu psát.

981 160. Pohřbívali, jedna dívka... (srov. 1 Cel, č. 127).

982 161. V hrabství Narni byl jeden chlapec... (s malými změnami z 1 Cel, č. 128).

983 162. Jakémusi Mikuláši z Foligna zchromla levá noha... (z 1 Cel, č. 129).

984 163. Jeden chlapec... (z 1 Cel, č. 130).

985 164. V městě Fano žil mrzák... (z 1 Cel, č. 131).

986 165. Mladé děvče z Gubbia... (z 1 Cel, č. 132).

987 166. Jiný chlapec z Montenero... (z 1 Cel, č. 133).

988 167. Jiný občan z Gubbia... (z 1 Cel, č. 134).

989 168. V diecézi Volterra žil muž jménem Riccomagno, který se jen s největší námahou a po rukou mohl vláčet po zemi. Vlastní matka ho opustila, protože byl tak hrůzně oteklý. Nakonec učinil pokorně svatému Františkovi slib, a byl uzdraven.

990 169. V téže diecézi byly dvě ženy Verde a Sanguigna tak srostlé, že vůbec nemohly chodit, pokud je jiní nenesli. Ruce, o které se opíraly, aby se mohly pohybovat, měly zraněné. Po slibu svatému Otci došly zdraví.

991 170. Jakýsi Jakub z Poggibonsi byl tak hrozně zmrzačený, že se ústy dotýkal kolenou. Jeho matka, vdova, ho donesla ke kapli svatého Františka, a on ho, když se za jeho uzdravení modlila k Pánu, uzdravil a zdravého poslal domů.

992 171. Ve Vicalvi měla jedna žena seschlou ruku. Pro zásluhy svatého Otce byla pak taková jako ta zdravá.

- 993 172. Ve městě Capua slíbila jedna žena, že navštíví hrob blaženého Františka. Pro starosti o domácnost však na slib zapoměla. A tu byla zasažena na pravé straně těla. Ani hlavou, ani ramenem nemohla pohnout. Trápena bolestí, sužovala své sousedky neustálým bédováním. Dva bratři šli kolem a na žádost jednoho kněze k nešťastnici zašli. Když žena vyznala, že nesplnila slib, dostala od nich požehnání a v tu chvíli byla uzdravena. Trestem zmoudřela a bez meškání splnila, co slíbila.
- 994 173. Bartoloměj z Narni... (podrobněji v 1 Cel, č. 135).
- 995 174. Podobná znamení působil světec už v době, kdy žil na zemi. Tak na svých cestách přišel například v diecézi ríetské do vesnice, kde před něho položila uplakaná žena osmiletého syna. Chlapec byl už čtyři roky tak oteklý, že mu ani nohy nebyly vidět. Světec ho pozvedl, vložil na něho ruce, a jakmile se ho dotkl, začal otok opadávat. Uzdravil se a s matkou, plnou radosti, děkoval Bohu a jeho světcům.
- 996 175. Ve městě Toscanella... (s malými dodatky jako v 1 Cel, č. 65).
- 997 176. Jindy přišel do Narni... (z 1 Cel, č. 66).
- 998 177. V Gubbio byla jedna žena... (z 1 Cel, č. 67).
- 999 178. Jednou přišel do města Orte a chtěl tam přenocovat. Tu dovedli chlapce, jménem Jakub, rodiče ke světcům, protože byl úplně zkroutený, a prosili ho za uzdravení. Nemoc ho tak zřídila, že mu hlava ležela na kolenou a několik kostí měl zlomených. Když ho František požehnal a pokřičoval, začal se ihned narovnávat, a byl dokonale uzdraven,
- 1000 179. Jiný občan z téhož města měl mezi rameny nádor velikosti pecnu. František mu požehnal a byl tak dokonale zdrav, že po nádoru nezbylo ani stopy.
- 1001 180. Ve špitále v Città di Castello byl všem známý mladík, který byl už sedmý rok tak zchromlý, že se musel plazit po zemi jako zvíře. Matka za něho vroucně prosila svatého Františka, aby mu pomohl. Světec přijal její slib a vyslyšel vzdechy prosící matky. Povolila pouta chromého těla a vrátila se mu schopnost normálně chodit.
- 1002 181. Praxeda, mezi zbožnými ženami v Římě a okolí známá, od dětství se z lásky k věčnému Snoubenci zavřela do úzkého vězení a po 40 let se tam zdržovala. U svatého Františka si vysloužila dobrodiní důvěrného přátelství, protože on ji přijal, což u žádné jiné ženy neudělal, k poslušnosti a pro její zbožnou oddanost Bohu ji dovolil nosit řádový oděv, totiž hábit a provaz. Když jednou ráno překročila práh cely, aby si zařídila pár nutných věcí, padla náhle na zem. Zlomila si nohu a vykloubila si ramenní kost. Celá léta Kristova panna neviděla člověka

tváří v tvář a měla pevné předsevzetí tak to i dodržet. Když tedy nyní ležela na zemi jako kus dřeva a nechtěla, aby ji někdo těšil či ji pomáhal, nevěděla, na koho by se měla obrátit. Na rozkaz jednoho kardinála a radu nějakých zbožných lidí začali ji přemlouvat, aby své dobrovolné vězení opustila, aby se nechala jednou zbožnou ženou ošetřovat a aby tak unikla nebezpečí smrti následkem zanedbání a nedostatku péče. Ona se proti tomuto plánu tvrdě postavila a odmítala svůj slib být jen v jediném bodě nedodržet. S pláčem se vrhla k nohám Božímu milosrdenství a večer lkala před obrazem blaženého Otce Františka: »Můj svatý Otče, tolika lidem, které jsi za svého pozemského života vůbec neznal, stále dobrotitě pomáháš. Proč nepomáháš mně v té hrozné bídě, která jsem si svou dobrotivost a náklonnost už za tvého pozemského života získala? Musím, jak vidíš, blažený Otče, zrušit své předsevzetí, nebo riskovat smrt.« A když toto všechno říkala srdcem i ústy a svůj politováníhodný stav se vzdechy předkládala, náhle usnula a dostala se do vytržení.

A hle, dobrotivý Otec, oblečen do bílého hávu slávy, sestoupil do tmavé kobky a mile řekl: »Vstaň, požehnaná dcero, a neboj se! Dosta-neš darem zázrak uzdravení a od svých předsevzetí neustupuj!« A vzal ji za ruku, pozvedl a zmizel. Ona pak chodila po své malé cele sem a tam, aniž si jasně uvědomovala, co se s ní působením Božího služeb-níka stalo.

Domnívala se, že vidí zjevení. Konečně přistoupila k okénku a dala obvyklé znamení. Kolem běžel nějaký mnich a v podivu jí řekl: »Co se stalo, matko, že jsi mohla povstat?« Ona prosila o světlo, protože mysle-la, že stále sní. Když ji donesli svíčku, přišla k sobě a necítila bolest. A vyprávěla po řadě vše, co se stalo.

18. kapitola

Různé zázraky

1003 182. V sabinské diecézi žila stará matička, asi 80letá, která měla dvě dcery. Dítě jedné, která už zemřela, svěřila na kojení druhé. Protože však tato sama konečně počala, ztratilo se jí mléko z prsou. Nebyl tu tedy nikdo, kdo by osiřelému děcku mohl pomoci. Stařenka se pro vnuka trápila, ve své velké chudobě nešťastná, a nevěděla, kam se obrátit. Chla-peček zeslábl a žalem slábla i babička. Jedné noci podržela vrnícím děcku u úst svůj seschlý prs a uslzená volala o radu a pomoc k svatému

Františkovi. Ihned se zjevil milovník dětské nevinnosti a s obvyklou láskou se slitoval nad stařenkou a vnoučkem. »Ženo,« řekl, »já jsem František, k němuž v slzách voláš. Drž svůj prs u úst dítěte; Bůh ti dá bohatě mléka.« Stařenka vyplnila rozkaz světce a prsa osmdesátileté ihned dala dostatek mléka. Tato událost byla všude známa, protože všichni s podivem viděli, jak schýlená stařena rozkvetla jakoby mladistvou krásou. Mnoho lidí se sbíhalo, aby vidělo ten div; mezi nimi byl i hrabě z toho kraje, který se přišel přesvědčit osobně o tom, co se povídalo. Když k ní přišel a chtěl se o pověsti přesvědčit, stříkla mu stařenka do obličeje mléko, a tímto postříkáním ho odehnala. Všichni chválili Pána, který jediný koná zázraky, a jeho služebníka, svatého Františka, horlivě a vroucně ctíli. Dítě rychle rostlo, síleno podivuhodnou výživou a brzy bylo větší, než bývají děti toho věku.

1004 183. Jeden muž, jménem Martin, hnal své krávy daleko od městečka na pastvu. Jedna kráva tak nešťastně padla, že si zlomila nohu tak zle, že Martin přestal doufat v její uzdravení. Chtěl ji zabít, ale neměl čím. Běžel tedy zpět domů a péči o krávu přenechal svatému Františkovi; aby ji totiž vlci neroztrhali dříve, než se vrátí. Brzy přišel s řezníkem ke krávě v lese, ale našel ji, jak se klidně pase, jako by nikdy neměla zlomenou nohu. Děkoval dobrému pastýři, který tak starostlivě o krávu pečoval a uzdravil ji.

1005 184. Jiný muž z Amiterna se obrátil na svatého Františka se svými žalobami proti těm, kteří mu ukradli tažného mezka. Jednou v noci slyšel hlas, který mu řekl: »Vstaň, jdi do Spoleta a tam najdeš svého mezka.« Hlasem probuzen, podivil se, ale pak opět usnul. Když byl po druhé zavolán, tázal se, kdo ho volá. A slyšel: »Já jsem František, jehož jsi volal.« Přesto se však obával, že se mýlí, a proto odložil provedení rozkazu. Po třetím zavolání teprve poslechl. Šel do Spoleta a zvíře tam našel zdravé. Vrátili mu je zpět a on si je odvedl domů. Tuto událost vyprávěl všude, kam přišel, a provždy slíbil sloužit svatému Františkovi.

1006 185. Muž z Antrodoka koupil velmi krásnou mísu a dal ji své ženě, aby ji opatrovala. Jednoho dne vzala mísu služka, aby ji vyčistila. Nalila do ní horký louh a mísa praskla na více kusů. Se strachem přinesla služka střepy své paní; spíše slzami než slovy vyprávěla, co se stalo. Paní se však také začala bát hněvu svého muže a očekávala bití. Střepy ukryla, dovolávala se Františkových zásluh a prosila o milost. Ihned se na přimluvu světce spojil střep se střepem a rozbitá mísa byla celá. Mezi sousedkami propukla velká radost, protože s ubohou ženou sou-

cítily. Ona sama svému manželovi první řekla o tomto podivuhodném divu.

1007 186. Jednomu muži z Monte dell'Olmo prasklo rádlu právě ve chvíli, kdy je přidělával k pluhu. Byl velmi zarmoucen a neplakal méně nad rozbitým rádlem než nad ušlou mzdou. »Blažený Františku,« lkal, »pospěš mi na pomoc, doufám ve tvé milosrdenství. Každý rok budu tvým bratřím dávat míru pšenice i sloužit jim, dáš-li mi teď milost celého rádlu.« Po modlitbě bylo rádlu opravdu celé a po švech lomu nebylo ani stopy.

1008 187. Jeden duchovní ve Vicalvi, jménem Matouš, vypil smrtelný jed. Byl z toho tak těžce nemocen, že nemohl ani mluvit a čekal jen na smrt. Jeden kněz ho napomínal, aby se u něho vyzpovídal, ale on nemohl promluvit ani slovo. V srdci se však pokorně modlil ke Kristu, aby mu pro zásluhy svatého Františka vrátil zdraví. Jakmile v slzách vyslovil jméno svatého Františka, vyzvracel před přítomnými jed a byl zdrav.

1009 188. Pan Trasmondo Annibaldi, římský konzul, měl v době, kdy účadoval v Sieně, u sebe jakéhosi Mikuláše, jehož si velmi vážil, protože mu konal dobré služby v domě. Když se na jeho bradě objevily náhle příznaky jedné smrtelné choroby, mluvili lékaři už jenom o smrti. Jednou však, když si trochu zdříml, zjevila se mu Matka Boží a vyzvala ho, aby složil svatému Františkovi slib a neprodleně navštívil jeho svatyni. Hned zrána svému pánu vidění vyprávěl. Ač se pán všemu divil, rychle se s ním vydal na cestu, aby věc vyjasnil. Přišel s ním do Assisi a u hrobu svatého Františka přítel opravdu nabyt zdraví. Toto navrácení zdraví je jistě podivuhodné, ale podivuhodnější je zjevení Panny, která se k nemocnému snížila a vysoko hodnotila zásluhy našeho světce.

1010 189. Všem, kteří ho prosí, náš světec pomáhá a žádnou potřebou, s níž k němu lidé přicházejí, neopovrhne. V Seguntu ve Španělsku měl jeden muž třešeň, která nesla každoročně bohatě plodů, a tím majitele velmi obohacovala. Najednou však strom uschl. Tu ho chtěl pán porazit, aby neubíral země, jeden soused ho však povzbuzoval, aby strom ještě svěřil blaženému Františkovi. A on tak učinil. Podivuhodně se strom v pravou dobu zazelenal, kvetl, měl i listí. Úroda byla tak bohatá jako obvykle. Z vděčnosti za velký zázrak posílal pak pán bratřím každoročně ovoce z toho stromu.

1011 190. Když u Villasilos jakási plíseň zničila vinice, tázali se obyvatelé jednoho bratra z kazatelského řádu o radu, co proti neštěstí dělat. Poradil jim, aby si vybrali dva světce, které chtějí, a pak losem rozhodli, který

bude patronem, aby zničil ničitele révy. Zvolili si svaté Františka a Dominika. Pak metali los, a padl na Františka. A protože on se stal ochráncem, zmizeli všichni ničitelé vinohradů. Proto mu prokazovali velkou úctu a měli v lásce jeho řád. A každý rok posílali bratřím za ten zázrak na vinicích zvláštní almužnu ve víně.

1012 191. U Palencie měl jeden kněz stodolu na pšenici. Tato byla každý rok plná jakýchsi brouků, kteří žrali zrna. Rozezlen nad velkými škodami, myslil na protilék a doporučil stodolu pod ochranu svatého Františka. Brzy nalezl u stodoly všechny brouky mrtvé a smetené na pěknou hromadu. Kněz si pro vyslyšení svatého Františka velmi zamiloval a za dobrodiní mu byl vděčný; z lásky k němu dával chudým každý rok dar zrna.

1013 192. V době, kdy Apulii napadly kobylky a všechno vyžraly, doporučil starosta města Pietramaly zemi Františkovi. Pro zásluhy svatého Otce byla tato část Apulie ušetřena biče, ač všechno kolem bylo zničeno.

1014 193. Jedna bohatá žena z Galety měla na prsou vřed. Zápachem a bolestmi byla ubita a účinnou pomoc nemohla najít. Jednoho dne vešla do kostela bratří, aby se tu pomodlila. Tam uviděla knížku, v níž bylo psáno o životě a zázracích svatého Františka. Začetla se tedy horlivě do ní. A když se o Františkovi poučila, vzala knížku a v slzách si ji položila na nemocné místo. »Jako je pravda všechno, co je v této knížce o tobě psáno, svatý Františku, pomoz i mně pro své zásluhy od mé nemoci!« A plakala a vroucně se modlila. Když pak odstranila obvaz, zjistila, že je úplně zdráva a že po nemoci není ani stopy.

1015 194. Něco podobného se přihodilo v byzantské říši. Jeden otec měl syna, který trpěl velkým nádorem. Přimlouval se tedy zbožně za něho u svatého Františka: »Světče Boží, jsou-li pravdou zázraky, které se o tobě po celém světě vyprávějí, učiň, abych na svém synovi zakusil ke chvále Boží tvou úžasnou dobrotu.« A tu se sesmekl obvaz, před očima všech praskl nádor, zkažený hnis vyšel ven a tělo syna bylo tak zdravé, že po nádoru nezbylo ani stopy.

1016 195. Ještě když blažený František chodil po této zemi, trpěl jeden bratr hroznou nemocí, která s ním mrštila o zem a jeho končetiny kroutila do nepřírodných poloh. Někdy, když se tak válel po zemi a byl jako ztuhlý, vymršťoval do vzduchu hlavu a nohy, aby hned opět padal na zem a válel se ve slínách. Otce se tato těžká nemoc velmi dotýkala. Když se nad ním jednou pomodlil, uzdravil ho znamením kříže, takže v budoucnosti neměl už žádných potíží.

- 1017 196. Po smrti svatého Otce měl jiný bratr v bederní krajině tak zlou
píštěl, že se uzdravení pokládalo za nemožné. Prosil ministra, aby mu
dal dovolení navštívit hrob svatého Františka, ale ministr mu dovolení
nedal, aby pro námahy cesty se jeho stav ještě více nezhoršil. Bratr byl ze
všeho velmi smutný. V noci se však po jeho boku objevil blažený Franti-
šek a řekl: »Můj synu, už se netrap! Vysvlékni kožišinu, kterou jsi oděn,
sejmi náplast z rány, zachovávej svou řeholi a hned budeš zdrav!« Jakmi-
le se ráno probudil, učinil, jak mu světec uložil, a uzdravil se.
- 1018 197. Jeden muž byl na hlavě těžce raněn... (jako v 1 Cel, č. 143).

19. kapitola

Závěr divů blaženého Františka

- 1019 198. Nesmírná láska našeho Pána Ježíše Krista potvrdila to, co je o jeho
světci a našem Otcí napsáno a rozšířeno, následnými divy a zázraky jako
pravdivé. Nemá tedy smysl podřizovat lidskému soudu to, co je potvrze-
no božskými divy. Pokorně a vroucně prosím tedy jako syn tohoto Otce
všechny, aby psané ochotně přijali a uctivě obsahu naslouchali. I když to
někdy není řečeno důstojně, o sobě to vždy velmi důstojné je a je hodné
veškeré úcty. Kéž by se přehlédla neobratnost pisatele a cenila se jeho
spolehlivost, horlivost a námaha. Denně nelze nacházet nové, ani nelze
úhelník zaoblovat, ani nejrůznějším dobám a přáním přizpůsobovat to,
čeho se nám v určité době dostalo. Ke psaní tohoto spisu jsme nepřistu-
povali z hříšné ješitnosti, ani jsme se ve veliké různorodosti látky nene-
chávali vést vlastní vůlí. Jen vytrvalý tlak bratří a rozkaz představených
nás vedly. Odměnu očekáváme od Krista Pána a vás, bratří a otcové,
prosíme o shovívavost a lásku. Staň se! Amen!

Na konci knihy vzdejme Kristu chválu a slávu!

SV. BONAVENTURA

LEGENDA MAIOR

(Větší životopis svatého Františka)
(1260-1262)

LEGENDA VĚTŠÍ – jak se jí říká, aby se odlišila od *Legendy* menší používané v chóru – představuje klasické dílo v oficiálních životopisech Františka z Assisi. Bonaventura, pověřený generální kapitulou, konanou r. 1260 v Narbonu, předložil toto své dílo na následující generální kapitule v Pise r. 1263 a dosáhl jím »úspěch«, který mu byl později potvrzen generální kapitulou v Paříži r. 1266, kdy došlo k rozhodnutí zničit všechny předcházející životopisy a uvolnit tak místo *Legendě větší* jako jediné. Tato *Legenda*, která převážně čerpá z »trilogie« Tomáše z Celana, má od roku 1266 úkol jako jediná zosobňovat Františkův obraz a jeho počáteční a původní náboženskou zkušenost. Navzdory obviněním, s kterými se duchovní otcové později obraceli na Bonaventuru, že s velkou »pílí« vynechal mnohé věci a mnohá vysvětlení obsažená ve *Staré legendě*, která byla zničena, je jisté, že *Menší bratři* živě pocítovali transcendentní kouzlo svého zakladatele, zachycené vyprávěním o jeho ztotožnění s Kristem a s jeho eschatologickým posláním »anděla šesté pečete«. Jde o typologii, která by vzhledem ke starým svědectvím ve skutečnosti pocházela od Jana z Parmy.

ÚVOD

1020 1. V těchto posledních dnech se projevila dobrota našeho Spasitele Boha na jeho služebníku Františkovi. Ukázala se všem, kteří jsou pokorní a milují svatou chudobu. Když velebí nesmírné Boží milosrdenství, jak se na něm proslavilo, učí se příkladem Františkova života. Odřikají se zplna bezbožnosti a světských žádostí, žijí podle Kristova vzoru a neustále prahnou po naplnění blažené naděje. On byl opravdu chudíčký a zkroušený, a tak vznešený Bůh na něj shlédl s ochotnou dobrotivostí. Nejen že pozdvihl nuzného z prachu světského života, ale učinil ho vyznavačem, vůdcem a hlasatelem evangelní dokonalosti. Dal ho věřícím jako světlo, aby vydával svědectví o světle a připravil Pánu k srdcím věřících cestu jasu a pokoje.

1021 On jako jižní hvězda uprostřed mlhy jasnými záblesky života a učení se zaskvěl, svou oslnivou září vyvedl na světlo ty, kteří seděli ve tmě a ve stínu smrti. Jako duha skvějící se uprostřed nádherných mraků ukazoval na sobě znamení úmluvy s Hospodínem, zvěstoval lidem pokoj a spasení jako anděl pravého míru. Podobně jako Předchůdce byl ustanoven od Boha, aby připravoval cestu na poušti nejpřísnější chudoby a kázal příkladem i slovem pokání. Nejprve byl vybaven dary nebeské milosti, potom obohacen zásluhami nepřemožené ctnosti. Také byl naplněn prorockým duchem, pověřen andělským posláním, serafsky zapálen a jako muž posvátného řádu vzhůru vyzdvížený na ohnivém voze – jak se jasně poznává z běhu jeho života – dokázal o sobě, že přišel v duchu a moci Eliášově.

1022 Proto se také právem tvrdí, že je označen pravdivým proroctvím i druhého Ženichova přítele, apoštola a evangelisty Jana, v podobě anděla vystupujícího od východu slunce, který má znamení živého Boha. Při otevření druhé pečeti říká Jan v Apokalypse: »Viděl jsem druhého anděla vystupovat od východu slunce se znamením živého Boha.«

2. V tomto Božím poslu vidíme pevnou vírou Božího sluhu Františka, milého Kristu, který je nám vzorem a světu předmětem obdivu, všimneme-li si jen vrcholu jeho výtečné svatosti. Když svatě žil mezi lidmi, obřázel na sobě andělskou čistotu, pro niž se stal vzorem těm, kdo chtějí

dokonale následovat Krista. K takovému poznání ve víře a zbožnosti nás přivádí nejen jeho poslání »volat k pláči a nářku, k oholení hlavy a opásání se žíní, poslání označit písmenem Tau na čelech lkající a truchlící muže« znakem kříže pokání, přičemž i jeho roucho se tvarem kříží podobalo. Nezvratným svěděním pravdy potvrzuje nadto podobnost s ukřižovaným Kristem i pečeť živého Boha vtlačena do těla – ne přirozenou silou nebo řemeslným důvtipem, ale podivnou mocí ducha živého Boha.

1023 3. V žádném případě nebyl bych se pokusil vypsát život tohoto tak ctnostného muže, plně hodný následování, když se cítím tak nehoden a neschopen, kdyby mne k tomu nepohnula vroucí touha bratří, svorné naléhání generální kapituly a povinná zbožná úcta k svatému Otci. Mám v čerstvé paměti, jak jsem byl jeho přímluvou a zásluhami v dětském věku vysvobozen z jícnu smrti. Obával bych se, abych snad nebyl trestán jako nevděčník pro nešlechtnost, kdybych zamlčel, co je mu ke chvále, a nehlásal to.

Nejdůležitější příčinou, proč беру na sebe tuto práci, je, že jeho prostřednictvím zachoval mi Bůh život těla i duše a že jsem na sobě zakusil jeho moc. Z vděčnosti hledím sesbírat ctnosti jeho života, skutky i slova jako drobtý – dílem nepovšimnuté, dílem rozptýlené – i když ani já snad neseberu všechno. Jde však o to, aby tyto vzpomínky nezanikly smrtí těch, kteří se sluhou Božím se stýkali.

1024 4. Abych sám bezpečněji a jasněji znal život, jehož pravdivé vyličení mám zanechat potomstvu, navštívil jsem místo zrození, pobytu a smrti svatého muže a často jsem pilně rozmlouval s jeho přáteli a důvěrníky, kteří dosud žili. Mluvil jsem zejména s některými, kteří byli význačnými svědky a následovníky jeho svatosti. Těm pro poznání pravdy a osvědčenou ctnost třeba nepochybně věřit.

V líčení věci, které Bůh vykonal prostřednictvím svého sluhy, nechtěl jsem vyhledávat ozdobného slohu. Vždyť zbožnosti čtenáře více prospívá řeč prostá než okázalá.

1025 Také jsem při vyprávění nepostupoval vždy podle časového sledu, abych zabránil zmatku, ale raději jsem se snažil zachovat vnitřní souvislost podle toho, jak se zdálo, že věci současné jsou rozdílné povahy, nebo zase věci, které se sebehly porůznu, jsou stejného druhu nebo podobné.

1026 5. Začátek jeho života, postup a dovršení jsou vypsány v patnácti kapitolách, které jsou níže vyznačené.

V prvé se píše o jeho životě ve světském stavu, ve druhé o jeho dokonalém obrácení k Bohu a opravě tří kostelů, ve třetí o založení řadu

a schválení řehole, ve čtvrté o rozvoji řádu pod jeho vedením a potvrzení řehole dříve schválené, v páté o přísnosti života a o tom, jak nalézal radost v tvorstvu, v šesté o pokoře, poslušnosti a o tom, jak Bůh ochotně plnil jeho přání, v sedmé o lásce k chudobě a podivuhodné pomoci v nouzi, v osmé o něžné dobrotivosti a o tom, jak nemá tvář projevovala vůči němu přítulnost, v deváté o vroucí lásce a touze trpět, v desáté o usilovné modlitbě a její moci, v jedenácté o chápání Písma svatého a o prorockém duchu, ve dvanácté o účinku kázání a milosti uzdravování, v třinácté o svatých jizvách, ve čtrnácté o jeho trpělivosti a konci života, v patnácté o kanonizaci a jeho přenesení, a konečně je připojeno něco o zázracích, které se staly po jeho šťastné smrti.

1. kapitola

O životě svatého Františka ve světském stavu

1027 1. V městě Assisi byl muž jménem František. Jeho památka je požehnána, protože Bůh jej předešel sladkým požehnáním, milostivě jej vyprostil z nebezpečí nynějšího života a naplnil jej v hojnosti dary nebeské milosti. Ačkoliv v mladém věku vyrůstal v marnostech mezi lidskými syny propadlými marnosti – a když si osvojil určitou znalost písma, dali jej učit se zistnému kupeckému řemeslu – byl přesto chráněn nebeskou záštitou. I když miloval radovánky, neotročil mezi bujnou mládeží tělesné nevázanosti. Ačkoliv pracoval, aby měl zisk, nesložil uprostřed hrabivých kupců svou naději v peníze a poklady.

1028 Bůh vstúpil do srdce mladého Františka útrpnost a štedrost k chudým. Od dětství s ním rostla a naplnila jeho srdce takovou dobrotou, že jako posluchač evangelní zvěsti, který není hluchý, umínal si, že dá něco každému prosícímu, zvláště když by se dovolával Boží lásky.

Jednou zaujat rušnou činností v kupeckém krámu odbyl s prázdnou – ačkoliv to neměl ve zvyku – jakéhosi chudása, který pro Boží lásku prosil o almužnu. Hned však šel do sebe, vyběhl za ním a vlídně jej obdaroval almužnou. Slíbil Pánu Bohu, že od té chvíle nikdy, bude-li mu možno, neodepře ničeho prosícím pro lásku Páně. Až do smrti to zachovával s trvalou vroucností a zasloužil si hojného rozmnožení lásky k Bohu i rozmnožení milosti. Říkal později, když už dokonale Krista oblékl, že ještě ve světském rouchu sotva kdy mohl slyšet bez proměny srdce hlas vyjadřující Boží lásku.

1029 Také poddajná mírnost s jemným chováním, trpělivost a ústupnost nad lidskou míru, obětavá štedrost převyšující dostatečnost jmění zdály se být jakýmisi červánky budoucího božského požehnání, které se pak na něho hojně rozlilo, neboť těmito jistými známkami dobrých vloh mladík vynikal.

Jeden velmi prostý muž z Assisi, když jednou potkal Františka, jak jde po městě, patrně z Božího vnuknutí sňal ze sebe plášť, prostřel mu roucho před nohy a volal, že František bude hoden vši možné úcty, protože vbrzku bude dělat veliké věci a všichni věřící ho budou slavně velebit.

1030 2. František však ještě neznal Boží záměr: otcovým příkazem byl upoután na vnější věci a porušení přirozeného zrození ho táhlo dolů. Ještě se nenaučil dívat se na nebeské věci a nepřivykl věcem božským. »Přišel-li na člověka utrpení, popravá sluchu duchovním záležitostem.« Proto »společnula na něm ruka Hospodinova« a »pravice Nejvyššího způsobila proměnu«. Sužovala dlouhou nemocí jeho tělo, aby připravila duši na pomazání Duchem svatým. A když nabral znovu tělesných sil a připravil si podle zvyku pěkný oděv, přišel mu vstříc nějaký rytíř. Byl sice ušlechtilý, ale chudý a bídne oblečený. František pocítil srdečnou bolest nad jeho nuzotou. Ihned se svlékl, aby vykonal zároveň dvojí skutek lásky: zakryl stud vznešeného rytíře a pomohl chudému člověku z nouze.

1031 3. Když následující noci usnul, ukázala mu Boží dobrota překrásnou velikou síň s rytířskou výzbrojí, ozdobenou znakem Kristova kříže, aby naznačila, že milosrdenství prokázané pro lásku nejvyššího Krále chudému rytíři má být vyváжено nepoměrnou odměnou. Když se tázal, či to všechno je, ujistila ho nebeská odpověď o tom, že to bude jeho a jeho rytířů. A tak když ráno procitl, domníval se, že nezvyklé vidění bude znamením velikého štěstí. Neměl totiž ještě ducha vycvičeného, aby mohl zkoumat Boží tajemství a neuměl prostřednictvím viditelných věcí přecházet k nazírání na pravdivost neviditelného. Umínil si – bez potuchy o Božím řízení – vydat se do Apulie k jakémusi štedrému hraběti s nadějí, že v jeho službách dosáhne rytířství, k němuž vidění ukazovalo.

1032 Když brzy potom se vydal na cestu a přišel k nejbližšímu městu, uslyšel v noci Pána, jak mu důvěrně říká: »Františku, kdo ti může prokázat lepší věci: pán nebo sluha, bohatý nebo chudý?« A když mu František odpověděl, že pán a bohatý, hlas řekl: »Proč tedy opouštíš pro sluhu pána a pro chudého člověka bohatého Boha?« František se zeptá: »Co chceš, Pane, abych učinil?« Pán mu řekne: »Vrať se do své země, neboť vidění, kterého se ti dostalo, znamená duchovní působení. Vyplní se na

tobě ne lidskou činností, ale Božím řízením.« Když se rozednilo, vrátil se rychle do Assisi, ubezpečen a s radostí. Už teď se stává vzorem poslušnosti a očekává, jak se projeví vůle Páně.

1033 4. Od té doby se vzdaloval hluku veřejných záležitostí kupeckého řemesla a vroucně prosil nebeskou dobrotu, aby mu zjevila, co má dělat. Vytrvalostí v modlitbě v něm mohutněl plamen nebeské touhy a pro lásku k nadzemské vlasti málo si vážil jako nicoty všeho pozemského. Poznával, že našel ukrytý poklad a jako prozíravý kupec pomýšlel všechno prodat a koupit nalezenou perlu. Ještě však nevěděl, jak by to udělal. Přece však se mu dostávalo vnuknutí, že duchovní směna hodnot začíná tím, že si neceníme světa, a Kristovo rytířství že musí být uvedeno vítězstvím nad sebou samým.

1034 5. Když jednoho dne jel na koni po rovině, která se prostírá pod městem Assisi, potkal nějakého malomocného. Jak se náhle objevil, vyvolal ve Františkovi nemalou ošklivost. Ten však obnovil předsevzetí dokonalosti, které ve své mysli již počal, a vzpomněl si, že musí nejdříve přemoci sebe sama, chce-li být rytířem Kristovým. Seskočil tedy z koně a běžel malomocného políbit. Ten vztáhl k němu ruku s prosbou o dar a vzal si od něho peníze zároveň s políbením. Potom František sedl na koně a malomocného už neviděl, ač se rozhlížel kolem dokola a všude byla jen čirá pláň. A tak byl naplněn údivem a radostí a začal vroucně chválit Pána svým zpěvem. Umínil si, že od té chvíle bude vystupovat vždy výše.

Potom vyhledával pustá místa, příznivá pro vážnou usebranost. Zde se neustále oddával nepopsatelnému lkání a po dlouhém, usilovném prošení dosáhl od Pána vyslyšení.

1035 Když totiž jednoho dne se takto v odloučenosti modlil a převelikým žářem byl přetavován k podobnosti s Bohem, ukázal se mu Ježíš Kristus přibitý na kříži. Při pohledu na něho byla jeho duše ovládnuta dojetím a památka na Kristovo umučení se vtiskla do nitra jeho srdce. Od té chvíle, kdykoliv mu Kristovo ukřižování přišlo na mysl, stěží se zdržel navenek slz a nářku, jak sám později důvěrně vyprávěl, když se blížil konci života. Muž Boží porozuměl, že tímto zjevením byl mu připomenut výrok evangelia: »Chceš-li přijít za mnou, zapři sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mne!«

1036 6. Od té chvíle se oblékl duchem chudoby, osvojil si pokorné smýšlení a byl zapálen vnitřní dobrotivostí. Dříve se velice štítil nejen styku s malomocnými, ale i z odstupu se na ně podívat. Nyní však kvůli ukřižovanému Kristu, který podle prorokova slova se zjevil v opovržení jako

malomocný, prokazoval s dobrotivou vroucností malomocným služby pokory a vřídlosti, aby sebou samým opovrhl. Často navštěvoval jejich obydlí, štědře jim uděloval almužnu a s mocným citem útrpnosti jim líbal ruce i ústa. Toužil po tom, aby chudým žebřákům mohl rozdat sám sebe, nejen své věci. Někdy svlékal šaty, někdy je páral nebo trhal, aby chudé podaroval, když neměl po ruce nic jiného. Přispíval také uctivě a srdečně chudým kněžím, zejména na vybavení oltáře, aby tak měl účast na bohoslužbě a služebníkům Božím doplnil, čeho se jim nedostávalo.

1037 Když jednou v té době navštívil ze zbožného úmyslu prahy apoštola Petra a uviděl u chrámových dveří mnoho chudých, byl uchvácen něžnou útrpností a také zlákan láskou k chudobě. Jednomu zvlášť nuznému chudákovi daroval své šaty, oblékl se do jeho cárů a strávil ten den s neobyčejnou duchovní radostí ve středu chudých, aby pohrdl světskou slávou a krok za krokem postupoval k dokonalosti evangelia. Bedlivě umrtvoval tělo, aby Kristův kříž, který choval uvnitř v srdci, také zevně na těle nosil. To všechno pak konal Boží muž František, když ještě nebyl ani obydlím, ani šatem od světa odloučen.

2. kapitola

O jeho dokonalém obrácení k Bohu a opravení tří kostelů

1038 1. Služebník Nejvyššího neměl v těch věcech žádného učitele než Krista, a tak jeho dobrotivost ho navštívila sladkou milostí. Když jednoho dne vyšel do polí, aby rozjímal, a šel podél kostela svatého Damiána, který pro přílišnou sešlost hrozil sesutím, pobízen duchem vstoupil do něj pomodlit se. Před obrazem Ukřižovaného padl na tvář a byl naplněn při modlitbě velkou útěchou ducha. Když se slzícíma očima díval na kříž Páně, uslyšel tělesnými ušima hlas z toho kříže, jak k němu přichází a třikrát říká: »Františku, jdi a oprav můj dům, který, jak vidíš, celý se boří!« František se ulekl, poněvadž byl v kostele sám, a užasl nad tím, že slyšel tak podivný hlas. V srdci cítil působnost Božího slova a vytržením mysli vystupoval ze sebe. Potom, když přišel k sobě, připravuje se k poslušnému vykonání rozkazu, aby opravil hmotný chrám. Avšak hlavní význam výroku se týkal chrámu, který si Kristus získal svou krví, jak Duch svatý Františka poučil a on to později bratřím vyjevil.

1039 František vstal, odešel odtamtud, ozbrojil se znamením kříže, nabral sukna na prodej a rychle jel do města, jež se nazývá Foligno. Tam roz-

prodal, co přivezl, ba i koně, na němž přijel, nechal tam šťastný kupec směnou za peníze. Vrátil se do Assisi, uctivě vešel do kostela, jehož oprava mu byla přikázána, a našel tam chudíčkého kněze. Dal mu najevo svou úctu a nabídl mu peníze na opravu kostela a na potřeby chudých. Pokorně ho žádal, aby mu dovolil nějaký čas s ním bydlet. Kněz dovolil, aby tam bydlil, ale peníze odmítl z bázně před Františkovými rodiči. Proto on z opravdové nenávisti k penězům je pohodil do jednoho z oken a to, co pohodil, měl v opovržení jako prach.

1040 2. Když se otec Božího sluhu dozvěděl, že bydlí u toho kněze, pobouřen na mysli se tam rozběhl. Když nový Kristův bojovník uslyšel hrozby pronásledovatelů a poznal jejich příchod, mínil ustoupit hněvu a schoval se v jakési skryté jámě a několik dní se v ní utajil. Stále prosil Pána, zaplaven přívalem slz, aby ho vysvobodil z rukou pronásledovatelů a dokonal zbožné tužby, které mu vnukl, dobrotivou přízní.

1041 Přitom ho ovládla nesmírná radost a sám sobě začal vytýkat malomyslnost a liknavost. Vylezl z jámy, strásl ze sebe strach a vydal se na cestu k městu Assisi. Když měšťané uviděli jeho zohavenou tvář a poznali proměnu jeho smýšlení, domnívali se, že pozbyl rozumu. Házeli po něm blátem a kamením a doráželi na něho s pokřikováním jako na blázna a ztřeštěnce. Sluha Páně však nebyl zviklán žádným přikojím a nezměnil svůj úmysl, ale jako hluchý procházel mezi nimi. Jeho otec zaslechl ten křik a rychle přiběhl. Ne však aby ho osvobodil, ale spíše aby ho zahubil. Beze všeho milosrdenství ho zavlekl do domu a nejdříve slovy, potom důtkami ho tepal a nakonec spoutal okovy. On však se proto cítil ještě ochotnějším a silnějším k vykonání toho, co začal. Připomínal si výrok evangelia: »Blažení, kteří trpí pronásledování pro spravedlnost, neboť jejich je nebeské království.«

1042 3. Zanedlouho potom, když otec odejel z domova, jeho matka, která neschvalovala mužovo počínání, vyprostila ho z okovů a nechala odejít. Neměla totiž naději, že by nezlomná synova pevnost se dala nějak obměkčit. On poděkoval všemohoucímu Bohu a vrátil se na místo, kde dříve bydlil. Když se otec vrátil a nenašel ho doma, vyplisnil ženu a třesa se zlostí běžel na to místo, aby ho alespoň z kraje vyhnal, kdyby ho nemohl přimět k návratu. Ale František posílněn od Boha, sám vyšel vstříc otci, který kypěl vztekem, a volal bezstarostným hlasem, že nic nedbá na jeho pouta a bití. Kromě toho se zapřísahal, že pro Kristovo jméno bude všechno zlé rád trpět. Když otec viděl, že syna nezmění, začal na něm

vymáhat peníze. Nalezl je v kterémisi okénku a jeho prchlivost se poněkud ukonejšila, neboť žízeň lakomství bývá zahlazena douškem peněz.

1043 4. Potom tělesný otec syna milosti, když ho už oloupil o peníze, usiloval o to, aby byl předveden před biskupa toho města, do jeho rukou se zřekl všeho otcovského jmění a vydal všechno, co měl. Pravý milovník chudoby byl k tomu ochotný. Když byl přiveden k biskupovi, nezděráhá se, aniž by něco rozmyšlel nebo čekal na nějakou řeč, ale sám udělá, co je třeba: ihned svlékl všechny šaty a vrátil je otci. Ukázalo se, že Boží muž má pod jemnými šaty na těle žíni. Avšak podivuhodně vnitřně zapálen a jakoby opojen na duchu i spodní roucho ze sebe shodil a celý přede všemi obnažen pravi otci: »Až dosud jsem tě nazýval otcem na zemi, ale od nynějška bezpečně mohu říkat: Otče náš, jenž jsi na nebesích! Neboť u něho jsem uložil celý svůj poklad a všechnu naději zakotvil.« Když to viděl biskup, podivil se tak úžasné horlivosti Božího muže. Ihned vstal a vzal ho s pláštěm, který měl přehozen, a poručil svému služebnictvu, aby dali Františkovi něco na oblečení. Přinesli mu chudý, nutný šat jakéhosi rváče, který sloužil biskupovi. On jej vděčně přijal, poznamenal jej vápnem, které bylo při ruce, v podobě kříže, a tak jej učinil oděvem ukřižovaného člověka, chudása, jenž byl polonahý. A tak sluha Nejvyššího Krále došel cti nahotou, aby následoval nahého ukřižovaného Pána, kterého miloval. Tak se ozbrojil křížem, aby svou duši svěřil dřevu spásy, jehož pomocí by vyvázl z potopy světa.

1044 5. Nyní ten, který potupil svět, byl vyproštěn z okovů světských žádostí. Opustil město a bezpečný i svobodný se uchýlil do osamělosti pouště, aby sám v mlčení naslouchal tajům nebeské mluvy. Když šel lesem – on, muž Boží František – jásavě zpíval Pánu chvály francouzským jazykem. Tu se na něho vyřítili skrytí padouši a plni svereposti se ho ptali, kdo je. Muž Boží naprosto směle odpověděl prorockým hlasem: »Jsem hlasatelem velikého Krále!« Oni ho zbili a hodili do jámy plné sněhu se slovy: »Lež tady, hrubče, hlasateli Boží!« Když však lotři zmizeli, on vyskočil z jámy a velikou radostí rozveselen, ještě hlasitěji začal po lesích prozpěvovat chválu Stvořiteli všeho.

1045 A když přišel k nedalekému klášteru, prosil o almužnu jako žebrák a přijal ji jako kdosi neznámý a opovržený. Když odtud šel dále, přišel do Gubbia, kde ho poznal bývalý přítel, přijal ho a oblékl jako Kristova chudáčka do chudého šatu. Odtamtud odebral se milovník pokory k malomocným a bydlel s nimi, velmi horlivě všem sloužil pro Boha,

nohy jim umýval, vředy ovazoval, vytlačoval hnilobu z ran a utíral hnis. Též s podivuhodnou vroucností líbal jejich mokvající rány, on, budoucí lékař podle evangelia. Za to se mu dostalo od Pána cti, že byl obdařen podivuhodnou mocí uzdravovat duchovní i tělesné neduhy.

Povím o jednom z mnoha uzdravení, k němuž došlo, když pověst Božího muže se již daleko roznesla.

1046 6. Jednomu člověku ze spoletského hrabství zahryzl se do těla nějaký hrozný neduh, strávil mu už i ústa a líce a nebylo mu možno pomoci žádným lékem. Ten člověk se vydal na pouť k apoštolským prahům, dožadoval se záchrany pro zásluhy svatých, a když se vracel, potkal Božího sluha a ze zbožnosti mu chtěl políbit nohy. Avšak pokorný muž to nechtěl připustit a sám jej políbil na ústa. A jakmile sluha malomocných František dotkl se svatými ústy s podivuhodnou vroucností oně strašné rány, byl neduh náhle zapuzen a nemocný nabyl žádaného zdraví. Nevím, čemu se máme spíše divit, zda hluboké pokoře v tom dobrotivém políbení, či vynikající moci v tom úžasném zázraku.

1047 7. Zakotven a utvrzen již v Kristově pokoře, připamatoval si František rozkaz vyhlášený jemu z kříže, aby opravil kostel svatého Damiána. Vrátil se tedy jako poslušný muž do Assisi, aby alespoň žebráním vyhověl Božímu příkazu. Odložil všechno stud a pro lásku chudého Ukřížovaného žebral u těch, mezi nimiž kdysi oplýval hojností všeho. Slabé tělo, zkrúšené posty, podkládal pod břemena kamenů. A když onen kostel s pomocí Páně a přispěním zbožných občanů byl opraven, František, aby po práci tělo nečinností neochablo, ujal se opravy kostela blaženého Petra, stojícího opodál města, ze zvláštní oddanosti, kterou v čistotě upřímné viry choval ke knížeti apoštolů.

1048 8. Když opravil tento kostel, odebral se pak na místo řečené Porciunkula čili Podílek, kde byl starodávný kostel Panny Rodičky Boží, ale tehdy pustý a zanedbaný. Když muž Boží viděl, že je opuštěn, že své vroucí úcty k Paní světa se tam usadil, aby jej opravil. Z názvu chrámu, který od pradávna byl Svaté Marie Andělské, vyrozuměl, že bývá často navštěvován anděly. Ubytoval se tam z úcty k andělům a pro zvláštní lásku ke Kristově Matce.

To místo Boží muž miloval nade všechna ostatní místa světa: tam pokorně začal, tam ctnostně prospíval, tam šťastně dovršil svůj běh, to místo bratřím při smrti doporučil jakožto místo Panně nejmilejší.

1049 O tom jeden bratr Bohu oddaný viděl před svým obrácením vidění, jež stojí za vyprávění. Viděl okolo toho kostela bezpočet lidí stížených

slepotou, klečících s tvářemi obrácenými k nebi. Všichni s rukama vzhůru vztaženými v slzách volali k Bohu, prosíce o milosrdenství a světlo. A hle, z nebe sestoupila nesmírná jasnost a rozlila se na všechny, každému navrátila zrak a žádané zdraví.

- 1050 To je místo, kde řád Menších bratří byl na podnět Božího zjevení svatým Františkem založen. Takto na pokyn Boží prozřetelnosti, podle níž se Kristův sluha ve všem řídil, obnovil tři hmotné chrámy, dříve než založil řád a kázal evangelium, aby nejen od tvorů smyslově poznávajících k rozumným, od nižšího k vyššímu postupoval řádným chodem, ale také aby viditelným dílem tajemně naznačil, co bude konat v budoucnu. Neboť v obrazném podobenství trojího opravení kostela, které působením tohoto svatého muže bylo vykonáno, podle vzoru, řehole a nauky od něho trojitě dané měla být obnovena církev Kristova. Trojí rytířské vojsko mělo vítězit, vojsko těch, kteří byli povoláni ke spáse, jak nyní uvidíme, že se to naplnilo.

3. kapitola

O ustavení řádu a schválení řehole

- 1051 1. V kostele Panny Matky Boží přebýval tedy její služebník František. Neustále naléhavě prosil tu, která počala Slovo plné milosti a pravdy, aby byla jeho orodovnicí. Zaslahami Matky milosrdenství počal a porodil ducha evangelní pravdy. Když byl totiž jednoho dne zbožně přítomen mši svaté ke cti apoštolů, četlo se evangelium, v němž dává Kristus učedníkům, které posílá do světa kázat, evangelní pravidlo života, aby neměli zlato ani stříbro, ani peníze v opascích, ani mošnu na cestu, ani dvoje šaty, obuv a hůl. Když to slyšel, pochopil a do paměti si to vštípil přítel evangelní chudoby, zachvátila ho veliká radost. »Toto je,« řekl, »co si přeji, po čem celým srdcem toužím!« Zul obuv, odložil hůl, odhodil mošnu, zřekl se peněz. Spokojil se s jediným oděvem, zahodil řemen a za pás si vzal provaz. Celým svým srdcem usiloval, jak vykonat to, co slyšel, a cele se přizpůsobit pravidlu apoštolské přímosti.
- 1052 2. Od té doby začal Boží muž z božského nadšení horovat o evangelní dokonalost a ostatní vyzývat k pokání. Jeho řeč nebyla jalová ani směšná, ale plná moci Ducha svatého, vnikající do útrob srdce, takže posluchače uváděla do velikého úžasu. V každém svém kázání zvěstoval pokoj slovy: »Pán dej vám pokoj,« a tak lid na počátku řeči pozdravoval. Tomu-

to pozdravu se naučil zjevením Pána, jak sám později dosvědčoval. Tím se stalo, že podle prorockého výroku i on prorockým duchem nadšen zvěstoval pokoj, kázal spásu a spásným napomínáním mnohé získal pro pravý pokoj, ač předtím byli odtrženi od Krista a vzdáleni spáse.

1053 3. Zatím mnozí poznali pravdivost prosté nauky i života Božího muže. A tak se začali někteří mužové jeho příkladem rozněcovat k pokání. Vše- ho se zřekli a připojovali se k němu rouchem i životem. První z nich byl ctnostný muž Bernard, který se podílel na božském povolání. Zasloužil si být prvorozeným synem blaženého Otce, a to jak prvenstvím času, tak předností svatosti. Dověděl se totiž o svatosti Kristova sluhy a podle jeho vzoru hodlal dokonale opovrhnout světem. Žádal od něho radu, jak by to měl udělat.

1054 Když to slyšel Boží sluha, byl počtím prvního potomka naplněn útě- chou Ducha svatého. »Je třeba žádat radu od Boha,« řekl. Vstoupili zá- na do kostela svatého Mikuláše a když se pomodlili, František, ctitel Trojice, otevřel třikrát knihu evangelií a třikrát žádal, aby Bernardův sva- tý úmysl byl Božím svědectvím potvrzen. Při prvním namátkovém otevře- ní knihy se jim ukázalo: »Chceš-li být dokonalý, jdi, prodej všechno, co máš a dej chudým...«, při druhém: »Nic si neberte s sebou na cestu...«, při třetím: »Kdo chce za mnou přijít, zapři sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mne!« »To je,« řekl svatý muž, »život a naše řehole i všech, kteří by se chtěli k našemu bratrstvu připojit. Jdi tedy, chceš-li být doko- nalý, a učiň, co jsi slyšel.«

1055 4. Zanedlouho nato bylo povoláno týměž duchem pět mužů. Počet Františkových synů se tak doplnil na šest. Mezi nimi třetí místo zaujímal svatý otec Jiljí, muž plný Boha a hodný slavné paměti. Později vynikl slavnými ctnostmi, jak to o něm předpověděl sluha Páně, ač byl člověk neučený a prostý, a povznese se k vrcholu nebeského nazírání. V různých obdobích neustále směřoval svými činy vzhůru, a sám jsem viděl na vlastní oči, jak byl častými vytrženými uchvacován v Boha, takže se zdálo, že žije mezi lidmi po andělsku, a ne po lidsku.

1056 5. V ten čas ukázal Pán také jednomu assiskému knězi jménem Silves- tr, muži ctnostného života, vidění, které se nesluší zamlčet. Když se totiž podle lidského smýšlení stranil počínání a života Františka a jeho bratrů, byl navštíven viděním nebeské milosti, aby nerozvážným úsudkem neu- padl do nebezpečí. Ve snu viděl celé město Assisi obklíčené velkým ješ- těrem, pro jehož obrovitost se zdálo, že celý kraj je odsouzen k záhubě. Potom uviděl jakýsi zlatý kříž, vycházející z Františkových úst, jehož

vrchol se dotýkal nebe a jehož ramena se táhla do nesmírné šíře. Zdálo se, že sahají až do konců světa. Zjevení zářící světlem zahánělo toho příšerného a hrozného ještěra na nenávratný útěk. Když se mu to ukázalo třikrát, pokládal to za Boží znamení. Vyprávěl to popořádku Božímu muži a jeho bratřím a zanedlouho opustil svět. Tak dokonale vstoupil do Kristových šlépějí, že jeho život se postupně zdál pravým obrazem vidění, které měl ve světě.

6. Když Boží muž však slyšel o tom vidění, nepropadl lidské domýšlivosti, ale v Božích dobrodiních poznával jeho dobrotu. Tím více se vzmužil, aby stíhal lživost starého hada a kázal slávu Kristova kříže.

1057 Jednoho dne, když kdesi na pustém místě oplakával v hořkosti předěšlá léta, na něž se rozpomínal, sestoupila na něj radost Ducha svatého a dostalo se mu ujištění o úplném odpuštění všech hříchů. Potom byl vytržen nad sebe a celý pohlcen do jakéhosi obdivuhodného světla. V rozšířeném lůně mysli jasně spatřil celou budoucnost svou i svých bratří. Potom se vrátil a řekl k bratřím: »Vzmužte se, nejmilejší, a radujte se v Pánu! Nebudte smutní proto, že je vás máličko. Také ať vás neděsí moje nebo vaše prostota, neboť, jak mi Pán pravdivě ukázal, Bůh nás rozmnoží na veliký počet a milostí svého požehnání přehojně rozšíří.«

1058 7. V témže čase se připojil k řádu jiný dobrý muž. A tak pozeňnané potomstvo Božího muže dostoupilo počtu sedmi. Tehdy milý otec svolal k sobě všechny své syny a mnoho jim kázal o Božím království, o pohrdání světem, o zapírání vlastní vůle a trestání těla. Vyjevil jim svůj úmysl zeslat je do čtyř stran světa. Již totiž chudička a zdánlivě neplodná prostota svatého Otce zrodila sedm synů a toužila všechny věřící volat ke lkání a pokání a zrodit je Kristu Pánu.

1059 »Jděte,« pravil něžný Otec synům, »zvěstujte lidem pokoj, kaďte pokání na odpuštění hříchů. Buďte v soužení trpěliví, v modlitbě vytrvalí, v práci statní, v řeči mírní, v chování ukáznění a v dobrodiní vděční, neboť za to vše se vám připravuje věčné království.« Oni před Božím sluhou padli na tvář a s radostí Ducha svatého přijímali příkázání svaté poslušnosti. A každému jednotlivě říkal: »Vrhní svou starost na Pána a on bude o tebe pečovat!« Tento výrok obvyčejně uváděl, kdykoliv některého bratra posílal někam z poslušnosti. Věděl, že on sám je dán jiným za příklad, aby dříve konal to, čemu měl učit. A tak se s jedním druhem vydal na jednu stranu světa a tři zbývající v podobě kříže přenechal ostatním šesti.

1060 Když však uplynul krátký čas, dobrotivý Otec byl by rád měl své drahé syny u sebe. Avšak nemohl je sám svolat. Prosil tedy o to toho, který

shromažďuje rozptýlené Izraele. Příhodilo se, že bez lidského svolání všichni znenadání zanedlouho podle jeho přání se sešli působením Boží dobroty a velmi se tomu divili. V těch dnech se k nim připojili čtyři poutiví muži. Jejich počet vzrostl na dvanáct.

1061 8. Když sluha Kristův pozoroval, že bratří poněkud přibývá, sepsal sobě i svým bratrům prostými slovy řád života, v němž učinil neporušeným základem zachovávání svatého evangelia. Přidal jen něco málo, co se mu zdálo potřebným k jednotnému způsobu života. Přál si, aby to, co sepsal, bylo schváleno nejvyšším veleknězem. A tak pojal úmysl předstoupit s tím prostým hloučkem před Svatý stolec. Svou důvěru skládal jen v pouhé Boží řízení. Bůh z výsosti shlízel na jeho žádost i na to, jak jeho druhové jsou ustrašení, když si uvědomují svou prostotu. Proto Božimu muži ukázal vidění, kterým je posilnil. Zdálo se mu, že kráčí jakousi cestou, podle níž stál strom nesmírné výšky. Když se k němu přiblížil a stál pod ním v údivu nad jeho velikostí, byl náhle pouhou Boží mocí pozdvihován do výše, až se dotýkal vrcholu stromu a velmi snadno jej ohnul k zemi. Boží muž porozuměl, že smysl toho vidění se vztahuje na svolení apoštolské důstojnosti jeho prosbám, v duchu se rozveselil, povzbudil bratry v Pánu a vydal se s nimi na cestu.

1062 9. Když přišel k římské kurii a byl předveden před nejvyššího velekněze, Kristův náměstek se procházel v lateránském paláci na místě, jemuž se říkalo Zrcadlo. Byl pohroužen v nejvyšší rozjímání a Kristova sluhu jako neznámého nemilostivě zamítl. Když on pokorně vyšel ven, měl následující noci nejvyšší velekněz od Boha vidění. Viděl mezi svými nohama poněkud rostoucí palmu a mohutnici v překrásný, vysoký strom. Když se Kristův náměstek divil, co to vidění znamená, božské světlo mu vstúpilo do mysli, že tou palmou je chudáš, jehož včera zapudil. Nechal tedy příštího dne toho chudáka hledat po městě svými sluhy. Našli ho u Lateránu ve špitálu svatého Antonína a rychle ho podle rozkazu přivedli k němu. Uveden k nejvyššímu veleknězi, vyložil František svůj úmysl a prosil pokorně a snažně, aby mu ona životní řehole byla schválena. Kristův náměstek, pan Inocenc III., muž proslulý moudrostí, když viděl na Božím muži podivuhodnou čistotu prostého ducha, stál ost v předsevzetí a ohnivý žár svaté vůle, objal láskyplnou myslí Kristova chudáka a naklonil se duchem, aby prosebníku dopřál milostivého svolení. Avšak vykonání toho, oč Kristův chudičký žádal, odložil, poněvadž některým kardinálům se zdálo, že je v tom cosi nového a přesahujícího lidské síly.

Mezi kardinály byl však ctihodný muž, pan Jan od svatého Pavla, sa-
binský biskup, milovník svatosti a pomocník Kristových chudých. Zapá-
len božským duchem, řekl nejvyššímu veleknězi a svým bratřím:
»Kdybychom zamítli tohoto chudása, jako by žádal věci nesnadné a nové,
ačkoliv žádá, aby mu bylo potvrzeno pravidlo evangelního života, musí-
me se mít na pozoru, abychom nezhřešili proti Kristovu evangeliu. Ne-
boť kdyby někdo řekl, že v zachovávaní evangelní dokonalosti a jejím
slibu je něco nového, nerozumného či nemožného, byl by usvědčen
z rouhání vůči Kristu, původci evangelia.« Po této námitce nástupce apo-
štola Petra se obrátil ke Kristovu chudásovi a řekl: »Modli se, synu, ke
Kristu Pánu, ať nám skrze tebe ukáže svou vůli, abychom ji jistěji pozna-
li a bezpečněji přivolili ke tvé zbožné žádosti!«

1063 9a. Když přišel na římskou kurii, byl přiveden k nejvyššímu pontifiko-
vi. Kristův vikář, který přebýval v Lateránu, se zrovna procházel na mís-
tě zvaném Speculum (Zrcadlo) a byl pohroužen do svých myšlenek, proto
také Božího sluhu rozčileně od sebe odehnal. František pokorně odešel.
Následující noci se však nejvyššímu pontifikovi dostalo od Boha vidění.
Spatřil u svých nohou palmu, která stále rostla, až se z ní stal překrásný
strom. Zatímco se Kristův vikář dohadoval, co by toto vidění mělo zna-
menat, Boží světlo mu vtisklo do mysli ideu, že tou palmou je onen chu-
dý člověk, jehož on sám od sebe předešlého dne zapudil. Hned zrána
pan papež poslal služebníky, aby onoho chudého muže po celém městě
hledali. Nalezli jej ve špitále svatého Antonína poblíž Lateránu a rychle
jej přivedli k panu papeži.¹

1064 10. Tu sluha všemohoucího Boha se oddal cele modlitbě a dosáhl vrou-
cími prosbami, že mu bylo dáno, co sám by měl říci a zároveň, jak správně
by tomu papež měl vnitřně porozumět. Vyprávěl, jak od Boha to přijal,
podobensví o bohatém králi, který pojme blahovolně ženu krásnou
a chudou, a o dětech zrozených z toho manželství. Nesou na sobě obraz
královského otce a dostává se jim obživy z jeho stolu. K výkladu dodal:
»Není třeba se obávat, že by zhynuli hladem synové a dědicové věčného
krále. K obrazu krále Krista, který mocí Ducha svatého se zrodil z chudé
matky, mají být plozeni duchem chudoby v chudičském řádu. Jestliže
Král nebes svým následovníkům slibuje věčné království, tím spíše jim
udělí to, co společně dává dobrým i zlým.« Náměstek Kristův pozorně

¹ Tento dodatek se do legendy dostal za Jeronýma z Ascoli, který byl generálním ministrem
po svatém Bonaventurovi.

vyslechl toto podobenství a uvážil jeho smysl. Velmi se podívil a nepochybně uznal, že v tom člověku promluvil Kristus. Ale také potvrdil z vnuknutí Ducha Božího, že na tomto muži se naplní i vidění, které tehdy z nebe přijal. Viděl ve snu – jak vyprávěl – lateránskou baziliku, jak se již téměř boří, a jakéhosi chudičkého člověka, nepatrného a opovrženého, který ji vlastními zády podepřel a držel, aby se nezřítla. »Opravdu,« řekl, »on to je, kdo skutkem i naukou podepře církev.« Od té chvíle naplněn zvláštní zbožností ve všem se přiklonil k jeho prosbě a Božího sluhu vždy miloval zvláštní láskou. Nejenže povolil, oč bylo žádáno, ale slíbil povolit ještě více. Schválil řeholi, vydal ustanovení o kázání pokání a všem bratřím laikům, kteří doprovázeli Božího sluhu, přikázal vystříhat malé věnečky, aby Boží slovo svobodně kázali.

4. kapitola

O prospěchu řádu pod jeho vedením a potvrzení řehole dříve schválené

1065 1. František, spoléhající se na nebeskou milost a papežskou autoritu, vydal se odtud s velikou důvěrou na cestu ke společnému údolí, aby Kristovo evangelium prožíval i vyučoval. Cestou rozmlouval s druhy, jak by přijatou řeholi upřímně zachovávali, jak by kráčeli před Bohem ve svatosti a spravedlnosti, jak by sami prospívali v dobrém a jiným byli za příklad. Za této rozmluvy ušli několik mil, byli již zmoření dlouhou námahou a hladoví, a tak se zastavili kdesi v pustině. A poněvadž neměli, odkud by si opatřili potřebnou stravu, přispěla jim ihned Boží prozřetelnost. Náhle se objevil člověk nesoucí v ruce chléb, dal jej Kristovým chudáčkům a hned zmizel. Nevěděli, odkud byl, nebo kam šel. Chudí bratři z toho poznali, že v bratrstvu Božího muže je při nich nebeská pomoc. Byli více obcerstveni darem Boží štědrosti než tělesným pokrmem. Kromě toho byli naplněni Boží útěchou a pevně si stanovili i neodvolatelně stvrdili, že pro hlad ani pro žádné soužení od slibu svaté chudoby neustoupí.

1066 2. Potom se vrátili se svatým úmyslem do společného údolí a začali rokovat, zda mají bydlet mezi lidmi, nebo odejít na osamělá místa. Avšak Kristův sluha František nedůvěřoval svému důmyslu ani důmyslu bratří a usilovnou modlitbou zkoumal, jaká je Boží vůle. Odpovědi nebeského zjevení byl osvícen a porozuměl, že je poslán od Pána k tomu, aby Kristu

dobýval duše, které ďábel se snažil odcizit. Proto se rozhodl, že bude raději žít všem než sám sobě. Byl povzbuzován příkladem toho, který jediný za všechny zemřel.

1067 3. Muž Boží se ubytoval s ostatními druhy v jakési opuštěné chatrči u města Assisi. Tam podle pravidla svatě chudoby žili v práci a nouzi. Dbali o to, aby se sytili spíše chleby slz, než krmili rozkoši. Bez přestání se tam oddávali svatě modlitbě. Snažili se Bohu přednášet nábožné prosby a chvály spíše myslí než ústy. Neměli ještě totiž církevní knihy, ze kterých by zpívali kanonické hodinky. Avšak místo používání těch knih rozjímali ve dne v noci v knize Kristova kříže, na který neustále hleděli. Byli poučeni příkladem a slovy otcovými, který jim ustavičně kázal o Kristově kříži.

1068 Když jej bratři žádali, aby je naučil modlit se, řekl: »Když se modlíte, říkejte: Otče náš... a Klaníme se tobě, Pane Ježíši Kriste, tady a ve všech tvých kostelích po celém světě, a dobrořečíme ti, neboť svým svatým křížem jsi vykoupil svět!«

1069 Také je učil chválit Pána ve všem a pro každé stvoření, ctít zvláštní úctou kněze a pravou víru, jak svatá římská církev ji uchovává a učí, pevně věřit a upřímně vyznávat. Oni ve všem zachovávali naučení svatého Otce a u všech kostelů a křížů, jak zdaleka je zahlédli, podle daného pravidla se modlili a pokorně padali na tváře.

1070 4. Zatímco bratři prodlévali na tom místě, šel svatý muž jednou v sobotu do Assisi, aby tam v neděli ráno kázal, jak bylo zvykem, v katedrálním chrámu. A když muž oddaný Bohu nocoval podle svého obyčeje v jakési chatrči v kanovnícké zahradě a modlil se, tělesně vzdálený od synů, hle, asi o půlnoci, když někteří bratři odpočívali, někteří trvali na modlitbách, vjel dveřmi do domku ohnivý vůz podivuhodného jasu a třikrát přejel po jizbě sem a tam a na něm seděla světelná koule, jež měla podobu slunce a rozjasnila noc. Bdící užasli, spící se vzbudili a polekali. Vnitřní světlo, jež všichni vnímali, bylo pak větší než onen vnější jas: mocí toho zvláštního světla viděli druh druhu jasně do svědomí. Všichni svorně porozuměli, když navzájem si četli všechny věci v srdcích, že svatý Otec, tělem vzdálen, duchem blízký, proměněný do takové podoby, ozářený nebeskými blesky a žářem rozplameněn v nadpřirozené moci zjevil se jim působením Páně na zářícím ohnivém voze, aby jako praví Izraelité šli za ním. Jako druhý Eliáš stal se řízením Božím vozem i vozatajem duchovních mužů. Opravdu nutno věřit, že Bůh na prosby Františka otevřel oči těmto prostým lidem, aby viděli veliké divy, podobně jako kdysi

otevřel oči služebníkově k pohledu na horu plnou koní a ohnivých vozů okolo Elizea.

1071 Když se svatý muž vrátil, začal rozebírat tajnosti jejich svědomí, povzbuzoval je na základě onoho podivuhodného vidění a předpovídal jim mnoho budoucího o prospěchu řádu. Když odkrýval mnohé věci, které přesahovaly lidský rozum, poznali bratři opravdu, že Duch Páně spočinul nad jeho sluhou Františkem v takové plnosti, že bylo pro ně nejbezpečnější následovat jeho učení i život.

1072 5. Potom pastýř malého stáda – František – předcházen nebeskou milostí, dovedl těch dvanáct bratří k Panně Marii v Porciunkule, aby tam, kde zásluhami Boží Matky řád Menších bratří vznikl, její pomocí také rostl. Pověřen kázáním evangelia obcházel František města a tvrze a zvěstoval Boží království ne učenými slovy lidské moudrosti, ale mocí ducha. Těm, kteří jej pozorovali, zdálo se, že je člověkem jiného věku, protože byl myslí i tváří stále obrácen k nebi a snažil se všechny táhnout vzhůru. Na Kristově vinici začaly pučet pupeny šířící vůni Páně, rozvíje-ly se v libezné květy a rodily hojné ovoce ctností.

1073 6. Mnozí mužové a ženy zapálení žarem jeho kázání sloužili Pánu v manželské čistotě podle pravidla, jež přijali od Božího muže a zavazovali se novými zákony kajícího. Kristův sluha uspořádal jejich život a nazval toto společenství řádem Kajících bratří. Všem směřujícím k nebi je společná cesta pokání. Proto i tento stav přijímal kleriky i laiky, panny i manžele obojího pohlaví a získal si velkou zásluhu u Boha, jak se ukázalo mnohými zázraky, jež někteří z nich vykonali.

1074 Obracely se také panny k ustavičnému panenství. Mezi nimi panna Bohu velmi milá, Klára, první sazenička, jako jarý, bělostný květ vydala vůni a zazářila jako hvězda nesmírného jasu. Nyní je oslavena v nebi a církev ji důstojně uctívá na zemi, neboť byla dcerou v Kristu svatého Otce, chudičského Františka a matkou Chudých paní.

1075 7. Mnozí také, nejen puzeni zbožností, ale také rozpálení touhou po Kristově dokonalosti, za nic považovali každou světskou marnost a následovali Františkových šlépějí. Den ze dne rostli a prospívali, a až do končin zemského okrsku se rozšířili. Svatá chudoba, kterou měli za všechny statky, je činila ochotnými k poslušnosti ve všem, silnými k práci a pohotovými k cestám. Protože neměli nic pozemského, nic nemilovali a nic se nebáli ztratit, byli všude v bezpečí a beze strachu, nerozptýleni žádnou starostí, živi bez zármutku a bez úzkosti očekávali zítřejší den a pozdní útulek.

Mnoho potup jistě zakusili v různých končinách světa jako osoby opovržené a neznámé, ale láska ke Kristovu evangeliu je činila tak trpělivými, že dávali přednost zdržovat se raději tam, kde by trpěli protivenství na těle, než kde by se zdáli svatými a mohli se honosit světskou přízní. Ba i nedostatek zdál se jim nejplnější hojností, poněvadž podle mudrcovy rady si oblíbili místo velkých věcí ty nejmenší.

1076 Když někteří z bratří přišli do končin nevěřících, stalo se, že jeden Saracén jim z útrpnosti nabízel peníze na potřebné živobytí. Když je nechtěli přijmout, podivil se ten člověk, protože viděl, že jsou nužní. Nakonec pochopil, že se stali chudými z lásky k Bohu a nechtěli mít peníze. Zahořel k nim takovou láskou, že se nabídl poskytovat jim vše potřebné, dokud bude mít z čeho. Ó nedocenitelná vzácnosti chudoby! Její podivuhodnou moci byla proměněna mysl sveřepého barbarství v tak něžnou útrpnost! Je tedy hrozným a ohavným hříchem, aby člověk křesťan šlapal po této vznešené perle, když ji tak pocítil Saracén.

1077 8. Toho času jeden řeholník z řádu křížových rytířů, jménem Morikus, strádal v nemocnici u Assisi těžkým a vleklým neduhem. Lékaři už ho odsoudili na smrt. Prostřednictvím poslu se obrátil na Božího muže a snažně ho prosil, aby se za něho přimluvil u Pána. Blažený Otec dorotivě svolil, modlil se, a pak vzal střídu chleba, namočil ji do oleje lampy hořící před obrazem Panny Marie a poslal to jako lék po bratřích nemocnému. Řekl: »Doneste našemu bratru Moríkovi tento lék! Moc Kristova mu nejen plně vrátí zdraví, ale také ho udělá silným bojovníkem a trvale ho připojí k našemu vojsku.« Jakmile nemocný okusil toho léku, připraveného z návodu Ducha svatého, vstal zdrav a nabyl od Boha takové svěžesti myslí i těla, že brzy vstoupil do řádu svatého muže. Chodil v jedné tunice, pod níž po dlouhou dobu nosil krúnýř na holém těle, spokojoval se syrovými pokrmy, totiž zeleninou, luštěninami a ovocem, mnoho let neokusil chleba ani vína, a přece zůstával zdrav a silný.

1078 9. Zatím rostly zásluhy ctností Kristových maličkých a vůně dobré pověsti rozlévající se široko daleko přitahovala mnohé lidi z různých končin světa k svatému Otci, aby ho spatřili. Mezi nimi jeden skladatel vtípných písní, který byl za to korunován od císaře a byl nazýván králem veršů, umínil si navštívit Božího muže, jenž si tak málo vážil světských věcí. Když ho zastihl u tvrze San Severino, jak kázal v jednom klášteře, spočinula na něm ruka Páně a on viděl tohoto kazatele Kristova kříže Františka označeného dvěma meči, velmi zářícími, upravenými do podoby kříže. Jeden z nich směřoval od hlavy k nohám, druhý napříč od

ruky přes prsa k druhé ruce. Ač neznal podle tváře Kristova sluhu, poznal ho ihned, když se mu zjevil takovým zázrakem. Užasl nad tím viděním a hned pojal lepší úmysly. Nakonec byl zasažen silou jeho slov, jakoby proklán mečem ducha, který vycházel z jeho úst. Úplně pohrdl světskými okázalostmi a přidal se k řeholi blaženého Otce. Když svatý muž viděl, že se dokonale obrátil od neklidu světa ke Kristovu pokoji, nazval ho bratrem Pacifikem, to je Pokojným.

1079 Prospíval pak ve velké svatosti. Dříve, než se stal ministrem ve Francii (zastával tam jako první úřad ministra), zasloužil si opět vidět veliké písmeno Tau na Františkově těle. Toto písmeno zářilo různými barvami a krásnilo jeho tvář podivuhodnou sličností. To znamení totiž svatý muž velmi ctil a miloval, často je v řeči doporučoval a na listcích, jež posílal, vlastní rukou psával, jako by celé jeho snažení směřovalo podle prorockého výroku k tomu, aby značil písmenem Tau čela mužů lkajících a truchlících, těch, kteří se opravdově obrátili ke Kristu.

1080 10. Když časem přibýlo již značně bratří, začal je bedlivý pastýř svolávat na generální kapitulu k Svaté Marii do Porciunkuly, aby provázkem božského rozměrování v zemi chudoby každému z nich přidělil podíl poslušnosti. A ačkoliv tam byl nedostatek všeho potřebného a bratří se sešlo někdy až na pět tisíc, přece péči Boží dobroty měli dostatek pokrmů, těšili se z tělesného zdraví a oplývali duchovní blažeností.

1081 Provinciálních kapitul, na něž nemohl docházet osobně, zúčastňoval se v duchu pečlivým zajištěním správy, usilovnými modlitbami a mocným požehnáním, ač někdy podivuhodným působením Boží moci se zjevoval i viditelně. Když výborný kazatel Antonín, který je slavným vyznavačem Krista, kázal na kapitule arelatské bratřím o nápisu kříže »Ježíš Nazaretský, král židovský«, jeden bratr osvědčené ctnosti, jménem Monald, z Božího vnuknutí se ohlédl ke dveřím kapitulní síně a spatřil tělesnýmá očima blaženého Františka ve vzduchu se vznášejícího, jak rukama jako by na kříži rozpjatýma žehná bratřím. Všichni bratři pocítili plnost veliké a nezvyklé útěchy Ducha, že duch v nich vydával svědectví o pravé přítomnosti svatého Otce. Později to bylo dokázáno i vnějším svědectvím, nejen zřejmými známkami, ale též slovy svatého Otce. Třeba věřit, že moc všemohoucího Boha, jež svatého biskupa Ambrože přenesla k pohřbení těla svatého Martina, aby poctila svatého velekněze svatou službou, také svého sluhu Františka přemístila na kázání svého pravdomluvného hlasatele Antonína, aby schválil pravdivá slova, zejména o Kristově kříži, jehož byl nositelem a služebníkem.

- 1082 11. Když pak se již řád rozšířil a on chystal životní pravidlo, jež kdysi schválil pan Inocenc, aby je navždy potvrdil jeho nástupce Honorius, byl poučen od Boha následujícím zjevením. Zdálo se mu, že sbíral ze země maličké drobtý chleba a měl je rozdávat mnoha hladovým bratřím kolem dokola. Když se obával rozdávat tak jemné drobečky, aby mu snad nevypadly mezi prsty, řekl mu hlas shůry: »Františku, udělej ze všech drobtů jednu hostii a dávej těm, kteří chtějí jíst!« Když to učinil, tu na těch, kteří ten dar nepřijímali zbožně nebo pohrdli přijatým, ukázala se hned znamení náказы malomocenství. Boží muž to všechno vyprávěl druhým se slovy, že nechápe tajemství toho vidění. Avšak druhého dne, když se vytrvale modlil, uslyšel z nebe hlas: »Františku, drobtý včerejší noci jsou slova evangelia, hostii je řehole, malomocenství je nepravost.«
- 1083 Když tedy chtěl řeholi obšírně složenou ze sebraných slov evangelia přepracovat do podoby stručnější a obsažnější, aby byla připravena ke schválení, jak mu to přikázalo vidění,
- 1084 vystoupil se dvěma druhy vedením Ducha svatého na jakousi horu. Tam se zdržoval v postu o chlebě a vodě a dal ji sepsat, jak mu v modlitbě Duch Boží vnukal. Při sestupování z hory svěřil ji svému vikáři. Ten mu po několika dnech řekl, že řeholi nedbalostí ztratil. Svatý muž se znovu odebral na to pusté místo a tam ji podle předešlého způsobu ihned zase složil, jako by z úst Božích přijímal její slova. Pak od výše jmenovaného papeže Honoria, osmého roku jeho papežství, obdržel potvrzení, jak si přál.
- 1085 Horlivě nabádal bratry k jejímu zachovávání. Privil, že do ní nevložil nic podle vlastního rozumu, ale že všechno dal tak napsat, jak mu od Boha bylo zjeveno. A aby to bylo ještě potvrzeno svědectvím Božím, za několik dní mu byly vtisknuty jizvy Pána Ježíše prstem živého Boha, jako bula svrchovaného velekněze Krista na potvrzení řehole a doporučení jejího původce, jak bude níže na příslušném místě vypsáno, až pojednáme o jeho ctnostech.

5. kapitola

O přísnosti jeho života a jak ve stvoření nacházel útěchu

- 1086 1. Když tedy viděl Boží muž František, že jeho příkladem jsou přemnozí rozněcování k nesení Kristova kříže, sám jako dobrý vůdce Kristova vojska se také rozněcoval, aby dovršením nezdolné ctnosti dospěl

k palmě vítězství. Připomínal si totiž apoštolova slova: »Ti, kteří jsou Kristovi, ukřižovali své tělo s neřestmi a žádostmi.« Aby na svém těle nesl brnění kříže, krotil smyslové choutky takovou strohou kázní, že stěží přijímal, co bylo nezbytné k uchování přirozenosti. Říkával, že je nesebnou věcí vyhovět potřebě těla a neposlušchat přitom náklonnosti smyslů. Proto v období, kdy byl zdrav, stěží si dopřával vařené pokrmy, a když je zřídka připustil, kořenil si je buď popelem, nebo chuť a vůni přilítím vody co nejvíce rozptyloval. Co říci o pití, když stěží si dopřál doušek vody, prahnul-li palčivou žízni. Nalézal pro sebe i tužší způsoby zdrženlivosti a denně více prospíval v kázni. I když už dosahoval vrcholu dokonalosti, přece jako by teprve začínal, vymýšlel vždy něco nového na trýznění těla, aby trestal chtiče.

1087 Když však vycházel ven, přizpůsoboval se kvůli slovu evangelia v požívání pokrmů těm, u nichž byl hostem. Po návratu zase přísně zachovával přísnou skromnost a zdrženlivost. Stále se jevil přísným k sobě a vlídným vůči bližním, byl poddán Kristovu evangeliu a poskytoval tak vzdělávající příklad nejen zdrženlivostí, ale i jidlem. Zmořeným údům byla lůžkem obyčejně holá zem a často spal vsedě s hlavou opřenou o dřevo nebo kámen. Byl spokojen s jedním chudým šatem a sloužil Pánu v zimě a nahotě.

1088 2. Když se ho někdy tázali, jak v rouše tak tenkým odolá tuhým zimním mrazům, odpověděl v horoucnosti ducha: »Kdybychom byli oblečení v nitru, kdybychom planuli touhou po nebeské vlasti, snadno bychom snesli tuto vnější zimu.« Štítil se měkkého roucha, miloval drsnost a poukazoval na to, že svatý Jan Křtitel byl proto ústy Božími pochválen. Když někdy cítil, že darované roucho je jemné, našil zesponu provázky, neboť říkal, že ne v chatrčích chudiny, ale v palácích knížat je třeba podle slov Pravdy hledat měkkosti. Poznal ze zkušenosti, že strohost zastrašuje zlé duchy, že jemné a měkké věci je posilňují a povzbuzují k pokušením.

1089 Když jednu noc kvůli nemoci hlavy a očí proti svému zvyku měl pod hlavou podloženou podušku z peří, zlý duch vlezl do ní, až do jitřní hodiny různým způsobem ho znepokojoval a odtrhoval od usilovné, svaté modlitby. František zavolal druha a dal podušku s ďáblem vynést daleko za celu. Ale když bratr vyšel s poduškou z cely, ztratil sílu i vládu ve všech údech. Teprve až na zavolání svatého Otce, který to poznal duchem, vrátila se úplně dřívější síla těla i srdce.

1090 3. Strohý v kázni sám sebe střežil a co nejvíce pečoval o zachování čistoty těla i duše. Proto na počátku svého obrácení v zimní době často

se ponořoval do jámy plné ledu, aby si dokonale podrobil svého domácího nepřítele a uchoval bělostné roucho nevinnosti od zápalu hříšné rozkoše. Říkal, že je nepoměrně snesitelnější pro duchovního muže trpět na těle velikou mrazivostí, než jen máličko pocítit žár tělesné náruživosti v mysli.

1091 4. Když jednou v noci na sarthianské poušti v poustevničce se modlil, starý nepřítel třikrát na něj zavolal: »Františku, Františku, Františku!« Když se ptal, co si přeje, lstivě řekl: »Není na světě hříšníka, kterému by Bůh neodpustil, když se obrátí, ale kdokoli sám se usmrtí krutým pokáním, nedojde milosrdenství na věky!« Boží muž hned zjevením poznal nepřítelovu šalbu, jak zaútočil, aby ho svedl k vlažnosti. Ukázalo se to na následujícím účinku. Hned nato totiž dýchnutím toho, jehož dech rozžhavlje uhlí, zachvátilo ho těžké pokušení tělesné. Milovník cudnosti předem je poznal, svlékl ze sebe roucho a provazem začal silně mrskat tělo se slovy: »Hle, bratře osle, tak ti to patří, tak se musíš podrobovat důtkám. Roucho slouží řádu, nese na sobě znak svatosti, nemravoví není dovoleno ji ukrást, chceš-li někam jít, jdi si!« Pak v podivuhodném zápalu ducha otevřel celu a vyběhl ven do zahrady a zabořil se tělem dosud obnaženým do sněhové závěje. Začal pak utvářet ze sněhu plnými hrstmi sedm hrud, postavil je před sebe a takto mluvil sám k sobě: »Hle, tato větší je tvá žena, tyto čtyři jsou dva synové a dvě dcery, a ostatní dvě sluha a služka, které potřebuješ. Pospěš si tedy, ať všechny oblékneš, neboť hynou zimou. Jestliže tě však tíží mnohonásobná starost, služ bedlivě jedinému Bohu!« Tu pokušitel přemožen hned se vytratil a svatý muž s vítězstvím se vrátil do cely, neboť zatímco za trest krutě křehl zevně, vnitřní žár rozkoše tak uhasil, že později nikdy něco takového necítil. Jeden bratr, který tehdy prodléval na modlitbách, viděl to všechno za jasného měsíce, a když se Boží muž dozvěděl, že tomu všemu přihlížel, vyjevil mu postup pokušení a přikázal mu, aby nikomu nevyzrazoval, co viděl, dokud bude na živu.

1092 5. František učil, že je třeba nejen umrtvovat neřestí těla a krotit to, co je vyvolává, ale také se svrchovanou bedlivostí dávat pozor na vnější smysly, jimiž smrt vchází k duši. Prikazoval pilně se varovat důvěrností se ženami, rozmluv a pohledů, jež mnohé přivedly k pádu. Říkal, že jimi mdlý duch bývá často zlomen a silný oslaben. Člověk s nimi se stýkající – jak řekl – ledaže by to byl muž nejosvědčenější, uchrání se mravní zkázy tak snadno, jako člověk chodící v ohni si nespálí chodidla, jak dosvědčuje Písmo. A sám tak odvracel oči, aby neviděly takových marností, že

téměř žádnou ženu nerozeznal podle tváře, jak se někdy druhu přiznal. Domníval se, že není bezpečné vtiskovat si jejich podoby do nitra, poněvadž mohou buď znovu vznítit ohýnek zkroceného těla, nebo poskvřnit lesk cudné mysli. Tvrdil, že nemá ceny rozmluva se ženami vyjma zpovědi a kratičkého poučení, jak to prospívá spasení a patří to k dobrým mravům. »O jakých věcech,« říkal, »má jednat řeholník se ženou kromě toho, když žádá zbožnou prosbou svátosti pokání nebo rady k lepšímu životu? Když se domníváme, že jsme v bezpečí, méně se varujeme nepřitele a ďábel, když se mu podaří, aby na člověku ulpěl alespoň vlásek z něho, přičiní se už, že rychle naroste v břevno.«

1093 6. O zahálce učil, že je třeba vyhýbat se jí co nejudlivěji jako bahnisku všech zlých myšlenek. Názorně ukazoval, jak je třeba vzpurné a liné tělo neustálým kázněním a plodnými pracemi krotit. Proto své tělo nazýval bratrem oslem, neboť prý na ně třeba nakládat namáhavá břemena, často je důtkami bít a hrubým obrokem krmit. A když viděl, že někdo je lenivý a toulavý, že chce jíst ovoce práce jiných, usoudil, že je třeba ho nazývat bratrem mouchou. Vždyť takový nic dobrého nedělá, ale dobré věci kazí, a tak se stává pro všechny ohavným a odporným. Proto jednou řekl: »Chci, aby moji bratři pracovali a cvičili se, aby snad oddávající se zahálce netékali srdcem i jazykem po nedovolených věcech.«

1094 Také chtěl, aby bratři zachovávali evangelní mlčení, aby totiž po vstoupení čas se bedlivě zdržovali každého prázdného slova, protože v den soudu budou z něho vydávat počet. A když přistihl některého bratra, že si navyká prázdné řeči, ostře ho káral. Říkal, že skromná mlčenlivost je stráží čistého srdce a velkou ctností. Vždyť se říká v Písmu, že smrt i život jsou v rukou jazyka ne tak pro chuť, ale pro řeč.

1095 7. Ale ačkoli velmi důrazně nabádal bratry ke strohému životu, přece se mu nelíbila přísnost železná, která se neoblékla do niterné vroucnosti a není zlahodněna solí moudrosti. Když totiž jedné noci kterýsi bratr z přílišné zdrženlivosti trpěl ukrutným hladem a zmítal se, protože nemohl usnout, něžný pastýř František poznal, že jeho ovci hrozí nebezpečí. Zavolal tedy bratra, podal mu chleba a aby ho zbavil ostychu, začal první jíst a jeho přívětivě k jídlu pobízel. Bratr odložil stud, pojedl a nadmíru se radoval, že prozíravou útrpností svého pastýře unikl škodě na zdraví a ještě se nemálo povzbudil jeho dobrým příkladem. Příštího dne Boží muž svolal bratry, vyprávěl jim, co se přihodilo v noci, a připojil moudré napomenutí: »Bratři, ať je vám příkladem ne pokrm, ale láska!« Také je učil následovat rozumnosti jako vůdkyně ctností; ne takové, k jaké

radí tělo, ale již učil Kristus, jehož přesvatý život je názorným příkladem dokonalosti.

1096 8. Člověk podléhající slabosti těla nemůže však dokonale následovat neposkvrněného ukřižovaného Beránka, aniž by se někdy neposkvrnil nějakou nepravostí. Proto dával bratřím osvědčené ponaučení, aby ti, kteří opravdově usilují o dokonalý život, denně se očišťovali proudy slz. Ačkoliv již sám vydobyl podivuhodné čistoty srdce i těla, přesto neustával přivaly slz stále omývat oči duše, nic nedbaje na ztrátu tělesného zraku. Neustálým pláčem si totiž způsobil oční neduh a lékař mu radil, aby se zdržoval pláče, nechce-li oslepnout. Ale svatý muž odpověděl: »Bratře lékaři, nesluší se z lásky ke zraku, který máme společný s mouchami, odmítat návštěvy věčného světla, a to ani dost málo, neboť ne duch pro tělo, ale tělo pro ducha přijalo dobrodiní světla.« A raději by byl ztratil světlo tělesného zraku, než aby potlačoval vroucnost ducha a bránil slzám, kterými se očišťuje vnitřní zrak, aby mohl vidět Boha.

1097 9. Když mu jednou lékaři radili a bratři mu snažně domlouvali, aby si nechal vypálit jakousi ránu, Boží muž pokorně přivolił v přesvědčení, že mu to bude ke zdraví i že to bude bolestné. Povoláný ranhojič přišel a vložil železný nástroj do ohně, aby jej rozžhavl k vypalování. Tu Kristův sluha posiloval tělo, které se již chvělo hrůzou, a začal mluvit k ohni jako k příteli: »Milý bratře ohni, nad ostatní stvořené věci jedinečně krásný, Nejvyšší tě stvořil mocným, krásným a užitečným! Buď ke mně v této chvíli dobrotivý a vyhoj mne! Prosím velkého Pána, který tě stvořil, aby mi zvláhl tvou horkost, až budeš silně pálit mé tělo, abych to snesl.« Když dokončil modlitbu, udělal znamení kříže proti železnému nástroji rozžhavenému ohněm a už byl bez bázně. Syčící železo se hluboko vnořilo do jemného masa a bylo taženo od ucha až k obočí. Svatý muž sám řekl bratřím o bolestivosti ohně: »Chvalte Nejvyššího, neboť vám pravdivě říkám, že jsem necítil palčivosti ohně ani žádnou bolest v těle.« A obrátil se na lékaře: »Není-li maso dobře vypáleno, přitiskni znovu!« Zkušený lékař se podívil, že v slaboučkém těle je tak mocná síla ducha, a nazval to božským zázrakem: »Bratři, říkám vám, dnes jsem viděl podivuhodné věci!«

1098 František totiž dospěl k takové čistotě, že tělo s duchem a duch s Bohem se shodovaly v úžasném souladu. Stalo se Božím řízením, že stvoření sloužilo svému Tvůrci a poddávalo se podivuhodně jeho vůli a příkázání.

1099 10. Jindy zase na poušti svatého Urbana, když Boží sluha se těžce rozstonal, cítil již, jak mu ubývá přirozených sil. Prál si číšku vína, ale

řekli mu, že nemají, kam by pro ně došli. On přikázal, aby přinesli vodu, požehnal ji znamením kříže, a hned se čistá voda stala výborným vínem. Co neposkytla nuzota pustiny, to mohla dát čistota svatého muže. Když vína ochutnal, nabyl hned takové svěžesti, že obnova zdraví i novost chuti nadpřirozeně obnovily nápoj i pijícího, že se dvojím svěděním potvrdilo dokonalé svlečení starého člověka ve Františkovi a oblečení nového.

1100 11. Ale nejenom tvorové sloužili po vůli Božímu sluhovi, nýbrž i Stvořitelova prozřetelnost mu všude po libosti vycházela vstříc. Když jednou byl tělesně postižen mnoha nemocemi současně a byl by rád pro útěchu ducha slyšel nějakou hudbu – ale ohled na slušnost a dobrou pověst nedovoľoval, aby mu posloužili lidští hudebníci – sestoupili andělé, aby splnili přání svatého muže. Jedné noci, když bděl a rozjímal o Pánu, zazněla náhle harfa podivuhodné harmoničnosti a velmi líbezného melodie. Nebylo nikoho vidět, ale z přebíhání zvuku sem tam dalo se poznat přecházení harfeníka. František upnul ducha k Bohu a přesladká píseň mu poskytla takovou lahodnost, že se viděl na jiném světě. Nebylo to utajeno bratřím z jeho okolí, neboť často podle určitých známek poznávali, že ho Pán navštěvuje hojnou mimořádnou útěchou, kterou nemohl nijak skrýt.

1101 12. Jindy opět cestoval muž Boží s bratrem průvodcem kvůli kázání mezi Lombardií a Markou Trevizskou. U řeky Pádu je překvapila čirá noční tma. Kvůli tmě, vodě a bažinám stala se další cesta velice nebezpečnou. Proto řekl průvodce svatému muži: »Modli se, Otče, abychom byli vysvobozeni z hrozícího nebezpečí!« Muž Boží odpověděl s velikou důvěrou: »Bůh je dosti mocný, líbí-li se to jeho sladkosti, aby rozehnal mrákotu tmy a dopřál nám dobrodiní světla.« Sotva to odpověděl, hle, nebeskou mocí se kolem nich ihned rozzářilo takové světlo, že zatímco jiní měli tmavou noc, oni v jasném světle viděli nejen cestu, ale i mnoho věcí kolem dokola. Vedením toho světla byli řízeni tělesně a posilňováni duchovně. Urazili veliký kus cesty, zpívali Bohu chvalozpěv a bezpečně přišli k útulku.

1102 Považ, jak velikou čistotou a mocí vynikal tento muž, když jeho vůle oheň zchlazuje svou palčivostí, voda proměňuje chuť, andělská melodie poskytuje útěchu a božské světlo vedení. A tak posvěceným smyslem svatého muže všechen řád světa zjevně slouží.

6. kapitola

O jeho pokoře a poslušnosti a o tom, jak Bůh ochotně plnil jeho přání

1103 1. Ozdoba a strážkyně všech ctností – pokora – naplnila Božího muže v hojně míře. Podle svého mínění a úsudku byl jen hříšníkem, ačkoliv doopravdy byl zrcadlem a odleskem veškeré svatosti. Na pokoře se snažil sám sebe budovat, jako moudrý stavitel nejdříve položil základ. Naučil se tomu od Krista. Říkal, že proto Boží Syn sestoupil z výsosti Otcova lůna do hlubin našeho opovržení, aby vyučoval pokoře jak příkladem, tak slovem jako Pán i Mistr. Jako Kristův učedník snažil se nebyt ničím jak ve svých vlastních očích, tak v očích jiných, neboť si pamatoval, že nejvyšší Učitel řekl: »Co je vznešené u lidí, je ohavností u Boha.« Ale také říkal: »Jakou cenu má člověk v Božích očích, jen takovou cenu má skutečně a nic více.« Proto pokládal za pošetilé chlubit se lidskou přízní, radoval se z potupy a rmoutil se nad chválou. Raději slychal, když se o něm mluvilo potupně, než když byl chválen, protože věděl, že hana přispívá k nápravě, chvála pohání k pádu. Když jej často lidé chválili pro zásluhy svatosti, přikazoval některému bratru, aby naopak pronášel slova potupy a lidem je vtiskoval do sluchu. Když ten bratr, ač nerad, nazýval jej hlupákem, nádeníkem a darmošlapem, rozveseloval se v mysli i na tváři a odpovídal: »Požehnej tobě Hospodin, nejmilejší, že pravdu nejpravdivější mluvíš. Takové věci sluší slyšet synu Petra Bernardona.«

1104 2. Aby se pak před ostatními co nejvíce ponížil, nešetřil pro sebe ostudou a na kázání přede vším lidem vyjevoval své chyby. Kdysi se přihodilo, že těžce onemocněl a poněkud povolil v přísné zdrženlivosti, aby se uzdravil. A když se jakž takž zotavil, jako pravý tupitel sama sebe rozohnil se k odporu vůči vlastnímu tělu: »Nesluší se, aby mne lid považoval za zdrženlivého a abych já naopak tajně popřádal tělu občerstvení.« Vzchopil se zapálen duchem svaté pokory, na náměstí města Assisi svolal lid a slavně vešel do hlavního chrámu s mnoha bratřími, které s sebou přivedl. Uvázal si kolem krku provaz a dal se před očima všech do půli těla svlečen táhnout až ke kameni, na nějž bývali posazováni zločinci, již měli být trestáni. Tam se posadil, ačkoliv měl zimnici, byl slabý, a ač byl tuhý mráz. S velikou svěžestí ducha kázal a všem posluchačům dokazoval, že není hoden úcty jako duchovní člověk, ale spíše pohrdání jako člověk tělesný a žrout. Ti, kteří se sešli a přihlíželi tak neobyčejnému divadlu, divili se, ač znali již přísnost jeho života. Byli v srdci pohnuti

a prohlašovali takovou pokoru spíše za hodnou podivu než následování. Spíše se to zdálo být jakýmsi znamením na způsob prorockého podobenství než příkladem. Ale přesto to bylo poučení o dokonalé pokoře, kterou prospívá Kristův následovník, aby opovrhoval pomíjející chválou, potlačoval vypínavost chlouby a zavrhoval proľhanost ľstivě přetvářky.

1105 3. Mnoho podobného ještě učinil, aby navenek se stal jakoby pohozenou nádobou a v nitru měl ducha posvěcení.

Snažil se Hospodinovy dary skrývat v tajnosti srdce a nechtěl vyjevit ke chvále, co by mohlo být příčinou k pádu. Často, když jej mnozí blahoslavili, říkal: »Mohľ bych ještě mít syny a dcery, nechvalte toho, kdo ještě nezvítězil. Nikomu nenáleží chvála, je-li jeho konec dosud nejistý.« Tak odpovídal těm, kdo jej chválili, sobě pak říkal: »Kdyby byl Nejvyšší uděľil toľik milostí lotru, byl by vděčnější než ty, Františku!« Bratřím říkal často: »Z toho všeho, co hříšník může, ať nikdo sám sobě nelahodí falešným uspokojením! Hříšník se může postit, modľit, plakat a tělo své trýznit, avšak jedno nemůže: totiž být svému Pánu věren. Je tedy třeba chľubit se tím, vzdáváme-li Pánu chváľu, která mu náleží, přičítáme-li věrně jemu, cokoliv dává, a sloužíme-li mu věrně.«

1106 4. Tento evangelní kupec hleděl různými způsoby vytežit z času a všechnu pozemskou časnost proměnit v zaslulu. Nechtěl vládnout, jako spíše být poddán, ne poroučet, jako spíše poslouchat. Proto se zřekl úřadu generála a prosil o kvardiána, jehož vůľi by se ve všem podroboval. Neboť tak – tvrdil – svatá poslušnost rodívá hojně ovoce a těm, kteří podkládají šíje jejímu jhu, neuplyne ani chvilka času bez zisku. Proto i bratru, s nímž chodíval, vždycky slíboval a zachovával poslušnost. Když řekl druhům: »Mezi jinými milostmi, které mi udělila Boží добрota, dostalo se mi té, že tak pilně poslouchám novice před hodinou přijátého, je-li mi dán za kvardiána, jako nejstaršího a nejváženějšího bratra.« Říkal: »Podřizený ať nevidí v představeném pouhého člověka, ale toho, z lásky k němuž je poddán. Čím totiž je představený opovrženější, tím více se líbí pokora poslušnosti.«

1107 A když se ho jednou tázali, koho třeba považovat za opravdu poslušného, předložil jim jako příklad podobenství o mrtvole. Řekl: »Vezmi bezduché tělo a polož, kde chceš, uvidíš, že se neprotiví, aby se s ním hýbalo, nereptá proti položení, nedovolává se puštění. Posadí-li se na trůn, bude hledět ne vzhůru, ale dolů, obleče-li se do purpuru, bude dvakrát bľdší. Tak i ten je opravdově poslušný, kdo nezkoumá, proč jím hýbají, nedbá, kam jej postavili, nenaléhá, aby byl přeložen, když je

povýšen do úřadu, zachovává navyklou pokoru a je-li více ctěn, přičítá si větší nehodnost.«

1108 5. Jednou řekl svému druhu: »Nezdá se mi, že bych byl Menším bratrem, nebudu-li vnitřně v takovém stavu, jak právě vyličím. Jako představený bratří půjdu na kapitolu, budu kázat a napomínat bratry a nakonec se proti mně ozvou: Nehодиš se k nám, neboť jsi neučený, nevymluvný, hloupý prosťáček. Nakonec mě vyženou s hanbou a všichni mě potupí. Říkám ti: nevyslechnu-li tato slova bez proměny tváře, se stejnou radostí myslí a týmž úmyslem svatosti jako předtím, nejsem v žádném případě Menším bratrem.«

1109 A dodal: »V úřadě představeného se skrývá pád, ve chvále svržení, v pokoře podřízeného je však zisk duše. Proč tedy hledáme více nebezpečí než zisk, když jsme přijali čas, abychom získávali?«

Z této příčiny František jako vzor pokory chtěl, aby jeho bratři byli nazýváni Menšími a představení jeho řádu aby se jmenovali ministři – služebníci. To proto, aby pojmenování bylo ve shodě s evangeliem, které slíbil zachovávat, a také z toho důvodu, aby již samotný název poskytoval jeho učedníkům naučení, že přišli do školy pokorného Krista, aby si pokoru osvojili. Ježíš Kristus, učitel pokory, řekl totiž, aby své učedníky vychoval k dokonalé pokoře: »Kdokoliv chce mezi vámi být větším, ať je vaším služebníkem.«

1110 A když se ho ptal pan kardinál ostijský, zástupce a zvláštní ochránce řádu Menších bratří, který později, jak mu svatý muž předpověděl, byl povýšen k důstojnosti nejvyššího velekněžství a nazýval se Řehoř Devátý, zda se mu líbí, že jeho bratři jsou vyznamenáváni církevními hodnostmi, odpověděl: »Pane, moji bratři se proto nazývají Menšími, aby se neodvažovali být většími. Chcete-li, aby přinášeli v církvi Boží ovoce, uchovejte je ve stavu jejich povolání a nedopusťte, aby vystupovali k úřadům církevních představených!«

1111 6. Na sobě samém i na podřízených si vážil pokory nad všechnu ostatní ctnost; Bůh, milovník pokorných, ho uznával za hodného tím vyšší důstojnosti. To ukázalo nebeské vidění jednomu bratru, muži vynikajícímu ctností a zbožností. Když totiž doprovázel Božího muže a spolu s ním se vroucně modlil v jednom opuštěném kostele, přišel do vytržení a uviděl mezi mnoha trůny v nebi jeden honosnější než ostatní, ozdobený drahým kamením a zářící slávou. Podivil se sám u sebe nádheře tak vysokého trůnu a usilovně začal zkoumat v mysli, kdo asi má být na něj povýšen. Mezitím uslyšel hlas: »Tento trůn byl jednoho z padlých andělů a nyní je

připraven pokornému Františkovi.« Potom přišel bratr z vytržení při modlitbě k sobě a když viděl, že blažený muž vychází, šel jako obyčejně za ním. Ubírali se cestou a hovořili spolu o Bohu. Ten bratr nezapomněl na své vidění a doléhal na něho otázkou, co sám o sobě myslí. Pokorný sluha Kristův mu odpověděl: »Zdá se mi, že jsem největší z hříšníků.« Když mu bratr namítl, že toto nemůže při dobrém svědomí říci ani myslit, dodal: »Kdyby Kristus provázel nevím jak velikého zločince tak velikým milosrdenstvím, soudím doopravdy, že by byl Bohu mnohem vděčnější než já.« Bratr se tak přesvědčil o pravdivosti vidění, jež spatřil, když vyslechl vyznání tak podivuhodné pokory. Podle svědectví svatého evangelia poznal, že právě pokorný bývá povýšen na výsost slávy, z níž je svržen pyšný.

1112 7. Jindy zase, když se František modlil v opuštěném kostele v provincii Massa u Kasalské hory, poznal duchem, že tam zůstaly ostatky svatých. Se zármutkem pozoroval, že již dlouhý čas jsou zbaveny příslušné úcty. Proto přikázal bratřím, aby je uctivě donesli na jiné místo. Byl však povinností odvolán jinam. Odešel od nich, synové zapomněli na Otcovo přikázání a opomenutím zmařili zásluhu poslušnosti. Jednoho dne, když chtěli slavit svatá tajemství a odkryli vrchní oltářní pokrývku, s nemalým podivením objevili překrásné a líbezné vonící kosti a dívali se na ostatky, které ne lidská ruka, ale Boží moc přenesla. Zanedlouho muž oddaný Bohu se vrátil a vyptával se, zda bylo vykonáno, co přikázal ohledně ostatků. Bratři pokorně vyznali vinu zameškané poslušnosti a s pokáním si zasloužili odpuštění. Svatý muž řekl: »Blahoslavený můj Pán Bůh, který sám vykonal, co jste měli vykonat vy!« Uvaž bedlivě péči božské Prozřetelnosti o náš nepatrný prach a rozjímej o pokorném Františkovi, který vynikal takovou mocí před Bohem. Neboť když člověk nedbal na jeho rozkazy, jeho přání poslechl Bůh.

1113 8. Když přišel do města Imoly, šel k biskupovi a pokorně ho prosil, aby s jeho laskavým svolením mohl svolat lid na kázání. Biskup ho však tvrdě odbyl: »Stačí, bratře, když já kážu svému lidu!« František, člověk opravdu pokorný, sklonil hlavu, vyšel ven a za chvíli znovu vstoupil. Biskup – poněkud pobouřen – se ho ptal, co ještě chce žádat. On odpověděl pokorným srdcem i hlasem: »Pane, zapudí-li otec syna jedněmi dveřmi, musí opět vstoupit jinými.« Biskup byl přemožen pokorou, s jasnou tváří ho objal a řekl: »Pro budoucnost měj ty i všichni tvoji bratři obecné dovolení kázat v mém biskupství, neboť svatá pokora si toho zasloužila.«

1114 9. Jednou se přihodilo, že přišel do Arezza, když celé město bylo zne-
pokojováno domácí válkou a hrozila mu blízká zkáza. Bydlil v podhradí,
a tu spatřil nad městem plesající ďábly, kteří občany rozněcovali, aby se
navzájem vraždili. Aby zahnal tyto mocnosti v nadzemské oblasti, které
podporují rozbroje, poslal bratra Silvestra, muže holubičí prostoty, před
sebou jako hlasatele se slovy: »Jdi k bráně města a jménem všemohoucí-
ho Boha mocí poslušnosti rozkaž zlým duchům, aby rychle vyšli!« Bratr
opravdově poslušný spěchá vykonat rozkaz a s chvalozpěvem vstupuje
před tvář Páně. U městské brány začal silně volat: »Jménem všemohou-
cího Boha a na rozkaz jeho služebníka Františka, všichni zlí duchové,
zmizte odtud!« Hned se město uklidnilo a občané s velikou tichostí na-
pravovali druh druhu porušená práva občanské cti. Neboť když byla za-
hnána zuřivá pycha zlých duchů, která to město obklíčila, zaujala její
místo moudrost chudého; totiž Františkova pokora, která navrátila po-
koj a město zachránila. Pokorný zásluhou nesnadné ctnosti poslušnosti
dosáhl nad oněmi odbojnými a zpupnými duchy takové velitelské moci,
že potřel jejich dravou opovážlivost a odvrátil dorážející útoky.

1115 10. Pyšní ďáblové prchávali před vznešenými ctnostmi pokorných, leč
by někdy Boží milostivost jim dovolila na ochranu pokory dávat políčky,
jak i apoštol Pavel o sobě píše a jak dosvědčil vlastní zkušeností Franti-
šek. Když ho žádal pan Lev, kardinál od svatého Kříže, aby se u něho
nějaký čas zdržel ve městě, svolil pokorně z úcty a lásky k němu. Ale
první noc, když si chtěl po modlitbě odpočinout, přitrhli zlí duchové
a ukrutně doráželi na Kristova vojína. Dlouho a bolestně ho bili a bezmála
mrtvého zanechali. A když zmizeli, přišel druh, jehož František zavolal.
Svatý muž mu vyprávěl, co se stalo, a doložil: »Věřím, bratře, že zlí du-
chové, kteří nic nemohou, leč co jim dovolí nebeská Prozřetelnost,
vrhli se na mne tak zběsile proto, že můj pobyt na knížecím dvoře
nedělá dobrý dojem. Až se doslechnou moji bratři, kteří přebývají na
chudičkových místech, že já jsem u kardinálů, budou se snad domýšlet,
že se zaplétám do světa, honosím se poctami a oplývám rozkošemi.
Proto se mi zdá lepší, aby ten, který je dán za vzor, vyhýbal se palá-
cům a bydlil pokorně mezi muži pokornými na místech ponížených,
aby těm, kteří strádají nouzí, dodal síly, když strádá podobně.« Šli tedy
ráno ke kardinálovi, pokorně se omluvili a vyžádali si propuštění.

1116 11. Pýcha se ošklivila svatému muži jako zdroj všeho zla a neposluš-
nost jako její nejhorší dcera, ale neméně vítal kající ponížení. Stalo se,
že k němu přivedli bratra, který cosi učinil proti zákonu poslušnosti, aby

byl napraven spravedlivou kázní. Muž Boží však viděl podle zjevných známek, že bratr má opravdovou lítost. Láska k pokoře ho pudila, aby mu odpustil. Avšak aby zase snadné prominutí nebylo jiným pohnutkou k přestupkům, poručil, aby bratrovi vzali kápi a hodili do plamene, aby si všichni uvědomili, jak velikou pokutou je třeba trestat hřích neposlušnosti. Když byla kápě chvilku v ohni, poručil ji vytáhnout z plamenů a vrátit pokorně prosícímu bratru. Div divoucí! Kápi vytáhli z plamenů bez patrných stop opálení, a tak se stalo, že tímto jedním zázrakem Bůh pochválil moc svatého muže i kajicnou pokoru. Je tedy záhodno následovat Františkovu pokoru, která dosáhla na zemi tak podivuhodné důstojnosti, že Boha nakloňovala lidské vůli, srdce člověka proměňovala, svým rozkazem zapudila dorážení zlých duchů a pouhým pokynem zkrotila žravost plamenů. Ona to je, která povyšuje ty, kteří ji milují, všem získává důstojnost a ode všech si zasluhuje úcty.

7. kapitola

O lásce k chudobě a podivuhodném doplňování nedostatků

1117 1. Mezi ostatními milostmi, které František přijal od štědrého Dárce, zvláštní výsadou si zasloužil, že láskou k chudobě rostl v bohatství prostoty. Svatý muž si uvědomoval, že ta ctnost byla důvěrnou družkou Božímu Synu a že je téměř z celého světa vyhoštěna. Snažil se zasnoubit se s ní trvalou láskou. Pro ni opustil nejen otce a matku, ale také se zbavil všeho, co mohl mít. Nikdo netoužil tolik po zlatě jako on po chudobě. Nikdo bedlivěji nestřežil poklad než František evangelní perlu. Nejvíce pohoršovalo jeho oči, když viděl na bratřích něco, co se úplně nesrovnávalo s chudobou. Od počátku řádu až do smrti byl jeho bohatstvím hábit, provaz na přepásání a nohavice – na tom měl dost.

1118 Často se slzami připomínal chudobu Ježíše Krista a jeho Matky a dovozoval, že chudoba je královnou ctností, poněvadž se výrazně skvěla na Králi králů a na jeho Matce, Královně. Když se ho bratři při kapitule ptali, která ctnost nejvíce přibližuje člověka Kristu, odpověděl, jako by vyjevoval tajemství svého srdce: »Věřte, bratři, že jedinečnou cestou ke spáse je chudoba. Vyživuje pokoru a je kořenem dokonalosti. Ovoce je velmi hojné, ale skryté. Chudoba je skrytý poklad evangelního pole, pro jeho koupi je třeba všechno prodat. Co není možné prodat, tím je třeba opovrhnut.

- 1119 2. Kdo touží po tom, aby dospěl jejího vrcholu, musí se odříci nejen světské opatrnosti, ale také do určité míry i znalosti písma a vědy. Když se zbaví vlastnění takového majetku, opěvuje Boží moc a nahý se utíká do náruče Ukřižovaného. V žádném případě se nezříká dokonale světa ten, kdo přechovává v tajnosti srdce měsíc vlastního rozumu.«
- 1120 Když často kázal o chudobě, vštěpoval bratřím výrok evangelia: »Lišky mají doupata a nebeští ptáci hnízda, ale Syn člověka nemá, kam by hlavu položil.« Proto nabádal bratry, aby podle obyčeje chudých stavěli si chudické chýšky, kde by nebydleli jako ve vlastním, nýbrž jako poutníci a příchozí v cizím. Říkal, že je zákonem poutníků hledat úkryt pod cizí střechou, prahnout po vlasti, pokojně se ubírat dál. Někdy přikazoval vystavěné domy zbořit nebo bratry z nich vystěhovat, zpozoroval-li tam něco, co by se přičilo evangelní chudobě nákladností, nebo proto, že si to bratři přivlastňovali. Říkal, že chudoba je základem jeho řádu, na kterém celá stavba řádu spočívá do té míry, že jeho pevností se upevňuje a vyvrácením z kořene vyvrací.
- 1121 3. Proto učil – jak sám byl poučen zjevením – že vstup do svatého řádu je třeba začít naplněním výroku evangelia: »Chceš-li být dokonalý, jdi, prodej všechno, co máš, a dej chudým!« Přijímal do řádu jen ty, kteří se rozešli s vlastnictvím a nic si neponechali, jednak kvůli slovům svatého evangelia, jednak též proto, aby ponechaný měsíc nebyl k pohoršení.
- 1122 Když jednou v Ankonské Marce ho kdosi žádal o přijetí do řádu, odpověděl mu pravý patriarcha chudých: »Chceš-li se přidružit k chudým Kristovým, rozdej svůj majetek chudým!« Ten člověk to vyslechl, avšak šel a puzen tělesnou láskou ponechal své jmění svým příbuzným a chudým nedal nic. Vrátil se a řekl to svatému muži. Ten ho přísně pokáral: »Jdi svou cestou, bratře moucho, neboť jsi ještě nevyšel ze svého domu a příbuzenstva: své věci jsi dal pokrevním a oklamal jsi chudé, nezasloužíš si přidat se ke svatým chudým! Počal jsi tělem a k duchovní stavbě jsi položil chatrný základ.« Ten tělesný člověk se vrátil k svým příbuzným, vzal si zase své věci, jež nechtěl ponechat chudým, a raději se vzdal svého ctnostného úmyslu.
- 1123 4. Jindy zase byla u Panny Marie v Porciunkule taková bída, že bratři nemohli dávat hostům, kteří přicházeli, čeho bylo zapotřebí. Tu vikář – ten, jehož i František poslouchal – přistoupil k Božímu muži a poukazoval na bídu bratří. Žádal, aby si mohl ponechat některé věci noviců, kteří vstupovali do řádu. V čas potřeby by je bratři použili. Ale svatý muž

pamatoval na Boží radu a řekl: »Nejmilejší bratře, ať se to nikdy u nás nestane, abychom pro kteréhokoli člověka jednali bezbožně proti řeholi. Raději obnaž oltář slavné Panny, žádá-li toho potřeba, nežli bychom se sebedemě prohřešili proti slibu chudoby a zachovávání evangelia. Blažená Panna raději přijme ochuzení svého oltáře kvůli dokonalému zachování rady svatého evangelia, než aby její oltář byl okrášlen a slib daný jejímu Synu nedodržen.«

1124 5. Jednou šel muž Boží s druhem Apulii kolem města Bari a uviděl na cestě velkou tobolku, jakýsi břichatý měšec, jako by byl plný peněz. Druh napomíná Kristova chudáka a snažně ho pobádá, aby tobolku zdvihl a peníze rozdali chudým. Boží člověk to odmítal a řekl, že v tom měšci se skrývá ďábelská lest a že bratr mu neradí k věci záslužné, ale hříšné – totiž brát a rozdávat cizí. Vzdělili se a pospíchají, aby dokončili započatou cestu. Ale bratr oklamáný lichou útrpností nepřestává a trápí Božího muže, jako kdyby snad nedbal na chudé a nechtěl jim pomoci z nouze. A tak se vrátil k tobolce s bratrem a s nějakým mladíkem, který se k tomu cestou namanul. František se pomodlil a poručil druhu měšec zvednout. Bratr se ulekl a roztrásl se, neboť již tušil cosi ďábelsky nestvůrného. Avšak kvůli příkazu svaté poslušnosti zapudil pochybnosti a natáhl ruku po tobolce. A co se nestalo? Veliký had se vymrštil z tobolky a spolu s ní v okamžiku zmizel. Bratru bylo jasné, že jde o ďábelský klam. Když tedy poznal šalbu nepřátelské chytrosti, řekl svatý muž druhovi: »Bratře, peníze nejsou Božím sluhům ničím jiným než ďablem a jedovatým hadem!«

1125 6. Potom měl svatý muž podivuhodný zážitek, když z nutné příčiny se ubíral do města Sieny. Na veliké rovině mezi Campigliem a Svatým Quirkem potkal tři chudičké ženy, postavou, věkem i tváří úplně si podobné, které jej poctily nezvyklým oslovením: »Vítej, paní Chudobo!« Když to uslyšel pravý milovník chudoby, byl naplněn nevýslovnou radostí. Ničím se před lidmi raději nehonosil než tím, co tyto neznámé v něm uctily. A ženy se náhle ztratily. Druhové a bratři uvažovali o tom, jak si byly navzájem podobné, jak zvláštní byl pozdrav, jehož užily, jak náhle se objevily i zase zmizely. A tak moudře usoudili, že se tím má naznačit něco tajemného, co se týká svatého muže. Zdá se zřejmým, že těmi třemi chudými ženami, jejichž tváře měly stejnou podobu, jež tak nezvykle pozdravily a tak náhle zmizely, bylo názorně ukázáno, že krása evangelní dokonalosti, totiž čistoty, poslušnosti a chudoby, zářila dokonale stejnou měrou na Božím muži. Nejrady se ovšem chlubil předností chudoby, kterou nazýval buď matkou nebo nevěstou či paní.

1126 Toužil po tom, aby v ní vynikl nad ostatní, od ní se naučil považovat se za nižšího než všichni druzí. Když někdy spatřil někoho, kdo byl svým oblečením chudší, hned sám sebe káral a povzbuzoval se k něčemu podobnému. Žárlivě o chudobu zápolil a bál se, že v ní bude překonán. Jednou se stalo, že potkal cestou nějakého ubožáčka. Když uviděl jeho nahotu, pocítil v srdci prudkou lítost a řekl žalostným hlasem: »Velmi nás zahanbila jeho nuzota, neboť my jsme si zvolili chudobu za veliké bohatství a hle, na tomto člověku více září!«

1127 7. Pro lásku k svatě chudobě služebník všemohoucího Boha mnohem raději užíval almužen u dveří vyprošených než takových, jež byly poskytnuté samovolně. Když byl někdy pozván od vynikajících osob a měl být poctěn nákladnějším stolováním, dříve si po okolních domech vyžebraval kousky chleba a teprve takto obohacen zasedal k hostině. Jednou to učinil, když ho pozval biskup ostijský, který Kristova chudáčka miloval zvláštní láskou. Biskup si stěžoval, že mu dělá hanbu, když má jíst v jeho domě, a on nejprve chodí po almužně. Ale sluha Boží odpověděl: »Pane můj, velikou čest jsem vám prokázal, když jsem uctil většího Pána. Vždyť Pánu se zalíbilo v chudobě a nejvíce si oblíbil takovou, která je pro Krista dobrovolnou žebrotou. Nechci opustit pro léno falešného bohatství, jež nám na hodinku bylo propůjčeno, tuto důstojnost. Vzal ji na sebe Pán Ježíš, když se pro nás stal nuzným, aby nás obohatil svou chudobou, a ustanovil opravdové chudé duchem králi a dědici nebeského království.«

1128 8. Nejednou bratry vyzýval, aby šli prosit o almužnu, a užil přitom těchto slov: »Jděte, neboť v tuto poslední hodinu jsou Menší bratři propůjčeni světu, aby vyvolení mohli naplnit to, zač budou od soudce pochváleni, až uslyší ono tak líbezné ujištění: „Cokoliv jste učinili jednomu z těchto mých nejmenších bratrů, mně jste to učinili.“ Proto říkal, že je útěchuplné žebrot jako Menší bratr, když o těchto bratřích nejmenších s takovou poctou mluví Mistr evangelní pravdy při odplatě spravedlivých.

1129 Také v největší svátce, když se k tomu naskytla chvíle, žebraval, a říkal, že na svatých chudých se naplňuje prorocký výrok: »Chléb andělský jedl člověk.« Andělský chléb je prý ten, který si člověk vyprosil pro Boží lásku a dostal jej vnuknutím blažených andělů; chléb, který sbírá od dveří ke dveřím svatá chudoba.

9. Jednou na Boží Hod velikonoční se zdržoval v jedné poustevně natolik vzdálené lidským příbytkům, že obvyklým způsobem nemohl žeb-

rat. Pamatoval však na toho, který téhož dne zjevil se v podobě poutníka učedníkům jdoucím do Emauz, a tak i on žádal almužnu od vlastních bratří jako poutník a chudáš. Pokorně přijal almužnu a poučil bratry svatými slovy, aby přecházeli pouští světa jako poutníci a přichozi a aby jako praví Hebreové stále slavili Paschu Páně, to jest přechod z tohoto světa k Otci v chudobě ducha. K prosbám o almužnu nebyl veden žádostí zisku, nýbrž chudobou ducha. Proto otec chudých – Bůh – dával najevo zvláštní péči o něho.

1130 10. Jednou se stalo, že sluha Páně onemocněl na místě řečeném Nocera. Do Assisi ho odváděli vznešení poslové, které pro Františka vypravil zbožný lid města. V doprovodu Kristova služebníka přišli poslové k chudické vsi nazvané Sartiano. Hlad i pozdní hodina dožadovaly se pokrmu. Šli tedy po vsi, aby něco koupili, ale nic ke koupi nenašli a vrátili se s prázdnou. Svatý muž jim řekl: »Proto jste nic nenašli, že více důvěrujete ve své mušky než v Pána.« (Muškami totiž nazýval peníze.) »Ale vraťte se,« řekl, »a jděte znovu po domech, po nichž jste chodili, místo platu nabízejte Boží lásku a pokorně prostě o almužnu. Nepokládejte si to ve falešném domnění za hanbu, neboť všechny věci po pádu do hříchu poskytl veliký Almůžník štědrouti dobrotou hodným i nehodným.« Rytířové odložili stud a dobrovolně prosili o almužnu. Za Boží lásku koupili více než za peníze. Chudí sedláčkové, zasažení totiž v srdci božským vnuknutím, dávali obětavě nejen své zboží, ale sebe samé. A tak se stalo, že nouzi, z níž peníze nemohly pomoci, naplnila Františkova bohatá chudoba.

1131 11. V době, kdy ležel nemocen v poustevně u Rieti, navštěvoval ho často jeden lékař a prokazoval mu vhodné služby. A když Kristův chudáš nebyl s to, aby mu jeho péči vynahradil odpovídající mzdou, přestědrý Bůh ho nechtěl ponechat bez časné odměny. Proto jeho laskavou službu zaplatil místo chudého novým dobrodiním. Ten lékař si tehdy znovu vystavěl za všechn svůj příjem dům. Ale zdi se sesedly a roztrhly se širokou trhlinou shora dolů. Lidským důvtipem ani dovedností nebylo možné, jak se zdálo, sesedání zabránit. Proto vyvstala obava, že dům se co nejdříve zhroutí. Lékař však plně důvěřoval zásluhám svatého muže a s vroucností veliké víry prosil jeho druhy, aby mu dali něco, čeho se muž Boží dotýkal rukama. Po dlouhých, naléhavých prosbách dostal chumáček jeho vlasů, vložil jej večer do trhliny ve zdi a ráno při vstávání shledal, že ta díra je úplným zacelením zavřena. Nemohl ani ty svaté vlasy vytáhnout a také nepozoroval žádné stopy dřívějšího rozštěpení.

A tak za to, že usilovně pomáhal zhroutenému tělu Božího sluhy, byl uchráněn škody, kterou by byl utrpěl zhroutením svého domu.

1132 12. Jindy se chtěl Boží muž dostat do jakési pustiny, aby se tam volněji oddal rozjímání. Byl tak slabý, že jel na oslíku nějakého chudáka. Byly letní dny a ten muž, jak provázel Kristova sluhu a stoupal do hor, byl zmořen dlouhou cestou a umdlával nesmírnou, palčivou žízni. Co mohl, začal volat za světcem: »Hle, zemřu žízni, neobčerstvím-li se hned nějakým nápojem!« Boží muž rychle seskočil z osla, vtiskl kolena do země, ruce rozepjal k nebi a nepřestával se modlit, dokud neshledal, že je vyslyšen. Potom skončil modlitbu a řekl muži: »Pospěš ke skále a tam nalezneš živou vodu, kterou ti v tuto chvíli Kristus dobrotivě vyvedl z kamene k pití!« Jaká to Boží ochota, když se tak snadno sklání ke svým sluhům! Žíznicí člověk pil vodu ze skály, z pramene, který vytryskl mocí modlitby ho se, a nachytil si nápoj z tvrdé skály. Dříve tam voda netekla a ani potom, jak se zjistilo usilovným pátráním; nebylo po ní ani stopy.

1133 13. Jak pro zásluhy svého chudáka rozmnožil Kristus pokrmy na moři, vyložím později na svém místě. Pouze připomenu, jak František ze skrovné almužny, již dostal, vysvobodil na mnoho dní plavce od hladu a nebezpečí smrti. Z toho jasně poznáváme, že sluha všemohoucího Boha se podobal Mojžíšovi vyvedením vody ze skály a rozmnožením pokrmů Elizeovi. Ať je tedy Kristovým chudým naprosto cizí jakákoliv nedůvěra! Jestliže chudoba Kristova sluhy oplývala takovou hojností, že podivuhodně odstraňovala nedostatky jeho dobrodinců, že jim nechyběl pokrm, nápoj ani přístřeší, ač selhala moc peněz, umění i přirozenosti, mnohem více si zaslouží toho, co poskytuje božská Prozřetelnost pravidelným řádem. Když pro modlitbu chudáka vydala vyprahlá skála hojný nápoj žiznivému ubožákovi, neodepře v ničem své služby těm, kteří všechno opustili kvůli Původci všech věcí.

8. kapitola

O jeho něžnosti a útrpnosti.

Jak nerozumná tvář projevovala vůči němu přitulnost

1134 1. Pravá dobrotivost, která podle apoštola se hodí ke všemu, tak naplnila a pronikla Františkovo srdce, že Božího sluhu, jak se zdálo, cele ovládla. Vroucí zbožností ho povznášela k Bohu, soucitnou útrpností ho přetvářela v Krista, laskavou přízní ho skláněla k bližnímu a celkovou

sjednocenosti se všim ho proměňovala v prvotní stav nevinnosti. Tato vroucnost ho svatě zapálila láskou ke všemu, zejména však k duším vykoupeným drahocennou krví Ježíše Krista. Když pozoroval, že se poskvřňují nějakým kalem hříchu, litoval je s takovou něžnou útrpností, že je jako matka v Kristu denně rodil.

1135 A to bylo u něho hlavní příčinou úcty k služebníkům Božího slova, že svému zemřelému bratru, Kristu, který byl za hříšníky ukřižován, plodí potomstvo, když bloudící obracejí se zbožnou péčí a pak je svědomitě duchovně vedou. Říkával, že taková soucitná služba je Otci milosrdenství milejší nad každou oběť, zejména když se vykonává usilovně a s dokonalou láskou, působí-li více příklad než slovo, více prosba se slzami než mnoho řečí.

1136 2. Proto také hovořil o tom, že je třeba oplakávat kazatele, který v kázání nehledá spásu duší, nýbrž vlastní chválu, nebo který špatným životem boří to, co buduje pravou naukou, neboť takový je zcela bezbožný. Vyniká nad ním nevýmluvný, prostý bratr, který dobrým příkladem povzbuzuje jiné k dobrému.

1137 Výrok Písma »...dokud neplodná neporodila mnohé« vykládal takto: »Neplodná je chudičský bratr, jehož úkolem v církvi není plodit děti. Na soudu se však ukáže, že zrodil mnohé, poněvadž ty, které nyní soukromými modlitbami obrací ke Kristu, připiše mu tehdy Soudce ke slávě.« Ta, která má mnoho synů, zemdlí, »protože marnivý a mnohomluvný kazatel, který se nyní raduje z mnohých, jako by je zplodil svou mocí, tehdy pozná, že v nich nemá nic svého«.

1138 3. Niternou vroucností toužil po spáse duší a horlivě se pro ně namáhal. Říkal, že slyší-li, jak svatí bratři roztroušení po světě přivádějí mnohé na cestu pravdy libovůní své dobré pověsti, on sám jako by byl naplněn nejlahodnější vůní a pomazán vzácnou masťou. Když slyšel takové zprávy, plesal v duchu a zahrnoval ony bratry požehnáním nad vše žádoucím, ať už přiváděli hříšníky ke Kristově lásce slovem nebo skutkem.

1139 Právě tak zase na ty, kteří poskvřňovali svatý řád nešlechtnými skutky, uvaloval nejtěžší kletbu a zlořečení: »Ať jsou od tebe, nejsvětější Pane, a ode všeho nebeského dvora i ode mne, tvého maličkého, zlořečení, kteří svým špatným příkladem narušují a ničí to, co jsi svatými bratry tohoto řádu vybudoval a budovat nepřestáváš.« Nad pohoršením maličkých jej přepadl takový smutek, že by byl snad zahynul, kdyby nebyval posílen útěchou Boží dobroty.

1140 Když se jednou zarmoutil pro špatný příklad a s úzkostí duše prosil milosrdného Otce za syny, dostal od Pána odpověď: »Proč ty, chudý človičku, se znepokojuješ? Cožpak jsem tě neustanovil pastýřem svého řádu tak, abys pamatoval, že já sám jsem jeho hlavním ochráncem? Udělal jsem tě prosfáčkem, aby to, co v tobě působím, bylo připisováno nikoli lidskému přičinění, ale nebeské milosti. Já jsem povolal, já zachovám i budu pást. Zhynou-li jedni, doplním to druhými. Když se nenarodí, dám se jim narodit. I kdyby sebevětší útoky dorážely na tento chudičský řád, zůstane vždy zachován můj darem.«

1141 4. Jako zmijího ušknutí a nejkrutějšího moru bál se a štilil neřesti nactiutrhaní, neboť ona ucpává zdroj, odkud vyvěrá vroucnost a milost. Tvrdil, že tato nectnost se protiví nejdobrotivějšímu Bohu, vždyť utrhač se krmí krví duší, jež hubí mečem jazyka. Když kdysi slyšel, jak jeden bratr očerňuje pověst druhého, obrátil se na svého vikáře se slovy: »Vstaň, vstaň, bedlivě vše prošetři, a shleďáš-li, že obžalovaný bratr je nevinný, žalobce přede všemi veřejně přísně pokárej!« Nejednou takového, který oloupil bratra o dobrou pověst, odsoudil ke slevčení hábitu. Nesměl pak dříve pozdvihnout oči k Pánu, dokud dle možnosti nevrátil, co odňal. František říkal: »O tolik je větší zloba utrhačů než lotrů, oč více Kristův zákon, který naplňujeme dobrotivostí, nás zavazuje, abychom si přáli spásu duši než tělesné blaho.«

1142 5. S podivuhodnou, něžnou útrpností se skláněl k těm, kteří byli sklíčení jakýmkoliv tělesným utrpením. Když pozoroval, že někdo má nějaký nedostatek, nějakou nouzi, přenášel to sladkostí dobrotivého srdce na Krista. Měl vrozenou vlídnost a vlitá Kristova láska ji zdvojnásobila. Proto se jeho duše rozplývala útrpností vůči chudým a nemocným. Těm, kterým nemohl podat pomocnou ruku, věnoval lásku. Stalo se, že jeden chudý neodbytně prosil o almužnu a kterýsi bratr mu hruběji odpověděl. Když to slyšel vroucí milovník chudých, přikázal bratru, ať se obnaží a padne tomu chudému k nohám, hlasitě vyznává svou vinu a prosí ho o modlitbu i odpuštění. Když on to pokorně vykonal, Otec sladce dodal: »Vidiš-li chudého, bratře, předkládá se ti zrcadlo, v němž vidíš Pána a jeho chudou Matku. Spatříš-li nemocné, podobně rozjmej o neduzích, které Spasitel vzal na sebe!« Na všech chudých – a sám byl mezi nimi nejplněji křesťanem – viděl obraz Kristův. Když dostal něco potřebného k vlastnímu životu, a potkal nějaké chudáky, nejen jim to štědře dával, ale dokonce měl za to, že je třeba jim to vracet, jako by to bylo jejich majetkem.

- 1143 Když se vracel ze Sieny, přihodilo se, že ho potkal jakýsi chudý muž. Světec měl na hábitu kvůli nemoci ještě cosi jako plášť. Říká svému spolubratru: »Je třeba vrátit plášť tomuto chudákovi, neboť je jeho. Půjčili jsme si jej, dokud jsme nenašli chudšího.« Společník však měl na zřeteli potřebu dobrotivého Otce, houževnatě mu odporoval a nabádal ho, aby nepečoval o jiného, když sám na sebe nedbá. Ale on říká: »Domnívám se, že by mi to bylo počítáno od velkého Almužníka za krádež, když nedám to, co mám, potřebnějšímu.«
- 1144 Proto u všech věcí, které dostával kvůli nezbytným potřebám těla, prosíval dárce, aby mu dovolil darovat je, kdyby potkal nuznějšího. Ničeho naprosto nešetřil, plášťů, tunik, knih, ba ani oltářních pláten. Všechny ty věci by byl rozdal, jen aby učinil zadost povinnosti dobrotivosti. Nezřídka, když potkal chudé s těžkými břemeny, podkládal svá slabá ramena, aby jim ulevil.
- 1145 6. Když rozjímal o prapůvodu všeho tvorstva, býval naplňován hojnou vroucností. Jakákoliv drobná zvířata nazýval bratry a sestrami ve vědomí, že má s nimi společný počátek. Nejsrdečněji a nejněžněji však miloval ta, která přirozenou podobností ukazují Kristovu sladkou mírnost a naznačují obrazy Písma. Mnohokrát vykoupil beránky, kteří byli vedeni na porážku, protože vzpomínal na onoho nejtiššího Beránka, který připustil, aby ho vedli na smrt za vykoupení hříšníků.
- 1146 Když byl kdysi hostem v klášteře svatého Verekunda v gubijském biskupství, porodila tam ovečka v noci jehňátko. Naskytla se však k tomu divoká svině, jež nešetřila nevinného života a dravým kousnutím mládě usmrtila. Když o tom uslyšel něžný Otec, zmocnila se ho podivuhodná útrpnost. Vzpomněl si na Beránka bez poskvrny a přede všemi nařikal nad záhubou jehňátka: »Ach, běda, bratře beránečku, nevinné zvířátko, připomínající lidem Krista! Ať je zlořečena ukrutnice, která tě zahubila, a žádný, člověk ani zvíře, ať nejí její maso.« A hle, loupeživá svině onemocněla, tři dny se trápila a nakonec za trest zdechla. Hodili ji do klášterního příkopu. Dlouho tam byla pohozena, vyschla jako prkno a nikomu hladovému neposloužila za pokrm. Uvědom si, lidská necitelnosti, jakým trestem budeš nakonec stižena, když byla tak hroznou smrtí ztrestána zvířecí dravostí! Uvažuj také o zbožnosti víry, jakou podivuhodnou mocí a hojnou sladkostí se vyznačovala něžnost Božího sluhy, když i nemá tvář svým způsobem sdílela jeho radost.
- 1147 7. Když procházel okolím města Sieny, zastihl na pastvině veliké stádo ovcí. Dobrotivě je pozdravil jako obyčejně, ovečky zanechaly pastvy, všechny

k němu běžely, pozdvihly hlavy, upřely na něho oči a dívaly se na něho. Tak velice byly přítulné, že se tomu divili pastýři i bratři, když viděli kolem Františka i beránky a skopce jakoby v podivuhodném veselí.

1148 Jindy u svaté Marie na Porciunkule přinesli Božimu muži ovečku. On ji z lásky k nevinnosti a prostotě, kterou naznačuje přirozenost ovečky, přijal s vděčností. Něžný muž napomínal ovečku, aby si pilně hleděla chvály Boží a varovala se všeho, co by bratry rozhněvalo. A ovečka, jako by chápala dobrotivost Božího muže, dbala bedlivě jeho naučení. Když slyšela bratry v chóru zpívat, vběhla také do chrámu a bez naučení kteréhokoliv člověka klekala na kolínka a bekotala před oltářem Panny, Matky Beránkovy, jako by ji toužila pozdravit. Kromě toho, když bylo pozdvihováno nejsvětější Kristovo tělo při mši svaté, padala na kolínka, jako by uctivě hovádko usvědčovalo z neuctivosti nenábožné, a ty, kteří jsou Kristu oddáni, vyzývalo k uctívání svátosti.

1149 Jednou měl František s sebou v Římě beránka z úcty k Beránku nejtíššímu, a když se vracel, dal jej na opatrování urozené paní matroně Jakubě ze Settesoli. A beránek – jako by byl vyučen v duchovních věcech od světce – přidružil se k paní nerozlučným přátelstvím: když šla do kostela, v kostele i cestou z kostela. Když paní ráno dosti brzy nevstávala, beránek se vzbudil, pošouchával ji růžky a bečením pobízel, pohyby i náznaky jí dával na srozuměnou, aby pospíchala do kostela. Proto beránek, Františkův učedník, stal se učitelem zbožnosti a byl chován od paní jako roztomilý zázrak.

1150 8. Jindy zase u Greccia přinesli Božimu muži živého zajička, a ačkoli ho volně kladli na zem a on mohl utéci, kam chtěl, na zavolání dobrotivého Otce rychle přibíhal a skákal mu na klín. Muž Boží ho něžně choval a hladil a jakoby s mateřskou útrpností konejšil. Přívětivými slovy ho napomenul, aby se po druhé již nedal chytit, a pustil ho, aby utekl. Ale on, kdykoliv ho položil na zem, aby běžel pryč, pokaždé se vrátil Otci na klín, jako by nějakým skrytým citem srdce chápal jeho něžnou lásku. Konečně na rozkaz Otcův odnesli ho bratři na bezpečnější místa pustiny.

1151 Podobně jednou na ostrově jezera Perugijského chytily králíčka a přinesli Božimu muži, a ač ostatním utíkal, jemu se dral s domácíou přítulností do rukou a na klín.

1152 Když se plavil po jezeře Rietském z Greccia na poušť, rybář mu z oddanosti podal jakéhosi říčního ptáka a on ho rád přijal. S otevřenýma rukama však ho pobízel, aby uletěl, ale pták nechtěl. Světec tedy obrátil oči k nebi a dlouho setrval v modlitbě. Po dlouhé chvíli, jako by

se vrátil odjinud, znovu sladce přikázal ptáčkovi, aby odletěl chválit Pána. A ptáče, s požehnáním propuštěné, jako by pohybem dávalo najevo radost, uletělo.

1153 Na témž jezeře mu také podali velikou živou rybu. On ji podle svého zvyku nazýval sestřičkou a pustil ji do vody u lodi. Ryba si však před Božím mužem hrála ve vodě a jakoby láskou k němu vábena nevzdalovala se od lodi, dokud ji nepropustil s požehnáním.

1154 9. Jindy kráčel s jedním bratrem benátskými bažinami a přišel na velké množství ptactva sedícího a švitořícího v křovi. Když je uviděl, řekl druhovi: »Milí ptáčkové chváli svého Stvořitele. Pojďme i my mezi ně a zpívejme Pánu chvály a kanonické hodinky!« A když vstoupili mezi ně doprostřed, ptáci se nehnuli z místa. Avšak kvůli jejich štěbetání neslyšeli druh druhu v říkání hodinek. Proto se svatý muž obrátil a řekl ptáčkům: »Bratři ptáčkové, nechte zpívání, dokud neodřikáme Bohu povinné chvály!« A ptáci ihned umlkli a zůstali potichu, až oni se zvolna pomodlili hodinky a vzdali chválu. Pak jim dovolil Boží svatý opět zpívat. A když dostali od něho dovolení, hned se po svém zvyku dali do zpěvu.

1155 U Panny Marie v Porciunkule na fiku u chýšky Božího muže se usadil cvrček a zpíval. A tak sluhu Páně, který se naučil podívat se i v malých věcech velebnosti Tvůrce, povzbuzoval svým zpěvem ke chvále Boží. Jednoho dne jej svatý František zavolal, a když cvrček – jako by nebesky poučen – přiletěl mu na ruku, řekl mu: »Zpívej, můj bratře cvrčku, a svým plesáním chval Pána Stvořitele!« A cvrček bez meškání začal zpívat a nepřestal, dokud mu Otec nepřikázal, aby se vrátil na své místo. A setrval tam osm dní, každý den přilétal, zpíval a odlétal podle světcových rozkazů. Potom řekl Boží muž druhům: »Dopřejme již našemu bratru cvrčkovi volnosti, neboť se nás již dosti naobveseloval a osm dní nás povzbuzoval ke chválám Božím!« Když světec cvrčka propustil, hned odletěl a už nikdy se tam neukázal, jako by se neosměloval nějak přestoupit jeho přikázání.

1156 10. Když nemocen zdržoval se v Sieně, nějaký urozený muž chytil bažanta a poslal mu ho živého. Jakmile pták uslyšel a uviděl svatého muže, přilnul k němu tak přátelsky, že se nijak nedal od něho odtrhnout. Mnohokrát ho vynesli bratři za zahrádku na vinici, aby uletěl, bude-li mu libo. Avšak on se rychlým letem pokaždé vracel k Otci, jako by od něho býval odjakživa chován. Potom ho dali muži, který Božího muže navštěvoval ze zbožnosti. Avšak bažant úplně přestal žrát, jako by se trápil, že je daleko od milého Otce. Potom ho zase donesli Božímu sluho-
hovi. Jak ho pták spatřil, radostí třepetal křídly a začal hltavě žrát.

1157 Když přišel do alvernské poustevny, aby tam slavil čtyřicetidenní půst ke cti archanděla Michaela, obletovali jeho poustevnu rozliční ptáci. Zdálo se, jako by se radovali z jeho příchodu a zvucným zpěvem i radostným třepetáním křídel vzbuzovali dojem, že zvou a vábí milého Otce k delšímu pobytu. Když to světec viděl, řekl druhovi: »Pozoruji, bratře, že je Boží vůle, abychom se tu zdrželi nějaký čas, vždyť bratři ptáčkové dávají najevo takovou radost z našeho příchodu.«

1158 Když tam tedy přebýval, připoutal se k němu mocným svazkem přátelství sokol, který tam hnízdl. Vždycky totiž svým zpěvem předcházel noční hodinu, kdy svatý muž vstával k Božím chválám. To bylo Božímu sluhovi velmi milé, poněvadž sokolova péče zaháněla od něho všechnu lenivou otupělost. A když sluha Kristův byl neobyčejně sklíčen nemocí, byl sokol jakoby shovívavější a neohlašoval tak časné bdění – jako by byl k tomu od Boha naveden. Teprve na úsvitě zvonil lehkými dotečky na zvon svého hlasu. To plesání rozličného ptactva i sokolí zpěv jeví se jako Boží znamení. Vždyť tehdy Boží ctitel, který tolik Boha chválil, vznášel se na perutích rozjímání a měl tam být vyznamenán i serafským zjevením.

1159 11. Když jednou přebýval v poustevně u Greccia, stíhala tamější obyvatelé nehoda za nehodou. Množství dravých vlků dávalo nejen dobytek, ale i lidi, a kroupy za bouří pustošily obilí i vinice. Když takto zkoušeným lidem kázal hlasatel svatého evangelia, řekl jim: »Ke cti a chvále všemohoucího Boha přikazuji vám věřit, že ty rány všechny od vás odejdou, Hospodin na vás shlédne a rozmnoží vaše časné statky, jestliže mi uvěříte ze soucitu nad sebou samými, upřímně se vyzpovídáte a budete přinášet hojné ovoce pokání. Za druhé vám oznamuji, že kdybyste projevili nevděčnost za dobrodiní a vrátili se k tomu, co jste opustili, budou obnoveny rány, zdvojnásobí se tresty a dopadne na vás větší hněv.« Občané na jeho výzvu konali pokání, a od té chvíle ustaly pohromy, minula nebezpečí a vlci ani kroupy jim neškodili. Ba dokonce, když někdy hrozila mračna krupobití polím sousedů a přibližovala se k jejich hranicím, zastavovala se, nebo se obracela v jinou stranu. Ustalo krupobití, i vlci zachovávali úmluvu Božího sluhu a nepokusili se již proti zákonu dobrotivosti útočit na lidi, kteří se obrátili, aby konali dobro, dokud podle slibu se proti přesvatým Božím zákonům bezbožně neprohřešovali.

1160 Je tedy třeba zbožně smýšlet o něžnosti blaženého muže, která se vyznačovala tak podivuhodnou sladkostí a mocí, že krotila dravé, ochočo-

vala divoké, učila mírnosti a zvířecí přirozenost odbojnou vůči padlému člověku skláněla k poslušnosti. Opravdu, je to ona, jež všechno tvorstvo k sobě navzájem poutá a hodí se ke všemu, protože má příslib života nynějšího i budoucího.

9. kapitola

O jeho vroucí lásce a touze trpět

1161 1. Kdo by dostatečně vyložil vroucí lásku, kterou hořel ženichův přítel František? Zdálo se totiž, že je celý stravován jako nějaký žhavý uhel plamenem božského milování. Na pouhé slovo o lásce Páně, které zaslechl, rozněcoval se, zapaloval, rozplameňoval, jako kdyby bylo paličkou vnějšího hlasu udeřeno na vnitřní strunu. Dávat za almužny takový plat – to nazýval vznešenou marnotratností. A naopak ty, kteří jej považovali za méněcenný než peníze, prohlašoval za největší blázny, protože jedině neocenitelná hodnota božské lásky dostačí k získání nebeského království, a lásku toho, který nás mnoho miloval, je třeba splácet mnohou láskou.

1162 Aby se všemi věcmi rozněcoval k lásce Boží, plesal nad všemi díly rukou Páně a rozjímáním o viditelné kráse vystupoval až k původu a příčině všeho života. Zhlížel se v kráse Nejkrásnějšího a po stopách vtisknutých do všech věcí sledoval všude Miláčka. Ze všech věcí si utvářel žebřík, po němž by vystupoval k dosažení toho, který je všecek žádoucí. V zanícení okoušel totiž v jednotlivých tvorech jako v potůčcích oné pramenné dobroty neslýchanou vroucnost. V souzvuku ctností a úkonů daných jim od Boha jako by vnímal nebeskou harmonii, a jako prorok David vyzýval všechny, aby chválili Hospodina.

1163 2. Ježíš Kristus ukřižovaný byl stále předmětem jeho rozjímání – jako kytička myrty vonící na hrudi. Přál si, aby se zcela v něj přetvořil žárem vroucí lásky. Ze zvláštní oddanosti k němu od svátku Zjevení Páně po úplných čtyřicet dní – po tu dobu totiž, co Kristus se skrýval na poušti – uchýloval se na pustá místa a zavíral se do cely. S nejskrovnější mírou pokrmu i nápoje vytrvale se postil, modlil a neustále chválil Boha. Byl ke Kristu přitahován tak vroucím zanícením, že i jeho Milovaný mu to splácel přátelskou láskou. Nakonec se Božímu služebníku zdálo, že má stále před očima viditelného Spasitele, jak někdy svým druhům důvěrně vyzradil.

- 1164 Celým žářem svého srdce miloval svátost těla Páně a býval zachvácen převelkým úžasem nad nejlaskavější blahovůlí a nejblahovolejší láskou, která se zde zjevila. Často přistupoval ke stolu Páně tak zbožně, že v jiných zbožnost probouzel, když býval uchvacován ve vytržení mysli, aby lahodně okoušel neposkvrněného Beránka a byl jakoby duchovně opojen.
- 1165 3. K Matce našeho Pána Ježíše Krista lnul nevýslovnou láskou, protože učinila Pána velebností naším bratrem a my jsme skrze ni došli milosrdenství. Po Kristu důvěřoval nejvíce v ni, ustanovil ji svou ochránkyní i ochránkyní svých bratří. K její cti od svátku apoštolů Petra a Pavla až do svátku Nanebevzetí se velmi zbožně postil.
- 1166 Byl připoután poutem nerozlučné lásky k andělským duchům, zapáleným podivuhodným ohněm, který je povznáší k Bohu a rozpaluje duše vyvolených. Z úcty k nim se postil čtyřicet dní od Nanebevzetí slavné Panny a stále se pilně modlil. Zvláštní láskou byl oddán archandělu Michaelovi, protože je pověřen uvádět duše před Boží trůn, a František s vroucností horlil o spásu všech povolaných k životu.
- 1167 Vzpomínkou na všechny svaté jako na ohnivé kameny se rozehrával zápalem, který uchvacuje v Boha. S velikou zbožností ctil všechny apoštolů a zejména Petra a Pavla pro vroucí lásku, již měli ke Kristu. Z úcty a lásky k nim zasvěcoval Pánu zvláštní čtyřicetidenní půst.
- Kristův chudáš neměl nic jiného než dva penízky, které mohl štědrou rukou rozdávat: tělo a duši. Pro Kristovu lásku z nich neustále dával, když stále obětoval tuhými posty tělo a vroucí touhou svého ducha. Vně v nádvoří obětoval zápalnou žertvu a uvnitř v chrámě zapaloval kadidlo.
- 1168 4. Nesmírná vroucnost jej tak unášela vzhůru k Bohu, jako jeho zánícená dobrotivost rozšiřovala jeho srdce vůči těm, s nimiž sdílel přirozenost i milost. Jestliže ho něžnost srdce učinila bratrem ostatních tvorů, není divu, když ho Kristova láska neskonalé plněji sbratřila s těmi, kteří jsou označeni obrazem Tvůrce a vykoupení krví svého Původce. Nepovažoval se za Kristova přítele, leč když rozněcoval duše, které on vykoupil. Říkal, že ničemu nelze dávat přednost před spásou duší. Dokazoval to tím, že jednorozený Syn Boží za duše visel na kříži. Odtud pramenil jeho boj v modlitbě, jeho kazatelské putování, jeho dobrý příklad bez hranic. Kdykoli mu tedy vyčítali přílišnou přísnost, odpovídal, že byl dán jiným za příklad. I když jeho tělo bylo nevinné, ochotně se už podrobovalo duchu a nepotřebovalo žádné metly za přestupky, přesto kvůli dobrému příkladu ukládal mu znovu a znovu pokuty a břemena a s ohledem na jiné držel se cesty přísnosti. Říkával: »Kdybych mluvil jazyky lidskými

i andělskými, ale neměl v sobě lásky a bližním neukazoval příklad ctnosti, prospěji jiným málo a sobě nic.«

1169 5. V zápalu žhoucí lásky horlil o vítězoslávu svatých mučedníků, ve kterých nemohl uhasnout plamen lásky, ani nemohla zemdlít síla. Proto i on, zapálen touto dokonalou láskou, která zapuzuje strach, toužil obětovat se Pánu plamenem umučení jako živá oběť, aby odplatil Kristu, jenž za nás zemřel, a také ostatní rozničil k Boží lásce.

1170 Šestého roku po svém obrácení umínil si z touhy po mučednictví přelavit se do syrských končin, aby tam kázal křesťanskou víru a obrácení Saracénům a jiným nevěřícím. Vstoupil na loď, která tam jela, ale nápořem větru byl zahnán do slovanských končin, kde musel vystoupit. A když tam pobyl nějaký čas a nemohl tehdy nalézt loď, která by ho převezla, byl zklamán ve svém přání. Prosil tedy nějaké plavce, kteří směřovali do Ankony, aby ho pro Boží lásku vzali s sebou. Oni však měli nedostatek zásob, a proto neuprosně odmítali. On však velmi důvěřoval v dobrotu Páně a tajně se svým druhem vlezl na loď. Přišel tam člověk, kterého – jak se zdá – poslal Bůh kvůli svému chudásovi, a přinesl potřebné věci na výživu. Zavolal si nějakého bohabojného muže z lodi a řekl mu: »Věrně to opatruj pro své bratry skrývající se na lodi a v čas potřeby jim to přátelsky dej!« Stalo se, že když plavci kvůli silnému větru mnoho dní nemohli nikde přistát, spotřebovali všechny své pokrmy a zbývala jen almužna, poskytnutá shůry chudému Františkovi. I když byla skromná, mocí Boží se tak rozmnožila, že ač se po mnoho dní zmítali na moři v neustálé bouři, ukojila úplně potřeby všech, dokud nedospěli do ankonského přístavu. Když viděli plavci, že prostřednictvím Božího sluhu unikli mnohým smrtelným pohromám, děkovali všemohoucímu Bohu, který se vždy ukazuje svým přátelům a sluhům jako podivuhodný a laskavý. Vždyť zakoušeli hrozná nebezpečí na moři a v hlubině viděli podivuhodná díla Páně.

1171 6. Když se František vzdálil od moře a začal putovat po souši, sklízel hojné snopy z rozsévaného semene spásy.

Ale ovoce umučení příliš lákalo jeho srdce. Vydal se na cestu do Maroka, protože nade všechny zásluhy ctností si přál drahé smrti pro Krista. Usiloval o dosažení žádoucí palmy mučedníků kázáním Kristova evangelia Miramolinovi a jeho lidu. Byl totiž puzen tak velikou touhou, že navzdory tělesné slabosti předbíhal svého druhu a jakoby v duchovním opojení pospíchal, ba letěl, aby uskutečnil svůj úmysl. Když však došel do Španělska, překvapila ho velmi těžká choroba řízením Boha, který

ho zachovával pro jiné věci. Nemoc mu zabránila splnit, čeho si přál. Muž Boží tedy nahlédl, že jeho tělesného života je ještě zapotřebí synům, které zplodil, i když si pokládal smrt za zisk. A tak se navrátil, aby pásł ovce svěřené jeho péči.

1172 7. Žár lásky pudil však jeho ducha dále. Proto se ještě po třetí pokusil jít mezi nevěřící, aby vylitím své krve rozšířil víru v Trojici. V třináctém roce svého obrácení vypravil se do syrských končin a vydával se stále do četných nebezpečí, aby se dostal k babylónskému sultánu. Tehdy byla mezi křesťany a Saracény nesmiřitelná válka a tábory vojsk z té i oné strany byly rozloženy na poli blízko proti sobě, takže se nedalo bez smrtelného nebezpečí přejít ze strany na stranu. Sultán vydal ukrutný výnos, že každý, kdo přinese hlavu křesťana, dostane za odměnu zlatý byzantský peníz. Ale neochvějný Kristův rytíř František doufal, že co nevidět dojde již k naplnění své tužby. Proto si umínil přejít tam, nezděšen strachem ze smrti, ale puzen touhou. Posilnil se v Pánu modlitbou a směle si zpíval prorocký verš: »I kdybych kráčel uprostřed smrti, nebudu se bát zlého, neboť ty jsi se mnou!«

1173 8. Vzal s sebou jako druhá bratra Ilumináta, muže světla a moci, a vydal se na cestu. Potkal dvě ovečky, rozveselil se a řekl druhovi: »Doufej, bratře, v Pána, neboť se na nás naplňuje výrok evangelia: Hle, posílám vás jako ovce mezi vlky!« A když postoupili dále, šli proti nim saracénští zbrojnoši. Jako vlci se rychle ženou na ovce, tak se vrhli se zvířecí krutostí na Boží sluhy a jednali s nimi potupně. Zahrnovali je nadávkami, trýznili bitím a spoutali okovy. Nakonec je všelijak ztýrané a zkrúšené přivedli řízením Boží prozřetelnosti podle přání Božího muže k sultánovi. Když se ten kníže vyptával, kdo je poslal, proč přišli a jak se tam dostali, odpověděl Kristův sluha František s nebojácným srdcem, že byl poslán ne člověkem, ale od nejvyššího Boha, aby ukázal jemu i jeho lidu cestu spásy a zvěstoval evangelium pravdy.

Kázal sultánovi o trojjediném Bohu a Spasiteli všech Ježíši Kristu s tak pevnou myslí, mocí ducha a žářem, že bylo zřejmé, jak se na něm splnil výrok evangelia: »Dám vám výmluvnost a moudrost, které nebudou moci odolat a odporovat všichni vaši protivníci.«

1174 Neboť i sultán pozoroval na Božím muži žár ducha a moc, se zalíbením ho poslouchal a naléhavě zval, aby u něho pobyl. Kristův sluha osvěcen nebeským vnuknutím mu říká: »Chceš-li se obrátit i se svým lidem ke Kristu, z lásky k němu rád u vás pobudu. Ale zdráháš-li se zanechat pro Kristovu víru zákona Mohamedova, poruč rozdělat co největší oheň. Já do něj

vstoupím s tvými kněžími, abys alespoň takto poznal, které víry jako jistější a světlejší je třeba právem se držet.« Sultán na to odpověděl: »Nevěřím, že by některý z mých kněží na obhájení své víry chtěl vydat sám sebe nebo podstoupil nějaká muka.« Všiml si totiž, jak jeden z jeho kněží, vážený a letitý muž, když to slyšel, vytratil se mu z očí. Svatý muž mu říká: »Slibuješ-li mi za sebe i za svůj lid, že začnete uctívat Krista, vyjdu-li z ohně bez úrazu, pojďte, a já sám vstoupím do ohně. Shořím-li, přičtete to mým hříchům, ochrání-li mne však Boží moc, uznejte Krista, Boží moc a moudrost, za pravého Boha a Spasitele všech.« Sultán odpověděl, že se neodvažuje přistoupit na volbu, protože se obává vzbouření lidu. Ale dával mu mnoho vzácných darů, kterými sultán muž, lačný spásy duší a ne světských věcí, opovrhl jako blátem. Když sultán viděl, že svatý muž je tak dokonalým tupitelem světských věcí, byl uchvácen údivem a začal ho tím víc cítit a být mu oddán. I když k víře Kristově nechtěl přistoupit, nebo snad se přestoupit neodvažoval, přesto vroucně prosil Kristova sluhu, aby dary přijal a rozdál chudým křesťanům nebo církevním obcím za jeho spásu. On však, protože se varoval přitěže peněz a v sultánově srdci neviděl kořen pravé zbožnosti, za nic nesvolil.

- 1175 9. Když viděl, že nic nepořídí, aby ten lid obrátil, a že nedosáhne naplnění svého úmyslu, vrátil se podle Božího napomenutí do krajů věřících. A tak působením Boží dobroty a zásluhou ctnosti svatého muže milostivě a podivuhodně se stalo, že Kristův přítel si vši silou přál smrt, a přece ji nenalezl, aby mu tak nebyla odepřena zásluha vytouženého mučednictví, a přece aby byl zachován. Později měl být totiž vyznamenán zvláštní výsadou. Tím se však stalo, že božský oheň ještě dokonaleji hořel v jeho srdci, aby tím mocněji vyšlehl na těle. Ó věru blažený muž, jehož tělo, ač nebylo usmrceno tyranským mečem, není zbaveno podobnosti se zabitým Beránkem! Je opravdu a plně blažený, když jeho duše, mečem nepřitele nezasažená, přece neztratila mučednickou palmu!

10. kapitola

O usilovné modlitbě a její moci

- 1176 1. Když Kristova láska učinila svého služebníka Františka zcela nevnímavého pro pozemské vnější žádosti, bez přestání se modlil a duchem usiloval prodlévat před Boží tváří, aby nebyl zbaven útěchy Milovaného, protože se tělem cítil od Pána vzdálen. Modlitba byla

rozjímajícímu úlevou, neboť obcházením nebeských příbytků stal se již spoluobčanem andělů. Vroucí žádosti hledal Miláčka, od něhož ho dělila pouze stěna těla. Modlitba mu byla také oporou v práci, vždyť ve všech dílech, jež konal, nedůvěřoval svému důmyslu. Všechnu důvěru skládal v nebeskou dobrotu, silou důvěry všechny starosti skládal na Pána. S jistotou tvrdil, že řeholnímu muži je nade vše třeba, aby si žádal milost modlitby a věřil, že bez ní nepůjde nikdo ve službě Boží vpřed. Všemi činy podle svých možností vybízel bratry, aby si modlitby hleděli. V chůzi i vsedě, uvnitř i venku, v práci i oddechu býval tak zabrán do modlitby, že se zdálo, jako by jí věnoval nejen celé své srdce i tělo, ale i práci a čas.

- 1177 2. Nezameškal nevšímavosti žádné navštívení ducha, ale když se mu ho dostalo, oddával se mu, a dokud Pán popřál, kochal se poskytnutou sladkostí, A když v chůzi pocítil cestou nějaká vanutí Božího ducha, nechal druhy jít napřed, zastavoval se a nové nadšení obracel k oplodnění, aby nepřijímal milosti nadarmo.

Častokrát byl zachvacován tak silným vytržením kontemplace, že byl nad sebe uchvácen a zakoušel cosi, co přesahovalo schopnost lidského cítění. Nevěděl, co se kolem něho děje.

- 1178 Jednou se ubíral přes Borgo di Santo Sepolcro značně lidnatým městečkem. Pro tělesnou slabost jej posadili na oslíka. Potkával zástupy lidí, hrnoucí se k němu z nábožnosti. Strkali ho, chytali, tlačili se a dotýkali se ho, ale on se zdál nevšímavým ke všemu. Jako tělo bez duše nevnímal nic z toho, co se kolem něho dalo. Když už dávno minuli město, vymanili se z tlačenice uprostřed zástupů a přišli k jakémusi obydlí malomocných, František rozjímající o nebeských věcech jako by se odjinud vracel, ptal se naléhavě, budou-li brzy v Borgu. Když byla totiž jeho mysl zaměřena na nebeskou skvělost, nevnímala rozdílu míst, času ani osob, jež potkávali. A to se mu stávalo velmi často, jak byli jeho druhové mnohokrát svědky.

- 1179 3. A poněvadž v modlitbě poznal, že Duch svatý tím důvěrněji dopřává své návštěvy těm, kteří ho prosí a čím více je nalézá vzdálené světského hluku, vyhledával pustá místa a chodil se v noci modlit do samot a opuštěných kostelů. Tam často podstupoval hrozné boje s ďábly, kteří s ním citelně zápasili, snažili se ho zmást a odtrhnout ho od usilovné modlitby. Ale čím prudčeji na něho nepřátelé útočili, tím mocnější projevovat sílu a tím vroucněji se modlil. Byl posilňován nebeskými zbraněmi a utvrzen v odvaze říkal Kristu: »Ve stínu svých křídel ochraňuj mne

před tváří bezbožníků, kteří mne sklíčili.« A zlým duchům: »Dělejte si se mnou, cokoliv můžete, duchové zlí a klamaví; nemůžete, než na kolik vás nebeská ruka uvolní. Jsem připraven s veškerou radostí vytrpět všechno, čím se jí zalíbí mě vytrést.« A pyšní démoni nesnesli takovou stálost myslí a zahanbení odcházeli.

1180 4. Boží muž pak zůstával sám a uklidněn, lesy naplňoval úpěním, místa zkrápěl slzami, bil se v prsa a jako kdyby našel ve skrytosti důvěrníka, hovořil se svým Pánem. Tu odpovídal soudci, tu prosil Otce, tu rozmlouval s přítelem. Bratři, kteří ho zbožně pozorovali, několikrát slyšeli, jak úpěnlivým voláním se přimlouval u Boží dobroty, silným hlasem projevoval také lítost nad utrpením Páně, jako by ho viděl před sebou ležet. Viděli ho v noci modlit se s rukama rozpjatýma v podobě kříže, jak byl celým tělem od země pozdvižen a obklopen zářícím obláčkem. Moudrost Boží mu zjevovala nejisté a skryté věci, jak bylo potvrzeno jistými znameními, uvnitř myslí bylo vyznačeno i na těle osvětlením, jež budilo podiv. Zjevené navenek nevyjevoval, leč pokud ho nutkala Kristova láska nebo to žádal prospěch bližních. Říkal, že za malou mzdu se ztrácívá věc k nezaplacení a že toho, který dal, nebývá snadno znovu pohnout k darování.

Když se vracival od soukromých modliteb, kterými se proměňoval skoro v jiného muže, snažil se co nejvíce připodobnit ostatním, aby snad kvůli vnější nápadnosti nepřipravil ho závan lidské přízně o vnitřní odplatu.

1181 Když byl náhle před ostatními uchvácen a navštíven od Pána, vždy něco přítomným namítal, aby důvěrný styk se Ženichem nebyl navenek vyzrazen. Při modlitbě mezi bratřími se úplně vystříhal příliš naléhavých proseb, pláče, hlubokých vzdechů a vnějších posuňků, jednak že miloval skrytost, jednak že pohroužením do nitra byl cele uchvacován v Boha. Často říkal svým důvěrným přátelům: »Když služebník Boží se modlí a je navštíven od Boha, ať řekne: Tuto útěchu jsi poslal z nebe, Pane, mně hříšnému a nehodnému, a já ji odevzdávám tvé ochraně, neboť mi připadá, že jsem zlodějem tvého pokladu. A když se vrací bratr od modlitby, ať se jeví tak chudičkým a hříšníkem, jako by žádné nové milosti nedosáhl.«

1182 5. Když se modlil Boží muž v Porciunkule, stalo se, že ho navštívil jako obyčejně assiský biskup. Přišel na to místo, přiblížil se odvážněji, než se slušelo, k poustevně, v níž se Kristův sluha modlil, zaklepal na dvířka a již vstupoval dovnitř. Sotva tam však vsunul hlavu a zahlédl, jak

se světec modlí, zachvěl se náhlým uleknutím, údy mu ztuhly, pozbyl i řeči a náhle z Boží vůle byl jakousi silou vypuzen ven a pozpátku odveden opodál. Biskup nad tím užasl a spěchal k bratřím, jak mohl, a když mu Bůh navrátil řeč, prvním slovem vyznal svou vinu.

1183 Jindy se přihodilo, že opat kláštera svatého Justina z perugijského biskupství potkal Kristova sluhu. Když ho zbožný opat užířel, rychle sekočil z koně, aby vzdal úctu Božímu muži a pohovořil s ním o spáse své duše. Po milé rozmluvě nakonec opat odjížděl a prosil pokorně, aby se za něho modlil. Na to muž milý Bohu odpověděl: »Rád se pomodlím.« A když se opat poněkud vzdálil, řekl věrný František svému druhovi: »Počkej, bratře, chvíli, neboť chci zaplatit dluh, který jsem slíbil.« A jak se modlil, opat pocítil náhle v duchu až dosud nepoznanou vroucnost a slast, takže se octl ve vytržení myslí, sám v sobě cele jako by zhynul a v Bohu se ztratil. Za chvíli se vrátil k sobě a uvědomil si, jakou moc má modlitba svatého Františka. Od té chvíle planul ještě větší láskou k řádu a vyprávěl mnohým tu příhodu jako zázrak.

1184 6. Kanonické hodinky recitoval svatý muž bohabojně a zbožně. Ačkoliv trpěl neduhem očí, žaludku, ledvin a plic, nechtěl se opřít o zeď nebo stěnu, když říkal žalmy, ale vždycky stál při hodinkách vzpřímen a bez kápě, netěkal očima po okolí a nevynechával slova. Když byl právě na cestě, zastavoval se na tu dobu a neupouštěl od toho uctivého a svatého obyčeje ani v dešti. Říkal: »Jí-li tělo klidně svůj pokrm, ač se má spolu s ním stát potravou červů, s jakým pokojem a klidem je povinna duše přijímat pokrm života!« Minil také, že se těžce prohřešuje, začal-li se někdy modlit a v nitru se zatoulal k marným myšlenkám. A když se mu cosi takového přihodilo, neodpustil si zpovědi, aby to ihned očistil. Toto úsilí se stalo natolik jeho obyčejem, že velmi zřídka mívá takové »mušky«.

1185 Jednou udělal ve čtyřicetidenním postu jakýsi košík, aby využil drobtů času, jež nechtěl promarnit. A když říkal dopolední, kmitla se mu hlavou myšlenka na košík a maličko rozptýlila jeho ducha. Puzen horlivostí spálil ten košík se slovy: »Budu jej obětovat Pánu, jehož oběť překazil!« Žalmy říkal s takovou pozorností myslí i ducha, jako by měl Boha před sebou. Když se v nich vyskytlo jméno Páně, lahodou sladkosti olizoval si rty. Jméno Páně nejen myšlené, ale i vyslovené a psané chtěl poctit zvláštní důstojností. Proto vyzýval bratry, aby všechny popsané listky kdekoliv nalezené sbírali a ukládali na čistém místě, aby snad svaté jméno na nich napsané nebylo pošlapáno. Když vyslovoval nebo slyšel Ježíšovo jméno,

býval naplněn v nitru zvláštní radostí, zdálo se, že je zevně proměněn, jako by medová lahodnost změnila jeho chuť a libozvuk jeho sluch.

1186 7. Třetího roku před jeho skolem se stalo, že si umínil slavit památku narození dítěte Ježíše u městečka Greccia, a to co nejvíce slavně, aby probudil zbožnost. Žádal o dovolení nejvyššího velekněze, aby to nebylo považováno za lehkomyšlnost. Když dovolení dostal, dal připravit jesle, donést seno a přivést tam osla i vola. Zavolal bratry, schází se lid, lesem zvučně hlaholí zpěv, a ona velebná noc se stala slavnou hlasitými a svorně znějícími chvalozpěvy a byla ozářena hojnými, jasnými světly. Boží muž stál před jeslemi naplněn vroucností, skropen slzami a přetékaje v nitru radostí. Slouží se slavná mše nad jesličkami, při níž Kristův levita František zpívá svaté evangelium. Potom káže lidu stojícímu okolo o narození chudého Krále. Když ho měl jmenovat, nazývá ho z něžnosti lásky betlémským pacholátkem. Jeden ctnostný a pravdomluvný rytíř, který pro Kristovu lásku zanechal světského rytířství a s velkou oddaností se přidružil k Božímu muži, pan Jan z Greccia, tvrdil, že viděl překrásné děťátko spící v těch jeslech, které blažený otec František objímal oběma rukama a jakoby budil ze sna. Tomuto vidění zbožného rytíře dodává věrohodnosti nejen svatost vidoucího, ale dokazuje to i ověřená pravda a potvrzuji i zázraky, jež následovaly. Františkův příklad pozorován světem roznítil srdce ochablá v Kristově víře a seno z jeslí, uschované od lidí, mělo podivnou moc uzdravovat neduhy zvířat i zahánět rozličné jiné nákazy. Tak Bůh ve všem oslavoval svého sluhu a účinnost svaté modlitby ukazoval zřejmými znameními zázraků.

11. kapitola

O porozumění Písmu svatému a prorockém duchu

1187 1. Neúnavné úsilí v modlitbě a neustálé cvičení ctností přivedlo Božího muže k takové jasnosti mysli, že ačkoliv si neosvojil studiem znalost Písma svatého, osvícen věčným světlem zkoumal s podivuhodnou bystrostí rozumu hluboké věci. Jeho duch, zbavený každé poskvrny, pronikal skrytá tajemství, a tam, kde vědění učenců zůstává venku, láska milujícího vstupovala dovnitř. Někdy čítal ve svatých knihách a co jednou duchem pochopil, vtiskoval si pevně do paměti. Ne nadarmo zmocňoval se sluchem pozorného rozumu toho, co prožíval v zápalu neustálé vroucnosti.

1188 Když se jednou bratři tázali, zda je nakloněn tomu, aby se učení mužové přijati do řádu věnovali dále studiu Písma svatého, odpověděl: »Ovšem, jsem tomu nakloněn, ale tehdy, když podle Kristova vzoru, o němž se čte, že se více modlil než studoval, neopomíjejí horlivou modlitbu. Souhlasím, když se nevzdělávají, aby uměli mluvit, ale aby slyšené konali, když nejprve sami dělají to, co jiným ukazují, že se má konat. Chci,« řekl, »aby moji bratři byli učedníky evangelia, a tak prospívali ve znalosti pravdy, aby také rostli v čistotě prostoty a neoddělovali holubičí prostotu od hadí opatrnosti. Vždyť výborný učitel je spojil svými požehnanými ústy.«

1189 2. V Sieně se ho tázal jeden řeholník, doktor svaté teologie, na některé otázky nesnadné k porozumění. František odhaloval s takovou jasností tajemství Boží moudrosti, že ten zkušený muž velmi zasl a s údivem říkal: »Opravdu, bohověda tohoto svatého Otce je čistotou a kontemplací jako orel, který se vznese svými křídly a letí do výšin. Naše vědomosti se však břichem plazí po zemi.« I když byl světec neškolený v řeči, byl plný vědění. Řešil pochybnosti sporných otázek a vynášel na světlo skryté věci. A nelze se divit, že svatý muž dostal od Boha vlitou znalost Písma svatého, neboť dokonalým následováním Krista vyjadřoval pravdu Božího slova svým konáním a pomazáním Ducha svatého měl ve svém srdci učitelskou katedru všech svatých knih.

1190 3. Také se proslavil prorockým duchem. Předvídal budoucí věci a četl tajemství srdcí. Na vzdálené věci hleděl jako na přítomné a také vzdáleným lidem se podivuhodně ukazoval. V době, kdy křesťanské vojsko obléhalo Damietta, byl při tom Boží muž ne zbrojí, ale vírou obrněn. Když se v den boje chystali křesťané k bitvě, sluha Kristův o tom uslyšel a velmi naříkal. Řekl svému druhovi: »Pokusi-li se křesťané utkat s nepřáteli, ukazuje mi Pán, že to s nimi špatně dopadne. Povím-li to však, budou mě považovat za blázna, když to však zamlčím, budu mít výčitky svědomí. Co tedy miníš ty?« Jeho druh řekl: »Bratře, málo dbej na to, budeš-li souzen lidmi, vždyť to nebude nic nového, budou-li tě považovat za pošetilce. Ulehči svému svědomí a boj se více Boha než lidí!«

Když to uslyšel Kristův posel, pospíšil si a začal křesťanům spasitelně domlouvat a varovat je, zabraňoval jim v boji a ohlašoval porážku. Ale oni měli pravdu za smyšlenku, zatvrdili své srdce a nechtěli se vrátit. Jdou, utkají se a bojují, avšak celé křesťanské vojsko bylo obráceno na útěk. Odnášelo si jako ovoce hanbu, nikoli vítězství. Tou velikou řeží velmi se zmenšil počet křesťanů, neboť bylo na šest tisíc mrtvých

a zajatých. Tím se zřejmě ukázalo, že se neslušelo opovrhnout moudrostí chudého. Vždyť duše spravedlivého muže zvěstuje někdy více pravdy než sedm pozorovatelů, kteří sedí na výšině, aby obzírali.

1191 4. Jindy zase, když se navrátil ze zámoří, šel kázat do Celana. Jeden rytíř jej pokorně, zbožně a velmi usilovně zval k sobě na oběd. Přišel do rytířova domu a celá rodina se radovala z příchodu chudých hostů. Dříve však, než zasedli k jídlu, Boží muž podle svého zvyku přednášel se zbožnou myslí prosby a chválil Boha. Modlil se ve stoje s očima pozdvíženými k nebi. Po modlitbě zavola důvěrně dobrotivého hospodáře stranou a řekl mu: »Hle, bratře hostiteli, vstoupil jsem do tvého domu k jídlu překonán tvými prosbami. Teď však rychle poslechni mého napomenutí, neboť nebudeš jíst zde, ale jinde. Zpovídej se nyní ze svých hříchů, proniknut litostí pravého pokání, aby v tobě nezůstalo nic, čeho bys nevyjevil pravdomluvným vyznáním. Pán ti dnes odplatí, že jsi přijal s takovou zbožností jeho chudé!« Muž ihned poslechl světcovy rady a jeho druhovi vyjevil ve zpovědi všechny hříchy, učinil pořízení o svém domě a připravoval se, jak nejlépe mohl, na smrt. Nakonec zasedli ke stolu a zatím co jiní začali jíst, hostitel náhle vypustil ducha, zachvácen podle slov Božího člověka nenadálou smrtí. Zasluhou milosti pohostinství se stalo, že podle slova Pravdy přijal proroka a dostal odplatu proroka. Díky prorockému oznámení svatého muže zabezpečil se ten zbožný rytíř proti nenadálé smrti, aby obrněn zbraněmi pokání unikl zatracení a vstoupil do věčných stánků.

1192 5. V době, kdy svatý muž ležel nemocen v Rieti, byl obročník jménem Gedeon, smilník a světák, zachvácen těžkým neduhem. Ležel na lůžku, ale dal se ke světcovi dopravit a s pláčem ho prosil spolu s těmi, kteří tam s ním byli, aby ho poznamenal svatým křížem. On mu říká: »Jak tě mám poznamenat křížem, když jsi byl dříve živ podle žádostí těla a nebál se Božích soudů? Ale kvůli vroucím prosbám přimlůvců tě poznamenám ve jménu Páně znamením kříže. Buď si však vědom toho, že se ti stane něco horšího, vrátíš-li se po svém osvobození k tomu, cos vyvrátil. Pro hřích nevděčnosti přicházejí vždy na lidi horší věci, než je stihly předtím!« Jakmile učinil nad ním kříž, vstal ihned zdrav ten, který ležel pokroucený a jakoby zlamaný. Začal hlasitě chválit Boha: »Hle, jsem osvobozen!« A zapraskaly kosti jeho beder, jak všichni slyšeli, jako když se v rukou láme suché dříví. Ale za krátký čas zapomněl na Boha a vydal své tělo necudnosti. Jednou pozdě večer povečeřel v domě jednoho kanovníka a v noci tam též spal. Náhle se zřítíla na všechny střecha. Všichni ostatní

vyvázli životem, jedině onen bídík byl zavalen a usmrčen. A tak spravedlivým Božím soudem byly poslední věci toho člověka horší než první pro hřích nevďěčnosti a pohrdání Bohem. Vždyť za přijaté odpuštění je třeba splácet vděčností a opakovaná neřest se dvojnásob protiví.

1193 6. Jindy jedna urozená, Bohu oddaná žena přišla k světci, aby mu vyložila svou žalost a prosila ho o pomoc. Měla velmi ukrutného muže, který ji pronásledoval pro službu Kristu. Prosila tedy světce, aby se za něho modlil, aby Bůh svou dobrotou obměkčil jeho srdce. Když to František slyšel, řekl jí: »Jdi v pokoji a bez pochybování očekávej, že co nejdříve tě tvůj muž potěší!« A dodal: »Povíš mu jako vzkaz od Boha a ode mne, že nyní je čas milosti a potom spravedlnosti.« Žena se vrací s požehnáním, nachází muže a oznamuje mu vzkaz. Muže uchvátí Duch svatý, ze starého jej učinil novým a vnukl mu tuto odpověď: »Pani, služme Pánu a spasme své duše!« Na radu svatě manželky žili pak ve zdrženlivosti a po mnoha letech odebrali se k Pánu v týž den. Na Božím muži se jistě projevila podivuhodná síla prorockého ducha, kterou navracel schnoucím údům svěžest a do tvrdých srdcí vléval lítost. Neméně je však úžasná průzračnost jeho ducha, kterou poznával budoucí události a pronikal tajnosti svědomí. Jako druhý Elizeus obdržel dvojnásobného ducha Eliášova.

1194 7. V Sieně předpověděl jednomu muži, který s ním byl důvěrně spřítelem, některé věci o jeho smrti. Onen učený muž, o němž byla výše zmínka, že kdysi rozprávěl s Františkem o Písmu svatém, když to uslyšel, pochyboval o tom. Vyptával se svatého Otce, zda skutečně pověděl, co onen člověk vyprávěl. František netoliko potvrdil, že to řekl, ale ještě i jemu, jenž se vyptával na cizí konec, prorocky předpověděl cosi o jeho vlastním skonu. Aby mu to jistěji vtiskl do srdce, odhalil mu jakýsi tajný osten svědomí, s nímž se on žádnému nesvěřil, a dal mu spasitelnou radu. Na potvrzení všeho se pak stalo, že ten řeholník, jak mu Kristův sluha předpověděl, tak i posléze dokonale.

1195 8. V ten čas, když se vracel ze zámoří s druhem bratrem Leonardem z Assisi, přihodilo se, že unaven a zmořen sedl si na chvilku na osla. Ale druh, který ho provázel, byl též sám nemálo zemdlý. Začal sám u sebe uvažovat tak trochu po lidsku: »Jeho rodiče a moji rodiče nebyli na stejném stupni a podívejme se – on si jede a já pěšky mu vedu osla!« Ale sotva si to pomyslel, svatý muž ihned slezl z osla a řekl: »Nesluší se, bratře, abych já jel a ty šel pěšky, neboť ty jsi býval ve světě urozenější a mocnější

než já!« Bratr se ulekl a zapálil se studem. Uznal, že je usvědčen. Padl mu k nohám a zalit slzami vyložil mu své myšlenky a prosil za odpuštění.

1196 9. Jeden bratr, oddaný Bohu i Kristovu služebníkovi, zabýval se často v srdci myšlenkou, že nebeské milosti bude hoden ten, koho svatý muž obdařuje láskou a přízní. Domníval se, že z počtu vyvolených je třeba vylučovat toho, k němuž se chová jako k cizímu. Stále se trápil náporom takových myšlenek a velmi si přál přízně Božího muže. Avšak tajemství svého srdce nikomu nevyjevil. Tu jej milý Otec zavola laskavě k sobě a řekl mu: »Nijak se nermuť, bratře, neboť ty jsi mi ze všech nejmilejší a rád ti věnuji svou přízeň a lásku.« Ten bratr se podivil a stal se ještě zbožnějším. Nejen jeho láska ke svatému člověku vzrostla, ale milosti Ducha svatého bylo mu vrchovatě přidáno větších darů.

1197 Když se držoval na alvernské hoře a byl uzavřen v poustevně, jeden z jeho druhů velmi toužil po tom, aby měl nějakou větu ze slov Páně napsanou jeho rukou. Byl trápen těžkým pokušením – ne tělesným, ale duchovním – a věřil, že takto se ho zbaví, nebo alespoň je snáze ponese. Touto touhou se mučil ve svém nitru, neboť byl přemáhán studem a neosměloval se to vyjevit Otcovi. Ale tomu zjevil Duch Páně to, co mu nepověděl člověk. Dal si od řečeného bratra přinést černidlo a listek a podle přání bratrova napsal na něj svou rukou chválu Páně a na konec mu připsal požehnání. Řekl: »Vezmi si tento lísteček a až do smrti jej bedlivě uschovej!« Bratr vzal žádoucí dar a hned bylo všechno ono pokušení zahnáno. Ten lísteček byl uschován a později se stal svědectvím Františkových ctností, když se stal i předmětem divů.

1198 10. Byl jeden bratr podle vnějšího zdání vynikající svatostí, příkladného života, ale přece jen příliš zvláštní. Stále se oddával modlitbě a tak přísně zachovával mlčení, že se ani nezpovídal slovy, nýbrž posuňky. Náhodou tam přišel svatý Otec, viděl ho a hovořil o něm s jinými bratry. A když ho všichni vychvalovali a velebili, říká Boží muž: »Přestaňte, bratři, ať mi na něm nechválíte ďábelskou léčku! Po pravdě vězte, že je to ďábelské pokušení a lstivé klamání.« Bratři to přijali hořce a měli to jakoby za nemožné, aby tolika známkami dokonalosti maskovala se lstivá mámidla. Ale po nemnoha dnech onen bratr vystoupil z řádu. Tím se zjevně ukázalo, s jakou jasností vnitřního nazírání Boží muž prohlédl tajnosti jeho srdce. A také jiným, kteří se zdáli stojícími, předpověděl tímto způsobem pád, a naopak mnohým zvrhlým s nezvratnou pravdivostí ohlásil obrácení ke Kristu. Zdálo se, že se přiblížil k patření do

zrcadla věčného světla, jehož podivuhodným jasnem jeho duchovní zrak viděl tělesně vzdálené věci, jako by je měl před sebou.

1199 11. Jednou jeho vikář slavil kapitolu, zatímco on se v cele modlil v odloučenosti a přitom jakoby mezi bratřími s Bohem. Jeden z nich se zakrýval jakýmsi pláštěm obrany a nepoddával se kázni. Svatý muž to v duchu viděl, zavolal jednoho z bratří a řekl mu: »Viděl jsem, bratře, ďábla na hřbetě onoho neposlušného bratra, který ho držel na oprátce a škrtil. Náš bratr, který pohrdl jhem poslušnosti, poddajně kráčel pod mocí takového jezdce, jak on potrhoval otěží. A když jsem prosil Boha za bratra, náhle zlý duch zahanben zmizel. Jdi tedy a pověz bratru, ať nemešká a skloní šíji pod jho svaté poslušnosti!« Bratr přijal vzkaz i napomenutí, ihned se obrátil k Bohu a pokorně padl vikáři k nohám.

1200 12. Jindy se také přihodilo, že dva bratři z daleka přišli k poustevně v Grecciu, aby uviděli Božího muže a odnesli si jeho požehnání, jehož si už dlouho žádali. Ale přišli a nenalezli ho, poněvadž se už z venku vrátil do poustevny, a tak skličeni odcházeli. A hle, když se vzdalovali, on, ačkoliv podle lidského vnímání nemohl ani tušit jejich příchod či odchod, proti svému zvyku vyšel z poustevny a zavolal je. A jak si přáli, požehnal jim znamením kříže ve jménu Kristově.

1201 13. Dva bratři přišli kdysi z Neapolska. Starší z nich několikrát pohoršil mladšího. A když došli k Otcí, on se tázal mladšího, jak se k němu choval cestou bratr společník. A když on odvětil, že dosti dobře, řekl na to František: »Dej pozor, bratře, abys pod rouškou pokory nelhal; vím to, věru, vím, ale maličko počkej a uvidíš!« Bratr se velice podivil, jak duchem poznal věci tak vzdálené. Ten, který pohoršil bratra, nežádal Otce za odpuštění a nepřijal k nápravě náležitý trest, po nemnoha dnech opovrhl řádem a odešel do světa. Jeho pádem se ukázaly zároveň dvě věci: vyváženost Boží spravedlnosti a jasnozřivost prorockého ducha.

1202 14. Už z předešlého líčení je známo, jak se působením Boží moci ukázal tělesně vzdáleným. Stačí uvést na paměť, jak vzdálen ukázal se proměněn bratřím na ohnivém voze a jak na arelatské kapitule se zjevil v podobě kříže. Třeba věřit, že se to stalo Božím řízením, aby se jasně poznalo z podivuhodného zjevení jeho tělesné blízkosti, jak je blízký a přístupný jeho duch světlu věčné Moudrosti. »Ta jest pohyblivější než jakýkoliv pohyb, všechno proniká a svojí čistotou prostupuje... a vcházejíc z pokolení na pokolení do svatých duší, vyzbrojuje je na přátele Boží a proroky.« Prostým a maličkým nejvyšší Mistr zjevuje svá tajemství, jak už kdysi ukázal na Davidovi, nejvýznamnějším z proroků, potom na apo-

štolském knížeti Petrovi a konečně na Kristovu chudičkém Františkovi. Neboť ačkoli oni nebyli literárně vzděláni, stali se slavnými výukou Du-cha svatého: onen pastýřem, aby pásł stádo synagogy vyvedené z Egypta; ten rybářem, aby naplnil síť církve rozmanitostí věřících; tento pak kup-cem, aby perlu evangelního života koupil, když prodal a rozdal všechno pro Krista.

12. kapitola

O účinnosti kázání a o milosti uzdravování

1203 1. Věrný dělník a sluha Kristův František ve snaze vykonávat všechno věrně a dokonale, cvičil se nejvíce v těch ctnostech, o nichž poznal ve škole Duchu svatého, že se Bohu zvláště líbí.

1204 Stalo se, že musel velice zápasit s pochybností, kterou po mnoho dní, když se vracel od modlitby, předkládal sobě nejbližším bratřím k rozřešení. »Co radíte, bratři,« ptal se, »co chválíte? Mám se věnovat modlitbě, nebo chodit a kázat? Vždyť jsem snad já, maličký prostáček a v řeči neučený, přijal větší milost k modlení než k mluvení. V modlitbě možno vidět zisk a hromadění milosti, v kázání se rozdávají dary přijaté z nebe. V modlitbě se očisťují vnitřní žádosti, sjednocují se v úsilí o jediné, pravé a svrchované dobro a utužuje se síla. V kázání se zapráší duchovní nohy, mysl se roz-ptyluje mnoha věcmi a uvolňuje se kázeň. Konečně v modlitbě mluvíme k Bohu, slyšíme ho a přebýváme mezi anděly, jako bychom žili andělský život. V kázání je třeba mnohé shovívavosti k lidem, nutno mezi nimi po lidsku žít, lidské věci myslet, mluvit i slyšet. Jedno však stojí proti tomu všemu a zdá se, že to převažuje před Bohem: Jednorozený Syn Boží, který je svrchovaná Otcova Moudrost, sestoupil pro spásu duší z Otcova lůna, aby svým příkladem poučil svět, mluvil lidem slovo spásy, lidem, jež chtěl vykoupit cenou své svaté krve, očistit lázní a napojit, vůbec nic si neponechal, co by obětavě nevydal pro naši spásu. Jsme povinni dělat všechno podle toho, co vidíme na něm, když na něho hledíme jako k vysoké hoře. Proto se zdá, že je Bohu milejší, abych se vytrhl z klidu a vyšel ven do práce.« Ačkoliv po mnoho dní se obíral těmito myšlenkami spolu s bratřimi, nemohl s jistotou poznat, co by si měl vybrat jako Bohu milejší. Ačkoliv prorockým duchem poznával podivuhodné věci, nemohl sám jasně roz-řešit tuto otázku. Bůh se totiž postaral, aby záslužnost kázání byla osvět-lena odpovědí shůry a pokora Kristova sluhy aby zůstala zachována.

1205 2. Pravý Menší bratr se neostýchal hledat poučení o malých věcech u lidí menších, on, který se u svrchovaného Mistra naučil věcem velkým. S neobyčejným úsilím zkoumal, jakou cestou se dát a jakým způsobem by mohl Bohu podle jeho zalíbení dokonaleji sloužit. To bylo jeho nejvyšší filozofií, jeho nejvyšší žádostí, dokud byl živ, aby hledal u moudrých i prostých, dokonalých i nedokonalých, maličkých i starých, jak by mohl ctnostněji a účinněji dospět k vrcholu dokonalosti.

Vzal si tedy dva z bratří a poslal je k bratru Silvestrovi, který kdysi viděl kříž vycházející z jeho úst. V té době se Silvestr stále oddával modlitbě na vrchu nad Assisi. František ho žádal, aby v té sporné záležitosti vyzvěděl Boží odpověď a od Pána mu ji předal. Totéž vzkázal svaté paně Kláře, aby prostřednictvím některé podřízené sestry, která je zvlášť čistá, i také sama s jinými sestrami odhalila modlitbou vůli Páně v té věci. A ku podivu se shodli v tom, podle zjevení božského Ducha, ctnostný kněz i panna zasnoubená Bohu, že se Bohu líbí, aby hlasatel Kristův vyšel a kázal. Když tedy se bratří vrátili a ohlásili vůli Boží, jak jim to bylo sděleno, František hned vstal, opásal se, nečekal ani chvíli a vydal se na cestu. A šel tak horlivě, aby vykonal Boží přikázání, tak rychle běžel, jako by byl vybaven novou mocí z nebe, neboť na něm spočinula Boží ruka.

1206 3. Když se přibližoval k Bevagni, přišel k místu, kam se sletělo velké množství různého ptactva. Když je spatřil Boží svatý, rychle běžel k tomu místu a pozdravil je, jako kdyby ptáci měli rozum. A všichni čekali a obraceli se k němu. Ti, kteří byli v křoví, nakláněli hlavičky, když se k nim přibližoval, a nezvyklým způsobem se k němu vzpínali, až k nim přistoupil a všechny důtklivě napomenul, aby poslouchali Boží slovo: »Moji bratři ptáčkové, musíte velmi chválit svého Stvořitele, který vás oblékl do peří, dal vám křídla k létání, dopřál vám čistého vzduchu a stará se o vás bez vaší péče!« A zatímco k nim mluvil, ptáčkové se chovali zcela zvláštním způsobem: začali natahovat krčky, rozpínat křídla, otevírat zobáčky a pozorně na něho hledět. A on s podivuhodnou vroucností ducha procházel mezi nimi, dotýkal se jich hábitem, aniž některý uletěl. Teprve když nad nimi Boží muž učinil znamení kříže a propustil je s požehnáním, všichni se rázem rozletěli. To všechno viděli jeho druhové, kteří na něho čekali na cestě. Když se k nim František vrátil, on, muž prostý a čistý, začal sám sebe vinit z nedbalosti, že až dosavad ptákům nekázal.

1207 4. Pak kázal po okolních místech a přišel do městečka, které se nazývalo Alviano. Když se lid shromáždil a všichni se na pokyn ztišili, vlaš-

tovky, jež hnízdlily na tom místě, štěbetaly tak hlučně, že bylo stěží slyšet vlastního hlasu. Tu Boží muž přede všemi k nim promluvil: »Sestřičky vlašťovky, již je čas, abych promluvil i já, neboť vy už jste se dost napovídaly! Slyšte Boží slovo a zachovejte mlčení, dokud se neskončí řeč Boží!« A ony jako rozumné hned umlkly a nehnuly se z místa, dokud nebylo po kázání. Všichni, kteří to viděli, byli naplněni úžasem a oslavovali Boha. Pověst o tom zázraku se roznesla široko daleko a mnohé lidi roznítila ke světcově účtě a zbožné víře.

1208 5. V městě Paříži byl jeden nadaný studující spolu se svými druhy zabrán do pilného čtení a jakási vlašťovka je rušila nepříjemným, dotěrným štěbetáním. Student řekl svým druhům: »To je jedna z vlašťovek, jež kdysi obtěžovaly Božího muže Františka při kázání, až je umlčel.« Obrátil se na vlašťovku a směle řekl: »Ve jménu Božího sluhu Františka ti přikazuji: Příležitost sem a již ani nepípni!« Když zaslechla jméno Františkovo, ihned přestala, jakoby vyučena v kázni Božího muže, a svěřila se do rukou studentových jako do bezpečné ochrany. Student užasl, pustil ji na svobodu a vícekrát již jejího štěbetání neuslyšel.

1209 6. Jindy, když Boží sluha kázal v Gaetě na mořském břehu a zástupy ze zbožné tužby se tlačily, aby se mu dostaly blízko, on se hrozil chvály tolika lidí, a proto vskočil sám na lodičku uvázanou u břehu. A loďka jako kdyby měla rozum a jako kdyby byla poháněna tajemnou silou, bez veslaře odpplula daleko od země, takže tomu všichni s údivem přihlíželi. Když chvilku plula po širém moři, zastavila se nehnutě uprostřed vln, odkud svatý muž kázal zástupům, jež čekaly na břehu. Množství lidí, které vyslechlo řeč pod dojmem zázraku, přijalo pak požehnaní a rozcházelo se, aby již Františka neobtěžovalo. Loďka pak jakoby vlastním pohonem se vrátila k zemi. Kdo by tedy byl tak zatvrzelý a bezbožné mysli, aby opovrhoval Františkovým kázáním, jehož podivuhodnou mocí se stávalo, že nejen nerozumní tvorové se podřizovali jeho kázni, ale dokonce neživé předměty mu sloužily, jako by měly život.

1210 7. Duch Páně provázal svého sluhu Františka, jehož pomazal a poslal, ať šel kamkoliv. Provázela ho sama Boží moc a moudrost – Kristus – aby oplýval slovy zdravého učení a svítil zázraky veliké moci. Jeho slovo bylo jako planoucí oheň, který pronikal hlubiny srdce, slovo, jež naplňovalo mysli všech obdivem, neboť nevynikalo okázalostí lidské vyumělkovanosti, ale šířilo vůni Božího zjevení.

1211 Když jednou měl kázat před papežem a kardinály, naučil se nazpaměť podle pokynu pana kardinála ostijského řeči pečlivě připravené. Když

pak vystoupil, aby přednesl naučená slova, všechno zapomněl, takže vůbec nevěděl, co říci. Ale když to vysvětlil s pravdomluvnou pokorou a utíkal se k Duchu svatému o milost, začal náhle oplývat tak mocnými slovy a takovou zvláštní silou mysli přiváděl ty vznešené muže ke zkroušenosti, že zjevně zde mluvil ne on, ale sám Duch Páně.

1212 8. To, co jiným vštěpoval slovy, nejdříve sám uskutečňoval činem. Proto se neobával výčitky a co nejměleji hlásal pravdu. Neuměl hladit neřesti, ale bodal do nich, neuměl přitakávat životu hříšníků, ale tepal je tvrdým káráním. Se stejnou stálostí mysli mluvil s velkým i malým a s touž líbezností ducha kázal několika lidem i mnohým. Mužové i ženy všeho věku chvátili, aby muže nového, daného z nebe světu, viděli a slyšeli. On chodil různými kraji a horlivě kázal. Pán mu pomáhal a potvrzoval jeho řeč zázraky, které ji provázely. Mocí jeho jména František, hlasatel pravdy, vymítal ďáblы, uzdravoval nemocné, a co více: účinností svého kázání obměkčoval zatvrdelá srdce k pokání. Zároveň vracel tělesné i duševní zdraví, jak dosvědčují některé z jeho skutků, které zde na ukázkou uvedeme.

1213 9. Ve městě Toskanelle přijal ho pohostinsky jeden rytíř. Jeho jediného syna, od narození zkrouceného, František, když ho rytíř o to velmi prosil, pozdvihl a náhle uzdravil. Před zraky všech se srovnaly všechny jeho údy, hoch zdrav a plný síly hned vstal, chodil, skákal a chválil Boha.

1214 Ve městě Narni dokonale uzdravil ochrnutého člověka, jemuž všechny údy vypověděly službu, když ho na biskupovo naléhání požehnal znamením kříže od hlavy až k nohám.

1215 V ríetském biskupství byl jeden hošík od čtvrtého roku tak opuchlý, že si ani na nohy neviděl. Plačící matka ho přivedla k svatému muži. Sotva se ho dotkl, byl hoch úplně zdrav.

1216 Ve městě Orte byl jeden hoch tak zkroucen, že hlavu nosil u nohou a některé kosti měl zlámány. Rodiče se slzami prosili Františka o pomoc. Ten hocha pokřičoval, on se ihned narovnal a byl vysvobozen.

1217 10. Jedna žena z města Gubbia měla obě ruce zkroucené a uschlé, že jimi nemohla nic dělat. Znamením kříže, které nad ní František udělal ve jménu Páně, nabyla tak dokonalého zdraví, že se hned vrátila domů a připravovala jako kdysi Šimonova tchýně pokrmy pro něho i pro chudé.

1218 Jedné dívce v městečku Bevagni, která pozbyla světla očí, ve jménu svaté Trojice svou slinou třikrát potřel oči a hned se jí vrátilo žádané

světlo. Kterási žena v městě Narni, stížená slepotou, přijala od něho znamení kříže a nabyla vytouženého zraku.

V Bologni jeden chlapec, kterému oko pokryla jakási skvrna, že vůbec nic neviděl a nebylo mu pomoci, získal jasný zrak, když mu Boží sluha od hlavy k nohám učinil znamení kříže. Později vstoupil do řádu Menších bratří a říkal, že mnohem jasněji vidí okem kdysi nemocným než tím, jež nikdy nebylo porušeno.

- 1219 V městě San Geminiano Boží sluha byl přijat pohostinsky jedním zbožným mužem, jehož manželka byla trápena zlým duchem. Pomodlil se, mocí poslušnosti poručil zlému duchu, aby vyšel, a božskou silou ho tak rázně zahnal, že se jasně dalo poznat, jak ani zarputilost zlých duchů neodolá moci svatě poslušnosti.

Ve městě Città di Castello byla jedna žena posedlá zuřivým a ohavným duchem. Když svatý muž se na něho obořil příkazem poslušnosti, se vztekem vyšel a žena dříve posedlá byla osvobozena na duši i na těle.

11. Jeden bratr byl sužován tak hroznou nemocí, že mnozí to považovali spíše za ďábelské trápení než za přirozenou nemoc. Neboť často sebou bil o zem a svíjel se, údy těla hned smršřoval, hned zase natahoval, hned je splétal, hned zkrucoval, brzy celý ztuhlý a ztvrdlý, někdy zase jako struna natažen a zdřevěnělý s nohama srovnanými s hlavou pozdvihován byl do výše a pak zase hrozně padal. Kristův sluha lítoval plný útrpnosti tohoto nešťastníka, tak nezhojitelně nemocného, a poslal mu skývu chleba, z které jedl. Sotva nemocný chleba požil, pronikla ho taková moc, že už nezakoušel žádné trápení.

- 1220 V hrabství Arezzo jedna žena po mnoho dní pracovala k porodu a již se blížila k smrti. Nebylo naděje na záchranu z toho zoufalého stavu leč od Boha. Stalo se však, že tím krajem se ubíral Kristův sluha a pro tělesnou slabost seděl na koni. Jel vsí, v níž se ta žena trápila. Když tamější lidé uviděli svatého muže, stáhli uzdu z koně, na kterém jel, a položili ji pod ženu. A když se jí dotkla, všechno nebezpečí podivuhodně minulo a žena ihned bez bolesti porodila.

Jakýsi muž z Castro Plebis – nábožný a bohabojný – choval u sebe provaz, kterým se svatý Otec přepásával. Když v tom městě strádalo mnoho mužů a žen různými nemocemi, chodil po jejich domech, namáčel provaz ve vodě, dával tu vodu pít trpícím a mnozí se tak uzdravovali. Také když nemocní požíli chleby, kterých se dotkl Boží muž, působením Boží moci rychle nabyli zdraví.

1221 12. Hlasatel Kristův zářil při svých kázáních těmito a mnoha jinými divy a zázraky. Proto poslouchali lidé to, co říkal, jako kdyby mluvil anděl Páně. Znameníť skvělost jeho ctností, prorocký duch, moc zázraků, nebeský výrok o kázání, poslušnost nerozumných tvorů, mohutná proměna srdcí na pouhé jeho slovo, vědění vlité Duchem svatým bez lidského učení, plná moc ke kázání od nejvyššího velekněze, když se mu dostalo zjevení, kromě toho i řehole, v níž je vyložen řád kázání, potvrzená rovněž Kristovým náměstkem a vtisknutá do jeho těla – to vše jako desatero svědectví nepochybně potvrzují každému, že Kristův hlasatel František byl úctyhodný svým posláním, pravověrný učením a podivuhodný svatostí a že tudíž kázal Kristovo evangelium jako pravý Boží posel.

13. kapitola *O svatých jizvách*

1222 1. Andělský muž František měl obyčej, že nikdy nelenil v dobrém, ale raději na způsob nebeských duchů po žebříku Jakubově buď vystupoval k Bohu, nebo sestupoval k bližním. Čas, který mu byl půjčen k zásluze, naučil se tak prozíravě rozdělovat, že část obětoval práci pro užitek bližních, část věnoval klidným úchvatům kontemplace. Proto když podle potřeby místa a času vyhověl péči o spásu jiných, vzdaloval se nepokoje zástupů a vyhledával skrytost pustiny a místa klidu, aby se volněji oddával Bohu a tak setřel, co na něm snad ulpělo z prachu lidského života.

1223 Dva roky dříve, než odevzdal ducha nebi, zavedla ho božská prozřetelnost po mnoha pracích do soukromí, na místo vysoko položené, které se nazývá Alvernská hora. Když tam podle zvyku začal konat čtyřicetidení půst ke cti svatého archanděla Michaela, byl naplněn hojněji než obvykle sladkostí nebeské kontemplace a roznicen žhavějším plamenem touhy po nebi, začal překypovat zakoušením darů božských výlevů. Byl pozvedán vzhůru ne aby jako zvědavý badatel v oboru Boží velebnosti byl sražen majestátem, ale jako věrný a prozíravý sluha, který hledá Boží zalíbení. Úplně se mu přizpůsobit – to si přál s největší horoucností.

1224 2. Božským výrokem mu bylo vštípeno v mysl, že Kristus mu zjeví při otevření knihy evangelií, co bude Bohu nejmilejší, aby trpěl a konal. Když se nejprve pomodlil, vzal z oltáře svatou knihu evangelií a ve jménu svaté Trojice přikázal svému druhovi – svatému a Bohu oddanému muži –

aby ji otevřel. Když to udělal třikrát a vždycky to bylo na místě, kde se čte o utrpení Páně, poznal muž plný Boha, že dříve než odejde z tohoto světa, má se spojit s Kristem v citech a bolestech umučení, tak jako ho následoval skutky života. Ačkoliv jeho tělo pro velikou přísnost dřívějšího života a stále nesení kříže Páně bylo již slabé, nijak se nezalekl, ale statečně se vzmužil, aby přijal muka. Rozhořel se v něm nepřemožitelný žár lásky k dobrému Ježíši jako pohodně ohně a plamenů, že mnoho vod nemohlo uhasit tak silnou jeho lásku.

1225 3. Žárem serafské touhy byl unášen vzhůru k Bohu a něžnou soustrastí se proměňoval v toho, který z tak veliké lásky se dal ukřižovat. Jednou zrána kolem svátku Povýšení svatého kříže modlil se na úbočí hory. Spatřil serafa, který měl šest ohnivých zářících křídel a sestupoval z výšin nebe. Když se rychlým letem snesl blízko Božího muže, ukázala se mezi křídly podoba ukřižovaného člověka, který měl ruce i nohy rozpjaté ve tvaru kříže a ke kříži přibité. Dvě křídla byla rozpjata nad jeho hlavou, dvě roztažena k letu a dvě zahalovala celé tělo. Při pohledu na to František velice užasl a jeho srdce pronikla radost smíšená s bolestí. Měl radost z láskyplného pohledu, když Kristus v podobě serafa na něho hleděl, ale přibiti na kříž probodávalo jeho duši mečem soustrastné bolesti. Velice se divil tomu nevyzpytatelnému vidění, neboť věděl, že mdloba utrpení se naprosto nesrovnává s nesmrtností serafského ducha. Nakonec porozuměl, když se mu o tom dostalo zjevení od Pána, že takové vidění ukázala Boží prozřetelnost jeho zrakům proto, aby on, Kristův přítel, poznal, že se má cele přetvořit k podobnosti s Kristem ne umučením těla, ale zapálením mysli.

1226 Když vidění mizelo, zanechávalo v jeho srdci podivuhodný žár, ale také na tělo vtisklo neméně zvláštní znamení. Ihned se na rukou i nohou začaly objevovat stopy hřebů, jak to předtím uviděl na onom obraze ukřižovaného muže. Jeho ruce i nohy byly uprostřed zřetelně probodeny hřebíky a hlavy hřebů bylo vidět na dlaních i nártách, ostří pak na druhé straně. Hlavy hřebů byly na rukou i nohou okrouhlé a černé, hroty pak podlouhlé, zakřivené a jakoby rozbité. Vystupovaly z těla a přečnivaly ostatní maso. Pravý bok byl také proboden jakoby kopím, byl potažen rudou jizvou a často se z něho vylévala svatá krev, smáčející hábit i spodní šat.

1227 4. Sluha Kristův viděl, že jizvy tak zřetelně vtisknuté do těla nebude možné skrýt před důvěrnými druhy. Přesto se bál vyjevit tajemství Páně, a tak velice zápasil v pochybách, má-li povědět, co viděl, nebo mlčet.

Zavolal tedy některé bratry a předložil jim povšechnými slovy dotaz s prosbou o radu. A jeden z bratří, osvěcený Boží milostí, jménem Iluminát, pochopil, že viděl jakési podivuhodné věci, když se zdál tak rozehvělý. Řekl svatému muži: »Bratře, buď si vědom toho, že ne pro tebe, ale také pro jiné bývají ti někdy zjevována božská tajemství. Proto je třeba právem se obávat, abys za zatajování toho, co ti bylo poskytnuto k užítku mnohých, nebyl snad pokárán soudcem jako ten, kdo skrýval hřívnou.« Jeho slova na svatého muže zapůsobila. I když si jindy říkával: »Nechám si tajemství pro sebe,« přece tentokrát s velikou bázní vyložil postup onoho vidění. Dodal, že ten, který se mu zjevil, pověděl mu jakési věci, které nikdy nikomu nevyjeví, dokud bude živ. Je třeba věřit, že výroky svatého serafa, který se podivuhodně zjevil na kříži, byly tak tajemné, že snad nebylo dovoleno sdělovat je lidem.

1228 5. Když tedy pravá Kristova láska přetvořila milujícího ve věrný obraz milovaného, sestoupil andělský muž František z hory na slavnost archanděla Michaela po dovršení počtu čtyřiceti dnů v samotě, jak si stanovil. Nesl s sebou obraz Ukřižovaného, ne vytesaný rukou umělce na kamenných nebo dřevěných deskách, ale napsaný prstem živého Boha na údech těla. Protože je dobré skrývat královo tajemství, svědomitý muž ony svaté znaky královského tajemství všemožně skrýval. Ale poněvadž je také k Boží slávě, aby se vyjevovaly jeho veliké skutky, které činí, sám Pán, jenž mu ty pečeti ve skrytosti vtiskl, způsobil skrze ně některé zjevné zázraky, aby utajená a podivuhodná moc jizev se stala patrnou do očí bijícími divy.

1229 6. V římském kraji se velmi rozmohl dobytčí mor, který tak krutě hubil všechny ovce i voly, že nebylo žádné pomoci. Ale jeden bohabojný muž byl v noci napomenut viděním, aby šel rychle k poustevnám bratří a vyprosil si splašky z omývaných rukou i nohou Božího sluhy Františka, který tam tehdy prodléval, a pokropil jimi všechny dobytek. On ráno vstal, chvátal tam a prostřednictvím druhů svatého muže si tajně vyžádal té vody. Pokropil jí ovce i nemocné krávy a hle, sotva dopadlo několik krůpějí na chorá dobytčata, jež ležela na zemi, ihned vstávala s bývalou svěžestí a jako by je nic zlého nebylo postihlo, spěchala na pastvu. Tak se stalo, že divotvornou mocí oné vody, jež se dotkla svatých ran, ustala úplně pohroma a morová nákaza byla od stád zahánána.

1230 7. Dříve než svatý muž prodléval na hoře Alverně, vystupoval z té hory mrak, z něhož přicházelo znenadání bouřlivé krupobití. Obvyčně zpusťovalo okolní úrodu. Avšak po onom šťastném zjevení k nemalému

údivu obyvatel kroupy ustaly, aby i tvářnost nebe svou mimořádnou jasností dosvědčila skvělost tohoto nebeského vidění a moc jizev, jež tam byly vtisknuty.

1231 Také se stalo, že v zimní době kvůli tělesné slabosti a méně schůdným cestám jel František na oslíku jakéhosi chudého člověka. Zůstal na nocleh pod vyčnělým břehem vysokého skaliska, aby se alespoň nějak ukryl před sněhem a noční nepohodou, když mu nedovolovaly dosáhnout přístřeší. Svatý muž však zpozoroval, že ten člověk nemůže pod tenkou přikrývkou v tuhém mrazu zamhouřit oka, žalostně nařiká a stěžuje si, když se zmítá z boku na bok. František zapálen žarem božské lásky natáhl ruku a položil na něho. A opravdu, věc podivuhodná! Pod dotekem té svaté ruky, v níž se skrýval žár zapálený serafským žhavým uhlem, přestalo náhle toho muže mrazit a zalilo ho uvnitř i zevně takové teplo, jako by nějaká plamenná síla sopouchem peci na něho vyrazila. Rozehřál se na mysl i na těle, takže sladceji se mu spalo v kamení a sněhu až do rána než kdykoli předtím na jeho lůžku, jak potom sám dosvědčoval. Je tedy jasné z jistých důkazů, že ty svaté pečeti mu byly vtisknuty mocí toho, který serafským působením očišťuje, osvěcuje a rozohřívá. Vždyť Františkovy jizvy očišťovaly vně od nákazy, vracely tělům zdraví, jasnost a teplo podivuhodnou účinností. To po jeho smrti ještě zjevněji ukázaly zázraky, o kterých se později zmíníme na příslušném místě.

1232 8. Ačkoliv pak on sám s velikou opatrností skrýval poklad v poli nalezenný, přece nemohl zabránit tomu, aby někteří neuzřeli jizvy na rukou i na nohou, třebaš téměř vždy nosil ruce zakryté a chodil od té chvíle obutý. Viděli je za jeho života přemnozí bratři. Ač byli pro vynikající svatost muži plně hodnými víry, přesto kvůli vyloučení všech pochybností potvrdili přísahou na svaté knihy, že jizvy takové byly a že je viděli. Viděli je též z důvěrné známosti, v níž se svatým mužem žili někteří kardinálové. Chválu svatých jizev pravdomluvně uložili do próz, hymnů a antifon, které k jeho cti sepsali, a písemně vydali svědectví pravdě. Také nejvyšší velekněz pan Alexander, když kázal před mnoha bratřími i přede mnou, potvrdil, že na své oči spatřil ty svaté jizvy, dokud světec byl na živu. Při smrti vidělo je přes padesát bratří i panna Bohu zasvěcená Klára se svými ostatními sestrami a světských lidí bezpočet. Z těch, jak povíme na svém místě, mnozí je i líbali z vroucí zbožnosti a rukama se jich dotýkali na potvrzení svědectví.

1233 Ránu boku však pečlivě skrýval, že nikdo ji nemohl za jeho života zahlédnout, leč úkradkem. Jeden bratr, jenž mu trvale sloužil, zbožnou

chytrostí ho přiměl, aby svlékl hábit kvůli vyprášení. Pozorně se díval, zahlédl ránu a rychlým pohybem přiložil k ní také tři prsty. Zrakem i hmatem ohledal velikost rány. Podobnou chytrostí uviděl ji také bratr, který byl tehdy jeho vikářem. Bratr neobyčejně prostý, druh Františkův za jeho nemoci, ohledával rukama choré lopatky, prostrčil ruku kápí, náhodou se dotkl svatě rány a způsobil mu velikou bolest. Proto nosil František od té doby spodky tak ušité, že sahaly až pod paže, a tím zakrývaly boční ránu. Také bratři, kteří je prali, nebo vytřásali jeho hábit, nacházeli je zbarvené krví. Podle toho patrného znamení dospěli k nepochybné jistotě o svatě ráně, kterou později při smrti i s mnoha jinými na vlastní oči spatřili a uctívali.

1234 9. Ejhle tedy, nejstatečnější rytíři Kristův, nes zbroj nejnepřemožitelnějšího vévody! V ní přemůžeš všechny protivníky! Nes korouhev nejvyššího krále; pohledem na ni všichni bojovníci Božího vojska se vzmou! Nes pečeť svrchovaného velekněze Krista, pro kterou tvá slova i tvé činy jsou jako bezúhonné a pravověrné právem ode všech přijímány! Již pro jizvy Pána Ježíše, jež nosíš na svém těle, nikdo ti nebude činit obtíže, ba naopak: každý Kristův služebník ať k tobě lne vroucí oddaností! Již skrze tato nejjistější znamení, nedosvědčená dvěma nebo třemi svědky, aby to bylo dostačující, ale přemnohými, takže je to až nadbytečné, děláš věrohodnými na sobě a skrze sebe potvrzená Boží svědectví. Odnímají nevěřícím všechnu zástěru výmluvy, věřící pak ve víře upevňují, vedou vzhůru důvěřivou naději a rozněcují ohněm lásky.

1235 10. Už se pravdivě naplnilo prvé vidění, které jsi měl, že totiž máš být vůdcem v rytířstvu Kristově a že máš být ozdoben nebeskou zbrojí, okrášlenou znamením kříže.

Nepochybně pravdivým se ukazuje vidění z počátku tvého obrácení, vidění Ukřižovaného, jež probodlo tvou mysl mečem soustrastné bolesti. Stejně tak zvuk hlasu, který jsi uslyšel přicházet z kříže jako ze vznešeného Kristova trůnu, a tajné slitovnice, jak jsi potvrdil svou svatou řečí. Pravdivě se věří a potvrzuje, že bylo spatřeno nebeské zjevení, a ne přelud, když v postupu tvého obrácení bratr Silvestr uviděl kříž, vycházející podivuhodně z tvých úst, a meče v podobě kříže pronikající tvé nitro, jak to spatřil svatý Pacifik. Když Antonín kázal o nápisu kříže, andělský muž Monald tě spatřil, jak jsi byl ve tvaru kříže vzhůru nesen.

Nakonec i vznešená podoba seraфа, která se na tobě odrazila, a pokorný zjev Ukřižovaného, jenž tě v nitru rozhňoval a navenek označil jako »druhého anděla, vystupujícího od východu slunce« s pečeti živého Boha

na těle – to vše dodává předešlým znamením věrohodnosti a naopak jimi se stvrzuje.

- 1236 Ejhle, již šesti zjeveními kříže, která se během času na tobě nebo ve spojitosti s tebou podivuhodně projevila, vystoupil jsi jako po šesti stupních k tomu sedmému, na němž konečně spočíváš! Kristův kříž, nabídnutý ti na počátku tvého obrácení, jsi přijal a během života mezi lidmi osvědčeně nesl. Kříž byl příkladem tobě i jiným a s bezpečnou jistotou ukázal, že jsi již dospěl k vrcholu evangelní dokonalosti. Takový důkaz křesťanské moudrosti, napsaný v prachu tvého těla, nikdo zbožný neodmítá, nikdo věrný nevyvrací, nikdo pokorný nezlehčuje, vždyť je božsky předložen a zaslouží si, aby byl všemi přijat.

14. kapitola

O jeho trpělivosti a konci života

- 1237 1. Přibitý již s Kristem na kříž, hořel František nejen serafskou láskou k Bohu, jež zapalovala ducha a stravovala tělo, ale také žíznil s Kristem ukřižováním pro spásu všech. Poněvadž kvůli hřebům vyrostlým na nohou nemohl chodit, nechal se vozit po městech a tvrzích, aby svým tělesným zevnějškem povzbudil ostatní k nesení Kristova kříže. Bratřím říkal: »Začneme, bratři, sloužit našemu Pánu Bohu, neboť až dosavad jsme málo prospěli!« Hořel také tak velikou touhou vrátit se k začátkům pokorného života ve službě malomocným a tělo zemdlé námahou přimět k někdejší službě. Pod Kristovým vedením si umiňoval konat veliké věci a zatímco údy chřadly, on statečný a horlivý doufal, že novým zápasem nad nepřitelem zvítězí. Mdloba ani zahálka nemají místa tam, kde osten lásky pobádá stále k větším věcem. Byla v něm taková harmonie mezi tělesnou a duchovní stránkou, taková ochota poslouchat, že když duch se vzpínal ke svatosti, tělo nejen neodporovalo, ale snažilo se ho předběhnout.
- 1238 2. Aby se pak Božímu muži nahrnulo až do plné míry zásluh, jež se právě trpělivostí dovřují, roznemohl se nejrozmanitějšími neduhy. Tak těžce onemocněl, že nebylo téměř údu, který by býval ušetřen nesmírné bolesti a utrpení. Nakonec ho dlouhé a neustávající choroby dovedly až tak daleko, že všechno jeho maso bylo stráveno a takřka pouhá kůže obalovala kosti. Sužován krutými tělesnými bolestmi, nenazýval je trápením, ale sestrami. Když jednou ho neobyčejně kruté mučil osten bolesti, jeden prostý bratr mu řekl: »Bratře, pros Pána, ať s tebou mírněji nakládá,

neboť se zdá, že jeho ruka doléhá na tebe s větší tíhou, než náleží!« Svátý muž po těch slovech zaúpěl a zvolal: »Kdybych neznal tvou upřímnou prostotu, hrozil bych se od této chvíle tvé společnosti. Vždyť ses opovážil kárat a posuzovat Boží soud nade mnou!« Ačkoliv byl zkrúšen dlouhým, těžkým neduhem, padl na zem, takže si slabé kosti narazil tvrdým pádem, a řekl libaje zemi: »Děkuji ti, Pane Bože, za všechny tyto mé bolesti a tebe, můj Pane, prosím, abys stokrát přidal, líbí-li se ti. Nejmilejším mi bude, když mě nebudeš šetřit a budeš mě stíhat bolestí, neboť naplnění tvé svaté vůle je mi hojnou útěchou.« Bratřím se zdálo, jako by viděli druhého Joba, ve kterém s růstem tělesné neduživosti rozmáhala se i jarost myslí.

3. Svůj skon už dávno předem předvídal. Když se blížil ten den, řekl bratřím, že co nevidět má odložit stánek těla, jak mu to zjevil Kristus.

1239 Během dvou let od vtisknutí svatých jizev a dvacátého roku od svého obrácení byl jako kámen chystaný ke stavbě nebeského Jeruzaléma mnoha zkušebními údery trýznivých nemocí opracován a jakožto tepané dílo pod kladivem mnohonásobného trápení přiveden k dokonalosti. Žádal, aby ho přenesli k svaté Marii v Porciunkule, aby tam, kde přijal ducha milosti, odevzdal ducha života. A když ho tam dovezli, tu aby příkladem pravdy ukázal, že se světem neměl nic společného, těžce nemocen, neboť jeho neduživost vyvrcholila, položil se v zápalu ducha nahý na holou zemi. V tu poslední hodinu, kdy ho mohl nepřítel ještě ohrožovat, chtěl nahý zápasit s nahým. Ležel na zemi, odloživ žíněné roucho, a podle zvyku pozdvihl tvář k nebi, zcela zahleděn do budoucí slávy. Levou rukou si přikryl ránu pravého boku, aby ji nebylo vidět, a řekl bratřím: »Já jsem udělal, co bylo na mně. Ať vás Kristus naučí, co máte dělat vy!«

1240 4. Světcovi druhové zasažení hrotem útrpnosti se rozplakali. Jeden z nich, jehož Boží muž nazýval svým kvardiánem neboli strážcem, poznal Božím vnuknutím jeho přání. Rychle vstal, vzal hábit s provazem a spodním šatem a podal je Kristovu chudásovi se slovy: »Toto ti půjčuji jako chudému a ty to přijmi příkazem svaté poslušnosti!« Svátý muž se nad tím velmi raduje a radostí srdce plesá ve vědomí, že zachoval věrnost paní Chudobě až do konce. Pozdvihl dlaně k nebi a velebil Krista za to, že zbavený každé přítěže odchází k němu svobodný. Všechno to dělal z horlivosti chudoby, že nechtěl mít ani roucho, leda půjčené od někoho jiného. Chtěl se ve všem podobat ukřižovanému Kristu, který chudý a nahý v bolestech na kříži visel.

Proto i na počátku svého obrácení zůstal nahý před biskupem a při dovršení svého života chtěl odejít ze světa nahý. Bratřím, kteří kolem něho stáli, uložil v poslušnosti lásky, aby až uvidí, že už zemřel, nechali ho na zemi nahého po takovou chvíli, co by člověk pohodlně ušel míli cesty.

Opravdu to byl muž nejplněji křesťanský! Za života se snažil podobat Kristu živému, při smrti umírajícímu a mrtev mrtvému tím, že ho dokonale následoval, a vtištěnou pečeti podobnosti si zasloužil být ozdoben.

1241 5. Když se konečně přibližovala hodina jeho skonání, přikázal, aby k němu zavolali všechny bratry, kteří tam byli, a útěšnými slovy je konejšil v zármutku nad svou smrtí. S otcovskou vřelostí je rozněcoval k božské lásce. Dále ještě mluvil o zachování trpělivosti, chudoby a víry v duchu svatě římské církve a nade všechna ostatní naučení stavěl svatě evangelium. Potom nade všechny bratry, kteří kolem něho seděli, roztáhl ruce a držel je v podobě kříže přes sebe, protože to znamení vždycky miloval. Všem bratřím, přítomným i vzdáleným, mocí i jménem Ukřižovaného požehnal. A dodal ještě: »Mějte se dobře, všichni synáčkové, setrvejte vždy v bázni Páně a poněvadž nastává pokušení a souzení, vězte, že šťastni jsou ti, kdo vytrvají v započatém! Já spěchám k Bohu, jehož milosti vás všechny odevzdávám.«

1242 Když dokončil tak milé napomenutí, dal si muž nejmilejší Bohu přínést knihu evangelií a žádal, aby mu četli evangelium svatého Jana od toho místa: »Před slavností velikonoční...« A sám, nakolik mohl, hlasitě začal žalm: »Hlasem svým volal jsem k Hospodinu, hlasitě jsem se k Hospodinu modlil...« a až do konce jej odříkal. »Očekávají mě spravedliví, dokud mi neodplatíš,« modlil se.

1243 6. Konečně, když se naplnila všechna tajemství, přesvatá duše opustila tělo a pohroužila se do propasti Boží jasnosti. Blažený muž usnul v Pánu.

Jeden z jeho bratří a žáků viděl jeho duši jako blaženou v podobě hvězdy zářící jasně, která na bělostném obláčku nad mnohými vodami přímou cestou se vznášela vzhůru třpytící se čistotou vznešené svatosti a naplněnou hojností nebeské moudrosti i milosti. Pro ně si zasloužil svatý muž přijít do místa světla a pokoje, kde s Kristem bez konce odpočinul. Tehdejší ministr bratří v Neapolsku, bratr Augustin, muž opravdu svatý a spravedlivý, ležel v poslední hodině. Ačkoliv už dávno pozbyl řeči, zvolal náhle, jak to slyšeli všichni u něho stojící: »Počkej, Otče, počkej, hle, již jdu s tebou!« A když se bratři ptali a velmi se divili, na

koho takto mluví, odpověděl: »Což nevidíte našeho Otce Františka, jak se ubírá k nebi?« A hned jeho svatá duše opustila tělo a následovala přesvátého Otce.

1244 Assiský biskup byl tehdy na pouti v kapli svatého Michaela na Garganské hoře. Blažený Otec František se mu ukázal v noci svého skonání a řekl: »Hle, opouštím svět a jdu do nebes.« Ráno tedy biskup vstal a vyprávěl společníkům, co viděl. Vrátil se do Assisi, bedlivě se vyptával a najisto se dozvěděl, že v tu hodinu, kdy se mu ve vidění ukázal, blažený Otec z tohoto světa odešel.

1245 Skřivánci, ptáčekové milující světlo a bojící se tmavých soumraků, přiletěli v hodinu skonání svatého muže ve velikém množství nad střechu domu. Dlouho s nezvyklým jásotem kroužili kolem a vydávali patrně, milé svědectví o slávě svatého, který je vyzýval ke chvále Boží.

15. kapitola

O kanonizaci a přenesení svatého těla

1246 1. František, sluha a přítel Nejvyššího, zakladatel a vůdce řádu Menších bratří, ctitel chudoby, vzor pokání, hlasatel pravdy, zrcadlo svatosti, příklad evangelní dokonalosti, obdařen nebeskou milostí dospěl řádným postupem od nejnižšího k nejvyšším vrcholům. Tohoto podivuhodného muže, nesmírně bohatého chudobou, vznešeného pokorou, živého umrtvováním, moudrého prostotou a vynikajícího ctnostmi, učinil už za jeho života Pán podivuhodně slavným, nepoměrně slavnějším však po smrti. Neboť když se blažený muž odebral ze světa, jeho svatý duch vstoupil do domu věčnosti a ze studnice života plně ukojil svou žízeň. Byl tak vyznamenán, že i na těle zanechal jakési známky budoucího oslavení, aby svaté tělo, jež bylo ukřižováno s hříchy, bylo již proměněno v nové stvoření, a když neslo na sobě zvláštní výsadou obraz Kristova umučení, ukázalo novým divem i podobnost se Zmrtvýchvstalým.

1247 2. Na šťastných údech bylo vidět hřeby, božskou mocí podivuhodně utvořené z masa a tak do masa vrostlé, že ať se na ně zatlačilo z té či oné strany, ihned jako tvrdé a tuhé žíly vyčnívaly na straně druhé. Na jeho těle byla též shledána patrná rána v boku způsobená ne lidským bodnutím, ani jakýmkoli umělým způsobem, ale na způsob probodeného boku Spasitelova. Tato rána našeho Vykupitele zvěstovala tajemství lidského vykoupení a obrození. Barva hřebů pak byla černá jako železo, boční

rána však červená, zaokrouhlená stažením masa a podobající se překrásné růži. Ostatní jeho tělo, jehož pleť dříve jednak nemocí, jednak přirozeným zbarvením měla snědý nádech, zářilo neobyčejnou bělostí, a tak naznačovalo krásu onoho druhého šatu.

- 1248 3. Jeho údy byly tak měkké, vláčné a poddajné, že byly jakoby proměněné v dětskou útlost a byly ozdobené určitými patrnými známkami nevinnosti. Když tedy se černaly na bělostném těle hřeby a boční rána se rděla jako rozpukávající se růžové poupě, není divu, že tak spanilá a tak záračná barvitost působila libost a údiv těch, kteří na to hleděli.

Synové plakali pro ztrátu tak milého Otce, ale zároveň byli naplněni velkou radostí, když líbali na jeho těle pečeti nejvyššího Krále. Nezvyklost zázraku obracela pláč v plesání a hloubavost rozumu uchvacovala v úžas. Byl to opravdu pro všechny přihlížející jedinečný a nevidaný zážitek, potvrzení víry a zapálení lásky. Ti, kteří o tom slyšeli, měli příčinu k obdivu a zahofeli touhou to spatřit.

- 1249 4. Jakmile lidé uslyšeli o Otcově smrti a roznesla se mezi nimi pověst o zázraku, sbíhali se spěšně na to místo, aby na své oči spatřili, co zapudilo každou pochybnost rozumu a dovršilo radost srdce.

Mnoha assiským občanům bylo tedy dovoleno, aby spatřili ty svaté jizvy a mohli je políbit. Jeden z nich, učený a moudrý rytíř jménem Jeroným, slovnutný a vážený muž, byl pokoušen pochybnostmi o těch svatých znameních. Byl jako nevěřící Tomáš. Směle a horlivě pohyboval před bratry a jinými občany hřeby a ohmatával světcovy ruce, nohy i bok, aby si ověřil hmatem ta pravá znamení Kristových ran, a tím odstranil ránu pochybností ze srdce svého i všech ostatních. Proto právě on mezi jinými stal se vytrvalým svědkem této pravdy, již poznal s takovou jistotou, a potvrdil to přísahou na svaté knihy.

- 1250 5. Bratři a synové, kteří byli svoláni ke smrti Otcově, s velkým množstvím lidí tu noc, v níž velebný vyznavač Kristův zesnul, zasvětili Božím chválám, že se to nezdálo jako liturgie za zemřelé, ale jako noční andělské plesání.

Když se rozednilo, zástupy, které se sešly, vzaly ratolesti stromů a množství svící a doprovázely s hymny a písněmi svaté tělo do města Assisi. Když šly kolem kostela svatého Damiána, v němž přebývala ušlechtilá panna Klára, nyní v nebesích slavná, se svými sestrami v klauzuře, zastavili se tam všichni na chvilku. Dali svaté tělo, ozdobené nebeskými perlami, těm svatým pannám spatřit a políbit. Konečně přišli s plesáním do města a drahocenný poklad, který nesli, pochovali se vši důstojností

v kostele svatého Jiří. Na tom místě totiž František jako hoch se učil písmu, tam také později ponejprv kázal a tam též nakonec došel prvního místa odpočinku.

- 1251 6. Ctnostný Otec odešel ze ztroskotání tohoto světa léta vtělení Páně tisícího dvoustého dvacátého šestého, dne 4. října, v sobotu večer a byl pochován v neděli.

A sotva byl blažený muž ozářen trvalým patřením na Boží tvář, zaskvěl se velikými, mnohými zázraky. Jeho vznešená svatost, která se za jeho života v těle rozhlásila před světem k nápravě mravů příklady dokonalé spravedlnosti, byla dosvědčena z nebe zázraky Boží moci, aby utvrzovala víru v době, kdy už on kraluje s Kristem. Jeho slavné zázraky a štědrá dobrodiní, obdržena jeho prostřednictvím v různých končinách světa, rozněcovaly velmi mnoho lidí ke Kristově lásce. Veliké divy, které Bůh konal skrze svého sluhu Františka, byly hlášány jazyky řečí i skutků a došly sluchu nejvyššího velekněze, pana Řehoře Devátého.

- 1252 7. Tento pastýř církve nejen ze zázraků vyhlášených po smrti, ale také ze znamení, která za jeho života sám viděl a ohmatal, poznával jeho podivuhodnou svatost, ujištěn plnou vírou. Poznával jeho podivuhodnou svatost a nijak nepochyboval o jeho oslavení v nebi u Pána. Chtěl být zajedno s Kristem, jehož byl zástupcem, a proto se rozhodl svatým uvážením učinit ho jako hodného veškeré úcty – i na zemi slavným. A na ujištění celého světa o oslavě svatého muže dal zkoumat shledané, zapsané a způsobilými svědky potvrzené zázraky těm kardinálům, kteří se zdáli věci méně nakloněni.

Když byly zázraky svědomitě prozkoumány a ode všech schváleny, se svornou radou a souhlasem svých bratří a všech prelátů, kteří tehdy byli na papežském dvoře, rozhodl se k jeho kanonizaci.

- 1253 Vypravil se osobně do města Assisi léta vtělení Páně tisícího dvoustého dvacátého osmého, v neděli dne 16. července, a s největšími slavnostmi, jež vyličovat by dlouho trvalo, zapsal blaženého Otce do seznamu svatých.

- 1254 8. Léta Páně tisícího dvoustého třicátého, když se bratři sešli na generální kapitulu v Assisi, bylo přeneseno to tělo posvěcené v Pánu do bazyliky vystavěné k jeho cti dne 25. května. Když tento svatý poklad, zapečetěný bulou nejvyššího Krále, přenášeli, udělal mnoho zázraků ten, jehož podobu na sobě František nesl, aby blahou vůní jeho duše byly vábeny duše věřících k následování Krista. Bylo opravdu důstojné, aby toho, jehož Bůh za živa učinil sobě milým a příjemným, přeneseného

jako Henocha do ráje milosti kontemplace, uchváceného do nebe na ohnivém voze horlivosti lásky jako Eliáše, pučícího již na způsob věčného štěpu mezi nebeskými květy, oslavil také na místě uložení jeho svatých ostatků.

- 1255 Jak ten blažený muž oplýval po smrti podivuhodnou mocí zázraků – jako by jeho šťastné kosti divotvorným pučením vydávaly vůni – tak až do nynějška oslavuje ho Boží moc v různých končinách světa skvoucími zázraky. Neboť slepým i hluchým, němým i chromým, vodnatelným i ochrnlým, posedlým i malomocným, ztroskotaným i zajatcům dostává se pro jeho zásluhy uzdravení a záchrany a pomoci ve všech nemocích, potřebách a nebezpečích. Ale velebnost mocí Nejvyššího, jež oslavuje svého světce, zjevuje se věřícím také zázračným vzkříšením mnoha mrtvých na jeho přímlovu. Bohu budiž sláva a čest po nekonečné věky věků. Amen.

O NĚKTERÝCH ZÁZRACÍCH SVATÉHO FRANTIŠKA, K NIMŽ DOŠLO PO JEHO SMRTI

1. Moc svatých stigmat

1256 1. Chci připomenout ke cti a slávě všemohoucího Boha některé zázraky blaženého Otce Františka, které se projevily po jeho oslavě v nebesích a jsou písemně zaručeny. Usoudil jsem, že bude nejvhodnější, když začnu tím, v němž se zjevuje moc Ježíšova kříže a obnovuje se sláva. Nový člověk František proslul novým, úžasným zázrakem. Ukázalo se, že je počten zvláštním vyznamenáním, které v dřívějších dobách nebylo nikomu uděleno: totiž ozdoben svatými jízvami a připodobněn v těle smrti Ukřižovaného. Cokoliv by o něm pověděl lidský jazyk, to vše si zaslouží jen menší chválu než ono. Všechna snaha Božího muže – veřejná i soukromá – směřovala ke kříži Páně. Aby znakem kříže, jež byl od počátku obrácení vtisknut do jeho srdce, poznačil tělo i zevně, a tak se jakoby uzavřel v kříž, oblékl se do kajícího roucha, nesoucího na sobě obraz kříže. Jeho mysl se uvnitř oblékla ukřižovaným Pánem a stejně tak jeho tělo se odělo oděvem kříže, aby v témže znamení, ve kterém Bůh přemohl nadzemské mocnosti, i jeho vojsko bojovalo boj Páně. Od počátku, kdy začal bojovat pod zástavou Ukřižovaného, zářila na něm rozmanitá tajemství kříže. Tomu, kdo pozoruje běh jeho života, jasněji se ukáže, jak sedmerým zjevením kříže Páně byla jeho mysl zanícením zcela přetvořena k podobnosti s Ukřižovaným jeho extatickou láskou. Dobrotu nejvyššího Krále, sklánějící se ke svým ctitelům a převyšující každé lidské pomyšlení, dala mu nést korouhev svého kříže. Vtiskla mu ji do těla, aby ten, který byl ozdoben podivuhodnou láskou ke kříži, zazářil světlem divů, když se mu dostalo pocty kříže.

1257 2. K zapuzení každé pochybnosti z mysli a k nezvratnému potvrzení toho úžasného zázraku přispívají nejen svědectví těch, kteří viděli a hmatali, což je všechno věrohodné, ale také podivuhodná zjevení a divy, jež se zaskvěly po jeho smrti.

Blažené památky pan papež Řehoř Devátý, o němž svatý muž prorocky předpověděl, že bude povýšen k apoštolské hodnosti, dříve než korouhevnicka kříže zapsal do seznamu svatých, měl v srdci jakousi pochybnost o ráně v boku. Avšak jedné noci, jak sám šťastný biskup vyprávěl se slzami, ukázal se mu ve snu blažený František. S přísnou tváří káral rozpačitost jeho srdce. Pozdvihl pravou ruku, odhalil ránu a požádal o baňku,

aby zachytil krev prýstící z boku. Nejvyšší velekněz podal mu ve vidění žádanou baňku a viděl, jak baňka se až do vrchu naplňovala krví vytékající z boku. Od té chvíle ho pronikla taková úcta k tomuto svatému divu a rozohnila se jeho horlivost, že nestrpěl, aby se někdo opovážil pyšně popírat a zatemňovat ona slavná a svatá znamení, a každého takového přísně pokáral.

1258 3. Jeden bratr, řádem Menší, úřadem kazatel, vynikající ctností i pověstí, byl pevně přesvědčen o světcových jizvách. Ale když začal lidským rozumem zkoumat zázrak, začaly ho polehtávat vrtochy pochybností. Když mnoho dní trpěl tím zápasem a smyslovost nabývala vrchu, zjevil se mu v noci ve spánku svatý František s nohama zablácenýma, pokorně tvrdý a trpělivě rozhněvaný. A ptal se ho: »Jaké to máš spory a boje ve svém nitru? Jaký nešvar pochybování? Podívej se na mé ruce a nohy!« A ačkoliv on viděl probodené ruce, na zablácených nohou jizvy neviděl. František říká: »Očišť bláto z mých nohou a poznej místa hřebů!« A když on je zbožně uchopil, zdálo se mu, že stírá bláto a rukama se dotýká míst hřebů. Jakmile procitl, rozplakal se a dřívější své city odložil, tak jako by bláto pochybností stíral proudy slz i veřejným vyznáním.

1259 4. V městě Římě si zvolila jedna paní, vznešená ušlechtilým životem i slavnými předky, svatého Františka za přímluvce a měla jeho malovaný obraz v soukromém pokojíku, kde ve skrytosti vzývala Otce o přímluvu. Jednoho dne, když se modlila a dívala se na obraz svätce, všimla si, že nemá svaté jizvy. Bylo jí to velmi líto. Není však divu, že nebylo na obraze, co malíř nenamaloval. Když mnoho dní starostlivě přemýšlela, co by bylo příčinou toho nedostatku, ukázala se jednoho dne na malbě ona divotvorná znamení, jako bývají malována na jiných obrazech svätého. Žena se ulekla, zavolala svou dceru, jež byla Bohu oddána, a ptala se, zda byl obraz až dosud bez jizev. Dcera tvrdí a přísahá, že vždycky byl bez jizev a nyní že je na něm vidět jizvy. Lidská mysl však často sama sebe přivádí k pádu a k pochybnostem o pravdě. Do ženina srdce se vplížila nedobrá pochybnost, zda přece jen nebyl obraz už od počátku opatřen jizvami. Ale Boží moc přidala ještě druhý, aby žena nepohrdala prvním zázrakem. Znamení totiž ihned zmizela a obraz zůstal zbaven vyznamenání, aby pozdějším divem byl dosvědčen předchozí.

1260 5. V Katalánsku se stalo, že jeden muž jménem Jan, oddaný blaženému Františkovi, ubíral se kdysi pozdě večer cestou, na níž číhali nepřátelé. Byli připraveni k vraždě – ne sice na něm, neboť neměl nepřátelství, ale na komsí jiném, jenž se mu velmi podobal a tehdy ho provázal. Jeden

ze spiklenců se vyřítit z úkrytu v domněni, že dotýčný je jeho nepřitelem, a k smrti ho pobodal a posekal mečem. Neměl ani trochu naděje na uzdravení. První rána mu uřála skoro celou ruku u samého ramene a jiná zanechala veliké zranění na prsou. Podle úsudku lékařů jeho vyhojení bylo nemožností. Rány zahnívaly a vycházel z nich tak nesnesitelný zápach, že i jeho manželka si ho velmi ošklivila a nekynula mu žádná lidská pomoc. Obrátil se však s největší vroucností na svatého Otce Františka, kterého už při tom přepadení spolu s blaženou pannou důvěrně vzýval, aby mu přispěl svou pomocí. A hle, když ubožák ležel sám na loži bolesti, bděl, nařikal a znovu a znovu volal Františkovo jméno, přistoupil k němu kdosi v rouše Menšího bratra – zdálo se, jako by oknem vnikl – a volal ho jménem: »Hle, Pán tě vysvobodí, že jsi měl důvěru ke mně!« Když se ho nemocný tázal, kdo je, odpověděl, že je František. Sklonil se k němu, rozvázal mu obvazy ran a na všech ho pomazal – jak se zdálo – mastí. A sotva ucítil lahodný dotek svatých rukou, jež výsadou Spasitelových jizev měly moc uzdravovat, hnis zmizel, maso se obnovovalo a rány zacelovaly. Nemocný nabyl zcela předešlého zdraví. Blažený Otec ihned odešel. Ten člověk se cítil uzdraven, rozjásal se a zpíval chválu Bohu i blaženému Františkovi a volal ženu. Ona rychle přiběhla. Když viděla, že ten, jemuž chtěla zítra strojit pohřeb, stojí na nohou, byla velmi užaslá a zděšená a začala s křikem volat všechny sousedy. Přiběhnou přibuzení, snaží se ho uložit znovu na lůžko jako třešticího, ale on se brání, tvrdí a dokazuje, že je uzdraven. Všichni byli úžasem ohromeni a jako bez rozumu, mysleli, že se zbláznil ten, jehož viděli před chvilkou rozdrásaného nejhroznějšími ranami a zcela zemdlělého, když nyní se raduje z úplného zdraví. Uzdravený jim říká: »Nebojte se, nepovažujte za klamné, co vidíte, neboť svatý František, který právě odtud odešel, dotekem svých svatých rukou mě zcela uzdravil ze všech mých ran.« A když se roznesla pověst o tom zázraku, spěchal tam všechen lid. Tak patrný div jim ukázal moc jizev blaženého Františka, byli plni podivu i radosti a oslavovali velikými chválami Kristova korouhevnicka. Blažený Otec – tělem již mrtev, ale žijící s Kristem – když se podivuhodně zjevil, svým dotykem vrátil smrtelně zraněnému muži zdraví. Vždyť nesl na sobě jizvy toho, který milosrdně zemřel, podivuhodně vstal z mrtvých a lidské pokolení – raněné a polomrtvé – mocí svých ran uzdravil.

1261 6. V Potenze, apulském městě, byl klerik jménem Roger, ctnostný muž a kanovník hlavního chrámu. Trápen nemocí šel jednoho dne se modlit do kostela, v němž byl malovaný obraz blaženého Františka, ukazující

jeho slavná stigmata. Začal o tom vznešeném zázraku jako o věci nevidané a nemožné pochybovat. A náhle raněn v duši, když uvažoval o marných věcech, pocítil na dlani levé ruky pod rukavicí bolestné bodnutí. Slyšel zvuk bodající střely, jako když šíp vyletí z luku. Zasažen ranou a vyděšen zvukem svlékl rukavici, aby zrakem ohledal, co zjistil hmatem a sluchem. Ačkoliv dříve neměl na dlani žádné poranění, spatřil uprostřed ruky ránu jakoby šípem vbodenou, z níž vycházel takový žár, že jím až omdlával. Podivná věc! Na rukavici nebylo znát ani stopy, aby tajné ráně v duši odpovídal trest tajného zranění. Dva dni ukrutnou bolestí křičel, ano řval, a všem odhaloval roušku nevěřícího srdce. Vyznával a přísahal, že pravdivě věří, že svatý František měl svaté jizvy, a dokládal, že zapudil všechno klamné pochybování. Proší pokorně Božího světce, aby mu pomohl svými svatými jizvami a hojně prosby srdce zúrodňuje vydatným přílivem slz. Jaký div! Sotva odmrštil nedůvěru a mysl se uzdravila, ihned následuje také tělesné uzdravení. Všechna bolest přestala; ochladla palčivost, nezůstává ani stopa po bodnutí. A tak se stalo, že skrytá nemoc myslí zjevným znamením, vypáleným milostí nebeské prozřetelnosti, byla vyhojena, a s uzdravením mysli se uzdravilo i tělo. Proto ten člověk se pokořil před Bohem a byl oddán světcí i jeho řádu trvalou příchýlností. Ten slavný zázrak byl dosvědčen přísahami a my jsme se s ním seznámili četbou listů ověřených biskupskou pečeti.

- 1262 Není tedy na místě pochybovat o svatých jizvách, ať oko nikoho z nás není zlé proto, že Bůh je dobrý, jako kdyby snad věčné dobrotě nepřislušelo udělit takový dar! Kdyby mnohé údy byly pevně spojeny serafskou láskou s hlavou, Kristem, tak, aby byly hodnými podobné výzbroje a zasluhovaly povýšení k podobné slávě, žádný člověk zdravého rozumu by svaté jizvy nepřičítal ničemu jinému než pouze Kristově slávě.

2. Kříšení mrtvých

- 1263 1. V městě Monte Marano u Beneventa jedna žena, oddaná velkou úctou svatému Františkovi, nastoupila cestu každého těla. A když se sešli klerikové, aby slavili zádušní liturgii s bděním a zpěvem žalmů, náhle před zraky všech žena se vzpřímila na lůžku a zavolala jednoho z přítomných, kněze, svého kmotra: »Otče, chci se zpovídat! Když jsem totiž zemřela, byla jsem odsouzena do tuhého žaláře, že jsem se ještě nezpovídala z hříchu, který ti vyjevím. Ale přimlouval se za mne svatý František, jemuž jsem za živa sloužila se zbožnou myslí. Bylo mi dovoleno vrátit se

do těla, abych pověděla ten hřích a zasloužila si věčného života. A uvidíte, že jakmile jej odhalím, pospíším do slíbeného odpočinutí.« A s chvěním se zpovídala třesoucím se knězi. Když dostala rozhřešení, klidně se položila a šťastně zesnula v Pánu.

1264 2. Na tvrzi Pamarico v horách apulských měli manželé jedinou dcerušku útlého věku, kterou něžně milovali. Když zemřela na těžkou nemoc a rodiče už nečekali jiné potomstvo, zdálo se jim, že v ní jako by sami zemřeli. Sešli se tedy příbuzní a přátelé k žalostnému pohřbu a nešťastná matka ležela sklíčena nevýslovnými bolestmi a pohroužena v nejhlubší smutek. Nic nevěděla o tom, co se dalo.

Zatím svatý František se zjevil v doprovodu pouze jednoho druha a navštívil zdrcenou ženu, kterou znal jako svou ctitelku. Laskavými slovy k ní promluvil: »Neplač, neboť světlo tvé svíce, nad jehož pohasnutím pláčeš, bude ti vráceno na mou přímluvu.« Žena hned vstala a ohlašovala všem, co jí světec řekl, a nedopustila, aby mrtvé tělo vynesli. S velikou důvěrou vyzývala svatého Františka, uchopila mrtvou dceru a přede všemi, kdo přihlíželi, ji pozdvihla živou a zdravou k údivu všech.

1265 3. Když bratři z Nocery prosili jednoho muže jménem Petr o vůz, jež na chvilku potřebovali, on jim urážlivě odpověděl, místo žádané pomoci je zahrnul nadávkami a místo služby, vyprošované ke cti svatého Františka, se světci rouhal. Hned však ten člověk litoval své nemoudrosti a padl na něho strach před Bohem, aby snad vzápětí nepřišla na něho pomsta Páně. Tak se brzy i stalo. Jeho prvorozený syn se roznemohl a zanedlouho vypustil ducha. Nešťastný otec se svíjel zoufalstvím a nepřestával vyzývat Božího světce, když v slzách volal: »Já to jsem, kdo zhřešil, já, jenž jsem nešlechetně mluvil, mne samého měl jsi bičem udeřit. Vrať, svatý, tomu, kdo se už kaje, co jsi odňal bezbožnému rouhači! Tobě se dávám, ve tvou službu se navždy odevzdávám. Zbožnou obět chvály ke cti tvého jména vždy budu Kristu obětovat!« Podivná věc! Na tato slova chlapec vstal, tišil nárek a prohlašoval, že když umíral a opouštěl tělo, vedl ho blažený František a zase přivedl nazpět.

1266 4. Chlapec jednoho římského notáře – sotva sedmiletý – chtěl jít s matkou podle dětského zvyku do chrámu svatého Marka. Když nedovolila, vyskočil oknem paláce, roztrástil se o dlažbu a na místě byl mrtev. Matka, která dosud nebyla daleko, uslyšela náraz padajícího a tušila zkazu svého svěřence. Rychle běžela a našla syna, jenž zahynul náhlým žalostným pádem. Zoufalými gesty sebe samu obviňuje a bolestným křikem pohnula všechny sousedy k nářku. Tu jeden bratr jménem Rabo

z řádu Menších bratří přicházel, aby v těch místech kázal. Přispěchal k chlapci a plný víry řekl jeho otci: »Věříš, že svatý Boží František může tvého syna vzkřísit z mrtvých pro lásku, kterou měl vždy ke Kristu, jenž byl ukřižován proto, aby lidem vrátil život?« A když on odpověděl, že pevně věří a věrně to vyznává a že navždy bude sluhou světce, uštědřili mu Bůh pro jeho zásluhy toho daru, ten bratr s bratrem průvodcem padli na tvář a modlili se. Také ostatní přítomné pobádal k modlitbě. Za chvíli začal chlapec slabě zívát, otevřel oči, pozdvihl ruku a vzpřimil se. Hned přede všemi vykročil a šel čile, neboť podivuhodnou mocí světce dostal zpět život i zdraví.

1267 5. Ve městě Kapui jeden chlapec si hrál s jinými dětmi na břehu řeky Volturna a z neopatrnosti spadl do řeky. Rychle se valící proud pohřbil ho mrtvého v pisku. Děti se daly do křiku a seběhlo se množství lidu. Všichni začali úpěnlivě a vroucně vzývat blaženého Františka a prosit ho, aby shlédl na víru jeho rodičů, kteří ho zbožně ctili, a svými zásluhami vysvobodil jejich dítě ze záhuby. Jeden plavec, stojící opodál, uslyšel volání. Přiběhl tam a začal ho hledat. Po dlouhém, marném pátrání zavolal nakonec k blaženému Františkovi o přispění, a pak nalezl místo, kde hlína v podobě hrobu zahrnula mrtvé tělo. Vyhrabal je a vynesl na břeh. S lítostí viděl, že je bez ducha. Okolostojící lidé však, ačkoliv viděli, že jinoch je mrtvý, přece plakali a s nářkem volali: »Svatý Františku, vrať chlapce jeho otci!« Ale i Židé, kteří tam náhodou byli, začali volat z přirozené útrpnosti: »Svatý Františku, vrať chlapce jeho otci!« Náhle chlapec za radosti a podivu všech vstal zdrav a prosil, aby ho dovedli do kostela blaženého Františka, aby mu zbožně poděkoval, neboť věděl, že byl vzkříšen zázračně jeho mocí.

1268 6. Ve městě Suesse v ulici, která se jmenuje Sloupová, znenadání se zhroutil dům, zasypal mladíka a usmrtil. Mužové i ženy, vzrušení rachotem řítícího se domu, přiběhli ze všech stran, odházeli dříví a kamení a odevzdali nešťastné matce mrtvého syna. Ona se zajíkala hořkým pláčem a co nejvíce mohla, bolestně volala: »Svatý Františku, svatý Františku, vrať mi mého syna!« A nejen ona, ale i všichni, kdo tam byli, dovolávali se pomoci blaženého Otce. Když však tělo ani hlasem, ani citem nejevilo známky života, položili je na lůžko a chystali se, že je nazítří pohřbí. Ale matka měla důvěru v Pána a pro zásluhy světce učinila slib, že pokryje novým plátnem oltář blaženého Františka, když povolá jejího syna znovu k životu. A hle, asi o půlnoci chlapec začal zívát, jeho údy se rozehrívaly a nakonec vstal živ a zdrav a začal chválit Boha. A vyzval také kněze,

kteří se sešli, a všecken lid, aby s radostnou myslí vzdávali chválu a dík Bohu a blaženému Františkovi.

- 1269 7. Jeden mladík jménem Gerlandin, původem z Ragusy, vyšel v době vinobraní na vinici a když se nahnul do kádě pod lisem, aby nabral do měchů, pohnuly se náhle veliké kameny a strhly nakladená břevna, jež ho smrtelně potloukla na hlavě. Otec rychle běžel k synovi a v zoufalém domnění, že je už rozdrcen, ani mu nepomáhal, ale nechal ho tak pod sutí, jak padla. Přichvátali však i vinaři, když uslyšeli veliký křik a žalostný nářek a dojati srdečnou lítostí nad otcem, vytáhli chlapce již mrtvého ze sutí. Otec padl k Ježíšovým nohám a úpěnlivě ho prosil, aby mu vrátil jeho jediného syna pro zásluhy svatého Františka, jehož svátek se tehdy blížil.

Znovu a znovu prosil, sliboval skutky zbožnosti a také že spolu se synem, vzkřísí-li ho, navštíví světcův hrob. A ku podivu! Náhle chlapec, který byl rozmačkán na celém těle, vrátil se k životu. Těšil se plnému zdraví, přede všemi vstal, káral plačící a tvrdil, že přimluvou svatého Františka vrátil se mu život.

- 1270 8. Jiného mrtvého vzkřísil v Německu, o čemž pan papež Řehoř v době přenesení světcova těla dal radostnou zprávu apoštolským listem. Průběh tohoto zázraku jsem nevypsal, protože mně znám nebyl a soudím, že papežské svědectví má přednost před každým jiným tvrzením.

3. Vysvobození ze smrtelných nebezpečí

- 1271 1. V římském území jeden urozený muž jménem Rudolf se svou zbožnou manželkou přijal pohostinně Menší bratry, jednak z pohostinnosti, jednak z úcty a lásky k blaženému Františkovi. Té noci hradní strážce spal na věži a ležel na hranici dříví narovnané na samé zdi. Dříví však povolilo a on se zřítíl na střechu paláce a odtud padl na zem. Celá rodina se vzbudila rachotem a když se poznalo, že strážce spadl z věže, přiběhli pán hradu s paní i bratřími. Ten však, jenž spadl, byl pohroužen do tak tvrdého spánku, že ani dvojnásobným pádem, ani hlukem a pokřikem rodiny, která přiběhla, se nevzbudil. Teprve když jej táhli a šfouchali ho, procitl a začal naříkat, že ho vzbudili z tak sladkého spánku. Říkal, že líbezně spal v náruči svatého Františka. Když však jiní ho poučovali, že spadl, a on shledal, že je dole na zemi, ač ležel vysoko na věži, žasl nad tím, co se stalo a co ani netušil. Přede všemi slíbil, že z úcty k Bohu a blaženému Františku bude činit pokání.

1272 2. Ve městě Pofi v Kampanii jeden kněz jménem Tomáš šel, aby dohlédl na správu kostelního mlýna. Kráčel neopatrně po samém kraji stoky, kterou se v mohutných vírech valil hluboký proud. Náhle sklouzl a zapletl se do mlýnského kola. Uvázl v něm a jak ležel naznak, hnala se mu voda přes ústa. Když nemohl jazykem, alespoň srdcem vzýval ve své tisni svatého Františka. Teprve za drahnou chvíli jeho druhové, kteří se již vzdali naděje na zachování jeho života, převrátili ho násilím na druhou stranu. Vyprostil se z kola, ale zmítal se ve vodním proudě. A hle, tu jakýsi Menší bratr oblečený do bělostného hábitu přepásaného provazem uchopil ho neobyčejně laskavě pod paži a vyvedl z řeky se slovy: »Já jsem František, jehož jsi vzýval.« Vysvobozený kněz velmi užasl. Chtěl líbat jeho šlépěje, pobíhal neklidně sem a tam a ptal se druhů: »Kde je? Kam odešel svatý? Kudy se vrátil?« Mužové polekáni padli na tváře a velebili slavné skutky vznešeného Boha i mocné zásluhy jeho pokorného sluhy.

1273 3. Nějací jinoši z Borgo Celano šli trhat byliny kamsi na luka. Tam byla ukryta v bujně zeleni stará studna, na okraji obrostlá, v níž bylo na čtyři lokty vody. Když se chlapci rozběhli po louce, jeden z nich znenadání spadl do studny. Jak padal do hluboké jámy, utíkal se duchem vzhůru k blaženému Františkovi o přispění a volal: »Svatý Františku, zachraň mě!« Ostatní, když ho neviděli, ohlíželi se na všechny strany, volali, obcházel a s pláčem ho hledali. Nakonec shledali, že spadl do studny. Rychle šli s nářkem do Borga, ohlašovali, co se stalo, a prosili o pomoc. Vrátili se s velkým zástupem lidí. Jeden se spustil po provaze do studny a spatřil hocha, jak sedí na vodní hladině a neutrpěl žádného úrazu. Po vytažení ze studny vyprávěl všem přítomným: »Když jsem začal náhle padat, vzýval jsem blaženého Františka o pomoc a on mi ihned pomohl, podal mi ruku, lehce mne uchopil a již nepustil, až mě zároveň s vámi vyvedl ze studně.«

1274 4. V kostele blaženého Františka v Assisi kázal jednou pan ostijský biskup, pozdější papež Alexander, před římským dvorem. Tu z vysoké kamenné kazatelny spadl veliký, těžký kámen, který tam něčí nedbalostí zůstal, jedné ženě na hlavu. Okolostojící soudili, že je mrtvá. Přikryli tedy hlavu zcela rozdrcenou pláštěm, jímž byla oděna, aby po kázání uspořádali smuteční průvod a pohřbili ji za kostelem. Žena ležela před oltářem blaženého Františka a věrně se mu odevzdala. A hle, po kázání přede všemi vstala tak zdráva, že na ní nebylo vidět ani stopy úrazu. Ba dokonce, což je ještě podivnější, byla od té chvíle zbavena

každé těžkosti, ačkoliv až dosud dlouhá léta trpěla téměř nepřetržitým bolením hlavy. To sama dosvědčila.

1275 5. V Kornetu se sešli zbožní muži k příbytku bratří, aby ulili zvon. Jakýsi osmiletý hošík jménem Bartoloměj přinesl pracujícím bratřím dárek. Náhle se obořil vítr prudkým nárazem na dům a vyvrátil veliká, těžká vrata. Zřítíla se na toho hochu a myslelo se, že je pod jejich ohromnou tíží zcela rozdrčen. Byl jakoby pohřben, ani vidět ho nebylo. Přiběhli všichni, kdo tam byli, a vzývali blaženého Františka, aby pomohl. Také hochův otec, jemuž ztrnuly údy a bolestí byl jakoby spoután, v srdci i nahlas obětoval syna svatému Františkovi. Nakonec zdvihli smrtelné břemeno spočívající na chlapci. Avšak ten, jehož považovali za mrtvého, jevil se veselým, jako kdyby procítl ze spánku, a žádný úraz nebylo možné na něm najít. Ve 14 letech se stal Menším bratrem a byl později v řádu učeným, slavným kazatelem.

1276 6. V Lentinu lidé utrhli ze skály veliký balvan. Měl sloužit pro oltář jakéhosi kostela blaženého Františka, který měl být brzy nato posvěcen. Asi čtyřicet lidí znovu a znovu napínalo síly, aby ten kámen naložili na vůz; kámen padl na jednoho z nich a přikryl ho jako náhrobní deska. Lidé ve zmatku nevěděli co počít a většinou se beznadějně rozešli. Avšak deset mužů, kteří zůstali, vzývalo s pláčem svatého Františka, aby nedopustil tak hroznou smrt člověka, jenž mu sloužil. Nakonec se vzchopili a odvalili kámen tak lehce, že nikdo nepochyboval o mocném Františkově zásahu. Člověk vstal, byl na všech údech bez úrazu a kromě toho získal ještě jasný zrak, ač dříve měl zakalený. Z toho vyplynulo bratřím poučení, že zásluhy blaženého Františka jsou v beznaději účinnou pomocí.

1277 7. Něco podobného se přihodilo ve Svatém Severinu v ankonském hrabství. Z Cařihradu tam přivezli obrovský kámen a mnoho mužů jej táhlo do baziliky blaženého Františka. Kámen se náhle převálil a padl na jednoho z dělníků. Ač myslili, že je nejen zabit, ale také úplně rozdrčen, přispěl mu blažený František a kámen pozdvihl. Když břímě odvalili, ten člověk vyskočil zpod něho bez úhony, zdrav a celý.

1278 8. Bartoloměj, občan gaetský, s velkou námahou pracoval na stavbě jakéhosi kostela svatého Františka. Špatně zajištěný trám mu spadl na šíji a těžce ho pohmoždil. Cítil, že mu hrozí smrt. Jako věřící zbožný muž žádal jednoho bratra, aby mu přinesl svátostnou posilu. Bratr ji nemohl tak rychle přinést a zdálo se, že ten člověk zemře co nevidět. Proto mu připomenul výrok blaženého Augustina: »Věř, a jedl jsi!« Následující noci se mu pak ukázal blažený František s jedenácti bratřími. Na prsou nesl

beránka, přistoupil k jeho lůžku a zavolal ho jménem se slovy: »Neboj se, Bartoloměji, neboť nepřítel, který ti chtěl zabránit v mé službě, tě nepřemůže! Toto je beránek, jehož sis přál a kterého jsi správnou touhou i přijal. Jeho moci dostaneš i obojí zdraví: duše i těla.« Přejel mu rukou po ranách a přikázal mu, aby šel k dílu, které započal. On vstal a ukázal se zdravý a vesel těm, kteří ho zanechali polomrtvého, a naplnil je podivem a úžasem. Kromě toho však povzbudil jejich mysli k účtě a lásce vůči blaženému Otcí, a to jak svým příkladem, tak i světcovým zázrakem.

1279 9. Jeden člověk z Ceprana, jménem Mikuláš, upadl jednoho dne do rukou krutých nepřátel. Se zvířecí vzteklostí ho o překot zraňovali a tak dlouho proti němu zuřili, až mysleli, že je mrtev, nebo že bude co nevidět. Avšak Mikuláš hned při prvních ranách hlasitě volal: »Svatý Františku, přispěj mi! Svatý Františku, pomoz mi!« Mnozí lidé to slyšeli, ač byli daleko, ale na pomoc mu nemohli přijít. Nakonec ho odnesli domů. On celý zalitý krví s důvěrou tvrdil, že z těch ran nezemře a ani nyní že necítí bolesti, poněvadž svatý František mu přispěl na pomoc a vymohl mu od Pána čas k pokání. Potvrdila to i následující skutečnost: když ho omyli z krve, byl ihned proti lidské naději uzdraven.

1280 10. Syn kteréhosi šlechtice v městě Svatého Geminiana byl zachvácen těžkým neduhem. Již ho opustila každá naděje na uzdravení a blížil se smrti. Z očí se mu řinul proud krve, jako prýštivá ze žíly pod paží. Také pro jiné neklamně známky blížícího se skonu, jež se ukazovaly na ostatních částech těla, považovali ho takřka za mrtvého. Vždyť i dech váznul, byl bez vlády i paměti. Vše nasvědčovalo tomu, že se již úplně rozležel se světem. Příbuzní a přátelé se shromáždili, aby nad ním truchlili. Už umlouvali i pohřeb, pouze jeho otec měl důvěru v Pána. Rychle běžel do kostela blaženého Františka, který v té tvrzi byl vystavěn, opasek si pověsil na hrdlo a se vši pokorou padl na zem. Učinil různé sliby a modlitby rozhovňoval nářkem a úpěním. A tak dosáhl toho, že svatý František se ho zastal u Krista. Spěšně se pak vrátil k synu a našel ho zdravého. Žalost se změnila v radost.

1281 11. Něco podobného vykonal Pán pro světcovy zásluhy na jedné katalonské dívce ze vsi jménem Thamarit a na jiné z Ankony. Obě byly již těžkou chorobou takřka na márách. Blažený František, jehož vytrvale vzývali jejich příbuzní, jim náhle vymohl plné uzdravení.

1282 12. Jeden klerik ze vsi Alby, jménem Matouš, napil se smrtícího jedu. Tak těžce se roznemohl, že ztratil řeč a již čekal jen na konec. Jeden kněz ho napomínal, aby se mu vyzpovídal, ale nemohl z něho dostat ani

slova. On se však zatím v srdci pokorně modlil ke Kristu, aby ho pro zásluhy blaženého Františka vyrval z jícnu smrti. Hned nato byl od Pána posílněn, vyřkl s věrnou zbožností jméno blaženého Františka, před přítomnými svědky vyvrhl jed a vzdal díky svému vysvoboditeli.

4. Vysvobození ze ztroskotání

1283 1. Jistí námořníci se ocitli ve velikém nebezpečí na moři. Byli deset mil od barského přístavu. Bouře se velmi rozzuřila, a tak se vzdali naděje na záchranu a spustili kotvy. Vichřicí se moře vztekale vzdouvalo, provazy se přetrhaly a kotvy zůstaly v moři. Loď se nejistým a nerovnoměrným během zmitala sem a tam. Konečně Božím řízením se moře utišovalo. Připravovali se všemi silami, aby zachytili kotvy, jejichž provazy vyplouvaly na povrch. Když to vlastními silami nedokázali, vzývali mnoho svatých o přispění, a až se po celý den namáhali a potili, kotvy přece nevytáhli. Mezi nimi byl však jeden plavec, který se jmenoval Perfektus – dokonálý. Mravy však byl nedokonalý. Ten posměšně prohodil k druhům: »Hle, vzývali jste všechny svaté o pomoc, a jak vidíte, nikdo vám nepomáhá. Vzývejme toho Františka, toho novopečeného světce, zda by se snad neponořil do moře a nevrátil nám ztracené kotvy!« Ostatní souhlasili, ale ne s posměchem, nýbrž doopravdy, s Perfektovou radou. Za jeho posměšná slova ho kárali a se světce učinili dobrovolnou úmluvu. Pak v okamžiku bez jakékoliv pomoci kotvy vypluly na vodu, jako by přirozenost železa se proměnila v lehkost dřeva.

1284 2. Jeden poutník, zesláblý na těle následky velmi prudké zimnice, kterou vytrpěl, vracel se ze zámořských končin po moři. Byl puzen zvláštní horlivou oddaností k blaženému Františkovi a zvolil si ho u nebeského Krále zástupcem. Když tedy byl trápen palčivou žízni – ještě se totiž plně neuzdravil z nemoci – a voda již došla, začal hlasitě volat: »Jděte s důvěrou a nalejte mi číšku, neboť blažený František naplnil můj džbánek vodou.« A co se nestalo! Nalezli džbánek plný vody, ač byl předtím prázdný. A jiného dne, když se strhla bouře, loď se zalévala vlnami a byla zmitána silným vichrem, takže se již obávali ztroskotání, začal ten chorý náhle křičet po lodi: »Vstaňte všichni,« pravil, »a vítejte blaženého Františka, neboť hle, přichází nás zachránit!« A hned, jak se světec zjevil, nemocný nabyl úplného zdraví a moře se utišilo.

1285 3. Bratr Jakub z Riety s jinými bratřími plul na lodičce po řece, a když nejdříve druhové vyskákali na břeh, chystal se nakonec, že také sám vy-

skočí. Nešťastnou náhodou loďka couvla a bratr se potopil do hlubiny. Bratři na břehu vzývali vroucími modlitbami svatého Františka a v slzách prosili, aby svému synu pomohl. Potopený bratr z tůně vířícího proudu, když nemohl ústy, alespoň v srdci volal, jak mohl, a dožadoval se přispění laskavého Otce, který se mu zjevil, kráčel hlubinou jako po suchu, dostihl potopenou loďku a doplul s ní na břeh. Divná věc! Jeho roucho se nesmočilo a na jeho hábitu neulpěla ani krůpěj vody.

1286 4. Bratr jménem Bonaventura se plavil s dvěma muži po jezeře. Loďka na jedné straně praskla a oni v dorážejícím příboji se potopili i s ní do hlubiny. Vzývali však z propasti bídý s velikou důvěrou milosrdného Otce Františka a loďka zalitá vodou vyplula s nimi na povrch. Řízením světce šťastně s nimi dojela do přístavu. Stejně i jeden bratr z Eskola, jenž se topil, byl vysvobozen zásluhami svatého Františka. Podobně v Rietském jezeře jistí mužové a ženy, kteří byli ve stejném nebezpečí, vyvázli z pohromy ztroskotání v přívalu vod, když vzývali svatého Františka.

1287 5. Nějací ankonští námořníci zmítali se v nebezpečné bouři a považovali se již za ztracené. Již zoufali nad svou záchranou, avšak obrátili se s úpěnlivou prosbou k svatému Františku. Na moři se ukázalo velké světlo, a s tím božským světlem jim bylo dáno i ujištění o záchraně. Zdálo se, že blažený muž svou podivuhodnou mocí může poroučet větrům i moři.

Zdá se mi, že nemohu jednotlivě vyprávět o tom, jak velkými zázraky se proslavil blažený Otec a dosud se na moři proslavuje, kolikrát už přispěl na pomoc zoufalým. Není ostatně divu, že nyní, když vládne v nebi, obdržel moc nad vodami, neboť již za jeho smrtelného života mu podivuhodně sloužilo všechno pozemské tvorstvo, přetvořené do původního stavu.

5. Vysvobození z okovů a žalářů

1288 1. V Romanii⁷ jeden Řek, služebník jistého pána, byl krivě obžalován z krádeže a zeměpán ho dal zavřít do těsného vězení a pevně spoutat. Paní domu měla s ním však útrpnost, poněvadž nepochybně věřila, že byl nevinně obviněn. Naléhala tedy snažnými prosbami na manžela, aby ho propustil. Když však muž zůstával zarputilým a nechtěl povolit, utekla se paní v prosbě k svatému Františku a slibem doporučila nevinného

⁷ Tak se nazývá část Řecka, jež tvořila křižácké panství v letech 1204–1261.

jeho útrpnosti. Pomocník ubohých hned pomohl: milosrdně navštívil muže uvrženého do žaláře, rozvázal jeho okovy, prolomil žalář, nevinného uchopil za ruce a vyvedl ho ven se slovy: »Já jsem ten, jemuž tvá paní tě zbožně doporučila.« Jeho zachvátil veliký strach. Chodil sem a tam po vysoké skále a hledal, kudy by sestoupil do hlubokého jicnu. Náhle se mocí svého vysvoboditele ocítl na rovině. Vrátil se ke své paní a vyprávěl ji pravdivě o tom zázraku. Tím ji rozohnil k ještě větší lásce Kristově a účtě vůči jeho služebníkovi Františkovi.

1289 2. Na zboží svatého Petra byl jeden chudáš dlužen jednomu rytíři částku peněz. Nouze mu nedovolovala dluh splatit. Upominající věřitel ho zaje-
jal. Avšak dlužník ho úpěnlivě prosil, aby se nad ním ustrnul. Žádal, aby mu poshověl pro lásku k svatému Františku. Pyšný rytíř pohrdavě odbyl jeho prosby a lásku světce zlehčoval jako něco lichého. Odpověděl mu: »Zavřu tě na takovém místě a vsadím tě do takového žaláře, že ani František, ani nikdo jiný ti nepomůže!« Udělal, co řekl, vyhledal temný žalář a uvrhl do něj spoutaného člověka. Zanedlouho se ukázal blažený František, prorazil žalář, strhal z něho okovy a člověka bez úrazu zavedl domů. A tak Františkova síla oloupila pyšného rytíře, zajatce, který se k němu utekl v prosbách, vysvobodila od zlého a rytířovu zpupnost tím podivuhodným zázrakem proměnila v mírnost.

1290 3. Albert z Arezza, zajatý v okovech pro nespravedlivě požadované dluhy, poručil pokorně svou nevinnost svatému Františkovi. Miloval velice řád Menších bratří a svatého Františka uctíval zvláštní vroucností mezi všemi svatými. Věřitel řekl rouhavě, že ani František, ani Pán Bůh ho nevysvobodí z jeho rukou. Stalo se však o vigiliích svatého Františka, když ten vězeň nic nejedl, ale z lásky k světci dal svou potravu komusi nuznému, že v noci potom ukázal se mu při bdění svatý František. Jakmile se objevil, spadly mu okovy z nohou i řetězy z rukou, dveře se samy otevřely, padací můstek se spustil přes příkop – a člověk svobodný šel domů. Od té doby plnil svůj slib, postil se o vigilii svatého Františka a k svíci, kterou rok co rok obětoval, na znamení větší oddanosti přidával unci.

1291 4. Když na stolci blaženého Petra seděl pan Řehoř Devátý, jistý Petr z města Alisie byl obžalován v Římě z bludařství. Byl zajat a na rozkaz papeže odevzdán pod dozor tivolského biskupa. Ten ho přijal pod trestem ztráty biskupství. Dal ho tedy vkovat v pouta, zavřít do tmavého žaláře, aby nemohl uniknout, a odvažoval mu chleba a odměřoval pití. Ten člověk však prosil vroucími prosbami a úpěním blaženého Františka o smilování,

poněvadž slyšel, že nastávají vigilie jeho slavnosti. Odřekl se s upřímnou vírou bludařské zkaženosti, oddal se vroucnosti celého srdce nejvěrnějšímu Kristovu služebníku Františkovi. Pro jeho zásluhy dosáhl od Boha vyslyšení. Když se už přiblížila noc jeho svátku, sestoupil blažený František za soumraku s láskou do žaláře, volal ho jménem a přikázal mu, aby rychle vstal. On poděšen se ptal, kdo je, a uslyšel, že blažený František. Ačkoliv viděl, že moci přítomnosti svatého muže strhala se pouta z jeho nohou, závory se samy od sebe uvolnily a dveře se otevřely, takže měl volnou cestu, přece nemohl úžasem udělat krok, volal u dveří a vyděsil všechny strážce. Když ohlásili biskupovi, že je vysvobozen z vazby a poznalo se, jak se to stalo, biskup přišel zbožně do žaláře a poklonil se tam Pánu, neboť zjevně poznal Boží moc. Také ona pouta byla přinesena panu papeži a kardinálům, kteří, když viděli, co se událo, s velkým údivem blahoslavili Boha.

- 1292 5. Guidolot ze Svatého Geminiana byl křivě obžalován, že otrávil jakéhosi muže a že touž smrtí chtěl sprovodit se světa i jeho syna a celou jeho rodinu. Byl tedy světskou mocí jat, těžce spoután a vsazen do žaláře. On však důvěřoval Pánu pro svou nevinnost, kterou si byl jist, a poručil svou při svatému Františkovi, aby ji hájil. Světská moc přemýšlela, jak by na něm mukami vyloudila přiznání ke zločinu, z něhož byl obviněn, a jak by jej potom krutě utratila. Zatím té noci, po níž měl být ráno veden k mučení, navštívil ho svatý František. Zalit až do rána jasnem nesmírného světla a naplněn radostí a velkou důvěrou, dostal ujištění o tom, že bude vysvobozen. Ráno přišli mučitelé, vyvedli ho ze žaláře, vytáhli na skřípec a zavěsili na něho ohromnou tíži železa. Mnohokrát ho spustili a zase vytáhli, aby muka za mukou ho rychleji dohnala k přiznání. Avšak on obrázel v radostné tváři ducha nevinnosti a nedával v mukách najevo žádný zármutek. Potom pod ním rozdělali velký oheň, ale nesežehl mu ani vlásku, ač byl pověšen hlavou k zemi. Posléze ho polili vroucím olejem, avšak mocí ochránce, kterému se odevzdal, všechno to překonal. Byl propuštěn na svobodu a zdrav odešel.

6. Vysvobození z těžkých porodů

- 1293 1. Ve Slavonii byla hraběnka, která vynikala jak urozeností, tak odaností k svatému Františkovi, jež čestně soupeřila s jejím šlechtictvím. Vůči bratřím byla pozorná a obětavá. V době porodu však trpěla ukrutnými bolestmi a byla trápena takovou úzkostí, že budoucí zrození

potomka zdálo se pro matku zkázou. Bylo nepravděpodobné, že by mohla přivést dítě na svět jinak, než že by se sama se životem rozloučila. Tu jí přišla na mysl proslulost svatého Františka, jeho moc a sláva. Rozněcuje se v ní víra, rozohňuje vroucnost. Obrací se na mocného pomocníka, na věrného přítele, na těšitele zbožných, útočiště ztrápených. »Svatý Františku,« volala, »k tobě úpí celé mé tělo a myslí zaslavují, co nemohu vyjádřit!« Jak podivuhodně rychle se projevila nebeská slitovnost! Sotva to vyřkla, skončilo utrpení, porodní bolesti polevily, nastával porod; přestal všecken tlak a ona ve zdraví zrodila dítě. Na slib nezapomněla, předsevzetí nezrušila. Dala vystavět krásný kostel a odevzdala jej bratřím ke cti svatého.

1294 2. V končinách římských jedna žena, jménem Beatrix, nosila před porodem čtyři dny v životě mrtvý plod. Ubohá byla zneklidňována velkou úzkostí a svírána smrtelnými bolestmi. Mrtvý plod přibližoval matku smrti a nezrozené dítě, jež potratila, bylo pro ni zjevným nebezpečím. Zkoušela lékařskou pomoc, ale každá pomoc lidská byla jen marnou námahou. Na ubohou dolehla tíha prvotní Eviny kletby; stala se hrobem počatého dítěte a sama se již viděla v blízkosti hrobu. Konečně vyslala posly k Menším bratřím a s velkou vroucností se jim odporučila. Úpěnlivě je prosila v plné víře o nějakou památku po svatém Františkovi. Řízením Božím se stalo, že se našel kousek provazu, kterým se kdysi světec opásával. Sotva položili provaz na trpitelku, pominula zlehka všechna bolest, mrtvý plod, který byl ohniskem smrti, vyšel a ona byla úplně zdráva.

1295 3. Manželka jednoho šlechtice z Calvi, jménem Juliána, měla smutná manželská léta po smrti dětí. Doléhalo na ni neštěstí za neštěstím, poněvadž všechny děti, jež s těžkostí nosila, v krátké době ještě s větší bolestí pohřbívala. Když opět chovala v životě čtyřměsíční plod a s ohledem na předešlé ztráty se více obávala skonání počatého dítěte než narození, začala s důvěrou prosit blaženého Otce Františka, aby ještě nenarozený potomek byl zachován na živu. A hle, jedné noci, když spala, zjevila se jí ve snu jakási žena, chovající na rukou spanilé pacholátko a s velikou radostí jí je podávala. Ona se zdráhala je přijmout, protože se bála, aby je ihned neztratila. Avšak ta žena dodala: »Přijmi je bezpečně, neboť ti je posílá svatý František, jemuž bylo líto tvého zármutku. Dítě bude žít a bude zdrávo.« Žena procitla a hned porozuměla, že božským viděním jí přichází pomoc od blaženého Františka. Pocítila tím větší radost a podle slibu rozhojnila modlitby za očekávané dítě a učinila i další sliby. Koneč-

ně se naplnil čas k porodu. Žena zrodila chlapečka, který rozkvétal silou, jako by ze zásluh blaženého Františka čerpal životní mizu. Tím rozněcoval rodiče k ještě vroucnější lásce ke Kristu a jeho světcí.

1296 Něco podobného způsobil svatý Otec v městě Tivoli. Jedna žena porodila mnoho dcer, ale stále marně toužila po mužském potomku. Konečně se obrátila s opětovnými prosbami a sliby na svatého Františka. A pro jeho zásluhy počala, a ač prosila za jednoho syna, byla obdarována dvojčaty.

1297 4. Ve Viterbu žena blížící se k porodu zdála se bližší smrti. Byla trýzněna bolestmi břicha a byla celá zkroucená kvůli svému utrpení. Když ji opouštěly přirozené síly a všechna lidská pomoc selhávala, vyzývala blaženého Františka a hned šťastně porodila. Dosáhla, čeho chtěla, a zapomněla na dobrodiní, jež přijala. Neuctívala svatého a v den jeho narozenin služebně pracovala. A hle, náhle pravá ruka natažená k práci zůstala nehybná a suchá. A když se snažila druhou rukou ji rozhýbat, uschla i ta podobně, jako za trest. Na ženu dolehla Boží bázeň a obnovila svůj slib. Zásluhami milosrdného a pokorného světce nabyla znovu vlády nad svými údý, již pozbyla pro nevděk a pohrdání.

1298 5. Jedna žena z okolí Arezza trpěla sedm dní porodními bolestmi, ale již zčernala a všichni zoufali nad její záchranou. Učinila však slib blaženému Františkovi. Když už umírala, začala ho vyzývat o pomoc. Jakmile vyslovila ten slib, usnula a uviděla ve snu blaženého Františka, který na ni mile promluvil. Tázał se jí, poznává-li jeho tvář a umí-li říkat onu antifonu slavné Panny »Zdrávas, Královno milosrdenství« ke cti téže Panny. Ona na obojí přisvědčila. Světec řekl: »Začni tu svatou antifonu a dříve než ji doříkáš, porодиš ve zdraví!« Když to ve snu uslyšela, procitla a s bázní začala říkat: »Zdrávas, Královno milosrdenství...« A když se dovolávala jejich milosrdných očí a připomínala plod panenského života, byla ihned zbavena všeho tlaku a porodila spanilé dítě. Děkovala Královně milosrdenství, která pro zásluhy svatého Františka se nad ní slitovala.

7. Navrácení zraku slepým

1299 1. V konventu Menších bratří v Neapoli byl jeden bratr jménem Robert slepý mnoho let. Na očích mu vyrostlo maso, pro něž nemohl zavírat víčka a pohybovat jimi. Když se tam sešli bratři z jiných klášterů, chystající se do různých končin světa, ve velikém počtu, blažený Otec František, zrcadlo svaté poslušnosti, uzdravil za jejich přítomnosti toho bratra, aby je novým zázrakem povzbudil na cestu. Jednu noc totiž ležel

bratr Robert na smrt nemocen a jeho duše byla již poručena Bohu. A hle, přistoupil k němu blažený Otec se třemi svatými, dokonalými bratry, totiž svatým Antonínem, bratrem Augustinem a bratrem Jakubem z Assisi. Ti jako ho za života dokonale následovali, tak ho provázeli pohotově i po smrti. Svatý František vzal nožík, odřízl narostlé maso, vrátil bratrovi bývalý zrak, vysvobodil ho z jícnu smrti a řekl mu: »Synu Roberte, milost, kterou jsem ti prokázal, je znamením pro bratry, kteří jdou ke vzdáleným národům, že já je budu předcházet a řídit jejich kroky. Ať jdou s radostnou myslí a čilým duchem ať vykonávají uloženou povinnost.«

1300 2. V Thébách v Romanii jedna slepá žena se postila o vigilií svatého Františka o chlebě a vodě. Brzy ráno v jeho svátek se dala svým mužem dovést do kostela Menších bratří. Když se konala mše, při pozdvihování Kristova Těla otevřela oči, jasně viděla a velmi zbožně se klaněla. A při samém pozdvihování zvolala silným hlasem: »Díky Bohu a jeho světcí, že vidím Tělo Kristovo!« Všichni přítomní se obraceli s plesáním a po bohoslužbě se žena vrátila domů s radostí v duchu a světlem v očích. Radovala se však nejen proto, že nabyla vidění tělesného světla, ale také že pro zásluhy blaženého Františka s pomocí víry dostala tu milost, že prvním pohledem uviděla světlo duší živé a pravé.

1301 3. V Kampanii čtrnáctiletý hoch z města Pofi náhlou chorobou úplně oslepl na levé oko. Prudkou bolestí oko tak vylezlo ze svého důlku, že povolením žíly viselo na délku prstu na tváři a téměř uschlo. Nezbyvalo nic, než je uříznout. Lékaři se vzdali každé naděje. Avšak jeho otec se celou myslí obrátil s prosbou o pomoc na svatého Františka. Neúnavný pomocník bédných vyslyšel jeho úpěnlivé prosby. Vrátil podivuhodnou mocí suché oko na místo, dal mu bývalou svěžest a osvitil je paprsky žádaného světla.

1302 4. V též kraji v Kastru Volsci šel jeden kněz po ulici. Tu spadlo z výše břevno a rozbilo mu hlavu. Sražen k zemi, začal silným, žalostným hlasem volat svatého Františka: »Přispěj, Otče přesvatý, ať mohu jít na tvou slavnost, jak jsem slíbil tvým bratřím.« Byla vigilie Františkova svátku. A kněz ihned vstal a byl osvobozen. Začal tedy chválit Boha a jásat. Všechny okolostojící, kteří litovali jeho neštěstí, přivedl také v úžas a plesání. Šel pak na slavnost a všem vyprávěl, jak na sobě zakusil štědrost a moc Pánovu.

1303 5. Na Garganské hoře pracoval jeden muž na své vinici a když podtínal kořen, řal se do oka a rozřal si je tak, že asi polovina ho visela ven. A když se v tak zoufalém nebezpečí vzdával naděje, že by mu snad některý člověk mohl pomoci, slíbil, že se bude postit ve svátek svatého Františka, zachrá-

ní-li ho. Ihned mu Boží světec vrátil oko na místo a rozdělené tak scelil a obdařil bývalým leskem, že na něm nezůstalo po úrazu ani památky.

1304 6. Syn jednoho šlechtice od narození slepý obdržel zásluhami svatého Františka žádoucí zrak. Podle té události byl pojmenován *Illuminatus*. Když dospěl, vstoupil do řádu blaženého Františka. Nebyl nevďečným za přijaté dobrodiní, a tak prospíval ve světle milosti i ctnosti, že se vskutku projevoval jako syn světla. Konečně zásluhami blaženého Otce dovršil svůj svatý začátek ještě světějším koncem.

1305 7. V Zachantu, městečku u Anagni, jeden rytíř jménem Gerard oslepl úplně na obě oči. Stalo se, že dva Menší bratři, přicházející zdáli, zašli do jeho domu a prosili, aby je pohostinně přijal. Byli vřele přijati z úcty ke svatému Františkovi celou rodinou a s velikou dobrotou byli pohoštěni. Poděkovali Bohu i hostiteli a šli do nedalekého sídla bratří. Kterési noci se zjevil jednomu z nich blažený František ve snu a řekl: »Vstaň, pospěš s druhem do domu našeho hostitele, který přijal ve vás Krista i mne. Chci mu odplatit dobrý skutek štědrosti. Oslepl vinou svých hříchů, z nichž se nesnažil očistit kající zpovědí.« Otec zmizel a bratr spěšně vstal, aby s druhem rychle vykonal, co bylo přikázáno. Když přišli k hostiteli, vyložili mu všechno po pořádku, co oba viděli. Ten muž nemálo užasl a přisvědčoval, že je pravda vše, co říkají. Zkroušen k slzám ochotně se vyzpovídal. Nakonec slíbil nápravu a obnovil takto v sobě vnitřního člověka. Pak ihned nabyl zevnějšího zraku. Pověst o tom zázraku se roznesla široko daleko. Mnohé roznítila nejen k úctě světcově, ale také k pokornému vyznání hříchů a k milosti pohostinství.

1306 7a. V Assisi žil jeden muž, který byl křivě obviněn z krádeže a byl proto velmi přísným výrokem lidské spravedlnosti odsouzen k oslepnutí. Soudcem tohoto případu byl soudce Ottaviano a vykonavatelem rozsudku byl rytíř Ottone. Vyřízli mu tedy nožem obě oči i s očními nervy. Potrestaný se takto znetvořený nechal dovést k oltáři svatého Františka a tam prohlásil, že je nevinný, že se nedopustil ničeho, z čeho byl obviněn, a prosil světce o pomoc. Pro zásluhy svatého Františka mu byly v průběhu tří dnů navraceny oči. Byly sice menší než ty, jež mu byly vyříznuty, nicméně viděl jimi stejně dobře. Tento zázrak pod přísahou dosvědčil rytíř Ottone za přítomnosti pana Jakuba, biskupa z Tivoli, který byl pověřen šetřením o tomto zázraku. Dále vše potvrdil bratr Gulielmo z Říma, jemuž generální ministr, bratr Jeroným, pod poslušností a pod pohrůžkou trestu exkomunikace nařídil, aby pravdivě vyznal vše, co o dané události věděl. Ten pod slavnostní přísahou za přítomnosti mnoha provinčních ministrů

i řady ctihodných bratří potvrdil následující výpověď: Kdysi, když byl ještě ve světě, znal dotyčného muže a konstatoval, že ten člověk měl oči. Následně asistoval výkonu rozsudku – oslepení. Sám pak ze zvědavosti svou holi obracel na zemi ležící vyříznuté oči. Po určité době potkal téhož člověka, který měl nové oči, jež mu darovala Boží moc a jež tomuto člověku umožňovaly, aby velmi dobře viděl.

8. *Vysvobození z různých neduhů*

1307 1. V Castru Plebis byl jeden mladý žebrák; byl hluchý a němý od narození. Jazyk měl tak krátký a tenký, že mnohým divajícím se zdál jakoby uříznutý. Jeden muž jménem Marek ho pro Boží lásku pohostinsky přijal. Žebrák, ubezpečen jeho dobrotou, často k němu přicházel. Jednou pozdě večer, když ten muž večeřel se svou ženou a mladík stál před nimi, muž řekl ženě: »Pokládal bych to za největší zázrak, kdyby svatý František tomuto navrátil řeč a sluch!« A dodal: »Slibuji Bohu, že pro jeho lásku budu tohoto chlapce živit až do smrti, způsobí-li toto svatý František.« Podivné řízení! Náhle mu narostl jazyk a on volal: »Sláva Bohu a svatému Františku, jenž mi udělil řeč i sluch!«

1308 2. Bratr Jakub z Isea, ještě chlapec v otcově domě, způsobil si těžkou kýlu. Puzen božským duchem, ačkoliv ještě mladý a nemocen, zbožně vstoupil do řádu svatého Františka. Nikomu však neřekl o nemoci, kterou trpěl. Když přenášeli tělo svatého Františka na místo, kde je nyní vzácný poklad jeho ostatků uložen, přišel i onen bratr na tu slavnost, aby vzdal tělu již oslaveného Otce příslušnou poctu. Přiblížil se ke schráně, v níž byly svaté kosti uložené, a se zbožností ducha objal posvátnou truhlu. Náhle bylo podivuhodně vyhojeno jeho vnitřní poranění. Cítil se zdrav, odložil pás a od té chvíle byl zproštěn dosavadní bolesti.

1309 Od podobné bolesti byli Božím milosrdenstvím a zásluhami blaženého Františka zázračně vysvobozeni bratr Bartol z Gubbia, bratr Angelo z Tuderta, kněz Mikuláš ze Stichana, Jan z Fora, jeden muž z Pisy a jiný z Cisterna, také Petr ze Sicílie, jeden člověk ze Spella u Assisi a mnoho jiných.

1310 3. Jedna žena z Maremma v Laziu zešlela a pět let byla zbavena zrakem i sluchem. Rvala si zuby šaty, nebála se nebezpečí vody ani ohně a byla stižena nejhroznější padoucníci. Kterési noci, když Boží milosrdenství se mělo již nad ní slitovat, byla božsky osvícena bleskem spasitelného světla a uzřela blaženého Františka, jak sedí na vznešeném křesle. Padla

před ním pokorně na tvář a prosila ho za uzdravení. On se však k jejím prosbám ještě nenaklonil, a tak žena složila slib, že pokud bude co mít, neodepře almužny těm, kteří ji budou prosit pro lásku Boží a světcovu. František vzal hned na vědomí úmluvu, kterou kdysi podobně učinil s Pánem. Poznamenal ji znamením kříže a udělil ji úplné zdraví. Podobně Boží světec František milosrdně vysvobodil jednu dívku z Norcie, stíženou stejným neduhem, jak bylo zjištěno z pravdivých zpráv, také syna jednoho šlechtice a jiné.

1311 4. Petr z Foligna vydal se kdysi na pouť ke svatému Michaelu. Choval se na ní nedůstojně. Když pil z nějakého pramene, ovládli ho zlí duchové a tři léta byl posedlý. Drásl své tělo, pronášel ta nejnemravnější slova a dělal hrozně věci. Míval však jasné chvílky. Doslechl se o světcově moci, která účinně zahání nadzemské moci, a začal ho pokorně prosit. Přišel ke hrobu dobrotivého Otce a sotva se jej rukou dotkl, byl zázračně osvobozen od zlých duchů, kteří ho tak ukrutně rvali. Podobně jedné ženě z Narni, jež měla v sobě ducha zla, pomohlo Františkovo milosrdenství, stejně jako mnoha jiným. Vyprávět jednotlivě o tom, jak trpěli, jaké tísně prožívali a jak byli uzdraveni, vyžádalo by si příliš času.

1312 5. Jeden muž jménem Bonus, člověk z města Fani, ochrnulý a malomocný, byl donesen příbuznými do kostela svatého Františka a uzdravil se úplně z obojí nemoci. Také jiný člověk, nějaký mladík jménem Atto ze Svatého Severina, celý postižený malomocenstvím, učinil slib. Donesli ho ke světcovu hrobu a on byl jeho zásluhami očištěn od malomocenství. Světec František měl zvláštní moc uzdravovat z tohoto neduhu, poněvadž z lásky k pokoře a útrpnosti sám se pokorně oddával posluhování malomocným.

1313 6. Jedna urozená žena jménem Rogata, v soranském biskupství, trpěla dvacet tři léta krvotokem. Mnoho zlého zakusila od četných lékařů. Nejednou ji neduh tak hrozně zachvátil, že už dokonávala. Když se někdy zastavil krvotok, zase na celém těle otékala. Uslyšela jakéhosi hochy, jak římským nářečím zpívá o zázracích, které Bůh vykonal skrze blaženého Františka, byla zachvácená nesmírnou lítostí, dala se do pláče, roznítila v sobě víru a volala: »Ó blažený Otče Františku, který záříš tolika zázraky, vysvobodíš-li mne od této choroby, přibude ti veliké slávy, neboť takový zázrak jsi ještě neučinil!« A hle, sotva to dopověděla, cítila, že je zásluhami blaženého Otce osvobozena. Také jejího syna Maria, který měl skrčenou paži, svatý František uzdravil, když mu učinili slib.

Také jednu ženu ze Sicílie, která trpěla sedm let krvotokem, zachránil blažený Kristův korouhevník.

- 1314 7. V Římě jistá Praxeda, proslulá zbožností, která od útlého věku z lásky k věčnému Ženichu se uzavřela do těsného vězení a téměř čtyřicet let v něm již prožila, zasloužila si u svatého Františka zvláštní milosti. Jednou vylezla na půdu své poustevničky, ve mdlobě spadla, zlámala si nohu a ruku si vymkla v rameni. Tu se jí ukázal dobrotivý Otec, oděný bělostným rouchem slávy, a promluvil k ní milými slovy: »Vstaň, požehnaná dcero, neboj se!« Uchopil ji za ruku, zdvihl ji a zmizel. Ona se obracela sem a tam po poustevně, domnívala se, že má vidění, až na její pokřik přinesli světlo. Praxeda cítila, že ji Boží sluha František dokonale uzdravil, a vyprávěla vše, co se přihodilo.

9. Tresty za nesvěcení Františkova svátku a za neúctu vůči světcům

- 1315 1. V končinách poitierských, ve vsi nazvané Simo, ohlásil kněz jménem Reginald, ctitel blaženého Františka, že jeho svátek se bude svátečně slavit. Avšak jeden člověk, který neznal světcovu moc, nedbal příkazu svého kněze a vyšel ven na pole sekat klestí. Když se však chystal k práci, uslyšel po třikrát tento hlas: »Je svátek, není dovoleno pracovat!« Když se však otrocká opovázlivost nezkrotila ani kněžovým příkazem, ani nebeským hlasem, přidala Boží moc na oslavu svého světce bez meškání zázrak i trest. Jak jednou rukou držel vidlici a druhou se železným nástrojem zdvihal ku práci, přirostly mu z Boží moci obě ruce na náčiní, že nemohl nijak od nich prsty odtrhnout. Náramně se toho zděsil a nevěděl, co počít. Běžel do kostela, zatímco mnoho lidí ze všech stran se sbíhalo, aby užíli zázrak. Ten člověk se před oltářem se zkroušenou myslí na radu jednoho z přítomných kněží – mnoho jich bylo seznáno na slavnost – pokorně zasvětil blaženému Františkovi. Učinil tři sliby, podobně jako třikrát uslyšel hlas: že bude světvat jeho svátek, že v ten den bude přicházet do toho kostela, v němž právě byl, a že osobně navštíví světcův hrob. Věru podivná věc! Jak vyřkl jeden slib, povolil jeden prst, při druhém druhý a při třetím slibu celá ruka a po ní i druhá. Zatím lid, který se již hojně sešel, s velikou vroucností vzýval světcovu štědrost. Když ten člověk nabyl dřívější volnosti, sám odložil náčiní. Všichni chválili Boha i divotvornou moc svatého, jenž tak podivuhodně mohl bít i uzdravit. Až dodneška je to náčiní vyvěšeno před oltářem, který je tam vystaven ke cti

svatého Františka, na památku té události. Tam i v sousedních místech stalo se také mnoho jiných zázraků, jež ukazují, jak vynikající slávy požívá světec na nebesích a jak je třeba důstojně slavit jeho svátek na zemi.

1316 2. Také v městě Le Mans jedné ženě, která na slavnost svatého Františka pracovala s kuzelem a vřetenem, ruce ztuhly a prsty ji začaly ukrutně pálit. Poučena trestem poznala světcovu moc a zkroušena v srdci běžela k bratřím. Když oddaní bratři prosili dobrotu svatého Otce za její uzdravení, byla ihned zachráněna. Ruce neměly žádného poranění, pouze na památku ji byla ponechána stopa popálení.

1317 Podobně také v Kampanii jedna žena, ve vsi Oletti druhá, a v Castro Pilei třetí, jež pohrdaly svátkem blaženého Otce, a tím se prohřešily, byly nejdříve zázračně potrestány, ale pak se kály a byly zásluhami svatého Františka ještě zázračněji osvobozeny.

1318 3. Jeden rytíř v Borgo, v provincii Masse, bez ostychu tupil skutky a zázraky blaženého Františka, mnoho hany kydal na poutníky, již přicházeli k uctění jeho památky, a proti bratřím veřejně pošetile žvanil. Když však jednou útočil na slávu Božího světce, přidal ke svým hříchům ještě ohavné rouhání. »Je-li to pravda,« řekl, »že ten František je svatý, ať padnu dnes mečem, není-li svatým, ať se mi nic nestane!« Hněv Boží nečekal se zaslouženým trestem, když i jeho prosba se stala hříšnou. Neboť za chvíli, když rouhač se dopustil křivdy na svém synovci, ten vzal meč a svému strýci jej vrazil do útrob. Téhož dne zemřel tedy zlotřilý otrok ďábla a syn temnot, aby ostatní se učili nezlehčovat podivuhodné Františkovy skutky rouhačstvím, nýbrž uctívat je vroucí chválou.

1319 4. Jeden soudce, jménem Alexander, který jedovatým jazykem odvracel, kde koho mohl, od úcty k svatému Františku, byl Božím soudem zbaven řeči a šest let byl němý. Tak byl potrestán tím, čím hřešil, hlubokou kajícíností šel do sebe a litoval toho, že špinil světcovy zázraky. Proto rozhořčení milosrdného světce nebylo trvalým, ale kajícímu, jenž ho pokorně vzýval, navrátil řeč a přijal ho na milost. Od té doby zasvětil rouhačský jazyk zbožným chválám, když důtkami přijal kázeň a osvojil si zbožnost.

10. Některé jiné zázraky

1320 1. Ve tvrzi Galiano v diecézi valuenské žena jménem Maria, oddaná vroucí službou Ježíši Kristu a blaženému Františkovi, odešla jednoho letního dne z domu, aby prací svých rukou si vydělala na potřebnou

výživu. V horoucím parnu však začala omdlévat palčivou žízni. Široko daleko nemohla dostat občerstvení, protože byla na hoře sama. Jako bez ducha padla na zem a začala vroucně vzývat svého patrona, svatého Františka. Vytrvala v horoucí, pokorné modlitbě. Přitom velice zmořena prací, žízni a žarem usnula. A hle, svatý František přišel, zavolal ji jménem a řekl: »Vstaň a pij vodu, kterou dává tobě i mnohým Bůh jako dar.« Když žena uslyšela tento hlas, vstala ze sna nemálo posilněna, vzala kámen, který trčel vedle ze země, vytrhla jej a dřívkem hrabala v zemi kol dokola. Nalezla živou vodu, jež zpočátku se zdála kapkou, náhle však Boží mocí vzrostla v pramen. Žena se napila, uhasila žízeň, omyla si oči, které měla už dávno chorobou zakalené, a vlilo se jí do nich nové světlo. Spěchala domů a vypravovala všem ke slávě svatého Františka o tom úžasném zázraku. Sběhli se mnozí odevšad, když se pověst o zázraku rozšířila, a vlastní zkušenosti se přesvědčovali o zvláštní moci té vody. Mnoho lidí se uzdravovalo z různých nemocí, když ji byli po zpovědi pokropeni. Podnes tam teče čistý pramen a ke cti blaženého Františka tam byla vystavěna kaple.

1321 2. Ve Španělsku u svatého Fakunda jednomu muži vzkřísil k životu uschlou třešni, když proti očekávání ji zázračně oděl svěžím listím, květy i ovocem. Obyvatele země u Vilesia zázračně osvobodil od pohromy červů, kteří kolem dokola ožírali vinice. Jednomu knězi v Palencii vyčistil úplně ječmen, do nějž se mu každým rokem dávali obilní červi, když mu tu záležitost s důvěrou doporučil. Pozemky jednoho pána v Petramale v apulském království, svěžené mu v prosbě do ochrany, uchoval František úplně od obávané rány brouků, ač kolem dokola bylo všechno tou pohromou zpusťeno.

1322 3. Jeden muž jménem Martin pustil své voly na pastvu daleko od svého dvorce a jeden si zlámal nohu tak beznadějně, že nebylo pomýšlení na jeho záchranu. Staral se tedy, jak by jej porazil, avšak neměl k tomu potřebného nástroje. Vrátil se domů a péči o vola ponechal blaženému Františkovi. S důvěrou ho poručil věrné ochraně světce, aby mu ho nesežrali vlci, než se vrátí. Brzy ráno přišel i s řezníkem k volu ponechanému v lese a ten se pásal tak zdrav, že noha dříve zlomená byla k nerozeznání od ostatních. I děkoval dobrému pastýři, jenž pilně opatroval vola a vyhojil ho. Pokorný světec přispívá všem, kteří ho vzývají, a žádná lidská potřeba mu není malichernou. Jednomu muži z Amiterna vrátil odcizené dobytče. Ženě v Interduku úplně spravil novou mísu, jež

se roztránila na střepy. Rolníku na hoře Ulmu v Markách zcelil rádo, které se rozbilo na kusy.

- 1323 4. V sabinské diecézi byla osmdesátiletá stařena, jejíž umírající dcera zanechala dítě na kojení. Chudá stařena byla samá nouze, mléko neměla a neznala žádnou ženu, která by poskytla žiznímu dítěti prs, jak to potřebovalo. A tak nevěděla, kam se obrátit. Dítě již zesláblo, a tu jedné noci stařena zbavená každé lidské pomoci obrátila se celou myslí na blaženého Otce Františka a zalita slzami prosila o pomoc. Ihned se objevil ten, který miloval věk nevinnosti, a řekl: »Já jsem František, ženo, jehož jsi s tolika slzami vzývala. Vlož svůj prs dítěti do úst, neboť Pán ti dá hojně mléka!« Stařena učinila podle příkazu světce a hned prsy osmdesátnice vydaly hojnost mléka. Brzy se rozhlásil podivný světcův dar, a mužové i ženy přibíhali, aby se na to podívali. Jazyk nemohl popřít, co dosvědčovaly oči, a tak všechny to podněcovalo, aby chválili Boha podivuhodného v moci světce a v jeho srdečné dobrotě.

- 1324 5. U Spoleta se jistý manželům narodil jediný syn, kterého den co den oplakávali jako hanbu rodu. Paže měl přirostlé ke krku a kolena u prsou a nos mu srůstal s nohama. Zdálo se, že to není lidské stvoření, ale spíše jakési monstrum. Především žena se kvůli tomu mučila velikou žalostí a častoúpěla a volala ke Kristu. Dožadovala se pomoci svatého Františka, aby jí nešťastně, jež se dostala do takové hanby, přispěl. Jedné noci, když z velikého zármutku vyčerpána usnula, zjevil se jí svatý František, laskavými slovy ji konejšil a radil, aby chlapečka donesla na nedaleté místo jeho jménu zasvěcené. Když ho tam poleje ve jménu Páně vodou z té studánky, nabude úplného zdraví. Ona však opomíjela vykonat světcův rozkaz, a tak přišel po druhé a opakoval to. A ještě po třetí se zjevil, dovedl ženu i s dítětem až ke dveřím toho domu předcházeje ji. Šly tam též některé urozené paní ze zbožnosti, kterým ona žena vyložila vidění. Ty zároveň s ní přinesly dítě k bratřím, nabraly vody ze studánky a nejurozenější z nich sama svými rukama dítě omyla. A hned všechny jeho údy zaujaly svoje místo a hošík se ukázal zdrav. Ten veliký zázrak vyvolal u všech údiv.

Pozdější dodatek

- 1325 5a. Jistý mladík z Rivarolo Canavese, jménem Ubertino, vstoupil v Susách do řádu Menších bratří. Během noviciátu se strašlivě vyděsil, a z tohoto důvodu zešlel, navíc mu ochrnula celá pravá část těla, ztratil

v těle cit, ohluchl a nemohl hovořit. Zůstal v tomto stavu mnoho dní a ležel stále na lůžku. Blížila se slavnost svatého Františka. V předvečer této slavnosti měl mladík světlý okamžik a začal neartikulovaně, ale velmi horlivě vyzývat milosrdného Otce. V hodinu ranních chval, když byli všichni bratři v chóru a věnovali se modlitbě, zjevil se mu blažený Otec oblečený v hábitu Menších bratří a celý příbytek zalila velká záře. Vložil svoji ruku na pravou stranu mladíkova těla a přejižděl jí přitom od hlavy až k chodidlům. Pak mu vložil do ucha prst a udělal mu na pravém rameni zvláštní znamení. Při tom řekl: „To bude pro tebe znamením, že Bůh, který používá toho, jehož jsi chtěl následovat životem v řádu, ti navrací úplně zdraví.“ Pak mu nasadil cingulum, které na sobě novic ležící na lůžku neměl. Dále mu řekl: „Vstaň a jdi do kostela, abys tam zbožně spolu s ostatními slavil Boží chválu.“ Mladík chtěl zbožně políbit nohy zjevivšímu se Otcovi, aby mu tak projevil svoji vděčnost, nicméně Otec mu zmizel z očí. Novic nabyl zdraví, tělo mělo bývalý cit, jeho mysl se znovu rozbleskla a byl opět schopen mluvit. Za údivu bratří i všech přítomných vešel do kostela. Bratři jej totiž viděli dříve ochrnutého a bez užívání mysli. Pak se s ostatními modlil chválu a popořadku vyprávěl, co se mu přihodilo. Všechny zaplavila zbožná úcta ke Kristu a k blaženému Františkovi.

1326 6. Ve tvrzi Chore v ostijské diecézi jednomu muži se tak rozbolavěla noha, že nemohl nijak chodit ani se hýbat. V tomto hrozném postavení soužen a zbaven naděje na lidskou pomoc viděl jedné noci jakoby před sebou blaženého Františka a začal si mu stěžovat: »Pomoz mi, svatý Františku, vzpomeň si, jak jsem ti sloužil a úctu vzdával! Neboť jsem tě vezl na svém oslu, tvé svaté nohy a ruce jsem celoval, vždycky jsem ti byl oddán, vždy ochotný a hle, umírám přeukrutnou trýzní této bolesti!« Pobízen těmito stesky, ihned přišel pamětník dobrodiní a milovník oddanosti. Zjevil se s jedním bratrem bdícím muži a řekl, že přišel na jeho volání a přinesl mu uzdravující léky. Dotkl se místa bolesti hůlčičkou, na níž bylo vyznačeno písmeno Tau, protřhl vřed a udělil mu dokonalé zdraví. A co ještě podivnější: svaté znamení Tau vtisknuté na místo zhojené rány zanechal na památku zázraku. Tím svatým znamením František označoval svoje listy, kdykoliv z lásky někomu nějaké psaní posílal.

1327 7. Ale dejme pozor! Mysl se rozptýlila rozmanitostí vyprávění o různých zázracích slavného Otce Františka. Záslouhou slavného korouhevníka kříže dospěla řízením Božím ke znamení spásy Tau, abychom si povšimli, že jako kříž byl Kristovu bojovníku vznešenou zásluhou ke spáse, tak i tomu, kdo s Kristem triumfuje, stal se svědeckým potvrzením cti.

1328 8. Veliké a podivuhodné znamení kříže, v němž jsou utajena charismata milostí, zásluhy ctností, poklady moudrosti a vědomosti v nedostizitelné hlubině, což je skryto před moudrými a opatrnými tohoto světa, bylo plně zjeveno tomuto Kristovu maličkému. Celým svým životem jedině šlépějí kříže následoval, jedině sladkost kříže chutnal, jedině slávu kříže hlásal. Podle pravdy mohl na počátku svého obrácení říci s apoštolem: »U mne se nikdy nestane, že bych svou chloubu kladl do něčeho jiného než do kříže našeho Pána Ježíše Krista.« Neméně pravdivě mohl během svého života připojit: »Na všechny, kdo se v jednání budou řídit touto zásadou, ať přijde pokoj a milosrdenství.« Nejpravdivěji však mohl dodat při dovršení: »„Já na vlastním těle nosím znamení, že náležím Ježíšovi,“ ale také den co den toužím, abych od něho slyšel: „Milost našeho Pána Ježíše Krista buď s vámi, bratři. Amen.“«

1329 9. Chlub se tedy již bezpečně slávou kříže, slavný Kristův korouhevnik! Křížem jsi začal, podle zásad kříže jsi postupoval, a nakonec v kříži jsi dokonat. Svědectvím kříže všem věrným dáváš najevo, jaké slávy požíváš v nebesích. Ať tě bezpečně následují ti, kteří vycházejí z Egypta, neboť rozdělí moře holi Kristova kříže a přejdou do zaslíbené země živých. Vstoupí do podivuhodné moci kříže, až překročí Jordán smrtelnosti. Tam ať nás uvede pravý vůdce a spasitel lidu Ježíš Kristus ukřižovaný, pro zásluhy svého sluhy Františka, ke chvále a slávě trojjedyného Boha, který žije a kraluje na věky věků. Amen.

SV. BONAVENTURA

LEGENDA MINOR

(Menší životopis svatého Františka)
(1260-1262)

Legendu minor napsal sv. Bonaventura pravděpodobně v Paříži v letech 1260-1262 současně s Legendou maior. Tento Menší životopis, neboli Legendu minor, napsal Bonaventura proto, aby se podle tehdejšího zvyku četla během oktávy svátku svatého Františka a aby nahradila Chórový životopis Tomáše z Celana, který napsal kolem r. 1230 podle svého 1. životopisu.

Protože tato legenda neodpovídala věrně obrazu zakladatele františkánského řádu, vzalo se to v úvahu na generální kapitule v Narbonne r. 1260, jako i některé retuše v Rytmičtém oficiu, napsaném kolem r. 1231-32 Juliánem ze Špýru. Toto dílo obsahovalo stejně jako Chórová čtení předpisy pro slavnostní mši na svátek svatého Františka.

Menší životopis je v podstatě, často i doslovně výtahem z Většího životopisu. Bonaventura ve svém krátkém pojednání, stejně jako v úvodu k Většímu životopisu, neopomenul autobiografickou poznámku: »Když jsem byl ještě jako malý chlapec těžce nemocen, moje matka za mne učinila slib svatému Františkovi...«

I. Jeho obrácení

1. ČTENÍ

1330 V těchto posledních dnech se zjevila milost Boha, našeho Spasitele, na jeho služebníku Františkovi. Otec slitování a světél na něho bohatě vyžil plnost svého požehnání. Jak jasně z jeho životní cesty vysvitá, vedlo ho to požehnání nejen z tohoto potměného světa ke světlu, nýbrž ho ozdobilo a vyvýšilo dokonalými ctnostmi a zásluhami: jedinečným způsobem se totiž na něm stala viditelná úžasná tajemství kříže.

Pocházel z Assisi ve spoletském údolí. Jeho matka mu nejprve dala jméno Jan, jeho otec ho později pojmenoval František. Jméno, které mu dal otec, dítě podrželo, ale naplnilo i smysl jména, které mu dala matka. Mládí prožil mezi ješitnými lidskými dětmi, vyrůstal mezi těmi, kdo se honili za nicotami, a když se naučil trochu latinsky, věnoval se obchodu a vydělávání peněz. Protože ho však chránil Bůh, neotročil žádostivostem těla – ač se s neukázněnými mladíky stýkal – ani svou naději nekládal do peněz a pozemských pokladů, ač musel jednat s lakomými obchodníky.

2. ČTENÍ

1331 Vedle pokojemilovnosti a dobroty nosil František ve svém srdci jako Boží dar milosrdenství a štědrost vůči chudým. Od dětství v těchto ctnostech rostl, srdce míval plné dobroty, slovům evangelia se neuzavíral a umíňoval si, že každé prosbě o almužnu vyhoví, zvlášť kdyby dotýčný prosil o almužnu »pro lásku Boží«. Ba, už v mládí Pánu slíbil, že podle možnosti vyslyší každého, kdo ho bude o něco prosit pro lásku Pána. Protože tento ušlechtilý slib stále, až do své smrti vytrvale plnil, stále rostl v lásce k Bohu a dostával od něho bohaté dary milosti. Ač v jeho duši plamen lásky k Bohu stále planul, neznal v mladých létech – v tlaku pozemských starostí – tajemná Boží oslovování, dokud na něm nespočinula ruka Páně. Jeho tělo hnětla dlouhá nemoc a na jeho ducha působil pomazání Ducha svatého.

3. ČTENÍ

1332 Když pak poněkud zesílil a obrátil se k lepšímu životu, potkal náhodou jednoho rytíře, který byl sice šlechticem rodem, ale zcela chudý. Františka se úplně zmocnila myšlenka na štědrost jeho Krále a na Kristovu chudobu. Byl pln takového slitování s rytířem, že svlékl své nejlepší šaty – které si dal nedávno zhotovit – a oděl jimi rytíře.

Když následující noci usnul, viděl ve snu krásný a veliký palác plný rytířských zbraní poznačených křížem. Kristus, pro jehož lásku se nad chudým rytířem slitoval, mu slavně zjevil a pevně přislíbil, že to vše bude náležet jemu a jeho rytířům, vezme-li za svou korouhev kříž. Od té doby se začal vzdalovat světských starostí a vyhledával samotu, která se mu zdála velmi vhodnou pro kající život. V ní pak bez ustání vzdychal nevy-slovitelnými vzdechy a prosil, aby mu Pán ukázal cestu k dokonalosti života. Po dlouhých a vytrvalých modlitbách mu Pán tuto prosbu splnil.

4. ČTENÍ

1333 Když se jednou opět v samotě modlil, zjevil se mu Ježíš Kristus jako Ukřižovaný a připomněl mu slovo evangelia: »Kdo chceš za mnou přijít, zapři sebe sama, vezmi svůj kříž a následuj mne!« Při těchto slovech se František rozpálil ohněm lásky a byl pln bolestného soucitu. Když na toto zjevení patřil, jeho duch se rozněcoval a myšlenka na Kristovo utrpení se mu vtiskla hluboko do duše. Téměř stále patřil na rány ukřižovaného Pána a nedokázal pak skrývat vzdychání a bolest srdce. Z lásky k Ježíši Kristu si necenil rodinného majetku a byl přesvědčen, že našel skrytý poklad a drahocennou perlu. Pln touhy po ní rozhodl se všechno dát a bohumilou výměnou získat za pozemské nebeské bohatství.

5. ČTENÍ

1334 Když jednou šel do přírody, aby tam rozjímal, vedla ho cesta kolem kostela svatého Damiána, který hrozil, že se stářím rozpadne. Na popud Ducha svatého vešel dovnitř, aby se pomodlil. Když v modlitbě klečel před obrazem Ukřižovaného, naplnila ho náhle veliká radost a útěcha. Se slzami v očích vzhlížel ke kříži Pána a svými tělesnými ušima slyšel, jak k němu z kříže podivuhodně třikrát promlouvá jakýsi hlas: »Jdi, Františku, a oprav můj dům – což nevidíš, že hrozí sesutím?« Toto neobvyklé vybidnutí hlasem z nebe přivedlo Božího muže nejprve do úleku. Brzy

ho však naplnilo radostí a obdivem. Ihned vstal a chtěl rozkaz splnit, kostel opravit. Ten nebeský hlas však myslil církev; tak Františka totiž později poučil Duch svatý, jak svým druhům pak Otec zjevil.

6. ČTENÍ

1335 Brzy se pro Kristovu lásku – jak jen mohl – všeho zřekl a chudému knězi nabídl peníze na opravu kostela a jako pomoc chudým. Naléhavými prosbami získal od něho dovolení, že smí u něho nějakou dobu prodlévat. Kněz u sebe Františka tedy nechal, ale peníze ze strachu před jeho rodiči odmítl. Pln pohrdání penězi hodil je tedy František do výklenku okna a měl je za prach.

Když se pak dozvěděl, že se otec nad jeho jednáním rozčiluje a hněvá, skryl se v temné jeskyni a zde se postil a plakal. Nakonec ho však naplnila duchovní radost a cítil se posílen shůry. S důvěrou v Boha opustil tedy jeskyni a pustil se do města. Když děti viděly, jak je bledý a jak se v chování změnil, domnívaly se, že se pomátl na rozum. Začaly tedy po něm jako po bláznů házet bláto a vysmívaly se mu. Božího služebníka však nemohlo žádné ponižování vyvést z klidu a odvést od jeho úmyslu. Šel svou cestou, jako by neslyšel.

7. ČTENÍ

1336 Jeho otec se trásl vztekem; František jako by u něho ztratil všechny i přirozené sympatie. Hnal ho domů, zde ho zbil a uvěznil, aby ho tělesné tresty oslabil a jeho ducha vrátily zpět světským marnostem. Brzy však zjistil, že Boží služebník dokáže z lásky ke Kristu snést každou tvrdost. Když tedy bezpečně zjistil, že jeho smýšlení nezmění, nutil ho, aby s ním šel před biskupa a zřekl se dědického práva. K tomu byl František beze všeho ochoten. Jakmile se před biskupem objevil, spadly z něho rozpaky, a aniž se jakkoliv obhajoval, odložil všechny své šaty i kalhoty a jako by byl opilý, nestyděl se přede všemi přítomnými obnažit se z lásky k tomu, který pro nás nahý visel na kříži.

8. ČTENÍ

1337 Tak rozvázal František pouta všech pozemských žádostí a svět nepokládal téměř za nic. Když pak daleko od města šel radostně a lehce lesem

a francouzsky chválil písněmi Pána, vstoupili mu do cesty loupežníci. Hlasatel velikého Krále byl však bez bázně a nepřestával zpívat, protože byl chudým poutníkem v chudém rouchu a podle příkladu apoštolů v utrpení se radoval.

Z lásky k pokoře věnoval se pak službě malomocným. Tím, že se stal služebníkem těchto bedných a vyděděných lidí, chtěl se naučit životu v poniženosti a odřikání dřív, než začne učit jiné.

Ač se malomocných dříve štilil víc než jakýchkoli jiných lidí, dostal od Pána takovou milost, že jim horlivě sloužil, myl nohy, ovazoval rány, vymačkával nádory a utíral hnis. V překypující lásce líbal jejich hnisavé rány. Tak se ústy dotýkal prachu a sytil se ponižováním, aby skláněl vzpurné tělo pod zákon ducha, zachovával si vládu nad sebou a přemáhal nepřitele ve vlastním domě.

9. ČTENÍ

- 1338 Zakotvil v Kristově pokoře a Kristovou chudobou se stal bohatým, ač nic nevlastnil. Přitom s velikou horlivostí opravoval kostelíky, jak mu kdysi uložil hlas z kříže. Posty oslabil tělo, a přece nosil těžké kameny a beze strachu a studu si vyprošoval pomoc a almužny i u těch, s nimiž kdysi žil v přepychu. S pomocí zbožných věřících, kteří na Božím muži začali obdivovat jeho pevně ctnostný život, opravil nejen téměř rozpadající se kostel svatého Damiána, nýbrž i kostel zasvěcený knížeti apoštolů a nejblahoslavenější Panně Marii. Toto vnější stavění tajemně naznačovalo to, co od něho později chtěl Pán v duchovním smyslu. Podle předobrazu těchto tří opravených kostelů měl světec svým dílem trojím způsobem – totiž příkladem, řeholí a učením – obnovit Kristovu církev. Tak onen hlas z kříže trojím vyzváním, aby obnovil Boží dům, obrazně naznačil to, co nyní vidíme naplněno třemi řády, Františkem založenými.

II. O tom, jak František založil řád a jak mocně kázal

1. ČTENÍ

- 1339 Konečně skončil práci na těch třech kostelích a řád dlel u toho kostelíka, který byl zasvěcen Panně Marii. Na přímlovu a pro zásluhy té, která nám porodila výkupné za naši spásu, našel cestu k dokonalosti: Pán do jeho srdce vložil pravého evangelního ducha. Jednoho dne totiž při mši

četli svaté evangelium o rozeslání apoštolů k hlásání, v němž jsou také zásady pro život podle evangelia: nevlastnit ani zlato, ani stříbro, nenosit v opascích peníze, nemít mošnu, ani dva pláště, ani obuv, ani hůl.

Jak tato slova zaslechl, pomazal ho Kristův Duch a dal mu takovou sílu, že ho k tomuto způsobu života přetvořila nejen poznáním a láskou, nýbrž i životem a ctnostmi. Hned také vyzul boty, odhodil hůl, zřekl se opasku a peněz, spokojil se s jedním pláštěm a opásal se provazem. A touhou srdce se mu stalo toto: jak to, co slyšel, uskutečnit a tato pravidla apoštolského života ve všem zachovávat.

2. ČTENÍ

- 1340 Rozpálen žárem Kristova Ducha, horlil – jako nový Eliáš – o pravdu a snažil se nadchnout i jiné pro dokonalou spravedlnost a kající život. Jeho slova nebyla slabá ani směšná, nýbrž plná síly Ducha svatého. Pronikala až do morku duše, posluchače naplňovala obdivem a prolamovala odpor tvrdých srdcí. Čím známějším bylo lidu jeho vznešené a svaté rozhodnutí – ať prostými slovy jeho učení, nebo jeho způsobem života – tím více lidí se rozehrávalo jeho příkladem života k pokání, všechno opouštěli a chtěli se k němu přidružit jak oděvem, tak způsobem života. Pokorný světec pak chtěl, aby se jeho synové nazývali Menšími bratry.

3. ČTENÍ

- 1341 Už měl šest bratrů, které mu Pán dal, a dlel s nimi jako dobrý otec a pastýř na osamělém místě, kde v hořkosti srdce oplakával své mladé dny, neprožité bez hříchu, a vyprošoval milost a slitování pro své syny, které v Kristu zplodil. Jednoho dne ho zalila nevýslovná radost, protože dosáhl jistoty, že mu Bůh odpustil hříchy do posledního haléře. Zcela ponořen do Boha a do jeho životodárného světla jasně viděl, co s ním a s jeho bratry Bůh zamýšlí. Později to sám oznámil: řád pro Boží dobrotivost velmi poroste a rozšíří se. Tímto důvěrným sdělením chtěl své malé stádce posílit.

Po několika dnech se k němu připojilo ještě několik dalších mužů. Když jich tedy bylo dvanáct, rozhodl se Boží služebník jít s těmito dvanácti prostými lidmi k Apoštolskému stolci a papeže pokorně poprosit, aby jim potvrdil ten způsob života, který mu Pán zjevil a který také několika slovy napsal.

4. ČTENÍ

- 1342 Když chtěl se svými bratry, jak se rozhodl, předstoupit před papeže Inocence III., dobrotivě a milostivě ho předešla Boží síla a Kristova moudrost. V jednom vidění napomenuly totiž Kristova zástupce, aby prosby chudého muže milostivě vyslyšel a dobrotivě mu svolil. Římský biskup totiž ve snu viděl, že Lateránský kostel hrozí zřícením a že ho svými rameny podepírá chudý, malý a prostý muž tak, aby se nezřítíl. Když pak moudrý papež uviděl, jak je Boží služebník pln prosté svobody srdce, jak nelpí na ničem ve světě, jak miluje chudobu a vytrvale usiluje o dokonalost, jak horlivě pracuje o spásu duší a žhavě touží plnit nejsvětější vůli, zvolal: »Toto je opravdu ten muž, který podepře církev skutky a Kristovým učením!« Od té chvíle ho papež ctil a všechny jeho prosby plnil: schválil mu řeholi, dal mu poslání kázat pokání a udělil mu vše, oč prosil. Pro budoucnost mu slíbil, že mu splní i větší přání.

5. ČTENÍ

- 1343 František se spolehl na Boží milost i poslání od papeže a vrátil se s důvěrou do společného údolí, aby tu uskutečňoval pravou evangelní dokonalost, jak slíbil, i aby ji jiným hlásal. Také se radil se svými bratry, zda mají žít mezi lidmi, nebo se stáhnout do samoty; když o tom ve vroucích modlitbách hleděl poznat Boží vůli, dostal odpověď skrze nebeské zjevení. Poznal, že ho Pán posílá, aby Kristu získával duše, které se mu ďábel snaží ukrást. Proto uznal za lepší nežít pro sebe, nýbrž pro všechny lidi. Odebral se tedy do opuštěné chýše u Assisi, aby tu s bratřími žil ve svaté chudobě a pravé řeholní kázni a aby podle času a příležitosti lidem hlásal slovo Boží. Stal se tedy hlasatelem Radostné zvěsti: procházel městy a vesnicemi a hlásal Boží království. Samozřejmě ne učenými slovy lidské moudrosti, nýbrž v síle Ducha. Pán ho v kázání vedl osvěceními a jeho slovům propůjčoval sílu skrze zázraky, které po jeho kázání následovaly.

6. ČTENÍ

- 1344 Jednou trávil noc na modlitbách – jak rád činíval – vzdálen od ostatních bratří. Kolem půlnoci, když někteří bratři spali a jiní se modlili, objevil se ohnivý vůz, podivuhodně jasný. Ve voze byla zářící koule, která se podobala slunci. Vůz projel úzkými dveřmi chýše bratří a tři-

krát ji objel. Toto jedinečné a podivuhodné zjevení vzbudilo u bdících bratří podiv a ty, kteří spali, probudilo. Byli osvětleni na těle i duši, protože síla tohoto podivuhodného světla vzájemně jim otevřela nejtajnější myšlenky. Všichni došli souhlasně k přesvědčení – viděli totiž do srdcí jeden druhého – že jim Bůh ukázal svatého Františka jako muže, který přišel v síle Eliášově, jako vůdce duchovních rytířů a zároveň jako vůz a vozataj Božího lidu. Když se Boží muž vrátil k bratrům, potvrdil jim nebeské znamení. Věděl také, co skrývají ve svých srdcích a předpovídal jim budoucí věci. Zářil také tak velkými zázraky, že bylo všem zřejmé: spočinul na něm dvojnásobný duch Eliáše v takové plnosti, že následovat jeho učení a příklad značí – jít nejbezpečnější cestou duchovního pokroku.

7. ČTENÍ

- 1345 Tehdy ležel v assiském špitále jeden křížák, jménem Moricus, s tak těžkou nemocí, že byli všichni přesvědčeni o jeho brzké smrti. Poslal k Božímu muži posla, aby se za něho u Boha přimlouval. Dobrotivý světec pln slitování vyhověl: pomodlil se, vzal pár kousků chleba a nalil naň olej z lampy před oltářem Panny Marie. Po bratrích to poslal nemocnému jako pochoutku se slovy: »Doneste tento lék bratru Moricovi! Kristova moc ho tím uzdraví a navždy přidruží k našemu vojsku jako statečného bojovníka.« Jakmile toho léku okusil, vstal zdrav a Bůh mu dal takovou sílu ducha i těla, že po vstupu do světcova řádu dlouho nosil svůj pancíř na nahém těle, jedl jen syrová jídla a nepožíval vína ani vařených jídel.

8. ČTENÍ

- 1346 V těch dnech viděl jeden assiský kněz jménem Silvestr – který ušlechtilé žil a byl prostý jako holubice – ve snu hrozného draka, jak ničí celé okolí. Zdálo se – takový byl hrozný – že se blíží konec. Pak ten kněz viděl, jak z úst Františka vychází zářící zlatý kříž. Jeho špička se dotýkala nebe, jeho ramena byla rozpjata, jako by chtěla obejmout celou zemi, a hrozného draka zahnal. Když měl toto zjevení potřetí, poznal tento zbožný, Bohu oddaný kněz, že Bůh Františka vyvolil k tomu, aby korouhví slavného kříže zničil moc zlého draka a jasným světlem svého učení a života osvětlil věřící. Toto všechno po řadě vypověděl. Neochvějně následoval Kristovy stopy po příkladu svatého Františka a brzy opustil

svět. Jeho život v řádu prokázal pak pravost tohoto vidění, které měl ještě ve světě.

9. ČTENÍ

1347 Když žil bratr Pacifik ještě ve světě, setkal se se služebníkem Pána, když v jednom klášteře u San Severino kázal. Pak na něho položil Pán svou ruku a on viděl Františka označeného dvěma jasnými meči, spojenými do tvaru kříže. Jeden mu šel od hlavy k nohám, druhý přes prsa od jedné ruky ke druhé. Do tohoto zjevení světce osobně neznal. Když ho nyní poznal, velmi se mu podívoval. Síla jeho slov ho naplnila tak velikou zkroušeností a bázní, jako by ho probodl meč ducha, který z Františkových úst vycházel. Zřekl se přitažlivosti světa a přidružil se k blaženému Otcí jako učedník.

Později konal velké pokroky v řeholní dokonalosti. Dříve než se stal ve Francii provinčním ministrem – byl prvním tamějším provinciálem – zvláštní milostí viděl na Františkově čele veliké Tau planout v různých barvách. Toto Tau dodávalo jeho tváři podivuhodnou krásu. Toto znamení totiž Boží muž velmi ctil a miloval. Ve svých povzbuzeních je velmi doporučoval; když jednou ve své dobrotě napsal vlastnoručně krátký dopis, podepsal jej tímto znamením. Celá jeho tužba se podle slov proroka nesla k tomu, aby čelo trpících a smutných poznačil písmenem Tau – že se totiž opravdově obrátili ke Kristu.

III. Jeho vybrané ctnosti

1. ČTENÍ

1348 Od počátku svého obrácení křížoval Boží muž František, jako pravý učedník ukřižovaného Ježíše, tvrdě své tělo s jeho žádostmi a ukázněval smyslová hnutí přísnými posty, takže snad nejedl ani to, co bylo nutně třeba k udržování jeho sil. Pokud byl zdrav, jedl jen zřídka vařená jídla. Pokud si to dovolil, přimíchal do nich trochu popela, nebo do nich přiléval vodu, aby je znechutil. Jak přísný byl i v pití, plyne z toho, že nepil víno, aby svého ducha vždy povznášel ke světlu moudrosti. Když byl žíznivý, pil jen minimum studené vody. Odpočíval obvykle na holé zemi a místo polštáře míval kámen nebo kus dřeva. Nosil prostý, hrubý oděv, protože se z vlastní zkušenosti přesvědčil, že drsný a hrubý oděv

zlé nepřátele zahání, zatímco jemný a měkký oděv silněji vystavuje člověka pokušením.

2. ČTENÍ

- 1349 Přísnou sebekázní a bdělosti nad sebou pečoval zvláště o cenný poklad čistoty, kterou nosíme v porušitelných nádobách. Tuto neporušenou čistotu vnitřního i vnějšího člověka se snažil zachovat se svatou čestností. Zpočátku po svém obrácení se v mrazích statečně vrhl do jámy se sněhem a ledem, aby zkontroloval zlého nepřátele ve svém nitru a aby před žárem žádostivosti zachoval bílé roucho čistoty. Posilováno tak tvrdým pokáním začalo jeho tělo poznenáhlu vyzařovat zářivou čistotu. Svě tělo měl zřejmě dokonale v moci a se svými očima uzavřel smlouvu. Smyslných pohledů se pevně vystříhal a jakýmkoli pohledům na nedobré věci se vyhýbal.

3. ČTENÍ

- 1350 Když dosáhl čistoty srdce i těla, blížil se vrcholu svatosti. Přesto často omýval oči ducha proudy slzí, toužil po čistotě nebeského světla a málo si dělal ze ztráty světla svých očí. Ačkoli si častým pláčem způsobil těžkou oční chorobu, neposlechl lékařovy rady, aby zanechal pláče, nechce-li úplně oslepnout. Říkal, že si raději odepře tělesné oči, než aby se vzdal oddanosti ducha a slz, které osvěcují oči ducha, aby mohl na Boha patřit.

I když Boží muž často proléval slzy, jeho duch i obličej vyzařovaly radost. Protože jeho svaté svědomí bylo jasné, vyléval na něho Bůh olej radosti. Stále, vytrvale se pozvedal k Bohu a vše, co konal, konal s radostí.

4. ČTENÍ

- 1351 Pokory, která je ochranou a okrasou každé ctnosti, byl Boží muž plný. Ač se vyznačoval mnoha ctnostmi, především žil jako nejmenší z Menších bratří a stále chtěl mít nad sebou představeného. Ten, který se nazýval největším hříšníkem a měl se za chatrnou, špinavou nádobu – ač ve skutečnosti byl nádobou vyvolenou, svatou, třpytící se mnoha svatými ctnostmi a milostiplnými dary, zasvěcenou dokonalému evangelnímu životu. Toužil jevit se sobě i druhým opovrženým chudákem. Proto se veřejně

vyznával ze svých skrytých chyb, proto dary božského Dárce pečlivě skrýval v srdci, aby neriskoval ješitnost, která by mohla být počátkem řady hříchů. Aby naplnil všechny požadavky dokonalé pokory, nebyl rád podroben jen svým představeným, ale i svým podřízeným. Často svému druhovi na cestách sliboval poslušnost, ať byl jakkoliv mladý nebo prostinký. Nechtěl totiž rozkazovat mocí svého úřadu, nýbrž jako služebník chtěl z pokory poslouchat i podřízené.

5. ČTENÍ

- 1352 Nejvyšší chudobu, družku svaté pokory, zvolil si v dokonalém následování Krista ve věčné lásce za nevěstu. Proto opustil nejen otce a matku, ale vzdal se i všeho, co mohl vlastnit. Nikdo by nedokázal vášnivěji si žádat peněz, než on chudoby; nikdo by horlivěji nestřežil svůj poklad, než on tuto drahocennou perlu evangelia. Protože byl od počátku jeho řeholního života jeho jediným majetkem hábit, provaz a kalhoty až do smrti, dokazuje to, jak byla chudoba jeho jedinou pýchou a nouze jedinou radostí.

Když viděl někoho, kdo se mu zdál podle zevnějšku chudším, než byl on sám, ihned se mu snažil připodobnit, jako by se bál, že má někdo v chudobě tyritštější smýšlení než on, tak horlivě usiloval o chudobu. Protože dával přednost chudobě přede všemi pomíjejícími věcmi – jako závdavku věčného dědictví – pohrdal vším klamným bohatstvím jako darem, který mu propůjčili jen na hodinu. Chudobu miloval jako veliké a pravé bohatství a chtěl v ní všechny předstihnout. Ona ho totiž naučila, jak se mít za nejmenšího ze všech.

6. ČTENÍ

- 1353 Pro svou lásku k nejvyšší chudobě byl Boží muž bohatý ctností prostoty. Ač zde na zemi nic nenazýval vlastním, zdálo se, že skrze Stvořitele má všechna dobra. Vždyť jasnými očima holubice, prostým smýšlením srdce a čistým pohledem ducha všechno vztahoval k nejvyššímu Pánu a ve všech věcech poznával, miloval i chválil jejich Stvořitele. Tak Boží dobrota způsobila, že v Bohu všechno vlastnil a ve všem poznával Boha. Protože považoval Boha za poslední příčinu všech věcí, i nejmenší tvory nazýval bratry a sestrami, protože všechny tyto tvory i jeho samého vyvolal v život týž Stvořitel. Ty tvory pak, kteří podle přirozené podobnosti

nebo podle slov Písma připomínají Kristovu dobrotivost a jemnost, miloval ještě vroucněji a srdečněji. Proto Bůh způsobil, že se k němu cítila přitahována i divoká zvěř a že ho i nerozumní tvorové poslouchali, jako by pro svou prostotu a svatost dosáhl světec stavu nevinnosti.

7. ČTENÍ

- 1354 Pramen veškerého slitování vylil na Františka tolik srdečné dobrotivosti, že nuzným v jejich těžkostech pomáhal vpravdě s mateřskou láskou. Byl od přirozenosti soucitný, a proto umocňoval Kristovo milosrdenství, které mu bylo vlito, svým soucitem. Proto zvlášť miloval nemocné a chudé – a tam, kam už rukama nedosáhl, aby pomáhal, dával aspoň lásku. Když u někoho viděl chudobu nebo bidu, zbožně a láskyplně myslel na Krista. A protože v chudých spatřoval Kristův obraz, dával jim, když je potkal, i z toho, co k životu nutně potřeboval. Dokonce se domníval, že jim to musí vrátit zpět, jako by to bylo jejich vlastnictví. A z toho nevyjímal ani plášť či hábit, ani knihy, ani plátno na oltář. Pln touhy i sebe sama darovat, aby Kristův příkaz lásky dokonale naplnil, jak jen mohl, všechno dával chudým.

8. ČTENÍ

- 1355 Z této žhavé lásky vyrostla jeho horlivost, pronikala do hlubin Františkova srdce jako ohnivý meč, takže se zdál i rozhorlen žhavou horlivostí, i trápen bolestným soucitem. Když se musel dívat na to, jak se drahocennou krví Krista vykoupené duše poskvřňují nějakým hříchem, jako kopím bodnutého pronikla ho veliká bolest, a pak tak bolestně naříkal jako matka, která pro ně v Kristu trpí porodní bolestí.

Proto s Bohem v modlitbě zápasil, proto neúnavně kázal a velmi horlivě se snažil vždycky dávat dobrý příklad. Domníval se totiž, že by nebyl dobrým přítelem Krista, kdyby všemožně nepomáhal duším, které on vykoupil. Ač bylo jeho bezhříšné tělo dokonale podrobena duši, ač pro žádný hřích nepotřebovalo trestání, pro dobrý příklad mu ukládal František stále nová pokání a břemena a kvůli bližním chodil tvrdými cestami, aby dokonale následoval stopy toho, který své tělo pro spásu druhých vydal smrti.

9. ČTENÍ

- 1356 Jak velký žár lásky strhoval přítele Ženicha k Bohu, lze zvlášť vidět z toho, že se toužil v ohni mučednictví obětovat jako živá oběť Pánu. Proto se třikrát vydal na cestu k nevěřícím. Dvakrát byla proti Boží prozřetelnost. Po třetí ho vedla, protože s ním byl Pán, po mnoha útrapách, v poutech, bitím a bezpočtu protivenství před babylónského sultána. A hlásal tam Krista s takovou silou Ducha a s mocí, že se sultán podívoval. Božím řízením však byl velmi mírný a vyslechl ho. Protože poznal jeho nadšení, pevnost ducha, pohrdání tímto světem i silu Božího slova, pojal k němu takovou úctu, že mu nabízel vyznamenání a drahocenné dary, kdyby přijal jeho nabídku a zůstal u něho. Protože František v pohrdání sebou i světem považoval všecko za prach a poznal, že se jeho přání nesplní, na Boží vyzvání se vrátil do křesťanské země. Bez jakékoli bázně udělal všecko proto, aby mohl dojít mučednictví. Kristův přítel tedy mocně hledal pro Krista smrt, ale nenašel. Zasluhu vytouženého mučednictví sice měl získat, ale zatím zůstal naživu, aby mohl být později vyznamenán jedinečnou milostí.

IV. Jeho horlivost v modlitbě a dar prorockví

1. ČTENÍ

- 1357 Když Kristův služebník poznal, že člověk v těle žije daleko od Pána, bez ustání se snažil svého ducha pozvedat k Bohu, aby nebyl bez útěchy Milovaného. Pro Kristovu lásku se stal úplně necitlivým vůči pozemským žádostem. Ať chodil nebo seděl, byl v místnosti nebo venku, stále a silně se oddával modlitbě, takže se zdálo, že se jí věnuje celým srdcem, tělem, veškerou činností a po všechen čas. Často ho modlitba strhávala tak, že nevnímal, co se kolem něho děje, protože byl ve vytržení a zakoušel věci, které převyšují jen lidské chápání a citění.

2. ČTENÍ

- 1358 Aby mohl bez vyrušování prožívat duchovní útěchy, vyhledával k nočním modlitbám osamělá místa a opuštěné kostely. Často však tu musel svádět hrozné boje s démony, kteří s ním tvrdě jednali a stále se ho snažili ve vroucích modlitbách rušit. Díky nepřekonatelné síle své modlitby zahnal je Boží muž vždy na útěk a zůstával v pokoji a sám.

A pak se po lesích rozléhal jeho pláč, jeho slzy stékaly na zem a rukama se bil v prsa. Jako by v sobě nosil tajemství, jako by jednou svému soudci vydával počet, po druhé se vroucně odvolával k Otci. Jindy jako by rozmlouval se svým Ženichem, nebo s ním mluvil jako s přítelem. V noci ho bylo lze vidět, jak se modlí s rukama rozpjatými v podobě kříže, celým tělem pozdvížen od země a obklopen malým světelným mráčkem. Povznesení jeho těla i vyzařování vznešeného osvětlení svědčily o tom, co se v jeho duši odehrává.

3. ČTENÍ

- 1359 Jak prozrazovala bezpečná fakta, nadpřirozené působení jeho tužby po Bohu mu odhalovalo mnoho temných a skrytých tajemství božské moudrosti. Mluvil však o nich tehdy, žádala-li si toho péče o spásu jeho bratří, nebo žádalo-li toho samo Boží zjevení. Neúnavná horlivost v modlitbě a vytrvalé cvičení ctností dovedly Božího muže k takové duchovní vyrovnanosti, že ve světle věčného Světla jasně pronikal hluboká tajemství Pisma, i když svaté knihy nikdy teologicky nestudoval. Mocně na něm spočíval Duch proroků, takže jeho podivuhodnou mocí byl přítomen i vzdáleným a o vzdálených událostech měl jasnou znalost. Prohlédal tajemství srdce a předpovídal budoucí události. Prokazují to bezpečná fakta, z nichž některá chceme uvést.

4. ČTENÍ

- 1360 Jednou na provinční kapitule v Arles kázal bratřím svatý Antonín, tehdy vynikající kazatel a nyní slavný Kristův vyznavač, velmi dojímavě na slova: »Ježíš Nazaretský, král židovský«. Tu se objevil Boží muž František, dlíci tehdy velmi daleko, u dveří kapitulní síně a křížem požehnal bratry. Tehdy jejich ducha naplnila tak veliká útěcha, že vůbec nepochybovali o tom, že toto objevení se Božího muže způsobila Boží moc. Protože to všechno věděl i blažený František, dokazuje to, jak hluboko svým duchem pronikl do světa věčné moudrosti. Toto Světlo, pohyblivější než vše, co se pohybuje, jehož jasnost proniká všude, naplňuje i duše svatých a činí z nich Boží přátele a proroky.

5. ČTENÍ

- 1361 Když se jednou – jako obvykle – shromáždili bratři ke kapitule u Panny Marie v Porciunkule, nechtěl se jeden poddat poslušnosti a různými výtačkami se z ní snažil vykroutit. Světec, který se tehdy ve své cele věnoval modlitbě jako prostředník mezi Bohem a bratry, viděl všechno toto v duchu. Zavolal si jednoho bratra a řekl mu: »Bratře, viděl jsem d'ábla sedícího na zádech toho neposlušného bratra, jak se ho drží za krk. Řízen takovým pánem, znevažuje otěže poslušnosti a poslouchá našeptávání d'ábla. Jdi k tomu bratrovi a řekni mu, aby se ihned sklonil pod jeho poslušnosti. A že mu to radí ten, na jehož modlitbu ten d'ábel potupně zmizel.« Bratr toto napomenutí dotyčnému vyřídil. Ten pak, zasažen pravou litoostí a osvětlen světlem pravdy, vrhl se před zástupcem světce na zem, vyznal svou vinu, prosil za odpuštění a plnil příkaz v poslušnosti. Od té doby v pokorě poslouchal stále.

6. ČTENÍ

- 1362 Když žil František v poustevně na hoře La Verně, toužil jeden z jeho druhů, aby mu vlastnoručně napsal nějaká slova Páně. Trpěl totiž velkými pokušeními ne těla, ale ducha, a věřil, že by tím napsaným slovem pokušení zapudil, nebo je aspoň lehčeji snášel. I když po těch psaných slovech velmi toužil, nemohl se k prosbě o ně odhodlat, protože byl pokorný, stydlivý a prostý a ze studu se neodvažoval milovanému Otci všechno vyprávět.

Co se však bratr neodvažoval říci, zjevil Otci Duch svatý. Řekl tomu bratrovi, aby mu přinesl inkoust a papír, a vlastnoručně mu napsal chvály Páně tak, jak si bratr přál. Připsal k tomu i požehnání, a pak to bratrovi daroval. Pokušení pak ihned přestala.

Tento krátký list opatrovali a později vrátil mnoha lidem zdraví. Všichni tím měli poznat, jaké zásluhy u Boha má pisatel toho listu, když už jím napsané mělo takovou sílu.

7. ČTENÍ

- 1363 Jindy přišla za Otcem bohabojná vznešená paní a s důvěrou a vytrvalem ho prosila, aby se k Pánu modlil za jejího manžela. Toužila, aby Bůh jeho tvrdému srdci dal více milosti a mírnosti. Byl totiž bezcitný a do služby Kristu jí stavěl překážky.

Když to svatý a dobrotivý Otec slyšel, svatými slovy ji posílil v dobřem. Také jí přislíbil, že očekávaná radost brzy přijde. Pak jí přikázal, aby ve jménu Božím i jeho muži oznámila, že nyní je ještě čas smilování – později už bude jen čas spravedlnosti. Paní důvěřovala slovům, která jí Boží služebník řekl, a s jeho požehnáním se vydala na cestu domů. Když se s manželem setkala, vyřídila mu světcův vzkaz. A nepochybovala, že se jí světcovo přání i přislíb splní. Jakmile muž ta slova slyšel, vlil do něho Duch milost a v jeho srdci zničil všechnu tvrdost. Manželce dovolil, aby Bohu po libosti sloužila a slíbil jí, že s ní bude sloužit také. Na radu této svaté manželky žili pak spolu mnoho let ve zdrženlivosti a zemřeli oba v týž den: žena ráno a muž večer. Ona tedy byla obětí ranní, on večerní.

8. ČTENÍ

- 1364 V době, kdy Boží muž ležel nemocen v Rieti, těžce onemocněl jeden nemravný a světácký statkář jménem Gedeon. Nemohl se z postele hnout. Se slzami v očích ho dopravili jeho blízcí ke světcí a prosili ho, aby mu požehnal. Světec odpověděl: »Protože jsi žil podle žádostivosti těla a nebál ses Božího soudu, neznamenám tě znamením svatého kříže kvůli tobě, ale na prosby tvých příbuzných. Zároveň tě ubezpečuji, že na tebe přijde daleko větší zlo, jestli se po uzdravení vrátíš k dřívějšímu způsobu života.« A pak nad ním udělal kříž od hlavy až k patě. Všichni slyšeli, že jeho kosti v dolní části těla vydaly zvuk, jako když se v ruce láme suché dřevo – a ten, který jako chromý ležel bez pohnutí, zdrav se zvedl a propukl v hlasité Boží chvály. »Jsem uzdraven,« vykřikoval. Za pár dní však opět opustil Boha a oddal se nemravnému životu. Když zanedlouho v domě jednoho kanovníka povečeřel a spal u něho, zřítíla se na všechny střecha domu. Zatímco ostatní byli ušetřeni, jeho jediného stihla smrt. Tato událost současně ukazuje, jak přísně Bůh soudí nevděčné a jak úžasného ducha vidění do skrytých věcí František měl.

9. ČTENÍ

- 1365 Když se Otec vrátil ze zámoří a kázal v Celanu, zval ho srdečně a ze zbožné úcty jeden rytíř na oběd. A protože se světec bránil, takřka ho nutil. Než si sedl ke stolu, modlil se světec podle svého zvyku modlitbu chval a prosby. Tu v duchu viděl, že na rytíře už čeká smrt. Po modlitbě

si vzal hostitele stranou a v lásce mu předpověděl, že velmi brzy zemře. Povzbudil ho, jak nejlépe mohl, aby přijal svátost pokání, a napomenul ho, aby konal dobré. Ten muž vzal Františkova slova vážně. Světcovu druhu otevřel ve zpovědi srdce, vyznal všechny své hříchy, se svým majetkem udělal pořádek, všechny doporučil Božímu milosrdenství a podle svých sil se připravoval na smrt. Zatímco druzi ještě stolovali, rytíř náhle zemřel, ač vypadal do poslední chvíle zdravý a silný. Vše se stalo podle slova Božího muže. Nečekaná smrt ho sice zastihla, ale ve víře v prorockého ducha světce včas se obrnil zbraněmi pokání, takže unikl zavržení a podle evangelních příslibů došel do věčných stanů.

V. Poslušnost tvorů a ponížení Boha

1. ČTENÍ

1366 Duch Páně, který svého služebníka Františka pomazal, a Kristus, Boží síla a moudrost, byli s ním. Boží moc a milost mu nedávaly jen vhléd do skrytých věcí, ale podřizovaly mu i věci tohoto světa. Kdysi mu lékaři radili a bratři ho prosili, aby souhlasil s vypálením kolem očí, že to vyléčí jeho oční chorobu. Boží muž pokorně souhlasil, protože v radě neviděl jen lék pro tělo, nýbrž i příležitost ke cvičení ctností. I když byl při spatření žhavého železa zachvácen hrůzou, začal světec s ohněm rozmlouvat jako s bratrem: ve jménu Stvořitele mu přikázal, aby svůj žár zmírnil, že pak jeho jemné pálení snese. Když pak to žhavé železo zajelo se syčením do jeho jemné tváře a vypálili jizvu od ucha až k očním důlkům, jásal v duchu Bohem omilostněný světec a řekl bratřím: »Chvalte Nejvyššího! Žár ohně, podle pravdy řečeno, nepůsobil mi utrpení – ani bolest jsem necítil.«

2. ČTENÍ

1367 Když byl Boží služebník v poustevně San Urbano těžce nemocen a cítil, jak mu ubývá sil, prosil o doušek vína. Když mu řekli, že žádné nemají, dal si přinést vodu a požehnal ji. To, co bylo dosud pitnou vodou, přeměnilo se v dobré víno. Co mu nemohla nabídnout chudá poustevna, vyprosilo od Boha čisté svědomí světce. Jakmile z vína upil, vrátily se mu síly. Tak se ukázalo, že mu dobrotivý Dárce nedal vytoužený nápoj k příjemnému požitku, ale spíše jako účinný lék.

3. ČTENÍ

- 1368 Jindy opět se chtěl Boží muž odebrat do samoty, aby tu bez vyrušování rozjímal. Protože však byl velmi zesláblý, vezl se na oslu jednoho chudého muže. Ten muž vedle Božího muže v letním horku vytrvale stoupal, dlouhou a krušnou cestou se unavil a měl žhavou žízeň. Stále si stěžoval a říkal, že zemře, nedostane-li brzy něco k pití. Světec sestoupil z osla, poklekl na zem, ruce pozvedl k nebi a neustal v modlitbě, dokud necítil, že je vyslyšen. Když se domodlil, řekl tomu muži: »Jdi tam k té skále a najdeš tam pramen vody, který ti Kristus ve svém milosrdenství dal ze skály vytrysknout.« Ten žíznivý muž běžel na ono místo, napil se vody, kterou ze skály získala síla modlitby, a velmi se občerstvil tím, co mu Bůh z tvrdé skály připravil.

4. ČTENÍ

- 1369 Kdysi kázal služebník Pána u Gaety, na mořském břehu. S úctou se k němu tlačily zástupy. Aby unikl oslavování, vstoupil do člunu, který byl zakotven u břehu. Před očima a k údivu všech přítomných začal se člun sám od sebe – bez veslařů – vzdalovat od břehu, jako by ho hnala nějaká uvnitř skrytá síla. Jakmile loď doplula na širé moře, zastavila se a nehnula se, dokud Boží muž zástupům kázal. Když lid na břehu vyslechl kázání, světec mu požehnal a lid se rozešel, vrátil se člun z vůle Boží opět sám ke břehu. Jako tvor poslouchal svého Tvůrce, tak dokonalému služebníku svého Stvořitele dokonale sloužil podle toho, co a jak potřeboval.

5. ČTENÍ

- 1370 Když se zdržoval v poustevně v Grecciu, sužovaly obyvatele vesnice veliké pohromy: bouře a kroupy ničily každoročně jejich pole i vinice, žraví vlci jim nerdousili jen dobytek, ale zabíjeli i lidi. Proto měl služebník Nejvyššího s těžce navštívenými vesničany soucit. V kázání jim slíbil – a stal se ručitelem slibu – že všechny metly zmizí, když se řádně vyzpovídají z hříchů a ponesou důstojné plody pokání. Protože na jeho napomenutí pokání skutečně činili, zmizela všechna zla a ani vlci, ani kroupy jim neškodili. A co je podivuhodnějšího: když bilo krupobití pole sousedů a bouře se blížila k jejich polím, přestaly kroupy padat a mraky se stočily jinam.

6. ČTENÍ

1371 Kdysi šel Boží muž spoletským údolím a cestou ve vsích kázal. Tak se přiblížil k Bevagne. Narazil tu na místo, kde bylo množství různých ptáků ve velikém houfu. Když ten houf jeho dobrotivé oko zahlédlo, zastínil ho Duch Páně. Radostně ptáčky pozdravil a přikázal jim, aby zbožně naslouchali slovům Páně. Když jim řekl mnohé o dobrotivých Božích skutcích vůči tvorům a mluvil o chválách, které by mu měli ptáčci vzdávat, nakláněli opeřenci hlavičky, roztahovali křídla, otevírali své zobáčky a pozorně se na něho dívali, jako by chtěli pochopit podivuhodnou sílu jeho slov.

Boha plný muž právem k těmto nerozumným tvorům projevoval lidskou dobrotu a náklonnost, protože tito tvorové k němu byli také podivuhodně přitahováni: naslouchali, když je poučoval, poslouchali jeho rozkazy, cítili se dobře pod jeho ochranou a rádi u něho prodlévali, dokud je nerozpustil.

7. ČTENÍ

1372 V touze po mučednické palmě pokoušel se jednou přeplavit do Orientu přes moře. Své předsevzetí však nemohl splnit, protože mu v tom zabránily mořské bouře. Tehdy nad ním bděla prozřetelnost Kormidelníka všech věcí, že ho vyprostila z mnoha smrtelných nebezpečí a na širém moři prokázala své účinné řízení věcí. Když se totiž chtěl ze Slavonie vrátit do Itálie a vstoupil bez jakýchkoli zavazadel na loď, objevil se – Bohem poslán – člověk, který pro Božího muže přinesl dost jídla na cestu a předal je jednomu bohabojnému námořníkovi s prosbou, aby z toho v příhodné době dával tomu, který nic nemá. Protože námořníci nemohli pro bouři nikde přistát, brzy spotřebovali všechny své zásoby a zbyla jen ta trocha z almužny, kterou přinesl neznámý pro Božího muže. Na jeho modlitby a pro jeho zásluhy rozmnožovala Boží moc tu trochu tak bohatě, že to stačilo pro všechny až do té doby, kdy bouře ustala a mohli přistát v přístavu Ancona.

8. ČTENÍ

1373 Jindy, když Boží muž s druhem kázali mezi Lombardií a Markou Trevízskou, překvapila je poblíž osady Po tmavá noc. Protože se cesta vinula bezprostředně u bažin a kolem řeky, často se ve tmě ocitali v nebezpečí.

Bratr světce žádal, aby prosil Boha o pomoc, když jsou uprostřed takových nebezpečí. Muž Boží mu s pevnou důvěrou odpověděl: »Bůh má moc, zalíbí-li se to jeho dobrotě, posvítit nám svým světlem.«

A jaký div! Sotva to František řekl, osvítilo nebeské světlo všechno kolem nich tak jasně, že přes temnotu kolem viděli jasně nejen vlastní cestu, ale že rozeznávali leccos i na druhém břehu řeky.

9. ČTENÍ

1374 Jistě jim v té noci svítilo nebeské světlo, aby jim dosvědčilo, že nikoho, kdo chodí přímými cestami života, temnota smrti nemůže zničit. Podivuhodný jas tohoto světla svítil jejich tělům, ale zároveň posiloval jejich ducha. Tak se do kláštera vrátili bratři z dlouhé cesty se zpěvem chval a díky.

Jak úžasný a obdivuhodný je tento světec! Oheň zmírnil svůj žár, voda změnila svou chuť, skála vydala hojně nápoje, neživé věci mu sloužily, divoká zvířata se stávala krotkými, nerozumní tvorové mu naslouchali, ba i Pán vesmíru mu ve své dobrotivosti posloužil, když ho prosil, protože mu ve své štědrosti poslal pokrm a jasně svého světla mu ukazoval cestu. Tak tomu, kdo byl mimořádně svatý, sloužili tvorové a dokonce Tvůrce tvorů plnil jeho vůli.

VI. Jeho svatá stigmata

1. ČTENÍ

1375 Dva roky před tím, než Kristův věrný služebník a nevolník František odevzdal nebi svého ducha, začal na osamělé hoře La Verna čtyřicetidenní půst ke cti svatého archanděla Michaela. Vůně nebeského nazírání ho neobvykle bohatě naplnila. Touha po Božích dobrech se v něm žhavěji rozhořela a vlité Boží dary začal cítit daleko mocněji než jindy. Zatímco ho žhavá, serafická touha povznášela k Bohu a něžný a silný soucit ho v lásce spodoboval s tím, s nímž si vroucně přál být ukřižován, uviděl pojednou za ranního rozbřesku kolem svátku Povýšení svatého Kříže – když se modlil na úbočí hory – zjevení Serafa, který měl šest zářivých, ohnivých křídel. Slétal k němu s nebeských výšin, rychle přilétl a blízko Božího muže se zastavil ve vzduchu. František viděl, že má nejen křídla, ale že je i ukřižován, protože jeho ruce byly rozpjaty a i nohy

přibíty na kříž. Jeho křídla byla po obou stranách podivuhodně uspořádána tak, že měl dvě nad hlavou, dvě byla rozpjata k letu a dvě ho zahalovala.

2. ČTENÍ

- 1376 Když Serafa spatřil, ulekl se. Jeho nitro pronikly bolest i radost. Mílostiplné zjevení Krista, který se mu takto podivuhodně a důvěrně zjevil, naplnilo ho nevýslovnou radostí a jeho hrozné přibití na kříž, na něž patřil, probodlo jeho duši bolestným mečem soucitu. Vnitřním světlem poznal, že toto zjevení – vždyť se slabost utrpení neshodovala s nesmrtností Serafického ducha – dostává proto, aby jako Kristův přítel pochopil, že ho s Kristem viditelně a cele nespodobi mučednická smrt, nýbrž žár jeho ducha. Když se od něho zjevení po tajemné a důvěrné rozmluvě začalo vzdalovat, rozplamenil ho vnitřně Serafický žár tak mocně, že jeho tělo zaznamenalo zraněnou podobu Ukřižovaného. Jako by žhavý žár plamenné síly ctnosti vtiskl tělu pečeti.

3. ČTENÍ

- 1377 Na jeho rukou i nohou se totiž objevily rány hřebů. Na dlaních a horní části nohou byly vidět hlavy, na druhé straně špičky hřebů. Hlavy hřebů na rukou i na nohou byly kulaté a černé, špičky podlouhlé a zahnuté a jakoby do těla vbité. Protože vyrůstaly z masa, trčely z chodidla ven, nad chodidlem se ohýbaly, takže se chodidlo při chůzi nedotýkalo země, a mezi chodidlo a ohnutou špičku hřebu bylo možné vložit prst. Toto vím od těch, kdo ho na vlastní oči viděli. Jeho pravý bok byl jakoby kopím proboden a stále v něm byla živá, rudá rána. Často z ní vytékala krev, která potříšňovala hábit i kalhoty. Jeho bratři a druhové, kteří je prali, nepochybně zjistili, že služebník Páně byl i pravým bokem viditelným obrazem Ukřižovaného právě tak jako probodenýma rukama a nohama.

4. ČTENÍ

- 1378 Muž plný Boha sice věděl, že rány, které do jeho těla Bůh viditelně vtiskl, nebude moci před nejbližšími druhy skrývat. Přesto se bál zveřejňovat tajemství Pána a trápil se v nejistotách, zda má, či nemá o vidění

mluvit. Nakonec se v nejistotách rozhodl sdělit několika svým nejdůvěrnějším druhům průběh celého zjevení. Připojil však, že ten, který se mu zjevil, řekl mu některé věci, které za svého života nikomu nepoví. Živá láska ke Kristu milujícího tolik s milovaným spodobila! Naplnilo se čtyřicet dní na oně osamělé hoře a nadešel svátek Michaela archanděla. Andělský muž František sestoupil pak z hory a nosil na svém těle obraz Ukřižovaného, který nevytesala ruka umělce do kamene či dřeva, nýbrž prst živého Boha jej vtiskl do Františkova těla.

5. ČTENÍ

- 1379 I když se ve své svatosti a pokoře úzkostlivě snažil svaté rány skrývat, přece Pán chtěl, aby skrze ně k jeho slávě vykonal několik zřejmých zázraků. Skrytá moc těchto stigmat se měla viditelnými zázraky projevit. V husté temnotě světa měly zazářit jako zjevení velmi jasné. Předtím, než světec dlel na La Verně, vycházel z hory často hrozivý mrak a kruté krupobití ničilo okolní úrodu. Po onom blaženém zjevení bylo sice slyšet obvyklé hřmění, ale ku podivu a radosti obyvatel nenásledovalo krupobití. Tak dalo milostivé nebe poznat vznešenost onoho zjevení a moc při něm vtisknutých ran.

6. ČTENÍ

- 1380 V provincii Rieti propukl tak strašný mor, že zahubil téměř všechny ovce i dobytek. Zdálo se, že vše propadlo hrůznému zničení. Jeden bohabojný muž dostal pak v nočním zjevení poučení. Měl rychle vyhledat poustevnu, v níž se tehdy blažený Otec zdržoval, a od bratří si tam vyprosit vodu, v níž si Otec umyl ruce a nohy. Aby ukončil morovou ránu, měl tou vodou pokropit nakažený dobytek. Když to vše onen muž věrně vykonal, propůjčil Bůh té vodě, která svaté rány omývala, velikou moc. Když se při kropení dobytka dotkla zvířete i jen kapka té vody, dokonale zahnila mor, zvířata opět dostala sílu a běžela na pastvu tak čiperně, jako by předtím nebyla stížena žádnou ranou.

7. ČTENÍ

- 1381 Františkovým rukám dala stigmata podivuhodnou sílu. Když se jimi dotýkal, vracely se nemocným zdraví a spokojenost, vodnatým a uschlým

údům cit a pohyblivost a – což je největším zázrakem – i smrtelně raněným vracela ihned zahojení ran a život. Jako příklad z mnoha divů omezím se na dva:

U Leridy se jeden muž, jménem Jan, který blaženého Františka ctil, jednou večer tak těžce zranil, že všichni říkali: nedožije rána. Tu se mu podivuhodně zjevil svatý Otec a svými svatými rukama se dotkl jeho rány. V tu hodinu byl úplně zdrav a celá ta obec hlasitě volala, že stigmatizovaný, který koná takové divy, zaslouží si všeobecné uctívání.

Kdo by se bez obdivu dokázal dívat na to, že jeho smrtelně zraněný blízky je náhle úplně zdrav? Kdo by na to dokázal myslit bez díkůčinění? Kdo by věřícím srdcem dokázal bez oddanosti i jen pomyslit na tak doerotivý, podivuhodný a jedinečný zázrak?

8. ČTENÍ

- 1382 Když u města Potenzy v Apulii jeden klerik o svatých stigmatěch lehkomyšlně a pochybovačně dumal, byl náhle pod rukavicí poraněn jako by šípem, ač rukavice zůstala naprosto neporušená. Tři dni ho trýznily velké bolesti. S lítostí vyzýval blaženého Františka a při jeho stigmatěch ho zapřisahal, aby mu pomohl. A tu se dokonale vrátilo zdraví: zmizely bolesti a po ráně nebylo ani stopy. Tím se stalo zřejmým: ten svou silou vtiskl svaté rány a dal jim sílu, jemuž jedinému přísluší rány dávat i hojit, zatvrzelé trestat a uzdravovat ty, kdo jsou kajícího srdce.

9. ČTENÍ

- 1383 Světec byl takto jedinečně právem vyznamenán. Vždyť jeho celkové úsilí směřovalo ke kříži. Vždyť jeho podivuhodná něžnost a mírnost, jeho přisný život, jeho hluboká pokora, dokonalá poslušnost, mimořádná chudoba, neposkvřená čistota, hořká lítost, bohaté slzy, srdečná slitovnost, žhavá horlivost, touha po mučednické smrti, překypující láska a ostatní ctnosti, Kristovým podobné, které na něm zářily, jsou i výrazem jeho podobnosti s Kristem i přípravou na přijetí svatých ran, stigmat. Proto ho slavné tajemství kříže zdobilo od jeho obrácení po celý život. Proto ho božská síla při spatření vznešeného, pokorného, ukřižovaného Serafa přetvořila k podobě zjevení, na něž patřil. Toto vše dosvědčili ti, kdo jeho rány viděli, dotýkali se jich a líbali je. Na svaté evangelium přísahali, že vše takto bylo a že vše viděli. Tím nám dali větší jistotu.

VII. Jeho smrt

1. ČTENÍ

1384 Protože byl Boží muž tělem i duchem přibit na kříž, pozvedal ho žár jeho serafické lásky k Bohu a žíznil s Ukřižovaným – proboden žhavou horlivostí ducha – po spáse všech, kdo mají být vykoupeni. Protože stigmata na jeho chodidlech vyčnívala a znemožňovala mu chůzi, vozili jeho ukřižované tělo na oslu po městech a vesnicích. Jako druhý anděl, který přichází od východu slunce, toužil zapálit srdce služebníků Božích božským, plamenným žářem, jejich kroky řídit na cestu pokoje a čelo jim poznačit znamením živého Boha. Hořel také touhou vrátit se k pokorným začátkům: sloužit totiž malomocným jako kdysi a krotit své tělo, nyní už námahami vyčerpané.

2. ČTENÍ

1385 Po Kristově vzoru si předsevzal konat velká díla. Ač jeho tělo bylo stále slabší, jeho duch zůstával plný síly a ohně. Doufal v nových bojích vítězit nad nepřítelem. Aby tento Kristův chudáček dosáhl koruny svých zásluh, které zdokonaluje velká trpělivost, trpěl různými těžkými nemocemi. Bolesti a trýzeň těchto nemocí prostupovaly celé jeho tělo, takže bylo vyhublé a kůže se takřka lepila na jeho kosti. Ač trpěl velkými bolestmi, neměl je za tresty za hříchy, nýbrž za sestry, a děkoval za ně Pánu a chválil ho a radostně je snášel. Bratři, mezi nimiž žil, viděli v něm – když se bolestmi radostně a pokorně chlubil – druhého Pavla a nového Joba.

3. ČTENÍ

1386 Svůj odchod domů dlouhou dobu předvídal. Když se den jeho smrti přiblížil, řekl bratřím, že stan svého těla brzy opustí, že mu to Kristus zjevil. Dva roky po stigmatizaci, dvacet let po svém obrácení, nechal se přenést k Panně Marii v Porciunkule, u níž dostal skrze panenskou Matku Boží ducha dokonalosti a milost. Tam chtěl dát smrti dlužnou daň a dojít vítězného věnce věčné odplaty. Když ho tam donesli, chtěl nedvojsmyslným znamením ukázat, že se světem nemá nic společného. Proto se nechal v oné těžké nemoci, která připravovala konec všem lidským utrpením, obnažit a položit na holou zem. V poslední hodině, v níž ho

ještě mohl nepřítel zuřivě napadnout, chtěl bojovat nahý s nahým. Kristův bojovník, osvobozený ode všeho prachu země, ležel tu na zemi. Levou rukou si přikrýval ránu v pravém boku, aby ji nebylo vidět, a svůj radostný obličej, jako obvykle, obracel k nebi. Pln touhy po věčné slávě začal Nejvyššího chválit za to, že – oprostěn ode všech věcí – bez překážek k němu dojde.

4. ČTENÍ

1387 A tu nadešla hodina jeho odchodu. Nechal si zavolat všechny bratry, kteří v klášteře žili, milými slovy je utěšoval ve smutku nad svou smrtí a s dobrotivostí Otce je povzbuzoval k lásce. Zanechával a odkazoval jim bohatství chudoby a pokoje. Měli usilovat o věčné a chránit se před nebezpečími tohoto světa. K tomu je ohleduplně povzbuzoval a jak mohl zapřísahal: aby ve všem následovali stopy ukřižovaného Ježíše. Synové při tom seděli kolem Patriarchy chudých, jehož oči nezeslábly stářím, nýbrž pláčem. Konečně – téměř slepý a smrti blízký – pozvedl ruce, aby jim požehnal. Složil paže přes sebe ve tvaru kříže – toto znamení stále velmi miloval – a pak požehnal všem přítomným i nepřítomným bratřím v síle a jméně Ukřižovaného.

5. ČTENÍ

1388 Pak si nechal z evangelia svatého Jana předčítat tu zprávu, která počíná slovy »Před Velikonocemi...« V ní toužil zaslechnout hlas Milovaného, který už klepe a od něhož ho odděluje jen tenká stěna jeho těla. Když na sobě blažený Otec naplnil všechna tajemství, zesnul v modlitbě a zpěvu v Pánu. Jeho svatá duše se oddělila od těla a byla přijata do hlubin slávy.

V tu dobu viděl jeden z bratří a jeho učedníků, muž uznávané svatosti, jak jeho duši nese nad mnoha vodami k nebi malý, světlý obláček v podobě hvězdy, jasně a mocně zářící. Protože měl svědomí bez viny a byl bohatý zásluhami, zdvíhala ho plnost milostí a jeho božských ctností mocně vzhůru. Nic ho nemohlo zadržet, aby nepatřil na slávu a světlo nebe.

6. ČTENÍ

1389 Tehdy byl provinciálem v Terra di Lavoro bohumilý muž jménem Augustin. Právě zápasil se smrtí a už před dlouhou dobou ztratil řeč. Náhle vykřikl tak, že to kolemstojící jasně slyšeli: »Počkej na mne, Otče, počkej na mne. Půjdu s tebou!« Když se ho bratři plni údivu tázali, s kým mluvil, řekl, že viděl, jak blažený František stoupá k nebi. Jakmile to dořekl, sám zesnul v Pánu.

1390 V té době se assiský biskup vydal na pouť ke svatyni svatého Michaela na Monte Gargano. I jemu se zjevil blažený František s radostnou tváří ve chvíli svého odchodu a pravil mu, že opouští svět a jde s radostí do nebe. Ráno vyprávěl biskup svým spolupoutníkům, co viděl. Když se pak vrátili do Assisi a pečlivě se dotazoval, získal jistotu, že se mu blažený Otec opravdu zjevil v tu hodinu, kdy odcházel ze světa.

7. ČTENÍ

1391 Jak vysokého stupně svatosti veliký světec dosáhl, zjevil bezmezné dobrotivý Bůh po jeho smrti mnoha podivuhodnými znameními. Vracel totiž na jeho vzývání a pro jeho zásluhy slepým zrak, hluchým sluch, němým řeč, chromým chůzi a mrtvici poraženým pohyb. Těm, kdo měli uschlé či zlomené končetiny, vracel plné zdraví. Uvězněné osvobozoval z vězení, ztroskotaným dal, aby dosáhli přístavu, při nebezpečném porodu podivuhodně pomáhal a porod ulehčoval, z posedlých vyháněl demony, krvotokem trpící očišťoval a uzdravoval, těžce zraněným vracel zdraví, i největší ze zázraků konal: mrtvé vracel k životu.

8. ČTENÍ

1392 V různých zemích světa působí skrze něho Bůh stále bezpočtu dobrodiní, jak jsem i já, který jsem zmíněné zázraky popsal, sám na sobě zakusil. Když jsem totiž jako malé dítě velmi těžce onemocněl, složila má matka blaženému Františkovi slib a on mne vysvobodil z tlamy smrti a vrátil mi plné zdraví a sílu. Mám to ještě v živé paměti a vyznávám to před celým světem, abych se neposkvřnil nevděčností, kdybych tak velké dobrodiní zamlčel.

Přijmi, blažený Otče, naše nepatrné díky, které jsou daleko za tvými zásluhami a dobrými skutky. A přijmeš-li naše modlitby, vypros nám

svými přímluvami odpuštění hříchů. Osvobod' všechny, kdo ti věrně slouží, ode všeho současného zla a veď nás k věčným dobrům.

9. ČTENÍ

1393 A nyní shrňme do krátkého doslovu všechno, co jsme napsali. Ať každý, kdo čtení četl, vše znovu přehlédne a uváží: jak podivuhodné bylo obrácení svatého Otce Františka, jak mocně hlásal slovo Boží, jaké byly jeho vznešené a pevné ctnosti, jak mocný byl jeho prorocký duch, jak hluboce viděl do smyslu svatých Písem. Jaká byla poslušnost nerozumných tvorů vůči němu, vtištění svatých stigmat i slavný návrat z tohoto světa domů! To vše ukazuje a dosvědčuje – jako sedmero svědectví – celému světu nad slunce jasněji, že odedávna známý hlasatel Krista nese na sobě znamení živého Boha a zaslouží si úctu, protože byl ve svém úřadu i učení potvrzen a protože jeho svatost je obdivuhodná.

Nechť ho tedy s naprostou důvěrou následují ti, kteří vyšli z Egypta; vždyť Kristovou holí kříže rozdělují moře, procházejí pouští, překračují Jordán smrtelnosti a vcházejí – díky podivuhodné moci kříže – do zaslíbené země živých. Kéž nás tam na přímluvu našeho svatého Otce dovede Vykupitel a vůdce Ježíš! Jemu buď s Otcem a Duchem svatým v dokonalé Trojici veškerá chvála, veškerá čest a sláva od věků na věky. Amen.

Zde končí malý životopis svatého Františka.

ASSISKÁ LEGENDA TŘÍ DRUHŮ (po roce 1276)

Takzvaná Legenda tři druhů je nejvýznamnější z »neúředních« biografii Františkových, to jest ze životopisů světcových nesepsaných z pověření a pod kontrolou papeže nebo vedoucí skupiny řádu. Její název ji připisuje bratřím Lvovi, Rufinovi a Angelovi, podle listu z Greccia, datovaného 11. srpna 1246, který v rukopisné tradici tvoří úvod k 18 kapitolám legendy, avšak zdá se, že s nimi nemá mnoho společného. (Viz úvod k 2 Cel.)

Nepřímým podnětem ke vzniku »neúředních« životopisů Františkových bylo drastické rozhodnutí generální kapituly v Paříži 1266, která nařídila zničit všechny předchozí biografie světcovy, ponechávajíc jen novou, úřední Větší legendu Bonaventurovu. Toto rozhodnutí znamenalo nesporně ochuzení znalosti o osobě Františkově a jeho díla na dlouhá staletí (např. 1 Cel byl objeven až 1768, 2 Cel až 1806). Je pochopitelné, že se našli jedinci, kteří se pokusili aspoň zčásti rekonstruovat ztracený biografický materiál, nebo určitým způsobem doplnit svědectví Františkových druhů. Nového podnětu k obnovení životopisného bádání se jim dostalo schválením generální kapitulou v Padově 1276, dva roky po Bonaventurově smrti.

Tato »pobonaventurská« legenda představuje v každém případě velmi významný text, jehož hodnota tkví ve vyličení původního františkánského bratrstva v dlouhém údobí života světcových druhů, kteří sledovali a sbírali především assiskou tradici, takže si zasluhuje víc než která jiná označení Assiská legenda. Vývojový proces tématu shody Chudičského s Kristem, zdůrazněný již v dílech Tomáše z Celana a dovedený k dozrání Bonaventurou, stává se zde absolutně ústředním momentem pro duchovní zhodnocení světece. Františkův vztah ke Kristu, jeho neustálá setkávání s ním, přizpůsobování vlastního života Kristovu životu díky zvláštním darům, jako byla stigmata, to vše dává dílu téměř jednoznačnou přímočarost.

Na tuto legendu se můžeme nejspíše dívat jako na duchovní pojednání – ve formě životopisu – o »cestě« ke shodě s Kristem; otázka historického Františka je spíše jen okrajovým tématem spisu, usilujícího vědomě o prokázání Františkova »kristocentrismu«.

- 1394 Toto jsou vzpomínky, které napsali tři druhové blaženého Františka o jeho životě a o jeho osudu v tomto světě, o jeho podivuhodném a dokonalém obrácení, o dokonalých počátcích řádu v době sv. Františka a jeho prvních bratří.⁸

1. kapitola

*O Františkově narození, marnivosti, lehkomyšlnosti
a marnotratnosti; a jak se stal štedrý a miloval chudé*

- 1395 2. František pocházel z Assisi, které je ve spoletském údolí. Matka mu nejprve dala jméno Jan. Když se však jeho otec vrátil z Francie, nazval syna, který se narodil, když byl nepřítomen, František.

- 1396 Když dospěl, byl bystrý a obchodoval jako jeho otec. Povahou však byl jiný než on, protože byl veselejší, otevřenější, vyváděl veselé kousky a rád zpíval. Se sobě rovnými mladíky se ve dne v noci potuloval městečkem, štědře rozdával z toho, co mu náleželo, a co vydělal, promarnil v hostinách a podobných zábavách. Proto ho často rodiče kárali, vytýkali mu, kolik utrácí, říkali, že se chová jako nějaký kníže, a ne syn obchodníka. Protože však byli bohatí a měli ho velmi rádi, leccos mu trpěli a nechťeli si ho rozhněvat. Když sousedé jeho marnotratnost odsuzovali, říkala jim jeho matka: »Jen tak o mém synu nesmýšlejte! Z milosti Boží ještě může být Božím synem.« František však nebyl jen štedrý, až marnotratný – rád se nádherně odíval, dával si šít dražší šaty, než se jeho stavu slušelo. Byl tak marnivý, že někdy nosil oděv sešitý ze dvou kusů látky: drahocenné a nejlacinější hadroviny.

3. Přesto však byl od přirozenosti v chování uctivý, v řeči srdečný a nikoho nezarmucoval křivými a potupnými slovy. Ač byl veselý, až rozpustilý, umínil si, že na oplzlé řeči nebude ani odpovídat. Proto se o něm po celém kraji vykládalo, že v životě vykoná jistě něco neobyčejného.

- 1397 Postupně došel tak velké ctnosti, že když se obrátil, říkával: »Když jsi byl k lidem, od nichž nedostaneš nic, leč pomíjející a marnou přízeň, tak štedrý a uctivý, čím štedřejší a uctivější musíš být k Bohu, který je nej-

⁸ Tento úvodní odstavec v některých kodexech schází. Jedná se o převzatý obsah legendy. Proto se zdá, že legenda by měla končit 16. kapitolou. 17. a 18. kapitola se od prvních šestnácti výrazně liší.

štědřejším odplatitelem chudých.« Už tehdy měl rád chudé a dával jim hojně almužny. Ač byl kupcem, dokázal velmi marnivě rozhazovat bohatství. Jednou stál zamyšlen v obchodě, když přišel žebrák a pro lásku Boží ho prosil o almužnu. František však, zaujat myšlenkami na obchod a zisk, ho odbyl. Osvícen však milostí Boží, ihned se za svou nezdvořilost pokáral. Řekl si: »Kdyby tě ten chudák prosil o něco jménem velkého knížete nebo barona, jistě bys mu jeho prosbu splnil. Čím spíš jsi ji měl splnit, když tě prosil pro Krále králů a Pána všech?« Pevně se tehdy rozhodl, že už nikdy neodepře pomoci, bude-li ho někdo prosit ve jménu tak velkého Pána.

2. kapitola

Jak byl v Perugii zajat

O dvou zjeveních, která měl, když se chtěl stát rytířem

- 1398 4. Tehdy vypukla válka mezi Perugií a Assisi a František byl v Perugii s mnoha spoluobčany zajat. Protože jeho šlechtickou povahu znali, dali ho do žaláře s rytíři.

Jednoho dne byli spoluzajatci zarmoucení. Jen František, od přirozenosti veselý povahy, netvářil se truchlivě. Jeden druh ho začal kárat. Říkal, že si počíná jako blázen, když se raduje z pout. František mu však na to řekl: »Co si to o mně myslíte? Po celém světě budou jednou přede mnou padat na kolena.«

Jeden rytíř urazil svého spoluzajatce a všichni ostatní se rozhodli, že s ním přeruší styky. Jen František mu neodepřel přátelství a ostatní s ním smířil. Po roce byla mezi zmíněnými městy uzavřena smlouva a František se s ostatními zajatci vrátil do Assisi.

- 1399 5. Za několik let poté vypravil se do války v Apulii jeden assiský rytíř, aby se obohatil a dobyl slávu. Když se o tom dozvěděl František, plán se mu zalíbil, a aby ho do rytířské družiny Gentila přijali, dal si zhotovit nádherné brnění. Byl sice chudší, než byl bohatý vůdce výpravy, ale dovedl marnotratněji rozhazovat.

Jedné noci, když už byl rozhodnut, že se dobrodružné výpravy zúčastní, navštívil ho Pán. Protože věděl, že touží po slávě, chtěl ho přivábit a naplnit touhou po slávě ještě větší. Když totiž té noci spal, zjevila se mu tajemná postava, zavolala ho jménem a vedla ho do paláce krásné

nevěsty. Tam bylo po stěnách rozvěšeno plno vojenské výzbroje, třpytících štítů i jiných zbraní – vše připraveno k válečnému tažení. František se velmi zaradoval a v duchu se tázal, či jsou ty zářící zbraně a či je ten nádherný palác? A tu zaslechl, že to vše i s palácem náleží jemu a jeho rytířům. Ta slova ho naplnila tak radostným úžasem, že se probudil. Bylo už jítro. Protože doposud smýšlel světsky a ne jako ti, kdo úplně okusili Ducha Božího, vykládal si to vidění tak, že se stane slavným knížetem a že ten sen mu předpovídá slávu. Rozhodl se tedy, že potáhne do Apulie a bude rytířem u knížete. Od té chvíle se tak radoval, že se tomu všichni divili, a když se ho tázali po příčině takové radosti, říkával: »Vím, že budu velkým vojevůdcem.«

1400 6. Jeho ušlechtilost a zdvořilost prokazuje i ta událost, která se stala den předtím, než měl onen sen, a která asi byla zároveň příčinou toho vidění: toho dne totiž daroval všechno své brnění i nádherné zbraně, které si dal zhotovit, jakémusi chudému rytíři.

1401 Když pak na cestě do Apulie došel do Spoleta, začal přemýšlet. Cesta mu dělala starosti. Když pak v noci usnul, slyšel jakýsi hlas, který se ho tázal, kam jde. František mu řekl o svých plánech a hlas pravil: »Kdo ti prospěje víc? Pán nebo služebník?« František odpověděl: »Pán!« Hlas mu řekl: »Proč tedy pro služebníka opouštíš pána a pro žebráka vládce?« A František pravil: »Co chceš, Pane, abych učinil?« – »Vrať se domů a tam se dozvíš, co máš dělat. Vidění, které jsi měl, třeba vykládat jinak.«

Když se probudil, začal o vidění usilovně přemýšlet. A jako byl při prvním vidění celý bez sebe radostí a touhou po světských úspěších, tak nyní obdivoval sílu zjevení a přemýšlel o něm tak usilovně, že té noci už neusnul. Za svítání se rychle vrátil do Assisi a s radostí a vesele očekával splnění vůle Pána, který mu tolik zjevil a slíbil spásu. Smýšlel už jinak a rozhodl se, že do Apulie nepůjde, ale bude horlivěji hledat vůli Boží.

3. kapitola

*Jak poprvé navštívil Pán srdce Františka zázračnou sladkostí;
Jak proto začal prospívat v pohrdání sebou i marnostmi;
Jak prospíval v modlitbě, almužně a lásce k chudobě*

1402 7. Po návratu do Assisi zvolili si ho jednou večer druhové za vůdce, aby s nimi ve veselí utrácel peníze. Dal tedy vystrojit nádhernou hostinu, jak dělal častěji. Když vyšli z domu, šli kamarádi před ním a zpívali. František, s holí v ruce, šel za nimi. Nezpíval, byl zamyšlen. A náhle ho navštívil Pán: srdce mu naplnil takovou libezností, že nemohl ani promluvit, ani se hnout, ani něco slyšet nebo cítit mimo sladkost, která ho zbavila tělesných smyslů tak, že by se nepohnul z místa, ani kdyby ho rozřezali – jak říkal později.

Když se druzi ohlédlí a viděli, jak je osamocený a stojí, polekali se, vrátili se, a zjistili na něm náhlou změnu. Ptali se ho: »Co ses tak zamyslíl? Proč nejdeš s námi? Myslíš snad na svou nevěstu?« A on jim přisvědčil: »Máte pravdu. Chci se oženit, ale se vznešenější, bohatší a vzácnější nevěstou, než je kterákoli, jakou jste viděli.« Oni se mu vysmáli. Ale František to řekl z Božího vnuknutí, ne ze sebe. Neboť tou nevěstou, kterou si vyhlédl, byla řehole, kterou později založil. Úžasné bohatá, vznešená a krásná ctností svaté Chudoby.

1403 8. Od toho dne si začal ošklivit a pohrdat tím, co dřív miloval – ne však úplně, protože dosud nebyl zcela prost světské marnosti. Brzy se uchýlil do samoty, snažil se ukrýt v srdci Ježíše Krista i skryt před očima posměváčků perlu, kterou chtěl získat pohrdáním věcmi. Častěji, téměř denně se snažil oddávat se modlitbám a nutkala ho k tomu jakási sladkost, která ho často naplňovala a vedla k modlitbě z ulic a hlučných míst. Ač byl už dříve dobrý k chudým, nyní si ještě pevněji umínil, že nikomu neodepře almužnu, poprosí-li ho ve jménu Páně, a že bude chudé obdarovávat ještě víc než dříve. Kdykoli ho nějaký žebrák prosil o almužnu mimo dům, dal mu čepici nebo boty, jen aby nepropustil žebráka s prázdnou. Když ani toto neměl, odešel do ústraní, svlékl košili a dal ji žebrákovi ve jménu Božím. Kupoval také věci kostelům potřebné a tajně je posílal chudým kněžím.

1404 9. Když v otcově nepřítomnosti doma s matkou sám obědvával, nakrájel na stůl tolik krajičků, jako by připravoval oběd pro celou rodinu. Když se ho matka ptala, proč krájí tolik chleba, řekl, že připravuje almužnu pro chudé, protože se rozhodl obdarovat každého, kdo by ho

prosil pro lásku Boží. Matka mu tyto zvláštnosti trpěla, protože ho milovala víc než ostatní děti, a o jeho počínání v srdci přemýšlela.

Jako dříve, i přes zármutek rodičů, vstával od stolu, když na něho zavolali druhově, tak činil i nyní, ale proto, aby podělil žebráky, jakmile je spatřil nebo slyšel.

1405 10. Milosti Boží se změnil natolik, že zatoužil odejít do nějakého neznámého města, svléci svůj pěkný oděv, obléci se do žebráckých šatů a zkusit pro lásku Boží žebrať.

1406 Jednou přišel do Říma na pouť. Vstoupil do chrámu sv. Petra a viděl, jak nepatrné milodary dávají lidé na chrám. Řekl si: »První z apoštolů zasluhuje přece větší úcty. Proč ti lidé dávají tak málo kostelu, kde odpovídá jeho tělo?« A pln horlivosti hází do výklenku u oltáře plnou hrst zlaťáků s takovým hrmotem, že všechny kolem stojící upozornil a uvedl v obdiv nad tak velkým darem. Pak vyšel před chrám, kde byl zástup žebráků, tajně si s jedním vyměnil oděv, postavil se mezi ostatní žebráky a francouzsky prosil o almužnu, protože francouzsky mluvil rád, ač řeč dokonale neovládal. Pak se převlékl do svých šatů, vrátil se do Assisi a prosil Pána, aby řídil jeho cesty. Nikomu své tajemství neprozrazoval, nikoho se neptal o radu, jen s Bohem se radil – protože ho počal vodit po svých cestách – a někdy s assiským biskupem. Nikde totiž tehdy nenašel pravou chudobu, po níž nade všechno na světě toužil, rozhodnut s ní žít i umřít.

4. kapitola

*Jak se při ošetřování nemocných naučil přemáhat sebe
a okoušet sladkost tam, kde se mu věci předtím zdály hořké*

1407 11. Když se jednou vroucně modlil k Pánu, uslyšel vnitřní hlas: »Františku, těmi věcmi, které jsi tělesně miloval a po nichž jsi toužil, musíš pohrdnout, chceš-li jednat podle mé vůle. Jakmile tak začneš jednat, stane se ti to, co ti dřív bylo příjemné a sladké, těžkým a odporným. To pak, čeho ses dříve hrozil, dá ti velikou slast a nesmírnou něhu.«

Zaradoval se z toho a dostal sílu od Pána. Když pak projížděl na koni poblíž města, spatřil malomocného. Přestože se dříve malomocných štítil, přemohl se, seskočil z koně, podal mu peníz a políbil ruku. Pak se od něho nechal políbit polibkem pokoje, sedl na koně a jel dál. Od té chvíle sebou víc a víc pohrdal, až dospěl z Boží milosti k úplnému vítězství nad sebou.

1408 Po několika dnech vstoupil do tábora malomocných s velkou částkou peněz. Všechny nemocné svolal, obdaroval je a každému políbil ruku. Když pak odešel, zjistil opravdu, že co mu dříve bylo protivné – pohled a dotek malomocných – obrátilo se mu ve sladkost. Říkával, že pohled na malomocné mu byl tak odporný, že je nemohl nejen vidět, ale ani se k jejich chatrčím přiblížit. A přihodilo-li se někdy, že kolem jejich chatrčí musel jít, dával almužnu rukama jiných, sám se zahaloval a ucpával si nos. Z Boží milosti se potom stal tak důvěrným přítelem malomocných, že – jak v závěti svědčí – rád mezi nimi prodléval a pokorně jim posluhoval.

1409 12. Pevný v dobrém, po návštěvě malomocných vzal s sebou do samoty jednoho dobrého přítele, jehož měl velmi rád, sdělil mu, že našel veliký a vzácný poklad. Ten muž zajásal a ochotně ho následoval. František ho dovedl k jedné jeskyni a tam ho, dychtícího po pokladu, nechal před vchodem, sám vešel dovnitř, nadšeně se modlil k Otci a toužil po tom, aby se nikdo nedozvěděl, co tam dělal, nežli sám Pán: tázal se ho totiž často, jak dojít nebeských pokladů. Když to zpozoroval nepřítel lidského pokolení, snažil se ho odvést z cesty dobra tím, že mu naháněl hrůzu a strach. V Assisi žila hrozně hrbatá žena. Zlý duch ji Božímu muži připomínal a vyhrožoval mu, že její hrbatost přenese na něho, když se nevzdá svých úmyslů. Statečný Boží bojovník se však ďábelským hrozbám smál a v jeskyni se modlil, aby Bůh jeho cesty řídil. Než dokonat dílo, o němž tušil, že je má udělat, zakusil mnoho utrpení a úzkostí. V mysli se mu honily různé myšlenky a velmi ho sužovaly. Uvnitř hořel Božím ohněm, a tento žár nedokázal navenek utajit. Litoval, že tolik hřešil, a hříšné skutky minulé nebo přítomné už nenáviděl. Dosud si však nebyl jist, zda jim v budoucnu odolá. Když pak vycházel z jeskyně k příteli, zdálo se, že se změnil v jiného člověka.

5. kapitola

*Jak Františka Ukřižovaný poprvé oslovil
a jak od té doby nosil utrpení Kristovo až do své smrti*

1410 13. Když jednou Boha horlivěji než jindy vyzýval o slitování, naznačil mu Pán, že už brzy pozná, co má dělat. František byl od té chvíle naplněn tak radostným vzrušením, že už radost nemohl skrývat, ač lidem o svém tajemném štěstí nechtěl nic říci. Proto mluvil opatrně, vzdáleně

naznačoval, že už nehodlá jet do Apulie, ale že chce ve své vlasti konat vznešené a záslužné skutky.

Když ho druzí viděli tak změněného, tázali se ho žertem: »Snad se nechceš ženit?« A on jim obrazně odpovídal, podobně, jak jsme už popsali.

- 1411 Po několika dnech, když šel kolem kostelíčka svatého Damiána, zaslechl vnitřní hlas, aby vešel a pomodlil se. Vstoupil tam tedy a před obrazem Ukřižovaného se začal vroucně modlit. A tu ho Ukřižovaný mile a přívětivě oslovil: »Františku, což nevidíš, že se můj dům rozpadá? Jdi a oprav jej.« On se oťrásl hrůzou a řekl: »Ochotně tak učiním, Pane!« Myslí si, že se to týká toho kostelíka, který byl stářím už na spadnutí. Po té rozmluvě ho naplnila tak veliká radost a osvítilo ho takové světlo, že v duši nabyl přesvědčení, že k němu opravdu mluvil Kristus.

Když vyšel z kostelíka, spatřil tam kněze. Dal mu peníze z brašny a řekl: »Prosím vás, pane, kupte za to olej a před Ukřižovaným stále udržujte světlo. Až vám peníze dojdou, dám vám znovu.«

- 1412 14. Od té chvíle bylo jeho srdce poraněno, vzpomínalo na utrpení Pána tak, že František po celý život nosil v srdci stopy ran Pána Ježíše, jak se zjistilo později, když se zázračně a zřejmě ukázaly na jeho těle. Od té chvíle se – ať zdrav nebo nemocen – tak umrtvoval, že byl na své tělo přísný, že musel při smrti vyznat: »Velmi jsem se prohřešil na svém bratru těle.«

- 1413 Jednou šel kolem kostela Panny Marie Porciunkulské a hlasitě nařikal a sténal. Jeden duchovní člověk se proto domníval, že František trpí nějakou nemocí nebo bolestí. Jat soucitem se tázal, proč pláče. A František mu odpověděl: »Oplakávám utrpení mého Pána Ježíše Krista a nestyděl bych se ho oplakávat hlasitě po celém světě.« Ten muž začal také hlasitě naříkat. Často také, když se vracel od modlitby, zdálo se, že má oči plné krve, protože plakával velmi hořce. Netrýznil se však pouze pláčem, ale i odpíráním si pokrmu a nápoje na památku smrti Páně.

- 1414 15. Proto také, když mu lidé u stolu předkládali některé pokrmy, které měl rád, snědl jen trochu a vymlouval se, aby se nepoznalo, že se jich zříká ze zdrženlivosti. A když stoloval s bratřími, přimíchal do pokrmů popel a bratřím, aby skryl svou přísnost, říkával, že bratr popel je čistotný. Když kdysi seděl u oběda, vyprávěl jeden bratr, že blažená Panna byla jednou při obědě tak chudá, že neměla co Synáčkovi podat k jídlu. Když to Boží muž uslyšel, bolestně vzdechl, odešel od stolu a pojídal

chléb na holé zemi. Často hned na počátku jídla přestal jíst a zaujat rozjímáním o nebeských věcech – nejedl ani nepil. A tu si přával, aby ho řečmi nikdo nerušil, a ze srdce hlasitě vzdychal. Bratřím říkával: »Až mne uslyšíte takhle vzdychat, velebte Boha a modlete se za mne.«

Jen mimochodem jsme se zmínili o jeho pláči a zdrženlivosti, abychom ukázali, že po zmíněném zjevení a oslovení Ukřižovaným byl trpícím Kristu až do smrti podoben.

6. kapitola

*Jak poprvé utekl před otcem a příbuznými, kteří ho pronásledovali,
a jak bydlil u kněze kostelíčka svatého Damiána,
v němž do výklenku hodil peníze*

1415 16. Z radosti nad zjevením a nad tím, že k němu Ukřižovaný promluvil, povstal, požehnal se křížem, sedl na koně, naložil různé látky a jel do Foligna. Zde prodal koně i celý náklad a vrátil se ke kostelíčku svatého Damiána. Byl tu chudý kněz; František mu, plný víry a úcty, políbil ruku a nabídl mu stržené peníze. Podrobně se mu také svěřil s tím, po čem touží. Kněz se podívil, obdivoval jeho náhlé obrácení, ale hned mu nevěřil, protože se domníval, že se mu František posmívá. Nabízené peníze nepřijal. František však stál vytrvale na svém, snažil se vzbudit jeho důvěru a snažně ho prosil, aby u něho mohl zůstat. Kněz jeho přání nakonec vyhověl, ale peníze nepřijal, protože se obával Františkových rodičů. Aby František dokázal, že penězi doopravdy opovrhuje, hodil je do okenního výklenku, jako by byly pouhý prach.

1416 Zatímco se zde František zdržoval, jeho otec ho už hledal. Když uslyšel, že se velmi změnil a žije divně u svatého Damiána, svolal známé a sousedy a hnal se s nimi ke kostelíku. František však, nový Kristův voják, uslyšel jejich nadávky, viděl, jak se blíží a skryl se tam, kde se skrýval už celý měsíc. Ta skrýše byla známa jen jednomu sluhovi jeho rodičů, který mu tam někdy tajně donesl trochu jídla. František pak jedl v úkrytu a v slzách prosil Pána, aby ho pronásledovatelů zbavil a pro své milosrdenství jeho zbožné touhy splnil.

1417 17. V postu a pláči se ve Františkovi rozhořival vnitřní oheň. Ustavičně se modlil, začal nedůvěřovat vlastní síle a nakonec vložil celou svou naději na Pána. A Pán, ač jeho duše byla dosud plna temné nejistoty, vylil do ní velkou radost a osvětlil ji podivuhodným světlem. Takto rozohněn

vyšel z úkrytu a ubíral se čile a vesele přímo do Assisi. Obrněn zbrojí důvěry v Krista a roznícen božským žárem začal sám sobě vyčítat zbabělost a bezdůvodný strach. Vydal se veřejně do rukou svých pronásledovatelů, i ranám. Když ho jeho dřívější přátelé spatřili, začali se mu posmívat, křičeli na něho jako na ztřeštěnce a blázna a házeli po něm blátem a kamením. Změnu v jeho chování i jeho přepadlou tvář si vykládali jako zešilení a bláznivost. Ale Kristův voják tím vším procházel jako hluchý, žádné příkoří ho už nemohlo odvrátit ani změnit, a za všechno děkoval Pánu.

Věc o něm se nesla ulicemi i náměstím, až se o všem dozvěděl otec. Když uslyšel, co se se synem stalo, jak se mu ve městě vysmívají, rozhodl se, že ho vyhledá, ale ne aby se ho zastal, nýbrž ztrestal, a ve zlosti snad i zabil. Pln hněvu hnál se za ním jako vlk za ovci, se zrakem zaměřeným zlosti. S tváří vzteky zkrivenou na místě ho zbil a odvedl domů. Zde ho zavřel do tmavého sklepa a snažil se ho sliby i bitím vrátit dřívějšímu způsobu života.

1418 18. František se však nedal pohnout ani slovy, ani ranami. Všecko trpělivě snášel a byl stále odhodlanější, silnější a cílevědomější. Když pak otec odešel za povinnostmi z domu, tu matka, která s mužovým jednáním nesouhlasila, začala synu mluvit do duše. Když ho ani ona nemohla od jeho úmyslu odvrátit, ustrnula se nad ním, rozvázala mu pouta a pustila ho na svobodu. František poděkoval všemohoucímu Bohu, vrátil se zpět, svobodnější vítězstvím ve zkoušce, byl klidnější a pevněji si vykračoval.

Zatím se otec vrátil, a když syna doma nenašel, vyhuboval ženě, a tak hromadil hřích na hřích.

1419 19. Pak běžel na radnici, stěžoval si radním na syna a žádal je, aby mu pomohli k penězům, které František doma vzal a odnesl. Když radní viděli otce tak rozněvaného, vyzvali Františka, aby se k nim dostavil, a ještě pro něho poslali posla. On však po poslovi vzkázal, že se milostí Boží stal už svobodným, že radním není poddán a že je už služebníkem nejvyššího Boha. Radní nechtěli proti němu užít násilí, a proto řekli otcí: »Od té doby, co vstoupil do služeb Božích, nenáleží do naší pravomoci.«

Když otec viděl, že u radních nic nezmůže, stěžoval si u biskupa. Biskup pak, opatrný a moudrý, zavolal si Františka jako příslušníka duchovního stavu, aby se dostavil a odpovídal se z otcových stížností. František biskupskému poslu řekl: »K panu biskupovi přijdu, protože on je otec a pán duší.«

K biskupovi se tedy dostavil a byl od něho velmi radostně přijat. Biskup mu řekl: »Tvůj otec je na tebe velmi rozhněván a je pohoršen. Chceš-li Bohu sloužit, musíš mu vrátit jeho peníze. Bůh si nepřejí, abys je věnoval na kostelní potřeby, protože snad jsou nespravedlivě nabyty. Tvůj otec hněvem hřeší. Když dostane své peníze zpět, uklidniš ho. Jen důvěřuj v Boha, synu, jednej mužně a neboj se: Bůh ti bude pomáhat a sám ti dá v hojnosti to, co potřebuješ na opravu kostela.«

20. Muž Boží tedy radostně povstal, biskupovými slovy posílen, peníze mu přinesl a pravil: »Pane, jsem ochoten vrátit otci s penězi i svůj oděv.« Vstoupil do biskupovy místnosti, svlékl šat, navrhl položil peníze, vyšel nahý a před biskupem i okolostojícími řekl: »Poslyšte všichni a pamatujte si: Do dnešního dne jsem Petru Bernardone říkal otče. Protože jsem se však rozhodl sloužit Pánu, vracím mu peníze, pro které se rmoutil, i oděv, který býval můj, a budu od této chvíle říkat jen: Otče náš, jenž jsi na nebesích – a ne otče Petře Bernardone.« Při tom se ukázalo, že Boží muž nosil pod barevnými rouchy žiněný kající šat.

Pak povstal jeho otec a pln bolesti i hněvu vzal peníze i šaty a odešel. Všichni, kdo při tom byli, horšili se na něho, že svému synu ani ten šat nenechal. Nad Františkem pak byli dojatai k slzám. Biskup, který mu viděl do duše a obdivoval jeho nadšení a statečnost, sevřel ho do náruče a přikryl ho svým pláštěm. Chápal, že se chová podle Boží vůle, a viděl, že skutek má velký význam. Stal se mu tedy od té chvíle ochráncem, rádcem i přítelem a vedl ho i zahrnoval vroucí láskou.

7. kapitola

*O tom, jak namáhavě opravoval František kostel
svatého Damiána, i jak začal přemáhat sebe tím,
že si vyžebraval almužnu*

1420 21. Když se Boží sluha František všeho, co je z tohoto světa, vzdal, rozjímal o Boží moudrosti, pohrdal životem a oddal se Boží službě, jak nejlépe dovedl. Žil u sv. Damiána v radosti. Udělal si jakýsi poustevnický šat a kněze u kostela povzbuzoval stejně, jako jeho povzbuzoval biskup. Pak začal chodit po ulicích i náměstích, chválil Boha a počínal si jako opojený Duchem Božím. Když skončil chvály Pána, začal žebrať o kameny na opravu zmíněného kostelíčka a volal: »Kdo dá jeden kámen, dostane jednu odměnu, kdo dá dva, bude mít stejně odměn.« Mnoho takových

prostých slov říkal v zápalu své duše. Ač byl nevzdělaným prostáčkem, přece byl Bohem vyvolen. Nemluvil slovy lidské moudrosti, nýbrž Boží prostoty.

- 1421 Mnozí se mu smáli, měli ho za blázna, jiní však, pohnuti zbožnou úctou, byli dojati až k slzám, když vzpomínali, jak rychle přešel z velké nevázanosti a světské marnivosti k takovému opojení láskou Boží. Ale František o posměch nedbal a Bohu vroucím srdcem děkoval.

Bylo by třeba dlouho vyprávět a nebylo by snadné vypsat námahy jeho práce na díle, které si předsevzal. Ač byl doma jemně vychován, nosil na vlastních ramenou kameny, úžasně se pokořuje v Boží službě.

- 1422 22. Když kněz u kostelíka viděl jeho dřinu, jak pro Boha pracuje až nad síly, ač sám chudý, postaral se mu o silnější stravu. Věděl totiž, jak vybraně předtím ve světě žil. Jak Boží muž později vyznal, rád jedl vybrané a to, co mu nechutnalo, nejedl. Když však jednou zahlédl, že pro něho kněz zvlášť vaří, řekl si: »Což najdeš všude, kam přijdeš, tak hodného kněze, který by s tebou jednal tak laskavě? To není život žebráka, který sis zvolil! Chudý musí chodit dům od domu a sbírat zbytky různých jídel. Tak musíš žít dobrovolně z lásky k tomu, který se chudý narodil, chudě na světě žil, nahý a chudý visel na kříži a byl pohřben v cizím hrobě.«

Proto vzal jednoho dne džbán, šel do města a prosil o almužnu dům od domu. Když pak dával do brašny zbytky jídel, mnozí, kdo věděli, jak pohodlně byl dříve živ, divili se, jak rychle se změnil k takové pokoře a pohrdání sebou. Když pak chtěl ta jídla smíchaná v jakousi kaši jíst, roztrásl se odporem, protože něco takového nejen nebyl zvyklý jíst, ale ani dívat se na to. Přemohl se však, dal se do jídla a brzy se mu zdálo, že ani dříve tak dobře nejedl. Jásal tedy v srdci Pánu, že jeho slabé a udřené tělo dokáže snést pro Pána radostně tolik drsného a těžkého. Také proto děkoval Bohu, že mu hořkou věc změnil ve sladkou a že ho tak posiluje. Prosil pak kněze, aby mu příště už žádná jídla nepřipravoval ani neopatřoval.

- 1423 23. Když ho otec vídal tak ošuntělého, byl pln bolesti. Vroucně ho miloval, vyhýbal se mu, ale přece mu ho bylo líto, když viděl, jak udřené a bědné je jeho tělo. Přesto však, kde se s ním setkal, nadával mu. Když Boží muž slyšel otcovo zlořečení, zvolil si za otce jednoho ubohého žebráka a řekl mu: »Chod' za mnou. Budu ti dávat část almužny. A až uslyšíš, že mi můj otec zlořečí, a já ti řeknu: Otče, budeš mi žehnat, pokřizuješ mne a budeš mi dobrořečit místo něho.« A když mu jednou ten žebrák žehnal, řekl Boží

muž otci: »Nemyslíš, když mi stále zlořečíš, že mi Bůh může dát otce, který mi žehná?«

Nakonec mnozí, kdo se mu dříve vysmívali, když poznali, jak trpělivě všechno snáší, žasli nad ním.

1424 Když se jednou v zimě ráno modlil, oděn jen v cáry, šel kolem něho rodný bratr a komusi posměšně říkal: »Řekni Františkovi, aby mi prodal aspoň kapku svého potu: pohled', jak je zpocen!« Když to Boží muž uslyšel, proniknut spásnou radostí, francouzsky odpověděl: »Svůj pot prodám velmi draze Pánu.«

1425 24. Když dokončil opravu toho kostela, toužil, aby v něm stále hořela světla. Šel proto po městě žebrať olej. Když přišel k jednomu domu, viděl, že se tam lidé scházejí ke hře, a proto se styděl prosit je o almužnu. Hned se však upamatoval, že nejedná správně. Rozběhl se k hráčům, vyznal jim svou vinu a pro lásku Boží je francouzsky prosil o almužnu na olej pro ten kostel.

1426 Když na opravě kostela pracoval, radostně francouzsky na mimojdoucí volával: »Pojďte a pomozte mi opravit kostel svatého Damiána, který jednou bude klášterem paní, jejichž pověsti i životem bude v celé církvi oslaven náš nebeský Otec!« Hle, jak prorocky předpověděl budoucí věci! Neboť to je skutečně to svaté místo, kde byl blaženým Františkem později založen slavný a vznešený řád Chudých paní, asi po šesti letech od jeho obrácení. Jejich podivuhodný způsob života a slavný řád byl potvrzen rozhodnutím Apoštolského stolce, za svaté paměti pana papeže Řehoře IX., který byl tehdy, když František prorokoval, ostijským biskupem.

8. kapitola

*Jak slyšel Kristovy evangelní rady, pochopil je,
změnil vnější šat a uvnitř i zevně oblékl nové roucho dokonalosti*

1427 25. Blažený František dokončil opravu kostelíka svatého Damiána. Dosud nosil poustevnický šat, v ruce hůl, na nohou obuv a byl opásan řemenem. Jednoho dne však při mši slyšel slova, která kdysi řekl Kristus svým učedníkům, když je posílal kázat. Aby na cestách nenosili zlato, stříbro, ani měšec, ani hůl, ani obuv, ani dvě sukně. Když si ta slova nechal vyložit knězem a pochopil je, zvolal radostně: »To se budu snažit plnit ze všech sil!«

Protože si dobře pamatoval všechno, co slyšel, začal to všechno bez váhání uskutečňovat. Ihned se vzdal všeho, co nezbytně nepotřeboval, a od té chvíle už neužíval ani hůl, ani obuv, ani mošnu. Sešil si hábit ošuntělý a hrubý, řemen zahodil a opásal se provazem. Doslova, ze srdce plnil, co mu nové hnutí milosti přikazovalo: stal se hlasatelem evangelních dokonalostí a prostými slovy začal veřejně kázat pokání. Jeho slova pak nebyla prázdná ani směšná; plná síly Ducha svatého pronikala až na dno duší, takže posluchače mocně uchvacovala a plnila úžasem.

- 1428 26. Jak František později dosvědčil, z Božího zjevení se naučil tomuto pozdravu: »Pán ti uděl pokoj!« A proto při každém kázání posluchače pozdravoval těmito slovy. A je podivné, a je to zázrak, že už před svým obrácením měl jakéhosi předchůdce a hlasatele tohoto pozdravu. Byl to jakýsi člověk, který chodil po Assisi a zdravil: »Pokoj a dobro, pokoj a dobro!« A mezi lidem se věří, že jako měl Jan oznámit Krista a odešel, když Kristus začal kázat, tak i ten člověk jako druhý Jan předcházal svatého Františka a zvěstoval pokoj. A když František přišel, už se neobjevoval.

Muž Boží František, proniknut prorockým duchem, podle prorokových slov začal po řečeném muži sám hlásat pokoj a kázat spásu. Na jeho spásitelné rady mnozí, kdo odpadli od Krista a vzdálili se spásy, smířovali se pravým mírem.

- 1429 27. Když pak lidé poznali pravdu prostého učení i života svatého Františka, dva roky po jeho obrácení, začali ho někteří mužové následovat v pokání a žít s ním v témže rouchu i způsobu života, když předtím rozdali své jmění.

- 1430 Prvním z nich byl bratr Bernard, svaté paměti. Přemýšlel o vytrvalosti a horlivosti blaženého Františka ve službě Boží. Viděl, jak namáhavě opravuje zborčené kostely a přitom žije nesmírně přísně. Vzpomínal, jak pohodlně si sám žil ve světě. Pak se rozhodl, že svůj majetek rozdá chudým a že se rouchem i životem přidá k Františkovi. Jednoho dne přišel proto tajně k muži Božímu, otevřel mu své srdce a smluvil s ním, že ho jednou večer navštíví.

Když to uslyšel blažený František, děkoval Bohu. A protože dosud neměl druhá, velmi se z toho radoval, že byl pan Bernard tak dobrým mužem.

28. Stanovený večer přišel tedy k jeho domu pln radosti a zůstal u něho celou noc. Pan Bernard mu mezi jiným pravil: »Kdyby měl někdo od svého Pána mnoho věcí, po léta by je držel, ale pak už by je držet nechtěl, co

nejlepšího s nimi udělat?« A blažený František mu řekl, že by byl povinen vrátit je pánu, od něhož je přijal. Nato pan Bernard: »Nuže, bratře, všechny své pozemské statky hodlám rozdat z lásky k Bohu a Pánu Ježíši, který mi je svěřil, tak, jak mi poradiš.« Svätý muž odpověděl: »Časně ráno půjdeme do kostela a skrze evangelium se budeme tázat, čemu náš Mistr učil své učedníky.« Ráno tedy vstali a ještě s jedním, který se jmenoval Petr a také chtěl být bratrem, šli do kostela sv. Mikuláše na assiském náměstí, aby se pomodlili. Protože byli lidé prostí a nedovedli najít slova evangelia o zřeknutí se světa, prosili vroucně Pána, aby jim ukázal svou vůli, jakmile poprvé otevrou knihu evangelií.

- 1431 29. Po modlitbě vzal blažený František zavřenou knihu, poklekl před oltář, otevřel ji a při prvním čtení padl jeho zrak na tuto radu Páně: »Chceš-li být dokonalý, prodej všechno, co máš, dej to chudým a budeš mít poklad v nebi.« Blažený František se z toho velmi zaradoval a děkoval Bohu. Jako pravdivý ctitel Trojice však chtěl, aby to bylo potvrzeno trojím svědectvím, a proto knihu otevřel třikrát. Při druhém otevření padl jeho zrak na tato slova: »Neopatřujte si ani zlato, ani stříbro, ani mědi do svých opasků, ani mošnu na cestu, ani dvou sukní, ani obuv, ani hůl.« Při třetím pak na tato slova: »Chceš-li za mnou přijít, zapři sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mne.«

Při každém otevření knihy poděkoval blažený František Bohu, že třikrát povzbudil jeho rozhodnutí a přání, které tak dlouho nosil v srdci, a panu Bernardovi a Petrovi řekl: »Bratři, tohle je náš život a naše řehole – i těch, kdo se budou chtít k nám připojit. Jděte tedy, a jak jste slyšeli, jedněte!«

- 1432 Pan Bernard, který byl velmi bohatý, odešel, prodal vše, co měl, rozdál mnoho peněz, které za majetek dostal, místní chudině.

Když všechno rozdali, oba si oblékli hábit, který svätý muž před nedávnem přijal, když odložil poustevnický šat, a začali s ním žít podle způsobu svätého evangelia, jak jim ukázal Pán. Proto svätý František ve své závěti napsal: »Sám Pán mi zjevil, že mám žít po způsobu svätého evangelia.«

9. kapitola

*Jak byl povolán bratr Silvestr a o vidění, které měl,
než do řádu vstoupil*

1433 30. Když pan Bernard rozdával svůj majetek chudým, byl svatý František s ním a pozoroval mocné skutky Boží a v srdci oslavoval a chválil Pána. Tu se objevil nějaký kněz, jménem Silvestr, od něhož kdysi koupil kameny na opravu kostelíka svatého Damiána. Když viděl, kolik peněz se rozdává žebrákům, rozpálen ohněm lakoty, osopil se na Františka: »Nezaplatil jsi mi řádně za kameny, které jsem ti kdysi prodal!« Když František, který bohatstvím pohrdal, slyšel jeho nespravedlivé reptání, přistoupil k panu Bernardovi, sáhl mu do kapsy, vytáhl hrst peněz a dal je Silvestrovi se slovy: »Už máte správně zaplacen, velebný pane?« Ten odvětil: »Už je to v pořádku« – a s radostí se vrátil domů s penězi.

31. Za pár dní však, z Božího vnuknutí, začal o jednání svatého Františka přemýšlet. A řekl si: »Jaký jsem bídák! Jsem stařec a ještě se pachtím po časných věcech, a ten mladík jimi pro lásku Boží pohrdá a hrozí se jich.«

1434 V noci pak ve snu viděl ohromný kříž, který sahál až k nebi. Jeho pata vycházela z Františkových úst a jeho ramena sahala od jednoho konce světa ke druhému. Když se probudil, bylo mu jasné, že František je pravým přítelem a služebníkem Krista a že řád, který založí, brzy se rozšíří po celém světě. A tak se počal bát Boha, začal konat pokání, brzy vstoupil do Františkova řádu, svatě v něm žil a slavně skončil.

1435 32. Když měl Boží muž František ty dva bratry, jak jsme vypravovali, ale neměli dům, kde by bydlili, odešli k jednomu chudičkému kostelíčku, kde se říkalo »U svatě Marie na částce« (Porciunkule). Tam si vystavěli chýši a nějaký čas tam spolu žili.

Zanedlouho sem přišel za nimi jeden assiský občan jménem Jilji a uctivě, na kolenou, muže Božího prosil, aby ho přijal do svého společenství. Když Boží muž viděl jeho věrnost a oddanost, i že je schopen přijmout od Pána, jak se později skutečně ukázalo, mnoho milostí, s radostí ho přijal.

Tito čtyři druhové se pak s radostí svatého Ducha takto rozešli, aby mohli lépe působit:

1436 33. Blažený František šel s bratrem Jiljím do Marky ankonské, druží dva šli jinam. Cestou do Marky se radovali v Pánu, svatý muž zvučně vyzpěvoval francouzské písně a chválil a velebil dobrotivost Nejvyššího.

Jejich radost byla tak veliká, jako by našli veliký poklad na evangelním poli Paní Chudoby. Ji si zamilovali, a proto radostně pohrdali časnými statky. Svatý muž řekl Jiljímu: »Náš řád bude podoben rybáři, který spustil do vody síť a zahrnul množství ryb. Malé pak hodí zpět do vody a velké vybere do nádob.« Tak prorokoval o rozšíření řádu. Ač František lidu dosud plně nekázal, přece chodil po městech a podhradích a všechny nabádal, aby Boha milovali, báli se ho a káli se ze svých hříchů. Bratr Jiljí posluchače napomínal, aby Františkovi věřili, že jim dobře radí.

- 1437 34. Posluchači říkali: »Jací jsou to kazatelé?« Láska k Bohu a bázeň Boží totiž tehdy jako by všude zanikly a cesty kajcnosti upadly v zapomnutí, ba pokládali je za hloupost. Protože tělesná rozkoš, touha po majetku a pýcha života rozmohly se tolik, že se zdálo, jako by byl celý svět ponořen do tohoto trojiho zla. Proto byla mínění o těchto evangelních mužích různá: jedni říkali, že jsou potrhli nebo opilí, druzí však říkali, že takto nemohou mluvit z potrhlosti. Jeden posluchač usoudil: »Buď se přidali k Pánu z velké křesťanské dokonalosti, nebo jsou to blázni, protože jejich život je k zoufání: málo jedí, chodí bosí a oblečení jsou v ubohé cáry.«

Když posluchači viděli jejich způsob života, byli otřeseni, ale nikdo je dosud nenásledoval. Dívky před nimi zdaleka utíkaly, aby se nenakazily jejich potrhlostí a hloupostí. Když tedy obešli tu krajinu, vrátili se zpět ke kostelíku Panny Marie.

- 1438 35. Po několika dnech k nim přišli jiní asisti muži: Sobotník, Černíček a Jan »v klobouku«. Prosili svatého Františka, aby je přijal za bratry. A on je pokorně a laskavě přijal. Když pak ve městě prosili o almužnu, málokdo jim něco dal. Spíš je odbývali a říkali, že své statky rozdali, aby tyli z druhých. A tak trpěli velkou nouzí. Také jejich příbuzní je pronásledovali, jiní měšťané se jim smáli jako bláznům a hlupákům, protože tehdy nikdo nerozdával své statky, aby pak začal chodit po domech žebrot. Assiský biskup, k němuž František chodíval na radu, dobrotvě ho přijal, ale namítal: »Váš život se mi zdá velmi tvrdý a drsný, protože nechcete mít žádné statky.« A František mu odpovídal: »Kdybychom měli statky, pane, museli bychom mít zbraně ke své ochraně, protože z bohatství vznikají spory a hádky, a láska k Bohu i bližnímu se tím umenšuje. Proto na tomto světě nechceme mít statky.« A biskupovi se tato Františkova odpověď velmi zamlouvala. Tak pohrdl pomíjějícími věcmi – zvláště pak penězi – že ve svých řeholích chudobu velmi doporučoval a všechny bratry před penězi varoval.

1439 Několik řeholí napsal a vyzkoušel, než napsal tu, kterou pak zanechal bratřím. V jedné z nich o pohrdání penězi napsal: »Mějme se tedy na pozoru, když jsme opustili všechno, abychom pro takovou maličkost neztratili nebeské království. Nalezneme-li někde peníze, nestarejme se o ně víc než o prach, který šlapeme nohama.«

10. kapitola

*Jak svým šesti druhům předpověděl co je potká,
až půjdou světem*

1440 36. Blažený František, osvícen milostí Ducha svatého, zavolał kdysi svých šest bratří a řekl jim, co je potká: »Nejmilejší bratři! Nezapomínejme, že nás Bůh nepovolal jen proto, abychom spasili sebe, nýbrž ke spáse mnohých! Máme chodit světem a vybízet všechny národy příkladem i slovem, aby se kály z hříchů a pamatovaly na Boží přikázání. A nebojte se, že se zdáte malí, opovržení a hloupí! Pevně a prostě hlásejte pokání a důvěřujte v Pána, který přemohl svět, že jeho Duch mluví skrze vás a ve vás! Napomínejte všechny lidi, aby se k němu obrátili a zachovávali jeho přikázání. Najdete lidi věrné, tiché a dobré, kteří vás i vaše slova přijmou s radostí. Ale naleznete – a to častěji – i lidi nevěřící, pyšné a rouhače, kteří vám budou nadávat a odporovat. S těmi pak bojujte tímto způsobem: trpělivě uložte všechno do svých srdcí a pokorně to snášejte!«

1441 37. Pak jim požehnal a oni se rozešli jako Boží mužové a jeho příkazy věrně zachovávali. Když přišli ke kostelu nebo ke kříži, stanuli v modlitbě a zbožně říkali: »Klaníme se ti, Pane Ježíši Kriste, tady i ve všech tvých kostelích po celém světě, a chválíme tě, protože svým svatým křížem jsi vykoupil svět.« Věřili, že všude, kde narazili na kostel nebo kříž, je místo Boží. Kdo je potkal na cestě, velmi se divil, protože nosili jiný šat a vedli jiný způsob života než ostatní lidé a byli podobní zálesákům. Oni však, když vešli do nějakého domu nebo hradu, do osady nebo dvora, zvěštovali pokoj a všechny nabádali, aby se báli Boha a milovali Stvořitele nebe i země a zachovávali jeho přikázání. Někteří je poslouchali rádi, jiní se jim posmívali, mnozí se jich ptali, odkud jsou a z jakého jsou řádu. Ač bylo těžké odpovídat na tolik různých otázek, oni prostě přiznávali, že jsou kajníci z Assisi, neboť neříkali, že jsou řádem jako byly mnišské.

1442 38. Mnozí lidé je měli za podvodníky nebo lenochy a zaháněli je od svých prahů, aby je nevykradli. V mnoha městech byli bezohledně zapuzeni a museli přespát u dveří chrámů nebo domů.

I to se stávalo, že je mali i dospěli zesměšnili, zahrnuli urážkami, svlékli z nich jejich nuzný hábit a nechali je nahé. Oni po vzoru evangelia měli jen jednu suknici a neprosili, aby jim jejich oděv vrátili. Jen když se v někom hnulo svědomí a odcizený šat jim vrátil, radostně jej přijali. Někteří po nich házeli bláto, jiní jim strkali hrací kostky a vyzývali je ke hře. Opět jiní je uchopili za kapuci, přehodili si je přes ramena a nesli je hlavou dolů jako oběšené.

I jiná příkoří jim činili, zlehčovali je a jednali s nimi hrubě, jak se jim jen zlíbilo. Nadto snášeli útrapy z hladu, žízně, mrazu i nahoty. A to všechno trpěli pevně a tiše podle napomenutí svatého Františka. Nemoutili se nad tím a své tupitele neproklínali.

Dva z nich tehdy chodili po Florencii a žebrali, a nemohli najít nocleh. Konečně přišli k jednomu domku, kde v síni stála pec. I řekli si: »Zde bychom mohli přenocovat.« Prosili domácí paní, aby je přijala do domu, ale ona se zdráhala. Proto ji pokorně žádali, aby jim dovolila přespát aspoň u pece. To jim dovolila. Ale vtom přišel její muž, a když je v síni spatřil, rozkřikl se na svou ženu: »Proč jsi těmto lotrům dovolila spát v našem domě?« Paní se omlouvala, že je nechtěla přijmout do pokoje, ale že jim vykazala aspoň síň, kde nemohou nic ukrást, leč několik polen. Muž nedovolil, aby jim půjčila i jen pokrývku, ač byl tuhý mráz: pokládal je za zloděje a lupiče. Tu noc, když si jen skrovně odpočinuli u vychladlé pece, zahřívání jen Boží láskou a přikrytí jen pokrývkou Paní Chudoby, brzy vstali a šli do blízkého chrámu na jitřní.

1443 39. Z rána šla do toho chrámu i ona žena, a když viděla bratry pohřížené do vroucí modlitby, řekla si: »Kdyby byli tito lidé lotři nebo zloději, jak myslil můj muž, netrvali by tak dlouho na modlitbách.« A než domyslila, rozdával jeden muž jménem Guido žebrákům, kteří seděli v kostele, almužnu. Když přišel k bratrům, dával jim peníze jako ostatním chudým. Oni však odmítli a nechtěli je přijmout. On jim řekl: »Proč nechcete peníze, když jste chudí?« Bratr Bernard odpověděl: »Jsme opravdu chudí, ale naše chudoba nám není tak těžká, jako jiným chudým, protože jsme se chudými stali dobrovolně, z lásky k Bohu, jehož radu plníme.« I podivil se tomu ten muž a ptal se, jestli někdy měli majetek. A tu uslyšel, že z lásky k Bohu všechno rozdali chudým. Takto mu odpověděl bratr Bernard, druhý po svatém Františku, o němž jsme dnes přesvědčeni, že byl

velmi svatým Otcem: on první přijal radostně hlásání pokoje a pokání za své poslání a následoval světce Božího, když prodal všecko, co měl, podle evangelní rady rozdal chudým a v nejsvětější chudobě vytrval až do konce... Když toto zmíněná žena viděla, zvala je laskavě a plna ochoty do svého domu a nabízela jim pohostinství. Oni ji však pokorně odpovíděli: »Pán Bůh ti odplat' za tvou dobrou vůli!« A když zmíněný Guido slyšel, že bratři nemohli nalézt útulku, uvedl je do svého domu a řekl jim: »Zde máte připraveno přístřeší od Pána. Zůstaňte tu, jak dlouho chcete!« Oni poděkovali Pánu a zůstali u něho několik dní. Příkladem i slovem ho vzdělávali v Boží bázni, takže později mnoho ze svých statků rozdal chudým.

1444 40. Guido jednal s bratry s velkou úctou, ale jiní jimi pohrdali. Lidé vysokého i nízkého postavení se jim vysmívali, týrali je a dokonce z nich strhovali chudičky oděv. Boží služebníci pak byli bez oděvu, protože podle evangelního ideálu měli jen jedno oblečení. Vedle toho také nepožadovali náhradu za to, co jim lidé vzali. Jestli však ti, kdo je obrali, jati soucitem sami od sebe jim vraceli hábit, přijímali jej velmi rádi.

Někteří po nich házeli blátem, jiní jim vnucovali do rukou kostky a zvali je, aby si zahráli. Další je ze zadu brali za kapuci a vlékli je jako pověšené na svých zádech. Tyto a podobné zlomyslnosti jim dělali, protože je považovali za lidi tak ubohé, že si s nimi mohli dělat, co chtěli.

Spolu s hladem a žízní, chladem a nahotou trpěli trápeními a souženími všeho druhu. Všechno však snášeli s neochvějnou trpělivostí, jak je František napomínal. A nenechávali se sklíčit smutkem, ani zraňovat nelibostí. Ani zle neodpovídali těm, kdo je ponižovali a týrali. Naopak, jako dokonalí evangelní lidé, kterým se dostalo příležitosti uskutečnit velké duchovní věci, jásali v Pánu a velmi se radovali z toho, že se ocitají v tak tvrdých zkouškách.

Věrní slovu evangelia svědomitě a horlivě se modlili za ty, kdo je pronásledovali.

11. kapitola

*Jak František přijal další čtyři bratry a o vroucí lásce,
kterou se první bratři milovali, jak pilně pracovali,
modlili se a dokonale poslouchali*

1445 41. Když lidé viděli, jak jsou bratři i při svých útrapách plni nadšení, jak pečlivě trvají na modlitbách, že nepřijímají peněz, ani je nenosí, a jak se milují bratrskou láskou, po níž lidé poznávají, že jsou pravými učedníky Páně, mnozí k nim přicházeli s kajícím srdcem a prosili je za odpuštění, že je tak uráželi. A oni jim ze srdce odpouštěli se slovy: »Bůh vám buď milostiv.« A spasitelně je napomínali. Jiní prosili, aby je přijali mezi sebe, a protože první bratři měli od svatého Františka dovoleno, že smějí do bratrstva přijímat nové členy, několik jich přijali a ve stanovený čas se vrátili k Panně Marii u Porciunkuly. Když se sešli, byli plni radosti a veselí, takže se zdálo, že na všechno, co od zlých lidí vytrpěli, zapomněli.

1446 Snažili se denně vroucně modlit, svými rukama pracovali, aby zapudili jakoukoli zahálku, nepřítelkyni duše. O půlnoci vstávali a vroucně se modlili se slzami a vzdechy. Milovali se srdečnou láskou a jeden druhému sloužil a krmil jej jako matka svého milovaného jedináčka.

Tak velikou lásku měli, že se jim zdálo snadné i své tělo vydat na smrt nejen pro Kristovu lásku, ale i pro spásu duše nebo blaho spolubratří.

1447 42. Tak šli kdysi spolu dva bratři a potkali nějakého zuřivého blázna, který po nich začal házet kamením. Když jeden bratr viděl, že kamení míří na druhého, zastínil ho svým tělem, aby ho chránil, nedbaje toho, že sám bude zraněn. Pro lásku, kterou se milovali, byli jeden za druhého ochotni obětovat i život.

1448 Byli tak pevně zakořeněni a založeni v lásce, že jeden druhého ctil jako svého otce a pána. Ti, kdo nad druhé vynikali úřadem představenství nebo nějakou předností, platili za nižší a prostší jiných. Všichni žili radostně v poslušnosti, oddaní ochotně představenému. A nesoudili ho, je-li dobrý, či špatný: vše, co přikazoval, uznávali za vůli Boží, a proto jim bylo plnění příkazů příjemné a snadné. Tělesných žádostí se zdržovali, druh druhu nesoudili ani nešpehovali a chránili se, aby jeden druhého neurazil.

1449 43. A když se někdy stalo, že jeden o druhém prohodil slovo, které by ho mohlo urazit, vyčítalo mu svědomí tolik, že neměl pokoje, dokud se ze své viny nevyznal, nevrhl se na zem a nenechal si šlápnout na ústa nohou uraženého bratra. Zdráhal-li se uražený bratr na ústa mu šlápnout, tu, když

byl bratr, který urazil, představeným, rozkázal mu, aby to učinil. Když byl podřízený, prosil představeného, aby šlápnout přikázal. Tak se snažili žít bez jakéhokoli nedorozumění či zlomyslnosti a zachovávali mezi sebou dokonalou lásku. Proti chybám se snažili stavět jim protivné ctnosti a v tom všem je podporovala milost Pána Ježíše Krista.

1450 Také si nic nepřisvojovali, ale knihy a jiné darované věci užívali společně podle podání apoštolů. Ač mezi nimi vládla pravá chudoba, přece byli velkomyslní a štědrí ve věcech, které jim Pán udělil. S radostí a z lásky k němu z mála rozdílili všem prosícím, zvláště žebrákům.

1451 44. Když potkali žebráky, kteří o něco prosili pro lásku Boží, a oni neměli nic, co by jim dali, dali jim prostě kus svého oděvu, ať byl jakkoli chudičky. Někdy jim dali kapuci, kterou odřízli od hábitu, jindy rukáv, aby naplnili slovo evangelia: »Dejte almužnu!«

Jednoho dne přišel ke kostelíku Panny Marie nějaký chudšas a prosil o almužnu. Byl tam plášť, který nosival jeden bratr, dokud žil ještě ve světě. Když mu svatý František řekl, aby jej tomu žebrákovi dal, dal mu jej ihned a s radostí. A protože ten bratr dal dar tak uctivě a zbožně, zdálo se mu, že almužna se vznáší do nebe, a pocítil v srdci velikou radost.

1452 45. Když k nim přišli lidé bohatí, přijímali i ty s radostí a snažili se je laskavě odvrátit od zlých cest a povzbudit k pokání.

1453 Pečlivě dbali toho, aby je neposlali do jejich otčiny, aby nepřišli do styku se svými příbuznými. Zachovávali tak prorokovo slovo: »Stal jsem se vyhoštěncem svým bratřím a cizincem synům své matky.«

1454 Z chudoby měli radost, protože po bohatství netoužili a věcmi, které pomíjejí, pohrdali. Byli jini než ti, kteří po nich touží a kteří milují tento svět. Zvláště však nenáviděli peníze a šlapali po nich jako po prachu a pohrdali jimi jako oslím lejnem. Tak je tomu naučil světec. Neustále se radovali v Pánu, protože je nic nemohlo zarmoutit. Čím více se totiž vzdalovali světu, tím úžeji přilnuli k Pánu. Protože kráčeli po cestě kříže a po stezkách spravedlnosti, dovedli odstraňovat překážky z úzké cesty pokání a evangelní přístnosti, aby byla jejich následovníkům cestou přímou a bezpečnou.

12. kapitola

*Jak šel s jedenácti bratry k panu papeži,
aby mu oznámil své úmysly a jak si dal potvrdit pravidla, která napsal*

1455 46. Když svatý František viděl, že bratři rostou zásluhami i počtem, když jich měl už jedenáct, dokonalých mužů, kteří smýšleli jako on, řekl jim jako dvanáctý: »Bratři, pozoruji, že nás milosrdný Bůh zamýšlí rozmnožit. Proto půjdeme ke své Matce, svaté římské církvi, a nejvyššímu knězi oznámíme, co Pán skrze nás počal působit, abychom podle jeho vůle a rozkazů pokračovali v tom, co jsme začali.« Když s jeho řeči bratři souhlasili, vydali se s ním na cestu k papežskému dvoru. Svatý František pak navrhl toto: »Zvolme si jednoho za vůdce, aby nám byl jako zástupce u Ježíše Krista. Kamkoli půjde, půjdeme i my a kdekoli přijme pohostinství, přijmeme i my.« Zvolili si tedy bratra Bernarda, prvního po svatém Františku a zachovali Otcův rozkaz.

Ihned s radostí vyšli, cestou mluvili slova Páně, nehovořili o ničem jiném, než co bylo ke slávě a chvále Boží a ku prospěchu duší. Velmi často se modlili. Pán sám jim upravoval útulky a pečoval, aby se jim dostalo vždy potřebného.

1456 47. V Římě se setkali s asiským biskupem, který je radostně přijal, protože Otce i bratry ctil zvláštní úctou. Protože však nevěděl, proč přicházejí, znepokojil se z obavy, aby neopustili svůj rodný kraj, kde tak dobře působili. Velmi se radoval, že má ve svém biskupství takové muže, od jejichž života a mravů čekal mnoho a dobrých plodů. Když však uslyšel, proč přišli, zaradoval se a slíbil, že jim bude radit i pomáhat.

1457 Znal se se sabinským kardinálem Janem od svatého Pavla, který byl plný Boží milosti a velmi nakloněn všem, kdo Bohu sloužili. S ním si promluvil o životě svatého Františka a jeho bratří a nadchl jej tak, že zatoužil poznat světce osobně. Když slyšel, že jsou v Římě, dal je vyhledat a velmi uctivě a laskavě je přijal.

48. U pana kardinála bydleli několik dní a svatými řečmi i příkladem ho povzbuzovali tak, že se přesvědčil o tom, jak z jejich skutků září to, co o nich slyšel vypravovat. Pokorně se doporučil jejich modlitbám a prosil je o tu zvláštní milost, aby ho měli za svého bratra. Když od Františka zjistil, proč do Říma přišli, nabídl se, že mu bude u papežského dvora prostředníkem. Opravdu tam hned šel a papeži Inocencovi III. řekl: »Našel jsem velmi dokonalého muže, který chce žít podle svatého evangelia a ve všem je následovat. A jsem přesvědčen, že jím Pán zamýšlí obnovit

víru svaté církve po celém světě.« Papež se tomu podivil a kardinálovi nařídil, aby k němu Františka uvedl.

1458 49. Druhého dne tedy kardinál Františka papeži představil a František mu oznámil svůj záměr. Papež, který měl dar bystrého rozeznávání, se záměrem souhlasil a svatému muži poželhal se slovy: »Bratři, jděte s Pánem Bohem, a jak vám bude vnukat, kažte lidem pokání. A až vás všemohoucí Bůh rozmnoží počtem i milostmi, sdělte nám to, a my vám povolíme více a bezpečněji vám svěříme důležitější věci.«

Papež se však chtěl přesvědčit, zda to, co povolil a ještě chtěl schválit, je podle vůle Boží. Proto Františkovi a jeho druhům před odchodem řekl: »Synáčkové, váš život se nám zdá příliš tvrdý a přísný. Jsme přesvědčeni, že jste tak horliví, že o vás nepochybujeme. Musíme však také uvážit, zda nebude takový způsob života příliš přísný těm, kteří půjdou za vámi.« Když však viděl jejich pevnou vůli a jak jsou nadějí pevně zakotveni v Kristu, takže se od své horlivosti nenechávají odradit, řekl Františkovi: »Synu, jdi a pros Boha, aby ti zjevil, zda to, co hledáte, pochází od něho, abychom po poznání Boží vůle mohli tvé tužby plně schválit.«

1459 50. Když se pak blažený muž modlil k Bohu, jak mu papež radil, promluvil k němu v duchu Pán v podobenství: »Jedna chudá, ale krásná žena bydlela na poušti. Náhodou ji tam objevil mocný král a uchvácen její krásou zatončil pojmut ji za manželku, aby s ní zplodil krásné syny. Uzavřel s ní tedy manželství a narodilo se jim mnoho synů, kteří žili na poušti z královských příjmů. Když dorostli, řekla jim matka: „Děti, nestyďte se za svou chudobu! Jste syny krále. Jděte k jeho dvoru a on vám dá vše, co potřebujete.“

Když přišli ke králi, žasl nad jejich krásou a poznal v nich svou podobu. Tázal se: „Čí jste, děti?“ A když řekli, že jsou syny chudé ženy z pouště, objal je král s velikou radostí a řekl: „Nebojte se, jste mými syny! Když u mého stolu jedí lidé cizí, budete jíst i vy, kteří jste moji podle zákona.“ A hned té ženě vzkázal, aby poslala všechny své syny ke dvoru na vychování.« Toto viděl František, když se modlil, a také poznal, že tou chudou ženou je on sám.

1460 51. Po modlitbě se ohlásil u papeže a vyličil mu podobenství, které mu Pán ukázal. Právil: »Já jsem, pane, tou chudou ženou, kterou si Pán zamiloval, kterou pro své milosrdenství ozdobil a s níž zplodil zákonité syny. A Král králů mi slíbil, že všechny syny, které skrze mne zplodí, bude také živit, protože živí-li cizí, vlastní živit musí. Uděluje-li hříšníkům časné statky proto, že miluje všechny své potřebné děti, čím radostněji bude živit ty,

kdo žijí upřímně podle evangelia. Těm musí dát obživu odměnou za jejich námahy.«

Když papež podobenství slyšel, podivil se, protože předtím, než k němu František přišel, viděl ve snu, jak se Lateránská bazilika svatého Jana řítí a jak ji svými rameny podpírá nějaký nepatrný a opovržený mnich. Když se strachem probudil, začal uvažovat o tom snu, protože byl moudrým a opatrným mužem. Když pak k němu po několika dnech svatý František přišel a projevil své přání řeči svatého evangelia, k jehož dokonalému zachovávaní směřoval celým svým srdcem, když viděl jeho nadšení pro Boží lásku, pomyslel si: »Toto je opravdu ten mnich, který podepře a posílí Boží církev.« I objal ho a schválil mu řeholi, kterou napsal. A dal jemu a jeho bratřím dovolení kázat všude pokání. Dovolení ke kázání měli kazatelé dostávat od svatého Františka. Totéž později schválil i mezi svými poradci.

1461 52. Když tedy toto všechno bylo povoleno, poděkoval svatý František Bohu – a papeži – na kolenou pokorně a uctivě slíbil poslušnost a úctu. Ostatní bratři pak na rozkaz papeže slíbili poslušnost a úctu Františkovi. Pak jim nejvyšší kněz požehnal, pomodlili se na hrobech apoštolů, dostali postřižiny – což zařídil kardinál, protože chtěl, aby všech dvanáct bylo přijato do duchovního stavu.

1462 53. Pak opustil Boží muž s bratřími Věčné město a odešel do širokého světa pln radostného údivu, že se mu jeho záměry tak hravě zdařily. Jeho naděje a důvěra ve Spasitele den ze dne rostly, protože Spasitel už předtím mu zjevil, co se stane. Předtím totiž, než mluvil s papežem, když jednoho dne spal, zdálo se mu, že jde cestou, u níž stál košatý, krásný, veliký a vysoký strom. František k němu došel, zastavil se v jeho stínu a podívoval se jeho výšce i kráse. A tu náhle vyrostl sám do takové výše, že se pohodlně dotýkal rukama vrcholku stromu a bez námahy jej ohýbal na zem. A skutečně se tak stalo: papež Inocenc, který v církvi vyrostl jako vznešený, krásný a mohutný strom, naklonil se tak laskavě k Františkově žádosti a prosbě.

13. kapitola

*Jak svatý František účinně kázal, o prvním klášteře,
který vystavěl, a jak tam bratři bydleli a odtud se rozcházeli*

1463 54. Od té doby chodil František městy a podhradími a ještě hojněji a dokonaleji než dříve kázal – ne přesvědčivými slovy lidské moudrosti, nýbrž učením a mocí Ducha svatého zvěstoval Boží království. Byl pravdivým kazatelem, potvrzeným Apoštolským stolicem. Neužíval však lichotivých slov, zavrhoval úlisné řečnické ozdoby, protože to, co jiným hlásal slovem, sám nejprve konal skutkem s touhou hlásat jen nejméně pravdu. Protože jeho slova byla pádná a přesvědčivá, od nikoho nenaučená, působila až zázračně: i sečetli a učení lidé k němu v hojném počtu přicházeli, aby ho viděli a slyšeli – jako ke člověku z jiného světa. Mnozí z lidu, urození i prostí, duchovní i světští, začali od toho času následovat Františka nadchnutí Božím vnuknutím: zřekli se světských starostí a slávy a žili pod jeho vedením.

1464 55. Šťastný otec se svými syny bydlil dosud na osamělém místě blízko Assisi v Rivo Torto, kde byla opuštěná chatrč. Bylo tam tak málo místa, že tam mohli bratři jen velmi obtížně sedět nebo spát. Často se jim nedostávalo i chleba – a tu se živili jen řepou, kterou si z nouze tu a tam vyžebřali. Boží muž byl nucen napsat na trámy chýše jména bratří, aby každý své místočko poznal, když se chtěl modlit nebo spát. A to všechno proto, aby hluk a nepořádek na tak těsném a malém místě nerušil usebranost mysli. Jednoho dne, když na tom místě byli bratři pohromadě, přihnal se nějaký sedlák s oslem a rozkřikl se: »Vlez tam, osle, hybaj, ať jim to tu zřídíme!« Otec to zaslechl, postřehl hrubou řeč i zlý úmysl, a protože osel tropil velký hluk a znepokojoval bratry dlicí na modlitbách, řekl jim zarmoucen: »Bratři, Bůh nás nepovolal k tomu, abychom připravovali oslům chlív a aby nás hrubí lidé navštěvovali. Máme lidu kázat cestu spásy a dávat jim spasitelné rady. Proto se musíme připravovat modlitbou a díkůčiněním.«

1465 Opustili tedy tu chýši, která později sloužila za noclehárnu pro malomocné, a odešli ke kostelíku Panny Marie u Porciunkuly, kde si vystavěli přístřeší, než dostali kostelík k užívání.

56. Podle vůle a z vnuknutí Božího dostal blažený František ten kostelík od benediktinského opata z hory Subasio. Později ten kostelík výslovně a velmi vroucně doporučil generálnímu ministru a všem bratřím jako místo, které milovala svatá Panna, jako místo vznešenější nade všechna

místa tohoto světa. Jeho lásku k tomuto místu velmi povzbudilo vidění jednoho bratra, které měl, když byl ještě ve světě. A František tohoto bratra miloval zvláštní láskou a po celý život mu ukazoval upřímnou náklonnost. Když tehdy ten bratr zatoužil sloužit Bohu – a opravdu mu pak v řádu věrně sloužil – viděl ve zjevení, jak jsou všichni lidé ve světě slepi a klečí kolem kostelíka Panny Marie u Porciunkuly se sepjatýma rukama a s tvářemi pozdvíženými k nebi a mocně prosí Pána, aby je osvětil. A také viděl: zatímco se tak modlili, vyšla z nebe veliká zář, sestoupila na ně a všechny osvětila spasitelným světlem. Když se probudil, pevně se rozhodl, že bude sloužit Bohu. Opustil světskou slávu, vstoupil do řádu a zde pokorně a zbožně Bohu sloužil.

14. kapitola

*O kapitule, která se konala dvakrát do roka
v klášteře svaté Marie v Porciunkule*

1466 57. Když blažený František od zmíněného opata získal malý klášter svaté Marie, nařídil, aby se tu dvakrát do roka konala kapitula: o Letnicích a na svátek svatého Michala. O Letnicích se všichni bratři scházeli u Panny Marie, radili se o dokonalejším zachovávání řehole a ustanovovali bratry, kteří měli kázat lidu v cizích zemích. Blažený František je tu napomínal, káral i přikazoval jim, jak uznal za vhodné podle vůle Páně. Ale všechno, co jim říkal slovy, ukazoval nejprve vlastním příkladem a horlivostí.

1467 Bratři představených i těch, kdo byli kněžími u Panny Marie, starších, urozených i bohatých si vážil, chudé však vroucně miloval, cítil s nimi srdečnou soustrast a přál si všem být poddán. Ač byl představeným všech bratří, přece si vždy jednoho z bratří, kteří s ním byli, ustanovil za svého kvardiána a pána a oddaně a pokorně ho poslouchal, aby neupadl do pýchy. Mezi všemi skláněl svou hlavu až k zemi, aby si jednou zasloužil povýšení mezi Boží svaté a vyvolené před božskou tváří.

1468 Neúnavně povzbuzoval bratry k věrnému zachovávání evangelia a řehole, aby s úctou a zbožností přistupovali k liturgickým modlitbám, k církevním ustanovením, aby se horlivě účastnili mše svaté a aby se všemožnou uctivostí adorovali tělo Páně. Přál si, aby měli velkou úctu ke kněžím, kteří vysluhují přesváté svátosti. Kdekoli se s kněžími setkali, museli se před nimi uklonit a políbit jim ruce. Když pak tito kněží seděli

na koni, František požadoval, aby se jim líbaly nejen ruce, ale dokonce i kopyta koně, na němž seděli. Tak se měla prokazovat úcta k posvátné moci, již byli Boží služebníci vybaveni.

1469 58. Také bratry napomínal, aby nikoho nesoudili a neopovrhovali těmi, kdo žijí pohodlně, přepychově a pyšně a vybraně se odívají. Vždyť Bůh je Pánem našim i jejich a může je povolát, a když je povolá, také je může ospravedlnit. Také říkával, aby je bratři ctili jako své pány a bratry, protože bratřími jsou proto, že je stvořil týž Stvořitel, a pány jsou, protože podporují dobré lidi, aby se mohli oddat pokání, když jim udílejí, co potřebují pro tělo. A dodal: »Bratři se mají mezi lidmi chovat tak, aby kdokoli je slyší a vidí, povzbudil se ke chvále nebeského Otce a zbožně ho velebil.« František totiž velmi toužil po tom, aby s bratřími konal hojně takových skutků, z nichž by stoupala Boží chvála. Bratřím říkával: »Zvěstujete-li pokoj ústy, mějte ho více ve svých srdcích! U nikoho nebuďte příčinou hněvu či pohoršení – naopak: všichni, kdo vás vidí, ať se nadchnou vaší mírností, pokojností, laskavostí a milosrdenstvím. Neboť k tomu jsme povoláni, abychom léčili zraněné, obvazovali chromé a napravovali bludy. Mnozí se nám mohou zdát učedníky ďábla, ale jednou budou učedníky Krista.«

1470 59. Laskavý Otec káral také ty bratry, kteří na sebe byli příliš přísní a tvrdě se oddávali bděním, postům a trestání těla. Někteří se totiž tak velice trýznili, že v sobě potlačovali všechna hnutí, i jen nepatrně tělesná, takže se zdálo, že sami sebe nenávidí. Boží muž jim v tom bránil a laskavě je napomínal, i jejich rány obvazoval spásnými napomenutími.

Z bratří, kteří byli na kapitule, se nikdo neopovážil mluvit o světských věcech – rozmlouvali o životě světců a o tom, jak žít lépe a dokonaleji v milosti našeho Pána Ježíše Krista. A když někdo upadl do pokušení, nebo byl nějak zarmoucen, když slyšel sladkou a vroucí mluvu Františkova a viděl jeho kajcnost, byl vysvobozen z pokušení a útrap a došel až zázračné úlevy.

Protože měl František s bratřími soustrast, nemluvil k nim jako soudce, nýbrž jako milosrdný Otec k dětem nebo dobrotivý lékař k nemocným, a dovedl stonat s nemocnými a rmoutit se se zarmoucenými.

Všechny provinilce, zatvrzelce i odbojné káral a spravedlivě trestal.

1471 Po kapitule všem žehnal a rozesílal je do jednotlivých zemí. Kdo z bratří měl Ducha Božího a kazatelskou výmluvnost, ať to byl klerik nebo laik, dával jim dovolení ke kázání. Když jim tedy požehnal, rozcházel se

s velkou vnitřní radostí do světa jako cizinci a poutníci, a měli s sebou jen ty knihy, z nichž říkali hodinky.

Když se setkali s knězem, ať bohatým či chudým, dobrým nebo špatným, vzdali mu pokornou úctu.

60. Když potřebovali nocleh, zůstávali raději u kněží než u světských lidí. Když u kněží nemohli nocovat, snažili se najít nocleh raději u lidí duchovních, zbožných a bohabojných. Ve městech i na vesnicích, kam se chystali jít, často Pán některým bohabojným lidem vnukal, aby jim připravili přístřeší, než si zřídí po městech i vesnicích kláštery.

Pán jim také dával příhodná slova, aby kázali podle okolností i břitce, takže jejich slova opravdu pronikala srdce mladých i starých, takže opouštěli otce, matky i majetek, odcházeli s bratřími a přijímali řeholní roucho. Tehdy byl vskutku na zem poslán rozdělující meč, když mladí vstupovali do řádu a zanechávali své rodiče v jejich hříších. Pak je přiváděli k blaženému Františkovi, aby z jeho rukou přijali pokorně a zbožně řeholní roucho.

1472 Do kláštera však nevstupovali jen mužové: také mnoho panen a vdov bylo jejich kázáním pohnuto – a na jejich radu vstupovaly v městech do klášterů, aby tam konaly pokání. František jim dával některého bratra za dohlázeatele a karatele. Avšak i manželé a manželky, kteří museli zůstat ve světě, oddávali se na radu bratří doma přísnější kajicnosti.

Tak byla církev opravdu obnovena svatým Františkem, dokonalým cítělem svaté Trojice, skrze tři řády, jak to ukázala prvotní oprava tří kostelů. Každý z těch řádů byl po čase Svatou stolicí schválen.

15. kapitola

*O smrti pana Jana, prvního ochránce řádu,
a jak se otcem a ochráncem řehole stal pan Hugolin Ostijský*

1473 61. Ctihodný otec, pan Jan od svatého Pavla, kardinál, o němž jsme už mluvili, který svatému Františkovi dobře radil a ochraňoval ho, ostatním kardinálům život i skutky Otce i bratří vřele doporučil. Kardinálové si tedy muže Božího i jeho bratry velmi oblíbili – a ta oblíba šla tak daleko, že každý chtěl mít u sebe několik bratří – ale ne proto, aby mu sloužili, nýbrž pro jejich svatý život i proto, že k nim bratři lnuli oddanou láskou.

1474 Když pak pan Jan od svatého Pavla zemřel, vnukl Pán jinému kardinálovi, Hugolinovi, který byl ostijským biskupem, aby si Františka s jeho

bratry vroucně zamiloval, aby je chránil a jim pomáhal. A vskutku: měl je tak rád, jako by byl jejich otcem. Ba, měl větší lásku k Božimu muži a bratrům, než je přirozená láska otce k synům. Velmi je v Pánu miloval a chránil je. Když se František o jeho lásce dozvěděl a poznal, jak si ho kardinálové váží, šel s bratřími k němu. On je s radostí přijal a řekl jim: »Rád vám podle vašeho přání budu pomocníkem, rádcem i ochráncem, ale prosím vás: doporučujte mne Pánu ve svých modlitbách.« František mu poděkoval a řekl: »Jsem rád, že budeme mít za otce a ochránce řádu vás, pane. A slibuji vám, že se za vás bratři budou stále modlit.« Pak ho blažený František poprosil, zda by se o Letnicích nemohl zúčastnit kapituly. On souhlasil, a účastnil se jí každého roku.

Když na kapitolu přicházel, vycházeli mu vstříc průvodem všichni bratři. Když k němu došli, sestoupil kardinál z koně, šel pěšky až ke kostelíku Panny Marie a zde kázal a sloužil mši, při níž Boží muž František zpíval evangelium.

16. kapitola

Jak byli první ministři zvoleni a rozesláni do světa

1475 62. Po jedenácti letech od založení řádu, když počet bratří velmi vzrostl a když se proslavili dobrými skutky, zvolili si na kapitule ministry a Otec je rozeslal do všech zemí světa, kde vyznávali a zachovávali katolickou víru. V některých zemích přijati sice byli, ale nedovolili jim tam postavit klášter. Odjinud byli vyhnáni, protože je považovali za bludaře. Vždyť, ač jim Inocenc III. řád schválil, nedal jim písemné potvrzení. Proto museli bratři od duchovních i laiků snášet mnoho potup. Z mnoha zemí museli utéct – a tak se k blaženému Františkovi vraceli plni úzkosti zbití, oloupení i zmrskání. Takto trpěli ve všech zaalpských zemích, jako v Německu, Uhersku a jinde.

1476 Když se o tom dozvěděl pan kardinál Hugolin, zavolał svatého Františka, zavedl ho k papeži Honoriovi, který řídil církev po smrti Inocence, a postaral se o to, aby byla schválena jiná řehole, svatým Františkem sepsaná a opatřená bulou.

V té řeholi byla prodloužena lhůta konání kapituly na rok, aby si bratři ze vzdálených zemí ušetřili namáhavé cesty.

1477 63. Blažený František stanovil, aby papež vždy dal jednoho kardinála svaté římské církve za otce řádu, aby se k němu bratři utíkali ve všech

svých potřebách. V té době jím byl už zmíněný pán, ostijský biskup. František měl totiž zjevení, které ho asi pohnulo žádat o kardinála a doporučit řád římské církvi.

Viděl malou, černou kvočnu s nožkami jako holubice, která měla tolik kuřat, že je nemohla pod křídly skrýt, takže kuřata pobíhala kolem ní. Když se probudil ze spánku, začal o vidění přemýšlet. Brzy osvěcen svatým Duchem poznal, že tou kvočnou je on sám. I řekl si: »Já jsem ta kvočna – jsem malý postavou, od přirozenosti snědý, musím být prostý jako holubice a okřídlen ctnostmi, musím letět do nebe; pro své milosrdenství mi Pán dal a ještě dá mnoho synů, takže je vlastní silou nebudu moci uchránit. Je tedy moudré doporučit je svaté církvi, aby je chránila ve stínu svých křídel.«

1478 64. Po několika letech od toho vidění přišel František do Říma. Navštívil ostijského pána a ten mu uložil, aby s ním zítra šel na papežský dvůr. Prál si totiž, aby František před papežem a kardinály kázal a aby jim zbožně a nadšeně doporučil svůj řád. Ačkoli se František vymlouval, že je člověkem prostým a nevzdělaným, přece s kardinálem ke dvoru jít musel. Papeži a kardinálům se představil a oni ho laskavě přijali. Pak jim kázal, nadchnut Duchem svatým. Po kázání svou řeholi papeži i kardinálům odporoučel. Papež i kardinálové byli tím kázáním velmi poučeni a Františkův řád si zamilovali.

1479 65. Pak František nejvyššímu knězi řekl: »Je mi vás líto, pane, že máte tolik starostí a práce, když musíte bdít nad celou církví Boží a stydím se, že se o nás, Menší bratry, musíte tolik starat. Kolik urozených, bohatých lidí i řeholníků se k vám nemůže dostat – a my se musíme stydět: ač jsme chudšími a opovrženějšími než jiní řeholníci, opovazujeme se nejen přijít k vám, ale stát před vašimi dveřmi a klepat na Svatého otce křesťanů. Proto vaši svatost pokorně a oddaně prosím: ustanovte nám tohoto ostijského pána za otce, aby se k němu bratři ve svých potřebách mohli utíkat a šetřit vás, Svatý otče.«

Papeži se ta žádost zalíbila a svatému Františkovi povolil toho ostijského pána za ochránce řádu.

1480 66. Kardinál Hugolin na papežův rozkaz vztáhl k ochraně bratří svou ruku jako opravdový dobrý pastýř a ochránce, a psal některým prelátům, kteří bratry pronásledovali, aby se proti nim nestavěli, nýbrž jim radili, dovolovali kázat i usazovat se v jejich diecézích jako dobrým a svatým řeholníkům, kteří jsou schváleni Apoštolským stolicí. Podobně psali i jiní kardinálové.

Při příští kapitule poslal František ministry do těch krajín s dovolením, aby bratry do řádu přijímali – a měli s sebou už listy kardinálů i bulou potvrzenou řeholi.

Když dříve nepřátelsky smýšlející preláti viděli skvělá vysvědčení bratří, povolovali jim ochotně stavět si v jejich diecézích kláštery, bydlet v nich i kázat.

Když viděli tamní obyvatelé jejich pokorný a svatý život a slyšeli jejich sladká, účinná, k pokání a lásce Boží strhující slova, přicházeli k nim do řehole a pokorně a s horlivostí přijímali hábity tak svaté řehole.

1481 67. Když blažený František viděl víru i lásku ostijského pána k bratřím, miloval ho za to upřímnou láskou. A protože ze zjevení věděl, že se stane papežem, vždy, kdykoli mu psal dopis, mu to předpovídal, nazýval ho Otce celého světa. Psával mu takto: »Ctihodnému v Kristu Otci celého světa ... «

Nedlouho potom, když zemřel Honorius III., byl ostijský pán skutečně zvolen za papeže a dal si jméno Řehoř IX. Až do konce svého života zůstal zvláštním dobrodincem a ochráncem nejen bratří, ale i ostatních řeholníků, nejvíce Kristových chudých. Proto je víc než domněnkou, že byl připočten do počtu svatých.

17. kapitola

O svaté smrti blaženého Františka

a jak dva roky před ní byl na těle označen ranami Pána Ježíše

1482 68. Dvacet let od té doby, co František ke Kristu přilnul tím nejdokonalším způsobem, následováním života a šlépějí apoštolů jako apoštolský muž, léta Páně od Vtělení 1226, čtvrtého října v neděli, odešel blaženou smrtí ke Kristu, po mnoha pracích dosáhl odpočinku a před tvář svého Pána předstoupil s velkými zásluhami.

Jeden jeho žák, svatostí proslavený, viděl jeho duši jako hvězdu velikosti měsíce, nad slunce jasnější, vznášet se nad bezmeznými vodami na bílém obláčku přímo do nebe.

Vždyť na vinici Páně tak úporně pracoval: horlivě a pečlivě se modlil, bděl, kázal, chodil na apoštolské cesty, pečoval o bližní, měl soucit s lidskou bídou a sám sebou pohrdal. A to vše od svého obrácení, dokud neodešel ke Kristu, jehož z celého srdce miloval, na něhož stále myslel, jehož ústy chválil a nejvroucnějšími skutky ho oslavoval. Boha miloval

tak vroucně a srdečně, že když slyšel jeho jméno i jen vyslovit, rozplýval se vnitřní slasti a volal: »Nebe i země by se měly klanět jménu Páně!«

1483 69. Tuto vroucí lásku a stále pamatování na Krista a jeho utrpení nosil stále v srdci. Pán to ukázal celému světu tak, že ho ještě za jeho pozemského života vyznamenal zázračnou výsadou: když se totiž jednoho rána kolem svátku Povýšení svatého Kříže – asi dva roky před smrtí – na úbočí Alverny povznášel k Bohu serafickou touhou a v duchu se spodoboval s tím, který byl za nás z nesmírné lásky ukřižován, zjevil se mu Seraf. Měl šest křídel a mezi nimi se vznášela podoba krásného člověka, který měl ruce rozepjaty v podobě kříže a velmi se podobal Pánu Ježíši. Dvěma křídly si zahaloval tvář, dvěma tělo až k nohám a dvě rozpínal k letu.

Když zjevení zmizelo, zůstal v jeho duši podivný žár lásky a na jeho těle se objevily ještě podivnější otisky jizev Pána Ježíše Krista. A tato stigmata se muž Boží snažil – pokud jen mohl – až do smrti skrývat, aby nezveřejňoval tajemství Páně. Úplně se rány skrýt nedaly – někteří jeho důvěrní druzi je viděli.

1484 70. Po jeho smrti však všichni přítomní bratři i velký počet věřících úplně zřetelně viděli, že má tělo ozdobené Kristovými jizvami. Na jeho rukou i nohou viděli nejen rány od hřebů, nýbrž i hřeby samy, utvořené z masa, černé jako železo. Jeho pravý bok byl jakoby kopím proklán a byla v něm jasně patrná prohlubeň rány, z níž za jeho života velmi často tekla krev. Bezpečná pravdivost těchto jizev byla zřejmá nejen za jeho života a smrti, ověřená těmi, kteří je viděli – i po jeho smrti byly dokázány mnoha zázraky v různých krajích. I papež je prokázal svým potvrzením. A těmito zázraky byla změněna srdce těch, kdo o Božím muži dobře nesměšleli a o jeho jizvách pochybovali: uvěřili z milosti Boží a stali se Františkovými ctiteli a hlasateli.

18. kapitola

O svatořečení blaženého Otce

1485 71. Když svatý František zářil zázraky v různých krajích naší země a k jeho hrobu proudily ze všech stran zástupy lidu, kteří na sobě zakusili na jeho přímluvy zvláštní dobrodiní Páně, svolal papež Řehoř radu kardinálů a mnoha dalších prelátů a po přečtení a schválení zázraků, které Pán skrze něho učinil, vepsal ho do seznamu svatých a ustanovil,

aby se jeho svátek slavil v den jeho smrti. Toto se stalo v Assisi v přítomnosti mnoha prelátů, knížat i baronů a nepřehledných zástupů lidu ze všech zemí. Toto shromáždění svolal též papež léta Páně 1228, v druhém roce svého panování.

1486 72. Papež neoslavil milovaného světce jen tím, že ho prohlásil za svatého, nýbrž dal k jeho cti postavit i chrám, k němuž sám položil základní kámen a přispěl mu velkými dary a drahocennými ozdobami. Do tohoto chrámu bylo po dvou letech od svatořečení přeneseno svaté tělo z místa, kam bylo prozatímne uloženo. Tomu kostelu poslal papež i zlatý kříž, ozdobený drahokamy, s ostatky svatého Kříže. Také mu daroval mnoho ozdob, bohoslužebných nádob a vzácných slavnostních rouch. Vyňal jej z biskupské pravomoci a apoštolskou autoritou jej ustanovil za hlavu a matku celého řádu Menších bratří, jak vysvitá z bulou ověřené listiny s podpisy všech kardinálů.

1487 73. Ale nestačilo by, aby byl světec ctěn jen věcmi viditelnými – Pán skrze Františka tělem mrtvého, ale duchem žijícího ve slávě, obrátil a uzdravil mnoho lidí. Po jeho svaté smrti se k Pánu obrátilo mnoho lidí obojího pohlaví, kteří byli předtím nábožensky vlažní. Mnoho mocných a vznešených pánů i s dětmi přijalo roucho jeho řádu. Jejich manželky a dcery vstupovaly do řádu Chudých paní. Do řádu Menších bratří vstoupilo i mnoho moudrých a vzdělaných lidí, jak světských, tak duchovních. Pohrdli lákáním těla a bezbožnosti, zřekli se světáckých tužeb a podle míry Boží milosti vyšli cestou chudoby po stopách Krista a jeho služebníka, blaženého Františka.

Právem proto o něm lze říci to, co je psáno o Samsonovi, že mnohem více nepřátel zabil, když umíral, než za živa. Umřel a nyní jistě žije ve věčné slávě.

Do téže slávy kéž nás pro zásluhy našeho svatého Otce Františka uvede ten, který žije a kraluje na věky věků. Amen!

LEGENDA
PERUGIJSKÉHO ANONYMA

(1262-1278)

Legenda o svatém Františkovi, nazvaná po Perugijském anonymu, je neúředním životopisným textem a dochovala se v rukopisu klášterní knihovny »San Francesco al Prato« v Perugii. Pochází ze 3. františkánské generace a je velmi blízká Legendě větší od svatého Bonaventury.

Na základě četných studií je datována mezi dílo svatého Bonaventury a Il libro delle lodi di san Francesco od Bernarda da Bessa (1279). Je pokládána za přímý pramen Legendy tří druhů, a kromě ní i děl Bernarda da Bessa.

Tento spis, stejně jako ostatní díla, po nichž následuje, nebo jimž předchází, ukazuje na Františkovu cestu ke sjednocení s Kristem.

Autor určitě neznal svatého Františka osobně, ale vykreslil jeho obraz podle Bonaventurova Většího životopisu a použil také prvního životopisu Tomáše z Celana.

POČÁTKY ŘÁDU A SKUTKY PRVNÍCH DRUHŮ SVATÉHO FRANTIŠKA

Prolog

1488 2. Pánovi služebníci, pro lepší sjednocení s ním, nemohou ignorovat příklady a učení svatých. Proto já, který jsem viděl jejich skutky, slyšel jejich slova a stal jsem se jejich žákem, jsem ke cti Boží a pro povzbuzení učících a slyšících shromáždil některé skutky našeho blaženého Otce Františka a některých prvních bratří a chci je, veden Boží inspirací, vyprávět.

1. kapitola

Jak svatý František začal sloužit Pánu

1489 3. Roku 1207 od vtělení Pána, 16. dubna, viděl Pán, že jeho lid, který vykoupil drahou krví svého jednorozeného Syna, žil tak, že zapomněl na jeho rozkazy a ignoroval jeho dobrodiní. Ze svého velikého milosrdenství, protože »nechce smrti hříšníka, ale aby se obrátil a žil«, ze své neokněné dobroty se rozhodl pozvat dělníky na svou vinici.

Osvítíl člověka z města Assisi jménem František, povoláním obchodníka, který lehkomyslně rozdával z bohatství světa.

1490 4. Jednoho dne – jako obvykle – byl v obchodě s látkami celý ponořen myšlenkami do obchodu, když přišel chudý a pro lásku Boží žádal almužnu.

František, zaujat svými sny o bohatství, ho vyhnal, aniž mu něco dal.

Zatímco se žebrák vzdálil, mladík – dotknut Boží milostí – si vyčítal vlastní hrubost a říkal si: »Kdyby tě chudý žádal o příspěvek ve jménu hraběte nebo velkého barona, jistě bys ho uspokojil. Čím spíš jsi to měl učinit, když tě prosil ve jménu Krále králů a Pána celého světa.«

A z tohoto důvodu si v srdci umínil, že neodmítne nikoho, kdo by ho žádal ve jménu Pána.

Zavolal chudého a bohatě ho obdaroval. Ó srdce plné milosti, úrodné a osvícené! Plné svatých předsevzetí, podivuhodné, jedinečné, osvícené do budoucna! Není v tobě žádné pošetilství, jak mluví svatý Duch ústy proroka Izaiáše: »Jestliže dáš hladovému chléb a nasytíš hladovějícího, tvé světlo zazáří v temnotě a tvé temnoty budou jako poledne. Jestliže se rozdělíš o svůj chléb s chudým, tehdy tvé světlo vzplane jako jitřenka a tvá spravedlnost půjde před tebou.«

- 1491 5. Tomuto svatému člověku se v nastávajícím čase stala podivuhodná událost, která je s úctou vzpomínána. Jedné noci, když spal na lůžku, ukázala se mu postava, zavolala ho jménem a vedla do paláce mimořádné vznešenosti a krásy, plného zbraní a zářících štítů, rozvěšených po stěnách na všech stranách. Ptal se průvodce, pro koho je všechno v paláci tak lesknoucí se a příjemné. Průvodce odpověděl: »Každá věc, celý palác je tvůj a tvých rytířů.«

Tento sen si vysvětloval světsky, neboť ještě plně neochutnal Ducha svatého, a představoval si, že se stane vznešeným knížetem. Umínil si stát se rytířem, aby se mohl stát knížetem.

Připravoval se tedy na spojení s knížetem Gentile (=kníže velmi laskavý – pozn. překl.), který přijel do Apulie, aby jím byl pasován na rytíře. A tak si připravoval vystroj z drahých šatů.

Proto se stal veselejším než obvykle, až se všichni divili. Když se ho někdo ptal na příčinu tohoto náhlého štěstí, odpověděl: »Stanu se velkým knížetem.«

- 1492 6. Vzal zbrojnoše, sedl na koně a odjel do Apulie. Když přijel do Spoleta, byl unaven cestou a usnul. Ve spánku slyšel hlas, který se ho ptal, kam jde. František mu vysvětlil svůj plán. Hlas: »Komu je lepší sloužit, pánovi nebo sluhovi?«

Odpověděl: »Pánovi.«

Hlas namítl: »Proč opouštíš Pána kvůli sluhovi a knížete kvůli poddanému?«

František odpověděl: »Pane, co chceš, abych učinil?«

Řekl: »Vrať se domů a učiň, co ti Pán sdělí.« Boží milostí se cítil změněn a stal se jiným člověkem.

- 1493 7. Příští ráno se vydal na zpáteční cestu, jak mu bylo nařízeno. Ve Folignu prodal koně a šaty, které měl na cestě do Apulie na sobě, oblékl se chudě a pokračoval v cestě. Vzal s sebou peníze získané prodejem. Když se přiblížil k Assisi, zastavil se v kostele zasvěceném sv. Damiánovi a zde se setkal s chudým knězem jménem Petr, který tady bydlel.

Jemu chtěl svěřit tyto peníze do ochrany, ale kněz odmítl, neboť nevěděl, jak je bezpečně uschovat. František tedy s pohrdáním položil svou peněženku do okna toho kostela. Když viděl, že se onen chudý kostelík hroutí, umínil si, veden Boží inspirací, opravit jej s pomocí těch peněz a ubytoval se tam. Tento úmysl podle Boží vůle uskutečnil.

1494 8. Když se o tom dověděl jeho otec, který měl Františka svým způsobem rád, toužil získat peníze, které František vzal s sebou, a uchránit ho od potupy. Žádal proto peníze nazpět. Za přítomnosti biskupa z Assisi dal František radostně otci peníze a šaty, které měl na sobě a zůstal nahý. Biskup ho objal a přikryl vlastním pláštěm.

1495 Nyní, zbaven všeho, oblékl si ubohý šat a vrátil se ke sv. Damiánu s úmyslem zde zůstat. Pán obohatil tohoto chudého a opovrhovaného mladíka, naplnil ho Duchem svatým a vložil mu do úst slova života, aby kázal a zvěstoval lidem spravedlnost a milosrdenství, trest a slávu, připomínal jim Boží přikázání, na která zapomněli. Bůh ho učinil knížetem ubohých, aby skrze něho byl celý svět sjednocen. Šel k Pánu úzkou a přímou cestou: protože nechtěl vlastnit ani zlato, ani stříbro, peníze, ani cokoliv jiného, ale v pokoře, chudobě a prostotě srdce následoval Pána.

1496 9. Chodíval bos, uboze oblečen, řemen opásaný kolem boků. Kdekoliv se jeho otec s ním setkal, přemožen bolestí ho proklínal. Ale František šel ke starému žebrákovi jménem Albert a prosil ho, aby mu požehnal. Mnozí jiní se mu posmívali urážlivými slovy a téměř všichni ho považovali za blázna. Ale on se o to nestaral, neodpovídal, ani se neznepokojoval, nýbrž konal to, co mu Pán přikazoval. Nespolehal se na úsudek lidské moudrosti, ale na vyzařování a sílu Ducha.

2. kapitola

Dva první Františkoví následovníci

1497 10. Dva lidé z Assisi, když to viděli a slyšeli, vedeni Boží milostí, přišli pokorně za ním. Jeden z nich byl bratr Bernard, druhý bratr Petr. Řekli mu prostě: »Od této chvíle chceme být s tebou a dělat, co ty. Vysvětlí nám, co máme udělat s naším majetkem.« František, jásající nad jejich příchodem a jejich přáním, nadšeně odpověděl: »Pojďme a žádejme Pána o radu.«

Když to řekl, vešli do jednoho kostela ve městě, padli na kolena a prosili: »Pane Bože, Otče slávy, pokorně tě prosíme, ukaž nám ve svém milosrdenství,

co máme činit.« Když skončili modlitbu, řekli knězi, který byl v chrámě: »Mistře, ukaž nám evangelium našeho Pána Ježíše Krista.«

11. Když kněz otevřel knihu, protože oni ještě nebyli znali písma, našli hned tento úryvek: »Chceš-li být dokonalý, jdi a prodej všechno, co máš, a dej to chudým, a tak budeš mít poklad v nebi.« Když obrátili jinou stránku, četli: »Kdo chce jít za mnou, zapři sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mne.« A jinde: »Nic si neberte na cestu, ani hůl, ani měšec, ani chléb, ani peníze, ani nemějte dvoje šaty.«

Když slyšeli tato slova, byli naplněni živou radostí a říkali: »To je ono, po čem jsme toužili a co jsme hledali.« A blažený František řekl: »Toto bude naše řehole.« Obrátil se k oběma: »Jděte a číňte tak, jak vám pověděl Pán.«

1498 Bratr Bernard odešel, a protože byl velmi bohatý, rychle prodal všechno, co měl, a získal mnoho peněz. Bratr Petr byl chudý na pozemské statky, ale bohatý na dary duchovní. Také on udělal tak, jak mu bylo řečeno. Pak shromáždili chudé z města a rozdělili jim výtěžek prodeje.

1499 12. Když toto konali a František byl s nimi, přišel jeden kněz, jmenoval se Silvestr, od kterého blažený František koupil kámen pro opravu kostela sv. Damiána a u kterého bydlel, než přišli bratři. Když viděl, že se rozděluje tolik peněz, znepokojený lakotou toužil nějaké získat a namítl: »Františku, nezaplatil jsi mi úplně kámen, který jsem ti přenechal.« Když svatý slyšel tuto nespravedlivou výtku, on, který byl prost od jakékoliv lakoty, šel za bratrem Bernardem, vložil ruku do pláště, kde byly peníze, vzal jich plnou hrst a dal knězi. Vzal ještě druhou hrst, dal ji Silvestrovi a řekl: »Je dluh plně zaplacen?« On odpověděl: »Dokonale,« a radostně se vrátil domů.

13. Za několik dní, inspirován Pánem, přemýšlel o činu blaženého Františka a řekl: »Jsem vlastně nešťastník. Jak jsem starý, tak vztekle lpím na tomto majetku, zatímco ten mladík se ho s pohrdáním zřekl pro lásku k Bohu.«

1500 Příští noc viděl ve snu veliký kříž, který se vrcholem dotýkal nebe a jehož základ vycházel z boku blaženého Františka. Ramena kříže se rozšiřovala do nejbližších koutů země. Když se probudil, pochopil, že František je opravdu Božím přítelem a že jeho náboženské hnutí se rozšíří do celého světa. Začal se bát Boha a činit pokání ve svém domě. Později vstoupil do řádu, kde svatě žil a ve slávě zemřel.

3. kapitola

První místo, na kterém se zdržovali

1501 14. Jak bylo řečeno, bratři Bernard a Petr prodali svůj majetek, výtě-
žek rozdělili chudým, oblékli se jako svatý František a sjednotili se s ním.
Neměli dům, kde by se mohli ubytovat, vydali se tedy na cestu a našli
chudý, téměř opuštěný kostel – Santa Maria della Porciunkula. Tam si
postavili chatrč a všichni v ní bydleli.

1502 Za osm dní tam přišel jeden Assisan, Egidio, člověk plný víry a zbož-
nosti, kterému dal Pán zvláštní milosti. Prosil Františka na kolenou,
s velkou zbožností a úctou, aby ho přijal do svého společenství: Svatý –
šťasten, když viděl tuto scénu a slyšel tato slova – ho radostně přijal.
Všichni čtyři se cítili naplnění mimořádnou duchovní milostí.

1503 15. V následujících dnech vzal František bratra Egidia s sebou do Marky
v Anconě. Cestou vroucně chválili Pána a František francouzsky krás-
ným zpěvem Pána velebil a chválil. Byli tak naplnění radostí, jako kdyby
objevili veliký poklad. Nemohli být více spokojeni. Opustili všechno
a pohrdli vším. S hořkostí mysleli na světáky, kteří ve svých radostech
trpí a v nichž se skrývá tolik bídy a smutku. František pak řekl Egidiovi,
svému druhu: »Naše duchovní hnutí je podobné rybáři, který hodil sítě
do vody a vylovil velké množství ryb. Vybral z nich velké, zatímco malé
hodil do vody.« Egidio užasl nad tímto proroctvím, protože dobře věděl,
jak malý byl počet bratří.

1504 František ještě Božímu lidu nekázal. Ale procházel městy a zámky,
povzbuzoval muže a ženy, aby se báli a milovali Stvořitele nebe a země
a konali pokání za své hříchy. Egidio se omezil na komentování: »Říká to
velmi dobře. Věřte mu!«

1505 16. Posluchači se ptali: »Kdo jsou tito dva a co říkají?« Jiní odpovídali,
že jsou to blouznivci nebo opilci. Jiní odporovali: »Když mluvili, nebyla
to řeč šílených.« Jeden podotkl: »Z touhy po nejvyšší dokonalosti násle-
dují Pána, a to si vzali do hlavy. Nevidíte zoufalý život, který vedou?
Jdou bosí, pohrdají oblečením, nejedí téměř nic.« A nikdo je nenásledo-
val. Ženy a dívky, když je zdaleka viděly, utíkaly jako ztřeštěné. Ačkoliv
je nikdo nenásledoval, mnohé povzbudili svým svatým způsobem života.
Když ten kraj prošli, vrátili se k Panně Marii Andělské.

1506 17. Za několik dní přišli tři jiní Assisané: Sabbatino, Giovanni a Mori-
co il Piccolo. Pokorně prosili Františka, aby je přijal mezi své přátele.
On je radostně a v dobrotě přijal. Když se rozešli po městě za almužnou,

nikdo jim nechtěl nic dát, naopak je trýznili: »Co? Opovrhli jste životem a nyní chcete žít na cizí útraty?« A tak trpěli nedostatkem. Rodiče a příbuzní je pronásledovali. Jiní, velcí i malí, muži i ženy jimi pohrdali a posmívali se jim, jako by byli šilenci. Pouze biskup města jednal jinak, a František k němu často chodil a ptal se na radu.

Motiv pronásledování rodiči a příbuznými a pohrdání ostatních byl tento: v té době nebyl nikdo, kdo by se vzdal majetku a šel žebrať ode dveří ke dveřím.

- 1507 Jednoho dne přišel František k biskupovi, a ten mu řekl: »Váš život se mi zdá příliš tvrdý a drsný, jaký nemá nikdo na tomto světě.« Svatý mu odpověděl: »Pane, kdybychom vlastnili majetek, potřebovali bychom na jeho ochranu zbraně. Z majetku plynou spory a problémy, a to brání v lásce k Bohu a bližnímu. Z tohoto důvodu jsme se rozhodli nic nevlastnit.« Biskupovi se tato odpověď líbila.

4. kapitola

Jak napomínal bratry a posílal je do světa

- 1508 18. František, plný milosti Ducha svatého, předpověděl, co se přihodí bratřím. Zavolal si těch šest bratří, které měl, do lesa obklopujícího Porciunkulu (často se tam chodili do toho kostela modlit) a řekl jim: »Nejdražší bratři, zkoumejte naše volání; milosrdný Bůh nás nepovolal pouze pro nás samotné, ale pro užitek a spásu mnohých. Pojďme tedy do světa, povzbuzujme a poučujme muže a ženy slovy a příkladem, aby činili pokání za své hříchy. Připomínejme jim Boží přikázání, na která zapomněli.«

A ještě řekl: »Neboj se, malé stádo, ale důvěřuj v Pána. Neříkejte mezi sebou: Jsme hrubí lidé, nevzdělání, jak můžeme kázat? Naopak, vložte si do mysli slova, která řekl Kristus svým apoštolům: Nejste to vy, kdo mluví, ale Duch vašeho Otce mluví ve vás. Tentýž Pán vám udělí ducha a moudrost, abyste povzbuzovali muže a ženy a vedli je na cestu přikázání. Naleznete mírné věřící, pokorné a vlídné, kteří vás a vaše slova přijmou s radostí a láskou. Najdete i takové, kteří nevěří, pyšné a proklínající, kteří vám na vaše slova odpoví urážkami. Snášejte toto všechno trpělivě a pokorně.«

Když bratři slyšeli tato slova, báli se. František viděl jejich obavy a dodal: »Nebojte se! Víte, že v poslední době k nám přicházejí mnozí

moudří, rozvážní a vznešení a zůstávají s námi. Budou kázat lidem a národům, králům a knížatům a mnozí se obrátí k Pánu. Pán svou rodinu rozšíří do celého světa.«

To řekl, požehnal jim a oni odešli.

5. kapitola

Soužení, která bratři během své misie snášeli

1509 19. Kdekoli během cesty našli zbožní sluhové Páně kostel, ať užívaný nebo opuštěný, nebo kříž u cesty, zastavili se a vroucně se modlili tuto modlitbu: »Klaníme se ti, Pane Ježíši Kriste, tady i ve všech tvých kostelích po celém světě, a chválíme tě, protože svým svatým křížem jsi vykoupil svět.«

A tehdy věřili a cítili přítomnost Pána. Kdokoli je viděl, divil se: »Nikdy jsme neviděli takový hábit.« Oblečením a životem se lišili od jiných lidí, připomínali zálesáky. Vcházeli do měst, zámků, domů a zvěstovali pokoj. Kdekoli se setkali s lidmi – ať to bylo na cestě, nebo na náměstí, napomínali je, aby se báli a milovali Stvořitele nebe a země, plnili Boží přikázání, na která zapomněli, a uváděli je do praxe.

Někteří je poslouchali s radostí a se sympatiemi, jiní si je naopak dobírali. Mnozí jim kladli otázky a oni se snažili všem odpovědět. Každý, kdo přináší něco nového, budí zvědavost. Proto se jich ptali: »Odkud jste?« nebo: »K jakému řádu patříte?« Oni prostě odpovídali: »Jsme kajícníci a přicházíme z Assisi.« Společenství bratří nebylo ještě nazváno řádem.

1510 20. Mnozí, kteří je viděli a slyšeli, považovali je za podvodníky nebo pošetilce. Kdosi řekl: »Nechci je ve svém domě, aby mi něco neukradli.« Pro tato podezření je na některých místech zahrnovali urážkami. Proto se často jen krátce zastavili v loubí kostela nebo domu.

Dva bratři přišli do Florencie, prošli městem a hledali někoho, u něhož by se ubytovali, ale nenašli ho. Přišli do jednoho domu, kde byla před loubím pec, a jeden druhému řekl: »Můžeme zůstat zde.« Prosili paní o přijetí, ale ona je ihned vyhnala. Žádali tedy paní o dovolu, aby mohli zůstat aspoň blízko pece. Žena s tím souhlasila, ale přišel její muž, a když objevil ty dva, bručel: »Proč jsi dala nocleh těmto darebákům?« Ona odpověděla: »Nedala jsem jim nocleh v domě, pouze jsem jim dovolila být v síni. Tam by mohli ukrást jen trochu dřeva.« Pro nedůvěru jim

nedali nic na přikrytí, ačkoliv bylo velmi chladno. Během noci ti dva vstali k matutinu a odebrali se do blízkého kostela.

- 1511 21. Když nastalo ráno, šla žena do kostela na mši a viděla je ponořené do modlitby, zbožné a pokorné. Řekla si: kdyby tito lidé byli darebáci, jak by si myslel můj muž, nemodlili by se s takovou zbožností. A hle, jistý Guido přišel do kostela a rozdával chudým, kteří tam byli, almužnu. Přišel k bratrům a chtěl dát každému peníze, ale oni je nechtěli přijmout. Řekl tedy: »Proč si nechcete vzít peníze jako jiní chudí, když je tak potřebujete?« Bratr Bernard mu odpověděl: »Je pravda, že jsme chudí, ale je to chudoba, která nám není těžká, protože jsme chudí dobrovolně z milosti Boží a pro zachování evangelní rady.«

22. Guido se velmi divil a ptal se, jestli měli nějaký majetek. Odpověděli, že ano, ale z lásky k Bohu jej rozdali chudým. Když žena viděla, jak odmítli peníze, přišla blíž a řekla: »Křesťané, jestli chcete, vraťte se ke mně, ráda vám ve svém domě poskytnu pohostinství.« Odpověděli laskavě: »Pán ti to odplať.« Ale Guido je uvedl do svého domu a řekl jim: »To je přibýtek, který vám Pán připravil. Zůstaňte zde a radujte se.« Oni poděkovali Bohu, který byl k nim milosrdný a vyslyšel modlitbu svých chudých. Zůstali tam několik dní. Guido byl tak pohnut jejich slovy a dobrým příkladem, že pak velkomyslně rozdál chudým mnoho ze svých statků.

- 1512 23. Ačkoliv Guido jednal s bratry s velikou úctou, jiní jimi pohrdali. Lidé vysokého i nízkého původu se jim vysmívali, jednali s nimi jako páni se sluhy. Dokonce z nich strhávali šaty a trhali je na kusy. Zůstali nazí, protože neměli jiné oblečení a podle evangelního ideálu nežádali zpět, co jim bylo odňato. Ale když jim ze soucitu vraceli kutnu, přijímali ji s velikými díky. Mnozí jim házeli na hlavu bláto, jiní jim do rukou vkládali kostky a zvali je, aby si zahráli. Další je zezadu brali za kapuci a vlekli je jako pověšené na svých zádech. Tyto a mnohé jiné zlomyslnosti jim dělali, které zde nemůžeme vyprávět, trvalo by to příliš dlouho. Chovali se k nim tak proto, že je považovali za velmi ubohé lidi, s kterými mohou dělat všechno, co chtějí. Spolu s hladem a žizní, chladem a nahotou, trpěli trápením všeho druhu. Všechno však snášeli pevně a trpělivě, jak je František napomínal. Nenechávali se skličovat smutkem, ani nebyli nepřátelští, ale jako dokonalí evangelní lidé se v soužení radovali a jásali a upřímně prosili Boha za své pronásledovatele.

- 1513 24. Když lidé viděli, jak jsou v utrpení radostní, jak všechno trpělivě snášejí pro Pána, jak jsou vždy ponořeni do zbožné modlitby, že nepřijí-

mají ani nenosí peníze na rozdíl od jiných chudých a že jsou plni lásky k druhým, poznávali v nich učedníky Kristovy. Mnozí k nim přicházeli s kajícím srdcem a prosili je za odpuštění, že je tak uráželi. Bratři jim ze srdce odpouštěli a říkali jim: »Pán vám buď milostiv.«

Lidé je pak rádi poslouchali.

- 1514 Mnozí naopak přicházeli se žádostí, aby je přijali mezi sebe, a opravdu některé z nich přijali. První bratři měli totiž od Františka dovoleno přijímat ty, které považovali za vhodné. Ve stanovené době se vrátili k Panně Marii do Porciunkuly.

6. kapitola

Společný život a vzájemná láska bratří

- 1515 25. Když se bratři shledali, byli tak naplnění štěstím a duchovní radostí, že již nevzpomínali na prožité příkoří a chudoba jim nebyla tvrdou. Každý den se modlili a pracovali, aby se vyhnuli zahálce, která je pro duši nebezpečná. V noci vstávali podle slov žalmisty: »V půlnoci se zvedám, abych chválil Pána.«

- 1516 Posvěcovali se zbožnou modlitbou, dojatí až k slzám. Jeden druhého měli opravdu rádi, sloužili si a starali se o obživu s takovou láskou, jakou má matka k vlastním synům. Hořel v nich takový plamen lásky, že by s radostí dali život jeden za druhého, právě tak, jako by ho dali pro jméno našeho Pána Ježíše Krista.

- 1517 26. Jednou šli dva bratři po ulici a potkali blázna, který po nich házel kamením. Jeden z nich, když viděl, jak se kameny sypou na jeho druha, stoupl si před něho, protože chtěl být raději zasažen on než jeho milovaný bratr. Takové události se stávaly často. Láskou a pokorou byli tak proměněni, že jeden druhého uctivě zdravil, jeden se choval ke druhému jako sluha k pánovi. Kdo byl z příkazu nebo z daru milosti představeným, považoval se za poníženějšího než ostatní. Vždy byli připraveni poslouchat.

Jakmile byl dán příkaz, nohy již byly v pohybu, ruce byly již připraveny k práci. Cokoliv jim bylo rozkázáno, považovali za vůli Boží, a proto bylo pro ně příjemné a snadné plnit příkazy. Chránili se egoistických tužeb, a aby je neovládly, přísně sami sebe posuzovali.

- 1518 27. Když se někdy stalo, že jeden o druhém pronesl slovo, které ho mohlo zarmoutit, vyčítalo mu to svědomí tak, že neměl pokoj, dokud se

ze své viny nevyznal, nevrhl se na zem a nenechal si šlápnout na ústa nohou uraženého bratra. Jestliže to bratr nechtěl udělat, byl-li útočník představeným, rozkázal mu to; když byl podřízeným, prosil představeného o příkaz. Tak se snažili žít bez jakéhokoliv nedorozumění a zachovávat mezi sebou dokonalou lásku. Proti různým chybám se snažili stavět opačnou ctnost.

1519 Cokoliv měli, ať knihu nebo hábit, bylo to k dispozici všem a žádný se neodvažoval říci o nějaké věci, že je jeho, stejně jako tomu bylo v prvotní církvi u apoštolů. Ačkoliv mezi nimi vládla chudoba, byli vždy velkomyšní a pro lásku k Bohu rozdávali z obdržené almužny všem, kdo je o ni žádali.

1520 28. Když šli po cestě, nalézali chudé, kteří je prosili o almužnu, a protože neměli nic, co by mohli dát, darovali část vlastního oděvu. Jeden odpálal kapuci od hábitu a daroval ji žebrákovi, jiný dal záplatu z hábitu, aby naplnili slova evangelia: »Tomu, kdo tě žádá, dej.« Jednou přišel ke kostelu v Porciunkule, kde bydleli, žebrák a prosil o almužnu. Byl tam plášť, který nosil jeden bratr, dokud žil ještě ve světě. František mu řekl, aby ho žebrákovi daroval, a on mu jej ihned a s radostí dal. Pro prokázanou laskavost a dobrotu se mu zdálo, že se almužna vznáší do nebe, a pocítil v srdci velikou radost.

1521 29. Když k nim přišli bohatí lidé, přijímali je radostně a s dobrou vůlí. Snažili se je odvrátit od zlých cest a povzbudit k pokání. Bratři vytrvale prosili, aby nebyli posíláni do své otčiny, aby se nesetkali se svými příbuznými. Zachovávali tak prorokovo slovo: »Jsem vyhoštěncem svým bratřím a cizincem synům své matky.« Měli radost z chudoby, protože netoužili po bohatství. Nevlastnili zlato ani stříbro, a ačkoliv pohrdali jakýmkoliv bohatstvím tohoto světa, zvlášť nenáviděli peníze.

1522 30. Jindy, když bratři ještě bydleli blízko Porciunkuly, přišla tam jedna osoba a ukryta před bratřimi, nechala u oltáře peníze. Když do kostela vstoupil jeden bratr a uviděl peníze, položil je na okenní rám. Ale jiný bratr je odtud vzal a donesl je Františkovi. František chtěl vědět, kdo tyto peníze položil na okenní rám. Když toho bratra našel, zavolal ho k sobě a řekl mu: »Proč jsi to udělal? Nevěděl jsi, že nechci, aby bratři peníze nejen neužívali, ale se jich nedotýkali?«

Když to bratr uslyšel, sklonil hlavu, padl na kolena, vyznal svoji vinu a prosil ho, aby mu stanovil pokání. Světec mu rozkázal, aby vynesl peníze z kostela ven v ústech a pak je položil na trus osla. Bratr tento příkaz pečlivě provedl. Tak František učil bratry, aby měli v opovržení peníze,

kdekoliv je najdou. Byli vždy plni radosti, protože je nic nemohlo zneklidnit. Skutečně, čím víc byli odděleni od světa, tím víc byli spojeni s Bohem. Vstoupili na úzkou a strmou cestu a dovedli odstraňovat překážky z úzké cesty pokání a evangelní přisnosti, aby byla jejich následovníkům cestou přímou a bezpečnou.

7. kapitola

*Jak šli do Říma a jak papež jim schválil řeholi
a dovolil jim kázat*

1523 31. Když František viděl, jak bratři z milosti Boží rostou počtem i zásluhami, řekl jim: »Bratři, vidím, že Pán chce naši rodinu přeměnit ve veliké společenství. Pojďme tedy k naší matce, římské církvi, a oznamme nejvyššímu veleknězi, co Pán prostřednictvím nás učinil, abychom podle jeho vůle a rozkazu splnili své poslání.« Tato slova se jim líbila. František vzal s sebou 12 bratří a vydal se s nimi na cestu do Říma. Cestou jim navrhl: »Zvolme si jednoho z nás za vůdce a považujme ho za zástupce Ježíše Krista. Kamkoliv půjde, půjdeme i my, a kde bude chtít zůstat, zůstaneme i my.«

Zvolili si tedy bratra Bernarda, prvního žáka sv. Františka, a poslouchali ho ve všem, co řekl. Šli plni radosti, mluvili slova Páně. Nehovořili o ničem jiném, než co bylo ke chvále a slávě Pána a k prospěchu jejich duší, neboť se stále modlili. A Pán jim v příhodné době dopřával jídlo a odpočinek.

1524 32. Když přišli do Říma, setkali se zde s assiským biskupem, který tam byl už několik dní. Když je viděl, přijal je s velikou radostí. Biskup znal kardinála Jana od sv. Pavla, dobrého a zbožného muže, který miloval všechny Boží služebníky. Biskup s ním mluvil o životě Františka a jeho bratří, a tak ho nadchl, že kardinál velmi toužil se s nimi setkat. Když uslyšel, že jsou ve městě, dal je vyhledat a přijal je s láskou a úctou.

1525 33. Bydleli u něho několik dní, a když kardinál viděl, jak z jejich života září to, co o nich slyšel vypravovat, zamiloval si je ještě víc. Obrátil se k Františkovi: »Svěřuji se do vašich modliteb a od nynějška chci být považován za jednoho z vás. Nyní mi řekněte, proč jste sem přišli.« František mu upřímně svěřil svůj úmysl, že chce mluvit s panem papežem, aby mohl podle jeho vůle a rozkazu pokračovat ve svém způsobu života. Kardinál odpověděl: »Chci být vaším prostředníkem u papežského dvora.«

Šel ke dvoru a řekl papeži Inocenci III.: »Našel jsem dokonalého muže, který chce žít podle svatého evangelia a ve všem je zachovávat. Věřím, že Pán chce jeho prostřednictvím úplně obnovit církev ve světě.« Když to papež slyšel, podivil se a řekl: »Přiveďte ho ke mně!«

1526 34. Druhý den představil kardinál Františka papeži. František mu oznámil svůj úmysl jako předtím kardinálovi. Papež odpověděl: »Život, který chcete ve vašem společenství vést, je příliš tvrdý a přísný, a nikdo jiný na světě tak nežije. Proč tak chcete žít?« František mu odpověděl: »Pane, důvěřuji v mého Pána Ježíše Krista, který nám slibil věčný život i slávu, že nám neodepře, co na zemi pro tělo nezbytně potřebujeme.« Papež uzavřel: »Synu, co říkáš, je pravda. Celá lidská přirozenost je křehká a nikdy se nezabývá tohoto stavu. Jdi tedy a pros Boha celým srdcem, aby ti ukázal, co je pro vaše duše lepší a prospěšnější. Pak se vrať a všechno mi oznam. Já ti všechno umožním.«

1527 35. František se modlil a z celého srdce prosil Boha, aby se nad ním smiloval a udělil mu znamení. Byl ponořený do modlitby, s duší pozdviženou k Bohu. A Pán mu sdělil toto: V království jednoho panovníka byla velmi chudá, ale krásná žena. Králi se velmi líbila a měl s ní mnoho synů. Žena jednou přemýšlela a říkala si: Co budu dělat, já ubohá, když mám tolik synů, ale nemám nic, z čeho by mohli žít? Zatímco tak přemýšlela a byla smutná, přišel král a zeptal se jí: »Co ti je, že jsi zamyšlená a smutná?« Žena mu sdělila své obavy, které ji znepokojovaly. Ale král ji utěšil: »Neboj se své velké chudoby, ani se netrap pro syny, které ještě budeš mít. Neboť mají-li v mém paláci služebníci nadbytek jídla, nechci jistě, aby moji synové zahynuli hladem. K nim budu ještě štědrější.« Boží člověk František hned pochopil, že tou chudou ženou je on sám. To ho ještě více posílilo v úmyslu zachovávat svatou chudobu i dále.

1528 36. Po modlitbě šel ihned k papeži a vyličil, co mu Pán zjevil. Když papež slyšel toto podobenství, velmi se divil, že Pán zjevil svou vůli takovému prostému člověkov. Poznal, že se František neřídí lidskou moudrostí, ale světlem a silou Ducha. Blažený František slíbil panu papeži na kolenou, uctivě a pokorně, poslušnost a úctu. Ostatní bratři, kteří ještě neslibovali poslušnost, z papežova rozkazu slíbili stejným způsobem poslušnost a úctu Františkovi. Pan papež schválil řeholi Františkovi a jeho bratrům současným i budoucím a dal Františkovi dovolení, aby podle vedení Ducha svatého všude kázal. Dovolil kázat také jiným bratrům, kterým blažený František chtěl udělit kazatelský úřad. Od té doby František kázal ve městech a v podhradích, jak ho Boží Duch vedl. Pán do

jeho úst vložil svatá slova tak lahodná a sladká, že každý, kdo ho slyšel, nemohl se jich nasytit. Již vzpomínaný kardinál Jan z úcty, kterou měl k Františkovi, přijal do duchovního stavu všech 12 bratří.

- 1529 František nařídil, aby se dvakrát do roka konala kapitula, a to o Letnicích a v září na svátek sv. Michaela.

8. kapitola

Jak rozhodl, aby se konala kapitula, a o čem se tam jednalo

37. O Letnicích se všichni bratři sešli na kapitolu u kostela Panny Marie v Porciunkule. Projednávalo se tam, jak lépe zachovávat řeholi, a byli ustanoveni bratři, kteří měli jít kázat do různých provincií a do cizích zemí. František přítomné bratry napomínal, káral a prikazoval jim, jak uznal za vhodné podle vůle Páně. Ale všechno, co jim říkal, nejdříve ukazoval vlastním příkladem a horlivostí.

- 1530 Ctil představené a kněze svaté církve. Vážil si starých, vznešených, urozených i bohatých, ale především vroucně miloval chudé a cítil s nimi. Velmi si přál být všem služebníkem. Ačkoliv byl představeným všech bratří, přece si vždy jednoho z bratří, kteří byli s ním, ustanovil za svého představeného a pána a ve všem ho oddaně a pokorně poslouchal, aby neupadl do pýchy. Byl nejmenším mezi všemi, a proto ho Bůh povýšil v nebi mezi své vyvolené.

Vybízel bratry, aby svědomitě zachovávali evangelium a řeholi, jak to slíbili. Zvlášť je napomínal, aby měli v úctě úřady a církevní zákony, aby mši svatou prožívali svatě a zbožně, aby se s vírou klaněli tělu našeho Pána Ježíše Krista, aby měli v úctě kněze, protože oni nám zprostředkují tyto největší a úcty nejhodnější svátosti. Kdekoliv by se setkali s jedním z nich, mají sklonit hlavu a políbit mu ruku. Když pojede na koni, mají na znamení úcty k jeho kněžské moci políbit nejen ruku, ale i hřbet koně.

- 1531 38. Také bratry napomínal, aby nikoho nesoudili a nikým neopovrhovali, ani těmi, kteří žijí jídla a pití a přepychově se oblékají. Vždyť v řeholi je napsáno: »Skutečně, náš Pán je také jejich Pánem, a jestliže povolal nás, může povolát i je, a jestliže ospravedlnil nás, může ospravedlnit i je.«

A dodal: »Chci si všech lidí vážit jako svých bratří a pánů. Jsou moji bratři, protože máme všichni jednoho Stvořitele. Jsou moji páni, protože nám pomáhají konat pokání, když nám darují, co nutně potřebujeme

pro tělo.« A ještě: »Tak se chovejte mezi lidmi, aby – kdekoliv vás uvidí a uslyší – slavili a chválili našeho nebeského Pána.«

Velmi toužil po tom, aby s bratřími konal hodně skutků ke chvále Boží. Říkal: »Zvěstujete-li pokoj ústy, mějte jej vždy ve svém srdci. U nikoho nebuďte příčinou hněvu nebo pohoršení, naopak, ať jsou všichni vedeni vaší mírností a vaším pokojem k pokoji a k dobrotě. K tomu jsme byli povoláni, abychom léčili zraněné, obvazovali chromé, napravovali bludy. Mnozí se nám mohou zdát učedníky ďábla, ale jednou se mohou stát učedníky Krista.«

1532 39. Káral ty bratry, kteří byli na sebe příliš tvrdí a mnoho bděli, postili se, pracovali, aby v sobě potlačili všechna tělesná hnutí. Někteří se tak trýznili, že se zdálo, že nenávidí sami sebe. Když František slyšel a viděl takové přehánění, káral je a přikazoval jim, aby se mírnili. Protože byl plný Boží milosti a moudrosti, jeho napominání bylo vlídné, jeho příkazy byly laskavé.

Z bratří, shromážděných na kapitule, nikdo nediskutoval o světských problémech, nemluvili mezi sebou o ničem jiném než o životě svatých otců nebo o dokonalosti některého bratra, nebo jak lépe a dokonaleji se dát Pánu. Jestliže někdo trpěl pokušením nebo byl jinak soužen, když slyšel Františka, jak mile a nadšeně mluví, a obdivoval ho, jeho pokušení zmizelo. Protože s nimi cítil, nemluvil s nimi jako soudce, ale jako otec s dětmi a jako lékař s nemocnými. Stejně jako apoštol Pavel, který říká: »Kdo z vás je nemocen, abych nebyl nemocen s ním? Kdo strádá, abych i já s ním nestrádal?«

9. kapitola

Jak byli bratři rozesláni do světa

1533 40. Když skončila kapitula, František všem přítomným bratřím poželhal a jak považoval za nejlepší, poslal je do různých provincií. Kdo z nich měl Božího Ducha a kazatelskou výmluvnost, tomu udělil dovolení kázat. Pak přijali jeho požehnání s velikou vnitřní radostí v Pánu Ježíši Kristu.

Šli do světa jako cizinci a poutníci a neměli s sebou nic mimo knih, které potřebovali, aby se mohli modlit hodinky. Kdekoliv se setkali s knězem, ať chudým nebo bohatým, uctivě ho zdravili, jak je František učil. Když potřebovali nocleh, raději zůstávali u kněží než u světských lidí.

1534 41. Když jim kněz nemohl poskytnout nocleh, informovali se: »Je zde v okolí nějaký duchovní nebo zbožný člověk, který nás může přijmout do svého domu?« Ve městech i na vesnicích, kam bratři přicházeli, často Pán některým dobrým křesťanům vnukl, aby jim připravili ubytování, než si bratři po městech a vesnicích vystavěli kláštery. Pán je vedl svým Duchem a vkládal jim do úst vhodná slova, kterými pronikali do srdce mnohých posluchačů, mladých i starých, takže opouštěli otce, matky i majetek a přijímali řeholní roucho.

1535 Také mnoho panen a vdov, které slyšely kázání bratří, prosilo o radu: »Co máme dělat? Následovat vás nemůžeme. Řekněte nám tedy, co máme dělat pro spásu své duše.«

Konečně byly v každém městě zřízeny kláštery s klauzurou, kde mohli kajicně žít. Jeden bratr byl u nich ustanoven dohlížitelem a karatelem.

Podobně říkali i manželé: »Máme manželky a nemůžeme je opustit. Naučte také nás cestě spásy.« Tak vznikl řád kajicníků, schválený nejvyšším veleknězem.

10. kapitola

*Jak byli kardinálové k bratrům laskavi
a začali jim radit a pomáhat*

1536 42. Ctihodný otec kardinál Jan od sv. Pavla, který velmi často Františkovi radil a chránil ho, chválil před ostatními kardinály Františkovu horlivost a jeho zásluhy i všech jeho bratří. Když se o nich tyto hodnostáři dověděli, velmi si je oblíbili a každý toužil mít u sebe několik bratří, ale ne aby mu sloužili, nýbrž pro jejich svatý život a pro lásku, kterou k nim cítili. Když jednou přišel František k papežskému dvoru, jednotliví kardinálové jej žádali o bratry a světec jim je laskavě slibil. Kardinál Jan pak zemřel a odpočinul v pokoji, protože miloval chudé Boží.

1537 43. Tehdy Pán vnukl kardinálu Hugolinovi, ostijskému biskupovi, aby si Františka a jeho bratry vroucně zamiloval nejen jako přítel, ale jako otec. Když se to František dověděl, šel k němu. Hugolin ho přijal a řekl: »Budu vám rád podle vašeho přání pomocníkem, rádcem, ochráncem a žádám vás, abyste se za mne modlili.« Blažený František poděkoval Bohu, že vnukl Hugolinovi, aby jim radil, spolupracoval s nimi, chránil je, a řekl mu: »Jsem rád, že já i moji bratři vás budeme mít za otce a pána. Slibuji, že všichni bratři budou Pána za vás prosit.« Pak ho pozval, aby se

účastnil kapituly o Letnicích. On souhlasil a účastnil se jí každý rok. Při jeho příchodu mu bratři šli v průvodu vstříc. Když k němu došli, z úcty k nim sestoupil z koně a šel s bratry pěšky do kostela. Tam kázal a sloužil mši, při které blažený František zpíval evangelium.

11. kapitola

Jak je církev chránila před pronásledovateli

1538 44. Po jedenácti letech od založení řádu, když počet bratří velmi vzrostl, byli zvoleni ministři a bratři byli po několika poslání téměř do všech křesťanských zemí. V některých krajích je sice přijali, ale nedovolili jim postavit si tam klášter. Odjinud byli vyháněni, protože je považovali za bludaře (papež je ještě nepotvrdil, jen jim povolil vyzkoušet řeholi).

Proto museli snášet mnoho potup od duchovních i od laiků, byli okradeni zloději a vraceli se ke svatému Františkovi roztrpčení a sklíčení. Tato protivenství snášeli v Uhrách, v Německu a v jiných zemích za Alpami.

1539 Když se o těchto pohromách dověděl ostijský kardinál, zavolal k sobě svatého Františka, zavedl ho k papeži Honoriovi, který řídil církev po smrti Inocence III., a prosil ho, aby schválil, potvrdil a opatřil papežskou pečeti jinou řeholi.

V této řeholi byl prodloužen termín konání všeobecné kapituly, aby si bratři ze vzdálených zemí ušetřili namáhavé cesty.

1540 45. František žádal papeže, jak je stanoveno v řečené řeholi, aby určil jednoho kardinála jako vůdce, ochránce a karatele řádu. Stal se jím zmíněný kardinál Hugolin. Tento kardinál z rozkazu papeže, aby chránil bratry, poslal dopisy mnohým biskupům, v jejichž diecézích byli bratři pronásledováni, a prosil je, aby se proti nim nestavěli, ale radili jim a dovolili jim kázat a usadit se tam. Neboť jsou vynikajícími lidmi a řeholníky a jsou církví schváleni. I ostatní kardinálové psali podobně.

A tak při příští kapitule dal František ministrům dovolení přijímat bratry do řádu. Bratři se vrátili do těch krajů a měli s sebou potvrzenou řeholi společně s listy kardinálů. Když biskupové viděli řeholi potvrzenou papežem a svědectví jim nakloněného Hugolina i jiných kardinálů, dovolili řeholníkům usadit se tam a kázat mezi věřícími. Když mnozí viděli jejich pokorný život a jejich ctnosti, slyšeli jejich strhující slova, přicházeli k nim a přijímali řeholní oděv.

František viděl důvěru a lásku ostijského kardinála k bratrům, miloval ho ze srdce, a když mu psal, zdravil ho takto: »Ctihodnému otci v Kristu, biskupovi celého světa.«

Za několik let byl řečený kardinál – podle proroctví svatého Františka – zvolen papežem a přijal jméno Řehoř IX.

12. kapitola

Smrt svatého Františka, jeho zázraky a svatořečení

1541 46. Za 20 let od té doby, co se František zasvětil evangelní dokonalosti, ho milovaný Pán povolal, aby po mnoha námáhách dosáhl odpočinku.

Velmi se namáhal bděním, posty, modlitbami, kázáním, cestami, starostmi a soucitem s bratry.

Celé své srdce nabídl Bohu, svému Stvořiteli, a hluboce ho miloval celou svou duší a celým svým nitrem. Nosil Boha v srdci, chválil ho ústy, oslavoval ho skutky. Když někdo vyslovil jméno Boží, řekl: »Nebe i země by se měly klanět tomuto jménu.«

Bůh chtěl všem ukázat lásku, kterou ho obklopoval, a vtiskl do Františkova těla stigmata svého nejdražšího Syna. Protože Boží sluha toužil vstoupit do božské slávy, Pán ho k sobě povolal, a tak František odešel slavně z tohoto světa k Otci.

1542 Po jeho smrti se mezi lidmi ukázala mnohá znamení a zázraky, takže se změnila srdce mnohých, kteří o Božím muži dobře nesměšleli a pochybovali o něm, že říkali: »My pošetilci, věřili jsme, že je to blázen a že špatně skončí. Nyní je přijat mezi Boží syny a má svůj podíl mezi svatými.«

1543 47. Ctihodný pán a otec Řehoř, papež, ctil svatého, kterého měl tak rád, i po smrti. Spolu s kardinály přišel na místo, kde bylo Františkovo tělo pochováno, a zapsal jeho jméno do seznamu svatých.

Po jeho smrti mnoho vznešených a mocných pánů se zřeklo všeho, obrátili se k Pánu oni i jejich manželky, synové a dcery, i celé rodiny. Manželky a dcery vstupovaly do klášterů, otcové a synové přijímali roucho Menších bratrů.

Tak se splnilo, co František předpověděl: »V krátké době k nám přijdou a budou s námi žít mnozí moudří, rozvážní a vznešení lidé.«

Doslov

1544 48. Nyní vás prosím, nejdražší bratři, abyste s láskou uvažovali o skutcích našich otců a bratří, snažili se jim porozumět a naučili se je žít, abyste si tak zasloužili účastnit se s nimi nebeské slávy.

K tomu nám pomáhej náš Pán Ježíš Kristus!

LEGENDA PERUGIJSKÁ

(1276-1300)

(Assiská kompilace)

Tato Stará legenda svatého Františka se zachovala jako rukopis v obecní knihovně v Perugii, odkud dostala své jméno. Jde o »kompilaci« složenou v období mezi XIII. a XIV. stol. z materiálů různého původu a inspirace za tím účelem, aby byla rekonstruována legenda o Františkově životě, která by byla »starší« než »nová« legenda Bonaventurova posbíráním vzpomínek a pamětí, které údajně pocházely přímo od druhů Chudičského a které byly vymazány rozhodnutím kapituly z r. 1266.

Tak, jak se nám zachovala, nemůže být tato Stará legenda beze všeho ztotožněna s »výborem« z Greccia z r. 1246, přináší nám však bezpochyby svědectví skupiny osob obzvláště blízkých Františkovi a přinejmenším vychází z uvedeného »výboru«.

V každém případě je dokumentem jisté a mimořádné krásy, neoddiskutovatelné hodnoty životopisné, psaným prostou a půvabnou řečí, vedle Zrcadla dokonalosti jeden z nejbezprostřednějších a nejvýznačnějších textů o činech, jednání a vůli Františkově, podtrženým přítomností a lidskou účastí jeho druhů, intenzivně a konkrétně prožívanou.

V této legendě je víc, než si uvědomovali její autoři, kteří v ní shromáždili takovou hojnost vzpomínek. Je v ní vykreslen sám František v šířícím se a stále významnějším hnutí, které uvedl v život.

Aby rozsah Františkánských pramenů opakováním textů nerostl, i abychom jasněji upozornili na prameny, z nichž Perugijská legenda čerpala, odkazujeme po úvodní větě přímo na tyto prameny.

ZAČÍNÁ PERUGIJSKÁ LEGENDA

Františkovo pokání a mírnost

- 1545 1. V počátcích řádu, když František začal mít bratry, přebýval s nimi u Rivotorta. Jednou o půlnoci, když všichni odpočívali na svých lůžkách, jeden bratr začal náhle křičet: »Umírám! Já umírám!«... (viz *Zrcadlo* 27).

Jak byl tvrdý k sobě, mírný k bratrům

- 1546 2. A opravdu první bratři a ti, co přišli po nich, po dlouhou dobu si týrali vlastní tělo... (viz *Zrcadlo* 27-28).

Chvála žebroty

- 1547 3. Když František začal mít bratry, byl tak šťasten z jejich společnosti... (viz *Zrcadlo* 18).

Nestarejte se o zítřek

- 1548 4. V těžé době, když František žil s první skupinou bratrů, jeho duch byl podivuhodně pružný... (viz *Zrcadlo* 19).

Jeho laskavost k nemocnému

- 1549 5. Jednou, když František dlel s bratry na témže místě, jeden bratr... byl velmi zesláblý a nemocný... (viz *Zrcadlo* 28).

Nedotknutelné soukromí

- 1550 6. Když František pobýval na témže místě, uchýloval se k modlitbě do maličké cely za domek. Jednoho dne, když tam dlel, přicestoval k němu na návštěvu biskup z Assisi. Vešel do domu a zaklepal na dveře, aby vstoupil tam, kde prodléval světec. Když mu byly otevřeny dveře cely, hned tam vnikl. František byl v malé skrýši upravené z rohožek.

Protože biskup věděl, že mu svatý Otec projevoval důvěru a náklonnost, obrátil se tam bez ohledů a pozdvihl jednu rohož, aby ho uviděl.

Sotva však strčil dovnitř hlavu, byl opět energicky vystrčen ven vůlí Pána, protože nebyl hoden dívat se na Františka. Rychle se obrátil a vyšel z cely, celý se přitom třásl a byl bledý. A před bratry vyznal svou vinu a litoval toho, co si tento den dovolil. (Viz též 2 Cel 100, kde je odlišné znění.)

Bratr v pokušení

- 1551 7. Jeden bratr... byl dlouho trýzněn těžkým a krutým pokušením
dávla... (viz Zrcadlo 106, též 2 Cel 124).

Jak dostal kostelík Porciunkulu

- 1552 8. Když viděl, že Bůh chce rozmnožit počet jeho učedníků... (viz Zrcadlo 55).

Porciunkula, vzor řádu

- 1553 9. – 10. My, kteří jsme žili s blaženým Františkem, dosvědčujeme, že
řekl o tomto kostelíku... (viz Zrcadlo 55).

1554

1555

Dům postavený městem Assisi

- 1556 11. Potom se přiblížila kapitula... (viz Zrcadlo 7).

Dům postavený ministrem

- 1557 12. Jindy chtěl dát postavit generální ministr u Porciunkuly malý dům
pro bratry toho místa, aby tam mohli odpočívat a modlit se hodinky...
(viz Zrcadlo 8).

Neexistuje »moje« cela

- 1558 13. V jedné poustevně přebýval bratr, muž velmi duchovní, jehož byl
František důvěrným přítelem... (viz Zrcadlo 9).

1559

1560

Pokyny pro příbytky bratří

1561 14. – 16. Jindy dlel u Sieny, kde si nechal léčit oči, a bydlel v cele, z níž
byla po jeho smrti postavena kaple k jeho účtě... (viz *Zrcadlo 10*).

1562

1563

Jeho poslední vůle

1564 17. V tyto dny, a právě v této cele... jednou večer začal v důsledku své
žaludeční nemoci zvracet, a to až krev, celou noc až do rána. Jeho dru-
hové viděli, že užuž umírá... (viz obšírněji *Zrcadlo 87*, kde je také téměř
shodnými slovy obsažen tzv. *Malý sienský odkaz*, zatímco *1 Cel 105* se
o *Odkaze* nezmiňuje).

Čistota kostelů

1565 18. Jindy, když František přebýval u Panny Marie Porciunkulské a bylo
ještě málo bratří, obcházel vesnice a kostely v okolí Assisi a hlásal a kázal
lidem, aby konali pokání. A na těchto svých okružních cestách nosil
s sebou koště a zametal kostely.

František hodně trpěl, když vešel do kostela a viděl, že je špinavý.
Proto po kázání lidu si zavolal stranou všechny přítomné kněze, aby ho
lid neslyšel, a mluvil k nim o spáse duší, a zvláště je nabádal, aby co
nejvíc pečovali o čistotu kostelů, oltářů a všeho příslušenství sloužícího
k slavení božských tajemství (viz *Zrcadlo 56*).

Prostý Jan

1566 19. Jednoho dne se František odebral do jedné osady na území Assisi...
(viz *Zrcadlo 57*).

Nepravé povolání

1567 20. Jednou František procházel provincií Marky ankonské a kázal.
Jednoho dne, po kázání lidu ve vesnici, přišel k němu nějaký člověk
a řekl mu: »Bratře, chci opustit svět a vstoupit do tvého bratrstva.«...
(viz *2 Cel 81*).

Jeho pokušení a osvobození

- 1568 21. V té době, kdy František dlel u Porciunkuly, byl pro dobro svého ducha napaden velmi těžkým pokušením... (viz 2 Cel 115 a Zrcadlo 99, kde je připojena zmínka o pokušení na La Verně).

U stolu s malomocným

- 1569 22. Jindy, když se František vrátil jednoho dne do Porciunkuly, setkal se tam s prostým bratrem Jakubem ve společnosti s malomocným, znetvořeným vědy, který tam náhodou ten den přišel... (viz Zrcadlo 58).

Vidění bratra Pacifika

- 1570 23. Jindy procházel František spoletským údolím a byl s ním bratr Pacifik... (viz Zrcadlo 59-60 a 2 Cel 106-107).

Andělská citera

- 1571 24. V době, kdy František dlel u Rieti a ubytoval se na několik dní u Tebalda Saracéna kvůli své oční nemoci, řekl jednou k jednomu ze svých druhů, který se ve světě naučil hrát na citeru: »Bratře, děti tohoto světa nemají smysl pro věci božské. Používají hudební nástroje, jako cittery, harfy desetistrunné a jiné nástroje k marnosti a hříchu, proti Boží vůli, zatímco ve starých dobách je lidé používali k Boží chvále a k povznesení ducha. Chtěl bych, abys koupil nenápadně od nějakého počestného člověka citeru a abys pro mne složil zbožnou píseň. Využijeme ji, abychom doprovodili slova a chvály Páně. Mé tělo je postiženo velkou nemocí a utrpením; takto bych chtěl za pomoci cittery ulehčit tělesné bolesti a proměnit ji v radost a potěšení ducha.«

František skutečně během své nemoci složil jakési chvály na Pána a nechal je občas zpívat svým druhům k Boží oslavě a k útěše své duše, jakož i k vzdělání bližních.

Onen bratr mu odpověděl: »Otče, stydím se jít ptát po citeře, protože lidé v tomto městě vědí, že jsem ve světě hrával na citeru, a bojím se, že by mě podezřívali, že mě znovu popadlo pokušení hrát.« František to tedy skončil: »Dobře, bratře, nechme to být.«

Příští noc nemohl světec spát. A hle, o půlnoci zazněl kolem domu, kde ležel, zvuk citery: byl to ten nejkrásnější a nejlíbeznější zpěv, jaký ve svém životě slyšel. Neznámý hudebník byl tak vzdálen, aby byl právě slyšet, a potom se přibližoval, aniž přestal drnkat na svůj nástroj. Dobrou hodinu trvala tato hudba. František tušil, že je to dílo Boží, a ne lidské, a byl uchvácen nesmírnou radostí, a s jásajícím srdcem překypujícím citem chválil Pána, který mu chtěl udělat radost útěchou tak něžnou a tak velikou.

Ráno vstal a řekl svému druhovi: »Prosil jsem tě, bratře, a nevyslyšel jsi mne. Avšak Pán, jenž těší své přátele, kteří se ocitli v trápení, dnes v noci mne ráčil potěšit.« A vypravoval, co se mu přihodilo. Bratři byli plni úžasu a pochopili, že šlo o veliký zázrak; neboť Bůh sám zasáhl, aby udělal Františkovi radost.

Ve skutečnosti nejen o půlnoci, ale ani až do úderu třetí hodiny nesměl nikdo z nařízení starosty chodit po městě. Ostatně, jak to líčil František, hrající citera odcházela a přicházela v tichu, beze slov lidských úst, a to po dobrou hodinu, k útěše ducha. (V 2 Cel 126 je pouze shrnutí. Bratr, o kterém je řeč, by měl být Pacifik. V této epizodě je cenná zmínka o vzniku a účelu *Písně bratra slunce, Chvalozpěvu stvoření*.)

Vínice kněze v Rieti

- 1572 25. V téže době dlel František pro svou oční chorobu u kostela svatého Fabiána nedaleko Rieti jako host chudého světského kněze... (viz *Zrcadlo 104*).

Oběd pro lékaře

- 1573 26. Ještě v této době přebýval František kvůli léčení své oční choroby v poustevně bratří ve Fonte Colombo nedaleko Rieti... (viz 2 Cel 44, *Zrcadlo 110*).

Obrácení manžela po jeho kázání

- 1574 27. Jednoho dne... jistá šlechtična přišla spěšně, aby mluvila se světce... (2 Cel 38 uvádí stručněji, avšak v plném rozsahu).

Nezralý kandidát

- 1575 28. Když ještě nikdo nebyl do bratrstva přijímán bez Františkova souhlasu, mezi jinými se představil syn jednoho šlechtice z Lukky... (viz 2 Cel 40, Zrcadlo 103).

Chutná ryba

- 1576 29. Když těžce nemocný František byl hostem v paláci biskupa z Assisi, stále ho prosili, aby vydatně jedl... (viz Zrcadlo 111).

Reptání bratra Leonarda

- 1577 30. Jednou byl František na cestě ve společnosti bratra velmi duchovního, pocházejícího z významné a mocné assiské rodiny. Světec, zesláblý a nemocný, seděl na hřbetě osla. Jeho společník, unavený cestou, si pro sebe bručel: »Rodiče tady toho se nemohou s mými rodiči vůbec rovnat. A přece, on si jede a já musím jít upachtěný vzadu a mohu se o osla jen opírat.«

Jak tak v sobě převaloval takové úvahy, František znenadání sklouzl ze soumara a povídá mu: »Bratře, není správné, ani se nehodí, abych já jel a ty šel pěšky, když jsi byl ve světě urozenější a mocnější než já.« Zaskočený a zcela zahanbený dal se onen bratr do pláče, vrhl se světci k nohám, vyznal se mu ze svých myšlenek a uznal svou vinu.

Obdivoval svatost Františkovu, který bezprostředně pronikl jeho myšlenky. A když bratři v Assisi prosili papeže Řehoře a kardinály, aby Františka vyhlásili za svatého, Leonard tuto událost dosvědčil před papežem a před kardinály (srov. 2 Cel 31).

Jak vyšel z cely, aby dal požehnání bratrovi

- 1578 31. Jeden bratr, člověk duchovní a Boží přítel, dlel v Rieti v příbytku bratří. Jednoho dne vstal podnícen touhou vidět Františka a dostat jeho požehnání, přišel s živou zbožností do poustevny v Grecciu, kde tehdy světec pobýval. František byl už po jídle a stáhl se do cely, kde se modlil a odpočíval. Protože byla postní doba, vycházel jen v hodinu jídla a potom se hned vracel do své samoty.

Nový příchod zůstal velice malomyslný, když se s ním nesetkal, a připisoval tuto smůlu svým hříchům, především proto, že se musel vrátit ještě týž den do svého konventu. Druhové světce se ho snažili potěšit, a on se chystal k odchodu.

Když se vzdálil co by kamenem dohodil, František z vůle Páně vyšel z cely, zavolał jednoho ze svých druhů (který ho doprovázel až ke studni) a řekl mu: »Zavolej toho bratra, ať se ke mně obrátí.« Onen bratr se otočil tváří ke světcům, a ten udělal znamení kříže a požehnal mu.

Naplňen vnitřní radostí a potěšením, chválil ten bratr Boha, že vyslyšel jeho prosby. Jeho útěcha byla tím větší, že se mu dostalo požehnání z vůle Pána, aniž by o ně prosil a aniž by se za něj kdokoli přimluvil.

Také Františkovi druhové a ostatní bratři v poustevně tím byli překvapeni a měli to za veliký zázrak, když nikdo světce neupozornil, že onen bratr přišel. Ostatně ani jeho druhové, ani žádný jiný bratr se neodvážil k němu přijít, dokud jej sám nezavolał. A nejen v Grecciu, ale kdekoli dlel František na modlitbě, chtěl být zcela v samotě a zakazoval, aby k němu kdokoli přišel, nebyl-li volán (srov. 2 Cel 44a, 45).

Vánoční hostina v Grecciu

- 1579 32. Jindy přišel jeden ministr bratří k Františkovi, když pobýval v Grecciu, aby slavil Narození Páně spolu s ním... (viz *Zrcadlo 20*).

Návštěva kardinála Hugolina v Porciunkule

- 1580 33. František říkával, že jejich stolování má být pokorné a skromné, aby tím byli světší lidé povzbuzováni. A když byl pozván nějaký chudák ke stolu, seděl spolu s bratřími, a ne snad on na zemi a oni nad ním.

Když byl papež Řehoř ještě biskupem ostijským, přišel do Porciunkuly... (viz 2 Cel 63, *Zrcadlo 21*).

Ačkoli příbytek u Porciunkuly byl od začátku, kdy byl postaven, nejvíc navštěvován bratřími celého řádu (vždyť všichni, kdo byli přijímáni za bratry, dostávali hábit u Panny Marie Andělské), přece bratři této komunity jedli vždy na zemi, ať jich bylo málo nebo mnoho. A dokud žil František, přizpůsobovali se jeho příkladu a vůli a jedli své pokrmy usazení na zemi.

1581 34. František miloval poustevnu v Grecciu, kde bratři byli ctnostní a chudí, a měl ve zvláštní lásce i obyvatele této krajiny pro jejich chudobu a prostotu. Proto tam často přicházel, aby si tam odpočinul a pobyl, přitahován mimo jiné maličkou celou do krajnosti chudou a osamocenou, kde svatý Otec rád sbíral síly.

Povzbuzení jeho příkladem a příkladem jeho bratří a inspirování milostí Páně, mnoho obyvatel té krajiny vstupovalo do řádu. Také četné ženy žily v panenství, zůstávaly doma a oblékaly duchovní oděv. Třebaže bydlely ve svých rodinách, vedly společný život, cvičily se v ctnosti a ukázňovaly tělo posty a modlitbami. Lidu a bratřím se jevily, přestože byly mladé a prosté, ne jako osoby žijící ve světě a ve styku s příbuznými, ale spíše jako žijící ve společenství svatých řeholnic a oddané službě Páně po dlouhá léta. Vzhledem k těmto mužům a ženám z Greccia říkal František bratřím celý šťasten: »Neznám velké město, kde by se k Pánu obrátilo tolik lidí jako v Grecciu, v místě tak maličkém.«

A často, když večer bratři této poustevny zpívali chvály Páně – což v těch dobách bratři dělávali na mnoha místech – obyvatelé místa, malí i velcí, vycházeli z domů, shromažďovali se na cestě před vesnicí a nahlas odpovídali jako refrénem na zpěv řeholníků: »Buď pochválen Pán Bůh!« Dokonce i malé děti, které nedovedly ještě dobře mluvit, když viděly bratry, chválily Pána jak mohly.

1582 V těchto letech bylo obyvatelstvo Greccia vydáno velké pohromě, která trvala několik let. Oblast byla totiž sužována divokými vlky, kteří dávali lidí, a každý rok byly pole a vinice pustošeny krupobitím. Při jednom kázání František řekl: »Oznamuji vám ke cti a chvále Boží, že polepší-li se každý z vás ze svých hříchů a obrátí se celým srdcem k Bohu s pevným předsevzetím, že vytrvá, mám důvěru v Pána Ježíše Krista, že ihned ze svého milosrdenství odstraní tyto pohromy vlků a krupobití, které vás tak dlouho sužují, a dá vám růst a rozmnožovat se ve věcech duchovních i světských. Avšak předpovídám vám zároveň, že jestliže se (nedej Bůh!) vrátíte k hříchu, tato pohroma a zlořečení na vás dopadne znovu, spolu s mnoha dalšími, mnohem těžšími neštěstími.«

I stalo se Božím řízením a díky zásluhám svatého Otce, že od té chvíle pohroma ustaly. A navíc, což je velký zázrak, když přišlo krupobití zpusť sousední krajiny, nedotklo se sousedících statků obyvatel Greccia.

Po šestnáct či dvacet let viděli, jak se rozmnožují a rostou jejich statky duchovní a pozemské. Avšak potom dobré živobytí zrodilo pýchu. Začali se nenávidět, bít se meči, až i zabíjet mezi sebou, tajně si zabíjeli zvířata, v noci se dopouštěli krádeží a loupeží a mnoha dalších zločinů.

Když Pán viděl, že jejich skutky jsou zvrácené a nezachovávají příkazy, které jim dal skrze svého služebníka Františka, rozhněval se na ně, stáhl svou milosrdnou ruku, a tak se vrátily pohromy krupobití a vlků, jak to světec předpověděl, a k tomu je postihla mnohá soužení, tvrdší než předcházející. Celý kraj byl totiž zničen požárem, obyvatelé ztratili všechn svůj majetek a sotva zachránili holý život.

Bratři a ti, kdo slyšeli Františkovo kázání, jenž předpověděl štěstí a neštěstí, podívovali se jeho svatosti a zjišťovali, jak se všechno do puntiku splnilo (srov. 2 Cel 35-36).

Jak předpověděl Perugijským občanskou válku

- 1583 35. Při jiné příležitosti kázal František na náměstí v Perugii velkému zástupu, který se tam shromáždil... (viz 2 Cel 37, *Zrcadlo* 105).

Účinnost jeho modlitby

- 1584 36. Když František procházel jednou provincií, přišel mu vstříc opat jednoho kláštera, který k němu měl velkou úctu... (viz 2 Cel 101).

Světcovy choroby. Jeho láska k trpícímu Kristu

- 1585 37. František trpěl po dlouhou dobu, a až do smrti, nemocemi jater, sleziny a žaludku. Kromě toho, když se vypravil za moře kázat sultánovi Babylonie a Egypta, přivodil si velmi těžkou oční nemoc z veliké námahy po cestě, především z velkého vedra na cestě tam a zpět. Nechtěl se však dát léčit ze žádné z těchto nemocí, jakkoli ho o to prosili jeho bratři a mnozí, kdo s ním měli soucit a lítost; a to pro vroucí lásku, jakou měl od svého obrácení ke Kristu.

Z velké něžnosti a soucitu, jaké denně pociťoval při rozjímání o ponížení Božího Syna a následování jeho příkladu, to, co bylo trpké pro jeho tělo, přijímal a pociťoval jako sladkost. A tak oplakával každodenně utrpení a trpkost, které Kristus snášel pro nás, a tak se trýznil na vlastní duši a těle, že se nestaral o vlastní nemoci (srov. *Zrcadlo* 91).

Jednou, několik let po svém obrácení... (viz *Zrcadlo* 92).

Kniha kříže

1586 38. Během své oční nemoci byl tak sužován bolestmi, že mu jednoho dne jistý ministr radil: »Bratře, proč si nenecháš od svého druha přečíst nějaký úryvek z Proroků nebo jiná místa z Písma? Tvůj duch by se tím povzbudil a získal by z toho nesmírnou útěchu.« Věděl totiž, že František zakoušel mnoho radosti, když mu četli božská Písma (srov. 2 Cel 105).

Avšak světec odpověděl: »Bratře, každý den nacházím velkou sladkost a útěchu, když si připomínám a rozjímám příklady pokory Božího Syna; i kdybych žil až do skonání světa, nepotřeboval bych poslouchat nebo rozjímát jiné úryvky Písma.«

Připomínal si a opakoval bratřím verš Davidův: »Duše má se utěšit nedá.« Má-li být, jak často tvrdil, vzorem a příkladem všem bratřím, nechtěl ve svých nemocech užívat léků a odmítal i nezbytný pokrm. Aby zůstal věrný tomuto předsevzetí, zacházel tvrdě se svým tělem, jak když se mu zdálo, že je mu dobře, ačkoli byl stále slabý a churavý, tak ve svých nemocech.

»Pojďte se podívat na mlsouna!«

1587 39. Když se zotavoval z velmi těžké nemoci a zdálo se mu, že už je na tom dobře, měl pocit, že během pobytu na lůžku jedl vybranou stravu. Ve skutečnosti ovšem jedl velice málo... (viz *Zrcadlo* 61).

Proti pokrytectví

1588 40. Něco podobného se stalo jindy, když držel v jedné poustevně čtyřicetidenní půst k sv. Martinu... (viz 2 Cel 130-131, *Zrcadlo* 62).

Záblesk marnivosti

1589 41. Jindy kráčel po Assisi doprovázen zástupem lidí... (viz 2 Cel 132, *Zrcadlo* 63).

Jak mu kardinál Hugolin nařídil, aby se léčil

1590 42. Když ostijský biskup, pozdější papež, si všiml, že František je tvrdý ke svému tělu,... (viz *Zrcadlo 91*).

Dva roky před svou smrtí, když byl tehdy těžce nemocen a především trpěl na oči, pobýval u svatého Damiána v malé cele z rohoží. Když generální ministr viděl, že tolik trpí oční chorobou, nařídil mu, aby si nechal pomoci a léčil se. Dokonce připojil, že chce být osobně u toho, až lékař začne s ošetřováním, aby si byl zcela jist a také aby ho posiloval, protože byl plný bolesti. Bylo však tehdy velmi chladno a roční doba nebyla vhodná k tomu, aby léčba mohla začít.

Jak se zrodila Píseň tvorů

1591 43. František přebýval u svatého Damiána po více než 50 dnů... (viz 2 *Cel 213*, *Zrcadlo 100*, *119*).

1592

Sloka o odpuštění

1593 44. V téže době, když ležel nemocen, a již složil a nechal zpívat Chvály, stalo se, že tehdejší assiský biskup exkomunikoval starostu města. Ten ve zlosti – jako odvetu – nechal tvrdě vyhlásit nařízení, že nikdo nesmí biskupovi nic prodat, ani od něho nic koupit, nebo s ním uzavřít nějakou smlouvu. Tak se začali vzájemně nenávidět.

František, ačkoli nemocný, byl jat soucitem s nimi především proto, že žádný duchovní ani světský člověk se nestaral o to, aby mezi oběma obnovil mír a svornost. Řekl tedy svým druhům: »Je to velká hanba pro nás, Boží služebníky, že biskup a starosta takhle nenávidí jeden druhého a nikdo se nesnaží vrátit je míru a svornosti.« Potom složil tuto sloku, aby se připojila k Chválám:

Ať tě chválí, můj Pane,
ti, kdo odpouštějí pro tvou lásku
a snášejí nemoci a soužení.
Blažení ti, kdo je snesou v pokoji,
neboť ty, Nejvyšší, dáš jim korunu.

Pak zavolal jednoho ze svých druhů a řekl mu: »Jdi a řekni starostovi, že mu vzkazují, aby přišel k biskupství společně s předními muži města

a s dalšími, které bude moci s sebou přivést.« Ten bratr se vydal na cestu a světec řekl ostatním dvěma druhům: »Jděte a zazpívejte Píseň bratra slunce před biskupem a starostou a před ostatními, kteří budou shromážděni. Mám důvěru v Pána, že učiní jejich srdce opět pokorná a že uzavřou mír a vrátí se k přátelství a lásce, v nichž žili dříve.«

Když byli všichni shromážděni na nádvoří biskupského paláce, ti dva bratři vstali a jeden z nich řekl: »František během své nemoci složil Chvály Pána od jeho tvorů, ke chvále Boží a k povznesení bližního. Prosím vás, abyste povstali a zbožně si je vyslechli.«

Tak je začali zpívat. Starosta hned povstal a se sepjatýma rukama, jako když se čte evangelium, naplněn živou zbožností, ba v slzách, stál a pozorně naslouchal. Měl totiž k Františkovi velkou důvěru a úctu.

Když píseň skončila, starosta řekl přede všemi shromážděnými: »Říkám vám upřímně, že jsem připraven odpustit nejen panu biskupovi, kterého chci považovat za svého pána, ale kdyby bylo třeba i tomu, kdo by mi zavraždil bratra nebo syna.« Nato se vrhl biskupovi k nohám a pravil mu: »Pro lásku našeho Pána Ježíše Krista a jeho služebníka Františka jsem připraven dát vám zadostiučinění ve všem, jak si budete přát.«

Biskup ho objal, vstal a odpověděl mu: »Z úřadu, který zastávám, bych měl být pokorný. Mám však povahu náchylnou ke hněvu. Prosím tě, abys mi odpustil.« A tak se oba objali a políbili velmi srdečně a s láskou.

Bratři tím byli velice dojati a viděli v tom potvrzení Františkovu svatost, protože se uskutečnilo do písmene to, co předpověděl o jejich usmíření. Všichni, kdo byli této scéně přítomni a slyšeli tato slova, považovali to za velký zázrak a připisovali Františkovým zásluhám, že Pán tak na jednou se dotkl srdcí obou protivníků; ti pak už nevzpomínali na vzájemné urážky a vrátili se k upřímné svornosti po tak těžkém pohoršení.

A my, kteří jsme s Františkem žili, dosvědčujeme, že kdykoli předpověděl: »Je to tak, stane se tak,« pak se to neomylně splnilo do písmene. Na vlastní oči jsme viděli takové příklady, že bychom je museli dlouho popisovat a vypravovat.

Píseň pro klarisky

- 1594 45. Na témže místě František, když složil Chvály Pána od jeho tvorů, nadiktoval rovněž několik svatých slov s melodií pro větší útěchu Chudých paní kláštera San Damiano, především proto, že věděl, že jsou velmi zarmouceny jeho chorobou (srov. *Zrcadlo* 90). A protože je pro svou

nemoc nemohl navštívit osobně, chtěl, aby jim jeho druhové přinesli tuto píseň do jejich klauzury a mohly si ji poslechnout.

V této písni chtěl František jednou provždy ukázat svůj ideál: aby totiž byly jedno srdce v lásce a sesterském spolužití, protože když ještě bylo bratří málo, ony se obrátily ke Kristu podle jeho, Františkova příkladu a rady. Jejich obrácení a svatý život jsou slávou a povznesením nejen řádu bratří, jehož jsou květinou, ale i celé Boží církve.

Protože František věděl, že sestry od počátku vedly a vedou tvrdý a chudý život jak z vlastní vůle, tak z nezbytnosti, jeho duch se k nim obracel s city náklonnosti a lásky. Proto je v této písni prosil, aby od chvíle, kdy je Pán shromáždil z mnoha stran ve svaté lásce, svaté chudobě a svaté poslušnosti, vedly život v těchto ctnostech a v něm zemřely.

A doporučoval zvláště, aby užívaly almužen, které jim Pán posílá, k tomu, aby se postaraly s moudrou umírněností, radostí a vděčností o své tělesné potřeby a aby zdravé sestry měly trpělivost při pracích vykonávaných při ošetřování nemocných, ty pak aby byly trpělivé v nemocech a útrapách, které musí snášet.

Jak se nechtěl nechat léčit

- 1595 46. Když se přiblížila roční doba příznivá pro léčení oční choroby, František opustil toto místo, přestože se jeho nemoc zhoršila. Hlavu měl zahalenou ve velké kapuci, kterou mu bratři zhotovili, a protože nemohl snést denní světlo, které mu působilo ostré bolesti, nosil na očích pásku z vlny a plátna, přišitou ke kapuci. Jeho druhové ho usadili na soumara a dovedli ho do poustevny ve Fonte Colombo u Rieti, aby se poradili s lékařem tohoto města, odborníkem v léčení očních chorob... (viz *Zrcadlo 115*).

»Pán vám to vynahradí«

- 1596 47. Jednou v noci, když nemohl spát bolestmi, se soucitem a láskou pravil svým druhům... (viz *Zrcadlo 89*).

Bezbolestné vypálení

- 1597 48. Jednoho dne přišel lékař a přinesl železo, kterým prováděl vypalování... (viz 2 *Cel 166*, *Zrcadlo 115*).

Jeho mimořádná úcta k ohni

- 1598 49. Není třeba se divit, že oheň a jiné stvořené věci ho občas ctily. Jak jsme viděli my, kteří jsme s ním žili, František k nim měl velkou, něžnou lásku a úctu, a ony mu působily tolik radosti. Projevoval všem stvořeným věcem tolik spontánní úcty a pochopení, že když s nimi někdo zacházel bezohledně, on tím trpěl. Rozmlouval s nimi s tak velkou radostí uvnitř i navenek, jako s bytostmi obdařenými citem, rozumem a jako kdyby mluvily k Bohu, takže velmi často v takových chvílích byl uchvácen nazíráním Boha... (viz *Zrcadlo 116*, srov. též *2 Cel 165*).

Cela v plamenech

- 1599 50. Když konal čtyřicetidenní půst na hoře La Verně... (viz *Zrcadlo 117*).

Jiné projevy lásky k tvorům

- 1600 51. Když si myl ruce... (viz *Zrcadlo 118*, *2 Cel 165*).
1601

Františkova velkodušnost

- 1602 52. V téže době jedna chudičká žena z Machilona přišla do Rieti, aby si nechala léčit oči... (viz *2 Cel 92*, *Zrcadlo 33*).

Jak dal hábit dvěma francouzským bratrům

- 1603 53. Když jednou procházel krajinou a kázal, stalo se, že dva francouzští bratři se s ním setkali... (viz *2 Cel 181*, *Zrcadlo 34*).

Jiné příklady velkodušnosti

- 1604 54. Jindy bídně oblečený žebrák přišel do poustevny bratrů a prosil je pro lásku Boží o kus látky... (viz *Zrcadlo 35*, *2 Cel 196*).

Plášť Jiljího

- 1605 55. V začátcích řádu, když František bydlil u Rivortorta s pouhými dvěma bratry, které tehdy měl... (viz *Zrcadlo* 36).

Jak daroval Nový zákon

- 1606 56. Jindy, když dlel u kostela Porciunkuly, přišla sem stará chudá žena, která měla dva syny v řádu, aby prosila Františka o almužnu... (viz *Zrcadlo* 38, 2 *Cel* 91).

Vyléčení volů ze Svatého Eliáše

- 1607 57. Během pobytu v poustevně Fonte Colombo vypukla epidemie skotu... (viz 3 *Cel* 18).

V té době měl František jizvy na rukou, nohou a v boku.

Kanovník Gedeon

- 1608 58. Když František, trpící nemocí oční, se několik dní zdržoval v paláci biskupa v Rieti, jeden duchovní této diecéze, jménem Gedeon, člověk silně svěťácký, ležel nemocen těžkou a velmi bolestivou ledvinovou chorobou... (viz 2 *Cel* 41).

Jak vyzval rytíře, aby šli žebrať

- 1609 59. Po pobytu v Sieně... se František uchýlil do Bagary... (viz *Zrcadlo* 22, 2 *Cel* 77).

Chvalozpěv na žebrotu

- 1610 60. Podle Františka prosit o almužnu pro lásku Pána Boha byl ten nejvznešenější, nejvyšší a nejdůstojnější čin před Bohem i před světem... (viz *Zrcadlo* 22, srov. 2 *Cel* 72).

U stolu kardinála Hugolina

- 1611 61. Při jiné příležitosti šel František navštívit ostijského biskupa...
(2 Cel 73, Zrcadlo 23).

Příživník bratr moucha

- 1612 62. Bylo Františkovou vůlí, kterou častěji vyjádřil, aby žádný bratr
nežil delší dobu, aniž by šel po almužně... (viz 2 Cel 75, Zrcadlo 24).

Jak polibil rameno bratra vracejícího se z almužny

- 1613 63. Jindy se jeden velmi duchovní bratr vracel z Assisi k Porciunkule
s almužnou a nahlas chválil Boha... (viz 2 Cel 76, Zrcadlo 25).

Radost světce, když byl blízky smrti

- 1614 64. Ve dnech, kdy se František právě vrátil z Bagnary a ležel těžce
nemocen v biskupském paláci v Assisi... (viz Zrcadlo 121).

Statečnost před skutečností

- 1615 65. Ještě v těchto dnech lékař z Arezza Buongiovanni, Františkův zná-
mý a přítel, přišel ho navštívit do paláce... (viz Zrcadlo 122).

Jaká byla Františkova vůle

- 1616 66. Bratr Rizzerio, původem z Marky ankonské... přišel jednoho dne
navštívit světce v biskupském paláci v Assisi... (viz Zrcadlo 2).

Název: Menší bratři

- 1617 67. K tomuto předsevzetí jednou řekl: »Řád a život Menších bratří
jsou podobné malému stádu...« (viz Zrcadlo 26).

1618

1619

Odpor jistých bratří

- 1620 68. Kdyby se některý bratr ptal, proč tedy František za svého života nepřikázal zachovávat přísně chudobu, jak ji vyložil bratru Rizzeriovi... (viz *Zrcadlo 2 a 26*).

Knihy bratra ministra

- 1621 69. Když se vrátil ze zámořských krajín, jeden ministr s ním začal
1622 diskutovat o chudobě... (viz *Zrcadlo 3*).

Novicův žaltář

- 1623 70. Jednou byl novic, který uměl číst žaltář, i když ne dobře. Protože mu četba žaltáře dělala radost, žádal generálního ministra, aby mu dovolil žaltář mít – a bylo mu to dovoleno. Nechtěl jej však mít bez zvláštního Františkova dovolení, protože slyšel, že světec nechce, aby bratři byli chtiví vědy a knih, ale učí je, aby se nadchli pro to, získat a mít čistou a svatou prostotu, ducha modlitby a Paní Chudobu – ctnosti, které formovaly první svaté bratry. Podle něho to byla nejjistější cesta ke spáse duše.

Ne že by pohrdal posvátnou vědou a díval se na ni podezřívavě; naopak, upřímně ctil učené muže, kteří byli v řádu, a všechny vzdělané lidi; vždyť je pravda to, co napsal ve svém Odkaze (3): »A máme si vážit a prokazovat čest teologům a těm, kdo nám slouží nejsvětějšími slovy Božími, protože nám dávají ducha a život.«

Předvídal však budoucnost, kterou poznával v Duchu svatém a opětně ji ohlašoval bratřím, že totiž »mnozí, pod záminkou vyučování druhých, opustí své povolání, totiž čistou a svatou prostotu, svatou modlitbu a naši Paní Chudobu.

A stane se, že ačkoli budou předpokládat, že se napojí větší zbožností a rozpálí láskou k Bohu poznáním Písma, právě tím se stanou vnitřně chladnými a jakoby prázdnými, protože ztratí příležitost prožít svůj ideál. A bojím se, aby jim nebylo odebráno i to, co se zdálo, že mají, když zradí své povolání.« (Srov. *Zrcadlo 4 a 72-73*, kde jsou body 70-74 podány v jiné úpravě.)

1624 71. Také říkal: »Je mnoho bratří, kteří dnem i nocí zaměřují všechno své úsilí a zájem, aby ovládli vědu, a zanedbávají přitom své svaté povolání a zbožnou modlitbu. A když hlásají evangelium některému člověku a lidu, a vidí nebo slyší, že někteří tím byli povzneseni nebo obráćeni k pokání, stanou se povýšenými a stoupají v pýše pro výsledky, kterých dosáhli prací jiných.

Ve skutečnosti, jestliže si někdo namlouvá, že někoho povznesl nebo obrátil k pokání svými řečmi, pak je to Pán, kdo je povznáší a obrací pro zásluhy svatých bratří, i když ti o tom ani nevěděli a nezpychli tím.

Tito bratři jsou moji rytíři kulatého stolu, kteří se skrývají na místech odlehlých a neobývaných, aby se tím horlivěji věnovali modlitbě a rozjímání a oplakávali hříchy svoje i druhých. Jejich svatost je známá Bohu, i když mnohdy zůstane skryta ostatním bratřím a lidem. A až andělé přivedou jejich duše k Pánu, ukáže jim Bůh ovoce a odměnu jejich prací, totiž mnoho duší, které došly spásy jejich modlitbami. A řekne: „Synáčkové, hle, tyto duše byly spaseny silou vašich modliteb. Málo jste věrně spravovali, mnoho vám svěřím.“«

1625 Takto František komentoval výrok Písma: »Neplodná dostane sedm dětí, matka mnoha synů vadne osamělá.« »Neplodná je horlivý řeholník, který vzdělává sebe i jiné svatými modlitbami a ctnostmi.« Tato slova často bratřím opakoval ve svých pokynech, především na kapitule, která se konala u kostelíka Panny Marie v Porciunkule v přítomnosti ministrů a ostatních bratří.

Poučoval všechny bratry ministry a kazatele, aby dobře užívali darů, které dostali. Říkal, že nesmějí kvůli představenství nebo povinnosti kázat zanedbávat za žádnou cenu svatou zbožnou modlitbu, chození po almužně a tělesnou práci jako ostatní bratři, aby dali dobrý příklad k prospěchu duší vlastních i ostatních. Připojoval: »Bratři podřízení jsou velmi povznášeni, když vidí, že jejich ministři a kazatelé se s radostí oddávají modlitbě a projevují skromnost a pokoru.«

Jako věrný následovník Kristův, pokud byl zdrav, František vždy usku-
tečňoval sám na sobě to, čemu učil své bratry.

1626 72. Jednoho dne, když František dorazil do poustevny, kde bydlil onen novic, o kterém byla řeč výše, ten mu řekl: »Otče, bylo by pro mne velkou útechou, kdybych měl žaltář. Avšak i když mi jej generální ministr povolil, chci jej mít s tvým svolením.«

František mu dal tuto odpověď: »Císař Karel, Orlando a Olivier, všichni paladini a stateční válečníci, kteří byli odvážní v bitvách a pronásledovali nevěřící s mnohým potem a námahou až k smrti a získali nad nimi slavné památné vítězství, a nakonec tito svatí mučedníci padli v boji za víru v Krista. Avšak dnes je mnoho těch, kteří pouhým vyprávěním o jejich činech chtějí získat čest a slávu u lidí.«

Ve svých Napomenutích vysvětlil význam těchto slov, když napsal: »Svatí vykonali velké činy, a my chceme získat čest a slávu jen tím, že o nich vypravujeme a kážeme.« Jak je řečeno: »Poznání vede k domýšlivosti, ale láska vzdělává.«

Úklady vědy

1627 73. Zatímco František seděl u ohně, aby se ohřál, onen novic se znovu vrátil k otázce žaltáře. František mu odpověděl: »Až dostaneš žaltář, budeš toužit a chtít breviář, až budeš mít breviář, usadíš se pěkně za katedru jako prelát a nařídíš svému bratrovi: Heleď, přines mi sem breviář!«

A když pověděl tato slova, světec – uchvácen v duchu – sebral popel, posypal si jím hlavu a říkal si pro sebe: »Já, breviář! Já, breviář!« A zatímco opakoval toto zvolání, jako by si masíroval hlavu. Novic zůstal bledý a silně zahanbený.

František mu řekl důvěrně: »Bratře, i já jsem byl v pokušení mít knihy. Abych poznal Pánovu vůli v tomto bodě, vzal jsem knihu, v níž jsou napsána evangelia Páně, a prosil jsem ho, aby mi ukázal svou vůli, když knihu otevřu. Když jsem skončil modlitbu, na první otevření knihy mi padl do očí tento Kristův výrok: Vám je dáno tajemství Božího království, ale ostatním, kdo jsou mimo, se všechno předkládá v podoběnstvích.«

A dodal: »Je mnoho těch, kdo se rádi povznášejí k věděni; avšak blahoslavený bude ten, kdo se stává neplodným z lásky k Pánu Bohu.«

Tolik člověk ví, kolik dělá

1628 74. Po několika měsících přebýval František u kostelíka Porciunkuly a stál poblíž cely, která je za domem u cesty, když mu onen bratr znovu začal mluvit o žaltáři, František mu řekl: »Jdi a udělej tak, jak ti řekne tvůj ministr.« Na ta slova se on začal vracet tudy, kudy přišel.

Avšak světec zůstal na cestě, začal uvažovat o tom, co řekl, a náhle za ním zavolal: »Počkej na mne, bratře, počkej na mne!« Šel až k němu a řekl mu: » Vrať se se mnou zpátky, bratře, a ukaž mi to místo, kde jsem ti řekl, abys, co se týká žaltáře, udělal, co ti řekne ministr.«

Když na to místo přišli, František se před tím bratrem uklonil, poklekl a řekl: »Má vina, bratře, má vina! Kdo chce být menší, nesmí mít nic než hábit, provaz, spodky, jak to stojí v řeholi, a k tomu obuv, kdo je nucen zřejmou potřebou nebo nemocí.«

Všem bratřím, kteří přicházeli ptát se ho na tuto věc, dával stejnou odpověď. A říkal: »Tolik člověk ví, kolik dělá; a natolik je řeholník dobrým kazatelem, nakolik podle toho sám jedná.« Jak je řečeno: »Dobry strom se pozná po vlastním ovoci.«

Přestupky a vybočení

1629 75. V době, kdy František dlel v paláci biskupa v Assisi, jednoho dne mu jeden z jeho druhů řekl... (viz *Zrcadlo 71*).

Proč František nezasáhl

1630 76. František mu odpověděl: »Pán ti odpusť, bratře...« (viz *Zrcadlo 71*).

Opozice některých vůči světcí

1631 77. František dal napsat ve svém Odkaze, že všechny příbytky bratří mají být postaveny z hlíny a dřeva na znamení chudoby a pokory, a že kostely, které se pro ně staví, mají být malé... (viz *Zrcadlo 11* a *Odkaz 7*, kde se však nemluví o domech ze dřeva).

1632

Proti zahálčivému tlachání

- 1633 78. Když František dlel u Porciunkuly, měl ve zvyku každý den po jídle věnovat se nějaké tělesné práci spolu s bratřími, aby se vyvaroval nebezpečí zahálky... (viz *Zrcadlo* 82, 2 Cel 160).

František se chce odebrat do Francie

- 1634 79. V době, kdy byla v Porciunkule slavena generální kapitula, na niž poprvé padlo rozhodnutí vyslat bratry do zámořských krajin... (viz *Zrcadlo* 65).

Úcta k eucharistii

- 1635 80. František pociťoval takovou úctu a zbožnost ke Kristovu tělu... (viz *Zrcadlo* 65).

1636

Arezzo zbaveno démonů

- 1637 81. Když se přibližovali k Arezzu, město bylo zcela zachváčeno rozvratem a občanskou válkou, ve dne v noci, mezi dvěma stranami, které se dlouho nenáviděly.

Když to František viděl a slyšel, jak se rozpoutal povyk a ozývá se dnem i nocí, zatímco bydlel ve špitálu na předměstí mimo město, spatřil zástup démonů, kteří se bavili tímto zmatkem a podněcovali všechny obyvatele, aby zničili město požáry a jiným řáděním.

Byl tím pohnut k soucitu. Obrátil se k bratru Silvestrovi, který byl kněz, člověk velké víry, obdivuhodné prostoty a čistoty, kterého ctil jako svatého. Řekl mu: »Jdi před městskou bránu a nahlas přikáž démonům, aby všichni odtáhli.« Silvestr se zvedl a šel před městskou bránu, kde nahlas přikázal: »Pochválen a požehnán buď Pán Ježíš Kristus! Jménem Boha všemohoucího a z moci svatě poslušnosti Františkovy přikazuji všem démonům, aby odtáhli z tohoto města!« A z Božího milosrdenství a modlitbou Františkovou se brzo na to obyvatelé Arezza navrátili k míru a svornosti, aniž by bylo třeba nějakého kázání.

Když jim nemohl kázat při této příležitosti, jindy, při prvním z řady kázání jim František řekl: »Mluvím k vám jako k lidem, kteří byli spoutáni

od démonů. Vy sami jste se spoutali a prodali jako zvířata na trhu svými neřestmi. Byli jste vrženi do náruče démonů tím, že jste se vystavili moci bytostí, které ničily a ničí sebe samy i vás, a chtějí srovnat se zemí celé město. Jste však ubozí a nevědomí, projevujete-li se nevďěčnými vůči dobrodiním Boha, který – třebaš to někteří z vás nevědí – osvobodil jednou toto město pro zásluhy svatého řeholníka, který se nazývá Silvestr» (srov. 2 Cel 108).

Jak Hugolin zastavil cestu do Francie

- 1638 82. Když dorazil do Florencie, našel tam František ostijského biskupa Hugolina... (viz *Zrcadlo* 65).

Výrovnanost pravého Menšího bratra

- 1639 83. Jindy, když se přiblížila kapitula, která se měla konat u kostelíka Porciunkuly, František se svěřil svému druhovi: »Nemohu se považovat za Menšího bratra, nemám-li vlastnosti ducha, které ti uvedu... (viz *Zrcadlo* 64).

Bratr cvrček

- 1640 84. Bylo léto a František přebýval u Porciunkuly v poslední cele blízko živého plotu zahrady, za domem (kde po smrti světce bydlel zahradník bratr Ranieri).

Když jednoho dne vycházel z cely, viděl na větvi fíkovníku, který tam rostl, blízko sebe cikádu, takže se jí mohl dotknout rukou... (viz 2 Cel 171).

Vskutku, František nacházel tolik radosti v tvorech skrze lásku Stvořitele, že Bůh, aby tělesně a duševně potěšil svého služebníka, učinil před ním krotké tvory, kteří jinak byli před lidmi plaší.

Vzor a příklad

- 1641 85. Jindy pobýval František v poustevně svatého Eleuteria... (viz *Zrcadlo* 16).

»Vývolil jsem si tě, protože jsi prostý«

- 1642 86. Byla chvíle, kdy František, jenž pozoroval nebo slyšel, že bratři dávali zlý příklad v řádu a upadali z výše svého ideálu dokonalosti, úzkostně zasažen v hloubi srdce řekl při modlitbě: »Pane, svěřuji ti opět rodinu, kterou jsi mi dal...« (viz *Zrcadlo 81*).

Příklad a podnět pro bratry

- 1643 87. František byl velmi posílen těmito slovy... (viz *Zrcadlo 81*).

Setkání s ještě chudším člověkem

- 1644 88. Když František obcházel krajem a kázal, stalo se, že potkal chudého... (viz *2 Cel 84, Zrcadlo 17*).

Bratr, který pohrdl chudým

- 1645 89. František šel do poustevny u Rocca di Brizio... (viz *2 Cel 85, Zrcadlo 37*).

Obrácení lupiči

- 1646 90. Do jedné poustevny nad Borgo San Sepolcro přicházeli čas od času jistí lupiči prosit o chleba... (viz *Zrcadlo 66*).

Bratři a ostatní lidé, kteří se dozvěděli o tomto případu, byli plní údivu, když uvažovali o svatosti Františkově, který předpověděl obrácení lidí tak proradných a ničemných, když viděli, že se tak rychle obrátili k Pánu.

Nepravý svatý

- 1647 91. Byl jeden bratr příkladného a svatého života, ponořený do modlitby dnem i nocí. Zachovával nepřetržitě mlčení tak dalece, že když se vyznával bratru knězi, nevyjadřoval se slovy, ale posunky... (viz *Zrcadlo 102, 2 Cel 28*).

Ďábelské pronásledování

1648 92. Když šel František do Říma, aby se setkal s ostijským biskupem Hugolinem, pozdějším papežem, zdržel se u něho několik dnů. Když se s ním rozloučil, šel navštívit kardinála Lva od Svatého kříže... (viz *2 Cel 119-120, Zrcadlo 67*).

František neměl opravdu nikdy pevné zdraví, a když žil ve světě, byl křehké a jemné konstituce a byl ze dne na den stále více nemocen až do smrti. Přesto se stále snažil, aby dal bratřím dobrý příklad a předešel každé příležitosti, že by proti němu reptali: »Podívejte se na něj, jak si dopřává všechno, co potřebuje, zatímco my strádáme, zbaveni všeho!« A tak, ať byl zdrav nebo nemocen, až do dne svého přechodu, chtěl trpět takovým nedostatkem, že kdyby se o tom dozvěděl kterýkoli bratr jako my, kteří jsme s ním žili po určitou dobu až do jeho smrti, nemohli by si na něho vzpomenout bez pláče a snesli by s mnohem větší trpělivostí nedostatky a strádání.

Když nastal den, František sestoupil z věže... (viz *Zrcadlo 67, 2 Cel 120*).

Čtyřicetidenní půst na Alverně

1649 93. Jednou, když František vystoupil k poustevně na Alvernu, toto místo – tak osamocené – se mu tolik zalíbilo, že se rozhodl strávit tam čtyřicetidenní půst ke cti svatého Michaela. Přišel tam před svátkem Nanebevzetí slavné Panny Marie, a když spočítal dny od této slavnosti až k slavnosti sv. Michaela, zjistil, že je jich čtyřicet. Tehdy řekl: »Ke cti Boha, blahoslavené Panny Marie, jeho Matky, a svatého Michaela, knížete andělů a duší, chci zde vykonat čtyřicetidenní půst.«

Vstoupil do cely, kde měl v úmyslu strávit celou tu dobu, a o první noci prosil Pána, aby mu dal nějaké znamení, z něhož by mohl poznat, zda je vůle Boží, aby zůstal na Alverně. František totiž, když se zdržoval na nějakém místě, aby se tam určitou dobu modlil, nebo když obcházel světem, aby kázal, stále se snažil poznat vůli Boha, aby se mu co nejvíce líbil. Někdy se obával, že pod záminkou pobytu v osamělosti za účelem modlitby chce si jeho tělo odpočinout, protože se zdráhal brát na sebe námahu jít světem a kázat o spáse, pro kterou Kristus sestoupil z nebe. A ukládal těm, o kterých se mu zdálo, že jsou zvláště milí Bohu modlit se, aby jim Bůh ukázal svou vůli, totiž zda má František jít světem a hlásat

evangelium lidem, nebo zda se nyní má uchýlit na nějaké osamělé místo, aby se věnoval modlitbě.

Když se rozednívalo a světec dlel ještě na modlitbách, ptáci všeho druhu přilétali nad jeho celu, ale ne všichni najednou, nýbrž nejdříve přilétl jeden a zpíval, jemně zapěl a pak odlétl; nato přilétl další, zazpíval a letěl pryč, a tak to udělali všichni. František tím byl značně udiven a byl tím velmi potěšen. Potom však začal přemýšlet, co by měla znamenat tato pocta, a Pán mu v duchu odpověděl: »To je znamení, že Pán ti v této cele dá své milosti a bohaté útěchy.«

A opravdu se tak stalo. Vskutku, kromě jiných útěch vnitřních či zjevných, které mu Pán udělil, měl zjevení Serafa, ze kterého čerpal živou duchovní útěchu po celou dobu, co žil. Když mu ten den jeho druh přinesl jídlo, světec mu vypravoval všechno, co se stalo.

Ačkoli v této cele zakusil mnoho radostí, v noci ho démoni velmi obtěžovali, jak tomuto druhovi vypravoval. Jednou se mu svěřil: »Kdyby bratři věděli, jaké útrapy mi působí démoni, byl by každý z nich pohnut k velkému soucitu a útrpnosti se mnou.«

Jak mnohokrát opakoval svým druhům, právě kvůli tomuto pronásledování nemohl být František bratřím k dispozici a prokazovat jim tu náklonnost, po které toužili.

Pěřový polštář

- 1650 94. Při jiné příležitosti pobýval František v poustevně v Grecciu... (viz 2 Cel 64, Zrcadlo 98).

Jak byl horlivý při recitování hodinek

- 1651 95. Ačkoli po mnoho let trpěl těžkými poruchami žaludku, sleziny, jater a očí, byl tak horlivý a modlil se s takovou soustředěností, že se při modlitbě nechtěl opírat o zeď nebo o stěnu, ale stál rovně, bez kapuce na hlavě, někdy na kolenou, a trávil na modlitbě větší část dne a noci.

Když procházel pěšky světem, vždy se na chvíli zastavoval, aby recitoval liturgické hodinky. Když pak cestoval na koni (býval obvykle churavý), sestupoval z něj, aby říkal hodinky. Jednou, když se vracel z Říma, kde pobyl několik dnů u kardinála Lva, v ten den, kdy vyjel, nepřetržitě přšelo. Protože byl nemocen, jel na koni; když však chtěl říkat hodinky, sestoupil z koně a stoupl si na kraj cesty v dešti, který ho zmácel.

A vysvětlil to: »Jestliže chce v klidu pojist toto tělo, které se i se svými pokrmý stane potravou červů, neměla by s tím větším klidem přijímat duše svůj pokrm, jímž je Bůh sám?« (srov. 2 Cel 98, Zrcadlo 94).

Bratr tělo

- 1652 96. Říkal: »Dábel jása, když se mu podaří potlačit nebo zeslabit v srdci služebníka Božího jemnost a radost pocházející z čisté modlitby a z jiných dobrých skutků. Což potom, když se ďáblu podaří vniknout do srdce služebníka Božího, a ten si na to nedá pozor a nepostaví se co nejdříve proti nepříteli a nevyžene ho lítostí, zpovědi a kajcností, potom v krátké době promění nepřítel vlas v trám.«

A pokračoval: »Boží služebník má umírněným způsobem uspokojovat své tělo pokrmem, odpočinkem a ostatními potřebami, aby bratr tělo neměl příčinu reptat: Nemohu stát rovně, ani vytrvat dlouho v modlitbě, ani konat jiné dobré skutky, protože jsi mi neobstaral, co potřebuji.«

Připojoval: »Jestliže se Boží služebník moudře postará o své tělo s laskavostí a v míře možného, a bratr tělo přece projevuje lenost, nedbalost a ospalost při modlitbě, potom je má krotit jako vzpurného a netečného soumaru, který jist chce, odmítá však pracovat a nosit náklad.

Jestliže konečně bratr tělo, ať nemocný nebo zdravý, pro nedostatek a nouzi nemůže dostat, co potřebuje, ačkoli o to žádá pro Boží lásku s úctou a pokorou svého bratra či představeného, ať snáší nedostatky pro lásku k Pánu: a Pán bude takové odříkání posuzovat jako mučednictví. A protože Boží služebník udělal, co na něm záleželo, totiž prosil o potřebné, potom nehřeší, i kdyby tím mělo tělo utrpět těžké následky« (srov. 2 Cel 128, Zrcadlo 95, 97).

Duchovní radost

- 1653 97. Od chvíle svého obrácení až do dne své smrti zacházel František stále tvrdě se svým tělem. Avšak jeho nejvyšší a nejvášnivější horlivost směřovala k tomu, aby v sobě měl a udržoval duchovní radost.

Tvrdil: »Kdyby se Boží služebník staral, aby měl obvykle vnitřní a vnější radost... «

Jednou světec vytýkal jednomu ze svých druhů, který měl smutný výraz a zkormoucenou tvář...

Jindy říkal: »Vím, že mi démoni závidí... « (viz 2 Cel 128, Zrcadlo 95, 96).

Předpovídá svou slávu

- 1654 98. Když František ležel nemocný... (viz *Zrcadlo* 109).

Požehnání městu Assisi

- 1655 99. Stále během svého pobytu v tomto paláci František cítil, jak se jeho stav den ze dne zhoršuje, proto se nechal odnést do Porciunkuly v sedle... (viz *Zrcadlo* 124).

Sestra smrt

- 1656 100. Ode dne svého obrácení až do dne své smrti snažil se František – ať byl zdrav či nemocen – stále poznávat vůli Pána a plnit ji.
Jednoho dne mu jeden bratr řekl... (viz *Zrcadlo* 123).

Poslední návštěva »bratra« Jakuby

- 1657 101. Jednoho dne nechal František zavolat své druhy a řekl: »Víte, jak je paní Jakuba ze Settesogli věrná a nakloněná mně i našemu bratrstvu...« (viz *Zrcadlo* 112 a obšírněji 3 *Cel* 37-38).

Ideál pokory a chudoby

- 1658 102. Od svého obrácení František s pomocí Pána – jako rozvážný stavitel – postavil sám sebe i svůj dům, to jest řád, na pevné skále, totiž na svrchované pokoře a chudobě Božího Syna, a nazval jej řád Menších bratří.

O svrchované pokoře. Proto na počátku, když se bratři začali množit, chtěl, aby bydleli v lazaretech a sloužili malomocným. V té době, když přicházeli žádat o přijetí šlechtici a měšťané, mezi jinými věcmi, které jim byly oznámeny, bylo jim řečeno, že je nutné, aby sloužili malomocným a usadili se v lazaretech.

O svrchované chudobě. V řeholi je opravdu uložena bratřím povinnost, že mají žít ve svých příbytcích jako poutníci a cizinci, a nemají chtít mít nic ve vlastnictví pod nebem kromě svaté chudoby, díky které je zde Pán živí tělesnými pokrmy a ctnostmi a v budoucnu dostanou nebeské dědictví (srov. *Řehole* 6).

Postavil tedy sám sebe na základy dokonalé pokory a chudoby. A opravdu, ačkoli byl v Boží církvi velkým prelátem, chtěl dát přednost tomu, aby byl poslední nejen v církvi, ale i mezi svými bratry (srov. *Zrcadlo* 44).

Biskup v Terni

- 1659 103. Když jednou kázal lidem v Terni na náměstí před biskupstvím... (viz *Zrcadlo* 45, 2 *Cel* 141).

Ještě o Františkově pokoře

- 1660 104. Často, když mu prokazovali čest a oslavovali ho jako svatého... (viz 2 *Cel* 133, *Zrcadlo* 45).

Františkovo odstoupení

- 1661 105. František chtěl být pokorný mezi svými bratry. Aby zachoval největší pokoru, několik let po svém obrácení na kapitule... (viz 2 *Cel* 143, *Zrcadlo* 39).

Jeho poslušnost

- 1662 106. Chtěl být podřízen nejen generálnímu ministru, ale i provinčním ministrům.
- 1663 A opravdu, v kterékoli provincii pobýval nebo ji procházel a kázal, poslouchal ministra této provincie. A ještě více, k větší dokonalosti pokory, dlouhou dobu před smrtí, řekl jednou generálnímu ministrovi: »Chci, abys starost, kterou máš o mne, svěřil jednomu z mých druhů...« (viz 2 *Cel* 151, *Zrcadlo* 46; jen zde se však mluví o poslušnosti i vůči provinčním ministrům).

Požehnání bratru Bernardovi

- 1664 107. V den, kdy paní Jakuba připravila zákusek pro Františka, ten si vzpomněl na bratra Bernarda a řekl svým druhům: »Ten zákusek by chutnal Bernardovi!«... (viz *Zrcadlo* 107).

Proroctví týkající se Bernarda

- 1665 108. Při jiné příležitosti, když František pozoroval vysokou dokona-
lost bratra Bernarda... (viz *Zrcadlo 107, 2 Cel 48*).
1666

Poslední pozdrav Kláry

- 1667 109. V týdnu, kdy František odešel z tohoto života... (viz *Zrcadlo 108*).
1668

Bratři skřivánci

- 1669 110. V sobotu večer, po večerních chválách, dříve než nastala noc,
František odešel k Pánu a hejno skřivanů začalo létat nízko nad střechou
domu, kde světec ležel, a v letu zpívali a vytvářeli kruh (srov. *3 Cel 32*,
Zrcadlo 113).

My, kteří jsme žili s Františkem a kteří jsme napsali tyto vzpomínky,
dosvědčujeme, že jsme ho slyšeli, jak často opakoval: »Kdybych měl pří-
ležitost mluvit s císařem...« (viz *2 Cel 200, Zrcadlo 114*).

František měl k Narození Páně větší úctu než ke kterékoli jiné slav-
nosti v roce... (viz též *2 Cel 199*).

O skřivanu ještě říkal: »Bratr skřivan má kapuci jako řeholníci...« (viz
Zrcadlo 113).

František obdivoval tyto přednosti bratří skřivanů, proto je měl rád
a s radostí je pozoroval.

Nejsem lupičem!

- 1670 111. František často opakoval bratřím: »Nikdy jsem nebyl lupičem!
Tím chci říci, že almužen, které jsou dědictvím chudých, jsem vždy bral
méně, než bych potřeboval, abych se nedotkl té části, která patří jiným
chudým. Jednat jinak by znamenalo krást« (srov. *Zrcadlo 12*).

Žádné vlastnictví, ani společné

- 1671 112. Bratři ministři se snažili přesvědčit Františka, aby dovolil, že by
se něco vlastnilo, alespoň společně, takovým způsobem, že by tak velký

počet řeholníků měl rezervu, ze které by mohl čerpat. Světec se soustředil v modlitbě, vzýval Krista a radil se s ním o této věci. A Pán mu ihned dal svou odpověď: Že tu nemá být žádné vlastnictví, ani osobní, ani společné. Že to je jeho rodina, řekl, o kterou se dostatečně postará, ať by byla jakkoli početná, a že se bude o ni vždy starat, aby bratrské společenství bylo živeno důvěrou v něho (srov. *Zrcadlo 13*).

Kristus schvaluje řeholi

- 1672 113. František přebýval na jedné hoře společně s bratry Lvem z Assisi a Bonizem z Bologne, aby sestavili řeholi, protože se ztratil text první, který mu nadiktoval Kristus.

Četní ministři se odebrali k bratru Eliášovi, Františkovu vikáři, a řekli mu... (viz *Zrcadlo 1*).

Nemluvte mi o jiných řeholích!

- 1673 114. Když byl František na generální kapitule zvané rohožkové... (viz *Zrcadlo 68*).

Jak se chovat k duchovenstvu

- 1674 115. Jednou řekli někteří bratři Františkovi: »Otče, nevidíš, že biskupové nám někdy nedovolují kázat... « (viz *Zrcadlo 50*).

Kristovy stížnosti

- 1675 116. Jednou řekl Pán Ježíš Kristus bratru Lvovi... (viz *Zrcadlo 52*).

Františkova poslední večere

- 1676 117. Jednou v noci byl František tak postižen bolestmi způsobenými jeho nemocemi... (viz *Zrcadlo 88, 1 Cel 108-110, 2 Cel 217*).

Konec Perugijské legendy.

ZRCADLO DOKONALOSTI

(1276-1300)

Zrcadlo dokonalosti bylo v úplnosti po prvé uveřejněno až 1898 jako Nejstarší legenda svatého Františka a později jako Paměti bratra Lva. Dnes již nikdo netvrdí, že by tato neobyčejně významná a cenná sbírka Františkových činů a výroků byla individuálním dílem bratra Lva; rovněž datum vzniku 1227 bylo oprávněně nahrazeno rokem 1318 jako posledním termínem redakce díla. Stejně jako Stará legenda perugijská, s níž má 53 kapitol společných, je kompilací vzniklou mezi koncem XIII. a začátkem XIV. století z menších a větších sbírek písemných a ústních svědectví Františkových druhů.

Výběr textů, plán, podle kterého jsou uspořádány, a připojené poznámky prozrazují - jednoznačněji než Stará legenda - že uspořadatele sbírky je třeba hledat mezi spirituály, i když zkoumání variant, které přináší k svědectvím již známým, ukazuje, že je veden spíše podněty stylisticko-exegetickými než polemickými snahami ve smyslu spirituálním, to znamená, že používá takové texty, které nachází, a jestliže některé prozrazují rysy polemické, je to proto, že takové byly prameny, jež byly k dispozici.

Ve výsledném obraze se nicméně odráží příliš stranické zaujetí, než aby bylo možno věřit, že toto dílo je Zrcadlem odrážejícím věrně prvotní tvář Františka a toho, oč usiloval. Přesto je velmi cenným svědectvím o určitém historickém momentu poznamenaném interpretací františkánského ideálu, jakož i o obraze, který si spirituálové utvořili o zakladateli řádu. O interpretaci a obraze, které přispívají k objasnění interpretací a obrazů, s nimiž se setkáváme ve spisech téže doby Ubertina da Casale Strom života, Angela Clarena Kronika sedmi bolestí řádu Menších bratrů a dalších, které se odvolávají nejen na písemná svědectví Františkových druhů, ale také na ústní tradice, do nichž se, vedle zapamatovaných a vyzvěděných myšlenek a přání světcových, mísí i »tajemství« týkající se budoucnosti řádu, a která jsou zásadně cizí mentalitě jeho zakladatele.

ZRCADLO DOKONALOSTI ŘEHOLNÍHO ŽIVOTA MENŠÍHO BRATRA

1.

*Jak blažený František odpověděl ministrům,
kteří se nechtěli zavázat k zachovávaní řehole, kterou napsal*

1677 Blažený František napsal tři řehole: tu, kterou mu schválil papež Inocenc bez buly, pak jinou, která se ztratila, a nakonec tu, kterou mu potvrdil papež Honorius a z níž proti vůli svatého Františka ministři mnohé vypustili.

1678 Když se ztratila ta druhá řehole, kterou František napsal, vystoupil s bratrem Lvem z Assisi a s bratrem Boniciem z Bologně na jednu horu, aby tu sestavil jinou řeholi, kterou dal z Kristova vnuknutí napsat. Mezi tím se však k bratru Eliášovi, který byl zástupcem svatého Františka, sešlo mnoho ministrů a říkali: »Slyšeli jsme, že bratr František sepisuje nějakou novou řeholi. Jen ať ji nenapíše opět tak přísnou, že bychom ji nemohli zachovávat. Chceme, abys k němu šel a řekl mu, že tou řeholí nechceme být vázáni. Nechť si ji napíše pro sebe a nám ať dá pokoj.«

Bratr Eliáš se vymlouval, že bez nich nepůjde – proto šli všichni. Když bratr Eliáš došel k místu, kde blažený František dlel, zavolal na něho. František se ozval, a když viděl tolik ministrů, udiveně se tázal: »Co chtějí tito bratři?« A Eliáš pravil: »Jsou to ministři. Slyšeli, že sestavuješ novou řeholi a bojí se, že napíšeš příliš přísnou. Říkají a prohlašují, že jí nechtějí být vázáni. Máš ji složit pro sebe, a ne pro ně.«

Po těch slovech obrátil blažený František svou tvář k nebi a takto Kristu žaloval: »Což jsem ti, Pane, neřekl, že tito mi nebudou věřit?« A tu všichni slyšeli Kristův hlas, jak ve výši odpovídá: »Františku, v řeholi není nic od tebe. Vše, co v ní je, je mé a chci, aby řehole byla zachovávaná do písmene, do písmene, bez poznámky, bez poznámky, bez poznámky!« A dodal: »Dobře vím, co může lidská slabost i kolik chci pomáhat. Kdo ji nechtějí zachovávat, ať vystoupí z řádu!«

Blažený František se pak obrátil k bratřím a řekl: »Slyšeli jste, slyšeli? Či chcete, abych vám to dal opakovat?«

Ministři pak se rozmrzeli na sebe a odešli zmateni a postrašení.

I. ČÁST O DOKONALOSTI CHUDOBY

2.

*Jak blažený František ukázal svou vůli a snahu,
které měl v zachovávání chudoby od počátku až do konce*

1679 Bratr Rizzerio z Muccia, vznešený rodem i svatostí – kterého blažený František velmi miloval – navštívil ho kdysi v biskupském paláci v Assisi a mezi jinými otázkami o řeholním životě a zachovávání řehole dal mu i tuto: »Řekni mi, Otče, co jsi chtěl na počátku, když k tobě přicházeli bratři, a co chceš nyní a stále až do smrti, abych o tvé vůli nabył jistoty: smíme my, klerici, kteří máme tolik knih, mít je, i když se vymlouváme, že jsou to knihy náboženské?«

Blažený František mu na to řekl: »Ujišťuji tě, bratře – kdyby mi to bývali bratři uvěřili – že mou první snahou a poslední vůlí je, aby žádný bratr nesměl mít leč hábit, jak dovoluje řehole, s cingulem a spodním šatem.«

1680 Kdyby chtěl některý bratr namítnout: proč to, co řekl bratru Rizzeriovi, nedokázal blažený František už za svého života: aby totiž byla řehole a chudoba od bratří takto přísně zachovávána?

My, kteří jsme s ním byli, odpovídáme to, co jsme slyšeli z jeho úst: toto a mnoho jiných věcí dal do řehole napsat proto, že si to od Pána ve prospěch řádu vyžádal vytrvalou modlitbou a rozjímáním. Říkal také, že to všechno je napsáno podle Boží vůle. Když však to bratřím ukazoval, zdálo se jim to těžké a neúnosné, protože nevěděli, co na jeho řád přijde po jeho smrti. Jelikož se František bál pohoršení a nechtěl se s nimi přit, ač nerad povoloval jejich naléhání a před Pánem se ospravedlňoval.

Aby se však k Pánu slovo, které k užítu bratří vkládal Františkovi do úst, nevracelo s prázdnou, chtěl je sám naplňovat tak, aby došel odměny od Pána, i aby uklidnil své nitro.

3.

*Jakou odpověď dal jednomu ministrovi, který ho žádal o dovolení
mít knihy, a jak ministři bez jeho dovolení škrtli
v řeholi kapitolu o evangelních zákazech*

1681 Když se blažený František vrátil ze zámořských zemí, rozhovořil se s ním jeden ministr o chudobě. Chtěl totiž poznat jeho vůli proto, že tehdy byl v řeholi odstavec o zákazech svatého evangelia, totiž: »Neopatrujte si zlata, ani stříbra, ani mědi do svých opasků, ani mošny na cestu, ani dvou sukní, ani obuvi, ani hole.«

Blažený František mu řekl: »Rozumím tomu tak, že bratři nemají mít nic než hábit s provazem a spodním šatem, jak je psáno v řeholi. A je-li toho nezbytná potřeba, mohou nosit obuv.« Ministr mu řekl: »Co tedy mám dělat, když mám tolik knih, že váží přes 50 liber?« Řekl to proto, že je chtěl mít s Františkovým vědomím, protože ho svědomí tlačilo, že měl tolik knih, i když věděl, jak přísně chápe blažený František kapitolu o chudobě. František mu řekl: »Ani nechci, ani nesmím, ani nemohu jít proti svému svědomí a proti dokonalosti svaté řehole, kterou jsme slibili.« Ministr zesmutněl. A František, když viděl, že je zarmoucen, řekl mu s rozhodností: »Chcete, aby vás lidé měli za Menší bratry a aby vás měli za ty, kdo zachovávají svaté evangelium, ale skutky toužíte po penězích?«

1682 Přestože ministři věděli, že jsou bratři z řehole vázáni zachovávat svaté evangelium, odstranili z řehole kapitolu »Neopatrujte si zlata...« v domněni, že když to udělají, zproští se závazku evangelní dokonalosti. Když se však o tom blažený František od Ducha svatého dozvěděl, několika bratřím řekl: »Bratři ministři si myslí, že oklamou Pána i mne. Aby však věděli, že jsou vázáni zachovávat svaté evangelium, přeji si, aby bylo na počátku i na konci řehole napsáno, že „bratři jsou povinni zachovávat neporušené svaté evangelium našeho Pána Ježíše Krista“. A aby se bratři nemohli vymlouvat, od té chvíle, kdy jsem jim oznámil, co mi Pán vložil do úst pro mou i jejich spásu, chci všechno před Bohem konat a s jeho pomocí navždy zachovávat.«

Proto zachovával František do písmene celé svaté evangelium od té chvíle, kdy začal mít bratry, až do smrti.

1683 Jistý novic, který uměl – i když ne úplně dobře – žaltář číst, dostal od ministra generála dovolení, aby jej měl. Novic však, když slyšel, že si blažený František nepřejí, aby se bratři pachtili po vědě a knihách, netroufal si mít tu knihu bez jeho dovolení. Když tedy přišel blažený František do kláštera, kde dlel ten novic, řekl mu: »Otče, velmi rád bych měl žaltář. Ač mi to už generál dovolil, chci, abys o tom věděl i ty.« Blažený František mu odpověděl: »Císař Karel, Roland, Oliver a všichni paladini, hrdinové stateční v boji s nevěřícími až do smrti, dobyli si slávy tím, že přemohli nevěru. Podobně svatí mučedníci, kteří za víru zemřeli. Dnes však je mnoho takových, kdo chtějí dosáhnout lidské chvály jen vypravováním o tom, co oni vykonali. I mezi námi mnozí chtějí dojit cti odříkáváním a hlásáním skutků, které vykonali svatí.«

Jako by tím chtěl říci, že není třeba starat se o knihy a vědomosti, ale o ctnostné skutky, protože vědění nadýmá, láska však vzdělává.

Když se po několika dnech František ohřival u ohně, začal ten novic opět o žaltáři. A František mu řekl: »Až budeš mít žaltář, budeš chtít brevíf. A až budeš mít brevíf, posadíš se na stolicí jako prelát a rozkážeš bratru: „Přines mi brevíf!“« Při těch slovech nabral František v zápalu popel a pomazal si jím dokola hlavu, jako by se myl, a řekl: »Já chci brevíf! Já chci brevíf!« A to opakoval několikrát a třel si hlavu. Ten bratr žasl a zastyděl se. František mu řekl: »I já byl, bratře, pokoušen touhou po knihách. Nevěděl jsem, jaká je v tom bodě vůle Pána. Vzal jsem proto evangelium a prosil jsem Pána, aby mi při prvním otevření knihy ukázal svou vůli o tom. A při prvním otevření mi padl zrak na tato slova: „Vám je dáno znát tajemství Boží, ostatním pak v podobenství.“« A řekl: »Takovými jsou ti, kdo souhlasí s tím, že blahoslavený bude ten, kdo se z lásky k Pánu všeho zbaví.«

Pak uběhlo několik měsíců. František byl za domem u svaté Marie v Porciunkule, když mu zmíněný bratr opět začal mluvit o žaltáři. Blažený František mu řekl: »Jdi a udělej, co ti řekne tvůj představený.« Když to bratr uslyšel, váhavě odcházel. Blažený František zůstal stát na cestě a uvažoval, co by tomu bratru měl říci. Pak za ním zavolal: »Počkej na mne, bratře!« Došel k němu a řekl: »Vrať se se mnou, bratře, a ukaž mi místo, kde jsem ti řekl, že máš se žaltářem udělat, jak ti řekne tvůj ministr.« A když k tomu místu došli, blažený František před ním poklekl a pravil:

»Má vina, bratře, má vina! Kdo chce být Menším bratrem, nemá mít nic než hábit, jak mu dovoluje řehole, provaz a spodní šat. A kdo jsou nuceni zřejmou potřebou, mohou mít obuv.«

- 1684 Od té doby, ať k němu přišel o radu kterýkoli bratr v té věci, odpověděl mu tímž způsobem. Často říkával: »Člověk má z vědění tolik, kolik skutkem koná. A řeholník je jen potud dobrým kazatelem, pokud skutky koná. Protože dělník se poznává po ovoci.«

5.

*Jak měla být zachována chudoba při užívání knih,
lůžek a jiných věcí*

- 1685 Blažený František poučoval bratry, že v knihách mají hledat obsah, a ne nádhery, povzbuzení, a ne krásu. Přál si, aby knih měli málo – a pro společnou potřebu, aby byly přístupny bratřím.

Ve věci lůžek zářila chudoba tak, že kdo měl přes slámu několik roztrhaných hadrů, pokládal je za prachové podušky. Bratřím též vštěpoval, že si mají stavět příbytky chudičké a chaloupky dřevěné, ne kamenné, a to prostým slohem. Nenáviděl zpupně výstavné domy. I věci potřebné k dennímu životu chtěl, aby byly prosté a jen nutné. Nemiloval nic, co by na nábytku nebo nádobách připomínalo světáctví. Vše mělo připomínat chudobu a volat, že jsme tu na světě cizinci a poutníci.

6.

Jak vyhnal bratry z domu, který prý bratřím náležel

- 1686 Kdysi šel přes Bolognu a slyšel, že tam bratři postavili nový dům. Jakmile zjistil, že se o tom domě říká: patří bratřím, přísně přikázal, aby z něho bratři odešli a neodvažovali se tam bydlet. Odešli tedy z toho domu všichni a nenechali tam ani nemocné, dokud pan Hugo ostijský, biskup a legát v Lombardii, veřejně neprohlásil, že dům patří jemu. Jeden nemocný bratr, který z toho domu musel odejít, podává o tom svědectví a zapsal to.

7.

*Jak chtěl zbořit domek, vystavěný assiskými občany
u kostela svatě Marie Andělské*

1687 Před jednou generální kapitulou, která se každoročně konala u Porciunkuly, vystavěli tam horliví assiští občané z kamení a vápna veliký dům, protože jim bylo lito cizích bratří, kteří se tam scházeli a bydlili jen v chýškách krytých slámou a slepených z drnů a hlíny. Chtěli ten dům postavit k většímu pohodlí bratří. Zapomněli se však otázat blaženého Františka. Byl nepřítomen.

Když se pak odkudsi vrátil a přišel na kapitolu, podivil se, když viděl nový dům. Báł se, aby si z toho bratři nebrali záminku ke stavění podobných domů v jejich provinciích. Také si přál, aby byla Porciunkula vzorem a příkladem pro celý řád. Proto před skončením kapituly vystoupil na střechu domu a zavolal bratry, aby tam vystoupili za ním. Pak s nimi začal trhat tašky a vybourávat cihly. Snad by býval zbořil celý dům, kdyby nepřišli vojáci, kteří hlídkovali kvůli cizincům kolem. Když viděli, jak František s bratřími dům boří, přihnali se k němu a volali: »Ten dům patří městu Assisi, bratře, a my jsme jeho strážci. Proto ti zakazujeme ničit náš dům!« Když to blažený František slyšel, řekl: »Ten dům je tedy váš? To jej bořit nebudeme.« A hned s bratřími sestoupil. Od té doby assiský lid stanovil, aby na opravu toho domu každý starosta přispíval. A to ustanovení se plnilo dlouhou dobu.

8.

*Jak pokáral svého vikáře, že u Porciunkuly postavil domek,
kde se měli modlit hodinky*

1688 Jindy začal stavět u Porciunkuly vikář blaženého Františka malý domek, aby se tam mohli bratři klidně modlit církevní hodinky, protože bratří, kteří přicházeli do Porciunkuly, bylo tolik, že tam k modlitbě neměli místo. Scházeli se tam totiž bratři z celého řádu, protože do řádu nikdo nebyl přijímán jinde než zde. Když už byl domek téměř hotov, vrátil se blažený František z chýše a slyšel stavební ruch. Tázal se, co se to staví. Oni mu to vysvětlili. Dal si tedy zavolat vikáře a řekl mu: »Bratře, toto místo je vzorem a příkladem pro celý řád. Proto si přeji, aby zde na prvním místě snášeli bratři z lásky k Bohu utrpení a nepohodlí, aby si

bratři, kteří sem přijdou, odnesli do svých domovů dobrý příklad chudoby. Kdyby zde měli bratři všechno zařízeno pohodlně, stavěli by si i cizí bratři podle toho příkladu ve svých klášteřích a vymlouvali by se: v klášteře Panny Marie Porciunkulské, který je prvním v řádu, se staví pěkné domy – můžeme je tedy stavět i u nás.«

9.

*Jak nechtěl blažený František bydlet v cele nádherné nebo takové,
kterou někdo nazval »svou« celou*

1689 Jeden velmi zbožný a blaženému Františkovi velmi milý bratr dal na osamělém místě, kde bydlil, zařídit celu, aby tam mohl František při modlitbě stát, kdyby tam přišel. Když však přišel, a bratr ho do té cely zavedl, zvolal: »Ta cela je příliš nádherná!« – Byla z otesaných trámů a prken. – A dodal: »Chceš-li, abych tady zůstal, musíš celu obložit uvnitř i zvnějšku proutím a větvemi!«

Neboť čím chudší byly domy nebo cely, tím raději tam prodléval. Když to bratr tak zařídil, zdržel se tam světec několik dní. Kteréhosi dne, když z té cely odešel, šel si ji jeden bratr prohlédnout a pak přišel za blaženým Františkem. Blažený František mu řekl: »Odkud přicházíš, bratře?« On odpověděl: »Z tvé cely.« Řekl mu František: »Protože jsi řekl, že ta cela je má, bude tam od této chvíle bydlet jiný!«

1690 My, kteří jsme byli s ním, slyšeli jsme ho často říkat: »Lišky mají doupatu, nebeští ptáci hnízda, ale Syn člověka nemá, kam by hlavu sklonil.« A jindy říkal: »Když byl Pán na poušti a postil se čtyřicet dní a čtyřicet nocí, nedal si stavět celu nebo dům, ale dlel na kamení hory.«

Když někdy bratřím řekl: »Jděte a připravte mi tu a tu celu,« nechtěl do ní pak vejít podle slova svatého evangelia: »Nebud'te starostliví, co byste jedli a pili...«

Ještě před svou smrtí dal napsat do závěti, že všechny cely a domy bratří mají být toliko ze dřeva a hlíny, aby byla lépe zachována chudoba a pokora.

*Jak se měli bratři usazovat ve městech
a jaké kláštery tam podle úmyslu blaženého Františka měli stavět*

1691 Když si kdysi v Sieně léčil blažený František oči, pravil mu pan Bonaventura, který dal bratřím pozemek na klášter: »Co se ti zdá, Otče, o tomto klášteře?« Práví mu blažený František: »Chceš, abych ti řekl, jak by měly být stavěny kláštery bratří?« Odpověděl: »Chci, Otče.« I řekl blažený František: »Když přijdou bratři do nějakého města, kde nemají klášter, a najdou někoho, kdo by jim byl ochoten dát pozemek, aby mohli vystavět klášter, mít tam zahradu a vše nezbytné – měli by především uvažovat, jak malý pozemek by vystačil, když mají usilovat především o chudobu a dobrý příklad, který jsme povinni ve všem dávat.«

Toto řekl proto, že nechtěl, aby bratři ani domem, ani kostelem, ani zahradou, ani ničím jiným nezpronevěřili se chudobě, aby žádné místo nevlastnili jako vlastníci, nýbrž aby všude dleli jako cizinci a poutníci. Proto si také přál, aby na jednom místě nebydlelo mnoho bratří najednou, protože byl přesvědčen, že při velkém počtu nelze tak snadno zachovávat chudobu. A to si od počátku do konce přál: aby byla ve všem zachovávána nejvyšší chudoba.

»Když bratři vyměří,« pokračoval, »kolik země potřebují, mají jít k biskupovi města a říci mu: Pane, ten a ten člověk nám chce dát z lásky k Bohu a pro spásu své duše pozemek, abychom tam vystavěli klášter. Proto se nejprve utíkáme k vám, který jste pánem a Otcem celého stáde vám svěřeného a budete Otcem také nám, budeme-li zde bydlet. Chceme začít budovat s Božím i vašim požehnáním.«

1692 Byl totiž přesvědčen – a proto to říkal – že když budou bratři žít v pokoji s duchovními, budou moci lépe působit ke spásě duší. Tak získají duchovenstvo spolu s lidem – a ne jenom lid mimo pohněvané duchovenstvo. Říkal: »Pán nás povolal na pomoc víře, duchovním i prelátům svaté římské církve. A proto jsme povinni milovat je, ctít je i vážit si jich. Menšími bratry se nazýváme proto, že máme být jménem i příkladem i skutky pokornější, než jsou ostatní lidé tohoto světa. A protože od počátku mého obrácení vložil Pán své slovo do úst assiskému biskupu, aby mi radil a posiloval mne v Kristově službě, i proto, že vidím mnoho vzácných ctností a předností nejen na biskupech, nýbrž i na chudičkých kněžích, chci je ctít, milovat a mít je za své pány.«

»A když dostanou od biskupa požehnání, ať udělají kolem darovaného pozemku k vybudování kláštera strouhu, vystaví pevnou hradbu na znamení svaté pokory a chudoby. Pak ať vystaví chudé chatrče z hlíny a dřeva a několik jizeb, aby se tam bratři mohli modlit a pracovat kvůli počestnosti a k zapuzení zahálky. Také kostelíky ať staví malé. Ať nepřijímají a ani si nedávají stavět velké kostely, aby tam lidem kázali, ani z jiných důvodů. Lépe se pokora káže a lepší příklad se dává, když se chodí kázat do cizích kostelů. Když někdy klášter navštíví nějaký zbožný prelát nebo diecézní kněz, budou jim ty chudé domky, cely a malícké kostelíčky kázat, a oni se účinněji poučí, než kdyby slyšeli kazatele.«

A také říkával: »Mnohdy staví bratři kláštery nákladné. Tím porušují svatou chudobu, mnozí lidé pak reptají a dává se jim špatný příklad. A neberme za záminku posvátnost místa či větší návštěvu lidu. Z lakoty a hrabivosti se opouštějí chudé kláštery či budovy, nebo se boří, aby se mohly stavět veliké a výstavné. Pak i ti, kdo dali almužnu, i ti, kdo to vidí, bývají pohoršeni a zmateni. Proto je lépe, staví-li si bratři stavení malá a chudá. Tak bratři zachovávají chudobu a zároveň dávají dobrý příklad. Vzdají-li se někde bratři kláštera chudého, protože jim nabízejí slušnější, není to tak velké pohoršení.«

11.

Jak zvlášť představení a učení bratři odporovali Františkově snaze stavět chudičké kláštery

1693 Blažený František ustanovil, aby na znamení svaté chudoby a pokory kostely bratří byly malé a jejich domy aby byly stavěny jen ze dřeva a hlíny. Přál si, aby zvlášť v Porciunkule byly zbudovány takové domky na památku pro všechny bratry přítomné i budoucí, protože Porciunkula byla prvním místem celého řádu. Ale tu mnozí bratři povstali proti němu a tvrdili, že v některých krajinách je dřevo dražší než kámen; z toho důvodu by prý nebylo výhodné stavět ze dřeva a bláta. František se s nimi již nechtěl přit, protože už cítil konec života a těžce stonal. Ale proto aspoň do závěti dal napsat: »Ať se bratři varují, aby v žádném případě nepřijímali kostely, chudičké příbytky a vše ostatní, co se pro ně staví, neodpovídají-li svaté chudobě, kterou jsme v řeholi slíbili; vždyť tam stále dlíme jako cizinci a poutníci.«

1694 My, kdo jsme s ním byli, dosvědčujeme, že když psal řeholi a téměř všechny ostatní spisy, napsal v nich mnoho věcí, kterými bratři opovrhovali. Počínali si tak hlavně představení a učení; ty věci by byly dnes velmi užitečné a potřebné celému řádu. On však se obával pohoršení; a tak – ač nerad – povoloval jejich vůli.

Často říkával: »Běda bratřím, kteří mi odporují v tom, co poznávám jako vůli Boží k většímu užítku a potřebě celého řádu; povolují jim, ale nerad.« Nám, svým druhům, říkal: »To mne nejvíc bolí a trápí, že někteří bratři, spoléhající na svou vzdělanost a klamnou prozíravost, mně odporují a odmítají hlavně v tom, čeho jsem se domohl od milosrdného Boha po velké námaze v modlitbě a rozjímání pro užitek řádu v přítomnosti i budoucnosti. Jsem přesvědčen, že je to jeho vůle. Říkají: Toto se dá snést, ale toto ne.«

12.

*Za krádež pokládal přijímat almužnu
nebo ji užívat bez nutné potřeby*

1695 Blažený František velmi často říkával bratřím: »Nebyl jsem lupičem almužen, abych je přijímal a užíval bez potřeby. Vždycky jsem přijímal méně, než mně patřilo, aby vlastní bratři nebyli okradeni o svůj díl; kdybych jednal jinak, byl bych zloděj.«

13.

*Jak mu Kristus oznámil, že si nepřeje, aby bratři měli něco svého,
ať již společně, nebo každý sám*

1696 Když bratři ministři Františkovi radili, aby bratřím povolil mít aspoň něco společně, aby měli z čeho žít, protože jsou tak četní, tu se o tom světec poradil na modlitbách s Kristem. Ten mu ihned odpověděl: »Přeji si, aby nic neměli, ani pro sebe, ani společně. Vždy budu pečovat o tuto rodinu, ať se jakkoli rozmnoží, a vždy ji budu chránit, dokud bude ve mne doufat.«

1697 František, opravdový přítel a následovník Kristův, pohrdal dokonale vším, co je z tohoto světa. Nade všecko měl v ošklivosti peníze a bratry nabádal slovem i příkladem, aby před nimi prchali jako před ďáblem. Měli si vážit peněz zrovna tak málo jako trusu. Jednoho dne přišel do kostelíčka svaté Panny Marie v Porciunkule nějaký poutník a položil pod kříž peněžitý dar. Když odešel, jeden bratr vzal ty peníze a hodil je na okenní výklenek. Když o tom blažený František uslyšel, a onen bratr viděl, že je polapen, obrátil se k němu, vrhl se na zem, prosil za odpuštění a čekal na trest. Blažený František ho velmi tvrdě pokáral za to, že se peněz dotýkal. Potom mu rozkázal, aby peníze zvedl z okna vlastními ústy, nesl je za hradbu a ústy je položil na oslí trus. Všichni, kdo to slyšeli a viděli, byli naplněni nesmírným strachem a od té chvíle ještě více pohrdali penězi, protože byly stejně oceněny jako oslí trus. Denně byli novými příklady povzbuzováni k jejich plnému odřikání.

1698 Člověk Boží, František, byl oděn silou z nebe. Zahříván byl více vnitřním božským plamenem než vnějším oděvem. Zavrhoval drahý oděv a s ním i ty, kdo měli trojí šaty a užívali je nad potřebu. Tvrdil, že potřeba, kterou diktuje vůle, a ne rozum, je znamením nedostatku duchovního života. Říkal: »Když je duch chladný a pomalu tuhne nedostatkem ctnosti, potom je třeba, aby se tělo i krev domáhaly svého práva.« Jindy pravil: »Co zbývá člověku, když duše postrádá slasti duchovních, než aby se tělo vrátilo ke svým potřebám a nutnost byla určována smyslným pudem, který utváří i svědomí.«

»Když můj bratr opravdu něco potřebuje a hned si pospíší, aby to měl, jakou bude mít zásluhu? V trpělivosti má příležitost k zásluze; ale on ukazuje, že o ni nestojí. Nesnášet trpělivě nouzi je totéž, jako ohlížet se po egyptských hrncích.«

Přál si, aby bratři bez výjimky neměli více hábitů než dva a aby si je záplatovali. Říkal, že se mají hrozit drahých oděvů; ty, kdo neposlouchali,

přísně odsuzoval a aby jim dal dobrý příklad, měl na hábitu přišitý kus pytloviny. Proto též rozkázal, aby jeho pohřební šat byl ještě přikryt pytle. Pouze ti bratři, kteří byli nemocní nebo jinak potřební, oblékali vespod hábit jemnější, ale vždy tak, aby navenek byla zachována přísnost a chudoba. Říkával s velkou bolestí: »Vlažnost a uvolněnost tak vzroste a rozšíří se, že synové chudého Otce se nebudou ostýchat oblékat se jako šašek; jen pozmění barvu.«

16.

*Jak se zříkal těch potřeb pro tělo,
o nichž věděl, že je bratři také nemají*

1699 Když blažený František bydlel v poustevně svatého Eleuteria u riet-ského údolí, pro veliký mráz přišel na svůj hábit i na hábit svého bratra Rizzeria několik záplat. On nosil totiž jen jediný hábit, a to stále. A tu jeho tělo se začalo z toho poněkud radovat. A zanedlouho, když se jednou domodlil, pravil s velikou radostí svému druhovi: »Já mám být vzorem a příkladem všem bratřím; proto musím uvážit, že i když mé tělo má zapotřebí vyspravený hábit, jsou bratři, kteří jej také potřebují, ale nemají záplat. Proto musím snášet tutéž nouzi jako oni, aby, když na mne hledí, vytrvali ve své trpělivosti.« A strhal si přišité záplaty.

Kolik a jak naléhavých potřeb odepřel svému tělu, jen aby dal bratřím dobrý příklad, aby také oni snášeli nedostatky! My sami, kteří jsme s ním byli, to nemůžeme vypovědět slovem ani písmem. Neboť když se bratři začali množit, bylo jeho největší snahou, aby je učil spíše skutky než slovy, co by měli dělat a čeho by se měli varovat.

17.

Jak se styděl, když viděl někoho chudšího, než byl sám

1700 Kdysi potkal chudobného člověka a když viděl jeho chudobu, řekl svému druhovi: »Chudoba tohoto člověka nás velmi zahanbuje a kárá naši chudobu. Pro mne je největší hanbou, když najdu někoho chudšího, než jsem já sám. Vždyť jsem si zvolil svatou chudobu za svou paní a za svůj poklad duše i těla a můj hlas, kterým jsem slíbil chudobu před Bohem i lidmi, zazněl do celého světa.«

1701 Když začal mít blažený František bratry, tak se radoval z jejich obřacení i z toho, že mu Pán dal tak skvělou společnost, že se neodvážil je vyzvat, aby šli žebrať. Velmi je totiž miloval a ctil. Zdálo se mu, že by se styděli. Měl útrpnost s jejich ostýchavostí, a proto chodil sám denně žebrať. To ho ale velmi unavovalo, protože když byl ještě ve světě, byl člověkem velmi hýčkaným, a navíc byl od přirozenosti slabý. Umrťvování a zdrženlivost ho ještě více zeslabovaly; poznal tedy, že takovou námahu víc nesnese. Bratři neznali dosud úplně své povolání a nebyli natolik chápaví, aby řekli: »My také půjdeme«, proto jim pravil: »Nejdrazší bratři a moji synáčkové, nestyďte se jít na žebrotu, protože Pán se stal pro nás chudým na tomto světě a po jeho příkladu jsme si zvolili největší chudobu. Ona je naším dědictvím, které Ježíš Kristus dobyl a zanechal nám i všem, kdo podle jeho příkladu chtějí žít ve svaté chudobě. Proto vám říkám, že vznešení a svatí mužové přijdou do tohoto bratrstva a bude jim velikou ctí a milostí jít po žebrotě. Proto žebrejte s důvěrou, s radostí a s Božím požehnáním. Vy máte cítit ze žebření větší svobodu a radost, než má ten, kdo z pokladny daruje sto zlaťáků. Dáváte totiž lidem, od nichž prosíte almužnu, Boží lásku. Říkáte přece: „Pro lásku Boží, udělte nám almužnu; vždyť ve srovnání s Bohem celý svět i nebe nejsou ničím.“«

Protože bylo bratří málo, nemohl je rozeslat po dvou. Poslal proto každého zvlášť po vsích a dvorcích. A stávalo se, že když se vraceli s vyžebrou almužnou, každý ukazoval blaženému Františkovi své dary, které dostal. A jeden druhému se chlubil: »Já jsem dostal víc než ty!« Z toho se blažený František radoval, protože viděl, že jsou veselí a žertovní. A od té chvíle každý ještě s větší chutí prosil o dovolení žebrať.

1702 V té době žil blažený František se svými bratřími v takové chudobě, že svaté evangelium zachovávali do písmenka. Bylo to od onoho dne, kdy mu Pán zjevil, aby on sám i bratři žili podle vzoru svatého evangelia. Proto zakázal bratru kuchaři, aby zeleninu, kterou chtěl předložit nazíttí

bratřím, nenamáčel do teplé vody před jitřními hodinkami, aby se naplnilo slovo svatého evangelia: »Nepečujte o zítřek« (Mt 6,34). A tak ten bratr dával zeleninu do vody, aby změkla, teprve až po jitřních hodinách; to už začínal nový den, kdy se měla jíst. Proto mnozí bratři zachovávali po dlouhý čas v mnohých klášterech tento zvyk. Nežebrale, ani nepřijímali více almužen, než kolik jich bylo třeba na jeden den; zvláště ti, kdo bydleli ve městech.

20.

*Jak pokáral slovem i příkladem bratry,
kteří vystrojili nákladný oběd na Hod Boží vánoční*

1703 Kdysi přišel jeden ministr bratří k blaženému Františkovi, aby s ním oslavil slavnost Narození Páně v klášteře v Rieti. Bratři připravili proto oběd poněkud hojnější a slavnostnější. Na bílé pokrývky prostřeli skleněné nádoby. Blažený František přišel z cely k obědu a viděl, jak jsou stoly pěkně upraveny. Ihned šel stranou, přinesl si hůl a klobouk jednoho žebráka, který toho dne přišel. Pošeptal jednomu bratrovi, aby s ním vyšel z kláštera, aniž to bratři zpozorovali. Ten zůstal stát u brány, zatímco se bratři scházeli do jídelny. Blažený František ustanovil, aby ho nečekali, když nepřišel někdy včas. Když postál chvíli venku, zaklepal na bránu a jeho druh mu ihned otevřel. S umazaným kloboukem na zádech a s holí v ruce vstoupil do dveří jídelny jako chudý cizinec a zvolal:

»Pro lásku Boží, dejte almužnu tomuto chudému a pocestnému, který je nemocný.«

Ministr však i ostatní bratři ho ihned poznali. Ministr mu odpověděl: »Bratře, my jsme také chudí, je nás mnoho a spotřebujeme celou almužnu, kterou dostaneme. Ale pro lásku Pána, jehož jsi jmenoval, vstup mezi nás, a my ti dáme z almužen, které nám dal Pán.«

A když vstoupil a stanul před stoly bratří, ministr mu podal misku, z níž jedl, a krajíček chleba. A František to pokorně přijal, posadil se u kamen před bratřimi na zem, zatímco oni zasedli za stoly. Povzdechl si a řekl bratřím: »Když jsem uviděl hojný a nákladně připravený stůl, pomyslnil jsem si, že to není stůl pro chudé bratry, kteří chodí denně po žebratě. Nám, nejdražší, sluší lépe následovat příklad pokory a chudoby Kristovy než ostatním, protože jsme byli k tomu povoláni, a to také jsme slíbili před Bohem i lidmi. Proto teď teprve se mi zdá, že sedím jako bratr

Menší. Svátky Páně a svatých se více uctí nedostatkem a chudobou, pro kterou svatí dosáhli nebe, než nádherou a nadbytkem, které duši od nebe vzdalují.«

Po těch slovech polil bratry ruměncem studu, protože museli uznat, že mluvil čistou pravdu. A mnozí z nich začali usedavě plakat, když ho viděli, jak sedí na zemi; poznali, že touží svatě a upřímně je napravit a poučit. Napomínal bratry, aby jedli pokorně a počestně, měli stoly upravené, a tak se z toho mohli poučit i světští lidé.

Každý chudšas, který byl od bratří pozván, mohl s nimi sedět jako rovný s rovným a nemusel sedět na zemi a oni na povýšeném místě.

21.

Jak ostijský kardinál plakal pohnutím, když viděl chudobu bratří

1704 Ostijský kardinál, který se stal později papežem Řehořem, přišel na kapitulu bratří, která se konala u Panny Marie Andělské v Porciunkule. Když vstoupil do kláštera, uviděl noclehárnu přeplněnou vojiny Kristovými a kleriky. Tito leželi na holé zemi, pod sebou měli seno a několik podušek z koudele, úplně rozedraných. Když to spatřil, dal se přede všemi do pláče a volal: »Hle, jak spí bratří, a my oplýváme takovým nadbytkem! Jak to s námi dopadne?« On sám i ostatní byli velmi pohnuti. Ani stůl tam neviděl, protože bratří jedli na zemi vsedě.

22.

Jak rytíři našli potřebné věci, když se rozhodli na radu blaženého Františka prosit o almužnu dům od domu

1705 Když blažený František byl v městečku Bagnare nad Nocerou, začaly mu následkem vodnatelnosti otékat nohy a těžce se rozstonal. Když o tom uslyšeli obyvatelé města Assisi, poslali tam ihned několik rytířů, aby ho přivezli do svého města. Báli se totiž, aby tam neumřel a jeho tělo se nedostalo jiným než jim.

Když ho nesli, zastavili se k odpočinku v jedné vesnici assiského hrabství, aby poobědvali. Blažený František přijal tam pozvání od jednoho chudšasa, aby si odpočinul v jeho domku. Rytíři se však rozešli po vesnici, aby si něco koupili k obědu, ale nic nesehnali. I vrátili se k blaženému

Františkovi a pravili mu pološeptem: »Bratře, musíš se s námi rozdělit o svou almužnu, protože nikdo nám nechce nic prodat.« František jim pravil pln vnitřního ohně: »Proto jste nic nedostali, protože spoléháte více na své „mušky“ (peníze) a denáry než na Boha. Ale vraťte se do oněch domů, kde jste chtěli koupit za peníze, odložte stud a prostě tam o almužnu pro lásku Boží. Duch svatý je osvítí a bohatě vám ji nadělí.«

Šli tedy a prosili o almužnu, jak jim poradil blažený František, a lidé je s radostí obdarovali těmi věcmi, o které prosili. Rytíři poznali, že se tak stalo zázračně; vrátili se radostně k blaženému Františkovi a chválili Pána.

1706 A tak všude pokládal blažený František žebrotu z lásky k Pánu Bohu za vznešenou věc. Všecko totiž, co stvořil nebeský Otec z lásky k svému milovanému Synu, bylo po prvotním hříchu dáno jako almužna hodným i nehodným. Říkával, že sluha Boží má prosit rád a z lásky k Bohu a i s větší chutí, než nějaký výstřední člověk, který by žebrel takto: »Kdo mi dá jeden denár, tomu já dám tisíc zlaťáků.« Sluha Boží ale, ten nabízí těm, které prosí o almužnu, lásku Boží, se kterou se nedá srovnat nic, co je na nebi i na zemi.«

Proto již předtím, než se bratři rozmnožili, ale i potom, když šli světem a kázali evangelium, jednali takto: Když je pozval nějaký vznešený a bohatý člověk k obědu anebo na nocleh, šli vždy před obědem na žebrotu, jednak aby dávali dobrý příklad bratřím, a pro vznešenost Paní chudoby.

Když František nepřišel ke stolu včas a hostitel se ptal, kde byl, odvětil: »Nechci zapřít svou královskou a dědičnou důstojnost ani svůj slib i slib svých bratří, že budeme chodit po almužně dům od domu.« A mnohdy s ním šel i hostitel; a almužnu, kterou blažený František vyžebrel, si ponechal na památku. Ten, kdo toto napsal, viděl to mnohokrát na vlastní oči a svědčí o tom.

23.

Jak šel před obědem u kardinála po almužně

1707 Jednoho dne, když František navštívil ostijského pána, který se později stal papežem Řehořem, odešel bez ohlášení na žebrotu právě před obědem. Když se vracel, vstupoval současně do jídelny pán ostijský s mnoha rytíři a šlechtici. Blažený František přistoupil, položil na stůl

před kardinála svou almužnu a zasedl vedle něho na své místo. Takto to kardinál ustanovil, aby světec seděl vždy blízko něho. Poněkud se zastyděl, že šel František žebrať a almužnu položil zrovna před něho; ale kvůli spolustolujícím mu to nechtěl vyčítat hned při obědě. Když chvíli jedli, vzal blažený František svou almužnu, ve jménu Božím ji rozdělil rytířům a klerikům pana kardinála. A tu oni všichni ji přijali velmi radostně, snáli své přilby a mitry; někteří ji snědli, jiní si ji odložili, aby měli na něho památku. Ostijský pán byl tím velmi potěšen, když viděl jejich zbožnost, a to zvláště proto, že to nebylo pečivo z jemné mouky.

Po obědě šel do svého pokoje a vzal s sebou i blaženého Františka. Tam ho objal a s velikou radostí i jásotem mu řekl: »Proč jsi mi, prostičký bratře, udělal dnes takovou hanbu? Z mého domu jsi šel do jiných domů žebrať. Víš přece, že je domem tvým i tvých bratří.«

I odvětil mu blažený František: »Naopak, pane, prokázal jsem vám velikou čest; vždyť když poddaný plní svou povinnost a koná vše z poslušnosti ke svému pánu, dělá mu tím jenom čest. Tak i já musím být vzorem a příkladem všech vašich chudých. Já vím, že v této řeholi jsou, i budou Menší bratři podle jména i skutků; ti z lásky k Bohu i z pomazání Ducha svatého, který je poučí o všech věcech, budou se pokořovat a ponížovat a budou poddaní svých bratří. Budou však i takoví, kteří se budou stydět jít na žebrotu, konat služebné práce a budou opovrhovat pokorou. Proto svým příkladem musím učit všechny bratry, kteří v řádu jsou a budou, aby se nemohli vymlouvat na tomto ani na onom světě.«

»Ať již jsem u vás, který jste naším pánem i ochráncem, nebo u jiných vznešených a mocných tohoto světa, nechci se stydět žebrať. Vy jste mne přijal z lásky k Bohu, a to s velikou ochotou, a navíc přinutil, abych s vámi jedl. Proto naopak jít žebrať si pokládám za nejvyšší důstojnost a královskou hodnost ke cti toho, který je Pánem všech. Pro nás pro všechny se stal služebníkem z lásky; a sám jsa bohat ve své slávě a velebnosti, přišel opovržený a chudý k nám ubohým. Proto si přeji, aby bratři, kteří jsou i budou, věděli, že je mi pro duši i tělo velikou útěchou sedět za chudým stolem bratří a mít před sebou chudou almužnu. Vždyť je vyžebrána po domech pro lásku Boží. Ta je víc než sedět za vaším stolem či stolem jiných boháčů, které jsou obtěžkány hojností lahůdek. Neboť vyžebraný chléb je chlebem svatým; posvěcuje jej chvála Pána Boha. Bratr, který prosí o almužnu, musí nejdřív říci: »Buď pochválen a požehnán Pán, náš Bůh!« Potom má říci: »Udělte mi almužnu pro lásku Boží.«

Těmito slovy blaženého Františka byl pan kardinál velmi rozradostněn. Privil mu: »Synu můj, čiň, jak uznáš za dobré, protože Bůh je s tebou a ty s ním.«

Bylo vůli blaženého Františka, a často to připomínal, že bratr není pravým bratrem, jestliže nežebřá a stydí se chodit po domech. Čím vznešenější a výnosnější povolání měl některý z jeho bratrů ve světě, tím víc se těšil a radoval z něho František, když ho viděl jít žebrotou nebo konat služebné práce jako jiní bratři.

24.

O bratru, který se ani nemodlil, ani nepracoval, ale jen dobře jedl

1708 V prvních dobách řádu, kdy bratři žili u potoka Rivo Torto při Assisi, byl mezi nimi jeden bratr, který se málo modlil, málo pracoval, po almužně nechodil, zato ale dobře jedl. Když to viděl blažený František, poznal z Ducha svatého, že je to člověk tělesný, a pravil mu: »Jdi svou cestou, bratře moucho, protože se nestydiš jít z práce svých bratrů. Ve službě Boží jsi jako trubec, líný a neplodný, který netěží ani nepracuje a jen tyje z práce a zisku hodných bratrů.«

A tak šel bratr po svých, a protože byl oddán tělu, ani neprosil o milosrdenství, a ani ho nedosáhl.

25.

*Jak vyšel vstříc plný horlivosti jednomu žebrákovi,
který si nesl almužnu a přitom chválil Boha*

1709 Jindy, když byl blažený František v klášteře Panny Marie Andělské v Porciunkule, šel kolem po silnici jeden žebrák. Byl velmi zbožný, vrátil se z Assisi s almužnou a přitom nahlas chválil Pána Boha. Když se blížil ke kostelíku Panny Marie a František ho spatřil, ihned vyběhl z kláštera pln horlivé radosti. Zlíbal mu rameno, na kterém nesl na holi ranec, sňal mu jej a sám si jej naložil, nesl dovnitř a toto řekl bratrům: »Přeji si, aby takto chodil a vrátil se můj bratr s almužnou: s radostí a veselím chválil Pána.«

*Jak mu zjevil Pán, že se mají jmenovat Menší bratři
a zvěstovat pokoj a spásu*

1710 Jednou řekl blažený František: »Řád Menších bratří je sice malým stádcem, ale Boží Syn v tomto posledním čase prosil za ně svého nebeského Otce takto: „Dej mi v této pozdní hodině nový, pokorný lid, který by předčil chudobou a pokorou všechny, kdo byli před ním, a byl spokojen jen se mnou.“ A Otec mu pravil: „Můj Synu stane se ti, oč žádáš.“«

Proto blažený František říkával, že Bůh chtěl a přál si, aby proto byli nazýváni Menšími bratry, protože oni byli tím lidem chudým a pokorným, který si Syn Boží vyprosil od samého Otce, jak je o něm psáno v evangeliu: »Neboj se, malé stáde, neboť vašemu Otci se zalíbilo dát vám království.« A na jiném místě: »Co jste učinili jednomu z mých nejmenších bratří, mně jste učinili.« A přesto, že tato slova řekl Pán o všech zbožných chudých, přece zvlášť jimi předpověděl, že v jeho církvi povstane řád Menších bratří.

Proto, jak bylo blaženému Františkovi zjeveno, že se má nazývat jeho bratrstvo řádem Menších bratří, tak to dal napsat i v první své řeholi. Tu předložil papeži Inocencovi III. ke schválení; ten ji povolil a potom v sezení rady všem oznámil.

1711 Podobně i pozdrav, kterým měli bratři zdravít, zjevil mu Hospodin, jak to dal napsat v závěti: »Pán mi zjevil, že máme zdravít takto: Ať ti dá Pán svůj pokoj!«

Na počátku řádu šel s jedním bratrem, který byl jedním z prvních dvanácti. Ten pozdravoval muže i ženy na cestě i na poli: »Ať ti dá Pán svůj pokoj!« A protože lidé dosud neslyšeli od řeholních lidí podobný pozdrav, velmi se divili. Ba mnozí jim rozhorleně pravili: »To je divný pozdrav!« Proto se ten bratr styděl a řekl blaženému Františkovi: »Dovol, abych směl zdravít jinak!« Světec mu ale odvětil: »Ať ti říkají, co chtějí; nechápou věci Boží! Ty se však nehanbi; lidé vznešení a knížata tohoto světa budou jednou za tento pozdrav ctít tebe i tvé bratry. V tom by nebylo nic velikého, kdyby tento lid toužil po tom, co je snadné a pohodlné. Pán ho chce mít přece docela jiným, aby se lišil životem i mravy od jiných, kdo žili před ním.«

II. ČÁST O LÁSCĚ A UTRPENÍ A PONÍŽENÉ SLUŽBĚ BLIŽNÍM

27.

*Jak se smíloval nad umírajícím bratrem a jedl s ním;
jak napomínal bratry, aby opatrně konali pokání*

1712 Jednou, když František začal mít bratry a začal s nimi žít u potoka Rivo Torto u Assisi, stalo se jedné noci, kdy už všichni bratři spali – bylo již kolem půlnoci – že jeden bratr zvolal: »Umírám, umírám!« Všichni bratři se poděsili a strachy se probudili. Svatý František vstal a řekl: »Bratři vstaňte a rozsvíťte světlo.« Když posvítili, pravil: »Kdo to zvolal, že umírá?« Ten bratr odpověděl: »Já jsem to.« Pravil mu František: »Co je ti, bratře, proč umíráš?« Odpověděl: »Umírám hladý.«

Tu blažený František dal ihned připravit stůl a plný lásky a šetrnosti jedl s ním a všichni ostatní bratři jedli jako on. To proto, aby se nehanbil jíst sám. A když pojedli, řekl blažený František ostatním bratřím: »Nejdražší, pravím vám, každý z vás mějte na zřeteli svou přirozenost,« neboť onen bratr a všichni nově přijatí, co se obrátili k Pánu, nad míru trýznili svá těla. A dále pokračoval: »I když některý z vás může žít skromněji než druhý, přece si přeji, aby ten, kdo potřebuje více potravy, nebyl vázán ho v tom následovat. Má uvážit podle svých přirozených sil, kolik potřebuje jeho tělo, aby mohlo sloužit duchu. Tak jako jsme povinni zdržovat se hojnosti jídla, které škodí tělu i duši, podobně nám škodí přílišná zdrženlivost a umrtvování; tady je třeba ještě větší opatrnosti. Pán chce milosrdenství, a nikoliv oběti. To, co jsem učinil, bylo z lásky k mému bratru, že jsme spolu jedli, aby se nestyděl jíst sám. Bylo to spíše z nutnosti a lásky. V budoucnosti tak nechci jednat; nebylo by to ani zbožné, ani vhodné. Přeji si však a přikazuji vám, aby každý z bratří podle naší chudoby dal svému tělu tolik, kolik mu bude zapotřebí.«

1713 První bratři a po nich i ostatní, kteří přišli za nimi, dlouho trýznili svá těla přílišnou zdrženlivostí od pokrmu a nápoje. Dlouho bděli, trpěli mrazem i hrubostí roucha, tvrdě pracovali, nosili na těle železné kruhy, velmi tvrdé krunýře i žínice. Svatý Otec to pozoroval a poznal, že jim to může být na újmu zdraví a mohou onemocnět, a někteří se skutečně

roznemohli. Proto na jedné kapitule zakázal nosit na těle všechno kromě spodního šatu.

My, kdo jsme s ním byli, můžeme o něm dosvědčit, že po celou dobu svého života byl k bratřím shovívavý a mírný; ale tak, že sami bratři, co se týká pokrmů a nápojů i jiných věcí, nikdy neodbočili od způsobu chudoby i počestnosti našeho řádu. Sám náš svatý Otec byl na své tělo přísný už od počátku svého obrácení až do konce života, i když tělesně byl slabý a pokud žil ve světě, zhýčkaný. Proto když pozoroval, že bratři přestupují míru chudoby a počestnosti v pokrmech i jiných věcech, řekl při jednom kázání několika bratřím – ale týkalo se to všech: »Bratři, myslím si, že mému tělu by nebylo třeba tak velikého pokání; ale musím být vzorem a příkladem všem bratřím. Proto se chci spokojit s málem a chudými jidly; všechny ostatní věci chci užívat podle chudoby a hrozím se věcí nákladných a drahocenných.«

28.

Jak se snížil k nemocnému bratru a jedl s ním hrozny

1714 Jindy zase, když byl blažený František na témže místě, byl tam i jakýsi bratr, velmi duchovní, ale zestárlý v řádu; velmi onemocněl a byl slab. Blažený František ho pozoroval a měl s ním soucit. Tehdy bratři, ať zdraví nebo nemocní, velmi radostně snášeli chudobu a těšili se ze svých chorob. Neužívali léků, ani jich nežádali, ale spíše snášeli to, co bylo pro jejich tělo protivné. Proto si řekl blažený František: »Kdyby tento bratr zítra ráno pojedl několik zralých hroznů, možná, že by mu to prospělo.«

A jak se rozhodl, tak i učinil. Časně vstal, zavolal si toho bratra stranou a vedl jej do jedné blízké vinice. Našel révu, na které visely dobré hrozny, posadil se s bratrem a jedl s ním, aby se nestyděl jíst sám. A když tak jedli, pocítil ten bratr, že se mu ulevilo, a oba chválili Pána.

Ten bratr pak do konce života vzpomínal na laskavost a milosrdenství, které mu prokázal svatý Otec, a vypravoval o tom bratřím se zbožností a slzami v očích.

- 1715 Blažený František šel jednoho zimního dne kolem města Celano. Byl oděn pláštěm, který mu daroval jeden přítel bratří. Tu ho potkala jedna stařenka a prosila o almužnu. On ihned sňal plášť, dal jej neznámé stařence a řekl jí: »Jdi a ušij si sukni, tolik ji potřebuješ.« Chuděra se usmála a překvapena strachem i radosti velmi rychle běžela domů, protože si myslila, že mu napadne žádat plášť nazpět, a doma jej rozstříhala nůžkami. Když zjistila, že jí plášť na sukni nestačí, povzbuzena dobrotou blaženého Františka vrátila se k němu a oznámila mu, že má té látky ještě málo. Světec se zadíval na svého druha, který měl podobný plášť, a pravil mu: »Slyšíš, co říká ta chudá žena? Pro lásku Boží budeme snášet i zimu! Dej jí i svůj plášť, aby měla dost na sukni.« Tak zůstali oba bez plášťů, aby oděli žebračku.

- 1716 Když se jednou vracel ze Sieny, potkal chudása. Pravil svému druhovi: »Je spravedlivé, abychom vrátili plášť tomuto chudému; jemu patří. My jsme jej přijali jen na tak dlouho, dokud nenajdeme chudšího člověka, než jsme my sami.« Jeho druh ale, protože viděl, jak plášť nutně potřebuje, usilovně mu bránil, aby nedával druhému to, co sám nutně potřebuje. Pravil mu svatý František: »Nechci být zlodějem; bylo by nám to přičítáno za krádež, kdybychom neobdarovali toho, kdo je ještě chudší.« A tak přece zbožný Otec daroval svůj plášť.

- 1717 U Celly Kortonské měl blažený František na sobě nový plášť, který mu bratři vyžebřali. Do kláštera přišel chudáš a nařikal, že mu zemřela žena a zanechala opuštěnou a chudou rodinu. Světec pohnut soustrastí řekl: »Vezmi můj plášť, ale slib mi, že jej nikomu nedáš a prodáš jen tomu, kdo ti dobře zaplatí.« Když to bratři uslyšeli, sběhli se kolem toho

chudása a chtěli mu plášť vzít. Ale on posilněn přítomností svatého Otce, sevřel plášť pevně v ruce a odnášel si jej domů. Nakonec přece jenom bratři vykoupili plášť a postarali se, aby mu byla vyplacena přiměřená cena.

32.

*Jak jeden chudás pro almužnu svatého Františka nedopouštěl se více
bezpráví a přestal nenávidět svého pána*

1718 Na vršíčku v krajině perugijské setkal se blažený František s jedním chudásem, kterého znal z minulých let, kdy žil ještě ve světě. Řekl mu: »Jak se máš, bratře?« Ale on s tváří plnou hněvu začal láteřit na svého pána. »Bůh ho proklej! Mám se bídňe, o všechno mě připravil.«

Když blažený František viděl, že je vztekly až na smrt, měl útrpnost s jeho duší a řekl mu: »Bratře, odpusť svému pánu pro lásku Boží; možná, že ti vrátí, o co tě připravil, abys zachránil svou duši. Jinak s majetkem ztratíš i duši.« Ale on pravil: »Nemohu mu odpustit, dokud nevrátí, co mi vzal!« Tu pravil svatý František: »Hle, tu máš můj plášť a odpusť svému pánu, pro lásku Boží.« Jeho srdce se ihned obměkčilo tím dobrodíním a odpustil křivdu svému pánu.

33.

*Jak poslal svůj plášť žebračce nemocné očním neduhem,
kterým trpěl i on sám*

1719 Jistá žebračka z Machilonu přišla do Rieti, aby se léčila z očního neduhu. Když navštívil lékař svatého Františka, řekl mu: »Bratře, jedna chudá žena přišla ke mně, abych ji ošetřoval. Je ale tak chudá, že ji musím vydržovat ze svého.« Když to světec uslyšel, byl ihned naplněn úctou k té ženě, zavolal si jednoho bratra, který tam byl kvardiánem, a řekl mu: »Bratře kvardiáne, musíme vrátit cizí majetek.« Otázal se ho kvardián: »Jaký cizí majetek?« – »Tamhle ten plášť, který jsme dostali a který vlastně patří chudé žebračce, a my jsme povinni jí jej vrátit.« Kvardián mu odpověděl: »Bratře, učiň, jak uznáš za dobré.«

Tu zavolal blažený František s radostí jednoho hodného přítele a řekl mu: »Vezmi tento plášť a dvanáct bochánků chleba a jdi k té nemocné

chuděře, kterou ti lékař ukáže. Potom jí řekni: Chudý člověk, kterému jsi opatřila tento plášť zdarma, ti jej vrací, vezmi si jej zpět.»

Ten člověk šel k té ženě a řekl jí všechno tak, jak si přál svatý František. Ona se však domnívala, že se jí vysmívá; celá zahanbená, řekla mu ostýchavě: »Dej mi pokoj, já ti nerozumím!« On ji však položil do rukou plášť a dvanáct chlebů. Když poznala, že nežertuje, přijala to plná bázně, úcty i radosti a chválila Pána. A protože se bála, že ji to vezme nazpět, tajně v noci vstala a s radostí si to odnesla domů. Navíc František ujednal s kvardiánem, aby – pokud tam bude – denně dostávala almužnu.

Proto my, kteří jsme s ním byli, svědčíme o něm, že měl velikou lásku k nemocným i zdravým, a nejen k bratrům, ale i k ostatním chudým lidem, ať již zdravým nebo nemocným. Co potřeboval, to si opatřil sám, svým přičiněním, aby nás povzbudil. Potom ale radostně se věcí zříkal a rozdával chudým, a to i ty nejnужnější věci. Proto mu zakázal jak generální ministr, tak i jeho kvardián, aby nikomu nedával svůj plášť bez jejich dovolení. Neboť bratři z úcty k němu často ho prosili o jeho šat a on jim jej ihned dal. Jindy zase se o něj s nimi rozdělil; část si nechal, část jim dal. On sám vždycky nosil jen jeden hábit.

34.

Jak dal bratrům hábit, když o něj prosili pro lásku Boží

1720 Jednou, když šel jistou krajinou a kázal slovo Boží, potkali ho dva bratři z Francie. Když se s ním velmi potěšili, poprosili ho, aby jim pro lásku Boží dal svůj hábit. On, jakmile uslyšel, že prosí pro lásku Boží, ihned svlékl hábit, dal jim jej a zůstal nějakou dobu obnažený.

Kdykoliv slyšel, že někdo prosí pro lásku Boží, ať již o opasek nebo šat či jakoukoli věc, nikdy nikomu nic neodepřel. Zato velmi se mrzel a často káral bratry, když tato slova brali nadarmo. Říkával: »Láska Boží je tak vzácná a vznešená, proto tato slova se mají vyslovovat jen velmi zřídka, a to s velkou uctivostí, když je toho nutně třeba.«

Když jeden z bratrů viděl, že je nedostatečně přioděn, svlékl své roucho a dal mu je. Když František daroval někomu svůj hábit nebo jeho část, trpíval pak velkou nouzí a bídu. Nemohl si totiž tak rychle opatřit nový, protože si přál mít jej vždy chudý a uvnitř i zevně záplatovaný. Málokdy, nebo nikdy nechtěl nosit hábit z nového sukna; raději si vyprosil již obnošený od nějakého bratra.

Někdy též přijal od některého bratra jednu část a od druhého část druhou. Vespod si přišival teplou záplatu, protože velmi trpěl krčnými i žaludečními bolestmi. A tento způsob tak chudého odívání zachoval až do okamžiku, kdy jej zavolal Pán. Několik dní před smrtí ušili mu bratři několik oděvů, aby je mohl ve dne i v noci měnit, protože trpěl vodnatelností, byl oteklý na celém těle a stížen i jinými chorobami.

35.

Jak chtěl dát tajně chudásovi jednu záplatu ze sukna

1721 Jindy přišel žebrák do kláštera, kde bydlel svatý František, a prosil bratry o kus sukna. Když to uslyšel svatý František, řekl jednomu bratrovi: »Hledej po domě, najdeš-li nějakou záplatu nebo kousek sukna a dej ji tomu chudásovi!« Bratr zběhal celý dům, ale nic nenašel.

Tu svatý František nechtěje propustit žebráka s prázdnou, odešel na tajné místo, aby to nevěděl kvardián, který by mu v tom zabránil, a tam odštíhl ze svého hábitu kus sukna příštího zespod... Ale kvardián to zpozoroval, ihned šel k němu a zakázal mu to. Byl tehdy veliký mráz a František byl zimomřivý a nemocný. Řekl mu svatý František: »Nechceš-li mně dovolit darovat bratru žebrákovi kus mé látky, musíš se sám postarat o jinou.« Tu někteří bratři, pohnuti obětavou laskavostí svatého Františka, dali žebrákovi ze svých šatů několik kusů sukna.

Když chodil po světě a kázal, chodíval obyčejně pěšky, nebo jel na oslíku, protože měl bolavé nohy, a někdy i na koni, ale to málokdy, jen v nejnutnější potřebě. Stalo-li se, že mu některý bratr daroval svůj plášť, přijal jej s tou podmínkou, že jej může darovat kterémukoli žebrákovi, kterého potká nebo k němu přijde, pozná-li, že je opravdu chudý.

36.

Jak rozkázal bratru Jiljimu, aby oblékl žebráka

1722 V prvních dobách řádu, když ještě přebýval u potoka Rivo Torto se dvěma druhy, přišel k nim ze světa třetí muž. Jmenoval se Jiljí a přijal způsob jejich života.

Když tam tak bydlel již několik dní a byl ještě oděn světským šatem, přišel tam žebrák a prosil blaženého Františka o almužnu. Světec se

obrátil k Jiljímu a řekl mu: »Dej mu svůj plášť!« A on ihned a s velikou radostí si jej svlékl a dal jej žebrákovi. A tu se ukázalo, že Bůh mu dal současně novou milost za to, že radostně přioděl chudáka svým pláštěm. A tak byl přijat od blaženého Františka a dospěl veliké dokonalosti v ctnostech.

37.

Jaké pokání uložil bratru, který smýšlel špatně o chudém

1723 Když František šel kázat do kláštera Rotabricia, přišel k němu ten den, kdy měl kázat, jeden nemocný žebrák. František ho velmi litoval a pln soucitu mluvil o něm před svým bratrem. Ten ale pravil: »Bratře, je pravda, že vypadá chudě, ale v celé krajině není bohatšího člověka, než je on.«

Ihned byl však za to tvrdě pokárán od blaženého Františka a musel se z toho vyzpovídat. I řekl mu blažený František: »Vykonaš takové pokání, které ti rozkáži?« – »S radostí!« – »Jdi tedy, svlékni hábit a vrhni se k nohám toho žebráka. Vyznej se mu, že jsi zhřešil proti němu nactiutrháním, a pros ho, aby se za tebe pomodlil!« – Ten bratr šel a vykonal všechno tak, jak mu František rozkázal. Pak se oblékl a šel ke světcům. Ten mu pravil: »Věď, že jsi velmi zhřešil proti tomuto chudému a proti samotnému Kristu. Kdykoli vidíš chudého, vždycky si pomysli, že přichází ve jménu Kristově. On sám vzal na sebe naši chudobu a slabost. Žebrákova chudoba a slabost mají nám být zrcadlem, v němž máme zaníceným zrakem vidět chudobu a nemoc našeho Pána Ježíše Krista.«

38.

O knize Nového zákona, kterou daroval matce dvou bratří

1724 Jindy, když byl v klášteře Panny Marie v Porciunkule, přišla k němu prosit o almužnu jedna chudobná stařenka, která měla dva syny v klášteře.

Blažený František řekl ihned bratru Petru z Katanie, který byl tehdy generálním ministrem: »Máme něco, co bychom mohli dát této naší mamince?« Říkával, že matka některého z bratří je matkou jeho i všech ostatních bratří. Odvětil mu bratr Petr: »V celém domě nemáme nic, co bychom jí mohli dát, aby si mohla opatřit obživu. V kostele však máme

knihu Nového zákona, z níž bereme čtení k ranním hodinkám.« Tehdy ještě neměli bratři dostatek ani brevířů, ani žaltářů.

Blažený František tedy řekl: »Dej naší mamince tu knihu, ať si ji prodá a koupí, čeho potřebuje. Věřím pevně, že to se bude více líbit Bohu a blahoslavené Panně, než když z ní čteme!« A tak ji daroval knihu. Neboť o něm lze říci i napsat, co je napsáno o Jobovi: »Od dětství roste se mnou slitovnost a milosrdenství, a vyšlo se mnou z lůna mé matky.«

Proto nám, kdo jsme s ním byli, bylo by velmi nesnadné a trvalo by to dlouho, vypsát a vypravovat všechno to, co jsme poznali i viděli na vlastní oči, jaké to byly důkazy jeho lásky i dobroty k bratrům i k ostatním lidem!

III. ČÁST O DOKONALOSTI SVATÉ POKORY A POSLUŠNOSTI JEHO BRATRŮ

39.

*Jak se blažený František zřekl představenství
a ustanovil za generálního ministra Petra z Katanie*

1725 Aby zachoval ctnost svaté pokory, zřekl se po několika letech po svém obrácení úřadu představeného. Na jednom shromáždění řekl bratrům: »Teď jsem pro vás mrtev, ale tuhle je bratr Petr z Katanie, toho budeme všichni, já i vy, poslouchat.« Vrhł se na zem a slíbil mu přede všemi poslušnost a úctu.

Všichni bratři hlasitě zaplakali a bolestně vzlykali, že jsou jako sirotci bez otce. Blažený Otec však vstal, pozvedl oči k nebi a s rukama sepjatýma se takto modlil: »Pane, do tvé ochrany poručím tuto rodinu, kterou jsi dosud svěřil mé péči. Teď ale, nejsladší Pane, nemohu již pro nemoc déle o ni pečovat. Proto ji předávám ministrům. Ti budou zavázáni v soudný den vydávat před tebou počet, Pane, zahyne-li některý bratr jejich nedbalostí špatným příkladem nebo drsným napomináním.«

Zůstal tedy poddaným až do smrti a pokornějším než kterýkoli z nich.

40.

*Jak se zřekl i svých druhů
a nechtěl mít pro sebe zvláštního společníka*

1726 Jindy se zřekl před svým vikářem všech druhů. Řekl mu: »Nepřeji si, aby se o mně mysli, že mám zvláštní výsadu mít společníka. Ať mne bratři berou z kláštera jednoho do druhého, tak jak jim to Pán vnukne.« A dodal: »Viděl jsem slepce, který měl jenom psíka, který ho vodil, a já bych se měl zdát lepší?«

To bylo vždy jeho slávou, že se zřikal každého stínu zvláštnosti a vychloubání. Tak byl naplněn silou Kristovou.

41.

Jak se zřekl úřadu kvůli špatným představeným

1727 Když se ho jeden bratr tázal, proč pustil své bratry z otcovské péče a dal je do rukou jiných, jako by si jich ani nevážil, řekl: »Synu, miluji své bratry, jak jen mohu. Ale kdyby chodili v mých stopách, miloval bych je ještě víc a nevzdálil bych se od nich. Ale mnozí představení je vedou jinými cestami podle příkladu některých dřívějších mužů a mým napomínáním pohrdají. Budoucnost sama ukáže, kam dojdou.«

A brzo potom, když ležel skličěn nemocí, se zdvihl a puzen duchem zvolal: »Jen až přijdu na generální kapitulu, já jim povím, kdo bude poroučet!«

42.

Jak pro nemocné žebral pokorně o maso a napomínal je k trpělivosti

1728 Blažený František se nestyděl chodit po ulicích a žebrot o maso pro nemocného bratra. Nemocné napomínal, aby trpělivě snášeli nedostatky a nereptali, když jim něco není po chuti. Proto dal do první řehole napsat toto: »Prosím své bratry, aby v nemocích nebyli zlostní ani proti Bohu, ani proti bratrům a nežádali příliš důrazně léky. Ať se nesnaží úzkostlivě zachraňovat tělo, které stejně brzy zemře a je nepřitelem duše. Za všechno mají děkovat a snažit se být takovými, jak si přeje Bůh. On kárá ty, kdo jsou předurčení k věčnému životu, ranami a jizvami

i nemocemi, jak sám o tom pravil: „Já kárám a trestám všechny ty, které miluji.“»

43.

*Jak pokorně odpověděl blažený František i Dominik,
když se jich kardinál otázel, zda si přejí, aby jejich bratři se stávali
církevními preláty*

1729 Ona dvě zářící světla, blažený František a Dominik, byli v Římě na návštěvě u ostijského pána, který se později stal papežem. Všichni tři rozmlouvali vroucně o Bohu a ostijský pán jim potom pravil: »V původní církvi byli pastýři a preláti chudí; planuli láskou, a ne lakotou. Což kdybychom světili vaše bratry za biskupy a preláty; předčili by všechny ostatní životem i příkladem?«

Mezi světcí povstala svatá a pokorná rozepře. Ne proto, že by jeden druhému chtěl rozkazovat, ale jeden před druhým se chtěli ponižovat a navzájem se nutili k odpovědi. Konečně zvítězila pokora Františkova, že odpověděl až druhý, a přemohla i Dominika, že poslechl a odpověděl první.

Odpověděl tedy blažený Dominik takto: »Tím se dostalo mým bratřím vysoké cti, pane! Uznají-li to za vhodné, je to jejich věc. Já však, pokud budu moci, nikdy nesvolím, aby dosáhli nějaké důstojnosti.«

Potom blažený František se uklonil zmíněnému pánu a řekl: »Moji bratři se jmenují proto „Menší“, aby se nesnažili stát se většími. Jejich pokora je učí stát na zemi a jít ve stopách pokory Kristovy, aby potom mezi svatými byli tím více vyvýšeni. Přejete-li si, aby plodně působili v Boží církvi, ponechte je a zachovávejte ve stavu jejich povolání. A i kdyby se snažili stoupat vzhůru, strhněte je násilím dolů a nikdy nedovolte, aby se stali nějakými preláty.«

Tak odpověděli tito dva svatí, a pan ostijský byl tím potěšen a velmi děkoval Bohu.

A když odcházeli, prosil blažený Dominik blaženého Františka, aby mu dal svůj provaz, kterým byl přepásán. Blažený František se z pokory zdráhal, tak jako Dominik, když prosil o něj z lásky. Konečně přece zvítězila blažená touha prosícího a blažený Dominik nosil od té doby provaz blaženého Františka. Vyprosil si jej násilím lásky a nosil pod svým šatem kolem beder.

Naposled si podali obě ruce a jeden druhému se vroucně odporoučeli. Svatý Dominik řekl svatému Františkovi: »Bratře Františku, kéž by se spojil tvůj i můj řád a my žili v církvi stejným způsobem!« A když se loučili, řekl Dominik těm, kdo stáli kolem: »Opravdu říkám vám, že tohoto svatého muže Františka by měli následovat všichni řeholníci, neboť tak je veliká jeho dokonalost i svatost.«

44.

Jak si přál, aby bratři z pokory sloužili malomocným

1730 Blažený František postavil sám sebe již od počátku svého obrácení jako moudrý stavitel na pevnou skálu a základ. Tím základem je největší pokora a chudoba Syna Božího. Právě pro tuto nesmírnou pokoru nazval svůj řád řádem Menších bratří.

Proto na počátku řádu rozkázal bratřím, aby sloužili malomocným; tak položil základ pokory. Do řádu přicházeli vznešení i prostí. Hned z počátku jim bylo oznámeno, že mají pokorně ošetřovat malomocné a bydlet v jejich domech, jak je obsaženo v první řeholi: Ať pod nebem nemají nic kromě chudoby, pro kterou jsou živeni od Pána na tomto světě pokrmý tělesnými i duchovními, a v budoucím životě dosáhnou nebeského dědictví. – A tak sebe i druhé postavil na největší pokoře i chudobě. Protože byl jedním z předních mužů v církvi Boží, chtěl být posledním a opovrženým nejen v církvi, ale i mezi bratry. Toto opovržení vnitřní i vnější budiž mu velkým vyvýšením v očích Boha i lidí.

45.

*Jak si přál, aby za všechna jeho slova
i skutky byla vzdávána čest jedinému Bohu*

1731 Když kázal lidu na náměstí v Rieti, hned po kázání povstal biskup toho města – muž velmi zbožný a skromný – a řekl lidu: »Pán od počátku, když založil svou církev, vždycky ji osvětcoval světci, kteří ji vzdělávali slovem i příkladem; teď však v tomto posledním čase ji oslavil tímto chudičkým, prostým a nevzdělaným Františkem. Proto jste povinni Pána milovat, ctít a varovat se hříchu, neboť neučil podobných věcí žádnému pokolení.«

Po těch slovech sestoupil biskup z kazatelny a prodral se lidem do katedrálního chrámu. Blažený František k němu přistoupil, poklonil se mu a vrhl k nohám. Potom mu řekl: »Upřímně vám pravím, pane biskupe, že doposud nikdo na tomto světě mi neprokázal takovou čest jako vy dnes. Neboť tito lidé říkají: „Tento člověk je světec!“ A tak dávají slávu a svatost mně, a ne Tvůrci. Vy však, muž pravdy, oddělil jste drahocennou věc od bezcenné.«

1732 Když býval blažený František chválen a nazýván svatým, odpovídal takto na takové řeči: »Není ještě jisté, nebudu-li mít syny a dcery. Kdyby mi Pán odňal svůj poklad, který mi svěřil, co by mi zbylo jiného než jen tělo a duše, a to mají i nevěřící. Ba věřím, že kdyby Pán dal lotrovi nebo nevěřícímu tolik milostí jako mně, byli by mu věrnější než já.

1733 Tak jako na obraze malovaném na dřevě je zobrazen Pán a blahoslavená Panna, aby byli ctěni, přece dřevo a malba nemají s tím nic společného. Podobně sluha Boží je jakýmsi obrazem Božím, kterým je Bůh ctěn pro svá dobrodíní. Proto sám si nesmí o sobě nic myslet; vždyť vzhledem k Bohu je méně než dřevo k malbě. Nic není čistě a dokonale; proto všechna čest a sláva patří jenom Bohu, a ne člověku; dokud žije uprostřed béd tohoto světa, jen opovržení a útrapy jsou mu údělem.«

46.

*Až do smrti chtěl mít jednoho ze svých druhů za kvardiána,
aby mohl žít v pokoře*

1734 Protože si přál žít až do smrti v úplné pokoře a poddanosti, požádal svého generálního ministra nějaký čas před koncem života těmito slovy: »Prosim tě, ustanov nade mnou místo sebe někoho z bratří, abych ho poslouchal místo tebe. Přeji si pro vznešenost poslušnosti, abys byl vždy se mnou, ať již v životě nebo ve smrti.«

A od té chvíle až do své smrti měl při sobě jednoho z bratří za kvardiána, a toho poslouchal místo generálního ministra. Ba, jednou řekl svým společníkům: »Mezi jinými milostmi udělil mi Pán také tu, že bych poslouchal novice, který dnes vstoupil do řádu a byl mně určen za kvardiána, jako toho, kdo již zestárnul věkem i životem v řádu. Neboť poddaný má vidět v představeném ne člověka, ale Boha; z lásky k němu má poslouchat a být oddán.«

Potom dodal: »Není na světě představeného, kterého by se museli bratři tak obávat jako mne, kdybych tomu chtěl. Bůh mi dal totiž k tomu moc, ale on mi dal také milost, že jsem se vším spokojen jako ten, kdo je v řádu tím nejnižším.« Na vlastní oči jsme to viděli, my, kdo jsme s ním byli, a on sám to může dosvědčit, že když někteří bratři nesplnili jeho přání, nebo ho slovem urazili, ihned se oddal modlitbě. A když se pomodlil, nechtěl o urážce ani slyšet a nikomu nic nevyčítal. Nikdy neřekl: »Ten a ten mne neposlechl, a ten mne urazil.« A tak se vytrvale cvičil v tomto sebezapírání, a čím více se blížil smrti, tím více se přičiňoval, aby žil i umřel v nejvyšší pokoře a chudobě, ozdoben všemi ctnostmi.

47.

Jak učil dokonalé poslušnosti

- 1735 Svatý Otec říkával bratřím: »Nejdražší bratři, vyplňte rozkaz na první slovo a nečekejte, až bude opakován. Nehleďte v něm nemožnosti, i kdybych vám něco rozkázal nad vaše síly, svatá poslušnost vás posilní.«

48.

Jak přirovnal dokonale poslušného mrtvole

- 1736 Jednou si hluboce povzdechl před svými bratry: »Na celém světě se sotva najde řeholník, který by dokonale poslouchal svého představeného!«

Ihned mu pravili: »Otče, pověz nám, jaká má být dokonalá a nejvyšší poslušnost?« A on odpověděl, že člověk dokonale poslušný se podobá mrtvému tělu. »Vezmi mrtvolu a polož ji, kam chceš. Vidiš, že se nevzpírá, že nemění polohy, že nereptá. Posad' ji na trůn, nehledí vzhůru, nýbrž k zemi; oblékni ji v purpur, tím více zesíná. Ten je opravdu poslušný, kdo se neptá, proč byl přesazen, kam bude poslán, netouží po změně postavení. Když je povýšen na úřad, zůstane pokorným jako dřív: Čím více je ctěn, tím více sebou pohrdá.«

Ty povinnosti, které jsou vykonané z pouhého rozkazu, a ne podle přání, ty nazýval »svatou poslušností«. Ale za největší poslušnost pokládal tu, z níž nemělo tělo žádného užitku; totiž z Božího vnuknutí jít mezi

nevěřící a získávat jejich duše, nebo z touhy po mučednictví. Říkal, že je velmi milé Bohu prosit o tuto poslušnost.

49.

*Je nebezpečné příliš náhle rozkazovat »pod poslušností«
i neposlechnout rozkazu*

1737 Blažený Otec soudil, že rozkazovat pod »svatou poslušností« má se jen zřídka a že se nemá hned sršet blesky a sahat k nejhorsímu. Říkal: »Ruka nesmí hned sáhnout po meči!«

Avšak o tom bratru, který se zdráhal ihned vyplnit rozkaz, říkal, že se nebojí Boha ani člověka, nemá-li totiž důvod k odkladu.

Je to svatá pravda. Čím je rozkazující autorita nerozvážného představeného, ne-li mečem v ruce rozzuřeného člověka? Ale je ještě zoufalejší nedbat a opovrhnout poslušností.

50.

*Co odpověděl bratřím, když mu radili, aby žádal pro bratry
výsadu svobodně kázat*

1738 Někteří bratři řekli blaženému Františkovi: »Nevidíš, že některý biskup nám nedovolí kázat a my musíme trávit v nečinnosti i několik dní v jedné krajině, zatímco bychom mohli jít dále hlásat slovo Boží?« »Bylo by lépe, kdybys vymohl od pana papeže v tom smyslu výsadu, bylo by to ke spáse duší.«

František jim ale odpověděl velmi důrazně: »Vy, Menší bratři, nepoznááte vůli Boží a činíte mi překážky. Já chci obrátit podle vůle Boží celý svět, a to nejprve svatou pokorou a úctou; především preláty. Když uvidí náš život a svatou i pokornou úctu, kterou k nim máme, budou vás žádat, abyste lidu kázali a jej obraceli. To je více k tomu pohne, než vaše výsady, které by vás mohly vést k pýše. Budete-li prosti všeho lakomství a nabádat lid, aby plnil své povinnosti vůči kněžím i kostelům, sami prelátí vás budou prosit, abyste přišli vyzpovídat jejich lid.

Jen buďte bez starosti; obrátí-li se, snadno najdou i zpovědníky.

Já si nežádám od Pána pro sebe, jen tu výsadu, abych neměl někdy nějakou výsadu od člověka. Abych každému prokazoval úctu a poslušností ke svatě řeholi spíše příkladem než slovem všechny obracel.«

51.

Jak se bratři navzájem smířovali, když se pohněvali

1739 Svatý František tvrdil, že Menší bratři byli Bohem posláni v tomto posledním čase, aby lidem, zaslepeným hříchy, ukazovali živé příklady ctnosti. Říkal, že bývá naplněn nejsladší vůní a pomazán drahocennou masí ctností, když slyší vypravovat veliké věci o svatých bratřích, kteří byli rozptýleni po celém světě.

Jednoho dne se stalo, že jeden bratr urazil svého druha před šlechticem z ostrova Kypru. Jakmile zpozoroval, že je bratr proto poněkud zarmoucen, ihned vzplanul proti sobě pomstou. Vzal do úst oslí trus, kousal jej a přitom pravil: »Požirej trus, zločinný jazyku, že ses opovážil vylít na bratra jed hněvu!« Ten šlechtic, když to viděl, byl z toho celý užaslý a velmi dojat. A od té doby dal sebe i svůj majetek do rukou bratří.

1740 Tento způsob zachovávali všichni bratři, když některý z nich způsobil druhému zármutek nebo ho urazil. Ihned se vrhl k nohám uraženého bratra a prosil za odpuštění. Svatý otec jásal, když viděl, jak bratři sami vymýšlejí příklady svatosti, a vroucím požehnáním zahrnoval ty bratry, kteří slovem nebo skutkem přiváděli hříšníky k lásce, kterou je Kristus. Přál si, aby se mu jeho synové podobali v horlivosti o spásu duší, kterou on sám byl úplně naplněn.

52.

*Jak si Kristus postěžoval bratru Lvovi, druhu svatého Františka,
na nevědk a pýchu bratří*

1741 Jednou mluvil náš Pán Ježíš Kristus k druhu blaženého Františka takto: »Bratře Lve, stěžuji si na bratry.« Lev se zeptal: »Pročpak, Pane?« Pán mu odpověděl: »Pro tři věci: protože neuznávají mých dobrodiní, která jim tak štědře uděluji. Jak sám vidíš, nesejí a nežnou. Za druhé, že celý den reptají a zahálejí, a za třetí, že se často hádají, nevracejí se k lásce a neodpouštějí bezpráví, které je stihlo.«

*Jak odpověděl pokorně a pravdivě doktoru z řádu kazatelů,
když se ho ptal na výrok Písma svatého*

1742 Když byl František v Sieně, přišel k němu doktor posvátné bohovědy z řádu kazatelského, muž velmi pokorný a dokonalý. Rozmlouvali spolu o slovech Páně, a tu se ho otázal mistr na význam těchto slov u proroka Ezechiela: »Neoznámíš-li bezbožnému jeho nepravost, požádám z tvé ruky jeho duši.« »Dobrý otče,« dodal mistr, »znám mnoho lidí, kteří žijí ve smrtelném hříchu, a nevytýkám jim jejich bezbožnost. Bude ode mne vyžadovat Pán odpovědnost za jejich duše?«

Blažený František se pokorně vymlouval, že je nevědomý a že sám by měl být poučen od mistra, a ne on jemu vykládat Pismo. Ale ten skromný mistr děl: »Bratře, slyšel jsem již výklad od mnohých moudrých vykladačů, ale přece bych rád poznal i tvůj výklad této věty.« Řekl tedy blažený František: »Myslím, že všeobecně je třeba rozumět těmto slovům takto: Služebník Boží má zářit a planout svatým životem, a tak bude kárat všechny bezbožné světlem příkladu i výmluvnou řečí svatého jednání. Jeho život stane se tak světlem a vůně jeho dobré pověsti postaví hříšníků před oči jejich nepravosti.«

Ten doktor byl velmi poučen, a když odcházel, řekl společníkům blaženého Františka: »Moji bratři, bohovědné poznání tohoto muže, pro svou čistotu a jemnost, je vznášejícím se orlem; zatímco moje pláží se po břiše po zemi.«

*Jak měli bratři zachovávat pokoj a mír
s duchovními osobami*

1743 Blažený František si přál, aby jeho duchovní synové zachovávali mír se všemi lidmi a přede všemi se pokořovali. Avšak zvláštní poníženost a pokoru slovem i příkladem jim doporučoval vůči klerikům.

Říkával: »Nejdražší bratři, jsme posláni na pomoc duchovním, abychom jim pomohli v práci o spásu duší a doplnili to, co oni nestačí vykonat. Každý obdrží svou mzdu ne podle hodnoty, ale své práce. Vězte, nejmilejší bratři, že získat duše je Bohu nejmilejším dílem. Toho dosáhneme především snášenlivostí než rozbroji. Jestliže kněží sami budou

klášť překážky v rozsévání semena spásy, pak pomsta náleží Bohu a svým časem jim odplatí. Podřizujte se tedy církevním představeným, abyste nebyli příčinou hádek. Budete-li dětmi pokoje, získáte si duchovenstvo i lid. To bude Bohu milejší, než kdybyste získali jenom lid a duchovenstvo si rozhněvali a popudili proti sobě. Zakrývejte jeho chyby, doplňujte nedostatky; a když to všechno vykonáte, buďte tím pokornější!»

55.

*Jak pokorně získal kostel Panny Marie Andělské
od opata řádu svatého Benedikta v Assisi a jak si přál,
aby tam bratři vždycky pokorně přebývali*

1744 Když blažený František viděl, že Pán chce rozmnožit počet bratří, řekl jim: »Nejdražší bratři a moji synové, vidím, že Pán nás chce rozmnožit. Proto se mi zdá, že bude dobré i zbožné získat od biskupa nebo kanovníků svatého Rufina nebo od opata svatého Benedikta nějaký kostel. Bratři by se měli kde modlit hodinky a vedle měli malý, chudý domek z hlíny a země, kde by si mohli odpočinout a pracovat. Toto místo není důstojné ani vhodné pro bratry, když nás chce Pán rozmnožit. Zvlášť ale proto, že nemáme kostel, kde bychom se modlili hodinky. A kdyby nějaký bratr zemřel, nebylo by vhodné pochovat ho jen tak nebo v kostele světských kněží.« Tehdy byl ještě svatý František s bratřími u potoka Rivo Torto u Assisi. Zemřeli kněží a klerikové byli vesměs pochováváni pod dlažbu kostelů.

Bratři s tím návrhem všichni souhlasili. Šel tedy František k biskupu assiskému a přednesl mu svou prosbu. Ale biskup jej odmítl: »Bratře, nemám žádný kostel, který bych vám mohl dát.« A tak ho zklamali i kanovníci.

Do třetice šel k opatu sv. Benedikta na horu Subasio. A hle, opat byl pohnut jeho zbožností a svolal mnichy. A protože Bůh pomáhal svou milostí, daroval blaženému Františkovi a jeho bratrům kostel blahoslavené Panny Marie na »Částce«. Nazýval se tak podle nepatrné rozlohy a chudého zařízení. Přitom mu opat řekl: »Hle, bratře, vyhověli jsme tvému přání. Ale přejeme si, aby to místo bylo hlavou všech vás, jestliže vás Pán rozmnoží.«

Blažený František i bratři souhlasili a světec se velmi radoval, že to místo bylo darováno bratrům. A zvláště i proto, že byl zasvěcen Matce

Kristově a byl tak chudičký a jmenoval se na »Částce«. To se mu velmi hodilo, aby byl hlavou a matkou chudých Menších bratří. Jmenoval se »Porciunkula« také proto, že se tak i v minulosti jmenovala okolní pole.

Blažený František říkával: »Pán chtěl, aby bratři nedostali jiný kostel a nestavěli si nový, protože tím se vyplnila předpověď o příchodu Menších bratří.« A ač byl chudý a sešlý, přece obyvatelé Assisi i okolí velmi ten kostel ctili, a ctí jej dodnes a denně čteněji přicházejí. Proto hned, jak se tam bratři usadili, Pán den ode dne rozmnožoval jejich počet. A dobrá pověst o nich roznesla se celým spoletským údolím i celým světem. V dřívějších dobách jmenoval se ten kostelík »Panna Maria Andělská«, protože podle podání bývalo tam slyšet andělský zpěv.

Blažený František, mistr dobrý a zkušený, chtěl založit svůj dům, to je řád, na pevné skále chudoby. Proto, i když opat a mniši mu darovali kostel dobrovolně, přece jim posílal každoročně košík ryb zvaných »lasek« na znamení větší pokory a chudoby. Bratři neměli mít žádné místo za vlastní a neměli bydlet v některém klášteře, který by jim patřil, proto také neměli nad domy žádnou moc a nemohli je prodat. Za to, že bratři nosili mnichům každý rok ryby, tito jako odměnu pokory a dobré vůle svatého Františka dávali bratřím sud oleje.

1745 My, kdo jsme byli se svatým Františkem, můžeme dosvědčit toto: Důrazně tvrdil o tom kostele, že mu tam bylo zjeveno následující: Bůh mu ukázal, že pro přednosti, kterých se mu tam dostalo, miluje blahoslavená Panna tento kostel nejvíce ze všech chrámů, které jsou jí zasvěceny na celém světě. Proto od té doby lnul k němu nejhlubší úctou a zbožností. A když umíral, aby si to bratři zapamatovali, dal napsat ve své závěti, aby bratři činili podobně.

Před smrtí pravil generálnímu ministrovi a jiným bratřím: »Kláster u svaté Panny Marie Andělské chci odkázat a zanechat bratřím v závěti, aby jej měli v největší zbožnosti a úctě.«

A naši starší bratři tak činili, protože toto místo je svaté a vyvolené od Krista i přeslavné Panny. Tuto posvátnou úctu k němu zachovávali neustálou modlitbou a mlčením ve dne v noci. A když někdy skončilo mlčení, mluvili zbožně a uctivě jen o těch věcech, které mají vztah k Boží chvále a ke spáse duší. Když některý bratr začal mluvit prázdně a neužitečně, i když to bylo málokdy, byl ihned od druhého napomenut.

Svoje tělo ukázněvali častými posty, zimou, nutným oblékáním a tělesnou prací. Mnohdy, aby nezaháleli, pomáhali chudým lidem na poli, a ti jim za to dali z lásky k Bohu kus chleba. Těmito i jinými ctnostmi posvěcovali

toto místo a sami rostli ve svatosti. Ale teď se bratři scházejí s lidmi světskými, kteří velmi často navštěvují tento klášter. Bratři jsou chladní v modlitbě i ve ctnostech, jsou roztržití a náchylní k marným řečem a shánějí se i po novinkách tohoto světa. Proto toto místo není již v takové úctě, v jaké bylo a jak by si bylo přát.

Jakmile dořekl blažený František ta slova, která jsme dřív slyšeli, skončil pln nadšení: »Přeji si tedy, aby toto místo bylo přímo v moci generálního ministra, který je služebníkem všech. Ten ať nejvíce dbá o to, aby tam žila vzorná řeholní rodina. Bratři, kteří tam budou přebývat, ať jsou duchovní, vybraní z celého řádu, světější a ctnostnější a znající se lépe modlit hodinky, aby je rádi viděli a jim naslouchali jak lidé světští, tak i ostatní bratři. Z bratří laiků ať jsou vybráni k jejich službě lidé svatí, skromní, pokorní a uctívi. A přeji si též, aby nikdo nevnikl do tohoto kláštera kromě ministra generála a bratří, kteří mu slouží. Ať s nikým nemluví, kromě bratří domácích a s ministrem, když je přijde navštívit. Též si přeji, aby bratři, kteří jim slouží, s nimi nemluvili bez potřeby. Aby jim nesdělovali světské novoty, které by neprospívaly jejich duším. A výslovně si žádám, aby nikdo nevstupoval do toho kláštera, aby se mohli lépe a bezúhonně uchovat ve svatosti. Ať v tom klášteře se neděje a nemluví nic neužitečného; ať je místem, kde se ozývají čisté i svaté hymny a chvály na Hospodina.

A když se některý z bratří odebere k Pánu, žádám si, aby na jeho místo byl poslán od generálního ministra kterýkoli jiný svatý bratr. I když se jini bratři uchýlí někdy od svatosti a ctnostného života, přeji si, aby to místo zůstalo požehnané a vždy zůstalo zrcadlem a dobrým příkladem pro celý řád. Toto místo má být svícem a světlem, které neustále plane před trůnem Božím a blahoslavenou Pannou. Kéž pro tento klášter smiluje se Bůh nad nedostatky a chybami všech bratří a zachová a vždy chrání tento řád jako svou sazenici...«

56.

Jak měl v pokorné úctě kostely, které zametal a čistil

- 1746 Jednou, když pobýval u Panny Marie v Porciunkule a počet bratří byl velmi skrovný, chodil svatý František po venkovských kostelích kolem Assisi a kázal pokání. Přitom nosil s sebou koště a zametal znečištěné kostely. Působilo mu velkou bolest, když viděl, že některý kostel není tak

čistý, jak si přál. Proto po kázání shromáždil na odlehlém místě zase kněze, aby ho neslyšeli věřící, a kázal zase jim. Kázal jim o spáse duší, ale zvláště o tom, aby pečovali o čistotu kostela, oltářů a bohoslužebných nádob a nářadí.

57.

*O sedlákově, který viděl Františka, jak zametá;
obrátil se, vstoupil do řádu a stal se svatým bratrem*

1747 Jednou zametal a čistil svatý František s velikou pokorou jeden venkovský kostelík. Zpráva o tom se roznesla po celé vsi a každý si přál vidět světce, a ještě více, s ním mluvit. Jak o tom uslyšel jeden sedlák, jménem Jan, který právě oral na poli, muž to velmi prostý, hned všeho nechal a šel do kostela. Uviděl Františka, jak pokorně a zbožně zametá. Řekl mu: »Bratře, půjč mi koště, trochu ti pomohu,« a dometl zbývající část.

Když potom usedli ke stolu, pravil svatému Františkovi: »Bratře, již dlouho toužím sloužit Bohu, a zvlášť od té doby, co jsem uslyšel o tobě a tvých bratřích. Ale nevěděl jsem, jak se k tobě dostat. Teď však, když mi dal Bůh tě uvidět, udělám, co mi poradiš.«

Když viděl blažený František jeho touhu, zaplesal v Pánu. Měl tehdy ještě málo bratří a zdálo se mu, že z Jana bude dobrý řeholník pro jeho čistou prostotu. Řekl mu: »Bratře, chceš-li přijmout náš život a vstoupit mezi nás, musíš se zříci všeho majetku. A pokud to nezpůsobí pohoršení podle rady svatého evangelia, musíš jej rozdat chudým. To učinili všichni moji bratři, pokud mohli.«

Když to uslyšel, ihned šel na pole, kde zanechal spřežení, odpráhl voly a jednoho přivedl k blaženému Františkovi. Řekl mu: »Bratře, již tolik let sloužím svému otci a celému domu. Dostanu-li skromné dědictví, spokojím se s ním a rozdám je chudým podle tvé vůle.« Když ale jeho rodiče i mladší bratři viděli, že je chce opustit, dali se do náramného pláče a žalostně naříkali. Tu blažený František byl pohnut lítostí, protože ta rodina byla četná a její členové ještě nedospěli. Potěšil je a řekl: »Připravte společný oběd, pojíme spolu. Neplačte, já vás rozveselím.« Připravili jídlo, všichni je s chutí jedli, a tak zapomenuli na bolest.

Po obědě se rozhovořil blažený František: »Váš syn chce přece sloužit Bohu, proto se přece nebudete rmoutit; právě naopak, budete mít radost. Tak jako se na to dívá Bůh, budete velmi ctěni a váženi i před tímto

světem. Bude to k prospěchu vašich duší i tohoto pozemského života, protože z vaší krve bude oslaven Bůh. Všichni naši bratři budou vašimi syny a bratřími. Protože váš syn je Božím tvorem a chce sloužit svému Stvořiteli, kterému sloužit znamená kralovat, proto vám jej nemohu, ani nesmím vrátit. Ale, abych vás potěšil, dovoluji, abyste si ponechali tohoto vola. Zříkám se ho ve váš prospěch, protože jste lidé chudobní, jako bych jej dal podle svatého evangelia jiným chudým.« Těmito slovy blaženého Františka byli všichni potěšeni. Hlavně se však radovali proto, že jim zůstal vůl, protože byli opravdu chudí.

Blaženému Františkovi se velmi zamlouvala svatá a nevinná prostota Janova i jeho sourozenců. Proto jej oblékl ihned do řeholního roucha a všude ho pokorně vodil jako svého společníka. Jan byl tak prostý, že si myslel, že musí konat všechno přesně tak, jak koná blažený František.

Proto když světec stál někde v kostele a modlil se, postavil se Jan tak, aby na něho viděl, a napodoboval každý jeho pohyb. Když František klekal nebo zvedl oči k nebi, povzdechl si, nebo i odplivl, všechno konal po něm. Když to František zpozoroval, pokáral žertovně jeho prostotu. Ale Jan mu odvětil: »Bratře, slibil jsem, že budu všechno dělat podle tebe proto, abych se ti ve všem podobal.« František se z toho velmi těšil, když ho viděl tak pokorného a prostého.

A ten bratr tak rychle pokračoval v dokonalosti, že se tomu sám František i bratři velice divili. Zemřel brzy; ale ve ctnostech velmi pokročil. Proto vypravoval František bratřím o jeho životě s velkou radostí a nazýval jej nikoli bratrem, ale »svatým Janem«.

58.

*Jak se svatý František potrestal za to, že se styděl za malomocného;
potrestal se tím, že s ním jedl z jedné misky*

1748 Když se vrátil blažený František ke kostelu Panny Marie Andělské v Porciunkule, našel tam bratra Jakuba Prostého s jedním malomocným. Sám František mu doporučil toho malomocného i jiné malomocné. Jakub byl jejich lékařem a dobrovolně se dotýkal jejich ran, čistil je a ošetřoval. Tehdy bratři navštěvovali velmi často útulky pro malomocné.

Blažený František napomenul trochu bratra Jakuba: »Neměl bys sem vodit „křesťany“, to je malomocné, není to vhodné ani pro tebe, ani pro ně.« Ač si přál, aby jim Jakub posluhoval, přece nechtěl, aby je vyváděl

ven z útulku. Byli totiž plni otevřených ran a lidé se jich velmi štilili. Bratr Jakub byl však tak prostý, že se s nimi vodil až do kláštera v Porciunkule, zrovna tak, jako s ostatními bratřími.

Ale jak to blažený František řekl, hned se pokáral. Myslil si, že ten malomocný je tou výtkou učiněnou bratru Jakubovi zahanben. Proto, aby zadosti učinil Bohu i tomu nemocnému, vyzpovídal se bratru Petru z Katanie, který byl tehdy generálním ministrem. Řekl mu: »Prosím tě, potvrď mně pokání, které jsem se rozhodl, že vykonám za svou vinu a nebraň mi v tom!« Bratr Petr ctil a vážil si velmi Františka a neodvážil se mu odporovat, ačkoli ho mnohé velmi trápilo.

Tehdy řekl blažený František: »To buď moje pokání: chci jít s tím bratrem z jedné misky.« Když se tedy posadili za stůl, byly připraveny dvě misky. Z jedné jedli bratři, z druhé František a ten malomocný. Ten ubožák byl pokryt ranami a vzbuzoval hrůzu. Prsty měl zaschlé a podlité krví. Těmi nabíral boby z misky a krev i hnis stékaly mu z nich na pokrm. Když to viděl bratr Petr i ostatní bratři, byli zdrceni a ani nedutali hrůzou. Měli v bázni a úctě svatého Otce. Toto píše očitý svědek.

59.

Jak zahnal zlé duchy pokornými slovy

1749 Jednou šel blažený František do kostela sv. Petra v Bovaře, blíže Trevi v údolí spoletském. S ním šel i bratr Pacifik, který, dokud ještě nevstoupil do řádu, byl nazýván »králem veršů« a byl jemným a nadšeným básníkem. Blažený František řekl blaženému Pacifikovi: »Vrať se do útulku malomocných. Této noci chci být tady sám. Časně ráno přijď zase sem!« Zůstal tedy v kostele sám, modlil se kompletář a jiné modlitby. Potom si chtěl odpočinout a jít spát. Náhle se však začala jeho duše chvět a plnila se ďábelskými představami. On ihned vyšel z kostela, požehnal se a zvolal: »Jménem všemohoucího Boha, dovoluji vám, zlí duchové, řádit na mém těle, nakolik vám to dovolí Pán Ježíš Kristus; já jsem připraven na všechno. Protože moje tělo je mým nepřítelem, mstěte se na něm místo mne. Je mým nejhorším protivníkem a odpůrcem.« Pokušení ho ihned opustilo, on se vrátil dovnitř, uleh a spal v pokoji.

O vidění, které měl bratr Pacifik, a jak v něm slyšel, že Luciferův trůn je připraven pokornému Františkovi

1750 Ráno se k němu vrátil bratr Pacifik, když se právě blažený František modlil před oltářem. Bratr Pacifik na něho čekal pod kůrem, a ponořil se také do modlitby před Ukřížovaným. Po chvíli se zvedl a byl uchvácen myslí do nebes; zda v těle, či mimo tělo, to ví jediný Bůh. V nebi viděl mnoho trůnů a mezi nimi jeden vynikající nad ostatní. Byl nádherný, oslnivě zářící jak oheň a ozdobený drahokamy. V duchu obdivoval tuto nádheru a tázal se sám sebe, či by to mohl být trůn. A hned slyšel hlas, který k němu mluvil: »To je trůn Luciferův, ale na jeho místo zasedne pokorný František.«

Když se vzpamatoval, vyšel ven a setkal se s blaženým Františkem. Padl mu k nohám, zkrřížil ruce na prsou a obdivoval ho, jako by ho již viděl sedět na onom nebeském trůně. »Otče, odpusť mi,« pravil, »a pros za mne Pána, aby se nade mnou smiloval a odpustil mi hříchy.« Blažený František vztáhl ruku, zdvihl jej a poznal na něm, že měl zjevení. Zdál se celý proměněný a modlil se k blaženému Františkovi takovým hlasem, jako by již nebyl živ, ale kraloval v nebi.

Protože však nechtěl sdělit světcí své vidění, mluvil jako sám se sebou a jako ze sna. Mezi jiným se otázel: »Bratře, co soudíš o sobě?« Odpověděl mu blažený František: »Vím, že jsem větší hříšník než nějaký světák.« V duši Pacifikově se hned ozval hlas: »Z toho můžeš poznat, že zjevení bylo pravdivé. Lucifer byl svržen z toho trůnu pro svoji pýchu, kdežto František si zaslouží být povýšen a na něj zasednout pro svoji pokoru.«

Jak se dal vléci nahý před lidmi s provazem na krku

1751 Jednou, když okřál z velmi těžké nemoci, napadlo ho, že během churavosti byl poněkud mlsný; pojedl totiž něco málo masitého pokrmu. Ač nebyl ještě úplně zdrav, vstal, dal svolat lid z celého Assisi na náměstí a měl k němu kázání. Po něm požádal shromáždění, aby se nerozcháze-lo, dokud se nevrátí. Vstoupil do biskupského kostela svatého Rufina s několika bratřími a bratrem Petrem z Katanie, který býval při tom chrámu kanovníkem a tehdy byl prvním generálním ministrem. Tomu rozká-

zal pod poslušností, aby bez odmluvy vykonal, co mu řekne. Bratr Petr pravil: »Bratře, nemohu a nesmím chtít nebo dělat něco jiného ani sobě, ani tobě, co by se ti nelíbilo.« Tu blažený František svlékl šat, rozkázal, aby mu kolem krku uvázal provaz a tak ho vlekl za sebou před lidí až na kazatelnu. Druhému bratru rozkázal, aby vzal misku popela a až dojdou na místo, hodil mu jej do tváře. Ale ten bratr neposlechl, protože nemohl, tak byl žalostí pohnut nad jednáním svého otce.

Ale bratr Petr vzal provaz uvázaný kolem krku a vlekl Františka za sebou, jak mu byl rozkázal. Hořce však přitom plakal. I ostatní bratři slzeli hlubokou soustrastí.

Když byl doveden před užaslý lid na kazatelnu, pravil: »Vy všichni i ti, kdo podle mého příkladu opouštějí svět, si myslíte, že jsem světec. Já se ale vyznávám Bohu a vám, že jsem v této své nemoci jedl maso a masitou polévku.« Všichni se nad tím dali do pláče, uchvácení zbožnou soustrastí, protože tehdy byla zima a třesutý mráz a on ještě nebyl zcela zdráv.

Bili se v prsa a žalovali sami na sebe: »Tento světec se tolik pokořuje, umrtvuje své tělo a ještě na sebe žaluje to, co je pro něho spravedlivou a zřejmou potřebou. Víme přece, jaký vede svatý život, jak je zdrženlivý a přísný na své tělo od počátku svého obrácení se ke Kristu; vždyť už je téměř polomrtvý! Co učiníme my, kdo jsme žili po celý život a stále ještě žijeme podle svých tělesných náklonností?«

62.

Jak si přál aby všichni věděli, jakého pohodlí popřával svému tělu

1752 Jindy, v jedné poustevně v době čtyřicetidenního postu, který konal ke cti svatého Michaela, jedl pokrm omaštěný sádlem. Byl churav a nesnesl jídla omaštěná olejem. Po skončeném postu takto kázal před četným posluchačstvem: »Vy jste ke mně přišli s velikou úctou v domnění, že jsem světec. Já se ale vyznávám Bohu i vám, že jsem během uplynulého postu jedl pokrm omaštěný sádlem.«

Ba dokonce, i když u někoho obědval nebo mu bratři připravili nějaké občerstvení pro jeho nemoc, ihned říkával před bratřími i ostatními lidmi: »Jedl jsem to a to.« Nechtěl skrývat před lidmi to, co bylo zjevné Bohu. Podobně v přítomnosti řeholních osob nebo světských lidí, když jeho duch se klonil k pýše, marné slávě nebo jiné neřesti, ihned to přiznal, a to bez omluvy. Proto jednou řekl svým bratřím: »Chci žít v poustevnách i na

jiných místech tak, aby mě viděli všichni lidé. Kdyby si pomyslili, že jsem světec, a já podle toho nežil, byl bych pokrytec.«

Když pro nemoc ledvin a zachlazení žaludku mu chtěl jeden kvardián nechat přišít pod hábit kolem pasu kus liščí kůže, protože byla zima, řekl blažený František: »Chceš-li, abych pod šatem nosil liščí kůži, pak mi ji dej přišít i navrch, aby všichni viděli, že ji mám i vespod.«

A tak ji nosil, ale jen krátkou dobu, ačkoliv ji velmi potřeboval.

63.

*Jak se ihned potrestal za lichou slávu,
kterou pocítil, když dal almužnu*

1753 Jedna stařenka se belhala městem Assisi a pro lásku Boží prosila o almužnu. František ji bez rozpaků daroval plášť. Hned se však vyznal ostatním chodcům, že pocítil ve svém srdci hnutí k marnivosti.

Mnoho jiných příkladů jsme viděli a slyšeli my, kdo jsme s ním byli, o jeho pokoře. Je jich tolik, že je nemůžeme ani vypsát, ani vypovědět. Jeho největší snahou bylo, aby nebyl pokrytcem před Bohem. Ačkoli pro jeho nemoci mu bylo zapotřebí občerstvení, přece si myslil, že musí z něho vždy zářit dobrý příklad bratřím i jiným lidem. Proto trpělivě snášel všechny nedostatky, aby odnaučil všechny reptání.

64.

Jak popsal na sobě samém stav dokonalé pokory

1754 Když se měla slavit kapitula, řekl blažený František svému druhu: »Myslím si, že nejsem Menším bratrem. Budu jím jen tehdy, stane-li se toto: Hleď, bratři mne zvou velmi uctivě na kapitolu. Když se shromáždí, budou mne prosit, abych jim kázal. A já jim budu kázat tak, jak mi vnukne Duch svatý. A oni všichni se na mne sběhnou a začnou křičet: „Nepřejeme si, abys nám vládl. Neumíš ani kloudně promluvit. Jsi hlupák a blázen; my se stydíme, že máme nad sebou takového tupce, hodného pohrdání. Proto ať tě ani nenapadne, aby ses ještě jmenoval naším představeným.“ A potom by mne s hanbou a nadávkami vyhodili; jen takto bych se považoval za bratra Menšího. Dokud se mi tak nestane, nebudu mít příležitost pocítit radost z toho, aby mne ponížili a nepřáli si

mne mít za představeného. Teď mne ctí a váží si mne, ale z toho mají duchovní prospěch jen oni. Když oni se radují a mne ctí i povyšují, mají z toho čest a prospěch, kdežto já mohu mít z toho škodu pro svou duši. Jen tehdy bych se mohl radovat a plesat z prospěchu a spásy své duše, kdyby mě tupili; v potupě a haně je jistý zisk pro duši.«

65.

*Jak putoval František do dalekých zemí; tam také posílal své bratry;
a jak je učil pokorně a zbožně chodit světem*

1755 Po kapitule, na níž bylo mnoho bratří rozesláno do zámořských krajů, zůstal doma jen blažený František s několika bratřími. Řekl jim: »Nejdražší bratři, já mám být vzorem a příkladem všem bratřím. Když jsem tedy rozeslal bratry do dalekých krajin, aby tam snášeli břímě práce, útrap, hladu, žizně a jiných nedostatků, je spravedlivé, a žádá to svatá pokora, abych je následoval. Bratři budou tím trpělivěji snášet protivenství, když uslyší, že je snášim i já s nimi. Jděte a modlete se k Bohu, aby mně dal vnuknutí, kam se mám odebrat; aby to bylo k jeho cti, ke spáse duší a pro dobrý příklad našeho řádu.«

Bylo zvykem svatého Otce, že když chtěl někam jít, dříve se modlil a bratry vyzval k modlitbě, aby Pán řídil jeho srdce a šel tam, kam on chce.

Bratři se modlili. Po modlitbě se vrátili k němu a on jim radostně oznámil: »Ve jménu našeho Pána Ježíše Krista, přeslavné Panny Marie a všech svatých, volím Francii. Je tam katolický lid, který především uctívá tělo Kristovo. To je mi velmi milé, proto tam půjdu.«

1756 K tělu Kristovu měl blažený František velikou lásku. Chtěl napsat do řehole, aby bratři v krajinách, kde působí, napomínali starostlivě a pečlivě v této věci duchovní a kněžstvo. Mají ukládat tělo Kristovo na důstojných místech; a kdyby o to nedbali, sami bratři se mají o to postarat.

Těž chtěl napsat do řehole, aby bratři, najdou-li jméno Boží nebo slova, kterými se proměňuje chléb v tělo Páně, na nedůstojných místech, je sebrali a důstojně uložili. Takto uctí Pána v jeho slovech. Do řehole to nebylo napsáno proto, že ministři neuznali za vhodný tento rozkaz. Ale on přesto zanechal o tom svoji vůli v Závěti a jiných dopisech.

Dokonce jednu dobu měl úmysl poslat bratry po všech krajinách s velkým počtem úhledných a čistých schránek. Tam, kde by našli tělo

Páně na nedůstojném a nečistém místě, měli je do nich uložit. Jiné bratry chtěl zase rozeslat po světě s krásným náradím na pečení pěkných hostií.

1757 Když tedy blažený František vybral ty bratry, které chtěl vzít s sebou, řekl jim: »Ve jménu Páně jděte po dvou, a to pokorně a uctivě. Zachovávejte přísné mlčení od rána až do tercie. V srdcích se modlete k Pánu, nemluvte naprázdno a zbytečně. Chovejte se tak pokorně a slušně, jako kdybyste byli v poustevně nebo v cele. Neboť ať jdeme kamkoli, neseme celu s sebou. Bratři, ta cela, to je naše tělo, a duše je poustevnicí, která je uvnitř, aby se modlila a rozjímala. Jestliže nezůstane duše v té cele tichá a pokojná, málo jí prospěje cela vystavěná.«

1758 Když došel do Florencie, našel tam pana Hugolina, biskupa ostijského, který se stal později papežem Řehořem. Když uslyšel, že František hodlá jít za Alpy do Francie, zapověděl mu to: »Bratře, nepřejí si, abys šel za Alpy, protože na papežském dvoře jsou mnozí preláti, kteří brání v prospěchu tvého řádu. Já i jiní kardinálové váš řád milujeme; milerádi jej budeme chránit, jen když neodejdeš z Itálie.«

Blažený František mu odpověděl: »Pane, stydím se, když jsem poslal bratry do dalekých krajín, zůstat tu sám a nesnášet s nimi útrapy, které oni snášejí pro Pána.«

Biskup ho ale pokáral: »Proč jsi poslal tak daleko bratry, aby tam umřeli hladu a snášeli takové útrapy?«

Blažený František odpověděl s velikým zápalem a prorockým duchem: »Pane, domníváte se, že Bůh poslal bratry jen pro tyto naše kraje? Vpravdě vám pravím, že Bůh vyvolil a poslal bratry do celého světa, aby pracovali na spáse a zdokonalení všech duší. Budou přijímáni nejenom v zemích, kde lidé věří, ale i v zemích nevěřících a získají mnoho duší.«

Pan biskup ostijský se zamyslel nad jeho slovy a uznal, že má pravdu. Do Francie mu nedovolil jít, ale blažený František tam poslal bratra Pacifika a mnohé jiné bratry. Sám pak se vrátil do údolí spoletského.

66.

*Jak naučil bratry získat duše několika
loupežníků pokorou a laskavostí*

1759 Do poustevny bratří nad městečkem Borgo San Sepolcro přicházivali žebrať o chléb loupežníci, kteří se ukrývali po lesích a přepadali kolem-

jdoucí. Někteří bratři soudili, že si nezasluhují almužny, ale jiní jim ji dávali z útrpnosti, aby je pohnuli k pokání.

Mezitím přišel do onoho klášteríka blažený František a bratři se ho otázali v této věci o radu. Odpověděl jim: »Učinite-li, co vám nařídím, důvěřuji v Pána, že jejich duše získáme. Jděte, vezměte kus dobrého chleba a trochu dobrého vína, doneste do lesa, kde se zdržují, a tam zavolejte: „Bratři loupežníci, pojdte k nám, jsme vaši bratři, neseme vám dobrý chléb a víno!“ A uvidíte, že ihned přijdou. Rozprostřete ubrus na zemi, prostřete na něj víno a chléb a s pokornou radostí jim posluhujte, až všechno snědí. Po jídle se s nimi rozhovořte o slově Božím, a nakonec je poproste pro lásku Boží, aby vám slíbili, že nikoho nezabijí ani neztlukou. Kdybyste prosili o všechno najednou, nevyslyší vás. Ale pro vaši pokornou lásku vám slíbí aspoň to. Druhý den za odměnu, že vám to slíbili, jim přineste ještě s vínem a chlebem vejce a sýr, a zase jim posluhujte. Po jídle jim řekněte: „Proč tady trávíte celé dny, umíráte hladu, vydáváte se do tolika nebezpečí a hřešíte tolika hříchy chtěním i skutky? Jestliže se neobráťte k Bohu, zahubíte svou duši. Bude lépe, když mu budete sloužit a on se vám postará o to, co potřebujete pro tělo, a spasí i vaše duše.“ A Pán jim vnukne, aby se pro vaši trpělivost a pokoru obrátili.«

Bratři tedy učinili všechno tak, jak jim pověděl blažený František. Loupežníci pohnuti milostí a milosrdenstvím Božím je vyslyšeli a zachovali se přesně tak, jak je bratři o to prosili. Ba dokonce pro jejich pokoru a laskavost nosili jim z lesa dříví, nabídli se jim za sluhy a někteří vstoupili i do řádu. Ostatní se vyzpovídali a činili pokání za své zločiny. Bratřím slíbili, že se budou poctivě živit a nikdy nebudou krást.

67.

*Jak poznal, že Bůh si přeje, aby bydlel v chudém klášteře,
a ne v kardinálově paláci: poznal to z toho, že ho trápili zlí duchové*

1760 Jednou šel blažený František do Říma navštívit pána ostijského. A když u něho pobyl několik dní, navštívil též pana kardinála Lva, který mu byl velmi oddán. Bylo to v zimě, a protože se nemohl vydat na zpáteční cestu, požádal kardinál světce, aby u něho zůstal několik dní. Mohl jist s ostatními žebráky, kteří dostávali stravu.

Kardinál to proto tak zařídil, protože znal Františkovu vůli, že chce být všude přijat jako žebrák, ačkoliv papež i kardinálové ho ctili jako

světce a rádi ho vítali. Dodal: »Ubytuji tě v odlehlém domě, kde se můžeš nerušeně modlit a jíst podle libosti.«

Tehdy mu řekl bratr Angelus Tangredi, jeden z prvních dvanácti bratří, který s ním byl na dvoře kardinálově: »Bratře, nedaleko je dosti prostorná věž, kde můžeš bydlet jako v poustevně.« Když to místo světec zhlédl, zalíbilo se mu a řekl panu kardinálovi: »Pane, možná, že se u vás zdržím několik dní.«

Pan kardinál byl tomu velmi rád. Bratr Angelus připravil ve věži pro blaženého Františka a jeho druha byt. A protože si světec umínil, že nesešoupí z věže, pokud bude u kardinála, a nepřijme žádnou návštěvu, zařídil to bratr Angelus tak, že mu byla denně donášena strava.

Když se tam blažený František s druhem ubytoval a první noc se uložil ke spánku, přišli zlí duchové a prudce ho mrskali. Zavolal na druha: »Bratře, zlí duchové mne zle zbili, pojď ke mně, bojím se být sám.« Tu noc probděl jeho druh u něho, protože se trásl na celém těle, jako by měl horečku; a tak nespali oba. František řekl: »Proč mne jen zlí duchové trápili a proč měli od Pána nade mnou takovou moc? Démoni jsou biřicové našeho Pána. Tak jako má někdo moc poslat svého drába k potrestání toho, kdo zhřešil, tak i Pán má své demony, biřice; to jsou jeho služebníci na tomto světě. Těmi trestá a napravuje toho, koho miluje. Neboť i dokonalý řeholník mnoho hřeší, aniž si to uvědomuje. A protože nepoznává svůj hřích, je od ďábla trestán, aby byl opatrnější a poznal uvnitř i zevně své chyby. Bůh nenechává nikoho bez trestu, koho v tomto životě miluje.«

»Z milosti a Božího milosrdenství nejsem si vědom žádného hříchu, který bych neodčinil zpovědí a dostiučiněním. Pro své milosrdenství dal mi Bůh i ten dar, že jasně poznávám, čím bych se mu líbil nebo nelíbil. Zůstává tu však možnost, že mne teď Bůh očišťuje svými biřici proto, že pobývám u pana kardinála. Prokázal mně laskavé milosrdenství a mému tělu dopřál potřebný odpočinek. Ale moji bratři, kteří se plahočí světem, trpí hlad a nouzi, nebo ti druzí, co žijí v poustevnách a obydlích, kdyby se to dověděli, mohli by proti mně reptat a říkat: „My trpíme tolik strasti a on si žije v pohodlí.“«

»Je mou povinností dávat jim vždycky dobrý příklad; k tomu jsem jim byl dán. Tím se povzbudí a vzdělají, zůstanu-li s nimi v chudém klášteře, a trpělivě ponесou kříže, uslyší-li, že je nesu i já sám.«

To bylo nejvyšší a neustálou snahou našeho Otce, aby ve všem dával svým bratřím dobrý příklad, a tak neměli příčinu k reptání. Ať byl zdrav

nebo nemocen, velmi trpěl. Bratři, kteří o tom věděli, mezi nimi i my, kdo jsme s ním byli až do jeho smrti, kdykoliv o tom četli nebo si na to vzpomněli, zaslzeli. A tak s větší trpělivostí i radostí snášeli své útrapy.

Již za časného jitra sestoupil blažený František z věže, navštívil pana kardinála a vypravoval mu, co se přihodilo jemu i jeho společníkovi. Žertovně dodal: »Lidé mne mají za světce, zatímco zlí duchové mne vyhodili i z vězení.«

Pan kardinál se s ním velmi srdečně bavil. Ale protože ho uznával a ctěl jako světce, nechtěl ho zdržovat, když sám nemínil zůstat. A tak blažený František mu dal sbohem a vrátil se do poustevny Fonte Colombo u Rieti.

68.

*Jak pokáral bratry, kteří chtěli kráčet po cestě moudrosti
a vědy místo po cestě pokory;
a jak předpověděl opravu řádu a jeho návrat k původnímu stavu*

1761 Blažený František byl na generální kapitule u Panny Marie v Porciunkule, která se jmenovala »Rohožková«, protože bratři měli chatrče z rohoží. Bylo na ní pět tisíc bratří. Mnozí z nich, moudří a vzdělaní, šli k panu ostijskému, který se jí také zúčastnil, a pravili mu: »Pane, přemluvte laskavě Františka, aby se řídil radou moudrých a dal se někdy od nich poučit a vést.« A uváděli řeholi sv. Benedikta, Augustina a Bernarda, kteří učili, jak se má spořádaně žít. Když to sdělil kardinál blaženému Františkovi a napomenul ho, neodpověděl mu světec ani slovo. Vzal ho za ruku a zavedl před bratry, shromážděné na kapitule, a pln ohně Ducha svatého jim řekl toto: »Bratři, bratři, Pán mne povolal na cestu pokory a prostoty. Tutéž cestu ukázal mně i ostatním, kdo mně chtějí věřit a následovat. A proto mi nevzpomínejte žádnou řeholi; ani sv. Benedikta, Augustina, ani Bernarda, kromě té, kterou mi ukázal jako cestu a způsob života Pán a laskavě mi ji dal. Pán mně řekl, že mne vyvolil za nového blázna na tomto světě, a jinou cestou kromě této mne nevedl. Ale pro vaši moudrost a vzdělanost zmate vám Pán rozum. A věřím, že vás vydá drábům Božím, aby vás ztrestali, a vy se ještě s hanbou chtěj nechtěj vrátíte k původnímu stavu.«

Kardinál byl celý užaslý a nic neodpověděl; všichni ostatní bratři se velmi báli.

Jak předpověděl, že učenost bude příčinou zkázy řádu, a jak zakázal jednou bratrovi, aby se neoddával studiu kázání

1762 Blažený František se velmi rmoutil, když někdo zanedbával ctnost a hledal vědomosti, kterými se nadýmal. A to zvláště tehdy, když někdo nesetřval v tom duchu povolání, který měl na začátku.

Říkával: »Bratři, kteří prahnou po vědomostech, budou mít v den souzení ruce prázdné. Měl bych větší radost, když bych je viděl silnější ve ctnostech. Až přijde ten den souzení, měli by při sobě Pána, zatímco knihy budou ležet pohozeny po oknech a koutech.«

Nepravil to proto, že by pohrdal čtením Pisma svatého, nýbrž chtěl jen uvést na pravou míru přílišnou touhu po učenosti. Přál si mít bratry dokonale v lásce, než proslavené vědomostmi.

Tušil, že vbrzku přijde čas, kdy nadýmající učenost přinese řádu zkázu. Proto se po své smrti zjevil jednomu ze svých druhů, který se příliš oddával studiu kazatelského řečnictví, a pokáral ho. Zakázal mu to a přikázal, aby raději studoval cestu pokorné prostoty.

O tom, jak budou požehnáni ti, kdo v den souzení vstoupí do řádu, a ti, kdo obstojí, budou lepší svých předchůdců

1763 Blažený František říkal: »Přijde doba, kdy tento bohumilý řád vínou špatných bratří ztratí dobrou pověst a jeho členové se budou hanbit vyjít na ulici. Avšak ti, kdo tehdy vstoupí do řádu, budou vedeni pravým vnuknutím Ducha svatého. A ani tělo, ani krev nevtrhne jim stopy hříchu; budou vpravdě požehnáni od Pána. Nebudou jim scházet dobré skutky. Protože však ochladne láska, která naplňuje svaté horoucím nadšením, budou muset bojovat proti nesmírným pokušením. Ti pak, kdo obstojí v tak hrozné době, ti budou lepší svých předchůdců.«

»Běda však těm, kdo si budou lichotit jen vnější podobou svého řeholního života a okázalostí a budou spoléhat na svou moudrost a vzdělanost! Ti budou pracovat nadarmo. Nebudou se cvičit v ctnostech, v cestě kříže a trpělivosti a v čistém zachovávání evangelia, i když slíbili, že je budou jednoduše a prostě zachovávat. Ti nebudou schopni trvale odpírat pokušením, která přijdou na vyzkoušení vyvolených. Avšak ti, kdo budou zkou-

šení a pochválení, přijmou korunu života. Aby jí dosáhli, k tomu jim dopomůže časná zloba zavržených.«

71.

*Jak odpověděl blažený František druhovi, který mu domlouval,
že hned nekárá přestupky v řádu*

1764 Jeden společník řekl kdysi blaženému Františkovi: »Otče, nehněvej se, když ti řeknu to, co pozorují i druhí. Víš, jak ještě před časem celý náš řád vzkvétal a z Boží milosti se skvěl čistou dokonalostí. Bratři byli plni horoucí péče v zachovávaní svatě chudoby v malých a nepatrných věcech. Měli jednu vůli a horlivost, když bydleli v chýších, měli málo a skrovných knih i ostatních potřeb. Vynikali pili při zachovávaní všeho, co náleží k našim slibům a povolání, a všem dávali dobrý příklad. Jak nerozděleným a svorným srdcem milovali Boha a bližního. Zkrátka, jak byli apoštolskými křesťany podle evangelia.

Nyní však, od určité doby nastal nesoulad v té čisté dokonalosti. Mnozí to omlouvají tím, že bratří je mnoho, a proto nemohou všechno zachovávat. Mnozí bratři se stali velmi zaslepenými; praví, že více vzdělávají a přivádějí lid ke zbožnosti, než bratři dřívější. Proto se jim zdá, že žijí poctivěji, když pohrdají a za nic pokládají cestu svatě prostoty, pokory a chudoby, která byla počátkem a základem našeho řádu. Proto my, když to vidíme, jsme přesvědčeni, že s tím nesouhlasíš. Proč to tedy trpíš a nepokáráš je?«

Blažený František odpověděl: »Bratře, odpusť ti Bůh, že chceš být mým protivníkem a odpůrcem; zatahuješ mne do toho, co není mou povinností. Dokud jsem zastával nad bratřími úřad představeného, oni sami žili podle svého povolání a slibu. Ačkoliv jsem od svého obrácení stále churavý, přesto jsem se snažil o ně pečovat a být jim dobrým příkladem i napomínat je kázáním. Ale upozoroval jsem, že jak Pán rozmnožil bratry, oni z vlažnosti a nedostatku duchovního života začali se odchylovat od přímé a správné cesty, po níž šli dříve. Ubírali se po cestě široké, vedoucí ke smrti. Nedbali hlasu Božího ani svých slibů ani dobrého příkladu a nechtěli se vzdát této nebezpečné a smrtonosné cesty.

Proto jsem se rozhodl předat správu a vládu řádu Pánu a ministrům. Vzdal jsem se úřadu a omluvil se na kapitule bratřím, že se pro nemoc nemohu o ně starat. Kdyby se však bratři rozhodli žít podle mé vůle,

neprál bych bratřím za ministra nikoho kromě sebe, a to až do smrti, aby jim to bylo k útěše. Neboť když dobrý a věrný podřízený bratr zachovává vůli svého představeného, nemusí mít o něho mnoho starostí. Velmi bych se radoval z hodných bratří k mému i jejich užitku! I kdybych ležel nemocný na lůžku, nemrzelo by mne se o ně starat, protože můj úřad představeného je pouze duchovní: Panovat nad jejich chybami a duchovně je kárat a napravovat.

Protože je nemohu kárat a napomínat kázáním, napomínáním a příkladem, nechci být katem, který trestá bičem, jak je tomu u světské moci. Důvěřuji v Pána, že neviditelní nepřátelé, pochopové Boží, se ještě pomstí těm, kdo přestupují Boží přikázání a závazky svých slibů. Způsobí, že tito bratři budou pokáráni lidmi světskými ke své škodě i hanbě. Avšak já, až do své smrti, neustanu učit bratry aspoň příkladem a dobrými skutky, aby šli po cestě, kterou mně Pán ukázal. Tě jsem učil slovem i příkladem, aby se před Bohem nemohli vymlouvat. Já ale v budoucnosti nejsem povinen před Bohem se za ně odpovídat.«

71a.

*Následující slova napsal bratr Lev, druh a zpovědník
blaženého Františka, bratru Konrádovi z Offidy.*

*Slyšel je z úst blaženého Františka, jak o tom podal zprávu bratr
Konrád v klášteře u svatého Damiána u města Assisi*

1765 Svatý František stál za oltářem v kostele Panny Marie Andělské pohřížen v modlitbu. Ruce měl pozdvížené k nebi a úpěnlivě volal ke Kristu, aby se smiloval nad lidem a ušetřil křesťany veliké hrozící pohromy. I řekl mu Pán: »Františku, chceš-li, abych se smiloval nad křesťanským lidem, vyplň mi tuto mou vůli: aby tvůj řád zůstal v témže stavu, ve kterém byl založen, protože mi zůstane jen málo věrných z celého lidu. Já ti slibuji, že z lásky k tobě a tvému řádu nepošlu na svět neštěstí. Avšak pravím ti, že bratři ustoupí z té cesty, po které jsem je chtěl vést. Tim mne popudí k takovému hněvu, že zavolám zlé duchy a dám jim libovolnou moc. Ti způsobí takovou nenávisť světa proti řádu, že nikdo z bratří nebude moci nosit tvůj hábit, leda v lese. A až svět zničí víru ve tvůj řád, nebude víc světla, protože jsem postavil bratry za světlo světa.«

Svatý František řekl: »A čím se budou živit bratři v lesích?« Řekl Kristus: »Já je budu pást, jako jsem pásal syny Izraele na poušti. Ti se

potom vrátí do původního stavu, jaký byl při založení a na počátku řádu.«

72.

Jak se obracejí duše modlitbami a slzami pokorných a prostých bratří, ačkoliv by se mohlo zdát, že se obrátili vědomostmi a kázáním jiných

1766 Svatý Otec si nepřál, aby bratři bažili po vědomostech a knihách. Bylo jeho přáním, a to jim stále zdůrazňoval, aby se snažili položit dobrý základ na svaté pokoře. Napodobovali čistou prostotu, svatou modlitbu a paní naši Chudobu, jak je tomu naučili první, svatí bratři. Říkal o ní, že je bezpečnou cestou k vlastní spáse a vzdělání jiných. To proto, že Kristus, k jehož následování jsme povoláni, nám ji jednou ukázal a slovem i příkladem naučil.

Neboť blažený Otec předvídal budoucnost a z Ducha svatého ji poznával. Říkal: »Mnozí bratři, aby vzdělali jiné, opustí svoje povolání, to je svatou pokoru, čistou prostotu, modlitbu, zbožnost a naši paní Chudobu. Budou se domnívat, že tak získají plnost zbožnosti, budou víc rozniceni láskou, osvětleni poznáním Boha a lépe porozumí Písmu. Ale uvnitř zůstanou studení a vlažní a k původnímu povolání se již nevrátí. To proto, že ztratili čas žít podle povolání pro marné a falešné studium. Obávám se, že jim bude odňato i to, o čem si myslí, že mají: totiž povolání. Tento dar, zdarma daný, neuměli si svou nedbalostí zachovat a podržet.«

Dále říkal: »Mnozí bratři se všemožně starají a pečují o to, aby získali vědomosti. Přitom opouštějí své svaté povolání a uchylují se myslí i tělem z cesty pokory a svaté modlitby. Když poznají, že jejich kázáním byli mnozí poučeni a pohnuti k pokání, hned se nadýmají a vynášejí, avšak cizím ziskem a dílem, jako by patřil jim. Zatím však kázali pro své odsouzení a potrestání. Ve skutečnosti nevykonali nic; byli jen nástroji těch, kterými Pán způsobil tak dobré ovoce. Ti, o kterých si myslí, že je pohnuli a obrátili svými vědomostmi a kázáním, ty povzbudil a obrátil Pán modlitbami a slzami svatých, chudičkových, pokorných a prostých bratří. Oni obyčejně nemají o tom ani tušení. Bůh to nechce, aby to věděli, protože by zpyšněli.

To jsou moji bratři, praví rytíři kulatého stolu, kteří se skrývají na pouštích a samotách. Tam jsou úplně oddáni samotě a rozjímání, oplakávají své i cizí hříchy a žijí prostě a pokorně. Jejich svatost je známa

Bohu, ač bratři i mnozí lidé mnohdy o ní ani nevědí. Až jejich duše andělé představí Pánu, Bůh jim pak ukáže ovoce a výtěžek jejich prací: totiž mnoho duší, které byly zachráněny jejich příkladem, modlitbami a slzami. A řekne jim: „Milovaní synáčkové, tolik a takových duší je spaseno vašimi modlitbami, slzami a příklady; protože jste byli věrni nad málem, ustanovím vás nad mnoha věcmi. Druzí pracovali a kázali slovy své moudrosti, ale já jsem způsobil, že ovoce spásy je z vašich zásluh. Proto přijměte odměnu jejich práce a ovoce vašich zásluh – věčné království, které jste uchvátili úsilím své pokory, prostoty, modliteb a slz.“

A tak vejdou se slávou a plesem do radostí Pána. Ponesou své snopy, ovoce a zásluhy svaté pokory a prostoty. Ti však, kdo pečovali jen o vědomosti, aby ukázali spásu jiným, a pro sebe neučinili nic, budou stát před soudnou stolicí Kristovou nazí a prázdní; ponesou snopy svého zahanbení a bolesti.

Tehdy bude povýšena, oslavena a zveleběna pravdivost svaté prostoty a pokory, svaté modlitby a chudoby, které jsou obsahem našeho povolání. Ať jen odpírají pravdě ti bratři! Jsou naduti svými vědomostmi, svým životem i marnými řečmi. Ať jen si prohlašují pravdu za lež, ať třeba i ve své zaslepenosti krutě pronásledují ty, kdo žijí podle řehole.

Tehdy nastane konec jejich bludu a klamu, které vyhlašovali za pravdu. Jimi srazili mnohé do propasti slepoty; stihne je bolest, strach a hanba. Tehdy budou pohrouženi i se svými temnými naukami do vnitřních temnot s duchy temnoty.«

1767 Proto blažený František rád podával výklad této věty: »Neplodná porodila mnoho a ta, která měla četné syny, zemlela.«

»Neplodná je ten dobrý bratr, prostý, pokorný, chudý a opovržený, bezcenný a odkopnutý. Ten svými svatými modlitbami a ctnostmi neustále jiné vzdělává a rodí bolestnými vzdechy.« To řekl častěji před ministry a jinými bratry, zvláště na všeobecné kapitule bratří.

73.

*Jak si přál, aby se představení a kazatelé cvičili
v modlitbě a skutcích pokory*

1768 František, věrný služebník a následovník Krista, cítil, že se mu nejvíce podobá ctností svaté pokory. Přál si ji vidět na svých bratřích, aby ji nad ostatní ctnosti milovali, po ní toužili, o ni pracovali a ji zachovávali.

K tomu je neustále napomínal horoucím slovem i příkladem. Nejvíce napomínal ministry a kazatele ke konání pokorných skutků.

Říkal, že pro úřad představeného a pro svá kázání nemají opouštět svaté a zbožné modlitby, chození po almužně, občasnou práci rukou a jiné skutky, které konají druzí bratři. To pro dobrý příklad i duchovní užitek jak pro sebe, tak i ostatní bratry.

Říkal: »Bratři, kteří jsou podřízeni, jsou velmi poučení, když jejich představení a kazatelé se rádi modlí a snižují se ke skutkům pokory a prosté služby. Jinak nemohou napomínat a vybízet bratry k těmto skutkům, protože by vzbudili proti sobě zaujatost a připravili si hanbu a odsouzení. Neboť po příkladu Kristově je třeba nejprve jednat, než začneme učit, a potom zároveň jednat i učit.«

74.

*Jak ke svému pokoření naučil bratry poznávat,
kdy je Božím služebníkem, a kdy jím není*

- 1769 Jednou svolal blažený František množství bratří a řekl jim: »Prosil jsem Pána, aby mi ukázal, kdy jsem jeho sluhou, a kdy ne. Nic jiného si nežádám, než být jen jeho sluhou. A nejdobrotivější Pán mi odpověděl: Z toho poznávám, žeš mým opravdovým sluhou, jestliže svatě smýšlíš, mluvíš a jednáš. Proto jsem vás, bratři, svolal, abych vám to sdělil. Jinak bych se musel před vámi hanbit, kdybyste zpozorovali, že ochabuji ve všem tom nebo v něčem z toho, co jsem vám řekl.«

75.

Jak si důrazně přál, aby bratři konali někdy ruční práce

- 1770 Říkal, že ti, kdo se s láskou a pokorou nevěnovali z lenosti žádné práci, budou vyvrženi z úst Božích. Žádný lenoch před ním neobstál, každého ihned rázně pokáral. On sám, vzor veškeré dokonalosti, pracoval svými rukama a nepřipustil, aby promarnil byť i jen chvíli z toho nejdražšího daru – času.
- Říkal: »Přeji si, aby všichni moji bratři pracovali a cvičili se v dobrých skutečích, abychom nebyli lidem vůbec na obtíž, aby srdce ani jazyk nebloudil v zahálce. A kdo neumí pracovat, ať se učí.«

Co se týká užitku a mzdy za práci, říkával, že to nemá být podle vůle pracujících, ale podle rozhodnutí představeného nebo ostatních bratří.

IV. ČÁST O JEHO HORLIVOSTI PRO DOKONALOST ŘEHOLE A CELÉHO ŘÁDU

76.

*Jak chválil řeholi a jak si přál, aby ji bratři znali,
o ní mluvili a s ní i zemřeli*

1771 Dokonalý horlitel a milovník zachovávání svatého evangelia, blažený František, velmi usiloval o společné zachovávání naší řehole. Tato není ničím jiným než dokonalým životem podle evangelia. Opravdové horlitele o toto zachovávání – přítomné i budoucí – obohatil zvláštním požehnáním.

Říkával, že naše řehole je pro budoucí nástupce knihou života, nadějí spásy, korunou slávy, sladkostí evangelia, klíčem ráje a zárukou věčné smlouvy. Přál si, aby ji všichni měli, ji znali, o ní často hovořili, a nikdy aby je neomrzela. Mají o ní mluvit jako o učiněné přísaze, která člověku neustále tane na mysli.

Naučil je, aby knihu řehole měli vždy před očima, aby jim připomínala, jak mají jednat a chovat se a zachovávat řeholní dokonalost. Dokonce si přál a učil je, aby s ní i zemřeli.

77.

O svatém bratru, jak byl umučen s řeholí v ruce

1772 Jeden bratr laik, který si dobře zapamatoval tuto Františkovu vůli a nařízení svého Otce, odešel z touhy po mučednictví mezi nevěřící. My o tom bratrovi věříme, že byl vzat do sboru mučedníků. A když byl veden Saracény na popravu, svíral ve svých rukou s velkým nadšením řeholi. Potom poklekl a řekl svému druhovi: »Nejdražší bratře, vyznávám se a obviňuji se před očima božské velebnosti i před tebou ze všeho, čím jsem se provinil proti této řeholi.«

Po té jeho krátké zpovědi zašvihl meč, který přetrhl nit jeho života, ale připravil mu korunu slávy. Ten bratr vstoupil do řádu tak mladý, že sotva mohl snášet řeholní půst; ale již tehdy nosil na těle kající pás. Blažený hoch, který dobře začal a šťastně dokončil.

78.

Jak si přál, aby řád byl vždycky pod vládou a dohledem římské církve

1773 Blažený František říkával: »Půjdu a poručím řád Menších bratří svaté římské církvi. Lidé zlomyslní jsou napravováni metlou její moci, ale synové Boží, kteří šíří věčnou spásu, se všude radují ze své svobody. Kéž synové uznají sladká dobrodíní své matky a vždycky jdou s duchovní oddaností jejími úctyhodnými cestami!«

»Neboť, když ona nás bude chránit, nebude v řádu neshod a syn Belialův nepůjde bezbožně vinicí Páně. Tato svatá matka bude střežit slávu naší chudoby a nedopustí, aby jásot pokory a plesání poslušnosti byl nějak zatemněn mrakem pýchy. Zachová v nás neporušené svazky lásky a pokoje. Svým přísným dohledem bude stíhat všechny podvrtné živly. Před její tváří bude denně rozkvétat svaté zachovávání evangelní čistoty a nedopustí, aby ani na chvílku vymizela vůně dobré pověsti a svatého obcování.

79.

*O čtyřech přednostech, které dal Pán řádu,
a jak je oznámil blaženému Františkovi*

1774 Blažený František nám svěřil, že dostal od Pána tyto čtyři věci, které mu oznámil anděl:

Že řád a řehole Menších bratří nezanikne až do soudného dne.

Že nikdo, kdo úmyslně pronásleduje řád, nebude dlouho živ.

Že žádný zlý člověk, který by chtěl špatně žít v řádu, v něm dlouho nezůstane.

Že ten, kdo srdečně miluje řád, ať je sebevětší hříšník, dosáhne nakonec milosrdenství.

1775 Veliká byla jeho horlivost o zachovávání dokonalosti v řádu. Velmi si cenil dokonalé zachovávání řehole, a proto často přemýšlel, kdo by byl schopen po jeho smrti převzít správu celého řádu, aby s Boží pomocí zachoval v něm dokonalost, nemohl ale najít vhodného bratra.

Proto před jeho smrtí mu řekl jeden bratr: »Otče, ty umřeš a tvoje rodina, která šla za tebou, zůstane v slzavém údolí. Označ nám někoho z řádu, o němž víš, že v něm žije tvůj duch a byl by schopen unést břímě generálního ministra.«

Blažený František mu odpověděl, vzdychaje za každým slovem: »Můj synu, nevím o nikom, kdo by mohl být vůdcem tak velikého a rozmanitého vojska a pastýřem tak četného stáda. Ale vymaluji vám obraz skvělého vůdce a pastýře této rodiny.

Musí to být muž co nejpřísnějšího života, velmi svědomitý a dobré pověsti. Musí být prostý osobních zájmů, aby nemiloval jen část svých podřízených a nepůsobil tak pohoršení všem ostatním. Člověk zbožný, ale tak, aby přiměřený čas věnoval své duši a ostatní svěřenému stádcí. Časné ráno ať odslouží nejdříve mši svatou a v ní ve vroucí zbožnosti svěruje sebe i své stádce Boží ochraně. Po modlitbě však ať se nechá ode všech stříhat (to je, ať je všem přístupný), aby mohl všem poradit a laskavě se o všechny starat.

Nesmí být osobním straníkem; aby se méně staral o prosté a nevědomé a více o vzdělané a moudré. Bude-li mít dar vzdělání, ať hledí, aby byl ostatním vzorem – zbožností, prostotou, trpělivostí a pokorou. Ať sebe i jiné povzbuzuje ve ctnostech a ať je stále hlásá více příkladem než slovem. Ať je nepřítelem peněz, které jsou zkázou našeho dokonalého života, a jako vůdce a hlava všech ať jich nikdy nezneužívá.

Stačí pro něho hábit a zápisník; pro jeho druhy psací potřeby a pečeť. Ať neshromažďuje množství knih a příliš se nevěnuje četbě, aby tak neukracoval studiem potřebný čas pro svůj řád. Ať laskavě těší trpící, neboť je posledním útočištěm ztrápených, aby se nemocných nezemocnilo zoufalství, kdyby nenašli léků ani u něho. Aby přivedl zatvrzelé k mírnosti, ať sám se pokoří a poněkud zmírní moc svého práva, aby získal duši.

Ovcím, které zahynuly a opustily řád, ať otevře celé své nitro a nikdy jim neodepře svého milosrdenství. Má si být vědom mnohých hrozných

pokoušení, která mohou zavést člověka příliš daleko. A možná snad, kdyby je seslal Bůh na něho samého, že by klesl ještě hlouběji.

Přeji si, aby jako zástupce Kristův byl ode všech milován a ctěn, a všichni aby se o něho starali podle jeho potřeby a našeho stavu.

Přece však se nemá více radovat z přízně a poct než z bezpráví, aby pocty nezměnily jeho mravy, leda k lepšímu. Bude-li někdy potřebovat nákladnější a lepší jídlo, ať je neji v ústrani, ale veřejně, aby druhým byla odňata stydlivost postarat se o obsluhu v nemocech a chorobách.

On má především rozpoznávat skryté úmysly a z tajných pramenů dobývat pravdu. Všechny žaloby ať má z počátku za podezřelé, dokud se neukáže pravda bedlivým zkoumáním. Ať nemá rád klepy, a ty, kdo je donášejí, ať má v podezření a snadno jim nevěří. Z touhy podržet si čestný úřad nesmí porušit ani uvolnit požadavky práva a spravedlnosti, aby přílišnou přísností nezabil nějakou duši, ani přemírou shovívavosti nedal příčiny k vlažnosti, a tak z promíjení chyb nenastalo uvolnění kázně. Ať je ode všech obáván, ale i milován. Má být přesvědčen, a má to cítit, že úřad představeného je mu spíše břemenem než poctou.

1776 Přeji si, aby i ti, kdo mu radí, byli počestní, na sebe přísní, v úzkostech silní, k chybujícím mírní a shovívaví. Všechny mají stejně milovat, za práci nemají nic přijímat, kromě životních potřeb. Po ničem nemají toužit než po slávě Boží, prospěchu řádu, vlastní spáse a dokonalosti spolubratří. Ať všem ochotně vyhoví, všechny se svatou radostí přijímají, kdo se k nim utíkají. Ať ukazují všem vzor a příklad zachovávání evangelia podle řeholních slibů.

Takový má tedy být generální ministr tohoto řádu a takové má mít rádce.«

81.

*Jak jej Pán těšil, když se velmi trápil,
že se bratři odchylovali od dokonalosti*

1777 Zrovna tak, jako se snažil s veškerou horlivostí o dokonalost řádu, tak se i rmoutil, když viděl a slyšel o něm něco nedokonalého. Když poznal, že někteří bratři se odchylojí od vrcholků dokonalosti, byl naplněn v srdci nezměrným bolem a jednou v modlitbě si postěžoval Pánu: »Pane, odevzdávám ti nazpět rodinu, kterou jsi mně dal.«

Ale Pán mu ihned odpověděl: »Řekni mi, ty prostý a hloupý človíčku, proč se tolik rmoutíš, když některý člen opustí řád, anebo když bratři nežíjí tak, jak jsem ti ukázal? Kdo založil řád? Kdo působí, aby se člověk obrátil na pokání? Kdo dává sílu v něm vytrvat? Nejsem to já? Nezvolil jsem tebe za představeného své rodiny jako člověka vzdělaného a výmluvného. To proto, že jsem nechtěl, abys ani ty, ani praví bratři a následovníci řehole šli po cestě výmluvnosti a vzdělanosti. Vyvolil jsem tě jako nevědomce a prostáčka, abys ty i oni poznali, že já budu bdít nad svým stádcem. Tebe jsem položil za znamení, aby se bratři naučili konat na sobě ty skutky, které já konám na tobě. Půjdou-li po cestě, kterou jsem ti ukázal, budou mít mne, a to v hojně míře. Ti však, kdo se odchýlí, těm bude odňato i to, co si myslí, že mají.

Proto ti radím: Budoucně se tolik nermuť! Jednej, jak jednáš, protože vinici bratři štípil jsem já láskou věčnou. Věz, že tolik miluji bratry, že i když některý se vrátí do propasti a umře mimo řád, pošlu jiného, aby nesl jeho korunu. A když se dosud nenarodil, v budoucnu se narodí. Tak velmi miluji život i řád bratří, že i kdyby se stalo a zůstali v něm jen tři bratři, bude to přece jen můj řád a na věky jej neopustím.«

1778 Po těch slovech zůstala Františkova duše velmi potěšena. Vždycky toužil a hořel po dokonalosti řádu. Nicméně se rmoutil, když slyšel o bratřích něco nedokonalého a když dávali lidem špatný příklad a pohoršení. Po útěše, kterou dostal od Pána, vzpomínal na slova žalmu: »Co jsem přísahal, to splním, držím se tvých spravedlivých soudů.« Podobně říkal o řeholi: »Pán mně ji dal a i ostatním, kdo ji budou následovat.«

»K tomu jsem se zavázal já i všichni bratři. Vzdal jsem se úřadu pro nemoc a mám k tomu i rozumové důvody. Teď nemám jiné povinnosti, než se za řád modlit a bratřím dávat dobrý příklad. Vím to od Pána a jsem o tom opravdu přesvědčen, že bych ještě víc prospíval řádu, kdyby mě neomlouvala churavost. Denně bych se za něj modlil k Pánu, aby jej řídil, zachovával a bránil. Zavázal jsem se Pánu i bratřím: zahyne-li některý z nich mým špatným příkladem, jsem povinen vydat za něho počet Pánu.«

Tak mluvil sám k sobě, aby potěšil své srdce, a totéž říkával i bratřím při rozmluvách a na shromážděních.

Proto, když mu některý bratr nadhodil, že by se měl vmísit do správy řádu, odpověděl: »Bratři mají řeholi a přísahali, že ji budou zachovávat. A aby se nemohli vymlouvat na mne, když jsem byl podle vůle Páně jejich představeným, přísahal jsem před nimi, že ji budu zrovna tak za-

chovávat. Protože tedy dobře vědí o svých povinnostech i o tom, čeho se mají varovat, nezbyvá mně jiný úkol, nežli je učit příkladem. K tomu jsem jim byl dán v životě i po smrti.«

82.

*O jeho zvláštní lásce ke klásteru Panny Marie v Porciunkule
a o ustanoveních, která pro něj dal proti prázdným řečem*

1779 Nad ostatní kláštery řádu miloval zvláště horoucí láskou vždycky a po celý život to místo Panny Marie Andělské. Pečoval o to, aby se tam zachovávala všemožná dokonalost života a jednání. Protože je to hlava a matka celého řádu, usilovně se snažil, aby tento klášter byl vzorem a příkladem pokory, chudoby a celé evangelní dokonalosti všem ostatním klášterům. Bratři, kteří tam bydleli, měli být nad ostatní moudří a pečliví v každém jednání a dbali dokonalého zachovávání řehole.

Protože lenost je kořenem všeho zla, a to zvlášť u řeholníků, dal jednou nařízení, aby hned po obědě šli s ním bratři konat nějakou práci. Jinak že by ztratili to dobro, které si získali při modlitbě: totiž neužitečnými a prázdnými slovy, ke kterým jsme náchylni zvlášť po jídle.

Rovněž nařídil a ustanovil, aby bylo všemožně zachovááno toto: řekne-li bratr při práci nebo odpočinku nějaké neužitečné slovo, má se pomodlit jedenkrát Otčenáš a na začátku i na konci Chvály Páně. Když si sám uvědomil svou vinu a hned se pokáral, měl se pomodlit zmíněný Otčenáš a Chvály za svou duši. Jestliže ho napomenul některý bratr, měl se pomodlit totéž za duši toho bratra, který ho napomenul. Když byl napomenut a vymlouval se, a navíc se zdráhal pomodlit, měl se pomodlit dvakrát Otčenáš stejným způsobem za kárajícího bratra. Když se svědectvím onoho bratra nebo i někoho jiného prokázalo, že skutečně mluvil naprázdno, musel se pomodlit Chvály hlasitě na začátku i na konci tak, aby ho slyšeli všichni bratři. Oni při tom mlčky naslouchali. Jestliže některý bratr, který ho slyšel, ho nepokáral za jeho zbytečné řeči, musel se pomodlit ten Otčenáš s Chválami za duši jeho vlastní.

Když některý bratr vešel do cely nebo kláštera, nebo i na jiné místo, kde bylo více bratří, ihned měl dobrořečit a chválit Pána.

Ty Chvály Pána snažil se svatý Otec vždy modlit a ostatní bratry vybízel s horoucí touhou a vůlí, aby se je naučili a modlili s velkou péčí a zbožností. Zní takto:

*Ty jsi svatý Pán, jen ty jsi Bůh, jenž dělá zázraky.
 Ty jsi silný. Ty jsi veliký. Tys nejvyšší.
 Tys všemocný král, Otče svatý, Králi nebe i země.
 Tys trojí a jediný, Pán a Bůh, všechno dobro.
 Ty jsi dobro, všechno dobro, nejvyšší dobro, Pán a Bůh živý a pravý.
 Tys láska a milování. Ty jsi moudrost. Tys pokora.
 Tys trpělivost. Tys jistota. Ty jsi pokoj.
 Tys radost a veselí.
 Ty jsi spravedlnost a mírnost. Tys všechno bohatství,
 které potřebujeme.
 Tys laskavost. Tys ochránce. Ty jsi strážce a obhájce.
 Ty jsi síla. Ty jsi osvěžení. Tys naše naděje. Tys naše víra.
 Tys naše veliká sladkost. Tys náš věčný život,
 velký a podivuhodný Pán,
 všemohoucí Bůh, milosrdný Spasitel.*

83.

*Jak napomenul bratry,
 aby z toho kláštera nikdy neodcházeli*

1780 Blažený František věděl, že království Boží je na celém světě a na každém místě země. Stejně tak věřil, že Boží milost je vyvoleným udělována v každém klášteře. Ale přesto byl ze zkušenosti přesvědčen, že kostel Panny Marie v Porciunkule je naplněn hojnějším proudem milosti i navštěvován přítomností nebeských duchů.

Proto říkával bratřím: »Synáčkové, dbejte o to, abyste to místo nikdy neopustili. Budete-li vyhozeni ven jedněmi dveřmi, vraťte se druhými, neboť toto místo je svatostánkem Krista a jeho panenské, svaté Matky. Zde, když nás bylo ještě málo, Nejvyšší nás rozmnožil. Zde osvětil světlem své moudrosti duše svých chudáčků, zde ohněm své lásky roznítil naše vůle. Kdo se zde bude modlit zbožným srdcem, všechno si vyprosí, oč bude žádat. Kdo však zde bude hřešit, bude více potrestán. Proto, moji synové, mějte toto místo za nejdůstojnější a nejctihodnější stánek Boží. Je milován Bohem i jeho Matkou zvláštní láskou. Celým srdcem zde jásejte a zpívejte chvály Otci i jeho Synu, Pánu Ježíši Kristu, v jednotě Ducha svatého.«

- 1781 *Toto místo je nad ostatní chrámy velmi svaté a hodné veliké úcty a chvály. Jeho název i jméno je šťastně voleno, je nazváno podle svého úkolu. Sbory andělské tam rozlévaly světlo, za tiché noci zněly do kraje jejich hymny. Když kostel byl již zchátralý, František jej zachoval. On byl jedním ze tří kostelů, které opravil. Ten kostelík si Otec vyvolil, když oblékl kající roucho; tam trýznil tělo a uváděl v poslušnost ducha. Tam se narodil řád bratří Menších, když za Otcovým příkladem dala se na cestu hrstka mužů. Klára, nevěsta Boží, byla tam ostrhávána, svlečena ze světské slávy, počala následovat Krista. A tak učinila tam přesvatá Rodička slavné zrození mužů a paní, kterými po světě rozšířila Krista. Tam byla zúžena široká cesta starého světa a ctnost rozšířena v povoláním pokolení. Tam byla sestavena řehole a svatá chudoba obnovena. Tam byla potřena sláva a kříž opět postaven na čestné místo. Tam byl František zkoušen trpkým životem, avšak i potěšen a jeho mysl se obrodila. Tam byla dokázána pravdivost toho, o čem se pochybovalo. Tam bylo dáno všechno, zač Otec prosil.*

V. ČÁST JAK SE SNAŽIL, ABY BRATŘI BYLI DOKONALÍ

- 1782 *Blažený Otec byl jakoby přeměněn do svatých bratří ohněm své lásky a horoucností péče o jejich dokonalost. Proto často přemýšlel, jakými zásadami i ctnostmi by měl být ozdoben Menší bratr. Říkával, že ten by*

byl dobrým bratrem Menším, kdo by žil podle zásad těchto jeho svatých bratří. Aby měl víru bratra Bernarda v dokonalé míře a zároveň i jeho lásku k chudobě. Prostotu a nevinnost bratra Lva, který byl vskutku svatý a neporušený. Zdvořilost bratra Anděla, který byl dříve rytířem, a když vstoupil do řádu, byl velmi ušlechtilý a laskavý. Urostlý postavou, citem pro krásu a vybranou i plynulou výmluvností slul bratr Matouš. Povznesenou mysl v patření na Boha až k nejvyšší dokonalosti, jakou vynikal bratr Jiljí. Neúnavnou a ctnostnou píli svatého Rufina, který se i ve spánku modlil; když něco pracoval, při všem byla jeho mysl u Hospodina. Stav dokonalé trpělivosti bratra Jalovce, ke které došel úplným zřeknutím se vlastní vůle v nejvyšší touze následovat Krista cestou křížovou. Sílu těla i ducha bratra Jana, který byl nazýván »Lodate Dio«, protože neustále říkal: »Buď Pán pochválen!« Ten vynikal silou nad všechny současníky. Mít lásku bratra Rogera, který celý žil i jednal v horoucnosti lásky. Nepokoj bratra Lucida, který byl velmi nestálý a nevydržel v žádném klášteře déle než měsíc. To proto, že když se mu začalo někde líbit, hned říkal: »Místo našeho pobytu není tady, ale na nebesích.«

86.

Jak vylíčil smyslné oči, aby bratry vybědl k počestnosti

1783 Mezi ostatními ctnostmi, které miloval a toužil vidět na bratřích po svaté pokoře, kterou měl za základ, miloval zvláště bezúhonnou čistotu.

Aby naučil bratry mít oči stydlivé, použil tohoto podobenství, aby pokáral oči nestoudné.

»Zbožný a cudný král poslal dva sluhy, jednoho po druhém, se vzkazem ke své královně. Když se první vrátil, vyřídil králi, že splnil svůj úkol, ale dále o královně nemluvil. Dovedl udržet oči sklopené a na královnu se nepodíval. Když se však vrátil druhý, sotvaže promluvil, začal plnými ústy chválit královnu, jak je krásná: „Pane, viděl jsem vskutku nejkrásnější ženu; šťasten, kdo s ní může žít.“

Avšak král se na něho osopil: „Ty ničemo, ty ses odvážil svým necudným zrakem hledět na mou paní? Je jasné, co jsi zamýšlel!“

Dal zavolat prvního a řekl mu: „Jak se ti líbila královna?“ Ten odpověděl: „Velmi, protože mne laskavě a vlídně vyslechl.“ Odpověděl opatrně. „Co však soudíš o její kráse?“ Odpověděl: „Pane, to posuďte vy sám, to je vaše věc! Mojí povinností bylo vyřídít posláni.“ I řekl král: „Tvoje

oči jsou čisté; proto budeš mým komorníkem, neboť i tvé tělo je cudné. Uživej se mnou mých darů. Tento nestoudný člověk ať odejde z paláce, aby neposkvrnil mé lože.“«

Potom dodával: »Kdo by se nebál pohlédnout na choť Kristovu?«

87.

O třech naučeních, která odkázal bratřím k zachování dokonalosti

1784 Jednou, když trpěl žaludeční chorobou, chtěl si ulehčit vrhnutím. Tak se však podráždil, že se dostavilo chrlení krve, které trvalo po celou noc až do rána. Bratři mysleli, že bolesti umírá; naříkali a bolestně plakali: »Otče, co si bez tebe počneme? Komu nás, siroty, zanecháš? Tys nám byl vždy otcem i matkou a rodil jsi nás Kristu. Tys nám byl vůdcem a pastýřem, učitelem a vychovatelem. Učil jsi nás i káral spíše svým příkladem než slovem. Kam nyní půjdeme, ovce bez pastýře? Siroťci bez otce? Lidé hrubí a hloupí bez vůdce? Kam tě půjdeme hledat, ty slávo chudoby, chválo prostoty, pocto naší bezcennosti? Kdo nám, dosud slepčům, ukáže cestu pravdy? Která ústa budou k nám mluvit a který jazyk nám radit? Kam se ztratí duch, který nás s horoucností vedl cestou kříže a sílil k dokonalosti evangelia? Kde budeš ty, naše útočiště, ty světlo našich očí, kde tě najdeme, útěcho našich duší? Ach, Otče, ty umíráš? Ty nás tu zanecháš tak opuštěné, tolik zarmoucené?

Ach, jaký to den bolesti a hořkosti, den opuštění a smutku! Den hořký, jehož jsme se báli po celý čas, co jsme byli s tebou. Ani pomyslet jsme na něj nemohli. Vždyť tvůj život je pro nás neustálým světlem a tvá slova hořícími pochodněmi. Neustále nám osvětlují cestu kříže, evangelní dokonalosti, lásky a následování nejsladšího Ukřižovaného.

Dej tedy, Otče, nám i ostatním bratřím, svým to dětem, aspoň své požehnání. Zplodil jsi nás v Kristu, zanech nám na památku něco z tvé vůle, aby si to bratři vždycky pamatovali a opakovali druhým: Tato slova zanechal nám náš Otec, svým bratřím i synům, když umíral.«

Tu nejlaskavější Otec obrátil oči na svoje děti a zašeptal: »Zavolejte mi bratra Benedikta z Pirata!« Ten bratr byl svatý a svědomitý kněz a sloužival blaženému Františkovi v jeho nemoci mši. Přál si totiž podle možnosti vidět, nebo aspoň slyšet mši svatou denně, i když byl nemocen. Když k němu ten kněz přišel, řekl mu František: »Napiš mé požehnání, jímž žehnám všem bratřím přítomným i budoucím až do skonání. Protože

nemohu pro mdlobu a bolest mluvit, oznamuji všem bratřím přítomným i budoucím svou vůli a úmysl v těchto třech krátkých větách:

»Aby na znamení a důkaz, že na ně pamatují a jim žehnám, měli se vždycky rádi, jako jsem je miloval a miluji já.

Aby vždycky milovali a zachovávali naši Paní Chudobu.

Aby vždycky zůstali věrní a poddaní představeným a duchovním svaté matky církve.«

Tak žehnával náš Otec shromážděné bratry, když se s nimi loučil; přítomné i budoucí. Mnohdy tak činíval i mimo kapitolu, plný horlivé lásky. Napomínal bratry, aby se báli a vystříhali dávat špatný příklad. Zlořečil však těm, kdo dávali špatným příkladem lidem podnět k zlehčování řádu a života bratří. Tím jsou hodní a svatí bratři zahanbováni a velmi je to trápí.

88.

*Jak ukázal bratřím svou lásku před smrtí a každému
podal skývu chleba jako kdysi Kristus*

1785 Jedné noci byl zachvácen nemocný František takovou bolestí, že nemohl pokojně spát. K ránu, když mu bolesti trochu polevily, dal svolat všechny bratry celého kláštera. Když se kolem něho posadili, všechny je zticha pozoroval, jako by v nich viděl všechny ostatní bratry celého řádu.

A vkládaje ruku na hlavu každého, požehnal přítomným, nepřítomným i budoucím až do skonání světa. A zdálo se, že je zarmoucen, protože nemohl spatřit před smrtí všechny své syny a bratry.

1786 A protože i ve smrti chtěl napodobit svého Pána a Mistra, kterého životem dokonale následoval, dal si přinést chleby. A když je požehnal, dal je rozlámat na kousky, protože sám k tomu už neměl sil. Bral skývu po skývě, podal každému bratru a nařídil, aby jedl.

Tak jako Pán před svou smrtí na znamení své lásky pojedl ve čtvrtek s apoštoly, totéž si umínil učinit jeho dokonalý následovník, blažený František: podat důkaz lásky svým bratřím.

A že to chtěl učinit proto, aby byl Kristu podoben, je zřejmé z toho, že se tázal, je-li ten den čtvrtek. A protože byl jiný den, sám pravil, že si myslil, že je čtvrtek.

Jeden z bratří schovával jednu skývu z toho chleba. A po smrti blaženého Františka mnozí nemocní, kteří z ní okusili, hned se uzdravili ze svých chorob.

89.

Jak se obával, aby bratři neměli starosti z jeho nemoci

1787 Pro své bolesti a nemoci nemohl spát a viděl, že i bratři jsou kvůli němu velmi roztržiti. A protože miloval jejich duše více než své tělo, obával se, že by se mohli stát netrpělivými kvůli práci, kterou s ním měli, a tak mohli, byť i lehce, urazit Boha. Proto jim jednou pravil pln lásky a soustrasti: »Nejdražší bratři a moji synáčkové! Kéž vás nemrzí práce, kterou máte se mnou v mé nemoci! Pán vám to vynahradí zde i na věčnosti, pro mne, svého služebníka. Vráti vám všechno ovoce vašich prací, které máte se mnou nemocným, a teď pro starosti se mnou je nemůžete užívat. Ba ještě více získáte, než kdybyste pracovali pro sebe. Protože kdo pomáhá mně, pomáhá celému řádu a životu bratří. Naopak říkejte: Za tebe platíme, a Hospodin za tebe zůstává naším dlužníkem!«

90.

Jak napomenul sestry svaté Kláry

1788 Blažený František složil Chvály na Hospodina za jeho tvory. Složil též posvátný text se zpěvem k potěšení a povzbuzení Chudých paní, protože věděl, že jsou velmi zarmoucené nad jeho nemocí. A protože je nemohl osobně navštívit, poslal jim zmíněnou píseň po svých družích. Slovy této písně hodlal jim zjevit svou vůli, aby žily a pokorně trvaly v jednomyslné lásce. Byl přesvědčen, že jejich obrácení nebylo pouze k zvelebení řádu bratří, ale i k povzbuzení celé církve.

Věděl, že již od začátku jejich obrácení vedly život přísný a chudý; proto byl vždy k nim plný laskavosti a soucit. Proto je prosil v té písni, aby jako je shromažďuje Pán z mnohých krajů světa v jednu svatou lásku, svatou chudobu a svatou poslušnost, tak aby i ony vždycky v těch ctnostech žily a umíraly. Zvláště jim připomenul, aby si opatřily z almužen, které jim Hospodin poskytuje, potřeby nutné pro tělo. Aby

mu za ně vzdávaly radostné díky v pracích, které konají pro své nemocné sestry, byly trpělivé, a rovněž i ve vlastních nemocech.

VI. ČÁST O JEHO STÁLÉ VROUCÍ LÁSCE A SOUCITU S UTRPENÍM KRISTOVÝM

91.

Jak se nechtěl léčit, když byl nemocen, z lásky k trpícímu Spasiteli

1789 Láska blaženého Františka k bolestem a utrpení Kristovu byla tak žhavá, že se nestaral o vlastní nemoci, které mu denně působily takové bolesti. Po dlouhý čas až do smrti měl churavý žaludek, játra i slezinu, a od té doby, co se vrátil ze zámorí, trpěl velmi prudkými bolestmi očí. Přesto však se nestaral o léčení.

Když to pozoroval pán ostijský, že je neustále na své tělo velmi přísný, že již téměř ztrácí zrak a nechce se léčit, soucitně i přívětivě ho napomenul: »Bratře, nečiníš dobře, jestliže se nechceš léčit, vždyť tvůj život i zdraví je ku prospěchu bratřím, lidu i celé církvi. Když ty máš soucit s nemocnými bratry a vždy jsi k nim byl laskavý a milosrdný, nesmíš být proto k sobě ukrutný, když máš toho tolik zapotřebí. Proto ti nařizují, aby ses dal léčit, a tak se zotavil.«

Svatý Otec pokládal všechny hořkosti za sladkost, protože z pokory a následování Božího slova zakoušel neustále nesmírnou blaženost.

92.

Jak si umínil, že půjde a bude hlasitě oplakávat utrpení Kristovo

1790 Jednou, krátce po svém obrácení, když šel cestou poblíž kostela Panny Marie v Porciunkule, dal se do hlasitého pláče. Jeden zbožný člověk ho potkal a myslel, že je nemocen. Zeptal se ho: »Co je ti, bratře?« Odpověděl: »Měl bych jít celým světem a bez ostychu oplakávat utrpení svého Pána.« Tu onen člověk dal se s ním také do pláče a velmi slzel. Známe toho člověka a od něho jsme to slyšeli. Ten muž prokázal mnoho dobrodiní i radosti nejen blaženému Františkovi, ale i nám, jeho druhům.

*Jak obracel vnější radosti, kterých si občas dopřál,
v slzy a soucít s utrpením Páně*

1791 Blažený František, opojen láskou a útrpností s Kristem, cítil v duši nejsladší hudbu a často propukal navenek ve zpěv francouzských písní. To přival nebeských písní, které slyšel jen on, prodral se mu z hrudi francouzskou jásavou melodií.

Někdy zvedl ze země kousek dřeva, položil si jej k levému rameni a proutkem ohnutým v oblouk po něm jezdil jako smyčcem po housličkách. Přitom v přiměřeném rytmu francouzsky zpíval o Pánu Ježíši Kristu. Celá pak ta jeho radost končila slzami a jáсот vyzněl v soustrast s trpícím Kristem. Potom neustále vzlykal vzdechy nevypravitelnými; a když opustil prostý nástroj, zůstal upřeně zahleděn do nebe.

VII. ČÁST JAK HORLIVĚ LNUL K MODLITBĚ A K SLUŽBĚ BOŽÍ A JAK SE SNAŽIL ZACHOVAT DUCHOVNÍ RADOST V SOBĚ I DRUHÝCH

O modlitbě a božském oficiu

1792 Ačkoliv po dlouhá léta byl trápen nemocemi, přesto byl velmi oddán modlitbě a božskému oficiu. Tolik je ctil, že když se je modlil, nikdy se neopíral o zeď. Vždycky stál zpříma, s odkrytou hlavou. Někdy klečel, a to tehdy, když delší část dne i noci strávil na modlitbách. Když šel světem, vždy zůstal stát, když se začal modlit hodinky. A když byl nemocen a jel na koni, sestoupil z koně.

Jednou pršelo, a to velmi prudce a dlouho, a on jel na koni. Byl už úplně promoklý. Ale protože se chtěl pomodlit hodinky, sestoupil z koně a tak horoucně se modlil, že zapomněl, zdali je venku nebo v cele či v kostele. Řekl svému druhovi: »Tělo si přece žádá naobědvat se v klidu, a přece i s jídlem se stane pokrmem červů. Proto s jak velikým pokojem a klidem,

s jak velkou úctou a zbožností má duše přijímat pokrm, kterým je samotný Bůh!«

95.

*Jak velmi rád viděl na sobě i na druhých vnitřní
i vnější duchovní radost*

1793 Blažený František se ze všech sil snažil o to, aby i v době, kdy se nekoná modlitba, měl stále vnitřní i vnější radost. A totéž miloval i u svých bratří. Káral je za smutek i vnější žádumčivost.

Říkal: »Boží sluha si má zachovat vnitřní i vnější duchovní radost. Tato tryská z čistého srdce a získává se zbožnou modlitbou. Zlí duchové mu nemohou uškodit. Tehdy se však radují zlí duchové, mohou-li někomu vzít zbožnou radost, která pochází z čisté modlitby a ctnostných skutků, nebo ji zabránit.

Podaří-li se ďáblu jen málo se usadit v srdci sluhy Božího, musí ho co nejrychleji moudře a rozhodně vypudit. A to moci svaté modlitby, lítosti, zpovědi a dostiucnění. Jestliže tak neučiní, udělá ďábel z vlásku kládu a usadí se v duši.

Bratři moji, ta radost pochází z čistého srdce a neustálé modlitby. Snažte se o to, abyste si zachovali tyto dvě ctnosti. Abyste cítili radost, kterou tak rád toužím vidět na sobě i na vás, a měli ji uvnitř i navenek. Tak povzbudíte bližní a zaženete nepřítele. Jemu a jeho údům patří smutek, ale nám neustálé veselí a radost v Pánu.«

96.

Jak pokáral jednoho bratra, který chodil se zasmušilou tváří

1794 Blažený František říkal: »Vím, že zlí duchové mi závidí dobrodiní Páně. Vím však také, že mně nemohou sami škodit, ale kladou mi nástrahy a snaží se mi uškodit mými druhy. A když mi nemohou uškodit ani mnou, ani jimi, potom odejdou s velikou hanbou. A kdybych byl někdy pokoušen k mrzutosti, tu když uvidím radost na svém bratru, ihned se z pokušení proberu k vnitřní i vnější radosti.«

Proto velmi káral nás Otec ty, kdo dávali najevo svou zasmušilost. Jednou domluvil jednomu bratřovi, který chodil se zasmušilou tváří: »Proč

ukazuješ navenek smutek a bolest nad svými hříchy? Měj si ten smutek mezi sebou a Bohem! Pros ho, aby se pro své milosrdenství nad tebou smiloval a tvé duši vrátil radost ze spásy, o níž byla připravena vinou hříchu. Ale přede mnou a před druhými snaž se mít vždycky radost. Na Božího sluhu se nesluší, aby ukazoval před bratrem nebo jiným člověkem smutnou a zasmušilou tvář.»

1795 Nebylo by správné z toho však usuzovat, že náš Otec, který si vážil rozumné zralosti, minil tím jalový smích a vtip. Tím se spíše ukazuje marnivost a bláznivost, a ne duchovní radost. Velmi nenáviděl u Božího sluhu smích a prázdné řeči a sám se zbytečně nesmál, ani nezavdával nejmenší příčinu k smíchu. Proto v jednom svém napomenutí jasněji ukázal, jaká má být radost sluhu Božího: »Blažený řeholník, který má své potěšení a radost jen v posvátných řečech a skutcích Páně; těmi vybízí s radostí a veselím ostatní lidi k lásce Boží. Ale běda řeholníku, který si libuje v prázdných a marných řečech, kterými podněcuje lidi k smíchu.«

Podle veselosti tváře soudil na horlivost, pečlivost, náladu i pohotovost k radostnému konání všeho dobrého. Mnozí totiž dají se víc pobídnout horlivostí a dobrou náladou než skutkem samým. A naopak, je-li zřejmé, že i skutek sebevíce dobrý není vykonán s chutí a nadšením, vyvolává spíše odpor, nežli chuť pro dobrou věc. A proto nesnesl zasmušilý vzhled, který velmi často prozrazuje mrzutost a nechť i tělesnou lenost k dobru. Vážnost však a zralost v pohledu i ve všech smyslech těla miloval u sebe i u jiných. K tomu naváděl, jak mohl, slovem i příkladem.

Ze zkušenosti věděl, že zralost a vážnost mravů je pevnou hradbou a štítem proti ďábelským střelám. Duše bez této ochrany je jako neoděný voják uprostřed velmi silných a obrněných nepřátel, kteří neustále dychtí a touží po jeho smrti.

97.

*Jak učil bratry pečovat o tělesné potřeby
a při tom neopomíjet modlitbu*

1796 Svatý Otec poznával a chápal, že tělo je stvořeno pro duši a skutky těla mají sloužit duchu. Říkal: »Sluha Boží má uspokojit bratra tělo v jídle, pití, spánku i v jiných tělesných potřebách natolik, aby nemuselo reptat. Nevyhovím-li svým potřebám, nemohu stát zpríma při modlitbě, ani se radovat, mám-li smutné myšlenky, ani konat dobré skutky.

Může se však stát, že sluha Boží vyhoví svému tělu v rozumné i dobré míře, ale bratr tělo chce zůstat nedbalé a liné. Rádo by dál spalo při modlitbě, bděních i ostatních dobrých skutcích. Tu ovšem musí je krotit jako zlé a liné tažné zvíře, protože chce jen jíst, ale na sebe si nevydělá a nechce nosit břemena.

Jestliže bratr tělo má nedostatek a chudobu ve zdraví i nemoci, ať prosí bratr o to, co potřebuje, u svého spolubratra nebo představeného. Ať prosí s pokorou a oddaností pro lásku Boží. Jestliže nedostane, ať trpělivě snáší nedostatek z lásky k Bohu, který jej také snášel a který hledal, kdo by ho potěšil, a také nenalezl.

A tato nouze a trpělivost bude mu připočtena od Hospodina za mučednictví. A protože vyplnil svou povinnost, totiž že pokorně prosil, bude omluven Pánem pro nedostatek, i když se jeho tělo z toho těžce roznemůže.«

VIII. ČÁST O NĚKTERÝCH POKUŠENÍCH, KTERÁ NA NĚHO PÁN DOPUSTIL

98.

Jak zlý duch vešel do podušky, na které František spal

1797 Když blažený František trval na modlitbách v poustevně Greccio, tehdy spal v poslední cele za větší celou; sotvaže usnul, zavolal na bratra, který spal vedle. Když tento vstal a vstoupil do Františkovy cely, řekl mu světec: »Bratře, nemohu tuto noc ani spát, ani stát zpřímá, a bojím se. Hlava i nohy se mi třesou, jako bych snědl chleba z trávy.«

Když ho bratr těšil, přerušil ho blažený František: »Jsem přesvědčen, že v této podušce, co mám pod hlavou, je ďábel.« Nikdy totiž od té doby, co se obrátil ze světa, nepřál si ležet v peřinách a mít pod hlavou podušku z peří. Bratři ho donutili proti jeho vůli, aby měl podušku, protože měl churavé oči.

Hodil tedy podušku bratrovi a ten, když ji zvedl, dal si ji pod levé rameno. Ale když vyšel z cely, ihned ztratil řeč a podušku nemohl pustit, ani hnout rukama. Zůstal stát, nemohl se pohnout z místa a pozbyl vě-

domí. Když tak stál nějakou chvíli, zavolal na něho František jménem milosti Boží a on se ihned probral a pustil podušku na zem.

Vrátil se k blaženému Františkovi, všechno mu vypravoval, co se přihodilo, a on mu řekl: »Když jsem se večer modlil kompletář, cítil jsem, že jde ďábel do cely. Teď však vidím, že je to nějaký zatvrzelý ďábel. Protože nemohl uškodit mé duši, chce škodit tělu, abych nemohl usnout ani vstát k modlitbě. Chce mne připravit o zbožnost a radost mého srdce, aby mě pohnul k reptání nad mojí nemocí.«

99.

O velmi těžkém pokušení, které ho trá pilo celé dva roky

1798 Když žil v klášteře Panny Marie v Porciunkule, přišlo na něho velmi prudké duchovní pokušení stran prospěchu jeho duše. Tímto pokušením byl tak trápen na mysli i na těle, že mnohdy utíkal ze společnosti bratří, protože se jim nemohl ukázat s veselou tváří jako obvykle. Přesto však týral se ještě postem od jídla a pití a bičoval se. Modlil se ještě vytrvaleji a hojněji proléval slzy, aby mu Pán seslal potřebnou útěchu v tak veliké trýzni.

Když již přes dva roky byl tolik trápen, tu jednoho dne, když se modlil v kostele Panny Marie, slyšel v duši toto slovo evangelia: »Budeš-li mít víru jako zrnko hořčičné a řekl bys této hoře: Přejdi odtud tamto, přejde; a nic ti nebude nemožné.«

Blažený František ihned odpověděl: »Pane, co je to za onu horu?« Hlas pravil: »Tou horou je tvé pokušení.« Řekl svatý František: »Pane, ať se mi tedy stane, jak jsi řekl!«

A hned byl tak dokonale osvobozen, že se mu zdálo, jako by nikdy pokušení neměl.

Podobně i na svaté hoře Alverně v tom čase, co přijal do svého těla rány Pána, trpěl pokušeními a útrapami od ďáblů. Proto nemohl být tak vesel jako obvykle. Svému druhovi řekl: »Kdyby jen bratři věděli, kolik a jak hrozných pokušení mně zlí duchové působí! Nebylo by ani jednoho, aby nebyl dojat soustrastí a láskou ke mně.«

*O pokušení, které mu působily myši; a jak ho Pán potěšil a ujistil,
že mu dá své království*

1799 Dva roky před smrtí ležel v chatrči u svatého Damiána a velmi trpěl očnými bolestmi. Po více než šedesát dní nesnesl ani denního světla, ani ohně. Pán, aby ještě rozmnožil jeho utrpení, ale i zásluhu, poslal na něho tak veliké množství myši, že v té boudě běhaly ve dne v noci po něm i kolem něho. Nenechaly ho modlit se ani spát. Ba, i když jedl, pobíhaly po stole a velmi ho obtěžovaly. Z toho usoudil on i jeho druhové, že je to ďábelské pokušení.

Když viděl blažený František, že je mučen tolika kříži, tu pohnut bolestí sám nad sebou zasténal: »Pane, vzhleďni k mé pomoci v mých nemocích, abych je mohl trpělivě snášet.« A hned mu bylo v duchu řečeno: »Pověz mi, bratře, kdyby ti někdo dal tak veliký a drahocenný poklad za tvé nemoci a útrapy, že by celá země ve srovnání s ním nebyla ničím, že by ses z něho radoval?« Odpověděl blažený František: »To by byl, Pane, poklad opravdu veliký a drahocenný, nesmírně podivuhodný a žádoucí.«

A opět mu bylo řečeno: »Bratře, raduj se a plesej ve svých křížích a nemocích; a v budoucnosti buď tak klidný, jako bys už byl v mém království!«

Když ráno vstal, pravil ke svým bratřím: »Kdyby nějaký císař dal svému služebníku jednu zemi, zdali by se tento neradoval? A kdyby mu dal celé císařství, nebyla by jeho radost ještě větší? I já se musím velmi radovat ze svých nemocí a křížů. Musím zůstat silný v Pánu a neustále vzdávat díky Bohu Otci, jeho jedinému Synu, Pánu Ježíši Kristu, i Duchu svatému za tak velikou milost, kterou mi prokázal. Totiž již za živa ujistil mne, nehodného sluhu, svým královstvím. Proto teď složím k jeho chvále, k naší útěše a k povzbuzení bližních novou píseň. Budou to Chvály Hospodinovy za stvořené věci, kterých denně užíváme a bez kterých nemůžeme být živi; kterými však lidské pokolení i velmi uráží Tvůrce a svého Pána. Stále jsme nevděční a zapomínáme na tak velké milosti a dobrodiní, protože nechválíme Hospodina, Stvořitele a dárce všeho dobra, jak toho zasluhuje.«

Posadil se, chvilku přemýšlel, a pak složil Píseň o bratru slunci. Složil také nápěv a naučil jej zpívat své bratry.

Jeho duch byl tehdy naplněn velikou útěchou a sladkostí. Chtěl poslat pro bratra Pacifika, který býval nazýván – pokud žil ve světě – »Králem

veršů« a byl skvělým básníkem. Jemu chtěl přidat několik bratří, aby chodili spolu po světě a hlásali i zpívali Chvály Hospodinu. Říkával, že by se to dalo takto: »Ten, kdo by uměl lépe kázat, že by nejprve hlásal slovo Boží, a po kázání by všichni jako pěvci Boží zapěli sborem Píseň na Hospodina. Po zpěvu měl kazatel dodat: Jsme veselí pěvci Páně a za odměnu od vás žádáme, abyste byli opravdu trpěliví.« A František dodal: »Čím jiným jsou sluhové Boží než Božími pěvci, kteří mají povznášet a povzbuzovat lidská srdce k duchovnímu veselí!«

Mínil to především o Menších bratřích, kteří byli dáni lidu Božímu ke spáse.

IX. ČÁST O JEHO PROROCKÉM DUCHU

101.

*Jak předpověděl, že se usmíří biskup a starosta assiský mocí písně,
kterou složil na tvory
a kterou nechal před nimi zpívat svými bratry*

1800 Toho času, co blažený František složil Píseň o bratru slunci, povstala veliká hádka mezi biskupem a starostou assiským. Biskup vyobcoval starostu z cirkve a nařídil, aby mu nikdo nic neprodával, nic od něho nekupoval a neuzavíral s ním žádnou smlouvu.

Blažený František byl tenkrát nemocen, a když se o tom doslechl, velmi se zarmoutil. Zvláště ho mrzelo to, že nikdo se nestaral, aby sjednal smír. I řekl svým bratřím: »Je to pro nás, služebníky Boží, veliká hanba, že biskup a starosta se tak nenávidí a že není člověka, který by je chtěl usmířit.« A tu ihned přidal k této Písni tyto verše:

*»Ať tě chválí, můj Pane, ti,
kdo odpouští pro tvou lásku
a snáší nemoci a soužení.
Blažení ti, kdo je snesou v pokoji,
neboť ty, Nejvyšší, dáš jim korunu.«*

Potom zavolal k sobě jednoho bratra a řekl mu: »Jdi ke starostovi a mým jménem ho požádej, aby šel s obecními radními i se všemi, které chce vzít s sebou, k biskupskému domu.«

A když ten bratr odešel, druhým dvěma rozkázal: »Jděte k biskupovi a ke starostovi a jeho družině a zazpívejte jim Píseň o bratru slunci! Důvěřuji v Pána, že ihned obměkčí jejich srdce a že se vrátí k dřívější lásce a přátelství.«

Když se všichni shromáždili na náměstí před biskupským domem, vyšli ze zástupu oni dva bratři a jeden z nich pravil: »Blažený František složil ve své nemoci Píseň na Hospodina za jeho tvory, k jeho chvále a povzbuzení bližních. Teď vás prosí, abyste ji vyslechli s velikou zbožností.« I začali zpívat.

Starosta ihned vstal a se sepjatýma rukama zbožně naslouchal Písni jako evangeliu a zaslzel. On velmi důvěřoval blaženému Františku a miloval ho.

Když dozněla Píseň, řekl starosta přede všemi: »Upřímně se vyznávám přede všemi, že odpouštím nejen biskupovi, kterého mám ctít jako svého pána, ale že bych odpustil i tomu člověku, který by zabil mého bratra nebo syna.« Poté padl biskupovi k nohám a pravil: »Hle, jsem ochoten dát vám takové zadostiučinění, jaké uznáte za vhodné. Chci tak učinit z lásky k Pánu našemu Ježíši Kristu a jeho služebníku, blaženému Františkovi.«

Biskup pak vztáhl ruce, zvedl ho a řekl: »Já jsem měl být pro svůj úřad pokorným, ale poněvadž mám prudkou povahu, odpusť mně i ty.« A pak se velmi vlídně a laskavě objali a políbili.

Bratři byli uchvázeni radostí, když viděli, jak se vyplnila Františkova předpověď o jejich usmíření. A všichni ostatní, kdo to viděli, uznali, že pro zásluhu svatého Františka je tak náhle navštívil Pán. Z takového sváru a pohoršení vrátili se bez jediné výčitky k takovému smíru.

My, kdo jsme byli s blaženým Františkem, svědčíme, že když o někom řekl: tak a tak to s ním dopadne, vždycky se to do písmenka vyplnilo. A my jsme toho viděli tolik, že by to trvalo dlouho, kdybychom měli o tom psát a vypravovat.

102.

*Jak prohlédl pokrytectví jednoho bratra, který se nechtěl zpovídat
pod záminkou zachovávání mlčení*

1801 Byl jeden bratr, na pohled ctihodný a svatý. Zdálo se, že se ve dne v noci jenom modlí, zachovává ustavičné mlčení, a to tak přísné, že i když

se knězi zpovídal, činil tak jen posuňky. Vypadal nesmírně zbožný a horlivý v lásce k Bohu. Neboť když seděl mezi bratřími a naslouchal duchovním řečem, ač o ničem nemluvil, přece se radoval podivuhodnou vnitřní i vnější radostí.

Tak žil po mnoho let, až jednou přišel do toho kláštera blažený František. Když mu bratři vypravovali o jeho životě, řekl jim: »Vězte, že je to ďábelské pokušení, nechce-li se zpovídat.« Zatím také generální ministr navštívil Františka. A když před ním vychvaloval toho bratra, řekl mu světec: »Věříš, bratře, že ten bratr je veden a klamán zlým duchem?« »To se mi zdá divné a neuvěřitelné,« pravil ministr. »Ten člověk přece vykazuje tolik známek svatosti a koná tolik zbožných skutků.« Blažený František mu radil: »Zkoušej ho a řekni mu: Rozkazuji ti, bratře, aby ses zpovídal dvakrát, nebo aspoň jednou týdně.«

Avšak ten bratr položil prst na ústa, zavrtěl hlavou na znamení, že tak neučiní z lásky k mlčení, a dával to i posuňky najevo. Ministr se však bál rozhodnout, aby nedošlo k horšímu.

Ale za několik dní ten bratr sám dobrovolně vystoupil z řádu a vrátil se do světa v občanském obleku.

I stalo se, že jednoho dne šli dva druhové blaženého Františka po cestě a potkali onoho bývalého bratra v zuboženém stavu tuláka. Bylo jim ho líto a povzdechli si: »Ty ubožáku, kam se poděl tvůj tak svatý a ctihodný život? Dříve jsi nechtěl ani mluvit a ukázat se mezi bratřími, a teď bloudíš světem jako hříšník, který na Boha zapomněl.«

Dal se s nimi do řeči a neustále klel a bral jméno Boží nadarmo, jak činí lidé světáctí. A bratři si zase povzdechli: »Vždyť ty kleješ jak světák! Ty ubožáku, dříve jsi neproněsl ani pár užitečných slov, ba vůbec žádné.«

Odešli od něho a on brzy nato zemřel. A my jsme se velmi podívali, jak se do písmenka splnil správný úsudek blaženého Františka. Vždyť všichni ostatní bratři považovali toho bídného člověka za světce.

103.

*O jednom mladíku, který pláčem chtěl naklonit blaženého Františka,
aby ho přijal do řádu*

V té době, kdy nikdo nebyl přijat do řádu bez dovolení svatého Františka, přišel synáček jednoho šlechtice z Lukky s mnohými jinými mladíky

a chtěli vstoupit do řádu. František byl tehdy churavý v paláci assiského biskupa. Když se všichni představili blaženému Františkovi, onen šlechtic se před ním sklonil a prosil ho s velikým pláčem o přijetí. Blažený František na něho pohlédl a řekl: »Ty ubohý a smyslný člověče! Proč lžeš Duchu svatému i mně? Pláčeš tělem, a nikoliv duší.« Jakmile to dořekl, přihnali se na koni příbuzní toho mladíka, aby ho chytili a odvedli. On pak, když uslyšel řehtání ořů, vyhlédl z okna a hned sběhl k nim, a jak předvídal blažený František, vrátil se s nimi domů.

104.

*Jak byly na vinici jednoho kněze otrhány všechny hrozny
kvůli blaženému Františkovi*

1803 Když byl blažený František nemocný na oči, bydlel u kostela svatého Fabiána u Rieti s jedním chudičkým knězem. Tehdy tam byl přítomen papež Honorius s celým dvorem. Mnozí kardinálové i jiní vznešení preláti téměř denně navštěvovali blaženého Františka z úcty, kterou k němu chovali.

Kolem toho kostelíka byla malá vinice, blízko domu, kde bydlel František. Skrze ni se chodilo ke dveřím. Tehdy byly hrozny zrovna zralé a ve vinici bylo příjemně. A tak každý, kdo tudy šel, utrhl si nějaký ten hrozen a vinice zůstala obraná téměř o všechny plody.

Ten kněz se rozhněval a bručel: »Vinice je má, vydělal jsem z ní vřdycky tolik, kolik jsem potřeboval; zato letos jsem přišel o všechno.«

Blažený František to zaslechl, zavolal ho k sobě a řekl mu: »Pane, nehněvej se, teď už se nedá nic dělat, ale důvěřuj v Pána, on ti kvůli mně, svému služebníku, nahradí škodu. Pověz mi, kolik sudů vína jsi měl při největší sklizni?« Kněz odpověděl: »Otče, třináct soudků.« Řekl mu blažený František: »Nermuť se a nikomu nic nevyčítej! Důvěřuj v Pána a moje slova! Nebude-li z vinice dvacet soudků, sám ti je doplním.«

Od té chvíle kněz mlčel a byl klidný, a když přišlo vinobraní, nalisoval darem Božím dvacet soudků a nic méně. Kněz i všichni, kdo to viděli, divili se a pravili, že i kdyby vinice bohatě zarodila, z lisu by nikdy nevyteklo dvacet soudků.

My, kdo jsme byli s ním, svědčíme, že co řekl, vyplnilo se vřdycky do posledního písmenka.

1804 Jednou kázal blažený František na náměstí v Perugii velkému zástupu. Tu vjeli na náměstí rytíři, začali se prohánět na koních a pořádali turnaj. Rušili tak jeho kázání, a ač je věřící napomínali, nepřestali.

Blažený František se tedy obrátil k nim a ve spravedlivém hněvu jim pravil: »Slyšte, co vám oznamuje Pán skrze mne, svého služebníka! Jen nekřičte, že jsem Assisan!« A pokračoval: »Pán vás povýšil nad všechny sousedy, proto tím více máte uznávat svého Tvůrce a pokořit se nejen před ním, ale i před svými sousedy. Vaše srdce je však nadmuté pýchou, pustošíte krajinu a zabijíte mnoho lidí. Proto vám pravím, jestliže se brzy neobráte k Hospodinu a neodčiníte své hříchy a napáchané škody, sám Hospodin vás nenechá bez pomsty. Pomstí se na vás, ztrestá a zahanbí vás tím, že se vzbouříte proti sobě navzájem. Povstáním a vnitřním bojem utrpíte tak velikou škodu, jakou by vám nezpůsobili ani všichni sousedé dohromady.«

Tak blažený František nikdy nemlčel, když kázal, nýbrž káral nepravost lidu, a to všechny a bez bázně. Pán mu dal takovou milost, že všichni jeho posluchači, ať již byli jakéhokoli stavu a povolání, se ho báli a ctili ho. To se dalo z překypující milosti, které měl tolik, že kdykoli byli od něho pokáráni, byli vždycky velmi dojatí. Buď to se obrátili k Pánu, nebo byli aspoň v srdci skličeni.

A vskutku, z Božího dopuštění se stalo, že mezi rytíři a lidem se strhl boj a občané vyhostili rytíře z města. Za to rytíři s duchovními, kteří stáli na jejich straně, zpustošili jejich pole, vinice, stromy a zahrady a činili jim to nejhorší. A občané zase zpustošili všechny statky rytířů. Tak podle slov svatého Františka byli potrestáni občané i rytíři.

1805 Jeden velmi zbožný bratr, kterého blažený František miloval, byl trápen po dlouhé dni velmi těžkým pokušením od ďábla. A již se řítíl do propasti zoufalství. Tolikrát za den byl trápen pokušeními, že se již styděl zpovídat. Zato se trýznil postem, bděním, pláčem a bičováním.

Z Boží vůle se však stalo, že blažený František přišel do toho kláštera. Jednoho dne se ten bratr procházel s blaženým Františkem, a tu světec poznal skrze Ducha svatého jeho utrpení a pokušení. Vzdálil se od bratra, který se s nimi také procházel, a řekl trpícímu: »Nejdražší bratře, nařizuji ti, aby ses už nikdy nezpovídal z těch ďábelských pokušení. Neboj se jich, tvé duši nemohou naprosto uškodit! Dovoluji ti pomodlit se sedmkrát Otčenáš, až tě budou zase trápit.«

A ten bratr se velmi zaradoval nad tím, co mu bylo řečeno; že se totiž nemusí z toho zpovídat, neboť to ho nejvíc trápilo. Nicméně velmi se zarazil nad tím, že blažený František rozpoznal to, co bylo známo jen kněžím, kterým se zpovídal.

Byl ihned zproštěn toho pokušení a z milosti Boží, i pro zásluhy svatého Františka stal se od té doby úplně pokojným a klidným. Světec předvídal, že se tak stane, a proto ho již tehdy zprostil zповědi.

107.

*O tom, co předpověděl bratru Bernardovi,
a jak se to všechno splnilo*

1806 Krátce před jeho smrtí připravili mu bratři chutnější pokrm. Tu si vzpomněl na bratra Bernarda, který byl prvním jeho bratrem, a řekl svým druhům: »Toto dobré jídlo dostane bratr Bernard.«

I dal ho zavolat. A když přišel, posadil se vedle světcova lůžka a řekl mu: »Otče, prosím tě, požehnej mi a ukaž, že mne máš rád! Já vím, že když mi ukážeš otcovskou lásku, bude mne milovat Bůh a s ním i ostatní bratři.«

František už ho nemohl vidět, protože před několika dny pozbyl zraku. Vztáhl tedy ruku, ale vložil ji na hlavu bratra Jiljího, který klečel před tím bratrem. Domníval se totiž, že ji drží nad hlavou Bernardovou. Ale ihned to poznal, veden Duchem svatým, a řekl: »To není hlava mého bratra Bernarda.« Tu bratr Bernard se sklonil níž, blažený František položil mu ruku na hlavu, požehnal mu a řekl jednomu z bratrů: »Piš, co budu říkat!«

»První bratr, kterého mi dal Pán, byl bratr Bernard. Ten první začal a velmi dokonale naplnil dokonalost svatého evangelia, protože rozdal chudým celé své jmění. Pro to i pro mnoho jiných předností jsem zavázán milovat ho více než kteréhokoli bratra z celého řádu. Proto si přeji

a nařizují, aby ho miloval každý generální ministr a vážil si ho jako mne. Ministři a všichni bratři mého řádu ať ho milují jako mého zástupce.»

A od té doby byl bratr Bernard i ostatní bratři plni útěchy. Blažený František uznával velikou dokonalost bratra Bernarda a předpověděl o něm před několika bratry: »Říkám vám, že bratru Bernardovi byli dáni k jeho vyzkoušení někteří velicí a velmi prohnání zloduchové. Působí mu mnoho křížů a pokušení. Avšak milosrdný Hospodin odejme od něho před jeho smrtí všechno utrpení a pokušení. Potěší jeho tělo i jeho ducha, že všichni bratři, kteří to uvidí, se budou velmi divit a budou to mít za veliký zázrak. A on v tom pokoji a útěše – jak těla, tak ducha – odejde k Pánu.«

A všechno to, nikoliv bez údivu bratří, kteří to slyšeli, vyplnilo se do slovíčka. Neboť bratr Bernard byl ve smrtelné chorobě naplněn takovým pokojem a slastí, že ani nechtěl ležet. Ležel-li, spočíval opřen o záda, aby ani stín zatemnění nezastřel jeho mysl, a spánek ani obrazotvornost mu nebránily v rozjímání o Bohu.

A když se mu to někdy přihodilo, rychle vstal, otřásl se a zvolal: »Co se to děje? Proč jen mám takové myšlenky?« Nepřijímal ani žádný lék. A tomu, kdo mu jej podával, pravil: »Nevyrušuj mne!«

Aby ještě pokojněji umřel, vzdal se tělesných potřeb a nechal to na rozhodnutí bratra lékaře: »Už se nebudu vůbec starat o pokrm a nápoj. Svěřuji se tobě; jestliže mi dáš něco k jídlu, přijmu to, ne-li, nebudu o to prosit.«

Jakmile se rozstonal, přál si, aby byl u něho až do smrti kněz, a jak mu něco napadlo, co ho znepokojovalo, hned se z toho vyzpovídal.

Po smrti zbělel, jeho tělo bylo jemné a zdálo se, že se usmívá. Byl krásnější než za živa; všichni se utěšovali pohledem na mrtvého více než na živého. Vždyť skutečně vypadal jako usmívající se světec.

108.

*Jak před smrtí slíbil blažené Kláře, že ho uvidí,
a jak se to splnilo po jeho smrti*

1807 Paní Klára byla první sazenička Chudých sester u svatého Damiána v Assisi a zvláště věrná následovnice svatého Františka v zachovávání evangelní dokonalosti. V tom týdnu, kdy svatý František umíral, byla stejně nemocná jako on a hořce plakala, že už neuvidí svého jediného

Otce po Bohu, blaženého Františka, svého učitele a mistra, který ji první utvrdil v Boží milosti.

Proto prostřednictvím jednoho bratra oznámila to blaženému Otcí. Ten když uslyšel, jak ho vroucně milovala, byl k ní pohnut otcovskou láskou a úctou. Protože však nemohl vyplnit její přání, aby ji navštívil, napsal ji i jejím sestrám k útěše psaní. V něm bylo o odpuštění všech poklesků, kterými se snad provinila proti jeho napomenutím a příkázáním i radám Syna Božího.

A aby odložila všechn smutek a bol, řekl tomu bratru, kterého k ní poslal: »Jdi a řekni sestře Kláře, aby zanechala všeho bolu a smutku, že mne teď nemůže vidět. Ale ať vpravdě ví toto: Ona mne ještě uvidí i se svými sestrami a velmi se ze mne potěší.«

1808 I stalo se, že zakrátko ráno po té noci umřel blažený František; shromáždil se všechn lid i assiské duchovenstvo. Nesli jeho tělo z místa, kde umřel, s chvalo zpěvy, slzami a chválami, mávajíce větvemi, z vůle Boží ke kostelu svatého Damiána. Tak se naplnila slova, která Pán předpověděl skrze blaženého Františka k útěše svých dcer a služebnic.

A když se zdvihla železná mříž, přes kterou sestry poslouchaly slovo Boží a přijímaly tělo Páně, přinesli bratři na rukou svaté tělo a drželi je před okénkem delší chvíli. Paní Klára i sestry se s ním potěšily, ač byly zároveň naplněny bolestí a slzami. Viděly totiž, že jsou již připraveny o útěchu a napomínání tak velikého Otce.

109.

Jak předpověděl, že jeho tělo bude po smrti uctíváno

1809 Jednoho dne, když ležel nemocen v domě biskupa, řekl mu jeden hodný bratr žertem: »Zač bys prodal Pánu všechny svoje hadry? Tvé tělo, které je nyní oděno v hadry, bude pokryto četnými koberci a hedvábím.« Světec měl totiž kapuci i hábit z pytloviny. A blažený František mu odvětil, ne on sám, ale Duch svatý skrze něho. Právil pln vroucí lásky: »Pravdu jsi řekl: stane se tak ke cti a chvále mého Pána.«

X. ČÁST
JAK PEČOVALA BOŽSKÁ PROZŘETELNOST
O JEHO POTŘEBY

110.

Jak připravil Pán oběd bratřím i lékařům

1810 Když blažený František dlel v poustevně Fonte Colombo blíže Rieti, navštívil ho jednoho dne lékař, aby ho léčil v jeho oční nemoci.

Zdržel se tam nějakou dobu, a když chtěl odejít, nařídil blažený František jednomu ze svých druhů: »Jděte a připravte lékařům dobrý oběd.« Bratr smutně odvětil: »Otče, mrzí mne to, ale jsme tak chudí, že ho nemůžeme pozvat ke stolu.« Blažený František pohněván pravil svým bratřím: »Vy malověrní, nepřejte si, abych vám řekl něco víc!« Lékař pak řekl blaženému Františkovi: »Právě proto, že jsou bratři chudí, s nimi poobědvám.« Byl to velmi bohatý lékař. Ač ho František i druzí bratři dříve zvali, vždycky odmítl.

Bratři tedy připravili se studem oběd, předložili na stůl pár kousků chleba, trochu vína a zeleniny, co si příchystali pro sebe. Sotvaže zasedli k chudíčkému jídlu, zaklepal někdo na dveře. Jeden bratr šel otevřít – a hle, přišla žena s velikým a plným košem bílého chleba, ryb, raků, medu a hroznů. To všechno poslala blaženému Františkovi jedna žena z hradu vzdáleného asi sedm mil.

Když to viděli bratři i lékař, velmi se podivili a zaradovali. Poznali v tom svatost svatého Františka a zcela to připisovali jeho zásluhám. Lékař nadšeně zvolal: »Bratři moji, ani vy, ani já nepoznáváme svatost tohoto člověka, jak by si zasloužil!«

111.

O rybě, na kterou měl chuť ve své nemoci

1811 Jindy, když těžce stonal v paláci assiského biskupa, prosili ho bratři, aby něco pojedl. Ale on řekl: »Nemám chuť k jídlu; ale kdybych tu měl rybu, které se říká černá, tu bych snědl rád.«

A sotva to dořekl, přišel člověk s košíkem, v němž byly tři velké ryby, chutně upravené, i maso z raků, které Otec rád jídal.

To mu poslal bratr Gerard, ministr z Rieti. Bratři byli celí udivení nad božskou prozřetelností a chválili Pána, protože opatřil svému služebniku to, co nebylo možno dostat v Assisi. Bylo to totiž v zimě.

112.

O jídle a rubáši, které si přál mít, když umíral

1812 Když ležel v klášteře Panny Marie Andělské schvácen již smrtelnou chorobou, zavolal si jednoho dne k sobě bratry a řekl jim: »Vy víte, jak paní Jakuba od Sedmi trůnů mě velmi miluje a ctí, a rovněž i náš řád. Proto vím, že jí to bude velikou ctí a potěšením, jestliže ji napíši, jak se mám, a požádám o toto: Aby mi poslala kus popelavé látky na rubáš a onen pokrm, který mně v Římě mnohokrát připravila.« Římané ten pokrm nazývají »pokroutky« a připravují jej z mandlí, cukru a jiných dobrot.

Ta paní byla velmi zbožnou vdovou z lepší a bohatší rodiny v Římě. Pro zásluhy a kázání blaženého Františka dosáhla od Pána tak veliké milosti, že se stále rozplývala v slzách a byla plna vroucí, sladké lásky ke Kristu jako druhá Magdaléna.

Napsali tedy dopis podle přání světcova a jeden bratr odešel hledat druhého, který by odnesl dopis té paní. Vtom někdo zaklepal na dveře. A když bratr otevřel, hle, vstoupila paní Jakuba celá udýchaná a hlásila, že jde navštívit blaženého Františka.

A ten bratr, jak ji poznal, spěchal k blaženému Františkovi. Zvěstoval mu s velikou radostí, že paní Jakuba přišla z Říma se synem i s jinými ho navštívit. Tázal se: »Co máme dělat, Otče, máme ji pustit k tobě?«

Ptal se proto, že na rozkaz blaženého Františka, který si přál zachovávat v klášteře velikou počestnost, nesměla žádná žena vkročit do uzavřené části kláštera. František odpověděl: »Toto ustanovení neplatí pro bratra Jakubu, která s oddanou zbožností přišla z takové dálky.«

Vešla tedy do cely blaženého Františka a prolévala hojné slzy. A podivuhodné je to, že s sebou přinesla látku popelavé barvy na rubáš a všechny ostatní věci, které byly napsány v tom psaní, jako by je byla dostala.

Bratřím pravila: »Moji bratři! Když jsem se modlila, slyšela jsem v duchu hlas: Jdi navštívit svého Otce, blaženého Františka, ale ihned, nezdržuj se, protože bys ho nenalezla naživu. Vezmi s sebou látku na

jeho rubáš a to ostatní, i ten pokrm, svíce a kadidlo.« To všechno bylo napsáno v tom listu, až na to kadidlo.

Týž Hospodin, který vnukl králům, aby šli uctít s dary jeho Syna, když se narodil, vnukl také té vznešené a svaté paní, aby s dárky šla uctít milovaného jeho sluhu v den jeho smrti, vlastně však jeho narození.

Potom mu připravila ten pokrm, jak si přál, ale on pojedl jen velmi málo, protože slábl a blížil se smrti.

Z vosku nechala zhotovit hodně svící, aby po jeho smrti hořely kolem jeho těla. Z látky mu bratři ušili rubáš. On sám pak rozkázal, aby mu slátali šat z pytloviny na znamení a důkaz pokory a chudoby. A téhož týdne, kdy přišla paní Jakuba, odešel náš svatý Otec k Pánu.

XI. ČÁST O JEHO LÁSCKE KE STVOŘENÍ A JAK HO TVOROVÉ MILOVALI

113.

*Jak zvláště miloval ptáčky chocholouše,
protože v nich viděl zobrazeného dobrého řeholníka*

1813 Blažený František, zcela pohřížen do lásky Boží, poznával jeho dobrotu nejen ve své duši, ozdobené takovou dokonalostí a všemi ctnostmi, ale i v každém stvoření. Proto byl pln veliké a srdečné lásky ke tvorům, ve kterých zvlášť poznával zobrazenou některou vlastnost Boží nebo přednost řádu.

Ze všech ptáků měl nejraději chocholouše, o kterém říkával: »Bratr chocholoušek má kapuci jako řeholníci a je pokorný. Nejraději běhá po zemi a hledá si drobné zrníčko. A když je najde, třeba i v lejnu, vytáhne si je a sezobne. Potom vzlétne a líbezně chválí Hospodina jako hodní řeholníci, kteří pohrdají světem. Myšlenkami zalétají do nebe a jejich mysl je zaměřena k Boží chvále. Jeho pernatý šat má barvu země, a tak dává příklad řeholníkům, aby nenosili šaty barevné a pohodlné, spíše chatrné a těžké barvy jako země, protože hlína je nejméně cenná mezi ostatními nerosty.«

Protože toto všechno viděl na těchto ptácích, velmi rád se na ně díval. A Bůh si přál, aby tito svatí ptáci ukázali mu v jeho smrti, že opětuji jeho lásku. Neboť v podvečer té soboty, kdy v noci pak zemřel, přiletělo celé hejno chocholoušů na střechu chýše, kde ležel. Mírně poletovali kolem dokola a sladkým šveholením chválili Hospodina.

114.

Jak měl úmysl poradit císaři, aby vydal tento zákon: aby lidé na Hod Boží vánoční přilepšili ptactvu, volům, oslům a chudášům

- 1814 My, kdo jsme žili s blaženým Františkem a napsali tyto řádky, můžeme dosvědčit, že často říkával: »Až budu mluvit s císařem, budu ho naléhavě prosit, aby z lásky k Bohu a ke mně vydal tento zákon: aby žádný člověk ani nechytal, ani nezabíjel bratry chocholouše a nijak jim neubližoval. Mimoto, aby všichni starostové měst a pánové hradů a vesnic nařídili svým poddaným, aby nasypali o Vánocích za město nebo ves obilí a jiné zrní. To proto, aby bratři chocholouši a jiní ptáci se měli dobře o tak veliké slavnosti Páně.

A z úcty k Synu Božímu, kterého přeblahoslavená Panna položila do jeslí mezi vola a osla, byl každý povinen, kdo má vola nebo osla, dát jim na Štědrý den do jeslí dobrého sena. A konečně, aby toho dne všichni bohatí poskytli chudým dobré jídlo.«

Blažený František měl ze všech svátků největší úctu ke slavnosti Narození Páně. Říkal: »S narozením Páně přišlo i naše spasení.« Proto si přál, aby se toho dne každý křesťan radoval v Pánu. A protože se sám za nás vydal, aby všichni z lásky k němu nejenom obdarovávali chudé, ale přilepšovali i zvířatům a ptákům.

115.

*O jeho lásce k ohni a jak ho oheň poslouchal,
když si nechal vypalováním léčit oči*

- 1815 Blažený František se odebral do poustevny Fonte Colombo, kde z rozkazu ostijského pána i generálního ministra, bratra Eliáše, si léčil oči. Jednou ho navštívil lékař.

Prohlédl blaženého Františka a prohlásil, že bude třeba vypálit hnís z jednoho bolavějšího oka od čelisti až k obočí. Avšak blažený František se nechtěl podrobit operaci, dokud by nepřišel bratr Eliáš, který mu slíbil, že bude léčení přítomen. Nechtěl si vzít na sebe tu odpovědnost a bál se tak nebezpečného léčení. Proto chtěl počkat, až by přišel generální ministr a sám všechno zařídil.

Čekal na něho, ale když nepřicházel, protože byl velmi zaměstnán, podrobil se lékaři sám. A když lékař vložil železný drát do ohně, aby se rozpálil, tu blažený František si dodával odvahy touto řečí k ohni: »Bratře můj, ohničku, tys vznešenější a užitečnější nad ostatní tvory. Buď ke mně šlechetný v této chvíli; měl jsem tě vždycky rád a budu tě mít rád z lásky k Tomu, který tě stvořil. Rovněž i já ho prosím, našeho Tvůrce, aby tvou palčivost zmírnil tak, abych ji mohl snést.« A požehnal oheň znamením kříže.

My pak, kteří jsme byli u něho, z úcty a lásky k němu jsme odešli, jen lékař zůstal. Po operaci jsme se vrátili a on nás pokáral: »Vy bojácní a malověrní, proč jste utekli? Říkám vám pravdu, necítil jsem bolesti ani palčivosti. A není-li ještě místo dobře vypáleno, ať lékař páli ještě jednou.«

I lékař se velmi podivil a pravil: »Bratři, říkám vám upřímně: takovou operaci by sotva vydržel nějaký silák, neřku-li tento nemocný, který je tak slabý. Ale ani se nepohnul a ani vzdycháním nedal najevo svou bolest.«

Bylo totiž třeba, aby byly vypáleny všechny žilky od ušního lalůčku až po obočí. Ale nepomohlo to. Druhý lékař mu ohnivým drátem propálil oba lalůčky, ale nepomohlo ani to.

A není divu, že ho poslouchali a ctili oheň i jiní tvorové. Viděli jsme, jak je miloval, jak se z nich radoval, jak jeho duch tolik s nimi cítil, že nesnesl, aby se s nimi hrubě zacházelo. Pln vnitřní i vnější radosti rozmlouval s nimi tak něžně jako s rozumnými tvory. A při tom býval často vytržen do Boha.

116.

Jak neuhasil a nenechal uhasit oheň, který ho pálil do nohy

1816 Mezi všemi nejnižšími a neživými tvory velmi miloval oheň pro jeho užitečnost a krásu. Nedopustil, aby byl dříve uhašen, než zhasl sám.

Když se jednou hrál u ohně, aniž to zpozoroval, odlétl z ohně žhavý uhlík na spodní lněnou látku a propálil ji až na koleno. Ač ho to pálo, neuhasil jej. Když jeho druh zpozoroval, že mu chytá oděv, běžel k němu, aby oheň uhasil. On mu v tom však zabránil: »Nejdražší bratře, neuhášeš oheň!« A nedopustil, aby byl oheň uhašen.

Tu ten bratr běžel k otci kvardiánovi, přivedl ho ke světci, a ten proti vůli svatého Františka oheň uhasil. Rovněž nechtěl uhasit oheň, svítilnu nebo svíci, dokud sama nedohořela; tak si vážil ohně.

Také nesnesl, aby bratři odhazovali žhavé uhlíky do popela, ale nechal je vyhasnout na zemi z úcty k tomu, který oheň stvořil.

117.

Jak již nechtěl nosit jednu kožešinu, protože ji nenechal uhořet

1817 Když se postil čtyřicet dní na hoře Alverně, tu jednoho dne rozdělal bratr, který tam s ním bydlel, oheň v té chýši, kde se jídalo. Potom šel pro svatého Františka do jiné chatrče, kde se tento modlil. Měl v ruce připravenou mešní knihu, protože František si přál, aby mu před obědem přečetl úryvek z evangelia, který připadal na ten den, kdykoli nebyl ráno na mši.

Když příběhli k chatrči, kde se mělo jíst, viděli, že oheň plápolá až do stropu a chatrč je v plamenech. Jeho druh se snažil oheň hasit, ale sám na to nestačil. Blažený František – protože mu nechtěl pomoci – vzal z chatrče jen pokrývku z kožešiny, kterou se na noc přikrýval, a běžel do lesa.

Když pak oheň zpozorovali bratři, kteří byli opodál, vyběhli ze svých chatrčí a společně jej uhasili. Za chvíli se vrátil svatý František, zasedl k obědu a po obědě oznámil svému druhovi: »Tou kožešinou se už nebudu přikrývat, protože jsem ji z lakoty urval bratru ohni, když ji chtěl strávit.«

118.

O tom, jak velice miloval vodu, skály a květiny

1818 Po ohni miloval zvláště vodu, kterou si zobrazoval svatou kajícností a lítostí. Ona smývá skvrny z duše, protože se tak děje křestní vodou.

Proto kdykoli si myl ruce, vyhledal si takové místo, aby nešlapal po stékající vodě.

Když kráčel po skále, šel po ní s velikou bázni a úctou, a to z lásky k tomu, který sám sebe nazval Skálou. A kdykoli se modlil verš žalmu: »Na skále jsi mne povýšil,« dodával: »pod úpatím skály jsi mne vyvýšil,« z veliké zbožnosti a úcty.

Bratru, který řezal a sekal dříví na palivo, nařídil, aby nikdy nepodsekával celý strom. Vždycky měla zůstat aspoň část stromu z lásky k tomu, který nás spasil na dřevě kříže.

Podobně prosil bratra zahradníka, aby nepěstoval jenom zeleninu, ale aby část zahrádky vyhradil pro květiny; aby rozkvétaly pro ozdobu z lásky k tomu, který je nazýván »květem polním a konvalinkou«.

Nařídil, aby bratr zahradník založil v každé zahrádce záhon krásných a vonných květů, aby svými květy nabádaly člověka ke chvále Boží. Každý tvor hovoří svou řečí a volá: »Bůh mne stvořil pro tebe, člověče!«

My, kdo jsme byli s ním, viděli jsme jeho vnitřní i vnější radost, kterou měl ze všeho stvoření. Když se dotýkal tvorů nebo je pozoroval, zdálo se, že se jeho duch vznáší nad zemí někde v nebesích. A protože zakusil od tvorů mnoho útěchy, složil nedlouho před svou smrtí »Chvály Hospodina za jeho tvory«.

Chtěl tak roznítit srdce posluchačů k Boží chvále, aby Pán byl chválen od lidí ve svých tvorech.

119.

Jak chválil slunce a oheň nad ostatní neživé tvorstvo

1819 Ze všech neživých tvorů miloval nejvíce slunce a oheň. Svoji lásku k nim odůvodnil takto: »Když ráno vyjde slunce, každý by měl za to chválit Boha, protože je stvořil k našemu užitku a ve dne osvětluje naše oči. Večer pak, když se setmí, měl by každý děkovat za bratra oheň, protože on zase v noci osvětluje naše oči. My všichni jsme jako slepí a Pán těmito dvěma bratry osvětluje náš zrak. Proto jsme povinni denně chválit Stvořitele zvláště za ně, ale i za jiné tvory, které denně potřebujeme.« A sám tuto povinnost plnil věrně až do smrti.

Dokonce i když byl těžce nemocen, dal se do zpěvu Chval na Hospodina, které složil za tvory. Učil je zpívat i své druhy, aby tak zapomněl na své bolesti a trpké choroby.

A poněvadž pozoroval a říkal o slunci, že je čistší nad ostatní tvory a že se nejvíc podobá Hospodinu a že sám Pán se nazval »Sluncem spravedlnosti«, tu přemýšleje, jaký název by měl dát Chválám, které složil, nazval je »Píseň bratra slunce«. To ho Pán již ujistil o svém království.

120.

*Toto jsou Chvály za tvory, které složil, když ho Pán ujistil,
že ho přijme do svého království*

1820 *Nejvyšší, všemocný, dobrý Pane,
tobě bud chvála, sláva, čest
a všechno dobrořečení.
Patří tobě jedinému, Nejvyšší,
a žádný člověk není hoden vyslovit tvé jméno.*

*Ať tě chválí, můj Pane,
všechno, co jsi stvořil,
zvláště pan bratr slunce,
neboť on je den a dává nám světlo,
je krásný a září velikým leskem,
vždyť je, Nejvyšší, tvým obrazem.*

*Ať tě chválí, můj Pane,
sestra luna a hvězdy,
stvořils je na nebi jasné, vzácné a pěkné.*

*Ať tě chválí, můj Pane, bratr vítr
a vzduch i oblaka, jasná obloha
i každé počasí, kterými živiš své tvory.*

*Ať tě chválí, můj Pane, sestra voda,
která je velmi užitečná, pokorná,
vzácná a čistá.*

*Ať tě chválí, můj Pane, bratr oheň,
kterým osvětluješ noc,
a on je pěkný, příjemný, mocný a silný.*

*Ať tě chválí, můj Pane,
naše sestra, matka země,
která nás živí a slouží nám
a rodí rozličné plody
s pestrými květy a trávou.
Ať tě chválí, můj Pane, ti,
kdo odpouští pro tvou lásku
a snášejí nemoci a soužení.
Blažení ti, kdo je snesou v pokoji,
neboť ty, Nejvyšší, dáš jim korunu.*

*Chvalte mého Pána,
dobrořečte a děkujte mu
a služte mu s velkou pokorou.*

XII. ČÁST O JEHO SMRTI A JAK BYL VESEL, KDYŽ VIDĚL, ŽE SE JIŽ BLÍŽÍ

121.

Jak odpověděl bratru Eliášovi, který mu vytýkal, že je příliš veselý

1821 Když ležel nemocen v biskupském paláci v Assisi, bylo vidět, že Boží ruka doléhá na něho víc než kdy předtím. Občané assisští se báli, že již v nemoci umře a že bratři odnesou někam jinam jeho tělo. Proto se usnesli, že kolem paláce postaví silnou stráž.

Nejsvětější Otec byl týrán neustále přílišnou bolestí. Aby jeho duše neumdlěla a potěšila se, dal si častěji během dne zazpívat od svých druhů Chvály na Hospodina. Totéž činil i v noci, aby potěšil strážce, které venku hlídaly.

Když to však viděl bratr Eliáš, jak se blažený František v tak vážné nemoci raduje, pokáral ho: »Nejdražší Otče, jsem velmi potěšený z toho, že jsi při své nemoci tak veselý a ukazuješ radost sobě i jiným. Zdejší občané tě pokládají za světce a jsou přesvědčeni, že tvá nemoc není k vyléčení a že zemřeš. Když stále ve dne v noci slyší ty Chvály, mohli by

si pomyslet: Je přece tak blízko smrti a stále je veselý a zpívá si; raději by měl na ni myslet.«

Blažený František mu odpověděl: »Pamatuješ, že jsi měl u Foligna vidění a oznámils mi, že budu živ jen dvě léta? Už předtím, než jsi měl to vidění, z milosti Boha, který vkládá svým věrným do úst všechno dobré, často jsem přemýšlel ve dne v noci, jak zemřu. Ale od té chvíle, co jsi mi to oznámil, jsem ještě s větší radostí uvažoval o konci svého života.«

Zesílil hlas a pravil velmi rozhorleně: »Nech mne, bratře, na pokoji, ať se raduji ve svých bolestech z Pána i z toho, že ho mohu chválit. Působením milosti Ducha svatého jsem tak úzce spojen a sjednocen se svým Pánem, že pro jeho milosrdenství mohu plesat v něm, nejvyšším.«

122.

Jak pohnul lékaře, aby mu řekl pravdu, jak dlouho bude ještě živ

1822 V těch dnech ho navštívil lékař z Arezza. Jmenoval se Jan Dobrý, a opravdu, byl to dobrý Františkův přítel. František se ho otázal: »Co soudíš, ty dobráčku, o moji vodnatelnosti?« Nechtěl ho nazvat jeho vlastním jménem Dobrý, tak nikoho nikdy nejmenoval z úcty k Pánu, který o sobě pravil: »Nikdo není dobrý, leč sám Bůh.« Ani nejmenoval nikoho otcem nebo učitelem, ani v dopise, z úcty k Pánu, který řekl: »A otcem nenazývejte nikoho na světě... ani se nedávejte nazývat učiteli...«

Lékař odpověděl: »Dá-li Bůh, zase ti bude dobře.« Ale blažený František dále naléhal: »Pověz mi pravdu. Co soudíš? Neboj se, z Boží milosti nejsem bázlivec, abych měl strach ze smrti. Působením Ducha svatého jsem tak spojen s Pánem, že jsem stejně spokojen s životem i se smrtí.«

Lékař mu tedy řekl: »Otče, podle naší vědy je tvá nemoc nevyléčitelná. Mám za to, že zhasneš buď ke konci září, nebo čtvrtého října.«

Tu blažený František jak tak ležel na lůžku, rozepjal pln veliké a zbožné úcty ruce k Pánu a s velikou radostí mysli i těla zvolal: »Přiď tedy, sestro smrti, přiď!«

*Jak si nechal zazpívat píseň, kterou složil,
jakmile uslyšel, že brzy zemře*

1823 Potom jeden bratr pravil: »Otče, tvůj život i tvé konání bylo a je světem nejenom bratřím, ale i celé církvi. A tak tomu bude i s tvou smrtí. Ač bude tvým bratřím a mnohým jiným příčinou smutku a žalu, tobě bude zdrojem nekonečné útěchy a radosti. Po těžké práci dojdeš nejvyššího klidu, po mnohých bolestech a zkouškách věčného míru. Po časně chudobě, kterou jsi miloval a dokonale zachovával, dostaneš nesmírné bohatství. Tělesnou smrtí přejdeš do věčného života, kde budeš patřit tváří v tvář Pánu, svému Bohu, kterého jsi na tomto světě miloval tak vroucí láskou a touhou.«

A po těch slovech útěchy řekl mu otevřeně: »Otče, jestliže ti nepošle Pán z nebe svého léku, pak věz, že tvá nemoc se už nevyлéčí a zbývá ti jen pár dní života, jak tvrdí lékaři. Proto ti pravím, abys posilnil svého ducha vnitřní i vnější radostí v Pánu. A tak tvoji bratři i jiní, kdo tě přijdou navštívit, uvidí, že se neustále raduješ v Pánu. Oni i ostatní, kterým to poví, budou věčně pamatovat na tvoji příkladnou smrt, tak jako na tvůj život.«

Po těch slovech bylo zřejmé, že blažený František je zachvácen větší slabostí než obyčejně. Byl však naplněn novou radostí, když slyšel, že sestra smrt je již tak blízko. A takto začal chválit Pána: »Když je to tedy vůle Boží a brzy již umřu, zavolej bratra Lva a Angela, ať mi zazpívají o sestře smrti.«

Ti dva bratři přišli, stanuli před ním plni smutku a bolesti a se slzami v očích začali zpívat Píseň o bratru slunci a jiných tvorech Páně, kterou světec složil.

A tu on před poslední sloku té písně přidal několik veršů o sestře smrti a sám zpíval:

*Ať tě chválí, můj Pane,
naše sestra smrt těla,
žádný živý člověk jí nemůže uniknout.
Běda těm, kdo zemřou v smrtelných hříších;
blaze těm, které nalezne spojeny
s tvou nejsvětější vůlí,
neboť druhá smrt jim neublíží.*

*Jak žehnal městu Assisi, když byl nesen do kláštera
Panny Marie Andělské, kde také zemřel*

1824 Svatý Otec byl již přesvědčen z Ducha svatého i lékařskými zprávami, že se blíží jeho smrt. Dosud ležel ve zmíněném paláci. Pozoroval, že se mu více a více přitěžuje a opouští tělesné síly. Proto se dal přenést na nosítkách k Panně Marii v Porciunkule, aby dokončil tělesný život tam, kde ho osvitilo světlo a začal život duchovní.

Když pak došli bratři, kteří ho nesli, k útulku pro nemocné, ležícímu na poloviční cestě z Assisi do Porciunkuly, požádal je, aby zastavili. A protože po dlouhé a těžké oční chorobě byl téměř slepý, dal postavit nosítka tak, aby byl obrácen tváří k městu Assisi.

Trochu se nadzdvíhl a takto žehnal městu: »Pane, jsem přesvědčen, že kdysi bývalo toto město bydlíštěm nešlechetných lidí. Přišel však čas tvého nesmírného milosrdenství. Zalíbilo se tobě, abys zde ukázal své smilování a pro svou dobrotu jsi je vyvolil za bydlíště těch, kdo tě mají vpravdě poznat a vzdávat chválu tvému svatému jménu. Mají vysílat vůni dobré pověsti, svatého života, pravého učení a evangelní dokonalosti celému křesťanskému lidu. Prosím tě, Pane Ježíši Kriste, Otče milosrdenství, nehleď na náš nevděk, ale rozpomeň se na svou převelikou lásku, kterou jsi ukázal v tomto městě. Dej, ať tam přebývají ti, kdo budou poznávat a chválit tvé požehnané a přeslavné jméno na věky věků. Amen.«

Po těch slovech byl nesen dále do kláštera Panny Marie Andělské, kde dokončil čtyřicátý pátý rok svého věku a dvacátý rok svého dokonalého pokání.

Odešel léta Páně tisícího dvoustého dvacátého šestého, čtvrtého října, k Pánu Ježíši Kristu, kterého celým srdcem miloval i celou duší a všemi silami nejhoroucnější touhou a nejmocnější láskou. Nejdokonaleji ho následoval, nejrychleji za ním spěchal, až konečně dostihl toho, který s Otcem a Duchem svatým žije a kraluje na věky věků. Amen.

1825 Končí Zrcadlo dokonalosti stavu Menšího bratra, totiž blaženého Františka. V něm je dostatečně vidět dokonalost jeho povolání i slibů.

Veškerá sláva, veškerá chvála buď Bohu Otci i Synu i Duchu svatému. Aleluja, aleluja, aleluja.

Čest a dík přeslavné Panně Marii, aleluja.

Čest a sláva jeho blaženému sluhovi Františkovi. Aleluja.

KVÍTKY

(Fioretti)

(Poslední čtvrtina 13. století)

Kvítky (Fioretti) jsou jakoby kyticí nejkrásnějších květů – epizod ze života svatého Františka a některých jeho druhů.

Je to sbírka »zázraků a zbožných příkladů« napsaná v poslední čtvrtině třináctého století neznámým Toskáncem.

Toto lidové vyprávění si získalo věhlas, originál byl psán staroitalsky, jako jedno z prvních staroitalských literárních děl. Obsahuje slova svatého Františka, která lze mít v podstatě za historická, tradovaná nejméně ústní tradicí, která jim dodala legendárního zabarvení. Při používání citátů třeba tedy určitě opatrnosti.

Kvítky kreslí františkánské ideály velmi čistě a idealizovaně, ke konci knihy se dokonce objevují formulace charakteristické pro spisy spirituálů.

Druzi, o nichž se Kvítky zmiňují, jsou z Františkových blízkých: Bernard z Quintavale, Eliáš, Lev – ovečka Boží, Masseo, Klára, Rufin, Silvestr. Obsahují i nejstarší prvky Františkánské didaktiky (o dokonalé radosti, chudobě, lásce k tvorům, kázání ptáčkům, o gubijském vlkovi...). Poslední kapitoly nad to obsahují dějiny spirituálů v Marce (Konráda z Offidy, Jana z Penny, Jana z Alverny, Jakuba z Massy).

KVÍTKY SLAVNÉHO PÁNA SVATÉHO FRANTIŠKA A JEHO BRATRŘÍ

1. kapitola

O prvních dvanácti družích svatého Františka

1826 Nejprve je dlužno uvážit, jak byl slavný pán svatý František připodobněn ve všech skutcích svého života Kristu. Jako Kristus na počátku svého hlásání vyvolil dvanáct apoštolů, aby pohrdli vším světským a následovali ho v chudobě a v jiných ctnostech, tak svatý František, když zakládal řád, vyvolil si dvanáct druhů, vyznavačů nejdokonalejší chudoby. Jako jeden z apoštolů Kristových, zavržen od Boha, nakonec se oběsil, tak jeden ze dvanácti druhů svatého Františka jménem Jan della Cappella odpadl a nakonec se sám oběsil. Toto je vyvoleným Božím velkým příkladem a podnětem k pokoře a bázni, když si uvědomí, že nikdo není jist, že setrvá v milosti Boží až do konce. A jako svatí apoštolové byli světem obdivováni pro svou svatost a plnost Ducha svatého, tak svatí druhové svatého Františka byli lidmi takové svatosti, že od apoštolských dob do dneška neměl svět tak podivuhodné a svaté lidi. Vždyť jeden z nich, bratr Jiljí, byl vytržen až do třetího nebe jako svatý Pavel. Jinému z nich, totiž bratru Filipu Lungovi, dotkl se anděl rtů řečavým uhlikem jako proroku Izaiášovi. Jeden z nich, bratr Silvestr, podobně jako kdysi Mojžíš hovořil s Bohem jako přítel s přítelem. Jiný se vznášel bystrostí rozumu jako orel – Jan Evangelista – až k světlu Boží moudrosti, totiž bratr Bernard, který byl velmi pokorný a velmi hluboce vykládal Písmo svaté. Jeden z nich, bratr Rufin, urozený člověk z Assisi, byl posvěcen od Boha a prohlášen za svatého v nebi ještě za svého života na světě. A tak všichni byli vyznamenáni zvláštním znamením svatosti, jak se ukáže v dalším vyprávění.

2. kapitola

Jak svatý František obrátil pana Bernarda z Assisi

1827 Prvním druhem svatého Františka byl bratr Bernard z Assisi, který se obrátil takto: Když svatý František nosil ještě světský oblek, ačkoliv již pohrdl světem a chodil zahrnován pohrdáním a umrtvován pokáním, mnoho lidí ho pokládalo za pošetilého a příbuzní i cizí se mu posmívali jako bláznů. Házeli po něm kamením a blátem, ale on při vši křivdě a posměchu počínal si trpělivě jako hluchý a němý. Pan Bernard z Assisi, který náležel k nejvznešenějším, nejbohatším a nejmoudřejším lidem ve městě, začal se zamýšlet nad velikou trpělivostí svatého Františka v těch křivdách a nad jeho neobyčejným pohrdáním světem. Dvě léta zakoušel ode všech lidí takové tupení a pohrdání, a při tom se zdál být stále vytrvalejší a trpělivější. Pan Bernard si začal říkat sám u sebe: Není vůbec možné, aby tento František neměl velkou milost od Boha. I pozval ho jednoho večera na večeři a na noc. Svatý František přijal, večeřel s ním a zůstal na noc. Tu si pan Bernard umínil, že bude pozorovat jeho svatost, a proto mu dal přichystat lůžko ve své vlastní světnici, kde za noci vždycky hořívala lampa. Svatý František, chtěje utajit svou svatost, hned jak vešel do světnice uleh na lůžko a dělal, jako by spal. Pan Bernard uložil se podobně po nějaké chvíli ke spaní a začal hlasitě chrápat, jako by spal velmi tvrdě. Svatý František v domněni, že pan Bernard opravdu spí, vstal hned z lože a začal se modlit, pozvedal oči a ruce k nebi a s velmi velikou zbožností a horlivostí říkal: Bože můj, Bože můj. A to říkal a proléval mnoho slz a tak setrval až do svítání a stále opakoval: Bože můj, a nic jiného. Svatý František říkal toto v rozjímání a obdivování Boží Velebnosti, která chtěla poshovět světu a prostřednictvím svého chudíčkého služebníka Františka se chystala opatřit prostředek k záchraně jeho duše i jiných. Osvícen duchem proroctví předvídal František velké věci, které Bůh hodlal učinit skrze něho a jeho řád. Když uvážil svou nedostatečnost a nepatrnou ctnost, volal a prosil Boha, aby doplnil a podporoval a dokonal svou dobrotou a všemohoucností to, co sám o sobě nemohl. Když pan Bernard viděl při světle lampy tak zbožné počínání svatého Františka a uvažoval nad slovy, která on říkal, byl zasažen vnuknutím Ducha svatého změnit svůj život. Jakmile se rozednilo, zavolal tedy svatého Františka a řekl mu: »Bratře Františku, rozhodl jsem se ve svém srdci, že zanechám světa a budu tě následovat ve všem, co mi poručíš.« Když to svatý František uslyšel, zaradoval se v duchu a řekl:

»Pane Bernarde, to, co říkáte, je dílo tak veliké a nesnadné, že bude třeba vyžádat si k tomu rady našeho Pána Ježíše Krista a poprosit ho, aby nám ukázal svou vůli stran té věci a poučil nás, jak bychom to mohli uskutečnit. Pojdme proto spolu na biskupství; tam je jeden dobrý kněz, dáme sloužit mši svatou a potom setrváme v modlitbě až do třetí hodinky a budeme prosit Boha, aby nám při trojím otevření misálu ukázal cestu, která se mu líbí.« Pan Bernard odpověděl, že se mu to velmi zamlouvá. Odešli tedy na biskupství a po mši svaté, když setrvali na modlitbách až do třetí hodinky, vzal kněz na prosbu svatého Františka misál, učinil znamení kříže a otevřel jej třikrát ve jméno našeho Pána Ježíše Krista. Při prvním otevření naskytlo se slovo, které řekl Kristus v evangeliu mladíkovi, jenž se tázal na cestu dokonalosti: Chceš-li být dokonalý, jdi, proděj, co máš, rozdej chudým, pojď a následuj mne. Při druhém otevření naskytlo se slovo, které řekl Kristus apoštolům, když je poslal kázat: Neberte s sebou nic na cestu, ani hůl, ani mošnu, ani obuv, ani peníze. Tím je chtěl poučit, že vzhledem k živobytí mají svou naději skládat na Hospodina a všechnu mysl obracet na hlásání svatého evangelia. Při třetím otevření misálu naskytlo se slovo, jež řekl Kristus: Kdo chce za mnou přijít, zanech sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mne. Řekl tedy svatý František panu Bernardovi: »Hle, jakou radu nám dává Kristus. Jdi tedy a udělej dopodrobna všechno, co jsi slyšel. Požehnan budiž náš Pán Ježíš Kristus, který nám ukázal svou evangelní cestu.« Když to pan Bernard vyslechl a prodal, co měl – a byl velmi bohatý – s velikou radostí rozdal všecko chudým, vdovám, sirotkům, klášterům a nemocnicím, a svatý František mu při všem věrně a obezřetně pomáhal.

1828 Když jeden člověk, jménem Silvestr, viděl, že svatý František rozdává tolik peněz chudým a nechává rozdávat, ponoukán lakomstvím, řekl svatému Františkovi: »Ty jsi mi nezaplatil všecko za to kamení, které jsi ode mne koupil na opravu kostelů; zaplať mi, když teď máš peníze.« Svatý František v údivu nad jeho lakomstvím, a poněvadž se s ním nechtěl jako pravý uskutečňovatel evangelia přít, sáhl oběma rukama panu Bernardovi do klína a s plným peněz dal do klína panu Silvestrovi a řekl mu, že chce-li více, dá mu více. Pan Silvestr spokojeně odešel a vrátil se domů. Večer, když vzpomínal, co toho dne dělal, vzpomněl na své lakomství a zamýšlel se nad horlivostí pana Bernarda a nad svatostí svatého Františka. Následující noci a druhé dvě noci měl od Boha vidění, že svatému Františkovi vycházel z úst zlatý kříž, jehož vrch se dotýkal nebe a ramena se prostírala od východu až na západ. Kvůli tomu vidění rozdal pro Boha

vše, co měl, a dal se k Menším bratřím. V řádu nabyl takové svatosti a milosti, že hovořival s Bohem, jako hovoří přítel s přítelem. Svatý František se o tom kolikrát přesvědčil a bude o tom níže ještě pojednáno. Pan Bernard dostal podobně od Boha takovou milost, že býval často při rozjímání vytržen v Boha. Svatý František o něm říkal, že si zaslouží veškeré úcty a že on založil tento řád, protože on byl první, který opustil svět a nic si neponechal, nýbrž všechno rozdal Kristovým chudým, a započal evangelní chudobu tím, že se odevzdával nahý do náruče Ukřižovaného, a ten buď námi veleben na věky věků. Amen.

3. kapitola

Jak šel svatý František hovořit s bratrem Bernardem

1829 Svatý František, velice zbožný služebník Ukřižovaného, téměř oslepl pro přísné pokání a ustavičný pláč a málo viděl. Přihodilo se jednou, že vyšel z místa, kde právě byl, a šel na místo, kde byl bratr Bernard, aby s ním hovořil o božských věcech. Přišel na to místo a shledal, že Bernard je v lese na modlitbě zcela povznesen a spojen s Bohem. Šel tedy svatý František do lesa a zavolal ho. »Pojď,« řekl, »a hovoř s tímto slepým.« Ale bratr Bernard mu vůbec neodpověděl. Byl člověkem velkého rozjímání, měl mysl obrácenou a pozdviženou k Bohu. Svatý František se několikrát přesvědčil, že měl Bernard zvláštní milost v hovoru o Bohu, a proto s ním chtěl mluvit. Po nějaké přestávce zavolal ho po druhé, a stejně i po třetí. Bratr Bernard ho ani jednou neslyšel, a proto neodpověděl, ani k němu nepřišel. Svatý František odešel trochu zarmoucen a divil se a stýskal si sám u sebe, že bratr Bernard, třikrát zavolán, přece k němu nepřišel. Svatý František odcházel s touto myšlenkou; když se maličko vzdálil, řekl svému druhu: »Počkej tady na mne.« Šel na blízké osamělé místo a začal se modlit a prosit Boha, aby mu zjevil, proč mu bratr Bernard neodpovídal. Když se modlil, slyšel hlas od Boha, který pravil: »Ubohý človíčku, pro co jsi znepokojen? Má snad člověk zanechat Boha kvůli tvoru? Když jsi volal, byl bratr Bernard spojen se mnou, a proto k tobě nemohl přijít ani ti odpovědět; nediv se tedy, jestliže s tebou nemohl hovořit. Byl zcela u vytržení, že neslyšel jediného tvého slova.« Když svatý František dostal od Boha tuto odpověď, vrátil se bez meškání s velkým spěchem k bratru Bernardovi, aby se mu pokorně vyznal z myšlenky, kterou měl proti němu. Když ho bratr Bernard viděl přichá-

zet, šel mu naproti a padl mu k nohám. Tu mu svatý František řekl, aby vstal, a vypravoval mu s velikou pokorou, jakou myšlenku a rozmrzelost měl proti němu a jak ho Bůh za to pokáral. Skončil pak takto: »Poroučím ti pro svatou poslušnost, abys udělal, co ti poručím.« Bratr Bernard se bál, aby mu svatý František neporučil něco přílišného, jak dělával, a chtěl se té poslušnosti slušně vyhnout. Proto mu odpověděl: »Jsem ochoten vás poslechnout, jestliže vy mi slíbíte, že uděláte to, co poručím já vám.« A když mu to svatý František slíbil, bratr Bernard řekl: »Řekněte, Otče, co chcete, abych udělal.« Svatý František řekl: »Poroučím ti pro svatou poslušnost, abys potrestal mou domýšlivost a smélost mého srdce. Položím se nyní naznak na zem a ty mi vstoupíš jednou nohou na krk a druhou na ústa, a tak třikrát po mne přejdeš z jedné strany na druhou, budeš mě hanět a říkat mi, abych se styděl. A řekneš mi zvláště: Lež, sprostý synu Petra Bernardona; kde se v tobě, který jsi prabídné stvoření, bere taková pýcha?« Když to bratr Bernard vyslechl, ač mu to bylo velmi zatěžko učinit, přece pro svatou poslušnost vyplnil jak nejpůsobněji dovedl, co mu svatý František poručil. A když to učinil, řekl svatý František: »Nyni mi poruč ty, co chceš, abych udělal, protože jsem ti slíbil poslušnost.« Bratr Bernard řekl: »Poroučím ti pro svatou poslušnost, abys mne, kdykoliv budeme spolu, přísně káral a trestal za mé chyby.« Svatý František se tomu velmi podivil, neboť bratr Bernard byl takové svatosti, že ho měl ve veliké úctě a nemyslí si, že by pro něco zasluhoval výtky. Proto od té chvíle hleděl svatý František, aby s ním mnoho nebyl kvůli zmíněné poslušnosti, aby snad neřekl nějaké káravé slovo tomu, kterého znal jako člověka takové svatosti. Když ho chtěl vidět nebo naslouchat jeho řečem o Bohu, odbýval si to s ním, jak dovedl nejrychleji, a pak odcházel. Bylo velice dojemné a povzbuzující vidět, s jakou láskou, uctivostí a pokorou si počínal svatý Otec František, když hovořil se svým prvorozeným synem, bratrem Bernardem. Ke slávě a chvále Kristově. Amen.

4. kapitola

Jak přišel anděl k fortně a chtěl mluvit s bratrem Eliášem

1830 Na začátku a při zakládání řádu, když bylo málo bratří a ještě neměli kláštery, šel svatý František ze zbožnosti k svatému Jakubu v Galicii a vzal s sebou několik bratří, mezi nimiž byl i bratr Bernard. Když tak šli

spolu cestou, nalezl svatý František v jednom městě chudého nemocného, s kterým měl soucit. Řekl bratru Bernardovi: »Můj synu, chci, abys zde zůstal a sloužil tomuto nemocnému.« Bratr Bernard pokorně poklekl, sklonil hlavu a přijal rozkaz svého Otce a zůstal tam. Svatý František se svými druhy šel k svatému Jakubu. Když tam přišli a svatý František jedné noci trval na modlitbách v kostele svatého Jakuba, zjevil mu Bůh, že má zřídít po světě mnoho klášterů, protože jeho řád se má šířit a vyrůst ve veliké množství bratří. A pro toto zjevení počal svatý František zakládat kláštery v oněch krajích. Když se svatý František vracel dřívější cestou, nalezl bratra Bernarda a nemocného, s kterým ho nechal. Ten byl dokonale uzdraven. Následujícího roku dovolil svatý František bratru Bernardovi, aby šel k svatému Jakubu.

1831 Svatý František se navrátil do spoletského údolí a zůstal na pustém místě s bratry Masseem a Eliášem a několika jinými. Všichni se velmi snažili, aby svatého Františka neobtěžovali a nevyrušovali z modlitby. Činili to pro velikou úctu, kterou k němu měli, a protože věděli, že mu Bůh v modlitbách zjevoval veliké věci. Jednoho dne se stalo, když se svatý František modlil v lese, že nějaký krásný jinoch, přichystaný na cestu, přišel ke klášterní fortně a klepal tak spěšně a silně a tak dlouho, že se bratři tomu neobyčejnému klepání velmi podivili.

Bratr Masseo šel a otevřel fortnu a řekl tomu jinochovi: »Synu, odkud přicházíš? Podle tvého klepání se zdá, jako bys tu nikdy nebyl.« Jinoch odpověděl: »A jak se má klepat?« Bratr Masseo řekl: »Zaklepej třikrát po sobě s přestávkami; pak počkej, co by se bratr pomodlil Otčenáš a přišel otevřít; jestliže po té přestávce nepřijde, zaklepej po druhé.« Jinoch odpověděl: »Velmi pospíchám, a proto klepu tak silně, neboť mám před sebou dlouhou cestu a sem jsem přišel, abych mluvil s bratrem Františkem; ale on je nyní v lese na rozjímání, a proto ho nechci vyrušovat. Jdi však a pošli mi sem bratra Eliáše. Chci mu předložit jakousi otázku a slyšel jsem, že je velmi moudrý.« Bratr Masseo jde a říká bratru Eliášovi, aby šel k tomu jinochovi; a bratr Eliáš se proto horší a nechce jít, takže bratr Masseo neví, co dělat, ani co odpovědět tomu jinochu. Kdyby řekl: Bratr Eliáš nemůže přijít, lhal by; kdyby řekl, že se rozmrzel a že nechce přijít, bál se, že mu dá špatný příklad. Protože zatím bratr Masseo prodléval a nevracel se, zaklepal jinoch po druhé jako dříve; zanedlouho se vrátil bratr Masseo k fortně a řekl jinochovi: »Nezachoval jsi mé poučení o klepání.« Jinoch odpověděl: »Bratr Eliáš ke mně nechce přijít, ale jdi a pověz bratru Františkovi, že jsem přišel, abych s ním mluvil, ale proto-

že mu nechci překážet v modlitbě, řekni, aby mi poslal bratra Eliáše.« Šel tedy bratr Masseo k bratru Františkovi, který se modlil v lese s tváří pozdvíženou k nebi, a pověděl mu celý jinochův vzkaz a odpověď bratra Eliáše. Ten jinoch byl anděl Boží v lidské podobě. Svátý František tedy, aniž se vzdálil z místa a aniž sklonil tvář, řekl bratru Masseovi: »Jdi a řekni bratru Eliášovi, aby šel z poslušnosti ihned k tomu jinochovi.« Když slyšel bratr Eliáš rozkaz svatého Františka, šel velmi pohněvaný k fortně, s velkou prudkostí a hlukem ji otevřel a řekl jinochovi: »Co mi chceš?« Jinoch odpověděl: »Hleď, bratře, nezlob se, jak se zdá. Hněv zakaluje ducha a brání rozeznávat pravdu.« Bratr Eliáš řekl: »Pověz mi, co ode mne chceš!« Jinoch odpověděl: »Ptám se tě, zdali těm, kteří zachovávají evangelium, je dovoleno jíst to, co se před ně postaví, podle toho, co Kristus řekl svým učedníkům. A ještě se tě ptám, zdali je někomu dovoleno stavět před ně něco, co se proti evangelní svobodě.« Bratr Eliáš pyšně odpověděl: »Já to vím dobře, ale nechci ti dát odpověď; jdi si po svém.« Jinoch řekl: »Dovedl bych na tuto otázku odpovědět lépe než ty.« Tu bratr Eliáš rozhněván bouchl dveřmi, zavřel a odešel. Potom začal přemýšlet o řečené otázce a pochybovat sám u sebe a neuměl ji rozřešit. Byl v řádu vikářem a nařídil a vydal ustanovení nad evangelium a nad řeholi svatého Františka, aby žádný bratr v řádu nejedl maso; řečená otázka byla tedy výslovně proti němu. Poněvadž si to sám nedovedl vysvětlit a uvážil slušné chování toho jinocha, a že řekl, že by na tuto otázku dovedl odpovědět lépe než on, vrátil se k fortně, otevřel ji a chtěl se otázat jinocha na výše řečenou otázku. On však již odešel, protože pýcha bratra Eliáše nebyla hodna mluvit s andělem. Potom se svátý František, kterému Bůh všechno zjevil, vrátil z lesa a přísně velikým hlasem pokáral bratra Eliáše: »Zle činíte, pyšný bratře Eliáši, že od nás vyháníte svaté anděly, kteří nás přicházejí poučovat. Pravím ti, že se velice bojím, abys pro svou pýchu neskončil mimo tento řád.«

1832 V tentýž den a v tutéž hodinu, kdy anděl odešel, zjevil se v téže podobě bratru Bernardovi, který se vracel od svatého Jakuba a byl na břehu jedné veliké řeky. Pozdravil ho v jeho řeči: »Bůh ti dej pokoj, dobrý bratře.« I podivil se bratr Bernard. Pozoroval krásu toho jinocha a mluvu své vlasti a to pokojné pozdravení a jeho veselou tvář. Otázal se ho: »Odkud přicházíš, dobrý mládenče?« Anděl odpověděl: »Přicházím z toho místa, kde prodléval svátý František. Šel jsem tam, abych s ním mluvil, ale nemohl jsem, protože byl v lese a rozjímal o božských věcech a já jsem ho nechtěl vyrušovat. V tom místě zůstává bratr Masseo, bratr Jilji

a bratr Eliáš; bratr Masseo mne naučil klepat na fortnu po způsobu bratří, ale bratr Eliáš nechtěl odpovědět na otázku, kterou jsem mu dal. Potom toho litoval, chtěl mne slyšet a vidět, ale nemohl.« Po těchto slovech řekl anděl bratru Bernardovi: »Proč nepřejdeš na druhou stranu?« Bratr Bernard odpověděl: »Protože se bojím nebezpečí pro hloubku vody, kterou vidím.« Anděl řekl: »Přejdeme spolu, a neboj se.« I vezme ho za ruku a v okamženi ho postavil na druhou stranu řeky. Tu bratr Bernard poznal, že to byl Boží anděl a s velikou uctivostí a radostí nahlas řekl: »Požehnaný Boží anděle, pověz mi, jaké je tvé jméno?« Anděl odpověděl: »Proč se mě tážeš na mé jméno, které je podivné?« Když to řekl, zmizel a nechal bratra Bernarda velmi potěšeného, takže tento celou cestu vykonal s veselostí a uvažoval o dnu a hodině, kdy se mu anděl zjevil. Když přišel na místo, kde byl svatý František s dříve jmenovanými druhy, vypravoval jim všechno po pořádku; i poznali s jistotou, že týž anděl se zjevil v ten den a v tu hodinu jim i jemu a děkovali Bohu. Amen.

5. kapitola

Jak bratr Bernard založil klášter v Bologni

1833 Protože byli svatý František a jeho druhové povoláni a vyvoleni k tomu, aby srdcem a skutkem nosili a kázali Kristův kříž, jevíli se a byli co do oděvu a přísného života lidmi ukřižovanými. Proto více toužili snášet hanbu a potupu pro lásku Kristovu, nežli světskou čest nebo poctu a marnou chválu. Ba dokonce z křivd se radovali a pro pocty se rmoutili, a tak chodili po světě jako poutníci a cizinci a nenosili s sebou nic než Krista ukřižovaného. Protože byli pravými ratolestmi pravého vinného kmene, to jest Krista, přinášeli veliký a dobrý užitek, duše, které získávali Bohu. Na začátku řádu se stalo, že svatý František poslal bratra Bernarda do Bologne, aby tam podle milosti, kterou mu Bůh dal, přinášel Bohu užitek. A bratr Bernard, když se poznamenal znamením svatého kříže, šel ze svatě poslušnosti a přišel až do Bologne. Když ho viděly děti v neobvyklém a chatrném oděvu, činily mu mnoho příkoří a posměchu, jako se činívá bláznům. Bratr Bernard všechno trpělivě a vesele snášel pro lásku Kristovu. Ano, aby byl více trýzněn, posadil se schválně na náměstí, a když tam tak seděl, shromažďovali se kolem něho děti a lidé. Jeden ho tahal zezadu za kapuci, druhý zase zepředu, jiný na něj házel prach, jiný kameň, jiný ho strkal z té strany a jiný z oné. Bratr Bernard zůstával stejný

a stejně trpělivý s veselou tváří, nenaříkal si, ani se neměnil; po několik dní se vracel na totéž místo, chtěje snášet takové věci. Protože trpělivost je dílem dokonalosti a důkazem ctnosti, když jeden moudrý doktor práv viděl a uvažoval o takové vytrvalosti a ctnosti bratra Bernarda, že po tolik dní ho nedovedlo žádné obtěžování ani příkoří rozčillit, řekl si sám u sebe: Není možné, aby tento nebyl svatý člověk. Přistoupil k němu a otázel se ho: »Kdo jsi? A proč jsi sem přišel?« A bratr Bernard v odpověď sáhl rukou za řadra, vytáhl řeholi svatého Františka a dal mu ji, aby si ji přečetl. Když on ji přečetl a uvažoval o jeho vysokém stupni dokonalosti, pln úžasu a údivu obrátil se k druhům a řekl: »Opravdu, toto je nejdokonalější řeholní stav, o jakém jsem kdy slyšel. A proto tento člověk a jeho druhové jsou nejsvětějšími lidmi na světě a kdo mu ubližuje, dopouští se velmi velikého hříchu. Všichni by ho měli svrchovaně ctít, neboť je to pravý Boží přítel.« I řekl bratru Bernardovi: »Kdybyste chtěli založit klášter, ve kterém byste mohli vhodně sloužit Bohu, pro spásu své duše ochotně bych vám dal vše potřebné.« Bratr Bernard odpověděl: »Můj pane, jsem přesvědčen, že vám toto vnukl náš Pán Ježíš Kristus, a proto vaši nabídku rád přijímám ke cti Kristově.« Řečený soudce vedl tedy bratra Bernarda s velikou radostí a láskou do svého domu, pak mu daroval slíbené místo, celé je upravit a vybavit na svůj náklad. Od té doby stal se otcem a zvláštním obráncem bratra Bernarda a jeho druhů. Bratra Bernarda pro svatý způsob jeho života počali lidé velmi ctít, takže ten, kdo se ho mohl dotknout nebo ho vidět, pokládal se za blaženého. Ale on, jako pravý a pokorný učedník Krista a pokorného Františka, z bázně, aby světská čest nevadila pokoji a spáse jeho duše, odešel odtamtud, vrátil se k svatému Františkovi a řekl mu: »Otče, klášter ve městě Bologni je založen. Pošli tam nějaké bratry, aby tam byli, protože já už jsem tam nebyl užitečný, ba pro přílišnou úctu, která se mi tam vzdávala, bojím se, abych víc neztratil, nežli jsem tam získal.« Když svatý František vyslechl všechno po pořádku, jak Bůh působil skrze bratra Bernarda, děkoval Bohu, který takto počínal rozšiřovat chudičké učedníky kříže. Tenkrát poslal některé ze svých druhů do Bologne a do Lombardie, a ti založili mnoho klášterů v rozličných krajích. Ke chvále a cti dobrého Ježíše. Amen.

6. kapitola

*Jak se svatý František modlil,
když byl bratr Bernard pokoušen*

1834 Bernard byl takové svatosti, že svatý František měl k němu velikou úctu a často ho chválil. Když jednoho dne svatý František trval na modlitbě, bylo mu od Boha zjeveno, že bratr Bernard musí z Božího dopuštění snášet mnoho prudkých útoků od ďáblů. Svatý František, mající velikou útrpnost s bratrem Bernardem, kterého miloval jako syna, modlil se mnoho dní se slzami, prosil Boha za něho a poroučel ho Ježíši Kristu, aby mu dal vítězství nad ďablem. Když se takto svatý František vroucně modlil, Bůh mu jednoho dne odpověděl: »Františku, neboj se. Všechna pokušení, která mají na bratra Bernarda dorážet, jsou dopuštěna od Boha, aby se cvičil ve ctnosti a došel koruny za zásluhy; nakonec nade všemi nepřáteli zvítězí, protože náleží k spoluhodovníkům Božího království.« Z této odpovědi měl svatý František velmi velikou radost a děkoval Bohu. Od té chvíle měl k Bernardovi větší a větší lásku a úctu. A to mu také ukázal nejen dokud byl živ, ale také při umírání. Když svatý František měl již umřít, podobně jako svatý patriarcha Jakub měl kolem sebe stát oddané syny, zarmoucené a slzíci pro odchod tak laskavého Otce, řekl: »Kde je můj prvorozený? Pojď sem, synu, aby ti požehnala duše má, dříve než umřu.« Bratr Bernard tedy řekl potají bratru Eliášovi, který byl řádovým vikářem: »Otče, jdi a stoupni si po pravé ruce světce, aby ti požehnal.« Když se bratr Eliáš postavil po pravici, svatý František, který pro mnoho pláče přišel o zrak, položil pravou ruku na hlavu bratra Eliáše a řekl: »To není hlava mého prvorozeného, bratra Bernarda.« Bratr Bernard tedy k němu přistoupil z levé strany, a tu svatý František dal lokty křížem přes sebe, položil pravou ruku na hlavu bratru Bernardovi a levou na hlavu bratru Eliášovi a řekl bratru Bernardovi: »Požehnej ti Otec našeho Pána Ježíše Krista veškerým požehnáním duchovním a nebeským v Kristu. Poněvadž ty jsi první vyvolený v tomto svatém řádu, abys dával evangelní příklad následování Krista v evangelní chudobě, dal jsi a rozdal jsi svůj majetek úplně a svobodně chudým pro lásku Kristovu, a navíc také sám sebe jsi obětoval Bohu v tomto řádu jako oběť příjemnou, budiž tedy požehnan od našeho Pána Ježíše Krista a ode mne, jeho chudičkého služebníka, věčným požehnáním, ať stojíš či chodíš, ať spíš či bdíš, ať žiješ či umíráš. Kdo ti bude žehnat, buď požehnan a pln požehnání, a kdo by ti zlořečil, nezůstane bez trestu. Buď předsta-

veným svým bratřím a všichni bratři ať poslouchají tvých rozkazů; měj dovolení přijímat do tohoto řádu a vyhánět, koho budeš chtít, a žádný bratr ať nad tebou nepanuje; buď ti dovoleno chodit a přebývat, kde se ti líbí.«

Po smrti svatého Františka bratři milovali a ctili bratra Bernarda jako ctihodného Otce, a když se přiblížila jeho poslední hodinka, přišlo k němu mnoho bratří z rozličných končin světa. Přišel mezi nimi velebný a božský bratr Jiljí. Když viděl bratra Bernarda, řekl s velikou radostí: »Sursum corda« (=Vzhůru srdce – pozn. překl.). Svatý bratr Bernard řekl potají jednomu bratrovi, aby přichystal bratru Jiljímu nějaké místo příhodné k rozjímání. Když již bratru Bernardovi nastávala poslední hodinka, řekl, aby ho zdvihli, a promluvil k bratřím, kteří tam u něho byli: »Předraží bratři, nechci vám říkat mnoho slov. Považte, že jste v takovém řeholním stavu, v jakém jsem byl já. A v tomto, ve kterém jsem nyní, také vy jednou budete. Nacházím ve své duši to, že bych chtěl po tisíc takových životů, jako byl tento, sloužit našemu Pánu Ježíši Kristu a vám. Prosím vás, moji nejmilejší bratři, abyste se navzájem milovali.« Po těchto slovech a jiných dobrých radách uložil se opět na lože, jeho tvář se rozjasnila a nesmírně rozradostnila. Všichni bratři se tomu velmi obdivovali. V té radosti odešla jeho přesvatá duše, korunovaná slávou, z přítomného života do blaženého života andělského. Ke chvále a slávě Kristově. Amen.

7. kapitola

Jak se svatý František postil 40 dní na jezeře Perugijském o půlce chleba

1835 Protože svatý František, ctihodný Kristův služebník, byl v některých věcech jako druhý Kristus, daný světu pro spásu lidí, chtěl ho Bůh Otec přirovnat a připodobnit svému Synu, Ježíši Kristu, v mnohých skutečích; ukazuje se to ve ctihodné družině dvanácti druhů a v podivném tajemství posvátných ran i v nepřerušném svatém čtyřicetidenním postu. Slavil jej takto: Když byl jednou svatý František v poslední den masopustu u jezera Perugijského v domě jednoho ctitele, u něhož zůstal na noc, obdržel od Boha vnuknutí, aby šel ten čtyřicetidenní půst slavit na jeden ostrov řečeného jezera. Svatý František prosil svého ctitele, aby ho pro lásku Kristovu dovezl ve své loďce na nějaký ostrov na jezeře, kde nikdo nebydlí, a aby to učinil noc před Popeleční středou tak, aby si toho

nikdo nevšiml. Ten člověk pro velikou úctu, kterou měl k svatému Františkovi, ochotně vyplnil jeho prosbu a zavezl ho na řečený ostrov. Svatý František vzal s sebou jen dva chlebičky. Když přijeli na ostrov a ten přítel odjížděl, aby se vrátil domů, prosil ho vlídně svatý František, aby nikomu neprozrazoval, že tam je, a aby pro něho přišel až na Zelený čtvrtek. A tak onen přítel odjel. Svatý František zůstal osamocený. Poněvadž tam nebyl žádný příbytek, kam by se mohl uchýlit, vešel do jednoho velmi hustého živého plotu, který mnoho trní a stromků upravilo na způsob budky nebo na způsob jakéhosi pelechu; v takovém místě jal se v modlitbě rozjímat o nebeských věcech. Zůstal tam po celý čtyřicetidenní půst, aniž jedl a pil, kromě půlky jednoho z oněch chlebičků, jak shledal jeho ctitel, když se k němu o Zeleném čtvrtku vrátil. Ten našel ze dvou chlebů jeden celý a půlku druhého. A má se za to, že tu půlku snědl svatý František z úcty k postu Krista požehnaného, který se postil čtyřicet dní a nocí a nepožíval žádného hmotného pokrmu. A tak tou půlkou chleba zapudil od sebe jed marné chvály a po Kristově příkladu postil se čtyřicet dní a čtyřicet nocí. Potom na tom místě, kde svatý František uskutečnil tak podivuhodnou zdrženlivost, učinil Bůh pro jeho zásluhy mnoho zázraků. Proto tam lidé počali stavět domy a bydlet tam. V krátké době bylo tam postaveno pěkné a velké městečko, je tam klášter bratří, nazývaný Klášter na ostrově, a doposud muži i ženy toho městečka mají velikou úctu k tomu místu, kde svatý František slavil čtyřicetidenní půst ke slávě Kristově. Amen.

8. kapitola

Svatý František mluví o trpělivosti, v níž je dokonalá radost

1836 Když jednou v zimní době přicházel svatý František s bratrem Lvem z Perugie k Panně Marii Andělské – a nesmírně je tráčila převeliká zima – zavolał na bratra Lva, který šel maličko napřed, a řekl: »Ó bratře Lve, i kdyby Menší bratři dávali na každém místě veliký příklad svatosti a dobré výchovy, nicméně piš a pilně znameney, že v tom není dokonalá radost.« Když ušli kus cesty, zavolał ho svatý František po druhé: »Ó bratře Lve, i kdyby Menší bratr osvěcoval slepé, narovnával zkřivené údy, vyháněl ďábly, vracel sluch hluchým, chůzi chromým, řeč němým, a co je větší, vzkřísil člověka čtyři dni mrtvého, piš, že v tom není dokonalá radost.« A když popošli, volá svatý František mocně: »Ó bratře Lve, kdyby Menší

bratr znal všechny jazyky a všechny vědy a všechna písmata, takže by uměl prorokovat a zjevovat nejen věci budoucí, ale i tajemství svědomí a lidí, piš, že v tom není dokonalá radost.« Když ušli zase kousek cesty, svatý František znova mocně zavolal: »Ó bratře Lve, ovečko Boží, i kdyby Menší bratr mluvil jazykem andělským a znal běhy hvězd a sílu bylin a byly mu zjeveny všechny poklady země a znal by přirozenost ptáků a ryb a všech živočichů a lidí, stromů a kamenů, kořínků a vod, piš, že v tom není dokonalá radost.« A když ušli ještě kus cesty, volá svatý František mocně: »Ó bratře Lve, i kdyby Menší bratr uměl kázat tak dobře, že by obrátil všechny nevěřící na víru Kristovu, piš, že v tom není dokonalá radost.« A když tento způsob mluvení trval dobré dvě míle, otázal se ho bratr Lev s velikým údivem: »Otče, jménem Božím tě prosím, abys mi pověděl, v čem je dokonalá radost.« A svatý František odpověděl: »Když přijdeme k Panně Marii Andělské takto promočení deštěm a zkrhlí zimou, celí zablácení a trápení hladem a zaklepáme v klášteře na fortunu, a vrátný přijde pohněván a řekne: Kdo jste? A my řekneme, jsme dva z vašich bratří, a on řekne: Nemluvíte pravdu, ale jste dva taškáři, chodící po světě, klamající lidi a okrádáte chudé o almužnu, jděte pryč, a neotevře nám a nechá nás stát venku ve sněhu a dešti, zkrhlé a hladové až do noci, jestliže tehdy sneseme trpělivě bez trápení a bez reptání takové příkoří a takovou hrubost a odehnání a budeme si pokorně a vřídlně myslet, že ten vrátný nás opravdu zná a že skrze něho k nám mluví Bůh, ó bratře Lve, piš, že v tom je dokonalá radost. A jestliže my nepřestaneme klepat a on vyjde ven rozzlobený a bude nás vyhánět jako dotěrné tuláky s hrubostmi a políčky slovy: Jděte odtud, ničemní šibalové, jděte si do špitálu, neboť tady nedostanete ani jídlo, ani nocleh, jestliže toto sneseme trpělivě a s radostí a dobrou láskou, ó bratře Lve, piš, že v tomto je dokonalá radost. A jestliže nuceni hladem a zimou a nocí přece ještě budeme klepat, volat a prosit pro lásku Boží s velikým nářkem, aby nám otevřel a pustil nás dovnitř, a on ještě více pohoršen řekne: Toto jsou dotěrní tuláci, ale já je vyplatím podle zásluhy, a vyjde ven se sukovitou holí, popadne nás za kapuci, porazí na zem a vyválí nás ve sněhu a důkladně nám tou holí natluče, jestliže my všechny tyto věci sneseme trpělivě a s radostí a budeme přitom myslet na bolesti Krista požehnaného, které máme snášet z lásky k němu, ó bratře Lve, piš, že v tom je dokonalá radost. A proto slyš závěr, bratře Lve: je nade všechny věci, milosti a dary Ducha svatého, které Kristus uděluje svým přátelům, přemáhat sebe samého a ochotně pro Kristovu lásku snášet bolesti, krivdy, potupu, nepohodlí; protože ve všech

jiných Božích darech se nemůžeme honosit, poněvadž nejsou naše, nýbrž od Boha. Proto praví apoštol: Co máš, co bys neměl od Boha? A jestliže jsi to dostal od něho, proč se tím chlubiš, jako bys to měl od sebe? Ale v kříži, soužení a protivenství můžeme se honosit, protože je naše. Proto praví apoštol: Nechci se chlubit, leč v kříži našeho Pána Ježíše Krista.« Jemu buď čest a sláva vždycky a na věky věků. Amen.

9. kapitola

*Jak svatý František s bratrem Lvem
říkali jitřní hodinky bez breviáře*

1837 Když v začátcích řádu byl svatý František s bratrem Lvem na jednom místě, kde neměli knihy, aby říkali církevní hodinky, řekl svatý František bratru Lvovi, když přišla hodina jitřní modlitby: »Nejmilejší, nemáme breviář, abychom říkali jitřní hodinky; ale abychom čas strávili ke chvále Boží, já budu říkat a ty mi budeš odpovídat, jak tě naučím; a hled', abys neměnil slova jinak, než tě naučím. Já řeknu: Ó bratře Františku, ty ses dopustil tolika zlého a tolika hříchů ve světě, že jsi hoden pekla; a ty, bratře Lve, odpovíš: Je pravda, že zasluhuješ nehlubší peklo.« A bratr Lev s holubičí prostotou odvětil: »Rád, Otče, začni ve jménu Božím.«

Svatý František tedy počal říkat: »Ó bratře Františku, ty ses dopustil tolika zlého a tolika hříchů ve světě, že jsi hoden pekla.« A bratr Lev odpovídá: »Bůh učiní skrze tebe tolik dobrého, že půjdeš do ráje.« Dí svatý František: »Tak neříkej, bratře Lve. Ale když já řeknu: Ó bratře Františku, ty ses dopustil proti Bohu tolika nepravostí, že zasluhuješ, abys byl zlořečen od Boha, ty odpovíš takto: Opravdu zasluhuješ, abys přišel mezi zlořečené.« Bratr Lev odvěti: »Rád, Otče.« Svatý František tedy s mnoha slzami a vzdycháním bije se v prsa a říká nahlas: »Ó Pane můj, Bože nebes a země, já jsem se dopustil proti tobě tolika nepravostí a tolika hříchů, že docela zasluhuji, abych byl od tebe zlořečen.« A bratr Lev odpovídá: »Ó bratře Františku, Bůh tě učiní takovým, že mezi požehnanými budeš obzvláště požehnaný.« Svatý František s podivem, že mu bratr Lev odpovídá stále naopak, než jak mu uložil, kárá ho a praví: »Proč mi neodpovídáš, jak ti říkám? Poroučím ti pro svatou poslušnost, abys odpovídal, jak ti budu říkat; já řeknu: Ó bratře Františku, chudáčku, myslíš, že bude mít Bůh s tebou milosrdenství, když ses dopustil tolika hříchů proti Otci milosrdenství a Bohu veškerého potěšení, že nejsi

hoden, abys našel milosrdenství? A ty, bratře Lve, ovečko, odpovíš: Vůbec nejsi hoden, abys našel milosrdenství.« Ale potom, když svatý František řekl: »Ó bratře Františku, chudáčku,« atd., bratr Lev odpověděl: »Bůh Otec, jehož milosrdenství je nekonečné, větší než tvůj hřích, učiní ti veliké milosrdenství a přidá k němu mnoho milostí.« Na takovou odpověď svatý František laskavě se hněvající a trpělivě se mrzící, řekl bratru Lvovi: »Proč ses opovážil jednat proti poslušnosti a již tolikrát jsi odpověděl právě opak, než jsem ti řekl a uložil?« Bratr Lev velmi pokorně a uctivě odpovídal: »Bůh ví, můj Otče, že pokaždé jsem si v srdci umínil odpovídat, jak jsi mi poručil, ale Bůh mi dává mluvit, jak se jemu líbí, a ne, jak se mně líbí.« František se tomu divil a řekl bratru Lvovi: »Prosím tě co nejlaskavěji, abys mi tentokrát odpověděl, jak jsem ti řekl.« Bratr Lev odvětil: »Říkej ve jménu Božím, neboť tentokrát jistě odpovím, jak chceš.« A svatý František se slzami řekl: »Ó bratře Františku, chudáčku, myslíš, že Bůh snad má s tebou milosrdenství?« atd. Odvětil bratr Lev: »Ano, velikou milost obdržíš od Boha, vyvýší tě a oslavi tě navěky, protože kdo se poníží, bude povýšen; a já nemohu mluvit jinak, protože mými ústy mluví Bůh.« A tak v této pokorné rozepři s mnoha slzami a s hojným duchovním potěšením bděli až do dne ke chvále Kristově.

10. kapitola

Jak bratr Masseo zkoušel svatého Františka

1838 Když jednou dlel svatý František v Porciunkulském klášteře s bratrem Masseem z Marignana, člověkem veliké svatosti, soudnosti a milosti v rozmlouvání s Bohem – proto byl svatým Františkem velmi milován – když se jednoho dne svatý František vracel z lesa od modlitby a byl na samém kraji lesa, chtěl řečený bratr Masseo zkusit, jak je svatý František pokorný. Vyšel mu tedy naproti a jakoby s posměchem řekl: »Proč za tebou, proč za tebou, proč za tebou?« A svatý František odpověděl: »Co tím chceš říci?« Bratr Masseo řekl: »Povídám, proč všechno jde za tebou a každý člověk jako by tě toužil vidět a slyšet a poslouchat tě. Nejsi krásný podle těla, nemáš velké vědomosti, nejsi vznešeného rodu; čím to tedy je, že všichni lidé jdou za tebou?« Když to svatý František slyšel, všecken rozveselen v duchu pozdvihl tvář k nebi a drahnou dobu tak zůstal s myslí pozdvíženou k Bohu; pak přišel zase k sobě, poklekl

a vzdával chválu a díky Bohu. A potom s velikou horlivostí ducha se obrátil k bratru Masseovi a řekl: »Chceš vědět, proč za mnou, chceš vědět, proč za mnou, chceš vědět, proč všichni lidé jdou za mnou? Toto mám od očí Boha nejvyššího, které na každém místě pozorují dobré i zlé: Protože ty nejsvětější oči neviděly mezi hříšníky nikoho bidnějšího, nedostatečnějšího ani většího hříšníka než mne. Pro konání tohoto podivuhodného díla, které on zamýšlí konat, nenašel bidnější stvoření na zemi, a proto vyvolil mne, aby zahanbil vznešenost, velikost, krásu, statečnost a světskou moudrost, aby se poznalo, že všechna ctnost a všechno dobré je od něho, a ne od stvoření, a žádný člověk se nemůže honosit před jeho tváří; ale kdo se honosí, v Pánu se honosí, a jemu je všechna čest a sláva navěky.« Tehdy, když bratr Masseo slyšel tak pokornou odpověď, pronesenou s takovým zanicením, polekal se a poznal bezpečně, že je svatý František utvrzen v pravé pokoře. Ke chvále Kristově. Amen.

11. kapitola

*Jak svatý František poručil bratru Masseovi točit se,
aby mu ukázal, kterou cestou má jít*

1839 Když se jednou svatý František ubíral cestou s bratrem Masseem, krá-
čel řečený bratr Masseo maličko napřed. Když přišli na jedno rozcestí,
kudy se mohlo jít do Sieny, do Florencie a do Arezza, řekl bratr Masseo:
»Otče, kterou cestou máme jít?«

Svatý František odpověděl: »Tou, kterou Bůh bude chtít.« Bratr Masseo pravi: »A kterak poznáme vůli Boží?« Svatý František odvětil: »Podle znamení, které ti ukážu; proto ti poručím pro zásluhy svaté poslušnosti, aby ses na tomto rozcestí na místě, kde stojíš nohama, točil do kolečka, jako dělávají děti, a nepřestal se točit, dokud ti neřeknu.« Bratr Masseo se počne tedy točit dokola a točí se tak dlouho, až pro závráf, která obyčejně takovým točením povstává, několikrát padne na zem; ale protože mu svatý František neříkal, aby přestal, a on chtěl věrně poslechnout, pokaždé zase vstal a počínal znova. Když se točil velmi prudce, řekl konečně svatý František: »Zastav se a nehýbej se.« A on se zastavil a svatý František se ho táže: »Na kterou stranu máš obrácen obličej?« Bratr Masseo odpověděl: »K Sieně.« Svatý František řekne: »To je ta cesta, kterou Bůh chce, abychom šli.« Jak tak šli tou cestou, bratr Masseo se velice divil tomu, co mu předtím svatý František poručil dělat, jako by

byl dítětem, před světskými lidmi, kteří tamtudy šli; avšak pro úctu se neosměloval něco svatému Otcí říci. Když se přibližovali k Sieně, uslyšeli obyvatelé města o světcově příchodu a vyšli mu naproti. Pro zbožnou úctu donesli jeho a jeho druha až na biskupství, takže se ani trochu nedotkli nohama země. V ten čas se několik lidí spolu potýkalo a dva z nich již byli mrtví. Když tam svatý František přišel, kázal jim tak zbožně a tak svatě, že je všechny přivedl k pokoji a k veliké jednotě a vzájemné svornosti.

Pro tu věc, když se sienský biskup doslechl o tom svatém díle, které svatý František vykonal, pozval ho do domu k obědu, přijal ho s velikou ctí ten den a také na noc. Svatý František, pravý pokorný, nehledající ve svém díle sebe, nýbrž Boží slávu, vstal následujícího rána velmi časně a odešel se svým druhem, aniž to biskup věděl. Bratr Masseo cestou sám u sebe reptal a říkal si: Co to tento dobrý člověk dělá? Mně poručil točit se jako dítěti a biskupovi, který ho tak uctil, neřekl ani vlídného slovíčka, ani mu nepoděkoval. I zdálo se bratru Masseovi, že si svatý František počínal nerozvázně. Šel však potom z Božího vnuknutí do sebe, činil si výčitky a řekl ve svém srdci: Bratře Masseo, tys příliš pyšný, soudíš díla Boží a jsi hoden pro svou nesmyslnou pýchu pekla. Vždyť včerejšího dne učinil bratr František tak svaté skutky, že kdyby je byl učinil Boží anděl, nebyly by podivnější. Kdyby ti poručil, abys házel kamením, měl bys ho poslechnout, neboť to, co učinil na této cestě, pocházelo z Božího řízení, jak se to jeví z dobrého konce, na který to vyšlo. Kdyby nebyl usmířil ty, kteří se spolu potýkali, bylo by zabito nožem nejen mnoho těl, jak již se začalo, ale také mnoho duší by ďábel odvedl do pekla. Jsi proto náramně pošetilý a pyšný, že reptáš pro to, co zřejmě pochází z Boží vůle. A všechny tyto věci, které si bratr Masseo říkal ve svém srdci, byly od Boha zjeveny svatému Františkovi. Svatý František se proto k němu přiblížil a řekl: »Těch věcí, na které nyní myslíš, se přidrž, protože jsou dobré a užitečné a vnuknuté od Boha; ale to první tvé reptání bylo slepé, marné a pyšné a vložil ti je na mysl ďábel.« Tehdy bratr Masseo jasně poznal, že svatý František zná tajemství jeho srdce a bezpečně porozuměl, že Duch Boží moudrosti řídí svatého Otce ve všech jeho skutcích. Ke chvále Kristově. Amen.

12. kapitola

Jak chtěl svatý František ponížít bratra Massea

1840 Svatý František chtěl ponížít bratra Massea, aby se pro hojně dary a milosti, které mu Bůh dával, nepovýšil k marné slávě, nýbrž ctností pokory rostl s nimi od jedné ke druhé. Jednou, když dlel na osamělém místě spolu s prvními svými opravdu svatými druhy, mezi kterými byl řečený bratr Masseo, řekl jemu před ostatními bratřími: »Ó bratře Masseo, všichni tvoji druhové mají milost rozjímání a modlitby, ale ty máš milost hlásání slova Božího k prospěchu lidu. A proto z tohoto důvodu, aby se tito mohli věnovat rozjímání, chci, abys ty vykonával úřad fortnýře, almužníka a kuchaře, a když ostatní bratři budou jíst, ty budeš jíst před klášterní portnou, takže lidem přicházejícím do kláštera, dříve než zaklepají, ty posloužíš nějakým dobrým slovem Božím, a tak nebude třeba, aby k nim někdo jiný vycházel ven, vyjma tebe. Toto čin pro zásluhy svaté poslušnosti.« Bratr Masseo si stáhl kapuci, sklonil hlavu a pokorně přijal a vykonával svatou poslušnost tím, že dělal po několik dní fortníka, almužníka a kuchaře. Pro tuto věc druhové jako lidé od Boha osvětlení začali pocíťovat ve svém srdci veliké výčitky, když uvažovali o tom, že bratr Masseo je člověk veliké dokonalosti jako oni, nebo větší, a bylo na něho a ne na ně vloženo celé klášterní brímě. Jednomyslně se proto sebrali a šli prosit svatého Otce, aby laskavě rozdělil ty úřady mezi ně, protože jejich svědomí nemohlo vůbec snášet, aby bratr Masseo nesl tolik namáhání. Když to slyšel svatý František, uvěřil jejich radě, přisvědčil jejich vůli, a když zavolal bratra Massea, řekl mu: »Bratře Masseo, tvoji druhové se chtějí podílet na úřadech, které jsem ti dal; chci proto, aby se řečené úřady rozdělily.« Bratr Masseo mu praví s velikou pokorou a trpělivostí: »Otče, cokoli na mne vložíš, ať všechny nebo jejich část, všechno pokládám za učiněné od Boha.« Svatý František při pohledu na jejich lásku a na pokoru bratra Massea, udělal jim obdivuhodně krásné kázání o přesvaté pokoře a učil je, že čím větší dary a milosti nám Bůh dává, tím pokornější máme být, protože bez pokory není Bohu žádná ctnost příjemná. A když dokončil kázání, rozdělil úřady s velmi velikou láskou. Ke chvále Kristově. Amen.

13. kapitola

*Jak svatý František na cestě do Francie vyzvedl bratra Massea
dechnutím do vzduchu a hodil jím před sebe*

1841 Obdivuhodný služebník a následovník Krista, svatý pan František, poněvadž se chtěl dokonale ve všem připodobnit Kristu, a ten, jak praví evangelium, poslal své učedníky po dvou do všech měst a míst, kam chtěl přijít, shromáždil po příkladu Kristově dvanáct druhů a poslal je dva a dva do světa, aby kázali. Vzhledem k tomu, že jim chtěl dát příklad pravé poslušnosti, sám první začal chodit podle Kristova příkladu, který začal dříve plnit než učit. Ustanovil proto druhům jiné kraje světa, sám si vzal za druhu bratra Massea a vydal se na cestu do zemí francouzských. Když jednoho dne přišli velmi hladoví do jedné vsi, šli podle řehole a žebřili o chléb pro lásku Boží. Svatý František chodil jednou stranou a bratr Masseo jinou. Ale protože byl svatý František člověkem velmi opovrženým a malé postavy, kdo ho neznal, pokládal ho za nepatrného chudáčka, a tak František vyžebřal jen několik soust a kousků suchého chleba. Bratr Masseo však, protože byl hezký a velké postavy, dostal pěkné, velké kusy ve velkém množství a celé chleby. Když obešli po žebrotě, uchýlili se spolu za ves na jedno místo, aby pojedli. Byla tam pěkná studánka a vedle ní pěkný veliký kámen, na který oba položili almužny, jež vyžebřali. Když viděl svatý František, že toho chleba, který přinesl bratr Masseo, bylo více a krásnější kusy a větší než jeho, náramně se zaradoval a řekl: »Ó bratře Masseo, nejsme hodni tak velikého pokladu.« Když ta slova několikrát opakoval, bratr Masseo odpověděl: »Předrahý Otče, jak je možno mluvit o pokladu tam, kde je taková chudoba a takový nedostatek potřebných věcí? Není tu ubrus ani nůž, ani talíře ani misky, ani dům, ani stůl, ani sluha, ani služka.« Tu svatý František řekl: »A to je to, co pokládám za veliký poklad. Není tu žádný dům, připravený lidským přičiněním, ale co se nám tu uchystalo, je od Boží moudrosti, jak se zřejmě vidí na vyžebřaném chlebu, na tak krásném kamenném stole a na tak čisté studánce. Chci proto, abychom prosili Boha, aby nám dal milovat z celého srdce tak vznešený poklad svaté chudoby, který má Boha za služebníka.« Po těchto slovech, když se tělesně občerstvili a pomodlili se, vstali, aby se brali do Francie.

1842 Když přišli k jednomu kostelu, řekl svatý František svému druhu: »Vejděme do tohoto kostela a pomodleme se!« I jde svatý František za oltář a dá se do modlení; v té modlitbě dostal Božím navštívením tak nesmírnou

horlivost, která roznítla jeho duši takovým způsobem k lásce svaté chudoby, že se zdálo, jednak pro barvu obličeje, jednak pro opakující se otvírání úst, jako by chrлил plameny lásky. A když přišel tak roznícen ke svému druhu, řekl: »A, a, a, bratře Masseo, dej mi sám sebe.« A to řekl třikrát. Když to říkal po třetí, vyzvedl bratra Massea dechnutím do vzduchu a hodil jim před sebe na vzdálenost dlouhého kopí. Bratr Masseo byl tím nesmírně užaslý. Vypravoval potom svým druhům, že v té chvíli, kdy jej svatý František vyzvedl dechnutím a popohnal, pocítil takovou duchovní sladkost a účechu Ducha svatého, že nikdy v životě tak veliké nepocítil. Hned potom řekl svatý František: »Přemilý druhu, pojďme k svatému Petru a k svatému Pavlu a prosme je, aby nás naučili a nám pomáhali zacházet s nesmírným pokladem svaté chudoby. Je to poklad tak velice vzácný a tak božský, že nejsme hodni, abychom jej měli ve svých praobyčejných nádobách. Vždyť to je ta nebeská ctnost, pro kterou se šlape na všechny pozemské a pomíjející věci a která odklízí duši z cesty veškerou překážku, aby se mohla svobodně spojit s věčným Bohem. To je ta ctnost, která činí duši, prodlévající ještě na zemi, účastnou společenství s anděly; to je ta, která doprovázela Krista na kříž, s Kristem byla pohřbena, s Kristem vstala z mrtvých a s Kristem vstoupila na nebesa. Ta ještě v tomto životě umožňuje duším, které si ji zamilují, aby se snadno vznášely do nebe, neboť stráží je zbrani pravé pokory a lásky. A proto prosme přesvaté Kristovy apoštoly, kteří byli dokonalými milovníky této evangelní perly, aby nám tu milost vyprosili od našeho Pana Ježíše Krista, aby nám pro své svaté milosrdenství dal milost být pravými milovníky, činiteli a pokornými učedníky převzácné a převeliké láskyhodné andělské chudoby.« Za takových hovorů přišli do Říma a vešli do chrámu svatého Petra; svatý František se šel modlit do jednoho koutku v chrámě a bratr Masseo do jiného. A když svatý František s mnoha slzami a velkou zbožností dlouho setrval v modlitbě, zjevili se mu svatí apoštolové Petr a Pavel velmi jasně a řekli: »Protože si žádáš a přeješ zachovávat to, co Kristus a svatí apoštolové zachovávali, posílá nás náš Pán Ježíš Kristus k tobě, abychom ti zvěstovali, že je tvá modlitba vyslyšena. Bůh uděluje tobě a tvým následovníkům dokonale poklad přesvaté chudoby. A ještě ti z jeho pověření říkáme, že kdokoli bude podle tvého příkladu dokonale následovat tuto touhu, je jist blažeností věčného života. Ty a tvoji následovníci budete požehnáni od Boha.« A když pověděli tato slova, zmizeli a zanechali svatého Františka plného potěšení. Vstal od modlitby, vrátil se ke svému druhu a tázal se ho, zdali mu Bůh něco zjevil; on odpověděl, že ne. Svatý František mu tedy pověděl,

jak se mu zjevíli svatí apoštolové a co mu řekli. Plni radosti nad tím, umínili si navrátit se do údolí společského a nechali cesty do Francie. Ke chvále Kristově. Amen.

14. kapitola

Jak se Kristus zjevil svatému Františkovi a jeho druhům

1843 Když jednou na počátku řádu byl svatý František se svými druhy shromážděn na jednom místě, aby hovořili o Kristu, poručil v roznícení ducha jednomu z nich, aby ve jménu Božím otevřel svá ústa a mluvil o Bohu, co by mu Duch svatý vnukl. Když bratr plnicí rozkaz mluvil obdivuhodně o Bohu, káže mu svatý František mlčet a poručil jinému stejně. A když ten poslechl a mluvil o Bohu ku podivu důmyslně, káže mu svatý František, aby mlčel; a poručí třetímu, aby mluvil o Bohu. Ten počal podobně mluvit tak hluboce o tajných věcech Božích, že svatý František poznal, že tento jako druzí dva mluví skrze Ducha svatého. To se také potvrdilo určitým znamením. Neboť během tohoto mluvení zjevil se uprostřed nich Kristus požehnaný v podobě velmi krásného jinocha, všem požehnal a naplnil je takovou sladkostí, že se všichni octli u vytržení, leželi jako mrtví a nevěděli o tomto světě. Když pak se opět vzpamatovali, svatý František jim řekl: »Moji předrazí bratři, děkujte Bohu, který zjevil ústy prostých poklady Boží moudrosti; protože Bůh to je, kdo otvírá ústa němým a dává jazykům prostých mluvit s velmi velikou moudrostí.« Ke chvále Kristově. Amen.

15. kapitola

Kterak běželi Assisané k Panně Marii hasit oheň

1844 Když dlel svatý František v Assisi, často navštěvoval svatou Kláru a dával jí svatá naučení. A ona měla velikou touhu jíst jednou s ním a prosila ho o to často, a on ji nikdy nechtěl prokázat toto potěšení. Proto, když jeho druhové viděli touhu svaté Kláry, řekli svatému Františkovi: »Otče, zdá se nám, že tato přísnost není podle Boží lásky, nechtít vyslyšet sestru Kláru, pannu tak svatou a Bohem milovanou, ve věci tak nepatrné, jako jíst s tebou, a zvlášť když uvážíš, že na tvé kázání opustila bohatství a světskou nádheru. Opravdu, kdyby chtěla ještě větší projev přízně než

tento, musel bys ji své duchovní květině dopřát.« Tu svatý František odpověděl: »Zdá se vám, že jí mám vyhovět?« A jeho druhové: »Ano, Otče, je to věc spravedlivá, abys jí dopřál tohoto potěšení.« Svatý František tedy řekne: »Poněvadž se vám to zdá, zdá se to i mně. Ale aby se ji dostalo větší útěchy, chci, aby se to jídlo konalo u Panny Marie Andělské, poněvadž je už dlouho uzavřená u svatého Damiána, bude to pro ni radost znovu se trochu podívat do konventu Panny Marie, kde jí byly ustrženy vlasy a kde se stala nevěstou Ježíše Krista. Pojme tam spolu ve jménu Božím.« Když tedy přišel zvolený den, vyšla svatá Klára s jednou družkou z kláštera a v doprovodu druhů svatého Františka přišla k Panně Marii Andělské. Když pozdravila zbožně Pannu Marii před jejím oltářem, kde jí byly ustrženy vlasy a kde přijala závoj, odvedli ji, aby si prohlédla konvent až do té doby, kdy nastala hodina jídla. Během tohoto času nechal svatý František prostít na zemi, jak byl zvyklý. A v hodinu jídla zasedli společně svatý František a svatá Klára a jeden z druhů svatého Františka s družkou svaté Kláry; potom všichni ostatní druhové zaujali pokorně místo. Při prvním chodu jal se svatý František mluvit o Bohu s takovou lahodností a s takovým povznesením, tak obdivuhodně, že na ně sestoupila v hojnosti Boží milost a všichni upadli v Boží vytržení. A zatímco byli takto u vytržení s očima a rukama pozdvíženými k nebi, assistí a bettonští obyvatelé a ti z přilehlé krajiny viděli, že Panna Maria Andělská a celý klášter a les, který byl vedle kláštera, byly zcela v plamelech. A zdálo se jim, že tím ohněm bylo zachváčeno místo kostela i kláštera a i lesa. Proto Assisané tam přiběhli s velkým chvatem, aby hasili oheň, v pevném přesvědčení, že všechno hoří. Avšak když přiběhli ke klášteru a nic hořet neviděli, vnikli dovnitř a našli svatého Františka se svatou Klárou a se vši jejich družinou u vytržení v Boha, jak sedí kolem toho pokorného stolu. I pochopili s jistotou, že tamto byl božský oheň, a ne hmotný, kterým Bůh zázračně ukázal a představil oheň božské lásky, jímž hořely duše těch svatých bratří a oněch svatých řeholnic. I odešli se srdcem naplněným velikým potěšením. Potom, když se vzpamatovali za velmi drahnou chvíli, poněvadž se svatý František a svatá Klára spolu s ostatními cítili dobře posílení duchovním pokrmem, málo dbali pokrmu tělesného. A tak když skončilo to požehnané hodování, vrátila se svatá Klára v dobrém doprovodu k svatému Damiánu. Když to sestry viděly, měly velkou radost, protože se bály, aby ji svatý František neposlal řídit nějaký jiný klášter, jako již předtím poslal sestru Anežku, její svatou sestru, aby jako abatyše spravovala Monticellský klášter ve

Florencii. Svatý František dříve několikrát řekl svaté Kláře: »Chystej se, kdyby bylo třeba, abych tě někam poslal.« Ona jako dcera svaté poslušnosti odpověděla: »Otče, jsem vždycky přichystána jít, kamkoli mne pošlete.« Proto se sestry velmi zaradovaly, když ji měly u sebe, a svatá Klára zůstávala od té chvíle velmi potěšena.

Ke chvále Kristově. Amen.

16. kapitola

Jak svatý František váhal, co dělat, zda kázat, či se modlit

1845 Pokorný služebník Boží, svatý František, nedlouho po svém obrácení, když již shromáždil a přijal do řádu mnoho druhů, počal velmi přemýšlet a být na rozpacích, co by měl dělat: zabývat se modlitbou, nebo někdy také kázáním. Velice toužil poznat v té věci Boží vůli. Protože mu svatá pokora, která v něm byla, nedovolovala spoléhat se na sebe nebo na své modlitby, umínil si hledat Boží vůli modlitbami jiných. Zavolal tedy bratra Massea a řekl: »Jdi k sestře Kláře a řekni jí mým jménem, aby s některou ze svých nejduchovnějších družek zbožně prosila Boha, aby mi ukázal, co je lepší: Buď abych se věnoval kázání, nebo pouze modlitbě. Potom jdi k bratru Silvestrovi a řekni mu totéž.« To byl ve světě ten pan Silvestr, který spatřil vycházet z Františkových úst kříž vysoký až do nebe a široký až do končin světa. Tento bratr Silvestr byl takové svatosti, že oč Boha žádal, toho dosahoval a býval vyslyšen a častokrát rozmlouval s Bohem. Proto měl svatý František k němu velikou důvěru. Bratr Masseo šel a vyřídil podle rozkazu svatého Františka poselství nejprve svaté Kláře a potom bratru Silvestrovi. Ten, jakmile poselství dostal, hned se jal modlit, a při modlitbě dostal Boží odpověď. Vrátil se pak k bratru Masseovi a řekl: »Toto praví Bůh, abys řekl bratru Františkovi: Bůh nepovolal do tohoto stavu jen jeho samého, nýbrž aby přinášel užitek duším a mnozí aby byli skrze něho spaseni.« Když přijal tuto odpověď, vrátil se bratr Masseo k svaté Kláře, aby zvěděl, co ona si od Boha vyprosila. Také ona odpověděla, že ona i její družky dostaly od Boha tutéž odpověď jako bratr Silvestr. S tím se bratr Masseo navrátil k svatému Františkovi. Ten ho přijal s velmi velikou láskou, umyl mu nohy a přichystal oběd. Po jídle zavolá svatý František bratra Massea do lesa, tam před ním poklekne, stáhne si kapuci, složí lokty křížem a táže se ho: »Co poroučí můj Pán Ježíš Kristus?« Bratr Masseo odvětil, že bratru Silvestrovi

a sestře Kláře Kristus odpověděl a zjevil, že jeho vůlí je, aby šel do světa kázat, protože ho nevyvolil pro něho samého, ale také pro spásu jiných. Když tedy svatý František uslyšel tuto odpověď a poznal skrze ni vůli Kristovu, vstal a s převelikou horlivostí řekl: »Pojďme ve jménu Božím.« I vezme si za druhy bratra Massea a bratra Angela, lidi svaté.

1846 A vydali se s prudkostí ducha na cestu a nehleděli přitom, kterou stezkou či cestou jdou, až přišli do městečka jménem Carmano. Svatý František začal kázat, dříve však přikázal vlaštovkám, které švitořily, aby zachovávaly mlčení, až by dokončil kázání; když ho vlaštovky poslechly, kázal tam s takovým zanícením, že všichni muži a ženy toho městečka chtěli jít pro zbožné dojetí za ním a opustit městečko. Svatý František to však nedopustil a řekl jim: »Nespěchejte a neodcházejte odsud a já rozhodnu, co máte dělat pro spásu duše.« Tehdy ho napadla myšlenka zříditi třetí řád pro obecnou spásu všech. A tak, když je nechal velmi potěšené a dobře rozpoložené k pokání, odešel odtamtud a přišel mezi Gramano a Bevagno. Když se tak ubíral dál s tím zanícením, pozdvihl oči a spatřil několik stromů u cesty, na kterých bylo nesmírné množství ptactva. Svatý František se tomu divil a řekl druhům: »Počkejte na mne zde na cestě a já půjdu kázat svým bratrům ptákům.« Vešel do pole a začal kázat ptákům, kteří byli na zemi; a hned k němu slétli ti, kteří byli na stromech, a žádný z toho množství se ani nepohnul, dokud svatý František nedomluvil. Ani potom ještě neodlétávali, dokud jim nedal své požehnání. Jak potom vypravoval bratr Masseo bratru Jakubovi z Massy, chodil svatý František mezi nimi, dotýkal se jich sukní, ale žádný se pro to nehýbal. Obsah kázání svatého Františka byl tento: »Moji bratři ptáčkové, jste velmi zavázáni Bohu, svému Stvořiteli, a máte ho vždycky a na každém místě chválit, vždyť vám dal dvojnásobný a trojnásobný šat; dal vám potom také volnost létat kamkoliv a také váš rod zachoval v arše Noemově, aby váš druh na světě nevyhynul. Jste mu také zavázáni za živel vzduchu, který vám určil. Mimo tohle vy nesejete ani nežnete a Bůh vás krmí a dává vám řeky a studánky, abyste z nich pili. Dává vám hory a za útulek údolí a vysoké stromy, abyste si stavěli hnízda. Ačkoliv neumíte ani tkát, ani šít, šatí Bůh vás i vaše děti. Velice vás tedy Stvořitel miluje, když vám prokazuje tolik dobrodiní. A proto, moji bratři, varujte se hříchu nevďěčnosti a vždycky se snažte chválit Boha.« A když jim svatý František říkal tato slova, všichni ti ptáci počali otvírat zobáčky, natahovat hrdélka, rozevírat křídla a uctivě sklánět hlavy až na zem; chováním a zpěvem ukazovali, že jim slova svatého Otce působila velmi ve-

likou slast. Svatý František se veselil a radoval s nimi, velmi se divil takovému množství ptáků, jejich kráse, rozmanitosti, jejich pozornosti a krotkosti; proto s nimi zbožně chválil Stvořitele. Když svatý František konečně dokonal kázání, učinil nad nimi znamení kříže a dovolil jim odletět. Potom se všichni ti ptáci zástupem s podivuhodnými zpěvy zdvihli do povětří a podle kříže, který nad nimi svatý František udělal, rozdělili se na čtyři části: jedna část letěla na východ, druhá na západ, třetí na jih a čtvrtá na sever. Každý zástup letěl za obdivuhodně krásného zpěvu a tím naznačoval, že jako svatý František, praporečník Kristova kříže, jim kázal a nad nimi udělal znamení kříže, podle něhož se za zpěvu rozletovali na čtyři strany světa, tak kázání Kristova kříže, obnovené svatým Františkem, mělo být jím a jeho bratry nesené do celého světa. Ti bratři, nemající na tomto světě nic vlastního jako ti ptáci, svěřovali svůj život pouze Boží prozřetelnosti. Ke chvále Kristově. Amen.

17. kapitola

*O jednom jinochovi, který omdlel,
když viděl svatého Františka rozmlouvat s Kristem*

1847 Jeden velmi čistý a neviný jinoch byl přijat do řádu ještě za života svatého Františka. Byl jednou v jednom malém klášteře, kde bratři z nutnosti spali po dvou na lůžku. Do toho řečeného klášteře přišel svatý František a večer po kompletáři šel spát, aby mohl, jak byl zvyklý, vstát v noci k modlitbě, když ostatní bratři spali. Zmíněný jinoch si v srdci umínil bedlivě pozorovat cesty svatého Františka, aby poznal jeho svatost a zvlášť aby zvěděl, co dělá v noci, když vstane. Aby ho spánek neošálil, ulehл tento jinoch po boku svatého Františka a svázal svůj provaz s provazem svatého Františka, aby ucítil, když by vstával. Svatý František si toho vůbec nevšiml. V noci však v prvním spaní, když všichni bratři spali, svatý František vstane a shledá svůj provaz takto přivázaný; i rozváže jej tak polehounku, že se jinoch neprobudil. Svatý František šel sám do lesa, který byl u klášteře, vešel do jedné budky, která tam byla, a jal se modlit. Po nějaké chvíli se jinoch vzbudil a když shledal, že je provaz odvázaný a že svatý František odešel, vstal z lože a šel ho hledat. Když našel otevřené dveře, kterými se chodilo do lesa, pomyslel si, že šel svatý František tam a vešel do lesa. A když přišel k místu, kde se svatý František modlil, zaslechl veliký hovor. Přiblížil se více, aby rozuměl tomu,

co slyšel, a spatřil podivné světlo, které obklopovalo svatého Františka, a v něm spatřil Krista, Pannu Marii, svatého Jana Křtitele a Evangelistu a velmi veliké množství andělů, kteří rozmlouvali se svatým Františkem. Když to jinoch viděl a slyšel, padl na zem jako mrtvý. Když pak se dokonalo tajemství toho svatého zjevení a svatý František se vracel do kláštera, nohama našel řečeného jinocha ležet na cestě jako mrtvého. I vzal ho s útrpností do náruče a odnesl ho zpátky na lože, jako činí dobrý pastýř své ovečce. Když se potom od něho dověděl, že viděl řečené vidění, přikázal mu, aby o tom nikomu nepovídal, dokud by on žil. Jinoch potom rostl ve veliké Boží milosti a ve zbožné oddanosti svatému Františkovi a byl z něho v řádu zdárný člověk. Teprve po smrti svatého Františka vyjevil bratřím řečené vidění. Ke chvále Kristově. Amen.

18. kapitola

Jak svatý František konal kapitolu v Assisi

1848 Věrný služebník Kristův, svatý František, slavil jednou generální kapitolu u Panny Marie Andělské. Na tu kapitolu se shromáždilo dobrých 5.000 bratří. Přišel tam svatý Dominik, hlava a zakladatel řádu bratří Kazatelů, který šel tenkrát z Burgundie do Říma. Když slyšel, že svatý František koná na rovině u Panny Marie Andělské kapitulní shromáždění, šel tam se sedmi bratřimi svého řádu, aby ho uviděl. Na řečené kapitule byl také jeden kardinál, veliký ctitel svatého Františka, kterému svatý František prorokoval, že bude papežem, a tak se i stalo. Ten kardinál schválně přišel z Perugie, kde byl papežský dvůr, do Assisi. Každý den se přicházel na svatého Františka a jeho bratry podívat, někdy zpíval mši, někdy udělal bratřím promluvu při kapitule a mival řečený kardinál převelike potěšení a radost, kdykoli přišel navštívit ten svatý sbor. Viděl na té rovině kolem Panny Marie sedět bratry ve skupinách, tu po 50, tu po 100, jinde 200 a jinde 300 pohromadě. Všichni byli zaměstnáni jen rozmlouváním o Bohu, modlitbou, pláčem, skutky lásky a byli tak tiší a počínali si tak mírně, že tam nebyl slyšet žádný hluk. Divil se tak velikému a spořádanému množství a se slzami a s velikým dojetím říkal: »Toto je opravdu tábor a vojsko Božích rytířů.« V takovém množství nebylo nikoho slyšet, aby vyprávěl frašky či báchorky, ale kdekoliv se shromáždil zástup bratří, buď se modlili, nebo recitovali hodinky, nebo

oplakávali hříchy své a svých dobrodinců, anebo rozmlouvali o spáse své duše. V tom táboře byly přístřešky z lísek a rohoží, rozdělené po zástupech, podle bratří z rozličných krajín. Proto se ta kapitula nazývala lísková nebo rohožková. Za lože jim byla holá země a některý měl trochu slámy; polštářem byl buď kámen nebo kus dřeva; proto, kdokoliv je slyšel nebo viděl, měl k nim takovou zbožnou úctu a taková pověst se šířila o jejich svatosti, že tam přicházelo od papežského dvora, který byl tenkrát v Perugii, a z jiných míst údolí spoletského mnoho hrabat, baronů a rytířů a jiných urozených lidí, mnoho obecného lidu a kardinálů, biskupů a opatů s jinými kleriky, aby viděli tak svatě, veliké, pokorné shromáždění, jaké svět ještě nikdy neviděl a tolik svatých lidí neměl pohromadě. Přicházeli zvláště, aby spatřili hlavu a Otce toho celého svatého lidu, který uloupil světu tak krásnou kořist a shromáždil tak krásný a zbožný sbor k následování šlépějí pravého pastýře, Ježíše Krista. Když tedy byla shromážděna celá generální kapitula, svatý František, generální představený a Otec všech, předkládá jim v roznicení ducha Boží slovo a káže jim velikým hlasem to, co mu dával promlouvat Duch svatý. Předmětem kázání byla tato slova: »Moji synové, slíbili jsme veliké věci, ale mnohem větší jsou Bohem zaslíbeny nám; jestliže budeme zachovávat ty, které jsme slíbili, bezpečně můžeme očekávat ty, které jsou nám zaslíbeny. Světská rozkoš je krátká, ale trápení, které potom následuje, je ustavičné; malé je utrpení tohoto života, ale sláva druhého života je nekonečná.« Když kázal velice zbožně na tato slova, povzbuzoval a nabádal všechny bratry k poslušnosti a úctě vůči svaté matce církvi a k lásce bratrské. Nabádal, aby se modlili za celý Boží lid, aby měli ve světských protivenstvích trpělivost a v prospěšných věcech umírněnost, aby zachovávali čistotu a andělskou neporušenost, aby měli pokoj a svornost s Bohem, s lidmi a s vlastním svědomím, aby milovali a zachovávali převzatou chudobu. Tehdy jim řekl: »Pro zásluhu svatě poslušnosti vám všem, kteří jste zde shromážděni, přikazuji, aby nikdo z vás se nestaral ani nepečoval o žádnou věc k jídlu nebo pití, nebo o věci potřebné tělu, ale zabývejte se jenom modlitbou a chválou Boha. Všecku péči o své tělo zůstavte jemu, neboť On o vás obzvláště pečuje.« Všichni přijali tento rozkaz s radostným srdcem a veselou tváří, a když svatý František řeč dokončil, všichni se začali modlit. Proto se svatý Dominik, který tomu všemu byl přítomen, velice divil rozkazu svatého Františka a pokládal jej za neuvážený, neboť si nemohl pomyslit, jak by mohlo takové množství žít bez péče a starosti o věci potřebné tělu. Ale vrchní pastýř, Kristus

požehnaný, chtěl ukázat, jak o své ovečky pečuje a jak obzvláště miluje své chudé, vnikl ihned lidem z Perugia, ze Spoleta, z Foligna a z Assisi a ze všech ostatních okolních míst, aby donesli tomu svatému shromáždění jídlo a pití. A hle, hned přicházejí z řečených míst lidé s osly, koni, vozy, naloženými chlebem, vínem, plásty medu a sýrem a jinými dobrými věcmi k jídlu, jak chudí Ježíše Krista potřebovali. Mimo to přinášeli ubrusy, džbánky a číše a jiné nádoby, které bylo zapotřebí takovému množství. Za šťastného se pokládal, kdo mohl přinést víc věcí nebo více posloužit, dokonce i rytíři a baroni a jiní urození lidé posluhovali jim s velikou pokorou a zbožností. Když viděl svatý Dominik, a když opravdu poznával, že se na nich osvědčovala Boží prozřetelnost, pokorně uznal svou chybu, že soudil křivě o svatém Františkovi, jako by byl přikázal věc nerozvádnou. Poklekl před ním, pokorně vyznal svou vinu a dodal: »Bůh má opravdu obzvláštní péči o tyto svaté chudé a já jsem to nevěděl; od této chvíle slibuji zachovávat evangelní chudobu a jménem Božím zlořečím všem bratřím mého řádu, kteří v řečeném řádu budou chtít mít něco svého.« Svatý Dominik byl tedy velmi poučen vírou přesvatého Františka, poslušností, chudobou, tak velikým a spořádaným sborem a Boží prozřetelností a náramnou hojností všeho dobrého. Na téže kapitule bylo svatému Františku řečeno, že mnozí bratři nosí na holém těle pancířky a železné kruhy a že proto mnozí jsou nemocní, někteří umírají a že je to překážkou v modlitbě. Proto svatý František poručil jako rozumný Otec pro svatou poslušnost, aby kdokoliv má pancířek nebo železný kruh, aby jej svlékl a položil před něho. A stalo se. Napočítalo se dobrých 500 železných pancířků a mnohem více kruhů kolem pasu a ostatních částí těla, takže jich byla velká hromada. Svatý František poručil, aby to tam všechno nechali. Když kapitula skončila, svatý František je ještě všechny v dobrém utvrdil a učil, kterak by měli bez hříchu vyváznout z tohoto zlého světa, a pak je poslal s požehnaním Božím a svým do jejich provincií plné potěšení a duchovní radosti. Ke chvále Kristově. Amen.

19. kapitola

Jak se Kristus zjevil svatému Františkovi, když trpěl očním neduhem

1849 Když se jednou svatý František těžce rozstonal oční chorobou, napsal mu pan kardinál Hugolin, ochránce řádu, ze soucitu, který s ním měl, aby přišel k němu do Rieti, kde byli výborní oční lékaři. Když tedy svatý

František dostal kardinálovo psaní, šel nejdříve k svatému Damiánu, kde byla svatá Klára, zbožná nevěsta Kristova, aby ji nějak potěšil, a potom že půjde ke kardinálovi. Když tam svatý František byl, zhoršila se mu následující noci oční choroba tak, že vůbec neviděl. Nemohl odejít, a tak mu svatá Klára zřídila přístřešek z rákosy, ve kterém by si lépe odpočinul. Ale svatý František si nemohl vůbec odpočinout ani ve dne ani v noci, jednak pro bolest nemoci, jednak pro množství myší, které ho velice obtěžovaly. Delší čas snášel to trápení a soužení, a pak už si myslel a uznával, že to je jakási Boží metla za jeho hříchy. I začal děkovat Bohu celým srdcem a ústy a volal velikým hlasem: »Můj Pane, zasloužím si toto a mnohem horší věci. Můj Pane, Ježíši Kriste, jenž jsi nám hříšníkům a nehodným prokázal milosrdenství i v různých tělesných trestech a souzeních, uděl mně, své oveče, milost a sílu, abych se pro žádnou nemoc a ani soužení neuchýlil od tebe!« A po této modlitbě ozval se mu hlas z nebe, který řekl: »Františku, odpověz mi: Kdyby byla celá země zlatem a všechna hory, pahorky a skály kdyby byly drahým kamením, a kdyby všechna moře a řeky a studánky byly balzámem, a kdybys ty našel jiný poklad, vznešenější než tyto věci o tolik, oč zlato je vznešenější než země a balzám než voda a drahé kamení než hory a skály, a kdyby ti byl dán ten vznešenější poklad za tuto nemoc, neměl bys být proto velice spokojen a velice radostný?« Svatý František odvětil: »Pane, nezasloužím si tak vzácný poklad.« A hlas Boží mu praví: »Raduj se, Františku, neboť tím pokladem je poklad věčného života, který ti schovávám a již od této chvíle ti jej dávám. Tato nemoc a toto protivenství jsou závdavkem toho blaženého pokladu.« Tehdy svatý František zavolal svého druhu a ve velké radosti pro to slavné zaslíbení řekl: »Pojďme ke kardinálovi.« Potěšil nejprve svatými slovy svatou Kláru, pokorně se s ní rozloučil a vydal se na cestu do Rieti.

1850 Když již tam byl blízko, vyšlo mu naproti takové množství lidu, že kvůli tomu nechtěl vejít do města, ale vešel do jednoho kostela blízko města, asi 2 míle od něho. Když pak měšťané zjistili, že je v řečeném kostele, v zástupech se běhali na něho podívat, takže zpustošili vinici toho kostela a otrhali všechny hrozny. Tamní kněz se pro to velmi rmoutil ve svém srdci a litoval toho, že přijal svatého Františka do svého kostela. Bůh pak zjevil knězovo smýšlení svatému Františkovi, ten si ho dal zavolat a řekl mu: »Předrahý otče, kolik sudů vína ti dává tato vinice ročně, když rodí nejlépe?« Odvětil, že 12 sudů. Svatý František řekne: »Otče, prosím tě, snes trpělivě po několik dní mé pobývání tady. Nalézám tu veliký odpočinek. Nech každého trhat hrozny

na své vinici pro lásku Boží a mne chudičkého a já ti slibuji jménem svého Pána Ježíše Krista, že ti letos vydá 20 sudů.« Svatému Františkovi velice záleželo na tom, aby tam zůstal, protože viděl velký užitek duší, který se dál na lidech tam přicházejících. Mnozí z nich odcházeli v opojení Boží láskou a opouštěli svět. Kněz se spolehl na slib svatého Františka a ponechal vinici svobodně těm, kteří k němu přicházeli. Podivuhodná věc! Vinice byla úplně zpustošena a obrána, takže tam zbylo sotva několik malých hroznů. Přišel čas vinobraní. Kněz otrhá ty zbylé malé hrozny, vloží je do lisu a lisuje a podle slibu svatého Františka sklídl 20 sudů nejlepšího vína. Tím zázrakem se zřejmě dalo na srozuměnou, že jako pro zásluhy svatého Františka vydala hojnost vína vinice zbavená hroznů, tak křesťanský lid pro hřích ve ctnostech jalový, často přinášívá hojný a dobrý užitek opravdového pokání pro zásluhu a nauku svatého Františka. Ke chvále Kristově. Amen.

20. kapitola

O novicovi, který byl pokoušen, aby vystoupil z řehole

1851 Jeden jinoch, velmi urozený a na pohodlí zvyklý, vstoupil do řádu svatého Františka, ale po několika dnech, ďábelsky ponoukán, počal mít roucho, které nosil, v takové ošklivosti, že se mu zdálo, jako by nosil nejhorší pytlavinu. Protivily se mu rukávy, ošklivila se mu kapuce, a tyto věci pro délku a drsnost zdály se mu být nesnesitelným břemenem. A když v něm vzrostla nechuť k řeholi, rozhodl se nakonec, že nechá hábitu a vrátí se do světa. Podle naučení svého novicmistra zvykl si už, že po každé, když šel mimo klášterní oltář, na kterém se chovalo tělo Kristovo, poklekl s velkou úctou, stáhl si kapuci a se zkříženými rukama se poklonil. Stalo se, že oné noci, kdy chtěl odejít, musel jít kolem klášterního oltáře. Když šel kolem, poklekl před ním podle svého zvyku a učinil poklonu. Vtom byl vytržen v duchu a Bůh mu ukázal obdivuhodné vidění: ubíralo se před ním jako nekonečné množství svatých na způsob procesí dva a dva, všichni oděni v překrásných a vzácných rouchách; jejich tvář a ruce se skvěly jako slunce a kráčeli se zpěvy a andělskou hudbou. Mezi těmi svatými dva byli oblečení a ozdobeni vznešeněji než všichni ostatní a byli obklopeni takovou jasností, že naplňovali nesmírným úžasem každého, kdo na ně hleděl; a téměř na konci toho procesí viděl kohosi ozdobeného takovou slávou, více ctěného než druzí. Když řečený

jinoch viděl toto vidění, divil se, nevěděl, co by to procesí znamenalo, neosměloval se otázat a byl sladkostí všechen ustrnulý. Když celé to procesí minulo, přece jen se ten jinoch osmělil, běží za posledními a s velkým strachem se jich táže: »Ó předraží, řekněte mi, prosím vás, laskavě, kdo jsou to ti tak podivní v tomto ctihodném procesí.« Oni odpověděli: »Věz, synu, že my všichni jsme Menší bratři, přicházející z rajske slávy.« A jinoch se táže: »Kdo jsou ti dva, kteří se skvějí víc než ostatní?« Oni odpověděli: »To je svatý František a svatý Antonín. A ten poslední, kterého jsi viděl tak uctivaného, to je jeden svatý bratr, který umřel nedávno. Protože statečně odpíral pokušením a vytrval až do konce, vedeme ho nyní s triumfem do slávy ráje. Toto roucho z takových krásných látek dal nám Bůh místo drsných hábitů, které jsme trpělivě nosili v řeholi, a slavnou zář, kterou jsi na nás viděl, dal nám Bůh za pokornou kajicnost, za svatou chudobu, za poslušnost a čistotu, kterou jsme zachovali až do konce. Proto, synu, nebuď ti zatěžko nosit tak výnosný pytel řehole. Jestliže v pytlčině svatého Františka budeš z lásky ke Kristu pohrdat světem, mrtvit tělo a statečně odpírat ďáblu, budeš mít spolu s námi podobné roucho a zář slávy.«

Po těch slovech přišel jinoch zase k sobě, vyznal před kvardiánem a bratry svou vinu, a od té chvíle toužil po drsnosti pokání a oděvu a dokonal svůj život v řádu ve veliké svatosti.

Ke chvále Kristově. Amen.

21. kapitola

Jak svatý František vysvobodil město Gubbio od dravého vlka

1852 V té době, kdy svatý František dlel ve městě Gubbii, objevil se v gubbijském kraji převeliký, hrozný a divoký vlk, který požíral nejen zvířata, ale i lidi, takže všichni měšťané se ho obávali, neboť často se přibližoval k městu. Když vycházeli z města, všichni chodili ozbrojeni, jako by šli do boje; a přesto přese všechno nedovedli se mu ubránit, když se s ním setkali samotni. Ze strachu z toho vlka došlo až k tomu, že se nikdo neosměloval vyjít z města. Proto svatý František ze soucitu s lidmi toho města rozhodl se vyjít ven na onoho vlka, ač ho měšťané vši mocí od toho odrazovali. Když se poznamenal znamením svatého kříže, vyšel se svými druhy ven z města. Všechnu svou důvěru vkládal do Boha. Když se druzí báli jít dále, ubírá se svatý František k tomu místu, kde vlk byl.

A hle, před očima mnoha měšťanů, kteří přišli, aby užívali tento div, vyjde řečený vlk proti svatému Františkovi s otevřenou tlamou. Když se k němu přibližoval, učinil svatý František nad ním znamení kříže, zavolal ho k sobě a říkal: »Pojď sem, bratře vlku. Jménem Kristovým ti poroučím, abys nečinil zlé ani mně, ani nikomu jinému.« Podivná věc: jakmile svatý František učinil kříž, hrozný vlk zavřel tlamu a přestal běžet. Na daný rozkaz přišel krotce jako beránek a ulehł si svatému Františku k nohám. Tu k němu svatý František promlouvá: »Bratře vlku, ty děláš mnoho škod v těchto končinách a dopustil ses převelikých zločinů, když jsi hubil a zabíjel Boží tvory bez Božího dovození; zabíjel jsi a požíral nejen zvířata, ale opovázil ses zabíjet a hubit lidi, učiněné k Božímu obrazu. Pro toto jsi hoden šibenice jako nejhorší zloděj a vrah. Všichni lidé proti tobě křičí a reptají a celé toto město je ti nepřátelské. Ale já chci, bratře vlku, učinit pokoj mezi tebou a jimi. Ty jim nebudeš ubližovat a oni ti odpustí všechnu minulou křivdu a ani lidé, ani psi tě už nebudou pronásledovat.« Po těchto slovech vlk posunky těla, ocasu a uší a ukláněním hlavy ukazoval, že přijímá, co svatý František říká, a že to chce zachovávat. Svatý František řekl: »Když tedy se ti, bratře vlku, líbí uzavřít a dodržovat tento pokoj, slibuji ti, že se postarám, aby ti od lidí tohoto města byla trvale, co živ budeš, dávana výživa, takže už nebudeš mít hlad, neboť vím dobře, že všechno to zlé jsi udělal z hladu. Protože ti vymohu tuto milost, chci, bratře vlku, abys mi slíbil, že nikdy nebudeš škodit žádnému člověku ani žádnému zvířeti. Slibuješ mi to?« A vlk ukláněním hlavy dal zřejmé znamení, že slibuje. Svatý František praví: »Bratře vlku, chci, abys mi dal ujištění o tomto slibu, abych v něj mohl důvěřovat.« A když svatý František vztáhl ruku, aby přijal to ujištění, zvedl vlk přední nohu a krotce ji vložil do jeho ruky na znamení jistoty. Tu tedy svatý František řekl: »Bratře vlku, poroučím ti ve jménu Ježíše Krista, abys šel beze strachu se mnou potvrdit tento pokoj ve jménu Božím.« A vlk jde poslušně s ním jako tichý beránek k velikému údivu měšťanů tomu přihlízejících. A ihned se tato novina rozhlásila po celém městě, a tak se hrnuli všichni lidé, malí i velcí, muži i ženy, staří i mladí na náměstí, aby viděli vlka se svatým Františkem. A když se tam shromáždil všechnen lid, svatý František povstal a kázal jim mimo jiné věci o tom, že pro hříchy dopouští Bůh takové morové rány a že mnohem nebezpečnější je pekelný plamen, který bude zavrženým trvat věčně, nežli je zuřivost vlka, který může zabít jen tělo; jak velice je třeba se bát pekelného jícnu, když takové množství lidí naplňuje zdešením jícen jednoho

malého zvířete? Navraťte se tedy, nejmilejší, k Bohu a činite náležité pokání za své hříchy, a Bůh vás v čase přítomném vysvobodí od vlka a v budoucím od věčného ohně. Když skončil kázání, svatý František řekl: »Slyšte, moji bratři, bratr vlk, který je zde před vámi, slíbil a mne ujistil, že s vámi uzavírá pokoj a že vám nikdy v ničem nebude ubližovat, jestliže vy mu slíbíte, že mu budete dávat potřebnou výživu; a já se za něho zaručuji, že bude věrně zachovávat smlouvu o pokoji.« Tu všichni jedním hlasem slíbili, že ho budou trvale živit. Svatý František přede vším lidem řekl vlkovi: »A ty, bratře vlku, slibuješ zachovávat smlouvu o pokoji, že neublížíš ani zvířatům, ani lidem, ani žádnému stvoření?« A vlk poklekl a ukláněje hlavu, ukazoval krotkými posunky těla, ocasu a uší, jak jen je možno, že jim chce zachovávat veškerou smlouvu. Svatý František dí: »Chci, bratře vlku, abys mi dal tady ujištění tohoto slibu tak jako před branou, že mne neoklameš v mém ručení za tebe.« Tu vlk zvedl pravou nohu a vložil ji do ruky svatého Františka. Pro tuto věc i pro ostatní výše řečené, z úcty k světcům a z údivu nad novotou a pro pokoj s vlkem bylo takové divení a veselí ve všem lidu, že všichni pozdvihli hlasy k nebi, chválili Boha a dobrořečili mu za to, že jim poslal svatého Františka, který je pro své zásluhy vysvobodil od ukrutné šelmy. A potom řečený vlk žil po dvě léta v Gubbio, chodil krotce po domech ode dveří ke dveřím, nikomu nečinil zlé, a ani jemu nikdo nic zlého nečinil. Lidé ho ochotně živili, a tak chodil po městě a nikdy žádný pes na něj nezaštěkal. Nakonec po dvou letech bratr vlk starobou zemřel a měšťané toho velmi litovali, neboť když ho viděli chodit tak krotce po městě, rozpomínali se lépe na ctnost a svatost svatého Františka. Ke chvále Kristově. Amen.

22. kapitola

*Jak jeden jinoch daroval svatému Františkovi hrdličky,
které nikdy z kláštera neodlétaly, dokud od něho nedostaly dovolení*

1853 Jeden jinoch chytil hrdličky a nesl je na prodej. I setkal se se svatým Františkem, který vždycky mívál obzvláštní přichylnost ke krotkým zvířatům; ten pohlížel lítostnými očima na ty hrdličky a řekl tomu jinochovi: »Ó dobrý jinochu, prosím tě, daruj mi ty hrdličky, aby tak krotcí a nevinní ptáci, kteří v Písmu svatém se připodobňují k věrným, čistým a pokorným duším, nepřišli do rukou ukrutným lidem, kteří by je zabili.« Ten jinoch z Božího vnuknutí je ihned všechny věnoval svatému Františkovi, který je

bral do klína a počal k nim lahodně mluvit: »Ó moje sestřičky, prosté, nevinné a čisté hrdličky, pročpak se necháváte chytit? Nuže, chci vás zachránit před smrtí, udělám vám hnízda, abyste přinášely užitek a množily se podle přikázání Boha, vašeho Stvořitele.« I šel svatý František a všem udělal hnízda. Ony jich užívaly, začaly snášet vajíčka a vyvádět před očima bratři mláďata; tak krotce si vedly a stýkaly se se svatým Františkem a s ostatními, jako by byly slepicemi od nich krmenými, a nikdy neodlétaly, dokud jim svatý František svým požehnáním nedal dovolení, aby odletěly. A tomu jinochovi řekl: »Ty budeš ještě bratrem v tomto řádu a budeš sloužit Bohu.« A tak se stalo; řečený jinoch vstoupil k bratřím a byl živ v řádu s velikou svatostí. Ke chvále Kristově. Amen.

23. kapitola

*Jak svatý František viděl celý klášter obklopený ďábly,
ale pouze jeden vešel dovnitř*

1854 Když byl jednou svatý František na modlitbách v Porciunkulském klášteře, spatřil z Božího zjevení celý klášter obklopený a obležený ďábly, jako nějakým velikým vojskem. Avšak nikdo z nich nemohl vejít dovnitř do kláštera, poněvadž tamější bratři byli takové svatosti, že ti ďáblové neměli do koho vejít. Ale přece, když to tak trvalo, jeden z těch bratři se rozhněval s jiným a myslil ve svém srdci, jak by ho obžaloval a jak by se mu pomstil. Když setrval v té zlé myšlence, vešel ďábel, poněvadž měl vchod otevřený, do kláštera a usedl tomu bratru na šíji. Když viděl starostlivý pastýř, vždycky bdící nad svým stádem, že vlk vešel, aby sežral jeho ovečku, ihned dal zavolat k sobě toho bratra a poručil mu, aby bez meškání vyjevil jed nenávisti, kterou pojal proti bližnímu a kvůli níž byl v rukou nepřítele. Postrašen tím, když viděl, že svatý Otec ho proniká, vyjevil ten bratr všechnen jed a všechno záští, vyznal svou vinu a pokorně žádal za ni pokání s milosrdenstvím. Když se to stalo a on obdržel rozhrěšení od hříchu i pokání, ihned před očima svatého Františka ďábel odešel a bratr, vysvobozen dobrotou dobrého pastýře z rukou ukrutné šelmy, děkoval Bohu. Vrátil se pak napraven a poučen ke stádcí svatého pastýře a žil ve veliké svatosti. Ke chvále Krista požehnaného. Amen.

24. kapitola

Jak svatý František šel obrátit babylonského sultána

1855 Svatý František v horlivosti o víru Kristovu a z touhy po mučednictví odebral se jednou s dvanácti svými přesvatými druhy za moře, aby šli rovnou k babylonskému sultánu. Když přišli do nějaké saracénské krajiny, kde přechody hlídali jistí lidé tak ukrutní, že žádný křesťan, který se tamtudy ubíral, nevyvázl živý, zalíbilo se Bohu, že nebyli zabiti, nýbrž byli zajati, zbiti a svázáni a vedeni před sultána. Když byli před ním, kázal svatý František z naučení Ducha svatého tak zbožně o víře Kristově, že byl i hotov vejít pro ni do ohně. Proto sultán počal mít k němu velikou úctu pro pevnost jeho víry a pro pohrdání světem, které na něm viděl, neboť František nechtěl od něho přijmout žádný dar pro svou chudobu, a sultán na něm viděl zanícenou touhu po mučednictví. Od toho dne rád mu sultán naslouchal a žádal ho, aby se k němu často vracel. Jemu i jeho druhům dovolil kázat, kdekoli by se jim zalíbilo. Dal jim jisté znamení, aby jim pro ně nikdo nesměl ublížit. Když tedy svatý František dostal toto dovolení, poslal ty své vyvolené druhy po dvou do různých saracénských krajů, aby kázali víru Kristovu. Sám s jedním z nich na cestě, kterou si zvolil, obrátil jednu velikou hřišnici, která nejen litovala svých hříchů, nýbrž také se dokonale obrátila na víru Kristovu a dospěla takové svatosti, že se skrze ni spasilo v těch končinách mnoho duší. Ale nakonec, když svatý František viděl, že v těch krajích nemůže dosáhnout většího užitku, z Božího vnuknutí si umínil, že se se všemi svými druhy navrátí mezi věřící. A shromáždil je všechny, vrátil se k sultánovi a rozloučil se s ním. Sultán mu tedy řekl: »Františku, rád bych se obrátil na víru Kristovu, ale bojím se to učinit nyní, neboť kdyby to uslyšeli tito, zabili by mne i tebe se všemi tvými druhy. A protože ty můžeš učinit ještě mnoho dobrého a já mám zařídit ještě mnoho důležitých věcí, chci ještě nyní pozdržet smrt tvou i svou. Pouč mne však, kterak bych došel spásy, a jsem hotov k tomu, co mi řekneš.« Řekl tedy svatý František: »Pane, odejdu nyní od vás, ale až se vrátím do své vlasti a odejdu do nebe, podle toho, jak se bude Bohu líbit, pošlu ti jeho milostí dva ze svých bratří, od kterých obdržíš Kristův křest a budeš spasen, jak mi zjevil můj Pán, Ježíš Kristus. A ty vmaň se zatím ze všech starostí, aby, až k tobě přijde milost Boží, našla tě připraveného k víře a ke zbožnosti.« Tak slíbil a učinil.

1856 Nato se svatý František navrátil se ctihodným sborem svých svatých druhů a po několika letech vrátil tělesnou smrtí duši Bohu. Když se sultán rozstonal, očekával zaslíbení svatého Františka, postavil strážu na jistých přechodech s příkazem, kdyby tamtudy šli bratři v rouchu svatého Františka, aby byli ihned přivedeni k němu. V té době zjevil se svatý František dvěma bratřím a přikázal jim, aby šli bez meškání k sultánovi a postarali se o jeho spasení, jak mu to slíbil. Ti bratři se vydali ihned na cestu, přeplavili se přes moře a byli od řečených stráží uvedeni k sultánovi. Když je sultán viděl, měl prevelikou radost a řekl: »Nyní vím opravdu, že Bůh poslal ke mně své služebníky kvůli mé spáse podle slibu, který mi svatý František učinil z Božího zjevení.« Přijal tedy od řečených bratří poučení o víře Kristově a křest, a tak obrozen v Kristu, zemřel v té nemoci a jeho duše došla spásy modlitbami svatého Františka. Ke chvále Kristově. Amen.

25. kapitola

Jak svatý František uzdravil člověka malomocného na duši a na těle

1857 Pan svatý František, pravý Kristův učedník, snažil se v tomto bidném životě vším svým úsilím následovat dokonalého Mistra, Krista. Stávalo se často, jako se čte o Kristu, že Božím působením tomu, komu uzdravil tělo, Bůh v tu chvíli uzdravil duši. Nejenže rád proto sloužil malomocným, ale nařídil mimo to, aby bratři jeho řádu, když chodili i zůstávali ve světě, sloužili z lásky ke Kristu malomocným, vždyť On si zvolil být za nás pokládán za malomocného. Stalo se jednou v jednom klášteře blízko toho, kde tenkrát svatý František přebýval, že bratři sloužili malomocným a nemocným v nemocnici. A byl tam jeden malomocný tak netrpělivý, nesnesitelný a drzý, že měl každý za to, a tak to opravdu bylo, že je posedlý ďáblem. Nadával totiž sprostě každému, kdo mu sloužil, tloukl ho tak surově, a co bylo horšího, rouhal se hanebně Kristu a jeho nejsvětější Matce, že vůbec nebylo možno nalézt člověka, který by mu chtěl nebo dovedl sloužit. Ačkoliv bratři se snažili vlastní křivdy a urážky snášet trpělivě, aby rozmnožili zásluhu trpělivosti, přece jen urážky Krista a jeho Matky nemohlo jejich svědomí snést, a proto si umínili, že ho nadobro opustí. Nechtěli to však učinit, dokud by to řádně neohlásili svatému Františkovi. Když mu to ohlásili, šel svatý František k tomu zlotřilému malomocnému, a když k němu přišel, pozdravil ho: »Bůh ti

dej pokoj, můj předražený bratře.« Malomocný mrzutě odvětil: »Jaký pokoj mohu mít od Boha? Ten mi pokoj vzal a všechno dobré a způsobil, že jsem celý shnilý a smrdutý.« Svatý František řekl: »Synu, buď trpělivý, vždyť tělesné nemoci jsou nám dávány od Boha na tomto světě pro spásu duše, protože jsou velice záslužné, když je člověk snáší trpělivě.« Nemocný odpověděl: »Jak mohu snášet spokojeně bolest, která mě trápí ve dne v noci? A nejenže mě trápí nemoc, ale ještě hůře mi dělají bratři, které jsi mi dal, aby mi sloužili, ale neslouží mi, jak mají.« Když tedy svatý František poznal Božím zjevením, že ten malomocný je posedlý zlým duchem, šel a začal se modlit a snažně za něho Boha prosil. Když dokonil modlitbu, vrátil se k němu a řekl mu: »Synu, chci ti sloužit sám, když nejsi spokojen s jinými.« »To mne těší,« říká nemocný, »ale co mi budeš moci udělat více, než ti druzí?« Svatý František odvětil: »Udělám ti, co budeš chtít.« Nemocný řekne: »Chci, abys mne celého umyl, neboť tak nesmírně zapáchám, že sám sebe nemohu snášet.« Svatý František hned dal ohřát vodu s mnohými vonnými bylinami, potom ho svlékl a začal ho umývat svýma rukama a jiný bratr na něho lil vodu. Boží mocí a divem, kdekoliv se svatý František dotýkal svýma svatýma rukama, malomocenství mizelo a tělo zůstávalo dokonale uzdravené. A jako se počalo uzdravovat tělo, tak se začala uzdravovat duše. Když viděl malomocný, že nabývá zdraví, začal mít velkou zkroušenost a lítost nad svými hříchy a plakal přehoře. Zatímco se tělo očišťovalo umýváním vodou zvenčí od malomocenství, duše se očišťovala uvnitř od hříchu zkroušeností a slzami. Dokonale uzdraven na těle i na duši, pokorně vyznával svou vinu a s pláčem říkal velikým hlasem: »Běda mně, vždyť si zasloužím peklo pro urážky a křivdy, které jsem učinil bratřím, a pro netrpělivost a rouhání, kterých jsem se dopustil proti Bohu.« Pročež 14 dní setrval v hořkém oplakávání svých hříchů, prosil Boha o milosrdenství a dokonale se vyzpovídal knězi. Když viděl svatý František tak zřejmý zázrak způsobený skrze jeho ruce, děkoval Bohu, odešel odtamtud a šel do velmi vzdáleného kraje, neboť z pokory chtěl ujít vši světské slávy a ve všem svém konání vyhledával jen čest a slávu Boží, a ne svou vlastní. Poté, jak se zalíbilo Bohu, řečený malomocný, tělesně i duševně uzdravený, rozstonal se po 14 dnech svého pokání jinou nemocí a opatřen svátostmi církve svatě zemřel a jeho duše šla do ráje. Na znamení toho ukázala se ve vzduchu svatému Františkovi, který dlel na modlitbách, a řekla mu: »Poznáváš mne?« Svatý František řekl: »Kdo jsi?« A on odpověděl: »Já jsem ten malomocný, kterého Kristus požehnaný uzdravil pro tvoje zásluhy, a dnes

jdu do věčného života. Vzdávám za to díky Bohu a tobě. Požehnaná tvá slova a požehnané tvé skutky, vždyť skrze tebe mnoho duší na světě bude spaseno. Věž, že nemine den, kdy svatí andělé a svatí by neděkovali Bohu za svatý užitek, který ty a tvůj řád přinášíte v rozličných částech světa. Těš se proto a děkuj Bohu a zůstávej s jeho požehnáním.« A když pověděl tato slova, odešel do nebe. Svatý František zůstal velmi potěšený. Ke chvále Kristově. Amen.

26. kapitola

*Jak svatý František přijal do řádu jednoho jinocha,
který vyhnal jisté loupežníky. Svatý František pro ně poslal,
když byl čas k jídlu, a oni se obrátili*

1858 Svatý František šel jednou krajem Borgo a San Sepolcro. A když se bral jedním městečkem, které se jmenovalo Monte Casale, přišel k němu jeden urozený, jemně vychovaný jinoch a řekl: »Otče velmi rád bych se dal k vašim bratrům.« Svatý František odpověděl: »Synu, jsi mladý, jemně vychovaný a urozený. Možná, že bys nedovedl snášet naši chudobu a přísnost.« A on řekl: »Otče, nejste vy lidé jako já? Tedy jako to snášíte vy, tak to snesu s milostí Boží i já.« Svatému Františkovi se ta odpověď velmi líbila, a tak mu požehnal a ihned jej přijal do řádu. Dal mu jméno Agnolo. I choval se ten jinoch tak mile, že ho za krátký čas svatý František učinil kvardiánem v klášteře řečeného Monte Casale. V té době byli v té krajině tři pověstní loupežníci a ti přišli jednoho dne ke klášteru bratří a prosili jmenovaného bratra, kvardiána Agnola, aby jim dal jíst. Kvardián jim odpoví s přísnou káravostí: »Vy loupežníci a ukrutní vražedníci, nestydíte se krást lopotu jiných lidí? Jste ještě tak opovážliví a nestoudní, že chcete ujídat almužnu, která je poslána Božím služebníkům. Nezasloužíte si, aby vás země nosila, protože nemáte žádnou úctu ani k lidem ani k Bohu, který vás stvořil. Jděte tedy po svém a zde se již neukazujte!« Loupežníci tedy rozhněvání odešli s velikou zlostí. A hle, zvenčí se vrací svatý František s mošnou chleba a s nádobou vína, co se svým druhem vyžebrał. Když mu kvardián pověděl, jak vyhnal ty lidi, svatý František ho velmi pokáral a řekl mu, že se zachoval ukrutně, protože hříšníci se lépe přivádějí zpět k Bohu laskavostí než krutými výtkami. »Vždyť náš Mistr, jehož evangelium jsme slíbili zachovávat, praví, že nepotřebují lékaře zdraví, ale nemocní a že nepřišel volat spravedlivé,

nýbrž hříšníky k pokání. A proto často s nimi jidal. Protože jsi jednal proti lásce a proti svatému Božimu evangeliu, poručím ti pro svatou poslušnost, abys ihned vzal tuto mošnu s chlebem, který jsem vyžebal, a tuto nádobu s vínem a abys šel za nimi rychle přes hory a dolů, až je opět najdeš. Odevzdej jim všečen tento chléb a víno mým jménem, pak před nimi klekni a vyznej jim pokorně, že ses provinil svou ukrutností, a pak je popros mým jménem, aby již nedělali zle, ale báli se Boha a neubližovali bližnímu. Jestliže to udělají, já jim slibuji, že se budu o ně v jejich potřebách starat a budu jim ustavičně dávat jíst a pít. Až jim to řekneš, pokorně se sem navrať.« Zatímco řečený kvardián šel vykonat příkaz svatého Františka, svatý František se dal do modlení a prosil Boha, aby obměkčil srdce těch loupežníků a obrátil je k pokání. Přijde k nim poslušný kvardián, odevzdá jim chléb a víno a učiní, co mu svatý František řekl. A jak se Bohu zalíbilo, když tito loupežníci jedli almužnu svatého Františka, začali si navzájem říkat: »Běda nám, ubohým nešfastníkům. Jak přísné pekelné tresty nás očekávají, vždyť my nejen že okrádáme bližní, bijeme, zraňujeme, ale dokonce zabíjíme. A přesto kvůli tolika zlým a zločinným věcem, které činíme, nemáme žádné výčitky svědomí ani strach z Boha. Hle, tento svatý bratr přišel k nám pro několik slov, která nám spravedlivě řekl pro naši špatnost, a pokorně se nám vyznal ze své viny, a mimo to nám přinesl chléb a víno a takový štědrý slib od svatého Otce; opravdu, tito bratři jsou svatí Boží a zasluhují ráj; ale my jsme synové věčného zavržení, zasluhujeme pekelné tresty a každého dne rozmnožujeme své zavržení a nevíme, zda můžeme dojít Božího milosrdenství pro hříchy, kterých jsme se až doposud dopustili.« Když taková a podobná slova jeden z nich říkal, druhí dva řekli: »Jistě mluviš pravdu, ale co máme dělat?« »Pojďme,« řekl onen, »ke svatému Františkovi, a jestliže nám dá naději, že můžeme dojít od Boha milosrdenství nad svými hříchy, udělejme, co nám poručí, a vysvobodíme své duše od pekelných trestů.« Tato rada se ostatním zalíbila. Přišli tedy všichni tři svorně k světci a praví mu: »Otče, pro mnoho hrozných hříchů, které jsme spáchali, nemyslíme, že dojdeme od Boha milosrdenství, ale máš-li nějakou naději, že nás Bůh přijme na milost, hle, jsme připraveni činit, co nám řekneš, a konat s tebou pokání.« Svatý František je tedy přijal laskavě a dobrotivě, povzbudil je mnohými příklady a ujistil je o Božím milosrdenství a slíbil jim jistě, že jim je vyprosí od Boha. Ukazoval přitom na to, že milosrdenství Boží je nekonečné, a kdybychom měli nekonečné hříchy, Boží milosrdenství je ještě větší, neboť podle evangelia a apoštola svatého Pavla

Kristus požehnaný přišel na tento svět, aby vykoupil hříšníky. Pro ta slova a podobná naučení odřekli se ti tři loupežníci ďábla a jeho skutků a svatý František je přijal do řádu a začali činit veliké pokání. Dva z nich byli krátce živi po svém obrácení a odešli do ráje.

1859 Třetí však, který je přežil, vzpomínal na své hříchy a konal takové pokání, že patnáct let bez přerušení, vyjma čtyřicetidenního postu, který zachovával s ostatními bratry, zbývající čas vždycky tři dny v týdnu se postil o chlebě a vodě, vždycky chodil bos, jenom s jednou suknicí na sobě, a nikdy nespál po jitřní modlitbě. Mezitím odešel svatý František z tohoto bídného života. Když tedy tento bratr setrval po mnohá léta v takové kajinosti, hle, jedné noci po jitřní modlitbě přišlo na něho takové pokušení k spánku, že žádným způsobem se nemohl spánku ubránit a bdít, jak byl zvyklý. Konečně, když se nemohl ubránit spánku ani se modlit, odešel na lože spát. Sotvaže však položil hlavu, byl vytržen a veden v duchu na převysokou horu, na které byl přehluboký sráz, sem a tam stály rozbité a roztráštěné a kostrbaté výstupky, které vyčnívaly ze skal, takže byla hrůza podívat se na tento sráz. A anděl, který tohoto bratra vedl, strčil do něho a svrhl ho dolů po tomto srázu. Kutálel se a narážel výstupek od výstupku a skálu od skály, konečně se octl na úpatí tohoto srázu všechen rozlámán a rozbit na kousky, jak se mu zdálo. Když ležel tak zle zřízený na zemi, praví mu ten, který ho vedl: »Vstávej, máš ještě dlouhou cestu před sebou.« Bratr odpověděl: »Zdá se mi být nemoudrý a ukrutný člověk, vždyť vidíš, že od toho pádu, který mne tak rozbil, skoro umírám a ty řekneš, vstávej.« I přistoupí k němu ten anděl, dotkne se ho a upevní mu dokonale všechny jeho údy a uzdraví ho. Pak mu ukáže velikou rovinu plnou ostrého a řezavého kamení a trní a bodláčí a řekne, že celou tu rovinu musí přejít bosýma nohama, až dojde na konec, kam musí vejít. Když bratr s velikou úzkostí a bolestí přešel celou tu rovinu, řekne mu anděl: »Vejdi do této pece, neboť to musíš učinit.« On mu odpověděl: »Ach, ach, jak ukrutným jsi mi vůdcem; vidíš, že jsem téměř mrtev pro tu hroznou rovinu a nyní mi řekneš místo odpočinku, abych vešel do této horoucí pece.« I spatřil tento bratr kolem pece mnoho ďáblů s železnými vidlicemi v rukou a jimi ho, když prodléval vejít, strčili rázem dovnitř. Když se octl v peci, spatřil jednoho člověka, který byl jeho kmotrem, a ten celý hořel. Bratr se ho otázal: »Ó nešťastný kmotře, jak jsi sem přišel?« On odpověděl: »Jdi kousek dále a najdeš mou ženu, svou kmotru, která ti poví příčinu našeho ztracení.« Šel tedy bratr dále a hle, tu se mu objeví řečená kmotra, celá hořící a zavřená v jakési

obilné míře, celé ohnivé. Otáže se: »Ó kmotro neblahá, nešťastná, proč jsi přišla do tak ukrutného trápení?« A ona odpověděla: »Protože v čas velikého hladu, který svatý František předpověděl, můj muž a já jsme šidili lidi, když jsme prodávali obilí a pšenici na míru, a proto hořím vecpaná do této míry.« Po těchto slovech anděl, který toho bratra vedl, vystrčil ho z pece ven a pak mu řekl: »Chystej se na hroznou cestu, kterou musíš jít.« A bratr s nářkem mu říká: »Ó přetvrdý vůdce, nemáš se mnou žádnou útrpnost! Vidíš, že jsem z té pece téměř celý spálený, a ještě mne chceš vést na nebezpečnou a hroznou cestu?« Tu se ho anděl dotkl, uzdravil ho a posílil. Pak ho dovedl k jednomu mostu, po kterém se nedalo přejít bez velikého nebezpečí, neboť byl velmi tenký, úzký a velmi kluzký a neměl žádné zábradlí. Pod ním tekla hrozná řeka, plná hadů, draků a škorpiónů a vydávali ze sebe náramný puch. Anděl mu řekl: »Přejdi po tomto mostě, neboť je naprosto nutné, abys přešel.« On odpoví: »Jak budu moci po něm přejít, aniž spadnu do této nebezpečné řeky?« Anděl mu řekne: »Pojď za mnou a stav nohu, kam uvidíš mne stavět mou, a tak přejdeš dobře.« Ubírá se ten bratr za andělem, jak ho anděl poučil, takže se dostal doprostřed mostu; a když byl takto uprostřed mostu, anděl uletěl a vzdálil se, a zaletěl na převysokou horu velmi daleko za tím mostem. Bratr se zahleděl na místo, kam anděl odletěl, ale když zůstal bez vůdce a podíval se dolů, viděl tam ta hrozná zvířata s hlavami z vody ven a s hubami otevřenými, připravená sežrat ho, kdyby spadl. I byl tak zděšen, že vůbec nevěděl, co počít, protože se nemohl ani vrátit zpátky, ani jít kupředu. Když se viděl v takovém soužení a že nemá jiné útočiště než jediného Boha, obemkl most a celým srdcem a se slzami se poroučí Bohu, aby mu pomohl pro své přesvaté milosrdenství. A když dokončil svou modlitbu, zdálo se mu, že mu začínají růst křídla, a tak čekal s velikou radostí, až mu narostou, aby mohl letět za most, tam, kam uletěl anděl. Ale po nějakém čase z veliké touhy, aby přešel ten most, dal se do letu, a protože křídla nebyla ještě tak veliká, spadl na most a křídla mu upadla. Znova obemkne most a jako prve poroučí se Bohu; a když se pomodlil, zase se mu zdálo, že mu vyrůstají křídla, ale jako prve nečekal, aby mu narostla dokonale, a pustil se tedy předčasně do letu, znova zase spadl na most a křídla mu upadla. Když tedy viděl, že pro spěch, který měl, aby letěl předčasně, padá, počal si říkat sám u sebe: Jistě, jestliže mi narostou křídla do třetice, počkám, až budou tak veliká, že budu moci letět, abych zase nespád. V té myšlence spatřil, že mu po třetí narůstají křídla. I čekal dlouhý čas, až byla hodně veliká. Zdálo se

mu, že trvalo dobrých sto padesát let, co čekal, až mu narostou křídla po prvé, po druhé a po třetí. Konečně se nyní po třetí pustí se vši silou do letu a letěl do výšky až na místo, kde byl anděl. Když zaklepal na bránu paláce, do kterého anděl zaletěl, vrátný se ho otázel: »Kdo jsi, že jsi sem přišel!?« »Jsem Menší bratr.« – Vrátný řekne: »Počkej tu, přivedu sem svatého Františka, abych viděl, jestli tě zná.« Zatímco šel pro svatého Františka, počal si ten bratr prohlížet podivně krásné zdi toho paláce; ty zdi se zdály být průsvitné takovou jasností, že jasně viděl kůry svatých a co se uvnitř dělalo. Když se takto díval všechen užaslý, hle, přišel svatý František, bratr Bernard a bratr Jiljí, a za svatým Františkem takové množství svatých a světic, kteří následovali jeho život, že se to množství zdálo být nespočetné. Svatý František řekl vrátnému: »Nech ho vejít, neboť je z mých bratří.« Jakmile vešel dovnitř, ucítil takovou sladkost, že zapomněl na všechno trápení, které předtím měl, jako by je nebyl nikdy zakusil. Svatý František ho vodil uvnitř a ukázal mu mnoho podivuhodných věcí. Potom mu řekl: »Synu, musíš se vrátit na svět. Zůstaneš tam sedm dní, v kterých se pilně připravuj se vši zbožností, neboť po sedmi dnech přijdu pro tebe, a pak se mnou půjdeš na toto místo blažených.« A svatý František byl oděn pláštěm podivně krásným, ozdobeným překrásnými hvězdami, a jeho pět ran bylo jako pět překrásných hvězd, a tak zářily, že celý ten palác osvětlovaly svými paprsky. A bratr Bernard měl na hlavě překrásnou korunu z hvězd a bratr Jiljí byl ozdoben podivným světlem, a mnoho jiných svatých mezi nimi poznal, a ty na světě nikdy neviděl. Když ho tedy svatý František propustil, navrátil se, ač nepříliš rád, na svět tím, že se probudil. Když přišel k sobě a vzpamatoval se, zvonili bratři na první hodinku, takže v tom vidění byl jen od jitřní modlitby do první hodinky, ačkoli jemu se zdálo, že tam byl mnoho let. Vyprávěl popořádku celé to vidění, a když uplynulo sedm dní, dostal zimnici a osmého dne přišel pro něho svatý František, jak slíbil, s převelikým množstvím oslavených svatých a odvedl jeho duši do království blažených věčným životem. Ke chvále Krista požehnaného. Amen.

27. kapitola

Jak svatý František šel do Bologne a obrátil svým kázáním dva znamenité žáky

1860 Když jednou přišel svatý František do města Bologne, běžel se na něho podívat všechen lid toho města; a taková byla tlačence lidu, že s velikou těžkostí se mohl dostat na náměstí. Když celé náměstí bylo zaplněno muži, ženami a žáky, vstal svatý František uprostřed a začal kázat, co mu Duch svatý vnukal. A kázal věci tak podivuhodné, že se spíše zdálo, že káže anděl než člověk. Jeho slova se zdála být nebeská na způsob ostrých šípů, které pronikaly srdce posluchačů, takže se na tom kázání obrátilo na pokání veliké množství mužů a žen. Mezi nimi byli dva urození studenti z Marky Ankonské; jeden se jmenoval Peregrin a druhý Ruggieri. Boží vnuknutí se dotklo těchto dvou řečených kázáním, i přišli k svatému Františkovi a řekli mu, že rozhodně chtějí opustit svět a být bratry. Když tedy poznal svatý František z Božího zjevení, že jsou posláni od Boha a že budou v řádu vést svatý život, a když uvážil jejich velikou horlivost, přijal je s radostí a řekl jim: »Ty, Peregrine, pěstuj život pokorný a ty, Ruggieri, služ bratřím.« A tak bylo. Bratr Peregrin nechtěl chodit jako klerik, nýbrž jako světský člověk, ač byl velmi vzdělaný a veliký znalec církevního práva; tou pokorou dospěl veliké dokonalosti ve ctnosti, takže bratr Bernard, prvorozený svatého Františka, řekl, že náleží k nejdokonalším bratrům tohoto světa. Nakonec řečený bratr Peregrin odešel z tohoto světa do blaženého života s mnoha divy před smrtí i po ní. Bratr Ruggieri sloužil zbožně a věrně bratřím a žil ve veliké svatosti a pokoře. Došel veliké důvěrnosti u svatého Františka, a ten mu zjevoval mnohá tajemství. Když byl ustanoven ministrem v provincii Marky Ankonské, dlouhý čas ji spravoval ve velkém pokoji a velice opatrně.

1861 Po nějakém čase dopustil na něho Bůh veliké duševní pokušení. V tom soužení a úzkostech velice se trápil posty, mrskáním a pláčem ve dne v noci, a přes to přese všechno nemohl to pokušení zahnat. Častokrát býval ve velkém zoufalství, neboť se domníval, že ho Bůh opustil. V tomto zoufalství si umínil jako poslední prostředek jít ke svatému Františkovi. Jestliže mi svatý František ukáže přívětivou tvář a důvěrnost jako jindy – myslí si – uvěřím, že mi Bůh ještě prokáže milosrdenství; jestliže ne, bude to znamením, že mne Bůh opustil. Vydá se tedy na cestu a jde ke svatému Františkovi, který byl toho času v paláci assiského biskupa těžce nemocen; tomuto Bůh zjevil všechen způsob pokušení a zoufalství

jmenovaného bratra, jeho předsevzetí a jeho příchod. A svatý František bez meškání zavolal bratra Lva a bratra Massea a řekl jim: »Jděte naproti mému milému bratru Ruggierovi, obejměte ho mým jménem, pozdravujte ho a řekněte mu, že mezi všemi bratřími, kteří jsou na světě, ho obzvláště miluji.« A tito šli a našli cestou bratra Ruggiera, objali ho a pověděli mu, co jim svatý František uložil. To naplnilo jeho duši takovým potěšením a takovou sladkostí, že téměř nevěděl o sobě. Děkoval Bohu z celého srdce, šel a došel na místo, kde ležel nemocný svatý František. Když tento slyšel, že přichází bratr Ruggieri, ačkoli byl těžce nemocen, vstal, šel mu naproti a v objetí mu laskavě řekl: »Můj rozmilý synu, bratře Ruggieri, mezi všemi bratřími, kteří jsou na světě, tebe obzvláště miluji.« A když to řekl, udělal mu na čele znamení svatého kříže a políbil ho tam. Potom mu řekl: »Rozmilý synu, toto pokušení na tebe Bůh dopustil pro tvou velkou zásluhu a zisk; ale nechceš-li více tento zisk, neměj ho.« Podivuhodná věc! Jakmile svatý František řekl tato slova, ihned od něho všechno pokušení odešlo, jako by je co živ nikdy nepoznal, a zůstal všecken potěšen. Ke chvále Kristově. Amen.

28. kapitola

*Jak byl bratr Bernard z Quintavalle u vytržení
od jitřní modlitby do hodinky deváté*

1862 Jakou milost často Bůh prokazuje evangelním chudým, kteří z lásky k němu opouštějí svět, ukazuje se na bratru Bernardovi z Quintavalle, který když oblékl roucho svatého Františka, býval velmi často vytržen v Boha rozjímáním o nebeských věcech. Tak se jednou přihodilo, že když byl v kostele na mši a jeho mysl byla celá zaujata Bohem, octl se v takovém vytržení a tak byl zhloubán a uchvácen rozjímáním, že když se pozdvihovalo tělo Kristovo, vůbec si toho nevšiml a nepoklekl, ani si nestáhl kapuci, jak to učinili druzí, kteří tam byli; aniž mrknul očima, upřeně hleděl a zůstal tak od jitra až do deváté hodinky a nevěděl o sobě. Po deváté hodině přišel k sobě, chodil po klášteře a volal hlasem plným údivu: »Ó bratři, ó bratři, ó bratři! Nikdo není v tomto kraji tak veliký ani tak urozený, kterému – kdyby mu byl slíben palác plný zlata – nebylo by zatěžko nosit pytel plný hnoje, aby získal onen tak vznešený poklad.« K tomuto nebeskému pokladu, přislíbenému Božím milovníkům, byl jmenovaný bratr Bernard vytržen, a tak byl pozdvižen myslí k Bohu, že

po 15 let bez ustání chodil s myslí a tváří pozdvíženou k nebi; za celý ten čas nikdy si nezahnal hlad, ačkoli jídal maličko z toho, co se mu předkládalo, neboť říkal, že člověk se dokonale nezdržuje toho, čeho neokusil, a že pravá zdrženlivost spočívá v tom, že se mírníme ve věcech, které jsou chutné ústům. Došel tím takové jasnosti a světla rozumu, že i velcí klerici k němu spěchávali pro rozřešení velikých a těžkých otázek a nesnadných míst Pisma svatého; on jim vysvětloval všechny obtíže. Protože jeho mysl byla dokonale odtržena a odpoutána od pozemských věcí, vznášel se na způsob vlaštovky ve výšce svým rozjímáním, takže někdy 20, někdy 30 dní zůstával samotný na vrcholcích převysokých hor a rozjímal o nebeských věcech. Proto o něm říkal bratr Jiljí, že jiným lidem nebyl dán tento dar, daný bratru Bernardovi z Quintavalle, aby se totiž za letu živil jako vlaštovka. A pro tuto vynikající milost od Boha svatý František s ním rád hovořil ve dne i v noci. Několikrát byli spolu nalezení u vytržení Boha v lese, kam se oba uchýlili, aby tam rozmlouvali o Bohu, který je požehnaný na věky věků. Amen.

29. kapitola

*Jak se ďábel zjevil bratru Rufinovi v podobě Kristově,
aby ho ošálil, a řekl mu, že je zavržen*

1863 Bratr Rufin, který náležel k nejvznešenějším lidem v Assisi, druh svatého Františka a člověk veliké svatosti, zakoušel v jedné době velice prudké ďábelské dotírání a obtěžování stran předurčení. Byl proto velmi zámračivý a smutný, neboť ďábel mu stále našeptával, že je zavržen a že není z předurčených k věčnému životu a že vše, co činí v řádu, je pro něho ztraceno. Když se toto pokušení prodlužovalo po nemálo dní, pro hanbu nevyjevoval to svatému Františkovi, avšak přesto neustával od modliteb a obvyklé zdrženlivosti. Ďábel proto začal přidávat truchlivost ke truchlivosti. Kromě vnitřních útoků počal na něj dotírat také zvenčí falešnými zjevenými. Zjevil se mu v podobě Ukřižovaného a řekl mu: »Ó bratře Rufine, proč se trápiš pokáním a modlením, když nejsi předurčený k věčnému životu. A věř mi, vždyť já vím, koho jsem vyvolil a předurčil. Nevěř synu Petra Bernardone, kdyby ti říkal opak, a také se ho neptej na tuto věc, neboť ani on, ani nikdo jiný to neví, leč já, Syn Boží. Věř mi jistě, že jsi z počtu zavržených. Syna Petra Bernardone, tvého Otce, nezalíbilo se mi přičíst mezi své vyvolené, ani tebe, ani jeho.

Také jeho otec je zavržen, a kdokoliv ho následuje, je ošálen.« A po těchto slovech ihned zmizel. Bratr Rufin se dostal působením knížete temnot do takových temnot, že již ztrácel všechnu víru a lásku, kterou mívál k svatému Františkovi, a nedbal, aby mu o tom něco pověděl. Avšak co svatému Otcí neřekl bratr Rufin, zjevil mu Duch svatý. Když tedy svatý František viděl v duchu tak veliké nebezpečí řečeného bratra, poslal bratra Massea pro něho. Tomu bratr Rufin nevrle odpověděl: »Co je mi do bratra Františka?« »Ó bratře Rufine, což nevíš, že bratr František je jako Boží anděl, který osvítil tolik duší ve světě a od kterého jsme přijali milost Boží? Proto chci, abys na každý pád šel k němu, neboť jasně vidím, že tě ďábel oklamal.« Po těch slovech bratr Rufin vstal a šel k svatému Františkovi a svatý František, když ho viděl zpovzdálí přicházet, začal volat: »Ó bratře Rufine, chudáčku, komus to uvěřil?« A když bratr Rufin k němu přišel, pověděl mu svatý František celé to pokušení, které zakusil od ďábla uvnitř i zvenčí, a jasně mu ukazoval, že ten, kdo se mu zjevil, byl ďábel, a ne Kristus, a že vůbec nesmí souhlasit s jeho našeptáváním. »A když ti ďábel ještě jednou řekne: Jsi zavržený, odpověz mu: Otevři hubu a já ti tam hned nadělám. A toto ti buď znamením, že je to ďábel: jakmile mu dáš tuto odpověď, hned uteče. A také podle toho jsi měl poznat, že je to ďábel, když ti zatvrdil srdce ke všemu dobrému; to je jeho vlastní poslání, avšak Kristus požehnaný nikdy srdce věřícího člověka nezatvrzuje, nýbrž naopak obměkčuje, jak praví ústy proroka: Odejmu vám srdce kamenné a dám vám srdce masité.« Když tedy bratr Rufin viděl, že mu svatý František vypravuje tak popořádku celý běh a způsob jeho pokušení, dojat jeho slovy, dal se do velikého pláče a počal prosit svatého Františka a pokorně uznávat svou vinu, že to pokušení zatajil. A tak zůstal napomínáním svatého Otce pln potěchy a posily a celý proměněný v lepšího. Nakonec mu svatý František řekl: »Jdi, vyzpovídej se a nezanehávej práce ani obvyklé modlitby a věz jistě, že toto pokušení ti přinese veliký užitek a potěšení. Za krátký čas to zakusíš.« Bratr Rufin se vrátil do svého přístřeší v lese, a když trval s mnohými slzami na modlitbě, hle, nepřítel v osobě Boží podle vnější podoby a praví mu: »Ó bratře Rufine, neřekl jsem ti, abys nevěřil synu Petra Bernardone a aby ses nelopotil pláčem a modlením, protože jsi zavržen? Nač ti třeba se trápit, dokud jsi živ, když potom, až umřeš, budeš zavržen?« A ihned mu bratr Rufin odpověděl: »Otevři hubu a já ti tam hned nadělám.« V tu ránu ďábel ve hněvu odchází s takovou bouří a pohybem kamení, sypajícího se s hory Subasia, jež tam byla vedle, že trvalo drahnou dobu, co se

řítily kameny padající dolů a takové bylo vzájemné narážení kamenů, když se kutálely, že z nich vyšlehoval úděsný oheň dolů do údolí, takže na hrozný rachot, který dělaly, vyšel svatý František a jeho druhové s velikým údivem ven z kláštera a chtěli vědět, jaká to je asi novina. Tehdy si bratr Rufin se vši zřejmostí uvědomil, že to byl ďábel, který ho oklamal. Navrátil se tedy k svatému Františkovi a znova ještě padl na zem a vyznal svou vinu. Svatý František ho těšil lahodnými slovy a poslal ho celého potěšeného do jeho přístřešku, a když v tom přístřešku dlel s převelikou zbožností, zjevil se mu Kristus požehnaný, celou jeho duši rozehrál božskou láskou a řekl: »Dobře jsi udělal, synu, že jsi uvěřil bratru Františkovi, neboť ten, co tě rozesmutněl, byl ďábel; ale já jsem Kristus, tvůj Mistr. A abych tě pevně ujistil, že jsem Kristus, dávám ti toto znamení: Co živ budeš, nikdy neucítíš žádnou truchlivost ani trudnomyslnost.« A když mu to pověděl, Kristus odešel a zanechal ho v takové radosti a sladkosti ducha a v povznesení mysli, že byl celý den a celou noc uchvácen a vytržen v Boha. Od té doby byl tak utvrzen v milosti a jistotě své spásy, že byl celý proměněn v jiného člověka a byl by zůstával na modlitbách ve dne v noci a rozjímal o nebeských věcech, kdyby ho byli nechali. Proto o něm, to jest o bratru Rufinovi, svatý František říkal, že byl již v tomto životě prohlášen za svatého od Ježíše Krista a že by neváhal říkat – vyjma před ním – svatý Rufin, ačkoliv je ještě živ na zemi. Ke chvále Ježíše Krista. Amen.

30. kapitola

*Jak svatý František poslal bratra Rufina nahého do Assisi kázat
a potom, aby sám okusil toho mrtvení,
šel tam také tak, a ten den způsobil veliký duchovní prospěch*

1864 Řečený bratr Rufin byl pro ustavičné rozjímaní tak zabrán v Boha, že nakonec téměř nevěděl, co se kolem něho děje, a byl skoro němý a velmi zřídka mluvil. Mimo to neměl dar kázání a obratnost v mluvení. Přesto mu svatý František poručil, aby šel do Assisi a kázal lidu, co mu Bůh vnukne. Bratr Rufin mu odvětil: »Ctihodný Otče, prosím tě, abys mi prominul a neposílal mne, neboť jak víš, nemám dar kázání a jsem prostý a nevědomý člověk.« Tu svatý František řekl: »Protože jsi ihned neuposlechl, poroučím ti pro svatou poslušnost, abys nahý, toliko ve spodcích, šel do Assisi, vešel do některého kostela, a tak nahý kázal lidu«. Na tento

rozkaz bratr Rufin se svleče, nahý se ubírá do Assisi, vejde do jednoho kostela, a když se pokloní před oltářem, vystoupí na kazatelnu a začne kázat. Té věci se začali děti i dospělí smát a říkali: »Nu tak se podívejte, tihle lidé dělají takové pokání, že se z toho pomátli a pominuli smysly.« Zatím svatý František přemýšlel o ochotné poslušnosti bratra Rufina, který náležel k nejurozenějším lidem v Assisi, a začal si sám sobě vyčítat a říkat: »Kde jsi nabral tu opovážlivost, synu Petra Bernardone, ubohý človíčku, abys poroučel bratru Rufinovi, který náleží k nejurozenějším lidem v Assisi, aby šel nahý kázat lidu jako blázen. Jako že živ je Bůh, okusíš na sobě, co poroučíš jiným.« Bez meškání svlékne se podobně v horlivosti ducha do naha a bere se do Assisi. Vzal s sebou bratra Lva, aby nesl oděv jeho a bratra Rufina. Když ho viděli Assisští podobně, posmívali se mu a měli za to, že on i bratr Rufin se zbláznili pro přílišné pokání. Vešel svatý František do kostela, kde bratr Rufin kázal tato slova: »Ó rozzmilí, utíkejte světu, zanechte hříchu, vraťte cizí majetek, chcete-li se vyvarovat pekla; zachovávejte Boží přikázání a milujte Boha a bližního, chcete-li přijít do nebe, a číňte pokání, chcete-li vládnout Božím královstvím.« Tu svatý František nahý vystoupí na kazatelnu a začne sám kázat tak podivuhodně o pohrdání světem, o svatém pokání a dobrovolné chudobě, o touze po nebeském království a o nahotě a zahanbení a umučení Pána našeho Ježíše Krista, že všichni lidé, kteří byli na kázání, se dali do náramného pláče s neuvěřitelnou zbožností a zkroušeností srdce. A ne pouze tam, nýbrž po celém Assisi byl ten den takový pláč pro Boží umučení, že se nikdy nepříhodila věc podobná. Když byl lid takto vzdělán a potěšen tím, co svatý František a bratr Rufin učinili, tu svatý František opět oblékl bratra Rufina a sebe, a tak opět oblečení vrátili se do Porciunkulského kláštera za chválení a velebení Boha, jenž jim dal milost, aby sami zvítězili nad sebou, pohrdali sebou a vzdělali Boží ovečky dobrým příkladem a ukázali, jak je užitečné pohrdat světem. V ten den se tak rozmnožila úcta lidu k nim, že se pokládal za blahoslaveného ten, kdo se mohl dotknout lemu jejich roucha. Ke chvále Kristově. Amen.

31. kapitola

*Jak svatý František z Boží vůle
znal všechny ctnosti i viny svých bratří*

1865 Jako náš Pán Ježíš Kristus praví v evangeliu: Znam své ovce a ony znají mne, tak svatý Otec František věděl jako dobrý pastýř Božím zjevením o všech zásluhách a ctnostech svých druhů a znal jejich chyby. Proto uměl všem opatřovat nejlepší lék, totiž tím, že ponižoval pyšné, vyvyšoval pokorné, haněl chyby, chválil ctnosti, jak se čte ve zjeveních, která obdržel o té své prvotní družině. V těch se nalézá, že jednou, když svatý František byl s řečenou družinou na jednom místě v rozmlouvání o Bohu a bratr Rufin nebyl s nimi v tom rozmlouvání, nybrž byl v lese na rozjímání, hle, tu bratr Rufin vyjde z lesa a jde trochu opodál od nich. Když jej svatý František viděl, obrátil se k druhům a otázel se jich: »Povězte mi, co si sami u sebe myslíte: Kterou nejsvětější duši má nyní Bůh na světě?« Když mu odpověděli, že mají za to, že jeho duši, svatý František jim řekl: »Já, rozmilí bratři, jsem nejposlednější člověk, kterého má Bůh na světě; ale vidíte tamhle bratra Rufina, který právě vychází z lesa? Bůh mi zjevil, že jeho duše je jedna ze tří nejsvětějších duší, které na tomto světě má; bez váhání vám říkám, že bych se nebál nazývat ho svatým Rufinem za jeho života, protože jeho duše je utvrzena v milosti a posvěcena v nebi a za svatou prohlášena od mého Pána Ježíše Krista.« Ale tato slova svatý František nikdy neříkal v přítomnosti bratra Rufina. Podobně znal svatý František chyby svých bratří. Tak chápal jasně bratra Eliáše, kterého často kárával pro jeho pýchu, a podobně předpověděl bratru Janovi z Capelly, že se oběsí. A tak říkal jinému bratru, že vidí ďábla, jak mu stahuje hrdlo, když je kárán pro neposlušnost. A chyby a ctnosti mnoha jiných bratří jasně poznával skrze Boží zjevení. Ke chvále Kristově. Amen.

32. kapitola

Jak si bratr Masseo přál ctnost pokory

1866 První druhové svatého Františka přičiňovali se vši silou být chudí pozemskými věcmi a bohatí ctnostmi, kterými se dochází k pravým nebeským a věčným pokladům. Přihodilo se jednoho dne, když byli všichni pohromadě a rozmlouvali o Bohu, že jeden z nich vyprávěl tento příklad:

»Byl jeden člověk, který byl velkým Božím přítelem, měl veliký dar činného i rozjímavého života, a přitom tak náramnou a hlubokou pokoru, že se pokládal za velikého hříšníka. Ta pokora ho utvrzovala a posvěcovala v milosti, takže jejím účinkem ustavičně prospíval ve ctnostech a Božích darech. Nikdy nedopouštěla, aby upadl do hříchu.« Když bratr Masseo slyšel tak podivuhodné věci o pokoře a poznal, že je pokladem věčného života, roznitil se tak láskou a touhou po ctnosti pokory, že zdvihl ve velké horlivosti tvář k nebi, učinil slib a předsevzetí co nejpevnější, že se nebude radovat na tomto světě, dokud tuto ctnost ve své duši dokonale nepozná. Od té chvíle zůstával skoro stále zavřen ve své cele, mořil se posty a bděním, modlením a převelikým pláčem před Bohem, aby si od něho vyprosil tuto ctnost, bez níž se pokládal za hodna pekla, ctnost, kterou onen zbožný přítel, o němž slyšel, byl tak obdařen. A když bratr Masseo setrval dlouho dní v této touze, přihodilo se jednoho dne, že vešel do lesa a v zanicení ducha po něm chodil, proléval slzy, vyražel vzdechy a hlasy a žádal na Bohu s horoucí touhou tuto božskou ctnost. Protože Bůh rád vyslychá modlitby pokorných a zkroušených, když si bratr Masseo takto vedl, uslyšel hlas z nebe, který ho dvakrát zavolal: »Bratře Masseo, bratře Masseo!« Když poznával duchem, že je to hlas Kristův, odpověděl: »Můj Pane, můj Pane!« A Kristus mu řekl: »Co chceš dát, abys dostal tuto milost, o kterou mne prosíš?« Bratr Masseo odvětil: »Můj Pane, chci dát obě oči své hlavy.« A Kristus mu řekl: »A já chci, abys měl tu milost a oči také.« Po těch slovech hlas zmizel a bratr Masseo zůstal pln takové milosti vytoužené ctnosti pokory a Božího světla, že byl od té chvíle stále rozjásaný; častokrát, když se modlil, vydával jakýsi jásavý hlas, podobný zvukem holubičímu hlasu, temné u, u, u, a s radostnou tváří a veselým srdcem trval tak v rozjímání. Přitom, že se stal svrchovaně pokorným, pokládal se za nejmenšího ze všech lidí na světě. Když se ho jednou bratr z Fallerone otázel, proč ve svém plesání nemění způsob, odpověděl s velkým veselím, že když se v některé věci nalézá všechno dobré, tak způsob není třeba měnit. Ke chvále Kristově. Amen.

33. kapitola

Jak svatá Klára poslechla papeže, požehnala stůl, a jak na každém chlebě se objevil kříž, vykrojený Božím divem

1867 Svatá Klára, zbožná učednice Kristova kříže a ušlechtilá sazenička pana svatého Františka, byla takové svatosti, že si ji s velikou toužebností přáli vidět a slyšet nejen biskupové a kardinálové, ale i sám papež. Často-krát ji navštěvoval osobně. Když tedy jednou opět přišel k ní do kláštera, aby ji slyšel mluvit o nebeských a božských věcech, a byli takto spolu v božském rozhovoru, dala svatá Klára přichystat stoly a položit na ně zatím chléb, aby jej Svatý otec požehnal. Proto když dokonali duchovní rozhovor, poklekla svatá Klára s velikou uctivostí a prosila ho, aby laskavě požehnal chléb položený na stole. Svatý otec odpoví: »Věrná sestro Kláro, chci, abys ty požehnala tento chléb a nad ním učinila znamení svatého kříže našeho Boha, jemuž ses celá odevzdala.« Svatá Klára řekne: »Přesvatý otče, promiňte mi, vždyť bych si zasloužila velké pokárání, kdybych já, nepatrná žena, opovážila se tento chléb požehnat před Kristovým náměstkem.« A papež odpoví: »Aby se ti to nepokládalo za opovážlivost, nýbrž se ti připočítalo k zásluze poslušnosti, poručím ti pro svatou poslušnost, abys učinila nad těmito chleby znamení svatého kříže a požehnala je ve jménu Božím.« Tu tedy svatá Klára jako pravá dcera poslušnosti ty chleby velice zbožně požehnala znamením svatého kříže. Podivuhodná věc! Na všech těch chlebech se ihned objevilo překrásně vykrojené znamení svatého kříže. Tehdy část těch chlebů byla snědena a část pro zázrak uchována. Když Svatý otec uzřel ten div, vzal si z řečeného chleba, poděkoval Bohu a odešel, zanechav svatou Kláru se svým požehnáním. V té době zůstávala v tom klášteře sestra Ortolana, matka svaté Kláry, a její rodná sestra Anežka, obě dvě spolu se svatou Klárou plné ctností a Ducha svatého, a s mnoha jinými jeptiškami. Svatý František k nim posílal mnoho nemocných a ony svými modlitbami a znamením kříže všem navracely zdraví. Ke chvále Kristově. Amen.

34. kapitola

Jak svatý Ludvík šel navštívit bratra Jiljího

1868 Když svatý Ludvík, francouzský král, putoval po posvátných místech světa a uslyšel velikou pověst o svatosti bratra Jiljího, který byl z prvních

druhů svatého Františka, usmyslil si a pevně umínil, že ho osobně navštíví. Přišel proto do Perugie, kde tenkrát bratr Jiljí dlel. A když přišel k fortně kláštera bratří jako nějaký chudý a neznámý poutník s několika málo druhy, žádá si s velikou naléhavostí mluvit s bratrem Jiljím a nic neřekne fortnýřovi, kdo je. Jde fortnýř a řekne bratru Jiljimu, že u fortny je nějaký poutník, který si s ním přeje mluvit. A Bůh mu v duchu zjevil, že je to francouzský král; proto ihned s velkým zanícením vychází z cely a běží k fortně; na nic se neptali, a ačkoli se nikdy navzájem neviděli, poklekli s převelikou vroucností, objali se a políbili s takovou důvěrností, jako by dlouhý čas měli převeliké přátelství. Ale přesto přese všechno neřekl jeden druhému ani slova, ale zůstávali si tak v objetí s těmi známkami vroucí lásky v mlčení. A když setrvali tak, jak řečeno, drahnou chvíli, neřekli si navzájem slovo a rozešli se. Svatý Ludvík šel po své pouti a bratr Jiljí se vrátil do své cely. Když svatý král Ludvík odcházel, zeptal se jeden bratr kohosi z jeho druhů, kdo je to ten, který takovou dobu trval v objetí s bratrem Jiljím; ten odpověděl, že je to Ludvík, francouzský král, který přišel navštívit bratra Jiljiho. Proto ostatní, když se to dověděli, velmi se rmoutili, že s ním bratr Jiljí slova nepromluvil, mrzeli se a řekli mu: »Ó bratře Jiljí, proč jsi byl tak nezdrovilý, že takovému králi, který přišel z Francie, aby tě viděl a slyšel od tebe několik dobrých slov, ty jsi nic neřekl?« Bratr Jiljí odpověděl: »Rozmilí bratři, nedivte se tomu, ani já jemu, ani on mně jsme nemohli říci slova, protože jakmile jsme se navzájem objali, světlo Boží moudrosti zjevilo a ukázalo mi jeho srdce a jemu moje. A tak Božím působením patřili jsme sobě do srdcí a poznávali jsme mnohem lépe, co jsem chtěl říci jemu a on mně, než kdybychom mluvili ústy, a s větším potěšením. A kdybychom byli chtěli vysvětlit hlasem to, co jsme cítili v srdci, pro nedostatečnost lidského jazyka, který nemůže zřetelně vyjádřit hluboká Boží tajemství, bylo by to bývalo spíš k zármutku než k potěšení. Proto bezpečně vězte, že král odešel podivuhodně potěšen.« Ke chvále Kristově. Amen.

35. kapitola

*Jak těžce nemocná svatá Klára byla zázračně
donesena z cely do kostela*

1869 Když jednou byla svatá Klára těžce nemocná, takže vůbec nemohla jít s ostatními družkami do kostela recitovat hodinky na slavnost Narození

Kristova, všechny ostatní sestry šly na jitřní hodinky a ona sama zůstala na lůžku. Bylo jí velmi líto, že nemůže jít spolu s ostatními a užívat toho duchovního potěšení. Avšak Ježíš Kristus, její ženich, nechtěl ji nechat tak zarmoucenou a dal jí zázračně donést od andělů do kostela svatého Františka, takže byla přítomna celým jitřním hodinkám a noční mši svaté; mimo to byla u svatého přijímání. Pak ji dal opět odnést na lože. Když se sestry po hodinkách u svatého Damiána vrátily k svatě Kláře, řekly jí: »Ó máti, naše sestro Kláro, jak velikého potěšení jsme užily v této svaté noci Kristova narození! Kež se líbilo Bohu, abyste byla mohla být s námi!« Svata Klára odpovíděla: »Chválu a díky vzdávám svému Pánu Ježíši Kristu požehnanému! Mé rozmilé sestry, vždyť na celé slavnosti této přesvaté noci a na větších, nežli jste byly vy, byla jsem s hojným potěšením své duše. Péčí mého Otce svatého Františka a z milosti Boží byla jsem přítomna v kostele svatého Otce Františka a svými tělesnými a duševními ušima jsem slyšela všechny zpěv a hru na varhany, které se tam dály; tam jsem dostala i svatě přijímání. Proto z takové milosti mně prokázané radujte se a děkujte našemu Pánu Ježíši Kristu.« Amen.

36. kapitola

*Jak bratr Lev měl krásné a podivuhodné vidění
a jak je svatý František vysvětlil*

1870 Jednou, když byl svatý František těžce nemocen a bratr Lev mu posluhoval a když bratr Lev u svatého Františka trval na modlitbách, byl vytržen v Ježíši Kristu a v duchu byl veden k jakési preveliké, široké a prudké řece. A jak se díval na lidi, kteří přecházeli řeku, spatřil několik bratří vcházet s břemeny do té řeky, a ti byli strženi hned prudkostí řeky a utopili se; někteří přišli až do třetiny, někteří až doprostřed řeky, jiní až blízko ke druhému břehu, a ti všichni pro prudkost řeky a pro břemena, která nesli, nakonec padali a utonuli. Když to bratr Lev viděl, měl s nimi preveliký soucit. Náhle, jak tam stál, přichází veliké množství beze všech břemen a ničím nezatížené a zaskvívala se na něm svatá chudoba. A když ti lidé vešli do řeky, přešli na druhou stranu beze všeho nebezpečí. A když to bratr Lev uviděl, přišel k sobě. Když tedy svatý František poznal v duchu, že bratr Lev měl nějaké vidění, zavolal si ho k sobě a táže se ho na to, co viděl. Když mu řečený bratr Lev pověděl popořádku celé vidění, svatý František řekl: »Co jsi viděl, je pravda. Veliká řeka

je tento svět; bratři, kteří se utápějí v řece, jsou ti, kteří nenásledují evangelní sliby a obzvláště, co se týče svrchované chudoby; ale ti, kteří bez nebezpečí přecházeli, jsou bratři, kteří nehledají ani nemají na tomto světě žádné pozemské či tělesné věci. Mají pouze dostatečné živobytí a roucho a jsou spokojeni v následování nahého Krista na kříži a nesou vesele a rádi lahodné Kristovo jho a jho svatě poslušnosti; proto snadno z tělesného života odcházejí do života věčného.» Ke chvále Kristově. Amen.

37. kapitola

*Jak svatý František přišel do domu jednoho laskavého člověka
a modlil se za něj, protože viděl, že je štědrý;
on se dal k bratrům a byl dokonalý*

1871 Když služebník Boží svatý František přišel jednou pozdě večer do domu jistého znamenitého, urozeného a mocného člověka, byl od něho přijat a pohoštěn on i jeho druh s převelikou laskavostí a uctivostí jako rajští andělé. Svatý František si ho pro tu věc velmi zamiloval. Na Františka totiž zapůsobilo, jak ho, když vcházel do jeho domu, ten člověk obejmul, umyl mu nohy a usušil a pokorně políbil, rozdělal veliký oheň a prostřel stůl s mnoha dobrými pokrmy a posluhoval jim bez ustání při jídle s veselou tváří. Když tedy svatý František se svým druhem pojedli, řekl ten urozený muž: »Hle, Otče, nabízím vám sebe a své věci, kolik jich potřebujete. Když potřebujete suknice nebo pláště či cokoliv, kupte a já zaplatím. A vidíte, že jsem ochoten vybavit vás vším, co potřebujete, protože s Boží milostí mohu. Vždyť oplývám všelikým časným majetkem, a proto z lásky k Bohu, který mi to daroval, rád z toho prokazuji dobré jeho chudým.« Když tedy svatý František na něm viděl takovou laskavost, dobrotivost a štědrou nabídku, tak si ho zamiloval, že potom, když odcházel, znova a znova říkal svému druhu: »Opravdu, tento urozený člověk by byl dobrý pro naše bratrstvo, když je tak vděčný a uznalý vůči Bohu a tak laskavý a dobrotivý k bližnímu a k chudým. Věz, roznemilý bratře, že dobrotivost je jedna z vlastností Boha, který dává své slunce a svůj déšť spravedlivým i nespravedlivým z dobrotivosti. Dobrotivost je sestra lásky, která hasí nenávist a zachovává milování. Poněvadž jsem v tomto člověku poznal tak velikou ctnost Boží, rád bych ho měl za druha a proto chci, abychom se jednoho dne k němu vrátili, zdali by se snad

Bůh dotkl jeho srdce a on se chtěl k nám přidružit ve službě Boží; zatím budeme prosit Boha, aby mu vložil do srdce toto přání a dal mu milost je uskutečnit.« Podivuhodná věc! Za několik dní potom, co svatý František se za to modlil, vložil Bůh tuto touhu do srdce onoho urozeného člověka. Svatý František řekl svému druhu: »Pojďme, můj bratře, k tomu dobremu člověku, neboť bezpečně důvěřuji v Boha, že on – štědrý v časném – dá nám i sám sebe za druhu.« I šli, a přišli blízko k jeho domu. Svatý František praví svému druhovi: »Počkej na mne chvíli, chci nejdříve poprosit Boha, aby učinil naši cestu prospěšnou a aby se mu zalíbilo udělit nám, chudičkým a slabým, mocí svého nejsvětějšího umučení, vznešenou kořist, kterou zamýšlíme odejmout světu.« Když to řekl, začal se modlit na tom místě, které bylo v dohledu řečeného dobrého člověka. Jak se zalíbilo Bohu, onen urozený člověk, když se rozhlížel kolem, spatřil svatého Františka, jak se velice zbožně modlí před Kristem, který se mu zjevil s velikou jasností při té modlitbě a stál před ním. Viděl při tom svatého Františka drahnou chvíli vyzdvíženého nad zemí. Tím, co viděl, se ho Bůh tak dotkl a vnukl mu, aby opustil svět. Ihned vyšel ze svého paláce ven a v zanícení ducha se rozběhl k svatému Františkovi. Když k modlícímu přišel, poklekl mu k nohám a s velikou horlivostí a uctivostí ho poprosil, aby ho laskavě přijal a dovolil mu konat pokání spolu s ním. Když tedy svatý František viděl, že jeho modlitba je Bohem vyslyšena a že ten urozený člověk toužil velice po tom, co on sám si přál, povstal v zanícení a jásotu ducha, objal ho a políbil a zbožně poděkoval Bohu, který přidal k jeho bratrstvu takového rytíře. Ten urozený člověk řekl Františkovi: »Otče můj, co poroučíš, abych udělal? Hle, jsem připraven dát na tvůj rozkaz chudým vše, co mám, a tak, zbaven břemene všech pozemských věcí, s tebou následovat Krista.« A tak učinil, neboť podle rozkazu a rady svatého Františka vše, co měl, rozdal chudým, vstoupil do řádu a žil ve veliké kajcnosti a svatosti života a v počestném společenství. Na konci života odešel do blažené slávy. Ke chvále Kristově. Amen.

38. kapitola

*Jak bylo svatému Františkovi zjeveno, že bratr Eliáš
je zavržen, a jak ten bratr změnil svůj život, jak se svatý
František za něj modlil a on byl spasen*

1872 Když jednou svatý František a bratr Eliáš zůstávali společně v jednom klášteře, zjevil Bůh svatému Františku, že bratr Eliáš je zavržen, že odpadne od řádu a nakonec zemře mimo řád. Svatý František k němu proto pojal takovou nechuť, že s ním nemluvil, ani se s ním nestýkal. Když se někdy stalo, že bratr Eliáš šel proti němu, uhnul se a odešel jinam, aby se s ním nesetkal. Bratr Eliáš si toho povšiml a pochopil, že svatý František má k němu nechuť. Chtěl proto zvědět příčinu a přiblížil se k Františkovi, aby s ním promluvil. Když se mu svatý František chtěl vyhnout, zadržel ho bratr Eliáš laskavě mocí a poprosil ho slušně, aby mu sdělil, proč se tak jeho společnosti a hovoru s ním vyhýbá. Svatý František mu odvětil: »Proto, že mi Bůh zjevil, že pro své hříchy odpadneš od řádu a umřeš mimo řád. Bůh mi také zjevil, že jsi zavržen.« Když to bratr Eliáš uslyšel, řekl: »Můj ctihodný Otče, prosím tě pro lásku Boží, aby ses mi proto nevyhýbal, ani mne od sebe neodháněl. Jako dobrý pastýř a Boží učedník nalezní a přijme ovci, která zahyne, jestliže ji nepomůžeš. Pros za mne Boha, aby možno-li odvolal výrok mého zavržení, vždyť je psáno, že Bůh odvolá svůj výrok, jestliže hříšník napraví svůj hřích. Mám takovou víru v tvé modlitby, že kdybych byl uprostřed pekla a ty by ses za mne modlil k Bohu, pocítil bych nějaké osvězení. Prosím tě tedy, poruč mne hříšného Bohu, který přišel, aby spasil hříšníky, aby mne přijal do svého milosrdenství.« Bratr Eliáš to říkal s velikou vroucností a se slzami, takže svatý František jako soucitný Otec mu slíbil, že za něj bude Boha prosit. Tak učinil. Při modlitbě k Bohu dozvěděl se zjevením, že jeho modlitba je od Boha vyslyšena a výrok o zavržení bratra Eliáše odvolán a že nakonec jeho duše nebude zavržena, ale že jistě z řádu odejde a mimo něj zemře. A tak se stalo. Když Bedřich, král sicilský, se vzbouřil proti církvi a byl od papeže vyobcován, on i ten, kdo mu pomáhal nebo radil, řečený bratr Eliáš, považovaný za jednoho z nejmoudřejších lidí na světě, na požádání krále Bedřicha přidal se k němu a stal se odbojníkem proti církvi a odpadl od řádu. Byl proto papežem vyobcován a zbaven roucha svatého Františka.

1873 Bratr Eliáš se nato těžce roznemohl. O jeho nemoci uslyšel jeho rodný bratr, bratr laik, který zůstal v řádu a byl člověk dobrého a počestné-

ho života. Přišel ho navštívit a mimo jiné mu řekl: »Můj rozmilý bratře, je mi velice líto, že jsi vyobcován mimo řád a takto umíráš. Víš-li o nějakém prostředku či způsobu, jak bych tě z tohoto ohrožení mohl vytrhnout, rád bych pro to podnikl cokoliv.« Bratr Eliáš odpověděl: »Můj bratře, nevidím jiný způsob, než jít k papeži. Popros ho, aby pro lásku Boží a svatého Františka, jeho služebníka, skrze jehož učení jsem opustil svět, zprostil mne klatby a navrátil mi řádové roucho.« Ten bratr řekl, že se o to pro jeho spásu rád přičiní. Odešel od něho, šel a padl k nohám Svatého otce a prosil ho co nejpokorněji, aby jeho bratrovi pro lásku Boží a svatého Františka prokázal milost.

Jak se líbilo Bohu, udělil mu papež pověření, aby se vrátil, a najde-li bratra Eliáše naživu, aby ho jeho jménem zprostil klatby a navrátil mu řádové roucho. Odešel tedy tento bratr s radostí a s velikým spěchem se vrací k bratru Eliášovi. Nalezl ho živého, ale již umírajícího. Zprostil ho klatby, opět ho oblékl v řeholní roucho a bratr Eliáš odešel z tohoto světa. Jeho duše si zasloužila dojít milosrdenství pro zásluhy svatého Františka a pro jeho modlitby, v nichž měl bratr Eliáš kdysi tak velikou naději. Ke chvále Kristově. Amen.

39. kapitola

*Jak svatý Antonín Padovský kázal z Boží milosti
mnoha lidským národům a každý slyšel svůj jazyk,
jako by mluvil řečí každého z nich*

1874 Svatý Antonín Padovský, podivuhodná nádoba Ducha svatého, jeden z vybraných učedníků a druhů svatého Františka, kterého svatý František nazýval svým biskupem, kázal jednou v konzistoři před papežem a kardinály. V konzistoři byli lidé z rozličných národů: Řekové, Latinici, Francouzi, Němci, Slované, Angličané a z jiných rozličných jazyků světa. Antonín v zanícení Ducha svatého předkládal slovo Boží tak důtklivě, hluboce, zbožně, jasně a tak srozumitelně, že všichni, kteří byli v konzistoři, ač rozličných jazyků, jasně rozuměli všem jeho slovům, jako by mluvil jazykem každého z nich. Všichni žasli a zdálo se jim, že se obnovil ten dávný div apoštolů v čas Letnic, kdy mocí Ducha svatého mluvili každým jazykem. V údivu říkali navzájem jeden druhému: »Není tento kazatel ze Španěl? Jak to, že slyšíme všichni v jeho řeči mluvu našich zemí?« Papež uvažoval podobně a divil se hlubokosti jeho slov.

»Opravdu,« – řekl – »tento je archou zákona a schránkou Pisma Božího.«
Ke chvále Kristově. Amen.

40. kapitola

*Jak svatý Antonín kázal rybám
a jejich veliké množství ho poslouchalo*

1875 Kristus požehnaný chtěl ukázat velikou svatost svého služebníka svatého Antonína Padovského a jak zbožně je třeba naslouchat jeho kázání a jeho svatě nauce. Jako za starodávna ve Starém zákoně pokáral ústy oslice nevědomost Balaámovu, tak nerozumnými živočichy, to je rybami, pokáral jednou pošetilost nevěřících a kacířů. Když tedy byl jednou svatý Antonín v Rimini, kde bylo veliké množství kacířů, chtěl je přivést ke světlu pravé víry a na cestu pravdy. Mnoho jim kázal a vykládal jim o víře Kristově a o Pismu svatém. Oni však nejenže nepřisvědčovali jeho svatým řečem, ale dokonce jako zatvrzelí a zarytí ani ho nechtěli slyšet. Proto šel svatý Antonín jednoho dne z Božího vnuknutí blízko k moři při ústí řeky. Postavil se na břehu mezi mořem a řekou a počal jménem Božím mluvit na způsob kázání rybám: »Slyšte slovo Boží, ryby mořské i říční, když se mu vyhýbají nevěřící kacíři.« Jakmile to řekl, hned připlavalo k němu k mořskému břehu takové množství ryb, velikých, malých i prostředních, že nikdy v celém tom moři ani v té řece nebylo jich vidáno tak veliké množství; všechny vystrčily hlavy z vody a dávaly pozor v náramném pokoji, ochočenosti a pořádku. Napřed a blíže u břehu byly ryby nejmenší, za nimi prostřední a pak, kde byla voda hlubší, byly ryby větší. Když se tedy ryby umístily a rozestavěly v takovém pořádku, začal jim svatý Antonín slavně kázat. Pravil: »Mé sestry ryby, velmi jste zavázány děkovat podle své možnosti našemu Stvořiteli, který vám dal tak ušlechtilý živel za přibyték. Máte vodu sladkou i slanou, jak se vám líbí, dal vám mnohá útočiště, abyste se ukrývaly před bouřemi, dal vám živel jasný a průsvitný, i pokrm, kterým byste se živily. Bůh, váš laskavý a dobrotivý Tvůrce, když vás stvořil, dal vám přikázání, abyste rostly, množily se, a dal vám své požehnání; když pak byla obecná potopa a všichni ostatní živočichové zahynuli, vás jediné Bůh zachoval beze škody. Dal vám i ploutve, abyste mohly plavat, kam se vám zachce. Vám bylo Božím přikázáním uděleno zachránit proroka Jonáše a po třech dnech ho vyvrhnout na zem zdravého a živého. Vy jste podaly daň své-

mu Pánu Ježíši Kristu, který jako chudý neměl čím zaplatit. Vy jste byly pokrmem věčného Krále Ježíše Krista, dříve než vstal z mrtvých, a potom obzvláštním tajemstvím. Pro toto vše jste velmi povinny chválit Boha a dobrořečit mu, vždyť vám dal více dobrodiní než jiným tvorům.« Na tato a podobná slova a poučení svatého Antonína počaly ryby otvírat ústa a uklánět hlavy, a těmito a jinými známkami uctivosti podle své možnosti chválily Boha. Tu tedy svatý Antonín zaradoval se v duchu, když viděl takovou uctivost ryb k Bohu Stvořiteli, a řekl velikým hlasem: »Požehnán buď věčný Bůh, neboť více ho ctí ryby než kacířští lidé, a lépe naslouchají jeho slovu nerozumní živočichové než nevěřící lidé.« A čím déle svatý Antonín kázal, tím více rostlo množství ryb a žádná neodcházela z místa, které zaujala. K tomu divu se začali sbíhat obyvatelé města, a mezi nimi i kacíři. Když viděli tak podivuhodný a zřejmý zázrak, zkroušení ve svém srdci padli všichni svatému Antonínovi k nohám, aby slyšeli jeho slovo. Svatý Antonín začal kázat o katolické víře a kázal o ní tak vznešeně, že všechny ty kacíře obrátil a přivedl zpět k pravé víře Kristově; a všichni věřící tím byli s velikou radostí posílnění a utvrzení ve svaté víře. Potom svatý Antonín s Božím požehnáním propustil ryby a všechny odešly s podivuhodnými projevy radosti, a podobně i lid. Potom svatý Antonín zůstal v Rimini mnoho dní, kázal a získával duším veliký duchovní užitek. Ke chvále Kristově. Amen.

41. kapitola

O bratru Šimonovi, člověku tak veliké ctnosti, že svou modlitbou zaháněl ďábly od lidí; jak se modlil za jednoho velmi pokoušeného bratra, kterého pak Bůh osvobodil

1876 Za života svatého Františka, na počátku řádu, vstoupil do něj jeden mladík z Assisi, který se jmenoval bratr Šimon. Bůh ho ozdobil takovou milostí, patřením a zbožností mysli, že celý jeho život byl zrcadlem svatosti, jak jsem slyšel od lidí, kteří s ním dlouho pobývali. Tento bratr býval velice zřídka vidán mimo celu, a jestliže někdy býval mezi bratry, vždycky hovořil o Bohu. Nikdy se neučil gramatice, a přece tak hluboce a tak vznešeně mluvil o Bohu a o Kristově modlitbě, že se jeho slova zdála být nadpřirozená. Jednou večer odešel s bratrem Jakubem z Massy do lesa, aby hovořili o Bohu. V tom rozmlouvání setrvali celou noc a ráno se jim zdálo, že tam pobyli maličkou chvíli, jak mi vypravoval řečený

bratr Jakub. Bratr Šimon prožíval Boží osvětlení a navštívení s takovou lahodou a sladkostí Ducha svatého, že když je cítil přicházet, uléhal na lože, že lahodné uklidnění Ducha svatého žádalo si v něm nejen odpočinek duše, nýbrž také odpočinek těla. Za takových Božích navštívení býval mnohdy vytržen v Boha a zcela nevnímavý k časným věcem. Když byl jednou tak vytržen v Boha a nevnímavý ke světu a hořel uvnitř Boží láskou, a tělesnými smysly zvenčí nic nepoznával, chtěl jeden bratr zkusit a vidět, zda je skutečně tak, jak se zdálo. Šel, vzal řevavý uhel a položil mu jej na bosou nohu. Bratr Šimon nic necítil a uhel mu nezpůsobil žádnou známku na noze, ač tam ležel drahnou chvíli, takže sám od sebe uhasl. Když jmenovaný bratr Šimon sedal k jídlu, dříve než požil pokrm tělesný, sytil se a rozdával pokrm duchovní tím, že mluvil o Bohu. Jeho zbožným promlouváním se obrátil jeden mladík ze Svatého Severina, který býval ve světě mládencem velice marnivým a svěťáckým. Byl ze vznešené krve a své tělo velmi hýčkal. Když bratr Šimon přijal řečeného mládence do řádu, nechal si u sebe jeho světské šaty a on zůstal s bratrem Šimonem, aby byl od něho vyučen řeholním zvyklostem. Dábel, který se snaží zkazit vše dobré, uvedl na něho tak prudké ponoukání a tak horoucí tělesné pokušení, že mu vůbec nemohl odolat. Šel proto k bratru Šimonovi a řekl mu: »Vrať mi mé šaty, které jsem si přinesl ze světa. Nemohu déle snést tělesné pokušení.« Bratr Šimon, který s ním velice cítil, mu řekl: »Sedni si tady, synu, se mnou na chvíličku.« Počal hovořit o Bohu a všechno pokušení odcházelo. A pak čas od času se pokušení vracelo, a když on žádal o své šaty, bratr Šimon je zaháněl mluvením o Bohu. Když se to stalo několikrát, nakonec se jeho pokušení rozrostlo a doléhalo na něho mnohem prudčeji než kdykoliv dříve, takže za nic na světě nemohl odolat. Šel k bratru Šimonovi a požádal ho naprosto opravdově o své světské šaty, že tam prostě nemůže zůstat. Tu tedy bratr Šimon, tak jako to dříve dělal, posadil ho vedle sebe, a když mu mluvil o Bohu, položil mu mladík ze záměrovosti a truchlivosti hlavu do klína. Bratr Šimon tedy pro velký soucit, který s ním měl, zvedl oči k nebi, a když se modlil za něho k Bohu co nejzbožněji, octl se mladík u vytržení a bratr Šimon byl od Boha vyslyšen. Když přišel k sobě, cítil mladík, že byl úplně zproštěn toho pokušení, jako by je nikdy nebyl sebedméně cítil. Ba, horoucnost pokušení se proměnila v horoucnost Ducha svatého, protože se přiblížil k uhlu řevavému, to jest k bratru Šimonovi. Celý se proto tak velice rozhořel láskou k Bohu a bližnímu, že když byl jednou chycen jeden zločinec, kterému měly být vyloupnuty obě oči,

šel tento mladík z útrpnosti směle k vladaři a před shromáždění jeho poradců a žádal s mnohými slzami a vroucími prosbami, aby vyloupil jedno oko jemu a zločinci druhé, aby nebyl zbaven obou. Vladař však, když viděl velikou horlivost a lásku tohoto bratra, odpustil spolu s radou tomu i onomu. Když jednoho dne byl výše řečený bratr Šimon v lese na modlitbě a cítil ve své duši veliké potěšení, počalo ho svým křikem obtěžovat hejno vran. Poručil jim ve jménu Ježíšově, aby odletěly a již se nevracely. Když tedy ptáci odletěli, nikdo je od té chvíle už nikdy nespatril a neuslyšel ani tam, ani v celé okolní krajině. Tento div byl znám celé kustodii Fermské, ve které byl tento klášter. Ke chvále Kristově. Amen.

42. kapitola

*Pojednání o některých svatých bratřích,
obzvláště o bratru Konrádovi a o jednom bratru,
který nesl malomocného od svítání do východu slunce 15 mil daleko*

1877 Provincie Marky Ankonské byla za starodávna ozdobena tak jako nebe hvězdami svatými bratry, kteří osvěcovali a ozdobovali řád svatého Františka a svět příklady a naukou jako světla na nebi. Mezi jinými byl nejprve bratr Lucido Antico, který se opravdu skvěl svatostí a hořel božskou láskou. Jeho slavný jazyk, vedený Duchem svatým, přinášel podivuhodný užitek kázáním.

1878 Jiný byl bratr Bentivoglia ze Svatého Severina, kterého bratr Masseo ze Svatého Severina spatřil vyzdviženého do vzduchu drahnou dobu, když se modlil v lese. Pro ten div řečený bratr Masseo, tenkrát farář, zanechal svého úřadu a dal se k Menším bratřím. Byl takové svatosti, že učinil mnoho zázraků za svého života i při smrti, a jeho tělo je pochováno v Murru. Výše řečený bratr Bentivoglia meškal jednou sám v Trave Bonanti, aby opatroval a posluhoval jednomu malomocnému. Dostal od svého představeného rozkaz, aby odešel odtamtud a šel do jiného kláštera, vzdáleného 15 mil. Nechtěl opustit toho malomocného, a tak s velikou horlivostí lásky ho vzal na záda a nesl ho od svítání až do východu slunce celou tu cestu 15 mil až do řečeného kláštera, kam byl poslán. Klášter se nazýval Monte Saracino. Tu cestu, kdyby byl orlem, nebyl by mohl udělat za tak krátký čas. Z toho Božího divu byl veliký úžas a podiv v celém tom městečku.

1879 Jiný byl bratr Petr z Monticella, kterého Bratr Servodeo z Urbina, tehdy jeho kvardián v starém klášteře Ankonském, spatřil pozdviženého tělem od země 5 nebo 6 loket až k nohám Ukřižovaného, před nímž byl v kostele na modlitbách. Když tento bratr Petr slavil jednou čtyřicetidení půst svatého Michaela archanděla, byl s velikou zbožností v poslední den toho čtyřicetidenního postu v kostele na modlitbách. Jeden mladý bratr, který se schválně schoval za hlavním oltářem, aby viděl nějaký projev jeho svatosti, slyšel ho, jak hovoří se svatý Michaellem archandělem. A tato byla slova, která říkali: Svatý Michael řekl: »Petře, ty ses věrně namáhal kvůli mně a rozmanitě jsi trápil své tělo; hle, přišel jsem tě potěšit. Vyžádej si jakoukoli milost, kterou chceš, a já ti ji od Boha vyprosím.« Bratr Petr odpověděl: »Přesvatý kníže nebeského vojska, věrný horliteli pro Boží čest a milosrdný ochránce duší, žádám o tuto milost: abys mi vyprosil od Boha odpuštění mých hříchů.« Svatý Michael odpověděl: »Žádej o jinou milost, neboť tuto ti snadno vymohu.« Když bratr Petr nežádal žádnou jinou věc, dokončil archanděl: »Za tvou důvěru a zbožnost ke mně zjedná ti tu milost, o kterou prosíš, a mnoho jiného.« Když skončili svůj hovor, který trval drahnou chvílí, archanděl Michael odešel a zanechal ho svrchovaně potěšeného.

1880 Za času tohoto svatého bratra Petra byl bratr Konrád z Offidy. Když byl spolu s bratrem Petrem v klášteře Ferrarském v kustodii Ankonské, šel řečený bratr Konrád jednoho dne do lesa, aby rozjímal o Bohu. Bratr Petr šel potají za ním, poněvadž chtěl vidět, co se s ním bude dít. Bratr Konrád se dal do modlení a prosil velmi zbožně s velikým pláčem Pannu Marii, aby mu vymohla od svého požehnaného Syna milost pocítit maličko té sladkosti, kterou cítil svatý Simeon v den Očišťování, když choval v loktech Ježíše Krista, požehnaného Spasitele. Když se takto domodlil, milosrdná Panna Maria jej vyslyšela. Hle, objevila se nebeská Královna se svým Synem na ruce ve velké jasnosti světla. Přiblížila se k bratru Konrádovi, položila mu do loktů toho požehnaného Syna a on ho přijal velice zbožně, objímal ho, tiskl ho, položil si ho na prsa a celý omdléval a rozplýval se v božské lásce a v nevýslovném potěšení. Když Panna Maria od bratra Konráda odešla, vrátil se bratr Petr spěšně do kláštera, aby nebyl od něho spatřen. Když však se navracel bratr Konrád pln veselí a radosti, bratr Petr mu řekl: »Ó nebeský, užil jsi velikého potěšení!« Bratr Konrád řekl: »Co to povídáš, bratře Petře? Co ty víš, čeho já jsem užil?« »Dobře vím, dobře vím,« praví bratr Petr, »že tě Panna Maria se svým Synem navštívila.« Tu ho bratr Konrád, který jako opravdu po-

korný toužil utajit milosti Boží prosil, aby to nikomu neříkal. I byla od té chvíle mezi oběma taková láska, že se zdálo, jako by ve všem byli jedno srdce a jedna duše. Řečený bratr Konrád jednou v Sirolu osvobodil svými modlitbami ženu posedlou ďáblem, když se za ni modlil celou noc, a pak se zjevil její matce. Ráno utekl, aby ho lid nenalezl a neuctival. Ke chvále Kristově. Amen.

43. kapitola

*Jak bratr Konrád pokáral jednoho nehodného bratra
s takovou láskou, že ihned z něho nejdokonalejší bratr v klášteře*

1881 Řečený bratr Konrád z Offidy, podivuhodný horlitel o evangelní chudobu řehole svatého Františka, byl tak řeholně zbožného života a tak velkých zásluh u Boha, že Kristus požehnaný ho poctil za živa i po smrti mnohými zázraky. Když jednou přišli do kláštera Offidského cizí bratři, prosili ho pro lásku Boží a bliženské milování, aby napomenul jednoho mladého bratra, který byl v onom klášteře a počínal si tak dětinsky, rozpustile a nezřízeně, že zneklidňoval v tom klášteře staré i mladé a nedbal, nebo málo dbal na služby Boží a jiné řeholní zvyklosti. Bratr Konrád, maje útrpnost s tím mladíkem a na prosby těch bratrů zavolal si ho stranou a v horlivosti bliženské lásky mu řekl slova tak důtklivého a zbožného naučení, že onen působením Boží milosti stal se ihned z dítěte dospělým v chování a tak poslušným, hodným, pilným a zbožným, a nadto tak pokojným a ochotným posloužit a horlivým v každé ctnosti, že jako dříve všechny v klášteře zneklidňoval, tak potom všem přinášel spokojenost a potěšení a oni ho velmi milovali. Stalo se, jak se líbilo Bohu, že za několik dní po svém obrácení řečený mladík zemřel. Bratři se nad tím velmi rmoutili. Za několik dní po jeho smrti, když bratr Konrád setrval zbožně v modlitbě před oltářem řečeného konventu, zjevila se mu jeho duše a pozdravila ho s uctívou oddaností jako Otce. Bratr Konrád se jí táže: »Kdo jsi?« Ona odvěti: »Jsem duše toho mladého bratra, který umřel v tyto dny.« Bratr Konrád řekl: »Ó synu nejmilejší, co se s tebou stalo?« Odvětil: »Nejmilejší otče, Boží milostí a vašim naučením je mi dobře, protože nejsem zavržen, ale za své hříchy, které jsem pro nedostatek času nemohl dostatečně odčinit, snáším veliká očišťovací muka. Ale prosím tě, otče, abys mi nyní laskavě v mých mukách pomohl, jako jsi mi pro svou dobrotu pomohl, když jsem byl živ. Pomodli se za mne několik

Otčenášů, neboť tvá modlitba je před tváří Boží velmi příjemná.« Když tedy bratr Konrád dobrotivě přivolil k jeho prosbám a pomodlil se jeden Otčenáš a Odpočinutí věčné, řekla ta duše: »O předrahý otče, jak mi to dělá dobře a jaké obcerstvení cítím! Nyní tě prosím, aby ses to pomodlil ještě jednou.« A bratr Konrád se to modlí. Když se to pomodlil, praví duše: »Svatý otče, když se za mne modlíš, cítím všechnu úlevu, a proto tě prosím, neustávej se za mne modlit.« Když tedy bratr Konrád viděl, jak jeho modlitby pomáhají té duši, pomodlil se za ni sto Otčenášů. Když se je domodlil, řekla ta duše: »Děkuji ti, přemilý otče, jménem Božím za lásku, kterou jsi měl ke mně, neboť tvou modlitbou jsem vysvobozen ze všech muk a ubírám se do nebeského království.« Po těch slovech ta duše odešla. Poněvadž chtěl udělat bratřím radost a potěšit je, vypravoval jim bratr Konrád popořádku celé to vidění. Ke chvále Krista poženaného. Amen.

44. kapitola

*Jak se dva bratři tak milovali, že si navzájem
sdělovali všechna zjevení*

1882 Jednoho času zůstávali spolu v kustodii Ankonské v klášteře Foranském bratr Konrád a bratr Petr. Byly to dvě hvězdy, svítící v provincii Marky Ankonské, a dva nebeští lidé, neboť byla mezi nimi taková láska a takové milování, že se zdálo v nich být jedno srdce a jedna duše. I zavázali se vespolek smlouvou, že každé potěšení, které by jim Boží milosrdenství učinilo, budou si v bliženské lásce navzájem jeden druhému sdělovat. Když tedy učinili tuto smlouvu, stalo se jednoho dne, že bratr Petr trval na modlitbě a myslil zbožně na umučení Kristovo. Uvažoval, jak nejbлаhoslavenější Matka Kristova a nejmilejší učedník Jan a svatý František byli namalováni u paty kříže ukřižování duchovní bolestí s Kristem. Zachtělo se mu zvědět, který z těch tří cítil větší bolest nad Kristovým umučením. Zda Matka, která ho porodila, nebo učedník, který spal na jeho prsou, či svatý František, který byl s Kristem ukřižován. Když setrval v této zbožné myšlence, zjevila se mu Panna Maria se svatým Janem Evangelistou a se svatým Františkem, oblečení do vznešených rouch blažené slávy. Svatý František však se zdál být oblečen do krásnějšího roucha než svatý Jan. Když byl bratr Petr celý vyděšen tím viděním, dodal mu svatý Jan myslí slovy: »Neboj se, rozmilý bratře, ne-

boť jsme tě přišli potěšit a vysvětlit ti tvou pochybnost. Věz tedy, že Kristova Matka a já truchlili jsme nade všechno stvoření pro umučení Kristovo, ale po nás měl z něho svatý František větší bolest než kdokoliv jiný, a proto jej vidíš v takové slávě.« Když Petr se ho otázel: »Velesvatý apoštol Kristův, proč se zdá být roucho svatého Františka krásnější než tvoje?« Svatý Jan odvětil: »To proto, že když byl na světě, nosil chatrnější šaty než já.« Když pověděl tato slova, dal svatý Jan bratru Petrovi slavné roucho, které držel v ruce, a řekl mu: »Vezmi toto roucho, které jsem s sebou přinesl, abych ti je dal.« A když ho svatý Jan chtěl obléci do tohoto roucha, začal užaslý bratr Petr volat: »Bratře Konráde, předrahy bratře Konráde, rychle sem poběž, pojď se podívat na podivuhodné věci!« Při těch slovech to svaté vidění zmizelo. Když pak přišel bratr Konrád, vypravoval mu všechno hezky po pořádku. I děkovali Bohu. Ke chvále Kristově. Amen.

45. kapitola

*Jak jeden bratr, když byl ještě světským mladíkem,
byl od Boha zázračně povolán do řádu*

1883 Když byl Jan z Penny světským mladíkem v provincii Marky Ankonské, zjevil se mu překrásný hoch a zavolał ho řka: »Ó Jene, jdi ke svatému Štěpánu, kde káže jeden z mých bratrů, a jeho nauce věř a jeho slovům věnuj pozornost, neboť já jsem ho tam poslal. Když to uděláš, budeš muset vykonat dalekou cestu, a potom přijdeš ke mně.« Povstal tedy bez meškání a pocítil velikou změnu ve své duši. Šel ke svatému Štěpánu a našel tam veliké množství mužů a žen, kteří chtěli slyšet kázání. Ten, který měl kázat, nazýval se bratr Filip. Byl z prvních bratrů, kteří přišli do Marky Ankonské, když se v Marce zakládaly kláštery. Vystoupí tento bratr Filip na kazatelnu a velmi zbožně káže, ne slovy lidské moudrosti, ale mocí Ducha hlásá Království věčného života. A když dokončil kázání, přišel onen mladík k bratru Filipovi a řekl mu: »Otče, líbí-li se ti přijmout mě do řádu, ochotně bych činil pokání a sloužil bych našemu Pánu Ježíši Kristu.« Když bratr Filip viděl a poznal v mladíkovi obdivuhodnou nevinnost a ochotnou vůli sloužit Bohu, řekl: »Přijď ke mně v ten a ten den do Recanati a já se přičiním, abys byl přijat.« V tom klášteře se měla konat provinciální kapitula. Mladík, který byl velice čistý, si myslil, že to je ta daleká cesta, kterou má podle zjevení vykonat, a pak že půjde

do ráje. Myslel si, že se tak stane, jakmile bude přijat. Když viděl, že jeho myšlenka se tentokrát nevyplnila a provinciál na kapitule řekl, že by dal ochotně dovolení tomu, kdo by chtěl jít do provincie Provenscké, pojala ho velmi touha tam jít. Myslel si totiž ve svém srdci, že to je ta daleká cesta, kterou má vykonat dříve, než by šel do ráje. Ostýchal se to však říci a s důvěrou prosil snažně bratra Filipa, aby mu vymohl tu milost jít do provincie Provenscké. Když viděl bratr Filip jeho čistotu a úmysl, vymohl mu to dovolení, a tak se bratr Jan vydal s velikým veselím na cestu v přesvědčení, že jak tu cestu dokoná, půjde do ráje. Ale jak se líbilo Bohu, zůstal v té provincii 25 let s tímto očekáváním a s touto touhou a žil ve veliké počestnosti, svatosti a příkladnosti, neustále rostl ve ctnosti a v milosti u Boha i u lidí a velice byl milován od bratří i od světských lidí. Když jednoho dne trval bratr Jan zbožně na modlitbě, plakal a stýskal si, že se jeho přání nesplňuje, neboť se příliš prodlužovala jeho pouť tímto životem, zjevil se mu Kristus požehnaný. Při jeho spatření rozplyvala se celá jeho duše. Kristus mu řekl: »Můj synu, bratře Jene, žádej mne, o cokoli chceš.« A on odpověděl: »Můj Pane, nevím, oč jiného bych žádal, leč o tebe, neboť po ničem jiném netoužím. Jenom o jedno tě prosím: abys mi odpustil mé hříchy a dal mi milost vidět tě ještě jednou, když toho budu nejvíc potřebovat.« Kristus řekl: »Tvá modlitba je vyslyšena.« A když to pověděl, odešel a bratr Jan zůstal celý potěšen a posílněn. Když bratři v Marce slyšeli pověst o jeho svatosti, přičinili se u generála, že mu vzkázal, aby se vrátil do Marky. Ten rozkaz přijal vesele a vydal se na cestu v domnění, že až dokoná tu cestu, půjde podle zaslíbení Kristova do ráje. Ale když se navrátil do provincie Marky An-konské, byl tam živ 30 let a žádný jeho příbuzný o něm nevěděl. Každého dne očekával Boží milosrdenství, že se mu splní zaslíbení. Za ten čas několikrát zastával úřad kvardiána s velikou opatrností a Bůh skrze něho učinil mnoho zázraků.

1884 Mezi jinými dary, které měl od Boha, měl ducha proroctví. Tak jednou, když vyšel ven z kláštera, začal na jednoho novice dotírat ďábel a pokoušel ho tak mocně, že přivolil k pokušení a řekl si sám u sebe, že vyjde z řádu, jakmile se bratr Jan zvenčí vrátí. Bratr Jan poznal duchem proroctví jeho pokušení a rozhodnutí, bez meškání se vrátil domů, zavalal k sobě řečeného novice a řekl, že chce, aby se vyzpovídal. Ale dříve nežli se vyzpovídal, pověděl mu a vypravoval popořádku celé jeho pokušení, jak mu je Bůh zjevil, a dodal: »Synu, protože jsi na mne počkal a nechtěl odejít bez mého požehnání, prokázal ti Bůh milost, že nikdy

z řádu nevyjdeš, nýbrž zemřeš s milostí Boží v něm.« Řečený novic byl utvrzen v dobré vůli, zůstal v řádu a byl z něho svatý bratr. Všechny tyto věci mi vypravoval Ugolino.

1885 Řečený bratr Jan byl člověk veselého a klidného ducha, zřídka mluvil, byl to muž veliké modlitby a zbožnosti, a zvláště po jitřních hodinkách nikdy nespál, ani se nevracel do své cely, nýbrž zůstával v kostele na modlitbě až do dne. Když byl jednou v kostele po jitřních hodinkách, zjevil se mu anděl Boží a řekl: »Bratře Jene, tvá cesta je dokonána. Tak dlouhou dobu jsi ji očekával, a proto ti oznamuji od Boha, abys žádal jakoukoli milost chceš, že ti ji udělí. Oznamuji ti také, aby sis vyvolil, co chceš, buď jeden den v očistci, nebo sedm dní trápení na tomto světě.« Bratr Jan si vyvolil sedm dní trápení na tomto světě. Ihned se rozstonal rozličnými nemocemi, neboť ho popadla prudká zimnice, dna rukou a nohou, a kolika, a mnoho jiných chorob; nejhůře však mu dělalo to, že mu stál ustavičně před očima ďábel, který držel v ruce veliký list popsaný všemi jeho hříchy, které kdykoli učinil, a říkal mu: »Pro tyto hříchy, které jsi spáchal myšlením, jazykem a skutky, jsi zavržen do hlubokosti pekel.« A on si nevzpomínal na nic dobrého, co učinil, ani že je v řádu, ani že v něm kdy byl, ale tak si myslel, že je zavržen, jak mu říkal ďábel. Když to bratři viděli, divili se a poslali pro jednoho starého bratra, který se jmenoval Matouš z Monte Rubiana. Byl to svatý člověk a velký přítel tohoto bratra Jana. Přišel řečený bratr Matouš k Janovi v sedmý den jeho soužení, pozdravil ho a otázal se ho, jak se má. Odpověděl, že se má zle, protože je zavržen. Tu bratr Matouš řekl: »Nepamatuješ si, že ses mnohokrát u mne zpovídal a že jsem tě úplně rozhřešil od tvých všech hříchů? Nepamatuješ si také, že jsi sloužil Bohu v tomto svatém řádu přemnoho let? Mimo to nepamatuješ si, že Boží milosrdenství převyšuje a přesahuje všechny hříchy světa a že Kristus požehnaný zaplatil nekonečnou cenu, aby nás vykoupil? Měj proto dobrou naději, neboť jistě jsi spasen.« Při těch slovech, protože byla naplněna míra jeho očišťování, odešlo pokušení a přišlo potěšení. S velikým veselím řekl bratr Jan bratru Matoušovi: »Protože ses namáhal a je pozdě, prosím tě, jdi si odpočinout.« Bratr Matouš ho nechtěl opustit, ale nakonec na jeho velké naléhání přece odešel a šel si odpočinout a bratr Jan zůstal sám s bratrem, který mu posluhoval. A hle, přišel Kristus požehnaný s nesmírnou jasností a přelíbeznou vůní, jak mu to kdysi slíbil, že se mu opět ukáže, až toho bude nejvíc potřebovat. Uzdravil ho dokonale z veškeré nemoci.

Tehdy bratr Jan vzdával se sepjatýma rukama díky za to, že dokonal svou dlouhou cestu přítomného a bidného života s nejlepším koncem, do Kristových rukou poručil a odevzdal svou duši. Odešel z tohoto smrtelného života do věčného s Kristem požehnaným, kterého po tak dlouhý čas si žádal a očekával. A je pochován řečený bratr Jan v klášteře v Penně di San Giovanni. Ke chvále Kristově. Amen.

46. kapitola

O jednom bratru, který viděl duši svého bratra, jenž byl u Menších bratří, jít do nebe; a proto prokázal úctu jeho ostatkům

1886 V řečené provincii Marky Ankonské byli po smrti svatého Františka v řádu dva bratři; jeden se nazýval bratr Umile a druhý bratr Pacifik. Byli to lidé veliké svatosti a dokonalosti. Jeden, totiž bratr Umile, byl v klášteře v Soffianu, a tam umřel; druhý byl domovem v jiném klášteře dost vzdáleném od prvního. Jak se líbilo Bohu, octl se bratr Pacifik jednoho dne, když trval na osamělém místě na modlitbě, u vytržení a spatřil duši svého bratra Umila jít rovnou do nebe, bez všeho zdržování nebo překážky ve chvíli, kdy odcházela z těla. Stalo se pak, že po mnoha letech byl tento bratr Pacifik, který zůstal, přeložen do řečeného kláštera v Soffianu, kde jeho bratr umřel. V tom čase zaměnili bratři na žádost pánů z Brunforte řečený klášter za jiný. Přenesli tedy mimo jiné věci ostatky svatých bratří, kteří umřeli v tom klášteře. Když přišli ke hrobu bratra Umila, vzal jeho bratr, bratr Pacifik, jeho kosti, umyl je v dobrém víně, pak je zavinul do bílého prostěradla a s velikou uctivostí a vroucností je líbal a plakal. Druzí se tomu divili a neměli z něho dobrý příklad, protože když byl člověkem veliké svatosti, zdálo se, že oplakává svého bratra z tělesné a světské lásky a že projevuje více úcty jeho ostatkům než ostatkům druhých bratří, kteří byli neméně svatosti než bratr Umile, a byly tak dobře hodny úcty jako jeho ostatky. Bratr Pacifik poznal nepříznivé smýšlení bratří, a proto jim pokorně vyhověl. Řekl: »Moji nejmilejší bratři, nedivte se, že jsem učinil kostem svého bratra to, co jsem neučinil jiným; neboť buď požehnan Bůh, který to ví, že mne nepudila – jak se domníváte – tělesná láska, ale učinil jsem tak proto, že když můj bratr odešel z tohoto života, spatřil jsem jeho duši při modlitbě na pustém a vzdáleném místě vystupovat rovnou do nebe. Jsem si proto jist, že jeho kosti jsou svaté

a mají být v ráji. Kdyby mi Bůh udělil takovou jistotu o druhých bratřích, prokázal bych jejich kostem tutéž úctu.«

Když bratři viděli jeho zbožný a svatý úmysl, byli jím povzbuzeni a chválili Boha, který činí svým svatým tak podivuhodné věci. Ke chvále Kristově. Amen.

47. kapitola

*Jak k jednomu bratrovi na smrt nemocnému přišla Panna Maria
s třemi kelímky lektvaru a uzdravila ho*

1887 Ve dříve vzpomínaném klášteře Soffiánském byl za starodávna jeden Menší bratr tak veliké svatosti a milosti, že se zdál celý božský a častokrát býval vytržen v Boha. Když jednou byl tento bratr celý zabrán v Boha a vyzdvižen, protože měl ve znamenité míře milost patření, přiletovali k němu ptáci rozličného druhu, krotce mu usedali na hlavu, na ramena, na lokty a na ruce a podivuhodně zpívali. Tento bratr byl velmi samotářský a zřídka mluvil; ale když byl na něco tážán, odpovídal tak přívětivě a tak moudře, že se zdál být spíš andělem než člověkem. Byl to muž velké modlitby a patření a bratři ho měli ve veliké úctě. Když tento bratr dokonával dráhu svého ctnostného života, rozstonal se podle Božího úradku na smrt, takže nic nemohl požívat. Nechtěl při tom přijmout žádný tělesný lék, nýbrž všechnu svou důvěru vkládal do nebeského lékaře, Ježíše Krista požehnaného a v jeho požehnanou Matku. Od ní si zasloužil být milosrdně z Boží dobroty navštíven a potěšen. Když tedy jednou ležel na loži a s celým srdcem a s velmi velikou zbožností se chystal na smrt, zjevila se mu slavná a přeblahoslavená Matka Ježíše Krista, Panna Maria s převelikým množstvím andělů a svatých panen a přiblížila se k jeho loži v podivuhodné zři. Když na ni hleděl, načerpal z toho velikou posilu a radost duše i těla. Poprosil ji pokorně, aby požádala svého milého Syna, a on aby ho pro své zásluhy vytrhl ze žaláře bídného těla. Když setrval v té prosbě s hojnými slzami, odpověděla mu Panna Maria a oslovila ho jménem: »Neboj se, synu, neboť tvá prosba je vyslyšena. Přišla jsem, abych tě maličko posilnila, dříve než odejdeš z tohoto života.« Po boku Panny Marie byly tři svaté panny, které držely v rukou tři kelímky lektvaru nesmírné vůně a lahody. Slavná Panna Maria vzala a otevřela jeden ten kelímek a celý dům se naplnil vůní. Nabrala lžící ten lektvar a dala jej nemocnému. Jakmile ho nemocný

okusil, ucítil takové posílnění a takovou sladkost, že se zdálo, že jeho duše nemůže zůstat v těle. Začal proto říkat: »Již dost, ó nejlaskavější Máti Ježíše Krista, Panno Maria požehnaná, spásitelko lidského pokolení; již dost, ó lékařko požehnaná; již dost, neboť nemohu snést takovou lahodu!« Avšak soucitná a dobrotivá Matka často podávala ten lektvar nemocnému, krmila ho jím, až vyprázdnila celý kelímek. Když pak vyprázdnila první kelímek, vezme blahoslavená Panna Maria druhý, vloží do něho lžici a chce mu podat; on nad tím sladce naříkal:

»Ó překrásná Matko Boží, jestliže má celá duše se téměř rozplývá vůní a lahodou prvního lektvaru, kterak budu moci snést druhý? Prosím tě, požehnaná nade všechny svaté a nade všechny anděly, abys mi již přestala podávat.« Naše Paní odpověděla: »Ochutnej, synu, přece jen z tohoto druhého kelímku.« Dala mu toho maličko a řekla: »Nyní jsi, synu, dostal tolik, že ti může stačit; posilni se, synu, neboť brzy přijdu pro tebe a povedu tě do království svého Syna, kterého jsi vždycky vyhledával a po kterém jsi toužil.« Po těch slovech se s ním rozloučila a odešla. I zůstal tak posílněný a potěšený sladkostí toho lektvaru, že byl živ ještě několik dní v sytosti a síle bez tělesného pokrmu. Po několika dnech za veselého rozhovoru s bratry, s velikým veselím a radostí odešel z tohoto ubohého života do života blaženého. Ke chvále Kristově. Amen.

48. kapitola

*Jak byl jeden bratr tři dny u vytržení a byl mu ukázán stav řehole
a co se v ní mělo stát*

1888 Bratr Jakub z Massy, kterému Bůh otevřel dveře svých tajemství a dal mu dokonalou známost a pochopení Pisma svatého a budoucích věcí, byl takové svatosti, že bratr Jiljí z Assisi, bratr Marek z Montina a bratr Ginepro a bratr Lucido o něm říkali, že nad něho na světě neznají u Boha většího. Já jsem velice toužil spatřit tohoto bratra Jakuba, neboť když jsem prosil bratra Jana, druhá bratra Jiljího, aby mi vysvětlil jisté duchovní věci, řekl mi: »Chceš-li být poučen o duchovní cestě, hleď mluvit s bratrem Jakubem z Massy.« Bratr Jiljí si přávil být od něho osvěcen, a k jeho slovům nelze přidat, ani od nich ubrat, protože jeho mysl vstoupila do nebeských tajemství, jeho slova jsou slova Ducha svatého a není na zemi člověka, kterého bych si tolik přál vidět, jako tohoto bratra Jakuba. Na začátku toho času, kdy byl bratr Jan ministrem, když se jednou

modlil, byl vytržen v Boha, a v tom vytržení a v té extázi byl tři dny. Byl zbaven veškeré tělesné vnímavosti a zůstával tak bez citění, že bratři byli v pochybnostech, není-li snad mrtvý. V tom vytržení mu bylo od Boha zjeveno, co se mělo stát v naší řeholi. Když jsem tohle slyšel, tím víc jsem zatoužil vidět ho a mluvit s ním. Když se Bohu zalíbilo a dostal jsem příležitost s ním mluvit, prosil jsem ho: »Je-li pravda to, co jsem o tobě slyšel, prosím tě, abys mi to nezatajoval. Slyšel jsem, že když jsi zůstával tři dny téměř mrtvý, zjevil ti Bůh mimo jiné věci, co se má stát v této naší řeholi; prý to řekl bratr Matouš, ministr Marky Ankonské, kterému jsi to z poslušnosti prozradil.«

Tu tedy bratr Jakub připustil s velikou pokorou, že to, co povídal bratr Matouš, je pravda.

1889 A co totiž řečený bratr Matouš, ministr Marky Ankonské, povídal, bylo toto: Jsem bratr, kterému Bůh zjevil všechno, co se stane v naší řeholi; bratr Jakub z Massy mi to oznámil a řekl mimo mnoha věci, které mu Bůh zjevil o stavu církve bojující, že spatřil ve vidění jakýsi krásný a velmi veliký strom, jenž měl zlatý kořen, jeho ovocem byli lidé, a všichni byli Menší bratři; hlavní jeho větve byly rozlišeny podle počtu řádových provincií a každá větev měla tolik bratří, kolik jich bylo v provincii, kterou ta větev znamenala. Tenkrát zvěděl počet všech bratří v řádu a v každé provincii, také jejich jména a věk, postavení a úřady, stupně a hodnosti, milosti i viny všech. A spatřil bratra Jana z Parmy na nejvyšším místě prostřední větve toho stromu a na vrcholcích větví, které byly kolem té prostřední, byli ministři všech provincií. Potom spatřil Krista sedícího na velikém a běloskvoucím trůně. Kristus volal k sobě svatého Františka, podával mu kalich plný života a posílal ho se slovy: »Jdi a navštív své bratry a dej jim pít z tohoto kalicha duchovního života; neboť duch satanův se pozdvihne proti nim, udeří na ně a mnozí z nich padnou a nepovstanou.« A dal Kristus svatému Františkovi dva anděly, aby ho doprovázeli. I přišel svatý František podávat kalich života svým bratřím. A začal bratrem Janem. Ten jej vzal, vypil jej do poslední kapky spěšně a zbožně; a ihned se celý rozzářil jako slunce. A vzápětí po něm podával jej svatý František všem ostatním; ti, kteří jej přijímali a vypili celý s náležitou úctou a zbožností, byli hned potom skvoucí jako slunce. Ti, kteří jej celý vylévali a nepřijímali jej zbožně, zčernali, zachmuřili se a byli znetvořeni a strašní na pohled; ti, kteří vypili část a část vylili, zčásti se rozjasnili a zčásti se zatemnili. A to podle míry, jakou pili a jakou vylévali. Ale nade všechny ostatní skvěl se výše řečený bratr Jan, který se

plně napil z kalicha života. Jím dostalo se mu popatřit na propast neko-
nečného Božího světla; v něm poznal protivenství a bouři, která se měla
zdvihnout proti řečenému stromu, trást a lomcovat jeho větvemi. Pro tu
věc se bratr Jan odebral z vrcholku stromu a byl všechen pohroužen do
myšlenek; bratr Bonaventura, který se zčásti napil z kalicha a zčásti jej
vyžil, vystoupil na tu větev a na to místo, odkud bratr Jan sestoupil. Jak
zůstával na tom místě, nehty na rukou se mu proměnily v železné drápy
ostré a nabroušené jako břitvy. On se hnul proto z toho místa, na které
vystoupil, prudce a vztekle se chtěl vrhnout proti bratru Janovi, aby mu
uškodil. Ale když se to stalo, přišla vichřice a udeřila do stromu tak prudce,
že z něho bratři padali na zem; nejprve padali ti, kteří vyžili všechen
kalich ducha života, a ďáblové je odnášeli do místa temnot a muk. Ale
bratra Jana spolu s ostatními, kteří vypili kalich, přenesli andělé do mís-
ta věčného života a světla a do blaženého záře. I chápal a rozeznával řeče-
ný bratr Jakub, jenž viděl vidění podrobně a zřetelně, to, co viděl, pokud
jde o jména a okolnosti a stav každého, jasně. Tak dlouho trvala ta vich-
řice proti stromu, až padl a vítr jej odnesl. A hned, jakmile přestala
vichřice, vzešel z kořene toho stromu, jenž byl zlatý, jiný strom celý zla-
tý, který vydal listí a květ a ovoce pozlacené. O tom stromě a jeho koša-
tosti, hlubokosti, kráse a ctnosti je v přítomném čase lépe mlčet než
mluvit. Ke chvále Kristově. Amen.

49. kapitola

*Jedná se tu o ctihodném bratru Janovi z Alverny
a o mnoha milostech, jež měl od Boha*

1890 Mezi jinými moudrými a svatými bratry a syny svatého Františka, kte-
ří – jak praví Šalomoun – jsou slávou Otcovou, byl za našich časů
v provincii Marky Ankonské ctihodný a svatý bratr Jan z Ferma. Protože
dllel dlouhý čas ve svatém klášteře Alvernském a tam odešel z tohoto
světa, nazýval se také bratr Jan z Alverny. Byl to člověk obzvláštního
života a veliké svatosti. Tento bratr Jan, ještě když byl světským mladí-

kem, toužil celým srdcem po cestě kajcnosti, která zachovává čisté tělo i duši. Když byl ještě docela malý chlapec, počal nosit kroužkový pancířek a železný kruh na holém těle a provozovat velikou zdrženlivost; zvláště když přebýval u kanovníků u svatého Petra ve Fermu, kteří žili v nádheře, on utíkal před tělesnými rozkošemi. Mořil své tělo velice tuhou zdrženlivostí, ale druhové byli proti němu, svlékali mu pancířek a v jeho zdrženlivosti mu porůznu překáželi. Z Božího vnuknutí usmyslil si zanechat světa s jeho milovníky a celý se obětovat náruči Ukřižovaného s rouchem ukřižovaného svatého Františka. Tak i učinil. Když tedy byl přijat do řádu tak mladičkář a svěřen péči novicmistra, stal se tak duchovním a zbožným, že někdy, když poslouchal svého mistra hovořit o Bohu, rozplývalo se jeho srdce jako vosk u ohně a rozpalovalo se v Boží lásce s takovou lahodnou milostí, že když nemohl zůstat v klidu a snášet takovou lahodnost, vstával jako opilý duchem a chodil sem tam po zahradě, po lese, po kostele, jak ho plamen a přívál ducha pudil. Potom během času působením Boží milosti prospíval tento andělský člověk stále v nových a nových ctnostech, v nebeských darech, v božských povznese-ních a vytrženích tak velice, že jeho mysl byla vyzdvížena k jasům cherubínským, někdy k žárům serafínským, někdy k radostem blažených, někdy k milostným, úchvatným objímáním Kristovým. To se stávalo nejen duchovním okoušením uvnitř, nýbrž i navenek vyjadřovanými tělesnými znaky. Obzvláště jednou velice zanítily jeho srdce plamen božské lásky, a tento plamen v něm trval jistě tři roky. Po ten čas prožíval podivná Boží potěšení a osvětlení, patření a vytržení i jeho navštívení. Často býval vytržen v Boha, a zkrátka v tomto čase zdál se být celý zanícený a rozpálený láskou Kristovou. Bylo to na svaté hoře Alvernské.

1891 Protože však má Bůh obzvláštní péči o své syny tím, že jim dává podle rozličné doby tu potěšení, jindy trápení, jednou prospěch a jednou protiv-
venství, jak vidí, že je jim to zapotřebí, aby je udržoval v pokoře, nebo aby více roznítil touhu po nebeských věcech. Tak se zalíbilo Boží dobro-
tě odejmout řečenému bratru po třech letech tento paprsek a plamen Boží lásky, zbavil ho všeho duchovního potěšení, takže bratr Jan zůsta-
val beze světla, bez Boží lásky a celý truchlivý, zarmoucený a ztrápený. V těch úzkostech chodil po lese hned sem, hned tam, volal, plakal a vzdychal po milém Ženichu své duše, který se skryl a od něho odešel a bez jehož přítomnosti duše nenalézá pokoje ani odpočinku. Nikde a nijak nemohl nalézt sladkého Ježíše a dostat se k onomu slastnému duchovnímu okou-
šení Kristovy lásky, jak tomu byl zvyklý. A trvalo mu toto trápení mnoho

dní a on po ten čas nepřestával plakat, vzdychat a prosit Boha, aby mu pro svou dobrotu navrátil milého Ženicha jeho duše. Nakonec měl Bůh ve své laskavosti za to, že již dost vyzkoušel jeho trpělivost, a zanítil jeho touhu. Když jednoho dne chodil bratr Jan po tomto lese tak zarmoucený a usouzený, přistoupil k jednomu buku a pro únavu si sedl. Seděl tam s tváří vlhkou od slz a hleděl vzhůru k nebi. Hle, tu se zjevil blízko něho na pěšině, kterou tam bratr Jan přišel, Ježíš Kristus, ale nic neříkal. Když ho bratr Jan viděl a dobře poznal, že to je Kristus, vrhl se mu k nohám, s nesmírným pláčem ho prosil co nejpokorněji a říkal: »Pomoz mi, můj Pane, neboť bez tebe, můj Spasiteli, zůstávám ve tmách a v pláči; bez tebe, Beránku nejmírnější, zůstávám v úzkosti a lkání; bez tebe, Synu Boha nejvyššího, zůstávám ve zmatku a hanbě. Bez tebe jsem zbaven všeho dobrého a jsem slepý, neboť ty jsi Ježíš, pravé světlo duší; bez tebe jsem zatracen a zavržen, neboť ty jsi život duší a život životů; bez tebe jsem jalový a vyprahlý, protože ty jsi pramen všech darů a všech milostí; bez tebe jsem celý truchlivý, neboť ty jsi Ježíš, naše spása, láska a touha, posilující chléb a víno, obveselující andělské kůry a srdce všech svatých; osvěť mne, nejmilostnější Mistře a nejlaskavější Pastýři, vždyť já jsem tvá ovečka, ačkoliv nehodná.« Ale protože touha svatých lidí, s jejíž vyslyšením Bůh prolévá, rozněcuje je k větší lásce a zásluze, Kristus požehnaný odchází, nevyslyšel ho a nic mu neřekl, a jde pryč onou pěšinou. Tu bratr Jan vstane a běží za ním, znova se mu vrhne k nohám a se svatou neodbytností ho zadržuje, a se zbožností a se slzami ho prosí: »Ó nejsladší Ježíši, smiluj se nade mnou usouzeným, vyslyš mne pro množství svého slitování a pro pravdu své spásy a navrať mi radost své tváře a svého laskavého pohledu, vždyť tvého milosrdenství je plná celá země.« A Kristus znova odchází a nic mu neříká, nedává mu útěchu a počíná si s ním tak, jako matka s dítětem, když chce, aby dychtilo po prsu, a nechává je s pláčem jít za sebou, aby jej potom vzalo raději. Bratr Jan proto znova s větší horlivostí a touhou následuje Krista, a když ho dostihl, obrátil se k němu Kristus požehnaný, pohleděl na něho s veselou a milostnou tváří, rozevřel svou nejsvětější a láskyplnou náruč a přesladce ho objal. V té chvíli, když otvíral náruč, užíval bratr Jan vycházet z nejsvětějších Spasitelových prsou podivuhodné paprsky světla, které osvětlovaly celý les a i jemu samému duši i tělo. Tu tedy bratr Jan poklekl k nohám Kristovým a Ježíš požehnaný podal mu jako Magdaléně dobrotivě nohu k políbení. A bratr Jan ji vzal s největší úctou, smácel ji tak hojnými slzami, že se opravdu zdál být druhou Magdalénou. Říkal zbožně: »Prosím tě, Pane

můj, abys nehleděl na mé hříchy, ale pro své nejsvětější umučení a pro vylití své drahé krve vzkřis mou duši v milosti své lásky, neboť tvým přikázáním je, abychom tě milovali celým srdcem a vši vroucností, a nikdo nemůže plnit to přikázání bez tvé pomoci. Pomož mi tedy, nejlaskavější Synu Boží, abych tě miloval celým srdcem a vši svou silou.« A když takto bratr Jan setrval v tomto hovoru u nohou Ježíše Krista, byl od něho vyslyšen a dostal od něho opět prvotní milost, to je plamen Boží lásky, a cítil se být celý obnovený a potěšený. Když poznal, že dar Boží milosti se k němu vrátil, počal Kristu požehnanému děkovat a líbat jeho nohy. Potom se vzpřimil, aby pohleděl Spasiteli do tváře. A Kristus vztáhl a podal mu své přesvaté ruce k políbení; a když je Jan políbil, přiblížil se a přitiskl k prsům Ježíšovým, objal ho a políbil jeho nejsvětější prsa, Kristus pak objal a políbil jeho. Při tomto objímání a libání cítil bratr Jan takovou božskou vůni, že kdyby všechna koření a všechny vonné látky světa byly sebrány dohromady, zdály by se puchem proti té vůni. V ní se v tu chvíli bratr Jan dostal do vytržení, potěšení a osvěcení, a ta vůně trvala mu v duši po mnoho měsíců. A od té chvíle z jeho úst, napojených ze studnice božské moudrosti Spasitelových prsou, vycházela podivuhodná a nebeská slova, proměňující srdce těch, kteří jej poslouchali, a působila duším velký užitek. A v lese na pěšině, na které stály požehnané nohy Kristovy, a veliký kus kolem dokola, cítil bratr Jan, kdykoli tam přicházel, vůni a záři po dlouhý čas. Když pak bratr Jan po tomto vytržení přišel zase k sobě a když tělesná Kristova přítomnost zmizela, zůstal tak osvěcený v duši k patření do propasti jeho božství, že ač nebyl člověk s lidským vzděláním, přece obdivuhodně řešil a vysvětloval nejtěžší a vznešené otázky Nejsvětější Trojice a hluboká tajemství Pisma svatého. A často potom, když mluvil před papežem, před kardinály a před králi a velmoži, mistry a doktory, všechny uváděl ve veliký úžas vznešenými slovy a hlubokými výroky, které pronášel. Ke chvále Kristově. Amen.

50. kapitola

Jak bratr Jan sloužil mši svatou za duše v očistci s takovým účinkem, že mu Bůh ukázal, že pro tu mši šlo mnoho duší do ráje

1892 Když jednou zmíněný bratr Jan sloužil mši svatou ten den po Všech svatých za všechny duše zemřelých, jak církev nařídila, obětoval s takovým účinkem lásky a s takovou soucitnou zbožností to převznešené

tajemství, po kterém pro jeho účinnost duše zemřelých nade všechno jiné touží. I zdálo se, jako by se při tom celý rozplýval pro sladkost soucitu a bratrské lásky. Když při té mši zbožně pozdvihoval tělo Kristovo, obětoval Bohu Otci a prosil ho, aby z lásky ke svému pozhnanému Synu, Ježíši Kristu, jenž pro vykoupení duší visel na kříži, líbilo se mu vysvobodit duše zemřelých od očišcových trestů, ty duše, které jím byly stvořeny a vykoupeny, v té chvíli spatřil vycházet z očištky na způsob nesčíslných ohnivých jisker, které vyletovaly z hořící pece, téměř nekonečné množství duší. Viděl je vstupovat do nebe pro zásluhy umučení Krista, který každého dne bývá obětován za živé i za mrtvé v té přesvaté hostii, hodné klanění na věky věků. Ke chvále Kristově. Amen.

51. kapitola

*Jak bratru Janovi bylo zjeveno, když se modlil
za jednoho nemocného bratra, že tento umře
a přijde do nebe; a on mu to zvěstoval*

1893 Toho času, kdy byl bratr Jakub z Fallerone, člověk veliké svatosti, těžce nemocen v klášteře Moglianském, v kustodii Fermské, uslyšel bratr Jan z Alverny, dlíci tenkrát v klášteře v Masse, o jeho nemoci. Protože ho miloval jako svého drahého Otce, dal se za něj na modlení. Prosil Boha zbožně vnitřní modlitbou, aby řečenému bratru Jakubovi navrátil tělesné zdraví, jestliže by to bylo lepší pro duši. Když setrval v této zbožné modlitbě, byl uchvácen ve vytržení a spatřil ve vzduchu veliký zástup mnoha andělů a svatých nad chýškou bratra Jakuba; ta byla v lese a celý kraj kolem byl osvětlen září. Mezi těmito anděly spatřil toho nemocného bratra Jakuba, za kterého se modlil, celého zářícího v bělostném rouchu. Spatřil také mezi nimi svatého Otce Františka, ozdobeného svatými ranami Krista a velikou slávou. Viděl tam také a poznal svatého bratra Lucida, bratra Matouše z Monte Rubiana a několik jiných bratří, které v tomto životě ani neviděl, ani neznal. Když tak bratr Jan s velikou rozkoší se díval na ten blažený zástup svatých, poznal zjevením, že nemocný bratr bude spasen, ale že od této nemoci zemře a že nepůjde hned tak po smrti do ráje, protože se slušelo, aby se trochu očistil v očištky. Z toho zjevení měl bratr Jan takovou radost pro spásu té duše, že se vůbec nermoutil nad tělesnou smrtí, nýbrž s velikou duchovní sladkostí sám u sebe ho volal a říkal:

»Bratře Jakube, můj sladký Otče, bratře Jakube, můj sladký bratře; bratře Jakube, věrný služebník Boží; bratře Jakube, druhu andělů a společníku blažených!« V této jistotě a v této radosti přišel zase k sobě, bez meškání vyšel z kláštera a šel navštívit bratra Jakuba do Mogliana. Když shledal, že se mu tak přitížilo, že mohl stěží mluvit, oznámil mu tělesnou smrt a spásu a slávu duše podle ujištění, které o tom dostal Božím zjevením. Bratr Jakub ho proto přijal celý rozveselený v duši i v tváři, s velikým veselím a milým úsměvem. Děkoval mu za dobrou novinu, kterou mu přinesl, a poroučel se mu se zbožnou oddaností. Tu ho bratr Jan srdečně prosil, aby se k němu po své smrti vrátil a pověděl mu o svém stavu; bratr Jakub mu to slíbil, bude-li se tak líbit Bohu. Po těchto slovech, když se přiblížila chvíle odchodu, začal bratr Jakub říkat verš žalmu: V pokoji, věčném životě, usnu a budu odpočívat. Řekl tento verš a odešel s radostnou a veselou tváří z tohoto života. Když ho pohřbili, navrátil se bratr Jan do kláštera v Masse a vyčkával slib bratra Jakuba, že se k němu vrátí v ten den, kdy řekl. Ale když se v řečený den modlil, zjevil se mu Kristus s velikou družinou andělů a svatých, ale bratr Jakub mezi nimi nebyl. Bratr Jan se tomu velmi divil a poručil ho vroucně Kristu. Když se následujícího dne bratr Jan modlil v lese, zjevil se mu bratr Jakub v doprovodu andělů, celý oslavený a veselý. Bratr Jan mu řekl: »Ó Otče, proč ses ke mně nevrátil v ten den, jak jsi mi slíbil?« Bratr Jakub odvětil: »Protože jsem měl zapotřebí nějakého očištění; ale v tu hodinu, kdy se ti Kristus zjevil a tys mne jemu poručil, vyslyšel tě a vysvobodil mne od vší muky. A tu jsem se zjevil bratru Jakubovi z Massy, svatému laikovi, který posluhoval při mši a spatřil posvěcenou hostii, když ji kněz pozdvíhl, obrácenou a proměněnou v podobu překrásného živého dítěte. Řekl jsem mu: „Dnes jdu s tímto dítětem do království věčného života, do kterého nikdo nemůže jít bez něho.“« A když bratr Jakub tato slova pověděl, zmizel a odešel do nebe s celou tou blaženou družinou andělů. Bratr Jan zůstal velmi potěšen. Řečený bratr Jakub z Fallerone zemřel o vigílii svatého Jakuba, apoštola, v měsíci červenci v klášteře v Moglianu, ve kterém pro jeho zásluhy učinila Boží dobrota po jeho smrti mnoho zázraků. Ke chvále Kristově. Amen.

52. kapitola

*Jak byl bratr Jan z Alverny vytržen v Boha a o podivuhodném poznání,
které mu z toho zůstalo v duši*

1894 Protože výše jmenovaný bratr Jan z Alverny zapřel dokonale veškerou rozkoš a každé světské a časné potěšení a v Bohu uložil všechnu svou rozkoš a všechnu naději, udělovala mu Boží dobrota podivuhodná potěšení a zjevení, obzvláště o Kristových slavnostech. Když se jednou přibližovala slavnost Kristova narození, o které on najisto očekával od Boha potěšení ze sladkého člověčenství Ježíšova, Duch svatý mu vložil do duše tak velikou a nesmírnou zamilovanost a horoucí citění Kristovy lásky, pro kterou on se ponižil a vzal na sebe naše člověčenství, že se opravdu zdálo, jako by mu byla duše vytržena z těla a hořela jako pec. Nemohl snést ten žár, soužil se a celý se rozplýval a křičel velikým hlasem, neboť pro nával Ducha svatého a pro přílišnou horoucnost lásky se nemohl zdržet, aby nekřičel. Ten čas, kdy mu přicházela ta nesmírná horoucnost, přicházela mu s ní pevná a jistá naděje jeho spásy, takže ani sebemeně se nedomníval, kdyby tenkrát byl zemřel, že by měl projít očistcem. Toto mu trvalo jistě půl roku, i když tu nesmírnou horoucnost neměl ustavičně, nýbrž jen určité denní hodiny. Toho času a potom dostalo se mu od Boha podivuhodných a mnohých potěšení a navštívení a několikrát byl vytržen v Boha, jak viděl ten bratr, který první psal tyto věci. Jedné noci byl tak vyzdvížen a uchvácen v Boha, že v něm viděl Stvořitele všech stvořených věcí i nebeských i pozemských a všechny jejich dokonalosti, stupně a řady, každý zvlášť. Tenkrát jasně poznal, jak každá stvořená věc vyžaduje svého Stvořitele a jak Bůh je nad všemi stvořenými věcmi a v nich, mimo ně a vedle nich. Potom poznal jednoho Boha ve třech osobách a tři osoby v jednom Bohu, a nekonečnou lásku, pro kterou se Syn Boží vtělil z poslušnosti vůči Otci. Konečně poznal v tom vidění, že není žádné jiné cesty, kterou by duše mohla jít k Bohu a mít věčný život, než skrze Krista požehnaného, který je Cesta, Pravda a Život duše. Ke chvále Kristově. Amen.

53. kapitola

Jak bratr Jan ve mši svaté při proměňování se octl v podivuhodném zanícení a u vytržení

1895 Zmíněnému bratru Janovi ve svrchu jmenovaném klášteře Moglianském se přihodil jednou, jak vypravují bratři, kteří tam byli přítomni, tento podivuhodný případ: První noc po oktávu svatého Vavřince a v oktávu Nanebevzetí Panny Marie, když odříkával v kostele s ostatními bratry jitřní hodinky a přicházelo na něj pomazání milosti Boží, odešel do sadu rozjímat o Kristově utrpení a připravit se s veškerou zbožností ke sloužení mše svaté, kterou měl toho jitra zpívat. A jak tak trval v rozjímání slov posvěcení těla Kristova, to je: Hoc est Corpus meum (=Toto je mé Tělo – pozn. překl.), a uvažoval o nekonečné Kristově lásce, pro kterou nás nejen vykoupil svou drahou krví, nýbrž také nám zanechal za pokrm našich duší své tělo a svou nejdůstojnější krev, počala se v něm šířit láska sladkého Ježíše v takovou horoucnost a v takovou lahodu, že jeho duše již nemohla snést tak velkou sladkost, ale křičel nahlas a jako duchem opilý sám u sebe nepřestával říkat: Hoc est Corpus meum. Jak říkal tato slova, zdálo se mu, jako by viděl Krista požehnaného s Pannou Marií a s množstvím andělů. Když to tak říkal, osvítil ho Duch svatý k poznání všech hlubokých tajemství té nejvznešenější svátosti. Když svítalo, vešel v té horoucnosti ducha a s tou úzkostí a s tím říkáním do kostela a nemyslel si, že ho někdo slyší nebo vidí. Byl však nablízku nějaký bratr v modlitbě, který všechno viděl a slyšel. Nemohl se v té horoucnosti pro oplývající hojnost milosti Boží udržet a křičel nahlas. Tak dlouho v tom setrval, až byl čas ke mši, a tak se šel obléci a odešel k oltáři. Když počal mši, čím dál ve mši postupoval, tím více se v něm rozrůstala láska Kristova a ta horoucnost zbožnosti, s kterou mu bylo dáno nevýslovné citění Boha, jehož on sám neuměl ani nemohl vyjádřit jazykem. Báł se proto, aby ta horoucnost a citění Boha se mu nerozmohly tolik, že by musel nechat mše, a nevěděl, pro co se rozhodnout, jestli pokračovat dále ve mši či počkat. Ale protože se mu již jindy několikrát stal podobný případ a Pán tak umírnil onu horoucnost, že nemusel nechat mše, spolehl se, že tak bude moci učinit i tentokrát. S velkým strachem pokračoval tedy se mší dále, až přišel k prefaci o Panně Marii. I počalo se v něm tolik rozmáhat Boží osvětlení a milostná lahoda Boží lásky, že když přišel ku »Qui pridie«, stěží dovedl snést tak velkou lahodu a sladkost. Konečně ve chvíli posvěcení, a když říkal nad hostií slova posvěcení, vyřkl polovici slov, to je Hoc est, a vůbec se nemohl dostat dále,

ale jen stále opakuoval ta slova Hoc est. Příčinou, proč nemohl dále pokračovat, bylo to, že poznal a viděl Kristovu přítomnost s množstvím andělů a nemohl tu velebnost snést. Viděl, že Kristus nevejde do hostie, čili že hostie se nepromění v tělo Kristovo, nepronese-li druhou polovinu slov, to je Corpus meum. Když tak trval v této úzkosti a nepokračoval dál, kvardián a ostatní bratři, i mnoho světských lidí, kteří byli v kostele na mši, přiblížili se k oltáři a polekáni pozorovali počínání bratra Jana. Mnozí z nich pro zbožné dojetí plakali. Nakonec přece po dlouhé chvíli pronesl bratr Jan Corpus meum hlasitě a ihned podoba chleba při hostii zmizela a objevil se Ježíš Kristus požehnaný, vtělený a oslavený. Ukázal mu pokoru a lásku, která ho pohnula vtělit se do Marie Panny a pro kterou každodenně přichází do rukou kněze, když posvěcuje hostii. Pro tohle byl bratr Jan ještě více pozdvižen sladkostí rozjímavého patření. Hned jak pozdvihl hostii a posvěcený kalich, byl vytržen sám ze sebe, a když duše byla v té době zbavena všeho tělesného citu, jeho tělo kleslo nazpátek; kdyby ho nebyl kvardián, který stál za ním, zadržel, byl by padl naznak na zem. Seběhli se tedy k němu bratři i světsí lidé, kteří byli v kostele, muži i ženy, a odnesli ho do sakristie jako mrtvého; jeho tělo totiž bylo studené jako tělo mrtvého člověka a prsty jeho rukou byly zafaty tak pevně, že nebylo možno ani trochu je rozevřít nebo jimi pohnout. V takovém stavu ležel bez vědomí, neboli ve vytržení až do třetí hodinky; a bylo to v létě. Protože jsem si já, jenž jsem byl tomu přítomen, velmi přál zvědět, jak si s ním Bůh počínal, šel jsem k němu hned, jak zase k sobě přišel, a prosil jsem ho pro lásku Boží, aby mi všechno pověděl. On, poněvadž měl ke mně velkou důvěru, vypravoval mi všechno popořádku. Řekl mi mimo jiné, že když přemítal o těle a krvi Kristově, a také předtím, bylo jeho srdce tekuté jako velmi rozehrátý vosk. Zdálo se mu, jako by jeho tělo bylo bez kostí, takže téměř nemohl zdvihnout lokty ani ruce, aby učinil nad hostií a nad kalichem znamení kříže. Také mi řekl, že dříve než se stal knězem, zjevil mu Bůh, že při mši omdlí, ale protože jich už sloužil mnoho a nepříhodilo se mu to, myslel si, že to zjevení nebylo od Boha. Nicméně asi padesát dní před Nanebevzetím Panny Marie, kdy se uvedený případ stal, také mu Bůh zjevil, že ten případ se mu přihodí kolem svátku Nanebevzetí; potom si však nevzpomněl na řečené sdělení. Ke chvále Kristově. Amen.

Končí se 1. část o ctihodném svatém Františku a mnohých jeho družích, svatých bratřích. Následuje 2. část o svatých stigmatěch.

O SVATÝCH STIGMATECH SVATÉHO FRANTIŠKA

1896 *V této části budeme zbožně uvažovat o slavných stigmattech blahoslaveného našeho Otce pana svatého Františka, která obdržel od Krista na svaté hoře Alverně. Protože řečených stigmat bylo pět podle pěti ran Kristových, proto bude mít toto pojednání patero úvah:*

První bude o tom, jak svatý František přišel na svatou horu Alvernskou.

Druhá bude o životě a společenství, které měl se svými druhy na této hoře.

Třetí bude o Serafinském zjevení a vtištění stigmat.

Čtvrtá bude o tom, jak sestoupil svatý František, když obdržel stigmata, z hory Alvernské a navrátil se k Panně Marii Andělské.

Pátá bude o některých jevech a zjeveních Božích, která se stala po smrti svatého Františka svatým bratřím a jiným zbožným a svatým osobám o řečených slavných stigmattech.

1897 Co se týče první úvahy, je dlužno vědět, že když bylo svatému Františkovi 42 let věku, roku 1224, odebral se z Božího vnuknutí z údolí spoletského na cestu do Romagne a měl při tom za druhu bratra Lva. Když se ubíral kolem úpatí hradu Monte Feltro, byla na tom hradě právě velká hostina a shromáždění u příležitosti pasování na rytíře jednoho z oněch hrabat z Monte Feltra. Když svatý František uslyšel o této slavnosti, která se tam konala, a také, že je tam shromážděno mnoho urozených lidí z rozličných krajů, řekl bratru Lvovi: »Pojďme tam nahoru na tu slavnost, s pomocí Boží tam učiníme nějaký dobrý duchovní prospěch.« Mezi jinými urozenými lidmi, kteří přišli na tu slavnost, byl jeden urozený člověk z Toskány, který se jmenoval pan Orlando z Chiusi v kraji Casentinském. Pro podivuhodné věci, jež slyšel o svatosti svatého Františka, měl k němu velikou úctu a převelice si přál vidět ho a slyšet ho kázat. Když svatý František přišel na tento hrad, vešel dovnitř a ubíral se na nádvoří, kde bylo shromážděno množství všech těch urozených lidí. V zanícení ducha vystoupil na jakousi zídku a počal kázat. Za předlohu svého kázání si vybral tato slova v lidové řeči: »Taková je radost, kterou

čekám, že se žádné muky nepolekám.« A o této předloze vnuknutím Du-
cha svatého kázal tak zbožně a tak hluboce, a dovolával se rozličných
útrap a mučednictví svatých apoštolů, svatých mučedníků a tuhého poká-
ní svatých vyznavačů, a mnohých soužení a pokušení svatých panen a jiných
svatých. Všichni lidé upírali oči a mysl na něho a pozorně poslouchali,
jako by mluvil Boží anděl. Řečený pan Orlando byl dotčen od Boha v srdci
podivuhodným kázáním svatého Františka, umínil si ve svém srdci poho-
vořit s ním po kázání o záležitostech své duše a uvést je do pořádku.

1898 Když tedy svatý František dokonil kázání, zavedl ho stranou a řekl
mu: »Otče, chtěl bych s tebou promluvit o spáse své duše.« Svatý Franti-
šek odvětil: »To se mi velmi líbí; ale dnes jdi, pocti své přátele, kteří tě
pozvali na slavnost, a poobědvěj s nimi; po obědě budeme spolu hovořit,
jak dlouho ti bude libo.« Šel tedy pan Orlando k obědu a po obědě s ním
uspořádal pokojně záležitosti své duše. Nakonec řekl tento pan Orlando
svatému Františkovi: »Mám v Toskáně jednu horu, velmi příhodnou
k pobožnosti. Jmenuje se Alvernská. Je velmi osamělá, pustá a velice
vhodná tomu, kdo by chtěl konat pokání na místě vzdáleném od lidí,
nebo tomu, kdo touží po osamělém životě. Kdyby ti bylo libo, ochotně
bych ji daroval pro spásu své duše tobě a tvým druhům.« Když svatý
František uslyšel tak štědrou nabídku ve věci, po které velmi toužil, pře-
velmi se zaradoval. Vzdal za to chválu a díky nejprve Bohu a potom
panu Orlandovi, kterému řekl: »Pane, až se vrátíte domů, pošlu k vám
dva své druhy a vy jim ukážete tu horu. Jestliže se jim bude zdát příhod-
ná k modlitbě a konání pokání, přijímám již od této chvíle vaši dobroti-
vou nabídku.« Po těchto slovech svatý František odešel.

1899 Když dokonil svou cestu, vrátil se k Panně Marii Andělské, a podobně
i pan Orlando, když se dokonaly slavnosti těch hodů, vrátil se na svůj hrad,
nazývaný Chiusi. Byl míli cesty od Alverny. Když se tedy svatý František
vrátil k Panně Marii Andělské, poslal dva ze svých druhů k řečenému panu
Orlandovi, a ten, když k němu přišli, přijal je s nesmírnou radostí a láskou.
Protože jim chtěl ukázat Alvernskou horu, poslal s nimi dobrých padesát
ozbrojených lidí, aby je chránili před lesní zvěří. A tak v tom doprovodu
vystoupili ti bratři na horu a celou si ji pečlivě prohlédli. Nakonec přišli na
jednu část hory, velice příhodnou k zbožnému životu a rozjímání. V té
části byla malá planina. To místo si vyvolili za příbytek sobě a svatému
Františkovi. Za pomoci těch ozbrojených lidí, kteří byli v jejich družině,
postavili několik chýšek z větví stromů, a tak přijali a zabrali ve jménu
Božím Alvernskou horu a příbytek bratří na ní. Pak odešli a vrátili se

k svatému Františkovi. Když k němu přišli, vypravovali mu, jak se usadili na Alverně, na místě svrchovaně příhodném k modlitbě a rozjímání. Jakmile svatý František vyslechl tu novinu, velice se zaradoval, chválil Boha a vzdával mu díky. K těm bratřím pak promluvil a řekl: »Moji synáčkové, přibližuje se náš čtyřicetidenní půst svatého Michaela archanděla; jsem pevně přesvědčen, že je vůlí Boží, abychom konali tento čtyřicetidenní půst na hoře Alvernské, která nám byla řízením Božím uchystána, abychom si ke cti a slávě Boží a jeho slavné Matky Panny Marie a svatých andělů zasloužili pokáním, aby nám Kristus tu požehnanou horu posvětil.«

1900 A tu, když to pověděl, vzal svatý František s sebou bratra Massea Marignanského z Assisi, který byl velice rozšafným a výmluvným mužem, bratra Agnola Tancrediho z Assisi, který byl velmi ušlechtilým člověkem a býval ve světě rytířem, a bratra Lva, který byl mužem veliké prostoty a čistoty; svatý František ho proto velmi miloval a vyjevoval mu téměř každé své tajemství. S těmi třemi bratry se začal svatý František modlit, a potom po modlitbě poručil sebe i svrchu řečené bratry druhý modlitbám bratří, kteří tam zůstali. Pak se ve jménu Ježíše Krista ukřižovaného vydal s těmi třemi bratry na cestu a ubíral se na horu Alvernskou. A když vycházeli, zavolał svatý František bratra Massea, jednoho ze tří druhů, a řekl mu: »Ty, bratře Masseo, budiž našim kvardiánem a vrchním na této cestě, dokud půjdeme a budeme spolu. Budeme také zachovávat svůj dobrý obyčej, říkat hodinky, nebo zachovávat mlčení, a nebudeme předem myslet ani na jídlo, ani na nocleh. Když bude čas k přenocování, vyprosíme si trochu chleba, a tak zůstaneme a odpočineme si na tom místě, které nám Bůh přichystá.« Tu tito tři druzi sklonili hlavu, poznamenali se znamením svatého kříže a ubírali se dál.

1901 Prvního večera přišli do jednoho kláštera bratří, a tam zůstali na jídlo a nocleh. Druhého večera jednak pro špatné počasí, jednak že byli unaveni, nemohli dojít do žádného kláštera bratří, ani do městečka, ani do nějaké vsi. Když je noc a špatné počasí zastihly, uchýlili se na noc do nějakého opuštěného a neužívaného kostela, a tam se uložili k odpočinku. Zatímco druhové spali, jal se svatý František modlit. Když tak trval na modlitbě, hle, o prvním nočním bdění přijde veliké množství předivokých ďáblů s velikým hřmotem a povykem a počali na něho dorážet a obtěžovat ho: jeden ho bil z té strany, jiný z druhé, jeden ho tahal vzhůru, jiný dolů, jeden mu vyhrožoval jednou věcí, druhý vytýkal jinou, a tak se ho snažili rozmanitými způsoby vyrušovat z modlitby, ale nedovedli, protože Bůh byl s ním. Když svatý František snášel to ďábelské dorážení dost dlouho,

začal nahlas volat: »Ó zavržení duchové, nemůžete víc, než vám dovolí ruka Boží. Proto ve jménu všemohoucího Boha vám pravím: Čiňte na mém těle to, co je vám od Boha dovoleno, neboť rád to budu snášet, vždyť nemám většího nepřítele než své tělo; proto když za mne činíte pomstu nad mým nepřítelem, prokazujete mi velikou službu.« Tu ďáblové ho popadli s velikou prudkostí a zuřivostí a začali ho vláčet po kostele, obtěžovat ho a činit mu příkoří mnohem víc než předtím. Tehdy svatý František počal volat a říkat: »Pane můj, Ježíši Kriste, děkuji ti za tak velikou lásku a dobrotu, kterou mi projevuješ, neboť je znamením veliké lásky, když Pán náležitě trestá svého sluhu za všechny jeho chyby na tomto světě, aby nebyl trestán na onom. Jsem hotov snášet radostně veškerá trápení a protivenství, která ty, Bože, chceš na mne pro mé hříchy seslat.« Tu ďáblové, zahanbení a překonáni jeho stálostí a trpělivostí, odtamtud odešli. Svatý František v roznícení ducha vyjde z kostela, vejde do lesa, který tam byl nablízku, tam se vloží do modlitby, prosí a pláče a bije se v prsa a snaží se najít Krista, Ženicha a miláčka své duše. Hned k němu mluvil uctivě jako k svému Pánu, hned mu odpovídal jako svému soudci. Pak ho zase prosil jako Otce, a zas s ním hovořil jako s přítelem. Tu noc a v tom lese, když se jeho druhové probudili a poslouchali a pozorovali, co dělá, spatřili ho a slyšeli, jak s pláčem a voláním prosí vroucně Boží milosrdenství za hříšníky. Viděli ho také a slyšeli hlasitě oplakávat umučení Kristovo, jako by je viděl tělesně. Také ho spatřili v té noci v modlitbě s rozpjatýma rukama a drahnou dobu vyzdvíženého od země do vzduchu, obklopeného zářivým oblakem. A strávil tak v těchto svatých cvičeních celou tu noc beze spánku.

1902 Ráno potom, když druhové poznali, že svatý František je pro námahy té noci a pro nevyspání tělesně velmi oslaben a že by se mu špatně šlo pěšky, šli k jednomu chudému dělníkovi v tom kraji a prosili ho pro lásku Boží, aby jim půjčil svého oslíka pro bratra Františka, jejich Otce, který nemůže jít pěšky. Když tento slyšel zmínku o bratru Františkovi, táže se jich: »Jste vy z těch bratrů toho Františka z Assisi, o kterém se povídá tolik dobrého?« Bratři odvěti, že ano a že skutečně žádají toho soumara pro něho. Tu tento dobrý člověk přichystal s velikou oddaností a péčí oslíka, přivedl ho k svatému Františkovi a s velikou uctivostí mu na něho pomohl. Ubírali se dál a on spolu s nimi za svým oslíkem. Když ušli kus cesty, řekl venkovan svatému Františkovi: »Pověz mi, jsi ty bratr František z Assisi?« Svatý František odvěti, že ano. »Tak tedy se přičiň,« řekl venkovan, »abys byl tak hodný, jak se všichni lidé o tobě domnívají; lidé mají v tebe velikou důvěru, a proto tě napomínám, abys nebyl jiný,

než jak lidé od tebe očekávají.« Když svatý František slyšel tato slova, neměl za nevhodné, že je napomínán od venkovského člověka, ani neřekl sám u sebe, jak by učinili dnes mnozí pyšní, kteří nosí hábit: »Jaký trouba mne to napomíná!« Nýbrž bez meškání seskočil z osla na zem, poklekl před tímto člověkem, líbal mu nohy a pokorně mu děkoval, že ho napomenul tak dobrotivě. Tu ho venkovan spolu s druhy svatého Františka zdvihli ze země a zase posadili na osla a ubírali se dál. Když vystoupili asi doprostřed hory, protože bylo veliké horko a s obtíží se stoupalo, dostal tento venkovan obrovskou žízeň, takže počal za svatým Františkem volat: »Achichi, já hynu žízni! Nedostanu-li něco napít, vypustím v tu chvíli duši.« Svatý František proto slezl z osla a jal se modlit; a tak dlouho zůstával na kolenou s rukama pozdviženými k nebi, až poznal zjevením, že ho Bůh vyslyšel. A tu řekl venkovanovi: »Běž rychle tam k té skále a najdeš tam pramenitou vodu, kterou Kristus v tuto chvíli vypustil pro své milosrdenství ze skály.« Běží tento člověk na ono místo, které mu svatý František ukázal, a nalézá překrásnou studánku, vyvedenou mocí modlitby svatého Františka z přetvrdě skály. I napil se hojně a byl posílněn. A je zcela zřejmé, že Bůh vyvedl zázračně tuto studánku na prosby svatého Františka, protože ani dříve, ani potom na tom místě nikdy nebyla viděna studánka a ani pramenitá voda široko daleko kolem v sousedství toho místa. Po této příhodě poděkovali svatý František spolu s druhy a venkovánem za prokázaný zázrak a ubírali se dál.

1903 Když se blížili k úpatí vlastní hory Alvernské, zachtělo se svatému Františkovi maličko si odpočinout pod jakýmsi dubem, který byl na cestě a je tam dosud. A když tak pod ním seděl, pozoroval svatý František polohu toho místa a krajiny. Při tom pozorování hle, přiletuje veliké množství rozličných ptáků, kteří zpíváním a třepetáním křídel projevovali všichni převelikou radost a veselí. Obklopovali svatého Františka tak, že někteří si mu sedli na hlavu, někteří na ramena, jiní na lokty, jiní do klína a někteří u nohou kolem dokola. Když to svatý František viděl, zatímco se jeho druhové a venkovan divili, celý rozveselen v duchu řekl: »Myslím, předrazí bratři, že se našemu Pánu Ježíši Kristu líbí, abychom přebývali na této osamělé hoře, když naši bratříčkové ptáci ukazují takovou radost z našeho příchodu.« A když tato slova řekl, vstal, kráčeli dále a konečně přišli na místo, které nejprve zaujali jeho druhové. Ke chvále Kristově. Amen.

A toto je to, co náleží k první úvaze, jak svatý František přišel na horu Alvernskou.

*Druhá úvaha týkající se způsobu života svatého Františka
na hoře Alvernské*

1904 Druhá úvaha je o způsobu života svatého Františka s druhy na řečené hoře. A co se týče tohoto, dlužno vědět, že pan Orlando, když uslyšel, že svatý František vystoupil s třemi druhy na horu Alvernu, aby tam zůstal, měl z toho velikou radost. Následujícího dne se vydal na cestu on a mnozí z jeho hradu a šel ho navštívit. Nesl chléb a jiné věci k živobytí pro něho a pro jeho druhy. Když přišel tam na horu, našel je v modlitbě. Přiblížil se k nim a pozdravil je. Tu se svatý František vzpřímil a s velmi velikou láskou a radostí přijal pana Orlanda s jeho družinou. Potom se dali spolu do hovoru. Když si pohovořili a svatý František mu poděkoval za tu zbožnou horu a za jeho návštěvu, poprosil ho, aby mu dal udělat chudou chýšku u pat jednoho velmi krásného buku, který byl vzdálen od příbytku bratří co by kamenem dohodil. Zdálo se mu to místo velmi zbožné a příhodné k modlitbě. Pan Orlando ji dal bez meškání udělat; když se to stalo, protože se přibližoval večer a byl čas, aby odešli, dříve než odešli, svatý František jim maličko kázal. Když domluvil a dal jim požehnání, pan Orlando, maje odejít, zavolal si stranou svatého Františka a druhy a řekl jim: »Moji předrazí bratři, není mým úmyslem, abyste na této divoké hoře snášeli nějakou tělesnou nouzi a tak se mohli méně věnovat duchovním věcem. A proto chci a pravím vám to jednou provždy, abyste si do mého domu posílali s jistotou pro všechnu svou potřebu. Kdybyste činili naopak, bylo by mi to velmi líto.« Když to pověděl, odešel se svou družinou a vrátil se na hrad.

1905 Tu svatý František poručil svým druhům, aby si sedli, a poučoval je o způsobu a životě, jaký měli zachovávat oni a kdokoli chtěl zbožně žít na pustevnách. Mezi jinými věcmi obzvláště jim uložil zachovávání svaté chudoby. Řekl: »Nehleďte tolik na dobrotivou nabídku pana Orlanda, a tak urážet jakoukoli věci naši paní, milostivou paní chudobu. Mějte za jisté, že čím více se budeme vyhýbat chudobě, tím více svět se bude vyhýbat nám a tím větší budeme trpět nouzi; jestliže se však budeme opravdu pevně držet svaté chudoby, půjde svět za námi a bude nás štědře živit. Bůh nás povolal do této svaté řehole pro spásu světa a učinil mezi námi a světem smlouvu, abychom my dávali světu dobrý příklad a svět aby se o nás staral v našich potřebách. Setrávejme tedy ve svaté chudobě, protože ona je cestou dokonalosti, zárukou a závdavkem věčných pokladů.« A po mnoha krásných a zbožných slovech a naučeních o této věci takto

zakončil: »Tento je způsob života, který ukládám i sobě i vám. Vidím, že se přibližuje má smrt, a proto chci zůstat o samotě a v usebranosti s Bohem a před ním oplakávat své hříchy. Bratr Lev, když se mu bude zdát, přinese mi trochu chleba a vody; a proto ze žádného důvodu ke mně nepouštějte světské lidi, ale odpovídejte jim vy za mne.« Pověděl tato slova, dal jim požehnání a odešel do chýšky pod bukem. Druhé zůstali ve svém příbytku s pevným úmyslem zachovávat všechny příkazy svatého Františka.

1906 Po několika dnech, když stál svatý František u řečené chýše a pozoroval povahu hory a divil se velikým trhlínám a otvorům převelikých skal, začal se modlit. Tu mu bylo zjeveno od Boha, že ty tak podivuhodné trhliny se udělaly zázračně v hodinu Kristova umučení, když – jak praví evangelista – skály pukaly. Bůh chtěl, aby se to ukázalo obzvláště na oně hoře Alverné na znamení, že se na té hoře mělo obnovit umučení Krista Ježíše v jeho duši láskou a spoluutrpením a na jeho těle vtisštěním svatých stigmat. Když svatý František dostal toto zjevení, uzavřel se bez meškání sám do sebe a připravoval svou mysl k tomu, aby vnikl do tajemství tohoto zjevení. Od té chvíle svatý František častěji okoušel sladkost Božího nazírání v ustavičné modlitbě. Byl v ní tak vytržen v Boha, že ho jeho druhové viděli tělesně vyzdvíženého od země a vytrženého ze smyslů.

1907 V takových rozjímavých vytrženích byly mu od Boha zjeveny nejen věci přítomné a budoucí, ale také tajné myšlenky a žádosti bratří, jak to jednoho dne zakusil na sobě sám bratr Lev. Ten bratr Lev, když snášel od ďábla převeliké pokušení, ne tělesné, ale duchovní, velice zatoužil mít něco zbožného, napsaného rukou svatého Františka. Komu to neřekl bratr Lev, tomu to zjevil Duch svatý. Svatý František ho povolal k sobě, dal si podat kalamář, pero a papír a svou rukou napsal jakousi chválu Kristovu podle touhy bratra Lva. A zároveň tam učinil znamení Tau. Dal mu to a řekl: »Vezmi, můj milý bratře, tento papír a až do smrti jej bedlivě opatruj. Bůh ti požehnej a chraň tě všeho pokušení. Neděs se, že zakoušíš pokušení, vždyť tehdy tě pokládám více za služebníka a Božího přítele a více tě miluji, čím více na tebe pokušení dorážejí. Vpravdě ti pravím, že se nikdo nemá pokládat za dokonalého Božího přítele, dokud neprojde mnohými pokušeními a souženými.« Když pak bratr Lev přijal toto písmo s nejvyšší úctou a vírou, ihned všechno pokušení odešlo. Vrátil se do kláštera, vypravoval druhům s velikou radostí, jakou milost mu Bůh učinil tím, že dostal toto písmo

z ruky svatého Františka, a uložil je, bedlivě je opatroval a bratři s ním učinili potom mnoho divů.

1908 Od té doby řečený bratr Lev pozoroval s velikou čistotou a dobrým úmyslem život svatého Františka, který byl vytržen v Boha a vyzdvižen od země někdy na tři lokty vysoko, někdy na čtyři, někdy až na vršek buku, a někdy ho viděl pozdviženého do vzduchu tak vysoko a obklíčeneho takovou září, že ho stěží mohl vidět. A co dělal tento prostoduchý bratr, když byl svatý František vyzdvižen tak málo od země, že na něho mohl dosáhnout? Bratr Lev přicházel potichounku, objímal mu a líbal nohy a se slzami říkal: »Bože, smiluj se nade mnou, hříšníkem, a pro zásluhy tohoto svatého člověka dej mi nalézt svou milost.« Jednou, když tak stál pod nohama svatého Františka, který byl vyzdvižen od země tolik, že se ho nemohl dotknout, spatřil sestupovat z nebe a usazovat se na hlavu svatému Františkovi listek psaný zlatými písmeny. Na tom listku byla napsána slova: »Zde je milost Boží.« Když je přečetl, viděl, jak se vrací zpátky do nebe.

1909 A pro dar této milosti, která v něm byla, byl svatý František nejen vytržen v Boha extatickým patřením, nýbrž byl i posilněn viděním andělským. Když tedy svatý František takto zůstával a myslel na smrt a na stav svého řádu po své smrti, říkal: »Pane Bože, co bude po mé smrti z tvé chudé čeledi, kterou jsi svou dobrotou svěril mně hříšnímu? Kdo ji bude posilňovat, kdo ji bude napravovat, kdo se bude za ně modlit?« Když říkal tato a podobná slova, zjevil se mu anděl poslaný od Boha, těšil ho a řekl: »Pravím ti jménem Božím, že tvůj řád nepřestane mít následovníky až do soudného dne a nebude hříšník tak veliký, aby nenašel Boží milosrdenství, bude-li milovat ze srdce tvůj řád; nikdo, kdo by pro zlobu pronásledoval tvůj řád, nebude moci být dlouho živ. Mimoto žádný špatný člověk, jenž by byl v tvém řádu a nenapravil by svůj život, nebude v něm moci dlouho setrvat. Proto se nermuť, jestliže ve svém řádu vidíš některé nedobré bratry, kteří nezachovávají řeholi, jak mají, a nemysli, že proto tento řád zajde. Vždyť vždycky v něm budou mnozí a mnozí, kteří budou zachovávat dokonale život Kristova evangelia a čistotu řehole, a takoví ihned po tělesném životě půjdou do věčného života a vůbec neprojdou očistcem; někteří ji budou zachovávat, ale ne dokonale, a ti, dříve než půjdou do ráje, budou očištěni v očistci, ale doba jejich očišťování bude Bohem svěřena tobě. O ty, kteří nebudou řeholi vůbec zachovávat, se nestarej, praví Bůh, protože se o ně Bůh nestará.« Když pověděl tato slova, anděl odešel a svatý František zůstal celý potěšený a posilněný.

1910 Když se potom přibližoval svátek Nanebevzetí Panny Marie, hledal svatý František nějaké příhodné, osamělejší a tajnější místo, na kterém by mohl více o samotě slavit čtyřicetidenní půst svatého Michaela archanděla, který se počínal řečeným svátkem Nanebevzetí. Zavolá proto bratra Lva a praví mu: »Jdi a postav se do dveří klášterní modlitebny bratří a až tě zavolám, vrať se ke mně.« Jde bratr Lev a postaví se do dveří. Svatý František se vzdálí kus cesty a hlasitě volá. Když ho slyšel volat, bratr Lev se k němu vrací a svatý František mu praví: »Synu, vyhledej mi nějaké soukromější místo, odkud bys mne nemohl slyšet, když tě zavolám.« A když hledali, spatřili v boku hory na jižní straně místo skryté a velice příhodné jeho záměru. Nemohlo se tam však přijít, protože zepředu byla ve skále hrozná a děsná rozsedlina. Položili proto přes ni s velikým namáháním jakési dřevo na způsob mostu a dostali se tam. Tu tedy svatý František poslal pro ostatní bratry a řekl jim, že zamýšlí slavit čtyřicetidenní půst svatého Michaela na onom osamělém místě, a proto je prosí, aby mu tam udělali chýšku tak, aby nemohl být od nich slyšen, byť by sebevice křičel. Když mu udělali chýši, svatý František jim řekne: »Jděte do svého příbytku a nechte mne tu samotného, neboť tu hodlám s Boží pomocí konat tento čtyřicetidenní půst bez hluku a vyrušování mysli; proto ať nikdo z vás ke mně nepřichází. Pouze ty, bratře Lve, jednou za den budeš ke mně přicházet s trochou chleba a vody a po druhé v noci v čas jitřní modlitby; a to přijdeš mlčky, a když budeš na kraji mostu, řekneš: Domine, labia mea aperies (=Pane, otevři mé rty – pozn. překl.); jestliže ti odpovím, přejdi a přijď do cely, a budeme spolu říkat jitřní modlitbu; jestliže ti neodpovím, bez meškání odejdi.« Toto pravil svatý František proto, že někdy býval tak vytržen v Boha, že nic neslyšel a nevnímал tělesnými smysly. Když to pověděl, dal jim svatý František požehnání a vrátili se domů.

1911 Přišel tedy svátek Nanebevzetí a svatý František počal svatý čtyřicetidenní půst s nesmírnou zdrženlivostí a přísností; mořil tělo a posiloval ducha horlivými modlitbami, bděním a mrskáním, a v těchto skutcích stále se rozmáhala ctnost od ctnosti. Připravoval svou duši k přijímání božských tajemství a božských světů a tělo k snášení ukrutného ďábelského dotírání. Často zápasil s ďábly viditelně, jak se to také přihodilo jednou v onom čtyřicetidenním postu, když jednoho dne vyšel svatý František v zanícení ducha z chýše a šel se oddat modlitbě do jeskyně nablízku vytesané v jedné skále. Byla od ní až dolů na dno nesmírná hloubka, hrozný a děsný sráz. Náhle přichází ďábel s vichřicí v strašné podobě

a bije ho, aby ho srazil odtamtud dolů. Poněvadž svatý František neměl kam utéci a nemohl snést přeukrutný pohled na ďábla, obrátil se v okamžení obličejem a celým tělem ke skále a poroučel se Bohu. Tápal rukama, zdali by se něčeho mohl zachytit. Zalíbilo se však Bohu, který nikdy nedopouští na své služebníky, aby byli pokoušeni více, než mohou snést, znenadání divem Božím vyhloubila se skála, k níž se přiblížil, podle tvaru jeho těla, a tak ho přijala do sebe. Do řečené skály se vtiskl tvar obličeje a rukou, jako by byl vnořil ruce a obličej do tekutého vosku. Tak s pomocí Boží vyvázl ďáblu.

1912 Ale to, co tenkrát nemohl ďábel učinit svatému Františkovi, to potom za hodný čas po smrti svatého Františka učinil jednomu milému a oddanému bratrovi. Na témže místě, když ten bratr upravoval několik dřev, aby se tam mohlo bez nebezpečí chodit z úcty k svatému Františku a k divu, který se tam stal, strčil do něho jednoho dne ďábel, když měl na hlavě veliké dřevo, a tak ho shodil odtamtud dolů s tím dřevem na hlavě. Ale Bůh, který vysvobodil a uchránil svatého Františka, pro jeho zásluhu vysvobodil a uchránil jeho zbožného bratra od nebezpečí pádu. Řečený bratr při pádu se poručil s velikou zbožností a hlasitě Bohu a svatému Františkovi; a on v okamžiku se mu ukázal, chytil ho a postavil ho dole na kameny bez jakéhokoliv úrazu a ublížení. Druzí bratři slyšeli křik onoho padajícího bratra a mysleli, že je mrtev a na kousky rozbit pádem na ostré kameny. Vzali s velikou žalostí a pláčem nosítka a šli na druhou stranu hory, aby přinesli kusy jeho těla a pochovali je. Když již sestoupili z hory, potkal je tento bratr, který spadl, a s tím dřevem na hlavě zpíval *Te Deum laudamus* silným hlasem. Když se bratři velice divili, vypravoval jim po pořádku celý způsob svého pádu a jak ho svatý František vysvobodil od všeho nebezpečí. Tu tedy všichni bratři šli spolu s ním do kláštera, zpívali přitom *Te Deum* a chválili Boha a svatého Františka a děkovali jim za div, který učinili na tomto bratrovi. Vraťme se však k dílu, které svatý František započal.

1913 Když tedy svatý František, jak bylo řečeno, pokračoval ve čtyřicetidenním postu, i když zakoušel mnoho útoků od ďábla, přece přijímal mnoho potěšení a zjevení od Boha, a to nejen andělskými navštíveními, nýbrž i prostřednictvím lesních ptáků. Po celý ten čas čtyřicetidenního postu totiž jeden sokol, který měl hnízdo tam blízko u jeho chýše, každé noci před jitřní modlitbou ho budil svým zpěvem a třepetáním, dokud svatý František nevstal, aby říkal jitřní modlitbu. A když svatý František býval někdy více unaven než jindy, nebo zesláblý či nemocný, tento so-

kol zpíval jako rozumná a soucitná osoba později. Svatý František nalézal v tomto orloji veliké zalíbení, neboť snažení sokola odhánělo od něho všechnu lenost a popohánělo ho k modlitbě; mimo to někdy za dne býval krotce s ním.

- 1914 A nakonec, co se týká tohoto druhého uvažování, svatý František tělesně velmi zesláblý jednak pro velikou zdrženlivost, jednak pro ďábel-
ské útoky, a poněvadž chtěl duchovním pokrmem posilnit tělo, počal přemýšlet o nesmírné slávě a radosti blažených ve věčném životě. Nadto prosil Boha, aby mu dopřál milosti, aby okusil maličko té radosti. A jak tak trval v této myšlence, ukázal se mu náhle anděl s náramnou září a měl v jedné ruce violu a v pravé ruce smyčec. Když svatý František patřil všechen užaslý na tohoto anděla, ten táhl jednou smyčcem vzhůru po viole, a hned naplnila duši svatého Františka sladkostí taková lahodo-
val druhům – měl strach, kdyby byl anděl táhl smyčec dolů, byla by pro nesnesitelnou sladkost jeho duše opustila tělo. Tolik, co se týče druhé úvahy. Ke chvále Kristově. Amen.

Třetí úvaha, jak byla vtištěna svatému Františkovi svatá stigmata

- 1915 Co se týká třetího uvažování, to je serafinského zjevení a vtištění sva-
tých stigmat, dlužno uvážit, že když se přiblížila v září slavnost svatého kříže, šel bratr Lev jedné noci v obvyklou hodinu říkat se svatým Františ-
kem jitřní modlitbu. Řekl na kraji mostu, jak byl zvyklý, Domine, labia mea aperies, ale když mu svatý František neodpovídal, nevrátil se bratr Lev zpátky, jak mu dříve svatý František poručil, nýbrž přešel s dobrým a svatým úmyslem přes most a vešel potichu do jeho chýše. Poněvadž ho tam nenalezl, myslil si, že je v lese a někde se modlí; vyšel proto ven a hledal ho tiše po lese. Konečně zaslechl hlas svatého Františka, přiblí-
žil se a spatřil ho, jak klečí s obličejem a rukama pozdvíženými k nebi a v zanícení ducha říká: »Kdo jsi ty, nejsladší Pane, můj Bože? A kdo jsem já, nejbídnější tvůj sluha?« Tato slova stále opakoval a neříkal nic jiného. Bratr Lev se proto velmi divil, a když pohleděl k nebi, spatřil přicházet ohnivou, překrásnou a přeskvoucí pochodeň, která se posadila svatému Františkovi na hlavu; z řečeného plamene uslyšel vycházet hlas, který mluvil se svatým Františkem, ale slovům bratr nerozuměl. Když to viděl a pokládal se za nehodného být tak blízko u toho svatého místa, kde bylo to podivuhodné zjevení, bál se svatého Františka urazit nebo

ho vyrušit z jeho potěšení, kdyby si ho všiml. Stáhl se tedy pomaloučku zpátky a zpovzdálí očekával, aby viděl konec. Když se upřeně díval, viděl, jak svatý František třikrát vztáhl ruce po plameni, a nakonec po drahné chvíli spatřil, jak se plamen vrací do nebe.

1916 Pohnul se, jistý a rozradostněný tím viděním, ale jak se vracel do své chýše a šel s jistotou, povšiml si ho svatý František po šustění nohou v listí. Poručil mu, aby počkal a nehýbal se. Tu se tedy bratr Lev poslušně zastavil a čekal na něho s takovým strachem, že – jak později vypravoval druhým – v té chvíli by byl raději chtěl, aby ho pohltila země, než čekat na svatého Františka, o němž si myslel, že se na něho zlobí. S největší snahou totiž usiloval o to, aby jeho otcovství neurazil a aby ho svatý František pro jeho provinění nezbavil svého společenství. Když tedy svatý František přišel k němu, otázal se ho: »Kdo jsi?« Bratr Lev celý roztřesený odvětil: »Já jsem bratr Lev, můj Otče.« Svatý František mu řekl: »Proč jsi sem přišel, bratře ovečko? Neřekl jsem ti, abys mne nepozoroval? Pověz mi pro svatou poslušnost, zdali jsi něco viděl nebo slyšel.« Bratr Lev odpověděl: »Otče, slyšel jsem tě mluvit a několikrát říkat: Kdo jsi ty, nejsladší můj Bože? Co jsem já, nejbídnější červ a tvůj neužitečný sluha?« Tu bratr Lev před svatým Františkem poklekl, vyznal se vinným neposlušností, které se dopustil proti jeho příkazu, a s hojnými slzami ho prosil o odpuštění. Potom ho uctivě poprosil, aby mu vyložil slova, kterým neporozuměl. Když svatý František viděl, že Bůh dopřál pokornému bratru Lvovi pro jeho prostotu a čistotu vidět některé věci, přivolil vyjevit mu a vyložit, o čem ho žádal. Řekl mu: »Věz, ovečko Ježíše Krista, že když jsem říkal ta slova, která jsi slyšel, tehdy byla mé duši ukázána dvě světla: světlo známosti a poznání Stvořitele a světlo poznání sebe samého. Když jsem říkal: Kdo jsi ty, nejsladší můj Bože?, tenkrát jsem byl ve světle patření, v němž jsem viděl propast Boží dobroty, moudrosti a moci. Když jsem říkal: Co jsem já..., byl jsem ve světle patření, v němž jsem viděl žalostnou hloubku své ubohosti a bíd; proto jsem říkal: Kdo jsi ty, Pane nekonečné dobroty, moudrosti a moci, že navštěvuješ mne, který jsem hnusný červ? V tom plameni, který jsi viděl, byl Bůh, který ke mně mluvil v té podobě, v jaké mluvil za starodávna k Mojžíšovi. Mimo jiné, co mi řekl, žádal mne, abych mu daroval tři věci. Já jsem mu odpověděl: Jsem celý tvůj. Jsem celý tvůj; víš dobře, že nemám nic jiného než sukni, provaz a spodky; a také tyto tři věci jsou tvoje; co tedy mohu obětovat a darovat tvé velebnosti? A tu Bůh řekl: Hledej si v klíně a dej mi, co tam najdeš.

Hledal jsem a našel zlatou kouli a podal jsem ji Bohu; tak jsem učinil třikrát, jak mi to Bůh třikrát poručil. Pak jsem třikrát klekl na kolena, dobrořečil jsem a děkoval Bohu, který mi dal, co mu obětovat. Bez meškání mi bylo dáno na srozuměnou, že ty tři obětiny znamenají svatou poslušnost, nejdokonalejší chudobu a nejskvělejší čistotu, které mi Bůh svou milostí dopřával zachovávat tak dokonale, že mi svědomí nic nevyčítá. A jako jsi mne viděl vztahovat ruku do klína a obětovat Bohu tyto tři ctnosti, naznačené těmi třemi zlatými koulemi, které mi Bůh vložil do klína, tak mi Bůh daroval do duše ctnost za všechny dobré věci a milosti, které mi pro svou nejsvětější dobrotu dopřál, jej chválit a velebit. To jsou ta slova, která jsi slyšel a ono troji pozdvižení rukou, které jsi viděl. Ale varuj se, bratře, ovce darebná, mne pozorovat, a navrať se do své chýše s Božím požehnáním. Starej se o mne pečlivě, protože od této chvíle za několik dní učiní Bůh veliké a podivné věci na této hoře. Celý svět se tomu bude divit, neboť učiní něco takového, co neučinil nikdy žádnému stvoření na tomto světě.«

1917 Když pověděl tato slova, dal si podat knihu evangelií, protože Bůh mu vnukl, že při trojím otevření knihy evangelií bude mu ukázáno, co se Bohu zalíbilo s ním učinit. Když mu byla kniha podána, jal se svatý František modlit; když dokonal modlitbu, dal si třikrát otevřít knihu rukou bratra Lva ve jménu Nejsvětější Trojice; a jak se Božímu řízení líbilo, vždycky se při tom trojím otevření naskytlo umučení Kristovo. Tou věcí mu bylo dáno na srozuměnou, že jako následoval Krista ve skutcích života, tak ho měl následovat a připodobnit se mu v útrapách a bolestech umučení, dříve než by odešel z tohoto života.

1918 Od té chvíle počal svatý František okoušet a prožívat hojněji sladkost Božího patření a Božích navštívení. Měl mezi nimi jedno bezprostřední a přípravné na vtisknutí svatých stigmat. Když den, který je v září před svátkem svatého kříže, byl svatý František na modlitbách ve své chýši, ukázal se mu Boží anděl a řekl mu jménem Božím: »Povzbuzuji tě a napomínám, aby ses připravil a pokorně přichystal ve vši trpělivosti přijmout to, co bude Bůh chtít na tobě učinit.« Svatý František odvětil: »Jsem připraven snášet trpělivě, cokoliv mi můj Pán chce učinit.« Po těchto slovech anděl odešel.

1919 Přijde následující den, to je den svatého kříže. Svatý František se začne časné ráno přede dnem modlit před vchodem své chýše s tváří obrácenou k východu; modlil se takto: »Můj Pane, Ježíši Kriste, za dvojí milost tě prosím, abys mi ji učinil, dříve než umřu; první je, abych za svého

života pocítil v duši a na svém těle, pokud je možno, tu bolest, kterou ty, sladký Ježíši, jsi snášel v hodině svého přehořkého umučení. Druhá je, abych cítil v svém srdci, pokud je možné, tu přenesmírnou lásku, kterou ty, Synu Boží, jsi byl zanícen, abys ochotně snášel tak veliké umučení pro nás hříšníky.« Když trval dlouho v této modlitbě, porozuměl, že ho chce Bůh vyslyšet a že kolik by bylo možno pouhému stvoření, tolik že mu bude asi zakrátko dopřáno cítit výše řečené věci. Když měl svatý František toto zaslíbení, počal zbožně rozjímat Kristovo umučení a jeho nekonečnou lásku, a tak se v něm rozmáhala vroucnost a zbožnost, že se celý přetvářel láskou a spoluutrpením v Ježíše. A když v tom trval a rozněcoval se v tomto rozjímání, spatřil téhož jitra přicházet z nebe serafa se šesti skvoucími a ohnivými křídly. Ten seraf se přiblížil rychlým letem k svatému Františkovi, takže ho mohl rozeznávat; i poznal jasně, že má v sobě obraz ukřižovaného člověka a křídla byla tak rozložena, že dvě se rozprostírala nad hlavou, dvě se rozprostírala k letu a druhá dvě pokrývala celé tělo. Když to svatý František uviděl, byl nesmírně poděšen a zároveň byl pln radosti a bolesti s údivem. Měl převelikou radost z milostného pohledu Krista, který se mu tak důvěrně zjevoval a na něho tak milostně pohlížel; ale z druhé strany, když ho viděl přibitého na kříž, měl nesmírnou bolest ze soucitu. Mimoto velmi se divil tak úžasnému a neobvyklému vidění, neboť dobře věděl, že se neduh utrpení nesrovnává s nesmrtností serafinského ducha.

1920 Když se takto divil, bylo mu zjeveno tím, který se mu ukázal, že mu to vidění ukázala Boží prozřetelnost v takové podobě proto, aby porozuměl, že měl být přetvořen v opravdovou podobu Krista ukřižovaného ne mukou tělesnou, nýbrž požárem své mysli. Při tomto podivuhodném zjevení se zdálo, jako by celá Alvernská hora hořela nejjasnějším plamenem, který ozařoval všechny hory a doliny kolem, jako by bylo slunce nad zemí. Pastýři, kteří bděli v tom kraji, viděli horu v plameni a takové veliké světlo kolem, že měli veliký strach – jak potom vypravovali bratřím – a ujišťovali, že ten plamen trval nad horou Alvernskou déle než hodinu. Podobně při záři toho světla, které svítilo okny do příbytků toho kraje, vstali jistí mezkáři, kteří se ubírali do Romagne, v domnění, že vyšlo hmotné slunce, naložili své soumary a cestou spatřili, že řečené světlo mizí a vychází slunce hmotné. Při zmíněném serafinském zjevení Kristus, který se to zjevil, hovořil svatému Františku o jistých tajných a hlubokých věcech, které svatý František nechtěl nikdy za svého života nikomu sdělit, ale po své smrti to vyjevil, jak se níže ukáže. Ta slova byla taková: »Viš,« řekl Kristus, »co jsem

učinil? Daroval jsem ti stigmata, která jsou známkami mého umučení, abys byl mým praporečníkem. Jako já jsem v den své smrti sestoupil do předpekli a vyvedl jsem odtamtud mocí těchto svatých ran všechny duše, tak udělují tobě, abys každý rok v den své smrti směl jít do očistce a všechny duše svých tří řádů, totiž Menších bratří, Sester, Zdrženlivých, a také jiných lidí, kteří tě budou zbožně uctívat, které tam najdeš, abys odtamtud vyvedl mocí svých stigmat a uvedl je do rajske slávy. Tak se budeš se mnou srovnávat ve smrti, jako se srovnáváš v životě.»

1921 Když tedy toto podivuhodné vidění po drahné době a tajemném hovoření zmizelo, zanechalo v srdci svatého Františka přenesmírnou horoucnost božské lásky a v jeho těle zanechalo podivuhodný obraz a stopu Kristova umučení. Ihned počaly být na rukou a na nohou svatého Františka známky hřebů, podle toho, jak to tenkrát uviděl na těle Ježíše ukřižovaného, který se mu zjevil v podobě serafa; a tak se jevily ruce a nohy probodené uprostřed hřeby, jejichž hlavičky vyčnívaly v dlaních a v chodidlech nohou ven z masa. Jejich hroty vycházely navrch rukou a nohou tak, že byly zahnuté a zakřivené nazpátek, a pod jejich zakřivení a zahnutí, které celé vycházelo ven z masa, pohodlně by se mohl vložit prst jako do prstenu, hlavičky hřebů byly kulaté a černé. Podobně v pravém boku se objevil obraz nezavřené, červené a krvavé rány od kopí, z které se potom často vylévala krev ze svatých prsou svatého Františka a máčela mu krví suknic i spodky. Jeho druhové, dříve než se to od něho dozvěděli, pozorovali, že neodkrývá ruce ani nohy a že se nemůže postavit na zem. Potom při praní nalézali zakrvácenou suknicu a spodky, a tak jistotně pochopili, že má v rukou a nohou a podobně i v boku vtištěn obraz a podobu Krista ukřižovaného.

1922 Ačkoliv se velmi snažil ukrýt a utajit ta slavná stigmata tak viditelně vtištěná do jeho těla, viděl na druhé straně, že je těžko může před svými druhy utajit. Obával se však prozradit Boží tajemství, a tak se dostal do veliké nejistoty, má-li serafínské vidění a vtištění stigmat prozradit, či nikoliv. Konečně pobádán svědomím zavolał si několik sobě důvěrně blízkých bratří, předložil jim pochybnost obecnými slovy a nevyjádřil jim to, co se stalo, a tázal se jich na radu, co by měl dělat. Mezi těmi bratry byl jeden bratr veliké svatosti, který se nazýval bratr Illuminato. Chápal, že svatý František asi viděl podivuhodné věci, a odpověděl takto: »Bratře Františku, věž, že ti Bůh někdy ukazuje svá svatá tajemství ne pouze pro tebe, ale také pro jiné. Důvodně by ses tedy mohl obávat, že budeš hoden pokárání, zatajíš-li to, co ti Bůh ukázal pro užitek druhých

lidí.« Tu tedy svatý František, pohnut tímto slovem, oznámil s velmi velikou bázní celý způsob a podobu výše zmíněného zjevení. Dodal, že Kristus, který se mu ukázal, řekl mu takové věci, že by je nikdy, dokud žije, nepověděl.

1923 Ačkoliv ta přesvatá stigmata, poněvadž od Krista vtištěná, mu působila v srdci velikou radost, přece jen jeho tělu a smyslům činila nesnesitelnou bolest. Nutnost ho přece přiměla k tomu, že si zvolil bratra Lva, prostšího a čistšího mezi ostatními, a tomu všechno sdělil a dovoloval mu ta svatá stigmata vidat, dotýkat se jich a obvazovat je kousky plátna, aby se zmírnila jeho bolest a zachytila se krev, která z těch stigmat vytékala; ty obvazy dával si v době nemoci často vyměňovat, třeba i každý den, vyjma od čtvrtka večer až do soboty ráno. Tu dobu totiž, kdy byl náš Pán a Spasitel pro nás zatčen, ukřižován a kdy umřel a byl pochován, nechtěl, aby mu nějakým lidským prostředkem nebo lékem byla bolest umučení Kristova, kterou snášel na svém těle, sebeděně zmírňována. Přihodilo se jednou, že když mu bratr Lev vyměňoval obvaz na stigmatu v boku, položil mu svatý František pro bolest, kterou cítil při tom odlepování zakrváceného obvazu, ruku na prsa; pro dotek těchto posvěcených rukou pocítil bratr Lev takovou sladkost zbožnosti v srdci, že by byl málem omdlel a upadl na zem.

1924 Konečně, pokud se týká této třetí úvahy, když svatý František dokončil čtyřicetidenní půst svatého Michaela archanděla, rozhodl se pro Boží zjevení navrátit se k Panně Marii Andělské. Zavolal tedy k sobě bratra Massea a bratra Angela a po mnoha slovech a svatých naučeních poručil jim se vším důrazem, jak dovedl, tu svatou horu a řekl jim, že se sluší jemu spolu s bratrem Lvem vrátit k Panně Marii Andělské. A když to pověděl, rozloučil se s nimi a žehnal jim ve jménu Ježíše ukřižovaného. Povolil jejich prosbám a podal jim ty své přesvaté ruce, ozdobené těmi svatými stigmaty, aby se na ně podívali, dotýkali se jich a líbali je. Zanechal je tak potěšené, odešel od nich a sestoupil ze svaté hory. Ke chvále Kristově. Amen.

Čtvrtá úvaha o zázracích, které se staly po vtištění svatých stigmat

1925 Co se týká čtvrté úvahy, dlužno vědět, že když pravá Kristova láska přetvořila svatého Františka v ten pravý obraz Krista ukřižovaného, a když dokončil čtyřicetidenní půst ke cti svatého Michaela na svaté hoře Alvernské, sestoupil po svátku svatého Michaela z Andělské hory člověk

František s bratrem Lvem a s jedním zbožným venkovánem, na jehož oslu seděl, poněvadž pro hřeby v nohou nemohl dobře jít pěšky.

1926 Pověst o jeho svatosti se již roznesla po kraji a pastýři rozhlásili, jak viděli horu celou rozsvícenou a že to bylo znamení nějakého velikého divu, který Bůh učinil svatému Františkovi. Když tedy svatý František sestoupil z hory a lidé toho kraje slyšeli, že se tamtudy ubírá, přicházeli všichni muži a ženy, velcí i malí, aby se na něho podívali, a všichni se s velikou uctivostí snažili dotknout se ho a políbit mu ruce. Nemohl odpírat zbožné úctě lidí, ačkoliv měl dlaně obvázané, přece jen, aby více utajil stigmata, přikrýval je ještě rukávy a podával jim k políbení pouze odkryté prsty. Ale ať se snažil utajit tajemství svatých stigmat, aby se vyhnul světské slávě, přece se Bohu zalíbilo ukázat pro svou slávu mnoho divů mocí řečených stigmat, zvláště na té cestě z hory Alvernské k Panně Marii Andělské. I potom ukázal přemnoho divů v rozličných částech světa za jeho života i po jeho slavné smrti, aby jejich skrytá a podivuhodná moc a láska a Kristovo milosrdenství k tomu, kterému je zázračně daroval, ukázaly se světu jasnými a zřejmými divy. Některé z nich zde uvedeme. Když se tenkrát svatý František blížil k jedné vsi, která byla na hranicích arezzského kraje, postaví se mu do cesty s velkým pláčem jedna žena se svým synáčkem na rukou. Bylo mu osm let a čtyři léta už byl vodnatelný. Břicho měl tak nafouklé, že když stál rovně, vůbec si neviděl na nohy. Když tedy tato žena postavila před něho toho svého syna a prosila ho, aby se za něho modlil k Bohu, svatý František nejprve poklekl k modlitbě a potom, když se pomodlil, položil své svaté ruce na hochovo břicho. Všechna nafouklost se ihned ztratila a byl dokonale uzdraven. František ho vrátil jeho matce, která ho přijala s velikou radostí a odvedla si ho domů. Děkovala přitom Bohu a jeho světcům a uzdraveného syna ochotně ukazovala celému kraji, který přicházel do jejího domu, aby se na něho podíval.

1927 Téhož dne se svatý František ubíral obcí San Sepolcro. Dříve než se přiblížil k městečku, vycházely mu naproti zástupy z městečka a ze vsí, mnozí z nich šli před ním s olivovými ratolestmi v rukou a hlasitě volali: »Ejhle, svatý, ejhle, svatý.« Pro zbožnou úctu a touhu dotknout se ho tlačili se lidé na něho velice; ale on se ubíral s myslí vytrženou k Bohu a vytržený v patření. Ač se ho lidé dotýkali, drželi ho nebo tahali, nevnímal nic z toho, co se kolem něho dělo nebo říkalo, jako člověk bez citu. Dokonce si ani nevšiml, že se ubírá tím městečkem a tím krajem. Když prošel tou obcí a zástupy se vrátily domů, přišel k jednomu domu malomocných, dobrou

mili za tou obcí. Tu se vrátil sám k sobě jakoby z onoho světa ten, který byl zahleděn do nebe, a otázal se svého druha: »Kdy již budeme u městečka?« Opravdu, jeho duše utkvěla a vytržená v patření na nebeské věci nevnímala žádné věci pozemské ani rozmanitost míst, času a osob. A toto se stalo také několikrát jindy, jak se o tom z jasně zkušenosti jeho druzi přesvědčili.

1928 Onoho večera přišel svatý František do kláštera bratří na Monte Casale. V tom klášteře byl jeden bratr tak ukrutně nemocný a tak hrozně trápen nemocí, že se jeho choroba spíš zdála být ďábelskými mukami než přirozenou nemocí. Někdy se vrhal na zem s velikým třesením a s pěnou u úst, zkroutily se mu všechny údy jeho těla a hned se zas napínaly, pak se ohýbaly, teď se kroutil, a zas měl prsty až u týla, a vzpínal se do výšky a hned zase padal na znak. Svatý František slyšel u stolu od bratří o tomto bratrovi, tak podivně a nevyčísitelně nemocném, a měl s ním útrpnost. I vzal krajíček chleba, který jedl, udělal na něm svatýma rukama, poznamenanýma stigmaty, znamení kříže a poslal jej nemocnému bratrovi. Jakmile jej nemocný snědl, byl dokonale uzdraven a již nikdy tu nemoc nepocítil.

1929 Druhý den ráno poslal svatý František dva z bratří, kteří byli v tom klášteře, aby šli zůstat na Alvernské hoře. Poslal s nimi nazpět venkovana, který s ním přišel, neboť šel za oslem, kterého mu půjčil. František chtěl, aby se s ním vrátil domů. Když šli bratří s řečeným venkovanem a vstoupili do kraje arezzského, spatřili je zpovzdálí jistí lidé toho kraje. Měli z toho velikou radost v domnění, že to je svatý František, který se tamtudy bral před dvěma dny. Jedna žena, která měla porodit, již tři dny nemohla a již umírala. Myslili si tedy, že by byla zase zdráva a veselá, kdyby na ni svatý František vložil své svaté ruce.

Ale když se ti bratři přiblížili a lidé poznali, že to není svatý František, velmi se zarmoutili. Ale kde nebyl světec tělesně, nechyběla přece jeho moc, protože nechyběla jejich víra. Podivuhodná věc, ta žena umírala a již na ni byla vidět smrt. Když se tedy ti lidé tázali bratří, mají-li nějakou věc, které se předtím dotkly svaté ruce svatého Františka, bratři horlivě přemýšleli. Rychle zjistili, že se nedotkl ničeho jiného, vyjma provazu osla, na kterém přijel. Vezmou ti lidé s velikou zbožností a úctou ten provaz, položí jej na tělo těhotné ženy a vyzývají zbožně jméno svatého Františka a doporučují mu ji s vírou. Co potom? Jakmile se na ženě octl zmíněný provaz, ihned byla zbavena všeho nebezpečí; porodila s radostí, snadno a ve zdraví.

1930 Svatý František pobyl několik dní v řečeném klášteře a pak se vydal na cestu a šel do Città di Castello. A hle, množství měšťanů přivedlo k němu ženu již dlouhý čas ďáblem posedlou, a prosili ho pokorně za její osvobození. Ta žena bolestným ječením, ukrutným křikem nebo psím štěkáním znepokojovala celý kraj. Svatý František se tedy nejprve pomodlil k Bohu, a pak učinil nad ní znamení kříže. Prikázal přitom ďáblu, aby od ní odešel. Ihned odešel a zůstavil ji zdravou na těle i na duchu.

1931 Když se tento div rozhlásil mezi lidmi, přinesla jiná žena s velikou vírou svého chlapce těžce nemocného ukrutnou ranou a zbožně ho prosila, aby ho požehnal svými svatými rukama. Svatý František přijal tedy její zbožnou prosbu, vezme toho chlapečka, sejme obvaz z rány, požehná ho třikrát znamením svatého kříže nad ranou. Pak mu to zase zavázal a vrátil ho matce. Protože to bylo večer, uložila ho na lůžko ke spaní. Šla potom ta žena k posteli svého syna a našla ho rozvázaného. Pohleděla na něj a viděla, že je tak dokonale uzdraven, jako by mu nikdy nic nebylo. Jen tam, kde byla rána, narostlo maso na způsob červené růže. Bylo to více na svědectví divu než jako znamení rány, neboť řečená růže tam zůstala po celý život a často ho povzbuzovala ke zbožnosti vůči svatému Františkovi, který ho uzdravil.

Na zbožné prosby měšťanů pobyl v tom městě svatý František měsíc. V té době učinil mnoho jiných divů. Potom se odebral odtamtud a šel k Panně Marii Andělské s bratrem Lvem a s jedním dobrým člověkem, který mu půjčil osla, na němž svatý František jel.

1932 Stalo se, že pro špatnou cestu a pro velkou zimu po celý den nepřišli do místa, kde by mohli přenocovat. Uchýlili se proto, nuceni nocí a špatným počasím, pod výstupek jedné vydlabané skály, aby se ukryli před sněhem a nocí, která nastávala. V místě tak nevhodném a špatně přikryt počal si ten dobrý člověk, jemuž náležel osel, potichu sám u sebe stěžovat. Nemohl pro zimu spát a oheň tam nijak nešel rozdělat. Naříkal a téměř jako reptal proti svatému Františkovi, že ho zavedl na takové místo. Když to tedy svatý František slyšel, bylo mu ho líto a v zanícení ducha vztáhl na něho ruku a dotkl se ho. Podivuhodná věc! Sotvaže se ho dotkl rukou, probodenou serafinským ohněm, všechna zima zmizela a do toho člověka vstoupilo takové teplo, že se mu zdálo, jako by byl u rozpálené pece. Potěšen na duši i na těle usnul a spal příjemněji a více v tu noc v kamení a ve sněhu až do rána, než kdykoli ve své posteli.

1933 Druhý den se ubírali dále a přišli k Panně Marii Andělské. Když byli blízko, pohlédl bratr Lev vzhůru směrem k Panně Marii Andělské a spatřil

překrásný zlatý kříž s podobou ukřižovaného, jak jde před svatým Františkem. Řečený kříž se před tváří svatého Františka zastavoval, když se on zastavil, a když šel, také kříž šel. Ten kříž byl tak zářivý, že zářil nejen do tváře svatého Františka, nýbrž osvěcoval i celou cestu kolem. Trvalo to, až svatý František vešel do kláštera Panny Marie.

1934 Když tam tedy svatý František s bratrem Lvem přišli, byli uvítáni od bratří se svrchovanou radostí a láskou. Od té doby přebýval svatý František většinou v klášteře Panny Marie až do smrti. Pověst o jeho svatosti a zázracích se šířila víc a více po celém světě, ačkoliv pro svou velice hlubokou pokoru dary a milosti Boží utajoval, jak mohl, a nazýval se velikým hříšníkem.

1935 Bratr Lev se tomu divil a pošetile si sám u sebe myslel: Hle, tento se nazývá veřejně velikým hříšníkem, je veliký v řádu a tolik ctěn od Boha, a přece se potají nikdy nezpovídá z tělesného hříchu; byl by on panic? Vzhledem k tomu si nesmírně přál zvědět pravdu, ale neosměloval se na to svatého Františka otázet. Obrátil se tedy s tím k Bohu a snažně ho prosil, aby mu dal jistotu o tom, co si přál vědět. Pro mnohé modlitby zasloužil si být vyslyšen a dostalo se mu ujištění viděním, že svatý František je panicem podle těla. Uviděl totiž ve vidění stát svatého Františka na jakémsi vysokém a vynikajícím místě, na které nikdo nemohl dojít. Bylo mu v duchu řečeno, že to tak vysoké a vynikající místo znamená při svatém Františkovi výbornost panické čistoty, která se právem slušela na tělo, které mělo být ozdobeno svatými Kristovými ranami.

1936 Když svatý František viděl, že mu pro stigmata poněkud ubývá tělesných sil a že se nemůže déle starat o správu řádu, uspišil generální kapitulu. Když se všichni shromáždili, on se pokorně bratřím omluvil za nemohoucnost, která mu nedovolovala pečovat o řád ve funkci generálního ministra. Jelikož generálním ministrem ho ustanovil přímo pan papež, nemohl zanechat tohoto úřadu, ani nemohl ustanovit místo sebe nástupce bez papežova výslovného dovolení. Ustanovil za sebe svým náměstkem bratra Petra Cataniho a poručil mu i provinciálům řád, jak vroucně dovedl. Potom v duchu posílen, pozdvihl ruce a oči k nebi a řekl: »Tobě, můj Pane Bože, poručím tvou čeleď, kterou jsi mi až do této chvíle svěřil a o kterou nyní pro své nemoci, které ty znáš, můj nejsladší Pane, nemohu již pečovat. Také ji poručím provinciálům: ať jsou povinni vydat z ní počet v soudný den, jestliže by některý bratr jejich nedbalostí nebo špatným příkladem nebo jejich příliš přísným trestáním zahynul.« Při těch slovech, jak se líbilo Bohu, porozuměli všichni bratři

na kapitule, že mluví o stigmatě tam, kde se omlouval nemocemi, a pro zbožné dojetí všichni plakali. Od té chvíle odevzdal všechnu péči a správu řádu svému vikáři a provinciálům. Říkal: »Od nynějška, poněvadž jsem se pro své nemoci vzdal správy řádu, jsem povinen jen se modlit k Bohu za naši řeholi a dávat bratřím dobrý příklad. Opravdu vím, že kdyby mne nemoc opustila, největší pomoc, kterou bych mohl řeholi prokazovat, by byla modlit se vždycky za ni k Bohu, aby ji spravoval, chránil a zachovával.«

1937 Nuže, ač se svatý František snažil, jak je výše řečeno, tajit přesvatá stigmata, jak dovedl, a od té doby, co je obdržel, chořoval vždy obutý a se zavázanýma rukama, přece nemohl zabránit, aby si toho nějak povšimlo mnoho bratří a nedotklo se zvláště stigmatu v boku, které se snažil utajit s větší bedlivostí. Jeden bratr, který mu posluhoval, schválně ho jednou pohnul k tomu, aby si svlékl sukni, že mu z ní vyklepe prach; když si ji v jeho přítomnosti svlékal, spatřil ten bratr stigma v boku a vložil mu rychle ruku za řadra. Třemi prsty se ho dotkl a poznal jeho rozsah a velikost.

1938 Podobně je uviděl jeho vikář. Ale více byl o tom ujistěn bratr Rufin, člověk velikého patření, o němž svatý František řekl, že není nad něho na světě člověka světějšího. Pro jeho svatost ho vroucně miloval a vyhovoval mu ve všem, co chtěl.

1939 Tento bratr Rufin ujistil sebe a jiné trojím způsobem o řečených stigmatěch, a zvláště o stigmatu v boku. Za první: Když mu měl prát spodky, které svatý František nosil tak veliké, že když je povytáhl, přikryl jimi stigma v pravém boku, prohlížel je bratr Rufin bedlivě a po každé je nalézal zakrvácené na pravé straně. S jistotou tedy rozpoznával, že to je krev, která vytékala z řečeného stigmatu. Svatý František ho káral, že je roztahuje, aby tu krev viděl. Za druhé: Když jednou bratr Rufin myl svatému Františkovi záda, schválně zajel rukou dál a vstrčil prsty do stigmatu v boku. Svatý František pro velikou bolest, kterou ucítil, vykřikl nahlas: »Bůh ti to odpusť, bratře Rufine, proč jsi to udělal?« Za třetí: Jednou prosil s velikou naléhavostí svatého Františka, aby mu učinil převelikou milost a dal mu svůj hábit a vzal si jeho pro lásku bratrského milování. Laskavý Otec, ač nerad, k jeho žádosti přivolil, svlékl si hábit, dal mu jej a vzal si jeho. A tenkrát při tom svlékání a oblékání spatřil bratr Rufin ono stigma zřetelně.

1940 Bratr Lev a mnoho jiných bratří podobně spatřili řečená stigmata svatého Františka.

Ti bratři, ač byli pro svou svatost lidmi hodnými víry, aby se věřilo jejich prostým slovům, přesto, aby vyhostili ze srdcí veškerou pochybnost, přísahali na svatou knihu, že je zřetelně viděli.

1941 Viděli je také někteří kardinálové, kteří se s ním důvěrně stýkali, složili a sepsali ke cti stigmat svatého Františka krásné hymny, antifony a prózy. Svatý otec, papež Alexandr, při kázání lidu, kde byli všichni kardinálové, mezi kterými byl svatý bratr Bonaventura, kardinál, řekl a ujistil, že spatřil posvátná stigmata svatého Františka za jeho života.

1942 Paní Jakuba ze Settesoli z Říma, která byla svého času nejpřednější ženou v Římě a k svatému Františkovi měla za jeho života převelikou úctu, po jeho smrti je viděla a několikrát políbila se svrchovanou úctou, protože přišla z Říma do Assisi prostřednictvím Božího zjevení k smrti svatého Františka.

1943 Stalo se to takto: Svatý František byl několik dní před svou smrtí nemocen v Assisi v biskupském paláci s několika svými druhy. Přes všechnu svou nemoc zpíval často jisté chvály Kristovy. Jednoho dne mu jeden jeho druh řekl: »Otče, víš, že tito měšťané mají v tebe velikou víru a pokládají tě za svatého člověka. Mohou si proto myslet, že jsi-li takový, za jakého tě mají, měl bys v této své nemoci myslet v slzách spíše na smrt než zpívat, když jsi tak těžce nemocen. Chápeš, že to tvoje a naše zpívání, které nám ukládaš, slyší mnoho lidí v paláci i venku. Vždyť je tento palác kvůli tobě hlídán mnoha ozbrojenými lidmi, kteří by snad z toho mohli mít špatný příklad. Myslím proto,« řekl tento bratr, »že bys dobře udělal, kdybys odtud odešel a kdybychom se vrátili k Panně Marii Andělské, protože nám není dobře mezi světskými lidmi.« Svatý František odvětl: »Rozmilý bratře, víš, že před dvěma lety zjevil ti Bůh konec mého života. Tobě i mně zjevil, že od nynějška za málo dní se v této nemoci ona lhůta dokoná. V tom zjevení mne Bůh ujistil o odpuštění všech mých hříchů a o rajske blaženosti. Až do toho zjevení plakal jsem pro smrt a pro své hříchy, ale od té chvíle, co jsem měl to zjevení, byl jsem tak plný radosti, že již plakat nemohu; a proto zpívám a budu zpívat Bohu, který mi dal poklad své milosti a ujistil mne o rajske slávě. Co se týká toho, abychom odtud odešli, přivoluji k tomu a líbí se mi to, ale najděte způsob, jak byste mě odnesli, neboť pro svou nemoc jít nemohu.« Tu tedy ho bratři vzali na lokty a nesli ho za doprovodu mnoha měšťanů.

1944 Když přišli k jedné nemocnici, která byla na cestě, řekl svatý František těm, kteří ho nesli: »Položte mne na zem obličejem k městu.«

A když ho položili obráceného tváří k Assisi, požehnal mnohonásobně městu a řekl: »Budiž požehnáno od Boha, město svaté, neboť skrze tebe bude mnoho duší spaseno a v tobě bude přebývat mnoho Božích služebníků a mnozí z tebe budou vyvoleni do království věčného života.« Když pronesl tato slova, dal se nést k Panně Marii Andělské.

1945 Když tam přišli, zanesli ho do síně pro nemocné a tam ho uložili, aby si odpočinul. Tu tedy svatý František zavolal jednoho druhá a řekl mu: »Milý bratře, Bůh mi zjevil, že touto nemocí určitého dne odejdu z tohoto života; ty víš, že paní Jakuba ze Settesoli, přemilá ctitelka našeho řádu, kdyby zvéděla o mé smrti a nebyla by tu přítomna, velice by se rmoutila; dej jí proto vědět, aby sem, chce-li mne vidět živého, bez meškání přišla.« Bratr odvětil: »Velmi dobře, Otče, neboť opravdu kvůli veliké účtě, kterou k tobě má, bylo by velmi neslušné, kdyby nebyla při tvé smrti.« »Jdi tedy,« řekl svatý František, »přines věci ku psaní a napišeš, jak ti řeknu.« A když ty věci přinesl, diktuje svatý František psaní takto:

1946 »Pani Jakubě, Boží služebnici, bratr František, chudý Kristův, pozdravení a společenství Ducha svatého v našem Pánu, Ježíši Kristu. Věz, rozmilá, že Kristus požehnaný mi zjevil z milosti konec mého života, který bude zakrátko. Proto, chceš-li mne najít živého, jakmile spatříš tento list, vydej se na cestu a přijď k Panně Marii Andělské, protože když do toho a toho dne nepřijdeš, živého mne už nenalezneš. A přines s sebou žíněné roucho, do něhož by se zavinulo mé tělo, a vosk, jehož bude zapotřebí k pohřbu. Prosím tě také, abys mi přinesla k jídlu ty věci, které jsi mi dávala, když jsem byl nemocen v Římě.«

1947 A zatímco byl tento list psán, bylo mu od Boha zjeveno, že paní Jakuba k němu přichází a přináší s sebou všechny ty věci, o které ji prosil tím listem. A že je blízko kláštera. Proto, když dostal toto zjevení, řekl svatý František bratrovi, který psal, aby dál nepsal, protože není potřeba, ale aby list odložil. Bratři se velice divili, že list nedokončil a nechtěl, aby byl poslán. Když to trvalo nějakou chvíli, bylo zaklepáno silně na fortnu. Svatý František pošle vrátného, aby šel otevřít; a když fortnu otevřel, byla tam paní Jakuba, velice vznešená římská žena, se svými dvěma syny senátory a s velikou jízdní družinou. Vešla dovnitř, jde rovnou do nemocnice a přichází k svatému Františkovi. Svatý František měl z jejího příchodu velikou radost a potěšení a ona, když ho viděla živého a mluvila s ním, podobně. Tu ona pověděla, jak jí Bůh zjevil při modlitbě krátkou lhůtu jeho života a jak on chtěl pro ni poslat a žádat ji o ty věci, které všechny, jak pravila, s sebou přinesla; i dala je přinést svatému Františkovi

a dala mu z nich jíst. Když pojedl a velmi se potěšil, tato paní Jakuba poklekne k nohám svatého Františka, vezme ty přesvaté nohy poznamenané a ozdobené Kristovými ranami a s velikou úctou je líbá a smáčí slzami, takže bratřím, kteří stáli kolem, se zdálo, že vidí opravdu Magdalénu u nohou Ježíše Krista, a nijak ji odtamtud nemohli odtrhnout. Konečně po dlouhé chvilí ji odtamtud zdvihli a odvedli stranou. Ptali se jí, jak tam přišla tak vybavená všemi těmi věcmi, kterých bylo potřeba k životu i k smrti svatého Františka. Paní Jakuba odvětila, že když se jedné noci v Římě modlila, uslyšela z nebe hlas, který jí řekl: »Chceš-li najít svatého Františka živého, bez meškání jdi do Assisi, vezmi s sebou ty věci, které jsi mu byla zvyklá dávat, když byl nemocen, a ty věci, kterých bude zapotřebí k pohřbu.« A že tak učinila.

1948 Zůstala tam tedy paní Jakuba tak dlouho, až svatý František odešel z tohoto života a byl pochován. Jeho pohřbu prokázala velikou čest se vši svou družinou a vyrovnala všechny pohřební výlohy. Když se vrátila do Říma, odešla tam za krátký čas svatě z tohoto života a ze zbožné úcty k svatému Františkovi ustanovila si a chtěla být odnesena k Panně Marii Andělské a tam pochována; a tak se stalo.

1949 Při smrti svatého Františka viděli a políbili slavná stigmata nejen jmenovaná paní Jakuba a její synové se svou družinou, nýbrž i mnozí měšťané z Assisi. Byl mezi nimi jeden velmi slavný rytíř jménem Jeroným, jenž o nich pochyboval a nevěřil jim, jako pochyboval svatý Tomáš, apoštol, o ranách Kristových. Ten, poněvadž chtěl ujistit sebe i jiné, směle před bratřimi a světskými lidmi hýbal hřeby v rukou a v nohou a jezdil prsty zřetelně po stigmatu v boku. Byl proto bezpečným svědkem a přísahal na knihu, že tak to je pravdivé a že on je viděl a dotýkal se jich. Také svatá Klára se svými sestrami, které byly přítomny pohřbu, je viděla, a také ta slavná stigmata políbily.

1950 Odešel z tohoto života slavný Kristův vyznavač, pan svatý František, léta Páně 1226 v sobotu dne 4. října ve dvacátém roce svého obrácení, kdy počal konat pokání.

1951 Potom za svatého byl prohlášen roku 1228 od papeže Řehoře IX., který ho osobně přišel do Assisi prohlásit za svatého. Ke chvále Kristově. Amen.

*Pátá a poslední úvaha je o jistých viděních, zjeveních a divech,
které Bůh ukázal a učinil po smrti svatého Františka
na potvrzení jeho stigmat a na oznámení hodiny a dne,
kdy mu je Kristus dal*

1952 Co se týká tohoto, je dlužno vědět, že léta Páně 1282 požádal skrze svatou poslušnost bratr Filip, provinciál v Toskáně, na rozkaz bratra Bonograzie, generála řádu, bratra Matouše da Castiglione Aretino, člověka velké zbožnosti a svatosti, aby mu pověděl, co ví o dnu a hodině, v kterých Kristus vtiskl svatá znamení stigmat do těla svatého Františka, neboť slyšel, že měl o tom zjevení. Bratr Matouš, donucen svatou poslušností, mu odpověděl takto: »Když jsem dlel na hoře Alvernské minulý rok v měsíci květnu, dal jsem se jednoho dne do modlení v cele, o které se věří, že se tam stalo to serafinské zjevení. Ve své modlitbě jsem prosil co nejzbožněji Boha, aby se mu zalíbilo zjevit někomu den, hodinu a místo, kde byla posvátná stigmata vtištěna do těla svatého Františka. A když jsem setrval v modlitbě a v této prosbě déle než do prvního spaní, zjevil se mi svatý František v převelikém světle a řekl mi: „Synu, oč prosíš Boha?“ A já jsem řekl: „Otče, prosím o tu a tu věc.“ A on mi řekl: „Já jsem tvůj Otec František; poznáváš mne dobře?“ A já jsem řekl: „Ano, Otče!“ Tu mi on ukázal stigmata v rukou a nohou a v boku a řekl: „Přišel čas, ve kterém Bůh chce, aby bylo známo k jeho slávě to, oč se dřívější bratři nestarali, aby zvěděli. Věz, že ten, kdo se mi zjevil, nebyl anděl, nýbrž byl to Ježíš Kristus v podobě serafo, který mi svými rukama vtiskl do těla těchto pět stigmat, jako je přijal do svého těla na kříži. Stalo se to takto: Ten den před Povýšením svatého kříže přišel ke mně anděl a řekl mi jménem Božím, abych se připravoval v trpělivosti k přijetí toho, co mi chce Bůh poslat. Já jsem odpověděl, že jsem připraven ke všemu, co by se Bohu líbilo. Potom následujícího rána, totiž ráno na svátek svatého kříže, který byl toho roku v pátek, vyšel jsem z cely v převelikém zanícení ducha a šel jsem se modlit na toto místo, kde jsi nyní ty; často jsem se na tomto místě modlival. A když jsem se modlil, hle, vzduchem sestupoval z nebe mladý ukřižovaný muž v podobě serafo se šesti křídly s velikou prudkostí. Při tom podivuhodném pohledu jsem pokorně poklekl a začal jsem zbožně uvažovat nesmírnou lásku Ježíše ukřižovaného a nesmírnou bolest jeho umučení; a pohled na něho zplodil ve mně takovou soustrast, až se mi zdálo, že to umučení opravdu cítím na svém těle. V jeho přítomnosti zářila celá tato hora jako slunce. Sestupoval a přišel blízko ke mně.

Když byl přede mnou, řekl mi jistá tajná slova, která jsem dosud nikomu nesdělil, ale blíží se čas, že budou zjevena. Potom po nějaké chvíli Kristus odešel a vrátil se do nebe a já jsem se na to shledal tak poznamenaný těmito stigmaty. „Jdi,“ řekl svatý František, „a pověz tyto věci spolehlivě svému provinciálovi, neboť toto je působení Boží, a ne lidské.“ Když pověděl tato slova, svatý František mi požehnal a vrátil se do nebe s velkým množstvím skvělých mládenců.«

Řečený bratr Matouš řekl, že všechny ty věci viděl a slyšel ne ve spaní, ale v bdělém stavu. A tak přísahal markantně jmenovanému provinciálovi ve Florencii, když ho o to žádal skrze poslušnost.

*O jednom bratru, který osm let prosil Boha,
aby zvěděl tajná slova, která byla řečena svatému Františkovi,
když obdržel stigmata*

1953 Jednou jeden zbožný a svatý bratr, když si četl v legendě o svatém Františkovi kapitolu o svatých stigmatěch, začal s velikou dychtivostí ducha přemýšlet, jaká to asi byla ta tajná slova, která mu seraf při zjevení řekl a o kterých svatý František pravil, že by je nikomu za svého života nesdělil. I říkal si tento bratr sám u sebe: Ta slova nechtěl svatý František říci za svého života, ale nyní po své tělesné smrti snad by je řekl, kdyby byl o to zbožně žádán. A od té chvíle začal ten zbožný bratr prosit Boha a svatého Františka, aby se jim zalíbilo zjevit ta slova. Osm let setrval tento bratr ve své prosbě, a v osmém roce zasloužil si být vyslyšen. Jednoho dne, když po jídle vzdal v kostele díky a setrval na modlitbě kdesi v kostele, prosil Boha a svatého Františka o tuto věc zbožněji, než byl zvyklý, ba s hojnými slzami. Vtom byl zavolán od jiného bratra a bylo mu jménem kvardiánovým přikázáno, aby ho doprovodil do města pro potřebu kláštera. Proto on, poněvadž nepochyboval, že poslušnost je záslušnější než modlitba, hned jak uslyšel rozkaz představeného, zanechal modlitby a šel pokorně s tím bratrem, který ho zavolal. Jak se líbilo Bohu, zasloužil si tento bratr tím skutkem ochotné poslušnosti to, co si nezasloužil dlouhým modlením. Jakmile se octli před klášterní fortanou, potkali se s dvěma cizími bratry, kteří se zdáli přicházet z daleka; jeden z nich vypadal mladě a druhý byl starý a hubený. Pro špatné počasí byli oba mokří a zablácení. Proto ten poslušný bratr měl s nimi převeliký soucit a řekl druhovi, se kterým šel: »Můj rozmilý bratře, může-li se ta věc, pro kterou jdeme, trochu odlo-

žit, prosím tě, abys mne nechal dříve jít a umýt nohy tomuto starému bratrovi, který to víc potřebuje, a ty je můžeš umýt tomu mladšímu; vždyť ti cizí bratři velmi potřebují, aby byli laskavě přijati. Potom budeme moci jít za záležitostí konventu.« Vyhověl tedy tento bratr lásce svého druha a vrátil se dovnitř. Velmi laskavě přijali pocestné bratry, dovedli je do kuchyně k ohni, aby se ohřáli a osušili. U toho ohně se ohřívalo osm jiných bratří toho kláštera. A když malíčko pobyli u ohně, odvedli je stranou, aby jim umyli nohy, jak se spolu umluvili. Při umývání nohou tomu staršímu bratrovi ten poslušný a zbožný bratr, když mu z nich stíral bláto, neboť je měl velmi zabláčené, spatřil, že jeho nohy jsou poznamenány ranami; ihned pro radost a úžas těsně je objal a počal volat: »Bud' jsi Kristus, nebo jsi svatý František.« Na tento hlas a na ta slova vyskočí bratři, kteří byli u ohně, a jdou se tam podívat s velikou bázní a úctou na ty slavné rány. Tu tedy ten starý bratr na jejich prosby dovoli, aby je jasně viděli, jich se dotýkali a je líbali. A ještě krom toho, když se s radostí divili, řekl jim: »Nepochybujte a nebojte se, rozmilí bratři a moji synové; já jsem váš Otec, bratr František, jenž podle Boží vůle založil trojí řád. A ačkoli tento bratr, který mi myje nohy, již osm let mne prosil, a dnes vroucněji než kdy jindy, abych mu sdělil ta tajná slova, která mi pověděl seraf, když mi dal stigmata, ta slova jsem nikdy za svého života nechtěl vyjevit, dnes na rozkaz Boží pro jeho ochotnou poslušnost, pro kterou zanechal sladkost svého patření, jsem poslán od Boha, abych mu před vámi zjevil to, oč prosí.« A tu se svatý František obrátil k tomu bratrovi a řekl: »Věz, rozmilý bratře, že když jsem byl na hoře Alvernské celý pohroužen do vzpomínání na Kristovo umučení, a při tom serafinském zjevení od Krista poznamenán takto stigmaty na svém těle, tehdy mi Kristus řekl: Viš, co jsem ti učinil? Daroval jsem ti znaky svého umučení, abys byl mým praporečníkem. A jako já jsem sestoupil v den své smrti do podsvětí a vyvedl všechny duše, které jsem tam nalezl, mocí svých ran odtamtud do ráje, tak uděluji tobě od této chvíle, abys mi byl podobný i ve smrti, tak jako jsi byl v životě. Když odejdeš z tohoto života, každý rok v den své smrti půjdeš do očištění, abys všechny duše z tvých tří řádů, totiž Menších bratří, Sester a Zdrženlivých, a mimo to duše svých ctitelů, které tam najdeš, abys odtamtud vyvedl mocí tvých stigmat, která jsem ti dal, a odvedl je do ráje. A tato slova jsem nikdy neřekl, dokud jsem byl živ na světě.« Když pověděl tato slova, svatý František s druhem ihned zmizeli. Mnoho bratří pak uslyšelo toto od osmi bratří, kteří byli přítomni tomuto vidění a slovům svatého Františka.

Potvrzení skrze bratra Jana

1954 Na hoře Alvernské zjevil se svatý František bratru Janu z Alverny, muži veliké svatosti. Když byl na modlení, pobyl a hovořil s ním dlouhou chvíli, a když nakonec chtěl odejít, řekl mu: »Žádej mne, oč chceš.« Bratr Jan řekl: »Otče, prosím tě, abys mi řekl to, co jsem si dlouho přál vědět, totiž, co jsi dělal a kde jsi byl, když se ti zjevil seraf.« Svatý František odvětil: »Modlil jsem se na tom místě, kde je kaple hraběte Šimona da Battifolli, a prosil jsem Pána Ježíše Krista o dvojí milost. První byla, aby mi udělil za mého života cítit ve své duši a na těle, pokud by bylo možno, všechnu tu bolest, kterou on cítil v čas svého přehořkého umučení. Druhou milostí, o kterou jsem žádal, bylo, abych podobně cítil ve svém srdci tu přenesmírnou lásku, kterou on hořel, aby snesl pro nás hříšné takové utrpení. Tenkrát mi Bůh vložil do srdce, že mi udělí obojí, pokud by bylo pouhému stvoření možné. To se pravdivě vyplnilo vtisknutím stigmat.« Tu se ho bratr Jan otázel, zdali ta tajná slova, která mu řekl seraf, byla tak, jak povídal ten výše řečený bratr, co tvrdil, že je uslyšel od svatého Františka v přítomnosti osmi bratří. Svatý František odvětil, že je to tak pravda, jak ten bratr pravil. Tu se bratr Jan ještě osmělil říci pro štědrost toho, jenž dovoloval: »Otče, prosím tě co nejsnažněji, abys mi dal vidět a políbit tvá slavná stigmata, ne proto, že bych o nich nějak pochyboval, ale jen pro mé potěšení, protože jsem si to vždycky přál.« A svatý František mu je štědrě ukázal a podal, takže bratr Jan je jasně spatřil, dotkl se jich a políbil je. Nakonec se ho otázel: »Otče, jak veliké potěšení měla tvá duše, když jsi spatřil Krista požehnaného přicházet k sobě a dávat ti znaky svého přesvatého umučení? Ó kéž se líbí Bohu, abych okusil maličko té sladkosti!« Svatý František mu odvětil: »Vidíš tyto hřeby?« Bratr Jan odvětil: »Ano, Otče.« »Dotkni se ještě jednou,« praví svatý František, »tohoto hřebu, který je v mé ruce.« Tu se bratr Jan s velkou uctivostí a bázní dotkne toho hřebu a hned při tom dotknutí vyšla odtamtud se sloupečkem dýmu jako z kadidla taková vůně, že jakmile vešla nosem bratra Jana, naplnila jeho duši a tělo takovou lahodou, že v téže chvíli byl vytržen v Boha extází a pozbyl všeho citění. V tom vytržení setrval od oné, to je třetí hodiny, až do hodiny nešpor. A o tomto vidění a důvěrném rozmlouvání se svatým Františkem nepověděl bratr Jan nikdy nikomu jinému než svému zpovědníkovi, až když měl umřít; když se však blížila jeho poslední hodinka, vyjevil to několika bratřím.

1955 V římské provincii jeden velmi zbožný a svatý bratr měl toto podivuhodné vidění. Když umřel jeden bratr v noci a ráno byl pochován před vchodem do kapituly, uchýlil se ten bratr téhož dne do jednoho koutku, aby se za duši svého zemřelého druhá zbožně pomodlil k Bohu a k svatému Františku. Když setrval v modlitbě s prosbami a slzami, v poledne, kdy všichni ostatní bratři odešli spát, uslyšel najednou veliký šramot po klášteře. Obrátil s velikým strachem oči ke hrobu svého druhá a vidí stát u vchodu do kapituly kolem řečeného hrobu svatého Františka a za ním veliké množství bratří. Dívá se dál a spatří uprostřed klášterního dvora oheň s převelikým plamenem a uprostřed plamene stojí duše jeho mrtvého druhá. Rozhlíží se kolem po dvoře a spatří Ježíše Krista jít kolem nádvoří s velikou družinou andělů a bratří. Když se díval na to s velikým úžasem, viděl, že svatý František, když Kristus šel kolem kapituly, se všemi těmi bratry klekl a říkal: »Prosím tě, nejsvětější Otče a Pane, pro neocenitelnou lásku, kterou jsi ukázal lidskému pokolení ve svém vtělení, abys měl slitování s tím mým bratrem, který hoří v tom ohni.« A Kristus nic neodpovídá, nýbrž jde dál. A když se vrátil Kristus po druhé a ubíral se kolem kapituly, poklekne svatý František se svými bratry znova jako prvně a prosí ho takto: »Prosím tě, dobrotivý Otče a Pane, pro nesmírnou lásku, kterou jsi prokázal lidskému pokolení, když jsi umřel na dřevě kříže, abys měl slitování s tím mým bratrem.« A Kristus podobně odcházel a nevyslyšel ho. A když obešel nádvoří, vrátil se po třetí a ubíral se kolem kapituly, tu svatý František poklekl jako prve a ukázal mu ruce a nohy se slovy: »Prosím tě, dobrotivý Otče a Pane, pro tu velikou bolest a pro to veliké potěšení, které jsem zakusil, když jsi mi do mého těla vložil tato svatá stigmata, abys měl slitování s duší mého bratra, která je v očištcovém ohni.« Podivuhodná věc! Kristus prošen po třetí od svatého Františka, nyní ve jménu jeho přesvatých a slavných stigmat, ihned se zastaví pohlédne na svatá stigmata a vyslyší prosbu. Řekne: »Tobě, Františku, dopřávám duši tvého bratra.« Chtěl tím zajistě uctít a potvrdit slavná stigmata svatého Františka a zároveň zjevně naznačit a ukázat, že duše jeho bratří, odcházející do očiště, nejsou od očištcových muk uváděny do rajske slávy snadněji než mocí jeho stigmat. To řekl Kristus svatému Františkovi, když mu vtiskl posvátná stigmata. A tak ihned po těch slovech onen oheň ve dvoře zmizel a zemřelý bratr přišel k svatému Františkovi, a spolu s ním a s Kristem a s tou blahoslavenou družinou slavně odešel do nebe. Z té věci měl bratr, jeho druh, který

se za něho modlil, nesmírnou radost, když viděl, jak je vysvobozen z muk a odváděn do ráje. Potom vypravoval ostatním bratřím popořádku celé to vidění a spolu s nimi chválil Boha a vzdával mu díky.

*Jak ďábel na rozkaz Boží byl svědkem svatosti svatého Františka
a jeho svatých stigmat a také byl donucen vydat svědectví
o svatosti svaté Kláry*

1956 Jeden vznešený rytíř z Massa di San Pietro, který se nazýval pan Lando Polco, byl cítělem svatého Františka a nakonec z jeho rukou přijal roucho třetího řádu. Ten byl ujistěn o smrti svatého Františka a jeho slavných stigmatů takto: Když byl svatý František již blízko smrti, vešel ďábel do jedné ženy v řečeném městečku a ukrutně ji trápil. Dával jí zároveň mluvit tak bystře, že překonávala všechny moudré a učené muže, kteří se s ní přicházeli hádat. Stalo se, že ďábel od ní odešel, nechal ji dva dny volnou, ale třetího dne se do ní vrátil a trápil ji mnohem ukrutněji než předtím. Uslyšel o té věci pan Lando Polco, jde k té ženě a táže se ďábla, který v ní přebývá, z jaké příčiny se od ní na dva dny vzdálil a pak po svém návratu ji týrá zuřivěji než dříve. Ďábel odpovídá: »Opustil jsem ji proto, že já i všichni moji společníci, kteří jsou v těchto stranách, jsme se shromáždili a šli k žebráku Františkovi, abychom se s ním hádali a vzali si jeho duši. Protože však byla obklopena a bráněna větším množstvím andělů, než bylo nás, a od nich nesena rovnou do nebe, odešli jsme odtamtud zahanbení. Já nyní nahrazuji a vracím této bídné ženě to, co jsem po dva dny vynechal.« Tu tedy pan Lando Polco ho zapřisáhl jménem Božím, aby řekl, co je pravda o svatosti svatého Františka, o němž povídá, že umřel, a svaté Kláry, která je živa. Ďábel odpovídá: »Povím ti o tom chtě nechtě, co je pravda. Bůh Otec byl tolik rozhněván na hříchy světa, že se zdálo, že zakrátko proti mužům i proti ženám vynese konečný rozsudek a shladí je ze světa, jestliže se nepolepší. Ale Kristus, jeho Syn, prosil za hříšníky a slíbil, že obnoví svůj život a své umučení v jednom člověku, to je v chudém Františkovi, žebrákově. Skrze jeho nauku a život mnohé z celého světa uvede zpět na cestu pravdy a pokání. A nyní, aby ukázal světu, co vykonal ve svatém Františkovi, chce, aby stigmata jeho umučení, která za jeho života vtiskl do jeho těla, byla při jeho smrti viděna a dotýkána. Podobně také Matka Kristova slíbila, že obnoví svou panenskou čistotu a pokoru v jedné ženě, to jest v sestře Kláře tak, že jejím příkladem vytrhne mnoho tisíc žen z našich rukou. Těmito sliby

byl pak Bůh Otec usmířen a odložil svůj konečný rozsudek.« Tu tedy, poněvadž chtěl pan Lando Polco vědět najisto, mluví-li ďábel, který je otcem lži, v této věci a zvláště, pokud se týče smrti svatého Františka, pravdu, poslal svého věrného služebníka do Assisi k Panně Marii Andělské, aby zvěděl, zdali svatý František je živ, či mrtev. Když tam ten služebník přišel, opravdu shledal, jak ďábel řekl, a tak se vrátil a oznámil svému pánu, že právě v ten den a tu hodinu, jak onen ďábel řekl, odešel svatý František z tohoto života.

Potvrzení svatých stigmat ústy papeže Řehoře

1957 Ponechme stranou všechny zázraky týkající se stigmat svatého Františka, jak se o nich čte v jeho legendě, a řekněme, že na závěr této páté úvahy se sluší vědět, že papeži Řehoři IX., když maličko pochyboval o stigmatu v boku svatého Františka, zjevil se jedné noci, jak potom vypravoval, svatý František sám. Pozdvihl trochu do výšky pravý loket, odkryl stigma v boku, a požádal ho o baňku. On ji dal přinést. Svatý František si ji dal přiložit pod stigma v boku a papež se opravdu zdálo, že se naplnila až po okraj krví smíšenou s vodou, která vycházela ze stigmatu. Od té chvíle zmizelo všechno pochybování. A potom, když se poradil se všemi kardinály, potvrdil stigmata svatého Františka a dal o tom bratřím zvláštní privilegium s přivěšenou bulou. Učinil to ve Viterbu 9. roku svého papežství. Potom 12. roku dal o tom jinou, rozsáhlejší.

1958 Také papež Mikuláš III. a papež Alexander dali na to četná privilegia, a tak by se proti člověku, který by popíral stigmata svatého Františka, mohlo postupovat jako proti kacíři.

A toto nechť dostačí vzhledem k páté úvaze o slavných stigmattech svatého Otce Františka. Bůh pak nám dej milost, abychom na tomto světě následovali jeho život a mocí jeho slavných stigmat si zasloužili být spaseni spolu s ním v ráji. Ke chvále Ježíše Krista a pana svatého Františka. Amen.

ÚMLUVA
SVATÉHO FRANTIŠKA S PANÍ
CHUDOBOU

1) *Latinský název: Sacrum commercium Sancti Francisci cum Domina Paupertate.*

Je to dílo dosud neznámého autora, který je dobře obeznámen s počátky řádu, zná Františkovo pojetí chudoby a miluje františkánskou chudobu. Byl proto Menším bratrem.

Je teologicky vzdělaný, Písmo svaté nejen zná, ale i mistrovsky používá. Nic bližšího o něm nevíme.

2) *Dílo pochází z 1. poloviny 13. století. Četné rukopisy uvádějí datum: červenec 1227, což potvrzují i mnohé vnitřní důvody.*

3) *Jeho konkrétní názornost ukazuje na příbuznost se středověkými mystérii. S velkou dramaticností podává teologii františkánské chudoby s úmyslem posilnit mladý řád pro budoucí rozvoj a varovat před nebezpečným vývojem, kterému podlehl dosavadní řád.*

4) *Jeho největší duchovně historický význam spočívá v tom, že nám podává první teologickou, ale i historicky fundovanou reflexi františkánského života v chudobě.*

Je ještě předscholastická, ale zato – stejně jako spiritualita svatého Františka – naplněná biblicko-patristickým myšlením. Otvírá nám přístup k myšlení generace, která ještě žila se svatým Františkem.

Pro nás je ještě cennější tím, že dosud nezná problémy, které se vynořily v následujících desetiletích a přinesly řádu mnoho vnějších i vnitřních těžkostí, které nám dodnes zatemňují pohled na počátky řádu.

5) *Sacrum commercium je věrnou interpretací myšlení i chtění svatého Františka a doplňuje i koriguje známé prameny z prvních dob řádu. Například chápání chudoby jako paní, a nikoli Nevěsty, dále velký význam chudoby jako základního postoje Božího lidu v Novém zákoně a Františkovo chápání tří evangelních rad v jednotě Tajemství chudoby, které nám zjevuje Nový zákon.*

Předmluva

- 1959 1. Mezi ostatními znamenitými a zvláštními ctnostmi, které v člověku připravují Bohu příbytek a přebývání a které ukazují znamenitější a snazší cestu k dosažení Boha, svatá chudoba vyniká nade všemi zvláštní přednostmi a svou jedinečnou krásou překonává slávu ostatních. Je totiž základem všech ctností a jejich strážkyní. Mezi známými evangelními ctnostmi právem zaujímá – podle důstojnosti i jména – první místo (srov. Mt 5,3). Není třeba, aby se ostatní obávaly deště, povodně a vichřice, hrozící zřícením (srov. Mt 7,24-25), jsou-li postaveny na tomto základu.
- 1960 2. A to jistě právem, neboť Syn Boží, Hospodin zástupů a Král slávy (Žl 24/23,10) ji miloval zvláštní láskou, hledal ji a našel (srov. Mdr 8,2 a Lk 11,10), když dílo spásy na zemi konal (Žl 74/73,12). Vložil ji na počátku svého zvěstování – stejně jako světlo víry – do rukou těm, kteří vcházejí dveřmi, a položil ji jako kámen do základu domu. A nebeské království, které ostatní ctnosti od něho dostaly jako zaslíbení, dostává od něho bez jakéhokoli odkladu. Blahoslavení chudí v duchu, neboť jim patří nebeské království (Mt 5,3).
- 1961 3. Skutečně jsou hodni nebeského království ti, kteří nevlastní nic pozemského, a to ze své vlastní svobodné vůle, s duchovním úmyslem a z touhy po věčných dobrech. Kdo se nestará o pozemské, musí nutně žít z nebeského. Kdo se zřekne všeho pozemského a vůbec všechno považuje za škodu (Flp 3,8), v nynějším vyhnanství ji sladké kousky, které padají ze stolu svatých andělů (Mt 15,27) s lahodnou chutí a zaslouží si okusit, jak dobrý je Pán (1 Petr 2,3; Žl 34/33,9). A v tom spočívá pravé udělení nebeského království, jistota věčného vládnutí v témže království a jistá svatá předchůť budoucí blaženosti.
- 1962 4. Proto blažený František, jako pravý následovník a žák Spasitelův, na počátku svého obrácení se vydal hledat se vši horlivostí, s celou touhou a veškerou rozhodností svatou chudobu, aby ji našel a získal pro sebe. Přitom v žádném protivenství nezakolísal, žádné zlo mu nenahnalo strach, nevyhnul se žádné námaze a nebál se žádných tělesných obtíží, jen když mu bylo dopřáno přiblížit se k té, již Pán dal klíče od nebeského království (Mt 5,3; 16,19).

Blažený František pátrá po chudobě

1963 5. Pilně jako horlivý pátrající zvěd začal chodit po náměstích, ulicích, pozorně hledaje tu, již miluje duše jeho (Pís 3,2). Dotazoval se okolostojících, vyptával se přicházejících a říkal: Zřeli jste tu, již miluje duše má? (Pís 3,3). Oni však ničemu z toho nerozuměli, smysl tohoto výroku jim zůstal zastřen (Lk 18,34), jako by k nim mluvil cizím jazykem. Protože mu nerozuměli, řekli mu: Človče, je nám nesrozumitelné, co pravíš. Mluv s námi naším jazykem, potom ti odpovíme (srov. 2 Král 18,26).

V oné době neměli děti Adamovy ani slov, ani smyslu (srov. 4 Král 4,31), aby hovořily spolu o chudobě, nebo aby o ní chtěly mluvit. Vášnivě ji nenáviděly, jak to činí i dnes. Kdo se na ni ptal, nemohli k němu ani laskavého slova promluvit (Gn 37,4). Proto mu odpovídali jako cizinci a ujišťovali ho, že ničemu z toho, nač se ptá, nerozumí.

1964 6. Půjdu tedy, řekl blažený František, za vznešenými a moudrými a mluvit budu s těmi, neboť oni znají cestu Hospodinovu, právo Boha svého (Jer 5,5). Ti ostatní snad jsou to jen lidé chudí, pošetilí proto, že neznají cesty Hospodinovy, práva Boha svého (Jer 5,4). Když to učinil, odpověděli mu ještě nepřátelštěji a pravili: Smíme vědět, co je to za nové učení, které hlásáš? Doslycháme se to od tebe věci úplně překvapující (Sk 17,19-20). V každém případě chudoba, kterou hledáš, ať patří tobě, tvým synům a potomstvu tvému (Gn 13,15). Nám však zůstane vychutnávat hojnost a mít nadbytek bohatství, neboť krátký a teskný jest čas života našeho, není léku, když člověk skonává (Mdr 2,1). Proto jsme došli k závěru, že nic není lepšího nežli se veselit, jíst a pít, a dobře si činit v životě svém (Kaz 3,12-13).

1965 7. Když to blažený František uslyšel, podivil se ve svém srdci, poděkoval Bohu a pravil: Buď pochválen, Pane Bože, který jsi tyto věci skryl před moudrými a chytrými a zes je odhalil maličkým. Ano, Otče, že se ti tak zalíbilo (Mt 11,25). Pane, Otče a vládce života mého, nenechávej mne jejich zvůli, a nedopouštěj, bych klesl jimi (Sir 23,1), ale dej mi s tvou milostí najít, co hledám, neboť jsem tvůj sluha, sluha tvůj a syn tvé služebnice (Žl 116/115,16).

1966 8. Proto opustil blažený František spěšně město a přišel na rovinu, kde již zdaleka viděl sedět dva starce, stravované sžírajícím hořem (srov. Pláč 1,13). Jeden z nich pravil: Ale na koho shlédnu? Jen na chudického, zkroušeného ducha a třesoucího se před mými řečmi (Iz 66,2). A druhý pravil: Nic jsme si přece na tento svět nepřinesli a nic si také z něho

nemůžeme odnést. Máme-li však co jíst a do čeho se obléci, budme s tím spokojeni (1 Tim 6,7-8).

František prosí, aby mu ukázali, kde bydlí chudoba

1967 9. Když blažený František k nim došel, řekl jim: Ukažte mi, snažně vás prosím, kde bydlí paní Chudoba, kde pase, kde v poledne táboří (srov. Pis 1,6), neboť láskou k ní hynu (Pis 2,5). Oni však odpověděli a pravili: Dobrý bratře, seděli jsme zde spolu rok, dva roky a půl roku (Zj 12,14) a často jsme ji viděli projít kolem, ba mnozí ji hledali. Mnozí ji občas doprovázeli, ale často se vracela sama a nahá, bez jakýchkoli ozdob (srov. Iz 61,10), bez průvodce i bez roucha. Hořce naříkala: Synové matky mé proti mně brojili (Pis 1,5). Říkali jsme jí: Měj strpení (Mt 18,26), neboť dobří milují tě (Pis 1,3).

1968 10. A teď, bratře, vystoupila na velikou a vysokou horu (Zj 21,10), kterou jí Bůh určil (srov. Mt 28,16). Bydlí na pahorcích svatých, neboť je miluje Hospodin nade všechna sídla Jakubova (Žl 87/86,1-2). Giganti nemohli sledovat šlépěje nohou jejích (Est 13,13) a orlové nemohli vzlétnout až na její horu. Chudoba je zvláštní zjev, kterým každý člověk opovrhne, neboť nelze ji najít v krajích, kde lidé žijí pohodlně (Job 28,12). Proto skryta je zrakům každého živého tvora i ptactvu nebeskému je utajena (Job 28,21). Bůh jen zná cestu, která k ní vede, On ví, kde má svoje sídlo (Job 28,23).

1969 11. Jestliže však, bratře, se k ní chceš dostat, svleč své sváteční šaty a odhoď všechno, co by tě mohlo zatěžovat, všechno, co by tě mohlo rozptylovat (Žid 12,1). Neboť nebudeš-li nahý, nemůžeš vystoupit za ní, když se uchýlila do takové výše. Protože však je dobrotivá, snadno lze ji spatřit těm, kteří ji milují, lze ji nalézt těm, kteří ji hledají (Mdr 6,13). Bratře, je o ní přemýšlet dokonalý rozum a kdo bdí pro ni, brzy je bez starostí (Mdr 6,16). Vezmi si proto s sebou věrné druhy, aby ses s nimi při výstupu na horu mohl poradit a aby ti pomohli. Lépe jest věru dvěma býti spolu než jednomu. Padne-li který z nich, druhý ho pozdvihne. Běda samotnému! Nemá, padne-li, kdo by ho zdvihl (Kaz 4,9-10).

Blažený František napomíná své bratry

1970 12. Když se blažený František poradil s tak významnými muži, odešel a vyvolil si několik sobě věrně oddaných druhů, a s nimi se spěšně odebral

k hoře. I pravil ke svým bratřím: Pojd'te a vystupme na horu Páně, do domu paní Chudoby. Ona ať nás naučí svým cestám a chodit budeme po jejich stezkách (Iz 2,3)!

Když viděli, že výstup na horu je pro její výšku a divokost velmi obtížný, někteří si říkali: Kdo smí vystoupit na horu (Žl 24/23,3) a dosáhnout jejího vrcholu?

- 1971 13. Když to zaslechl blažený František, řekl jim: Jak těsná je brána a úzká cesta, která vede k životu, a málo je těch, kdo ji najdou (Mt 7,14), bratři, hleďte svou sílu v Pánu, v jeho všemohoucnosti (Ef 6,10), protože pak se nám všechno těžké stane snadným. Odložte břemeno svévole, odhod'te tíhu hříchů, vzmužte se a buďte hotovi, abyste bojovali (1 Mak 3,58)! Zapomeňte na to, co je za vámi, a žněte se ze všech sil k tomu, co je před vámi (srov. Flp 3,13). Pravím vám, každé místo, na které vkročí vaše noha (Joz 1,3), bude vaše. Je to skutečně dech našich úst, pomazaný (Pláč 4,20), který vás pouty blahovůle (Oz 11,4) táhne k vrcholu hory. Podivuhodný je Boží plán spásy s Chudobou, moji bratři. Snadno však dosáhneme toho, že si nás bude vysoce vážit, neboť jakoby ovdověla paní národů; kněžna nad zeměmi octla se v porobě (Pláč 1,1), malou a pohrdanou se stala královna ctností. Není nikoho v celém okolí, kdo by se odvážil pozdvihnout hlasu, není nikoho, kdo by se postavil proti nám, není nikoho, kdo by byl s to právem zabránit této spásonosné úmluvě. Všichni přátelé ji pohrdli, jsou z nich nepřátelé (Pláč 1,2). A po těch slovech začali všichni společně za svatým Františkem stoupat vzhůru.

Chudoba se diví, jak bratři lehce vystupují na horu

- 1972 14. Když se zcela lehkým krokem přibližovali k vrcholu, hle, paní Chudoba stála na vrcholku a pozorovala příkré svahy hory. Když uviděla tyto muže tak mocně vystupovat, ba přímo létat, nadmíru se tomu divila a řekla: Kdo jsou tito, kteří letí jak oblak a jako holubice ke svým děrám (Iz 60,8)? Už je tomu věru dávno, co jsem viděla takové muže, tak volné a nespoutané žádným břemenem. Povím jim tedy slova, která mi vycházejí ze srdce, aby tohoto výstupu nelitovali jako druží a neviděli kolem dokola tu propast. Víím, že mne nemohou dosáhnout bez mého souhlasu. Avšak můj nebeský Otec mi odplatí, když jim dám radu k jejich spáse. A hle, z nebe se ozval hlas (Mt 3,17; Mk 1,11): Neboj se, dcero sionská (Jer 12,15), neboť tito jsou plémě, jemuž Hospodin žehná (Iz 61,9) a které si vyvolil upřímnou láskou (2 Kor 6,6).

1973 15. Paní Chudoba se opřela o trůn své nahoty, vstříc jim vyšla s požehnaným štěstím (Žl 21/20,4) a promluvila k nim: Co je důvodem vašeho příchodu, řekněte mi to, bratři, a proč tak spěcháte z údolí bědných k hoře jasnosti? Hledáte snad mne, která jsem, jak vidíte, chudinka bouří zvrácená, beze vši potěchy (Iz 54,11)?

Blažený František a jeho druhové chválí chudobu

1974 16. Oni však odpověděli a pravili: K tobě přicházíme, naše paní; snažně tě prosíme, přijmi nás v pokoji. Chceme se stát služebníky Hospodina zástupů, neboť on je král slávy (Žl 24/23,10). Slyšeli jsme, že máš být královnou ctností, a cvičením jsme se o tom do jisté míry i přesvědčili. Proto se ti vrháme k nohám a pokorně tě vzýváme, aby ses sklonila k nám a byla s námi, abys byla naší cestou ke Králi slávy, jako jsi jemu byla cestou, když se snížil, aby navštívil ty, kdo žijí v temnotě a v stínu smrti, ten který vychází z výsosti (Lk 1,79.78). Vime totiž, že tvá je velebnost i moc a všechno tvé jest (1 Kron 29,11) a jsi vyvýšena nad všechny ctnosti jako královna a paní od Krále králů. Uzavři tedy s námi mír a budeme zachráněni, aby nás skrze tebe přijal ten, který nás skrze tebe vykoupil. Rozhodneš-li se nás zachránit, hned jsme vysvobozeni. Neboť on sám, Král králů a Pán Pánů (Zj 19,16), stvořitel nebes i země, zatoužil po tvé kráse (Žl 45/44,12). Pokud král u stolu odpočíval (Pís 1,12), bohatý a slavný ve svém království, opustil dům svůj, zanechal dědictví své (Jer 12,7), neboť hojnost a bohatství je v domě jeho (Žl 112/111,3). Z nebe od královského trůnu seskočil (Mdr 18,15) a milostivě tě hledal.

1975 17. Velká je tedy tvá důstojnost a nesrovnatelná tvá vznešenost, neboť on opustil všechny kůry andělské a nesmírné Mocnosti, které v nebi tvoří veliké vojsko, a přišel tě hledat ve spodních šatech země, kde jsi ležela na dně bahnitém (Žl 40/39,3), v nejhlubší jámě, v temnostech, ve stínu smrti (Žl 88/87,7). Všem živým jsi byla nemálo protivnou a všichni prchali před tebou a odháněli tě, jak jen mohli. A ačkoli někteří ti nemohli zcela uniknout, přesto jsi jim nebyla méně protivná a nenáviděná.

1976 18. Když však přišel Pán, Panovník (srov. Mal 3,1), a sám tě vzal na sebe, učinil tě velkou mezi kmeny národů a ozdobil tě korunou jako nevestu (srov. Iz 61,10) a vyvýšil tě nad výšiny oblaků (Iz 14,14). Třebaže ještě nesčetní tebou opovrhují, protože neznají tvou moc a slávu (Žl 63/62,3), přece nic neztrácíš, neboť svobodně přebýváš na pahorcích svatých (Žl 89/86,1) v pevném domě (srov. 2 Kron 6,33) Kristovy slávy.

Vyznamenání Chudoby

1977 19. Syn nejvyššího Otce stal se milovníkem tvé krásy (Mdr 8,2), k tobě jediné na světě přilnul a ve všem tě shledal velice věrnou. Dříve totiž, než přišel ze svého jasuplného otcovského domu na zem, připravila jsi mu náležité místo, trůn, na němž by seděl, komnatu, v níž by odpočíval, totiž nejchudší Pannu, z níž zrozen by zazářil tomuto světu. Když se narodil, stála jsi před ním, aby v tobě, a ne v nádheře, našel místo zaslíbené. Jak říká evangelista: Položila ho do jeslí, protože v zájezdním útulku nebylo pro ně místa (Lk 2,7). A tak jsi ho provázela, aniž by ses kdy od něho odloučila. Ačkoli lišky mají doupata a létavi ptáci hnízda (Mt 8,20), přesto on v celém svém životě, když se zjevil na zemi a obcovoal s lidmi (Bar 3,38), neměl kam položit hlavu (Mt 8,20). Když pak otevřel ústa a učil (Mt 5,2), ten, který kdysi otevíral ústa prorokům, mezi mnohým, co říkal, na prvním místě tebe chválil, tebe nejdříve velebil slovy: Blahoslavení chudí v duchu, neboť jim patří nebeské království (Mt 5,3).

1978 20. Když vyvolil potřebné svědky pro svaté poselství a pro svůj slavný život ke spáse lidského pokolení, vskutku nevolil bohaté kupce, nýbrž chudé rybáře, aby tímto vysokým oceněním ukázal, že všichni tě mají milovat. Konečně, aby byla všem zjevná tvá dobrota, tvá velkodušnost, tvá neohroženost a důstojnost, aby všichni viděli, jak stojíš nade všemi ostatními ctnostmi, jak bez tebe nemůže obstát žádná ctnost, jak tvé království není z tohoto světa (Jan 18,36), nýbrž z nebe, ty sama jsi vytrvala po boku Krále slávy i tehdy, když všichni jeho vyvolení a milovaní ho z bázně opustili. Ty však jako věrná nevěsta a jeho milovaná přítelkyně ses od něho nevzdálila ani na okamžik. Ano, tím méně ses vzdálila od jeho boku, čím víc jsi viděla, jak druzí jím pohrdají. Neboť kdybys ty s ním nebyla bývala, nebyli by mohli všichni jím tak opovrhovat.

1979 21. Byla jsi s ním; když Židé vedli rouhavé řeči, když se mu farizeové posmívali, když ho velekněží obviňovali z rouhání. Byla jsi s ním, když ho políčkovali, když na něho plivali, když ho bičovali. On, hodný úcty všech, byl ode všech tupen, a ty sama jsi ho těšila. Tys ho nenechala na holičkách až k smrti, a to k smrti na kříži (Flp 2,8). A na samotném kříži, když už jeho tělo bylo obnažené, když rozevřel náruč a jeho ruce i nohy byly probodené, trpěla jsi s ním, a to tak, že na něm nebylo vidět nic slavnějšího než právě ty. Nakonec, když vstoupil na nebesa, zanechal ti pečeť nebeského království k označení vyvolených, aby každý, kdo touží po věčném království, k tobě přišel, vyprosil si je od tebe a tebou

vstoupil dovnitř. Neboť kdo není označen tvým znamením, nemůže vejít do království (srov. Zj 7,3-8).

- 1980 22. Proto, Paní, měj s námi slitování a označ nás znamením své slávy! Kdo je tak pošetilý a nerozumný, že by tě nemiloval celým srdcem, tebe, kterou si Nejvyšší vyvolil a od věčnosti připravil? Kdo by tě mohl neoslavit a nectít, když Ten, jemuž se koří všechny mocnosti nebes, tě významenal takovou ctí? Kdo by se neskláněl rád k chodidlům tvých nohou (Iz 60,14), když Pán slávy se před tebou tak pokorně sklonil, s tebou se tak družně spojil, s takovou láskou k tobě přilnul. Proto tě, Paní, snažně prosíme, skrze Něho a pro Něho: Prosbami našimi nezhrdej v potřebách našich, ale ode všeho nebezpečení vysvoboď nás vždycky, ó slavná a požehnaná na věky!

Odpověď paní Chudoby

- 1981 23. Na to odpověděla paní Chudoba s radostným srdcem, s veselou tváří a laskavým hlasem: Přiznám se vám, nejdražší bratři a přátelé, jak jste začali mluvit, jsem plná útěchy, radostí překypuji (2 Kor 7,4), neboť pozoruji vaše zánícení a vím již o vašich svatých předsevzetích. Vaše slova jsou pro mne vzácnější nežli zlato, než množství drahokamů, ano, sladkost jejich je nad med, který vytekl z plástu (Žl 19/18,11), neboť to nemluvíte vy, ale Duch vašeho Otce mluví skrze vás (Mt 10,20). Vás poučuje o všem jeho Duch (1 Jan 2,27), o tom, co jste říkali o nejvyšším Králi, který mě jen svou milostí přijal za svou milenkou. Tak mi odňal mou potupu (srov. Iz 4,1) na zemi a oslavil mě mezi nejvznešenějšími v nebi.

- 1982 24. Proto bych ráda, nebude-li vám to obtížné poslouchat, vyprávěla vám dlouhý, ale nemálo užitečný příběh o mém životě, abyste se naučili, jak máte žít, abyste se líbili Bohu (1 Sol 4,1), přičemž se střežte hanebného ohlížení nazpět, poněvadž chcete položit ruku na pluh (Lk 9,62).
Nejsem nevzdělaná, jak si mnozí myslí, ale dost stará a bohatá počtem dní, znám řád věcí, mnohotvárnost stvoření a proměnlivost časů. Zním rozmary lidského srdce, zčásti z věkovité zkušenosti, částečně z přirozeného důvtipu a zčásti z blahosklonné milosti.

Chudoba vzpomíná na ráj

- 1983 25. Před dávnými časy jsem byla v Božím ráji (Zj 2,7), kde byl člověk nahý. Ano, přebývala jsem v člověku a s tímto nahým člověkem jsem

chodila po celé této nádherné zahradě bez bázně a bez pochyb, netušíc nic zlého. Myslela jsem, že s ním budu vždycky, neboť byl stvořen Nejvyšším jako spravedlivý, dobrý a moudrý, a Nejvyšší ho postavil na nejlibnější a nejkrásnější místo. Převeliká byla má radost a hrála jsem si před ním ustavičně (Př 8,30), protože neměl nic vlastního, byl celý Boží.

1984 26. Avšak běda! Stalo se neočekávané neštěstí, od počátku stvoření naprosto neslýchané. Onen nešťastník, který ve své kráse jednou ztratil svou moudrost, narazil na hada. Ten, který už nemohl přebývat v nebi, přiblížil se k němu lstí, aby se stal – tak jako on – přestupníkem Božího přikázání. Nešťastník uvěřil zlému rádci a souhlasil s ním. Zapomněl na Hospodina, svého tvůrce (Dt 32,18), a napodobil prvního porušitele povinnosti, ba přestupníka. Písmo říká, že byl zprvu nahý, ale nestyděl se (srov. Gn 2,25), neboť byla v něm nevinnost. Když však zhřešil, poznal, že je nahý, a ze studu se uchýlil k fíkovým listům a udělal si zástěry (Gn 3,7).

1985 27. Když jsem spatřila svého druhu, který se stal přestupníkem, jak se zakryl listy – nic jiného neměl – vzdálila jsem se od něho a zdálky jsem ho pozorovala se slzami v očích.

Čekala jsem na toho, který mne z každé tísně vytrhuje (Žl 55/54,9). Tu najednou se ozval z nebe hukot (Sk 2,2), který otrásal celým rájem a současně vycházelo z nebe velmi zářivé světlo. Ohlédla jsem se a spatřila jsem Pána velebnosti, procházejícího se za podvečerního vánku v ráji (Gn 3,8), a zářil nepopsatelnou a nevýslovnou nádhrou. Doprovázely ho zástupy andělů, které jasným hlasem volaly a zpívaly: Svatý, svatý jest Hospodin, Bůh zástupů, plná jest všechna země slávy jeho (Iz 6,3)! Tisíce tisíců sloužily jemu a deset tisícrát sto tisíců stálo před ním (Dan 7,10).

1986 28. Přiznám se, že jsem se chvěla a trásla na celém těle a že z hrůzy a strachu jsem téměř ztratila vědomí; mé tělo se odvrátilo, srdce bušilo, z hlubin volám k tobě (Žl 130/129,1): Pane, smiluj se, Pane, smiluj se! Nevcházej v soud se svým služebníkem, není bez viny před tebou žádný, kdo žije (Žl 143/142,2). On mi řekl: Jdi, skryj se maličko, dokud nepřejde mé rozhořčení (Iz 26,20). A hned volal na mého druhu a řekl: Adame, kde jsi (Gn 3,9)? On však odpověděl: Když jsem uslyšel kroky tvé v ráji, bál jsem se, poněvadž jsem nahý; proto jsem se skryl (Gn 3,10). Skutečně byl nahý, protože když sestupoval z Jeruzaléma do Jericha, octl se mezi lupiči. Ti ho obrali o dobro přirozené (Lk 10,30), když předtím ztratil podobnost se svým Stvořitelem. On pak sám, Král nejvyšší a neméně nejmilostivější, dal mu příležitost, aby se k němu vrátil zpět a čekal na jeho obrácení.

1987 29. Nešťastník však zatvrdil své srdce a začal mluvit drzá slova a hledal omluvu pro svůj hřích (srov. Žl 141/140,4). Tím rozmnožil svou vinu a znásobil si trest, nahromadil si tresty pro onen den hněvu, kdy se ukáže, jak spravedlivě Bůh soudí (Řím 2,5). Neušetřil ani sebe, ani pokolení, které přišlo po něm, a vydal všechny strašné kletbě smrti. Zatímco všichni okolostojící schvalovali rozsudek, vykázal ho Hospodin Bůh z rozkošného ráje (Gn 3,23) podle spravedlivého, nicméně však milosrdného rozsudku. A s velikou šetrností vynesl rozsudek prokletí: aby se vrátil do země, ze které byl vzat (Gn 3,19), a učinil Bůh Adamovi z kůže sukně (Gn 3,21), aby tím naznačil smrtelnost toho, kdo ztratil šat nevinnosti.

1988 30. Když jsem spatřila svého druha, oděného v kůži mrtvých, zcela jsem se od něho odvrátila. Byl vyhnán, aby nepřetržitě pracoval, aby zbohatl. Proto jsem bloudila nepokojně a bez domova po zemi (srov. Gn 4,12) s pláčem a nářkem. Od té doby jsem nenalezla místo, kde bych mohla nohou stanout (Gn 8,9), zatímco Abrahám, Izák a Jakub a ostatní dostali na základě zaslíbení bohatství a zemi, která teče mlékem a medem (Ex 3,17). U těch všech jsem hledala bydliště (Sir 24,11), ale marně. Cherub stál s plamenným a blýskavým mečem (srov. Gn 3,24) před branou ráje, dokud Nejvyšší, který spočívá na srdci Otcově (Jan 1,18) nepřišel na svět. On mě pak s velkou blahosklonností vyhledal.

Kristovo svědectví

1989 31. Když Kristus vše, o čem jste vyprávěli, dokonala a chtěl se vrátit k svému Otci, který ho poslal, přizval mě ke smlouvě se svými věrnými vyvolenými a potvrdil to svým neodvolatelným slovem: Neobstarávejte si do opasku ani zlaté, ani stříbrné, ani měděné peníze, neberte si na cestu mošnu ani dvoje šaty ani opánky ani hůl (Mt 10,9-10; Lk 10,4; srov. Mk 6,8-9). Kdo se chce s tebou soudit a vzít ti šaty, tomu nech i plášť; a když tě někdo nutí, abys ho doprovázel jednu míli, jdi s ním dvě (Mt 5,40-41). Neshromažďujte si poklady na zemi, kde je kazí rez a mol a zloději se vloupávají a kradou (Mt 6,19). Nedělejte si proto starosti a neříkejte: Co budeme jíst? Co budeme pít? Do čeho se oblečeme? (Mt 6,31). Nedělejte si proto starosti o zítřek, vždyť zítřek bude mít své vlastní starosti. Každý den má dost svého trápení (Mt 6,34). Tak ani žádný z vás, kdo se nezřekne všeho, co má, nemůže být mým učedníkem (Lk 14,33). A jinými slovy, která jsou napsána v téže knize.

Apoštolové

1990 32. Apoštolové a všichni ostatní jeho učedníci to vše zachovávali s velkou pečlivostí a až do konce nic neopominuli z toho, co slyšeli od svého Pána a Mistra. Oni sami, tito chrabrí rytíři a soudcové okrsku zemského, naplňovali tento spásonosný příkaz a všude jej hlásali; přitom Pán působil s nimi a potvrzoval jejich slova znamením, která je provázela (Mk 16,20). Planuli láskou, vůči všem oplývali srdečností a věnovali se bédám všech. S velikou bdělostí však pečovali o to, aby se o nich neříkalo: jen to říkají, ale nekonají (Mt 23,3). Proto jeden z nich pronesl s pevnou důvěrou tato slova: Neodvážím se mluvit o ničem jiném než o tom, co Kristus skrze mne vykonal, totiž znamení a zázraky, konané mocí Božího Ducha (Řím 15,18). Jiný řekl toto: stříbro ani zlato nemám (Sk 3,6). Tak mě všichni chválili slovy nejvyšší chvály v životě i ve smrti.

Jejich posluchači se snažili zachovávat všechno, co jejich učitelé zvěstovali. Tak prodávali všečen svůj majetek a dělili jej mezi všechny, jak kdo potřeboval (Sk 2,45). Všichni drželi pevně pohromadě a měli všechno společné (Sk 2,44). Chválili Boha a těšili se všeobecné oblibě. A Pán rozmnožoval den co den počet povolanych ke spáse (Sk 2,47).

Následovníci apoštolů

1991 33. Dlouho zůstávala pravda těchto slov u mnohých živou, zvláště proto, že krev chudého Ukřižovaného byla ještě čerstvá v jejich paměti a že slavný kalich (srov. Žl 23/22,5) jeho utrpení oblažoval jejich srdce. Když totiž někteří byli na okamžik v pokušení mě opustit pro přílišnou mou tvrdost, rozpomenuli se na Pánovy rány, v nichž se zjevila jeho největší láska, a tvrdě se za toto pokušení trestali. Potom přilnuli ke mně o to pevněji a objali mne o to vroucněji. Byla jsem s nimi a vtiskovala jsem stále do jejich paměti bolesti a utrpení věčného Krále. Tak byli mými slovy nemálo posilňováni a poddávali se s radostí železu, které rozdíralo jejich vlastní tělo, a s radostnou odvahou pozorovali svatou krev, jak prýštila z jejich těla. Toto vítězství mělo dlouhé trvání, takže denně tisíce tisíců byly označovány znamením nejvyššího Krále (srov. Zj 7,3-8).

Pokoj, který je nepřítelem chudoby

- 1992 34. Avšak běda! Po dlouhé době nastal klid, a to takový klid, který ničí víc než vojna. Na jeho počátku bylo poznamenaných málo, v polovině ještě méně, na konci docela máličko. Pokoj se stal mou největší hořkostí. Všichni přede mnou prchají, všichni mě zahánějí, nikdo se po mně neshání, ode všech jsem opuštěna. Mír mám se svými nepřáteli, ale ne se svými domácími, mír s cizinci, ne však s vlastními dětmi. Syny jsem vychovala, vyvýšila, oni však mnou pohrdli (Iz 1,2).
- 1993 35. Protože Pánova svítlna zářila nad mou hlavou, při jeho světle chodila jsem temnotami (Job 29,3), tehdy ďábel zuřil proti těm, kteří byli se mnou, lákal je svět, pokoušelo tělo, takže mnozí začali milovat svět a to, co je ve světě (1 Jan 2,15).

Pronásledování, sestra chudoby

- 1994 36. Do té doby byla koruna všech ctností, totiž Paní Pronásledování, již Bůh přivlastnil nebeské království (srov. Mt 5,10) tak jako mně, stále se mnou jako věrná pomocnice, silná podpora a moudrá rádkyně. Když viděla, že mnozí ochabují v lásce, nebo že třeba jen trochu pozapomněli na nebeské, nebo že se jejich srdce nějak přiklání k pozemskému, hned jasně pozvedla svůj hlas, zneklidnila šiky a naplnila potupou lice mých dětí, aby hledali jméno Páně (Žl 83/82,17). Nyní však mě moje sestra nechala samotnou (Lk 10,40), světlo mých očí – i to mně uniká (Žl 38/37,11). Zatímco totiž mé děti mají pokoj od pronásledovatelů, tím více je sužuje domácí a vnitřní válka, neboť chovají se k sobě navzájem vyzývavě a jsou mezi sebou závistiví (Gal 5,26) v honbě za bohatstvím a v přemíře požitků.

Chvála dobrých chudých

- 1995 37. Po nějakém čase mnozí z nich přišli opět k rozumu a z vlastního popudu začali kráčet správnou cestou, po níž tehdy kráčeli jen někteří z donucení. Ti všichni přišli ke mně a obraceli se na mne bez přestání s mnoha prosbami a slzami, abych s nimi uzavřela smlouvu o věčném míru a byla s nimi tak, jako jsem byla kdysi za dnů své mladosti, dokud býval Všemohoucí se mnou, vůkol mne pak děti moje (Job 29,5). Byli to mužové ctnosti, mužové pokoje, bezúhonní a svatí (1 Sol 3,13), vytrvalí

v bratrské lásce (2 Petr 1,7) a pokud žili v těle, byli chudí v duchu (Mt 5,3), co do majetku nuzní, bohatí svatostí života. Byli naplněni dary nebeských milostí, duchem plní zápalu, v naději radostní, v soužení trpěliví (Řím 12,11-12), tiší a pokorní srdcem (Mt 11,29); zachovávali pokoj ducha, harmonii ctností, jednomyslnost srdcí, jednotu v klášterním životě a radost, kterou skýtá jednota. Zkrátka tito mužové plní obětavosti byli Bohu i andělům příjemní, lidem milí, k sobě přísní, vůči druhým milosrdní, upřímní řeholníci, skromní ve svém vystupování, radostné tváře, vážného srdce, pokorní v příznivých okolnostech, odvážní v protivenstvích, v jídle umírnění, v odívání vůbec šetrní, velmi málo se oddávající spánku, mravní a bohobojní, označení leskem všech předností. Má duše byla s nimi úzce spjata (srov. 1 Král 18,1) a byl v nás jeden duch a jedna víra (Ef 4,4-5).

Falešní chudí

- 1996 38. Tu však povstali proti nám ti, kteří nebyli z nás (1 Jan 2,19), synové Belialovi (srov. Dt 13,13). Mluvili lživě, činili nepravosti, tvrdili, že jsou chudí, ačkoli nebyli. Mne, kterou slavní mužové, o nichž jsem mluvila, z celého srdce milovali, tito tupili a zneuctívali. Dali se na cestu Baláma, syna Bosorova, který rád přijal odměnu za své nesprávné jednání (2 Petr 2,15). Byli to lidé zkažené mysli a zbavení pravdy, kteří se domnívají, že zbožnost je pramenem zisku (1 Tim 6,5). Byli to lidé, kteří přijali šat svatého řeholního života, člověka nového (Ef 4,24) však neoblékli, pouze tímto šatem zakryli člověka starého. Uráželi své předky a tupili skrytě život a mravy zakladatelů svatého řeholního života. Nazývali je nerozumnými, ukrutnými, bez milosrdenství (Jer 50,42). A mne, kterou také přijali, nazývali línou, drsnou, škaredou, nepěstěnou, vysílenou a odumřelou. To vše působila s velkou horlivostí moje sokyně, která si oblékla ovčí roucho a svou vlčí dravost skryla pod lstivostí lišky (srov. Mt 7,15).

Chamtivost

- 1997 39. To je chamtivost, čímž se rozumí nezřízená touha po získávání či udržení si bohatství. Tito falešní chudí jí dali zbožnější jméno, aby nevzbudili dojem, že mě zcela opustili, neboť s mou pomocí se pozvedli z prachu a povznesli se z bláta. Přátelsky se mnou mluvili (srov. Žl 35/34,20) o chamtivosti, avšak jejich lstivost byla horší než hněv. A třebaže zpusťování města, položeného na hoře nemůže se skrýt (Mt 5,14), dávali jí jméno

jako rozumnost nebo prozíravost, ač takovou rozumnost je třeba nazývat spíš zmatením, a takovou prozíravost, která je zaopatřením se všemi dobry, je třeba nazývat spíš zhoubným zapomněním. Říkali mi, tvá je velebnost i moc (1 Kron 29,11), neboj se! Je dobré být horlivým ve zbožných skutcích, zdržovat se i dovolených požitků, podělovat potřebné, dávat něco chudým.

Chudoba napomíná falešně řeholníky

- 1998 40. Řekla jsem jim: Nepopírám, bratři, že je dobré, co říkáte. Avšak zapřísahám vás, hleďte na své povolání (srov. 1 Kor 1,26). Neohlížejte se nazpět! Nesestupujte ze střechy, abyste si vzali s sebou něco ze svého domu (Mt 24,17)! Nevracejte se z pole, abyste si vzali plášť (Mt 24,17; Mk 13,16)! Nezaplétejte se do shánění živobyti (2 Tim 2,4)! Nenechte se znovu poskvřnit a zkazit světem, jemuž jste přece unikli tím, že jste poznali Spasitele. Neboť ti, kteří se znovu k těmto věcem vrací, nezbytně budou jimi přemoženi. Takový člověk je pak na tom na konci hůř, než byl na začátku (Mt 12,45), když pod vnějším zdáním zbožnosti (srov. 2 Tim 3,5) jde nazpátek, daleko od toho, co mu bylo předáno s jeho svatým povoláním.

Jejich odpověď

- 1999 41. Pro tato slova vznikla mezi nimi roztržka (Jan 10,19). Jedni říkali: je dobrá! Jiní říkali: není, jen nás svádí (Jan 7,12), abychom ji napodobovali. Je ubohá a chce jen, abychom my všichni byli tak ubozí jako ona.

Chudoba mluví o dobrých řeholnicích

- 2000 42. Moje sokyně mne nemohla v té době vyhnat z jejích území. Stále ještě byli totiž mezi nimi mužové plní žhavé touhy a velké lásky jako na počátku svého řeholního života. Útočili na nebesa hlasitým voláním a byli vyslyšeni pro naléhavost svých modliteb, byli uchváteni do vytržení, pohrdali vším, co bylo pozemské. Tehdy mi vykázal tvůrce vesmíru stánek a můj původce mi řekl: v Jákobovi přebývej, v Izraeli dědičný měj úděl a v mých vyvolencích kořeny zapušť (Sir 24,12-13)! Vykonala jsem to vše co nejsvědomitěji. Když jsem tak byla s nimi a šli jsme společně královskou cestou, našli pro mne slávu u lidu a čest u starších (Mdr 8,10-11). Lidé jim

prokazovali úctu a nazývali je světci. Oni však sami byli pro to nespokojeni, že je tak nazývali, a vzpomněli si na slovo Božího Syna: Slávu od lidí nepřijímám (Jan 5,41) a rozhodně se ohrazovali proti prokazované úctě.

Chamtivost přijímá jméno Chytrrost

2001 43. Když žili s takovým zápalem lásky ke Kristu, Chamtivost přijala jméno Chytrrost a začala jim domlouvat: Nebuďte vůči lidem tak přísní a nepohrdejte takovým způsobem projevy jejich úcty! Buďte spíš vůči nim přívětiví a neopovrhujte navenek prokazovanou úctou! Tím spíš to však činite ve svém nitru. Je dobré se přátelit s králi, mít známost s knížaty, důvěrně se stýkat s velkými. Neboť když tito vás budou ctít a uctívat, když budou před vámi povstávat a uctivě vám vycházet vstříc, pak mnozí po jejich příkladu, když toto uvidí, snáze se obrátí k Bohu.

2002 44. Skutečně v tom uviděli jistou výhodu a přijali danou radu. Nespatřili však léčku u cesty a zapsali se celým srdcem úctě a vážnosti. Věřili, že jsou uvnitř takoví, za jaké je měla vnější chvála, a svou čest vkládali do úst těch, kteří je chválili, podobni nemoudrým pannám u prodavačů oleje (srov. Mt 25,8) a špatnému služebníkovi, který svěřenou hřivnu skryl do země (Mt 25,14-30; Lk 19,12-26). Avšak lidé, kteří je měli za takové uvnitř, jakými se navenek zdáli, jim ochotně dávali majetek, aby se oprostili od svých hříchů. Oni tento majetek zpočátku pokládali za bezcenný brak (srov. Flp 3,8) a říkali: Jsme chudí a vždy chceme zůstat chudými, nechceme vaše peníze, chceme vás (srov. 2 Kor 12,14). Máme-li co jíst a do čeho se obléci, jsme s tím spokojeni (1 Tim 6,8), neboť čirá marnost, všechno je marnost (Kaz 12,8)! Tím však se jen denně stupňovala štedrost lidí vůči nim, takže mnozí z nich méně milovali svůj majetek, když viděli světce, kteří jim tak pohrdali.

Lidská péče

2003 45. Zatím má divoká nepřítelkyně, když to viděla, upadla v zuřivý hněv a začala skřípat zuby. Byla do hloubi srdce zasažena bolestí a pravila: Co mám dělat? Hled'te, celý svět jde za ní (Jan 12,19). Vezmu si jméno Péče a promluvíím k jejich srdci (srov. Oz 2,14), ať snad poslechnou, nebo neposlechnou (Ez 2,5). Udělala to tak a promluvila k nim pokornými slovy: Co tu celý den nečinně stojíte (Mt 20,6) a nestaráte se

o budoucnost? Což by vám uškodilo, kdybyste měli, co nutně potřebujete k životu, a kdybyste šetřili na zbytečném? Tak byste mohli s větším klidem a pokojem lépe pracovat na spáse své i druhých, kdybyste měli po ruce podle libosti všechno, co je vůbec nějak prospěšné. Dokud tedy máte ještě čas (Gal 6,10), postarejte se o sebe a o své následovníky, neboť lidé zavírají ruku po prvních darech a po obvyklých dárcích. Bylo by dobré, kdyby současný stav zůstal, to však není nikterak možné, protože Pán rozmnožuje den co den váš počet (Sk 2,47). A nebylo by snad Bohu milé, kdybyste něco měli, abyste mohli dát potřebným a pamatovali na chudé (Gal 2,10)? Pán přece sám říká: Blaženější je dávat, než dostávat (Sk 20,35). Proč nepřijímáte majetek, který vám nabízejí, abyste nepřipravili dárce o věcnou odměnu? Nemáte žádný důvod, proč byste se museli bát spolku s bohatstvím, vždyť je pokládáte za nic. Nepravost nemá své sídlo ve věcech, ale v srdci. Vždyť viděl Bůh všechno, co učinil, a bylo to velmi dobré (Gn 1,31). Dobrým je tedy všechno dobré (srov. Sir 39,30), všechno jim slouží a vše je pro ně stvořeno. Kolik lidí špatně používá majetku, který vlastní! Vy však, kdybyste jej vlastnili, používali byste jej k dobrému, protože vaše úmysly jsou svaté a svatá je i vaše touha. Nemáte v úmyslu obohacovat vlastní příbuzné, protože ti jsou bohatí dost. Kdybyste však měli to, co je potřeba, mohli byste lépe a spořádaněji žít.

- 2004 Tak a podobně mluvila ve své zlobě. Někteří z nich, kteří měli zkažené svědomí, hned jí přisvědčovali. Druzí však to přešli s hluchýma ušima a předložené důvody vyvraceli vtipnými odpověďmi, při nichž se neměně než ona odvolávali na svědectví Pisma.

Chamtivost prosí Lenost o pomoc

- 2005 46. Když však Chamtivost viděla, že sama u nich nic nesvede, změnila plán, aby uskutečnila svůj záměr. Zavolala Lenost, která je příliš líná, aby něco dobrého započala, a započaté aby dokončila, spolčila se s ní a uzavřela s ní smlouvu proti nim. Nebyla sice s ní nijak zvlášť důvěrná, ale byla s ní osudově spojená, neboť ke zlému se přátelsky sešly (srov. Žl 2,2), jako druhdy Pilát s Herodem proti Spasiteli (srov. Lk 23,13).

Když se uradily, Lenost vzplanula hněvem. Se svými pomocnicemi podnikla útok a vpadla na území řeholníků. Vší silou se chopila svých zbraní: uhasila jejich lásku a učinila je vlažnými a línými, a tak ti, na něž dopadla trochu úzkost ducha (srov. Žl 55/54,6), byli hned jako mrtví (Žl 31/30,13).

Řeholníci přemožení leností

2006 47. Tu začali tito zcela nedůstojným způsobem toužit po egyptském bohatství, které opustili, a žádali hanebně zpět, čím velkomyslně pohrdli. Smutně kráčeli po cestě Božích přikázání (Žl 119/118,32) a bez chuti konali své povinnosti. Zemdleli pod břemenem a z nedostatku ducha v nich sotva zbyla jiskra života. Cítili málo zkroušenosti, žádnou lítost. Jejich poslušnost byla plná reptání, jejich myšlení bylo živočišné, jejich radost bezuzdná, jejich smutek malomyslný, jejich řeč neuvážená, jejich smích lehkovážný. Vypadali spokojeně, chovali se vychloubačně, nosili měkké vybrané šaty, pečlivě strížené a ještě pečlivěji ušité. Prodlužovali spánek, jejich tabule oplývala v nadbytku, pili bez míry.

Do větru říkali žerty, šprýmy a prázdná slova. Vyprávěli bajky, měnili zákony, rozdělávali úřady a mluvili s velkou důležitostí o lidských činech. Nedělali si žádné starosti s tím, aby se zaměstnávali duchovními věcmi, nenamáhali se o spásu duší. Zřídka mluvili o nebeských věcech a vlažná byla jejich touha po věčném.

2007 48. Byli tak zatvrzelí, že začali si navzájem závidět a jeden druhého vyzyvat. Každý myslel jen na to, aby vládl druhým, a bratr bratra vinil z nejhorších zločinů (srov. Gn 37,2). Vyhýbali se všemu smutnému a toužili po tom, co jim poskytovalo pomíjející radosti, neboť nebyli schopni pravé radosti. Jak jen bylo možno, uchovávali si zdání svatosti, aby nebyli zcela podezřelí, mluvili svatě, a tak mohli před prostými lidmi skrýt svůj žalostný řeholní život. Avšak jejich vnitřní rozklad byl tak veliký, že se již nemohli ovládat a prozrazovali se i navenek jasnými známkami svého stavu.

2008 49. Nakonec se začali dvořit světským lidem a vyhledávat jejich důvěrou blízkost, aby jim vyprázdnilí kapsy. Pak začali rozšiřovat své budovy a rozmnožovat to, čeho se zřekli. Prodávali svá slova bohatým a své návštěvy zbožným ženám. Se vši horlivostí navštěvovali dvory králů a knížat, aby mohli slučovat pole s polem, připojovat dům k domu (Iz 5,8). A teď jsou vážení, stali se bohatými a pevně zajištěnými na zemi, neboť od zločinu do zločinu chodí a Boha nepoznávají (Jer 9,3). Zatímco byli chváleni, úplně se zřítili (srov. Žl 73/72,18). Přišli na svět jako potrat a přesto mi říkají: Jsme tvoji přátelé!

Zbohatlí chudí pronásledují chudobu

2009 50. Ještě bolestněji jsem litovala ty, kteří zbohatli (Zj 18,19) po tom, co přišli ke mně, kdežto ve světě byli zcela chudí a pohrdaní. Ti byli tlustší a tučnější než ostatní, vyhazovali proti mně (srov. Dt 32,15) a vysmívali se mi. Nebylo lze je pokládat za schopné, aby žili nouzí a hladem vyzábli byli, ohryzovali, poušť co skýtá, zhyzdění psotou a bidou (Job 30,2-4). Teď nejsou spokojeni se společným životem. To jsou ti, kdo působí roztržky, nestydatě se přecpávají (Jud 19,12). Horlivě hledají nadbytečné, tím je jejich klášterní život druhým na obtíž. Ti, kteří ve světě a mezi svými známými byli v opovržení, mezi Kristovými učedníky hledají vyznamenání. I když neměli ani ječný chléb a vodu, ve chrastinách kvíleli, pod trním své schůzky měli, plémě bláznů a bezectných lidí, jež bylo ze země vypráskáno. Jako široký proud vody se ženou. Štítí se mě, daleko prchají ode mne, na mou tvář se nestydí plítí (Job 30,7.8.14.10). Urážky a hrůzu jsem si od nich vytrpěla, i ode všech mužů, kteří byli přátelé moji, kteří po boku mi na stráži byli (Jer 20,10). Styděli se za mne a pohrdali mnou tím více, že věděli, že se obohatili mojí zásluhou. Šlo to tak daleko, že se štitili i jen slyšet mé jméno.

Chudoba je napomíná, aby se k ní vrátili

2010 51. Bolestně jsem jich litovala a pravila jsem k nim: Vraťte se, synové, a uzdravím vás z následků odpadu vašeho (Jer 3,22). Dejte si pozor a chraňte se před každou chamtivostí (Lk 12,15), což je modlářstvím (srov. Ef 5,5), neboť lakomec nenasytí se penězi (Kaz 5,9). Vzpomeňte si na to, jak tomu bylo v minulosti. Sotva se vám dostalo světla, už jste museli mnoho zápasit a trpět (Žid 10,32)! Vy přece nepatříte k těm, kteří se vzdalují, a tak jdou k záhubě, nýbrž k těm, kdo věří, a tím si zachrání život (Žid 10,39). Kdokoli pohrdne zákonem Mojžíšovým, na svědectví dvou nebo tří svědků propadne bez milosrdenství smrti. Oč hroznější trest myslíte, stihne toho, kdo by šlapal po Božím Synu, kdo by pokládal za něco všedního krev úmluvy, skrze kterou se mu dostalo posvěcení, kdo by se posmíval duchu milosti (Žid 10,28-29)? Povšimněte si toho, odpadlíci (Iz 46,8), neboť i když má někdo nadbytek majetku, tím jeho život ještě není zajištěn (Lk 12,15). Oni mi na to odpovídali s rozhořčením: Jdi pryč, bidná, odstup od nás, znáti tvoje cesty nežádáme (Job 21,14).

A já jsem jim řekla: Cit se mnou mějte přec, cit mějte, vy moji přátelé! Proč mne pronásledujete bezdůvodně (Job 19,21-22)? Což jsem vám neřekla, že mé a vaše mravy se k sobě nehodí? Hle, mrzí mne, že jsem vás kdy spatřila!

Pán mluví k Chudobě

- 2011 52. Potom přišlo ke mně slovo Páně, které pravilo: Toč se, toč se Sula-
mitko, toč se, toč se, ať vidíme tě (Pís 6,12)! Tito tvoji synové vzpurní
jsou (Ez 2,7), ti nebudou chtít tě poslouchat, poněvadž nechtějí poslou-
chat mne (Ez 3,7). Lid ten má ducha vzpurného, buřičského, odvrátili
se a odešli (Jer 5,23), neboť ne tebe zavrhl, ale mne (1 Král 8,7). Pouči-
la jsi je ke své škodě a vyučila sama proti sobě (srov. Jer 13,21); kdyby tě
totiž nebyli přijali, nikdy by se nedostali k takovému bohatství. Dělali,
jako by tě milovali, a pak – tím zbohatli – tě opustili. A tak se vášnivě
obrátili k opaku, chytili se klamu a nechtějí se vrátit (Jer 8,5). Po druhé
jim už nevěř, i když ti budou krásně mluvit, pohrdnou tebou, o krev tvou
usilovat budou (Jer 4,30). Ty pak nemodli se za ně, aniž počínejš úpění-
vou prosbu za ně, neboť nevyslyším tě (Jer 7,16). Já jsem je zavrhl, pro-
tože oni pohrdli mnou (Iz 1,2).

*Paní Chudoba dává blaženému Františkovi napomenutí
o pokroku a nedbalosti v řeholním životě*

- 2012 53. Hle, bratři, pověděla jsem vám tuto svou dlouhou historii. Vaše
oči nechť přímo hledí (Př 4,25) na cestu, abyste viděli, co musíte dělat.
Je velice nebezpečné ohlížet se nazpět a vysmívat se Bohu. Pamatujte na
Lotovu ženu (Lk 17,32) a nevěřte hned každému duchu (1 Jan 4,1)!
Jsem o vás, milovaní, přesvědčena více než o jiných, že jste ve stavu
lepším, který směřuje ke spáse (Žid 6,9). Ba zdá se, že jste se všeho zcela
zřekli a že jste se úplně oprostili ode všeho. Pro mne je toho největším
důkazem, že jste vystoupili na tuto horu, jejíž vrchol mohli dosáhnout
jen málokterí. Říkám vám, moji přátelé (Lk 12,4), že ctnost dob-
rých je mi podezřelá pro nešlechtnost mnohých z nich a že jsem často
našla dravé vlky převlečené za ovce (Mt 7,15).
- 2013 54. Přeji si jen, aby každý z vás se stal následovníkem svatých, kteří
pro svou víru a trpělivost dostávají dědictvím mne (Žid 6,11-12). Protože
však se bojím, že by se vám mohlo stát to, co ostatním, dávám vám spás-

nou radu: Nesahejte – jako byste byli ještě začátečníky – po tom nejvyšším a nejsvětějším, nýbrž kráčejte pozvolně kupředu. Tak pod Kristovým vedením dospějete k nejvyššímu. Uvědomte si, že když vám bude vaše nepatrnost přiložena ke kořenům jako hnojivo, nebudete shledáni neplodnými (srov. Lk 13,8). Jinak však kromě sekery na vás nic jiného přiloženo nebude. Nespoléhejte jen na své nadšení, které nyní máte, neboť cit i smýšlení lidského srdce kloní se od mládí ke zlému (Gn 8,21) a snadno se obrací srdce ke starým zvyklostem, i když někdy zůstaly už daleko vzadu. Víť totiž, že ve vašem převelikém nadšení se vám zdá všechno velice lehké. Budť však pamětlivi toho, co říká Písmo:

Hle, ani sluhové jeho nejsou stáli, také na svých andělech nepravost najde (Job 4,18).

- 2014 55. V prvním okamžiku se vám vše bude zdát sladké a snadné, avšak po nějaké době, až se budete považovat za jisté, začnete přehlížet obdržené dary. Budete se klamat, že se můžete kdykoli vrátit k původnímu úsilí a nalézt útěchu, avšak když nedbalost jednou zapustí kořeny, lze ji těžko vymýtít. Vaše srdce se pak obrátí k jiným věcem a málokdy bude hlasitě žádat, abyste se vrátili k původním. A tak, oddáni spánku a lenosti ducha, se budete bláhově vmlouvat a říkat: Nemůžeme být silní jako na počátku, doba se nyní změnila. Přitom zapomenete, že stojí psáno, že když člověk došel na konec, pak teprve začíná (Sir 18,6). Ve vašem srdci zůstane pouze hlas, který bude stále říkat: Zítřka, zítřka se vrátíme ke svému prvnímu muži, protože tehdy jsme byli šťastnější (Oz 2,9).

Hle, bratři, mnohé věci jsem vám předpověděl (Mt 28,7) a měla bych vám ještě mnoho co říci, ale teď byste to nemohli unést (Jan 16,12). Přijde však doba, kdy vám otevřeně vysvětlím, co jsem nyní řekla.

Blažený František se svými bratry odpovídá

- 2015 56. Při těchto slovech blažený František se svými bratry padl k zemi, hluboce se poklonil, vzdal díky Bohu a řekl: Naše Paní, je pravda, co jsi řekla, a nic nelze vytknout tomu, co jsi pravila. Pravda je, co jsme slyšeli v zemi své o věcech tvých a o tvé moudrosti. Je větší moudrost tvá a díla tvá nežli pověst, kterou jsme slyšeli. Blahoslavení lidé tvoji a blahoslavení dvořané tvoji, kteří stojí před tebou ustavičně a slyší moudrost tvou. Požehnán budiž Hospodin, Bůh tvůj, kterému ses zalíbila, protože si zamiloval Hospodin tebe na věky, ustanovil tebe královnou, abys vykonávala právo a spravedlnost (3 Král 10,6-9) svým sluhům.

Jak dobrý a milý je tvůj duch (srov. Mdr 12,1), který kárá zbloudilé a povzbuzuje klopýtající.

- 2016 57. Hle, Paní, pro lásku věčného Krále, již on tě miluje, a pro tu lásku, kterou ho ty miluješ, zapřísaháme tě, neodmítej nám to, po čem prahne-me (srov. Žl 78/77,29), nýbrž učiň s námi podle své vládnosti a dle milo-srdenství svého (Sir 50,24). Jsou veliké úradky tvé a nesnadno je vyložit, proto duše neukázněné pobloudily (Mdr 17,1). A protože kráčíš sama, na všech stranách vyzbrojená jak sešikované vojsko (Pís 6,3), pošetilci nemohou být u tebe. Avšak pohleď, my jsme tvoji služebníci, národ tvůj a ovce tvé pastvy (Žl 79/78,13). Na věky, a stále přísaháme a slibujeme ti, že budeme šetřit spravedlivých tvých řádů (Žl 119/118,106).

Souhlas Chudoby

- 2017 58. Při těchto slovech hnulo se srdce (3 Král 3,26) paní Chudoby, a protože je ji vlastní stále se slitovávat a vždy ušetřit, nemohla se již zdržet, přiskočila, objala je, každému dala políbení pokoje a řekla: Hle, již jdu (srov. Zj 22,7) s vámi, moji bratři a synové, neboť vím, že skrze vás mnohé získám. Blažený František se nemohl od radosti ani vzpama-tovat a začal silným hlasem chválit Všemohoucího, který neopouští ty, kteří v něho doufají (srov. Jdt 13,17), a pravil: Slavte Pána všichni, které si vyvolil, slavte dny veselé, vzdávejte mu díky (Tob 13 10), poněvadž je dobrý, neboť jeho milosrdenství je věčné (Žl 136/135,1).

A sestupovali z hory a vedli paní Chudobu na místo, kde se zdržovali. Bylo totiž kolem poledne (Jan 4,6).

Paní Chudoba stoluje s bratry

- 2018 59. A když vše připravili, pozvali Chudobu, aby s nimi pojedla. Ona pak řekla: Napřed mi ukažte kapli, kapitulní síň, křížovou chodbu, jídel-nu, kuchyň, ložnici a společenskou místnost, krásné židle, pěkné stoly a prostorné byty! Vždyť nic z toho tady nevidím, jen vás radostné a šťastné, plné útěchy, radostí překypující (2 Kor 7,4), jako kdybyste očekávali, že se vám dostane všeho podle vašeho přání.

Oni odpověděli a pravili: Naše Paní a Královno, my, tvoji služebníci, jsme dlouhou cestou unaveni. Že jsi šla s námi, to tě také stálo velkou námahu. Proto chceme napřed pojíst, jestliže ti to vyhovuje, a po tomto posílnění se ti splní všechno podle tvých pokynů.

2019 60. Pokládám za dobré, co říkáte, pravila. Přineste však už vodu, abychom si umyli ruce, a ručníky, abychom si je osušili. Oni však přinesli rychle polorozbitou hliněnou nádobu s vodou, protože nerozbitá nebyla po ruce.

Když si oplachovali ruce, ohlíželi se po nějaké utěrce. Protože nikde nic nenašli, jeden z nich jí nabídl svůj šat, kterým byl oděn, aby si do něho otřela ruce. Ona to však přijala s dikem a ve svém srdci chválila Boha, který ji takovým lidem dal za družku.

2020 61. Potom vedli Chudobu na místo, kde byla přichystána tabule. Když ji tam přivedli, rozhlížela se kolem a neviděla nic než tři či čtyři kousky ječného či otrubového chleba ležícího v trávě.

I divila se nadmíru ve svém srdci a pravila: Kdo viděl co tomu podobného za rodů odvěkých (Iz 66,8 a 51,9)? Požehnán buď, Hospodine (1 Kron 29,10), který pečuješ o všechny (Mdr 12,13), neboť máš moc, kdybys chtěl ji užít (Mdr 12,18), tys pak skutky takovými vyučil lid svůj (Mdr 12,19), aby se ti líbil. Tak seděli spolu a děkovali Bohu (Kol 3,17) za všechny jeho dary.

2021 62. Potom si poručila paní Chudoba vařená jídla na mísách. A hle, donesli jednu misku studené vody, aby si v ní všichni mohli namáčet chléb, protože tam nebylo zbytečných mis ani plno vařeného.

Prosila, aby jí přinesli aspoň nějakou voňavou syrovou zeleninu. Protože však neměli žádného zahradníka a zahradu neznali, nasbírali v lese divoce rostoucí byliny a předložili ji je. Pravila: Přineste mi trochu soli, abych si ty byliny osolila, protože jsou hořké. Počkej, paní, pravili, až půjdeme do města, pak ti ji přineseme, jestli je tam někdo, kdo nám ji dá.

Podejte mi, pravila, nůž, abych mohla odkrojit to špatné a pokrájet si chléb, protože je velmi tvrdý a suchý. Pravili jí: Paní, nemáme žádného kováře, který by nám udělal nůž. Zatím používej zubů místo nože a potom uvidíme.

Zeptala se ještě: A máte trochu vína?

Oni odpověděli a řekli jí: Naše paní, víno nemáme. Hlavní živobytí jest chléb a voda (Sir 29,28); a pak ti nedělá dobře pít víno, neboť nevěsta Kristova se musí vínu vyhýbat jako jedu.

2022 63. Když pak se nasýtili více ctí takového nedostatku, než by se mohli nasytit při nadbytku všech věcí, chválili Boha, před jehož tváří našli tak velkou milost. Odvedli ji pak na místo, kde by si odpočinula, neboť byla velmi unavena. A tak si lehla nahá na holou zemi.

Prosila také o polštář pod hlavu. Oni však hned přinesli kámen a dali ji ho pod hlavu. Když se velice klidně, a přece s mírou vyspala, spěšně vstala a prosila, aby jí ukázali klášter. Bratři ji vyvedli na pahorek, ukázali jí celý svět, pokud oko dohlédlo, a pravili: Toto je náš klášter, paní!

*Paní Chudoba žehná bratry a napomíná je,
aby v přijaté milosti vytrvali*

2023 64. Poručila jim, aby si sesedli dohromady a promluvila k nim slova života (Jan 6,69) a pravila: Buďte požehnání moji synové, od Hospodina, Boha nejvyššího, který stvořil nebe i zemi (Jdt 13,18), že jste mne s takovou plností lásky přijali do svého příbytku, že se mi dnes zdálo, že jsem s vámi jako v Božím ráji. Jsem proto plná útěchy a radostí překypuji (2 Kor 7,4). Prosím za prominutí, že jsem tak dlouho váhala přijít. Vpravdě Hospodin je s vámi a já jsem to nevěděla (Gn 28,16). Hle, co jsem chtěla, to už vidím; co jsem si přála, to už mám, neboť jsem svázána na zemi s těmi, kteří jsou mi obrazem toho, s nímž jsem svázána jako nevěsta v nebi.

Žehnej Hospodin vaší síle a díla vašich rukou přijmi (Dt 33,11).

2024 65. Žádám vás a prosím vás naléhavě jako svoje milované děti (1 Kor 4,14): Vytrvejte v tom, co jste začali, poučení Duchem svatým. Nevzdávejte se nevěrně toho, co vás zdokonalí, jak to mají ve zvyku dělat druzí, nýbrž stále stoupejte k dokonalejšímu (srov. Žid 6,1), když jste unikli léčkám temnoty. Nade vše vznešená je vaše řehole, jasným světlem září nad lidmi, nad ctností a nad dokonalostí starých. Vzhledem k dosažení nebeského království ať u vás není žádná nerozhodnost a váhání. Už přece vlastníte záruku budoucího dědictví a přijali jste už závdavek Duha a jste poznačení čestným znamením Krista (srov. Ef 1,14; 2 Kor 1,22) a ve všem se shodujete – díky jeho milosti – s onou první školou, kterou on sám založil, když přišel na svět. Co totiž oni činili v jeho přítomnosti, totéž jste vy začali činit za jeho nepřítomnosti. Není důvodu, proč byste se měli stydět říci: Hle, my jsme opustili všechno a šli jsme za tebou (Mt 19,27).

2025 66. Ať vás neodstraší velikost boje a nesmírná námaha, protože se vám dostane bohaté odměny. Mějte oči upřeny na Ježíše: Od něho naše víra pochází a on ji vede k dokonalosti. Místo radosti, která se mu nabízela, vzal na sebe kříž a nic nedbal na urážky (Žid 12,2). Pevně se držte naděje, kterou vyznáváte (Žid 10,23). Vytrvale běžte běh o závod, který

je vám určen (Žid 12,1), za láskou! Potřebujete vytrvalosti, aby se vám, až vykonáte Boží vůli, dostalo splnění slibu (Žid 10,36). Bůh je přece dosti mocný (Řím 11,23), aby svou svatou milostí šťastně dokonil to, co vy jste začali nad své síly, neboť je věrný ve svých zaslíbeních.

2026 67. Ať duch, který teď působí v lidech, kteří se Bohu vzpírají (Ef 2,2), nenajde na vás nic, co by se mu líbilo, nic nejistého, nic úzkostlivého, aby neměl žádný usvědčující důvod pro svou špatnost, s níž vás pokouší. Je totiž velmi pyšný, a jeho pýcha a domýšlivost větší je než jeho moc (Iz 16,6). On má veliký hněv (Zj 12,12) na vás a obrátí proti vám zbraně vši své zchytralosti a bude se snažit vysypat na vás jed své zloby. Ten, který již jiné přemohl v boji a přivedl k pádu, má zlost, když vás vidí, jak stojíte před ním.

2027 68. Při vašem obrácení, nejmilejší, slavili nebešané velké svátky radosti a zpívali nové písně před věčným Králem. Andělé se z vás a nad vámi těší. Skrze vás totiž mnozí zachovávají panenství a budou se skvit čistotou, takže znovu se zaplní opuštěné příbytky nebeského města, kde ti, kdo zachovali panenství, budou stát na vyšším místě; neboť ti, kteří se nežení ani nev dávají, budou jako andělé v nebi (Mt 22,30). Apoštolové jásají, když vás vidí, jak obnovujete jejich život, hlásáte jejich učení a ukazujete příklady zvláštní svatosti. Mučedníci se těší, protože očekávají, že prolitím posvěcené krve se znovu zpřítomní jejich statečnost. Jáasají vyznavači, neboť vědí, že budete často vzpomínat na jejich vítězství nad nepřitelem. Plesají panny, které následují Beránka, kamkoli jde (Zj 14,4), protože vidí, že jejich počet denně skrze vás roste. A konečně celý nebeský dvůr je naplněn radostí a denně bude slavit svátek pro nové spoluobčany a bez přestání se bude občerstvovat vůní svatých modliteb, vystupujících z tohoto údolí.

2028 69. Proto vás, bratři, zapřísahám pro milosrdenství Boží (srov. Řím 12,1), pro něž jste se stali tak politováníhodnými, usku tečnujte to, k čemu jste přišli, pro co jste vystoupili od řek babylonských. Přijměte pokorně milost, která vám byla nabídnuta, používejte ji hodně, ve všem jen ke chvále a slávě a cti Toho, který pro vás zemřel, Ježíše Krista, našeho Pána, který s Otcem a Duchem svatým žije a kraluje, vítězí a vládne, Bůh věčně slavný od věčnosti. Amen.

*Toto dílo bylo sepsáno v měsíci červenci
po odchodu blaženého Františka v roce 1227
od vtělení Pána, našeho Spasitele Ježíše Krista.*

JACOPONE DA TODI

CHVALOZPĚVY

- 1. Nový Patriarcho náš*
- 2. Františku náš, Bohem oblíbený*

Jacopone da Todi se narodil kolem roku 1230 a zemřel 25. 12. 1306 v Collazzone.

V těchto dvou chválách načrtává světcův životopis v sedmi zjeveních kříže.

Františkánské poslání má eschatologické rysy: boj s ďáblem – Kristovo vítězství.

Jacopone jako básník a člověk je úzce spjat s duchovními tématy. Z jeho textů mluví tužby, výtky mravním poměrům doby, ale i přesvědčení o konečném Kristově triumfu.

Vě chvalozpěvu Nový patriarcho náš načrtává světcův životopis v sedmi zjeveních kříže, jak je máme citované v Bonaventurově Větší legendě.

Vě chvalozpěvu Františku náš, Bohem oblíbený ukazuje světce v poetickém, ale dramatickém boji s ďáblem, jak obnovuje nad »podvodným nepřitelem« Kristovo vítězství.

CHVALOPĚV 61

O Francesco povero

2029 Nový Patriarcho náš,
Františku, jenž objímáš
s chudobou se, v rukou máš
kříž, svou novou korouhev. 4

Sedm kříže obrazů
v životě tvém nacházím
a je z tvého odkazu
po pořádku uvádím.

Chci být stručný, ba co dím,
o nich činím zmínku spíš,
abych nebyl na obtíž
lpěním na podrobnostech. 12

Ten první kříž potkal jsi
krátce před obrácením,
když ve skvělém paláci
viděls okem vzníceným
štíty s kříže znamením
a s každým z nich lesklou zbraň
i lid, který ti byl dán,
abys vůdcem stal se všech. 20

Ten druhý? Když v modlitbách
o Kristu jsi rozjímal,
oheň ve svých útrokách
žárem tebe stravoval,
marně jsi pláč zdržoval
při vzpomínce, že tě Pán

měl v mysli, když utýrán
na kříži pněl v bolestech. 28

Pán ti řekl tenkrát již:
»Chceš-li za mnou přijíti,
vezmi velký, svatý kříž
s touhou, jež plá v duši ti.
Musíš sebe zapřítí,
a potom mne následuj,
sebe stále ponižuj
a bližním své srdce nech.« 36

Po třetí pak, když jsi stál
blízko kříže, hleděl naň,
mocným hlasem zavolal
tebe třikrát Kristus Pán:
»Františku, světlem se staň
církvi, která mocí zla
na scestí se ocitla,
naprav její cesty běh!«

Po čtvrté, jak bratr to
Silvestr tak jasně zřel:
Kříž se zaskvěl nad zlato
a tvůj hlas tak mocně zněl,
že drak, který zničit chtěl
Assisi, se na ústup
rychle dal a tento lup
opustil hned, jak měl spěch. 52

Viděl bratr Pacifik
zářivý kříž z mečů dvou,
jak, Františku, tobě dík,
planul jasně nad tebou.
Jeden k hlavě od nohou,
druhý napříč jemu plál
a přes dlaně směřoval
jako větev přes větev. 60

Fra Monaldo, blahý tím,
na oltáři zřel tě stát
tam, kde svatý Antonín
kázal lidu tolikrát.
Mnozí bratři tebe pak
pnět na kříži viděli,
než zmizels jim za chvíli,
dle svědectví svědků těch.

68

2030 Na Alverně po sedmé:
Když ses modlil vroucně tam
na hoře té vznešené,
zcela v Boha odevzdán,
viděním byls požehnán:
Představil se zrakům tvým
s šesti křídly Serafin,
úchvatný byl jeho zjev.

76

Vtiskl tobě stigmata
v chodidla, v bok, do dlaní.
Těžká k víře věc je ta,
nemám ji jen z podání:
Dokud tu byl živ s námi,
mnozí je uctívali,
a když zemřel, vkládali
konce prstů do jizev.

84

Svatá Klára ústa svá
přitiskla na poklad ten,
na něj hrdá, žárlivá
spolu s celým národem.
Marné však to bylo všem,
neboť jizev rubíny
kusy masa ztvrdlými
byly jako z kovu hřeb.

92

Jeho tělo bělostné,
něžné jak u dítěte,

815

sníh a mráz tak ožehne,
že jak z bronzu ulité
v krásu láskou rozkvete,
že jak oslavené je,
zázračně se zaskvěje,
lidé nad ním tají dech. 100

Rána v bok se vyjímá
jako růže rozvitá,
každý slzy v očích má,
když skrze ně prosvítá
srdce a krev rozlitá,
jak u Krista na kříži,
který do ni pohřžil
s naší vinou Boží hněv. 108

Ty, radostný zármutku,
naplněný obdivem,
ty, útěcho ve smutku,
posle míru hříšným všem:
Proudí slzy lásky jen,
když nového Krista zříš
plného ran, živý kříž,
z něho stéká čerstvá krev. 116

Od paty mu k očím až,
žáre lásky hořící,
neustále mocně pláš,
vnikáš svatým do srdcí,
jase do tmy zářící,
z Františka jsi vyprýštil,
jak žertvu jej očistil
v stravujících plamenech. 124

2031 Na palmu až k větvím výš,
Františku, jsi vystoupil,
vzácný plod, jež nese kříž,
Krista jsi tam uchopil,

naroubován naň jsi byl,
a když tebe proměnil,
v tvé srdce svůj obraz vryl
věrný i v maličkostech.

132

V jednu bytost spojit dva,
to je lásky hlavní cíl.
Kristus skrze muka svá
Františka tak připravil,
že ten srdce přetavil
v tom kadlubu Kristově
zcela k nové podobě,
láskou jen se přioděv.

140

Láska Boží nejhlubší
pojila ho s Ježíšem
a jeho cit nejčistší
byl do něho převtělen.
Jak do vosku v srdci mém
měl tvar jeho vyrytý,
takže nesl rysy ty,
o kterých snil ve svých snech.

148

Mluvit o té bytosti
je jakoby zůstat v něm,
ponechám vše v skrytosti
zahalené tajemnem.
Doznávám, že slabý jsem
vystihnout to bohatství,
jímž se lidské srdce skví,
kterým zní jen Boží zpěv.

156

Jaký žár mu v srdci plál,
nevystihne lidský ret.
Žádné srdce tento žár
nemá dost sil vydržet.
Otevřelo se ran pět,
jimiž oheň šlehá ven,

že jak z pece plamenem
cítit jeho žhoucí žeh. 164

Není svatý takový,
jenž podobný činil div,
a nikdo nic nepoví,
nezjeví-li to Bůh dřív.
Lépe neprozradit jich
a radši o nich pomlčet.
Ten smí o nich vyprávět,
kdo sám prožil tento jev. 172

Stigmata vy vznešená,
způsobená od Boha,
velká věc a tajemná
jste pro srdce přemnohá
znamení, že obnova
skrze kříž pro Boží lid
chystá se už naplnit
zde i tam na výsostech. 180

Vyprahlá má duše, pojd',
vždyť už plakat neumíš,
sem k prameni živých vod,
z kterých vypij plnou číš.
Zde se zcela opít smíš,
odtud už neodcházej
a zde stále zůstávej,
než vstoupíš na druhý břeh. 188

CHVALOZPĚV 62

O Francesco da Deo amato

2032	Františku náš, Bohem oblíbený, ty jsi Kristův obraz věrný.	2
	Nepřítel náš závistivý, Kristův odpůrce ten lstivý po stvoření prvních lidí chce je zničit zrady jedem.	6
	Zosnuje tu krutou zradu, chce je strhnout hříchem k pádu. Tak se zdaří zlému hadu, aby opustili Eden.	7 10
	A když první člověk klesne, nepřítel své téměř děsné pyšně zvedá a jen hlesne: »Světa Vládce jsem jen jeden.«	14
	Když to viděl světa Tvůrce, vtělil se on, spásy strůjce by smyl hřích a obral Škůdce o lup nejcennější onen.	18
	Vzal mu kořist svou pokorou, o zisk obral svou chudobou a v utkání soků obou byl nepřítel zrádný zlomen.	22

	Na dlouhý čas poražený nepřítel ten zlořečený objevil se zas na zemi a spaloval vše zla morem.	26
2033	Když to nejvyšší Pán vidí, jak nepřítel ničí lidi, šiky s vojevůdcem zřídí, chtě zachránit svět tím sborem.	30
	František je k tomu určen, stát se oním vojevůdcem. Každý by se cítil zdrcen v boj těžký ten jít s ním spolem.	34
	Každý v ten šik jít se brání, kde je bída zbrojí hlavní, kde jen poslušnost je zbrání, čistota pak k boji polem.	38
	Vybral si ten vůdce Páně jen štít jeho, jeho zbraně, láskou obrnil své rámě, ovinul znak jeho kolem.	42
	Přitom láskou plál tak vroucí, že mu tkvěla v samém srdci a zevně jak perly skvoucí zářila jak do tmy oheň.	46
	Podobou svou jak fik byla, pod slupku se tuhou skryla. Ta však, když se odstranila, sládla v ústech sladkým medem.	50
	Učila ho odpouštění, snášet těžká utrpení	

a novému pozdravení:
»Buď vám pokoj se vším dobrem!« 54

2034 Nepřítel byl z toho zmaten,
myslil si o muži svatém,
že to může býti snad ten
Kristus, který byl oloupen. 58

»Kristus -li to, je vše marné,
vítězí vždy, kam jen sáhne.
Nemám proto šance žádné
před tím mocným lidským obrem. 62

Půjdu tam, kam patřím dávno.
Nevzdám se však jen tak snadno,
pokusím se, jak je radno,
dohodnout se nějak v dobrém: 66

Františku, proč tohle tropíš,
postem tím se spíš usmrtiš,
když své tělo stále trápíš
při svém skrovném stolování.« 70

»Konám všechno umírněně,
když své tělo umíněné
na uzdě mám, držím pevně,
jednám s ním jak s bratrem oslem.« 74

2035 »Opravdu jsi pravý svatý,
jméno tvé má punc už zlatý.
Zjev se, ať všem můžeš pláti,
aby v tobě byl Pán poctěn.« 78

»Lépe je skryt dobré věci,
zván být hříšník, to mi svědčí,
s Pánem je mé štěstí větší,
hlavu držím v stavu skromném.« 82

2036	»Jak chceš dále takhle žít? Práce se ti asi štítí, když výdělky nechceš mít a hladovým stát se otcem.«	86
	»Půjdu světem, žebrák bídny, žebrat budu mezi lidmi. S Všemohoucím budu klidný, budu s ním vždy láskou spojen.«	90
2037	»Bratře, když nic nebuduješ, brzy zhyneš, zkázou budeš bratřím svým, jež ty miluješ, věno nedáš jim před skolem.«	94
	»Držet se chci cesty správné, nechci měšce, mošny žádné, ani peněz, jimiž vadne srdce bratří jako morem.«	98
2038	»Do lesů běž s činy těmi, s hrdinnými činy všemi. V tom má Mocný zalíbení, a buď jen svým lidem vzorem.«	102
	»Nejsem poslán v lese stínat, jdu vytrhnout lid z tvých tenat, do úzkých chci tebe vehnat kvůli tobě v světě chorém.«	106
2039	»Mnoho lidí sebral jsi mi s řádovými bratry svými. Nech mi ženy, než je činy zbavíš běžných lidských norem.«	110
	»Poslyš tedy čerstvou zprávu, která zchladí tvoji slávu:	

Ze sester, jimž pletls hlavu,
zřízen je řád s novým domem!« 114

»Co to bude za družinu?
Každou její podskupinu
udržím v svém mocném stínu,
tak jako svět celý kolem.« 118

»Tam v údolí u Spoleta,
Hortulány dcera vzkvétá.
Klára, jež se vzdala světa,
vyvolená samým Bohem!« 122

2040 »Jsou tu, které sňatek poji,
ty nechtějí bratři tvoji.
S nimi budu válčit v boji,
ty nevtěsnáš do svých forem.« 126

»Ale i zde budeš zklamán:
Založený nový řád mám
kajicníků, kterým dávám
v manželství žít pro ně vhodném.« 130

2041 »Tak nech v klidu ty, co ještě
proti tvé jsou nové cestě,
chci varovat vážně dnes tě,
jinak budu k hněvu stržen.« 134

»Vyšetřím to bezodkladně,
zničit chci tvé pikle zrádné
i hrad, kde tvá zloba vládne,
a ty v propast budeš svržen.« 138

2042 »Tvá řeč k odchodu mne nutí,
jsem z ní jako pominutý,
cvrček na prut napíchnutý,
tak hluboce jsem pokořen. 142

Cos, Františku, cos mi ztropil?
Celý svět se zpráv těch chopil,
jak jsi moje plány zbortil,
až k smrti jsem z toho zmořen. 146

Nemohu to déle snést,
Antikrista jdu přivést,
svět přivede do neštěstí,
jak proroci věští o něm.« 150

»I s ním zraním tebe těžce,
vyrvu ti svět z drápů lehce
a tvé všechny přívržence
obléknu v šat, jímž jsem oděn.« 154

»Tvé proroctví hrůzu budí,
úzkostí mne svírá v hrudi.
Vitr z tebe hrozně studí,
vrhá v propast, v její oheň.« 158

2043 Vzplane bitva krutá, hrozná,
mnohý její krutost pozná.
Kdo zvítězí, ten rád dozná
nesmírnou slast věčných odměn. 162

UBERTINO DA CASALE

STROM JEŽÍŠOVA
UKŘIŽOVANÉHO ŽIVOTA

Strom života sepsal Ubertino z Casale (1259-1325) na hoře Alverně mezi 9. březnem a 28. zářím roku 1305.

Ideu díla třeba hledat ve Dřevě života od svatého Bonaventury. Je tu obdobný strom historie, jehož kořeny tkví v počátcích světa a sahají až do vtělení Krista. Větvě toho stromu jsou dílem samého Pána. Květy a plody jsou skutky vyvolených.

Osnova Stromu života je jednoznačně kristocentrická a nelze ji vykládat historicko-trinitárně, jak naznačoval Jáchym z Fiore. Pátá kniha, celá věnovaná Františkovi a františkánskému hnutí, kreslená jako koruna a veliký plod stromu, prozrazuje však zrníčka jáchymismu, která autorovi zprostředkovalo učení Petra Jáchyma Olivi.

Pozadím díla je sedm epoch-stavů církve. Poslední dvě jsou jakýmsi »třetím věkem« světa. Šestou epochu začíná František, který je podle autora andělem šesté pečeti a obnovitelem evangelní formy života v církvi. Je to věk prohry Antikrista skrze »evangelně chudé«.

Pak bude sedmá epocha: stav pokoje a jásotu nebeského Jeruzaléma na zemi.

Tato Ubertinova vize má více pramenů: Bonaventurovu Větší legendu, učení Oliviho i psaná svědectví některých Františkových druhů a následovníků.

Zvlášť zajímavý je přepis některých »svitků« bratra Lva, např. Intentio regulae, které dlouho byly neznámé.

1.
JEŽÍŠ PLODÍ FRANTIŠKA

2044 Koncem páté epochy církve žilo mnoho soumarů chlípnosti, plazů lakoty a zvířat pýchy. Ti všichni se přičinili o to, že byl život církve putující celý znetvořen a množstvím farizeů heretické bezbožnosti zkorumpován.

2045 Ačkoli byl žárlivý Ježíš pln hněvu proti zlomyslnosti své Nevěsty, která cizoložila, nezapomněl ve svém hněvu na milosrdenství.

Vzbudil církvi v této době lidi úžasně pravdivé, kteří žili bez žádostivosti a tělesných rozkoší, kteří utíkali před hodnostmi a hrozili se farizejství. Hájili pravdu, planuli láskou a obnovovali evangelní opravdovost tím, že Ježíše Krista nezměrně věrně následovali.

Příkladem svého života účinně napravovali deformace v církvi. Svými kázáními vedli lid k pokání. Zřejmými důkazy odhalovali zlomyslnost bludařů a vroucími modlitbami utišovali Boží hněv.

2046 Mezi všemi – podobni Eliášovi a Henochovi – zazářili zvlášť František a Dominik. Prvý, očištěn žhavým serafickým uhlem a zanícen nebeskou horlivostí, zdálo se, že zapálí celý svět. Druhý, jako rozpjatý, ochraňující cherubin, svítil světlem moudrosti a plodným slovem hlásání. V temnotách světa zářil jasným světlem.

Tyto charakteristické ctnosti přelévají od počátku do srdcí svých synů. A třeba při tom zdůraznit: v obou se světlo a žár spojují v darech Ducha.

Poněvadž však veškeré zlo páté epochy spočívalo v mravní spoušti různých forem žádostivosti, které podporovaly chtivost a bažení po nadbytku časných věcí, vyloučil František ze života svého i svého řádu co nejradikálněji jakékoli ne nezbytné časné věci. Proto je oslavován jako hlavní reformátor tohoto údobí, této epochy.

2047 V něm začíná šestá epocha církve, v něm se uskutečňuje reforma jejího života podle Krista. Proto lze říci, že byl vpravdě předobrazem prvním člověkem, kterého Bůh láskyplným a svobodným rozhodnutím po díle pěti dnů stvořil ke svému obrazu (Gn 1,26) a své podobě, aby vládl všem věcem.

Tím však nechceme tvrdit, že by svatí šesté epochy byli dokonalejší než apoštolové, kteří jsou kvůli mimořádnému následování Krista vyňati ze srovnávání s ostatními.

Mezi tyto ostatní patří i Dominik, který církev duchovně reformoval dokonalým pohrdáním pozemskými věcmi. Dominik i František úplně a dokonale šlapali tedy svět a svým synům prikazovali, aby také po světě šlapali.

Začali jsme však psát o tom, jehož formu života si nyní vzali na mušku nepřátelé evangelního života. Falešní učitelé ho od počátku tvrdě napadali a nejvyšší chudobu hanobili. Proto se budeme obírat jen jím. Vždyť o něm lze zcela zvláštním způsobem tvrdit, že byl znamením formy Kristova života jak svým chováním, tak vrcholnou kontemplací, jak zázrakem obdivu, tak privilegiem svého spodobení se s Kristem stigmaty.

František, Kristův následovník chováním

2048 Mluvíme-li o Františkově chování, třeba přiznat, že lze těžko dokonale popsat, s jakou věrností a horlivostí usiloval následovat pozemský život Krista. Všechna jeho vnější i vnitřní horlivost směřovala k jednomu: obnovit v sobě i v ostatních překryté i zapomenuté stopy Krista. A toto bylo vlastním charismatem blaženého Františka, který v tomto věku – jako první, a v krátké době – obnovil ve svaté církvi Kristův život v komunitní a trvalé formě života ve svém řádu.

Svatí apoštolové vsutku byli jakoby základy tohoto života, postaveni na úhelném kameni v rohu stavby, Ježíši Kristu, na němž až k vrcholu roste celá stavba církevního života. Nicméně, jak bylo už jinde řečeno, synagoga měla být pro věrolomnost vyloučena a pohané nebyli hodni tak vznešený život přijmout. Duch svatý apoštolům ukázal, že stav dokonalosti evangelního života nepřijmou davy v jejich době. Proto církevním obcím, které založili, neukládali, aby zachovávaly ten styl života, který od nich žádal Kristus a který oni zachovávali.

Toto vše bylo vyhrazeno třetí epoše světa, v níž je zvláštním způsobem zdůrazňována Osoba Ducha svatého a v níž se otevírá šestá pečeť, to je údobí šesté epochy církve. V ní se měl církvi znovu ukázat Kristův evangelní život a měl nastat návrat k principu dokonalosti tohoto života. Aby se tedy církev mohla vrátit do apoštolských dob, začali se svatí lidé opět odvolávat na prvopočátky.

2049 Proto jsem už výše řekl, že se tato šestá epocha inspiruje dobou Kristova pozemského života a že usiluje o podobnost s ním. Když Jan píše o otevření šesté pečeti, praví (Zj 7,2): *»Spatřil jsem, jak od východu slunce vystupuje jiný anděl. V rukou držel pečeti dlo živého Boha.«*

Když opat Jáchym tento verš vykládal, napsal: »Toto je onen anděl, kterého Kristus pro dokonalou podobnost se sebou nechá otevírat třetí stav světa.« Jáchym tedy z osvětlení tvrdí, že na počátku šesté epochy bude světu dán andělský člověk, kterého Kristus vidí jako spodobeného se sebou. Člověka, který se zjeví jako někdo, kdo zcela zvláštním způsobem obnoví Kristův život podle evangelií.

2050 A já jsem od jednoho slavného učitele tohoto řádu slyšel, že bratr Bonaventura, tehdy generální ministr a slavný učitel, při kapitule v Paříži s jistotou prohlásil: »Blažený František byl andělem šesté pečeti a evangelista Jan mluvil o něm, o jeho formě života a jeho řádu, když psal ta slova, viděl Františka a skupinu jeho synů, dokonale následovníky Krista, na stránkách knihy po otevření šesté pečeti.« A týž bratr Bonaventura tehdy s velkým nadšením – jak mi sdělila důvěryhodná osoba – řekl, že si tím je zcela jist i proto, že jiné důvěryhodné osoby o tom dostaly zvláštní zjevení.

2051 Mně, který toto píši, i každému jinému, kdo se dívá bez věrolomných a nečistých úmyslů, je pro mnohá svědectví starých svatých bratří jasné: jak blaženému Františkovi, tak ostatním jeho druhům, od nichž jejich upřímný apoštolský život vzdaluje každé podezření, bylo zjeveno, že založení řádu, jeho růst i hrozná zkáza a zemdlení i jeho slavné vzkříšení jsou podobné Kristovu životu. A toto jim bylo zjeveno nejednou a tak zřetelně, že tyto věci tvrdili s naprostou jistotou.

Svědectví Jana z Parmy

2052 A nelze zanedbat svědectví jednoho svatého, bohumilého člověka. Jednoho z nejdokonalějších, kteří v naší době žili. Chci promluvit o svatém Otci Janu z Parmy, který byl generálním ministrem tohoto řádu, moudrým učitelem, výmluvným kazatelem, přísný a plný pokory a lásky. Dosáhl vrcholů kontemplace, měl velkou lásku k samotě, utíkal před světskými marnostmi a byl pln horlivosti pro Boha, která vyplynula z poznání zkázy tohoto řádu a církve. Tuto hořkou pravdu pevně hájil a také pro ni s nesmírnou trpělivostí snášel mnoho pronásledování a pokořování. Nedal se zlomit a před mnoha biskupy a kardinály horlivě tuto pravdu zastával. Zaslouženě a jistě by měl být zahrnut mezi láskyplné, serafické muže svaté církve všemi, kdo upřímně milují a následují Ježíše.

Ač stár, silou milosti žil v zápalu ducha, planul láskou jako jeden ze žáků evangelisty Jana a toužil připojit ke Kristu Asii, která byla v otroctví

bludů. Veden tedy apoštolskou horlivostí a poslušností k panu papeži, mířil do těch krajů. Cestou se zastavil v Camerino v Marce. Zde byl povolán do nebeské slávy Ježíšem Kristem, kterého upřímně miloval dokonalým životem podle evangelia, řehole a závěti blaženého Františka. Důkazem jeho oslavy v nebi jsou mnohonásobná svědectví zázraků, která koná Ježíš, když pečuje o oslavu pokorných. Skutečně si nevzpomínám, že bych četl o nějakém svatém, který by byl příčinou tolika zázraků.

Opravdu mnohé vzkřísil z mrtvých, mnohé z nebezpečí smrti zachránil, četným slepcům pomohl, podobně mnoha němým, hluchým, zraněným, zarmouceným, chřadnoucím a stíženým mnoha jinými neduhy.

Čím méně ho schvalovala »tělesná« církev – kterou tvrdě káral – tím větší se zdá moc konat zázraky v církvi nebeské.

2053 Tento Jan jasně tvrdil – a sám jsem to těmito neohodnými ušima slyšel – že šestá pečeť začíná Františkem a jeho řádem a že nespravedlnost církve se má projevit i ve zmateném životě řehole kvůli těm jejím synům, kteří ji přestupují, a velkým prelátům, kteří je chrání.

Mluví o té církvi, která se už nenazývá Jeruzalémem a Kristovou Nevěstou, nýbrž Babylonem, nevěstkou a necudnou. Soud nad ní vrhne plné světlo na Kristův život a za její odsouzení zpívají svatí slavné aleluja v šesté vizi (srov. Zj 19,1-8).

Pevně věřím, že Kristus, obhájce pravdy, těmi četnými zázraky na přimluvu tohoto svatého člověka ukázal: pravda, kterou tělesné církvi hlásal a kterou Františkovi synové podle těla velmi nenáviděli, zazáří všem, kdo se dívají očima víry. Jsou tu totiž od Boha z nebe svědectví, která vylučují každou pochybnost.

2054 Byl jsem tehdy mladík a čtyři roky před jeho smrtí jsem naslouchal slovům z jeho nejsvětějších rtů. Strachoval jsem se pro přestupky, které jsem spáchal proti slíbené řeholi. Hleděl jsem do jeho andělské tváře a on mi pravil: »Jdi s jistotou, synu, protože ode dneška za čtyři roky ti Bůh výslovně ukáže, koho máš následovat, která slova pravdy zachovávat.« Byl jsem v poustevně v Grecciu, kde tehdy ten andělský člověk andělsky žil.

O svátku svatého Jakuba, 25. července, slyšel mé nářky, když jsem se vyzpovídal ze svých hříchů, protože jsem nevěděl, koho mám následovat, když i preláti církve i představení řádu podporovali uvolnění života, i je přímo ukládali. Jan tvrdil věci přímo opačné. A řekl mi plačícímu na kolenou před ním na odlehlém místě ta slova, která jsem výše uvedl.

Čtyři roky na to, kolem 20. března, šťastně došel do nebe, ve svém učení pevný. Já žil mezitím daleko, mnoha věcmi rozptylován a pln zármutku nad nedokonalostí našeho života. K tomu stížen povinností vyučovat.

O svatodušních svátcích úplně neočekávaně objevil se u nás bratr Šalomoun, ministr v Marce, a přinesl zprávu, že Jan, svatý Boží muž, zemřel a září mnoha zázraky. Byl jsem zavalen starostmi a vůbec jsem nevzpomněl na slova, která jsem tehdy od toho svatého člověka slyšel. Jako by mi srdce proklálo kopí, ihned jsem si všechno připomněl: jak žádal, abych následoval opravdově ducha Kristova. A jako by stál přede mnou, se do mého srdce vrývalo: »To je ten, jehož máš následovat; není svědkem lži; Bůh jeho slova potvrzuje zázraky.«

2055 Toto třeba říci o tomto požehnaném a svatém muži. A bez pochyb prohlašuji, že i on patří k andělu šesté pečeti. Myslím, že byl předobrazem tím andělem, který Janovi, úplně udivenému, ukázal tajemství ženy a šelmy a odsouzení veliké nevěsty ve Zjevení 19. A přidržuji se ještě mínění, že je to anděl, o němž se mluví v kapitole 19, že sestoupil z nebe.

A tento měl mezi všemi velikou sílu, jak žít přísně podle evangelia uprostřed těch, kdo je přestupovali, jak usvědčovat nejtvrdší hlavy bratří i bezbožných.

Chtěl, aby pole celé církve plodilo Krista a bylo ozářeno jeho slávou a životem. V síle Ducha neúnavně křičel, že bezbožný Babylon odpadl od pravého uctívání Boha. A celou silou povzbuzoval tu druhou církev, o níž se v té kapitole Zjevení mluví, aby vyšla z jejich středu.

2056 V těchto svatých následovnicích Františka, ba Pána Ježíše Krista, kteří prožili mnohá pronásledování kvůli zachovávání řehole a závěti svatého Otce Františka, míním: Když nemohli žít uprostřed tohoto Babylonu v zachovávání evangelia, Jan jim radil, aby odešli do Asie. Prorocky jim předpovídal, že tam by se mohli zachránit před bouřemi do té doby, kdy milovaný Ježíš poskytne reformované církvi život podle evangelia.

Františkův dokonale evangelní život

2057 Nyní se však vraťme k dokonalosti blaženého Františka. Nejen vnější svědkové, sám jeho dokonalý život ukazuje, že byl andělem šesté pečeti.

Ubertino syntetizuje Františkův evangelní život jako obnovení života samotného Krista v mnoha znameních: ukřižování, hluboké pokory, nejvyšší chudoby, žáru lásky, touhy po spáse druhých... Velmi často se

odvolává na »svou« legendu (myslí Větší legendu sv. Bonaventury) a píše o jeho kajicnosti, skrze níž dosáhl daru vlády nad stvořenými věcmi, o jeho hluboké pokoře, kterou chtěl být nejmenším mezi všemi lidmi. Odmítal všechna privilegia kromě jednoho: aby mohl zachovávat svaté evangelium, svým životem povzbuzoval lid a pokornou úctou ke kléru prospíval církvi víc než zastáváním církevních úřadů. Pak dlouze rozebírá špatné plody, které přinesli ti bratři, kteří přijali církevní úřady, a několikrát opakuje Františkova slova proti těm, kdo usilovali o církevní hodnosti. Pak pokračuje:

- Takové a jim podobné věci říkával bratřím, aby je udržel na hony od jakékoli církevní pompy a aby je zachovával v pokoře. I proto je pojmenoval Menší, aby se nechťeli stát většími a aby se neucházeli o hodnosti prelátů. Proto ostijskému pánu, svému Otcí, řekl: »Jestliže chcete, aby bratři v Boží církvi přinášeli užitek, držte je v jejich povolání a nedovolujte jim, aby přijímali prelátské hodnosti.«

2058 Jen ať vyprávějí ti, kteří to slyšeli, jaký užitek přinesli ti, kdo z tohoto řádu a z ostatních řádů, zasvěcených chudobě, dostali církevní hodnosti. Ať řeknou, kolik neklidu bylo v řádu proti přemíře těchto hodností. A jak brzy a jasně poznal svět, že kdo stoupali v hodnosti, sestoupili ve ctnosti. Z jejich mnoha činností je jasné, že v tomto povýšení nehledali tak dokonalost života druhých, jako uvolnění života svého. Kdysi byli zdrženliví - a dnes jsou mlsní, pyšní a milují přepych. Kdysi vyšli ze světa a vstoupili do řádu - dnes, když dosáhli hodností, vracejí se do světa, obohacují mocné a nepečují o chudé; kdysi byli zvyklí kázáním horlit o záchranu duší - a nyní se zdá, že ji zanedbávají víc než jiní. Ovládá je touha shromažďovat časná dobra pro sebe a své příbuzné. Čím oproštěnější ve svých řádech byli pro svatou chudobu ode všech věcí, tím chtivější, zdá se, nyní jsou dobrých jídel, aby se nacpali.

Jak velkým prorokem byl František! Kolik zla způsobila řádu tato povyšování! Opravdu se zdá, že jedinou starostí těch, kdo studují, je ambicióznost - a že kyne v těch, kdo mají určité vědomosti. Chodí po dvorech, stýkají se s preláty a lichotí jim. A nejenže tyto věci neodmítají, naopak, ze všech sil, vychytralými stezkami, simulacemi, pod různými záminkami tyto věci vyhledávají. A věci došly tak daleko, že se uskutečňuje, co řekl prorok: »Jaký lid, takový kněz« (Iz 24,2). A jaký klerik, takový řeholník - ambiciózní a vrtkavý. A protože takto docházejí hodností, nelze se divit, že jen rozčilují a nepovznášejí.

A neřekl jsem mnoho – nedostává se mi slov pro vychytralost tohoto času.

- 2059 Jak září František: aby uchoval hlubokou pokoru a zahanbil ambicióznost, nechtěl být povýšen ke kněžství. Dobře věděl, že se království duší do objevení se šesté epochy nemělo oznamovat prelaturami, nýbrž moudrým duchem chudoby.

Františkova chudoba

- 2060 Zvláštními znameními Ježíše Krista a jeho příchodu byly: svoboda pro Boží království, pokora a chudoba. Z prvních dvou se něco ochutnalo. Ve třetí, to je v chudobě, skryl Ježíš, Moudrost Otce, poklad (srov. Mt 13,44), k jehož získání je třeba prodat všechno ostatní. Svým příkladem Ježíš ostatní pohnul, aby chudobu zachovávali, a ustanovil, že v ní spočívá evangelní dokonalost.

Je to skála, na níž je založen dům života podle evangelia (srov. Mt 4,24), který se nemůže zřítit přivalem vod, ani vichřice, lijáky a bouře jím nepohnou. Tomuto životu podle evangelia svěřil Ježíš pokojné držení nebeského království už na této zemi, zatímco ostatním je přislíbil až v budoucím čase. A opravdu, ti, kdo rozníceni ohněm Ducha následují pravou chudobu, jsou donuceni žít nebeskými dobry už od chvíle, kdy opustili pozemská dobra. V přítomném vyhnanství pak okoušejí sladké drobky, které padají se stolu andělů.

- 2061 Toto je ona nejvyšší ctnost Ježíše Krista, která vtiskuje jeho zvláštní znamení těm, kdo ji zachovávají v celém rozsahu a dokonale. Nic nebude chybět tomu, kdo se s touto ctností zasnoubí plnou vírou, vroucí láskou a věrností.

Protože tato chudoba není jen jednou ze ctností, nýbrž je dokonalostí a královnou všech, podrobuje si vrcholky všech ctností a velmi připodobňuje toho, kdo ji zachovává, Ježíši, Synu Božímu. V tomto pak spočívá dokonalost.

- 2062 Kvůli tomu, aby se dokonale připodobnil Kristu, František od počátku řeholního života usilovně hledal a zachovával svatou chudobu. A to velmi horlivě a podle Kristova vzoru. A nepochyboval, necouval před těžkostmi, nelitoval námah, nevyhýbal se ani nemocem – jen aby se stále mohl radovat z objetí paní Chudoby.

2063 Jako zvědavý zájemce s otevřenýma očima obcházel cesty a náměstí církve, zkoumal život jednotlivců a dotazoval se jich, jak milují evangelní chudobu.

Ale tato slova byla skrytá, neznámá, zněla téměř barbarsky těm, jichž se tázal. Trásl se hrůzou, když o chudobě slyšeli, a skoro zlořečili tomu, kdo se tázal. Říkali: »Chudobu, kterou hledáš, nech si pro sebe a své syny po tobě. Nám nestůj v cestě za radostí ze zábav a bohatství.«

2064 Když tuto odpověď od lidí slyšel, řekl si František: »Půjdu k vůdcům lidu, papežům a budu jim o chudobě mluvit. Ti přece znají cestu Páně a soudy Boží. Prosti lidé, neurození a pošetilí, cestu svého Pána Ježíše neznají.«

Papežové mu však odpověděli ještě tvrději: »Jaké nové učení to hlásáš? Kdo může žít bez majetku, bez hmotných statků? Jsi snad lepší než naši otcové, kteří nám odkázali majetek a krásné kostely, plné pokladů? Co znamená to slovo umírněnost, spojované s chudobou? Nechápeme, o čem mluvíš.«

2065 František, udivený, ale duchem chudoby opojený, vrhl se na modlitby a vzýval Ježíše, učitele chudoby: »Pane Ježíši, ukaž mi cesty své nejmilejší chudoby, Vím, že ve Starém zákoně, který je předobrazem Nového, jsi jim slíbil: Každé místo, na které šlápne vaše noha, bude vaše (Dt 11 24). Šlapat znamená pohrdat: chudoba pohrdá vším, a proto je královnou všeho. Ale, můj Pane, měj slitování se mnou i s paní Chudobou! Chřadnu láskou k ní a bez ní nemohu odpočívat. Můj Pane, ty víš, že jsem se do ní zamiloval. Ona však sedí ve smutku, zavržena ode všech. Vdovou se stala paní národů (Pláč 1,1-2), nízkou a pohrdanou se stala královna ctností. Sedí mezi odpadky a nařiká si, protože ji všichni její přátelé zavrhli a jsou jí nepřáteli a projevují se jako cizoložníci, a ne manželé. Viz, Pane Ježíši: tato chudoba je královnou ctností, protože tys odešel od andělů, sestoupils na zem, aby ses s ní mohl oženit a milovat ji věčnou láskou a zplodit s ní všechny syny dokonalosti.

2066 Ona se k tobě přivinula s takovou věrností, že od té doby, cos byl v lůně Matky, začala její sláva, poněvadž, jak se soudí, měl jsi nejmenší tělo mezi všemi živými. Když ses narodil, přijala tě paní Chudoba do svatých jeslíček ve stáji, a když jsi žil na světě, nechala tě zbaveného všeho, že ti nakonec chybělo i místo, kde bys položil hlavu. Jako nejvěrnější choť, když jsi bojoval za naše vykoupení, věrně tě doprovázela a byla ti nablízku jako jediný zbrojnoš.

V utrpení, když tě i učedníci opustili, ona zůstala a sjednotila tě s celým doprovodem svých knížat – s věřícími. A víc: tvoje vlastní Matka, která tě milovala věrně a s láskou plnou bolesti, která s tebou byla ve všech bolestech, nemohla se tě pro výši kříže dotýkat. Ale paní Chudoba u tebe stála jako milé páže a víc než kdy jindy tě objímala, vnitřně spojená s tvou bolestí. Proto ti neuhladila kříž, nezhotovila dostatek hřebů, ani je nezašpičatila a neopracovala – připravila ti pouze tři drsné, hrubé a ohnuté hřeby, aby tím pomohla tvým mukám.

Zatímco jsi umíral palčivou žizní, paní Chudoba, věrná milenka, zasáhla, abys nedostal ani kapku vody – přes bezbožné vojáky ti připravila nápoj tak hořký, žeš mohl jen okusit, aniž bys pil. A v pevném objetí této nevěsty jsi vypustil duši.

A ta věrná nevěsta byla i při pohřebních obřadech a nedovolila, abys měl v hrobě plátna či masti, leč darované druhými. A byla i při tvém zmrtvýchvstání, protože když jsi slavně vstal v jejím objetí, zanechal jsi v hrobě všechno vypůjčené. A vzal jsi chudobu i do nebe, když jsi světským lidem zanechal všechny věci světa. V tom okamžiku, Pane, nechal jsi v ruce chudoby pečeť nebeského království, aby jí byli poznamenaní vyvolení, kteří chtějí jít cestou dokonalosti.

2067 Kdo by tedy tuto paní Chudobu nemiloval nade všechno na zemi? Prosím tě, poznamenej mne tímto privilegiem. Toužím po velikosti tohoto pokladu. Prosím, aby byl – pro tvé jméno, nejchudší Ježíši – jediným vlastnictvím mým a mých synů na věky. Abych nevlastnil nic pod nebem, aby mé tělo, pokud žije, mohlo být udržováno věcmi druhých a užívalo jich co nejchuději.«

A nejmilosrdnější Pán vyslyšel jeho prosbu; chudobu mu dal za předmět lásky, jeho rozum zjevil její velikost a dovolil mu, aby ji věrně zachovával. Zvláštním privilegiem, které neměli svatí, žijící před ním, dovolil mu, aby ji přelil na své následovníky, protože paní Chudoba je rozpoznávacím znamením jeho řádu: na věky nevlastnit nic pod nebem a žít v chudém užívání věcí druhých.

2068 František nechtěl oddělit svou paní Chudobu od pronásledování světem, protože s obojím se zasnoubil Kristus. Proto obojí – chudobu i pronásledování – miloval jedinou a stejnou láskou. Aby tedy mohl vlastnit nebeské království, které je dáno této chudobě a pronásledování, zříkal se všeho, co mohlo pronásledování umenšovat.

Privilegia maří chudobu, odstraňují pronásledování a rozvádějí toto svaté manželství. Proto odmítal jakékoli privilegium, kromě jediného:

aby ničím neposkrvnil svou chudobu. Nyní nařiká, že ho lstivě tohoto pokladu zbavili způsobem života, jakým žijí jeho potomci.

Tento řád opravdu sestoupil z Jeruzaléma do Jericha a octl se mezi lotry (srov. Lk 10,3), kteří jej nechali nejen polomrtvým, nýbrž zcela mrtvým, a už páchnoucího zavřeli ho do hrobu a ve svém šílenství se chlubí tím, že toho dosáhli.

2069 Světec tuto zkázu, kterou se po celý život snažil odvrátit, předvídal. Proto se v Legendě praví, že ho víc než vše jiné uráželo, když u svých bratří viděl něco, co nebylo v dokonalém souladu s chudobou. Proto bratry učil, aby si po způsobu chudých stavěli chudičké příbytky, v nichž by bydlili, jako by nebyly jejich majetkem, nýbrž majetkem druhých. Aby na zemi žili jako cizinci a poutníci. To znamená, kdyby je někdo chtěl vyhnat, aby se mu nestavěli na odpor a neuplatňovali žádná »práva«. Tedy žádné motivy vlastnictví, žádné lsti, žádné oddalování, zanechávání věcí, které vlastně patří jiným. Ať to považují – s plnou důvěrou v Boha – za znamení povolání Duchem svatým na jiná místa i skrze nenávisť pronásledovatelů.

Proto jsou chudoba a pronásledování ve světě sestry a jsou jim odevdány klíče nebeského království. A není to jen příslib jako majetek: pronásledování může vzít celý svět a evangelní chudoba nic z toho, co patří světu, nemůže hájit. A protože moudrý Stvořitel rozhodl, že žádný tvor nemůže být bez svého místa ve světě, chudobě a pronásledování určil nebeské bydliště, protože na světě vlastně nemají žádného místa.

Člověk jen přirozeným rozumem tyto věci nechápe (srov. 1 Kor 2,14). Ani naslouchat nemůže těmto věcem ten, kdo falešným životem poskrvňuje paní Chudobu, kdo ji jen z donucení snáší. Ti však, kdo mají ducha toho, který chudobu zachovával i učil, Krista, chudobě rozumějí a radostně ji zachovávají. O Otci se v Legendě vypráví, že rozkazoval zbourat už vystavené domy, že bratřím přikazoval, aby z nich vyšli, jakmile zpozoroval něco, co by bylo proti evangelní chudobě nebo podle touhy přivlastňovat si.

2070 Prohlašoval, že základem řádu je tato chudoba. Že z ní vyrůstá struktura řehole, která zůstane pevná, bude-li chudoba pevná, a zničí se, bude-li chudoba podkopávána.

Jaké bolestné důsledky z toho vyplývají! Jsou-li slova nejsvětějšího Otce pravdivá – a o tom nelze pochybovat – jsou synové vůči řeholi často heretiky a ničí ji, místo aby ji zpevňovali. Opravdu! Chudoba je jakoby exkomunikována ze všech míst. A toto je věc očím světa zjevná:

v každém místě stavějí okázalé, světskou marností pozoruhodné domy právě tito chudí.

- 2071 Toto jsou myšlenky, které jistý svatý učitel, profesor svaté chudoby a její neúnavný horlитель, vložil do jistého traktátu o obchodu s chudobou. I on tam nařiká nad zlem, které viděl – a přece, kdyby se to přirovnalo k dnešní situaci, nebylo to téměř nic.

Opravdu: jako mlýnský kámen, vržený do moře, rychle klesá ke dnu, tak stáhla od dob toho učitele tíha lásky k pozemským věcem ke dnu z řádu mnohé bratry. Vzdalování se od chudoby nepovažují za zlo – naopak: horlivost o svatou chudobu pokládají za odpadlictví a bezbožnost. Kdo mluví proti zjevnému porušování chudoby, zvláště když soudí ty, kdo ji jasně porušují, je považován za veřejného nepřítele. A to mluvíme o chudobě, která tu má být z dokonalosti profese.

- 2072 Ten svatý muž, když mluví o paní Chudobě, takto nařiká nad zkázou: »Uprostřed nás povstali někteří, kteří nejsou naši, synové Belialovi, kteří mluvili naprázdno a jednali bezbožně, tvrdili o sobě, že jsou chudí, a zatím nebyli, zahrnovali spíláním mne, kterou slavní mužové milovali celým srdcem, a špinili mne. Dali se na cestu Baláma, syna Bosorova, který se třásl po odměně za své nesprávné jednání. Jsou to lidé zkažení a zbavení pravdy, kteří se domnívají, že zbožnost je pramenem zisku; lidé, kteří sice oblékli řeholní roucho, ale neoblékli nového člověka – spíš do řeholního roucha skryli starého. Očerňovali své Otce a tajně ostře kárali život i mravy těch, kdo tuto svatou formu řeholního života ustanovili. Obviňovali je z nemírnosti a říkali o nich, že byli bez milosrdenství. A mne, kterou si zvolili za nevěstu a ženu, nazývali zahálčivou, fádni, hanebnou, neupravenou, bezkrevnou a mrtvou.«

A ještě mnoho jiných věcí říkal ten svatý učitel, aby čtenáře pohnul k pláči nad zkázou chudoby, kterou viděl blížít se.

- 2073 Teď už si nepotřebujeme vypůjčovat slova od druhých: nejen milovníci chudoby nad tím, co je, pláčou. I lidé ve světě pohoršuje špatný příklad těchto bratří. Bohatí se jim posmívají, když vidí, že se chtějí nazývat chudými a zatím tonou v bohatství.

Ale vraťme se k chudobě světce. Jednou ji nazýval nevěstou, jindy sestrou, jednou matkou a paní, jindy královnou. A protože chudobu důvěrně miloval, Bůh, který se o chudé stará, v nouzi Františkovi i zákraky způsoboval, že mu nikdy nechyběl ani pokrm, ani nápoj, a to i tam, kde peníze, práce, příroda k potřebnému nepomáhaly.

2074 Co František o zachovávání chudoby myslel, jasně řekl. Když jednou, slabý a nemocný už tou nemocí, na niž umřel, ležel v paláci assisského biskupa, dal bratru Rizzeriovi z Marky, svatému člověku, tuto odpověď na otázku o chudobě. Jen opisují slova, která vlastnoručně svým stylem zapsal svatý Otec Lev, obvyklý průvodce svatého Otce... (Intentio Regulae)

2075 Z toho, co jsme uvedli, jasně plyne, že František byl dokonalý horlитель pro nejvyšší chudobu, která se má vpravdě nazývat evangelní.

Je však jasné, že už tehdy se začaly objevovat kořínky zla, které dnes obilně vyrostlo.

Jak velikou bolest by prožívalo jeho otcovské srdce, kdyby viděl zkázu a zlo naší doby! Ale viděl je v duchu a byl pln bolesti. A toto bylo příčinou toho, že podal demisi z vedení bratří, poněvadž cítil, že budoucí zkáza nemůže zabránit. Nakolik i toto bylo v souladu s úradky Boží prozřetelnosti, vypíšeme dále, dá-li nám Ježíš schopnost.

Žár Františkovy lásky

2076 Jak se František, přítel Ženicha Ježíše, snažil žářem lásky a touhou po spáse bratří připodobnit Pánu, je patrné z toho: od svého obrácení až do konce života rostl stále jako oheň v žáru lásky. Poháněn Duchem svatým, rozněcoval své srdce stále žhavěji. Sotva slyšel o Boží lásce, byl vzrušený a pohnutý. Zdálo se, jako by s nevěstou Velepísně volal: »Dejte mi, abych se osvěžila hroznovými koláči, abych se zotavila jablky, neboť jsem zemřela láskou.« A skrze všechno stvoření tuto lásku stále rozmýšlel.

2077 V krásných věcech spatřoval toho, který je nejkrásnější, ve slabých věcech si připomínal slabosti, které snášel Ježíš pro naši spásu. Ze všeho si utvářel schody k dosažení Miláčka. Neustále se spodoboval s Kristem ukřižovaným s tak jedinečnou láskou, že si zasloužil být mu i na těle podoben ranami stigmat. Horlivost o věčnou spásu stravovala jeho duši tolik, že se neměl za Kristova přítele, kdyby láskou nezapaloval duše jím vykoupené. Odtud jeho úsilí v modlitbě, jeho námahy v kázání, jeho veliká péče, aby vždy dával dobrý příklad.

Vrchol kontemplace

2078 František se však v krátkých časových intervalech vracíval na pusté místo, aby se oddával samotě a rozjímání, ačkoliv i když byl mezi lidmi, nakolik mohl, ve dne nebo v noci, od nich se odlučoval kvůli modlitbě. A tomuto způsobu prodlévání mezi lidmi a ustavičnému kázání učil i své bratry. Kvůli tomu, aby nebyl stále mezi lidmi, stále ve službě jim, chtěl, aby místa bratří nebyla blízko lidským příbytkům. Aby se s lidmi stále nemíchali a zachovali si klid a lásku k rozjímání a modlitbě. Tak chtěl být i blízký i vzdálený. Volil místa blízko lidu, ale zároveň na místech vhodných pro samotu. V tom následoval zbožného Mistra, který, aby dal dobrý příklad kazatelům evangelního života, učil jak službě druhým, tak chránil právo na samotu.

2079 Čteme, že se Ježíš od davů odlučoval ze tří důvodů:

- někdy pro klidný odpočinek, jako u Mk 6,31, kdy vyzval učedníky: pojďme někam stranou na osamělé místo a trochu si odpočiňte;

- jindy, aby se oddal modlitbě: vyšel na horu a celou noc strávil v modlitbě (srov. Lk 6,12) – proto Ambrož píše: svými příklady tě vede ke ctnosti;

- opět jindy, aby se vyhnul chvále lidí, jak čteme v 6. kapitole Jana, že odešel sám na horu, když se ho chtěli zmocnit a prohlásit ho králem.

Také když chtěl učit nejdokonalejším věcem, jak čteme u Mt 5,1: »Když viděl zástupy, vystoupil na horu.« Ne tedy ve městě nebo na náměstí, nýbrž na hoře usedl, aby poučoval. Těmito příklady nás učí, abychom nedělali nic pro to, abychom se ukazovali lidem a abychom se vzdalovali hluku, především když máme mluvit o neřestech.

Úpadek řádu

2080 Ty víš, čtenáři, že když David prorokoval, řekl, že se synové ciziny vzdálili od svých cest (srov. Žl 18/17) a že kulhavi jdou špatně svou cestou. Nejsou tedy synové ciziny ti, kdo cestou řehole nejdou ani dobře, ani špatně. Jsou to spíše synové vzpurní a synové zkázy (srov. Ez 2,6), vlastně lvi na svobodě, šelmy, které zpusťily všechno, a to nad pomyslením, takže z Františkova života a slíbené řehole nezůstalo nic, co by neroztrhali, nepošlapali a nepozřeli.

Píši to s tak bolestným úžasem, že se mi zdá, jako by mi mělo puknout srdce, a stěží zadržuji ruku, aby všechno neroztrhala, a hlas aby nekřičel.

Dotýkám se těch nejhlubších skutečností a vidím, jak přesnou shodu mezi řeholí a životem, Otcem a syny, někteří zvrátili na takovou, jaká je mezi bílým a černým, beránkem a vlkem, spravedlivým a bezbožným, mezi těmi, kdo duše obracejí, a těmi, kdo je krutě převracejí. Jak nejen nechtějí plnit, co slíbili, nýbrž, jak už vícekrát s lítostí bylo řečeno, krutě pronásledují ty, kdo to zachovávat chtějí. Což nevidíš, jestli máš oči k vidění, že jim nestačí po tržišti se potloukat, nýbrž že si i svá místa (locula) chtějí uprostřed náměstí stavět? Nejsou-li pak všichni na tržištích, neznámá to, že by po tom netoužili, ale že nemohou získat dovolení bydlet tam. A že všude, kde jsou, dělají z místa bydlení náměstí. Náměstím či tržištěm nazývám davy lidí – poněvadž šoupají nohama a gestikulují rukama, aby na sebe strhli zástupy lidu. A nebojí se, že tím působí řádu škodu. Jasně to pochází z marnivosti – pod jejím vlivem totiž nehledají nic jiného než svět, pověst, slávu.

2081 A říkají-li, že to dělají pro užitek duší, lze jim namítnout, že je to pošetilý užitek druhých, když zrazují vlastní spásu a sliby. Neměl snad František větší horlivost o duše, abych tak řekl, v nehtech rukou a nohou, než mají oni, nebo se tváří, že mají?

Není to plýtvání úřadem, který přijali? Chceš vidět jejich faleš? Není to horlivost o duše, která je inspiruje, ale hledání pozemských věcí, peněz a přízně světa. Neusilují o to sloužit chudým, kteří je nemohou obdarovávat – ani nevyhledávají pohřby takových. Ani to nesnášejí, aby se v blízkosti jejich domu postavil jiný řeholní dům, který by spolu s nimi usiloval o spásu duší.

Nejedná se tedy o horlivost o duše, nýbrž o vyhledávání lidské cti a příjmů.

I když takoví bratři říkají mnoho lišících slov i lží – aby skryli své chyby... nemohou skrýt pravdu člověku, který zná jejich život, řeholí a svatou Závěť i ostatní slova, která ze zjevení Božího řekl blažený František. Jak zrazují život, který slíbili, a působí hanbu svému Otci.

2082 Avšak ani zde, ani jinde netvrdím, že je pro záchranu řádu třeba zachovávat nejsvětější Závěť a ostatní cvičení dokonalosti, o nichž blažený František tvrdil, že patří k evangelní dokonalosti. Jasně a pevně však říkám: odmítat nejsvětější Závěť a nechtít zachovávat její napomenutí znamená nechtít zachovávat evangelní stav a velký úpadek. Proto od té chvíle začal jejich odklon od dokonalosti, který končí ve zkáze.

I když zachovávání řehole podle různých prohlášení a usnadnění, která se snažili získat od římských papežů, stačí z hlediska cesty ke spáse,

přece se takto nezachovává nejvyšší dokonalost, o níž blažený František tvrdí, že ji dostal od Krista, kterou on věrně zachovával a chtěl, aby ji i bratři zachovávali. Evangelní dokonalostí může být nazýván jiný způsob – jak potvrdili papežové ve svých spisech.

- 2083 Ztrácíme mnoha slovy čas od té chvíle, kdy se podle Božího úradku stalo, že čím víc žádali v prohlášeníh pomoc ve věci dokonalosti, tím víc šli ke zkáze. Proto od doby, kdy Mikuláš III. učinil poslední prohlášení – v němž vyložil řeholi tím, že ji přizpůsobil v zachovávání tomu životu podle ní, jak mu byl znám v jeho době – jako by k břichu řádu přivěsili mlýnský kámen a se všemi uvolněními se nořil do hlubin moře.

Jsem už mnoho let v řádu a vidím to. I když mnohé výstřelky omezil a leccos myslil, že léčí, uvolnění je takové, že se lék stal smrtelným. Něco pod cenzurou zakázal, aby svět nereptal na výstřelky, do nichž se po uvolnění kázně upadlo. Když však svět srovná skutky se spisy, vidí, že se podle různých výkladů, prohlášení a ulehčení přestupují.

- 2084 Je podivné, že se žádá výklad tak jasných textů – vždyť pochopení řehole nedělá těžkostí. Jestli tu je nějaká těžkost, pak tato: jak způsobit, aby se jejich život shodoval s řeholí. Vždy přece chtěli bratři jít do hloubky; vždy hledali shodu života s četbou o nejvyšší dokonalosti. Ale tuto shodu nechtěli dosíci pomocí papežské autority. Vždyť se nejedná o zázrak, podléhající Boží moci. Jde jen o to, bránit špatnému a nemluvit falešně. Každý, kdo má zdravý rozum a zná gramatiku, když zkusi tento život a čte řeholí, jasně poznává, co má a co nemá být. I kde si mohou život a řehole protirečit. Kdo řeholí přestupují, mluví o tom, že mezi životem a řeholí jsou problémy, které by měly být odstraněny výkladem evangelní dokonalosti římskou církví. Je to však klamné tvrzení: evangelní dokonalost byla dána Františkem a porušují a zatemňují ji špatní žáci. Nemusí tedy být znovu dávana a prohlašována: musí být vzkříšena Boží mocí a nekonečnou dobrotou. Je vskutku pravda, že se nyní smíchali s pohany a naučili se jejich jednání. I jejich bůžkům se dali do služeb, a tito bůžci se pro ně stali osidlem. A co je ještě bolestnější: své dcery a syny zabíjeli v oběť zlým duchům (Žl 116/105,35-37). Jejich »svaté úřady« se totiž skoro všeobecně obrátily ve svatokupecké a pochlebnické vyhledávání příležitostí, a tak byly obětovány falešným bůžkům, to je tržištím, kde dnes řeholníci většinou budují svá obydlí, svá místa.

- 2085 Ne tak František! Jeho formoval dokonalý Ježíš k obrazu svého života, k dokonalému zachovávání evangelia, ke slávě své a spáse lidu s ohledy na lidskou slabost i míru milosti. Ježíš o něm opravdu může říci: Bůh mi

vzbudil jiného syna místo Ábela (srov. Gn 4,25), poněvadž na místo umučeného sboru apoštolů, založeného zpočátku na synagoze, vzbudil Ježíš Františka a jeho způsob řeholního života v římském světě.

Tak tedy je jasné, jak byl František na vrcholu svého apoštolského života podoben požehnanému Ježíšovi.

František, muž modlitby

2086 Z toho, co bylo řečeno o jeho životě, bezprostředně plyne, proč v něm září život kontemplace a jak žil velkou láskou k modlitbě. Proto František, když cítil, že je v těle jako vyhnanec v cizině daleko od Pána (srov. 2 Kor 5,6), když znečitlivěl k pozemským tužbám, snažil se pro lásku k Ježíši Kristu mít v modlitbě Boha vždy přítomného.

Modlitba mu byla velikou radostí; cítil se spoluobčanem andělů, ponořen do věčnosti. Rozjímal její tajemství, s velkou touhou vyhledával svého Miláčka, od něhož ho oddělovala jen tenká stěna těla. V činnosti byl stále pod Ježíšovou ochranou. V ničem se nespolehal na své schopnosti. Stále vzýval Ježíše; aby ho vedl a všemi způsoby, které měl k dispozici, vybízel bratry k modlitbě. Sám byl stále v modlitbě ponořen – ať šel nebo stál, ať pracoval či odpočíval. Všem se zdálo, že se vně i uvnitř zaměstnává modlitbou. Jako by modlitbě nevěnoval jen srdce a tělo, nýbrž i činnost a čas.

2087 Mnohdy byl tak zaujat kontemplací, že byl jakoby vytržen ze sebe a smyslů, takže nepozoroval, co se kolem něho děje. Protože se duch člověka v samotě lépe soustřeďuje na nejhlubší věci a objímání Ženicha, utíká před zraky davů, vyhledává osamělá místa, dlí v opuštěných kostelích a modlí se v noci.

I když měl hrozné boje s démony, kteří na něho tvrdě dotírali a snažili se zabránit mu v modlitbě, obdivuhodně nad nimi vítězil a zůstával v klidu. A tehdy naplňoval les vzdechy. Několikrát ho bratři slyšeli, jak úpěnlivě prosil Boha za hříšníky a jak hlasitě plakal, jako by před sebou viděl utrpení Páně. Jednou v noci ho bratři viděli, jak se modlí s rukama rozpjatýma do tvaru kříže, celý se vznášel nad zemí a světlý oblak ozařoval jeho tělo a všecko kolem. Jako by se světlo linulo z jeho zářivé duše. Tam se mu otevřela tajemství Boží moudrosti. Tam se naučil věcem, které napsal do řehole a nejsvětější Závěti, i tomu, co nařizoval bratřím, aby zachovávali.

Je naprosto jisté: neúnavná modlitba, spojená se stálým cvičením ctností, přivedla tohoto Božího muže k takovému klidu mysli, že s podivuhodnou ostroží chápal nejhlubší pravdy Písma, ač byl neučený v Písmu, jakoby prozářen jasným věčného světla.

Tam od Pána dostal jasného prorockého ducha, jímž předpověděl mnohé budoucí věci, které se pak do poslední tečky splnily. Toto prokazuje Legenda mnoha doklady.

2088 Tam dostal jedinečným a jasným způsobem zjevení o růstu svého řádu i o cestě, po níž Kristus chtěl, aby jeho bratři kráčeli. A tu cestu svatý Otec slovem i příkladem bratřím neustále vysvětloval. I nebezpečnou cestu, již někteří bratři šli, viděl. A pokud žil, hleděl všemi způsoby této cesty bratry uchránit. Dokonce už už vystupoval k oslavenému Ježíšovi, na smrtelném lůžku, jim tuto cestu zakázal. Ale bylo to zbytečné, protože ti bratři byli zvrácení a převládla v nich domýšlivá a pošetilá moudrost těla a umíněná zlomyslnost. Legitimní synové však, i když je jich dnes málo, jdou ve světle jeho slov a nejsvětější Závěti ve stopách Ježíše Krista, i když je synové podle těla sužují mnoha pronásledováními.

2089 Opravdu: tento nejsvětější Otec, podobně jako Abrahám, měl dva syny – jednoho z otrokyně a druhého ze svobodné. Ti, co se narodili z otrokyně, přirozeným způsobem, šli ve většině případů zjevně podle moudrosti těla. Ti však, kdo se narodili ze svobodné manželky, jsou syny na základě příslibení a nepochybuji, že Kristus svému služebníku Františkovi nelhal v tom, co napsal v řeholi a nejsvětější Závěti. A proto se zdokonalují podle řehole jejím doslovným zachováváním a nepochybuji o tom, že obsahuje něco nemožného nebo co se nedá uskutečňovat.

Jako však tehdy ten, narozený přirozeným způsobem, pronásledoval toho, který se narodil neobyčejným způsobem, tak tomu je i dnes. Není dnes méně pravdivé než tehdy, že Ismael je lučištník a střílel své šípy proti synům legitimním, kteří zachovávají řeholi poctivým následováním. On je pronásleduje výtkami zmatenými příkazy a tvrdými usneseními. Co však říká Písmo? Vyžen otrokyni i jejího syna: nebude přece dědit syn otrokyně se synem svobodné. Vždyť Abrahámovi bylo řečeno: Jen ti, kdo vzejdou z Izáka, budou se nazývat tvým potomstvem (Gn 21,12).

Vzdechy srdce a modlitbami prosíme, aby byl vyhnán tento vzhledem k zachovávání řehole ilegitimní syn otrokyně; ne z otcovského dědictví, kdyby chtěl jít po cestě řehole, ale ze svých zvrácených činů, z uchvácení falešného jména a z pronásledování zákonných dědiců.

2090 Svatý Otec ve světle vidění předvídal všechny tyto věci a jasně a přesně je předpověděl. Tak to nacházíme vysloveno ve slovech i spisech svatého člověka i jeho druhá, bratra Lva. Tak jsem to slyšel od ctnostného a svatého muže, pravého legitimního syna všude uctivaného Otce a známého bratra Konráda z Offidy. Tento bratr, jehož bohatství po dobu padesáti let bylo v jedné tunice, provazu a kalhotách, šel bez nářků cestou řehole a nejsvětější Závěti uprostřed zvráceného a zkaženého lidu. Ačkoli musel podstoupit mnoho pronásledování a vyšetřování od synů podle těla, jako by byl bludař, poněvadž přísně zachovával řeholi. Mnozí však, kteří naříkají nad špatností lidí, uctívají ho jako Otce...

Často jsem tomuto svatému muži, bratru Konrádovi, naslouchal. Upozornil mne, že tyto věci a mnoho jiných a důležitějších sám slyšel od řečeného svatého bratra Lva a svatých bratrů Massea a Cesola a dalších druhů svatého muže Božího. I on se slzami a soucítinou touhou očekává, že je uvidí splněny.

Svatý bratr Jiljí

2091 Od mnoha bratrů, kteří žili ve velké důvěrnosti s nejsvětějším bratrem a Otcem Jiljím, jsem slyšel o smýšlení prvních bratrů a Otců. Oni od samotného svatého Otce slyšeli předpovědi o neuvěřitelných věcech, které se přece uskutečnily. S mnoha slzami mi svatý, Bohu milý muž Masseo, kavalír z Perugie, který odešel před nedávnem do nebe, říkal, jak svatý muž Jiljí mocným hlasem mluvil o zničení řehole, jak na vlastní oči viděl. Bylo to tak hrozné, že ho mnozí podezřívali, že se zbláznil. A tuto bolest by svatí bratři nemohli snést, kdyby je několikrát sám Ježíš Kristus neubezpečil, že nejsvětější řehole bude vzkříšena a že se polepší i církev.

Kdo by vypsal svatost tohoto svatého muže a bratra Jiljího? Byl čtvrtým z Menších bratrů, třetím legitimním synem Otce.

Nejprve konal s velkým elánem mnoho dobrých skutků a byl neúnavně činný, neustále zaměstnán prací rukou, péčí o malomocné a mnoha jinými pokornými službami. A v těchto skutečích vytrval, až byl pozvednut ke kontemplaci skrze Ježíšovu lásku tak mocně, že se zdál spíš obyvatelem nebe než země, i když ještě žil v těle. Od mnoha bratrů, kteří toho byli svědky, jsem slyšel, že sotva padlo slovo o slávě ráje, dostával se do extáze sladkostí nebeské slávy.

2092 A tento bratr když viděl někoho, jak vyučuje, nebo někoho, jak touží po studiu, žertovně udělal pěsti jakoby rourku, poněvadž říkával: studium a věda vytvářejí prázdnou rouru pompy a světské slávy.

Když viděl, jak mnozí synové, plní ctižádosti, těží ze zázraků svatého Otce lichou slávu, řekl, že od Pána žádal jednu milost: aby kvůli jeho podivuhodným divům nestavěl nikdo stavbu marnivosti. Důvodem ke slávě nebyl podle něho marnivý a prázdný život těch, kdo se honili, že měli nejsvětější Otce, jejichž příklad však nechtějí následovat. Pro velikou svatost tohoto bratra Jiljího, která byla známa celému světu, mysleli si mnozí bratři, že uvidí podobné zázraky, o nichž slyšeli, že je vykonal blažený Otec František. A protože mu vlivem Ducha svatého tato očekávání bratří nezůstala skryta, prosil o milost, jak jsem řekl výše. A dodal, že svými dobrými skutky, po nichž následovaly zázraky, neprovinili se proti řeholi, protože mimořádnosti přicházely od Pána.

Přál si, kdyby bylo možno, aby se slavnými stavbami neubližila zkáza svatým. Pro velikou úctu, kterou měl k svatému Otcovi, blaženému Františkovi, tvrdil, že nad jeho hrobem by se měl postavit velký kostel, který by smyslovým lidem měl přibližovat jeho svatost. Všechny ostatní budovy však měl ve velké hrůze.

V krátkosti však nelze popsat jeho ctnosti, kontemplaci a skoro ustavičnou extázi, v nichž setrval a cvičil se až do konce pozemského života tento svatý, blažený bratr Jiljí. Jeho svatý život by si žádal celou knihu.

František se Kristu podobá zázraky

2093 Za třetí byl evangelní muž František podoben požehnanému Ježíši zázraky. Dobře se na něho hodí výrok Sirachovce: »Uctívali ho jako světce« (45,2), měl slávu svatých už v tomto životě a zář zázraků, v nichž byl František zvláštním způsobem podoben Ježíši.

Zastavme se jen u toho, co bylo napsáno: František, jako Ježíš, proměnil vodu ve víno, rozmnožil chleby a z lodi, která se zázračně zastavila uprostřed bouře na moři a pak s ním odplula ke břehu, učil zástupy.

Zdálo se, že ho poslouchalo všechno stvoření, jako by v něm znovu začal stav nevinnosti. Avšak abych pomlčel o jiných věcech...

František se Kristu podobá privilegiem hodnověrnosti

- 2094 Za čtvrté byl František Kristu podoben privilegiem hodnověrnosti. Proto o něm zvláštním způsobem platí to, co bylo řečeno u Daniela: Čtvrtý je vzhledem podoben synu bohů.

Vpravdě byl čtvrtým mezi hlavními jáhny: Štěpán, Vavřinec, Vincenc a František. Byl také čtvrtým mezi zakladateli řádů: Benedikt, Augustin, Dominik a František. To mezi latinskými, poněvadž mezi řeckými byl prvním zakladatelem vynikající muž Basil a jeho řehole, zdá se, se víc než která jiná blíží dokonalosti evangelia.

František byl nositelem pečeti autority, praporce aktivity a pečeti lásky...

Modlitba »Absorbeat« Františka z Assisi

- 2095 Myslí i tělem pronikl František do jizev Miláčka, který se mu zjevil, a milující byl přeměněn v milovaného. Jako má oheň moc odlučovat a tím, že spotřebovává pozemské hmoty, vždy míří k věcem vyšším, poněvadž se svou podstatou zvedá vzhůru, tak oheň Boží lásky strávil srdce Františka, zapálil jeho tělo a strhl je do svých výšek.

Tak se v něm naplnilo to, oč žádal, aby se na něm naplnilo: »Ať uchvátí spalující a sladká síla tvé lásky, prosím tě, Pane, mou mysl a odtrhne ji ode všech věcí pod nebem, abych zemřel z lásky k tvé lásce, protože ty jsi zemřel z lásky k mé lásce.«

Zjevení okřídleného a ukřižovaného Serafa

- 2096 Poněvadž se říká, že se na něho úžasně díval Kristus v podobě Serafa, připojovalo se, že ten, který se mu zjevil, oznámil mu věci, které nemohl říci nikomu, dokud putoval na zemi. Ty věci byly jistě částí těch velkých Božích tajemství, která lidské uši plně nemohou pochopit.

Vzhledem k třetímu daru je psáno: A jméno města... (srov. Ez 48,35; Zj 3,12). Poněvadž mu tehdy bylo slíbeno, že jeho řád bude trvat až do konce světa, byla mu zjevena i smrt a zmrtvýchvstání jeho řehole. A slyšel jsem podivuhodnou věc, kterou zbožně vyprávím zbožným.

- 2097 Od svatého muže, bratra Konráda a mnoha hodnověrných jsem slyšel, že po svém oslavení v nebi zjevil blažený František svatému bratru Lvovi – a říká se, že to bylo zjeveno i mnoha jiným – že Kristus Františ-

kovi předpověděl soužení jeho řádu a církve i odsouzení a zkázu jeho řehole. Z toho vzešel velký zmatek v myslích duchovních lidí a jeho synů, takže pro jejich posílení a osvícení vzkřísil ho nejmilostivější Ježíš v oslaveném těle a způsobil, že se ukázal zmíněným synům. Co z této předpovědi bude, zbožně lze očekávat – ale třeba nedělat nerozvážnosti.

Rozum tu může silně pomáhat zbožnosti. Jako byl František jedinečným způsobem podoben Ježíši Kristu podobností utrpení, tak mu mohl být víc než všichni ostatní v předjímání zmrtvýchvstání podoben, aby se posílila víra a pravda evangelního života. Tento evangelní život chtěl Kristus ve Františkovi obnovit, ale od tělesné církve trpí stejně – jak uvidíme níže – jako trpěl Kristus ze strany synagogy.

2.

JEŽÍŠ STANOVÍ NORMU JEHO ŽIVOTA

2098 Poslouchej, čtenáři, a ve skrytu srdce rozjíměj o nebeském svědectví, jak totiž tuto řeholi dostal František od Ježíše Krista. To, co nyní řeknu, pochází od svatého bratra Konráda. Ten pak to slyšel přímo od bratra Lva, který byl očitým svědkem a řeholi psal. A tytéž věci – jak se má obecně za to – byly obsaženy ve svitcích, které napsal a klášteru svaté Kláry odevzdal, aby je ochraňoval jako památku pro budoucí. V nich popsal mnoho věcí, které slyšel ze rtů Otce nebo viděl v jeho činech.

Jsou mezi nimi světcem vykonané neobyčejné, obdivuhodné věci, které se týkaly budoucí zkázy řehole i její obnovy. I neobyčejné věci kolem schválení a obnovení řehole od Boha i kolem Františkových názorů na její zachovávání. Úmysl tyto věci sepsat dostal bratr Lev od Krista. Tyto věci bratr Bonaventura úmyslně vypustil a ve své Legendě neuvedl. Zřejmě o nich nechtěl veřejně psát; protože mezi nimi byly i zprávy, které otevřeně ukazovaly, že se už tehdy objevily odchylky od řehole. A on nechtěl bratry před lidmi předčasně pomlouvat.

Bylo by však daleko lepší, kdyby ty věci napsal. Snad by pak nenásledovala tak velká zkáza a ani to by nenásledovalo, co bude řečeno dále. Slyšel jsem – a naplnila mne bolest – že tyto svitky byly rozkouskovány a snad se ztratily, především některé z nich.

Tento svatý bratr Lev vyprávěl a napsal, že zatímco se s blaženým Františkem na hoře postil před tím, než psal řeholi...

Následuje líčení příchodu bratra Eliáše a ministrů do Fonte Colombo.

2099 Tehdy nejmilostivější Ježíš, jat soucitem nad světcovým utrpením, dal pro budoucí generace plné potvrzení. Hlasem tak silným, že ho bylo zřetelně slyšet přes údolí i hory, zvolal: »Františku, já jsem Ježíš, který s tebou mluvím z nebe. Řeholi jsem udělal já – ty jsi tam nedodal nic ze svého. Tobě chci pomoci a slabost lidské přirozenosti znám. Řehole může být dobře zachováвана a chci, aby byla zachováвана do písmene a beze všech glos. Ti, kdo ji nechtějí zachovávat, ať jdou. Nechci, aby se v ní něco měnilo.«

Když světec slyšel mohutnost Kristova hlasu, v duchu zaplesal a bratřím, kteří stáli v údolí, řekl: »Slyšeli jste, bratři moji, požehnaného Ježíše? Chcete, abych vám to nechal opakovat ještě jednou? Jasně vidíte, že řehole je našeho Pána Ježíše Krista. Ne já, ale on tam vložil všechno to, co tam je psáno.«

Poděšení bratři se bili v prsa, skláněli hlavy a prosili o odpuštění. Pak, když dostali požehnání, vrátili se tam, kde bydlili. Tyto všechny věci dosvědčuje svatý bratr Lev, který tomu všemu byl přítomen a slyšel, co říkal Pán Ježíš.

2100 Kdo by nyní mohl zůstat nevěřícím? Nezatvrzujte proto od nynějška své srdce a zachovávejte řeholi. Vždyť Ježíš mluvil ke všem a vydal svědectví svaté apoštolské řeholi. A na znamení toho, že je ta řehole apoštolská, rozdělil ji na dvanáct kapitol jako na dvanáct základů, na *dvanáct bran*, kterými se vstupuje do evangelního života jako *do nového Jeruzaléma, který sestupuje z nebe...* (srov. Zj 21,10).

3.

JEŽÍŠ OPĚT POHRDÁN

2101 ...Tyto věci naznačuje v Legendě bratr Bonaventura pouze letmo, poněvadž čtenářům nechtěl sdělit začátky naší zkázy. Ale tímto způsobem – ač to milosrdný Bůh dovolil a veden svým rozumem – dal bratr Bonaventura slepotě mnohých velkou příležitost. Zůstala totiž téměř neznáma světcova horlivost proti počátkům smrti.

Zaznamenal totiž – z velmi dobrých pramenů – jediný čin světcův, v němž se zrcadlí jeho boj proti vyhledávání nadbytečného a přízné lidí.

2102 Bratr Eliáš – který se vždy jevil jako tělo postupující proti duchu světa, i když pod pláštěm diskrétnosti a dobra – oblékl si jednou hábit, který se délkou, šířkou, velikostí rukávů a kapuce i kvalitou látky velmi

lišil od chudoby hábitu, kterou světec předešal. Za přítomnosti mnoha bratří František Eliáše žádal, aby mu půjčil ten hábit, co nosil. Oblékl si ho, podpásal, upravil záhyby tuniky i kapuci honosnými pohyby, jak myslel, že by to mohli dělat jeho synové, pak vztyčil hlavu, vypjal prsa a začal se procházet s pyšnou nadřazeností a burácivým hlasem zdravil své bratry. Bratři před tím vzhledem a mohutným hlasem byli celí užaslí: »Dobří lidé, Pán vám dej svůj pokoj!« burácel František.

Pak rozhorlen, s patrným hněvem a urážlivě ten hábit svlékl, daleko odhodil a Eliášovi řekl tak, že to všichni slyšeli: »Tak budou chodit bastardi řádu.«

Pak si oblékl svůj krátký a úzký hábit, v němž chodil jako všichni první bratři a který připomínal, že jsou ukřižováni světu, změnil tvář do zbožné mírnosti, gesta ve znamení prosté lásky a hluboké pokory. Znovu procházel mezi bratry, usmíval se na ně s velikou láskou, zdravil je pozdravem pokoje Páně a milá laskavost jako by vyzařovala z celé jeho tváře. Eliášovi a ostatním bratrům pak řekl: »Takto se chovají moji legitimní synové.« Nakonec si sedl mezi ně a srdečnými slovy je začal povzbuzovat, aby zachovávali chudobu a skromnost, a tak je vedl k vítězství nad zlem, které se už začínalo objevovat a bujet.

DANTE ALIGHIERI

BOŽSKÁ KOMEDIE

(Z 11. zpěvu Ráje)

Vylíčení Františkova života, které Dante svěřuje »vřelé dvornosti bratra Tomáše« Akvinského, nemá dokumentární význam: ve své podstatě, a často i formou je závislé na Celanovi a na Bonaventurovi, které obohacuje větmí ze Stromu života Ubertina da Casale a z anonymního Sacrum commercium.

Naproti tomu je tu nová a zcela dantovská důvěra, s níž – zatímco jednomu z vyvolených moudrých duchů slunečního nebe svěřuje chvalozpěv na tohoto Františka, který se sám prohlašoval za »prostého a neučeného« – řeší ve vyšší jednotě právě se rodící polemiku z nedorozumění mezi Assisi a Paříží, mezi prostotou a kulturou, jménem oné moudrosti evangelia, která sbratřuje Františka s Augustinem, Jiljiho s Bonaventurou.

Právě tak dantovská, ne-li zcela nová, je schopnost spojit bez falešných tónů prozřetelnostní interpretaci osoby a poslání Františka, nového slunce, které osvětluje svět, s alegorií rytířské lásky, kde paní Chudoba se pro Františka stává oním povznášejícím symbolem, který Dante pro sebe vyjádřil mytickou paní Beatricí.

Dílo vznikalo postupně v letech Dantova vyhnanství, 1302-1321. Jeho podstatná část patrně v posledních pěti letech básnickova života. Svou fiktivní pouť věčnosti klade do roku 1300.

Dokonalý český překlad je z pera O. F. Bablera.

2103	Ó smrtelníků snah vrtohlavá, jak svět si svými sylogismy zadal, jež činí, že tvé křídlo dolů mává!	1
	Ten v právech, ten zas v aforismech bádal, ten kněžských prebend hleděl si, ten vlasti si násilím či sofismaty žádal,	4
	ten v obci pletichařil, ten šel krásti, ten oddával se tělesnému chtíči, ten v dřině žil, ten v zahálčivé slasti,	7
	co já, těch věcí zproštěn, s Beatrici nahore v nebesích jsem přijat v slávě takové byl, že nic ji nevyličí.	10
	Když každý navrátil se na týž právě bod kruhu, kde stál dřív, a jako svíce stojící ve svícnu se zpřímá stavěl,	13
2104	já zaslechl a spatřil jasně skvít se toho, jenž dřív mi mluvil, úsměvného, jak začal zas, co zářil víc a více:	16
	Jak paprskem já zaskvívám se jeho, tak v světle věčném, v jeho zahledění poznávám původ myšlení tvého.	19
	Máš pochybnost a chceš mít vysvětlení mých slov tak obširné a jasné zřejmě, aby v něm svitlo tvému pochopení:	22
	Když jsem ti řek' <i>Kde tuční ten</i> , a stejně proč jsem <i>Už nevstal nikdo</i> mohl říci: těm slovům jasné rozlišení dejme!	25
2105	Prozřetelnost, celý svět spravující tím úradkem, kde zrak náš už tím mžikem je přemožen, když ke dnu troufá jít si, aby se brala za svým milovníkem,	28
	nevěsta toho, který požehnanou krv' s ní zasnoubil se s hlasným křikem, věrnější jemu, nedotčena hanou,	31
	knížata dvě jí opatřila v čase, jež v tom i onom vůdci se jí stanou.	34

	Jeden plál serafinsky, druhý zase tou moudrostí svou na zemi se skvěje, jak jeden z cherubínů ve svém jase.	37
	O jednom povím, neboť vystihne je oba, kdo jenom jednoho z nich chválí, jak jednu ze dvou tváří obličeje.	40
2106	Od Tupina až k říčce, jež se valí z hor, kde měl svatý Ubald poustku v stráni, svah úrodný tam spadá z výše skály; v Slunečné Bráně žár i chladné vání	43 46
	Perugia odtud zná, a na hřbet vzadu Nocera s Qualdem naříká si za ní. Kde přechází stráž k mírnějšímu spádu, veliké slunce světu vzešlo při ní, jak slunce z Gangu nastupuje vládu.	49
	Proto, kdo o tom místě zmínku činí, Ascesi neříkej, neb řek by málo, však Východ, ačli vlastně mluvit míní.	52
2107	A nízko ještě nad obzorem stálo, když zemi z toho blaženého zdroje útěchy značné už se dostávalo.	55
	Pak přišel jinoch s otcem do rozbroje pro Paní takovou, že nikdo jí svých dveří neotvívá, jak smrti se jí boje.	58
	A před duchovním soudem pak se měří a coram patre spojí se s tou Paní a rád ji má, den ze dne víc jí věří.	61
	Prvního chotě zbavena zlou zbrání tisíc sto let a víc tak v beznaději, až přišel on a kopí lámal za ni;	64
	nadarmo slyšet, s Amyklatem že jí bezpečnou našel člověk, jehož síla svět ve strach uváděla nejmocněji,	67
	nadarmo statečná a pevná byla, že i když Maria pod křížem stála, ona až na kříž s Kristem vystoupila.	70

	Abych však mluvil jasněji, toť chvála Františka s Chudobou, to jsou ti stálí milenci, jichž se řeč má dotýkala.	73
2108	Svornost a úsměv, ježž nic nezakalí, ta láska na podiv a sladké zření posvátné myšlenky jen vzbuzovaly, že Bernard ctihodný se zul a bez prodlení pospíchal za tím pokojem, jak kdyby se obával, zda snad už pozdě není.	76 79
2109	Ó statky neznámé! Ó plodné sliby! Pak s Jiljím Silvestr se zouvá zase, jak ženich dřív – tak nevěsta se líbí. Tak Otec ten a mistr ubírá se s tou Paní svou a s čeledí, již vzkřísil pokorný provaz, ježž měl každý v pase, aniž mu úlek srdce víčka tížil, že je jen synem Petra Bernardona a že se naoko tak divně snížil, však po královsku předsevzetí ona pak vyjevil sám pevně Inocenci a prvou pečeti měl stvrzeno, co koná. Když rozmohli se pak ti vydědenci, táhnouce za tím, jehož svatá cena slavená má být rajske slávy věnci, skrz Honoria byla ověncena korunou druhou, již mu dal Duch svatý, archimandrity vůle posvěcená.	82 85 88 91 94 97
2110	Pak po mučednictví jej žízeň schvátí a před sultánem káže bez obavy Krista i odkaz jeho svatosvatý; k pokřtění ale shledav tyto davy nezralé ještě, nedlel v díle marném, vrátiv se k užitku italské trávy, a v skalách mezi Tiberem a Arnem poslední pečeť přijal: Krista znaky,	100 103 106

jež nosil pak dvě léta v žití žárném.

- 2111 Když ten, jenž úděl nachystal mu taký, 109
 ráčil jej vznéstí vzhůru do odměny,
 již získal, snižuje se pod nuzáky,
bratřím, svým dědicům, co odkaz cenný 112
 poručil nejdražší svou Paní zcela,
 aby si vážili té vzácné ženy.
Ji z klína duše přejasná se chtěla 115
 zpět vzhůru vznéstí do království svého,
 nechťic mar jiných k smrti svého těla.
- 2112 Ted' uvaž, jaký byl ten druhý, hodný jeho, 118
 aby loď Petrovu jak Noe archu
 veď mořem do přístavu bezpečného.
A v tom my máme svého patriarchu. 121
 Kdo za ním jde, jak káže on, ten vkládá
 na sebe náklad dobrý beze strachu.
Touha však zmocnila se jeho stáda 124
 po jiné stravě; jaký div, že těká
 po různých pastvinách a že tam strádá!
Ale když ovečky se do daleka 127
 zatoulají a z očí pak mu zmizí,
 nazpátek přinášeji méně mléka.
Aby šly s pastýřem a v země cizí 130
 bály se škod, tak se jich málo chová,
 a z mála sukna ušil bys jim řízy.
Nuž, nejsou-li ti temná moje slova, 133
 jestliže nedal ses mou řečí zmásti,
 a co jsem řek', si připomeneš znova,
spokojen jistě budeš aspoň zčásti, 136
 neb uzříš strom, ta tříska z něhož padá,
 a na čí vrub ten výrok má se klásti:
„Kde tuční ten, kdo v marnosti neupadá!“

ANGELO CLARENO

KRONIKA NEBO
HISTORIE SEDMI SOUŽENÍ
ŘÁDU MENŠÍCH BRATŘÍ

Chronicon ceu Historia septem tribulationum ordinis Minorum napsal Angelo Clareno mezi léty 1260-1330. V podstatě črtá dějiny prvního století františkánství. Silně zdůrazňuje sedm »soužení«, která podstoupili »spirituálové« v boji s »komunitou«. Zřejmě strání »spirituálům« a zaměřuje se na budoucí splnění Kristových slibů Františkovi.

Na počátku recenzuje čtyři Františkovy životopisy (Jana, Tomáše z Celana, Bonaventury a bratra Lva). Své soudy opírá o Závěť a Řeholi i o četná ústní a písemná svědectví světcových druhů a jejich následovníků v druhé generaci bratří.

Některá svědectví poznáváme jen z jeho díla, jiná z Perugijské legendy, ze Zrcadla dokonalosti a z Kvítků. Mnoho citací je z *Intentio regulae* a *Verba S. Francisci*, která připisují bratru Lvovi a Clareno je přepsal už v *Expositio regulae fratrum minorum*. Toto Clarenovo přepsání Lvových Svítek (*Rotuli*) staví jejich existenci mimo každou pochybnost. Nadto se o nich zmiňuje i Perugijská legenda a Zrcadlo. Citace, které uvádí pod jménem Jana z Celana, ukazují, že si ho plete s Tomášem z Celana.

Náš překlad *Chronicon* bere zřetel jak k Legendě vetus o svatém Františkovi, tak k některým formulacím Clarenovy *Expositio Regulae*, zvláště na počátku »druhého soužení«.

1. Ke staré legendě o blaženém Františkovi

2113 1. Život chudého a pokorného Božího muže Františka popsali čtyři cti-
hodní mužové, slavní vědou i svatostí: Jan a Tomáš z Celana, bratr Bona-
ventura, po blaženém Františkovi osmý generální ministr, a bratr Lev, muž
podivuhodné prostoty a svatosti, druh samého světce Františka. Kdo tato
čtyři vyprávění nebo životopisy čte a pilně medituje, z věcí, které čte, do-
jde k poznání povolání, chování, svatosti, nevinnosti života a prvního
a posledního úmyslu samého serafického muže.

2114 2. Poznává, jak Kristus Františka zvláštní láskou miloval a jak k němu
byl vlídný a srdečný; jak ho očišťoval, osvěcoval a utvářel, jak ho přitaho-
val k následování. Nakonec se mu ukázal v podobě člověka přibitého na
kříž a tak ho v sebe přetvořil, že od té doby nežil pro sebe, nýbrž byl
zcela ukřížován s Kristem.

Kristus pro něho vpravdě byl čímsi svrchovaně podstatným, pohybem,
myslem, světlem i životem. Měl ho jako ohněm vtisknutého v rozumu
i citu, byl s ním sjednocen, k němu, ukřížovanému, připodobněn a tajemně
s ním ztotožněn.

Celý život, každou tužbu, myšlenku, slovo, čin, přijímal od Krista.
Všechno podle jeho vůle plánoval a vytrvale z lásky k němu pokorně,
bděle a svatě plnil.

2115 3. Ježíš Kristus ho shledal podle svého Srdce: věrného, poslušného,
vděčného, prostého, přímého a pokorného. Zjevil mu počáteční i konečnou
dokonalost evangelního života jak svého, tak své Matky, apoštolů
i evangelistů. Otevřel mu uši a vyučil ho množství dokonalých, nebes-
kých činů, nepodléhajících zkáze. Přebýval v jeho srdci, na jeho rtech
a v jeho konání.

2116 4. A řekl mu: »Vezmi z mé ruky svazek. Je to zákon milosti a pokory,
chudoby a zbožnosti, lásky a pokoje. Je to forma života, kterou jsem
zachovával já se svými učedníky. Je to řehole, která oživuje pro život
neporušený, plný milosti, vede k jisté odměně. Její zachovávání v myšle-
ní i skutcích oslavuje duši a povyšuje do nebeských a božských výšin.

Tuto řeholi jsem stvořil pro svaté a nabídl jim jako formu dokonalosti:
narodil jsem se nahý tajemně z Panny, zavinuli mne do plének a položili
do jeslí pokory. Od chvíle, kdy jsem nechtěl mít místo v zájezdním útul-
ku, jsem ukázal, že chudoba je zaručenou cestou do nebeského králov-
ství. Činy i slovy jsem tak ujistil všechny milovníky chudoby, že jsou

ustanovení od věčnosti od mého Otce dědici a vládci nebeského království.

2117 5. Jana Křtitele jsem poslal před sebou jako Eliáše, anděla síly a proroka v duchu a moci. Prstem ukázal můj příchod, mé vtělení. Poslal jsem ho před svou tvář, aby mi připravil a vyrovnal stezky, aby činy i slovy kázal pokání a učil vědění o spáse na odpuštění hříchů, aby jeho prostřednictvím všichni ve mne uvěřili. Aby ho měli za vůdce, průvodce a milovaného, nejbezpečnějšího patrona až do konce světa všichni, kdo chtějí přijít za mnou. A to vše ve víře, lásce a zachovávání dokonalosti mého chudého, mírného a pokorného přebývání mezi lidmi a nejzbožnějšího života.

Abych nabídl těm, kdo si zvolí, že půjdou za mnou, osvobození z temnot bludu, z věčné hanby a smrti, vstup do Božího Království, až se zrodí z vody a z Ducha svatého, jakmile jsem od Jana dostal křest, byl jsem vyveden na poušť.

2118 6. Tím jsem posvětil dobu čtyřicetidenního postu v bdění a modlitbě. Tím jsem učil, že život pokřtěných má být dokonale zasvěcen oslavě Boha. Tak moji následovníci – pro zásluhy mé smrti – zvítězí nad knížaty a mocnostmi, které mají svou říši tmy v tomto světě. A mrtví pro svět a věci tohoto světa budou žít pouze pro Boha a budou hledat a okoušet pouze to, co pochází shůry, a ne to, co je na zemi.

2119 7. Pokání a nebeské království jsem hlásal jako rychlý posel, oděný jen jednou tunikou a levným pláštěm. Abych otevřel cestu svým učedníkům, chodil jsem s nimi bez peněz, bez opánek, bez rance, a neměl jsem kam hlavu složit, já, který jsem učinil nebesa. Abych svým následovníkům také ukázal, že svět a všechny věci světa mají být považovány za škodu a za hnůj a že jimi má být pohrdáno.

2120 8. Noc jsem trávil v bdění a modlitbách před Otcem a přes den jsem učil v synagogách a v chrámu, jak žít bez chtivosti, lakoty, pokrytectví a lži a bez pýchy, jak se bránit přede vším, co je od zlého.

A aby mne poznali a pro svou vlastní spásu přijali jako Mesiáše, jejich otcům slíbeného, jako Boha, který se stal člověkem, a jako Emanuela, vlastní moci jsem léčil všechny nemoci a neduhy, drtil démony, očišťoval malomocné, křísil mrtvé a odpouštěl hříchy.

Ty, které jsem vyvolil ze světa, jsem svým slovem i příkladem chudého a pokorného života učinil nebeskými lidmi. A nikoho z nich jsem neztratil – vytrvali se mnou v mých zkouškách. A já jsem je posvětil, a když jsem odcházel ze světa, svěřil jsem je Otci, protože byli moji, a ne ze světa. Ale podle mého příkladu zvítězili mocí Ducha a po celé zemi,

Židům i pohanům, kázali nenávisť vůči zlému, pohrdání světem kvůli mému jménu a vyznávání víry ve mne a věčnou slávu a pocty v mém království, které není z tohoto světa.

2121 9. Svá kázání jsem potvrdil svou smrtí na kříži. Visel jsem na něm nahý mezi zločinci, opuštěný, zasypaný urážkami a v hořkých, nespočetných, nesmírných bolestech. A to vše proto, abych pozvedl lidi, znetvořené pýchou, marnivostí a smyslností, odsouzené ke dvojí smrti. Cenou své krve a mocí své smrti jsem je vykoupil. A oni se stali žhavými milovníky mých bolestí, mého kříže a mé smrti. Zvítězili sami nad sebou, světem a ďáblem. Tak jako jsem já dal svůj život za spásu lidí ke slávě a chvále svého Otce, i oni, vykoupeni mnou, budou s to dát svůj život pro slávu a čest mého jména. A to tak, že si jako prostředek volí kříž a mou smrt – tak přemáhají svět i knížete smrti a zde vstupují do stavu milosti a jednou do slávy.

2122 10. Učinil jsem je k podobě své smrti, dal jsem jim účast na svých bolestech a souženích, aby rozuměli začátkům o otevření knihy života, v níž jsou zapsána jejich jména, aby se mnou měli společenství v mé nekonečné lásce. Aby našli bránu, která vede k jasu mé moudrosti, a klíč, který otvírá slávu činů, zachovávání povzbuzení a příkazů, rad a svátostí, mých zaslíbení i jisté zjevení blaha mé slávy, již jsou oddělení synové světla a milosti od synů temnot a hříchu, obyvatelé království od obyvatel Babylonu a pekla.«

2123 11. Tento Benjamín, to je František, jako Pavel, nejmenší mezi svatými, evangeliu se nevyučil, ani je nepřijal od nějakého člověka – vždyť to není dílo lidské – dostal je skrze zjevení Ježíše Krista (srov. Gal 1,11-12). Ten se mu zjevil a dlel v něm po způsobu Serafa. Jako z kříže pak František mluvil všechny ty věci, které napsal v řeholi, v závěti a v listech k povzbuzení druhých. Krista lidem otevřeně hlásal v krátkých a mocných řečech a v dokonalém souladu se svými skutky.

Když se mu zjevil Ježíš Kristus na kříži přibitý, byl naplněn takovým ohněm Ducha svatého, že se po jeho příkladu – totiž Vykupitele, který visel nahý na kříži a který mezi zločinci zemřel – pevně rozhodl sloužit Kristu až do smrti nahý, odloučený od světa a lidem neznámý, jako se čte o Maří Magdaléně a mnoha jiných svatých, kteří se také vydali i tvrdým mukám a mučednictví pro hlásání víry a svědectví o Kristu Saracénům a nevěřícím.

Cele obrácen ke Kristu, zbožnou modlitbou a žhavými tužbami si vyprošoval osvětlení a jistotu o své cestě a cíli, protože každý dokonalý dar

přichází shůry (srov. Jak 1,17), bez něho se nemůže vykonat nic, co by se Bohu líbilo.

- 2124 12. Tehdy se mu Ježíš Kristus, náš Spasitel, zjevil a řekl mu: »Františku, následuj mne a snaž se kráčet ve šlépějích chudoby a pokory mého života. Splnění mých slibů, dokonalost milosti a slávy spočívá totiž na opravdovosti spodobení se se mnou ve smyslech, myslí i citech.

Přilneš-li ke mně celým srdcem svým, celou svou duší, celou svou myslí i celou silou (srov. Lk 10,27), každá tvá myšlenka bude ve mně a o mně, každé tvé slovo bude vycházet ze mne a bude pro mne, a každý tvůj čin bude vždy pro mne, pro čest a slávu mého jména. Budeš mým služebníkem, já budu s tebou a budu mluvit tvými ústy. Kdo bude naslouchat tobě, bude naslouchat mně, kdo přijme tebe, přijme mne, kdo bude tobě žehnat, bude požehnan, a kdo bude tobě zlořečit, bude zlořečen (Lk 10,16).

Ty pak a všichni tvoji bratři, které ti dám, ať žijí na světě jako cizinci a přistěhovalci (srov. 1 Petr 2,11). Sebe sama i svou řeholi a celý svůj život zakotví v chudobě a nahotě kříže, protože jádro bohatství, které zprostředkovává milost a slávu, je založeno v chudobě. Blažené a neko-
nečné požívání mých dober dosáhneš skrze upřímný život mé pokory.

Pokora je nesmírně veliká. V pravých milovnících a následovnících chudoby a pokory je má radost, odpočinek i mé zalíbení. Proto se bude tvé bratrstvo nazývat řádem Menších, aby už ze jména bylo jasno, že bratři mají být pokorní srdcem víc než ostatní. Pokora je totiž palác a roucho mé cti a chvály. Kdo tento šat obleče a přejde z tohoto do druhého života, najde otevřené brány mého království.

- 2125 13. Já jsem vroucně prosil svého Otce, aby mi v této době, v poslední hodině, dal lid chudičký, pokorný, mírný a vlídný, podobný mi ve všem, i v chudobě a pokoře. Lid, který by byl šťasten tím, že má jen mne a že v něm mohu nalézt odpočinek a obydlí, jako má můj Otec odpočinek a bydlí ve mně, a jako já zůstávám a odpočívám ve svém Otci a jeho Duchu.

A můj Otec mi dal tebe a všechny, kteří tvým prostřednictvím přilnou ke mně celým srdcem, opravdovou vírou a dokonalou láskou. Já je budu řídit a pást (srov. Ez 34,11), a budou mi syny a já jim budu Otcem (srov. Mt 10,40). Kdo vás přijme, mne přijímá, kdo bude vás pronásledovat, bude pronásledovat mne a pohrdat mnou (srov. Lk 10,16). Ale nad těmi, kdo vás budou pronásledovat a vámi pohrdat, bude můj soud. Na těch, kdo vás přijmou a budou vám žehnat, spočine mé požehnání.

Tvou řeholí bude mé evangelium a tvým životem můj život. Můj kříž buď tvou ochrannou hradbou a má láska tvým životem. Má smrt buď tvou nadějí a vzkříšením. Potupy, kletby a posměšky namířené proti mně ať jsou ti ctí, požehnáním a doporučením tebe. Ať je ti životem, radostí a slávou podstoupit pro mne mučení a smrt. Nechtít pod nebem nic vlastnit ať je tvým dědictvím a bohatstvím. Tvou vznešeností, útěchou a povýšením ať je ponižování se přede všemi. Budou-li tě trápit a tupit pro mé jméno, buď ti to radostí.

2126 14. Místa, kde budou bratři bydlet jako cizinci a poutníci, kde se mi budou klanět a mne chválit, budou prostá, chudá, zbudovaná ze dřeva a bláta, odloučená od hluku a marnivosti světa, ve vlastnictví a ve správě jiných. Ať je přijímají s poslušností, s dovolením a souhlasem biskupů a kléru. Ať v nich jako cizinci a poutníci také přebývají, dokud se to majitelům těch míst bude líbit a dokud jim to dovolí biskupové. Vždy však ať jsou připraveni rádi a s děkováním odejít, kdyby jim ti, kdo je přijali, naznačovali, aby odešli. Protože tehdy mi budou podobni, tehdy budou podle mne, když budou dbali mé oslavy, když budou v místech bydlit jako cizinci, když budou svým životem i svými mravy oslavovat mé jméno. S dobrou myslí opustí toho, kdo chce, aby odešli, vždy ať mu ukazují radostným a pokorným chováním, že nic nevlastní a ani vlastnit nechtějí.«

2127 15. Proto v závěti, kterou napsal, když se blížila sestra smrt, praví: »Když mi Pán dal bratry, nikdo mi neukazoval, co bych měl dělat, ale sám Nejvyšší mi zjevil, že máme žít po způsobu svatého evangelia. A já to málo slovy a stručně napsal a pan papež mi to schválil.«

A Závěť na konci svých dnů napsal právě proto, aby se tento život čistě a poctivě zachovával. V závěti pak dokazuje, že své obrácení, svůj růst i svůj konec dostal zjevením od Pána a že měl ve velké účté víru a poslušnost římské katolické církvi, i že poslouchal kněze, vysvěcené touto církví, přesto, že byli leckdy hříšní. I kdyby měl Šalamounovu moudrost, nechtěl by v jejich farnostech bez jejich vůle kázat. Také to učí, že ctí a poslouchá ty, kdo rozdělují svátosti církve, a že je má za své pány. A že je třeba přede všemi věcmi uctívat svátosti, slova Boží a všechny učitele posvátné teologie – praví totiž, že skrze jejich službu přijímáme ducha a život.

2128 16. I to připomíná, že je třeba slavit bohoslužbu chval podle zvyku římské církve. Bratři mají být spokojeni jedinou tunikou, pro právě zachovávání chudoby záplatovanou uvnitř i zvenčí, a že nemají chtít více.

Aby byli upřímně poddáni všem, a tak životem i skutky ukazovali nezletilost pokory. Aby pracovali vlastníma rukama pro dobrý příklad a lásku ke ctnosti, aby prchali před zahálkou, a aby podle evangelia pro těla bratří obstarávali jen tolik, kolik je nutno.

- 2129 17. Také ukazuje, že chodit ke stolu Páně a prosit o almužnu ode dveří ke dveřím je znamením veliké pokory, důstojnosti a účasti na stole Krále slávy.

Blažený František se od Krista opravdu naučil, že prosit pro lásku Boží o almužnu je pro evangelní chudé velká důstojnost a čest před Bohem i lidmi. Protože nic ze všech stvořených věcí na nebi i na zemi nemůžeme přirovnat k Boží lásce. Nebeský Otec všechny věci stvořil pro užitek lidí a pro lásku svého milovaného Syna. Po hříchu je dostávají almužnou ti, kdo jich jsou hodni i nehodni.

Proto, když se prosí o něco pro lásku Boží a je to dáno pro lásku Ježíše Krista, jeho Syna, který se pro nás stal chudým, aby nás svou chudobou obohatil milostí a v budoucnosti posvětil v lásce blažených, lze darované nazvat chlebem andělů spíš než pokrm pro tělo.

A podle toho, co od Krista přijal, říká ve své řeči toto: »Bratři ať si nepřivlastňují ani místo, ani dům, ani žádnou jinou věc. Ale ať – jako cizinci a poutníci na tomto světě – slouží Pánu v chudobě a pokoře. Ať jdou s důvěrou prosit o almužnu. Ať se za to nestydí, vždyť se Pán pro nás stal na tomto světě chudým. A toto, moji nejmilejší bratři, je vrchol nejsvětější chudoby, která z vás dělá dědice a krále nebeského království. Na věci tohoto světa jste chudí, ctnostmi však bohatí. Toto je váš úděl, který vás dovede do země živých. Buďte tedy s touto chudobou dokonale spokojeni a pro jméno našeho Pána Ježíše Krista na tomto světě nic jiného mít nechtějte.«

- 2130 18. Proto k úplnému a dokonalému zachovávání nejvyšší evangelní chudoby – kterou mu Kristus zjevil – v síle Kristova ducha pevně přikazuje: »Kdekoli bratři jsou, ať se od římské kurie neodvažují žádat žádné privilegium ani přímo, ani prostřednictvím jiných, ani ve prospěch kostelů nebo míst, ani pod záminkou kázání, ani při pronásledování. Kdekoli nebudou přijati, ať utečou do jiné země s Božím požehnáním konat pokání.«

A nakonec připojil, že jeho Závěť není druhá řehole, nýbrž povzbuzení a připomínka jeho prvního i posledního úmyslu, který mu zjevil Kristus. Závěť napsal pro své požehnané bratry, aby mohli – jak Pánu slíbili – řeholi lépe zachovávat. Aby v textu Závěti a řehole bylo obsaženo všechno, co je k jejich pochopení třeba.

2131 19. Proto pevně, pod poslušností nařídil, aby se nezaváděly glosy do řehole ani Závěti, a řekl, aby oboje chápali jednoduše a čistě, jak mu Pán zjevil, aby jednoduše a čistě oboje napsal. Právě tak jednoduše, bez komentářů, aby řeholi chápali a zachovávali svými skutky až do konce. Proto nikdo, kdo má pravou Kristovu víru a lásku, nedbá na lživé a nevhodné řeči, které se objevují ve spisech některých proti Kristu, apoštolům, jejich žákům evangelistům, poustevníkům a řeholníkům, i prvním zakladatelům církvi a všech řádů, i proti samé římské církvi. Ti se také pokoušejí přidat či ubrat něco Františkovi a jeho řeholi i Závěti.

2132 20. Kristus k němu opravdu byl tak důvěrný, jako otec ke svému nejmilejšímu synu. Sdílel mu mnoho svých rozhodnutí. Zjevil mu také věci užitečné pro přítomnou dobu i budoucnost. Rovněž souzení minulá i budoucí, a jeho prostřednictvím také ukázal, co třeba v církvi dělat, aby nakonec dosáhl dokonalého stavu kontemplace. Vlastní však ho nepřijali (srov. Jan 1,11).

2133 21. Jeho družci, to je Bernard z Quintavalle, Jiljí, Angelo, Masseo a Lev, svědčí, že jim František několikrát potají řekl: »Bratři, ač jsem nejnižší člověk a nejněhodnější Boží stvoření, abyste rostli v úctě k našemu povolání, vězte, že Kristus mi ukazuje svou přítomnost velmi laskavým a srdečným způsobem zvlášť tehdy, když k němu volám kvůli našemu řádu. Velmi mne uspokojuje ve všech věcech, které pro řád žádám. A také mne několikrát ujistil, že pouze pro málo svatých, že velmi málo bylo těch, kterým věnoval takovou hojnost své přítomnosti.

Jen skrze svou dobrotivost a milost mne povolal a zjevil mi, abych od církve a pana papeže žádal potvrzení tohoto čistého života. A Kristus mi naklonil pana papeže i jeho bratry kardinály, takže poznali, že mne posílá sám Pán Ježíš Kristus, a proto mi papež udělil všechno, oč jsem žádal.«

Šťastní, kdo zbožně a věrně usilují podle svého povolání žít a čistě a prostě až do konce zachovávat to, co Pánu slíbili! Takových totiž je nebeské království s velikou slávou. A naopak: běda těm, kdo pomocí vědy usilují podmanit sobě ty věci, které mi Pán zjevil pro slávu své milosti a pro spásu duší bratří! Oni pak se sami milosti zbavují, druhé od spásy odtrhují a stávají se čekatelé pekelných muk.

2134 22. Kristus mu nezakrýval věci ani dobré, ani špatné, ani slabé, ani silné, ani pády a omyly, ani sužování a bědy, které v budoucnu čekají jeho řeholi.

Toto všechno je jasné po oné podivuhodné vizi, která velmi zapůsobila na srdce bratří: Když vzdálen tělem, ukázal se svým bratřím na ohnivém

voze, a jeden viděl jasně do svědomí druhého – jak ve své legendě vypravuje svatý muž Jan z Celana.

Když se mezi bratry vrátil, touto vizi je povzbuzoval. Pak jim vyprávěl o věcech, které řád čekají, a řekl: »Nestrachujte se, bratři, proto, že nás je málo a že jsme prostí. Brzy mezi nás přijdou velmi mnozí, aby náš život a řád objali. A nebudou to jen bratři prostí, ale i moudří a vznešení, bohatí i chudí, lidé ze světa i klerici, a nejen Italové, nýbrž i Francouzi, Španělé, Skotové, Angličané, Němci, Slované i Maďari – a ze všech ostatních národů. Hle, v mých uších už zaznívá hluk jejich kroků.

Buďte tedy Bohu vděční a ze všech sil se snažte, abyste upevnili své povolání a vyvolení v myšlení i skutcích. Protože Bůh v této poslední hodině položil nás, blázny a pohrdané a původem nízké, za zakladatele pokorného a chudého konečného stavu. Proto je tak nutné, abychom se pokorovali a na díle naší spásy pracovali s úzkostlivou bázni (srov. Lk 3,8) před Bohem, který nás svou nekonečnou dobrotou povolal k nebeskému následování svého života.

A poněvadž mnozí budou povoláni, ale málo bude vyvolených (srov. Mt 20,16), i v tomto řádu, zvláště v posledních dnech, kdy nastanou doby soužení, poslouchejte pozorně pravdu o budoucích událostech.

2135 23. Nyní, když řeholní život začínáme, když nás Nejvyšší předešel dary a milostí, naplní nás sladkostí svého požehnání a plody lásky. A jako pozvané ke svému stolu bude nás sytit chlebem života a vědění, napojí nás radostí a duchovním veselím a zahrne nás pokojem tím, že nám dá zakoušet svůj mír a svou moudrost.

Ale nepřítel se pokusí rozstít mezi pšenici koukol (srov. Mt 13,28): do řádu vstoupí mnozí, kdo začnou žít sami pro sebe, a ne pro Krista (srov. Řím 14,7-8). Budou následovat spíš lidi tělesné než poslušnost víry a řehole tím, že budou dávat mnoho tělu a málo duchu. Budou křehkostem svého těla vyhovovat, ucpou si uši ducha pro milost, nebudou si dělat násilí, aby uchvátili Boží království (srov. Mt 11,12). Tak se odloučí od dokonalosti, odchýlí se od řehole a ochladnou v horlivosti dokonalé lásky. Budou mezi námi však stále i lidé nevinní, kteří budou věrně kráčet po stezkách Páně, ale budou se rmoutit při vzpomínce na první horlivost – a jim podobní se budou rmoutit s nimi.

2136 24. Po tomto soužení přijdou údobí horší a hořká: zlí napadnou řád a mnozí povstanou proti němu. V řádu se rozmnoží ti, kdo budou žít tělesně a živočišně. Nechají se chytit do tenat zábavami a starostmi tohoto světa a péčí o tento život. Beze studu se vrhnou hrabat peníze, speku-

lačně nakupovat závěti a získávat odkazy. V důsledku toho se začnou soudit a opustí lásku ke svatě chudobě a pokoře, a budou nenávistně pronásledovat a sužovat ty, kdo se jim postaví na odpor. Proto budou jejich slova i činy uvnitř i zevně velmi hořké.

Opravdu: vnitřně se vzdálí od chudoby, pokory a modlitby. Budou se věnovat vědě, aby získali věhlas. Budou vyučovat a dají přednost slovům před ctnostmi, vědě před svatostí a okázalosti před pokorou. A budou obžalovávat ty, kdo jim budou protířečit, budou mluvit lstivě, zbožnost zmatou, budou druhé utlačovat, nebudou k nim mít žádnou úctu a budou se vysmívat jejich pokoře.

Mezi kleriky vnesou zmatek a budou jednat proti pokoře, kterou slibili. Svými žádostmi budou pohoršovat světské lidi, budou jim příkladem lehkovážnosti a marnivosti a budou stavět honosné a pozoruhodné budovy. Budou se navzájem drásat a pojídat. Budou toužit po církevních hodnostech a budou mezi sebou závodit, jak se jevit vyššími.

Mnozí bratři se budou starat, aby byli věrní pokoře a budou se snažit povznášet se k nebeským věcem čistým zachováváním slíbených věcí. Ostatní je přikryjí pohrdáním, jako by byli duševně nemocní, a budou je tupit jako lidi neužitečné a bezvýznamné. A naopak: budou obdivovat a vyvyšovat ty, co hledají a vědí velké věci, a budou zpívat chvály na jejich rozváznost.

2137 25. Pro toto všechno se jejich přítomnost a život mezi bratřími stanou velmi hořkými a nesnesitelnými. Budou se vzájemně pronásledovat a pomlouvat, a zápach jejich přítomnosti nebude lze ukrýt. A tehdy řád, tak kdysi milý Bohu, bude špatnými příklady pošpiněn, takže se dobří budou stydět objevit se na veřejnosti. Každý špatný člověk bude na bratry vylévat zápach své zlomyslnosti, své zlé skutky bude omlouvat, bude se považovat za dost dobrého ve své bezbožnosti a bude říkat: o mnoho horší věci dělají bratři. Těch, kteří se celým srdcem uprostřed mnoha soužení a rozporů obrátí ke Kristu a zachovávání svého povolání, bude málo.

Novicové, kteří v těchto dobách vstoupí do řádu, budou i bez příkladu i bez vedení starších. Budou se pohoršovat nad věcmi, které uvidí, ochladnou ve spasitelných tužbách a ve spolupráci s milostí a opustí tento život. Někteří z nich však budou v modlitbách volat ke Kristu a – bez vedení magistrů – dojdou k Pánu pro velké dary milosti a požehnání a dojdou nejvyšší dokonalosti.

Nakonec se jim přihodí to, co se stává rybářům, kteří zahrnuli velké množství špatných ryb: dobré ryby vyberou a dají do kádí a špatné odhodí

za kořist ptákům.« A toto všechno se tomuto řádu v těchto dobách už stalo.

- 2138 26. Když dosáhl počet bratří dvanácti, opět se Františkovi zjevil Kristus a řekl mu: »Sepiš formu života, který jsem ti zjevil, a odevzdej spis mému nástupci. A požádej ho mým jménem, aby tento život potvrdil pro tebe, tvé druhy a pro všechny ty, kdo jej budou chtít žít. Ti, kdo jej přijmou a budou zbožně a pokorně zachovávat, budou účastni mého ducha a budou oděni světlem mé záře. Ti, kdo jím pohrdnou, budou plni nevědomosti, zahalení temnotou a o tolik horší než druzí, o kolik spadli ze vznešenějšího stavu i povolání.«

Protože se to, co František žádal, zdálo nejvyššímu knězi příliš strmé a lidsky nemožné, vybízel ho, aby si vybral jednu z již existujících řeholí. František však pravil, že ho sám Kristus vyzval, aby žádal o schválení tohoto, a ne jiného způsobu života, a zůstal ve své prostotě pevný. Tehdy kardinál Jan od svatého Pavla, biskup ze Sabiny, a kardinál Hugolino, biskup z Ostie, pohnuti Duchem svatým, stáli při svatém Františku a papeži i kardinálům předložili mnohé a účinné důvody ke prospěchu jeho prosby.

- 2139 27. Zatím příští noc viděl nejvyšší velekněz ve snu jistého chudého člověka, svatému Františkovi velmi podobného, jak svým ramenem podpírá Lateránskou baziliku, která takřka již padala, a on ji narovnával. Den na to vyložil svatý František – poučen Duchem svatým – papeži podobenství o chudé a krásné ženě, která počala a porodila syny velmi podobné králi. Vychovávala je na poušti a král, když tudy po dlouhé době opět šel, poznal je jako své syny, zval je ke svému stolu a ustanovil je dědici a králi svého království.

Papež pochopil, že to, co po něm František žádá, nepochází od člověka, ale od Krista. Vzdal tedy díky Bohu, žádané povolil a svou autoritou ustanovil bratry hlasatelé evangelia a příslibil, že jim v budoucnu schválí velkomyslně a ochotně vše, co budou žádat.

- 2140 28. Když dosáhli potvrzení řehole a vraceli se domů, šli celé dopoledne, už přešla hodina oběda, byli unaveni a nablízku neviděli žádné obydlí. Tu se jim objevil znenadání krásný jinoch a přidružil se k nim. Dal jim chléb, který nesl, a řekl jim mnoho věcí o dokonalosti Kristova evangelního života. Silou svých slov v nich zapálil velký žár své lásky. Pak jim náhle z očí zmizel a zanechal je plně oživující lásky ke Kristu.

Všichni si řekli, že to jistě byl Boží anděl, který jim dal chléb a občerstvil je na těle i na duchu. Vzdali tedy za dar i dobrodiní Bohu veliké

díky. V zápalu ducha poklekli a povznášeli k Bohu svá srdce. Slíbili a přísahali, že se od slibu svatě chudoby nikdy nevzdálí – za žádnou cenu a v jakémkoli soužení.

Poznali Boží prozřetelnost a že se podle evangelia Pán stará o těla i duše svých víc než matka o svého syna, že o své pečuje ještě před péčí o nebe a zemi. Také poznali, že není možné, aby se Bůh nestaral o potřeby svých služebníků, nenaslouchal modlitbám chudých a neplnil svaté tužby, které sám vnukl.

- 2141 29. Vždyť Kristus sám řekl: Nikdy tě neopustím, nikdy tě nenechám bez pomoci (srov. Žid 13,5), a ještě: Neboj se, malé stádce! Vašemu Otci se zalíbilo, dát ti království; tím spíše to, co nutně potřebujete k životu (srov. Lk 12,32.30).

Svatý František často říkával, že se Boží všemohoucnost projevuje a září v trpělivosti svatých. Poněvadž vírou jdeme ke spáse a všechna Boží díla konáme ve víře, opravdu: bez víry se nelze líbit Pánu (srov. Žid 11,6). Ten, kdo pochybuje o Boží prozřetelnosti – jak je psáno – je jako mořské vlnobiti, kterým vítr zmitá sem a tam (Jak 1,6-7). Takový člověk si nesmí myslet, že od Pána něco dostane: vždyť to je muž dvoji tváře a nestálý ve všem svém počínání.

Všechno je možné tomu, kdo věří a věci tvrdé se stanou sladkými a lehkými tomu, kdo miluje (srov. Mk 9,22).

- 2142 30. Vskutku apoštolové, mučedníci a ti otcové, kteří byli pro Boha chudí a nežili pro sebe, nýbrž pro víru a lásku ke Kristu, hlásali druhým skutky Krista Pána, svědčili pro něho a ukazovali, že v něm je věčná útěcha. Chodili sem a tam v ovčích a kozích kůžích, třeli bidu, zakoušeli útisk a násilí. Byli to mužové, jichž svět nebyl hoden (srov. Žid 11,37). Kolik utrpení podstoupili všichni svatí (srov. Mdr 3,4), aby mohli s palmou mučednictví bezpečně dojít do království! Opravdu: byli účastní Kristových utrpení; byli opuštěni, odsuzováni, žili slabí v nedostatku, byli pronásledováni démony i lidmi, vyšetřováni a zkoušeni jakoby ohněm, to je: trpělivostí se stali hodnými obdivu svatých, kteří kralují s Kristem v nebeském království.

Pán nás vskutku předešel se svými dary a radostmi, když nás nechává krátkou dobu zkoušet, abychom, vyzkoušeni trpělivostí (srov. Jak 1,12), došli ke Kristu s palmou mučednictví.

Proto jsme plni radosti, když žijeme svatě a spravedlivě a když kvůli zachovávaní poslušnosti, chudoby a čistoty upadáme do nedostatku věcí, nemocí a smrti. Mějme oči upřeny na něho, který místo radosti, která se

mu nabízela, dal přednost kříži a nic nedbal na urážky (srov. Žid 12,2). Tak se radují ti, kdo dosáhnou vítězství nad protivníky a najdou ty nejdrahocennější věci, které tak dlouho hledali a po nichž toužili. Každý ze svatých se pak oblékne důstojností a neporušitelnou krásou a věčnou slávou – i když ještě putuje mezi tužbami po dobrech věčných i pomíjejících. Každý svatý dokonale umírá neřestem a touží jen následovat a vyznávat Kristův život. Touží po osvobození od těla, aby třeba přes utrpení a muka prošel k tomu, který pro nás podstoupil umučení i smrt na kříži, když jsme my byli ještě Božími nepřáteli a služebníky hříchu a velmi hodni věčné smrti.

2143 31. Kristus Ježíš ve svém služebníku Františkovi vskutku konal stejné divy jako mezi prvními světcí. Mnozí z jeho bratří běželi za vůní jeho života a – strženi Kristovým duchem – milovali nebeské věci a velmi účinně pěstovali ctnosti.

Horliví duchem, skutky i slovy kázali Kristovo evangelium. Proměňovali srdce živých a Kristus, aby život i kázání svých potvrzoval, prostřednictvím Františka denně množil znamení a zázraky.

Když tedy bratři pochopili Božího ducha, pohrdli světem a jeho chlípnostmi. A když podle Kristovy rady prodali všechno, co měli, a rozdělili to chudým, připojili se srdcem i hábitem ke Kristově chudobě.

2144 32. V krátké době vzrostl počet bratří a byli rozděleni do různých provincií pod vedením ministrů a kustodů.

Protože stát se Kristovým učedníkem a uskutečňovat všechno, co žádá slib tak velikých věcí, není lehké, jsou mnozí, kteří sice dobro konat začnou, ale jen málokterí jsou tak dokonalí, že vytrvají až do konce. Z daru Božího v tomto způsobu života přichází: umrtvovat smysly, umlčovat jazyk i srdce podle evangelních rad a vytrvale Bohu podle příkladu Krista obětovat tělo i duši. Žít podle Boží vůle a mít trpělivost a vytrvalost žít takto věrně až do konce. Tento způsob života je tedy odvážným závazkem a směřuje k cíli a uchovává svou dokonalost – abych tak řekl – jen krvavým potem ve spojení s oběťmi kříže.

Naše křehkost je opravdu velká a snadno všichni padáme do smyslnosti. Chytrost těla skrytá pod pláštíkem diskrétnosti vzněcuje srdce a naklání lehce ke způsobu života tělesných lidí. Vše se pak zdá jako okovy a žalář z bronzu a vyluzuje to souhlas s křehkostí a následování smyslnosti. Kdo pak smyslnost následuje, nemá účast na podíle svatých. Takto se už první člověk zapletl do smyslné lásky a zalíbení v sobě samém.

2145 33. Pod záminkou moudré umírněnosti začali se někteří bratři rozhlížet kolem sebe. Někteří učenější mezi nimi začali navrhopvat prostším, že by bylo užitečné a dobré brát si od jiných příklady osvědčeného řeholního života. Nehleděli na hříšnost svých myšlenek, na nevěrnost a neposlušnost vůči řeholi. Strhávali za sebou slovy i skutky ostatní. A tak okusili chuť věci nepřátelských Kristu, zakladateli i slíbené řeholi.

Pak se však tyto věci donesly k uším jejich Otce. On pak ty, kdo se těchto věcí dopouštěli, zahrnul tvrdými výtkami. Obrátil se ke Kristu a prosil ho, aby jim dal konat pokání.

2146 34. A hle, když se modlil, zjevil se mu podivuhodným způsobem anděl Páně. Jeho hlava byla ze zlata, prsa ze stříbra, břicho z bronzu, nohy ze železa a chodidla zčásti ze železa a zčásti z hlíny. Jeho ramena byla pokryta levným pytle. A pro tuto pokrývku z pytle se anděl začervenal. František žasl.

A anděl mu pravil: »Proč se divíš a žasneš? Podobá, v níž jsem k tobě byl poslán, ti zjevuje začátek, rozvoj i konec tvého řádu až ke zrodu a reformě Kristova života a celého duchovního stavu.

Ty a všichni bratři, kteří v srdci nosíte vepsaného Krista a jeho smrt, kteří ze srdce následujete jeho šlépějí a z lásky k němu nikdy nechcete pod sluncem nic vlastnit, jste hlava ze zlata. Jako však bylo Abrahámovi slíbeno potomstvo ne v Ismaelovi, ale v Izákovi, tak ani ty nebudeš mít potomstvo v těch, kdo jsou tvými syny jen podle jména a těla, nýbrž v synech ducha ve skutcích a pravdě.

Opustí stav zlatého života – pokorného a chudého – který nemá a nechce mít nic a který hledá a miluje jen Krista. Nechají stranou modlitbu a zbožnost, obrátí se k vědě, která nafukuje, a ke snaze profesurovat. Budou mít velké množství knih a budou se ospravedlňovat tím, že to je třeba k poučování bližních a k záchraně duší. Protože však dají přednost slovům před ctností a vědě před svatostí, zůstanou vnitřně studení, a tak bude dokončena změna zlata ve studené a pórovité stříbro.

Protože pak budou mnoho mluvit a málo konat, začnou šlapat po poctivosti pokorného života a jeho základu: pravdě chudoby. Budou plni starostí a rozptylujících starostlivostí, a tím změní stříbro v bronz.

Přestanou se snažit o návrat k původním dobrům, to je k horlivé touze po nebi. Stále ještě budou předstírat pokorné řádové zvyklosti a velkou svatost, ale uvnitř se už budou oblékat do pokrytectví. Budou bažít po chválách a poctách, budou se snažit spíš zdát se než opravdu být lepšími a světlejšími než ostatní. Tak se budou pomalu řídit do horších a horších

věcí ke své veliké škodě. Jako neschopní kšeftaři přenesou s pokrytectvím stříbro výmluvnosti a vědu v napodobeninu zlata. Budou své skutky konat proto, aby došli pochvaly od lidí. Ale protože taková simulace, takové pokrytectví nemůže zůstat nadlouho skryto, budou se nakonec cítit pokoreni před těmi, kdo je budou chválit. A den ze dne se budou stávat horšími. Začnou se hněvat na ty, kterým se chtěli zalíbit, budou je pak rozhořčeně pronásledovat. Budou se snažit trestat nějak ty, kdo jim přestali prokazovat úctu a pocty. Tak se změní plavý a zvučící bronz ve tvrdé a hrubé železo.

Když se bratři změnili v železo, budou s to i schopní mstít se nejen za sebe, ale i rychle ke zlu, aby odpláceli křivdy. Budou slabí, bázlivi a netrpěliví, neschopní snášet křivdy, které jim lidé páchají.

A jako železo smíšené s hlinou na chodidlech značí, že budou schopní nejen se mstít, nýbrž i uchylovat se ke zlu. Budou slabí a bázlivi, neschopní snášet křivdy, kterých se na nich lidé dopouštějí. Tak ti, kdo byli na počátku svých dnů přioděni čistým zlatem lásky Krista, budou na konci dnů souzeni jako nádoby z hlíny, až řád, od tebe založený, dosáhne svého cíle.

A tato pytlovina, kterou jsem zahalen a pro kterou se červenám, značí nízkost a přisnost chudoby, kterou bratři Pánu slíbili, že ji ponесou s radostí a veselím. Když však opustili první lásku, kterou byli sjednoceni s Bohem, začali ji cítit jako neúnosně obtížnou. Nebudou s to snášet vnitřně námahy a nepohodlí chudoby a pokory: navenek ji jakoby ponесou, i mluvit o ní budou, ale budou se při tom červenat.»

2147 35. Když anděl domluvil, zmizel. A František pln smutku vyléval před Pánem svůj smutek a stěžoval si na to, co viděl. Tu se mu zjevil Kristus a řekl mu: »Františku, proč se tak znepokojuješ a rmoutíš? Já jsem tě, slabého, pošetilého a prostého, povolal ze světa, abych na tobě ukázal svou moudrost a moc. Aby se mně přisuzovalo dobro, které tvým prostřednictvím začalo v církvi a tvém řádu. Povolal jsem tě ze světa, když jsi byl ještě v hříších. Osvítil a poučil jsem tě, abys na sebe vzal sladké jho mého způsobu života a pokorně je nesl. Sám pro tebe budu chránit a zachovávat to, co jsem tvým prostřednictvím založil a zasadil. To, co hrozí, že spadne, napřímím, co je rozbořené, opravím. Těm, kteří by se nikdy nenarodili, dám, aby se zrodili. I kdyby se tvá řehole zúžila na pouhé tři bratry, zůstane v mé milosti pevná až do konce světa.

Jako má slova nezeslábla, když mě židé nepřijali a pronásledovali, když zabíjeli mé učedníky, zbytky svých vyvolených jsem zachránil a mé jmé-

no u národů je veliké (srov. Mal 1,11). Můj slib platí a žádné překážky lidské ani ďábelské mu nemohou zabránit a řád zničit.«

2148 36. Kristus Františkova ducha velmi potěšil. A aby bratři před Bohem neměli výmluvu, to, co bratřím hlásal, sám přísně konal a to, co učil slovy, svým příkladem potvrzoval. Pro zachovávání řehole, od Pána zjevené, vskutku zapaloval. Před očima bratří množil Kristus jeho prostřednictvím zázraky a znamení, aby v nich rostla víra a láska ke slíbenému způsobu života podle řehole. Také aby je upevnil v odpírání všemu tomu, co se řeholi protiví.

2149 37. Tu k němu Kristus poslal svého anděla, zářícího jasem, když dlel v jeskyni S. Urbano u Narni. Zjevil mu dary a jedinečné milosti, které je Kristus ochoten dát těm, kdo budou řeholi milovat a zachovávat až do konce. Napomínal ho, aby bratřím zvěstoval zvláštní slávu, kterou Kristus připravil v nebi těm, kdo budou věrně řeholi životem zachovávat. Připravil jim blažené povýšení do království bez překážky útrap v očistci a slavný a zářivý pobyt s Kristem a jeho apoštoly. Ve vyhnanství na této pouti jim přichystal zbraně a zvláštní ochranu před úklady démonů a před pádem do smrtelného hříchu. Dále přislíbil radostnou přítomnost Krista a jeho Ducha v duších i tělech těch bratří, kteří řeholi čistě a věrně zachovávají. Pro ty, kdo v řeholi umírají s hábitem pokory a chudoby, odpuštění hříchů a milosrdenství bez konce. Také těm, kdo mají zbožný cit k bratřím, přijímají je a laskavě podporují v jejich potřebách, růst milostí, osvobození od protivensví a od hříchů. Nakonec pak osvětlení věčného míru a milosrdenství, vytrvají-li v započaté lásce až do konce. Těm, kdo bratry a řád pronásledují, zlořečí a nenávidí je v přítomném čase, trest slepoty pro milost, setrávání v hříších, hořkost srdce a bezbožnost. Nebudou-li činit pokání a neobrátní-li se, přijde na ně ve smrti Kristova kletba a věčné odsouzení.

2150 38. Poučen takto Kristem skrze nebeského anděla v síle Ducha svatého, zvěstoval František bratřím velikou důstojnost a slávu a tajemnou vznešenost pokorného a chudého následování Krista četnými znameními a mocnými skutky. Františkovým živým a účinným slovem byli bratři čistého srdce zapalováni, aby horlivě žili život, který objali, a měli pevně v účtě řeholi, kterou přijali a slíbili.

2151 39. Těm bratřím pak, které pokládal za dokonalé v Kristově lásce, otevíral tajemství svého srdce – jak mu je zjevil Kristus. Učil, že láska a věrné a plné zachovávání chudoby a pokory našeho Pána je základem, podstatou a kořenem evangelního života a řehole, kterou mu zjevil Kristus: je to chudoba

a pokora, kterou Kristus, Syn Boží, posvětil. Narodil se z chudé Matky v jeskyni, ležel v jeslicích, zavinut do chudých plének, protože pro něho nebylo místa v zájezdním útulku. Pak byl obřezán, obětován, musel utéci do Egypta, potom se vrátil a bydlil v Nazaretu, po tři dni v Jeruzalémě žebral, pak se postil, kázal, zemřel, byl do hrobu pohřben a vstal z mrtvých.

Toto vše, říkal, je kořenem poslušnosti, matka odříkání, smrt zalíbení se do sebe sama, chtivosti a lakoty, poslušnost víry, stavba naděje, projev pokory, důkaz a rodička Božího pokoje, který převyšuje každé poznání.

A říkával bratřím: »Jestli se řeholi vezme základ chudoby, ujistil mne Kristus, že se uboze zřítí. A naopak: zachováváním a silou pokorné chudoby je celá řehole zasvěcena kultu Kristovy lásky a kříže. Je to řehole, která byla vybrána, aby na konci dnů duchovně přijala a zplodila Krista Ježíše v zájezdním útulku církve; jako nová Panna Maria slíbila, milovala a zachovávala: nic na zemi nemít. A ti, kdo toto vše milují a zachovávají, s úctou a pokorou nesou Krista Ježíše a jeho Ducha, vytrvávají až do konce v dobrém a po smrti s jistotou vejdou do nebeského království.«

2152 40. A proto chtěl, aby všichni bratři u sebe řeholi měli, aby ji dobře znali a především s ní umírali. Na toto vybídnutí nezapomněl ten svatý Menší bratr, který ji vždy nosil jako krunýř na svém těle. Když pak kvůli hlásání víry a kvůli horlivosti v jejím vyznávání vynesli proti němu Saracénové rozsudek smrti, vzal do rukou řeholi, zvedl ruce s řeholí k nebi a řekl: »V ruce tvé, Pane, poručím svého ducha. A jestli jsem jako člověk v některém bodě proti ní zhřešil, ty, který všechny miluješ, milostivě mi odpusť.« A když vyslovil tato slova, byla mu sřata hlava a šel k Pánu s palmou mučednictví.

2153 41. Blažený František říkával, že tato řehole je stromem života, plodem moudrosti, pramenem ráje, archou záchrany, žebříkem, který vede k nebi, smlouvou věčného spojení, evangeliem království a krátkou řečí, kterou Pán pronesl na zemi ke svým učedníkům.

A říkával, že skrze ni mohou bratři najít opravdový pokoj pro duše i těla, zakoušet blaženou sladkost příjemnosti a lehkost jha Kristova, pod nímž lehce stoupají k nebi.

2. První soužení neboli pronásledování řádu blaženého Františka

2154 42. Konečně měl dobře ztvárněné a horlivé bratry, měl je ukázněné a upevněné Božím slovem a příkladem, nakolik jen byl s to. A oni ctili

a čistě a věrně zachovávali slíbenou dokonalost. Tehdy blažený František, poháněn horlivostí serafické lásky, kterou byl celý strhován do Krista, vroucně toužil obětovat se Bohu jako živá oběť (srov. Řím 12,1) skrze plamen mučednictví. Nejméně třikrát nastoupil cestu do země nevěřících. Dvakrát však mu v tom bylo Božím řízením zabráněno, protože Bůh chtěl plamen jeho horlivosti zkoušet do větší plnosti. Po třetí, po mnoha potupách, okovech, bití a námáhách byl podle Kristovy vůle doveden před sultána Babylonie (v Egyptě, Melek-el-Kamela – pozn. překl.).

Když před ním stál, pln ohně Ducha svatého, hlásal mu Krista Ježíše a víru v jeho evangelium tak živě a účinně, že sultán i všichni přítomní byli plni údivu. Vskutku: mocí slov, kterou ve Františkovi mluvil Kristus, stal se sultán velmi mírným. Docela rád, proti příkazům svého neslechetného zákona, naslouchal jeho slovům.

Naléhavě ho vyzýval, aby svůj pobyt v jeho zemi prodloužil, a dal příkaz, aby on i jeho bratři mohli jít svobodně ke Kristovu hrobu, aniž by potřebovali platit jakýkoli poplatek.

2155 43. Mezitím, když byl pastýř daleko, pokoušel se dravý vlk uchvátit a rozehnat stádo (srov. Jan 10,12) – a ovčinec mu otevírali právě ti, kdo měli víc než ostatní povinnost vzepřít se jeho útoku a chránit druhé před jeho úklady. Opravdu: právě představení, kteří se zdáli být moudřejšími a vzdělanějšími, začali jednat podle svých idejí a pod pláštěm skromnosti kryli hlubokou vlačnost a nevěrnost. Chytře začali učit – slovy i skutky – jiný způsob života, než jaký jim byl odevzdán a pastýři zjeven z nebe. Přetvářeli jej citáty z Písma a příklady jiných řeholí. Necháпали, že touto lidskou chytrostí (srov. 1 Kor 1,19), kterou apoštolové nazývali »smrtí«, kopali sobě samým hrob, uvízli v idololatrii a vzdalovali se od vrcholku slíbené dokonalosti.

Měli opravdu za nemožné, ba nebezpečné, v prostotě a jednoduchosti následovat toho Krista, který k Františkovi a jeho prostřednictvím k ostatním mluvil a ukazoval cestu života. Napodobovali syny Izraele po východu z Egypta a přechodu Rudým mořem: obrátili se k nevěře, zamilovali se do vlastní dostatečnosti a začali pokládat za nic všechny divy, které zakusili, viděli a slyšeli, které Bůh konal, když k nim mluvil skrze Mojžíše. Řád se rozděloval: jedni, když opustili svět a zřekli se vlastní vůle, objali evangelní život kříže a přesvědčovali i druhé, aby následovali Krista v pokoře a poslušnosti toho Krista, který působil a mluvil skrze Františka, který jim byl poslán nebem. Jiní měli za spravedlivé, a dokonce za záslužné přitahovat k sobě ty, kdo žili v prostotě a věrnosti.

2156 44. Jejich domýšlivost a odvaha šly tak daleko, že když František odcestoval do zámořských krajů, aby navštívil svatá místa, kázal víru nevěřícím v Krista a získal korunu mučednictví, jak jsme řekli, začali v mnoha provinciích jednat tvrdě a krutě s těmi, kteří odporovali jejich pokusům změnit formu života. Chtěli být věrni učení i příkladu Otce a tvrdošijně odporovali těm, kdo jim nyní ukládali nespravedlivá pokání a i ze společenství je vyháněli jako lidi pochybné víry.

Mnozí, zvláště horliví duchem, nebývali od nich – na rozdíl od druhých – ani do řádu přijímáni. Proto někteří pak propadli zuřivosti, jiní se začali potulovat jako poutníci, oplakávali nepřítomnost svého pastýře a učitele a vyprošovali u Pána jeho návrat se slzami v očích a vroucími modlitbami.

2157 45. Bůh ze svých výšin shlédł na jejich prosby a tužby a v lásce vyslyšel jejich hořekování.

Po tom totiž, když František kázal sultánovi a jeho velmožům, zjevil se mu Pán a řekl mu: »Františku, vrať se! Stádo tvých chudých bratří, které jsi shromáždil v mém jménu, se už rozptyluje. Dostalo se na scesti a potřebuje tvého vedení, aby se opět sjednotilo, upevnilo a rostlo. Už začali opouštět tu cestu dokonalosti, kterou jsi jim vytyčil. Nejsou už pevní ve svaté lásce a v jejím praktikování, opouštějí cesty pokory, chudoby a nevinné prostoty, které jsi jim vštěpoval.«

Po tomto zjevení se krátce zastavil u Kristova hrobu a hned se vrátil do křesťanské země. Své stádce našel rozptýlené – přesně jak mu Pán řekl – a ne už jednomyslné, jako je zanechával. S velikou námahou a slzami je opět shromáždil.

2158 46. Jakmile se zarmoucení bratři dozvěděli o jeho návratu, spěšně se k němu odebrali a s nesmírnou radostí v srdci vzdávali Bohu díky. Padli mu k nohám a seskupili se kolem stop pastýře, tak dlouho očekávaného.

A František povzbuzuje malomyslné, těší zarmoucené, uklidňuje neklidné a vytýká chyby těch, kteří bratry rozehnali. Tak spojuje rozptýlené v lásce s těmi, kteří je rozptýlili. Jedny i druhé povzbuzováním a napomínáním oživuje a zapaluje, aby pro Krista nebyli ochotni přinášet jen lehké oběti, nýbrž – pro Krista a zachovávání řehole – i tvrdé věci trpět, i smrt.

2159 47. Jistě byli všichni plni obdivu milých slov, která vycházela z jeho úst (srov. Lk 4,22). Když pozorovali dokonalost jeho života a znamení a zázraky, které Bůh jeho prostřednictvím každý den konal, žasli. Ti pak,

kdo dávali přednost vlastní tělesné chytrosti před jeho povzbuzováním a napomináním, nebyli s to veřejně se mu postavit na odpor anebo říci rozumná slova proti jeho rozhodnutím. Proto mlčeli a naoko ho uctivě následovali a poslouchali. Někteří ho tedy poslouchali s čistým srdcem a dobrým svědomím i nepředstíranou vírou, jiní pak pro lidskou chytrost, povinnost ze slibu, a ne dobrovolně, nýbrž ze strachu, aby neupadli v očích světce, světských pánů, zvláště však prelátů. Vždy však ve skrytu duše měli pevně předsevzetí řídit sebe i druhé podle vlastních představ, jakmile by k tomu nadešel vhodný okamžik – vzdálit se totiž od úmyslů i vůle zakladatele a zachraňovat svou vlastní čest, pověst a »svatost«. A ti všichni měli z Františka strach, pokořovali se před ním, slovy i skutky navenek ukazovali důvěrnost a úctu – až přílišnou. A tak přikrývali tajnost svých úmyslů.

Dobře věděli, že Otec všech křesťanů, nejvyšší Velekněz a jeho bratři kardinálové měli k Františkovi velkou úctu i lásku a že ho pro zásluhy jeho svatosti zahrnovali laskavostí a vážili si ho upřímnou náklonností. Oni bratři pochopili, že láskou a úctou, vírou a poslušným přilnutím k Františkovi i oni získají jejich zalíbení a že si otevírají důvěrný přístup k nim. Kdyby bývali jednali opačně, upadali by v jejich nelibost a ztráceli by jejich důvěru.

2160 48. Kvůli tomu ministři a kustodi i sám bratr Eliáš a jeho přívrženci, kterým poskytovali z vychytralosti chléb, nectili a neposlouchali zakladatele a snažili se sblížit s bratrem kardinálem, který se účastnil generální kapituly, která se tehdy konala každý rok u svaté Marie v Porciunkule. S velkou opatrností mu našeptávali asi tyto myšlenky: Svatý František pro svou velkou čistotu a nevinnost nestará se o to, aby s bratřími jednal, nezařizuje, co je pro řád užitečné a nutné, sám nestačí uspokojovat a starat se o tak velké množství bratří, jimž je představeným, zvláště, protože je člověkem nevzdělaným, neuspokojuje mnoho bratří vzdělaných vzhledem k vědě – i když je uspokojuje vzhledem ke svatosti a dokonalosti mravů – a přece by mu tito bratři mohli radit a pomáhat v mnoha věcech, protože je už nemocen a slab. Snad by bylo vhodné napomenout ho – ale tak, aby to nevypadalo, že to pochází od nás – říkali ti bratři. Také aby záležitosti řehole projednával s těmi bratry, kteří k tomu jsou věděním kvalifikováni, aby dal na jejich rady a pomoc, aby řeholi vtiskl charakter důkladněji a pevněji organizovaného společenství.

2161 49. Takováto slova se panu kardinálovi zalíbila. Považoval je za rozumná a velmi užitečná. A tak měl na své přání mnoho duchovních rozhovorů

se svatým Františkem. Při jednom z nich, když mu blahopřál, řekl: »Měl by ses, bratře Františku, velmi radovat a vzdávat Bohu díky za to, že tolik rozšířil řád a daroval ti mnoho moudrých a svatých bratří. Jsou tak schopní, že by dokázali nejen řídit řeholi – ale celou církev Boží. Chval za to Boha a snaž se dbát jejich rad a využívat jejich vzdělanost a rozvážnost pro lepší řízení, pevnost a důkladnost celé řehole.«

Svatý František z Božího vnuknutí pochopil jak váhu slov kardinála, tak pramen, z něhož vycházela, a řekl: »Pojďte, Pane, budu k bratřím mluvit ve vaší přítomnosti.«

A shromážděným bratřím za přítomnosti kardinála řekl: »Kristus mne, idiota a blázna, povolal, abych následoval pošetilost jeho kříže a řekl mi: Chci, abys byl pro svět novým bláznem a svými slovy i skutky hlásal pošetilost kříže. Napodobujte mne – ty i tvoji bratři. Buďte jedno se mnou a neohlížejte se na řehole Augustina, Benedikta či Bernarda. Chtěli byste můj život přizpůsobovat svému rozumu a vědění – ale vaše vědění vám nakonec bude k zahanbení.«

2162 50. Pak se obrátil ke kardinálovi Janovi a pokračoval: »Moji učení bratři, které chválíte, myslí, že mohou oklamat vás i Boha svou lidskou moudrostí. Tak jako klamou a svádějí sami sebe, pošlapali i ty věci, které říká Kristus a které řekl mým prostřednictvím ke spáse nejen jejich duší, ale celého řádu. Opravdu: nikdy jsem neřekl a neříkám nic ze sebe. Říkám jen to, co jsem dostal od Něho s plnou jistotou ducha a z Jeho milosti a dobroty. Oni však, s velkým nebezpečenstvím pro duše, dávají přednost svému duchu před duchem Kristovým a své vůli před vůlí Boží. A špatně ovládají sebe samé, i těm, kteří jim věří, špatně vládnou. A nebudují, spíš se pokoušejí rozvrátit a zbořit to, co ze své dobroty a lásky učinil Kristus a k čemu mne poslal, abych činil v sobě i v nich pro jistější spásu duší i pro dobro celé církve.«

Kardinálovo srdce se silou a účinností Františkových slov změnilo. Poznawal, že to, co řekl, je velmi pravdivé. Svolal proto bratry, kteří ho měli k tomu, aby ona slova předložil svatému Františkovi, a řekl jim: »Bratři, naslouchajte mně a dejte pozor na sebe (srov. Př 4,1), abyste sami sebe neklamali a nebyli nevďeční za Boží dobrodiní. V tomto člověku opravdu je Bůh, a Kristus a jeho Duch z něho promlouvají. Proto kdo mu naslouchá, nenaslouchá člověku, ale Bohu, a kdo jím pohrdá, Bohem pohrdá. Jestli se chcete líbit Bohu a konat jeho dílo, pokorte se a poslouchajte ho. Budete-li ho urážet a myslet a konat opak toho, co vám přikazuje a radí, ohrozíte svou spásu a své povolání. Snížíte-li úroveň vaší řehole a pokryjete

temnotami svá srdce – budete je ukazovat pokryté chybami a temnotou. Z Františkových slov vychází slovo Boží, plné života, ostřejší než každý dvojsečný meč (srov. Žid 4,12), jak praví apoštol, nedbaje lstivého jednání satana. Toto slovo proniká tajemstvími úmyslů a myšlenek démonů i lidí. Nelze ho oklamat lidskými podvody. Má v sobě Ducha Božího, který pátrá v nitru srdcí a proniká nehlubší Boží rozhodnutí.»

2163 51. Dřív než odjel, kázal pan kardinál slovo Boží společně bratřím i lidu, který se sešel. Byl to opravdu člověk moudrý a chováním i životem vzácný. Když moudře a výmluvně promluvil o mnohém pro poučení duší a pro nápravu mravů, začal velebit, chválit a doporučovat bratry. Vynášel jejich život i dokonalost a pokoušel se získat posluchače, aby měli bratry a jejich svatou řeholi v úctě a měli je rádi.

2164 52. Jakmile svou řeč skončil, poklekl před ním František a prosil ho o požehnání, aby i jemu dovolil říci několik slov bratřím i lidu v jeho přítomnosti. A když požehnání dostal, řekl všem asi toto:

»Důstojný Otče, náš pane kardinále! Velmi se klamete svou dobrotivostí a láskou, kterou máte ke všem, zvlášť k mým bratřím a řádu. Věříte a předpokládáte, že jsme svatí a dokonalí a že máme k dokonalosti velkou lásku. Ale není dobré poprávat místo nepravdě a falši: kdybyste vy i zbožní věřící uvěřili, že jsme tak dokonalí a výborní, klamali byste se a bylo by to nebezpečné pro vás i pro nás.

My jsme nevděční Bohu za své povolání. Nemáme skutky ani lásku pravých chudých a pokorných, to je pravých Menších bratří. A nepečujeme poctivě o to, abychom je – jak jsme slíbili – měli.

Chci jedinou věc: abyste všichni, vy pane kardinále, i vy věřící, věděli, jaké skutky, slova a tužby měli by Menší bratři mít, aby neklamali a nesváděli sebe i vás.

Když uvidíte, že Menší bratři od novice nechtějí, aby před přijetím rozdal všechn svůj majetek chudým podle způsobu svatého evangelia, jak slibují, ale že mu doporučují, aby si něco ponechal na knihy, kostely nebo cokoli jiného, pro sebe nebo pro bratry, nejednají správně. Dále: když uvidíte bratry, že shánějí časné věci nad míru denní potřeby pro tělo, že hledají peníze pro sebe, aby stavěli kostely nebo budovy, když od vás přijímají závěti a odkazy, ať pod jakoukoli záminkou – vezte, že jsou oklamáni a svedeni, protože Menší bratři byli poslání Kristem, aby skutky víc než slovy žili nejvyšší pokoru a chudobu.

Když je proto uvidíte, že opouštějí chudá, nízká, malá a mimo světský ruch stojící místa a pod záminkou kázání a užitečnosti lidem tato místa

mění a kupují je ve městech a na předměstích, že staví krásné a přepychové stavby, když je uvidíte opouštět svatou modlitbu a zbožnost a oddávat se získávání a četbě knih, když uvidíte, že pečují o slavné pohřby, že se od římské kurie dožadují privilegií, mějte se na pozoru, nenásledujte je a ani jim nenaslouchejte. Budou se honosit tím, že jsou Menší bratři, ale jen podle jména, které nosí, jinak budou ničit a potírat chudobu a pokoru, které slíbili Pánu. A to slovy i skutky, v sobě i v ostatních. A kvůli takovým bratrům přijdou na řád a církev mnohá zla.

Tyto věci vám tedy oznamuji předem: mějte se na pozoru před osidly démonů a před zlem zvrácených lidí, abyste do zlého neupadli. Bližší se totiž doby mnoha soužení a svodů.

Prvním znamením těchto dob bude u bratří opouštění lásky a života podle evangelia, protože ke Kristu netáhne ani moudrost, ani věda, ani výmluvnost, ale čistě a svatě chování a dokonalé zachovávání Kristových přikázání a rad.«

2165 53. Později se ho pan kardinál otázel: »Proč jsi, bratře Františku, takto reagoval na moje kázání a proč napřed oznamuješ tolik nedokonalostí tvých bratrů a řádu?« Svátý František mu odpověděl: »Vážil jsem si vašeho kázání, ale musel jsem mírně říci pravdu o sobě a bratrích. Měl jsem se sebou i bratry soucit: pravdou jsem ztížil cestu ke zkáze a spasitelně jsem je napomenul, aby vaše chvalořeč nehnala bratry ke zkáze proto, že ještě nejsou dokonalí v pokoře.«

2166 54. Všechny tyto věci, o nichž František říkal, že je dostal od Krista, bratři, moudří podle těla, jednomyslně považovali za příliš těžké a usuzovali, že jsou natrvalo neúnosné. Proto dali bratři ministři vyjmout z řehole kapitolu o zákazech svatého evangelia, jak píše bratr Lev.

Ač František svým příkladem ukazoval dokonalé ty věci, které mu Bůh zjevil, a ač to činil velmi horlivě, oni si před jeho svatými slovy zacpávali uši a od jeho skutků odvraceli oči. Chtěli ho pro své plány získat i proti jeho vůli, nechťeli poslouchat příkazů ani spasitelných, takřka božských rad a utvrzovat se příklady jeho dokonalých skutků.

2167 55. Když se totiž vrátil ze zámoří, přišel si s ním jeden ministr pohovořit o otázce chudoby v řeholi, aby dokonalé poznal smýšlení i vůli blaženého Františka – tak to líčí bratr Lev. Blažený František mu tehdy řekl toto: »Kapitolu o chudobě chápu tak, jak doslovně zní text a slova svatého evangelia, o které se opírá: aby totiž bratři neměli vůbec nic, jen tuniku s provazem a kalhoty, a ti, kdo jsou nuceni okolnostmi, mohou nosit obuv – jak je v řeholi psáno.«

Ministr mu odpověděl: »Co budu dělat, Otče, když mám tolik knih, že mají cenu aspoň padesáti liber?« A toto řekl proto, že si je chtěl nechat a všim chtěl zatížit jeho svědomí, protože od té chvíle, kdy mu kapitolu o chudobě vyložil, ozvaly se v jeho svědomí výčitky.

Blažený František mu však odpověděl: »Nemohu, bratře, a ani nesmím konat proti svému svědomí a svatému evangeliu, které jsme slíbili – kvůli tvým knihám.« Po těchto slovech ministr zesmutněl. Když ho viděl tak zarmouceného, pokračoval blažený František s velikou horlivostí, jako by se obracel ke všem bratřím: »Vy, Menší bratři, chcete, aby vás lidé považovali za dokonalé zachovávatele svatého evangelia – a při tom byste chtěli mít skříně na peníze?«

2168 56. Viděl jsem jednoho bratra – kterého jsem kdysi slyšel kázat v Bologni – a ten mi řekl, co viděl na vlastní oči: František přišel do města s úmyslem navštívit bratry. Uslyšel však, že postavili dům, který neodpovídá slíbené chudobě. Nešel tedy k bratřím, nýbrž do kláštera bratří kazatelů. Ti ho přijali s velikou radostí.

Mezi nimi byl jeden bratr kazatel, svatý a vzdělaný, který slovům svatého Františka zbožně naslouchal. Když poznal, proč nešel František ke svým, jat litostí pokoušel se přimět ho, aby k nim přece jen šel a odpustil jim tu urážku chudoby, která se ho tak dotkla. Blažený František mu řekl: »Nebyla by to z mé strany dobrá shovívavost, schvalovat svou přítomností tak zjevné přestupování slibu chudoby, kdybych přijal nocleh u těch, kdo žijí v hříchu.«

Když ten bratr kazatel viděl, že je František neoblomný, řekl: »Aspoň pro druhé bratry tak učiň – aby z toho důvodu lidé je netupili, že jsi k nim ani nešel. Pojďme tam a s láskou je napraviš za to, čeho se dopustili, a splníš svou povinnost. A jestli pro věrnost svému svědomí nebudeš chtít v tom domě zůstat, vrátíme se. A tak bude i zachována dobrá pověst bratří i napravena chyba.«

Blažený František souhlasil se slovy toho bratra a našel bratry ochotné činit pokání, které jim uložil – a odpustil jim.

2169 57. Když poznal umíněnost jistého bratra, který byl ve světě doktorem práv a jmenoval se Petr Stancia, a veden Duchem Páně viděl, jak silně je proti čistotě řehole a co dělá a učí, tvrdě ho huboval. Protože ten bratr byl ve světě veliký a pro svou vědu u ministrů oblíbený, prosili svatého Františka na konci jeho života, aby byl shovívavý k tak velkému člověku a poslal mu požehnání. Tu jim František odpověděl: »Synové, nemohu požehnat tomu, komu zlořečil Bůh a který je zlořečen.«

A co dál? Brzy na to jmenovaný bratr onemocněl a byl blízko smrti. Když se bratři shromáždili kolem něho, začal křičet: »Jsem odsouzen, hle, démoni, jimž jsem vydán, mě nesou do věčného zatracení a prokletí.«

Z této hrozné zkušenosti, tváří v tvář této hrozné podívané, všichni přítomní pochopili, že ten, komu zlořečil blažený František, je zlořečen a odsouzen Bohem na věky.

František své požehnání nebo zlořečení nikomu nedával, pohnut náklonností nebo citem, ale tím, že se spodobil s Kristem, zjevoval tajemství Božích soudů a Boží vůle a viděl budoucí události, jako by už patřily minulosti.

2170 58. Když jednou slyšel o velikých přestupcích některých bratří – jak píše bratr Tomáš z Celana – a o špatném příkladu, který dali světským lidem, byl zaplaven hlubokým smutkem a obrátil se ke Kristu, aby prosil.

Když mu někdo vyprávěl o svatém chování a životě některých bratří, o tom, jak moudře poučovali lidi a jak je obraceli k životu pokání, radoval se z těchto výborných zpráv, protože velmi toužil, aby došli všichni lidé spásy. A tehdy, osvícen nebeským zjevením, poznal přítomnost Boží spravedlnosti, která k sobě dobré milosrdně přitahuje a žehná jim, a špatné od sebe spravedlivě vzdaluje a zlořečí jim. A v tomto rozpoložení a síle ducha zlořečil pak těm, kdo odpadávali od dokonalosti slíbeného života a svými bezbožnými skutky očerňovali řád, a žehnal těm, kdo zachovávali své sliby, příkladem svatého života poučovali bližní a pečovali o růst řádu vůni dobré pověsti. Ti, kteří tomu naslouchali, pochopili, že tyto soudy pocházejí od Boha a že byly v nebi potvrzeny požehnáním či zlořečením, které blažený František na zemi dával a oznamoval.

Zdravě moudrým bratřím, kteří milovali Kristovu pravdu, bylo zřejmé, že Františkova slova a skutky pocházely od Krista a jeho Ducha. Také byli přesvědčeni, že když je přijímají a jim naslouchají, přijímají a naslouchají Kristu, který v něm mluví – proto mu ti, kdo byli přímí a čistí srdcem, naslouchali a následovali ho.

2171 59. Ti však, kdo milovali sebe samé a byli nabubřelí lidskou vědou, hledali zájmy vlastní, a ne Kristovy (srov. Flp 2,21), měli strach tam, kde nebylo třeba se bát, a nepřijali ho (srov. Jan 1,11), protože nevzývali Boha. Jak mohli věřit ti, kdo hledali lidskou slávu a nehledali tu slávu, která pochází pouze od Boha? (srov. Jan 12,43) Bůh rozbije kosti těm, kdo se chtějí líbit jen lidem, upadnou do hanby, poněvadž jimi pohrdá Bůh (srov. Žl 53/52).

Svatý František bratřím říkal: »Ti, kdo dávají přednost vědě před svatostí, nebudou prospívat. Služebníky lži jsou ti, kdo milují chválu lidí. Bůh však je pravda a pošle do zkázy ty, kdo se klanějí lži.«

Když milostí Ducha svatého viděl budoucí věci, říkal: »Bratři kvůli kázání a vzdělávání druhých opustí své povolání – to je čistou a svatou prostotu, svatou modlitbu, pokoru a naši paní svatou chudobu. A přesvědčí se, že se těmi věcmi, skrze které mysleli, že se zapálí pro zbožnost a lásku k Bohu, stanou vlažnými a ztratí lásku. A tak se nebudou moci vrátit ke svému povolání, když ztratili čas, kdy mohli podle svého povolání žít. Je třeba obávat se, že jim bude vzato to, co mysleli, že mají, a v den soužení tu budou stát s prázdnýma rukama. A naopak: ti, o nichž si mysleli, že je obrátí k Pánu svými kázáními, obrátí se k Bohu pro modlitby svatých bratří, kteří na pustých místech oplakávají hříchy své i druhých. Opravdu: jen pravým Menším bratřím je od Krista dáno znát tajemství Boží – ostatním jen v podobenstvích (srov. Mk 4,11). Je mnoho těch, kdo se ženou za vědou – ale blažený bude ten, kdo se učiní neplodným z lásky k Pánu Bohu.«

2172 60. Jednou se vrátili bratři z Francie a řekli mu, že v Paříži přijali do řádu slavného člověka, učitele posvátné teologie, a že se tím lid a duchovenstvo velmi poučili. František s povzdechem řekl: »Bojím se, synáčkové, že takoví učitelé nakonec rozbijí můj řád. Opravdovými učiteli jsou ti, kdo z přesvědčení ukazují dobrými skutky svůj vztah k bližnímu; protože tolik člověk ví, kolik koná, a natolik je člověk moudrý, nakolik miluje Boha a bližní. Řeholník pak je natolik dobrý řečník, nakolik věrně a pokorně sám dělá dobro, o němž mluví.«

2173 61. Jednou přišel z Německa svatý bratr, učitel posvátné teologie, aby svatého Františka viděl a pohovořil si s ním o řeholi. A když mu bedlivě naslouchal, pochopil ideu řeholního života, který byl Františkovi vnuknut a zjeven Kristem. Důvody světce byl uklidněn a potěšen tak, jako by slyšel mluvit Krista, a ne člověka.

Když rozmluvu skončili, poklekl před ním a řekl: »Znovu nyní slibuji do tvých rukou, že budu věrně a čistě až do konce života, který mi Kristova milost dopřeje, zachovávat tento způsob evangelního života podle řehole, jejíž čisté ideály projevil skrze tebe Duch svatý. Ale žádám od tebe jednu milost: kdyby se stalo, kdyby se bratři vzdálili od čistého zachovávaní řehole, kdyby podle toho, co jsi z Ducha předpověděl, překáželi mi zachovávat ji podle svatého a dokonalého ideálu, jak ti byl Pánem zjeven, abych se mohl s poslušností k tobě a s tvým

dovolením od nich odloučit a žít sám nebo s několika bratry a dokonale ji zachovávat.«

Slyše ta slova, byl blažený František naplněn nesmírnou radostí. Požehnal mu a řekl: »Věz, že ti je dovoleno od Krista i ode mne to, co jsi žádal.« A položil mu svou pravou ruku na hlavu a pokračoval: »Ty jsi kněz navěky podle Melchizedechova řádu. Ti, kdo nesou líbezné jho života Kristova podle řehole s donucením, jsou synové podle těla a vždy budou svatě a zbožně chápání řehole kroutit podle těla. Jako Izmael, narozený přirozeným způsobem, byl proti Izákovi, který se narodil na základě zaslíbení Ducha svatého a žil duchovně a svatě, tak i v tomto řádu synové, narození přirozeným způsobem, budou pronásledovat syny, narozené způsobem nadobyčejným. Ale Bůh, který oddělil syny Izraele od Egyptanů silnou rukou a napraženým ramenem, oddělí právě syny řehole od synů tělesné opatrnosti. Tyto opustí v temnotách bludu a chladu sebelásky, ony uvede do světla Božího jasu, do dokonalosti, spodobení s křížem a serafickou láskou a způsobí, aby nabyli stejné podoby s Oslaveným, což způsobí jeho moc, protože jí si může podřídít všechno (srov. Fil 3,21).«

2174 62. V době svatého Františka – aspoň co bylo navenek vidět – byla mezi bratřími v oděvu, bydlení a poslušnosti jednota. Vzhledem však k čistému a láskyplnému zachovávání řehole, poslušnosti k úmyslům zakladatele a jeho následování z přesvědčení, bylo schizma a velká nejednota. Jednomyslnost tu nebyla domovem: ani ve vědění, ani v lásce, společném jednání, byly zde hádky, hledání marné slávy, jeden se měl za většího než druhý, byly zde zájmy užitečné jednotlivcům a nebylo tady to, co charakterizovalo zakladatele – hledání jen Kristových zájmů, toho, co je užitečné druhým a co vede ke vzájemnému poučení.

2175 63. Bratr Eliáš, který se věnoval vznešenostem filozofie, potají za sebou táhl houf bratří zvrácených duchem chtivostí a marnivostí, a tak si kopal pod vlastníma nohama hrob, do něhož, sveden, spadl a zahynul. A nechápal Satanovu zchytralost a lstivost, a aniž snad chtěl, připravoval mu cestu, rovnal mu stezky, když se v zakladateli stavěl proti Kristu.

2176 64. *Následuje úžasná vize jistého svatého kněze Bartoloměje z Massy, důvěrníka bratří a také Františka: viděl jakousi ďábelskou schůzku, kde se hledaly metody, jimiž by bylo možné porazit Františka a jeho věrné. Nakonec převládla rada druhého v Satanově království: pohnout k pokání ty, které už stejně mají v rukou, takže by vstoupili do řádu. Pak je vést k tomu, aby se vrátili ke starým touhám po moudrosti a moci, aby se snažili o úřady.*

A hle, budou to noví ministři, kteří posílí bratra Eliáše, aby podkopal princip a úmysl zachovávat řeholi bez glos, do písmene.

2177 65. *Zatímco takto porostou zla, bude František neschopen jim odporovat. Uchýlí se k modlitbě, postu a pláči. Pak následují dialogy, převzaté ze spisů bratra Lva a reprodukující text podobnější Perugijské legendě než Zrcadlu dokonalosti.*

2178 66. František neustával volat pokornými modlitbami k Bohu a vroucně prosil, aby řád zachoval sobě milým a aby dal jistou spásu přítomným i budoucím bratřím. Nejvyšší vyslyšel prosby svého služebníka a zjevil mu: »Jdi, Františku, a zůstaň čtyřicet dní na opuštěném místě. Uspořádáš řeholi podle toho, co ti řeknu a jak žádáš, dám ti jasné a jisté léky, které do ní uložíš, aby si ti, kteří by ji přestupovali, museli dělat výčitky před svým svědomím a nemohli být neomluvitelní před mou církví. A naopak: aby ti, kdo ji milují a čistě a věrně zachovávají, aby o tom měli jisté svědomí a nepochybovali o tvých úmyslech, které jsou v souhlase s mou vůlí.«

Tyto všechny věci se staly dříve, než se zřekl svého úřadu ministra, aby se stáhl do ústraní, žil v samotě a řád odevzdal do rukou ministrů.

2179 67. Uchýlil se tedy do ústraní v souhlase se zjevením Pána a uzavřel se v poustevně Fonte Colombo v malé cele, vyhloubené v trhlíně skály pod přístřeškem bratří. Pouze dva z nich, totiž bratr Lev z Assisi a bratr Bonizzo z Bologne, které si vzal jako druhy, odvažovali se přibližovat k němu. Tam psal řeholi, jak mu Kristus zjevoval – nepřidával tam nic ze svého, psal pouze to, co mu zjevoval z nebe Ježíš Kristus.

Zatímco je tento nový Mojžíš sám s Bohem, zneklidňují situaci a bouří bratr Eliáš se svými následovníky a někteří ministři. Otevřeně se neodvažovali být proti němu. Tajně tedy odňali text řehole bratru Lvovi, Božímu člověku, který ji měl uschovat. Domnívali se, že takto zabrání tomu, aby ji svatý František předložil papeži a dosáhl jejího schválení podle slov Krista z nebe.

Ti, kdo se tohoto dopouštěli – protože měli rozum zatemněný temnotou – nechápali závažnost své viny. Nechápali, že dávají přednost své vůli před Božími vnuknutími a příkazy. Hřešili odmítáním poslušnosti, zločinem idolatrie, nevěřili slovům svatého zakladatele, která měl od Boha.

2180 68. Svatý muž viděl velikost hříchu, jehož se bratři dopustili štváním závistí ďábla. Z vnuknutí Krista, jehož dobrotu nemůže přemoci zloba lidí, jde znovu na stejné místo, znovu Bohu zbožně zasvěcuje druhou kvadragesimu. A zde, poučován Kristem, píše znovu stejnými slovy řeholi,

nečestně odňatou hříchem svých bratří, a jako nový Mojžíš nahrazuje odcizenou řeholi řeholí novou, napsanou prstem Boha živého.

Zatímco je celý ponořen do Boha a od Krista vyprošuje náhradu řehole, která mu byla odcizena, dráždí a popuzuje ďábel některé ministry různých provincií. Povzbuzení duchem podsvětí, scházejí se s bratrem Eliášem rozhodnutí protestovat. Odvážně vystoupí až k němu s protesty. Kdysi nedosáhli toho, aby řeholi odvolal, mysleli, že upustí od předsevzetí, když mu řeholi uzmou, a nyní nařikají.

2181 69. Stanou zdaleka a křičí, předstírajíce poslušnost, když zakázal, aby k němu nikdo nechodil, dokud neskončí čtyřicetidenní půst. S křikem ukazují, že mají nutnou a neodkladnou záležitost, kvůli níž se šli a přišli ho vyhledat.

Svatý František k sobě obvyklým znamením volá bratra Lva. Nařizuje mu, aby zjistil, kdo jsou ti bratři, proč křičí a proč přišli. Bratr Lev mu odpovídá: »Otče, přišli ministři spolu s bratrem Eliášem, aby s tebou prohovořili některé nutné záležitosti.« František mu odpověděl: »Ať řeknou, co chtějí, já je vyslechnu, ale ať se ke mně nepřibližují.«

Zastavili se tedy naproti pod celou na místě, odkud je bylo dobře slyšet. A bratr Eliáš mu říká jménem všech: »Bratře Františku, tyto bratři jsou ministři. Ve svých provinciích slyšeli, že ses rozhodl připojit nebo změnit něco v řeholi, aby se dokonaleji zachovával slíbený způsob života. Když uvážili slabost svou i bratří jim svěřených, a pozorovali horlivost ducha, kterou dal Pán tobě, jak se ti, silnému milostí Boží, zdají sladké a lehké i věci obtížné a nesnadné, přišli sem. Chtějí ti oznámit a připomenout, že pro jejich slabost je víc než dostatečné zachovávat už to, co slibovali. Že bys měl spíš mít pro jejich slabost více pochopení a dispenzovat je od věcí již slíbených, než vázat je nad síly k věcem ještě dokonalejším.«

Když tato slova František uslyšel, oněměl. A zarmoucen v hloubi srdce, nedal na tyto žádosti žádnou odpověď. Hned se vrátil do cely a soustředil se k modlitbě, která mu byla obvyklým útočištěm. Zdvihl ruce k nebi, celým srdcem volal k Pánu a řekl: »Pane Ježíši, hle, následoval jsem tě, aniž bych ti v něčem odporoval. Všechno to, co jsi mi nařídil, vykonal jsem s dokonalou poslušností. Opravdu, nejsem tak silný, aby bylo v mé moci vykonat bez tvé pomoci nějakou věc, která by ti byla milá a pro ně užitečná a spasitelná. Ty, který jsi mi nařídil dělat a psát tyto věci, které píši i jsem ke tvé chvále a jejich spáse napsal, odpověz jim za mne a také jim ukaž, že to jsou slova tvá, a ne má.«

Když tato slova řekl Kristu se srdcem plným důvěry, bylo slyšet nad místem, kde se svatý František modlil, mocný hlas jakoby Kristův: »Toto je můj služebník František, kterého jsem vyvolil a vložil do něho svého Ducha. A nařídil jsem mu udělat to, co dělá, psát řeholi, kterou píše. Ten způsob života, ta řehole, je má a pochází ode mne, a ne od něho. Kdo poslouchá jeho, poslouchá mne. Kdo jím pohrdá, pohrdá mnou. Těm, které povolávám, aby zachovávali tento život a řeholi, dávám tolik ducha a síly, aby je mohli zachovávat. A chci, aby byla tato řehole zachovávána do písmene.«

Ministři těmto slovům naslouchali s úžasem a obdivem. Vrátili se do svých provincií a přestali se proti řeholi stavět.

2182 70. Když František řeholi dokončil, odešel podle Kristova příkazu se svým druhem, bratrem Lvem, k panu papeži Honoriovi, který byl tehdy nejvyšším Veleknězem. Ten svatého Františka zvláštní láskou miloval a měl ho ve velké úctě, protože si byl jist, že na něm spočívá Duch Kristův.

Nejvyšší Velekněz se z příchodu Kristova chudého, Františka, velmi radoval. Mile ho přijal jako milující otec, projevoval mu svou lásku, radostně mu požehnal. Pozorně naslouchá tomu, co žádá jménem Krista. Vezme do rukou řeholi, pozorně ji čte, uvažuje nad textem a pečlivě probírá. A když ji pečlivě přečetl a pozorně promyslel, po příkladu svého předchůdce papeže Inocence, blahé paměti, a se souhlasem svých bratří kardinálů ji schválil a potvrdil.

2183 71. Avšak – podle svědectví bratra Lva, který byl přítomen, když bedlivě a pozorně promyslel obsah řehole, blaženému Františkovi řekl: »Vpravdě blahoslavený je ten, kdo posilován Boží milostí věrně a zbožně až do konce zachová tento život a řeholi, poněvadž všechny věci, které jsou v ní napsány, jsou zbožné a dokonalé. Slova desáté kapitoly: „Kdekoli by byli bratři, kteří by věděli a poznali, že řeholi nemohou do písmene a bez glos čistě, prostě zachovávat, mají a mohou se obrátit na ministry. Ministři pak pod poslušností jsou zavázáni dovolit jim dobrovolně a laskavě, oč žádají. Když by to ministři nechtěli udělat, mají dotyční bratři dovolení a poslušnost zachovávat ji svobodně, protože všichni bratři, ať jsou ministři nebo prostí bratři, mají se podrobit řeholi.“ – Tato slova by se mohla stát příčinou zkázy pro bratry, kteří nejsou dokonalí v poznání pravdy a v lásce ke ctnostem, i motivem k rozdělování řádu. Proto chci, aby tato slova desáté kapitoly byla změněna tak, aby bylo odstraněno každé nebezpečí a každá příležitost pro řád a bratry.«

Blážený František mu odpověděl: »Tato slova řehole jsem nevložil já, ale Kristus, který lépe ví, co je nutné a užitečné pro spásu duší bratří i pro dobrý stav a zachování řádu, a kterému je známo, co se děje v církvi a řeholi. A proto ji nesmím a nemohu v ničem změnit. Přijdou doby, v nichž ministři a ostatní, kteří budou mít autoritu v tomto řádu, zavíní mnohá a hořká souzení těm, kdo budou chtít zachovávat řeholi do písmene podle Boží vůle. Jako je proto vůle Krista, aby se tento život a řehole, která je jeho, do písmene zachovávaly, tak musí být vaše vůle, aby se to dělalo a napsalo v řeholi.«

A tehdy nejvyšší Velekněz pokračoval: »Bratře Františku, já to udělám tak, že zachovám smysl slov, a přece bude znění řehole tak změněno, aby ministři pochopili, že jsou povinni plnit to, co Kristus chtěl a co řehole nařizuje, i aby bratři pochopili, že mají svobodu v zachovávání řehole. A tak tu nebude příležitost, aby chybovali ti, kdo hledají příležitost k hříchu pod záminkou zachovávání řehole.«

Nejvyšší Velekněz tedy změnil v této kapitole slova a řekl: »Kdekoli jsou bratři, kteří by věděli a poznali, že nemohou řeholi v jejím duchu zachovávat, mohou se obrátit na své ministry. Ministři pak ať je přijmou s láskou a dobrotou a jsou k nim tak důvěrní, že se k nim bratři mohou chovat jako páni ke svým služebníkům. Neboť tak tomu má být: ministři ať jsou služebníky všech bratří.«

2184 72. Blážený František však, aby ze srdci všech bratří odstranil každou nejistotu a skrupuli, ke konci života výslovně prohlásil pravdu o úmyslu, který měl v řeholi, jak ji dostal od Krista, a nařídil všem bratřím, klerikům i laikům, pod poslušností, aby do řehole nevkládali glosy – ani do závěti. A řekl: ať se chápou takto – jako dal jemu Pán jednoduše a do písmene řeholi a Závěť napsat, tak prostě a do písmene, aby je chápali a až do konce zachovávali. Všem těm, kteří ji budou takto zachovávat, požehnal a pevným příkazem zatarasil cestu k odvolávání se k římské kurii, aby vydávala listy nebo privilegia bratřím – a nemají tak činit ani bratři sami, ani přes jiné osoby. Vše to by bylo proti poctivému zachovávání řehole do písmene, kterou mu dal Kristus.

2185 73. Z příkazů tedy, ze slov samého svěťce jasně vyplývá, že obdržel řeholi a Závěť od Krista zjevením, a že pravé, čisté, věrné a duchovní zachovávání a chápání řehole je zachovávání do písmene.

Ostatní prohlášení jsou pak různá zbožná dovolení, dávaná soucitnými lékaři nemocným, či dispenze, užitečné a nutné pro spásu duší, které nemají dost síly nebo se nechtějí zavazovat k obtížnému radikálnímu

a dokonalému zachovávaní řehole, k němuž zakladatel vedl, které usku-
tečňoval, když řeholi přímo od Ježíše Krista dostal.

2186 74. Reforma řehole, zjevené Františkovi, po tajemství, ukázaném na
jeho stigmatizaci, pozůstává v prostém a do písmene přísném zachová-
vání řehole i závěti, protože Duch svatý naplní po způsobu Serafů, Che-
rubínů a Trůnů ty, které povolá a vyvolí, aby hlásali slovem a skutky
Kristův život. Po způsobu Serafů značí, že na svém těle i duši ponесou
Krista ukřižovaného a budou si jisti, že v nich přebývá. Znamení o této
jistotě je ve Františkovi – on se objevil nejprve v duši a potom v těle
přibitý na kříži. Po způsobu Cherubů, nestvořený Rozum, věčně ploze-
ný Otcem, vstoupí do rozumu pokorných Menších bratří skrze lásku
a ctnosti, osvíti je, přezkouší, učiní je moudrými, zprostředkuje jim své
světlo – jak bylo předobrazeno v sedmém bratru (Františkovi), když se
jako nový Eliáš zjevil šesti bratřím na ohnivém voze a když svědomí všech
bylo jako nahé a otevřené druhému. Po způsobu Trůnů: poněvadž jim
bude blízká moc všemohoucího Otce a bude jim sloužit jako moc a jasnost
víry s pevnou účinností – budou pak splněny jejich žádosti a přání, nebu-
dou se obávat hrozeb a zlořečení a s láskou a dobrotivostí se jim bude
dostávat požehnání.

Vskutku – nebyli by s to snést břemeno tohoto posledního souzení,
do něhož upadnou vyvolení, až bude uvolněna moc pekelného draka:
zesílí a umocní se ke zkáze člověka tak, že se posadí dokonce v Božím
chrámě a povýší se nade všechno, co nese Boží jméno, nebo čemu se
vzdává náboženská úcta – jestli v nich Kristus Ježíš nebude bydlet po
způsobu Serafů, jestli je neosvíti po způsobu Cherubů, jestli v nich nebu-
de bydlet po způsobu Trůnů.

*Když z tohoto prvního souzení Clareno uzavřel, že František dostal řeholi
i Závět přímo od Boha – a proto vyžaduje zachovávaní do písmene – pokračuje
v obecných úvahách o Františkovi, řádu a zasazuje je do posvátné histo-
rie: dlouze srovnává poslání Kristovo s Františkovým v boji proti starému
nepříteli.*

2187 75. Bratr Pacifik opravdu vytržen ze smyslů viděl a slyšel, jak je svatě-
mu Františkovi připraveno křeslo Lucifera. Bratr Salvo ho viděl pro zvláštní
boj proti Luciferovi mimořádně vyvoleného od Boha mezi svatými.
A opět jiný bratr viděl vstoupit Lucifera do řádu Menších bratří, aby tak
snáze přemohl Františka. Tyto a podobné vize, mají-li v sobě něco pravdy,
naznačují především to, co říká Kristus v evangeliu: že první budou po-
sledními a poslední prvními (srov. Mt 20,16), že je mnoho povolanych,

ale málo vyvolených, že nepřátelé člověka – s hábitem, ale ne životem podle Krista – jsou jeho domácí (srov. Mt 20,36), že Krista zapřeli potomci Abraháma a obřezaní, že Kristovi a Petrovi nástupci se v čase před zpusťšením nad chudobou a pokorou červenali a že Menší, hábitem i jménem budou »menší-minority« slovy i skutky nenávidět a jednat jako lidé fanatičtí, tvrdošíjní a blázni – že se stanou následovníky knížete pošetilsti, bludu a nevěry, Lucifera, nepřítele Františkova, který byl pokorný, velmi chudý a následovník Krista. Jeho vlastní synové, Luciferem svedení, přiváděli ho k zoufání, zarmucovali a trýznili ho, dokud žil – a to svou nevěrou, neúctou a neposlušností.

- 2188 76. První boj byl tedy boj nevěry, neúcty, neposlušnosti proti Františkovi – zakladateli podle vůle Páně – a proti těm, kdo k němu lnuli s láskou a v pravdě. Kristus v něm, ve Františkovi, a jeho družích, zvítězil pro opravdovou chudobu a pokoru a vládl triumfuje v lásce.

Tak se staň! Amen.

3. Druhé soužení neboli pronásledování řádu blaženého Františka

- 2189 77. Když se přiblížila hodina přechodu Božího služebníka do nebe, dal pokorný a chudý František svolat všechny přítomné bratry u Porciunkuly. Vlával jim těsně před smrtí útěchu. S otcovskou láskou a mocnými slovy je povzbuzoval k zachovávaní řehole, k tomu, aby se navzájem milovali božskou láskou, aby poslouchali a ctili svatou matku církev římskou a aby měli v úctě všechny kleriky, kteří žijí po způsobu svaté římské cirkve.

Jako své dědictví jim odkázal zachovávaní chudoby, pokory, pokoje a vzájemné lásky. Horlivostí v následování Kristových šlépějí je roznítil k pohrdání a nenávisti světa.

A když byli všichni kolem něho, nařídil napsat krátkou Závěť, do níž dal jasně a prostě pro přítomné i budoucí bratry napsat způsob života, Kristem mu zjevený. A přikázal, aby byl tento způsob života co možno nejdokonaleji zachovávan. A dodal jako znamení požehnání nejvyššího nebeského Otce, jeho požehnaného Syna Ježíše Krista a své vlastní. Pak nad nimi vztáhl ruce, poznačené stigmaty Ježíše Krista, a všem přítomným i vzdáleným požehnal v síle a jméně ukřižovaného Ježíše Krista.

2190 78. Pak si k sobě dal zavolat bratra Bernarda z Quintavalle, který byl prvním bratrem...

A proti tomuto Božímu muži, svatému a láskou k dokonalosti zanícenému, i proti ostatním, svatým Františkem zvlášť milovaným bratřím a synům, zorganizoval nepřítel dobra druhé pronásledování.

2191 79. Když stigmatizovaný anděl František, věrný prorok, poslaný v duchu a moci Eliášově k chudým lidem, a když ke Kristu poslal před sebou mnoho horlivých bratří, mnoho ministrů a kustodů jednomyslně souhlasilo s bratrem Eliášem ve věci ušlechtilé vědy a pro zvláštní prozřetelnost, kterou v něm viděli, chtěli v něm mít po smrti svatého Františka rektora a pedagoga.

Přijal tedy úřad generála, zvolen všemi bratřimi v domněni, že není zatížen nemírnou horlivostí a přílišným ohněm ducha, o nichž se podle lidského soudu opatrností domnívali, že byl v zakladateli, začal rozvázně prosazovat a učit věci, které se neshodovaly, ba protirečily těm, které miloval a učil světec. Měl mnoho vychytralých následovníků a stoupenců. Nesnažil se potlačovat různé úklady a útlaky...

2192 80. Bratr Eliáš nechal padnout v zapomenutí a skoro potlačil a posílal mnohé ctnosti, které viděl u Božího člověka Františka. Sveden řečmi svých následovníků a pochlebníků, pln pýchy nad uznáním a přízní císaře i papeže a jiných magnátů – kteří se domnívali, že vědou převyšil všechny ostatní – rozvázně a jakoby čestně začal bratřím jako jisté a pro spásu užitečné předkládat věci, které byly výplodem jeho myšlení.

2193 81. V té době však žili ještě mnozí druhové blaženého Františka, jako zmíněný už bratr Bernard, bratr César z Německa, věděním slavný a zároveň svatý, bratr Rizzerius, bratr Šimon z Contessa, svatostí vznešený a obdivuhodný bratr Angelo, bratr Masseo a mnoho jiných, z nichž některé jsem viděl osobně a slyšel od nich ty věci, které vypravuji.

Tito všichni se snažili žít věrně a upřímně to, co slíbili, co jim zjevil jejich Otec a co potvrdila církev svou autoritou. A nemohli mlčet, když byli svědky skutků a rozhodnutí, které se neshodovaly s příkazy a tradicemi zakladatele. Rmoutili se tedy pro urážky Boží a pro škody na duších. Celým srdcem přilnuli k pokorným slovům a zbožným skutkům svého Otce a poukazovali na velké nebezpečí počínajících uvolňování a ne už čistého života.

2194 82. Bratr Eliáš se proto se svými začal zneklidňovat a netrpělivost a hněv, které se ho začaly zmocňovat, skrýval pro příhodnější čas. Pak začal ty, kdo žili v prostotě, pomlouvat, u papeže si na ně začal stěžovat,

a tím začíná vlastně jejich pronásledování a potlačování. Aby mu nikdo nemohl nepřátelství proti svatým bratřím vytýkat, zařídil to tak, aby se zdálo, že je pronásleduje spravedlivě, z rozkazu nejvyššího pastýře a pro dobro pronásledovaných bratří samých.

Když totiž nadešel příhodný okamžik, odebral se ke Kristovu náměstku, jímž tehdy byl papež Řehoř, a jak u takových lidí bývá zvykem, předložil mu falešné stížnosti, pozlacené jakoby svatostí a počestností, které se zdály být pro církev a řád užitečné.

- 2195 83. Mluvil tehdy k papeži takto: »Svatý otče, v množství zvlášť prostých lidí se pod zdáním dobra a horlivosti ducha někdy dějí takové věci, že nebudou-li v příhodný okamžik napraveny a zapustí-li kořeny – i když se zdají dnes lehké – zplodí veliká zla. Jsou totiž mezi námi bratři, které má lid i klérus za svaté kvůli důvěrné známosti, kterou měli se svatým Františkem. Ti se začínají řídit vlastním míněním a, když odhodili brzdu svaté poslušnosti, chodí sem a tam jako bez hlavy a mluví a učí věci, které by mohly být nakonec k zostuzení celého řádu, jestli na zlo, které už začíná, z vaší strany nepoužijete lék. Přinucen svým svědomím jsem přišel, abych Vaši svatosti oznámil věci, o kterých bych raději pomlčel, kdybych se neobával, že z nich může vyrůst velký skandál, a kdybych je mohl napravit jen svou autoritou a odstranit pomocí laskavých napomenutí a oprav.«

Nejvyšší Velekněz pak, který měl bratra Eliáše ve velké vážnosti, uvěřil mu, že sdělované věci odpovídají pravdě, a pohnut upřímnou láskou a horlivostí ducha, s níž se snažil udržovat dobrý stav řádu, řekl bratru Eliášovi: »Jdi a podle ducha a moudrosti, které jsou ti dány, naprav ty, kdo pod zdáním ducha odložili pravidlo disciplíny, odhodili brzdu poslušnosti a nyní se potulují sem a tam, aby kvůli nim nevznikaly skandály v řádu a abychom předešli nákaze, která by podle jejich příkladu ohrožovala poslušnost. Často opravdu zla, která se zdají nepatrná, když se nechají růst a silit, stávají se nenapravitelnými.«

- 2196 84. Svaté paměti papež Řehoř opravdu měl přílišnou důvěru k bratru Eliášovi, protože v něm spatřoval velikou počestnost mravů a měl ho za moudrého a vzdělaného, víc, za moudřejšího a vzdělanějšího než byli ostatní řeholníci v té době. Nejvyšší Velekněz nechápal, jak byl bratr Eliáš proti svatému Františkovi a že tajně sledoval i dělal různé věci. Že povzbuzoval a šířil takové ideje a způsoby života, které se přičily naší řeholní dokonalosti. Že působil a zavinil uvolnění a nečistotu v zachovávaní řehole a že pomáhal uhaset Ducha a pohrbit úmysly zakladatele, že se se

svými následovníky snažil nahradit v řeholi principy Boží principy lidskými.

- 2197 85. Byl první a vědomě takto postupoval u papeže. Spoléhal na své ideje a rozumnost víc než na svatost a přikázání Boží, která slyšel a dostal od zakladatele, který byl dán jemu i ostatním z nebe. Ve slepotě své mysli a v samolibosti stal se vedoucí silou neronovského pronásledování svatých. Nakonec stejným mečem, kterým k zemi srážel své svaté bratry, i sebe sama a své následovníky srazil na zem a duchovně se zabil.

Vskutku byl svatým veleknězem Řehořem exkomunikován, poněvadž se zdálo, že přešel do císařovy družiny, a v exkomunikaci zemřel vinou nebo nedbalostí svého nástupce, bratra Alberta, který papeži nedoručil omluvný list a zadostiučnění bratra Eliáše. Když bratr Albert z Pisy zemřel, našel se v kapse jeho tuniky list, který měl být doručen papeži. A tak byla nejvyššímu Veleknězi skryta pravda o životě svatých bratří a vlastně věřil lži. Ani omluvný list, v němž bratr Eliáš vykládal svůj úmysl a ubezpečoval svou poslušností, se k nejvyššímu Veleknězi nedostal a on zemřel v neposlušnosti vůči církvi, se svými druhy od řádu odloučen.

- 2198 86. Vraťme se však ke skutkům, jichž se dopustil proti prvnímu bratru svatého Františka a proti ostatním duchovním bratřím¹⁰.

- 2199 87. Opřen o autoritu papeže, zvolil si pravidlo přímosti a ctnosti zalíbení v sobě a své vůli...

Doufáme, že jsme předložili dostatek formulací ze jmenovaného díla O sedmi souženích... Ostatní věci, které následují, souhlasí vcelku s tím, co už je v jiných dílech: Ecclestonovi, Salimbenovi a Giordanovi.

¹⁰ »Spirituálové«, »duchovní«, následovníci svatého Františka do písmene.

KRONIKY
A JINÁ SVĚDECTVÍ

V polovině 13. století se jeví františkánský řád už jako solidní instituce, která se uplatňuje v církvi i ve společnosti a zakotvila v nejlidnatějších střediscích Evropy a Orientu.

Řád se dělí na provincie, které si vypracovávají vlastní zvyklosti (statuta) podle zvláštních situací v dotyčných oblastech. Přes autonomii těchto oblastí je tu centrální vedení, které inspiruje. Řád má mnohotvárné styky s veřejností – a z těchto styků vyrůstají ve 2. polovině 13. století spisy, které mají jakousi stejnou funkci a původ: jsou plodem živého oběhu zpráv ve stávající společnosti. Mají formu buď análů, nebo pamětí.

Jejich obsah souvisí s cílem autora a s podněty k jejich sepsání. Jednou to je tužba sdělit vlastní zkušenosti ve vztahu k vlastní komunitě, jindy tužba poznat řeholní události ve vlastním kraji – a to často od počátku.

Jsou to tedy zeměpisné nebo historicko-funkčně přesně ohraničené kroniky, jako např. Kronika Tomáše z Ecclestonu nebo Giordana da Giano a jeho pokračovatelů.

Jindy se snaží autor shromáždit látku k přednáškám a kázáním, jako je např. u Fiori dei tempi (Kvítky dob), s úmyslem zachytit pro dějiny události ze života svatých, potřebných pro kázání.

Kolem roku 1270 redigoval neznámý irský františkán Knihu příkladů jako příručku ke kázání.

V Anglii napsal anonymní autor příručku pro kázání lidem Zrcadlo laiků. V Itálii vydali Knihu příkladů Menších bratří 13. století. Františkáni se tedy brzy zařadili do literatury kronikářské a obecných dějin a přinášejí novou mízu a nové vzory do historiografie středověku. Salimbenova Kronika je příkladem toho, jak lze pružně zasahovat do života měst, zápasících o svou nezávislost.

Mnohem více rozšiřuje horizonty poznání františkánství svými cestopisnými díly; františkáni 13. století pronikají do dalekých zemí jako diplomati a misionáři. Nejslavnější je Historia Mongolorum od Jana da Piano a Itinerarium terrae Tartarorum od Viléma di Rubruc.

I.

NEFRANTIŠKÁNSKÁ SVĚDECTVÍ

Člověk se stává předmětem dějin, osobností, obvykle až po své smrti. Profily a biografie črtají charakter, ale vždy téměř ke konkrétním skutečnostem něco přidávají, nějak zkrášlují.

Tak tomu bylo i v případě svatého Františka. Tím vzácnější jsou proto svědectví, která jsou dřívější než historická. I když jich není mnoho, poskytuje cenné informace »z první ruky«.

Zvláštní místo zauímají svědectví těch, kdo nenáleželi k františkánskému řádu a poukazovali na originální znak života Menších bratří jako současníků. A tu neujde pozornosti především jedna věc: tato svědectví se týkají celé skupiny, celého řádu a téměř jen okrajově Františkovy osoby.

Mezi těmito svědectvími jedinečné místo zauímají poznámky Jakuba z Vitry. Prvá je z roku 1216, druhá z roku 1220 a nejrozsáhlejší z roku 1220-1221. Jakub má mnoho zkušeností s náboženskými hnutími a je přesvědčeným bojovníkem za vnitřní reformu církve. Pro současnost vidí v novém hnutí, v novém bratrstvu, dvě jasně úspěšné věci:

1) v těchto lidech, kteří žijí v přísné chudobě, se opět rozzáří obraz prvotní církve, jejíž láskyplnou jednotu tak účinně reprezentují;

2) protože žijí ve světě, vydávají evangelium svědectví nejen slovem, nýbrž daleko víc životem – a to plně uprostřed lidí, i před mohamedány.

Kolem dobytí Damietty píše o zakladateli. Epizodu Františka před sultánem líčí kromě něho i kronikáři 5. křížové výpravy, protože ta událost vzbudila velkou senzaci.

Někteří nad touto novotou v církvi nedovedou utajit údiv. Jiní mluví jen o novotě vnější. Opět jiní poukazují na podstatně revoluční pojetí řeholního života.

Takto vidí realitu Menších bratří řečník Buoncompagno, mniši z Monte Sereno, Martin Tourský a ještě více premonstrát Burkard z Ursbergu, jemuž děkujeme za zmínku o rozdílu mezi Menšími bratry a pauperistickým a evangelním hnutím na počátku 13. století.

1.

JAKUB Z VITRY

Jacobus de Vitry či de Vitriaco, takto jmenovaný podle rodiště Vitry-sur-Seine, farář v Argenteuil, pak kanovník v Oignie, v namurské diecézi, přišel do Perugie roku 1216 a zde byl konsekrován na biskupa v Acri, tj. pro Acri, v Tolemaidě, Honoriem III., který v těch dnech nastoupil po Inocenci III.

Po několika měsících se odebral do svého sídla a provázal křížáky od obležení až po ztrátu Damietty.

Roku 1228 byl jmenován kardinálem ve Frascati.

První dopis psal v době odjezdu, tj. někdy v říjnu 1216. Je to první historický doklad týkající se svatého Františka a jeho řádu. Je velmi důležitý, protože je psán osobou, která k řádu nepatří.

Poznání Menších bratří si pisatel později ještě prohloubil u Damietty, protože tam osobně poznal Františka.

A) DOPIS PSANÝ POČÁTKEM ŘÍJNA ROKU 1216 Z JANOVA

2200 Svým nejmilejším přátelům, Jakub, pokorný služebník církve v Acri (Acron) s pomocí Božího milosrdenství, přeje věčnou spásu v Pánu.

2. ...

2201 3. Když jsem byl zachráněn z nebezpečí smrti (z rozvodněné řeky), přišel jsem do Milána, který je hnízdem bludařů, zdržel jsem se tam několik dní a na různých místech jsem tam kázal slovo Boží.

V celém městě sotva se najde, kdo má odvahu bludařům odolávat, mimo jisté svaté muže a zbožné ženy, které světáci nazývají »patarini«. Ale Svatý otec, který jim dal dovolení kázat a potírat bludaře – který také potvrdil jejich společnost – nazývá je »humiliaty«. Oni se zřekli svého majetku, scházejí se na různých místech, živí se prací svých rukou, neúnavně a často hlásají slovo Boží, rádi mu také naslouchají a jsou dokonale a pevně ve víře a v tom, co konají, mají úspěch. Tato »řehole« se v milánské diecézi tak rozšířila, že může mít už asi 150 konventů, z jedné

strany mužských, z druhé ženských – a to nepočítám ty, kdo zůstávají ve svých domech.

- 2202 4. Odtud jsem pak přišel do Perugie; našel jsem papeže Inocence mrtvého, ale ještě nebyl pohřben. Zloději v noci oloupili jeho mrtvolu o všechna drahocenná roucha, takže tělo bylo téměř nahé a skoro už v rozkladu v kostele. Když jsem do tohoto kostela vstoupil, jasně jsem poznal, jak krátká a klamná je sláva tohoto světa.

Následující den po pohřbu zvolili kardinálové Honoria (tj. 18. července 1216), muže pokročilého věku, zbožného, prostého a velmi mírného, který skoro všechnen svůj majetek rozdál chudým. V neděli po volbě byl Velekněz korunován.

- 2203 5. Já jsem pak následující neděli (31. července) přijal biskupské svěcení... *(mluví o familiárnosti, s níž s ním papež mluvil, o opakovaných rozhovorech, o získaných fakultách, zvláště o té, že smí všude kázat. Pak přechází k přípravě na expedici do Acři).*

6. ...

- 2204 7. Při návštěvách kurie jsem našel věci, které se mi přičí. Všichni byli tak zabráněni do časných věcí a do světských starostí, do sporů o krále a království, do hádek a procesů, že se tam ani nedalo téměř mluvit o duchovních záležitostech.

- 2205 8. V těch krajích jsem však našel i něco, co mi způsobilo velkou útechu: osoby obou pohlaví, boháče i laiky, kteří se pro Krista zřekli všeho vlastnictví a opustili svět. Nazývali se Menší bratři a Menší sestry a jsou u papeže i kardinálů ve veliké úctě.

Vůbec se nevměšují do časných záležitostí. Naopak: horlivě a s velkým úsilím se den co den namáhají vytrhnout ze světských marností duše, které jsou v nebezpečí ztroskotání, a nabízejí jim život ve vlastních řadách.

S Boží pomocí přinesli už mnohé ovoce a získali mnoho věřících tak, že ten, kdo jim naslouchá, zve druhé: přijď a na vlastní oči uvidíš.

- 2206 9. Žijí podle způsobu prvotní církve, o níž je psáno: »Množství věřících bylo jedno srdce a jedna duše« (Sk 4,32). Chodí po městech i po venkově a účinně se snaží získat druhé pro Krista. Na noc se vracejí do svých poustevn či chýší a věnují se kontemplaci.

- 2207 10. Ženy naopak bydlí spolu v některých domech a živí se prací svých rukou. Velmi se rmoutí, když je klerici či laici cti.

- 2208 11. Členové této »řehole« se jednou ročně scházejí na stanoveném místě, aby se potěšili v Pánu a společně pojedli. Z těchto setkání mají velký

užitek. Na základě zkušeností řady mužů, velmi zkušených, vydávají si posvátné zákony a podrobují je papežskému schválení. Pak se na celý rok rozdělí a roztrousí po Lombardii, Toskánsku, v Apulii i po Sicílii. Nedávno také bratr Mikuláš, spolupracovník pana papeže, svatý a zbožný člověk, opustil kurii a přidal se k nim. Protože ho však papež moc potřeboval, zavolal ho zpět.

Opravdu věřím, že Bůh před koncem světa chce spasit prostřednictvím těchto prostých a chudých lidí mnoho jiných, aby zahanbil preláty, kteří se už stali němými psy, neznajícími štěnat.

- 2209 12. Konečně jsem opustil město Perugia a dal jsem se na cestu k Janovu, vznešenému městu, cestou mezi Toskánskem a Lombardií podél moře.

B) DOPIS Z ROKU 1220 O DOBYTÍ DAMIETTY

- 2210 *Jakub z Vitry v listu mluví především o podivuhodném dobytí Damietty, která zůstala následkem hrozného moru téměř liduprázdná. Pak připomíná předchozí vpád křižáků – puzených pouze pýchou – který skončil hrozným krveprolitím. Potom své přátele pozdravuje i jménem svých spolupracovníků a dodává:*

- 2211 1. Rainero, představený chrámu svatého Mikuláše (v Acri) vstoupil do řehole Menších bratří. Tato řehole na celém světě neustále vzrůstá. Důvod je tento: zřejmě napodobují způsob života prvotní církve a život apoštolů ve všem. Přesto však se nám zdá, že tato řehole jedná nebezpečně, když rozesílá do celého světa po dvou nejen dokonalé, ale i mladé a nezralé, kteří by měli být pod dohledem po nějakou dobu v konventní kázni.

- 2212 2. Učitel či zakladatel tohoto řádu (jmenuje se bratr František a je tak milováníhodný člověk, že ho mají všichni v úctě) přišel mezi naše vojáky, zanícen horlivostí víry. Nebál se jít ani mezi saracénské vojáky, naše nepřátele, a po mnoho dní kázal Saracénům slovo Boží, ale bez většího užitku. Ale sultán, egyptský král, ho tajně prosil, aby se za něho modlil k Bohu, aby podle vnuknutí Božího mohl přijmout tuto víru, jak se bude líbit Bohu.

- 2213 3. Do tohoto řádu vstoupili i Angličan Colino, náš klerik, a další dva z našich spolupracovníků, totiž učitel Michal a Don Matouš, jemuž jsem svěřil správu kostela svatého Kříže. Jen stěží zadržují Cantora (Jana z Cambrai), Jindřicha (správce domu) a několik dalších...

C) ŘÁD MENŠÍCH BRATŘÍ A JEJICH KÁZÁNÍ

»Historia Occidentalis«, 2. kniha, 32. kapitola

Toto dílo napsal Jakub z Vítvy před porážkou křižáků u Damietty, tedy před 8. zářím 1221. Autor dokazuje, že ví o Nebulované řeholi. Důležité jsou podrobnosti o Františkově přítomnosti v křižáckých oddílech a před sultánem, ale ještě významnější je zdůraznění evangelního a apoštolského života prvních bratří ve shodě s Františkovými směrnicemi.

2214 1. Odedávna existovaly tři druhy řeholí: poustevníci, mniši a kanovníci. Bůh však chtěl, aby základ budovy těch, kteří žijí podle určité řehole, byl solidně zpevněn, a proto k nim v těchto dnech připojil řeholi čtvrtou, krásu nového řádu, svatost nové řehole.

2215 2. Když se však pozorně díváme na způsob života prvotní církve, docházíme k závěru, že Bůh nepřipojil toliko řád nový, jako spíš obnovil řád starý, povalený na zemi, a obnovil řeholi, která nyní, když nadešel večer světa a když doráží syn zavržení, byla skoro mrtva. Nové zápasníky tedy vzbudil Bůh pro boje v době Antikrista, která je plná nebezpečí, aby předem upevnil a posílil svou církev.

2216 3. Toto je řehole pravých chudých Ukřižovaného, toto je řád kazatelů, který nazýváme Menšími bratry. Vskutku menšími a pokornějšími než všichni stávající řeholníci, v oděvu, který nosí, v odříkání i v pohrdání světem.

2217 4. Za svou hlavu uznávají generálního představeného¹¹. Jeho rozkazy a směrnic jsou s úctou poslušni všichni nižší představení i bratří řádu. On je posílá kázat a zachraňovat duše do všech oblastí světa¹².

2218 5. S velkou pílí obnovují zbožnost, chudobu a pokoru prvotní církve. Žíznivě a horlivě čerpají z čistých vod, které tryskají ze zdroje evangelia. Ze všech sil se snaží zachovávat nejen přikázání, nýbrž i evangelní rady, a tak krok za krokem napodobují apoštolský život.

Zříkají se jakéhokoli vlastnictví, zapírají se, berou na sebe svůj kříž a nazí následují nahého Krista. Jako Josef zříkají se svého pláště, jako samařská žena odkládají svůj džbán, aby svobodně a lehce běželi svůj běh před tváří Páně bez toho, že by se ohlíželi nazpět. Na minulé zapomínají, neúnavně běží vpřed, letí jako oblaka, jako holubice ke svým hnízům (srov. Iz 60,8) a bedlivě dbají toho, aby se tam nevetřela smrt.

¹¹ Tehdy novinka.

¹² Poprvé se tu v dějinách řeholního života objevuje dělení na provincie.

2219 6. Pan papež jejich řeholi potvrdil a dal jim dovolení kázat v kterémkoliv kostele, do něhož přijdou. Oni si však v uctivosti žádají vždy souhlas místního faráře či preláta.

Představení je posílají kázat po dvou jako předchůdce před tváří Páně, aby jakoby připravovali jeho druhý příchod.

2220 7. Tito Kristovi chudí neberou s sebou na cestu ani měsíc, ani mošnu, ani chleba, ani opasek. Nevlastní ani zlato, ani stříbro, ani neobouvají sandály. Opravdu: žádnému bratru tohoto řádu není dovoleno cokoli vlastnit.

Nemají ani kláštery, ani kostely, ani pole či vinice, ani dobytek, nemají domy ani žádné vlastnictví, ba ani kam hlavu položit nemají.

Neužívají kožený nebo lněný oděv. Mají jen vlněnou kutnu s kapucí, nenosí řízy ani cocolly¹³, ani jiný druh oděvu.

2221 8. Když je někdo pozve k obědu, jedí a pijí, co se jim předloží. A když jim někdo něco daruje za milosrdenství, nedělají si zásob na zítřek.

2222 9. Jednou nebo dvakrát za rok shromažďují se na předem stanoveném místě a slaví generální kapitulu. Nepřicházejí jen ti, kdo jsou příliš daleko nebo za mořem. Po kapitule je představení rozesílají po dvou nebo více do různých krajů, provincií či měst.

2223 10. Nejen svým kázáním, hlavně příkladem své svatosti a dokonalým řeholním životem zvou lidi – nejen pokorné, ale i bohaté a vznešené – k pokání a pohrdání světem. Mnozí z těchto lidí opustili města, hrady a své veliké majetky, a hmotné bohatství tak zaměnili za bohatství duchovní. Jak šťastná výměna! A oblékli kutnu Menších bratří a opásali se provazem.

Opravdu se v krátké době velmi rozrostli počtem. Není takřka křesťanské provincie, kde by jich nebylo aspoň několik. Kdo je pozorují, vidí v nich vzor. Jsou jako obraz pohrdání marností světa v čistém zrcadle – a nikomu neuzavírají dveře, chtějí-li do jejich řehole vstoupit. Jen ti k nim nemohou vstoupit, kdo jsou vázáni manželstvím nebo jinou řeholní profesí. Takové nemohou přijmout bez předchozího dovolení jejich manželé nebo představených.

2224 11. Všechny ostatní však přijímají do širokého lůna své řehole s velkou důvěrou a bez obtíží a nesnází, protože žijí bez hmotných obav a protože se s celou důvěrou odevzdávají do rukou štědré Boží prozřetelnosti, která se proto sama stará o jejich živobytí.

¹³ Plášť s kapucí.

Těm, kdo k nim vstoupili, dají hábit a provaz, ve všem ostatním je svěřují péči Boží.

2225 12. A opravdu: Bůh jim se zřejmostí, která bije do očí, vrací už na tomto světě stonásobek, když jdou po této cestě. Při pohledu na ně jako bychom viděli, jak se naplňuje výrok Pisma: Pán miluje poutníka a poskytuje mu pokrm i šat (srov. Dt 10,18). Opravdu, kdo tyto Boží služebníky obdarovávají, považují si to za štěstí – rádi jim skýtají pohostinství i almužnu.

2226 13. A nejen křesťané! Dokonce i Saraceni a jiní lidé, kteří jsou ještě v temnotách nevěry, když se Menší bratři objeví, aby neochvějně hlásali evangelium, jsou plni obdivu nad jejich pokorou a dokonalostí a s radostí a ochotou je přijímají a poskytují jim, co potřebují.

2227 14. Mohli jsme vidět toho, který je zakladatelem a učitelem tohoto řádu a kterého všichni poslouchají jako svého generálního představeného: je to člověk prostý a nevzdělaný, ale milý Bohu i lidem, jménem František. Byl tak plný lásky a duchovní horlivosti, že když přišel ke křižáckému vojsku před Damiettou v Egyptě, odebral se bez bázně, ozbrojen jen štítem víry, do tábora egyptského sultána. Saracenům, kteří ho cestou zajali, jen opakoval: »Jsem křesťan, doved'te mne k vašemu pánovi.«

Když ho k němu přivedli, cítila se krutá bestie při pohledu na tohoto Božího muže celá změněná v člověka mírného. Po několik dní mu totiž sultán pozorně naslouchal, když před ním a před těmi, kteří ho obklopovali, kázal Krista.

Pak z obavy, aby se některý z těch, kdo ho z jeho lidí poslouchali, nenechal obrátit k Bohu účinností jeho slov a nepřešel ke křesťanskému vojsku, dal mu doprovod a přikázal, aby ho s úctou a bezpečně dovedli zpět do našeho tábora. A když se s ním loučil, žádal ho: »Modli se za mne, aby mi Bůh dal poznat, která víra je mu milejší.«

2228 15. Třeba dodat, že všichni Saraceni naslouchají řečeným Menším bratrům, když svobodně hlásají víru v Krista a evangelní nauku, ale jen potud, pokud nezačnou otevřeně protiřečit Mohamedovi jako podvodníku a věrolomnému. V tu chvíli proti nim bezbožníci povstanou, začnou je bít a ženou je ven ze svých měst. A často by je i zabili, kdyby je Bůh podivuhodným způsobem nezachránil.

2229 16. Toto je svatý řád Menších bratrů, toto je podivuhodná řehole apoštolských mužů, hodná následování. Jsme pevně přesvědčeni, že je Bůh

v těchto dobách vzbudil proti synu zatracení, proti Antikristu a jeho učedníkům bez víry.

Jako Kristovi silní zápasníci jsou strážci Šalamounova těla, strážci jeruzalémských hradeb, ozbrojeni mečem, protože dnem i nocí neustávají ve chválách Boha a svatých rozmluvách. Hlasitě volají, jako trouba pozvedají svůj hlas, aby vykonali pomstu nad národy (srov. Iz 58,10), napomenuli je a své meče nezdržují od krve (srov. Jer 48,10) – zabíjejí a stravují. Probíhají městem křížem krážem. Jsou ochotni snášet hlad jako potulní psi. Jako pravá sůl země dodávají pokrmům chuť a spásu, zachovávají je a zbavují zápachu od červů a nepravosti. Jako světlo světa osvěcují mnohé učením pravdy a podněcují je a rozplameňují k horlivosti v lásce.

2230 17. Ale tento řád dokonalosti a plnosti tohoto rozsáhlého kláštera, kterým je celý svět, není pro slabé a nedokonalé. Jeho členové se pustili po lodích i na moře a shánějí zisky po širých vodách. Mohli by být strženi prudkými vlnami, kdyby se nejprve nezdržovali ve městě, dokud nebudou vyzbrojeni mocí z výsosti (srov. Lk 24,49).

2. FRANTIŠEK U KRONIKÁŘŮ PÁTÉ KŘÍŽOVÉ VÝPRAVY

K potvrzení zprávy o pobytu svatého Františka na dvoře egyptského sultána je dobré uvést i jiná přesná svědectví. K úplnému obrazu o svatém Františkovi je však třeba obrátit se na Tomáše z Celana a svatého Bonaventuru.

A) ERNOULOVA KRONIKA

Celý název kroniky je Chronique d'Ernoul et de Bernard le Trésorier. Ernoul, hlavní pokračovatel Viléma z Tiro, prožil skoro celý život v Orientu a je očitým svědkem událostí, které vypráví. Jasnost a jednoduchost vyprávění vylučují každou pochybnost o jeho pravdomluvnosti.

Kritikové se domnívají, že tato kronika byla napsána v letech 1227-1229. V ličení pak pokračuje Bernard le Trésorier.

Třeba též poznamenat, že v těchto prvních svědectvích není zmínky o jakémsi násilí, páchaném na Františkovi saracénskými vojáky, na rozdíl od Celana a Bonaventury.

2231 1. A teď vám řeknu něco o dvou klericích, kteří byli ve vojsku u Damietty.

Jednoho dne se odebrali ke kardinálovi-legátovi a řekli mu, že by chtěli kardinálův souhlas. Kardinál jim řekl, že pokud se jeho týče, nikdy k ničemu takovému nedá souhlas, protože by nechtěl dávat souhlas k tomu, kdyby byli beze všeho zabiti. On si myslil: půjdou-li tam, nikdy víc se nevrátí. Oni mu řekli, když tam půjdou, na ničem nebude mít vinu, protože to není on, který je posílá, jen jim dovoluje jít.

A naléhali tak dlouho, až jim kardinál, když viděl jejich pevný úmysl, řekl: »Milí páni, nevím, co máte v srdci a zda jsou vaše myšlenky dobré či špatné. Ale jestli tam půjdete, hleďte, aby vaše myšlenky i srdce byly stále obráceny k Bohu!« Odpověděli, že k sultánovi nechtějí, leč aby udělali velké dobro, které chtějí uskutečnit. A tehdy jim kardinál řekl, chtějí-li, že mohou jít, ale ať si nikdo nemyslí, že je poslal on.

2232 2. Ti klerici tedy prošli křesťanským táborem a dali se k táboru Saracénů. Když saracénské stráže zpozorovaly, že se k nim ti dva blíží, soudily, že k nim přicházejí jako doručitelé nějakého poselství anebo s úmyslem zapřít svou víru. Šly jim tedy naproti, vzaly je a dovedly před sultána.

Když před něho předstoupili, pozdravili ho. Sultán na pozdrav odpověděl a pak se jich tázal, zda se chtějí stát Saracény, nebo mu nesou nějaké poselství. Odpověděli mu, že se nikdy mohamedány nestanou, spíš že přišli s poselstvím od Pána Boha pro spásu jeho duše. A pokračovali: »Sire, budeš-li chtít uvěřit našim slovům, odevzdáme tvou duši Bohu, protože ti po pravdě říkáme: zemřeš-li v tom zákonu, který nyní vyznáváš, budeš ztracen a Bůh tvou duši nikdy nebude mít. Proto jsme přišli. Jestli nám však dopřeješ sluchu a budeš chtít porozumět, v přítomnosti moudrých učenců tvého království ti nezvratnými důkazy dokážeme, že je váš zákon klamný.«

Sultán odpověděl, že má větší i menší hodnostáře svého zákona a pověřence kultu a že nemůže tomu, co chtějí říci, naslouchat, leč v jejich přítomnosti. »Zcela správně,« řekli ti klerici, »dej je zavolat a jestli se nám solidními důkazy nepodaří dokázat, že je pravda to, co tvrdíme, že totiž váš zákon je mylný, dej nám klidně setnout hlavy.«

Do svého stanu přivolal tedy sultán hodnostáře a mudrce. Tak se setkali nejvyšší a nejmoudřejší hodnostáři jeho království s těmi dvěma kleriky.

2233 3. Když se sešli, vyložil jim sultán důvod, proč je zavolał. Řekl jim, co mu ti dva klerici navrhli, když přišli na jeho dvůr. Oni sultánovi odpověděli: »Sire, ty jsi meč zákona. Ty máš povinnost zákon chránit a bránit. A my ti jménem Božím a Mohamedovým, který nám tento zákon dal, prikazujeme, abys je dal hned popravit. Co se nás týče, nebudeme poslouchat, co oni říkají. I tebe však varujeme, abys je poslouchal. Vždyť zákon zakazuje poslouchat kazatele jiného náboženství. A když chce někdo kázat nebo mluvit proti našemu zákonu, zákon sám stanoví, aby mu byla uřata hlava. Proto ti jménem Božím i jménem zákona prikazuujeme, abys jim dal ihned setnout hlavu, jak je psáno.«

2234 4. Hned poté se rozloučili a nechtěli už slyšet ani slovo. Klerici zůstali sami se sultánem. Sultán jim řekl: »Pánové, bylo mi řečeno, že je prikaz od Boha i ze zákona, abych vás dal popravit. Ale tentokrát půjdu proti zákonu. Buď ode mne daleko, abych vás dal odsoudit k smrti. Byla by to ode mne zlá odměna, abych vás dal popravit za to, že jste chtěli vědomě podstoupit smrt, abyste mou duši zachránili pro Pána a Boha.«

Pak sultán dodal, že, chtějí-li zůstat, obdarí je rozsáhlými pozemky a majetky. Oni však odpověděli, že zde rozhodně nemíní zůstat, a když jim nechce nikdo naslouchat, že se vrátí do tábora křesťanů, jestli jim to dovolí. Sultán odpověděl, že je rád dá až do křesťanského tábora doprovodit. Mezitím dal donést množství zlata, stříbra a hedvábných látek a vyzval je, aby si podle libosti brali. Oni však odmítli s odůvodněním: když jeho duši nemohou získat pro Pána, že nechtějí nic – jedině cenné by bylo, kdyby mohli jeho duši darovat Bohu. Prosili jen, aby jim dal něco pojit, a že pak hned odejdou, že tu nemají nic na práci. Sultán jim nabídl hojný pokrm. Když pojedli, rozloučil se s nimi a dal je bezpečně doprovodit až ke křesťanskému táboru.

B) DOBYTÍ SVATÉ ZEMĚ OD BERNARDA POKLADNÍKA

Původní název je Bernardi Thesaurarii Liber de acquisitione Terrae Sanctae.

Naše výňatky jsou z latinského textu, kterým bolognský dominikán František Pipino (1320) krátce shrnuje původní, starofrancouzský text Bernarda Pokladníka (il Tesoriere) z let 1229/30.

Autor, nebo snad překladatel a latinský zkracovatel, zaměňuje v textu sultána Corradina (Melek-Moaddama) damašského s jeho bratrem Melek-el-Kamelem, sultánem v Egyptě. Události s Františkem se týkají poslední-

ho, i když si prakticky můžeme být jisti, že Corradino byl popsán scéně přítomen, protože svému bratrovì jistě přišel s vojskem na pomoc.

2235 1. Aby vykreslil lidskost a shovívavost sultána, líčí Bernard ještě tento příklad: Během obsazování Damietty byli v křesťanském vojsku dva klerici, kteří hnáni horlivostí víry rozhodli se jít sultánovi zvěstovat evangelium. Naléhali na kardinála-legáta, aby jim k tomu dal souhlas.

Ten však odpověděl: »Opravdu nevím, jaká horlivost vás pudí; jste-li puzeni Duchem svatým, nebo pokoušení ďáblem, který vám klade osidla. Neradím vám, abyste tam šli nebo nešli, ani vás neodrazuji. Půjдете-li tam však, dbejte, aby vaše cesta přinesla plody pro Boha.«

2236 2. Když došli do saracénského tábora a uvedli je před sultána, chtěl sultán vědět, zda nesou nějaké poselství, nebo zda se nechtějí stát Saracény.

Odpověděli: »Jsme poslové našeho Pána Ježíše Krista a přišli jsme zachraňovat duše. Jsme ochotni nezvratnými důkazy prokázat, že se nikdo nemůže spasit leč přijetím křesťanského zákona.« A ještě prohlásili: »Za tuto víru jsme ochotni podstoupit smrt.« Sultán, který byl nakloněn k mírnosti, dobrotivě je vyslechl. Pak svolal své kněze, sběhlé v zákoně, a velmože svého království. Sotva jim však objasnil důvod shromáždění, jeden z nich jménem všech odpověděl: »Velmi neprozřetelně jednal ten, kdo má být obhájcem našeho zákona. Měl odpovědět mečem odvety proti jeho odpůrcům, a zatím dovolil audienci znesvětitelům zákona před tolika osobami.« Pak ho mocí zákona zapřisahali, aby je odsoudil na smrt. A odešli.

2237 3. Sultán však řekl křesťanům: »Nestane se, abych odsoudil na smrt vás, kteří jste přišli kvůli mé duši.« A dodal, že jim svěří rozsáhlé pozemky, zůstanou-li s ním, a dal přinést pruty zlata a stříbra, ale oni to všechno odmítli a prohlásili, že přišli hledat duše, a ne bohatství.

A doprovázení hlídkou ve jménu sultánově mohli se vrátit do křesťanského tábora.

C) HISTORIE HERAKLIOVA

Původní název je L'histoire de Eracles empereur et la conquête de la terre d'outremer. Text je starofrancouzský z pera anonymního pokračovatele Viléma di Tiso a lze jej datovat do let 1229/31.

Je to velmi stručné svědectví, ale obsahuje tři detaily, které jiní nezaznamenali:

- 1) Františkův pobyt u Damietty až do pádu města,*
- 2) příčinu odchodu: zhýralost křižáckého vojska,*
- 3) Františkův pobyt v Sýrii.*

2238 Ten člověk, který založil řád Menších bratří a jmenoval se bratr František, který byl kanonizován a mezi křesťany povýšen k důstojnosti, takže se nyní nazývá svatý František, přišel k vojsku, které obkličovalo Damiettu, vykonal tam mnoho dobra a zůstal až do dobytí města. Když pak viděl, jak se mezi křižáky šíří zlo a hřích, byl velmi roztrpčen. Proto odtud odešel a zůstal dlouhou dobu v Sýrii. Pak se vrátil do své země.

3. JINÁ SVĚDECTVÍ SOUČASNÍKŮ

A) BUONCOMPAGNO DA SIGNA

- 2239 1. Menší bratři mohou právem být počítáni mezi učedníky Páně, protože pohrdli světskými žádostmi, své tělo podrobují kajícností a následují Krista bosi a oděni žíněným rouchem.
- 2240 2. Část Menších bratří jsou mladí a děti. Vzhledem k jejich věku není tedy protipřirozené, že jsou vrtkaví a nestálí. Dospěli až na pokraj bláznovství, protože se toulají po městech i po venkově, podle libosti se zdržují i na osamělých místech a snášejí hrozná a nelidská utrpení.

B) KRONIKA Z MONTE SERENO

Tato kniha končí rokem 1225. Kronikář kláštera na Monte Sereno není znám. Byl to premonstrátský klášter v magdeburské diecézi. Menší bratři do Magdeburku přišli roku 1223.

- 2241 V tomto roce (1224) rozšířila se k nám a zvlášť do města Magdeburku nová forma řeholního života. Jeden řád je nazýván svatých Kazatelů, druhý Menších bratří. Prý byly založeny asi před 20 lety a potvrzeny Inocencem III. První z těchto řádů tvoří jenom klerici, druhý tvoří klerici a laici a založil jej jakýsi kupec.

Co tato novota znamená, ne-li určité odmítnutí nedbalého a lenošného života těch, kdo žijí v řádech, na nichž dříve spočívala církev? Je všeobecně známo, k jakým vrcholům svatosti došli Augustin a Benedikt, kteří žili s krajní důsledností tak, jak učili. Kdyby někdo chtěl poslušně žít podle jejich pravidel, nebyla by potřebná žádná jiná instituce. Vskutku: žádá-li se v těchto nových řeholích svatost, jistě by byla dostačující ta, k níž dospěli minulí svatí žijící podle svých řeholí. Jistě se nelze domnívat, že by někdo z řádu svatých Kazatelů nebo Menších bratří mohl dospět k větší svatosti než Augustin a Benedikt. Když toto tvrdím, mám se na pozoru, abych něčí vážné úsilí nezlehčil.

Řekl jsem to jen proto, že staré řády získávají dnes málo důvěry pro špatný život těch, kdo v nich skládají řeholní sliby. Kdo mají úmysl opustit svět a sloužit jen Bohu, nepovažují je dostačující k vlastní spáse. Neboť kdyby je za dostačující považovali, jiné a nové řády by nehledali.

C) KRONIKA MARTINA Z TOURS

Kroniku napsal v letech 1225-1227 některý z kanovníků chrámu svatého Martina v Tours.

- 2242 Inocenc ustanovil také řád Menších bratří, kteří se zřekli jakéhokoli vlastnictví a chodí světem – po způsobu svatých apoštolů – bosí.

D) BURKARD Z URSPERKU

- 2243 1. (Píše Burkard). Tehdejší svět projevoval známky stárnutí, ale Bůh v církvi vzbudil dva nové řády, aby obnovily mladost jako mladost orla a Svatý stolec je potvrdil. Jsou to Menší bratři a Kazatelé. Pravděpodobně byly schváleny z těchto důvodů:
- 2244 2. V Itálii se rozšířily a dosud trvají dvě sekty: první, zvaná humiliáti, a druhá Chudých z Lyonu. Papež Lucius odsoudil svého času jejich příslušníky jako bludaře, protože mezi nimi kolovala bludná učení a ve svých tajných shromážděních na skrytých místech měli pověřivé obyčeje. Zlehčovali autoritu církve a kněžství.

Viděli jsme v té době některé přívržence sekty Chudých z Lyonu. Došli se ke Svatému stolci, vedeni jistým Bernardem, myslím, jejich učitelem, a naléhavě žádali, aby jim papež privilegiem potvrdil jejich způsob řeholního života. Přitom tvrdili, že žijí životem apoštolů. Zavrhovali, jak říkali, jakýkoli druh vlastnictví, nechtěli mít stálé bydliště a jen chodili po městech i po venkově jako poutníci. Pan papež je však v té audienci usvědčil z některých pověrečných obyčejů: že roztřepili trochu obuv na nohou a chodili krajem jakoby bosí. Zatímco nosili kapuci po způsobu řeholníků, nosili účesy jako laici. Ještě zavrženější se papeži jevil ten obyčej, že po cestách chodili společně muži a ženy a že často bydlili pohromadě v témže domě a někdy dokonce spali na též lůžku, jak někteří tvrdili. Oni však na to odpovídali, že všechny tyto obyčeje jsou apoštolského původu.

- 2245 3. Papež však schválil jiné řeholníky, kteří povstali na jejich místě a kteří se jmenovali Menší chudí. Tito jednak zavrhovali všechny řečené nezdravé a pověřivé praktiky, jednak světem chodili skutečně bosí jak v létě, tak v zimě, a nepřijímali ani peníze, ani jiné věci mimo pokrmu a oděvu, když toho nutně potřebovali. A to jen, když jim to někdo nabídl dobrovolně.
- 2246 4. Tito (bratři) později uvažovali, že příliš skromné jméno může zplo-
dit pýchu a že pod štítem chudoby mnozí, kdo to jméno nosili podvod-
ně, začali být marniví před Bohem – a proto dávají přednost názvu
Menší bratři místo Chudí Menší. A žijí v plné podřízenosti Apoštol-
skému stolci.

4.

DALŠÍ SVĚDECTVÍ PO SMRTI A KANONIZACI SVATÉHO FRANTIŠKA

Dvě fakta přispěla k proslavení svatého Františka jako jedinečného světce: kanonizace, kterou se snažil papež Řehoř učinit známou, když ihned věnoval svátek svatého Františka do liturgického kalendáře, a cílá přítomnost Menších bratří skoro ve všech evropských státech.

Klášteří kronikáři o Františkovi vyhledávali zprávy, aby je mohli poznat, také však se využívaly mezi kazateli a sběrateli příkladů pro kázání.

Některá tato svědectví pocházejí z osobních vzpomínek, jiná jsou vzata z legend o svatém Františkovi, které se velmi šířily, i když často v krátké formě pro chůrové účely.

To dokazuje vzrůstající zájem o osobnost svatého Františka i jeho řád. Nechybějí tu ani zprávy převzaté z doslechu, nepřesnosti ani historické omyly. Ale přesto si zaslouží uvedení.

Předkládáme je rozdělené do tří skupin:

- 1) zvláštní události,*
- 2) počátky a rozšíření řádu,*
- 3) malé životopisy.*

Některé líčí jen vnější styl života bratří, jiné silně zdůrazňují evangelní život, který bratři žijí. Jsou tu i epizody, které nemáme uvedeny v žádném větším životopise.

I když žádné z těchto svědectví neobsahuje úplný Františkův životopis, přece zajímavě zachycují »znaky« této zvláštní řeholní skutečnosti, které mužové 13. století postřehli, a svědčí i o rychlém rozšíření řádu.

A) ODDO Z CHERITONU

Spisek Sancti Francisci parabolarum in Sermonibus Odonis de Ceritona pochází z roku 1219. Kázání obsahují četné příklady a paraboly. Uvádíme pověstnou parabolu, kterou František pronesl před Inocencem III. Oddone, anglický kazatel, ji uvádí ve vztahu k evangelnímu textu: »Nikdo nemůže sloužit dvěma pánům.«

2247 Kdysi předložili bratru Františkovi otázku: »Kdo se bude starat o vydržování tvých bratří, když přijímáš všechny, kdo se hlásí?«

On odpověděl touto parabolou: »Jistý král si v lese zamiloval jednu ženu a ona počala. Porodila syna a po určitou dobu ho živila. Pak ho přinesla na královský dvůr, aby se o něho staral král sám.

Jakmile králi ohlásili příchod té ženy, řekl: Tolik lidí nijakých a neužitečných se stravuje u královského stolu – je spravedlivé, aby u královského stolu jedl také můj syn.«

A ještě tento výklad připojil bratr František: »Já jsem ta žena, kterou Bůh učinil plodnou svým slovem a zplodil jsem duchovní syny. Jestli se Bůh stará o tolik nespravedlivých lidí, netřeba se strachovat, že by se nepostaral o vydržování synů vlastních.«

B) LUKÁŠ Z TUY

Kniha nese název: Lucas Tudensis: Adversus Albigenisium errores a byla napsána roku 1231. Poznámka je příležitostná a slouží k popření tvrzení těch, kdo prohlašovali, že ukřižovaný Kristus měl jen tři rány od hřebů.

2248 Jak je psáno ve svaté legendě a jak zbožně svědčí mnozí řeholníci, klerici i laici, kterým bylo dopřáno dotknout se rukama a obdivovat před asi pěti lety na rukou i nohou blaženého Františka, Kristova bojovníka: čtyři znaky po hřebech se objevily na jeho těle, aby bylo prokázáno dokonalé vítězství v zápase proti světu a v napodobování jeho Krále, Ježíše Krista. V legendě je o něm psáno, že se po oblažujícím vidění Serafa »objevily na jeho rukou i nohou stigmata hřebů«.

C) UTRPENÍ SVATÉHO VEREKUNDA

Dílo se nazývá: Legenda de Passione S. Verecundi, militis et martyris. Pochází od neznámého autora z poloviny XIII. století.

2249 1. Blažený chudičký František vícekrát prosil o pohostinství v klášteře svatého Verekunda. Opat i mniši vítávali ho s velkou pozorností a uctivostí. Zde se udál zázrak se svíní, která sežrala beránka (srov. 2 Cel. 111).

2250 2. Právě v blízkosti tohoto kláštera shromáždil blažený František kapituлу prvních tří set bratří. A při tom jim opat i mniši podle svých možností

poskytli velkodušně vše potřebné: hojnost chleba ječného, pšeničného i prosného, čistou vodu k pití, rozředěný jablečný mošt pro slabší a v dostatečné míře boby a luštěniny. Tak nám to dosvědčil stařícký kněz Ondřej, který tomu byl přítomen.

2251 3. V posledních letech svého života byl blažený František tělesně vyčerpán a následkem neuvěřitelných kajících skutků bdění, modliteb a postů, zejména však po obdržení stigmat byl tak zesláblý, že už nemohl chodit, a proto jezdíval na oslíku. Kdysi pozdě večer, skoro už v noci, jel na oslíku ve společnosti jednoho z bratří poblíž kláštera svatého Verekunda. Seděl unaveně na oslíku a ramena měl chatrně přikrytá hrubým pláštěm. Jakmile ho zemědělcí spatřili, začali na něho volat: »Bratře Františku, zůstaň u nás a nechod' dál! V těchto končinách pobíhají hladoví vlci a sežrali by tvého oslíka a pokousali by i vás.« Blažený František jim odvětil: »Nikdy jsem vlkovi neudělal nic zlého, takže se nemůže odvážit sežrat mého bratra oslíka. Mějte se dobře, moji synové, a žijte v bázni Boží!«

A pak pokračoval bratr František v cestě, aniž by narazil na nějaké nebezpečí. Toto nám vyprávěl jeden z venkovanů, který byl očitým svědkem této události.

D) TOMÁŠ ZE SPLITU

Thomae Spalatensis Historia Pontificum Salonitanorum et Spalaten-sium, *pochází z roku 1226. Arcijáhen ze Spalata, pozdější biskup téhož města, studoval v Bologni a byl očitým svědkem toho, co vypráví. Důležitá je zpráva o familiárním, bezprostředním způsobu Františkova kázání a rovněž poznámka o pověsti a úctě, jaké se těšil František za svého života.*

2252 Byl jsem v tom roce (1222) na studiích v Bologni a slyšel jsem tam na svátek Nanebevzetí Panny Marie Františkovo kázání před městskou radnicí. Sešlo se tam tehdy snad celé město.

Jeho oblíbené téma bylo: »Andělé, lidé, démoni«. O těchto třech druhůch rozumných bytostí mluvil tak krásně, jasně a věcně, že mnoho vzdělaných lidí, kteří mu naslouchali, byli plni údivu nad kázáním tohoto neučeného muže. A přece neměl kazatelský styl – spíš jako by rozmlouval.

Po pravdě podstata jeho řeči směřovala k urovnání nepřátelství a k tomu, aby položil základy nových mírových smluv.

Měl na sobě prostý oděv, postavou byl nevzhledný, obličej bez krásy. A přesto Bůh jeho slovům propůjčil takovou účinnost, že mnohé panské rodiny, mezi nimiž vřelo staré a nezkrotné nepřátelství až k proliti krve, byly přístupny smíření.

Úcta a oddanost zástupu byla tak veliká, že se k němu muži i ženy v houfech tlačili s touhou aspoň se dotknout lemu jeho šatu a zmocnit se aspoň útržku z jeho hábitu.

E) ŠTĚPÁN Z BORBONE

Štěpán z Borbone byl slavný dominikánský kazatel a zemřel roku 1261. Svá kázání vyšperkovával mnoha příklady. Dva jsou o Františkovi, o úctě ke kněžské důstojnosti a o Františkově kázání před hodnostáři. Oba příklady jsou uvedeny dvakrát.

2253 1. Slyšel jsem vyprávět tuto epizodu: Na svých cestách Lombardskem vešel kdysi svatý František do kostela, aby se pomodlil. Jistý muž »pata-vino« nebo manichejec, který věděl o Františkově pověsti svatosti mezi lidem, k němu přistoupil s úmyslem strhnout jeho prostřednictvím lid do své sekty, odtrhnout od pravé víry a zhanobit kněžskou důstojnost. Místní farář skutečně byl příčinou pohoršení, protože žil s konkubínou. Otázal se tedy světce: »Řekni, má se věřit slovům a poskytnout věrohodnost knězi, který žije v konkubinátu a má ruce znečištěné svým stykem s nevěstkou?«

Světce zlomyslnost bludaře prohlédla. Šel k tomu knězi, před očima farníků před ním poklekl a prohlásil: »Nevím, zda jeho ruce nejsou takové, jak říká tento člověk. Ale i kdyby takové byly, já vím a věřím, že to nemůže zeslabit sílu a působnost svatých svátostí. Vždyť to je Bůh, který skrze tyto ruce uděluje svému lidu dobrodiní a dary. Proto tyto ruce líbám z úcty ke svátostem, které rozdílují, i pro svatost toho, který jim udělil tak velikou moc.« A při těch slovech klečel a líbal kněží ruce.

2254 2. Slyšel jsem vyprávět i tuto epizodu: Svatý František přišel kdysi cestou Lombardskem do vesnice, kde ho znali jako světce Božího. Ale jistý bludař, který znal prostotu Františka, si umínil, že ji využije ve prospěch své sekty a zvýší tak pocit pravověrnosti mezi svými přívrženci, kteří se na místo sběhli.

Jakmile spatřil místního faráře, že jde k Františkovi, takto oslovil světce: »Dobrý člověče, co soudíš o tomto knězi, který má na starosti tuto farnost a při tom u sebe drží konkubínu a my všichni víme, že je poskvrněn mnoha hříchy? Může být čistě to, co koná nebo svýma rukama zprostředkovává?«

Světci neunikla zlomyslnost bludaře, a proto se ho místo odpovědi tázal: »Týká se to, co říkáte, kněze této obce?«

A protože mu odpověděli, že ano, vrhl se František před knězem do prachu, líbal jeho ruce a pravil: »Tyto ruce se dotýkaly mého Pána a ať je tomu s nimi jakkoli, nemohly znečistit ani jeho, ani zmenšit jeho moc. Pro účtu k Pánu mám v účtu jeho služebníka. Sám v sobě může být špatný, pro mne je dobrý.«

A tak byli bludaři přemoženi.

2255 3. Od našeho bratra-kněze jsem slyšel vyprávět i tuto epizodu: Kdysi se shromáždilo několik vysokých prelátů. Když se dozvěděli, že František káže ptáčkům i lidem přesto, že je nevzdělaný a prostý, dali ho zavolat, že ho chtějí slyšet, poněvadž si prý neprávem přivlastňuje právo kázat. A stanovili mu den, kdy bude kázat v jejich přítomnosti.

Tehdy ho jeden významný biskup, který byl Františkovým přítelem, pozval tajně do svého domu a, aby nedošel zahanbení, odevzdal mu skvěle vypracované kázání.

Když nadešel stanovený den, předstoupil František před preláty a pokoušel se opakovat připravená slova, která před tím dlouho opakoval, ale nezmohl se ani na začátek. Nevěda, co si počít, svěřil tuto věc s celou důvěrou Bohu a otevřel namátkou svůj žaltář. Očima spočinul na verši: »Confusio faciei meae cooperuit me« – Svou hanbu mám stále na zřeteli. A tento verš si volně přeložil a dlouho mluvil o pýše a špatných příkladech prelátů, což jsou hlavní příčiny hanby, která padá na církev. Řekl, že oni jsou tváří církve a že právě na jejich tváři by měla zářit veškerá její krása, protože svatý Augustín říká: »Tvář, aby byla opravdu krásná, musí být pravidelná v proporcích, vhodně ozdobená a příjemné barvy.« Ta tvář je však nyní pokryta hanbou pro špatný příklad těchto mužů. Čím více některá část těla vyniká, je viditelná, krásná a důstojná; tím větší hanbu způsobuje skvrna na ní...

Tyto a jiné věci na toto téma ještě řekl. Kázání vzbudilo prospěšné zahanbení a také hluboký dojem.

5. POČÁTKY A ROZŠÍŘENÍ ŘÁDU

A) JAKUB Z VITRY: KÁZÁNÍ MENŠÍM BRATŘÍM

Jacobi Vitriacensis (1180-1240): Sermones ad Fratres Minores.

Tyto exhorty, které Jakub z Vitry pronesl k bratřím už jako kardinál ve Frascati někdy mezi roky 1228-1240, nejsou bez historicko-duchovní zajímavosti.

Při čtení biblických a naturalistických obrazů, jak tehdy bylo v naučných kázáních zvykem, zjišťujeme, že tyto obrazy tvoří osnovu celé řeči a že z nich lze odvodit celkem úplný a jasný obraz života řádu Menších bratří v prvních desetiletích po Františkově smrti.

Řeč I.

2256 *Téma je vzato z knihy Přísloví: »Čtyři jsou malíčká zvířátka na zemi, a při tom jsou prohnáně chytrá: mravenci, nárudek bez síly, ale potravu si zajistí v létě....« (30,24-28).*

Jakub tento úryvek obšírně komentuje a při tom stále obdivuje život Menších bratří – také však ukazuje na nebezpečí a nedostatky takového života, když se nedbá horlivosti.

2257 1. Poněvadž hodnosti, bohatství a lesk oděvu obvykle plodí pýchu, naopak pohrdání sebou, prostota oděvu plodí pokoru. Čím méně přebíráte chování světské, tím pokornější a menší se budete jevit. Z tohoto světa opravdu nevlastníte nic než hábit a provaz – a myslím, že nemůžete mít méně. Ač je tedy mnoho lidí na tomto světě považováno za malé, vy jste Menší. Ačkoli je mnoho moudrých, vy jste mezi moudrými moudřejší. Vždyť ti, kdo Krista následují úžeji, jsou nejmoudřejší. Stávají se totiž podobnější Boží moudrosti v námáhách a pohrdání, v pokoře a chudobě: Jsou silněji spodobeni s Kristem. Zbavují se vznešenosti do té míry, že přijímají podobu služebníka, otroka. Zbavují se bohatství,

aby objali chudobu, vzdávají se pohodlí, aby se těšili ze strádání a námah, zřikají se života, aby dokonce dali přednost smrti.

Proto bývá pokora a moudrost svatých přirovnávána čtyřem malým živočichům, kteří jsou rozumnější než moudří lidé tohoto světa: mraven-cům, zajícům, kobylkám a ještěrkám.

2258 2. Proto tato čtyři zvířátka označují čtyři typy bratří, kteří žijí v kon-ventu.

Jsou mezi nimi prostí bratři laici, kteří pro druhé pracují vlastníma rukama nebo pro všechny sbírají almužny. Lze je přirovnat k mraven-cům, kteří jsou malí jako hmyz a namáhavě paběrkují, aby si připravili potravu.

Jiní jsou slabí a nemocní a nejsou s to pracovat ani nosit břemena druhých, ani nemohou konat velká pokání, velké kajicnosti. Ale nesmějí pochybovat o Božím milosrdenství: čím méně mají vlastního, tím více získávají z námah druhých. A toto jsou plody společenství svatých, zvláště těch, kdo Pánu slouží v jedné rodině, protože jejich zásluhy jsou společ-né všem. Stejně se dávají na vojně stejné přiděly těm, kdo pochodují v prvních liniích při bitvách, jako těm, kdo se namáhají s transportem a spřeženími u zásobovacích vozů.

Jestli si tento malý zajíček, který nemá sílu, nemůže uložit půst, bdě-ní a tvrdou kajicnost, ať si nezoufá a nemalomyslní, nechť se opře o kámen a odpočívá v Kristově milosrdenství, který trpěl na kříži a do-stiučinil za všechny naše slabosti.

Opět jiní jsou schopni námah a věnují se meditaci, čtení a modlitbě a pérem svého rozumu a nadání povznášejí se k nebeským věcem. Podobá-ji se kobylkám skokem kontemplace a vzletem k nebeskému životu.

Jiní chodí kázat a účinně se starají o spásu duší. Tito, ač se mohou opřít o ruce jako ještěrka, přece pronikají do domu nebeského Krále, protože své srdce zaměstnávají nebeskými myšlenkami a jako odměnu očekávají věčný život.

2259 *Přesně pak popisuje františkánský život jako spojení kontemplace a apoštolské činnosti a zdůrazňuje, že to tak je nutné. Důrazné výtky adre-suje těm, kdo se nechtějí věnovat práci na spásu duší, i když je k tomu po-vzbuzuje vůle představených – a oni dávají přednost zahálce. Nešetří ty, kdo se odvažují kázat bez přípravy a bez oprávnění od představených. Zdůrazňu-je to tím, že jsou rozšíření po celém světě:*

2260 3. Protože je psáno: »Jak mohou kázat, jestli nebyli posláni.« (Řím 10,15)

Bratr sám od sebe si nemá přivlastňovat tento úřad, ale má čekat oprávnění od představeného... Ať tedy netrpělivě nespěchají, ať nevycházejí kázat, nejsou-li posláni představeným. Někdy, bohužel nikoli bez velkého pohoršení, jsou náměstí mnoha měst, přístavy, knížecí paláce i domy prelátů plné jistých řeholníků, a to ne z důvodů nutnosti, ale ze zvědavosti a touhy po dobrých obědech.

Následuje další negativní jev, kriticky všeobecně vyjádřený:

- 2261 4. Nenazval bych chudými ty, kdo chodí žebrat, ač by se měli živit prací vlastních rukou. Tyto třeba napsat ne do seznamu chudých, ale zlodějů. Žádají-li chléb od druhých, měli by dostat odpověď: »Pracujte u nás a zasloužte si!«

A důraz, věnovat se studiu a neztrácet při tom ducha prostoty:

- 2262 5. Někteří, ubozí a pošetilí, aby pro svou lenost našli omluvu, tvrdí, že není správné věnovat se studiu, ale že je bezpečnější, když bratři setrvávají v pokoře své prostoty, protože pýcha nadýmá (srov. 1 Kor 8,1) a mnoho vzdělání činí pošetilými.

Takovým bratřím odpovídáme, že i jiné ctnosti mohou vést přiležitostně k pýše. Vskutku, bez lásky nejenže nenapomáhají pokroku, ale často jej brzdí. A potom: opovrhují-li učením a ovládáním citátů z Písma, jak je budou pak moci citovat?

Neskví-li se snad prostý bratříček nadáním, ať tento nedostatek nahradí horlivostí v učení. Ať se nehanbí žebrat slovo Božího chleba, kdekoli je to možné, a ať se denně naučí z paměti aspoň jednomu dobrému slovu! Známe mnohé se slabším nadáním – a přece udělali větší pokroky než ti, kdo se svými silami a nadáním pyšnili a nechtěli být v ničem závislí na druhých.

Řeč uzavírá alegorii, která chválí život v chudobě, jak jej u bratří poznal:

- 2263 6. Vypravuje se o jednom králi, že svému dvořanovi řekl: »Vyděme dnes v noci do ulic města, abychom viděli, co se tam děje.«

Když přišli na určité místo, viděli otvorem světlo, které vycházelo z podzemní světnice. Seděl tam chudý muž, oděný špinavým a otrhaným šatem. Jeho chudičká manželka kolem něho tancovala, zpívala a vychvalovala ho.

Král se velmi divil, když zjistil, že ti, kdo mají takovou bídu, kdo nemají ani dům, ani slušné oblečení, žijí tak radostně, klidně, a tím skoro

bohatě. Dvořanovi řekl: »Je podivuhodné, že se ani tobě, ani mně nikdy nelíbil náš život, ač je obklopen rozkošemi, plný slávy. A tito chudí považují život za milý a příjemný, ač je tak tvrdý a hořký.«

Dvořan mu pak moudře odpověděl: »Jak bídným a pošetilým asi se náš život zdá těm, kdo milují pravý život a věčnou slávu. V porovnání s bohatstvím nebes považují naše paláce, obleky i pozemská bohatství za smetí. Naši slávu považují za vítr a nicotu ve srovnání s nevýslovnou krásou a slávou svatých, která je v nebi. Jako se nám zdálo, že oni jsou pošetilí, nyní vidíme, jak se mýlíme uzavření v tak klamně slávě, jak jsme hodni pláče v očích těch, kdo okusili sladkost věčných dober.«

Řeč II.

- 2264 *Téma, vzaté z Jeremiáše, je jistě vhodně voleno: »Vína nepijeme, protože Jonadab, syn našeho otce Rekaba, nám to zakázal. Pravidl: Nepijte vína ani vy, ani vaši synové! Nestavějte domů, nesejte obilí, nesázejte vinice, nic nemějte! Celý svůj život budete bydlet pod stany, abyste žili na zemi, na níž dlíte, jako cizinci« (35,6-7).*

Jakub z Vitry přechází pak k duchovnímu výkladu tohoto úryvku a ztotožňuje Františka s Jonadabem a napomíná, aby poslouchali Františkova napomenutí. Úryvek je důležitý i svou zprávou o stigmatách.

- 2265 1. Tento příslib se v duchovním smyslu týká těch, kdo jsou poslušni Božích přikázání a svých duchovních otců. Naším duchovním Otcem je František, který může být opravdu nazýván Jonadabem, synem Rekabovým.

Vždyť Jonadab vlastně znamená »spontánnost Boží« a Rekab »čtyřspřeží« nebo také »vzestup«. A František dal spontánně mnoho věcí, které nebyl povinen podle Božího přikázání dát. Čtyřspřežením čtyř evangelií a čtyř základních ctností neúnavně stoupal od ctnosti ke ctnosti a ukřižovaného Ježíše následoval tak úžasně, že se při jeho smrti objevil na rukou, nohou i v boku znaky Kristových ran. A proto se jeho synové tak rozrostli počtem po celém světě, že se v nich duchovně naplnilo slovo Boží skrze Jeremiáše: »Synu Rekabovu, Jonadabovi, nevymře potomstvo – vždy bude žít přede mnou.«

Dále kazatel vysvětluje jednotlivá přikázání v duchovním i morálním smyslu, a pak se k nim vrací, aby je aplikoval v literárním smyslu:

2266 2. Jako Rekabovci zachovávali příkázání v jejich doslovném smyslu, činite i vy, kteří jste potomky vašeho otce Rekaba, totiž Františka. Vždyť vy opravdu nestavíte domy, ač vám je k užívání staví jiní, a bydlíte v nich jako hosté a hlídači, aniž byste je vlastnili – jsou majetkem církve. Podobně nesejete, nezakládáte vinice... Až tedy překročíte řeku pozemských záležitostí a budete bojovat nazi proti němu, který je nahý, důvěřujte v Pána, že přemůžete nepřítele, jen když budete obezřetně stát na stráži. Proti těm, které nemůže zdolat vnějším bojem, snaží se bojovat vnitřně duchovními neřestmi.

Svět tedy je ukřižován vám a vy světu (Gal 6,14) do té míry, že vás nepřítel nemůže pokoušet světskými věcmi, protože jste se všeho zřekli.

Pak vzpomíná některé duchovní neřesti a poukazuje na některá nebezpečí a časté zlořády v řeholním životě a varuje před nimi zvláště kazatele: pýcha, závist, veřejné reptání proti prelátům, neopatrnost v odhalování chyb druhých, častý a nepotřebný styk se ženami – a končí tímto doporučením:

2267 3. Protože jste postaveni do vyššího řádu života, když následujete apostoly, nenoste hůl, ani měšec, ani mošnu, ani peníze v opasku, ani chleba v mošně, ani dvoje šaty, ani opánky na nohou – tím hanebnější a bídnější by byl váš pád.

Po příkladu vašeho Otce Rekaba, totiž svatého Františka, jako praví Rekabovci zapomeňte na minulost a dívejte se stále vpřed, protože: budete-li statečně bojovat, dostanete odměnu života věčného.

B) CESARIUS Z HEISTERBACHU

To co uvádíme, je citát z díla Cesaria z Heisterbachu, Vita Engelberti. Spisek líčí život a mučednictví svatého Engelberta (r. 1225) a byl napsán v letech 1225-1235.

2268 Když přišli do Kolína bratři nového řádu Kazatelů a bratři, kteří se nazývají Menšími, někteří z kléru viděli velmi neradi jejich přítomnost a šli si stěžovat k arcibiskupovi. Když mu přednášeli své námitky, odpověděl jim: »Dokud je vše v pořádku, nechte je na pokoji.« Klérus a faráři však naléhali: »Obáváme se, že to jsou právě ti, o nichž ústy svaté Hildegardy prorokoval Duch svatý, že budou příčinou hořkosti pro klérus a nebezpečím pro lid.«

Arcibiskup pak řekl tento pamětihodný výrok: »Bylo-li to Bohem předpověděno, je třeba, aby se to splnilo.«

A tak byli všichni umlčeni.

C) ALBERICUS Z TROIS FONTAINES

Výňatek je z díla: Albericus des Trois Fontaines, Chronica. Je to dílo cisterciáckého mnicha v Trois Fontaines ve Francii a končí rokem 1241.

2269 1. V té době (vkládá do r. 1228) se zrodil nový řeholní způsob života v Toskánsku u Assisi. Je to dílo jistého zbožného muže jménem František.

Tito řeholníci se nazývají Menší bratři kvůli pokoře a velké chudobě. Mají řeholi, potvrzenou papežem Inocencem III. Složil ji jmenovaný František s pomocí zkušených mužů. Co se týče čtení a zpívání žalmů, zvolil způsob římské kurie. Mají představeného, kterého nazývají generální ministr.

2270 2. V Toskánsku u Assisi – je to město blízko Perugie – se slavila kanonizace svatého Františka, Otce Menších bratrů.

Jeden z členů tohoto řádu ve veřejném kázání v Paříži zastával bludařské teze, a proto byl zatčen a uvězněn.

D) ZE »ŽIVOTA PAPEŽE ŘEHOŘE IX.«

Jde o výňatek z Vita Gregorii IX., papae. Zdá se, že anonymním autorem je Joannes de Campania, subdiaconus et notarius noster, který píše kolem roku 1240. V první kapitole, kterou zde uvádíme, autor zřejmě upřisluhuje podíl Hugolina v zakládání a organizaci klarisek a třetího řádu.

Poslední část pasáže, zdá se, že se netýká klarisek, ale jiného společenství.

2271 1. Hugolin v době, kdy byl biskupem v Ostii, ustanovil a konečně upravil nové řády: Bratří kajících a klauzurních sester. Také však řád Menších, když dělal nejisté první kroky, Hugolin vedl, vypracoval pro ně řeholi, a tak tomuto ještě beztvaremu hnutí vtiskl formu a určil Františka, svatého, za ministra a hlavu.

2272 2. Pod jeho řízením vzrostli tito Menší bratři tak silně počtem, že Boží přízní není snad na tomto světě země, i jakkoli malé, která by byla bez jejich vážené přítomnosti.

Mimo jiných obdivuhodných věcí přispěl Bůh svou otcovskou dobrotou k tomu, že prostřednictvím bratří bylo postaráno i o potřeby klauzurních sester. Byl vybudován klášter v Římě, klášter svatého Kosmy, a jiné v Lombardsku a Toskánsku, a bylo postaráno o potřeby jednotlivců.

Mnohé ženy pak, působením svatého Františka v horlivých kázáních, přijaly z Božího vnuknutí za pýchu světa a časné bohatství strohost krajní chudoby a za drahocenný šat pichlavé ostny hrubé vlněné látky a opustily příbuzné a domov, nezlomeny ani slzami vlastních dětí.

Když nastoupil Hugolin na papežský trůn, přijímal je jako dcery, měl je v účtě jako Matky a v jejich nedostacích jim štědře přispíval.

2273 3. V té době zářil jako nová hvězda na nebi svatý František z města Assisi jasností zázraků. Svatý otec papež Řehoř nařídil jejich přísné zkoumání a na základě svědectví o jejich pravdivosti je potvrdil. Potom po vyslechnutí soudu bratří kardinálů odebral se z Perugie do Assisi. Bylo to 4. října, druhého roku jeho pontifikátu¹⁴.

Oblečen ve vzácná paramenta, obklopen ctihodnými kardinály a preláty, v množství lidu, který se z celého světa sběhl, pronesl při mávání palmovými listy a ve světle svící skvělou řeč na téma: »Jako jitřenka mezi oblaky a jako zářící slunce ve svých dnech, tak zazářil František v Pánově domě.«

Pak se veřejně četly zázraky. Posléze v proudu slz vznešený Velekněz prohlásil, aby byl blažený František, který v životě byl služebníkem Ukřižovaného a na svém těle nosil jizvy Ukřižovaného, zapsán do seznamu svatých. Po třech dnech se vrátil do Perugie.

E) Z ANÁLŮ SVATÉ JUSTINY

Tzv. Annales S. Justinae Patavini napsal neznámý dnes pisatel v letech 1260-1270. Zaznamenávají také smrt svatého Antonína Paduánského roku 1231.

2274 V těch dobách dala Boží prozřetelnost z pokladu svého milosrdenství vznik dvěma velkým hvězdám, totiž řádu Kazatelů a Menších bratří. Bůh

¹⁴ Zde je zřejmě chyba, vzniklá vzdáleností od události: Kanonizace byla 16. 7. 1228, a ne 4. 10.

je umístil na obloze církve a ony svou jasnou naukou, srozumitelnou všem, a září svatého života podivuhodně osvitily celý svět, který tonul v temnotě bludů.

- 2275 Zakladateli těchto řádů byli dva mužové osvědčené dobroty, zářící mnoha ctnostmi, totiž Dominik a František. Jako dvě Mojžíšovy trubky probudili mohutným a strašným zvukem svých kázání svět, uspaný v neřestech a hříších, aby povstal k boji proti trojímu nepříteli.

Jejich hláhol zazněl po celé zemi a jejich úctyhodné řehole se rozšířily až na konec světa. Proto jsou zařazeni do počtu svatých vítězných a bojujících církve jak pro svatý život, potvrzený mnoha zázraky, tak pro svou nebeskou nauku, kterou zavlážili lidská srdce.

F) NORMANDSKÉ KRONIKY

Jde o výňatky z Chronicon Normanniae vel Annales Normannici. Dílo bylo dokončeno koncem 13. století. Když kronikář psal o pontifikátu Honoria III., ukazuje, že zná františkánskou řeholi a hodnotí její život.

- 2276 V této době vyšel z Lombardie, totiž z Itálie, řád Menších bratří, jehož zakladatelem byl jistý assiský občan jménem František. V řeholi, kterou napsal, předpisuje, aby »bratři nic nevlastnili: ani dům, ani místo, ani jakoukoli jinou věc, ale aby jako poutníci a cizinci, žijící v chudobě a pokoře, šli do celého světa«. Tato řehole byla potvrzena zmíněným papežem Honoriem III. Současně se v jiných zemích rozšířil i jiný řád Jakobitů, založený jistým Dominikem ze Španělska. Později si tento řád zvolil název Kazatelé.

- 2277 Oba tyto řády byly církví i lidem přijaty s velkou radostí pro novost způsobu jejich života a všude začaly hlásat Kristovo jméno. Přivábění nezvyklou novostí, vstoupili do těchto řádů mnozí vznešení a snaživí jinoši, takže v krátké době naplnili celou zemi. Lze říci, že snad není města nebo význačnějšího místa v křesťanských zemích, kde by neměli konvent. Žijí řeholní život uprostřed lidu.

6. KRÁTKÉ ŽIVOTOPISY SVATÉHO FRANTIŠKA

A) ROGER Z WENDOVERU A MATOUŠ PARIS

Roger z Wendoveru († 1236) zařadil níže uvedenou pasáž do své kroniky Chronica aut Flores Historiarum.

Tuto kroniku pak Matouš Paris, rovněž mnich svatého Albána v Anglii, používá a rozšiřuje ve své dílo Chronica major. Je tu mnoho historických nepřesností. Jako vznik se udává rok 1227, ale je prakticky jisté, že kronika byla psána až po kanonizaci svatého Františka.

2278 1. V těchto dnech (jsme v r. 1207) se objevili kazatelé, kteří se nazývají Menši, a stali se velkým světlem přízní papeže Inocence. Zaplnili celý svět.

2279 Bydlí ve městech i na venkově po skupinkách po deseti i méně, nic nevlastní, žijí z evangelia v přílišné chudobě jak v jídle, tak v odívání. Chodí světem bosí a jsou všem příkladem pokory. O nedělích a svátcích vycházejí ze svých malých obydlí a chodí kázat do farních kostelů slovo života. Jedí a pijí, co jim předloží ti, pro něž konají kazatelský úřad.

Vyznačují se jednak hlubokou kontemplací nebeských věcí, jednak odpoutáním od věcí pozemských i od světských radovánek. Neuchovávají u sebe pokrmu na zítřek, aby chudoba ducha, kterou pěstují v srdci, projevovala se konkrétně v každém činu i obleku.

2280 2. O smrti bratra, který byl zakladatelem řádu Menších (bratří). V těchto dnech (jsme v r. 1227) rozžihají početné zázraky světlo nad svatostí bratra řádu Menších jménem Františka, který je jeho zakladatelem.

2281 Popíší jeho život, jak se o něm mluví. František, vznešený rodem, vynikal skvělostí mravů. Sotva vyrostl z dětství, které prožil v jednoduchosti, začal důkladně uvažovat o lichotkách světa i o pomijejcnosti všech lidských věcí. Toto se naučil z četby a studiem teologických pojednání, jež muž se věnoval od útlého mládí. Nakonec dospěl k tomu, že pozemské,

vrtkavé a chvilkové věci nepovažoval za nic a dychtivě, ze vsí síly, toužil po království nebeském.

2282 3. Aby mohl svobodněji uskutečnit to, co si ve svém srdci umínil, odmítl otcovské dědictví – které bylo nemalé – zřekl se lákadel světa, oblékl se do kutny s kapucí a v zíněné roucho, vyzul si obuv a tělo začal trýznit bděním a posty. A aby stále žil v dobrovolné chudobě, předsevzal si, že nebude nic vlastnit jako svoje, ani pro tělo nutný pokrm – ten mu dávali věřící z lásky. A když mu náhodou zbylo něco z jeho pokrmu, hned to rozdělil chudým a nic neuchovával na zítřek.

Spával oblečen na rákosové rohoži, která mu sloužila jako matrace. Jako podušku pod hlavu upravil si kus plátna, spokojen, že se přikrývá jen oděvem, který nosil ve dne: kutnou a žinici.

2283 4. Takto oblečen, chodil bos po světě šířit evangelium a apoštolským životem vykonával kazatelský úřad o nedělích a svátečních dnech po farních kostelích a na jiných shromaždištích věřících. Jeho slovo v srdcích posluchačů mocně utkvívало, protože ho viděli odpoutaného od každé tělesné žádostivosti i od prostopášné požívačnosti.

2284 5. Aby mohl svůj blaho přinášející úmysl plně uskutečnit, sebral Boží muž František už zmíněné evangelní zásady a připojil několik dalších, které bratři té řehole velmi věrně zachovávají i dnes. Sepsal vše do spisku, odebral se do Říma, představil se Inocencovi III., který zasedal v konzistoři, a požádal Apoštolskou stolicí, aby jeho žádost schválila.

2285 6. *Jak schválil papež privilegiem řád svatého Františka*¹⁵

Papež, když poprvé uviděl toho bratra v podivném hábitu s opovržením hodným obličejem, s dlouhým vousem, neučesanými vlasy, černým a převislým obočím, a když přečetl předloženou žádost, podle obecného mínění obtížnou a nemožnou, pohrdl jím ve svém srdci a řekl mu: »Jdi, bratře, vyhledej si vepře, jimž jsi podobnější než lidem. Pak se s nimi válej v blátě, obrať se k nim jako kazatel a předej jim svou řeholi, kterou jsi připravil.«

František odtud hned se skloněnou hlavou odešel. Dlouho mu trvalo, než našel vepře. A když narazil na stádo, vyvával se s nimi v blátě, až byl od hlavy k patě zablácen. A tak zřízen, vrátil se do konzistoře a se slovy:

¹⁵ Událost je jiným svědkům a svatopiscům neznáma, ale mohla by mít i historický podklad. Srov. Legendu maior (III,9-9a): »Christi vicarius Christi famulum tamquam ignotum reputit indignanter« = Kristův náměstek s hněvem odmítl Kristova služebníka, protože byl neznám.

»Pane, učinil jsem, jak jsi mi přikázal, nyní tě prosím, vyslyš mou žádost,« obrátil se na papeže.

2286 Papež byl nad tím vším naplněn obdivem a litoval, že tímto člověkem opovrhl. Když si to uvědomil, rozkázal mu, aby se šel umýt a pak aby se vrátil. František se běžel umýt a rychle se vrátil k papeži. Papež byl dojat, potvrdil mu jeho žádost a dovolil jemu i jeho následovníkům z výsady římské církve kázat. Pak mu požehnal a propustil ho.

2287 Boží služebník František zbudoval si v Římě malou oratoř, aby se tu mohl oddat kontemplaci, a jako silný bojovník začal svůj zápas se zlými duchy a s tělesnými neřestmi.

2288 *7. Jaká byla jeho kázání a jeho podivuhodná smrt*

Od toho dne se s velkou horlivostí věnoval František hlásání Božího slova po celé Itálii i u jiných národů, zvláště v Římě. Ale římský lid, který je nepřítelem každého dobra, zahrnul ho opovržením. Nejen že ho nechtěl poslouchat, z jeho kázání i utíkal. A mnoho dní se jeho kázání vysmíval. Proto je František pro tvrdost jejich srdcí pokáral a řekl: »Vaší ubohosti je mi ze srdce líto. Vždyť opovržením nezahrnujete jen mne, Božího služebníka, ale ve mně zahanbujete i toho Vykupitele, jehož radostné poselství vám zvěstují. A nyní, když odcházím z Říma, volám za svědka toho, který je věrným svědkem v nebi: kvůli vašim zpustošeným duším a k vašemu zahanbení jdu zvěstovat Krista nerozumným zvířatům a ptákům ve vzduchu. Oni budou mým slovům spásy naslouchat a budou poslouchat Boha celým srdcem.«

2289 8. Když domluvil, zamířil k okraji města. Spatřil tam hejno havranů, kteří paběrkovali v odpadcích, a kolem ve vzduchu mnoho supů a strak i jiných ptáků. Obrátil se k nim a řekl: »Ve jménu Ježíše Krista, kterého Židé ukřižovali a kterým pohrdli i ubozí občané římsští, když nechtěli slyšet kázání o něm, vám rozkazují: Pojd'te blíž a poslouchejte slova Boží ve jménu toho, který vás stvořil a který vás zachránil při potopě v Noemově arše.«

A to nesmírné hejno ptáků se k němu hned přiblížilo a usadilo se v kruhu kolem něho. A v největším tichu naslouchali slovům člověka Božího. Na celý půlden přestali štěbetat, ani se nehýbali a oči měli upřeny na kazatele.

Netrvalo dlouho a římsští občané, kteří přicházeli nebo odcházeli z města, shromáždění zpozorovali a velmi se tomu divili. A to se opakovalo po tři dni: dostaveníčko Božího muže s ptactvem.

Nakonec přišlo římské duchovenstvo i římský lid ve velkém zástupu a Božího muže uvedli do města s velikou úctou. A František olejem svého kázání a naléhavých modliteb obměkčil a k lepšímu obrátil srdce těch lidí, až dosud zatvrzelá a tvrdšíjána.

2290 9. Od té doby se sláva Františkova jména začala šířit po Itálii a mnozí urození lidé, strženi jeho příkladem, opouštěli svět s jeho neřestmi a rozkošemi a vstupovali do jeho školy pod jeho vedení.

2291 10. A právě tento řád bratří kazatelů, zvaný Menší, rozrostl se po celém světě do velkého počtu. Bydlí ve městech i po dědinách ve skupinkách po deseti nebo po sedmi. O svátečních dnech chodí kázat Boží slovo do farních kostelů, rozsévají mezi zástupy venkovanů setbu ctností a přinášejí Bohu hojné plody. A zrna Božího slova zaseli nejen mezi křesťany. I k pohanským národům a Saracénům se vydali, aby svědčili pro pravdu, a mnozí z nich sklidili i slávu mučednictví.

2292 *11. O velké účasti lidu při jeho smrti*

Přítel Boží František se po mnoho let se svými bratry věnoval hlásání evangelia a pokoje. V Římě i v krajích kolem vracel, jako prozíravý obchodník, svou hrivnu Pánu se značnými úroky.

Ale nadešla hodina jeho návratu odtud ke Kristu, aby za své námahy dostal korunu slávy, kterou Bůh přislíbil těm, kdo ho milují.

2293 12. Asi 14 dní před jeho smrtí se na jeho těle objevily rány na rukou i nohou, stále tryskala krev – byly to rány, které měl Spasitel světa na kříži poté, když ho lidé ukřižovali. Také jeho pravý bok byl otevřený a krvácel z rány, v níž bylo jasné vidět vnitřní a skryté části prsou. Není proto divu, že tu byl velký sběh lidu, aby se podívali na tak neobvyklý zázrak. Také mnoho kardinálů k němu přicházelo a tázali se po smyslu toho jevu.

František jim říkal: Rány, které se na mně objevily, vám dávají poznat, když jsem vám hlásal tajemství kříže, abyste věřili v toho, který, aby spasil svět, nesl na kříži stejné rány, které vidíte. A také můžete poznat, že jsem služebník toho, jehož jsem vám zvěštoval ukřižovaného, usmrceného a vzkříšeného. Ale aby se odstranila každá nejasnost a zachovali jste pevnou víru až do smrti: tyto rány, které nyní vidíte otevřené a krvácející, jakmile zemřu, budou tak zacelené a zavřené, že se budou jevit dokonale stejné jako ostatní moje tělo.¹⁶

¹⁶ Zatímco svědectví o stigmatěch je bezpečně pravdivé a jisté, zdají se záznamy o době jejich obnovení a pak zmizení fantastické. Žádný jiný pramen podobnou zprávu neuvádí.

2294 13. A brzy potom bez bolestí nebo útrap těla odloučila se jeho duše od těla a vrátila se ke Stvořiteli. V mrtvém nezůstalo žádné znamení předěšlých stigmat v boku, na rukou i nohou.

Nakonec ho uložili do jeho kostela, římský Velekněz ho zapsal do seznamu svatých a stanovil den slavného slavení jeho smrti.

2295 14. Rok 1234. Kazatelé a Menší, kteří zvolili dokonalou chudobu a pokoru, pozvedli se k takové vznešenosti, neřku-li domýšlivosti, že se chápali každé příležitosti, aby je v klášterích, městech, přijímali se slavnými průvody, s korouhvemi, hořícími voskovicemi a ve slavnostních paramentech.

2296 15. Kazatelé a stejně i Menší bratři (tato část je psána r. 1250) z počátku vedli život chudý a svatý, věnovali se horlivě kázání, zpovídání, církevním hodinám v kostelích a studiím. Přijali dobrovolnou chudobu z lásky k Bohu, když opustili mnohé majetky a neponechávali si ani z pokrmů nic na zítřek.

2297 Po několika letech se však čile vzchopili a stavěli si budovy velmi nádherné. Mimoto si z nich papež – ač proti jejich vůli – udělal celníky a výběrčí daní v různých formách.

2298 *16. O řádu Menších a o jejich prvotní chudobě a pokore¹⁷*

V těch dobách bratři, kteří se nazývali Menší nebo z řádu Menších bratří, přízní papeže Inocence najednou se objevili na jevišti světa.

Bydli v městech i městečkách, nic nevlastní, žijí z evangelia a v jídle i oblečení projevují největší chudobu a pokoru. Chodí bosí, v kutnách, opásání provazem, látku mají záplatovanou a mají hrubou a pichlavou kapuci.

2299 O nedělích a svátcích chodí ze svých malých příbytků kázat do farních kostelů nebo na jiná místa, kde mohou shromáždit lid. Jedí a pijí, co dostanou, a nic si nenechávají na následující den z úcty k Pánu, který řekl: »Nebud'te starostliví... « Nosí s sebou stále přes rameno mošny s knihami, totiž s malou knihovničkou.

2300 Pak vybudovali školy, nato domy a kláštery. Posléze zbudovali i kostely a prostorné i vysoké dílny s nezbytnými kusy pozemků, které jim poskytli mecenáši.

¹⁷ První část sleduje Ruggerovu kroniku a rozšiřuje ji. Pak se zmiňuje o věcech, jak je viděli v Anglii v těch prvních desetiletích.

- 2301 Také si od papeže vyžádali privilegia a odpustky k budování kostelů v městech, aby v nich mohli sloužit mše svaté a zpovídat, protože mnozí věřící odmítali se zpovídat u svých kněží. A tak v mnoha případech nacházel se lid v nebezpečí.
- 2302 Nakonec v prostorách svých konventů zřídili i vlastní školy. V nich pak vyučováním, diskutováním a kázáním lidu sklídili do Kristových sýpek nemalou žeň, protože žeň by byla hojná, ale dělníků málo...

B) RICHERIUS ZE SENS

Úryvek je ze spisu Richerius Senosensis, Gesta Senosensis Ecclesiae. Tato kronika sahá až do roku 1264. Předpověď svaté Hildegardy je úvodem k syntetickému vyprávění o životě svatého Františka.

- 2303 1. Hildegarda skutečně předpověděla i napsala, že později vzniknou Kazatelé a Menší bratři, kteří se opravdu v naší době objevili. Vzniknou bratři s velikou tonzурou v řeholním rouchu neobvyklého tvaru, kteří budou lidem zpočátku přijímáni, jako je přijímán Bůh. Nebudou chtít vůbec nic vlastnit, budou žít pouze z almužen věřících a ani jídlo si nebudou nechávat na zítřek. Spokojeni s touto chudobou budou procházet městy, venkovem i širými kraji, budou horlivě kázat, a proto budou v těchto počátcích milí Bohu i lidem.

Brzy však ve svém předsevzetí zvlažní a lidé jimi budou opovrhovat. Toto prý předpověděla Hildegarda o Kazatelích a Menších brátrech.

- 2304 A vskutku jistý Dominik z toskánské oblasti založil v době Inocence III. řád Kazatelů a v téže době jistý František založil řád Menších bratří, o němž se chceme zmínit.¹⁸

- 2305 2. František, o němž jsme výše řekli, že byl prvním z řádu Menších bratří, narodil se v Assisi, městě ve spoletském údolí. Byl synem bohatého člověka, který ho v obchodních záležitostech často posílal do Francie. Také se říká, že jméno František pochází právě z Francie. Jinoch byl dobré povahy a moudrý, ale jako ostatní obchodníci potrpěl si na pozemské věci, které zvyšují prestiž. Z výtěžku svého bohatství však štedře podporoval kostely a chudé. Jednoho roku se náhle vrátil do svého města, kde ho otec laskavě přijal a dleli spolu. Jednoho dne, když byl otec velmi zaměstnán přípravami na jistou slavnost, vzdálil se František do

¹⁸ Některé zprávy jsou nepřesné, podle toho, co kdo slyšel.

jedné světnice, svlékl ze sebe svůj šat a oblékl se do kutny z laciného sukna s kapucí a přepásal se uzlovitým provazem. A takto, bez obuvi a ostříhán, předstoupil před otce, naposled se s ním pozdravil a sdělil mu, že chce sloužit raději Bohu než mamonu.

2306 3. Zatímco procházel tím krajem, připojilo se k němu a k jeho řádu mnoho bratří. Nato se odebrali k papeži Řehořovi, který je oprávnil kázat.¹⁹ A pak se rozšířili do všech krajů.

2307 4. Říká se, že cestou po městech a vesničkách přišel František do města, aby tam hlásal slovo Boží. Ale sotva kázat začal, místní obyvatelé – když viděli jeho přepodivný šat – vyhnali ho z města jako blázna.

Tu odešel František na venkov. U cesty spatřil mnoho ptactva různých druhů. Obrátil se k nim, zavolal je k sobě a mluvil k nim jako k lidem. A na jeho výzvu se shromáždilo takové množství ptáků všeho druhu, kolik jich v tom kraji nikdy nebylo vidět.

František pak ptáky napomínal, aby aspoň oni, tvorové bez rozumu, nezanedbávali naslouchání Božímu slovu, když lidé, obdaření rozumem a soudností, slovo Boží nechtějí slyšet.

Ptáci pozvedli hlavy, divali se na něho a zdálo se, jako by mu rozuměli. František je vybízel, aby Boha chválili a oslavovali svým zpěvem a trylky, když je nejen stvořil, nýbrž je i živí. Dlouho tak s nimi rozmlouval o slově Božím – jako by před sebou měl rozumné tvory.

Kolemjdoucí toho podivně ustrojeného člověka, který kázal ptákům, pozorovali a pak o tom rozšířili zprávu ve městě. Obyvatelé města potom přiběhli a plni údivu nad tím zázrakem ho prosili, aby se nad jejich městem smíloval a odpustil jim, že ho vyhnali. František pak ptákům poželal a dovolil jim odletět. Potom se obrátil k lidem, pokáral je, že nepřijímají Boží slovo, ač jsou tvory rozumnými, a poukázal na ptáky, kteří, ač jsou bez rozumu, Boží slovo přijímají s radostí. Dlouho pak lidu kázal, pak mu poželal a odešel odtamtud.

2308 5. Také se vypravuje, že přeplul moře a odebral se do Babylonu, a že od krále toho města dostal dovolení kázat.

Když František zpozoroval, že u toho krále našel milost, že ho vlídně přijímá i jeho lid, nechal mezi nimi malý hlouček svých bratří a vrátil se do Assisi s úmyslem poslat tam větší počet kazatelů. Ale poněvadž běh života člověka není pouze v rukou toho, kdo se lopotí a běhá, ale spíše

¹⁹ Velká chyba – oprávnění udělil Inocenc III.

v rukou Boha, který nad nimi vládne, nevím, z jakého důvodu se do Babylonu nevrátil.

Když všude rozeslal velký počet svých bratří a proslavil se zázraky, onemocněl a vrátil se do Assisi. Zde zesnul v Pánu smrti spravedlivých a byl zde pohřben.

- 2309 6. Jejich řeholní život až do dnešní doby je lepší a světlejší než život Kazatelů. A to proto, že mnoho osob, mužů a žen, toužících po jejich následování, přijalo jejich způsob života. Vznešení a vzdělání klerici pohrdli svými úřady, hodnostmi, bohatstvím a blahobytem z lásky k Bohu a připojili se k nim. Ženy pak, panny, provdané, vdovy i jiné, které dříve vedly špatný život, vznešené i prosté, podřizovaly se jejich vedení a přijímaly jejich způsob života v malých příbytcích.

Ale běda! Mnoho z obou pohlaví, kteří pro svou spásu položili ruce na pluh, uboze se vrátili zpět k přepychu a rozkošim, jako psi k tomu, co zvrátili – a zradili sami sebe. Myslím však, že o tom je lépe nemluvit.

C) FILIP MOUSKET

Výňatek je z knihy Philippus Mousket, Historia regum Francorum. Tato veršovaná kronika ve starofrancouzštině končí rokem 1243. Zdá se, že autor rok na to zemřel. Malé nepřesnosti neuменьšují svědectví o stigmattech.

- 2310 Hle, jiný předstupuje,
z Říma přichází – František.
V Perugii odpočívá jeho svaté tělo.
Při smrti nemá ani ruce ani nohy zdravé, nýbrž tak probodené,
jak Bůh je probil hřeby.
On Boha prosil, Bůh ho vyslyšel,
a jeho svaté tělo velmi se z toho radovalo.
Zemřel a koná velké zázraky,
protože byl trpělivý a trpící.
Byl pokorný – a Bůh ho povýšil.
Počátek dal řádu těchto Menších bratří,
kteří opouštějí pozemky i pocty.

D) RAKOUSKÁ RYTMICKÁ KRONIKA

Citát je z Anonymi Chronicon Rhythmicum Austriacum. Dílo pochází od neznámého autora, datuje se do roku 1270. Autor sídlil původně v Uhrách a přesídlil do Rakouska.

2311 Po tomto roce (sedmém), vznikají jakobité, kteří nosí černé kutny a rozsévají slovo života.

V době Řehoře IX. hlásají Krista bratři provazu, kteří chodí světem bosi jako praví Izraelité. Všichni, kdo je pozorují, jímá soucit a prostřednictvím těchto Božích služebníků probouzejí se lidé k pravé zbožnosti. Šíří se moudrost a bludy jsou zaháněny na útěk. Vlivem těchto dvou řádů i bekyně přijímají závoj.

Menší bratři žijí jen ve městech podle evangelia a získávají duše. Také lidem, kteří už ztratili naději, přinášíjí Radostnou zvěst.

E) DÁNSKÁ KRONIKA

Výňatek z Chronica Danorum et praecipue Sialandiae. Autor dovedl dílo až do roku 1282. Jako rok smrti svatého Františka označuje 1226, zná nejen 1. Celana, ale také některé části liturgie ze svátku svěťce a cituje i začátek jednoho hymnu.

2312 V témže roce, po dvaceti letech od jeho obrácení a přilnutí ke Kristu s dokonalou oddaností, byl svatý František zproštěn pout smrtelného těla a blaženě se vrátil k Bohu v neděli 4. října.

2313 Narodil se v Assisi. Ve 30. roce svého obrácení odebral se do Sýrie. Jakmile tam došel, odebral se k sultánovi. Byl zmrskán důtkami, zahrnut urážkami, ale podařilo se mu kázat Krista. Nevěřící ho pak vrátili do řad křesťanů. Obdařen holubičí prostotou, vybízí všechny k tomu, aby oslavovali Stvořitele. Káže ptáčkům a oni ho poslouchají, nechají se hladit a nevzdalují se od něho, dokud je nepropustil.

2314 Dva roky před smrtí měl nebeské vidění: užířel nad sebou Ukřižovaného, který do jeho těla vtiskl znaky svého ukřižování. Jeho ruce, nohy i bok byly poznačeny ranami Krista, znameními to kříže, který na něm zářil.

2315 O tomto Božím služebníku čteme, že uzdravil dva malomocné, z nichž jeden byl i ochrnutý. Uzdravil ho z obou nemocí. Kristovou mocí uzdravil nemocných bez počtu. Právem se o něm píše: »Salve, decus pauperum...«

Citujme i jiné svědectví pocházející z Dánska, z Chronica Erii Regis. Kronikář popisuje údiv lidí těchto studených krajů, když poprvé spatřili Menší bratry: »V téměř roce 1232 přišli do Dánska Menší bratři, kteří jdou světem bosýma nohama.«

Giordano da Giano připisuje iniciativu v poslání bratří až do Dánska a Norska provinčnímu ministru Janu da Piano del Carpine po roce 1228. Ale neupřesňuje dobu příchodu bratří do těchto zemí.

F) WALTER Z GISBURNU

Citát je z díla Walterus Gisburnensis Chronica de gestis regum Angliae. Autor Walter, kanovník u svatého Augustina v Gisburnu, psal tuto kroniku až do roku 1300. Zprávy o vzniku řádu a o smrti svatého Františka jsou zřejmě vzaty z 1. a 2. Celana. Vsunul tam zmínku o konventu v Bologni.

- 2316 Řád Menších bratří se zrodil v Assisi, kde se narodil jeho zakladatel, blažený František. Kdysi slyšel slova Pána při rozesílání apoštolů do světa – a ihned vše začal ze vsí síly uvádět ve skutek: vzdal se obuvi, oblékl prostinkou kutnu a místo opasku se přepásal provazem. U Assisi, u Panny Marie Andělské, u Porciunkuly, založil řeholi Menších bratří roku 1206, v 9. roce pontifikátu Inocence III., který tento řád také potvrdil.
- 2317 Měl pro bratry malý dům v Riccardině u Bologne, který jim daroval pan Accursio Magno, autor nové Glossy k pěti svazkům celého civilního práva.
- 2318 Mnozí vznešení i méně vznešení klerici i laici zřekli se přepychu a světské slávy a následovali šlépějí svatého Františka. Svatý Otec je učil, jak uskutečňovat evangelní dokonalost, jak žít v chudobě a kráčet stezkou svaté prostoty. Napsal pro sebe i pro své bratry současné i budoucí řeholi, kterou mu papež Inocenc III. potvrdil.
- 2319 Když se přiblížil konec jeho života, byl takřka stráven dlouhou nemocí. Dal se položit na holou zem, svolal bratry, vkládal každému z nich ruce nad hlavu a žehnal jim. Pak každého podělil kouskem chleba jako v upomínku na Poslední večeři Páně. A jak bylo vždy jeho zvykem, vybízel všechny tvory, aby chválili Boha.
- Celý radostný běžel vstříc svému Pánu, kterého zval do své cely slovy: »Bud' vítána moje sestra smrt!«
- Pak nadešla poslední jeho hodina a usnul v Pánu. Bylo to 4. října 1226.

DODATEK

*(Následující spisy nejsou zařazeny do italského vydání
Františkánských pramenů)*

ŽIVOT BRATRA GINEPRA

Jak usekl jednomu vepři nohu, jen aby ji dal jednomu nemocnému

Jeden z nejvybranějších učedníků a druhů svatého Františka, bratr Ginepro, byl mužem hluboké pokory, veliké horlivosti a lásky. Když o něm jednou svatý František mluvil s oněmi svatými druhy, řekl: »Ten by byl dobrým Menším bratrem, kdo by přemohl sebe a svět tak jako bratr Ginepro.« Jednou navštívil u Panny Marie Andělské, jako zanícený láskou Boží, jednoho nemocného bratra. S velikým soucitem se ho otázel: »Mohu ti prokázat nějakou službu?« Nemocný odvětl: »Měl bych veliké potěšení, kdybys mi nějak mohl opatřit vepřovou nožičku.« Bratr Ginepro řekl: »Nestarej se, dostanu ji bez meškání.« I jde a vezme nůž, myslím, že kuchyňský, a v roznicení ducha jde do lesa, kde se pásli nějakí vepři. Vrhł se na jednoho, usekl mu nohu a utíká a nechá přitom toho vepře s nohou tak zmrzačenou. Vrátil se domů, upravil a uvařil tuto nohu a s velikou pečlivostí ji připravil. Pak přinesl onu nohu s velikou láskou nemocnému. Ten nemocný ji pojídá s velikánskou chutí, ne bez mnohého potěšení a veselí bratra Ginepra. S velkým rozjařením ličil nemocnému, aby ho rozveselil, jak provedl útok na onoho vepře. Zatím člověk, hlídající vepře, který viděl, jak tento bratr usekl nohu, oznámil s velkým rozhořčením po pořádku celý ten příběh svému pánu. Když se pán dozvěděl o tom, co se stalo, přikvačil do kláštera bratří a nazval je pokrytci, loupežníky, podvodníky, darebáky a špatnými lidmi, protože usekli jeho vepři nohu. Na ten veliký povyk, který tento člověk dělal, přišel tam svatý František se všemi bratry. Omlouval s veškerou pokorou své bratry a neznalý toho, co se stalo, upokojoval ho a sliboval mu, že mu veškerou jeho škodu nahradí. Ale přesto ten není spokojen. S velikou zlostí, s nadávkami a hrozbami, rozhněván odchází od bratří a znova a znova opakuje, že zlomyslně usekli jeho vepři nohu. Žádné omluvy ani sliby nepřijal a odešel tak pohněvaný. Svatý František, zatímco ostatní bratří

žasli, pln opatrnosti se zamyslel a řekl si ve svém srdci: Neudělal to snad v nevhodné horlivosti bratr Ginepro? I dal si tajně zavolat bratra Ginepra a otázel se ho: »Neusekl ty jsi v lese nějakému vepři nohu?« Bratr Ginepro mu řekl ne jako člověk, který by se byl dopustil zločinu, ale jako člověk, kterému se zdá, že prokázal skutek veliké lásky. Řekl mu velmi vesele: »Můj sladký Otče, je to pravda, že jsem usekl řečenému vepři nohu, ale chceš-li, vyslechni, můj Otče, trpělivě proč. Šel jsem navštívit toho a toho nemocného bratra.« Když mu pak všechno po pořádku vypravoval, dodal: »Říkám ti, když rozvažuji nad tím potěšením, že ten náš bratr po řečené noze okřál, kdybych byl stu vepřům usekl nožičky jako tomu jedinému, myslím si najisto, že by to Bůh byl rád viděl.« Svatý František se spravedlivým rozhorlením a s velikým rozhořčením řekl: »Ó bratře Ginepro, proč jsi způsobil takové pohoršení? Ten člověk si nestěžuje bezdůvodně a je na nás tolik rozhněván; možná, že nyní chodí po městě a roznáší nás pro takový poklesek a má k tomu velikou příčinu. Poručím ti proto skrze svatou poslušnost, abys běžel za ním. Až ho dohoniš, vrhni se roztažený na zem a vyznej svou vinu. Slib mu, že mu dáš takovou náhradu, aby neměl proč si na nás naříkat. Tohle byl příliš veliký přečin.« Bratr Ginepro se velice podivil výše řečeným slovům a druží na něho s úžasem a údivem hleděli; jemu se zdálo, že tyto časně věci nejsou ničím, leč pokud jsou v lásce sdíleny s bližním. Odvětil: »Nepochybuj, můj Otče, že mu ihned zaplatím a že ho uklidním. A proč se vlastně rozčiluje, když ten vepř, kterému jsem usekl nohu, byl spíše Boží než jeho a bylo ho užito k takovému skutku lásky?« Běží nebo kluše, až dohoní toho člověka. Byl rozhněván bezměrně a nezůstala v něm kapka trpělivosti. Ginepro mu vypravuje, jak a proč je řečenému vepři zmrzačena noha, a to s takovou horlivostí, plesáním a radostí, téměř jako člověk, který mu prokázal velikou službu, za kterou by měl být od něho hojně odměněn. Ten pln hněvu a přemožen vztekem řekl bratru Gineprovi mnoho hrubostí, nazýval ho bláznem a pošetilým zlodějem a nejhorším darebou. Bratr Ginepro nedbal tak hrubých slov, neboť si v přijímání urážek liboval; divil se však a myslel si, že mu ten člověk dobře neporozuměl, neboť se mu zdálo, že pro tu věc se sluší radovat, a ne hněvat. Padl mu okolo krku, objal ho, políbil a řekl, že to bylo učiněno pouze z lásky. Vyzýval ho a prosil, aby také se zbytkem vepře učinil podobně. Dělal to s takovou láskou, prostotou a pokorou, že ten člověk šel do sebe, vrhl se s hojnými slzami na zem a uznal, že skutkem i slovem těm bratřím křivdil. I vzal toho vepře, zabil ho, uvařil a přinesl ho s velkou

uctivostí a s velikým pláčem k Panně Marii Andělské. Dal ho z lítosti nad křivdami, které jim skutky a slovy způsobil, těmto svatým bratřím, aby ho snědli. Svatý František, uvažující nad prostotou a velkým uměním snášet protivenství a nad takovou trpělivostí řečeného svatého bratra Ginepra, řekl druhům a jiným okolostojícím: »Moji bratři, kéž by Bůh dal, abych takových Jalovců (Ginepro = Jalovec) měl veliký les!« Ke chvále Ježíše Krista a chudičkého Františka. Amen.

Jak byl bratr Ginepro ďáblovým působením odsouzen na šibenici

Jednou chtěl ďábel bratru Gineprovi připravit protivenství a soužení. Šel k jednomu přeukrutnému vladaři jménem Mikuláš, který tenkrát vedl válku s městem Viterbo, a řekl: »Pane, střežte dobře ten svůj hrad, neboť vbrzku sem má přijít veliký zrádce, poslaný od Viterbských, aby vás zabil a hrad zapálil. A že je to pravda, dávám takováto znamení. Tento člověk chodí jako chudý s docela roztrhanými a záplatovanými šaty, s kapucí děravou nazpátky na záda a nosí s sebou šidlo, kterým vás má zabít, a u boku má křesadlo, kterým má tento hrad zapálit; neshledáte-li, že to je pravda, potrestejte si mne, jak budete chtít.« Na tato slova se vladař Mikuláš celý poděsil, zmátl a měl veliký strach, protože ten, který mu to říkal, zdál se být člověkem veliké vážnosti. Poručil, aby se bedlivě konaly stráže, a jestliže tento s výše řečenými znaky přijde, aby byl ihned postaven před něho. V té chvíli přichází bratr Ginepro zcela sám, neboť pro svou ctnost měl dovolení chodit a zůstávat samotén, jak by se mu líbilo. I setkal se bratr Ginepro s několika mladíky, kteří si z něho tropili šašky. Pro to všechno se nerozčiloval, ale spíš je naváděl, aby si z něho dělali větší smích. Když přišel k bráně hradu, uviděly ho stráže tak zřízeného a se šatem potřhaným a nedostatečným. Zdá se mi totiž, že cestou svůj šat dal pro lásku Boží chudým a vůbec neměl vzezření Menšího bratra. Protože daná znamení byla na něm zcela zřejmá, vedou ho kvapem před toho vladaře Mikuláše. Když ho čeleď prohledávala, nemá-li zbraně, jimiž by ublížil, našli mu v rukávu šidlo, kterým si spravoval podešve, a také při něm našli křesadlo. Nosíval je při sobě na rozdělávání ohně, neboť když měl příhodný čas, často přebýval v lesích a pustinách. Když Mikuláš u něho viděl znaky podle ďáblovy zprávy, poručil, aby mu stáhli provazem hlavu, a tak se stalo, a to s takovou ukrutností, že se mu celý provaz zařezával do masa. Potom ho dal na mučení a dal mu natahovat paže a celé tělo beze všeho milosrdenství. A když se ho tázali, kdo je,

odpověděl: »Jsem veliký hříšník.« A když se tázali, chtěl-li zradit hrad a vydat jej Viterbským, odvětil: »Já jsem nejvyšší zrádce a nehodný každé dobré věci.« A když se tázali, chtěl-li tím šídlem zabít Mikuláše, vladaře, a zapálit hrad, odvětil: »Mnohem větší a horší věci bych udělal, kdyby to Bůh dopustil.« Tento Mikuláš, přemožen hněvem, nechtěl již déle vyšetřovat, nýbrž spěšně beze všech průtahů odsoudil bratra Ginepra jako zrádce a vraha; měl být přivázán koni na ocas a vláčen po zemi až pod šibenici a tam hned oběšen. Bratr Ginepro se vůbec nijak nevymlouvá, ani se pro to nermoutí, ale byl celý radostný a veselý jako člověk, který pro lásku Boží si libuje v souzení. Když tedy vykonali vladařův rozkaz a přivázali bratra Ginepra za nohy koni na ocas a vlekli ho po zemi, nenařikal ani si nestěžoval; jako krotký beránek, vedený na porážku, šel s veškerou pokorou. Na tuto podívanou a náhlou spravedlnost seběhl se všechen lid, aby tu rychlou a ukrutnou popravu viděl; a nikdo ho nepoznal. Přece však, jak se Bohu líbí, viděl ho nyní jeden dobrý člověk, který viděl, jak bratra Ginepra chytili, a běží honem do kláštera Menších bratří a praví: »Pro Boha vás prosím, pojd'te rychle. Chytili znenadání nějakého chudáka a již je vnesen rozsudek a vedou ho na smrt. Pojd'te, aby aspoň mohl poručit duši do vašich rukou, neboť mně se to zdá být dobrý člověk. Neměl čas, aby se mohl vyzpovídat a vedou ho na šibenici a zdá se, že nedbá ani smrti, ani spásy své duše. Pojd'te, prosím, rychle.« Kvardián byl člověk útrpný, hned jde, aby přispěl k jeho spáse. Když tam přišel, shromáždilo se tam už tolik lidstva, aby viděli popravu, že se tam nemohl dostat. Stál tedy a vyčkával; a jak tam stál, slyšel v zástupu hlas: »Nedělejte to, nedělejte to, darebáckové, taháte mne za nohy!« Na ten hlas pojal kvardián podezření, že by to mohl být bratr Ginepro; v zanícení ducha se vrhl mezi lidi, sňal šátek z tváře toho člověka, a tu doopravdy poznal, že to je bratr Ginepro. Kvardián si chtěl z útrpnosti svléci hábit a obléci bratra Ginepra. Ale on s veselou tváří a téměř se smíchem řekl: »Ó kvardiáne, ty jsi tlustý a na tvou nahotu by byla příliš špatná podívaná; nechci jej.« Tu tedy kvardián s velikým pláčem prosil vykonavatele a všechen lid, aby laskavě maličko posečkali, co by došel k vladaři poprosit za bratra Ginepra, aby ho z milosti propustil. Když vykonavatelé a někteří tam stojící přivolili v domnění, že je z jeho příbuzenstva, jde zbožný a útrpný kvardián k vladaři Mikuláši s hořkým pláčem a praví: »Pane, jsem udiven a mám takovou žalost, že bych to jazykem nevypravil, neboť se mi zdá, že byl v této obci dnes spáchán největší hřích a největší zlo, jaké se kdy na světě stalo; ale myslím, že se to stalo

z nevědomosti.« Mikuláš poslouchá trpělivě kvardiána a pak se ho otá-
že: »Jaký je onen veliký přestupek a zlo, které bylo dnes spácháno v této
obci?« Kvardián odpověděl: »Jednoho z nejsvětějších bratří, kteří jsou
dnes v řádu svatého Františka, kterého zvlášť ctíte, odsoudil jste k tak
ukrutnému trestu, a myslím jistě bez vši příčiny.« Mikuláš praví: »Nuž,
řekni mi, kvardiáne, kdo je to? Vždyť je možné, že z neznalosti jsem se
dopustil veliké chyby.« Kvardián na to řekne: »Ten, kterého jste odsoudil
na smrt, je bratr Ginepro, druh svatého Františka.« Vladař Mikuláš uža-
sl, neboť už slyšel mluvit o svatém životě bratra Ginepra, a v ohromení
celý bledý spěchal spolu s kvardiánem a přišel k bratru Gineprovi. Odvá-
zal ho od koňského ocasu a osvobodil ho a v přítomnosti všeho lidu vrhl
se před bratrem Gineprem roztažený na zem a s velikým pláčem vyzná-
vá křivdu a potupu, kterou dal učinit tomuto svatému bratru. Dodal pak:
»Opravdu myslím, že se blíží konec mého špatného života, když jsem
tohoto svatého člověka bez jakékoliv příčiny tak trýznil. Bůh dopustí na
můj špatný život, že zemřu zakrátko zlou smrtí, ačkoliv jsem to učinil
nevědomky.« Bratr Ginepro Mikulášovi ochotně odpustil, ale Bůh po
několika dnech dopustil, že tento vladař Mikuláš dokonale svůj život vel-
mi ukrutnou smrtí. Bratr Ginepro odešel, zanechal všemu lidu opravdo-
vé poučení. Ke chvále Ježíše Krista a chudičkého Františka. Amen.

Příklad bratra Ginepra a jeho velké moci proti ďáblu

Ďáblové totiž nemohli snést ryzí nevinnost a hlubokou pokoru bratra
Ginepra; to se ukazuje na tomto: Jednou jeden posedlý úplně nezvykle
vyskočil s nesmírnou zuřivostí ven na ulici, dal se do běhu a pobíhal sem
a tam až na sedm mil daleko. Jeho rodiče ho následovali, a když ho
dostali, ptali se ho s velkým zármutkem, proč svým útekem udělal tako-
vou výtržnost. On odpověděl: »Protože šel tou ulicí ten pošetilý Ginepro.
Nemohl jsem snést jeho přítomnost ani čekat na něho, a tak jsem utekl
sem.« Když zkoumali, je-li to pravda, shledali, že bratr Ginepro přišel
tam v ten čas, jak ďábel řekl. Proto svatý František, když k němu přivá-
děli posedlé, aby je uzdravil, jestliže na jeho rozkaz ihned ďáblové neod-
cházel, říkával: »Jestliže hned nevyjdeš z toho tvora, zavolám na tebe
bratra Ginepra.« Ďábel tehdy ze strachu z přítomnosti bratra Ginepra,
a poněvadž nemohl snést ctnost a pokoru svatého Františka, ihned od-
cházel. Ke chvále Ježíše Krista a chudičkého Františka. Amen.

Jak bratr Ginepro pro lásku Boží dával chudým, co mohl

Bratr Ginepro měl s chudými takovou soustrast a takový soucit, že když někoho viděl špatně oblečeného nebo nahého, hned svlékal sukni nebo kapuci svého pláště a dával to tomu chudému. Proto mu kvardián poručil skrze poslušnost, aby žádnému chudému nedával celou svou sukniční nebo části svého šatu. Náhodou se stalo, že po nemnoha dnech potkal nějakého chudáka téměř úplně nahého. Ten žádal na bratru Gineprovi almužnu pro lásku Boží. On mu s velkou útrpností řekl: »Nemám, co bych ti dal, leč suknici, ale mám pod poslušností od svého představitele přikázáno, že ji ani části svého šatu nesmím nikomu dát; jestliže však mi ji stáhneš, nebudu se vzpírat.« Nepovídal to hluchému. Ten chudý mu ihned svlékl sukniční přes hlavu a odcházel s ní. Bratra nechal nahého. Když se vrátil do kláštera, ptali se ho, kde má sukniční. Odvětil: »Nějaký dobrý člověk mi ji svlékl a odešel s ní.« A jak se v něm rozmáhala ctnost soucitnosti, nebyl spokojen tím, že dával jen suknici, nýbrž i knihy, mešní roucha, pláště a cokoli mu přišlo do rukou, dával chudým. Bratři proto nenechávali nic na dosah, protože bratr Ginepro všechno rozdával pro lásku Boží a k jeho chvále. Ke chvále Ježíše Krista a chudického Františka. Amen.

Jak bratr Ginepro uřezal jisté zvonečky od oltáře a dal je darem

Když byl jednou bratr Ginepro o svátku Narození Páně v Assisi v konventu u oltáře v hlubokém rozjímání, zůstal na prosby sakristánovy hlídat řečený oltář, aby se sakristán mohl jít maličko najíst. Ten oltář byl velmi pěkně přistrojen a ozdoben. Když trval ve zbožném rozjímání, požádala ho nějaká chudá žena pro Boha o almužnu. Odpověděl jí takto: »Maličko počkej a uvidím, jestli ti mohu něco dát z tohoto tak vyzdobeného oltáře.« Byl u toho oltáře velmi obzvláštní závěs, okrášlený zlatými a stříbrnými zvonečky veliké ceny. Bratr Ginepro řekne: »Ty zvonečky tu jsou zbytečné.« Vezme nůž a všechny od té ozdoby uřeže a daruje je z útrpnosti té chudé ženě. Sakristán, sotva spolkl tři nebo čtyři sousta, rozpomněl se na způsoby bratra Ginepro a počal se velmi strachovat, aby mu s tak vyzdobeným oltářem, který mu nechal na hlídání, něco pro přílišnou lásku k bližnímu neprovedl. Hned vstane od stolu a jde se do kostela podívat, zdali nejsou okrasy u oltáře pryč, nebo je-li něco vzato, a vidí od závěsu uřezané a utrhané zvonečky. Nesmírně se rozčílil

a rozzlobil se pro tu věc. Když ho bratr Ginepro viděl tak rozčileného, praví: »Nehněvej se pro ty zvonečky. Daroval jsem je jedné chudé ženě, která je velice potřebovala, a tady nebyly k žádnému užítku, leč že to byla taková světská a marná pompa.« Když to sakristán uslyšel, hned se rozběhl po kostele a po celém městě zarmoucen, zda by ji náhodou našel, ale nejenže ji nenašel, nýbrž nenašel ani nikoho, kdo by ji byl viděl. Vrátil se do kláštera a rychle, pln zlosti vzal ten závěs a nesl jej ke generálovi, který byl v Assisi, a řekl: »Otče generále, žádám vás, abyste potrestal bratra Ginepra; zkazil mi tento závěs, který byl nejskvostnější ze všech v sakristii. Podívejte se, jak jej zřídil. Uřezal od něj všechny stříbrné a zlaté zvonečky a říká, že je daroval nějaké chudobné ženě.« Generál odvětil: »To neučinil Ginepro, ale tvoje bláznovství, vždyť jsi měl znát jeho způsoby; a říkám ti, že se divím, že ještě nerozdzal všechno ostatní. Ale přesto ho důkladně za tento přestupek potrestám.« I svolal všechny bratry do kapituly, dal zavolat bratra Ginepra a před celým konventem ho pro řečené zvonečky velmi ostře pokáral. Tolik se rozněval a tak pozdvihl hlas, že téměř ochraptěl. A bratr Ginepro málo dbal těch slov, téměř vůbec ne, neboť si liboval v urážkách a když byl hodně zahanbován. Aby nahradil generálovi jeho ochraptění, počal přemýšlet o léku. A když dostal od generála důtku, jde bratr Ginepro do města, objedná a dá udělat pěknou misku kaše s máslem. Když minul hodný kus noci, jde a vrátí se, rozsvítí svíčku a vydá se s tou miskou kaše ke generálově cele a klepá. Generál otevřel a vidí ho s rozžatou svící a s miskou v ruce a šeptem se ptá: »Co to znamená?« Ginepro odvětil: »Otče můj, když jsi mne dnes káral pro mé chyby, viděl jsem, jak jsi ochraptěl, a myslím, že pro velkou námahu. Přemýšlel jsem proto o léku a dal jsem udělat tuto kaši. Prosím tě proto, abys ji snědl, neboť ti říkám, uvolní ti prsa a krk.« Generál praví: »Je teď čas, abys chodil a znepokojoval lidi?« Bratr Ginepro odvěti: »Vidíš, že je to pro tebe připraveno. Prosím tě, abys nechal výmluv a snědl to, protože ti to velmi prospěje.« A generál, pohněván pro pozdní hodinu a pro jeho nezbednost, poručil, aby šel pryč, že v takovou hodinu jíst nechce. Nazýval ho přitom člověkem pradarebným a špatným. Když bratr Ginepro viděl, že nepomáhají ani prosby, ani lahodění, praví takto: »Otče můj, jelikož ty nechceš jíst a kvůli tobě se ta kaše vařila, udělej mi aspoň toto: podrž mi svíčku a sním to já.« A generál, jako člověk dobrého srdce a zbožný, hleděl k dobrotě a prostotě bratra Ginepra a že všechno toto udělal ze zbožnosti, řekne: »Nu tak, když mermomocí chceš, snězme to společně.« A oba jedli tuto misku kaše

z převeliké lásky. A občerstvili se mnohem více zbožností než pokrmem. Ke chvále Ježíše Krista a chudičkého Františka. Amen.

Jak bratr Ginepro šest měsíců zachovával mlčení

Ustanovil si jednou bratr Ginepro zachovávat mlčení šest měsíců tímto způsobem: První den z lásky k nebeskému Otcí, druhý den z lásky k Ježíši, jeho Synu, třetí den z lásky k Duchu svatému. Čtvrtý den z úcty k Panně Marii; a tak každý den z lásky k některému svatému Božímu služebníkovi šest měsíců ze zbožnosti nepromluvil. Ke chvále Ježíše Krista a chudičkého Františka. Amen.

Příklad proti tělesným pokušením

Když se jednou sešli bratr Jiljí, bratr Šimon z Assisi, bratr Rufin a bratr Ginepro, aby rozmlouvali o Bohu a o spáse duše, bratr Jiljí řekl druhým: »Jak vy si počínáte s pokušeními k tělesnému hříchu?« Bratr Šimon řekl: »Uvažuji nízkost a ohavnost hříchu a odtud mi přichází veliký odpor, a tak vyvážnu.« Bratr Rufin praví: »Vrhnou se roztažen na zem a tak dlouho setrvávám v modlitbě a prosím dobrotu Boží a Matku Ježíše Krista, až se cítím úplně vysvobozen.« Bratr Ginepro odpovídá: »Když slyším povyk ďábelského tělesného ponoukání, hned běžím a zamknu dveře svého srdce. Pro bezpečnost pevnosti srdce zabývám se svatými úvahami a svatými žádostmi, takže když přijde tělesné ponoukání a klepe na dveře srdce, já jako uvnitř odpovídám: Zůstaň venku, neboť zde je již obsazeno a sem dovnitř už nikdo nemůže vejít. A tak nikdy nedovolím tělesné myšlence vstoupit dovnitř do mého srdce. Ona, když vidí, že je přemožena, jako poražená odchází nejen ode mne, ale z celého kraje.« Bratr Jiljí odpoví: »Bratře Ginepro, držím se tebe, neboť tělesného nepřitele nelze zdolávat ničím lépe než útekem. Vždyť uvnitř je zrádkyně, tělesná žádost, zvenčí pak se dá slyšet tak velký a mocný nepřítel, že ho nelze přemoci jinak než útekem. A proto, kdo chce jinak odolat těžkosti toho boje, málokdy vítězí. Utíkej tedy hříchu a zvítězíš.« Ke chvále Ježíše Krista a chudičkého Františka. Amen.

Jak bratr Ginepro sám sebe ponižoval ke chvále Boží

Jednou bratr Ginepro z touhy důkladně se ponížit, úplně se vysvlékl, udělal ze svého šatu jakýsi uzlík, položil si ruce na hlavu a vyšel tak vysvlečený do Viterba a šel si na veřejné náměstí pro posměch. Byl tam tak obnažený, děti a mládež, poněvadž ho měly za blázna, sprostě ho urážely, házely na něho mnoho bláta. Bily do něho kamením, strkaly ho sem a tam s mnoha posměvačnými slovy. V tom trápení a tupení tam zůstal dlouhý čas. Potom tak vysvlečený šel do konventu. Když ho bratři viděli tak obnaženého a že šel tak vysvlečený se svým uzlíkem na hlavě přes celé město, byli velmi rozhořčeni. Kárali ho proto velmi přísně a velmi mu vyhrožovali. Jeden říkal: »Vsaďte ho do žaláře.« Jiný: »Oběsme ho.« A jiní říkali: »Za takový špatný příklad, jaký ten člověk dnes dal na sobě a na celém řádu, nebylo by pro něho testu dost přísného.« A bratr Ginepro celý rozveselený s veškerou ochotou odpovídal: »Jistě mluvíte pravdu, neboť všechny tyto tresty si zasloužím a mnoho jiných.« Ke chvále Ježíše Krista a chudíčkého Františka. Amen.

Jak jednou bratr Ginepro bratřím vařil

Když byl jednou bratr Ginepro v jednom maličkém klášteře bratří, museli pro jistou rozumnou příčinu všichni bratři odejít a jen bratr Ginepro zůstal doma. Kvardián praví: »Bratře Ginepro, my všichni jdeme ven, proto hleď, abys, než se vrátíme, uvařil něco pro občerstvení bratří.« Bratr Ginepro odvětil: »Velmi rád. Nestarejte se!« Když všichni bratři odešli, jak jest řečeno, praví bratr Ginepro: »Jak zbytečná to starost, aby jeden bratr zůstával ztracen v kuchyni a vzdálen vši modlitbě! Na mou věru, když jsem tu zůstal vařit, navařím toho tentokrát tolik, že budou mít dost všichni bratři, a kdyby jich bylo ještě víc, na čtrnáct dní.« A tak pln horlivosti jde do města, přinese několik velikých hrnců, pak si opatří maso čerstvé i solené, kuřata, vejce a zeleninu. Nasbírá hojnost dříví a pak všechno postaví na oheň, totiž kuřata s peřím a vejce se skořápkou a stejným způsobem všechny ostatní věci. Když se bratři vrátili do kláštera, jeden – dobře znalý prostoty bratra Ginepra – vešel do kuchyně a viděl tolik a tak velikých hrnců s přenáramným ohněm. I sedl si a s podivením hledí a neříká nic; dívá se, s jakou horlivostí bratr Ginepro vaří. Protože oheň byl velmi veliký a bratr Ginepro se nemohl dobře přiblížit k hrncům a míchat, vzal nějakou tyč a provazem si ji přivázal těsně k tělu a pak

skákal hrnec od hrnce, že to byla radost pohledět. Tento bratr to všechno pozoroval s velkým pobavením, pak vyšel z kuchyně, našel ostatní bratry a řekl: »Mohu vám říci, že bratr Ginepro chystá veselku.« Bratři tu řeč přijali jako žert. Bratr Ginepro vyndá ty své hrnce z ohně a poručí zvonit k jídlu. Když bratři usedli za stůl, jde s tímto svým vařením do refektáře a všecek uzardělý od práce a horka praví bratřím: »Najezte se dobře a potom se pojdme všichni modlit. Nikdo ať již nemyslí na vaření, protože já jsem toho dnes navařil tolik, že toho budu mít dost na více než čtrnáct dní.« I postaví bratřím na stůl tuto svou břečku, ale není na zemi vepř tak hladový, aby to chtěl jíst. Bratr Ginepro chválí toto své vaření, aby šlo na odbyt, a když vidí, že druzí nejedí, říká: »Takovéhle slepice jsou dobré na posílnění mozku. Toto vaření vám bude udržovat vlhkost v těle, zkuste to.« Bratři se nesmírně divili a pozorovali zbožnost a prostoduchost bratra Ginepra. Kvardián však pohněván takovou pošetilostí a tím, že se zkazilo tolik dobrých věcí, velmi přísně bratra Ginepra káral. Tu se bratr Ginepro vrhne ihned před kvardiánem na kolena a pokorně před ním a před všemi bratry vyznává, že chybil. Říká: »Já jsem prašpatný člověk. Ten a ten se dopustil takového a takového hříchu a byly mu proto vyloupnuty oči; ale já jsem si to zasloužil mnohem víc než on. Ten a ten pro své poklesky byl oběšen, ale já to zasluhuji mnohem víc pro své špatné skutky. Teď jsem zkazil tak veliké dobrodiní Boží a řádové!« A všecek takto zkormoucený odešel a celý den se před žádným bratrem neukázal. A tu řekl kvardián: »Moji rozmilí bratři, chtěl bych, aby tento bratr každý den, tak jako nyní, pokazil právě tolik dobrého, kdybychom je měli, jen aby bylo z toho to poučení, které nám dal. Vždyť to učinil ze své veliké prostoty a lásky.« Ke chvále Ježíše Krista a chudického Františka. Amen.

Jak šel jednou bratr Ginepro pro své zahanbení do Assisi

Jednou prodléval bratr Ginepro v údolí spoletském. Když uviděl, že v Assisi je veliká slavnost a že se tam ubírá s velikou zbožností mnoho lidí, zatoužil jít na tu slavnost. Šel tedy toho dne, když se předtím vysvětlil do naha, a prošel celým Spoletem a dvěma jinými městy jejich středem a došel do konventu. Bratři tím byli pohněváni a pohoršeni. Kárali ho velmi ostře a nazývali ho bláznem, pošetilým a ruшитelem pokoje v řádu svatého Františka. A že jako blázen by se měl spoutat řetězy. Generál, který tam tenkrát byl, dal svolat všechny bratry a bratra Ginepra před celým konventem přísně a důtklivě káral. A po mnoha slovech při tom

konání spravedlnosti řekne bratru Gineprovi: »Tvůj poklesek je takový a tak velký, že nevím, jaké náležité pokání ti mám uložit.« Bratr Ginepro jako člověk, který se radoval ze svého pokárání, odvětl: »Otče můj, já ti řeknu jaké: abych za pokání se vrátil až tam, odkud jsem se vypravil na tuto slavnost, právě tak vysvěcen, jako jsem přišel až sem.« Ke chvále Ježíše Krista a chudičkého Františka. Amen.

Jak se bratr Ginepro octl ve vytržení, když se sloužila mše svatá

Když jednou bratr Ginepro byl s velikou zbožností na mši svaté, byl drahnou chvílí vytržen vyzdvižením mysli. I byl ponechán o samotě opodál ostatních bratří. Když se vrátil zase k sobě, počal s velkou vroucností říkat: »Ó bratři moji, kdo je v tomto životě tak vznešený, aby rád nenesl koš plný hnoje po vši zemi, kdyby mu za to byla dána brašna plná zlata?« A říkal: »Ach, ach, proč nechceme snášet maličko zahanbení, abychom získali blažený život?« Ke chvále Ježíše Krista a chudičkého Františka. Amen.

O zármutku bratra Ginepra, když umřel jeden jeho druh

Bratr Ginepro měl jednoho bratra za druha a toho srdečně miloval. Jmenoval se Amazzelbene. A jistě žil tento bratr v nejvyšší moudrosti a poslušnosti, neboť kdyby celý den ho tloukli, nebyl by si ani slovem postěžoval nebo se nějak proti tomu ozval. Často býval poslán do klášterů, kde byli bratři, s nimiž bylo těžké vyjit, a zakoušel od nich mnohá pronásledování. Snášel je velmi trpělivě bez jakéhokoliv stýskání. Tento bratr na rozkaz bratra Ginepra plakal a smál se. Umřel tedy tento bratr Amazzelbene, jak se Bohu zalíbilo, po převýborném a svatém životě. Když bratr Ginepro uslyšel o tom, že zemřel, tak se proto zarmoutil ve své mysli, že se nikdy v životě tak pro žádnou časnou nebo tělesnou věc nezarmoutil. Navenek ukazoval na sobě velikou hořkost, kterou měl uvnitř. Říkal: »Ó já ubožák, teď už mi na světě nic nezůstalo; celý svět je mi zkažen smrtí mého nejsladšího a nejmilejšího bratra Amazzelbene!« A říkal: »Kdyby nebylo toho, že bych neměl pokoj s bratřími, šel bych k jeho hrobu, vzal bych jeho tělo a z jeho lebky bych udělal dvěisky: z jedné bych na jeho památku pro svou zbožnost vždycky jidal a z druhé bych pil, kdybych měl žízeň nebo by se mi chtělo pít.« Ke chvále Ježíše Krista a chudičkého Františka. Amen.

Jak bratr Ginepro spatřil ve vzduchu ruku

Když se bratr Ginepro jednou modlil a snad myslel o sobě kdoví jaké veliké věci, zdálo se mu, že vidí ve vzduchu ruku, a uslyšel tělesnýma ušima hlas, který mu řekl: »Ó bratře Ginepro, bez této ruky nemůžeš nic učinit.« On proto hned vstal a s upřenýma očima říkal nahlas a chodil přitom sem a tam po konventu: »Ano, to je pravda, ano, to je pravda.« A to opakoval drahnou chvíli. Ke chvále Ježíše Krista a chudičkého Františka. Amen.

Příklad bratra Lva, jak mu svatý František poručil, aby myl kámen

Když mluvil svatý František na hoře Alverně s bratrem Lvem, řekl svatý František: »Bratře ovečko, umyj tento kámen vodou.« Bratr Lev byl hned ochoten a myje kámen vodou. Svatý František řekne s velikou radostí a veselostí: »Umyj jej vínem.« A stalo se. »Umyj jej,« praví svatý František, »olejem.« Hned se stalo. Svatý František řekne: »Bratře ovečko, umyj ten kámen balzámem.« Bratr Lev odvěti: »Ó sladký Otče, kde dostanu balzám na tomto tak pustém místě?« Svatý František odvětil: »Věz, bratře ovečko Kristova, že toto je kámen, na kterém seděl Kristus, když se mi tu jednou zjevil. Proto jsem řekl čtyřikrát, umyj jej. A mlč. Protože Kristus mi slíbil čtyři zvláštní milosti pro můj řád. První je, že všichni lidé a vytrvalí bratři, kteří budou můj řád srdečně milovat, umřou z Boží milosti šťastnou smrtí. Druhá, že pronásledovatelé této svaté řehole budou viditelně potrestáni. Třetí, že žádný zlý člověk nebude moci dlouho setrvat v tomto řádu, když bude setrvávat ve své zvrácenosti. Čtvrtá, že tato řehole potrvá až do posledního soudu.« Ke chvále Ježíše Krista a chudičkého Františka. Amen.

ŽIVOT BLAHOSLAVENÉHO BRATRA JILJÍHO, DRUHA SVATÉHO FRANTIŠKA

Jak bratr Jiljí a tři druhové byli přijati do řádu Menších bratří

Protože příklady svatých lidí uvádějí v opovržení v mysli zbožných posluchačů pomíjející rozkoše a mají vzbuzovat touhu po věčné spáse, povím několik slov ke cti Boží a jeho nejdůstojnější Matky naší Paní svaté Marie a všech posluchačů o tom, co Duch svatý způsobil v našem přesvatém Otcí, bratru Jiljím. Když byl ještě ve světském šatě, dotčen Duchem svatým, začal sám u sebe přemýšlet, jak by se ve všem svém konání mohl líbit jedině Bohu. Toho času svatý František, hlasatel připravený od Boha, přitáhl a přivedl příkladem života, kajícínosti a svaté pokory dva roky po svém obrácení jednoho člověka, ozdobeného podivuhodnou opatrností a velmi bohatého na časné statky, k zachovávání evangelní chudoby. Jmenoval se pan Bernard a s ním byl Petr Catani. Ti na radu svatého Františka rozdali pro lásku Boží všechny své časné poklady chudým a přijali slávu trpělivosti, evangelní chudoby a roucho Menších bratří. S převelikou horlivostí slíbili to zachovávat po celý čas svého života. Učinili tak se vši dokonalostí. Osm dní po jejich obrácení a rozdělení statků, když viděl bratr Jiljí, ještě ve světském šatě, jak pohrdli světem tak znamenití rytíři, měšťané assisští, že celé město nad tím žaslo, šel, celý zapálen Boží láskou a jako ze strachu o svoji spásu, do kostela svatého Jiří. Bylo to o svátku svatého Jiří, léta Páně 1209, časné ráno. A byl tam klášter svaté Kláry. Pomodlil se svou modlitbu a velice toužil vidět svatého Františka. Šel tedy ke špitálu malomocných, kde on zůstával s bratrem Bernardem a Petrem Cataním v jedné chýšce, stranou od lidí, s převelikou pokorou. Když přišel na rozcestí a nevěděl, kam jít, pomodlil se dříve ke vzácnému vůdci Kristu, který ho dovedl rovnou cestou k řečené chýšce. A když přemýšlel o tom, proč tam přichází, potkal svatého Františka, který šel z lesa, kde se modlil. Padl před svatým Františkem na kolena na zem a pokorně ho žádal, aby ho pro lásku Boží přijal do své družiny. Když viděl svatý František zbožné vzezření bratra Jiljího, odpověděl a řekl: »Předrahy

bratře, Bůh ti prokázal velikou milost. Kdyby císař přišel do Assisi a chtěl některého měšťana pasovat na svého rytíře nebo tajného komořího, zda by se ten člověk neměl velice radovat? Čím větší radost máš mít ty, když tě Bůh vyvolil za svého rytíře a milého služebníka, abys zachovával evangelní dokonalost! A proto buď pevný a vytrvalý v povolání, ke kterému tě Bůh povolal.« Vzal ho za ruku, pozvedl ze země a uvedl do zmíněného domečku. Pak zavolal bratra Bernarda a řekl: »Pán Bůh nám poslal dobrého bratra, radujme se z toho všichni v Pánu a pojezme v bratrské lásce.« Po jídle šel bratr František s tímto Jiljím do Assisi, aby opatřil sukno na jeho oděv. Cestou potkal žebračku, která je prosila o almužnu pro lásku Boží. Když nevěděli, čím té chudé pomoci, obrátil se svatý František s andělskou tváří k bratru Jiljimu a řekl: »Pro lásku Boží dejme, předrahý bratře, té chudé tento plášť.« A bratr Jiljí, který si přál, aby mu to svatý František řekl, poslechl svatého Otce se srdcem tak ochotným, že se mu zdálo, jako by viděl tuto almužnu hned letět do nebe. A s ní letěl rovnou do nebe i bratr Jiljí, který uvnitř sebe pocítil nevýslovnou radost s novou proměnou. A když svatý František opatřil sukno a šat, přijal bratra Jiljího do řádu. Ten bratr Jiljí byl jedním z nejvěhlasnějších řeholníků na světě v životě nazíravém. Po přijetí bratra Jiljího šel s ním svatý František hned do Marky Ankonské, zpíval s ním, velebil a chválil Pána nebe i země. I řekl bratru Jiljimu: »Synu, naše řehole bude podobna rybáři, jenž pouští do vody síť a chytá množství ryb: veliké si nechává a maličké pouští do vody.« Bratr Jiljí se divil tomuto proroctví, protože dosud byli v řádu jen tři bratři a svatý František. Svatý František ještě nekázal lidu veřejně, ale cestou napomínal a káral muže i ženy a říkal prostince s láskou: »Milujte Boha a bojte se ho. Čiňte pokání za své hříchy.« A bratr Jiljí říkal: »Dělejte, co vám říká tento můj duchovní Otec, protože vám radí velmi dobře.« Ke chvále Ježíše Krista a chudičkého Františka. Amen.

Jak šel bratr Jiljí k svatému Jakubu

Se svolením svatého Františka šel jednou během času bratr Jiljí k svatému Jakubu v Galicii. Pro velikou chudobu, která byla v celém tom kraji, pouze jednou se nasytil za celou tu cestu. Chodil po almužně a nenalézal, kdo by mu prokázal nějakou pomoc. Večer se dostal náhodou na nějaký polní mlat, kde zůstalo několik bobových zrněk, která sebral, a to byla jeho večeře. Tam přenocoval, neboť rád zůstával na

osamělých a od lidí vzdálených místech, aby se mohl lépe věnovat modlitbám a bděním. A Bůh ho tou večerí tak posilnil, že myslel, že kdyby pojedl rozličné krmě, nebyl by užil takového občerstvení. Když se ubíral dál, nalezl cestou chudého, který prosil o almužnu ve jménu Božím. Bratr Jiljí pln lásky, poněvadž neměl než své roucho na těle, uřízl kapuci ze svého hábitu a dal ji pro lásku Boží tomu chudému. A tak šel bez kapuce stále po dvacet dní. Když se vracel Lombardií, zavolal ho nějaký člověk. Šel k němu velmi ochotně, poněvadž se domníval, že od něho dostane nějakou almužnu. Když vztáhl ruku, vložil mu do dlaně dvě kostky a vybidl ho, chce-li hrát. Bratr Jiljí velmi pokorně odvětil: »Bůh ti to odpust, synu.« A tak cestou světem zakusil mnoho posměchu a všechen přijímal pokorně. Ke chvále Ježíše Krista a chudičkého Františka. Amen.

Jakým způsobem byl živ bratr Jiljí, když šel ke svatému Hrobu

Bratr Jiljí šel s dovolením svatého Františka navštívit svatý Hrob. Přišel do přístavu v Brindisi a tam zůstal několik dní, protože tam ještě nebyla přichystána loď. Bratr Jiljí chtěl být živ ze svého přičinění, a tak si vyprosil džber, naplnil jej vodou, chodil po městě a volal: »Kdo chce vodu?« A za svou práci dostával chléb a věci potřebné k tělesnému životu pro sebe i pro svého druha. Potom plul přes moře, navštívil svatý Hrob a jiná svatá místa s velikou zbožností. Když se vracel, zůstal několik dní v městě Ankoně. Poněvadž byl zvyklý žít ze své práce, pletl rohožky ze sítí a prodával je ne za peníze, nýbrž za chléb pro sebe a pro svého druha. Nosil také mrtvé k pochovávaní za řečenou cenu. A když se mu ji nedostávalo, vracel se ke stolu Ježíše Krista a žebrol o almužnu dveře od dveří. A tak s mnohou prací a chudobou navrátil se k Panně Marii Anđelské. Ke chvále Ježíše Krista a chudičkého Františka. Amen.

Jak bratr Jiljí chválí poslušnost více než modlitbu

Jednou jeden bratr byl ve své cele na modlitbách a jeho kvardián mu vzkázal, aby šel po almužně. Šel proto ihned k bratru Jiljímu a řekl: »Otče můj, já jsem byl v modlitbě a kvardián mi poručil, abych šel za chlebem; mně se zdá, že je lépe zůstat na modlitbě.« Bratr Jiljí odvětil: »Synu, což jsi nepoznal ještě a neporozuměl, co je modlitba? Pravá modlitba je činit vůli představeného. Je znamením veliké pýchy toho člověka, který

položil šiji pode jho svaté poslušnosti, když se jí spustí ze své vůle pro nějaké ohledy, i když se mu zdá, že dělá něco dokonalejšího.

Poslušný řeholník je podoběn rytíři, který sedí na statném koni. Jeho silou se ubírá beze strachu prostředkem cesty. Neposlušný řeholník, stýskavý a neochotný je naopak podoběn tomu, který sedí na hubeném, smutném a chybném koni, protože ho jeho nepřátelé s malým příčiněním přemohou, zabijí nebo zajmou. Pravím ti, že kdyby byl člověk tak zbožný a myslí tak povznesené, že by hovořil s anděly, a v té chvíli by ho zavolal představený, hned má zanechat rozmlouvání s anděly a poslechnout svého představeného.« Ke chvále Ježíše Krista a chudičkého Františka. Amen.

Jak byl bratr Jiljí živ ze své práce

Když byl bratr Jiljí jednou v jednom konventu v Římě, chtěl být živ podle svého zvyku z tělesné námahy, a to zachovával od té doby, co vstoupil do řádu. Časně ráno byl zbožně na mši svatě; potom šel do lesa, 8 mil vzdáleného od Říma, a přinášel na šiji otep dříví. Tu prodával za chléb nebo za jiné věci k jídlu. Když se takto jednou vracel s nákladem dříví, požádala ho jakási žena, aby jí je prodal. Když se smluvili o cenu, nesl ji je domů. Žena nedbala smlouvy, protože viděla, že je to řeholník, a dávala mu mnohem více, než slíbila. Dí bratr Jiljí: »Dobrá paní, nechci, aby mne přemohl hřích lakoty. Proto nechci za dříví víc, než jsem umluvil.« Takže nejenže nevzal více, ale ze smluveného vzal polovici a odešel. Ta žena proto pojala k němu převelikou úctu. Bratr Jiljí konal veškerou námezdnou práci a vždy přitom dbal svaté počestnosti. Pomáhal dělníkům trhat olivy a lisovat víno. Když byl jednoho dne na náměsti, chtěl kdosi dát srážet ořechy a prosil jiného, aby mu je za mzdu srážel; ten se vymlouval, že je z daleka a že je mu velmi těžké lézt po stromech. Bratr Jiljí řekne: »Chceš-li mi, příteli, dát část ořechů, půjdu s tebou srážet.« A když se domluvili, šel, poznamenal se svatým křížem a vylezl s velkým strachem na vysoký ořech, aby srážel. A když je nasrážel, přišlo mu jich tolik za podíl, že je nemohl v klínu odnést. Svlékl si proto hábit, zavázal rukávy a kapuci a udělal si z hábitu pytel. Sám zůstal vysvěcen jenom ve spodcích. Tento hábit plný ořechů vzal na ramena a nesl je do Říma a všechny s radostí dal pro lásku Boží chudým. Když se žalo obilí, chodil bratr Jiljí s jinými chudými na klásky, a když mu někdo nabízel hrst obilí, odpovídal: »Milý bratře, nemám stodolu, do níž bych

to uložil« Ty klásky, které nasbíral, větším dílem zase dával pro lásku Boží jiným. Málokdy pomáhal bratr Jiljí jiným celý den, protože si vymíňoval, aby měl nějaký čas k říkání svých církevních hodinek a aby nezašelbal rozjímavou modlitbu. Jednou šel bratr Jiljí ke studánce svatého Sixta pro vodu mnichům. Jeden člověk ho požádal, aby mu dal napít. Bratr Jiljí odvěti: »Kterak ponesu konev mnichům neplnou?« Onen pohněván řekl bratru Jiljímu mnoho hrubých a urážlivých slov. Vráti se bratr Jiljí k mnichům velmi zarmoucený. I vyprosil si velikou nádobu, ihned se vrátil k řečené studánce pro vodu a najde toho člověka a řekne mu: »Milý příteli, vezmi a napij se, kolik si tvá duše žádá. Nehněvej se, neboť mně se zdálo, že by bylo nezpůsobné nést těm svatým mnichům vodu, z které už někdo upil.« Ten člověk dojat a přinucen láskou a pokorou bratra Jiljího, uznal svou vinu a od té chvíle ho měl ve veliké úctě. Ke chvále Ježíše Krista a chudičkého Františka. Amen.

*Jak bylo bratru Jiljímu zázračně pomoheno ve veliké nouzi,
když nemohl jít pro množství sněhu po almužně*

Když zůstával bratr Jiljí v Římě s jedním kardinálem a přiblížil se čtyřicetidenní půst, že neměl klid, totiž duchovní, jaký si přál, praví kardináloví: »Otče můj, s vaším dovolením chci pro svůj klid jít se svým druhem slavit tento čtyřicetidenní půst na nějakém osamělém místě.« Pan kardinál odvěti: »Prosim tě, předrahý Otče, kam chceš jít? Je veliká bída a vy jste ještě málo známi; prosím tě, zůstaň raději na mém dvoře, bude mi zvláštní milostí, když vám budu moci poskytovat pro lásku Boží, čeho vám třeba.« Ale bratr Jiljí přece odejde. Šel z Říma na jednu vysokou horu, kde stával za starých časů hrad, a našel tam kostel svatého Vavřince. Vešel tam se svým druhem a trvali tam v modlitbě a v mnohém rozjímání. Nebyli známi, a proto jim bylo prokazováno málo úcty a pozornosti, takže snášeli velikou nouzi. Nadto napadlo mnoho sněhu. Nemohli proto vycházet z domu, a nikdo jim nic k živobytí neposlal a oni sami neměli. I zůstali tak uzavřeni tři celé dny. Když viděl bratr Jiljí, že nemůže být živ ze své práce a po almužně se nemohlo jít, řekl druhovi: »Bratře můj předrahý, volejme k našemu Pánu velikým hlasem, aby nám pro svou dobrotu pomohl v tak nejvyšším nedostatku. Jistí mniši, když byli ve veliké nouzi, volali k Bohu a Boží dobrotu jim v jejich potřebách pomohla.« Po příkladu těch mnichů nepřestávali se modlit a prosili se vši vroucností Boha, aby jim v takové nouzi opatřil pomoc. Bůh, který je nejvyšší dobrotou,

shlédl na jejich víru, zbožnost, prostotu a horlivost tímto způsobem: Jakýsi člověk pohleděl směrem ke kostelu, kde byl bratr Jiljí se svým druhem, a z vnuknutí Božího sám u sebe řekl: »Možná, že tam v tom kostele je nějaký dobrý člověk a činí tam pokání a pro množství sněhu, který nyní napadl, nemá, co potřebuje a mohl by zahynout hlady.« A puzen Duchem svatým řekl: »Musím tam, abych viděl, je-li pravda, co si myslím, či ne.« I vezme několik chlebů a nádobu vína a vydá se na cestu. S velkou obtíží došel k řečenému kostelu, kde našel bratra Jiljího s druhem, jak se velice zbožně modlí. Byli hladem tak zničení, že měli spíš vzeřízení lidí mrtvých než živých. Měl s nimi velikou útrpnost, občerstvil je a posilnil, a pak se vrátil a pověděl svým sousedům o nejvyšší nouzi těchto bratří. Vybízel je a prosil pro Boha, aby jim pomohli. A po celý ten čtyřicetidenní půst ustanovili mezi sebou tak, že ti bratři byli opatrování potřebnými věcmi. Bratr Jiljí, rozvažující nad velikým milosrdenstvím Božím a nad láskou těchto lidí, řekne druhovi: »Bratře můj předražený, až dosud jsme prosili Boha, aby nám pomohl v naší nouzi a byli jsme vyslyšeni. Sluší se proto, abychom mu vzdávali díky a slávu a modlili se za ty lidi, kteří nás krmili svými almužnami, a za všechen křesťanský lid.« Pro velikou horlivost a zbožnost udělil Bůh takovou milost bratru Jiljímu, že mnozí lidé podle jeho příkladu zanechávali tento slepý svět a mnozí jiní, kteří nebyli způsobilí být řeholníky, konali ve svých domech veliké pokání. Ke chvále Ježíše Krista a chudičkého Františka. Amen.

O smrti bratra Jiljího

Na vigilii svatého Jiří, v čas jitřní modlitby, když minulo 52 let, neboť o kalendách přijal roucho svatého Františka, byla přijata duše bratra Jiljího do rajske slávy, tedy na svátek svatého Jiří. Jeden svatý člověk, když byl na modlitbách a když bratr Jiljí vyšel z tohoto života, uzřel jeho duši vycházet v tu chvíli z očiště a vstupovat na nebesa. Ježíš Kristus mu přicházel naproti a duše bratra Jiljího s množstvím andělů a se všemi těmi dušemi za překrásné melodie vešla do rajske slávy. Ke chvále Ježíše Krista a chudičkého Františka. Amen.

*Jak pro zásluhy bratra Jiljího byla duše jednoho bratra Kazatele,
jeho přítele, vysvobozena z očistcových muk*

Když se bratr Jiljí rozstonal a od toho v málo dnech potom umřel, rozstonal se na smrt i jeden bratr svatého Dominika. Ten bratr měl jednoho svého důvěrného přítele bratrem. Když tento viděl blížít se jeho smrt, praví tomuto nemocnému: »Můj bratře, chci, jestliže to Bůh dovolí, aby ses po smrti vrátil ke mně a pověděl mi, v jakém jsi stavu.« A nemocný slíbil, bude-li to možno, že se vrátí. Umřel bratr Jiljí v týž den a po smrti se zjevil živému bratr Kazatel a praví: »Boží vůlí bylo, abych ti splnil slib.« Praví živý mrtvému: »Jak je ti?« Mrtvý odvěti: »Je mi dobře, protože jsem umřel v týž den, kdy se rozloučil se životem jeden Menší bratr, jménem Jiljí. Jemu Ježíš Kristus pro velikou svatost dovolil, aby všechny duše, které byly v očistci, odtamtud vyvedl do svatého ráje. I já jsem byl s nimi ve velikých mukách a pro zásluhy svatého bratra Jiljího jsem vysvobozen.« Když to pověděl, ihned zmizel. Ten bratr to vidění nikomu nevyjevil. I rozstonal se řečený bratr a hned ze strachu, aby ho Bůh nepotrestal za to, že nevyjevil ctnost a slávu bratra Jiljího, poslal pro Menší bratry. Přišlo jich k němu pět párů. Svolal je dohromady s bratry Kazateli a s velikým dojetím jim vyjevil řečené vidění. Zkoumali velmi pečlivě a shledali, že se rozloučili jeden a týž den se životem. Ke chvále Ježíše Krista a chudičkého Františka. Amen.

Jak Bůh udělil bratru Jiljímu milost a o roku jeho smrti

Bratr Bonaventura z Bagnoreggia říkal o bratru Jiljim, že mu Bůh dal a udělil obzvláštní milost pro všechny ty, kteří se mu poroučeli se zbožným úmyslem ve věcech, týkajících se duše. Učinil mnoho zázraků ve svém životě a po smrti, jak je zjevné z jeho legendy. Z tohoto života odešel do nebeské slávy léta Páně 1252 o svátku svatého Jiří a je pochován v Perugii v konventu Menších bratří. Ke chvále Ježíše Krista a chudičkého Františka. Amen.

POČÍNÁJÍ SE KAPITOLY JISTÝCH NAUČENÍ A POZORUHODNÝCH VÝROKŮ BRATRA JILJÍHO

Kapitola o nepravostech a o ctnostech

Milost Boží a ctnosti jsou cestou a schody, po kterých se stoupá do nebe; ale nepravosti a hříchy jsou cestou a schody, po kterých se sestupuje do pekelné hlubokosti. Nepravosti a hříchy jsou otrava a smrtelný jed, ale ctnosti a dobré skutky jsou lékařský lék. Jedna milost přivádí a táhne za sebou druhou, jedna nepravost táhne za sebou druhou. Milost si neřádá být chválena; a nepravost nemůže snést, aby byla znevažována. Mysl v pokoře se uklidňuje a odpočívá a svatá čistota srdce vidí Boha, ale pravá zbožnost ho prožívá. Miluješ-li, budeš milován, sloužíš-li, bude ti slouženo, bojíš-li se, budeš obáván, jestliže k jiným se budeš dobře chovat, sluší se, aby se jiní dobře chovali k tobě. Ale blahoslavený je ten, který pravdivě miluje a neřádá si být milován; blahoslavený, kdo se bojí a nechce být obáván; blahoslavený, kdo slouží a nepřeje si, aby mu bylo slouženo; blahoslavený, kdo se dobře chová k jiným a netouží po tom, aby se jiní dobře chovali k němu. Ale protože toto je velmi vznešené a velmi dokonalé, proto pošetili to nemohou znát ani získat. Tři věci jsou svrchovaně vznešené a užitečné a kdo by je získal, nikdy neklesne. První je, jestliže ochotně snášíš s radostí každé soužení, které tě potká pro lásku Ježíše Krista. Druhá je, jestliže se den co den více ponížuješ ve všem, co činíš, a ve všem, co vidíš. Třetí je, abys věrně miloval z celého srdce nejvyšší nebeské dobro, neviditelné tělesným očima. Ty věci, jimiž světší lidé nejvíce pohrdají, ty jsou vpravdě Bohu a jeho svatým nejpříjemnější a nejvíce jsou od nich přijímány; a ty věci, které světší lidé nejvíce milují a uctívají a které se jim nejvíce líbí, ty jsou nejvíce v pohrdání u Boha a jeho svatých a nejvíce od nich haněny a nenáviděny. Tato ohyzdná nesrovnalost pochází z lidské nevědomosti a zloby, protože bídný člověk více miluje to, co by měl nenávidět, a má v nenávisti to, co by měl milovat. Jednou se bratr Jiljí otázal jiného bratra: »Pověz mi,

nejmilejší, máš dobrou duši?« Bratr odvětil: »To já nevím.« A tu mu bratr Jiljí řekl: »Ó můj bratře, chci, abys věděl, že svatá zkroušenost, svatá pokora, svatá bliženská láska, zbožnost a svaté veselí činí duši dobrou a blaženou.« Ke chvále Ježíše Krista a chudíčkého Františka. Amen.

Kapitola o víře

Všecky ty věci, které lze myslet srdcem, říci jazykem, vidět očima nebo hmatat rukama, všechny jsou téměř ničím vzhledem a v porovnání k těm věcem, které nelze myslet ani vidět, kterých se nelze ani dotýkat. Všichni mudrci, kteří už byli, a všichni, kteří v přítomném životě jsou, a všichni, kteří přijdou po nás, kteří mluvili nebo psali, nebo budou mluvit, nebo složí spisy o Bohu, nepověděli a nikdy nebudou moci povědět o Bohu, co by bylo jediným zrnkem prosa přirovnaným k nebi a zemi a také tisíckrát tisíců méně. Vždyť všechny knihy, mluvící o Bohu, mluví o něm jako by žvatlaly, jako matka, která žvatlá s dítětem, jež jejím slovům nemůže rozumět. Jedenkrát řekl bratr Jiljí jednomu světskému soudci: »Věříš, že jsou veliké dary Boží?« Soudce odvětil: »Věřím.« Bratr Jiljí mu řekl: »Ukážu ti, že nevěříš věrně.« A potom mu řekl: »Co myslíš, jakou cenu má všechno to, co je tvoje na tomto světě?« Soudce odvětil: »Asi tisíc liber.« Tu bratr Jiljí řekl: »Dal bys všechno, co máš, za deset tisíc lir?« Soudce odvětil bez váhání: »Jistě, že bych to ochotně dal.« A bratr Jiljí řekl: »Proč tedy nedáš tyto své statky Kristu, abys mohl koupit statky nebeské a věčné?« Tu tedy soudce moudrý pošetilým světským věděním odpověděl bratru Jiljímu, pouhému prostému nevědomci, plnému svatě Boží pošetilsti: »Myslíš, bratře Jiljí, že je nějaký člověk, který by se stejně přičiňoval vnějšími skutky, jako věří vnitřní vírou?« Bratr Jiljí odvětil: »Viš, můj milý, je jisté, že všichni svatí se snažili skutkem plnit všechno, co mohli a dovedli podle své možnosti pochopit jako Boží vůli; a všechno, co nemohli plnit skutkem, plnili svatými touhami své vůle tak, že nemožnost skutku zaplňovali žádostí ducha, a tím činili dost.« Bratr Jiljí také řekl: »Kdyby se nalezl člověk, který by měl dokonalou víru, v krátkosti by došel dokonalosti, kterou by mu byla dána plná jistota o jeho spáse. Jakou škodu nebo jaké zlo by mohlo způsobit nějaké časné protiventství v tomto přítomném životě člověku, který s pevnou vírou očekává věčné, svrchované a nejvyšší dobro? Co dobrého může prospět v tomto časném životě bídnému člověku, který čeká věčné zlo? Přece však, byť byl člověk sebevětším hříšníkem, dokud je živ, nemá pro to zoufat nad nekonečným

Božím milosrdenstvím, protože na světě není strom tak trnitý, tak sukovitý ani tak hrbolatý, aby ho lidé nemohli srovnat, uhladit, ozdobit a udělat krásným; a tak také není na tomto světě tak zlý člověk ani takový hříšník, aby ho Bůh nemohl obrátit a ozdobit zvláštními milostmi a hojnými dary.« Ke chvále Ježíše Krista a chudického Františka. Amen.

Kapitola o svatě pokoře

Nikdo nemůže dospět k známosti a poznání Boha jinak než ctností pokory, protože pravou cestou vzhůru je cesta dolů. Všechna ohrožení a všechny pády, ke kterým na tomto světě dochází, nevznikly z jiné příčiny než z pozdvižení hlavy, to je myslí v pýše; důkazem toho je pád ďábla, který byl vyhnán z nebe, a pád prvního člověka, to je Adama, který byl vyhnán z ráje pro pozdvižení hlavy, to je pro neposlušnost; a také farizeus, o němž mluví Kristus v evangeliu, a mnoho jiných příkladů. A tak zase naopak: všechny velké, dobré věci, ke kterým dochází na tomto světě, mají původ z ponížení hlavy, to je z pokoření myslí, jak je toho důkazem blahoslavená a nejpokornější Panna, publikán, svatý lotr na kříži a mnoho jiných příkladů v Písmu. Proto by bylo dobré, kdybychom dovedli nalézt jakési těžké závaží, které bychom mohli mít uvázané na krku, aby vždycky táhlo dolů, to je, aby nás vždy nutilo pokořovat se. Jeden bratr se otázal bratra Jiljiho: »Řekni mi, Otče, kterak utéci této pýše?« Bratr Jiljí mu odpověděl: »Bratře můj, připrav se na to a vzdej se naděje, že budeš kdy moci pýše utéci, nepoložíš-li dříve ústa tam, kde máš nohy; a budeš-li dobře uvažovat o Božích dobrodíních, poznáš, že jsi z povinnosti dlužen sklánět svou hlavu. A dále, budeš-li dobře myslet a přemýšlet o svých chybách a mnohých urážkách, které jsi učinil Bohu, budeš mít na každý pád proč se pokořovat. Ale běda těm, kteří chtějí být ctěni za svou zlobu. Jedním stupněm pokory je to, že člověk uznává, že se staví proti vlastnímu dobru. Druhým stupněm pokory je vracet cizí věci tomu, či jsou, a nepřivlastňovat je sám sobě. To znamená všechno dobré a všechnu ctnost, kterou v sobě člověk nachází, nemá přivlastňovat sobě, nýbrž jediné Bohu, od kterého pochází veškerá milost a ctnost a všechno dobro; ale každý hřích nebo každou náruživost duše nebo kteroukoli nepravost, kterou v sobě člověk nachází, má přivlastňovat sobě u vědomí, že to pochází od něho samého a od vlastní zloby, a ne od jiného. Blahoslavený člověk, který uznává a pokládá se za nízkého před Bohem i před lidmi! Blahoslavený, kdo vždycky soudí sebe a odsuzuje

sebe samého, a ne jiné. Neboť ten nebude souzen hrozným a posledním věčným soudem. Blahoslavený, kdo bude mít snahu brát na sebe jeho poslušnosti a soud jiných, jak to činili svatí apoštolové, dříve než přijali Ducha svatého i potom!« Bratr Jiljí také řekl: »Kdo chce získat a mít dokonalý pokoj a klid, musí pokládat každého člověka za svého představeného a vždycky se uznávat za podřízeného a nižšího, než jsou všichni lidé. Blahoslavený člověk, který chce být ve svém chování a ve svém mlčení viděn a znám jen v té ryzi úpravě a v tom prostém vyvedení, ve kterém je od Boha! Blahoslavený člověk, který umí zachovávat a skrývat Boží zjevení a Boží útěchy. Není totiž nic tak tajného, aby to Bůh nezjevil, kdy se mu líbí. Kdyby byl na světě nejdokonalejší a nejmoudřejší člověk, považující se za nejbídnějšího hříšníka a za nejposlednějšího člověka na světě, v takovém by byla pravá pokora. Svatá pokora neumí mluvit a blahoslavená bázeň Boží neumí hovořit.« Bratr Jiljí řekl: »Zdá se mi, že pokora se podobá šípů; jako šíp udeří hrozně, láme, tříští a zapaluje to, do čeho vnikne, a po něm se nic nenajde, tak podobně pokora zasáhne každou zlobu, rozptýlí ji, spálí a stráví ji, i každou nepravost a každý hřích, a potom se shledává, že sama v sobě není ničím. Člověk, který má pokoru, nachází pokorou milost u Boha a dokonalý pokoj se svým bližním.« Ke chvále Ježíše Krista a chudíčkého Františka. Amen.

Kapitola o svaté bázni Boží

Kdo se nebojí, ukazuje, že nemá co ztratit. Svatá bázeň Boží pořádá, spravuje a řídí duši a uvádí ji do milosti. Jestliže někdo má nějakou milost nebo ctnost od Boha, svatá bázeň Boží ji zachovává. A kdo by nezískal ctnost a milost, svatá bázeň způsobí, že je získá. A svatá bázeň Boží je vůdkyní k milostem Božím, neboť duši, v které přebývá, pomáhá rychle přijít ke svaté ctnosti a k Božím milostem. Všichni tvorové, kteří upadají do hříchu, nikdy by do něj nepadli, kdyby měli svatou bázeň Boží. Ale tento svatý dar bázně bývá dáván jen dokonalým, protože když je člověk dokonalejší, je ostýchavější a pokornější. Blahoslavený člověk, který uznává, že na tomto světě je v žaláři, a vždycky pamatuje, jak těžce urazil svého Pána. Člověk by se měl vždycky velmi bát pýchy, aby do něho nestrčila, takže by vypadl ze stavu milosti, v němž je. Člověk se nemůže nikdy cítit bezpečný mezi našimi nepřáteli; našimi nepřáteli jsou lahodnosti tohoto bídného světa, naše vlastní tělo, které spolu s ďábly vždycky je nepřátelské duši. Je třeba, aby se člověk více bál, že ho přemůže a ošálí

vlastní bláhovost než kterýkoliv jiný jeho nepřítel. Je nemožné bez svaté bázně, aby člověk vystoupil k nějaké milosti nebo ctnosti od Boha a v ní setrval. Kdo nemá bázeň Boží, je v nebezpečí, že zahyne, ba že bude nadobro ztracen. Bázeň Boží učí člověka pokorně poslouchat a sklánět hlavu pod jeho poslušnosti; a čím větší bázeň člověk má, tím vroucněji se modlí k Bohu. Není malým darem dar modlitby, komu je dán. Ctnostné skutky lidí, ačkoliv se zdají být veliké, nepočítají se a neodměňují se podle našeho posuzování, nýbrž podle Božího zalíbení; Bůh totiž nehledí na velikost námahy, nýbrž na velikost milování a pokory. Proto jistějším údělem je pro nás vždy milovat a bát se s pokorou a nikdy nespolehat sami na sebe, že dovedeme něco dobrého, ale vždycky mějme v podezření myšlenky vznikající v mysli pod zdáním dobra. Ke chvále Ježíše Krista a chudíčkého Františka. Amen.

Kapitola o trpělivosti

Kdo trpí s pevnou pokorou a trpělivostí a snáší soužení pro vroucí lásku k Bohu, brzy získá veliké milosti a ctnosti a bude pánem tohoto světa a bude mít i záruku toho druhého slavného světa. Cokoliv člověk dělá, ať dobře či špatně, dělá sobě samému; nehorší se proto na toho, kdo tě uráží, nýbrž snášej to s pokornou trpělivostí a jen lituj hříchů toho, který tě uráží, měj s ním soucit a modli se za něho usilovně k Bohu. Jak statečný je člověk v trpělivém snášení a trpění urážek a soužení pro lásku Boží, tak veliký je u Boha, a ne více; a čím slabší je člověk ve snášení bolesti a protivenství pro lásku Boží, tím menší je u Boha. Kdyby tě některý člověk chválil a mluvil při tom dobře o Bohu, vzdávej tu chválu jedině Bohu; a jestliže někdo o tobě mluví špatně nebo tě haní, pomáhej mu tím, že budeš o sobě mluvit zle a hůře. Chceš-li svou účast učinit dobrou, vždycky se snaž ji učinit špatnou a účast druhovu čiň dobrou a vždy dávej vinu sám sobě a vychvaluj nebo pravdivě omlouvej bližního. Když se chce někdo s tebou hádat či přít, chceš-li zvítězit, prohraj a zvítězíš; nebo kdyby ses chtěl hádat, abys zvítězil, shledal bys, že jsi znamenitě prohrál. A proto, bratře můj, věř mi s jistotou, že pravá cesta spásy je cesta ztráty a prohry. Nejsme-li dobrými nositeli soužení, nemůžeme být poživateli věčných potěšení. Mnohem větším potěšením a záslušnější věcí je snášet trpělivě a bez reptání urážky a potupy pro lásku Boží, nežli nakrmit sto chudých a den co den se bez přestání pos-
tit. Co prospěje člověku, nebo co je mu platné pohrdat sám sebou

a ukládat svému tělu mnohá souzení velikými posty, bděním a mrskáním, když nedovede snést od svého bližního jediné urážlivé slovo? Za tu věc dostane člověk mnohem větší odměnu a má větší zásluhu než za všechny útrapy, které si může působit ze své vlastní vůle, protože kdo snáší s trpělivostí bez reptání pohanění a urážky od svého bližního, smyje tím své hříchy mnohem dříve, než potokem slz. Blahoslavený člověk, který vždycky má před očima své mysli vzpomínku na své hříchy a na Boží dobrodiní. Takový bude s trpělivostí snášet všechna souzení a protivenství a bude ho za to čekat velké potěšení. Člověk opravdu pokorný neočekává od Boha žádnou zásluhu ani odměnu, nýbrž jen se vždycky snaží vyhovět mu v každé věci a uznávat, že je jeho dlužníkem a že všechno dobro, které má, má jediné z dobroty Boží, a ne pro nějakou svou zásluhu. Uznává opravdu, že každé protivenství, jež má, má za své hříchy. Jeden bratr se otázel bratra Jiljího: »Otče, co máme dělat, přijdou-li v naší době veliká protivenství či souzení?« Bratr Jiljí odpoví: »Bratře můj, chci, abys věděl, že kdyby Pán spustil z nebe déšť šípů, nemohly by nám ublížit ani způsobit nějakou škodu, kdybychom byli takoví, jací máme být; protože kdyby byl člověk opravdu tím, kým má být, všechno zlé souzení by se mu obracelo v dobré, neboť víme, že řekl apoštol: Těm, kdo milují Boha, všechno se obrací k dobrému; podobně člověku, který má zlou vůli, všechno se obrací ve zlé a v odsouzení. Chceš-li se spasit a vejít do nebeské slávy, neměj nikdy touhu po pomstě nebo po odměně ze strany tvora; vždyť dědictvím svatých je vždycky konat dobro a snášet zlé. Kdybys opravdu poznal, jak těžce jsi urazil svého Stvořitele, uznával bys, že je hodné a spravedlivé, aby tě všichni tvorové pronásledovali, trápili či soužili, a tak pomstili urážky, které jsi způsobil jejich Stvořiteli. Velmi velkou ctností je, když člověk přemáhá sám sebe, neboť kdo přemáhá sám sebe, přemůže všechny své nepřátele a získá si všechno dobré. Ještě mnohem větší ctností by bylo, kdyby člověk dopřával všem lidem vítězství nad sebou, neboť by byl pánem všech svých nepřátel, to je nepravostí, d'áblů, světa a vlastního těla. Chceš-li se spasit, zřekni se a pohrdni vším potěšením, které ti mohou připravit všechny věci světa a všichni smrtelní tvorové; neboť větší a častější bývají pády, ke kterým dochází při úspěchu a potěšení, než ty, ke kterým dochází při protivenství a souzení.« Jednou jeden řeholník reptal v přítomnosti bratra Jiljího proti svému představenému pro jistou obtížnou poslušnost, kterou mu přikázal. Bratr Jiljí mu řekl: »Můj rozmilý, čím více budeš reptat, tím více budeš přidávat tíže a tím těžší ti bude ji nést; a čím pokorněji a zbožněji vložíš hlavu pod jeho

svatě poslušnosti, tím lehčí a příjemnější ti bude tu poslušnost nést. Ale zdá se mi, že nechceš být na tomto světě haněn pro lásku Kristovu, ale chceš být ctěn; nechceš být na tomto světě pronásledován ani zlořečen pro Krista, ale na onom světě chceš být požehnan a přijat od Krista; ty se nechceš namáhat na tomto světě, ale na onom bys chtěl mít pokoj a odpočívát. Pravím ti, bratře, že jsi zle ošálen, protože k pravé nebeské pouti dochází člověk cestou ponižování, zahanbení a potup a do Kristovy slávy přichází člověk po trpělivém snášení posměchu a zlořečení. Proto dobře praví jedno světské přísloví: Kdo nedá to, co dát ho bolí, nebude mít, co míti volí. Je jistě užitečná přirozenost koně, neboť i když kůň dovede rychle běžet, přece se dává spravovat a věst a obracet nahoru, dolů, dopředu, dozadu, podle jezdcovy vůle; a tak podobně má jednat Boží sluzebník, to jest má se dávat spravovat, věst, točit a obracet podle vůle svého představeného a také každého jiného člověka z lásky ke Kristu. Chceš-li být dokonalý, pilně se snaž být ke všem snášlivý a ctnostný, statečně bojuj proti nepravostem a trpělivě při tom snášej každé protiventství z lásky k svému souzenému, zarmoucenému, tupenému, bičovanému, ukřižovanému a z lásky k tobě zemřelému Pánu, který to vše prožil ne pro svou vinu, ani pro svou slávu, ani pro svůj užitek, nýbrž jedině pro tvou spásu. Abys jednal tak, jak jsem ti řekl, je třeba především, abys přemáhal sám sebe, neboť málo je platné člověku přivádět a přitahovat duše k Bohu, jestliže dříve nepřemáhá, nepřitahuje a nepřivádí sám sebe.» Ke chvále Ježíše Krista a chudíčkého Františka.

Kapitola o zahálčivosti

Zahálčivý člověk vrhá se do záhuby na tomto i na onom světě, protože nepřináší žádné ovoce pro sebe a není k užítu jiným. Je nemožnou věcí, aby člověk získal ctnost bez příčinlivosti a veliké námahy. Když můžeš být na místě bezpečném, nebud' na místě nejistém; na místě bezpečném je ten, kdo se snaží, usiluje, přičiňuje a namáhá pro Boha, a ne pro strach z trestu, ani pro odměnu, ale pro Boha. Člověk, který se nechce trápit a namáhat pro Krista, vpravdě nechce slávu Kristovu. Jako příčinlivost je užitečná a nám prospívá, tak nedbalost je proti nám. Tak jako zahálčivost je hříšnou a cestou, kterou se jde do pekla, tak svatá příčinlivost je cestou, kterou se jde do nebe. Člověk by se měl velice přičiňovat, získávat a uchovávat si ctnost a Boží milost a vždy věrně s tou milostí a ctností spolupracovat, neboť často se stává člověku, který se věrně nepřičiňuje,

že ztrácí pro listí ovoce, nebo pro slámu zrní. Někomu Bůh uděluje milostivě dobré ovoce s málo listím, jinému dává spolu s listím ovoce; a jsou jiní, kteří nemají ani ovoce, ani listí. Zdá se mi, že větší věcí je umět opatrovat a uchovávat ve skrytu dobré věci a milosti dávané od Pána než je umět získávat, protože i když člověk umí dobře získávat, neumí-li dobře ukládat a uchovávat, nikdy nebude bohatý; ale někteří ponenáhlu získávají věci a zbohatnou, protože dobře uchovávají, co získali, a svůj poklad zachovávají. Ó jaké množství vody by nashromáždil Tiber, kdyby někudy neutíkala! Člověk si vyprošuje od Boha nekonečný dar, dar bez míry a bez konce, a nechce milovat Boha jinak než s mírou a s koncem. Kdo chce být od Boha milován a mít u něho nekonečnou zásluhu, zásluhu nade všechnu míru a přirozenost, musí milovat Boha nad všechnu mez a míru a sloužit mu bez konce. Blahoslavený, kdo celým srdcem a celou myslí miluje Boha a kdo vždycky trápí tělo a svou mysl z lásky k Bohu a neočekává žádné odměny ani zásluhy od něho ani od žádného tvora, nýbrž jen uznává, že je povinen tak činit. Kdyby některý velmi chudý a potřebný člověk slyšel od druhého: Chci ti půjčit na tři dny velmi vzácnou věc a věz, že když té věci budeš dobře po ty tři dny užívat, získáš si nekonečný poklad, takže budeš navždy bohatý, je jisté, že tento chudý člověk se bude velice snažit, aby dobře a pilně využil této tak vzácné věci, a velmi by se přičiňoval mít z ní znamenitý užitek. Podobně ti říkám, že věci, propůjčenou nám rukou Boží, je naše tělo; to nám tento dobrý Bůh propůjčil na tři dny, neboť všechen náš čas a všechna léta jsou jako tři dny. Chceš-li tedy být bohatý a věčně požívat Boží sladkost, snaž se dobře pracovat a dobře obracet ke svému prospěchu tuto věc propůjčenou ti Boží rukou, totiž své tělo, po tuto dobu tří dnů, to je po krátký čas svého života; neboť nepřičiňš-li se získávat v přítomném životě, pokud máš čas, nebudeš už moci požívat toho věčného bohatství a nebudeš moci svatě odpočívat na věky v onom pokoji nebeském. Kdyby jedné osobě náležely všechny statky světa a ona by s nimi nehospodařila a nestarala se, aby jiní na nich pracovali, jaké ovoce či jaký užitek by měla z těch věcí? Je jisté, že žádný. Ale mohlo by se stát, že člověk, i kdyby měl málo statků, ale dobře je vzdělával, měl by z nich veliký užitek pro sebe i pro jiné a měl by velmi mnoho a hojně ovoce. Jedno světské přísloví praví: Nestav nikdy na oheň prázdný hrnec spoléhaje, že ho soused naplní. Podobně Bůh nechce, aby některá milost zůstávala prázdná nebo jalová, protože dobrotivý Bůh nikdy nedává člověku milost, aby ji měl prázdnou nebo jalovou, nýbrž aby ji člověk naplnil účinkem dobrých skutků. Vůle

nekoná dost, jestliže se člověk nesnaží naplnit ji účinkem svatého konání. Jeden potulný člověk řekl bratru Jiljimu: »Otče, prosím tě, učiň mi nějakou radost.« Bratr Jilji mu odpověděl: »Bratře můj, snaž se být zadobře s Bohem a hned budeš mít radost, kterou potřebuješ; jestliže totiž člověk ve své duši nepřipraví čistotný příbytek, ve kterém by mohl přebývat a odpočívát Bůh, nikdy nenajde místa ani odpočinku, ani pravé radosti ve tvorech. Když chce některý člověk udělat něco zlého, neprosí k tomu mnoho o radu; zato mnozí, když chtějí udělat něco dobrého, konají dlouhé porady.« Jednou řekl bratr Jilji svým druhům: »Moji bratři, zdá se mi, že za našich dnů není člověka, který by chtěl konat ty věci, které poznává jako užitečnější, a to nejen duši, ale i tělu. Věřte mi, moji bratři, že bych mohl pravdivě přísahat, že čím více člověk utíká a vyhýbá se břemenu a jhu Kristovu, tím těžším, tíživějším a obtížnějším je sám sobě dělá a cítí; a čím směleji je člověk bere a dobrovolně k břemenu přidává, tím lehčím a příjemnějším je cítí k nesení. Ó kéž by Bůh dal, aby si člověk na tomto světě opatroval a rozmnožoval tělesné statky, vždyť by tím rozmnožoval i statky duchovní. Tělo a duše totiž beze vší pochybnosti mají být spolu spjaty, aby vždy trpěly nebo vždy se radovaly, to je buď aby opravdu trpěly v pekle navždycky nepředstavitelné věčné tresty a muky, nebo aby požívaly se svatými a anděly v ráji navěky pro zásluhy dobrých skutků nepředstavitelné a nevýslovné radosti a potěšení.« Jeden bratr řekl bratru Jiljimu: »Otče, zdá se mi, že nedovedeme poznávat dobro toho, co máme.« Bratr Jilji mu odpověděl: »Můj bratře, je jisté, že každý provozuje to řemeslo, kterému se naučil, protože nikdo nemůže dobře dělat, jestliže se dříve nenaučí. Chci proto, bratře můj, abys věděl, že nejvznešenějším uměním tohoto světa je dobře se přičiňovat; a kdo by to umění znal, jestliže se mu dříve nenaučil? Blahoslavený člověk, který si z ničeho stvořeného nebere špatné poučení! Ale blahoslavenější je ten, který ze všeho, co vidí nebo slyší, bere si pro sebe dobré poučení.« Ke chvále Ježíše Krista a chudičkého Františka. Amen.

Kapitola o nezalíbení v časných věcech

Mnoho bolesti a mnoho žalostí bude mít ubohý člověk obracející svou touhu, své srdce a svou naději k pozemským věcem; opouští pro ně a ztrácí věci nebeské, a přece nakonec ztratí i ty pozemské. Orel létá velmi vysoko; ale kdyby měl na křídlech přivázanou nějakou tíži, nemohl by vzletět velmi vysoko; a tak člověk pro pomíjející věci či pro tíhu pozemských

věci nemůže létat vysoko, to je, nemůže se dopracovat dokonalosti; ale moudrý člověk, který si přiváže na křídla svého srdce tíhu pamatování na smrt a věčný soud, nemohl by pro velkou bázeň pobíhat nebo létat po marnostech či po bohatství tohoto světa, které jsou příčinou zavržení. Vidáme totiž každodenně, jak lidé tohoto světa pracují a velmi se namáhají a vydávají své tělo ve velké nebezpečí, aby získali šalebné bohatství; a když se mnoho napracují a mnoho získají, v jedné chvíli zemřou a opustí to, co za svého života snad získali; a proto se nesluší spoléhat na tento klamavý svět, který ošálí každého člověka, jenž mu věří, protože je lživý. Ale kdo si žádá a chce být velký a velmi bohatý, hledej a miluj poklady a věčné statky, které vždycky nasycují, nikdy se nezprotiví ani nehynou. Nechceme-li bloudit, vezměme si příklad od zvířat a ptáků, kteří, když se nasatí, jsou spokojeni a nehledají své živobyti leč čas od času, když je zapotřebí; a tak by měl člověk být spokojen pouze svou nutností s mírou, a ne přebytně. Bratr Jiljí praví, že mravenci se nelíbili svatému Františkovi tak jako jiní živočichové, protože velmi pečují o to, aby shromážďovali a ukládali hojnost zrní v letní čas pro zimu, ale říkal, že ptáci se mu líbí mnohem víc, protože neshromážďují dnes na zítřek. Ale mravenec nám dává příklad, že nemáme být zahálčiví v letní čas tohoto přítomného života, abychom nebyli shledáni prázdní a bez užitku v zimě posledního a konečného soudu. Ke chvále Ježíše Krista a chudičského Františka. Amen.

Kapitola o svaté čistotě

Naše ubohé a křehké lidské tělo je podobno vepři, kterému činí rozkoš lehat a válet se v blátě, neboť bláto pokládá za svou velikou slast. Naše tělo je vždy rytířem ďáblovým, neboť vždycky odpírá a bojuje proti všem věcem, které jsou podle Boha a pro naši spásu. Jeden bratr se otázel bratra Jiljího: »Otče, nauč mne, jak se uchránit tělesného hříchu.« Bratr Jiljí mu odpověděl: »Bratře můj, kdo chce hnout nějakou tíhou nebo nějakým velkým kamenem a dostat je jinam, musí se snažit hnout jimi spíše důmyslem než silou. A tak podobně my, chceme-li přemáhat tělesné hříchy a získat ctnost čistoty, získáme ji spíše pokorou, dobrou a rozumnou duševní správou nežli svou domýšlivou přísností a silou kajícínosti. Každá nepravost zakaluje a zatemňuje svatou čistotu, neboť čistota je podobna jasnému zrcadlu, jež se zatmívá a zakaluje nejen když se ho dotknou špinavé věci, nýbrž i dechem člověka. Je člověku nemožné

dospět nějaké duchovní milosti, pokud je náchylný k tělesným žádostem; a proto ať se obracíš nahoru či dolů, jak se ti líbí, přesto nenajdeš jiný prostředek jak dospět k duchovní milosti, nepodrobíš-li si každou tělesnou nepravost. A proto statečně bojuj proti svému smyslnému a křehkému tělu, vlastně proti svému nepříteli, který se proti tobě staví ve dne v noci. Kdo přemůže tělo, našeho úhlavního nepřítele, buď jist, že přemohl a porazil všechny své nepřátele a brzy dojde duchovní milosti a dobrého stavu ctnosti a dokonalosti.« Bratr Jiljí říkal: »Mezi všemi jinými ctnostmi bych na prvním místě uváděl ctnost čistoty, protože sama přeliblezná čistota má v sobě nějakou dokonalost, ale žádná jiná ctnost nemůže být dokonalá bez čistoty.« Jeden bratr se otázel bratra Jiljího: »Otče, není větší a výbornější ctností láska než ctnost čistoty?« A bratr Jiljí řekl: »Pověz mi, bratře, která věc je na tomto světě čistější než svatá čistota?« Často zpíval bratr Jiljí tento sonet: »Ó svatá čistoto, převeliká dobroto, tys vpravdě taková a tolik drahá a lahodný tvůj žár je tolik milý, že jen kdo zkusí, ví, co v tobě blaha. Proto tvé ceny nezná pošetilý.« Jeden bratr se otázel bratra Jiljího: »Když tolik doporučuješ ctnost čistoty, prosím tě, Otče, abys mi vysvětlil, co je čistota.« Bratr Jiljí mu odpověděl: »Bratře můj, řeknu ti, že vlastně čistotou se nazývá pečlivá stráž a ustavičná ostraha tělesných i duševních smyslů, takže je člověk uchováva jedině Bohu. To je čisté a neposkvrněné.« Ke chvále Ježíše Krista a chudického Františka. Amen.

Kapitola o pokušeních

Velké milosti, které člověk dostal od Boha, nemůže prožívat v klidném pokoji, neboť proti těmto milostem se staví mnoho věcí a mnoho nepokojů a mnohá protivenství. Člověk totiž čím je příjemnější Bohu, tím prudší útoky a boje zakouší od ďáblů. Proto nemá člověk nikdy přestávat zmužile bojovat, aby šel za milostí, kterou přijal od Boha, neboť čím úpornější bude boj, tím vzácnější bude koruna, když v boji zvítězí. Ale my nemáme mnoho zápasů ani mnoho překážek při pokušení, poněvadž nejsme v duchovním životě takoví, jací bychom měli být. Je ovšem pravda, že kdyby se člověk cestou Boží ubíral opravdu opatrně, neměl by na své cestě ani námahy, ani omrzelosti; ale člověk, který kráčí cestou světa, nebude nikdy moci ujit mnohé námaze, omrzelosti, úzkosti, soužení a bolesti až do smrti. Řekl jeden bratr bratru Jiljímu: »Otče můj, mně se zdá, že říkáš dvě věci vzájemně protikladné; neboť nejprve jsi

řekl: Čím je člověk ctnostnější a příjemnější Bohu, tím více má v duchovním životě bojů a protivníků; a potom jsi řekl opak, totiž: Člověk, který by se ubíral dobře a opatrně cestou Boží, necítil by ani námahy, ani omrzlosti na své cestě.« Bratr Jiljí mu vysvětlil protiklad těchto dvou výroků takto: »Můj bratře, je jisté, že ďablové se vrhají prudkým útokem pokušení více na ty, kdo mají dobrou vůli, než kdo ji nemají, rozumí se podle Boha. Ale tomu, kdo jde horlivě Boží cestou, jaké namáhání, omrzlost nebo škodu by mohli způsobovat ďablové a všechna protivitství světa, když poznává a vidí, že jeho zboží se prodává tisíckrát dražší, než zač stojí? Pravím ti ovšem, že kdo by byl zanícen ohněm Boží lásky, ten čím více by na něho nepravosti dorážely, tím více by je nenáviděl a ošklivil si je. Ničemní ďablové mají v obyčeji dorážet na člověka a pokoušet ho, když je v nějaké nemoci nebo tělesné slabosti, když je v nějakém zármutku, či velmi prokřehlý, nebo v úzkosti, nebo žíznlivý, nebo když se mu dostalo urážky či zahanbení, nebo ho postihla časná či duchovní škoda; vědí totiž dobře, že v takových dobách a v takových chvílích je člověk vnímavější přijímat pokušení. A proto místo každé nepravosti, kterou přemůžeš, získáš nějakou ctnost a z nepravosti, která na tebe doráží a kterou přemůžeš, ti vzejde větší milost a větší koruna.« Jeden bratr prosil bratra Jiljího o radu: »Otče, často mívám velmi zlé pokušení a mnohokrát jsem Boha prosil, aby mne od něj vysvobodil. A přece je Pán ode mne neodnímá. Porad' mi, Otče, co mám dělat.« Bratr Jiljí mu odpověděl: »Bratře můj, čím lepší a silnější výzbrojí vybavuje některý král své rytíře, tím statečněji mají podle jeho vůle z lásky k němu bojovat proti jeho nepřátelům.« Jeden bratr se tázal bratra Jiljího: »Otče, jakého prostředku mám používat, abych chodil na modlitbu ochotněji, žádostivěji a horlivěji? Když se totiž ubírám na modlitbu, bývám bez citu, líný, vyprahlý a bez zbožnosti.« Bratr Jiljí mu odpověděl: »Jistý král má dva služebníky; jen jeden má zbraně, ale oba se chtějí pustit do boje a bojovat proti královým nepřátelům. Ten, který je vyzbrojen, pustí se do boje a bojuje statečně; druhý však, který je beze zbraní, řekne takto svému pánu: Můj pane, vidíš, že jsem nahý, beze zbraní, ale z lásky k tobě chci bojovat tak, jak jsem neozbrojen. Tu dobrý král, když vidí lásku svého věrného služebníka, řekne svým správcům: Jděte s tímto mým služebníkem a oblečte ho do všech zbraní, kterých je mu zapotřebí, aby mohl bojovat, aby se bezpečně mohl pustit do boje. Všechny ty zbraně poznamenejte mým královským znakem, aby byl poznáván jako můj věrný rytíř. Tak se často stává člověku, když se jde modlit – rozuměj –

když se shledává nahým, bez zbožnosti, líným a cituprázdným v duši, ale on se přece z lásky k Pánu namáhá pustit do boje modlitby; a tenkrát náš dobrotivý Král a Pán, když vidí úsilí svého rytíře, darovává mu rukama svých správců andělů zbožnost horlivosti a dobré vůle. Někdy se stává toto: Člověk začne nějaké veliké dílo, velikou lopotu, jako mýtit a vzdělávat zemi nebo vinici, aby z ní sklídl ve svůj čas užitek. Mnohé pro velikou námahu a pro mnohou lopotu to omrzí a skoro litují, že to dílo začali; ale jestliže se člověk nutí do práce, nakonec přijde užitek a on potom zapomene na všechnu omrzelost a je pln radosti a veselí, když vidí užitek, z kterého se může těšit. A tak člověk statečný v pokušení dopracuje se konečně mnohých radostí; neboť po souženích, praví svatý Pavel, jsou dávana potěšení v koruně věčného života. Těm, kteří odírají pokušením, bude dána odměna nejen v nebi, nýbrž i v tomto životě, jak praví žalmista: Podle množství pokušení a mých bolestí obveselí tvá potěšování mou duši. Takže čím větší je pokušení a boj, tím slavnější bude koruna.« Jeden bratr prosil o radu bratra Jiljího ve věci svého jistého pokušení: »Ó Otče, prožívám dvojí, velice zlé pokušení: jedno spočívá v tom, že když dělám něco dobrého, ihned jsem pokoušen marnou slávou; druhé v tom, že když udělám něco zlého, ihned upadám do takové trudnomyslnosti a do takové omrzelosti, že se mne téměř zmocňuje zoufalství.« Bratr Jiljí mu tenkrát odpověděl: »Bratře můj, jistě moudře činíš, že se rmoutíš pro svůj hřích, ale radím ti, aby ses rmoutil opatrně a s mírou a vždycky máš pamatovat, že Boží milosrdenství je větší než tvůj hřích. Ale jestliže nekonečné Boží milosrdenství přijímá pokání člověka, který je velkým hříšníkem a úmyslně hřešícím, když činí pokání, domníváš se, že tento dobrý Bůh opustí dobrého nedobrovolného hříšníka, když je již zkroušený? Také ti radím, abys nikdy nepřestával konat dobro pro strach z marné slávy, neboť kdyby člověk, který chce sít obilí, řekl: Nebudu sít, vždyť co kdyby přiletěli ptáci a snědli to, co jsem nasel! Kdyby tedy nerozhodil svou setbu, je jisté, že by toho roku neskldil žádnou úrodu. Ale jestliže přece naseje své semeno, i když ptáci z té setby uzobnou, přece větší část sklídí dělník. A tak když na člověka doráží marná sláva, jen když nečiní dobro za účelem marné slávy, nýbrž stále proti ní bojuje, pravím, že neztrácí zásluhu toho dobra, které činí, pro to, že je pokoušen.« Jeden bratr řekl bratru Jiljímu: »Otče, čte se, že svatý Bernard říkal jednou sedm žalmů kajících s takovou usebraností myslí a s takovou zbožností, že nemyslel ani nevzpomenul na žádnou jinou věc než na vlastní smysl řečených žalmů.« Bratr Jiljí mu odpověděl takto: »Můj bratře, mám za to, že mno-

hem větší je statečnost pána, který udrží hrad, když jej nepřítel obléhá a na něj útočí, a on se přece tak udatně brání, že nenechá vejít dovnitř žádného nepřítele, než by byla, kdyby zůstával v pokoji a neměl žádnou překážku.« Ke chvále Ježíše Krista a chudíčkého Františka. Amen.

Kapitola o svatém pokání

Člověk by měl velice a vždycky trápit a mořit své tělo, ochotně trpět veškeré příkoří, soužení, úzkost a bolest, hanbu, pohrdání, spílání, protivensství a pronásledování pro lásku našeho dobrého učitele a Pána, Pána Ježíše Krista. Ten nám dal příklad sám na sobě, neboť od prvního dne svého slavného narození až do svého přesvatého umučení vždycky snášel úzkost a soužení, bolest, pohrdání, lopotu a pronásledování jen pro naši spásu. Proto, chceme-li dojít stavu milosti, je především zapotřebí, abychom šli – pokud je nám možno – po stopách a cestou svého dobrého učitele Krista. Jeden světský člověk se tázal bratra Jiljího: »Otče, jakým způsobem budeme moci my, světští lidé, dosáhnout stavu milosti?« Bratr Jiljí mu odvětl: »Bratře můj, tím, že člověk má nejprve s velikou zkrouteností srdce litovat svých hříchů a potom se z nich vyzpovídat s hořkostí a bolestí srdce knězi. Má na sebe upřímně žalovat, nic nepřikrývat ani nezatemňovat. Potom má dokonale splnit pokání, které je mu od zpovědníka dáno a uloženo. Také se má chránit každé nepravosti a každého hříchu a každé příčiny hříchu. Mimo to se má cvičit v dobrém, ctnostném konání vůči Bohu i svému bližnímu. Když takto člověk jedná, dosáhne stavu milosti a ctnosti. Blahoslavený člověk, který bude mít žalost pro své hříchy a bude je oplakávat vždy, ve dne v noci s hořkostí srdce! Blahoslavený člověk, který má vždy před očima své myslí útrapy, muka a bolesti Ježíše Krista a který z lásky k němu nebude chtít a nebude přijímat časná potěšení na tomto hořkém a bouřlivém světě po všechen čas! Dojde toho potěšení věčného nebeského života, kde budou všechny jeho touhy dokonale naplněny radostným veselím!« Ke chvále Ježíše Krista a chudíčkého Františka. Amen.

Kapitola o svaté modlitbě

Modlitba je počátek, střed a vrchol všeho dobra. Modlitba osvěcuje duši a skrze ni rozeznává duše dobro od zla. Každý člověk hříšný měl by se modlit tuto modlitbu každodenně bez přestání s vroucností srdce.

Měl by prosit pokorně Boha, aby mu dal dokonalé poznání vlastní jeho bídy, hříchů a dobrodiní, která přijal a přijímá od tohoto dobrého Boha. Ale kterak bude moci znát Boha člověk, který se neumí modlit? Všem těm, kteří mají dojít spásy, jsou-li opravdu rozumní, je především zapotřebí obrátit se konečně k svaté modlitbě. Bratr Jiljí řekl: »Kdyby byl nějaký člověk mající syna, který se dopustil takového zlého činu, že by byl odsouzen na smrt nebo byl vypovězen z města, je jisté, že by se tento člověk velice snažil, jak jen by mohl, ve dne v noci i každou chvíli o to, aby vymohl tomuto svému synu milost a život. Velice by prosil a pokorně žádal, dával dary nebo úplatky podle své možnosti sám i prostřednictvím svých přátel a příbuzných. Jestliže tedy toto dělá člověk pro svého syna, který je smrtelný, oč horlivěji by měl snažně prosit Boha a také dávat ho prosit prostřednictvím dobrých lidí na tomto světě i svatých na onom za svou vlastní duši, která je nesmrtelná! Vždyť je vypovězena z nebeského města nebo odsouzena k věčné smrti pro zlé hříchy.« Jeden bratr řekl bratru Jiljímu: »Otče, mně se zdá, že by člověk měl velice želeť a litovat toho, že nemá milost zbožnosti ve své modlitbě.« Bratr Jiljí mu odpověděl: »Můj bratře, rádím ti, aby ses neunáhlil. Vždyť kdybys měl maličko dobrého vína v sudě, na jehož dně pod tímto dobrým vínem by byl ještě kal, jistě bys na tento sud nechtěl tlouci ani jím hýbat, abys nesmichal dobré víno s kalem. A tak ti říkám: Dokud nebude modlitba zbavena vši hříšné a tělesné žádostivosti, neobdrží Boží útěchu, protože ta modlitba, která je smíšená s kalem tělesnosti, není před Boží tváří jasná. Proto se člověk musí mít k tomu, jak jen může, aby se zbavil všeho kalu hříšné žádostivosti a jeho modlitba byla čistá před Boží tváří a on z ní načerpal zbožnost a Boží útěchu.« Jeden bratr se otázal bratra Jiljího: »Otče, proč se stává, že bývá člověk víc pokoušen, obtěžován a napadán, když se modlí k Bohu, než v kteroukoli jinou dobu?« Bratr Jiljí mu odpověděl takto: »Když má člověk vyřídit před soudcem nějakou spornou věc a jde povědět své důvody a takřka ho žádat o radu a pomoc, dozví-li se to jeho protivník, hned se objeví, aby odpíral a stavěl se proti přání toho člověka; dělá mu velikou překážku tím, že vyvrací téměř každý jeho výrok. Podobně se stává, když se jde člověk modlit; žádá na Bohu pomoc ve své při. A proto se hned objeví jeho protivník, ďábel, se svými pokušeními, aby mu kladl veliký odpor, vyvracel jeho slova a vším svým úsilím, uměním a všemi prostředky překážel modlitbě, jak jen může, aby ta modlitba nebyla příjemná před tváří Boží a aby člověk z té modlitby neměl žádnou zásluhu a žádné potěšení. Jasně to vidíme, že když mluvíme o světských

věcech, netrpíme v té chvíli žádným pokušením ani zcičením myslí; ale když se jdeme modlit, abychom duši připravili rozkoš a potěšení od Boha, hned cítíme, že do naší myslí bijí rozmanité šípy, totiž rozličná pokušení. Způsobují to ďáblové, aby nám zavedli mysl jinam a aby duše neprožívala rozkoš a potěšení z toho, že mluví s Bohem.« Bratr Jiljí řekl, že člověk, který se modlí, jedná jako dobrý jezdec v bitvě: i když ho protivník bodne nebo udeří, neodchází hned z bitvy, nýbrž klade zmužilý odpor, aby nad nepřítelem zvítězil, a tak se veselil, a těšil z vítězství; kdyby však odešel z bitvy, jakmile by byl udeřen a raněn, je jisté, že by se mu dostalo zahanbení, potupy a pohany. A tak podobně máme jednat my: nemáme pro každé pokušení zanechávat modlitby, nýbrž máme statečně klást odpor, neboť blahoslavený člověk, který snáší pokušení – praví apoštol – přemáháním pokušení obdrží korunu věčného života. Jestliže však člověk pro pokušení zanechá modlitby, je jisté, že je od svého nepřítele ďábla zahanben, přemožen a poražen. Jeden bratr řekl bratru Jiljimu: »Otče, viděl jsem některé lidi, kteří dostali od Boha milost zbožnosti a slz ve své modlitbě, a já, když se k Bohu modlím, necítím žádnou takovou milost.« Bratr Jiljí mu odpověděl: »Můj bratře, radím ti, abys pracoval pokorně a věrně ve své modlitbě, protože zemskou úrodu nelze mít bez namáhání a bez předem vynaložené práce, a také po práci nenásleduje ještě žádoucí úroda hned, ale až přijde její doba a příhodný čas. Tak Bůh nedává ty milosti člověku v modlitbě hned, ale až přijde příhodný čas a až když je mysl očištěna ode vši tělesné náklonnosti a nepravosti. Proto tedy, můj bratře, pracuj pokorně ve své modlitbě, neboť Bůh, který je celý dobrý a milostivý, zná a nejlépe rozeznává každý případ; až bude čas a pravá doba, dá ti jako dobrotivý hojnou úrodu potěšení.« Jiný bratr řekl bratru Jiljimu: »Co děláš, bratře Jiljí, co děláš?« On odpověděl: »Dělám zlé.« Ten bratr řekl: »Co zlého děláš?« Tu se bratr Jiljí obrátil k jinému bratru a řekl mu: »Pověz mi, můj bratře, kdo je rychlejší: náš Pán Bůh v udělování své milosti, nebo my v jejím přijímání?« Ten bratr odpověděl: »Je jisté, že Bůh je rychlejší v dávání své milosti nežli my k jejímu přijímání.« Tu řekl bratr Jiljí: »Děláme tedy dobře?« A ten bratr ještě řekl: »Činíme zlé.« A tu se bratr Jiljí obrátil k prvnímu bratrovi a řekl: »Hle, bratře, jasně se tu ukazuje, že činíme zlé. A je pravda to, co jsem ti odpověděl, totiž, že dělám zlé.« Bratr Jiljí řekl: »Mnohé skutky jsou v Písmu svatém chváleny a doporučovány, skutky milosrdenství a jiné svaté činy; ale když náš Pán mluví o modlitbě, říká: Nebeský Otec vyhledává a chce od lidí, aby se mu na zemi klaněli v duchu a v pravdě.« Bratr

Jiljí také řekl, že praví řeholníci jsou podobní vlkům, protože zřídka vycházejí na veřejnost, a to jen z veliké nutnosti, ale ihned se snaží vracet do svého soukromí a neprodlévají mnoho mezi lidmi, ani se s nimi mnoho nestýkají. Dobré skutky krásí duši, ale nade všechny ji krásí a osvětluje modlitba. Jeden bratr, druh a veliký důvěrník bratra Jiljího, řekl: »Proč někdy nejdeš promlouvat o božských věcech, učit a pracovat na spáse křesťanských duší?« Bratr Jiljí mu odpověděl: »Bratře můj, chci pomáhat bližnímu s užtkem a beze škody na své duši, totiž modlitbou.« A ten bratr mu řekl: »Kdybys aspoň někdy šel navštívit své příbuzné!« A bratr Jiljí odpověděl: »Nevíš, co Pán praví v evangeliu: Kdo opustí otce, matku nebo bratry, sestry a statky pro mé jméno, obdrží za to stonásobně?« A pak řekl: »Jeden urozený člověk vstoupil do řádu a jeho bohatství mělo cenu snad 60 tisíc lir. Velké dary očekávají tedy ti, kteří pro Boha opouštějí veliké věci, když jim Bůh dává stokrát tolik. Ale my, kteří jsme slepí, když vidíme nějakého ctnostného člověka majícího milost u Boha, nedovedeme chápat jeho dokonalost pro svou nedokonalost a slepotu. Ale kdyby byl člověk opravdu duchovní, sotva by kdy chtěl vidět nebo slyšet někoho, vyjma z velké nutnosti, protože pravý duchovní člověk touží po tom, být vzdálen od lidí a skrze patření být jen s Bohem.« Tehdy řekl bratr Jiljí jednomu bratrovi: »Otče, rád bych věděl, co je patření.« Ten bratr odpověděl: »Otče, já to nevím.« A tu bratr Jiljí řekl: »Mně se zdá, že stupeň patření je jakýmsi Božím ohněm a lahodnou vroucností Ducha svatého a utkvělosti mysli, která je opojena tou nevýslovnou chutí božské sladkosti; je to jakási sladká rovnováha a lahodné kochání duše, která zůstává utkvělá a vytržená a obdivuje se velice slavným věcem, jež jsou nahoře a v nebesích a jakési zanícené niterné citění nebeské a nevýslovné slávy.« Ke chvále Ježíše Krista a chudičského svatého Františka. Amen.

Kapitola o svaté duchovní ostražitosti

Ó sluho nebeského Krále, chceš se naučit tajemství užitečné a ctnostné opatrnosti svaté duchovní nauky? Otevři dobře uši rozumu své duše a s touhou srdce přijmi a zachovávej pečlivě v domě své paměti tento vzácný poklad duchovních naučení, napomenutí a výstrah. Říkám ti je a budeš jimi osvětčován a řízen na své cestě, tedy na cestě duchovního života. Budeš jimi chráněn před zlobnými a důmyslnými útoky svých hmotných nepřátel a budeš se ubírat bezpečně s pokornou smělostí

a plavit se tímto bouřlivým mořem, totiž tohoto přítomného života, až dosáhneš své touhy neboli žádoucího přístavu spásy. Nuže tedy, synu můj, dávej dobrý pozor a pamatuj si, co ti říkám: Chceš-li dobře vidět, vyloupni si oči a buď slepým; chceš-li dobře slyšet, ohluchni; chceš-li dobře mluvit, oněměj; chceš-li dobře kráčet, stůj bez hnutí a kráčeť myslí; chceš-li dobře pracovat, usekni si ruce a pracuj srdcem; chceš-li dobře milovat, měj v nenávisti sám sebe; chceš-li dobře žít, pohrdej sám sebou; chceš-li dobře vydělávat a být bohatý, ztrácej a buď chudý; chceš-li se mít dobře a být v pokoji, trap sám sebe a buď vždycky v bolesti; chceš-li být vpravdě bezpečný, buď vždy ve strachu a nedůvěřuj sám sobě; chceš-li být vyvýšen a těšit se velké poctě, pokořuj se a haň sám sebe; chceš-li, aby tě lidé měli ve veliké úctě, pohrdej sám sebou a prokazuj úctu těm, kteří tebou pohrdají a haní tě; chceš-li mít vždycky dobré, snáň vždycky zlé; chceš-li být požehnaný, přej si, aby ti všichni lidé zlořečili a zle o tobě mluvili; chceš-li mít opravdový věčný pokoj, namáhej se, trap se a měj touhu po kdejakém tělesném trápení. Ó jak velikou moudrostí je umět konat a uskutečňovat tyto věci! Protože však jsou to věci veliké a ohromné, proto bývají od Boha udělovány málo lidem. Ale opravdu, kdo by dobře uvážil všechny ty řečené věci a uskutečnil je, říkám, že by nebylo třeba chodit do Bologne nebo do Paříže učit se jinému bohosloví. Neboť kdyby byl člověk živ tisíc let a nemusel nic dělat navenek a nic říkat jazykem, říkám, že by měl co dělat, když by se cvičil uvnitř ve svém srdci, pracoval ve svém nitru na očisťování a na nápravě a ospravedlňování své mysli a duše. Člověk by měl chtít vidět, slyšet, mluvit, jen pokud by to bylo s užitkem pro jeho duši. Člověk, který nezná sebe, není poznán, a proto běda nám, že přijímáme od Pána dary a milosti a neznáme je; ale větší běda těm, kteří je nepřijímají ani neznají, ani nedbají, aby je získali a měli! Člověk je obrazem Božím a jak chce, tak se proměňuje; ale sám dobrý Bůh nikdy se nemění. Ke chvále Ježíše Krista a chudického Františka. Amen.

Kapitola o kazatelích užitečných a neužitečných

Člověk, který chce mnoho vědět, má se přičiňovat o to, aby se velmi pokořoval. Když poníží sám sebe a klopí hlavu tak, aby se břichem ploužil po zemi, tenkrát mu dá Pán veliké vědění. Největší moudrostí je konat vždy dobro a ctnost, dobře se chránit každé chyby i každé příčiny chyby a uvažovat o Božích soudech. Jednou řekl bratr Jiljí komusi, jenž

chtěl chodit do školy a učit se vědět: »Můj bratře, proč chceš chodit do školy? Říkám ti totiž a věz, že souhrnem vši vědy a moudrosti je bát se a milovat; tyto dvě věci ti stačí; tolik moudrosti totiž stačí člověku, kolik jí provádí skutkem a nic víc není třeba. Neusiluj učit se mnoho pro užitek jiných, nýbrž vždycky se snaž a trpělivě se přičiňuj o ty věci, které jsou užitečné tobě samému; častokrát se stává, že chceme mít mnoho znalostí, abychom pomáhali druhým, a málo, abychom pomáhali sobě samým. Já ti však říkám, že Boží slovo nepatří mluvícímu ani slyšícímu, nýbrž opravdu tomu, kdo jedná. Někteří lidé, neumějící plavat, vešli do vody s touhou pomoci těm, kdo se topili; a stalo se, že se utopili spolu s nimi. Nepečuješ-li dobře o spásu své vlastní duše, kterák budeš pečovat o spásu svých bližních? Nebudeš-li dobře spravovat své vlastní záležitosti, kterák budeš spravovat záležitosti druhých? Nelze se totiž domnívat, že bys více miloval duši druhých než svou vlastní. Kazatelé Božího slova mají být lidu korouhví, svící a zrcadlem. Blahoslavený člověk, který vede druhé po cestě spásy tak, že nepřestává sám se po ní ubírat! Blahoslavený člověk, který vyzývá druhé, aby běželi tím, že sám nepřestává běžet! Blaženější ten, kdo pomáhá druhým získávat a obohacovat se tak, že sám vzhledem k sobě nepřestává bohatnout. Mám za to, že dobrý kazatel víc napomíná a více káže sobě než druhým. Zdá se mi, že člověk, který chce obracet a přivádět duše hříšníků na Boží cestu, má se vždycky bát, aby nebyl jimi zle převrácen a uveden na cestu nepravosti pekelného ďábla.« Ke chvále Ježíše Krista a chudičkého Františka. Amen.

O dobrém a zlém mluvení

Člověk, který mluví duším dobrá a užitečná slova, je vpravdě téměř jako ústa Ducha svatého; a člověk, který mluví zlá a neužitečná slova, je zase jistě ústy ďablovými. Když se shromažďují dobří duchovní lidé k rozhovoru, vždycky by měli mluvit o kráse ctností, aby se jim ctnosti více líbily a více si v nich libovali; neboť kdyby se jim ctnosti líbily a oni si v nich libovali, více by se v nich cvičili. A kdyby se v nich cvičili, více by si je zamilovali; tou láskou a tím ustavičným cvičením a oblibováním ctností vždy by vystupovali k horoucnějšímu milování Boha a k vyššímu a vyššímu stavu duše; proto by jim bylo dáváno více darů a milostí Božích. Čím náchylnější je člověk k nepravostem, tím více je mu třeba mluvit o Písmu svatém a o ctnostech, protože tak jako člověk mnohokrát při nectném hovoření o nepravostech snadno upadá do špatných skutků,

tak mnohokrát pro rozmlouvání o ctnostech snadno bývá uváděn a rozpoložen k svatým úkonům ctností. Ale co řekneme o dobru pocházejícím ze ctností? Je tak veliké, že ani nedovedeme vhodně o jeho podivuhodné a nekonečné výbornosti mluvit. A co řekneme o zlu a o věčném trestu pocházejícím z nepravostí? Je to tak veliké zlo a tak hluboká propast, že je nám nemožné je pochopit, na ně myslit a o nich mluvit. Nemám za to, že by bylo menší ctností umět dobře mlčet než dobře mluvit. A proto se mi zdá, že by bylo třeba, aby člověk měl krk dlouhý jako jeřáb – kdyby člověk chtěl mluvit, aby jeho slovo procházelo mnoha uzly, dříve než by přišlo do úst, jinými slovy: kdyby člověk chtěl mluvit, bylo by třeba, aby myslel, znova promýšlel a zkoumal a dobře rozeznával, jak a proč, čas, způsob a povahu posluchačů, k jakému účelu směřuje a s jakým úmyslem mluví. Ke chvále Ježíše Krista a chudičského Františka. Amen.

Kapitola o setrvání v dobrém

Co je platno člověku postit se, modlit se, dávat almužny a trápit sám sebe s velikým citěním nebeských věcí, jestliže nedosáhne blaženého žádoucího přístavu spásy, to je dobrého konce pevnou vytrvalostí v dobrém? Někdy se stává toto: Na moři se objeví velmi krásná, velká, pevná nová loď plná mnohého bohatství. A dojde k tomu, že v nějaké bouři chybou toho, který ji řídí, zajde a potopí se a žalostně utone a nedojede do žádoucího přístavu. Co je jí tedy platná celá její krása, dobrota a bohatství, když je na dně mořských hlubin? A také se někdy objeví na moři nějaká malá, stará lodička s nemnohým zbožím, ale že má dobrého a opatrného muže, který ji řídí, přetrvá bouři, dostane se z hlubokosti mořských tůní a dopluje do kýženého přístavu; a tak se stává lidem na bouřlivém moři tohoto světa. A proto praví bratr Jilji: »Člověk se má vždycky bát; i kdyby byl ve velkém blahobytu či ve vysokém postavení, veliké důstojnosti nebo dokonalosti stavu, jestliže nemá dobrého vůdce, to jest opatrné počínání, může se žalostně octnout v nebezpečí a v hluboké propasti nepravostí. Proto, aby člověk činil dobře, především je třeba setrvat, jak praví apoštol: Ne kdo počne, ale kdo setrvá až do konce, ten bude korunován. Když strom vzejde, není hned veliký; a když již je veliký, nepřináší hned ovoce; a když nese ovoce, nepřijde proto všechno ovoce do úst pána toho stromu, neboť mnoho toho ovoce popadá na zem, shnije, zkazí se, a takové ovoce sežerou zvířata; ale přece většinu toho ovoce, jež setrvá až do konce, sklízí pán toho stromu.« Bratr Jilji

také ještě řekl: »Co by mi bylo platno, kdybych okoušel třeba sto let nebeské království, a pak nesetrvál do konce?« A také řekl: »Mám za to, že v tomto životě jsou dvě největší milosti a dva Boží dary, totiž: setrvat s láskou ve službě Boží a vždycky se chránit pádu do hříchu.« Ke chvále Ježíše Krista a chudického Františka. Amen.

Kapitola o řeholním životě

Bratr Jiljí, když mluví sám o sobě, praví: »Chtěl bych raději maličko milosti Boží jako řeholník v řeholi nežli mít mnoho milosti Boží jako světský člověk a ve světě žijící, protože ve světě je tolik nebezpečí a překážek a je tam mnohem méně pomoci než v řeholi.« Bratr Jiljí také řekl: »Zdá se mi, že hříšník se více bojí svého dobra nežli své škody a svého zla, protože se bojí vstoupit do řehole a konat pokání; nebojí se však urážet Boha a škodit své duši, když zůstává ve světě tvrdý a zatvrzelý a v odporném bahně svých hříchů očekává své poslední věčné ztracení.« Jeden světský člověk se tázal bratra Jiljího: »Otče, co mi radíš udělat? Vstoupit do řehole, anebo zůstat ve světě a konat dobré skutky?« Bratr Jiljí mu odpověděl: »Bratře, je jisté, že kdyby nějaký potřebný člověk věděl o nějakém pokladu skrytém na obecním poli, nikoho by se netázal o radu, zda by bylo dobře jej vykopat a uložit ve svém domě; čím spíše by se měl člověk snažit s veškerým úsilím spěchat a velmi pilně hledat ten nebeský poklad, nalézající se ve svatých řeholích a duchovních sdruženích, a neprosit příliš o radu!« A když slyšel ten světský člověk tuto odpověď, bez prodlení rozdal všechno, co měl, chudým, a tak zbaven všeho hned vstoupil do řehole. Mnozí lidé vstupují do řehole a neuskutečňují svým jednáním ty věci, které náležejí k dokonalému stavu svaté řehole; ale tito jsou připodobněni sedláku, který si oblékl zbroj Rolandovu a neuměl bojovat a zacházet se zbraněmi. Každý neumí jezdit na vzdorovitém a zlém koni, a jestliže přece na něm jede, asi se neuchrání pádu, když by kůň běžel. Bratr Jiljí také ještě řekl: »Nepokládám za velikou věc, že člověk dovede vstoupit do královského dvora, ale je velkou věcí umět tam dobře být a žít tam, jak se sluší. Stavem toho dvora velikého nebeského Krále je svatá řehole, do níž vejít není žádné umění, a dostat nějaké Boží dary a milosti; ale je velikou věcí, aby člověk v ní dovedl dobře žít, dobře se chovat a v ní setrvat až do smrti.« Bratr Jiljí také řekl: »Chtěl bych raději být ve světském stavu a ustavičně doufat a toužit zbožně po vstupu do řehole, nežli být v rouchu a oděvu svaté

řehole a nekonat přitom ctnostné skutky a setrvávat v nedbalosti a lenosti. A proto by se měl řeholník vždy přičiňovat o to, aby žil dobře a ctnostně u vědomí, že nemůže žít v jiném stavu nežli ve své dokonalosti.« Jednou bratr Jiljí řekl: »Zdá se mi, že řehole Menších bratří byla opravdu poslána od Boha pro užitek a veliké poučení lidí; ale běda nám, bratřím, nedeme-li takovými lidmi, jakými máme být! Řehole Menších bratří by měla být nejchudší, ale mně se zdá, že je nejbohatší na světě. Také se mi zdá, že se naše chyby a naše poblouznění mezi námi tak rozmnožily, že jsme velmi upadli a dopustili se velkých přestupků. Chceme totiž být živi jinak, než se sluší, a velice scházíme svým řeholním životem z cesty pokory, čistoty, opatrnosti a chudoby. Je jisté, že by v tomto životě nebylo blaženějších lidí nad nás, protože ten je svatý, kdo následuje svatého, ten opravdu dobrý, kdo se ubírá cestou dobrého, a ten bohatý, kdo jde po stopách bohatého. Řehole Menších bratří víc než kterákoli jiná řehole následuje šlépěje a stopy nejlepšího, nejbohatšího a nejsvětějšího, jaký kdy byl a bude, to jest našeho Pána Ježíše Krista.« Ke chvále Ježíše Krista a chudičkého Františka. Amen.

Kapitola o svaté poslušnosti

Čím více je řeholník upoután pod jhem svaté poslušnosti z lásky k Bohu, tím větší užitek bude Bohu vydávat; čím více bude z lásky k Bohu poddán svému představenému, tím bude svobodnější a čistší od svých hříchů. Opravdu poslušný řeholník podobá se dobře ozbrojenému a na koni dobře sedícímu rytíři, který projede beze strachu a bezpečně prorazí zástup svých nepřátel, neboť nikdo z nich mu nemůže ublížit. Ale ten, kdo poslouchá s reptáním a z donucení, podobá se rytíři odzbrojenému a na koni špatně sedícímu, který, když vejde do bitvy, bude od svých nepřátel sražen k zemi, zraněn a zajat, a někdy uvržen do žaláře a usmrčen. Řeholník, který chce být živ dle rozhodování své vlastní vůle, ukazuje, že si chce stavět věčný příbytek v hlubinách pekelných. Když vloží vůl hlavu pod jho, dobře vzdělává zemi, takže vydá ve svůj čas dobrý užitek; ale když se vůl toulá, zůstává země úplně zarostlá a ve svou dobu užitek nevydává. Tak řeholník, který klade hlavu pod jho poslušnosti, vydává Pánu Bohu ve svůj čas hojný užitek; ale ten, který není s ochotným srdcem poslušný svého představeného, zůstává ve svém řeholním stavu jalový, pustý a bez užitku. Moudří a velkodušní lidé kladou ochotně, bez bázně a bez váhání hlavu pod jho svaté poslušnosti, ale pošetilí a malomyslní

lidé snaží se vytáhnout hlavu ze jha svaté poslušnosti, a potom nechtějí poslouchat nikoho. Na služebniku Božím pokládám za větší dokonalost, když ryze poslouchá svého představeného z úcty a lásky k Bohu, než by poslouchal přímo Boha, kdyby to Bůh sám poroučel; ten, kdo je poslušný náměstka Páně, byl by jistě také poslušný samého Pána, kdyby poroučel. Zdá se mi také, že kdyby některý člověk slíbil jinému poslušnost a měl by milost mluvit s anděly a kdyby se stalo, že právě, když by s nimi rozmlouval, volal by ho ten, kterému slíbil poslušnost, pravím, že má bez meškání nechat rozmlouvání s anděly a běžet vykonat poslušnost z úcty k Bohu. Ten, kdo vložil hlavu pod jho svaté poslušnosti a pak chce z té poslušnosti hlavu vytáhnout a následovat dokonalejší život, pravím, že když není opravdu dokonalý ve stavu poslušnosti, je to znamením veliké pýchy, která se skrývá v jeho duši. Poslušnost je cestou, po níž lze dojít ke všemu dobrému a ke vší ctnosti; neposlušnost je cestou ke všemu zlému a ke vší nepravosti. Ke chvále Ježíše Krista a chudičkého Františka. Amen.

Kapitola o pamatování na smrt

Kdyby měl člověk před očima své mysli vždycky vzpomínku na svou smrt, na poslední věčný soud a na muka a trápení zavržených duší, je jisté, že by se mu nikdy nezachtělo hřešit a urážet Boha. A kdyby bylo možno, aby některý člověk žil od počátku světa až po tuto nynější chvíli a po celý ten čas snášel všechna protivenství, soužení, trápení a bolesti, a až by ten člověk umřel a jeho duše šla přijmout to věčné, dobré, nebeské, co by mu škodilo všechno to zlé, co zakusil v minulosti? Jako bych řekl: nic. A tak podobně, kdyby měl člověk po celý výše řečený čas vše dobré, všechnu rozkoš, lahodu a potěšení světa a potom by umřel a jeho duše by dostala všechna věčná pekelná muka, co by mu bylo platno všechno dobré, které obdržel v minulosti? Jako bych řekl: nic. Jeden potulný člověk řekl bratru Jiljímu: »Pravím ti, že bych rád chtěl žít dlouhý čas na tomto světě, mít veliké bohatství a hojnost všech věcí a chtěl bych být velice ctěn.« Bratr Jiljí mu řekl: »Můj bratře, kdybys byl pánem celého světa a měl na něm žít tisíc let v kdejaké rozkoši, libosti a v kdejakém světském potěšení, řekni mi, prosím tě, jakou odplatu bys za to čekal od svého ubohého těla, kterému bys tolik sloužil a tolik se mu chtěl líbit? Ale já ti říkám, že člověk, který dobře žije podle Boha, který se chrání Boha urazit, jistotně obdrží od tohoto Boha nejvyšší dobro a nekonečnou odplatu, velikou

hojnost a veliké bohatství, čest a dlouhý věčný život v oné ustavičné nebeské slávě, k níž ať nás dovede tento dobrý Bůh, Pán a Král náš, Ježíš Kristus.« Ke chvále Ježíše Krista a chudičkého Františka. Amen.

Jistá vidění, zjevení a pokušení, která měl bratr Jiljí před smrtí

Když svatý František uvažoval skrze Ducha svatého nad tím, že bratr Jiljí je Boží člověk a příkladného života, měl z toho velikou radost a řekl, aby chodil, kam se mu líbí. Ale on odpověděl, že v takové svobodě nechce ani chodit, ani být. Potom po sedmi letech po jeho obrácení poslal ho svatý František do jedné poustevny v rovině Perugijské, jménem Fabiano. Při pohledu na jeho dobré skutky Boží ruka na něm působila. Proto mimo jiná dobrodiní, která mu Bůh prokázal, zakusil jedné noci na modlitbách takové Boží potěšení, že se zdálo, že chce Bůh vytrhnout jeho duši k sobě a tělo mu připadalo zářící jako slunce. Pán mu mnoho ukazoval ze svých tajemství, a tak ho posilňoval ve své službě. Prožíval takovou radost a patření, že jeho duše byla vytržena v Boha, ale tuto skrytou radost nechtěl vyjevit. Říkal: »Blahoslavený člověk, který umí zachovávat a opatrovat tajné Boží věci, protože nic není tak skryto, aby, až bude Bůh chtít, nebylo zřejmé a vyjeveno. Ale já se bojím sám sebe a chci, aby byly takové věci raději vyjeveny jinými než mnou.« Nepřítel lidského pokolení snaží se vždy trápit z dopuštění Božího světce Boží. Nedlouho po tomto potěšení v téže poustevně, když vykonal své modlitby a vcházel do cely, spatřil anděla satanova. Nemohl snést jeho strašlivost, a tak se dal do modlitby, prosil srdcem Boha, protože jazykem mluvit nemohl; i byl bez meškání vysvobozen. Potom po nemnoha dnech, když se tázal svatého Františka, řekl: »Jiný by nesnesl pohled na nepřítele trvajícího tak dlouho, co by člověk odříkal Otčenáš, aby nezemřel v téže chvíli.« Svatý František odvětil: »Jiný by ani nesnesl pohled na ďábla, trvající tak dlouho, co by člověk odříkal jen půl Otčenáše, aby nezemřel v téže chvíli, kdyby mu nepřispěla Boží pomoc.« Když to svatý Jiljí slyšel, uvěřil, že je to pravda. Jindy předtím, když byl bratr Jiljí v kostele svatého Apolináře ve Spoletu, tehdy tam totiž bratři bydleli, vstal v noci a vešel do kostela. Jak tam trval nachýlen k modlitbě, ucítil na sobě ďábla, který ho velmi tížil a obtěžoval. On se velmi rychle, jak mohl, vytáhl zpod něho, dostal se ke svěcené vodě, a když se jí s vírou pokropil, ihned byl vysvobozen od té obtíže. Osmnáctý rok od svého obrácení toho roku, když svatý náš Otec František odešel do nebe, šel bratr Jiljí a jeho druh do poustevny

na biskupství a odtamtud do kláštera bratří. V tomto klášteře viděl následující noci ve snách jakéhosi císaře, který mu projevoval velikou důvěrnost. Ta věc byla znamením nějaké příhody, která se mu měla stát. Tu tedy vstali a šli do té poustky, kde slavili čtyřicetidenní půst svatého Martina. Tam svatý Jiljí užířel ve vidění svatého Františka. Řekl mu: »Chtěl bych s tebou soukromě mluvit.« Svatý František mu řekl: »Pospěš si, chceš-li se mnou mluvit.« A on velmi pospíchal s modlitbou. Před Narozením Páně, když se bratr Jiljí zbožně modlil, ukázal se mu Pán viditelně. Bratr Jiljí pro velikou vůni hlasitě křičel a zdálo se, že od sladkosti přirozenost umdlévá, neboť nemohla snést té radosti. Jeho křik dorážel k bratřím. Pro lahodnou vůni, kterou cítil, vykřikoval sladkým a velikým hlasem, takže se zdálo, že odchází z tohoto světa. Počali se velmi bát. Tu šel jeden bratr ke druhému a řekl: »Pojď k bratru Jiljímu, neboť umírá.« A on k němu bez meškání šel a tázal se ho, co mu je. On odpověděl: »Pojď sem, synu, přál jsem si tě vidět.« Velmi ho totiž miloval a měl k němu důvěru, protože ho znal již od jeho dětství jako člověka dobrých mravů; a tomuto vypravoval všechno po pořádku, co se mu přihodilo. Když druh slyšel tyto věci, poznal, že to bylo Boží působení a vrátil se do cely bratra Jiljího. Našel ho plačícího a nařikajícího. Napomínal ho, aby se tolik netrápil, protože by mohl přijít o život. On mu odpověděl: »Kterak nemám plakat, když jsem, nebo se mi zdá, nepřitelem Božím? A Bůh mi prokazuje takové milosrdenství a takový dar! A já pochybuji o tom, zda budu moci sloužit jeho vůli!« Tyto věci říkal pro obzvláštní milost, která mu byla dána od Boha. Tou milostí byl obdivuhodně obnoven. Řekl svému druhu: »Až dosud jsem chodil, kam jsem chtěl, a svými rukama jsem dělal, co jsem chtěl. Ale teď od nynějška tomu tak nebude; poznávám v sobě, co mám činit. Někteří lidé mě žádají o to, co nemohu dát.« A druh mu řekl: »Pán dává svému služebníku milost a svou milostí ho řídí; přesto však se musíme obávat.« Ta odpověď byla bratru Jiljímu velmi příjemná. Cítil takovou a tak velikou sladkost, že to nelze povědět. V jakési zmatené a lahodné vůni byl tři dny před Narozením Páně a až do Zjevení Páně; ne ustavičně, nýbrž každého dne a každé noci byla v tom přestávka; nemohl snášet takové veselosti a takového jasu. Modlil se vroucně k Bohu, aby na něho nenakládal takové břemeno, a uváděl jako důvod, že není k tomu způsobilý, protože je neučený, bez literárního vzdělání, neobratný a jednoduchý. A čím více se pokládal za nehodného, tím více v něm Bůh rozmnožoval svou milost. A ten bratr řekl: »Jako Bůh vdechl Ducha svatého apoštolům, tak učinil jemu.« Když jedné noci stál svatý

Jiljí před svou celou s tím svým druhem a mluvili zbožně a často o Bohu, přišla mezi ně jakási zář. Onen druh se ho otázel, co by to mohlo být. Odvětil: »Nevšímej si toho.« Byl tam tenkrát jeden svatý řeholník, kterému Bůh zjevil některá svá tajemství. Maličko předtím, než se to stalo svatému Jiljí, přišel tam ten svatý řeholník ve snách při východu slunce a lehl si. Viděl potom bratra Jiljího velice proměněného a podivuhodně vyvýšeného novým duchem milosti: Svatý Jiljí opatroval potom s veškerou pečlivostí tu milost, která mu byla dána. Říkal: »Nade všechnu milost a ctnost je nejvyšší následovat ctnosti a opatrovat milosti, které jsou člověku dány. Svatí apoštolové, když obdrželi Ducha svatého a museli snášet soužení a opatrovat milost, která jim byla dána, nesli břímě tisíckrát těžší.« Od té chvíle býval vždy o samotě, trval na bdění v cele a pečlivě se chránil všeho zlého skutku. Jestliže mu někdo něco oznamoval nebo se na něco ptal, říkával tato slova: »Nechci vědět o hříších jiných lidí.« A říkal tomu, kdo mu to donášel: »Bratře, hleď, abys přehlížel nesprávné věci, když ti to není užitečné nebo tě k tomu neváže povinnost. Takovému věrnému služebníku dává Bůh více a rozmnožuje milost, kterou mu dal, a nechce ji skrývat.« Jakmile s ním někdo hovořil o slávě a sladkosti nebo o ráji, ihned býval u vytržení ducha a po drahnou dobu dne i noci zůstával bez pohnutí v takovém stavu, a nemluvil a nehýbal se z místa; neodloučil se jen od společnosti světských lidí, ale také od bratrů a jiných řeholníků. Říkával: »Člověku je jistější spasit duši s nemnohými než s mnohými, to je osamělému člověku; myslí na Boha a na svou duši a jediný Bůh, který stvořil duši i tělo, je jeho přítelem, a ne jiní.« Ze zkušenosti mluvil a říkal: »Jak veliká a obzvláštní výbornost je znát svou duši! Jediný Bůh ji zná a komu to Bůh chce zjevit.« Také říkal: »Kdo se lépe stará o svou duši, lépe se stará o své přátele. Člověk může svou vinou přijít o mnoho potěšení a Božích návštěv, které již nikdy nenalezne.« Uváděl příklad těch, kteří hrají v kostky: pro jeden bod, který je tak malý, člověk prohrává; pro lehký hřích, nemá-li se na pozoru, ztrácí veliký zisk své duše. Také svatý František říkal: »Měj se na pozoru, abys smíchem neztratil to, co jsi získal pláčem.« Svatý Jiljí od počátku svého obrácení nedbal na své tělo, vždycky myslel na Boha a na svou duši, a tak u něho našel milost a čest a viděl ledacos z nebeských tajemství. Od času svatého Františka bylo dáno jistým bratrům tak smýšlet. Vypravoval a říkal: »S velikou bázní a ostražitostí se sluší ochraňovat Boží tajemství a poklad.« Bratr Jiljí chválil klášter v Assisi pro Boží milosrdenství a pro Boží milost, která mu kdysi byla v řečeném klášteře prokázána. Chválil

jej nade všechny kláštery z té i oné strany moře, nad kláštery, které také chválil, a říkal, že do tohoto kláštera by měli chodit lidé velmi uctivě a zbožně. Ó svatý Jiljí, a vpravdě přesvatý, tobě Bůh udělil takovou milost. V osobě jiného mluvil o sobě a říkal: »Svatý Pavel řekl, že byl dvakrát u vytržení, zdali v těle, nebo mimo tělo, nevěděl, a říkal: Bůh to ví, neboť já to nevím. Kdyby to byl věděl, jistě by to byl řekl.« Když bratr Jiljí prodléval v klášteře svatého Anděla v kraji perugijském, vracel se v obyčejnou hodinu nešporní po večeri k bratrům. Tu počal volat bratry nahlas a říkat slova velmi horoucí, před jejich očima byl u vytržení až do prvního kuropění a měsíc svítil velmi jasně. Když od bratří odcházel do své cely, ukázalo se najednou takové světlo, že se zdálo, že všechno měsíční světlo je pohlceno, a bratři údivem téměř omdlévali. Vrátil se k nim, protože neodešel na dlouho, a řekl bratrům: »Co byste byli dělali, kdybyste byli spatřili větší věc, když pro toto jste omdlévali?« To dodal a řekl: »Těm, kteří nevidí veliké věci, zdají se malé velkými, protože ďáblové nemohou svatým lidem ublížit strachem, ubližují jim podivnými věcmi a užívají jiných umění, aby lidi pokoušeli, totiž pýchy a marné slávy.« Jindy, když byl v jedné cele, slyšel ďábly, kteří mu stáli po boku a říkali si navzájem: »Proč se tento člověk tolik namáhá, když už je svatý?« Potom řekl jednomu svému druhovi, ke kterému měl velkou důvěru, že těm slovům rozuměl, ale vůbec na ně nedbal, protože poznal, že je to ďábelské pokušení. Jindy, když byl v tomto klášteře a seděl pod olivovým stromem, řekl ďáblovi: »Co to píšeš?« A ten odpověděl: »Chceš, abych ti to řekl?« A on mu řekl: »Ano.« Řekl mu: »Oheň je nám pomazáním a rozjímání je nám chlebíčkem.« A jiné řeči řekl ve svém nářečí a já jim nerozuměl a byl jsem nevědomý v těch věcech. Jindy, když pokorně a s láskou pokáral bratra, který to zasloužil, ten bratr se rozhněval, ale potom následující noci měl vidění, které pravilo: »Nehněvej se, bratře, pro pokárání světce, neboť kdo mu bude věřit, bude blahoslavený.« Ten bratr šel potom k němu a řekl mu, aby ho příště beze všeho káral. Když se blížil čas smrti, aby dosáhl většího pokoje a většího vítězství, byl více pokoušen od protivníka. Když si chtěl jedné noci po dlouhém modlení odpočinout, počal ho ďábel tak svírat, že se nemohl hnout; když naříkal a těžce oddychoval, bratr Gracian, který mu posluhoval, zaslechl toto naříkání. Když se k němu přiblížil, slyšel to jasněji. I řekl si sám u sebe: »Jdi blíž a podívej se, co mu je; je-li na modlitbě, nech ho být. Ale je-li mu něco, pomoz mu.« A tak šel až ke dveřím cely a poslouchal. Když viděl, že se velice namáhá, otázal se, co mu je. »Pojď, bratře,« řekl onen

»a podívej se na mne.« Ale když chtěl otevřít dveře, nemohl. I řekl s podivem: »Co to je, že nemohu otevřít?« A svatý Jiljí řekl: »Pojď sem, bratře; strč do dveří silou, abys otevřel, protože já jsem opřen o dveře a nemohu vstát.« On tedy silně strčil do dveří, otevřel a vešel k němu. Když ho nesl do kláštera, nemohl ho vši silou postavit na nohy ani narovnat. Bratr Jiljí mu řekl: »Nech toho, všichni jsme v rukou Božích.« On přisvědčil, na jeho slova ustal a pustil ho; když ho nějakou chvíli nechal, ďábel ho odtáhl z toho místa. Když si trochu odpočinul, řekl bratr Jiljí svému druhovi: »Proč se ďábel tolik namáhá, aby překážel Božím dobrodiním?« A také řekl svému druhovi: »Dobře jsi udělal, bratře, že jsi ke mně přišel, a Bůh ti to odplatí.« Onen mu řekl: »Proč jsi mne, Otče, nezatval a nepověděl mi o svém trápení? Kdybys byl býval umřel, zasloužili bychom ty i já velkého pokárání.«

Svatý Jiljí mu odpověděl: »Co ti na tom záleží, bratře, že se děje pomsta na našich nepřátelích? Čím více naši nepřátelé překážejí dobrodiním Božím, tím více jsou zaháněni do pekla. Nebyl se mnou a počátku Bůh, aby mě bránil? Dopustil to ve svém milosrdenství pronásledovat hříšníka, o němž ví, že je narozen a počat z hříchu, a není divné, že se ďábel snaží překážet tomu, kterého vidí, jak se ubírá tam, odkud on spadl. Mnohokrát mne tak soužil a trápil a nenechává mne odpočinout.« Také se stalo jedné noci blízko svátku svatého Benedikta, že svatý bratr Jiljí se modlil k Bohu, ale ďábel ho pokoušel, znepokojoval a obtěžoval. On se velmi bál a hrozným hlasem volal: »Pomozte, bratři, pomozte, bratři!« Na to volání bratr Gracian, který mu byl blízko, rychle vstal, šel k němu a počal ho volat a říkat: »Neboj, se, Otče, neboj se, pomohu ti.« Když přišel do jeho cely, řekl: »Co se ti stalo, Otče?« A on řekl: »Nedbej toho, bratře!« A ten bratr řekl: »Nech mne, Otče, tady u sebe, když ti ďábel působí takové těžkosti a nesnáze.« A onen řekl: »Bůh ti to odplatí, bratře! Dobře jsi učinil, že jsi ke mně přišel. Jdi a vrať se na své místo.« Potom večer po jídle řekl: »Dnes v noci jdu na mučednictví, čekám je.« Jako by pravil: Neutíkám před ním. V rozhovoru řekl svému druhovi: »Nebude lepší a příhodnější řehole ke sloužení Bohu než řehole Menších bratří.« Když se přibližoval čas jeho smrti, přišel ke svým bratrům s velikou radostí a řekl jednomu svému druhu: »Co myslíš, synu? Nalezl jsem tak veliký poklad a tak velikou a přejasnou zář, že by to tělesný jazyk nedovedl vyjádřit.« A řekl: »Synu, odcházím. Co myslíš, jsem požehnán od Boha?« A opakoval tato slova a byl pln takové radosti a takového veselí, když ta slova říkal, že se zdál být opojený Duchem svatým. Ten bratr ho vybidl,

aby pojedl, ale on řekl: »Mám nejlepší pokrm.« A bratr odvětil: »Zajisté, Otče, sluší se, abys jedl dobrý pokrm.« Svatý nesnesl ta slova a řekl: »Neřekl jsi dobře, bratře, nemluvil jsi dobře. Chtěl bych raději, abys mi dal políček.« Lze mít za to, že ta svatá duše, jakmile byla vytržena z těla, šla za tím nebeským užítkem a pokladem, který tolik toužila nalézt ode dne, kdy se obrátila, až do onoho dne, a tolik se pro tu touhu namáhala. Smrt, o které mluvil a po níž toužil, naplnil nejdobrotivější Bůh podle své vůle. Jednoho dne, když s ním jeden bratr mluvil a povídal, že Boží služebník by měl vždy toužit po mučednické smrti, on odpověděl: »Já chci umřít tou smrtí, kterou chce Bůh.« Šel kdysi k Saracénům s touhou umřít a pak, když se vrátil, zasloužil si dostoupit svrchovaného patření. I řekl takto: »Nechtěl bych, abych byl tenkrát umřel mučednickou smrtí.« Potom několik dní před svou smrtí počal mít horečku pro velkou potíž kašle, bolení hlavy a bolesti v prsou a nemohl ani jíst, ani spát, ani si odpočinout. Na jeho loži ho bratři přenášeli, aby mu připravili trochu odpočinku. Na vigilií svatého Jiří, mučedníka, v čas jitřní modlitby, když ho bratři tak nesli na loži a on dělal, jako by si odpočíval, beze všeho smrtelného zápasu zavřel oči a ústa a jeho přesvatá duše byla odnesena do ráje. Přivedl tě Bůh k svatému Františkovi, abys ho následoval, a oblékl tě v řeholní roucho. Po 53 letech v ten den, v kterém jsi přišel konat pokání, z pokání tě vyvedl a uvedl do pokoje! Jistá svatá osoba viděla ve vidění, že Pán se zástupy andělů a svatých ho vedl do vzduchu, dříve než vstoupil do nebe, a se cti, slávou a andělským zpěvem odnesl odtud tu duši. To, co jsme napsali a zaznamenali, napsal bratr Lev, druh svatého Františka. Nyní píšeme věci, které zaznamenali jeho druhové a vybíráme z mnoha nemnohé, jak jsou výše popsány. Ke chvále Ježíše Krista a chudíckého Františka. Amen.

Jisté krásné příklady a divy pana svatého Františka

Léta Páně 1280, když byl papež Mikuláš III. ve své komnatě s generálním představeným a s několika provinciály a jednali spolu o vysvětlení řehole, vešel kdosi, oblečený šatem Menších bratří, pro nějakou věc do komnaty a hned zase vyšel ven. Když vyšel ven, řekl papež Mikuláš: »Viděli jste toho laika, který teď vešel do komnaty?« Ti bratři odpověděli, že ano. Pan papež jim řekl: »Chci vám o něm povědět podrobněji. Když jsem byl zvolen za papeže, vzkázal jsem jednomu opatovi z cisterciáckého řádu, aby mi poslal nějakého dobrého, věrného a opatrného bratra laika,

který by pečoval o mou osobu a pilně mi sloužil. On mi poslal toho člověka, kterého jste sem právě viděli vejít ve vašem oděvu. Když tento jednoho dne spatřil Menší bratry přicházet k našim dveřím pro chléb, začal se smoutit a být velmi smutný. Když jsem ho viděl tak zarmouceného, tázal jsem se ho po příčině jeho truchlivosti. Když jsem řekl, že to chci určitě vědět, ten bratr řekl: Nejsvětější Otče, příčinou mé hořkosti je toto: Když jsem již učinil sliby ve svém řádu a byl jednoho dne na modlitbě, nevím, byl-li jsem v těle nebo mimo tělo, zdálo se mi, že vidím celé město ve velikém pobouření. Ptal jsem se proto těch, kteří utíkali: Co se to děje, co se to děje? Oni odpověděli: Jdeme vidět našeho Pána Ježíše Krista. Dal jsem se proto do běhu spolu s nimi, a když jsme přiběhli na náměstí, shledal jsem náměstí plné lidí, kteří všichni stáli v kruhu a uprostřed nich jsem spatřil našeho Pána Ježíše Krista se svatými ranami, oblečeného šatem Menších bratří. Kázal s rozpjatými lokty a pravil: Kdo chce spasit svou duši, následuj mne a obleč se v ten šat, kterým jsem oblečen já. Když jsem tedy spatřil přicházet pro chleba bratry oblečené tím šatem, do kterého jsem viděl oblečeného Krista, hned jsem se zarmoutil a takovou hořkost mi to způsobilo, že nebudu vesel ani potěšen, neuzřím-li se oblečeného v ten šat. Proto vás prosím pro lásku k umučení Kristovu, abyste mne oblékl tím šatem, chcete-li mne potěšit. Chválil jsem mu tedy velice jeho řád, že je řádem starodávným, schváleným, dobrým a svatým, ale když jsem ho všim tím nemohl potěšit, oblékl jsem ho do vašeho šatu, jak jste viděli. A zdá se mi, že jeho vidění bylo a je pravdivé, neboť, jak víte, kdo chce být spasen, musí následovat Krista a má být oblečen jako Menší bratři a být bez těla a patřit myslí na nebeské věci a zanechat světa s jeho marnostmi.« Ke chvále Ježíše Krista a chudičkého Františka. Amen.

Zbožný příklad a zázrak svatého Františka

Ve Španělech, v království Kastilském, ve městě Rodi, léta Páně 1343, byl biskup jménem Petr; a ačkoli byl hříšník, přece měl zvláštní úctu k svatému Františkovi. Když se tento biskup rozstonal, ne těžkou nemocí, měl jeden jeho služebník toto vidění: viděl totiž vycházet ze země černé psy proti tomuto biskupovi, který seděl na stolci, a trhali na něm všechny šaty. Ale ze zadu za stolcem vyšel nějaký Menší bratr a těmito psům zabránil a zahnal je na útěk. Potom řekl tomuto biskupovu služebníkovi: »Jdi a řekni biskupovi, aby se vyzpovídal a konal pokání, neboť tato zvířata jsou ďáblové,

kteří mají nad ním pro jeho hříchy moc.« Když se tento služebník vzbudil, šel a tajně po pořádku vypověděl řečené vidění biskupovi. On se mrzel pro tu věc a říkal, že není nemocen tak, aby se musel zpovídat. Když minuly tři dny, měl ten služebník jiné vidění. Viděl totiž dva veliké, černé a hrozný psy, kteří šli sežrat toho biskupa; ale jeden bratr z Menších jim zabránil a zahnal je pryč a řekl tomu služebníku: »Jdi a řekni biskupovi, aby se vyzpovídal a konal pokání, protože od této nemoci má v krátké době umřít.« Ten člověk šel k biskupovi a vypravoval mu všechno po pořádku. On se rozmrzel a rozhněval se na něho, protože mu řekl, že má umřít. Nevyzpovídal se ani nekonal pokání. A když minuly tři dny, viděl tento služebník jiné vidění. Viděl převeliký oheň, na němž byl kotel plný vařící smoly. A ďablové popadli biskupa a chtěli ho tam strčit; ale onen Menší bratr jim zabránil a řekl služebníkově: »Jdi a pověz biskupovi, že má od této nemoci umřít a nemůže se uzdravit; ať se vyzpovídá a neprodlévá.« Ten služebník odpověděl: »Já jsem mu to řekl a on mi vůbec nechce uvěřit; dej mi tedy nějaké znamení, aby uvěřil a vyzpovídal se.« Ten bratr řekl: »Vstrč prst do této smoly a řekni biskupovi: Svatý František, jehož vy zbožně uctíváte, mi řekl toto; a na znamení, že to, co povídám, je pravda, pohleďte na můj prst, obalený smolou a horkem celý vysušený.« Šel tedy tento služebník a všechno po pořádku, co viděl, pověděl biskupovi. Ten užasl pro znamení prstu tak vysušeného i pro úctu k svatému Františkovi a jat zkroušenosti, bez meškání se vyzpovídal. Když se mu v nemoci přitížilo, odešel potom za několik dní z tohoto světa. Jeho synovci a bratři tajili jeho smrt tři dny, aby mohli odnést jeho věci a věci z biskupství. Čtvrtého dne léta Páně 1344 v měsíci květnu bylo jeho tělo odneseno do kláštera Menších bratří. Když bratři konali církevní pohřební službu, tento biskup se na marách zdvihl přede vším lidem. Když to viděli jeho příbuzní a věděli, že je již čtvrtý den, co umřel, počali všichni utíkat a biskup volal: »Neutíkejte, já jsem opravdu umřel, ale nyní nejsem mrtev. Když jsem umřel, odnesli mne před soudce Krista a byl proti mně vynesen výrok věčného zatracení z dvojí příčiny: z první, že při své zpovědi jsem neměl pravou zkroušenost nad svými hříchy, z druhé, že jsem neměl opravdový úmysl trvale se polepšit. Ale znenadání se objevil pan svatý František a uvedl před Kristem v můj prospěch tři věci: Nejprve velikou úctu a zbožnost, kterou jsem k němu vždycky míval; druhou almužnu, kterou jsem z lásky k němu vždycky dával Menším bratřím, neboť můj dům a vše, co jsem měl, náleželo spíše jeho bratřím než mé vlastní rodině; třetí velikou víru, kterou jsem vždy míval ve svatého Františka, že není možné skrze jeho zásluhy, abych špatně umřel. A prosil za

mne Krista tak vroucně, že svými prosbami vymohl milost, aby se má duše vrátila do těla. Mám dvacet dní času, abych činil pokání za své hříchy; až se ty dny naplní, musím umřít po druhé.« V těch dnech koupil nazpět všechno, co jeho příbuzní vzali, a o všech jiných věcech učinil dobré a ctnostné pořízení a za své hříchy vykonal náležité pokání. Protože v těch dnech byl svátek Přenesení svatého Františka, sloužil o tom svátku mši svatou a všemu lidu kázal tak, jak je výše vyprávěno. V tom kázání tak horlivě kázal o svatém Františkovi, že Menší bratři, kteří byli v tom městě málo známi, byli potom ve veliké úctě a vážnosti v celém výše řečeném kraji. O svrchu vyprávěném zázraku kázal bratr František z Giunparety ve svatém Kříži o svátku svatého Františka 1344 a bratr Bartoloměj z Milána, lektor v Lucce, to psal bratru Ludvíkovi, lektorovi ve Florencii. Bratr František z Giunparety to slyšel od jednoho našeho bratra Menšího, který byl přítomen, když svrchu řečný biskup vstal z mrtvých. Ke chvále Ježíše Krista a chudického Františka. Amen.

Jak z obrazu svatého Františka vyšla čerstvá krev

V jednom konventu bratří Kazatelů byl v jejich refektáři namalován svatý František se svatými stigmaty. Jeden bratr řečeného řádu, zaslepen ve svém srdci nadutostí pýchy, nemohl a nechtěl chápat, jak by svatý František měl stigmata. Šel proto jednoho dne po jídle, když všichni bratři odešli z refektáře, k tomuto obrazu, pečlivě všechna stigmata odstranil, zkazil a odešel. Když se tam zase téhož dne vrátil, našel tento obraz ozdobený svatými stigmaty mnohem lépe než dříve. Rozzloben znovu je zkazil. Když se vrátil znova, obraz byl opět opraven. Rozhněval se tedy a zkazil tento obraz tak, že zeď, na níž byl namalován, zůstala celá holá. A tu ze zdi prudce vyrazila krev v převeliké hojnosti jako z plného sudu, když se právě narazí. Smáčela obličej, prsa a celý oděv tomuto bratrovi, který úžasem padl na zem a začal křičet a volat bratry velkým hlasem. Na to volání vzbouřil se celý konvent a šel za tím křikem; ohromení a užaslí pro veliký zázrak sesbírali s velikou uctivostí houbou ze země řečenou krev a ten obraz dali velmi slavně obnovit. Pro čest řádu přikázali představení, aby to nevyjevili nikomu mimo jejich řád. Tento bratr řekl: »Chci být raději vyhnán z řádu nežli tajit tak vznešený zázrak ke cti pana svatého Františka.« Ale jak se pomstil svatý František tomuto člověku? Nejinak, než že ho náhle proměnil v jiného člověka; v zanícení ducha zřekl se všech svých knih a byl pak člověkem veliké modlitby. Když načerpal horlivost

z prsou svatého Františka, šel navštívit jeho kostel v Assisi a v přítomnosti mnoha Menších bratří vyznal velmi pokorně svrchu řečený zázrak a ukazoval ne bez hojných slz krev, kterou houbou sebral ze země. Z té svaté krve tam část nechal na svědectví zázraku a část si ponechal z úcty k svatému Františku. Ke chvále Ježíše Krista a chudického Františka. Amen.

Znamení zázrak stigmat svatého Františka

V království Kastilském byl člověk, veliký ctitel svatého Františka. Když šel jednou do kostela Menších bratří vyslechnout kompletář, několik nešlechetných lidí ho přepadlo a bez všeho milosrdenství ho zranili tak, že jim padl jako mrtvý k nohám. Když tito zlořečení odcházeli, jeden z nich, nad druhé krutější, vrazil mu do krku nůž takovým způsobem, že ho pak nemohl vytáhnout. I odešli a zanechali toho člověka jako docela mrtvého. Kolemstojící způsobili veliký pokřik a na pokřik se tam sběhlo mnoho lidí. Všichni ho oplakávali jako mrtvého, neboť v něm nebylo naděje života. Když ho zdvihli se země a odnesli do jeho domu, pomýšleli příbuzní na pohřeb. I přišla půlnoční hodina a v klášteře Menších bratří začali zvonit na jitřní hodinky. Když jeho žena slyšela zvonit na jitřní hodinky, vzpomněla, že byl zvyklý chodit k Menším bratřím na jitřní hodinky. Dala se do náramného a žalostného pláče a počala říkat: »Ach, Pane můj, kde je tvá horlivost, kde je tvá zbožnost! Vstaň a jdi na jitřní hodinky, neboť zvon tě volá!« Na její naříkavý pláč počal tento člověk dělat pohyby naznačující, aby mu vytáhli z hrdla nůž, protože mu vadil a nedovoloval mu mluvit. V téže chvíli kdosi ten nůž popadl, a nebylo vidět kdo, prudce jej vytrhl z jeho hrdla za přihlížení kolemstojících; a ten člověk byl znenadání dokonale uzdraven. Zdvihl se a začal mluvit takto: »Slyšte, příbuzní a moji předrazí přátelé. Vizte podivnou moc svatého Františka, kterého jsem vždycky zbožně uctíval a který nyní ode mne odchází. Přišel ke mně se svými přesvatými stigmaty a položil své stigmaty poznamenané ruce na mé rány, a vůně a lahoda svatých stigmat mne posilnila a dokonale uzdravila. Proto jsem vám dával znamení, abyste mi vytáhli nůž, protože jsem nemohl mluvit. Svatý František vzal tento nůž a beze vši bolesti jej vytáhl, jak vidíte. Potřel mi rukou řečenou ránu a dokonale mne uzdravil.« Ke chvále Ježíše Krista a chudického Františka. Amen.

Zřejmý zázrak před vším lidem

Jednou, když byl svatý František ve městě Alessandrii v Lombardii, byl hostem u jednoho zbožného člověka. Ten prosil svatého Františka, aby s ním večer podle evangelia pojedl, co se před něho postaví. Když svatý František přivolil, zabil tento člověk a dal uvařit výborně vykrmeného kapouna, kterému bylo 7 let. Když večereli, přišel nějaký nevěřící a prosil o almužnu pro lásku Boží. Když svatý František slyšel jmenovat požehnané jméno Boží, vzal nůž, ukrojil jeden úd tohoto kapouna a poslal jej tomu chudému pro lásku Boží. Tento nevěřící přijal almužnu, ale nesnědl ji. Chtěl totiž zahanbit svatého Františka a schoval si ji. Následujícího dne, když svatý František kázal lidu, vytáhl tento nevěřící kapouní stehýnko a řekl: »Pánové, podívejte se, jaké maso jí tento, kterého uctíváte jako světce. Tohle mi dal včera večer.« Tu tedy všechen lid se obrátil za tím hlasem a všichni hleděli na to, co onen držel v ruce. I začali mu spílat jako poštilému protože v rukou toho člověka všechen lid spatřil mocí Boží ne kapouní maso, ale velmi pěknou rybu. Když viděl ten nevěřící tak veliký zázrak, zahanbeně a zkroušeně vyznal přede vším lidem svou vinu a obrátil se. A maso se navrátilo ke své přirozenosti, když se provinilec navrátil k správnému smýšlení. Ke chvále Ježíše Krista a chudičkého Františka. Amen.

Jak svatý František poslal po prvé do Anglie bratry a o velikém zázraku, který Kristus ukázal

Bratr Agnolo z Pisy byl jmenován a ustanoven svatým Františkem za provinciála v Anglii. Šel s ním bratr Albert z Pisy se třemi jinými druhy, bratry. Když přišli do města Kantuarie, byli s velikou láskou přijati třetího dne měsíce května bratry Kazateli. Když se ubírali dále, přišli do velmi tmavého lesa, ve kterém byl klášter černých mnichů (benediktinů). Protože byla asi hodina nešpor a čas velmi zlý a deštivý a oni všichni byli promočení a velmi unavení, žádali o pohostinství pro lásku Boží, aby nezhylnuli hladem nebo zimou či divokou zvěří v tomto lese. Když si vrátný prohlédl tyto lidi, kteří byli všichni pro velikou kající umrtvení v obličeji, v nehezkém a neobvyklém oděvu, domníval se, poněvadž nerozuměl jejich jazyku, že to jsou kejklři a šibalové. Oznámil to převorovi, který v těch dnech přišel do tohoto kláštera pro potěšení se čtyřmi mnichy. Když byli tito bratři uvedeni dovnitř před převora a mnichy a řekli,

že nejsou kejklíři ani šibalové, nýbrž služebníci Boží a hlasatelé nebeského království a z apoštolského řádu, poručil převor a mniši, aby byli vyhnáni z klášterní fortny jako pobudové, taškáři a šibalové. A nedostali ani chleba, ani víno, ani přístřeší, ani žádné milosrdenství. Ale když viděl nejmladší z těch mnichů takovou ukrutnost, pohnut soucitem šel za nimi a prosil vrátného, aby je kvůli němu zase tajně pustil dovnitř a dal jim přenocovat v seníku, a on že jim opatří jídlo. Vrátný na prosby tohoto mladého mnicha je pustil do té kůlny nebo stavení na seno a ten mnich jim tajně přinesl chléb a víno a jiné věci. Potom je navštívil a poroučel se s velkou oddaností jejich modlitbám. Následující noci měl svrchu řečený mnich toto vidění: Viděl v kostele jakýsi podivuhodný a skvoucí trůn, na němž seděl Kristus pozeňnaný. Kolem bylo povoláno množství lidí na soud. A Kristus počal mluvit s hroznou tváří: »Přiveďte přede mne patrony tohoto místa!« Ihned byl přiveden ten svrchu řečený převor s oněmi čtyřmi mnichy. Z druhé strany přišel jakýsi chudobný, pokorný a opovrhovaný člověk, který měl na sobě oděv těch chudých bratříčků a začal mluvit takto: »Nejspravedlivější soudce, křik a volání krve Menších bratří, která byla vylita dnešní noci a kterým byl odepřen tělesný pokrm a přístřeší na tomto místě, volá k tobě o pomstu. Vždyť tito z lásky k tobě opustili svět a všechno své tělesné potěšení. Sem přišli, poněvadž chtěli přivést nazpět duše, které od tebe zabloudily, Pane můj, a které ty jsi vykoupil svou drahou krví na dřevě svatého kříže. Tento, který je zde přítomen, dal je vyhnat ven jako kejklře a šibaly.« Tu se Kristus obrátí s hroznou tváří k převorovi a řekne: »Kterého řádu jsi převorem?« On řekl: »Řádu svatého Benedikta.« Kristus řekne svatému Benediktovi: »Je pravda, co tento říká?« Svatý Benedikt odvěti: »Můj nejsladší Pane, tento se svými druhy je zkázou a ničitelem svého řádu, jak se ukazuje na přijetí těchto Menších bratří, tvých dokonalých služebníků. Vždyť já jsem ve své řeholi přikázal, aby opatův stůl nikdy nebyl bez poutníků a chudých příchozích; jak to tento učinil, ty, Pane, vidíš.« Tu vynesl Kristus rozsudek a byli oběšeni na jednom jilmu, který tam byl na klášterním dvoře. Když byl již oběšen převor se třemi společníky, obrátil se Kristus ke čtvrtému, který prokázal milosrdenství, a řekl takto: »Pověz, ze kterého jsi řádu?« Ten třesoucí se jinoch, poněvadž slyšel, jak je svatý Benedikt od sebe zapudil, odpověděl s velikou bází a strachem: »Pane, já jsem z řádu tohoto chudičkého.« Tu Kristus řekl: »Františku, je tento z tvého řádu?« Svatý František řekl: »Můj Pane, náleží k mým a já ho od této chvíle přijímám za svého bratra.« I vezme ho a velmi laskavě obejmě. A v tom objetí se

mnich probudil. V úžasu nad viděním a nejvíce nad tím, že od Krista nejprve slyšel ve snách jmenovat Františka, s tímto podivem vstane, aby oznámil převorovi, co ve vidění spatřil. I jde do jeho světnice, vejde dovnitř a najde tohoto špatného převora uškrceného a celé tělo rozrušené, poničené a znetvořené. Běží tento k druhům a nalézá je podobně uškrcené a tělesně znetvořené. I běží tento k bratřím, aby jim pověděl o tom zázraku, a shledává, že vrátný ze strachu před převorem vyhnal je přede dnem ven. Běží tedy zvěstovat ty podivuhodné věci abindonskému opatovi. Když opat slyšel vyprávění tohoto mladého mnicha, dostal náramný strach. On a všichni mniši byli jati velkým údivem. Když se tato věc roznesla téměř po vši zemi, přišli tito požehnaní bratři do města Assonie. Po představení králi Jindřichovi, od kterého byli velmi milostivě přijati, bylo jim ochotně darováno místo na klášter. Zatím svatost bratří a novina o divu rozmnožily pověst o nich po celé Anglii; neboť nejen ten mnich, kterého svatý František zachránil na tak hrozném soudu, vstoupil k bratřím a byl v té věci první, nýbrž také mnozí jiní. Byl mezi nimi veliký biskup a jeden opat, kteří z veliké pokory a zbožnosti nosili na své vlastní šíji při stavbě kláštera kamení a sud s vodou. Tento bratr Agnolo, když přišel do Anglie, byl velmi příjemným a zbožným mládencem. Bylo mu třicet let, byl jáhnem a nechtěl se dát posvětit na kněze a být povýšen do kněžského stavu bez svolení generální kapituly. Tenkrát, když canterburský arcibiskup skrze svého arcijáhna volal ty, kteří měli být svěcení, řekl: »Přistupte, bratři z řádu apoštolského.« A toto jméno trvalo v Anglii dlouhý čas. Tento bratr Agnolo procházel s velikou horlivostí ten kraj, založil a dal vystavět mnoho klášterů bratří a přijal mnoho bratří do řádu. S mnoha zázraky za živa i po smrti navrátil svou duši Bohu den po svátku sv. Řehoře, papeže, a je pochován v Assonii. Ke chvále Ježíše Krista a chudičkého Františka. Amen.

*Podivuhodné obrácení jednoho člověka se Spoleta,
zatvrzelého ve zlém*

Ve městě Spoletu byl jeden nešlechetný a krutý člověk, který v žádném případě nemohl nebo nechtěl snést pohled na Menší bratry, zvláště když chodili po almužně. Proklínal je, zlořečil, říkal jim hrubosti se zálibou a pronásledoval je mnoha drsnými a nepočetnými slovy. Bratři si stěžovali svatému Františkovi, který tenkrát prodléval ve svrchu řečeném klášteře spoletském. Svatý František zavolal tedy bratra Ondřeje ze

Sieny, který téměř ustavičně chodil po almužně, a řekl takto: »Jdi a zkus se vši nezbedností, zda od tohoto tak krutého člověka dostaneš nějakou almužnu.« Jde tento bratr Ondřej pro zásluhu svaté poslušnosti a zkouší toho člověka znova a znova tak dlouho, až nikoli ze zbožnosti, ale proto, aby se ho zbavil, dal mu za hrubého vysmívání almužnou chléb, který mu hodil z dálky, jako se hází psu. Bratr Ondřej přijme tuto almužnu a s velikánskou radostí a veselostí se vrátí k svatému Františkovi a odevzdal mu ji. Svatý František vzal tuto almužnu, dal z ní všem bratřím, každému něco maličko, a řekl: »Jděte, a ať každý z vás odříká třikrát Otčenáš a prostě Boha, aby nazpět na cestu pravdy obrátil a přivedl tohoto hříšníka.« Podivuhodná věc! Ještě bratři nevstali od večeře a hle, přichází ten člověk do kláštera bratři s velikou zkroušeností a zbožností. Vrhle se k nohám svatého Františka a s hojnými slzami vyznává přede všemi bratry svou zaslepenost. Když se změnil v jiného člověka, byl potom hodný a byl obzvláštním přítelem a dobrodincem Menších bratří. Ke chvále Ježíše Krista a chudičkého Františka. Amen.

*Veliký, úžasný div, jak Kristus v náruči své sladké Matky požehnal lidu
u Panny Marie Andělské v čas odpustků*

V čas odpustků léta Páně 1303 byl lid shromážděn, jak je obyčej, u Panny Marie Andělské v samotné noci odpustkové. Najednou nastalo veliké pohnutí v lidu tak, jako když se znova objeví nějaká veliká událost. Bratři, kteří odpočívali na galerii nad vraty spolu s lidem, který spal, se vzbudili a běhali sem a tam, protože chtěli vědět, co to asi znamená. Nespatřili však nic než letět běloučkou holubici rychle pětkrát kolem kostela. Za tohoto pohnutí a pokřiku šel jistý bratr František Cozzo, aby zvěděl pravdu té věci, k bratru Konrádovi svaté paměti (je pochován za mnoha zázraků v klášteře na ostrově), kterého našel na modlitbách před oltářem. I řekl mu: »Předrahy Otče, jak slyšíte, veliký pokřik a pohnutí je ve všem tomto lidu, jako by se byl ukázal nějaký zázrak.« Bratr Konrád odvětil: »Synu, chci, abys to, co ti nyní řeknu, nikomu nevyjevil, dokud budu živ. Spatřil jsem sestupovat z nebeské výše slavnou Pannu Marii v podivném světle a záři. Chovala svého nejsladšího a požehnaného Ježíše Krista v náruči. A žehnal všemu lidu, který zbožně přišel pro tyto svaté odpustky. A když nejsladší Ježíš vlastními rukama rozdával své požehnání a svou milost, všechen lid byl pohnutý a v pobouření.« Ke chvále Ježíše Krista a chudičkého Františka. Amen.

Jiný slavný zázrak požehnaných odpustků

Jeden urozený člověk z Apulie, jménem František, chystal se se svou družinou léta Páně 1308 jít na odpustky k Panně Marii Andělské. Řekl jednomu dělníkovi, který u něho pracoval za mzdu větší část roku: »A ty, proč se nepřičiňuješ o spásu své duše, jako se přičiňuješ o tělo?« Ten člověk řekl: »A jak se mohu přičinit o duši?« Ten urozený člověk odpověděl: »Tak, že půjdeš s námi k svatému Františkovi a tam najdeš odpuštění všech svých hříchů.« Tento dělník řekl: »Půjdu s vámi velmi rád, jestliže mi zaplatíte za ten čas, který jsem vám pracoval.« Tu tedy tento pan František mu zaplatil úplně a vydal se s ním a s ostatními společníky na cestu a ubíral se k svatému Františkovi s velkou zbožností. Po zpovědi a zkroušenosti dostali s velikou radostí odpustky u Panny Marie Andělské. A když zase vyšli z Assisi a vraceli se do krajin apulských, rozstonal se tento svrchu řečený dělník, a to tak, že mu otekly nohy a nemohl se hnout z místa. Ten člověk litoval toho, že se vydal na tu cestu a začal panu Františkovi říkat: »Kéž se líbilo Bohu, abych byl nikdy nešel na tyto odpustky! Utratil jsem všechny peníze, které jsem měl, a rozstonal jsem se. Vy všichni se vracíte domů a já nešťastný, chudý a nemocný zůstanu tady sám.« Pan František odpověděl: »Prosím tě, abys nelitoval takového dobra, které jsi získal.« Když venkovan setrval v tom, že chtěl, aby s nimi nebyl chodil, řekl pan František: »Dej mi ty odpustky, tak jak jsi je obdržel, když jsi vešel do kostela Panny Marie Andělské, pro mého zesnulého bratra a já ti slibuji přede všemi přítomnými, že ti vrátím, co jsi na této cestě utratil; mimo to tě povezu na hřbetě svého koně na své útraty až k nám domů.« Tomu člověku se zdá, že učinil dobrý obchod, potvrdí tu smlouvu, dostane peníze, vyleze s velikou radostí na koně a jede. Když jel pan František s tímto venkovánem a s ostatní družinou, zjevil se o poledni bratr tohoto rytíře, který zemřel několik měsíců předtím, a řekl: »Ó přesladký můj bratře, děkuji za to velké dobrodiní, které jsem dnes od tebe obdržel, neboť svaté odpustky, které jsi mi zbožně koupil, vysvobodily mou duši ze všech očištcových muk. Abys uvěřil, že je to pravda, povím ti, co se stalo v tvém domě od té doby, co jsi odešel. Věď, že tvůj dům za hradbami byl celý vykraden, jednomu tvému volu byla useknuta jedna noha a tvoji domácí nevědí, co si počít; čekají na tebe a tvá rodina a jiní příbuzní a přátelé ti přijdou několik mil naproti. Aby tě nezarmoutili, nebudou ti to chtít říct. Ty to však hleď hned od nich vyzvědět a shleď-li, že to, co jsem ti řekl, je pravda, buď ujištěn, že svaté porciunkulové

odpustky mne vysvobodily ode vši muky a že jsem v ráji.« Když toto pověděl, nebyl již viděn. Když to rytíř viděl a slyšel a vše bedlivě promyslel, vracel se s velikou radostí do svého domova. Když byl již blízko svého sídla, asi 3 míle od svých pozemků, hle, přicházejí jeho příbuzní a přátelé s velikou radostí a s velkým veselím. Rytíř jako starostlivý se táže: »Jak se daří u nás doma? Stalo se něco nového od té doby, co jsem odešel do Assisi?« Oni odpověděli: »Až budeš doma, povíme ti to a uvidíš.« Pan František řekl: »Buďte jisti, že nepůjdu ani krok dále, dokud se všechno nedozvím. A to vám neříkám bezdůvodně.« Tu tedy příbuzní mu po pořádku vypověděli všechno, jak to řekl bratr, když se mu ukázal na cestě. Nato pan František začal s velikou radostí říkat: »Nyní vím a věřím pevně, že odpustky Panny Marie Andělské jsou úplně pravdivé a před tváří Boží schválené, vždyť skrze ně můj rozmilý bratr vešel do nebeských radostí.« Ke chvále Ježíše Krista a chudičkého Františka. Amen.

Jak svatý Dominik potvrdil odpustky Panny Marie Andělské

Jedna žena, která přišla z Německa na odpustky Panny Marie Porciunkulské, řekla a odpřisáhla v přítomnosti několika bratří a mnoha světských lidí a Merlina, který překládal její slova (ten Merlin byl z Assisi), před oltářem svatého Františka, že viděla tento zázrak požehnaných odpustků. Začala takto: »Já Isa, která jsem si umínila před mnoha lety jít pro svaté odpustky, pro mnoho překážek odkládala jsem svůj příchod až na tento den. Nyní, když jsem si ustanovila a přichystala všechno na cestu sem, šla jsem do kostela bratří Kazatelů a vyžádala jsem si svého zpovědníka, kterého jsem prosila o svátost zpovědi. Řekla jsem mu nejprve, že chci jít k svatému Františku pro odpustky, které jsou u Panny Marie Andělské. On se proto na mne rozhněval a v rozčilení mě nechtěl zpovídat, ani dát dovolení, abych sem šla. Říkal, že tu nejsou ty odpustky, o kterých se povídá. Pobouřena vracela jsem se domů s velkou hořkostí a tak rozžalostněna setkala jsem se se dvěma bratry Kazateli, kteří se mě tázali, proč jsem tak pobouřena, a já jim řekla příčinu. Tito bratři řekli: Utěš se a už se netrap a pojď s námi, vrať se do kláštera a my ti pro tvé potěšení najdeme nějakého hodného zpovědníka. Šla jsem a oni učinili, jak mi slíbili. Když jsem se vyzpovídala, dali tito dva bratři v mé přítomnosti zavolat více jiných bratří z konventu. Když se shromáždili, jeden z těchto dvou řekl: Rozmilí bratři, mějte za jisté beze vši pochybnosti, že odpustky Panny Marie Andělské jsou pravdivé a jisté a před

Boží tváří mnohem větší, nežli se myslí. A abyste tomu věřili, vězte, že já jsem svatý Dominik, váš Otec a první zakladatel tohoto řádu, a tento zde je svatý Petr, mučedník. Po těch slovech zmizeli náhle z našich očí. Když jsem uviděla takový div, vydala jsem se na cestu a přišla jsem, jak vidíte, pro ty svaté a přeposvátné odpustky.« Ke chvále Ježíše Krista a chudického Františka. Amen.

Jak se dal cařihradský císař k Menším bratřím pro Boží zjevení

Cařihradský císař jménem Jan dal se k Menším bratřím tímto způsobem. Téměř na konci svého života, když prožil hodně štěstí a dosáhl světského úspěchu a když viděl, že stárne, začal myslet na smrt. Má se za to, že Bůh mu vložil do srdce touhu, jaký asi bude konec jeho života. Když setrval v této touze, měl jedné noci ve snách toto vidění: viděl velmi ctihodného člověka v bílém rouchu, který držel v ruce oděv Menších bratří, provaz a sandály. Ten ho zavolał jménem a řekl: »Císaři Jene, poněvadž velmi toužíš zvědět o svém konci, věz, že skonáš v tomto oděvu Menších bratří. To je vůle Boží.« Když se císař probudil, uvažoval nad tak velkým ponížením, že v císařství má dojít k tomu, že bude Menším bratrem. Za živý svět nemohl jeho duch k tomu přivolit. Litoval sám sebe, velmi vzdychal a téměř plakal. Na jeho žalostný pláč přiběhli jeho komoří a služebníci a ptali se po příčině toho žalostného pláče. On to však nechtěl říci. Následující noci zjevili se mu podobně bílé oděni dva lidé ve spánku s oděvem, s provazem a se sandály. Pojala ho z toho podobně hrůza, a když si bolestně naříkal, přiběhli komoří, ale on jim opět nechtěl říci, proč pláče. Třetí noci zjevili se císaři ve snách tři bílé oblečení a velice ctihodní lidé s oděvem, provazem a sandály, říkali a opakovali, že v onom oděvu umře a že je to vůle Boží. Dodali: »Nedomnívej se, že tohle je prelud nebo pouhý sen; jak ti říkáme, tak se to splní beze všeho klamu.« Když se císař probudil, rozkázal, aby zavolali jeho zpovědníka, bratra Angela. Když přišel, našel císaře v síni velmi hořce plačícího. Tento bratr Angelo řekl: »Vím o příčině tvého pláče, protože mi to bylo sděleno od Boha. Měj za jisté, že Bůh ustanovil, abys dokonal své dny a umřel v oděvu Menších bratří.« Povzbuzoval ho, uváděl mu na paměť mnohé příklady veliké pokory a jak je pokora velice příjemná Bohu. Vždyť kdo se poníží na tomto světě, toho Bůh povýší v ráji. Po několika dnech dostal císař třicetidenní zimnici. Chtěl naplnit vůli Boží tak, jak mu bylo třikrát ve vidění přikázáno, po dobrém uvážení a se vši pokorou

a zbožností, a ne bez velkého prolévání slz kolemstojících, vstoupil tento císař do řádu svatého Františka a chvályhodně v něm dokonal své dny. Protože mu v řádu bratři někdy bránili v pokorných povinnostech, jako je chodit po almužně, umývat misky, zametat dům, řekl a složil tuto modlitbu s velikou vroucností: »Ó můj nejsladší Pane Ježíši Kriste, uděl mi, prosím, milost, abych já, který jsem žil ve světě v takové nádheře ve vzácných a marnivých oděvech, směl následovat s pytlek na krku a s prosbou o almužnu tebe, který ses stal pro mne na tomto světě pokorným a chudým, abys mi dal slávu.« Tato modlitba byla od Boha vyslyšena, neboť byl neobyčejným příkladem veliké pokory všem bratřím, a odešel pln ctnosti a Boží milosti z tohoto života do života blaženého. Ke chvále Ježíše Krista a chudičkého Františka. Amen.

OBSAH

ASSISKÁ LEGENDA TŘÍ DRUHŮ

ÚVODNÍ SLOVO KE DRUHÉMU VYDÁNÍ FRANTIŠKÁNSKÝCH PRAMENŮ I	5
---	---

* * *

SLOVA NAŠEHO SVATÉHO OTCE FRANTIŠKA

ŘEHOLE A POVZBUZENÍ	7
LISTY	47
CHVÁLY A MODLITBY	71

TOMÁŠ Z CELANA

PRVNÍ ŽIVOT A PODIVUHODNÉ ČINY SVATÉHO FRANTIŠKA Z ASSISI	101
DRUHÝ ŽIVOTOPIS SVATÉHO FRANTIŠKA	185
KNIHA O DIVECH	307

SV. BONAVENTURA

LEGENDA MAIOR - VĚTŠÍ ŽIVOTOPIS SVATÉHO FRANTIŠKA (1260-1262)	359
LEGENDA MINOR - MENŠÍ ŽIVOTOPIS SVATÉHO FRANTIŠKA (1260-1262)	461

* * *

LEGENDA TRÍ DRUHU (po roce 1276).....489

LEGENDA PERUGIJSKÉHO ANONYMA

(1262-1278) 523

LEGENDA PERUGIJSKÁ

ASSISKÁ KOMPILACE (1276-1300) 543

ZRCADLO DOKONALOSTI (1276-1300)575

KVÍTKY (FIORETTI)

POSLEDNÍ ČTVRTINA 13. STOLETÍ..... 671

ÚMLUVA SVATÉHO FRANTIŠKA

S PANÍ CHUDOBOU 785

* * *

JACOPONE DA TODI

CHVALOZPĚVY

1. NOVÝ PATRIARCHO NÁŠ 811

2. FRANTIŠKU NÁŠ, BOHEM OBLÍBENÝ 811

UBERTINO DA CASALE

STROM JEŽÍŠOVA UKŘIŽOVANÉHO ŽIVOTA 825

DANTE ALIGHIERI

BOŽSKÁ KOMEDIE (Z 11. ZPĚVU RÁJE)..... 851

ANGELO CLARENO

KRONIKA NEBO HISTORIE SEDMI SOUŽENÍ

ŘÁDU MENŠÍCH BRATŘÍ857

* * *

KRONIKY A JINÁ SVĚDECTVÍ

I. NEFRANTIŠKÁNSKÁ SVĚDECTVÍ

1. JAKUB Z VITRY	898
2. FRANTIŠEK U KRONIKÁŘŮ PÁTÉ KŘÍŽOVÉ VÝPRAVY	904
3. JINÁ SVĚDECTVÍ SOUČASNÍKŮ	909
4. DALŠÍ SVĚDECTVÍ PO SMRTI A KANONIZACI SVATÉHO FRANTIŠKA	912
5. POČÁTKY A ROZŠÍŘENÍ ŘÁDU	917
6. KRÁTKÉ ŽIVOTOPISY SVATÉHO FRANTIŠKA	925

* * *

DODATEK

ŽIVOT BRATRA GINEPRA	935
ŽIVOT BLAHOSLAVENÉHO BRATRA JILJÍHO, DRUHA SVATÉHO FRANTIŠKA	947
POČÍNAJÍ SE KAPITOLY JISTÝCH NAUČENÍ A POZORUHODNÝCH VÝROKŮ BRATRA JILJÍHO	954

FRANTIŠKÁNSKÁ KNIHOVNA NA CD-ROM

*Stručný obsah textů v elektronické podobě
přiložených na CD-ROM*

FRANTIŠKÁNSKÉ PRAMENY I.

FRANTIŠKÁNSKÉ PRAMENY II.

Františkánské kroniky a svědectví

Zlatá slova bratra Jiljího

Dokumenty římské kurie

Sv. Kláry spisy a životopisné prameny

Napomenutí pro sestry sv. Kláry

Legenda sv. Anežky České

DĚJINY FRANTIŠKÁNSTVÍ

TEXTY Z FRANTIŠKÁNSKÉ SPIRITUALITY

(Výběr z časopisu)

BONAVENTURA Z BAGNOREGIA - ITINERARIUM MENTIS IN DEUM (PUTOVÁNÍ MYSLI DO BOHA)

FRANTIŠKÁNSKÝ MISÁL

FRANTIŠKÁNSKO-KAPUCÍNSKÝ MISÁL

DENNÍ MODLITBA CÍRKVE

(Františkánsko-kapucínské dodatky)

Doc. C. V. POSPÍŠIL Th.D., OFM - DAR OTCE I SYNA
(Základy systematické pneumatologie)

Františkánské prameny I.

Původní český překlad upravil, doplnil a dílo edičně připravil
Doc. Ctirad Václav Pospíšil Th.D. OFM

Vydalo nakladatelství Matice cyrilometodějská s. r. o.
jako svou 454. publikaci

Druhé vydání, v MCM s. r. o. vydání první

Sazba Mgr. Jiří Burget

Doporučená prodejní cena knihy 520 Kč,
knihy s CD-ROMem 650 Kč

Olomouc 2001

ISBN 80-7266-073-X